

JOSÉ DECLERCK

DIE SCHRIFTEN DES JOHANNES VON DAMASKOS

VIII / 6

PATRISTISCHE TEXTE UND STUDIEN

IM AUFTRAG DER
PATRISTISCHEN KOMMISSION
DER AKADEMIEN DER WISSENSCHAFTEN
IN DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND

HERAUSGEGEBEN VON
HANNS CHRISTOF BRENNECKE UND
EKKEHARD MÜHLENBERG

BAND 76

De Gruyter

DIE SCHRIFTEN DES JOHANNES VON DAMASKOS

HERAUSGEGEBEN VON DER
BAYERISCHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

VIII / 6

Iohannis monachi (VII saeculo ineunte)

Sacra

olim Iohanni Damasceno attributa

Liber II. *De rerum humanarum natura et statu.*

Zweite Rezension. Erster Halbband.

A–E (*II²1–1592)

BESORGT VON
JOSÉ DECLERCK

De Gruyter

Das Vorhaben *Die Schriften des Johannes von Damaskos* wird im Rahmen des Akademienprogramms von der Bundesrepublik Deutschland und vom Freistaat Bayern gefördert.

ISBN 978-3-11-055580-6
e-ISBN 978-3-11-055671-1
ISSN 0553-4003

Library of Congress Control Number: 2018951312

Bibliografische Information der Deutschen Nationalbibliothek

Die Deutsche Nationalbibliothek verzeichnet diese Publikation in der Deutschen Nationalbibliografie; detaillierte bibliografische Daten sind im Internet über <http://dnb.dnb.de> abrufbar.

© 2018 Walter de Gruyter GmbH, Berlin/Boston
Druck und Bindung: CPI books GmbH, Leck

www.degruyter.com

Vorwort

Wäre ich nicht Herausgeber, sondern Benutzer des Buches II der *Sacra*, würde ich mir sicher zwei Fragen stellen, erstens: Weshalb haben die Herausgeber denn nicht beim Buch I angefangen, mit dem Buch II weitergemacht und mit dem Buch III aufgehört? Die Antwort wird die Benutzer hoffentlich überzeugen: Genau so hatte ich es vor, doch, wie das Leben so spielt, kam es anders, da die Arbeit am Buch II bereits weit fortgeschritten war, als die Untersuchung von Buch I kaum erst begonnen hatte. Angesichts dessen schien es am besten, das Buch II als erstes zu veröffentlichen, damit die bereits geleistete Arbeit nicht durch andere Launen des Schicksals verloren geht, oder das Projekt Gefahr läuft, unter seiner Dauer zusammenzubrechen. Die zweite Frage, die mir in den Sinn käme, wäre, ob es denn wirklich nötig sei, dasselbe Werk zweimal zu publizieren. Wie sich zeigen wird, ist diese Entscheidung durch die Überlieferung des Textes gerechtfertigt, da das Buch II in zwei so unterschiedlichen Formen auf uns gekommen ist, dass eine separate Edition nicht zu vermeiden war, trotz der Wiederholungen, die dies mit sich bringt.

Für mich begann alles schon vor langer Zeit, 1978, als Françoise Petit mir großzügigerweise die Reproduktionen derjenigen Handschriften der *Sacra* schenkte, die sie sich für ihre Edition der *Quaestiones in Genesim et in Exodum* des Philon von Alexandria besorgt hatte. Da sie bereits vollkommen von ihrer Arbeit über die exegetischen Katenen zur Genesis in Beschlag genommen war, sollte sich jemand anderes mit den *Sacra* beschäftigen. Das Material landete zunächst in einem Schrank, wo es beinahe ein Vierteljahrhundert verblieb, ohne dass ich es jedoch vollkommen vergaß. Eines Tages begann ich dann, die Florilegien zu analysieren und ihren Inhalt zu digitalisieren. Das Projekt nahm schließlich Fahrt auf, nachdem ich mich auf Anregung von Martin Hose dem Projekt der *Herausgabe der Schriften des Johannes von Damaskus* an der Bayerischen Akademie der Wissenschaften anschließen konnte, in dem ich seither die Arbeit an den Handschriften mit Tobias Thum teile, der bereit war, die Edition einer der beiden Rezensionen des II. Buches zu übernehmen und sich mit voller Hingabe diesem wegen seiner Dimensionen und Schwierigkeiten nicht risikofreien Unternehmen gewidmet hat.

Im Laufe der Jahre haben mir viele Menschen bei der Lösung wenigstens eines Teils der zahlreichen Probleme geholfen, mit denen ich konfrontiert war: Athenagoras Peckstadt (jetzt Metropolit des Ökumenischen

Patriarchats für Belgien), Eva Ambros, Reinhart Ceulemans, Thomas Fernández, Johannes Bartholdy Glenthøj, Erich Lamberz, Xavier Lequeux, Euthymios K. Litsas, José Maksimczuk, Basile Markesinis, Jacques Noret, Bernard Outtier, Paul-Hubert Poirier, Lara Sels, Luk Van Rompay, Sever Voicu und Robert Volk.

Allen, deren Namen zu erwähnen ich die Ehre habe, danke ich aus tiefstem Herzen.

Gent, den 15. Dezember 2017

José Declerck

Inhaltsverzeichnis

Abkürzungsverzeichnis.....	X
Liste abgekürzt zitierter Literatur	XI
Einleitung in <i>Sacra</i> *II ²	XVII
I. Die Florilegien und ihre Handschriften	XVII
1. Das <i>Florilegium Thessalonicense</i>	XVII
1.1 Inhalt, Umfang und Erhaltungszustand	XVII
1.2 Beschreibung der Handschrift Thessaloniki, <i>Μονή</i> <i>Βλατάδων</i> , 9	XVIII
2. Das <i>Florilegium Hierosolymitanum</i> (Buch III)	XXI
2.1 Inhalt und Struktur	XXI
2.1.1 Die Stoicheia A–E	XXI
2.1.2 Die Stoicheia Z–Ω.....	XXIII
2.2 Beschreibung der Handschriften	XXVII
2.2.1 Jerusalem, <i>Πατριαρχική Βιβλιοθήκη</i> , Παναγίου Τάφου 15	XXVII
2.2.2 Athen, <i>Εθνική Βιβλιοθήκη τῆς Ἑλλάδος</i> , Μετόχιον τοῦ Παναγίου Τάφου 274	XXVII
3. Das <i>Florilegium Rupefucaldinum</i>	XXVIII
3.1 Inhalt und Struktur	XXVIII
3.2 Beschreibung der Handschrift Berlin, <i>Staatsbibliothek</i> <i>zu Berlin–Preußischer Kulturbesitz</i> , Phill. 1450	XXXVII
4. Das <i>Florilegium L^a</i>	XXXIX
4.1 Inhalt, Struktur und Quellen	XXXIX
4.2 Beschreibung der Handschrift Florenz, <i>Biblioteca</i> <i>Medicea Laurenziana</i> , plut. VIII. 22, f. 1r–45v	XLII
5. Das <i>Florilegium PML^b</i>	XLII
5.1 Inhalt und Struktur	XLII
5.2 Beschreibung der Handschriften	XLIX
5.2.1 Paris, <i>Bibliothèque nationale de France</i> , gr. 923	XLIX
5.2.2 Venedig, <i>Biblioteca Nazionale Marciana</i> , gr. 138 (und Madrid, <i>Biblioteca Nacional de España</i> , 4668 [olim O–5])	L
5.2.3 Florenz, <i>Biblioteca Medicea Laurenziana</i> , plut. VIII. 22, f. 46r–73v.....	L
5.2.4 Die <i>membra disiecta</i> der Handschrift Q: Paris, <i>Bibliothèque nationale de France</i> , Coislin 20	L
5.2.5 Wien, <i>Österreichische Nationalbibliothek</i> , Suppl. Gr. 178 als Zeuge des <i>Florilegium PML^b</i>	LI

6.	Das <i>Florilegium Mutinense</i>	LIV
6.1	Inhalt und Struktur	LIV
6.2	Beschreibung der Handschrift Modena, <i>Biblioteca Estense universitaria</i> , gr. 111 (II D 12)	LVI
7.	Das <i>Florilegium L^c</i>	LVI
7.1	Inhalt und Struktur	LVI
7.2	Beschreibung der Handschrift Florenz, <i>Biblioteca Medicea Laurenziana</i> , plut. VIII. 22, f. 74r–189v	LVIII
8.	Anhang: Die Handschriften des Exzerptes aus <i>De universo</i> eines Ps.-Flavius Josephus	LX
8.1	Das Exzerpt in den Florilegien (<i>Sacra</i> und andere).....	LX
8.2	Das Exzerpt außerhalb der Florilegien	LXI
8.2.1	Die Handschriften mit πρὸς Ἑλλήνας in der Attribution.....	LXI
8.2.2	Die Handschriften ohne πρὸς Ἑλλήνας in der Attribution	LXVI
II.	Die Überlieferung von <i>Sacra</i> *II ²	LXVIII
1.	Das verlorene Modell ζ.....	LXVIII
1.1	Die <i>Florilegia Thessalonicense, Hierosolymitanum</i> (Buch III) und <i>Rupestaldinum</i>	LXVIII
1.2	Das <i>Florilegium L^c</i> (Kapitel von *II ²)	LXXV
1.3	Der Titel des verlorenen Modells ζ	LXXXVIII
1.4	Die Unabhängigkeit des <i>Florilegium PML^b</i> vom Modell ζ	LXXXIX
III.	Die Rekonstruktion von <i>Sacra</i> *II ²	LXXXI
1.	Die Wiederherstellung des Inhaltes	LXXXI
2.	Redaktionelle Umgestaltungen	LXXXIII
2.1	Weglassen der Παραπομπαί.....	LXXXIII
2.2	Einfügung von Kapiteln aus den Büchern III und I	LXXXIV
2.3	Versetzung von Kapiteln aus einem Stoicheion in ein anderes.....	LXXXV
IV.	Der Text von <i>Sacra</i> *II ²	LXXXIX
1.	Einige Vorüberlegungen.....	LXXXIX
2.	Übersicht und Klassifikation der Quellen	XCI
3.	Der Hyparchetyp ζ.....	XCI
3.1	Die Handschrift A ^{III} eine Kopie von H ^{III}	XCI
3.2	Das <i>Florilegium L^a</i> (Hauptbestandteil) eine Kopie von R	XCII
3.3	Das Verhältnis zwischen T, H ^{III} und R.....	XCVI
3.4	Das <i>Florilegium L^c</i> (Kapitel aus *II ²)	XCVIII
3.5	Der Textzustand im Hyparchetypen ζ.....	C

4. Der Hyparchetyp η	CI
4.1 Die Verhältnisse zwischen P, M, L ^b und Q ³	CI
4.2 Die PML ^b -Abschnitte im <i>Florilegium L^a</i> , dem <i>Florilegium Mutinense</i> und der Handschrift V ^w	CII
4.3 Der Textzustand im Hyparchetypen η	CIII
4.4 Stemma von <i>Sacra</i> *II ²	CV
5. Der Archetyp ω *II ²	CVI
Ratio edendi	CIX
Sigel der Textzeugen	2
Abkürzungen in den Apparaten	3
Editionstext <i>Sacra</i> *II ²	5
<Pinax A–Ω>	5
Στοιχείον Α	29
Στοιχείον Β	286
Στοιχείον Γ	344
Στοιχείον Δ	391
Στοιχείον Ε	540

Abkürzungsverzeichnis

I / C	<i>Sacra</i> . Liber I
II ¹ 1–2293	<i>Sacra</i> . Libri II recensio prior
*II ² 1–2907	<i>Sacra</i> . Libri II recensio altera
II ¹ suppl. 1–422	<i>Sacra</i> . Supplementum ad recensionem priorem libri II
*II ² suppl. 1–38	<i>Sacra</i> . Supplementum ad recensionem alteram libri II
II suppl. / PML ^b 1–175	<i>Sacra</i> . Supplementum <i>Florilegii PML^b</i> ad librum II
III / par.	<i>Sacra</i> . Liber III (<i>Parallela</i>)
<i>FlorHierosol</i>	<i>Florilegium Hierosolymitanum</i>
<i>FlorK</i>	<i>Florilegium Vat. gr. 1553</i>
<i>FlorL^a</i>	<i>Florilegium L^a</i>
<i>FlorL^c</i>	<i>Florilegium L^c</i>
<i>FlorMut</i>	<i>Florilegium Mutinense</i>
<i>FlorPML^b</i>	<i>Florilegium PML^b</i>
<i>FlorRup</i>	<i>Florilegium Rupefucaldinum</i>
<i>FlorThess</i>	<i>Florilegium Thessalonicense</i>
<i>FlorVat</i>	<i>Florilegium Vaticanum</i>
FC	<i>Florilegium Coislinianum secundum alphabeti litteras dispositum</i>

Liste abgekürzt zitierter Literatur¹

CPG = *Clavis Patrum Graecorum* cura et studio M. GEERARD, I–V, Turnhout 1983.1974.1979.1980.1987; *Clavis Patrum Graecorum. Supplementum* cura et studio M. GEERARD et J. NORET, adiuvantibus F. GLORIE et J. DESMET, Turnhout 1998; *Clavis Patrum Graecorum*, Volumen III. Editio secunda, anastatica, addendis locupletata a J. NORET, Turnhout 2003.

LXX = *Septuaginta. Vetus Testamentum Graecum Auctoritate Academiae Scientiarum Gottingensis editum*, Göttingen 1952–.

NT = *Novum Testamentum graece*. Begründet von Eberhard und Erwin NESTLE, herausgegeben von B. und K. ALAND, J. KARAVIDOPOULOS, C.M. MARTINI, B.M. METZGER. Herausgegeben vom Institut für Neutestamentliche Textforschung, Stuttgart ²⁸2012.

PG = *Patrologiae cursus completus... Series Graeca...*, accurate et recognoscente J.-P. MIGNE, 161 vol., Parisiis 1857–1866.

Auwers = *Concordance du Siracide (Grec II et Sacra Parallela)* par J.-M. AUWERS avec la collaboration d'É. PROKSCH-STRAJTMANN (*Cahiers de la Revue biblique*, 58), Paris 2005.

BANDINIUS, *Catalogus* = A.M. BANDINIUS, *Catalogus codicum manuscriptorum Bibliothecae Mediceae Laurentianae, varia continens opera Graecorum Patrum*, t. I–III, Florentiae 1764.1768.1770.

COXE, *Catalogue* = *Catalogi codicum manuscriptorum Bibliothecae Bodleianae pars prima recensionem codicum Graecorum continens*. Confecit H.O. COXE, Oxonii 1853 (= *Bodleian Library. Quarto Catalogues. I. Greek Manuscripts* by H.O. COXE. Reprinted with corrections from the edition of 1853), Oxford 1969.

DECLERCK, *Un manuscrit pour Basile Ier* = J. DECLERCK, *Le Parisinus gr. 923: un manuscrit destiné à l'empereur Basile Ier (867–886)*. *Byzantion* 87 (2017), 181–206.

DECLERCK, *Retour* = J. DECLERCK, *Les Sacra Parallela nettement antérieurs à Jean Damascène: retour à la datation de Michel Le Quien*. *Byzantion* 85 (2015), 27–65.

¹ Für die bibliographischen Angaben der Editionen, die für die Identifikation der Zitate herangezogen wurden, sei auf den Index locorum verwiesen (*Sacra. Liber II. Supplementum* [Band VIII/8]).

DEVREESSE, *Le fonds Coislin = Bibliothèque nationale. Département des manuscrits. Catalogue des manuscrits grecs. II. Le fonds Coislin* par R. DEVREESSE, Paris 1945.

ENEPEKIDES, *Maximos Margunios* = P.K. ENEPEKIDES, *Maximos Margunios an deutsche und italienische Humanisten*. Jahrbuch der Österreichischen Byzantinischen Gesellschaft 10 (1961), 101–102.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ Κατάλογος = Σ. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ Κατάλογος τῶν ἐν τῇ Μονῇ Βλατέων (Τσαοῦς–Μοναστήρι) ἀποκειμένων κωδίκων, ἐν Θεσσαλονίκῃ 1918, 24–34 (die Beschreibung ist zugleich publiziert in Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς 2–3 [1918–1919]).

FLUSIN, *Anastase = Saint Anastase le Perse et l'histoire de la Palestine au début du VIIe siècle*. Tome Premier. *Les textes*. Tome Second. *Commentaire. Les moines de Jérusalem et l'invasion perse* par B. FLUSIN (*Le monde byzantin*), Paris 1992.

Haidacher = S. HAIDACHER, *Chrysostomos-Fragmente im Maximos-Florilegium und in den Sacra Parallela*. Byzantinische Zeitschrift 16 (1907), 168–201.

HARRIS, *Fragments / Harris = Fragments of Philo Judæus* Newly Edited by J. RENDEL HARRIS, Cambridge 1886.

HEIMGARTNER, *Pseudojustin / Heimgartner = Pseudojustin – Über die Auferstehung*. Text und Studie von M. HEIMGARTNER (*Patristische Texte und Studien*, 54), Berlin–New York 2001.

HOLL, *Fragmente / Holl, n° 1–503 = Fragmente Vornicänischer Kirchenväter aus den Sacra parallela* herausgegeben von K. HOLL (*Texte und Untersuchungen*, N.F. V. Band, Heft 2), Leipzig 1899.

HOLL, *Sacra Parallela = Die Sacra Parallela des Johannes Damascenus* von K. HOLL (*Texte und Untersuchungen*, N.F. Erster Band, Heft 1), Leipzig 1896.

HUNGER – HANNICK, *Supplementum graecum = Katalog der griechischen Handschriften der Österreichischen Nationalbibliothek*. Teil 4. *Supplementum Graecum* von H. HUNGER unter Mitarbeit von Chr. HANNICK (*Museion. Veröffentlichungen der Österreichischen Nationalbibliothek*. Neue Folge, herausgegeben von der Generaldirektion. Vierte Reihe: *Veröffentlichungen der Handschriftensammlung*. Erster Band, Teil 4), Wien 1994.

IHM, *Ps.-Maximus Confessor* = S. IHM, *Ps.-Maximus Confessor. Erste kritische Edition einer Redaktion des sacro-profanen Florilegiums Loci communes nebst einer vollständigen Kollation einer zweiten Redaktion und weiterem Material (Palingenesia, LXXIII)*, Stuttgart 2001.

Lequien = *Sancti Patris Nostri Joannis Damasceni, monachi et presbyteri Hierosolymitani opera omnia quæ exstant, et ejus nomine circumferuntur. Ex variis editionibus, et codicibus manu exaratis, Gallicanis, Italicis & Anglicis, collecta, recensita, Latine versa, atque annotationibus illustrata, cum præviis Dissertationibus, & copiosis indicibus. Opera et studio M. LEQUIEN, t. II, Parisiis 1712 et Venetiis (Editio novissima Veneta longe aliis accuratior) 1748, 278–790.*

LEWY, *Neue Philonfragmente* / Lewy = *Neue Philontexte in der Überarbeitung des Ambrosius. Mit einem Anhang: Neu gefundene griechische Philonfragmente. Von H. LEWY (Sitzungsberichte der Preußischen Akademie der Wissenschaften. Phil.-hist. Klasse. 1932. IV), Berlin 1932, 23–84.*

LOOFS, *Studien = Studien über die dem Johannes von Damaskus zugeschriebenen Parallelen* von Fr. LOOFS, Halle 1892.

MALLEY, *Four Unedited Fragments* = W.J. MALLEY, *Four Unedited Fragments of the De universo of the Pseudo-Josephus Found in the Chronicon of George Hamartolos (Coislin 305). Journal of Theological Studies, N.S. XVI (1965), 13–25.*

Mangey = *Philonis Judæi Opera quæ Reperiri potuerunt Omnia. Textum cum MSS. contulit...* Th. MANGEY, t. II, Londinii 1742, 648–674.

OMONT, *Inventaire = Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque nationale et des autres bibliothèques de Paris et des Départements* par H. OMONT, t. I–IV, Paris 1886.1888.1888.1898.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΕΡΑΜΕΩΣ *Τεροσολυμιτική βιβλιοθήκη = Τεροσολυμιτική βιβλιοθήκη ἤτοι κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ ἀγιοτάτου ἀποστολικοῦ τε καὶ καθολικοῦ ὀρθοδόξου πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης ἀποκειμένων ἐλληνικῶν κωδίκων συνταχθεῖσα...* ὑπὸ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΕΡΑΜΕΩΣ, t. I–V, Ἐν Πετροπόλει 1891.1894.1897.1899.1915.

PETIT, *Quaestiones = Quaestiones in Genesim et in Exodum, fragmenta graeca. Introduction, texte critique et notes* par Fr. PETIT (*Les œuvres de Philon d'Alexandrie*, 33), Paris 1978.

PUNTONI, *Indice = V. PUNTONI, Indice dei codici greci della biblioteca Estense di Modena. Studi italiani di filologia classica IV (1896), 379–536.*

RICHARD, *Appendice = M. RICHARD, Florilèges spirituels grecs. Appendice (Opera minora, t. I), Turnhout–Leuven 1976, I–III.*

RICHARD, *Florilèges spirituels = M. RICHARD, Florilèges <spirituels> grecs (Dictionnaire de Spiritualité ascétique et mystique, fasc. 33–34, Paris 1962, Sp. 476–486 [= Opera minora, t. I, Turnhout–Leuven 1976, n°1]).*

Royse = J.R. ROYSE, *Reverse Indexes to Philonic Texts in the Printed Florilegia and Collections of Fragments* (Brown Judaic Studies, 287. *The Studia Philonica Annual. Studies in Hellenistic Judaism*, V), Atlanta/Georgia 1993.
 ROYSE, *Spurious Texts* = *The Spurious Texts of Philo of Alexandria. A Study of Textual Transmission and Corruption with Indexes to the Major Collections of Greek Fragments* by J.R. ROYSE (*Arbeiten zur Literatur und Geschichte des Hellenistischen Judentums*, XXII), Leiden–New York–København–Köln 1991.

SARGOLOGOS, *Traité = Un traité de vie spirituelle et morale du XIe siècle: le florilège sacro-profane du manuscrit 6 de Patmos*. Introduction, texte critique, notes et tables par É. SARGOLOGOS, Thessalonique 1990.

SAUTEL, *Répertoire = Répertoire de réglures dans les manuscrits grecs sur parchemin*. Base de données établie par J.-H. SAUTEL à l'aide du fichier Leroy et des catalogues récents (*Bibliologia*, 13), Turnhout 1995.

Thum = *Die Schriften des Johannes von Damaskos*, VIII/4. *Iohannis monachi (VII saeculo ineunte) Sacra (olim Iohanni Damasceno attributa). Liber II. De rerum humanarum natura et statu*. Erste Rezension. Erster Halbband. A–E (II¹–1000). Besorgt von T. THUM (*Patristische Texte und Studien*, 74), Berlin–Boston 2018.

WAHL, *Deuteronomium-Text* = *Der Deuteronomium-Text der Sacra Parallela*. Von O. WAHL (*Nachrichten der Akademie der Wissenschaften in Göttingen*. I. Philologisch-Historische Klasse. Jahrgang 1997. *Mitteilungen des Septuaginta-Unternehmens*, XXIII), Göttingen 1997, 111–156.

WAHL, *Josua-Text* = O. WAHL, *Die Sacra-Parallela-Zitate aus den Büchern Josua, Richter, 1/2 Samuel, 3/4 Könige sowie 1/2 Chronik* (*Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften zu Göttingen*. Philologisch-Historische Klasse. Dritte Folge, Band 255. *Mitteilungen des Septuaginta-Unternehmens*, XXIX), Göttingen 2004.

WAHL, *Kohelet-Text* = O. WAHL, *Der Proverbien- und Kohelet-Text der Sacra Parallela* (*Forschung zur Bibel*, 51), Würzburg 1985.

WAHL, *3 Könige-Text* vide sub WAHL, *Josua-Text*.

WAHL, *4 Könige-Text* vide sub WAHL, *Josua-Text*.

WAHL, *Prophetenzitate* = O. WAHL, *Die Prophetenzitate der Sacra Parallela in ihrem Verhältnis zur Septuaginta-Textüberlieferung* (*Studien zum Alten und Neuen Testament*, XIII), München 1965.

WAHL, *Proverbien-Text* vide sub WAHL, *Kohelet-Text*.

WAHL, *Richter-Text* vide sub WAHL, *Josua-Text*.

WAHL, *1 Samuel-Text* vide sub WAHL, *Josua-Text*.

WAHL, *2 Samuel-Text* vide sub WAHL, *Josua-Text*.

WAHL, *Sapientia-Text* = O. WAHL, *Zum Sapientia-Text der Sacra Parallela*, Salesianum 42 (1980), 559–566.

WAHL, *Sirach-Text* = O. WAHL, *Der Sirach-Text der Sacra Parallela (Forschung zur Bibel, 16)*, Würzburg 1974.

WAHL, *1 Chronik-Text* vide sub WAHL, *Josua-Text*.

WAHL, *2 Chronik-Text* vide sub WAHL, *Josua-Text*.

WEITZMANN, *Miniatures* = *The Miniatures of the Sacra Parallela. Parisinus graecus 923* by K. WEITZMANN (*Studies in Manuscript Illumination*, 8), Princeton/New Jersey 1979.

Einleitung in *Sacra* *II²

I. Die Florilegien und ihre Handschriften

1. Das *Florilegium Thessalonicense*

1.1 Inhalt, Umfang und Erhaltungszustand

Das *FlorThess* ist sehr unvollständig in der Handschrift Thessaloniki, *Μονή Βλατάδων*, 9 erhalten und war Holl noch unbekannt. Selbst 1962 musste Richard noch einräumen, keinen Zugang zu der Handschrift gehabt zu haben.² Dafür konnte er auf eine 1918 von Eustratiades³ publizierte Analyse ihres Inhaltes zurückgreifen, die ihm die Schlussfolgerung erlaubte, dass das *FlorThess* im Buch III des *FlorHierosol* benutzt worden war, und dass der Redaktor des *FlorThess* Kapitel aus zwei unterschiedlichen Rezensionen kombiniert hatte, aus *II² und aus dem *FlorPML*^b. Richard versuchte 1962 für die Stoicheia A bis E⁴ und 1976 für die Stoicheia Z bis I (mit Korrekturen zu den Stoicheia A bis E), diese beiden Quellen zu sondern. Nach seiner Analyse ist *II² in folgenden Kapiteln des *FlorThess* erhalten: A 1–43; B 1. 5–8. 14–16; Γ 1–9; Δ (1–12 fehlen infolge eines Blattverlustes) 13–27; E 1–11. 13–14. 30–50; Z (kein Kapitel in *II²); H 1–2; Θ 1 (2–8 fehlen infolge eines Blattverlustes); I 1–3.⁵ Diese Liste muss an vier Stellen korrigiert werden:

- Das Kapitel Γ 9 ist dem *FlorPML*^b (cap. Γ 5) entnommen und vertritt die erste Rezension dieses Kapitels (*FlorVat* cap. Γ 1);
- das Kapitel Δ 27 ist dem *FlorPML*^b (cap. Δ 15) entnommen und stammt aus dem Buch I;
- das Kapitel E 4, das nur zwei Texte enthält (Deuteronomium und Nahum) ist dem *FlorPML*^b (cap. E 4) entnommen, das wiederum dem Kapitel E 23 des *FlorVat* entstammt, das identisch mit dem Kapitel E 25 von K ist; dies beweist hinreichend die Zugehörigkeit dieses Kapitels zur ersten Rezension;⁶

² RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 483.

³ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ Κατάλογος, 24–34.

⁴ RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 483.

⁵ ID., *Appendice*, I.

⁶ Das dem Kapitel E 4 des *FlorThess* entsprechende Kapitel steht in H^{III} (cap. E 4), das dem Kapitel E 23 des *FlorVat* entsprechende Kapitel in H^I (cap. E 22), eine Wiederholung, die dem Redaktor des *FlorHierosol* offenbar entging. Die Tatsache, dass ein Kapitel in H^{III} ent-

– das Kapitel E 51 (Περὶ εἰδώλων καὶ εἰδωλολατρῶν) gehört zur zweiten Rezension und fehlt im *FlorPML*^b.

Die Kapitel, in denen das *FlorThess* von *II² abhängt, sind mithin folgende: A 1–43; B 1. 5–8. 14–16; Γ 1–8; Δ (1–12 fehlen infolge eines Blattverlustes) 13–26; E 1–3. 5–11. 13–14. 30–51; Z (kein Kapitel in *II²); H 1–2; Θ 1 (2–8 fehlen infolge eines Blattverlustes); I 1–3. Umgekehrt stammen die Kapitel A 44–91; B 2–3. 3²–4. 9–13; Γ 9–19; Δ 27–44; E 4. 12. 15–29; Z 1–5; H 3; Θ (2–8 fehlen infolge eines Blattverlustes) 9–13; I 4 aus dem *FlorPML*^b.

Die beiden Quellen wurden auf denkbar einfache Weise kombiniert: In den Stoicheia A, Γ, Δ und H und wahrscheinlich auch in Θ und I wurden die Kapitel aus dem *FlorPML*^b hinter denen aus *II² plaziert, so dass die Anordnung der Kapitel ihrer Herkunft entspricht; in den Stoicheia B und E, wo die Kapitel durcheinandergemischt wurden, ist die Situation etwas unübersichtlicher, aber selbst dort kann man noch die ursprüngliche Zugehörigkeit der Kapitel zu einer der beiden Quellen erkennen. Sehr charakteristisch für das *FlorThess* ist, dass die Kombination der Quellen zu einer Wiederholung einer Anzahl an Titloi geführt hat, die sich sowohl in der einen als auch in der anderen Quelle fanden.⁷

1.2 Beschreibung der Handschrift Thessaloniki, *Μονὴ Βλατάδων*, 9 (Sigle T)

10. Jh.; Pergament; 252 f. (320 x 230); Text in zwei Kolonnen zu je 34 Zeilen; Titloi, Attributionen und Scholien in Unzialen.⁸ Das f. 252v ist stark beschädigt: In der linken Kolonne (A) sind nur die Zeilen 1–25 lesbar, die Tinte der Zeilen 26–34 ist vollständig ausgebleicht; in der rechten Kolonne (B) wurde ein Papierstück eingeklebt, das den ursprünglichen Text der Zeilen 3–17 verdeckt.

Schmuckelemente sind selten und schlicht: Am Anfang der Stoicheia A (f. 1rA), E (f. 155vA) und Z (f. 232rA) stehen die Titloi unter verzierten πυλαί; am Anfang des Stoicheion H (f. 239rA) befinden sich zwischen den Wörtern Στοιχείον H und Τίτλος α' zwei Schmuckbänder mit unterschiedlichen Motiven; am Beginn der Stoicheia B (f. 90vB), Γ (f. 106rB)

halten ist (und/oder im Pinax von A^{III} aufgeführt wird), bedeutet nicht notwendigerweise, dass das Kapitel zu *II² gehört, da H^{III} (und/oder A^{III pin}) das *FlorThess* repräsentieren, das, wie wir gesehen haben, auch Kapitel aus dem *FlorPML*^b enthält.

⁷ Vgl. die detaillierte Analyse unten, LXIX–LXXII.

⁸ Vgl. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ *Κατάλογος*, 24–34, der sich besonders auf die Analyse des Inhalts der Handschrift konzentriert; WAHL, *Prophetenzeitate*, 117–118; SARGOLOGOS, *Traité*, 100–101.

und Θ (f. 241rA) findet sich kein Schmuck, obwohl bei B und Γ die Gestaltung des Titlos nahelegt, dass eine *πυλή* vorgesehen war; der Anfang des *Stoicheion* Δ ist infolge eines Blattverlustes nicht erhalten.

An der Herstellung der Handschrift *Μονή Βλατάδων*, 9 haben zwei Kopisten gearbeitet. Der erste schrieb in einer sehr schönen und besonders regelmäßigen Schrift, der zweite, der die Arbeit ab f. 153v fortführte, war weniger erfahren und sichtlich weniger geschickt. Zu Beginn seiner Arbeit zwang er sich, die Schrift des ersten Kopisten so weit wie möglich nachzuahmen, fiel aber sehr bald in seine eigene Handschrift zurück, die sich durch größere und weniger regelmäßige Buchstaben auszeichnet. Der zweite Kopist hatte ferner andere Gewohnheiten als sein Vorgänger: So setzte er keinen Asterisk mehr vor das Wort *τίτλος* und verwendete griechische Zahlen vom Typ *αι'* anstelle von *ια'*. Darüberhinaus beging er sehr viele orthographische Fehler und schrieb zahlreiche Korrekturen zwischen die Zeilen und auf die Ränder. Er ist ebenso für einige Unregelmäßigkeiten in der Einteilung der Seite verantwortlich, da er den für die Unziales der *Titloi* erforderlichen Platz falsch einschätzte.⁹

Der Titel des Florilegs steht zwischen zwei Asterisken auf dem oberen Rand von f. 1r, als ob er erst später hinzugefügt wurde: *Κεφάλαια τῶν Παρα<λ>λήλων ἐκ τῆς θείας Γραφῆς, Ἰωάννου μοναχοῦ*.

Unregelmäßigkeiten in der Numerierung der Kapitel begegnen selten: Das Kapitel A 29 trägt die Nummer *κβ'* anstelle von *κθ'*, das folgende Kapitel ist richtig numeriert (*λ'*); das Kapitel A 51 trägt die Nummer *νβ'* anstelle von *να'*, das folgende Kapitel hat die richtige Nummer (*νβ'*); zwischen den Kapiteln B 3 und B 4 steht ein nicht numeriertes Kapitel (*Ὅτι χρη εὐχεσθαι ὑπὲρ βασιλέων*), das in dieser Edition als Kapitel B 3² gezählt ist; das Kapitel E 27 trägt die Nummer *κδ'* anstelle von *κζ'*, das folgende Kapitel ist richtig numeriert (*κη'*).

An mehreren Stellen hat der Text aufgrund von Blattaussfällen Lücken. Folgende Übersicht zeigt die Stellen der Blattaussfälle und die Textpartien, die dadurch verlorengegangen sind:

- Vor f. 1: Der *Pinax* (siehe unten);
- Zwischen f. 120 und 121: Das Ende des Kapitels Γ 19 (nach *χαλη<***>* [T cap. Γ 19, 41]); die Kapitel Δ 1–12; der *Titlos* und der Anfang von Kapitel Δ 13 (der Text setzt wieder ein bei *ἀπειθοῦντες* [*II²894 / T cap. Δ 13, 1]);
- zwischen f. 240 und 241: Das Ende des Kapitels Θ 1 (nach *καταβήτω* [*II²1611 / T cap. Θ 1, 2]); die Kapitel Θ 2–8; der *Titlos* und der Anfang des Kapitels Θ 9 (der Text setzt wieder ein bei *χεῖρ* [II¹1122 / K cap. Θ 8, 8]);

⁹ Vgl. etwa die *Titloi* der Kapitel E 43 (f. 223r) und E 46 (f. 224v).

- zwischen f. 248 und 249: Das Ende des Kapitels Θ 13 (nach γὰρ [II¹suppl. 258 / V cap. Θ 9, 21]); der Titlos und der Anfang des Kapitels Ι 1 (der Text setzt wieder ein bei εἰς [*II²1643 / T cap. Ι 1, 1]);
- nach f. 252: Das Ende des Kapitels Ι 4 (nach dem τὸ, das δαμόνιον vorangeht [T cap. Ι 4, 11])¹⁰ bis zum Ende des Stoicheion Ω.

Es besteht kein Zweifel, dass die Handschrift *Movῆ Βλατάδων*, 9 den vollständigen Text des *FlorThess* enthält, bevor ein Teil ihrer Blätter verloren ging. Dies beweisen die Scholien, die auf die Stoicheia K (*II²475 / T cap. A 35, 4 und *II²1675 / T cap. Ι 2, 18), O (*II²382 / T cap. A 23, 16) und Υ (*II²366 / T cap. A 22, 8) verweisen.

Vermutlich besaß das *FlorThess* einen Pinax, doch gibt es keinen materiellen Beweis dafür, dass am Beginn der Handschrift Blätter oder sogar eine ganze Lage ausgefallen sind; die Lagenzählung auf dem ersten Blatt einer jeden Lage scheint sogar das Gegenteil nahezu legen, denn in der rechten oberen Ecke von f. 9r ist die Zahl β^{τρ} zu erkennen, was bedeuten würde, dass die heutigen f. 1–8 die erste Lage der Handschrift darstellen. Es ist freilich nicht vollkommen sicher, dass diese Lagenzählung von der Hand des Kopisten stammt; sie könnte auch zu einem späteren Zeitpunkt eingefügt worden sein, an dem die Handschrift bereits nicht mehr vollständig war.¹¹ Es ist ebenso denkbar, dass die erste Lage überhaupt nicht in die Lagenzählung eingeschlossen war, wie es in der Handschrift Berlin, *Staatsbibliothek zu Berlin–Preußischer Kulturbesitz*, Phill. 1450 der Fall ist,¹² die das *FlorRup* überliefert. Jedenfalls haben zwei Florilegien einen Pinax, die mit dem *FlorThess* nahe verwandt sind¹³ (das *FlorRup* und das *FlorHierosol*), und es wäre entsprechend verwunderlich, wenn das *FlorThess* keinen Pinax gehabt haben sollte.

¹⁰ Dieses Kapitel stammt aus dem *FlorPML*^b und scheint in das Buch Ι zu gehören, vgl. RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 480.

¹¹ Hier die auf den Handschriftenphotos erkennbaren Elemente dieser Zählung: β^{τρ} (9r), Γ (17r), Δ' (25r), Ε (33r), ζ (41r), ζ (ζ a. c. [49r]), η (e corr. [57r]), θ (65r), δεκα (73r), ένδεκα (81r), ιβ̄ (89r), ιγ (97r) ιδ̄ (105r), ιε (113r), ιζ (121r), ιθ (157r), κ (168r), κγ (203r), κδ̄ (214v), κε̄ (227r), κς̄ (239v) und κζ̄ (243r). Die f. 1–120 bestanden also aus 15 Quaternionen. Das Fehlen der Zahl ις̄ zeigt, dass die Zählung vor dem Blattverlust erfolgt sein muss, der die Lücke zwischen f. 120 und 121 verursacht hat, und dass eine ganze Lage, wahrscheinlich ein Quaternio, verlorengegangen ist. Ab f. 121r bereitet die Numerierung ernste Probleme.

¹² Siehe unten, Anm. 58.

¹³ In H^{III}, der Vorlage von A^{III}, ist der Pinax verschwunden, was zeigt, dass die erste Lage einer Handschrift leichter verlorengeht als die übrigen.

2. Das *Florilegium Hierosolymitanum* (Buch III)

2.1 Inhalt und Struktur

Das *FlorHierosol* ist in vier Bücher unterteilt, die vier verschiedenen Florilegien entsprechen. Drei von ihnen hängen von den *Sacra* ab, das vierte steht den *Sacra* ferner, wurde jedoch stark von ihnen beeinflusst. Diese vier Florilegien sind: 1. Das *FlorVat* (= *FlorHierosol* I); 2. Eine Rezension des Buches I der *Sacra*, nahe verwandt mit derjenigen, die in der Handschrift Coislin 276 erhalten ist (= *FlorHierosol* II); 3. Das *FlorThess* (= *FlorHierosol* III); 4. Das *FC* (= *FlorHierosol* IV).¹⁴ Der Redaktor behielt die alphabetische Ordnung seiner vier Quellen bei, gab ihre Kapitel also Stoicheion für Stoicheion in der oben beschriebenen Reihenfolge wieder. Von diesem ambitionierten Unternehmen ist heute der so gut wie vollständige Text der Stoicheia A–E und ein ebenfalls mehr oder weniger vollständiger Pinax der Stoicheia A–Ω erhalten; was wir von den Stoicheia Z–Ω wissen, hängt mithin allein vom Pinax ab.

2.1.1 Die Stoicheia A–E

Richards Untersuchungen haben ergeben, dass das dritte Buch des *FlorHierosol* ein Zeuge des *FlorThess* ist;¹⁵ die Kollationen für diese Edition erlauben die Präzisierung, dass die vom Redaktor des *FlorHierosol* benutzte Vorlage der Handschrift Μονὴ Βλατάδων, 9 sehr nahe stand.

Das *FlorHierosol* ist ein wichtiger Zeuge für die Rekonstruktion des Stoicheion Δ von *II², denn infolge eines Blattverlustes in der Handschrift Μονὴ Βλατάδων, 9 sind die Kapitel Δ 1–12 und der Anfang des Kapitels Δ

¹⁴ Zu diesem Florileg vgl. RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 484–486; T. FERNÁNDEZ, *Book Alpha of the Florilegium Coislinianum: A Critical Edition with a Philological Introduction*, Diss. Louvain 2010; I. DE VOS, E. GIELEN, C. MACÉ & P. VAN DEUN, *La lettre B du Florilège Coislin: editio princeps*. Byzantion 80 (2010), 72–120; EAEDEM & ID., *L'art de compiler à Byzance: la lettre Γ du Florilège Coislin*. Ibid. 78 (2008), 159–223; R. CEULEMANS, I. DE VOS, E. GIELEN, P. VAN DEUN, *La continuation de l'exploration du Florilegium Coislinianum: la lettre Èta*. Ibid. 81 (2011), 74–126; R. CEULEMANS – P. VAN DEUN – F.A. WILDENBOER, *Questions sur les deux arbres du paradis: la lettre Ξ du Florilège Coislin*. Ibid. 84 (2014), 49–79; R. CEULEMANS – E. DE RIDDER – K. LEVRIE – P. VAN DEUN, *Sur le mensonge, l'âme de l'homme et les faux prophètes: la lettre Ψ du Florilège Coislin*. Ibid. 83 (2013), 50–82; P. VAN DEUN, *Lire en extraits à Byzance: le Florilegium Coislinianum et ses sections païennes*, in: S. MORLET (dir.), *Lire en extraits: lecture et production des textes de l'Antiquité à la fin du Moyen Âge* (Cultures et civilisations médiévales, 63), Paris 2015, 415–423.

¹⁵ RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 483.

13 des *FlorThess* verlorengegangen. Diese Lücke kann mithilfe des *FlorRup* geschlossen werden, allerdings mit Ausnahme eines Kapitels, da das Kapitel Δ 12 des *FlorRup* dem Kapitel Δ 13 des *FlorThess* entspricht. Das fehlende Kapitel kann sehr wahrscheinlich mit dem Kapitel Δ 7 von H^{III} (Περὶ δωρεῶν καὶ χαρισμάτων, ὅτι οὐ δεῖ ὡς ἔτυχε πάντων πᾶσι μεταδιδόσθαι) identifiziert werden.¹⁶ Ein anderes Kapitel des Stoicheion Δ von H^{III} (Δ 3) scheint vollständiger zu sein als das korrespondierende Kapitel des *FlorRup* (Δ 5).

Außerhalb des Stoicheion Δ ist der Ertrag des Buches III des *FlorHierosol* sehr viel geringer, was in erster Linie daran liegt, dass dort viele Kapitel des *FlorThess* ausgelassen wurden. So zählt das Stoicheion A des *FlorHierosol* beispielsweise 45 Kapitel, während seine Vorlage 91 enthält, von denen die Kapitel A 1–43 *II² repräsentieren und die Kapitel A 44–91 das *FlorPML*^b. In dem Abschnitt, der *II² enthält (H^{III} cap. A 1–39), fehlen im *FlorHierosol* vier Kapitel des *FlorThess*: Man kann vermuten, dass die Kapitel A 2. 20 und 36 des *FlorThess* ausgelassen wurden, um Wiederholungen im Verhältnis zu den Kapiteln A 8. 32 und 45 des Buches I des *FlorHierosol* zu vermeiden;¹⁷ das Kapitel A 4 des *FlorThess* (Περὶ τοῦ Ἀδάμ, ὅτι σοφώτατος καὶ διορατικὸς καὶ προφήτης ὑπῆρχεν πρὸ τῆς παρακοῆς) muss aus einem anderen Grund unterdrückt worden sein, der vielleicht in Zusammenhang mit seinem Inhalt steht.¹⁸ Von dem aus dem *FlorPML*^b entnommenen Abschnitt des *FlorThess* (T cap. A 44–91) sind nur sechs Kapitel übernommen worden (H^{III} cap. A 40–45), die 42 anderen wurden ausgelassen, um Wiederholungen gegenüber den Kapiteln des Buches I des *FlorHierosol* und gegenüber Kapiteln, die im Abschnitt A 1–39 des Buches III stehen, zu vermeiden. Es wundert nicht, dass so viele Kapitel aus dem *FlorPML*^b nicht aufgenommen wurden, da der Großteil von ihnen aus dem *FlorVat* stammt und bereits im Buch I des *FlorHierosol* präsentiert wurde.

Trotz der erkennbaren Absicht, im Bereich der Titloi Wiederholungen zu vermeiden, enthält das *FlorHierosol* einige Doppelungen. So erscheint eine gewisse Anzahl von Kapiteln, die bereits im *FlorThess* an zwei unter-

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Aus dem T cap. A 20 (Περὶ ἀγγελίας κακῆς) korrespondierenden Kapitel wurden vier Texte dadurch bewahrt, dass sie in das Kapitel A 32 des Buches I des *FlorHierosol* verschoben wurden.

¹⁸ Ein vergleichbares Phänomen findet sich im Stoicheion E, wo die Kapitel E 35 und 43 des *FlorThess* nicht im Buch III des *FlorHierosol* erscheinen, ohne dass dadurch eine Wiederholung im Vergleich zu den Büchern I oder II vermieden worden sein kann. Womöglich wurden die beiden Kapitel aufgrund ihrer Kürze in H^{III} ausgelassen.

schiedlichen Stellen stehen, erneut im *FlorHierosol*;¹⁹ das betrifft unter anderem die Kapitel A 40–45 von H^{III}. Erwähnt sei auch, dass das Kapitel Δ 13 von H^{III} (= *II²953–972 / T cap. Δ 17) eine längere Version des Kapitels Δ 35 von H^I (= PML^b cap. Δ 7) darstellt. Letzteres Kapitel gehört zu den 23 Kapiteln, die zu den Kapiteln aus dem *FlorVat* hinzugefügt wurden, die den Hauptbestand des Buches I des *FlorHierosol* ausmachen.²⁰

Der Redaktor des *FlorHierosol* hielt seine vier Quellen nicht streng auseinander. So wurde das dem Kapitel B 5 des *FlorThess* (Περὶ τοῦ ἀνθρωπείου βίου, ὅτι ἐπιμοχθος καὶ ἐπώδυνος) entsprechende Kapitel, das zu *II² (*II²543–586) gehört, in das Buch I des *FlorHierosol* (H^I cap. B 6) versetzt,²¹ und die ersten sechs Kapitel des Stoicheion Γ, die man in H^{III} erwarten könnte (sie entsprechen *II² / T cap. Γ 1–6), finden sich unter dem Stoicheion Γ von H^{II}, wo das einzige Kapitel, das man an dieser Stelle erwarten könnte (Περὶ τῶν παρὰ γνώμην θεοῦ γινομένων, καὶ ὅτι τέλος οὐκ ἴσχει καλόν = *Sacra* I / C cap. Γ 1), fehlt. Die drei Kapitel, die unter dem Stoicheion Γ von H^{III} stehen (<α' – γ'>) entsprechen *II² / T cap. Γ 7–9.

2.1.2 Die Stoicheia Z–Ω

Ab dem Stoicheion Z bis zum Ende ist vom *FlorHierosol* nur der unvollständige Pinax²² übriggeblieben, überliefert in der Handschrift Athen, *Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ἑλλάδος*, Μετόχιον τοῦ Παναγίου Τάφου 274 (A^{I–IV}), einer direkten Kopie der Handschrift Jerusalem, *Πατριαρχικὴ Βιβλιοθήκη*, Παναγίου Τάφου 15. Dieser Pinax zeigt, dass der Redaktor weiterhin den Großteil der Kapitel aus dem *FlorPML^b* ausließ, wenn sie bereits in seinem Buch I standen. Es begegnen auch eine Anzahl an Unregelmäßigkeiten und bestimmte, angesichts des Fehlens des Textes schwer zu erklärende Einträge, wie folgende Zusammenfassung zeigt.

¹⁹ Zu den Wiederholungen innerhalb des *FlorThess* und des Buches III des *FlorHierosol* siehe unten, LXXII–LXXV.

²⁰ Dies ist das „Flor. Vaticanum auctum“, beschrieben bei RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 484.

²¹ Der Titlos von *II² wurde durch den Titlos des *FlorVat* ersetzt (Περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ὅτι ἐν περισπασμῷ καὶ μόχθῳ καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ βίος ἡμῶν), also des Florilegs, aus dem das Buch I des *FlorHierosol* stammt. Im letzten Text des Kapitels (H^I cap. B 6, 44) sind die Version *II² und die längere Version des *FlorVat* miteinander verschmolzen.

²² Der Inhalt des Stoicheion Υ der Bücher III und IV, des Stoicheion Φ der Bücher I–IV und des Stoicheion Χ der Bücher I und II sind infolge des Verlustes der f. 24 und 25 nicht erhalten; zu den beiden später an dieser Stelle eingefügten Blättern vgl. RICHARD, *Appendice*, III; Thum, LXXXIX.

Die beiden im Pinax von A^{III} unter dem Stoicheion Z verzeichneten Titloi (α' Περί ζωῆς αἰωνίου und β' Περί τοῦ Ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθή-
σονται [Hab. 3, 2³; Od. 4, 2³]) stammen aus dem FC und müssten entspre-
chend in A^{IV} pin stehen. Alle unter dem Stoicheion Z verzeichneten Kapitel
des *FlorThess* (sie entsprechen T cap. Z 1–5) standen im *FlorHierosol* be-
reits unter quasi identischen Titloi und in derselben Reihenfolge als Kapi-
tel Z 1–5 des Buches I.

Der einzige Titlos (Περί λήθης καὶ ληθαργῶν), der unter dem Stoichei-
on Λ von A^{III} pin verzeichnet ist, lässt sich an keinem anderen zu den *Sacra*
gehörigen Florileg verifizieren. Das gleiche gilt für den Titlos des Kapitels
N 1 (Περί τοῦ νοός), der an denjenigen des Kapitels Ψ 1 des *FlorPML*^b
(Περί ψυχῆς καὶ νοῦ) erinnert, der auch in A^{III} pin (cap. Ψ 1) verzeichnet ist.
Es ist nicht ausgeschlossen, dass diese beiden unbekannten Kapitel zu *II²
gehörten, Richard jedenfalls scheint keinen Zweifel daran gehabt zu
haben.²³

Die Titloi der Kapitel Π 1–14 von A^{III} pin stammen eindeutig aus *II²,
doch ab Π 15 änderte der Redaktor seine Vorgehensweise und brachte
zunächst fünf Titloi aus Buch III und anschließend neun Kapitel, die aus
dem *FlorPML*^b entnommen scheinen,²⁴ wie Text und Anordnung der Tit-
loi nahelegen:

A ^{III} pin	<i>Sacra</i>
<ιε'> Περί παραβεβηκότων τὴν εὐσέβειαν καὶ πί- στιν, καὶ εἰς θεὸν ἀσεβοῦντων.	III / par. 69[1] B
<ις'> Περί πλουσίων εὐ καὶ προσηκόντως βιούν- των.	III / par. 17[19] A
<ιζ'> Περί πλουσίων οὐκ εὖ βιούντων καὶ τῆς πα- ρεπομένης αὐτοῖς σκηνῆς (<i>sic</i>).	III / par. 17[19] B
<ιη'> Περί πολιτῶν ἀγαθῶν.	III / par. 26[29] A
ιθ' [ιη' <i>cod.</i>] Περί πολιτῶν μοχθηρῶν.	III / par. 26[29] B
<κ'> Περί πολιτείας ἀνεπιλήπτου καὶ θεαρέστου.	*II ² 2167–2203 / PML ^b cap. Π 1

²³ RICHARD, *Appendice*, I. Dies ist nicht die einzige Stelle, an der A^{III} einen sonst nirgends be-
zeugten Titlos verzeichnet: So gibt es auch einen Titlos Περί Σαμαρειτῶν (A^{III} cap. Σ 19),
aber da dieser im Vergleich zu den anderen Titloi atypisch ist, erscheint er weniger vertrau-
enswürdig als Περί λήθης καὶ ληθαργῶν oder Περί τοῦ νοός.

²⁴ Dass die drei ersten dieser neun Kapitel ebenfalls zum Buch III gehören, bedeutet nicht,
dass sie aus derselben Quelle stammen wie die fünf vorausgehenden Kapitel.

<κα'> Περί παιδείας παρὰ θεοῦ, καὶ τῶν εὐχαρίστως καὶ εὐγενῶς δεχομένων καὶ φερόντων τὰ ἐπερχόμενα· οὕτως γὰρ χρεών.	*II ² 2204–2256 / PML ^b cap. Π 2
<κβ'> Περί τῶν παιδείαν θεοῦ σωτήριον πρὸς διόρθωσιν μὴ δεχομένων.	*II ² 2257–2280 / PML ^b cap. Π 3
<κγ'> Περί παρρησίας, καὶ πῶς δυνατόν εὐπαρρησίαστον τινὰ γενέσθαι.	*II ² 2281–2288 / PML ^b cap. Π 4
<κδ'> Περί παραχωρητικῶν καὶ εὐεικτῶν (<i>sic acc.</i>), ὅτι εἰρηνικὸν καὶ ψυχωφελὲς τοῦτο.	*II ² 2313–2326 / R cap. Π 8 (PML ^b cap. Π 8)
<κε'> Περί πολέμου ἐμφυλίου.	*II ² 2344–2347 / R cap. Π 12 (PML ^b cap. Π 12)
<κς'> Περί πραιδάς καὶ προνομῆς.	*II ² 2348 / R cap. Π 13 (PML ^b cap. Π 13)
κζ' [κς' <i>cod.</i>] Περί παραμονῆς καὶ παραμενόντων, ὅτι ἡ παραμονὴ ἔργον ἀνύει, καὶ χρὴ οὐ μόνον εὐνοϊκῶς, ἀλλὰ καὶ ὑπομονητικῶς διακείσθαι πρὸς τοὺς προλαβόντας, καὶ μηδένα ὡς ἔτυχε καὶ ἀνεξετάστως εἰς ὑπηρεσίαν παραμονῆς εἰσδέχεσθαι.	*II ² 2408–2414 / PML ^b cap. Π 24
<κη'> Περί προαιρέσεως καὶ διαθέσεως, καὶ ὅτι τὴν προαίρεσιν καὶ ἐπ' ἀγαθῷ καὶ ἐπὶ κακῷ ἐξετάζει ὁ θεός.	II ¹ 1775–1791 / K cap. Π 8 (PML ^b cap. Π 49)

Die Titloi der Kapitel Π 24 und Π 26 von A^{III pin} sind Wiederholungen der Titloi der Kapitel Π 3 (*II²2313–2326 / R cap. Π 8) und Π 7 (*II²2348 / R cap. Π 13) von A^{III pin}.

Am Ende des Stoicheion Σ ging der Redaktor auf dieselbe Weise wie im Stoicheion Π vor, indem er zunächst eine Reihe von Kapiteln aus *II² (cap. Σ 1–10), anschließend ein Kapitel (cap. Σ 11) aus dem Buch III²⁵ und schließlich sieben Kapitel (cap. Σ 12–18), die aus dem *FlorPML^b* stammen, brachte; am Ende dieser Serie findet sich wiederum ein Kapitel (Περί Σαμαρειτῶν), das sich in keinem anderen zu den *Sacra* gehörenden Florileg findet.²⁶

²⁵ In allen anderen alphabetisch geordneten Florilegien, die zu den *Sacra* gehören, ist dieses Kapitel unter dem Stoicheion O verzeichnet. Der Redaktor von A^{III} hat also στεργόντων als Stichwort verwendet.

²⁶ Siehe oben, Anm. 23.

A ^{III pin}	<i>Sacra</i>
<ια'> Περί τῶν στεργόντων τοὺς ὄρ<κ>ους, καὶ ὅτι οὐ χρή μάταιον λαμβάνειν ὄρκον.	III / par. 43[44] A
<ιβ'> Περί συγγενῶν, ὅτι χρή φιλοτίμως ἔχεσθαι τῆς τούτων κηδεμονίας.	*II ² 2431–2435 / PML ^b cap. Σ 1
<ιγ'> Περί τῶν ἐαυτοὺς συνιστανόντων <, ὅτι μάτην κοπιῶσιν>· πᾶσα γὰρ δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον, ἄνωθεν ἐκ θείας ψήφου τὸ βέβαιον καὶ σταθερὸν ἔχει, ἡ δὲ οἴκοθεν προβολὴ καὶ κατὰ ἄνθρωπον ἔωλος καὶ ἀβέβαιος.	*II ² 2463–2472 / PML ^b cap. Σ 4
<ιδ'> Περί συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ εὐσυνειδότων.	*II ² 2524–2537 / PML ^b cap. Σ 9
<ιε'> Περί συνειδήσεως πονηρᾶς καὶ αὐτοκατακρίτου.	*II ² 2538–2545 / PML ^b cap. Σ 10
<ις'> Περί σκληροτραχίλων.	*II ² 2562–2568 / PML ^b cap. Σ 13
ιζ' Περί σχηματαρίων.	*II ² 2569–2581 / PML ^b cap. Σ 14
<ιη'> Περί συναντημάτων καὶ ἀπροσδοκῆτως συμβαινόντων τισί, ὧν ἡ γνώσις ἡμῖν μὲν ἴσως ἄγνωστος, θεῷ δὲ εὐγνωστος.	*II ² 2597–2610 / PML ^b cap. Σ 16
<ιθ'> Περί Σαμαρειτῶν.	

Der Titlos des Kapitels Σ 18 von A^{III pin} wiederholt denjenigen des Kapitels Σ 9 (*II²2597–2610 / PML^b cap. Σ 16) von A^{III pin}.

Der Inhalt der Stoicheia Υ und Φ von Buch III des *FlorHierosol* ist aufgrund des Verlustes zweier Blätter im Pinax von A^{III} verlorengegangen.²⁷

Das Stoicheion X von A^{III pin} nennt zwei Kapitel, die im Hinblick auf ihre Stichwörter nicht an der richtigen Stelle stehen: <γ'> Περί εὐχῆς καὶ εὐλογίας und <ε'> Περί εὐχαριστίας. Das erste erinnert an die Titloi von *Sacra* I / C cap. E 1 (Περί εὐχῆς, καὶ ὅσα δι' εὐχῆς κατορθοῦται ἡμῖν) und 5 (Περί εὐλογίας ὑπὸ κυρίου καὶ τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἀποστόλων γενομένης), das zweite erinnert an den Titlos von *II² / T cap. E 49 (Περί εὐχαριστίας πρὸς θεόν, ὅτι χρή ἀνεπιλήστως ἔχειν <πρὸς> τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ καὶ τὰς ὑπὲρ τούτων εὐχαριστίας), aber da über den Inhalt dieser beiden Kapitel von A^{III pin} nichts bekannt ist, ist es nicht sicher, ob eine Verbindung zu den Kapiteln besteht, die mehr oder weniger ähnliche Titloi tragen.

²⁷ Siehe oben, Anm. 22.

2.2 Beschreibung der Handschriften

2.2.1 Jerusalem, *Πατριαρχική Βιβλιοθήκη*, Παναγίου Τάφου 15 (Sigle H^{III})

11. Jh. nach dem Katalog;²⁸ 10. Jh. nach Richard;²⁹ 10./11. Jh. nach Lewy;³⁰ Pergament; 345 f. (319 x 234) nach der späteren Numerierung, tatsächlich 346, da die Seitenzahl 111 zweimal verwendet wurde (111A und 111B). Text in zwei Kolumnen zu je 41 Zeilen. Das dritte Buch, das aus dem *FlorThess* übernommen wurde, umfasst die f. 107–136 (A); 185–188 (B); 242 und 227 (Γ); 199–202, 251–261 (Δ); 323–328, 321, 330, 329, 333, 332, 331, 337, 336, 334–335, 338–339 und 341 (E).³¹

2.2.2 Athen, *Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ἑλλάδος*, Μετόχιον τοῦ Παναγίου Τάφου 274 (Sigle A^{III})

14. Jh. nach dem Katalog;³² 12. Jh. nach Lewy;³³ Papier; 513 f. nach einer jungen Numerierung in Bleistift; tatsächlich 515 f., da die Nummer 363 zweimal gesetzt wurde (363 und 363bis), und sich zwischen f. 410 und 411 ein unnummeriertes Blatt befindet (f. 410bis); keine Angaben zur Größe bei Papadopoulos-Kerameus. Das dritte Buch der *Sacra* umfasst die f. 185v–228v (A); 297v–301v (B); 331v–333v (Γ); 382v–401v (Δ); 483v–506v (E).³⁴

Obwohl die Handschrift Μετόχιον τοῦ Παναγίου Τάφου 274 eine Abschrift der Handschrift Παναγίου Τάφου 15 ist, kann auf sie bei der Rekonstruktion des Textes des *FlorHierosol* nicht vollständig verzichtet werden, da sie zu einem Zeitpunkt kopiert wurde, zu dem ihre Vorlage vollständiger war als sie heute ist, und sich die Blätter noch in der richtigen Reihenfolge befanden. Besonders wertvoll ist der Anfang der Handschrift, wo wenigstens ein Teil der Prologe und der Pinax der Stoicheia Α–Ω erhalten sind, die jetzt in der Vorlage verloren sind.

²⁸ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΕΡΑΜΕΩΣ *Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη*, t. I, 65; SARGOLOGOS, *Traité*, 92.

²⁹ RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 483, gefolgt von WAHL, *Prophetenzitate*, 108 und PETIT, *Quaestiones*, 24.

³⁰ LEWY, *Neue Philonfragmente*, 72.

³¹ Die Kapitel, die aus dem Buch III an andere Stellen versetzt wurden, finden sich auf den f. 174–177 (H^I cap. B 6) und 241–242 (H^{II} cap. Γ 1–6).

³² ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΕΡΑΜΕΩΣ *Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη*, t. IV, 252; SARGOLOGOS, *Traité*, 88.

³³ LEWY, *Neue Philonfragmente*, 72.

³⁴ Die versetzten Kapitel des III. Buches finden sich auf f. 281v–286v (A^I cap. B 6) und 329v–331v (A^{II} cap. Γ 1–6).

3. Das *Florilegium Rupefucaldinum*

3.1 Inhalt und Struktur

Das *FlorRup* verdankt seinen Namen Kardinal François de la Rochefoucauld (1558–1645), einem der ehemaligen Besitzer dieser einzigen Handschrift, in der das *Florilegium* in seinem ursprünglichen Zustand überliefert ist,³⁵ des jetzigen Codex Phill. 1450 der *Staatsbibliothek zu Berlin-Preußischer Kulturbesitz*. Der Kardinal schenkte die Handschrift den Jesuiten des Collège de Clermont³⁶ – er war ihr ehemaliger Schüler –, in dessen Bibliothek (der Name war mittlerweile in Collège Louis-le-Grand geändert worden) sich die Handschrift befand, als Lequien seine Edition der *Opera omnia* des Johannes von Damaskos vorbereitete.³⁷ Da Lequien überzeugt war, dass die echten *Sacra* im *FlorVat* enthalten sind, und das seiner Meinung nach ältere *FlorRup* dem Kompilator der *Sacra* bestenfalls als Quelle gedient habe, edierte er aus dem *FlorRup* nur den Pinax (PG 96, 441–468) und eine Reihe von Zitaten, die zu seiner Zeit kaum oder gar nicht bekannt waren (Ibid., 468–544).

Mit nicht weniger als 459 Kapiteln³⁸ ist das *FlorRup* das umfangreichste der aus den *Sacra* stammenden Florilegien. Soweit der Erhaltungszustand ein Urteil erlaubt (zwei Lagen sind ausgefallen), stimmt der vollständig

³⁵ Eine stark verkürzte Version des *FlorRup* ist im *FlorL^a* überliefert (siehe unten, XXXIX). Im sakroprofanen Florileg des Monac. gr. 429 (1346 kopiert), von Holl als „*Florilegium Monacense*“ bezeichnet, meinte dieser (*Sacra Parallela*, 332–336) Indizien gefunden zu haben, die nahelegen, dass der Redaktor dieses Florilegs das *FlorRup* kannte, doch glaubte er nicht an eine direkte Abhängigkeit. Früher war dieses Florileg auch unter dem Namen „*Melissa Augustana*“ bekannt; RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 494–495, behandelt es unter dem Namen „*Florilegium Barroccianum* Tit. 56“. Heute wird diese Handschrift als ein Zeuge des „*Florilegium Patmiacum*“ angesehen, vgl. SARGOLOGOS, *Traité*, 81–83. Unter den Spuren, auf die Holl hingewiesen hat, findet sich der Abschnitt *De universo* eines Ps.-Josephus (*II²2907 / PML^b cap. Ω 1, 42), aus dem ein Teil im Kapitel 47 des Patmos-Florilegs zitiert wird (als Nr. 46, ed. SARGOLOGOS, *Traité*, 875–876; siehe auch unten, LX). In der Handschrift R (cap. Ω 1, 42) ist der Abschnitt am Ende länger als im Patmos-Florileg, doch weist der Text zahlreiche Auslassungen auf, die sich nicht im Patmos-Florileg finden: So fehlen in R bereits in der Überschrift die Wörter *περί τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας*, jedoch nicht im Patmos-Florileg.

³⁶ Vgl. die Notiz auf dem oberen Rand von f. 1r: Collegii Claromont Parisiensis Societas Jesu ex dono Eminentiss Cardinal. Rupifucaldi.

³⁷ Lequien dankt J. Hardouin (1646–1729), dem Bibliothekar des Collège, dafür, dass er die Handschrift umfassend studieren konnte (PG 95, 1034).

³⁸ Die Rechnung basiert auf dem Pinax, der 457 nummerierte Kapitel enthält, zu denen noch das mit *ὁμοίως* bezeichnete Kapitel (A 69²) und das Kapitel Y 19 des Textes kommen, das im Pinax ausgelassen wurde.

überlieferte Pinax mit Ausnahme folgender Abweichungen genau mit dem Text überein:

- Im Text (f. 77r) trägt das Kapitel Περὶ ἀπαρχῶν καὶ δεκατῶν, ὅτι χρὴ ταύτας προσφέρειν τῷ θεῷ (cap. A 69²), das auf das Kapitel A 69 folgt, ebenfalls die Nummer ξθ'; dieser Fehler wirkte sich sehr wahrscheinlich auch auf den Pinax aus, doch wurde dort die auffällige Wiederholung korrigiert, indem das zweite ξθ' auf Rasur mit ὁ^u (= ὁμοίως) ersetzt wurde;³⁹
- die Kapitel Z 5 und Z 6 des Textes (f. 180r) entsprechen den Kapiteln Z 6 und Z 5 des Pinax;
- das Kapitel Υ 19 des Textes (f. 269r–v) ist nicht im Pinax verzeichnet (wohl ein Versehen);
- die Kapitel Φ 3 und Φ 4 des Textes (f. 270v–271r) entsprechen den Kapiteln Φ 4 und Φ 3 des Pinax.

Nach Richard, der allerdings die Vorläufigkeit seiner Schlussfolgerungen betonte, benutzte der Redaktor des *FlorRup* zwei Quellen: *II² und eine Quelle, aus der er Kapitel aller drei Bücher entnehmen konnte und die mit dem *FlorVat* verwandt war.⁴⁰ In Wirklichkeit nahm der Redaktor des *FlorRup* als Grundlage seines Florilegs das *FlorThess*, das er mit Kapiteln aus den Büchern I und III sowie einer kleinen Zahl an Texten, die aus dem *FlorPML*^b stammen, anreicherte. Die Verwandtschaft zwischen *FlorRup* und *FlorThess* zeigt sich besonders deutlich im Stoicheion A: Die Titloi der Kapitel A 1–43 sind in beiden Florilegien identisch und erscheinen in derselben Reihenfolge. Die Übereinstimmungen zwischen den Kapiteln A 44–91 des *FlorThess* (also des PML^b-Abschnittes des *FlorThess*) und A 44–77 des *FlorRup* fallen etwas weniger deutlich ins Auge, was jedoch schlicht daran liegt, dass im *FlorRup* umfangreichere redaktionelle Maßnahmen stattgefunden haben, etwa die Verringerung der Anzahl der Kapitel oder die Einfügung von Kapiteln, die aus anderen Florilegien stammen; die Beziehung zum *FlorThess* ist trotzdem immer gut erkennbar, da mit einigen Ausnahmen die Kapitel, die das *FlorRup* mit dem *FlorThess* gemeinsam hat, in der gleichen Reihenfolge stehen.⁴¹ Ferner enthalten die Kapitel A

³⁹ Nach HOLL, *Sacra Parallela*, 29–30, stand die zweifache Verwendung von ξθ' zuerst im Pinax, von wo sie in den Text gelangte; der Fehler müsse notwendigerweise auf den Redaktor des *FlorRup* zurückgehen, denn nur er konnte die Kapitel des Textes nach denen des Pinax numeriert haben. Offenbar geht Holl von der ansonsten plausiblen Hypothese aus, der Redaktor des *FlorRup* habe zuerst ein Inhaltsverzeichnis erstellt und erst dann die Kapitel kopiert.

⁴⁰ RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 481–482.

⁴¹ Nur die Kapitel, die T cap. A 58. 68 und 89 entsprechen, wurden vom Redaktor des *FlorRup* versetzt und stehen dort als Kapitel A 74. 73 und 54.

21. 22. 28. 37. 39. 40 und 41 des *FlorRup* Texte, die nicht zum Grundbestand (*II²) dieser Kapitel gehören, sondern aus den Kapiteln 48–54 des *FlorThess* stammen. Der Umstand, dass zwar Kapitel des *FlorThess* im *FlorRup* fehlen, diese aber Spuren hinterlassen haben, ist nur dadurch zu erklären, dass der Redaktor des *FlorRup* diejenigen Kapitel wegließ, die den Kapiteln 48–54 des *FlorThess* entsprachen, da ihre Titloi mit den Titloi der Kapitel A 21. 22. 28. 37. 39. 40 und 41 (*II²) identisch waren, auf einen Teil ihrer Texte jedoch nicht ganz verzichten wollte und diese in die Kapitel, die *II² entsprachen, übertrug. Es liegt auf der Hand, dass der Redaktor nicht so vorgegangen wäre, wäre seine Vorlage nicht mit dem *FlorThess* eng verwandt gewesen, wo die beiden Kapitelreihen (*II² und *FlorPML*^b) sozusagen unter einem Dach wohnten.

Richard legte 1962 eine Liste der Kapitel von R vor, von denen er damals glaubte, sie mit Sicherheit *II² zuordnen zu können; zu den Stoicheia Z, H, Λ und Ν äußerte er sich erst 1976.⁴² Zusammen ergeben beide Untersuchungen folgenden Überblick: A 1–43; B 1. 4–8; Γ 1–9; Δ 1–24. 28; E 1–32. 34–47; Z (kein Kapitel im *FlorRup*); H 1–2; Θ 1–4; I 1–3; K 1–14. 17–22; Λ (kein Kapitel im *FlorRup*); M 1–10; N 8 (wahrscheinlich); Ξ 1; O 1–7. 11–15; Π 1–24; P 1–2; Σ 1–11. 14–18; T 2–6; Υ 1–9; Φ 1–7. 10–11; X 1–3; Ψ 1–3; Ω 1 (erster Teil). In folgenden Punkten muss die Liste unserer Ansicht nach korrigiert werden:

- Das Kapitel B 4 stammt aus dem *FlorPML*^b (cap. B 13^M/11^P) und vertritt die Version II¹ dieses Kapitels (*FlorVat* cap. B 11 [II¹ / K cap. B 6]);
- die Kapitel B 12 und 15 korrespondieren mit T cap. B 15 und 16 und stammen mithin aus *II²;
- das Kapitel Γ 9 stammt aus dem *FlorPML*^b (cap. Γ 5) und vertritt die Version II¹ dieses Kapitels (II¹suppl. 17–38 / V cap. Γ 1, 1–22);
- das Kapitel E 29 stammt aus dem *FlorPML*^b (cap. E 11) und vertritt die Version II¹ dieses Kapitels (*FlorVat* cap. E 4 [II¹ / K cap. E 20]);⁴³
- die Kapitel E 37–47: Das Kapitel E 36 ist das letzte, das aus *II² stammt, die Herkunft der Kapitel E 37–47 muss anderswo gesucht werden;
- die Kapitel Λ 1–4: Richard vermutete, dass das Stoicheion Λ von *II² nur einen Titlos enthielt (Περὶ λήθης καὶ ληθαρῶν, belegt nur in A^{III pin});⁴⁴ diesem sind die Kapitel Λ 1–4 des *FlorRup* hinzuzufügen, von denen die Kapitel Λ 1 (Περὶ λοιδορίας [*II²1860–1875]) und Λ 3 (Περὶ λιμοῦ καὶ τῆς ἐκ τούτου ἀνάγκης

⁴² RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 481 und ID., *Appendice*, I.

⁴³ Obwohl das Kapitel E 29 (Περὶ ἐνυπνίων καὶ μαντείων) nur im Pinax von R bezeugt ist, wird die Schlussfolgerung dadurch erhärtet, dass es in *II² ein solches Kapitel nicht gegeben zu haben scheint.

⁴⁴ RICHARD, *Appendice*, I.

[*II²1889–1902]) die Version *II² der Kapitel Λ 2 und Λ 3 des *FlorVat* (II¹ / K cap. Λ 2 und Λ 3) darstellen, die zu II¹ gehören;

– das Kapitel N 6: Nach Richard enthielt das Stoicheion N mit Sicherheit einen Titlos Περί νοός (belegt nur in A^{III pin}) und wahrscheinlich einen Titlos Περί νηστείας, der mit *FlorRup* cap. N 8 verwandt war;⁴⁵ dem ist das Kapitel N 6 des *FlorRup* hinzuzufügen, das aus *II² stammt.⁴⁶

Unter Berücksichtigung dieser Korrekturen ergibt sich im *FlorRup* folgender Anteil von *II²: A 1–43; B 1. 5–8. 12. 15; Γ 1–8; Δ 1–24. 28; E 1–28. 30–32. 34–36; Z (kein Kapitel im *FlorRup*); H 1–2; Θ 1–4; I 1–3; K 1–14. 17–22; Λ 1–4; M 1–10; N 6. 8; Ξ 1; O 1–7. 11–15; Π 1–24; P 1–2; Σ 1–11. 14–18; T 2–6; Y 1–9; Φ 1–7. 10–11; X 1–3; Ψ 1–3; Ω 1 (teilweise).

Diese Kapitel enthalten bisweilen Zitate, die in den anderen Zeugen von *II² nicht belegt sind. Zur Erklärung dieses Umstandes lassen sich drei Hypothesen aufstellen: 1. Das *FlorRup* überliefert eine vollständigere Version von *II²; 2. Das *FlorRup* wurde durch Entlehnungen aus anderen *Sacra*-Florilegien angereichert; 3. Der Redaktor des *FlorRup* hat Texte aus Quellen außerhalb der *Sacra* eingefügt. Zugunsten der dritten Hypothese finden sich in den Kapiteln von *II² keine ausreichenden Indizien. Entsprechend sind nur die beiden ersten Hypothesen zu berücksichtigen, wobei sich eine exakte Trennung zwischen den beiden als recht schwierig erweist.

– Kapitel von *II² offenbar vollständiger enthalten

Folgende Kapitel des *FlorRup* enthalten Zitate, die mit wenigen Ausnahmen in anderen Zeugen von *II² fehlen, ebenso wie in II¹:

<i>FlorRup</i>	andere <i>Sacra</i> -Florilegien
*II ² suppl. 2 / R cap. A 25, 4	–
*II ² suppl. 3 / R cap. B 12, 13	–
*II ² suppl. 7 / R cap. Δ 19, 12	–
*II ² suppl. 10 / R cap. H 1, 4	–

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Der Titlos des Kapitels N 6 des *FlorRup* ist länger als der des korrespondierenden Kapitels im *FlorVat* (cap. N 3), der II¹ vertritt, und das Kapitel des *FlorRup* zählt mehr Zitate. Der Abschnitt des Titlos, der R eigen ist (καὶ ὅτι πειρατήριον καὶ ἐπικίνδυνον βίον ζῶμεν ἐν ταῦθα) scheint durch *II²1999 / R cap. N 6, 3 bestätigt zu werden (die Titloi enthalten häufig Wörter, die den unter ihnen verzeichneten Zitaten entnommen sind). Dass das Kapitel in A^{III pin} fehlt, könnte darauf zurückzuführen sein, dass es bereits in A^{I pin} (cap. N 3) verzeichnet war.

*II ² suppl. 11 / R cap. Θ 1, 1	–
*II ² suppl. 12 / R cap. Θ 1, 2	–
*II ² suppl. 13 / R cap. Θ 1, 3	–
*II ² suppl. 14 / R cap. Θ 1, 5	II suppl. 132 / PML ^b cap. Θ 14 ^M , 6
*II ² suppl. 15 / R cap. Θ 1, 6	–
*II ² suppl. 16 / R cap. I 1, 1	(*II ² 2029 / PML ^b cap. Ξ 1, 4 und II ¹ 2144 / K cap. Φ 1, 5)
*II ² suppl. 26 / R cap. Π 16, 3	–
*II ² suppl. 27 / R cap. Π 21, 6	–
*II ² suppl. 37 / R cap. Σ 17, 5	–
*II ² suppl. 38 / R cap. Ω 1, 14	II ¹ 2277 / K cap. Ω 1, 10

Zwischen dem Kapitel I 1, 1 des *FlorRup* und den beiden anderen Stellen in Buch II, an denen sich dasselbe Zitat findet, besteht keine Verbindung, da es sich nicht um korrespondierende Kapitel handelt; ferner ist der Text im *FlorRup* fälschlich dem Deuteronomium zugeschrieben, während er in den beiden anderen Florilegien richtig identifiziert ist (Leviticus). Die beiden anderen Texte, die anderswo in den *Sacra* belegt sind, stehen in korrespondierenden Kapiteln; wenn Ω 1, 14 nicht zum Grundbestand von *II² gehören sollte, muss man vermuten, dass der Redaktor des *FlorRup* an dieser einen Stelle entweder das *FlorK* oder das *FlorVat* benutzt hat. Für die fünf Zitate von Θ 1 ist der Vergleich mit dem *FlorThess* infolge eines Blattverlustes in der Handschrift Μονὴ Βλατάδων, 9 nur teilweise möglich, doch was von diesem Kapitel übrig ist, weicht mehr als gewöhnlich vom Inhalt des *FlorRup* ab. Dass einer der Texte im korrespondierenden Kapitel des *FlorPML^b* erscheint, ist wohl Zufall, und hinsichtlich aller Texte von Θ 1 scheint eher die Hypothese zuzutreffen, dass das *FlorRup* hier eine vollständigere Version von *II² überliefert. Das Zitat *II²suppl. 10 / R cap. H 1, 4 – ein kurzer Satz (Ψυχῆς θεοφιλοῦς ὑποκλίνειν τοῖς θεοῖς ἅπαν ἀνθρώπων) aus der 18. Rede des Gregor von Nazianz, die er bei der Bestattung seines Vaters hielt, – passt nicht zu dem im Titlos des Kapitels angekündigten Thema (Περὶ ἡμέρας ἀγαθῆς καὶ ἑορταστικῆς). Vermutlich war das Zitat ursprünglich länger, da der Gedanke, den Gregor im vorangehenden Satz entwickelt, mit dem Titlos zusammenpasst: ...τὸ μήποτε τοσοῦτον δοῦναι πένθει σωματικῶ, καίτοιγε διαφορόντως καμπτομένην καὶ τοῖς τῶν ἔξωθεν πάθεισιν, ὥστε ἢ γοεράν ποτε πρὸ τῆς εὐχαριστίας ῥαγῆναι φωνήν, ἢ δάκρυον ἐκπεσεῖν βλεφάρου μυστικῶς σφραγισθέντος, ἢ σχῆμα πένθιμον παραμένειν, καίτοιγε πολλῶν πολλὰκις συμπεσόντων αὐτῇ λυπηρῶν, λαμπρὰς παρούσης ἡμέρας (PG 35, 996, 42 – 997, 5). Da das

Subjekt von δοῦναι ein mitzudenkendes αὐτὴν ist (d.h. Nonna, Gregors Mutter), wurde der Satz nicht richtig verstanden, was zu seiner Auslassung geführt haben könnte.

– Durch Entlehnungen aus dem *FlorPML^b* angereicherte Kapitel von *II²

Es wurde bereits erwähnt, dass der Grundbestand (*II²) der Kapitel A 21. 22. 28. 37. 39. 40 und 41 des *FlorRup* durch Texte aus dem PML^b-Anteil des *FlorThess* angereichert wurde. Eine ähnliche Übertragung von Texten könnte auch im Falle des Kapitels M 7 (*II²1970–1974) des *FlorRup* stattgefunden haben, wo die Situation allerdings komplizierter ist. In seiner Form – Περί μαντευομένων καὶ οἰωνιζομένων καὶ κληδοιζομένων, καὶ περὶ τῶν λεγομένων θεῶν, τουτέστι βδελυγμάτων, ὅτι ἄθεσμα καὶ ἐκκήρυκτα καὶ ἀπηγορευμένα τῇ ἱερᾷ Γραφῇ τάδε πάντα καὶ τὰ ὅμοια –, ist der Titlos dieses Kapitels in keinem anderen Florileg belegt. Die fünf Zitate, die der Titlos enthält, stehen in keinem Zusammenhang mit der Wahrsagerei, die im ersten Teil des Titlos genannt wird, sondern sind eher auf diejenigen gemünzt, die an falsche Götter glauben, womit sie mit den Worten περὶ τῶν λεγομένων θεῶν übereinstimmen. Dieselben Texte erscheinen im Kapitel B 12 (6–8, 10 und 11) des *FlorThess*, das aus dem Kapitel B 9^M/7^P des *FlorPML^b* entnommen und mit Περί βδελυγμάτων καὶ τῶν λεγομένων θεῶν überschrieben ist.⁴⁷ Es ist also möglich, dass der Redaktor des *FlorRup* hier zwei Kapitel des *FlorThess* fusioniert hat: Vom ersteren (das dem Kapitel M 7 des *FlorRup* entspricht), zu *II² gehörigen, sind heute nur noch Spuren im Titlos übrig, wohingegen das zweite (cap. B 12 des *FlorThess*), aus dem *FlorPML^b* stammend, die Texte geliefert und den Redaktor genötigt hat, den Titlos leicht zu verändern; jedenfalls fehlt das Kapitel B 12 des *FlorThess* im Stoicheion B des *FlorRup*. Über die Gründe dieser Übertragung von Texten kann nur spekuliert werden: Womöglich fehlten beispielsweise die Texte, die sich auf den Titlos von M 7 bezogen, bereits in der Vorlage des Redaktors des *FlorRup*, und dieser wollte den Titlos mithilfe eines zuvor ausgelassenen Kapitels auffüllen.

Der Einfluss des *FlorPML^b* auf das *FlorRup* scheint freilich noch über das hinausgegangen zu sein, was das *FlorThess* an Material aus dem *FlorPML^b* bieten konnte. Das *FlorRup* enthält jedenfalls 18 Texte, die in den korrespondierenden Kapiteln des *FlorThess* fehlen, sich aber ohne

⁴⁷ Der Redaktor des *FlorPML^b* wiederum hat das Kapitel dem *FlorVat* (cap. B 5) entnommen; letztlich stammt das Kapitel aus dem Buch I der *Sacra*, obwohl es nicht im Coislin 276 enthalten ist; vgl. RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 480.

Ausnahme in Kapiteln des *FlorPML*^b finden. Folgender Überblick zeigt die betroffenen Texte:

<i>FlorRup</i>	<i>FlorPML</i> ^b	diese Edition
A 5, 4	A 5, 4	*II ² suppl. 1 / R cap. A 5, 4
A 8, 4	A 8, 4	II ¹ 252 / K cap. A 7, 5
A 12, 16	A 9, 2	II ¹ 258 / K cap. A 8, 3
A 12, 17	A 9, 7	II ¹ 263 / K cap. A 8, 8
A 22, 3	A 26, 1	II ¹ 2198 / K cap. Φ 3, 1
A 22, 4	A 26, 3	II ¹ 2200 / K cap. Φ 3, 3
A 22, 5	A 26, 4	II ¹ 2201 / K cap. Φ 3, 4
A 22, 6	A 26, 5	II ¹ 2202 / K cap. Φ 3, 5
A 22, 12	A 26, 6	II ¹ 2203 / K cap. Φ 3, 6
A 22, 15	A 25, 14	II ¹ suppl. 330 / V cap. K 4, 15
A 23, 9	A 26, 9	II ¹ 2210 / K cap. Φ 3, 13
A 23, 10	A 26, 10	II ¹ 2211 / K cap. Φ 3, 14
A 23, 14	A 26, 11	II ¹ 2218 / K cap. Φ 3, 21
A 36, 5	A 28, 5	II ¹ 440 / K cap. A 26, 5
B 8, 7	B 4 ^M /3 ^P , 5	II ¹ 222 / K cap. A 5, 6
Γ 8, 21	Γ 4, 10	II ¹ suppl. 188 / V cap. Γ 2, 10
Δ 28, 23	Δ 14, 16	*II ² suppl. 8 / R cap. Δ 28, 23
I 2, 7	I 2, 7	*II ² suppl. 17 / R cap. I 2, 7

Dass nicht zum Grundbestand gehörende Texte zusätzlich eingefügt wurden, zeigt sich besonders in den Zitaten A 12, 16–17 und A 23, 9–10, wo die Reihenfolge, in der der Kompilator der *Sacra* gewöhnlich seine Zitate anordnet, gestört ist: So finden sich die Zitate 16 und 17 (Markusevangelium und Philon) am Ende des Kapitels nach einer Reihe von Auszügen aus den Kirchenvätern, einer Stelle, an der kein Zitat mehr aus dem Neuen Testament zu erwarten ist, und die Position der Zitate 9 und 10 hat zur Folge, dass die Zitate aus Gregor von Nazianz an zwei unterschiedlichen Stellen desselben Kapitels stehen.

Was die elf Zitate betrifft, die in kleinen Gruppen in den Kapiteln A 12, 22 und 23 des *FlorRup* erscheinen, legen die Übereinstimmungen mit dem *FlorPML*^b in der Reihenfolge der Zitate erneut nahe, dass die Zusätze im *FlorRup* aus dieser Quelle stammen. Das Kapitel A 22 (Περὶ ἀνθρωπαρέσκων καὶ προσποιοτῶς καὶ ὑπούλως διακειμένων) bedarf einiger Erklärungen: Es enthält eine erste Gruppe von 15 zusätzlichen Texten aus dem

FlorPML^b (nicht in der Tabelle oben), von denen sich 14 im Kapitel A 49 des *FlorThess* finden,⁴⁸ das mit dem Kapitel A 25 des *FlorPML^b* übereinstimmt: Der Redaktor des *FlorRup* ließ das Kapitel A 49 des *FlorThess* aus, um zu vermeiden, dass das Stoicheion A zwei identische Titloi enthält, integrierte jedoch einen Teil des Inhaltes des ausgelassenen Kapitels in das Kapitel A 22. Eben dieses Kapitel A 22 enthält eine zweite Gruppe von fünf zusätzlichen Texten, die in diesem Fall aus dem Kapitel A 26 des *FlorPML^b* zu stammen scheinen (Περὶ αὐταρέσκων καὶ ἑαυτοῦς συνιστώντων καὶ ἑαυτοῦς ἀποδεχομένων), jedoch nicht durch Vermittlung des *FlorThess*.⁴⁹ Die Situation wird dadurch noch komplizierter, dass diese fünf Texte nicht in das Kapitel A 22 des *FlorRup* hätten eingefügt werden dürfen, sondern in das Kapitel A 23 (Περὶ αὐταρέσκων καὶ ἑαυτοῦς συνιστώντων καὶ ἑαυτοῦς ἀποδεχομένων) gehören, wo tatsächlich drei Texte stehen, die aus dem korrespondierenden Kapitel des *FlorPML^b* stammen.⁵⁰ Die falsche Einordnung dieser Texte ist wahrscheinlich einer schlichten Unaufmerksamkeit des Redaktors des *FlorRup* geschuldet: Die beiden Kapitel (Περὶ ἀνθρωπαρέσκων... und Περὶ αὐταρέσκων...) folgen direkt aufeinander, die ersten Wörter der Titloi sind ähnlich, und der Inhalt der beiden Kapitel unterscheidet sich kaum.

Nun zu den sieben isolierten Zitaten. Es ist einigermaßen sicher, dass der Text A 5, 4 des *FlorRup* einmal eine Entsprechung im *FlorThess* hatte, auch wenn er heute in T fehlt: Er ist nämlich ebenfalls im Kapitel A 5 des *FlorPML^b* enthalten, dessen Kapitel A 1–7 zuverlässige Zeugen für *II² sind; aller Wahrscheinlichkeit nach hat der Kopist von T dieses Zitat übersprungen, das aufgrund seiner Kürze besonders gefährdet war, seiner Aufmerksamkeit zu entgehen. Für die sechs anderen Texte gibt es keine Anhaltspunkte, die ihre ursprüngliche Zugehörigkeit zu *II² bestätigen könnten, aber der Text der Zitate A 8, 4; A 36, 5; B 8, 7 und Γ 8, 21⁵¹ zeigt eine gewisse Nähe zu dem des *FlorPML^b*, so dass diese Zitate von dort in das

⁴⁸ Die Nummern 2, 8, 9, 13, 14, 16–20 und 23–26 des Kapitels A 22 des *FlorRup* entsprechen den Nummern 1, 3, 4, 6, 8, 10–14, 17, 18, 21 und 22 des Kapitels A 49 des *FlorThess* und den Nummern 2, 6, 7, 11, 13, 16–20, 23, 24, 27 und 28 des Kapitels A 25 des *FlorPML^b*. *FlorRup* cap. A 22, 15 ist identisch mit *FlorPML^b* cap. A 25, 14, fehlt jedoch im Kapitel A 49 (und A 22) des *FlorThess*.

⁴⁹ Allerdings erscheinen die Nummern 3, 5 und 12 des Kapitels A 22 des *FlorRup* auch im Kapitel A 23 des *FlorThess* (Nummern 3, 2 und 8).

⁵⁰ Es handelt sich um die Nummern 9–10 und 14 des Kapitels A 23 des *FlorRup*, die den Nummern 9–11 des Kapitels A 26 des *FlorPML^b* entsprechen.

⁵¹ Folgende Lesarten werden womöglich nicht jeden überzeugen: ἀνθρωποι anstatt ἄν οἱ (II²252 / K cap. A 7, 5), κύριον anstatt θεόν (II²440 / K cap. A 26, 5), die falsche Zuschreibung an Jesaia in II²222 / K cap. A 5, 6 (Ier. 21, 12) und die Auslassung der Partikel δὲ (II²suppl. 188 / V cap. Γ 2, 10).

FlorRup importiert worden zu sein scheinen. Die Herkunft der Zitate Δ 28, 23 und I 2, 7 ist weniger klar: Die korrespondierenden Zitate im *FlorPML*^b sind länger und aus den Überschneidungen ergibt sich keinerlei nähere Beziehung mit dem *FlorPML*^b; letztlich werden sie als Texte behandelt, die aus *II² stammen.

Außer den zu *II² gehörigen Texten enthält das Kapitel Ω 1 des *FlorRup* eine Reihe von Zitaten, die aus den Kapiteln Ω 1 (Περὶ ὥρας καὶ ἡμέρας θανάτου καὶ τῆς ἐξόδου ἡμῶν, καὶ ὅτι χρὴ ἡμᾶς εὐτρεπίζεσθαι πρὸς αὐτήν, καὶ ἐν νῶ λαμβάνειν τὴν μετάστασιν) und M 3 (Περὶ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως) des *FlorVat* stammen. Dieselbe Kombination begegnet im Kapitel Ω 1 des *FlorPML*^b und könnte durchaus das Werk von dessen Redaktor sein, da dieser über die notwendigen Quellen verfügte;⁵² der Redaktor des *FlorRup* könnte in diesem Fall das Hybridkapitel des *FlorPML*^b mit einigen Auslassungen und leichten Änderungen in der Reihenfolge der Zitate übernommen haben.

Das Kapitel B 5 des *FlorThess* (Περὶ τοῦ ἀνθρωπείου βίου, ὅτι ἐπίμοχθος καὶ ἐπώδυνος) wurde vom Redaktor des *FlorRup* ausgelassen, doch findet sich ein Teil seines Inhaltes im Kapitel A 56 dieses Florilegiums (Περὶ τῆς ἀστάτου καὶ ἀβεβαίου τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καταστάσεως, καὶ ὅτι ἐπίμοχθος καὶ ἐπώδυνος ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος), das aus dem *FlorPML*^b (cap. A 43) stammt und hier II¹ / K cap. A 3 repräsentiert.

– Durch Entlehnungen aus den Büchern I und III angereicherte Kapitel von *II²

Nach dem jeweils letzten Zitat des ursprünglichen Bestandes (*II²) der Kapitel A 1–12. 14 und B 1 des *FlorRup* findet sich überraschenderweise eine Reihe von Texten, die aus dem Buch I stammen.⁵³ Im Kapitel A 9 (Περὶ ἀρχομένων, ὅτι πρὸς τὰς προαιρέσεις τῶν ἀρχομένων τὰς πονηράς, οὕτω καὶ ἀρχοντας λοιμοὺς καθιστᾷ τὸ θεῖον κρίμα) folgt auf den Zusatz aus dem Buch I eine zweite Erweiterung mit dem Titel Περὶ ἀρχόντων πονηρῶν (f. 29r38),⁵⁴ die aus einem Kapitel des Buches III (par. 4[7] B) entnommen ist; dasselbe Kapitel erscheint später unter dem Titlos Περὶ νέων καὶ πονηρῶν ἀρχόντων (R cap. N 4). Am Ende des Kapitels A 21 (Περὶ ἀμαρτημάτων, ὅτι τὰ ἡμέτερα ἀμαρτήματα προξενοῦσι καὶ ἄγουσιν

⁵² Vgl. HOLL, *Sacra Parallela*, 89.

⁵³ Diese Zusätze sind bei HOLL, *Sacra Parallela*, 30–38, ausführlich beschrieben und analysiert.

⁵⁴ Diese Überschrift ist nicht rubriziert und ihr geht nicht das Wort Τίτλος voraus, wie es sonst im Rupefucaldinus die Regel ist; vgl. HOLL, *Sacra Parallela*, 39.

ἐφ' ἡμᾶς τὰ κακά), das bereits erwähnt wurde, da dort der ursprüngliche Inhalt durch den PML^b-Abschnitt des *FlorThess* erweitert ist, finden sich etwa 40 Zitate, die Buch III / par. 1[4] B entnommen sind, einem Kapitel das beinahe identisch mit dem Kapitel Π 28 (Περὶ πονηρίας καὶ κακίας καὶ ἁμαρτίας) des *FlorRup* ist. Holl hat gezeigt, dass die Zusätze aus dem Buch I älter sind als diejenigen aus dem Buch III; da er nicht glaubte, dass letztere Zusätze direkt aus dem Buch III entnommen wurden, vermutete er eher die Vermittlung einer mit dem *FlorRup* verwandten Rezension.⁵⁵ Da diese Zusätze aus den Büchern I – die zudem inhaltlich völlig unpassend sind – und III keine Auswirkungen auf die Numerierung und die Edition der Texte von *Π² haben, werden sie im Detail in der Edition der Bücher I und III behandelt.

3.2 Beschreibung der Handschrift Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin–Preussischer Kulturbesitz, Phill. 1450 (Sigle R)

12. Jh.,⁵⁶ Pergament; 284 f. (400 x 300) nach dem Katalog, tatsächlich 291 f.;⁵⁷ der Text des Prologs (f. 1r) und des Pinax (f. 1v–6bis r) steht in zwei Spalten; der eigentliche Text beginnt auf f. 7r und geht über die ganze Seitenbreite (40 bis 41 Zeilen); zwischen f. 161 und 162 fehlen zwei Lagen (κα' und κβ'),⁵⁸ wodurch eine Textlücke entstanden ist, die vom

⁵⁵ HOLL, *Sacra Parallela*, 39–40.

⁵⁶ *Die Handschriften-Verzeichnisse der Königl. Bibliothek zu Berlin*. Elfter Band. *Verzeichnis der griechischen Handschriften*. I. *Codices ex Bibliotheca Meermanniana Phillippici graeci nunc Berolinenses* descripserunt G. STUEMUND et L. COHN, Berlin 1890, 15 (unter Nr. 46); die beste Beschreibung stammt von HOLL, *Sacra Parallela*, 26–29; siehe auch WAHL, *Prophetenzitate*, 103–104; SARGOLOGOS, *Traité*, 91–92. HOLL, *Sacra Parallela*, 27 hat Zweifel an der Datierung im Katalog angemeldet: „sie [d.h. die Handschrift] dürfte damit eher zu alt, als zu jung gemacht sein, da die grosse Sorgfalt, mit der sie geschrieben ist, über ihr Alter täuscht“; bei HOLL, *Fragmente*, X, ist der Rupefucaldinus in das 12./13. Jh. datiert, dem folgt LEWY, *Neue Philonfragmente*, 72. HARRIS, *Fragments*, x und xx, hingegen hält die Handschrift für älter (11. Jh.).

⁵⁷ Der Unterschied zwischen der Blätterzahl im Katalog und der tatsächlichen Zahl ist folgenden Unregelmäßigkeiten geschuldet: Ein unnummeriertes Blatt nach f. 6 (f. 6bis); jeweils ein ursprünglich unnummeriertes Blatt nach den f. 91, 141, 190 und 218, die später als 91a, 141a, 190a und 218a nummeriert wurden; das letzte, unbeschriebene Blatt der Handschrift ist nicht nummeriert; die Zahl 27 wurde auf zwei aufeinanderfolgenden Seiten zweimal vergeben, das richtige f. 27 (inc.: ἡσάου) und das hier als f. 28 (inc.: εἰσέλθετε) gezählte; nach diesem f. 28 befindet sich ein unnummeriertes Blatt, das hier als f. 28bis (inc.: εἰδυίας) gezählt wird.

⁵⁸ Die Lagen sind auf dem unteren Rand der Rectoseite ihres ersten Blattes nummeriert. Die erste Lage (f. 1–6bis), von der das letzte Blatt herausgeschnitten wurde, ist nicht in die Numerierung einbezogen, die erst auf f. 7r (α') beginnt und regelmäßig bis f. 154r (κ') geht; sie

Ende des Kapitels Δ 44 bis zum Anfang des Kapitels E 40 reicht.⁵⁹

Titel des Werkes: Ἰωάννου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τοῦ Δαμασκηνοῦ, τῶν Ἐκλογῶν βιβλίον α' καὶ β' (f. 1rA); Subskription: Τέλος τῶν Ἐκλογῶν τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν, μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (f. 284v).

Der Kopist war ein erfahrener Kalligraph und hinterließ zwei Notizen, die erste (Χριστὲ ὁ θεὸς σῶσον με) am Ende des Stoicheion E (f. 177v), die zweite (δόξα σοι Χριστὲ ὁ θεὸς ἡμῶν πάντων ἔνεκεν) am Ende des Stoicheion Ω (f. 284v); die Gestaltung ist ähnlich (an beiden Stellen endet der Text in Form eines auf dem Kopf stehenden Dreiecks).

Da auf dem verwendeten Mikrofilm keine Farben zu erkennen waren, können nur Holls Angaben hierzu wiederholt werden: Rubriziert sind die Titloi, die Attributionen (teils ganz, teils nur der erste Buchstabe) und der letzte Buchstabe jedes Zitates. Das Ende der Kapitel wird durch eine teilweise sehr kurze Zierlinie hervorgehoben, die bisweilen auch fehlt. Ebenso ist das Ende jedes Stoicheion markiert: Überall findet sich ein schlichtes Zierband; nur bei den Stoicheia Z (f. 178r) und I (f. 180r) ist der Schmuck etwas aufwändiger.

Beeindruckt von der Anrufung Christi am Ende des Stoicheion E (Χριστὲ ὁ θεὸς σῶσον με) und des etwas kunstvoller als gewöhnlich gestalteten Beginns des Stoicheion Z schloss Holl, dass die Vorlage von R aus zwei Bänden bestand (A–E / Z–Ω) und der Kopist diese zu einem Band vereinigt habe, was die äußerst rätselhafte Erwähnung des „ersten und zweiten Buches“ im Titel von R (τῶν Ἐκλογῶν βιβλίον α' καὶ β') erkläre. Wenn der Kopist auf diese alte Unterteilung hingewiesen habe, die mittlerweile obsolet geworden war, so deshalb, um seine Leser zu versichern, dass seine Arbeit das vollständige Florileg enthielt, das zuvor aus zwei Bänden bestand.⁶⁰ Heute ist bekannt, dass das Florileg, das der Kopist von R seiner Sammlung zugrundelegte, sehr ähnlich dem war, das in der Handschrift Μονὴ Βλατάδων, 9 enthalten ist: Dort findet sich keine Zäsur oder Spur einer Zäsur zwischen den Stoicheia E und Z.

Zuletzt sei noch auf eine Variante in Is. 64, 10 hingewiesen, die dem *FlorRup* eigen⁶¹ und sehr seltsam ist. Dort, wo die anderen Textzeugen von

setzt wieder ein auf f. 162r (κγ') und endet auf f. 280r (λη'). Die Handschrift besteht heute aus 36 nummerierten Lagen, bis auf die Lagen ιζ' und λη' (Ternionen) alles Quaternionen.

⁵⁹ Irgendjemand, wahrscheinlich Lequien, hat die Lücke mit acht Papierblättern gefüllt, auf denen eine Anzahl an Kapiteln steht, die, durch eine Abschrift vermittelt, auf den Vat. gr. 1236 zurückgehen; vgl. HOLL, *Sacra parallela*, 27; Thum, LXVIII–LXIX.

⁶⁰ HOLL, *Sacra Parallela*, 40–41; siehe auch unten, LXXIX.

⁶¹ Vgl. auch WAHL, *Prophetenizitate*, 1039.

*Π² (T H^{III} und L^c) den Text der LXX bieten (καὶ νῦν ἐπίβλεψον, ὅτι λαός σου πάντες ἡμεῖς, πόλις τοῦ ἁγίου σου· ἐγενήθη ἔρημος Σιών [*Π²343 / T cap. A 21, 7]), stehen in R an Stelle von τοῦ ἁγίου σου· ἐγενήθη die Worte ἁγία οὗ ἐγενήθημεν (f. 37r, 30–31), deren Bedeutung „heilige (Stadt), wo wir geboren sind“⁶² oder „heilige (Stadt), wo wir gewesen sind“ zu sein scheint.⁶³ Durch die leichte Veränderung der Worte des Jesaja schien entweder der Redaktor des *FlorRup* oder, wenn auch weniger wahrscheinlich, ein Kopist ausdrücken zu wollen, dass er aus guten Gründen persönlich von dem Unglück berührt war, das in der Vergangenheit über Jerusalem hereingebrochen war und das die Stadt wahrscheinlich noch zu seinen Lebzeiten erschütterte. Dass entweder der eine oder der andere dort geboren worden war (oder gewesen war), erlaubt zwar nicht den Schluss, dass der Redaktor des *FlorRup* oder einer der Kopisten dieses Florilegs in Jerusalem oder seiner näheren Umgebung gearbeitet hat, doch erhöht es die Wahrscheinlichkeit einer solchen Hypothese.

4. Das *Florilegium* L^a

4.1 Inhalt, Struktur und Quellen

Das *FlorL^a* ist eines der drei Florilegien (die beiden anderen sind als L^b und L^c bekannt), die in der Handschrift Florenz, *Biblioteca Medicea Laurenziana*, plut. VIII. 22 überliefert sind. Es besteht aus einem Pinax, der von A bis Ω das gesamte Werk abdeckt, doch reicht der Text selbst nicht über die Kapitel A 1–27 hinaus. Von diesen 27 Kapiteln sind die Kapitel A 4. 6–7. 9. 12. 14–17. 22–23 und 26 unverändert dem *FlorRup* entnommen, während die anderen (A 1–3. 5. 8. 10–11. 13. 18–21. 24–25. 27) mithilfe eines Exemplars des *FlorPML^b* und einer dritten Quelle, auf die noch zurückzukommen sein wird, etwas angereichert wurden.⁶⁴ Hier zunächst

⁶² Die Wahl dieser Worte könnte eine Reminiszenz aus Ps. 86, 5^{1–2} (Μήτηρ Σιών, ἐρεῖ ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπος ἐγενήθη ἐν αὐτῇ) sein.

⁶³ Diese Formel scheint mit der Formel τῆς ἁγίας (ἡμῶν) πόλεως verwandt zu sein, mit der die Menschen, die – sei es von Geburt an, sei es durch ihre Funktion – unter die Jurisdiktion der Kirche von Jerusalem fielen, gewöhnlich verwendeten, um zu zeigen, dass sie dieser Kirche angehörten. Ein Beispiel für diese Gewohnheit findet sich bei J. NORET, *À qui était destinée la lettre BHG 1233d d’Anastase l’Apocrisiaire*. *Analecta Bollandiana* 118 (2000), 39 (Anm. 12).

⁶⁴ HOLL, *Sacra Parallela*, 57 begriff als erster, dass L^a hauptsächlich vom *FlorRup* abhängt, doch glaubte er, dass die Zusätze aus einem Exemplar des *FlorVat* stammten; RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 482, hat diese Ansicht dahingehend korrigiert, dass es sich in Wahrheit um ein Exemplar des *FlorPML^b* handelte.

eine detaillierte Übersicht über die aus dem *FlorPML*^b entnommenen Zitate, die der Redaktor des *FlorL*^a in sein Florileg übertragen hat; die Übersicht berücksichtigt nur diejenigen Kapitel, die das *FlorPML*^b aus *II² entnommen hat, sowie einige Kapitel, die dem *FlorPML*^b eigen sind (und deshalb kein korrespondierendes Kapitel im *FlorVat* haben):

<i>FlorL</i> ^a	<i>FlorPML</i> ^b	diese Edition
A 1, 97–100	A 1, 1–4	*II ² 1–4 / T cap. A 1, 1–4
A 1, 101	A 1, 7	*II ² 7 / T cap. A 1, 7
A 1, 102	A 1, 11	*II ² 11 / T cap. A 1, 11
A 1, 103–105	A 1, 13–15	*II ² 13–15 / T cap. A 1, 13–15
A 1, 106–107	A 1, 27–28	*II ² 27–28 / T cap. A 1, 27–28
A 1, 108	A 1, 36	*II ² 36 / T cap. A 1, 36
A 1, 109	A 1, 38	*II ² 38 / T cap. A 1, 38
A 1, 110	A 1, 48	*II ² 48 / T cap. A 1, 48
A 1, 111	A 1, 51	*II ² 51 / T cap. A 1, 51
A 1, 112	A 1, 60	*II ² 60 / T cap. A 1, 60
A 2, 43	A 2, 5	*II ² 65 / T cap. A 2, 5
A 2, 44–45	A 2, 8–9	*II ² 68–69 / T cap. A 2, 8–9
A 2, 46	A 2, 15	*II ² 75 / T cap. A 2, 15
A 2, 47	A 2, 26	*II ² 86 / T cap. A 2, 26
A 2, 48	A 2, 20	*II ² 80 / T cap. A 2, 20
A 3, 15–16	A 3, 1–2	*II ² 87–88 / T cap. A 3, 1–2
A 3, 17–18	A 3, 5–6	*II ² 91–92 / T cap. A 3, 5–6
A 5, 35	A 5, 9	*II ² 106 / T cap. A 5, 8
A 10, 19–23	A 10, 1–5	II suppl. 1–5 / PML ^b cap. A 10, 1–5
A 11, 18–22	A 11, 2–6	II suppl. 7–11 / PML ^b cap. A 11, 2–6
A 13, 20–23	A 12, 1–4	II suppl. 12–15 / PML ^b cap. A 12, 1–4
A 13, 24–27	A 12, 7–10	II suppl. 18–21 / PML ^b cap. A 12, 7–10
A 24, 11–16	A 13, 1–6	II suppl. 22–27 / PML ^b cap. A 13, 1–6
A 25, 1–6	A 14, 1–6	II suppl. 29–34 / PML ^b cap. A 14, 1–6
A 27, 8–13	A 15, 1–6	II suppl. 35–40 / PML ^b cap. A 15, 1–6

Nun zur dritten Quelle, die bereits Holl annahm, weil er feststellte, dass das *FlorRup* und, wie er meinte, das *FlorVat* nicht ausreichen, um alle im *FlorL*^a enthaltenen Texte zu erklären, da die Kapitel A 19 und A 21 des *FlorL*^a sechs Zitate überliefern, die in keinem der beiden Florilegien ent-

halten sind. Zunächst ist darauf hinzuweisen, dass dies auf insgesamt neun Texte zutrifft, da Holl *FlorL^a* cap. A 21, 83 nicht eigens zählte und ihm zwei Texte des Kapitels A 20 entgangen sind. Für die sechs (bzw. richtig: sieben) Zitate in den Kapiteln A 19 und 21 stellte Holl die Hypothese auf, der Redaktor des *FlorL^a* habe einen Zeugen des *FlorRup* ähnlich dem, der im Buch III des *FlorHierosol* enthalten ist, gekannt,⁶⁵ also einen Zeugen von *II². Freilich gibt es auch eine andere Erklärung: Es erstaunt, dass die neun Zitate allesamt auch im *FlorL^c* enthalten sind, was zumindest die Möglichkeit eröffnet, der Redaktor des *FlorL^a* habe sie von dort entnommen. Hier eine Übersicht über die neun Zitate:

<i>FlorL^a</i>	<i>FlorL^c</i>	diese Edition
A 19, 6	A 10, 1	*II ² 323 / T cap. A 19, 1
A 19, 7	A 10, 5	*II ² 327 / T cap. A 19, 5
A 20, 7	A 11, 5	*II ² 333 / T cap. A 20, 3 (Versio L ^c L ^a)
A 20, 8	A 11, 6	*II ² 334 / T cap. A 20, 4
A 21, 81	A 38, 1	*II ² 337 / T cap. A 21, 1
A 21, 82	A 38, 2	*II ² 338 / T cap. A 21, 2
A 21, 83	A 38, 3	*II ² 339 / T cap. A 21, 3
A 21, 84	A 38, 6	*II ² 342 / T cap. A 21, 6
A 21, 85	A 38, 9	*II ² 345 / T cap. A 21, 9

Wenn der Redaktor des *FlorL^a* tatsächlich *FlorL^c* benutzte, ist die Frage nach seinen Quellen beantwortet: *FlorRup*, *FlorPML^b* und *FlorL^c*. Von den ersten beiden Florilegien verfügte er über vollständige Exemplare, denn der von ihm erstellte Pinax enthält deren gesamten Inhalt; vom dritten Florilegium kannte er nur die Fragmente, die auch heute bekannt sind. Das bedeutet gleichzeitig, dass der Redaktor des *FlorL^a* alles besaß, um selbst den Inhalt des Laurentianus zu redigieren und zu arrangieren. In diesem Punkt unterscheidet sich die hier vertretene Ansicht von derjenigen Holls, der glaubte, dass der Laurentianus eine „Sammlung von Bruchstücken“ enthalte, die man gesammelt und in eine Handschrift kopiert habe, um ihren endgültigen Verlust zu verhindern.⁶⁶ Nach Holl wurden die Reste der drei Florilegien (L^a, L^b und L^c) im Laurentianus zum ersten Mal

⁶⁵ HOLL, *Sacra Parallela*, 66–67.

⁶⁶ Ibid., 47.

vereinigt, da eine Handschrift, die nur *membra disiecta* enthielt, kaum kopiert worden sein dürfte.⁶⁷

4.2 Beschreibung der Handschrift Florenz, *Biblioteca Medicea Laurenziana*, plut. VIII. 22, f. 1r–45v (Sigle L^a)

14. Jh.; Bombyzinpapier; 189 f. (218 x 150); der Text des Pinax steht in zwei Kolumnen und ist in roter Tinte geschrieben; der restliche Text erstreckt sich über die gesamte Seitenbreite (durchschnittlich etwa 40 Zeilen).⁶⁸

Nach Holl war die erste Lage von L^a (f. 1–8) ein Quinio, von dem die ersten beiden Blätter verschwunden sind; sie enthielten wahrscheinlich den Titel des Florilegs, den Prolog, der im *FlorRup* enthalten ist, und die Kapitel A 1–21 des Pinax. Die letzte Lage (f. 42–45) besteht aus vier Blättern, an die ein fünftes Blatt angefügt wurde (das jetzige f. 25), welches zwischen die f. 43 und 44 gehört. Aus der Verwendung einer so kleinen Lage hat Holl geschlossen, der Kopist habe gesehen, dass er keine ganze Lage mehr für die Abschrift des restlichen Textes benötigte, und dass deshalb die Vorlage von L^a nicht vollständiger war als L^a selbst.⁶⁹ Jedenfalls gibt es keinen Hinweis darauf, dass nach f. 45 Blätter ausgefallen wären. Der Text endet normal mit dem letzten Wort (προσαγομένην) von L^a cap. A 27, 13, und unter diesem Zitat wurden vier Zeilen freigelassen. Es besteht der Eindruck, dass es sich hier um ein abgebrochenes Florileg handelt, der Redaktor des *FlorL^a* also absichtlich seine Arbeit beendete.

5. Das *Florilegium PML^b*

5.1 Inhalt und Struktur

Das *FlorPML^b* wurde auf der Basis zweier älterer Florilegien erstellt: *II² und *FlorVat*, wobei letzteres Florileg Kapitel aus allen drei Büchern der *Sacra* enthielt, von denen diejenigen des zweiten Buches die Rezension II¹ repräsentieren. Der Redaktor des *FlorPML^b* muss sogleich gesehen haben, dass eine Anzahl an Kapiteln (diejenigen aus Buch II) sowohl in der einen

⁶⁷ Ibid., 48.

⁶⁸ BANDINIUS, *Catalogus*, t. I, 367–370 (die Handschrift ist in das 13. Jh. datiert); HOLL, *Sacra Parallela*, 42–48; IHM, *Ps.-Maximus Confessor*, LXIV–LXVI.

⁶⁹ HOLL, *Sacra Parallela*, 45–46.

als auch in der anderen seiner Quellen standen, ohne dabei vollkommen identisch zu sein, da sie zwei verschiedene Rezensionen vertreten. Die Strategie des Redaktors ist in diesen Fällen klar erkennbar: Er bevorzugte die Kapitel des *FlorVat*, nutzte aber gleichzeitig das, was seine andere Quelle an zusätzlichem Material bot. Auf diese Weise konnte er ohne große Mühe ein „neues“ Florileg erstellen, das von allen Florilegien, die von den *Sacra* abhängen, den größten Erfolg gehabt zu haben scheint.

In der Regel wurden die Kapitel aus *II² unverändert übernommen, doch gibt es auch einige Hybridkapitel, in denen der Inhalt von *II² mit Zitaten aus dem *FlorVat* angereichert wurde. In die folgende Übersicht sind auch diejenigen Kapitel aufgenommen, die infolge von Blattverlusten vollständig fehlen, da die Wahrscheinlichkeit hoch ist, dass sie, sofern sie innerhalb einer Reihe von Kapiteln aus *II² stehen, zu dieser Rezension gehören:

- Reine Kapitel aus *II²: A 1–7; B 16^M/14^P; Δ 7; E 10; O 1 und 11; Π 2–5 (Π 6 fehlt). 7–8 (Π 9–14 fehlen). 15–23; Σ 1–17; T 1–5; Y 2–9; Φ 2–9; X 1–3; Ψ 1–3.
- Hybridkapitel (*II² und *FlorVat*): Ξ 1; O 2–4 (O 5–7 fehlen). 8–10. 12; Π 2 und 24;⁷⁰ P 1–2; Y 1; Φ 1; Ω 1.

Diese beiden Kapitelreihen lassen erkennen, dass der Redaktor des *FlorPML^b* damit begann, sorgfältig die Kapitel A 1–7 von *II² zu kopieren, aber bereits im Kapitel A 7 die letzten vier Zitate ausließ (*II²174–177 / T cap. A 7, 13–16); der Inhalt des Kapitels A 8 ist dann derjenige des Kapitels A 20 des *FlorVat* (II¹ / K cap. A 7). Die zweite Rezension leistet mit jeweils einem Kapitel noch einen bescheidenen Beitrag in den *Stoicheia* B, Δ⁷¹ und E, wird in der Folge aber bis zum *Stoicheion* N nicht mehr berück-

⁷⁰ Das Kapitel Π 24 des *FlorPML^b* umfasst drei Kapitel: Zuerst dasjenige aus *II² (*II²2408–2414 / PML^b cap. Π 24, 1–7), dann die Kapitel Π 36 (II¹ / K cap. O 13) und Π 19 (II¹ / K cap. Π 12) des *FlorVat*. Der Redaktor des *FlorPML^b* veränderte die Reihenfolge der Zitate aus den beiden Kapiteln des *FlorVat*, wobei er zunächst die Texte aus Sirach, dann diejenigen aus Lukas präsentierte.

⁷¹ Gewisse Zweifel an der Zugehörigkeit zu *II² bestehen beim Kapitel Δ 7 (Περὶ δημηγέρτων (*sic acc.*) λοιμῶν, καὶ ὅτι χρὴ φεύγειν καὶ ἐκκλίνειν τὰς τοῦ δήμου ἀνασοβὰς καὶ συμφωνίας): Einerseits finden sich alle Texte dieses Kapitels in *II²953–972 / T cap. Δ 17, 1–20, doch andererseits ist das Kapitel Δ 7 des *FlorPML^b* kürzer als dasjenige von *II², und soweit sich dies beurteilen lässt, gehörte es nicht zu den Gewohnheiten des Redaktors des *FlorPML^b*, Kapitel zu kürzen. Die Herkunft des Kapitels Σ 3 (*II²2461–2462 [Περὶ συναλλαγμάτων]) ist ebenfalls nicht ganz sicher zu bestimmen, da dieses Kapitel im *FlorRup* fehlt; da das Kapitel nur aus einem Titlos und zwei sehr kurzen Zitaten besteht, konnte es jedenfalls leicht ausgelassen werden, sei es absichtlich wegen seiner geringen Relevanz, sei es versehentlich.

sichtigt;⁷² sie erscheint wieder ab dem Stoicheion Ξ, zunächst *stillatim* in den Hybridkapiteln, dann, vor allem ab dem Stoicheion Π, zahlreich und in der Form reiner Kapitel.

Das Stoicheion P des *FlorPML*^b enthält nur zwei Kapitel, die aber einiger Erklärungen bedürfen:

<i>FlorPML</i> ^b (Pinax und Text)	<i>FlorRup</i>	<i>FlorVat</i>
α' Περί ῥαθυμούντων καὶ ἀμελούντων καὶ καταφρονούντων καὶ ῥεμβομένων.	α' Περί ῥαθυμούντων καὶ ἀμελούντων καὶ καταφρονούντων. *II ² 2415–2425 / R cap. P 1, 1–11	fehlt
β' Περί ῥεμβομένων.	β' Περί ῥεμβομένων καὶ πλανωμένων. *II ² 2426–2430 / R cap. P 2, 1–5	α' Περί ῥεμβομένων.

Das Fehlen eines korrespondierenden Kapitels zum Kapitel P 1 des *FlorPML*^b und des *FlorRup* im *FlorVat* rührt daher, dass es sich um eines der Kapitel aus dem Buch III (par. 29[31] B) handelt, die der Redaktor von *II² unter die Kapitel aus dem Buch II gemischt hat.⁷³ Ist somit die Verbindung zwischen *FlorPML*^b und dem *FlorRup* hergestellt, ist nun die Komposition des Kapitels P 1 des *FlorPML*^b zu untersuchen, dessen Titlos offensichtlich aus der Kombination des Titlos von Kapitel P 1 des *FlorVat* mit dem Titlos des Kapitels P 1 des *FlorRup* besteht:

Inhalt	<i>FlorPML</i> ^b cap. P 1	<i>FlorRup</i> cap. P 1	<i>FlorRup</i> cap. P 2	<i>FlorVat</i> cap. P 1
Prov. 13, 13 ¹	1	*II ² 2415 / R cap. P 1		
Prov. 18, 3 ¹	2	*II ² 2416 / R cap. P 2		
Prov. 13, 15 ³	3	*II ² 2417 / R cap. P 3		
Prov. 19, 16 ²	4	*II ² 2418 / R cap. P 4		

⁷² Die vorläufige Nichtberücksichtigung von *II² betrifft nur die Kapitel, jedoch nicht die Titloi, siehe unten, XLVI–XLVIII.

⁷³ Siehe unten, LXXXIV.

Hab. 1, 5	5	*II ² 2419 / R cap. P 5		
Hab. 2, 5	6	*II ² suppl. 28 / PML ^b cap. P 1, 6		
Sir. 19, 1 ²	7	*II ² suppl. 29 / PML ^b cap. P 1, 7		
Sir. 29, 23 ¹	8	*II ² suppl. 30 / PML ^b cap. P 1, 8		
Sir. 5, 15	9	*II ² suppl. 31 / PML ^b cap. P 1, 9		
Sir. 11, 23 ¹⁻²	10	*II ² suppl. 32 / PML ^b cap. P 1, 10		
Is. 56, 11	11	*II ² suppl. 33 / PML ^b cap. P 1, 11		1
Sap. 4, 12 ²	12	II ¹ 1852 / K cap. P 1, 3		2
Sir. 9, 7 ¹⁻²	13	*II ² 2429 / R cap. P 2, 4	4	
Bas. Caes.	14	*II ² 2420 / R cap. P 1, 6		4
Philo Iud.	15	*II ² 2425 / R cap. P 1, 10		

Dieser Überblick zeigt, dass der Redaktor des *FlorPML^b* offenbar die Absicht hatte, die Kapitel P 1 und P 2 von *II² (entsprechend P 1 und P 2 des *FlorRup*) und das Kapitel P 1 des *FlorVat* zu fusionieren. Dazu kombinierte er zuerst ihre Titloi und dann ihren jeweiligen Inhalt. Er gab zuerst (1–10) in anscheinend normaler Reihenfolge die Zitate aus *II², wovon er aller Wahrscheinlichkeit nach eine vollständigere Redaktion als diejenige des *FlorRup* bewahrte. Auf den ersten Blick scheint es auf der Hand zu liegen, dass die Zitate 11 und 12 gemeinsam aus dem Kapitel P 1 (Περὶ ῥεμβομένων) des *FlorVat* stammen, doch wäre es in diesem Fall seltsam, dass das Zitat 11 (Is. 56, 11) eine gekürzte Version desjenigen des *FlorVat* (Is. 56, 10–11) ist, das unverändert als erster Text des folgenden Kapitels des *FlorPML^b* (cap. P 2, 1) übernommen wurde; aus diesem Grund gehört 11 wahrscheinlich noch zu *II² und allein das Zitat 12 wurde dem *FlorVat* entnommen. Das folgende Zitat 13, scheint aus dem Kapitel Περὶ ῥεμβομένων von R (cap. P 2) zu stammen; infolge der Übernahme wird Sirach an zwei getrennten Stellen zitiert, ein sehr sicheres Indiz dafür, dass zwei verschiedene Quellen miteinander vermischt wurden. Die beiden letzten

Zitate (14–15) des *FlorPML^b*, aus Basilius von Cäsarea⁷⁴ und Philon⁷⁵, leiten wieder zum Kapitel P 1 des *FlorRup* über.

Nun zum Kapitel P 2 des *FlorPML^b*, das kürzer als das vorhergehende ist:

Inhalt	<i>FlorPML^b</i> cap. P 2	<i>FlorRup</i> cap. P 2	<i>FlorVat</i> cap. P 1
Is. 56, 10–11	1	II ¹ 1851 / K cap. P 1, 2	1
Prov. 7, 12 ¹⁻²	2	*II ² suppl. 34 / PML ^b cap. P 2, 2	
Sir. 26, 8 ¹	3	*II ² suppl. 35 / PML ^b cap. P 2, 3	
Is. 23, 15–16	4	*II ² suppl. 36 / PML ^b cap. P 2, 4	
Num. 32, 13	5	*II ² 2430 / R cap. P 2, 5	

Trotz der Veränderungen, die er an dem vorhergehenden Kapitel vornahm, bewahrte der Redaktor von PML^b ein selbstständiges Kapitel Περὶ ῥεμβομένων. Er scheint eine gegenüber dem *FlorRup* vollständigere Version des Kapitels von *II² mit dem korrespondierenden Kapitel des *FlorVat* kombiniert zu haben, aus dem er allerdings nur ein Zitat entnahm. Die Texte stehen in großer Unordnung: Jesaja wird an zwei getrennten Stellen zitiert, und das Zitat aus den Numeri ist nicht an seinem gewöhnlichen Platz: Wie im *FlorRup* steht es nicht an erster Stelle des Kapitels, sondern kommt als letztes.

Der Einfluss von *II² auf das *FlorPML^b* ist noch auf eine andere Weise bemerkbar. Häufig ersetzte der Redaktor des *FlorPML^b* den Inhalt der Kapitel aus *II² durch denjenigen der korrespondierenden Kapitel (bzw. solcher, die er dafür hielt) des *FlorVat*,⁷⁶ während er jedoch die Titloi von *II² bewahrte. Das Kapitel A 8 des *FlorPML^b* etwa überliefert den Inhalt des Kapitels A 20 (II¹ / K cap. A 7) des *FlorVat* (Περὶ ἀρχομένων, ὅτι ἕξομοιοῦνται τοῖς τῶν κρατούντων ἡθεσι, κἂν τε χρηστοί, κἂν τε μοχθηροὶ τυγχάνωσιν), ist aber mit Περὶ ἀρχομένων, ὅτι ἕξομοιοῦνται τοῖς τῶν ἀρχόντων ἡθεσιν betitelt, dem Titlos von *II² (*II² / T cap. A 8). Eine solche

⁷⁴ Das Zitat aus Basilius könnte auch aus *FlorVat* cap. P 1, 4 (II¹1854 / K cap. P 1, 5) stammen.

⁷⁵ Allein nach dem Vorkommen des Wortes ῥεμβεύονται zu urteilen wäre das Philonzitat besser im Kapitel P 2 (Περὶ ῥεμβομένων) aufgehoben als im Kapitel P 1; wenn es sich ursprünglich im Kapitel P 2 befand, hat es der Redaktor von *II² versetzt.

⁷⁶ HOLL, *Sacra Parallela*, 89 hat als erster auf dieses Phänomen hingewiesen.

Kontamination von Titloi und Inhalt findet sich auch in den Kapiteln A 8–9. 20–21. 25–28 und 30–31⁷⁷ und in einer Anzahl an Kapiteln, die unter anderen Stoicheia stehen.

In beinahe allen dergestalt kontaminierten Kapiteln ähneln die Titloi von *II² stark denen des *FlorVat* und fallen unter dasselbe Stoicheion, was ihre Annäherung erleichtert. Solche Annäherungen finden sich jedoch auch bei Kapiteln, die nicht (oder nicht mehr) unter demselben Stoicheion stehen, so dass die Stichworte nicht (oder nicht mehr) dieselben sind,⁷⁸ wie folgende Übersicht zeigt:

Kapitel des <i>FlorPML</i> ^b , die unter dem Titlos von *II ² stehen	Korrespondierende Kapitel des <i>FlorVat</i> , die den Inhalt liefern
A 20 Περὶ ἀφορίας χρηστῶν ἀνδρῶν, ὅτι ἐπικίνδυνος τῷ βίῳ. *II ² / T cap. A 14	Σ 12 Περὶ σπάνης καὶ ἀφορίας χρηστῶν ἀνδρῶν. II ¹ / K cap. Σ 10
A 24 Περὶ ἀμαρτημάτων, ὅτι τὰ ἡμέτερα ἀμαρτήματα προξενούσιν καὶ ἀγούσιν ἐφ’ ἡμᾶς τὰ κακά· κατὰ γὰρ τὰ ἔργα, καὶ ὁ μισθὸς παρὰ τοῦ θεοῦ. *II ² / T cap. A 21	E 10 Περὶ ἔργων καὶ πράξεων, καὶ ὅτι ὅποια τίς δρᾷ, τοιαῦτα καὶ ὑφίσταται, καὶ ὡς κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν καὶ ὁ μισθὸς ἐξομοιοῦται παρὰ τοῦ θεοῦ ἡμῶν. II ¹ / K cap. E 1
A 25 Περὶ ἀνθρωπαρέσκων καὶ προσποιητῶς καὶ ὑποῦλως διακειμένων. *II ² / T cap. A 22	K 4 Περὶ κολάκων καὶ παρασίτων καὶ γελοιαστῶν, καὶ ὅτι χρή φεύγειν αὐτούς. II ¹ / K cap. K 6
A 26 Περὶ αὐταρέσκων καὶ ἑαυτοῦς συνιστώντων καὶ ἑαυτοῦς ἀποδεχομένων. *II ² / T cap. A 23	Φ 13 Περὶ φιλαυτίας, καὶ ὅτι οὐ δεῖ τινὰ ἑαυτὸν δικαιοῦν ἢ ἐπαίνειν. II ¹ / K cap. Φ 3
A 29 Περὶ ἀκροάσεως, ὅτι χρή σπουδαίους πρὸς τὰς ἐπωφελεῖς ἀκροάσεις εἶναι, ἀποδιδράσκειν δὲ τὰς τῶν ἀνοήτων. *II ² / T cap. A 37	Δ 13 Περὶ διηγέσεως ἀπὸ συντετῶν ἀνδρῶν γινομένης, καὶ ὅτι χρή σπουδαίους εἶναι ἡμᾶς περὶ τὰς τοιαύτας ἀκροάσεις, ἀποδιδράσκειν δὲ τὰς τῶν ἀνοήτων ἀνδρῶν διηγέσεις. II ¹ / K cap. Δ 9

⁷⁷ Diese Kapitel entsprechen II¹ / K cap. A 7–8; Σ 10; A 14; K 6; Φ 3; A 22. 26. 25 und 28. Die Titloi der Kapitel A 22–23 des *FlorPML*^b sind dieselben wie in *II² / T cap. A 19–20 und im *FlorVat* (II¹ / K cap. A 12–13). Der Schlussteil des Titlos A 32 (βαρύτατον δὲ καὶ θεοστυγὲς τὸ πάθος [*II² / T cap. A 41 titlos]) fehlt im *FlorPML*^b, so dass der Titlos sich eher dem Titlos des *FlorVat* (II¹ / K cap. A 16) annähert als demjenigen von *II².

⁷⁸ HOLL, *Sacra Parallela*, 89 führt als einziges Beispiel das Kapitel A 26 des *FlorPML*^b an. Die Versetzung der Kapitel wird weiter unten, LXXXV–LXXXVIII, diskutiert.

B 4 ^M /3 ^P Περὶ βοηθείας καὶ ἀντιλή- ψεως ἀδικουμένων, ὅτι λίαν εὐά- ρεστον θεῶ. *II ² / T cap. B 8	A 17 Περὶ ἀδικουμένων, ὅτι χρή βοηθεῖν αὐτοῖς. II ¹ / K cap. A 5
Δ 8 Περὶ διακινήτων καὶ ἀργοτρό- φων καὶ λουππαίων πεφантаσμέ- νων. *II ² / T cap. Δ 18	Λ 4 Περὶ λουππαίων. II ¹ / K cap. Λ 6

Diese sieben Kapitel haben gemeinsam, dass der Redaktor des *FlorPML*^b ihre ursprüngliche Position in *II² bewahrte, ebenso wie den eigenen Titlos dieser Rezension, er aber ihren ursprünglichen Inhalt durch denjenigen der Kapitel des *FlorVat* ersetzte, obwohl die Kapitel dort nicht unter demselben Stoicheion stehen. Im Kapitel A 24 scheint der Titlos von *II² um einige Wörter erweitert worden zu sein, die aus dem korrespondierenden Titlos des *FlorVat* (cap. E 10 titlos) stammen: κατὰ ... τὰ ἔργα, καὶ ὁ μισθὸς παρὰ τοῦ θεοῦ. Der Titlos des Kapitels A 29 entspricht bis auf ein Detail demjenigen des *FlorRup*, das wahrscheinlich den ursprünglichen Titlos von *II² bewahrt hat. Dieser Titlos wurde im Kapitel A 37 des *FlorThess* vermutlich modifiziert, wo anstelle von ἀποδιδράσκειν δὲ τὰς τῶν ἀνοήτων die Worte μετὰ πολλῆς νουνεχείας καὶ σπουδῆς stehen. Bei sechs dieser sieben Kapitel ist eine Annäherung entweder dadurch wahrscheinlich, dass die Titloi noch genügend gemeinsame Elemente aufweisen, um miteinander verbunden zu werden (*PML*^b cap. A 20. 29; B 4^M/3^P und Δ 8), oder dass die Kapitel mit denselben Zitaten beginnen (*PML*^b cap. A 25) oder einige Zitate gemeinsam haben (*PML*^b cap. A 26). Keines dieser Kriterien trifft auf die Kapitel A 24 des *FlorPML*^b und E 10 des *FlorVat* zu, und sie wurden zu Unrecht miteinander identifiziert, da sie keinen Text gemeinsam haben und unterschiedliche Themen bearbeiten, auch wenn sie von derselben Kausalität zwischen Sünden (oder Taten) und deren Konsequenzen handeln.⁷⁹

Der Einfluss von *II² zeigt sich auch in der Reihenfolge der Kapitel im *FlorPML*^b. Als Beispiel mögen die Kapitel A 1–32 dienen. Nach dem Kapitel A 8 scheint der Redaktor kurz gezögert zu haben (das Kapitel A 12 von *II² findet sich vor den Kapiteln A 10–11 von *PML*^b), doch von da an

⁷⁹ Es sei erwähnt, dass das Kapitel E 32 des *FlorThess* einen anderen Inhalt als das Kapitel E 10 des *FlorVat* hat, obwohl sein Titlos mit denselben Worten beginnt wie der des Kapitels von *FlorVat*: Περὶ ἔργων καὶ πράξεων (ὅτι χρή πρὸ πάσης ἐργασίας τῇ τοῦ θεοῦ μνήμῃ καὶ εὐχαριστίᾳ ἀγιάζεσθαι). Dies zeigt, wie der Redaktor der *Sacra* die Titloi gestaltet hat, aber auch, welche Verwirrung halbidentische Titloi stiften können.

bis zum Kapitel A 19 hielt er sich an die Reihenfolge der Kapitel in *II² (A 13–35). Dann setzte er seine Lektüre von *II² bei dem Kapitel fort, das dem Kapitel A 14 von *II² entspricht, und wählte eine Reihe weiterer Kapitel aus (A 20–32), die er beim ersten Mal ausgelassen hatte, wobei er stets die Reihenfolge der korrespondierenden Kapitel in *II² (cap. A 14–41) berücksichtigte.

*II ² / T	<i>FlorPML^b</i>	<i>FlorVat</i>	*II ² / T	<i>FlorPML^b</i>	<i>FlorVat</i>
A 1–7	A 1–7	–	14	A 20	Σ 12
A 8	A 8	A 20	18	A 21	A 28
A 12	A 9	A 22	19	A 22	A 33
A 10–11	A 10–11	–	20	A 23	A 34
A 13	A 12	–	21	A 24	E 10
A 24–25	A 13–14	–	22	A 25	K 4
A 27	A 15	–	23	A 26	Φ 13
A 29	A 16	–	28	A 27	A 30
A 32–33	A 17–18	–	36	A 28	A 47
A 35	A 19	–	37	A 29	Δ 13
			39	A 30	A 46
			40	A 31	A 51
			41	A 32	A 43

5.2 Beschreibung der Handschriften

5.2.1 Paris, *Bibliothèque nationale de France*, gr. 923 (Sigle P)

Letztes Viertel des 9. Jh.s (zwischen 867 und 886);⁸⁰ Pergament; 394 f. (356 x 265); lückenhaft; die f. 103, 134, 270 und 289 (10. oder 11. Jh.) wurden eingefügt, um ursprüngliche Blätter zu ersetzen; Text in zwei Spalten zu je 36 Zeilen.⁸¹

⁸⁰ DECLERCK, *Un manuscrit pour Basile Ier*, 186–194.

⁸¹ OMONT, *Inventaire*, t. I, 177; HARRIS, *Fragments*, xiv–xviii; HOLL, *Sacra Parallela*, 81–83; WEITZMANN, *Miniatures*, 3–8; SAUTEL, *Répertoire*, 92 (02A2a) und 291 (K 20C2); vgl. auch die Beschreibung bei Thum, XCIII–XCVI.

5.2.2 Venedig, *Biblioteca Nazionale Marciana*, gr. 138 (Sigle M) (und Madrid, *Biblioteca Nacional de España*, 4668 [olim O–5])

10./11. Jh.; Pergament; 294 f. (290 x 245), der Text endet auf f. 293v; lückenhaft; Text in zwei Spalten zu 29–30 Zeilen.⁸² Die Handschrift aus Madrid ist eine Kopie, entstanden um 1547.⁸³

5.2.3 Florenz, *Biblioteca Medicea Laurenziana*, plut. VIII. 22, f. 46r–73v (Sigle L^b)

14. Jh.; Bombyzinpapier; 189 f. (218 x 150); enthält nur die Kapitel A 1–43; der Text des Pinax steht in zwei Spalten in roter Farbe; der übrige Text erstreckt sich über die gesamte Seitenbreite, die Anzahl der Zeilen beträgt im Durchschnitt 40.⁸⁴

5.2.4 Die *membra disiecta* der Handschrift Q: Paris, *Bibliothèque nationale de France*, Coislin 20 (Sigle Q³)

Von den wenigen Blättern, die von diesem ansonsten verlorenen Zeugen des *FlorPML*^b übrig sind (in nach rechts geneigter Unziale, und wie der Par. gr. 923 aus dem 9. Jh.), überliefern nur diejenigen, die in der Handschrift Coislin 20⁸⁵ enthalten sind, Texte aus *II²: auf f. 1v den Anfang des Kapitels E 1 (*II²2026–2029 / PML^b cap. E 1, 1–4); auf f. 2 das Ende des Kapitels O 7 (*II²2107–2110 / L^c cap. O 10, 8–11), das ganze Kapitel O 8 (*II²2111–2121 / PML^b cap. O 8, 1–11) und den Anfang des Kapitels O 9 (*II²2122–2123 / R cap. O 12, 1–2). Die Bedeutung des Coislin 20 zeigt sich darin, dass er das Kapitel O 7 (Περὶ ὀρκῶν καὶ ὄρων οὐκ ἀγαθῶν, καὶ

⁸² E. MIONI, *Bibliothecae divi Marci Venetiarum codices graeci manuscripti*. Volumen I. *The-saurus antiquus*. Codices 1–299 (*Indici e cataloghi*. Nuova serie VI), Roma 1981, 192–193; E. MIONI – M. FORMENTIN, *I codici greci in minuscola dei sec. IX e X della Biblioteca Nazionale Marciana* (Università di Padova. *Studi bizantini e neogreci*, 8), Padova 1975, 48–49; HOLL, *Sacra Parallela*, 68–72 und 74–79; siehe auch die Beschreibung bei Thum, XCVII–XCIX.

⁸³ G. DE ANDRÉS, *Catálogo de los códices griegos de la Biblioteca Nacional*, Madrid 1987, 204–205; HOLL, *Sacra Parallela*, 72–74; Thum, XCIX.

⁸⁴ BANDINIUS, *Catalogus*, t. I, 367–370; HOLL, *Sacra Parallela*, 42–48; IHM, *Ps.-Maximus Confessor*, LXIV–LXVI; siehe auch die Beschreibung bei Thum, XCIX–C.

⁸⁵ Vgl. Ch. ASTRUC – M.-L. CONCASTY, *Catalogue des manuscrits grecs*. Troisième partie. *Le supplément grec*, t. III, Paris 1960, 316–317. Die Blätter wurden als Schutzblätter für ein Evangelium aus dem 10. Jh. verwendet. Zu dieser Handschrift und den anderen Blättern von Q vgl. Thum, CI–CII.

ὅτι οὐ δεῖ ἐμμένειν αὐτοῖς) enthält, das in den drei Hauptzeugen des *FlorPML^b* fehlt.

5.2.5 Wien, *Österreichische Nationalbibliothek*, Suppl. Gr. 178 (Sigle V^W)
als Zeuge des *Florilegium PML^b*

11. Jh. (mit jüngeren Anteilen); Pergament; 304 f. (270 x 215); Text in zwei
Kolumnen zu je 30 Zeilen.⁸⁶

Richard erkannte zwar, dass dieser Vindobonensis eine Mischung von Kapiteln aus dem *FlorVat* und dem *FlorPML^b* überliefert, wobei der Anteil des *FlorVat* am größten ist, doch erklärt sich diese Kontamination nicht durch seine Hypothese, dass V^W ein beschädigtes Exemplar des *FlorVat* benutzte und das *FlorPML^b* dazu diente, die Lücken zu schließen.⁸⁷ Die beiden Florilegien, die in V^W kombiniert wurden, haben eine Anzahl von Kapiteln gemeinsam, da das *FlorPML^b* teilweise vom *FlorVat* abhängt, doch hat sich das *FlorPML^b* auch aus *II² bedient, und unter den von dort entnommenen Kapiteln fand der Redaktor solche, die er dem *FlorVat* hinzufügte.

Um den Anteil des *FlorPML^b* (und somit von *II²) in V^W abschätzen zu können, muss zuerst die jetzige Zusammensetzung dieser Handschrift untersucht werden, da sie Teile enthält, die später hinzugefügt wurden. Hunger und Hannick unterscheiden zwischen zwei „Haupt Händen“ (a und b) und vier „Ergänzungshänden“ (c, d, e und f).⁸⁸ Hierbei scheinen zwei ihrer Schlussfolgerungen ungenau: 1. Der Pinax in Unzialen (f. 3r–9r) scheint nicht das Werk der „Ergänzungshand d“ zu sein, sondern der „Haupthand a“; 2. Die Hand, die die f. 300vB–303vB schrieb („Ergänzungshand c“) ist nicht identisch mit derjenigen, die die beiden Blätter f. 1r–2v schrieb, die als Schutzblätter verwendet sind; obwohl diese aus einer in etwa gleichalten Handschrift wie V^W stammen, überliefern sie eine völlig andere Art von Text.⁸⁹ Unter Berücksichtigung dieser Präzisierungen lässt sich die Entstehung der jetzigen Handschrift folgendermaßen rekonstruieren:

⁸⁶ HUNGER – HANNICK, *Supplementum Graecum*, 310–313.

⁸⁷ RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 480.

⁸⁸ HUNGER – HANNICK, *Supplementum Graecum*, 312–313.

⁸⁹ Einen Auszug aus einer Passion des Erzmärtyrers Georg; vgl. W. LACKNER, *Das «Fragmentum Nikolsburgense» der Georgslegende* (BHG³ 669z). *Analecta Bollandiana* 86 (1968), 10–12.

11. Jh.: Die „Haupthand a“ kopierte das *FlorVat* und Teile aus *FlorPML^b*, hörte jedoch aus unbekannten Gründen auf f. 300vB21 (cap. Ω 1, 37) auf. Eine andere Hand („Ergänzungshand c“) übernahm (f. 300vB21–303vB), doch der Text, den sie hinzufügte, endet heute abrupt zu Beginn des Zitates Ω 1, 58. Von der Abschrift, die die „Haupthand a“ ausführte, sind die f. 3r–28v, 36r–101v, 110r–303v erhalten; die Hand, die die Abschrift vollendete, schrieb mit sehr hoher Sicherheit auch das Zitat Ω 1, 58 zuende, und es muss ein weiteres von ihr beschriebenes Blatt gegeben haben, das heute verloren ist, aber im 14. Jh. ersetzt wurde (siehe unten). Die „Haupthand a“ verkürzte die Attributionen auf ein Minimum, d.h. auf das Buch der Bibel oder auf den Namen des Autors. In den meisten Fällen sind diese Angaben in Kapitälchen ausgeführt, bald auf dem Rand, bald im Text; die einzige Ausnahme ist f. 12v, wo die Attributionen, die rubriziert und in großen Unzialen wie die Titloi ausgeführt sind, sehr viel vollständiger sind, insofern sie sowohl den Namen des Autors als auch den Titel des Werkes angeben. Die Hand, die die f. 300vB21–303vB schrieb, gibt die Attributionen ebenfalls in ihrer vollständigen Form, in großen Unzialen, jedoch ohne Rubrizierung.

Die Korrekturen auf dem Rand: Sehr häufig wurden ausgelassene Textpartien (von einem einzelnen Wort bis hin zu ganzen Zitaten) auf dem Rand ergänzt, bisweilen von der „Haupthand a“ (in einer weniger regelmäßigen Schrift als im Text),⁹⁰ jedoch meist von einer anderen Hand ohne kalligraphische Ambitionen, die in etwa gleich alt wie die „Haupthand a“ zu sein scheint: Die Zusätze auf dem Rand legen in jedem Fall nahe, dass dieser Korrektor den Text der „Haupthand a“ mit seiner oder seinen Quellen verglich. So steht auf dem unteren Rand von f. 54v ein Zitat, das dem Zitat A 30, 7 des *FlorVat* (II¹374 / K cap. A 22, 13) entspricht, aber im Text fehlt.

Um 1300 („frühe Palaiologenzeit“⁹¹): Zwei Lagen der ursprünglichen Handschrift, die wohl stark beschädigt waren, wurden von der „Haupthand b“ ersetzt, die die betreffenden Textabschnitte kopierte; diese Kopie wurde in die Handschrift eingefügt, wo sie heute f. 29r–35v (cap. A 11, 37–66; A 11bis, 1–34; A 12, 1–109) und 102r–109v (cap. Δ 9, 5–11; Δ 10–16; Δ 17, 1–25) einnimmt. Dass die „Haupthand b“ als Vorlage die ursprünglichen, heute verlorenen Blätter von V^w benutzte, ergibt sich vor allem aus dem Kapitel A 11bis, das die PML^b-Version (cap. A 5 = *II²) des Kapitels A 11 des *FlorVat* darstellt, anders gesagt: Die „Haupthand b“ verfügte über dieselbe Mischung von Kapiteln aus *FlorVat* und *FlorPML^b*, die den Inhalt von V^w charakterisiert. Auch die Attributionen sind vom selben Typ wie die der „Haupthand a“.

14. Jh.: Die „Haupthand a“ hatte den größeren Teil von f. 100r freigelassen (auf dieser Seite sind nur die letzten sieben Zeilen der Kolumne B gefüllt), zweifellos um später das Kapitel Δ 7 des *FlorVat* einzufügen, das an entsprechender Stelle im Pinax verzeichnet ist (Περὶ δικαίων καὶ εὐχῆς παρ’ αὐτῶν γινόμενης, καὶ ὅτι φυλάττει αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐκ πειρασμῶν); vielleicht war dieses Kapitel in der Vorlage

⁹⁰ So hat man auf f. 76r den Eindruck, dass die rubrizierten Titloi der Kapitel A 11 und 12 gleichzeitig vor den zugehörigen Zitaten geschrieben wurden, und dass der Kopist dabei den für den Inhalt des Kapitels A 11 nötigen Platz schlecht abschätzte, dessen Nummern 1–5 infolgedessen in enger geschriebenen Buchstaben ausgeführt sind.

⁹¹ HUNGER – HANNICK, *Supplementum Graecum*, 312.

schlecht lesbar, und der Kopist hoffte eine andere Handschrift zu finden, um es später nachzutragen, was dann aber nicht geschah. Im 14. Jh. nutzte jemand („Ergänzungshand e“) den verfügbaren Platz auf f. 100r und auf dem unteren Rand von f. 99v, um in einer sehr gedrängten Schrift fünf Kapitel aus dem *FlorPML^b* zu kopieren, von denen eines⁹² aus *II² stammt:

V ^w	<i>FlorPML^b</i>	<i>FlorVat</i>	diese Edition
addit. f. 99v	Δ 7		*II ² 953–972 / T cap. Δ 17
addit. I f. 99v– 100r	Δ 8	Λ 4	II ¹ 1429–1430 / K cap. Λ 6
addit. II f. 100r	Δ 9	Δ 5	II ¹ suppl. 41–51 / V cap. Δ 5
addit. III f. 100r	Δ 10	Δ 28	II ¹ suppl. 68–86 / V cap. Δ 28
addit. IV f. 100r	Δ 11	Δ 7	II ¹ suppl. 52–57 / V cap. Δ 7

In den beiden ersten Zeilen von f. 100rA, die leer geblieben waren, notierte eine wahrscheinlich jüngere Hand Ἐν ἡμέραις ἕξ τὴν κτῖσιν κτῖζεις λόγε / σῖν (*sic*) κτῖζεις λόγε οὐχ (es folgen sechs nicht entzifferbare Buchstaben): Es handelt sich um eine Federprobe, die nichts mit der Tradition der *Sacra* zu tun hat.

Immer noch im 14. Jh.: Eine andere Hand („Ergänzungshand f“) als die, die f. 99v–100r schrieb, ersetzte das wahrscheinlich stark abgenutzte letzte Blatt (304) durch ein anderes Blatt, auf das sie dessen Inhalt, das Zitat Ω 1, 58, kopierte.

Es ergibt sich, dass nicht alle Kapitel des *FlorPML^b*, die in V^w enthalten sind, von dessen Redaktor stammen, vielmehr wurde die Handschrift in späterer Zeit ein zweites Mal durch ein Exemplar des *FlorPML^b* kontaminiert.

Folgende Liste zeigt die Kapitel aus *II² des *FlorPML^b*, die der Redaktor von V^w in seine Abschrift des *FlorVat* einfügte:

V ^w	<i>FlorPML^b</i>	diese Edition
A 11bis ⁹³	A 5	*II ² 99–131 / T cap. A 5
Δ 28	Δ 32	II suppl. 96–108 / PML ^b cap. Δ 32
Δ 29	Δ 34	II suppl. 114–120 / PML ^b cap. Δ 34
Δ 30	Δ 35	II suppl. 121–126 / PML ^b cap. Δ 35
E 25	E 10	*II ² 1373–1390 / T cap. E 11

⁹² Es handelt sich um das Kapitel Δ 7 des *FlorPML^b*, das im Vergleich zum korrespondierenden Kapitel im *FlorThess* kürzer ist.

⁹³ Dieses Kapitel wurde ohne seinen Titlos und bruchlos an das Kapitel A 11 angefügt, das aus dem *FlorVat* stammt.

T 2–5	T 1–4	*II ² 2627–2652 / PML ^b cap. T 1–4
T 6, 1–9	T 5	*II ² 2653–2661 / PML ^b cap. T 5
X 1–3	X 1–3	*II ² 2813–2838 / PML ^b cap. X 1–3
Ψ 1–3	Ψ 1–3	*II ² 2839–2869 / PML ^b cap. Ψ 1–3
Ω 1	Ω 1	*II ² 2870–2907 / PML ^b cap. Ω 1

Das Kapitel Δ 12 von V^w 94 enthält überraschenderweise vier Texte, die ebenfalls im *FlorRup* und im Buch III des *FlorHierosol* enthalten sind, weshalb sie zu *II² gehören:

V ^w	diese Edition
Δ 12, 39	*II ² 887 / R cap. Δ 11, 3
Δ 12, 40	*II ² 888 / R cap. Δ 11, 4
Δ 12, 41	*II ² 889 / R cap. Δ 11, 5
Δ 12, 42	*II ² 890 / R cap. Δ 11, 6

Die Übereinstimmung mit *II² kann nicht zufällig sein. Die vier betroffenen Zitate sind in den Text des Kapitels Δ 12 integriert und finden sich auf einem der Blätter (f. 104r), die um etwa 1300 neu geschrieben wurden („Hauptband b“). Auch durch die Annahme, dass sie von jener jüngeren Hand hinzugefügt wurden, ist ihr Vorhandensein in V^w nicht recht zu erklären. Ein anderes Beispiel für einen eingefügten Text, der weder aus dem *FlorVat* noch aus *FlorPML^b* stammt, findet sich zwischen II¹suppl. 87 / V cap. Δ 29, 1 und II¹suppl. 88 / V cap. Δ 29, 2: Ein Korrektor der „Hauptband a“ fügte (f. 115r mg.) die Worte Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος (Ps. 111, 6²) ein, die ebenfalls im korrespondierenden Kapitel von *II² (*II²1107 / T cap. Δ 25, 2) stehen.

6. Das *Florilegium Mutinense*

6.1 Inhalt und Struktur

Wie Richard feststellte,⁹⁵ benutzte der Redaktor des *FlorMut* in großem Umfang das *FlorPML^b*, so dass durch dieses Florileg einige Lücken in den Handschriften des *FlorPML^b* geschlossen werden können. Folgende Kapi-

⁹⁴ Das Kapitel entspricht dem Kapitel Δ 14 des *FlorVat* und entstammt letztlich aus dem Buch III (par. 1[4] A).

⁹⁵ RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 495–496.

tel von PML^b, die aus *II² stammen, profitieren auf diese Weise vom Zeugnis des *FlorMut*:

Im <i>FlorPML^b</i> fehlende Passagen	Korrespondierende Passagen im <i>FlorMut</i>
cap. II 5 (Ende)	cap. 170, 8–9 (*II ² suppl. 27–28)
cap. II 6 (ganz)	cap. 171
cap. II 8 (Ende)	cap. 172, 4–8
cap. II 12 (Anfang)	cap. 173, 1 (*II ² suppl. 29)
cap. II 16 (Ende)	cap. 174

Das Kapitel 174 des *FlorMut* ist nicht nur vollständiger als das entsprechende Kapitel des *FlorPML^b*, von dem nur der Anfang erhalten ist, sondern auch im Verhältnis zu demjenigen des *FlorRup* (cap. II 16), weshalb das *FlorMut* der Hauptzeuge dieses Kapitels ist. Es besteht kein Grund zu der Annahme, dass die nur im *FlorMut* überlieferten Texte aus einer anderen Quelle als dem *FlorPML^b* stammen, doch da der Redaktor des *FlorMut* die Gewohnheit hat, Texte auszulassen oder zu kürzen, kann nicht als sicher gelten, dass die vollständigeren Kapitel verlässlich deren Zustand im *FlorPML^b* wiedergeben: So ist beispielsweise zwischen den Zitaten 2 und 3 des Kapitels 172 der mit *II²2315 / PML^b cap. II 8, 3 korrespondierende Text verschwunden, mit dem störenden Ergebnis, dass zwei Scholien direkt aufeinander folgen.

Auch wenn die Übergänge von einem Stoicheion zum nächsten im *FlorMut* nicht mehr kenntlich sind, ist sein Redaktor der Kapitelreihenfolge des *FlorPML^b* gefolgt. Es ist deshalb verwunderlich, dass das Kapitel Περὶ μοναχῶν καὶ τῆς ἀσκήσεως αὐτῶν (cap. 273, aus dem Buch III) an letzter Stelle nach dem einzigen Kapitel des Stoicheion Ω steht. In den Handschriften M und L^{b pin} steht das Kapitel zurecht unter dem Stoicheion M, doch in P steht es wie im *FlorMut* an letzter Stelle am Ende der Sammlung. So erstaunlich diese Übereinstimmung ist, berechtigt sie nicht zu dem Schluss, der Redaktor des *FlorMut* habe die Handschrift P benutzt. Zunächst wurden in P nicht nur eines, sondern noch drei weitere Kapitel aus dem Stoicheion M an das Ende der Sammlung versetzt,⁹⁶ ohne dass sich davon eine Spur im *FlorMut* findet. Ferner fehlt in P im Kapitel II 25 (Περὶ πίστεως καὶ εὐσεβείας εἰς θεόν, aus dem Buch III) ein kurzes Zitat (Κρεῖσσον ἐπαινετὸς πόλεμος εἰρήνης χωριζούσης θεοῦ); das Zitat, das an

⁹⁶ Siehe dazu Thum, XCIV–XCV.

dieser Position von *FlorVat* cap. II 1, 140 bestätigt wird und im *FlorMut* als 181, 20 erscheint, hätte der Redaktor des *FlorMut* nicht kennen können, hätte er die Handschrift P benutzt. Wie kann dann die Position des Kapitels Περί μοναχῶν καὶ τῆς ἀσκήσεως αὐτῶν am Ende des *FlorMut* erklärt werden? Womöglich hat der Redaktor, der mit hoher Sicherheit aus einem klösterlichen Umfeld stammte, das Kapitel absichtlich aus seiner ursprünglichen Position herausgenommen und an das Ende der Sammlung gesetzt, um ihm größere Bedeutung zukommen zu lassen.

6.2 Beschreibung der Handschrift Modena, *Biblioteca Estense universitaria*, gr. 111 (II D 12) (Sigle E)

12. Jh. nach Richard; 10./11. Jh. nach dem Katalog; Pergament; 199 f. (280 x 225); das sakroprofane Florileg umfasst die f. 1–184r.⁹⁷

7. Das *Florilegium* L^c

7.1 Inhalt und Struktur

Seit Holls⁹⁸ Untersuchungen ist bekannt, dass das Stoicheion A des sakroprofanen *FlorL*^c Abschnitte aus den *Sacra* enthält, die aus dem *FlorVat* stammen, sowie solche aus der „Rupefucaldinischen Rezension“, wie sie aus dem Buch III des *FlorHierosol* bekannt ist, d.h. aus der Traditionslinie, die wir als *II² bezeichnen. Kapitel aus den *Sacra* finden sich noch in den Stoicheia N, Ξ, O und Π von L^c, doch wurden diese Kapitel, anders als Holl vermutete, aus PML^b übernommen.⁹⁹

Folgende Kapitel der *Sacra* aus dem Stoicheion A stammen ausschließlich aus *II²: A 16. 21. 38. 43 und 45 = *II² / T cap. A 4. 17. 21. 3 und 12. Dazu kommen die Kapitel A 9–11. 14. 17–18. 27. 37 und 40, in denen einzelne Zitate aus *II² (T cap. A 18–20. 29; B 8; A 28. 39. 40 und 1) und dem *FlorVat* (A 28. 33. 34; *FlorPML*^b cap. A 16; *FlorVat* cap. A 17. 30. 46. 51 und 8) miteinander vermischt wurden.

Die Kapitel der *Sacra*, die in den Stoicheia N, Ξ, O und Π des *FlorL*^c enthalten sind, stammen in letzter Analyse aus dem *FlorPML*^b, das selbst

⁹⁷ PUNTONI, *Indice*, 455; siehe auch die Beschreibung von Thum, CVI–CVII.

⁹⁸ HOLL, *Sacra Parallela*, 143–144.

⁹⁹ HOLL, *Ibid.*, 149, glaubte, dass die Quellen der Stoicheia N, Ξ, O und Π die gleichen wie im Stoicheion A sind, d.h. das *FlorVat* und ein Zeuge von *II².

ein aus Kapiteln des *FlorVat* von *II² gemischtes Florileg ist. Im *FlorL^c* findet sich *II² in den „reinen“ Kapiteln des *FlorPML^b* (L^c cap. O 4–5; II 2 und 5 = *II² / PML^b cap. O 1 und 11; II 4 und 22) und in den Hybridkapiteln (L^c cap. E 3; O 1–3. 7–8. 14. 18; II 3 = *II² / PML^b cap. E 1; O 3–4. 10. 9. 2. 8. 12; II 24). Von vier weiteren Kapiteln aus dem *FlorL^c* (cap. O 6. 10. 13; II 4) sind die korrespondierenden Kapitel im Text des *FlorPML^b* mit Ausnahme eins Bruchstückes verschwunden, doch sind ihre Titloi im Pinax verzeichnet (PML^b cap. O 5. 7. 6; II 15). Das Kapitel O 6 des *FlorL^c* (christlicher Abschnitt) deckt sich ganz mit dem Kapitel O 5 des *FlorRup*, und in den Kapiteln O 10. 13 und II 4 des *FlorL^c* scheint *II² am besten erhalten zu sein, was die schwierige Arbeit am Laurentianus mehr als belohnt.

Nach dem zu schließen, was von den Stoicheia A, N, E, O und II erhalten ist, präsentierte der Redaktor des *FlorL^c* mithin Kapitel aus den *Sacra*, die er aus drei verschiedenen Quellen entnahm: *FlorVat*, *II² und *FlorPML^b*. Dieses Ergebnis widerspricht der von Richard mit einigem Nachdruck geäußerten Vermutung, das *FlorL^c* könnte allein vom *FlorHierosol* abhängen.¹⁰⁰ Das einzige Argument, auf das Richard seine Vermutung stützte, ist eine Beobachtung Holls hinsichtlich des Kapitels A 18 des dritten Buches des *FlorHierosol*: „Denn wörtlich das gleiche Kapitel, wie im Hieros., steht im 3. Fragment des Laurentianus als ΑΛζ“ (nach der Zählung von L^c pin = cap. A 38 von L^c txt).¹⁰¹ Holl näherte die beiden Florilegien einander an, um zu beweisen, dass der Redaktor des *FlorHierosol* sich nicht berechtigt fühlte, das betreffende Kapitel zu kürzen oder anzupassen, doch Richard schloss daraus, dass sein Vorgänger dadurch unbewusst gezeigt habe, dass der Redaktor des *FlorL^c* das *FlorHierosol* benutzt habe.¹⁰² Die Übereinstimmungen zwischen einer Anzahl von Kapiteln des *FlorL^c* und dem dritten Buch des *FlorHierosol* sind freilich nicht überraschend, da beide Florilegien *II² repräsentieren; sie verweisen dabei unabhängig voneinander auf eine gemeinsame Quelle, die weiter unten näher bestimmt werden wird.¹⁰³ Nicht anders verhält es sich mit dem ersten Buch des *FlorHierosol* (H¹) und dem *FlorL^c*: Hier ist die gemeinsame Quelle das *FlorVat*, von dem der Redaktor des *FlorL^c* anscheinend eine vollständigere Version kannte,¹⁰⁴ die er nicht im *FlorHierosol* finden konnte, da dieses denselben Texttyp bietet wie die anderen Zeugen des *FlorVat*. Es sei im-

¹⁰⁰ RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 495.

¹⁰¹ HOLL, *Sacra Parallela*, 126.

¹⁰² RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 484.

¹⁰³ Siehe unten, LXXV–LXXVIII.

¹⁰⁴ Siehe dazu Thum, LXXVII.

merhin darauf hingewiesen, dass unter den Hybridkapiteln das Kapitel A 11 des *FlorL^c* (Περὶ ἀγγελίας κακῆς) mit dem Kapitel A 32 von H^I identisch ist, wie folgende Übersicht zeigt:

Inhalt	<i>FlorL^c</i>	<i>FlorHierosol</i> (H ^I)	diese Edition
Gen. 37, 31–34	1	1	II ² 298 / K cap. A 13, 1
I Reg. 4, 14, 16–18 und 22	2	2	*II ² 332 / T cap. A 20, 2
II Reg. 1, 2–4	3	3	II ¹ 300 / K cap. A 13, 3
II Reg. 1, 11–12	4	4	II ¹ 301 / K cap. A 13, 4
II Reg. 18, 21–22 und 20; 18, 31 – 19, 1	5	5	*II ² 333 / T cap. A 20, 3
Is. 7, 2	6	6	*II ² 334 / T cap. A 20, 4
Os. 7, 12	7	7	*II ² 335 / T cap. A 20, 5 (oder II ¹ 303 / K cap. A 13, 6)
Ez. 7, 26–27	8	8	II ¹ 304 / K cap. A 13, 7
Philo Iud., <i>De vita Mosis</i> , I, 285	9	9	*II ² 336 / T cap. A 20, 6

Diese Übereinstimmung, die unter den Kapiteln einzigartig ist, die das *FlorL^c* und H^I gemeinsam haben, kann nur Zufall sein: Beide Redaktoren vermischten dieselben Quellen (ein Kapitel des *FlorVat* und das korrespondierende Kapitel von *II²) auf genau dieselbe Weise.¹⁰⁵

7.2 Beschreibung der Handschrift Florenz, *Biblioteca Medicea Laurenziana*, plut. VIII. 22, f. 74r–189v (Sigle L^c)

14. Jh.; Bombyzinpapier; 189 f. (218 x 150); der Text des Pinax steht in zwei Spalten in roter Farbe; der übrige Text erstreckt sich über die ganze Seitenbreite, die Anzahl der Zeilen beträgt im Durchschnitt 40.¹⁰⁶

Die Rubrizierungen von L^c werfen etwas Licht auf die Geschichte der Handschrift, und es lohnt sich, hierbei kurz zu verweilen. Das *FlorL^c* beginnt mit den Kapiteln N 1 bis II 5 (f. 74r–125v), dann folgt ein Pinax der

¹⁰⁵ Freilich ist zu bemerken, dass der Text des Zitates aus dem Königeuch (L^c cap. A 11, 5) sich stark von demjenigen unterscheidet, der in T und H^I überliefert ist.

¹⁰⁶ BANDINIUS, *Catalogus*, t. I, 367–370 (die Handschrift ist ins 13. Jh. datiert); HOLL, *Sacra Parallela*, 42–48; IHM, *Ps.-Maximus Confessor*, LXIV–LXVI.

Stoicheia A bis M (f. 126r–134r) und anschließend 45 Kapitel aus dem Stoicheion A (f. 134v–189v). Der Titlos des Kapitels N 1 wurde vom Kopisten selbst in roter Farbe ausgeführt; für die Titloi der folgenden Kapitel wurden *fenestrae* freigelassen, doch keine von ihnen wurde ausgefüllt. Die Initialen der Attributionen und Zitate wurden auf f. 74r vom Kopisten in roter Farbe ausgeführt, doch bereits ab f. 74v fehlen sie oder wurden von jemand anderem hinzugefügt. Der sich anschließende Pinax ist vollständig in roter Tinte geschrieben. Die Titloi der Kapitel A 1–15 sind rubriziert, aber ab dem Kapitel A 16 finden sich nur *fenestrae*, die nicht ausgefüllt wurden, abgesehen vom Kapitel A 22, wo der Titlos (Περὶ τῆς τῶν ἀέρων καθ’ ἡμέραν διαφορᾶς) in schwarzer Tinte geschrieben ist (doch selbst dort ist noch Raum freigelassen). Bis f. 163r wurden die Zitate in jedem Kapitel wie in L^b vom Kopisten mit einer Numerierung versehen, und dieser führte selbst die Initialen aus; ab f. 164r hört die Numerierung auf, und ab diesem Moment fügte eine andere Hand die Initialen hinzu,¹⁰⁷ die derart unfassbare Fehler beging, dass sich ehemals Cobet fragte, ob es sich um jemanden gehandelt habe, der gar kein Griechisch konnte und nur gelernt habe, die Form der Buchstaben nachzumalen.¹⁰⁸ Womöglich kam Cobet der Wahrheit näher, als er dachte, denn auf f. 113r stehen in der *fenestra*, die für den Titlos des Kapitels Π 1 vorgesehen war, ziemlich elegant und in roter Tinte einige Worte in kyrillischer Schrift: помили ми Γ(оспод)и Боже мои – *Pomilui mi Gospodi Bože moi* („Erbarme dich meiner, Herr, mein Gott“).¹⁰⁹ Es wäre keine Überraschung, wenn diese Notiz von demjenigen stammte, der versuchte, die fehlenden Initialen zu ergänzen, obwohl er sich klar war, dass ihm dazu die Fähigkeiten fehlten.

¹⁰⁷ C.G. Cobet (*Variae lectiones quibus continentur observationes criticae in scriptores Graecos*. Editio secunda auctior, Lugduni-Batavorum 1873, 12) schreibt, er habe nicht unterscheiden können, ob die rubrizierten Initialen von der Hand des Kopisten oder der eines anderen stammen. Für HOLL, *Sacra Parallela*, 43, gab es keinen Zweifel, dass Rubrikator und Kopist identisch waren. Allerdings scheinen die Form der Buchstaben und die unterschiedlichen Rottöne der Tinte darauf hinzuweisen, dass zwei Hände am Werk waren.

¹⁰⁸ Vgl. das in der voranstehenden Anmerkung zitierte Werk, 12.

¹⁰⁹ Ich danke Lara Sels für die Transskription und Übersetzung dieser Notiz. Es sei erwähnt, dass links von diesen Worten, immer noch in der für den Titlos des Kapitels Π 1 bestimmten *fenestra*, ein weiteres Gebet steht, diesmal auf Griechisch und in sehr schlechter Schrift: κε ησου χε ο θεος ημων / βοηθισον ημας αμην (über einigen Buchstaben stehen Zeichen, von denen nicht zu sagen ist, ob sie Akzente darstellen sollen).

8. Anhang: Die Handschriften des Exzerptes aus *De universo* eines Ps.-Flavius Josephus

8.1 Das Exzerpt in den Florilegien (*Sacra* und andere)

In seiner zweiten Rezension endet das zweite Buch der *Sacra* mit einer detaillierten Beschreibung dessen, was der Mensch nach seinem Tod zu erwarten hat (*II²2907 / PML^b cap. Ω 1, 42). Das Exzerpt trägt die Attribution Ἰωσήπου, ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἐπιγεγραμμένου κατὰ Πλάτωνος περὶ τῆς τοῦ παντός αἰτίας (zitiert nach P; M fügt am Ende die Worte καὶ κατὰ Ἑλλήνων hinzu). Das zitierte Werk war Johannes Philoponos (Ende 5./Anfang 6. Jh.),¹¹⁰ Georg dem Mönch (9. Jh.)¹¹¹ und Photios (9. Jh.) bekannt, wobei letzterer (*Bibl.*, cod. 48) präzisierte, er habe ἐν παραγραφαῖς, also in Scholien, gelesen, dass der Autor nicht Josephus, sondern Gaius von Rom sei.¹¹² Tatsächlich scheint das Werk auf Hippolyt von Rom (2.–3. Jh.) zurückzugehen.¹¹³ Innerhalb von *II² ist das Exzerpt am besten im *FlorPML^b* erhalten, da es im *FlorRup* (Ἰωσήπου, ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἀναγεγραμμένου κατὰ Πλάτωνος) um fast drei Viertel gekürzt wurde. Zwei Passagen aus demselben Zitat werden in Buch I zitiert, wovon das eine Irenäus von Lyon, das andere Meletios von Antiochien zugeschrieben ist; ihr Beitrag ist wertvoll, da sie das Verständnis bestimmter Stellen des Zitates in *II² fördern.

Das Exzerpt aus *De universo* begegnet auch außerhalb der *Sacra*. So werden Abschnitte daraus in mindestens zwei anderen großen Florilegien zitiert, dem *FC* und dem *Florilegium Patmiacum*;¹¹⁴ in diesen beiden Sammlungen sind die Attributionen identisch mit denen von P, und es sollten keine allzu großen Zweifel bestehen, dass die jeweiligen Zitate einem Zeugen von *II² entnommen sind, im

¹¹⁰ Iohannes Philoponus, *De mundi creatione*, III, 16: ... Ἰώσηπος ὁ Ἑβραῖος ἐν τῷ περὶ τῆς τοῦ παντός αἰτίας συγγράμματι... ed. G. Reichardt, Lipsiae 1897, 155, 1–2.

¹¹¹ Die vier Zitate aus *De universo*, die im Text von Georg dem Mönch angeführt werden, finden sich in der anscheinend ältesten Redaktion dieses Werkes, die nur im Coislin 305 erhalten ist; diese Redaktion wurde später von Georg selbst gekürzt. Die vier Zitate sind nicht in der Edition von C. de Boor (Leipzig 1904) enthalten, wurden aber 1965 publiziert (MALLEY, *Four Unedited Fragments*, 15–16); sie stimmen nicht mit dem in den *Sacra* zitierten Text überein, doch weist das vierte Zitat gewisse Ähnlichkeiten damit auf (vgl. *ibid.*, 21).

¹¹² Ἀνεγνώσθη Ἰωσήπου περὶ τοῦ παντός, ὃ ἐν ἄλλοις ἀνέγνω ἀναγεγραμμένον περὶ τῆς τοῦ παντός αἰτίας, ἐν ἄλλοις δὲ περὶ τῆς τοῦ παντός οὐσίας... ed. I. Bekkerus, t. I, Berolini 1824, 11b, 14–16.

¹¹³ M. RICHARD, *Hippolyte de Rome (Dictionnaire de Spiritualité ascétique et mystique, fasc. 34–35, Paris 1968, Sp. 542 und 565–566 [= Opera minora, t. I, Turnhout–Leuven 1976, n° 10])*; *Hippolytus, Refutatio omnium haeresium*. Edited by M. MARCOVICH (*Patristische Texte und Studien*, 25), Berlin–New York 1986, 12–15. Das Werk ist bis auf wenige Auszüge verloren, und die Diskussion über seinen Autor ist noch nicht zu einem allgemein akzeptierten Ergebnis gelangt, vgl. CPG 1898 (1). Da die falsche Zuschreibung an Josephus von Johannes Philoponos, Georg dem Mönch und Photios bestätigt wird, ist sie nicht innerhalb der *Sacra* entstanden; ein Fehler oder eine falsche Zuschreibung wäre dort nicht ganz ausgeschlossen, da sich die Texte aus Josephus in der Regel am Ende der Kapitel befinden.

¹¹⁴ Die genauen Angaben für beide Florilegien finden sich im Apparat des Editionstextes.

Fall des FC sogar sehr wahrscheinlich einem Zeugen des *FlorPML^b*.¹¹⁵ Johannes Zonaras (12. Jh.) zitiert ebenfalls aus demselben Exzerpt aus *De universo*, das er folgendermaßen einführt: ἐν δὲ τῷ πρὸς Ἑλληνας αὐτοῦ (i. e. Ἰωσήπου) λόγῳ, ὃς κατὰ Πλάτωνος ἐπιγέγραπται περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας, οὗ καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς μνηεῖν πεποιήται ἐν τῇ πονηθείᾳ αὐτῷ βίβλῳ τῇ καλουμένῃ Παράλληλα...¹¹⁶ Holl hat eine Verbindung mit dem *FlorPML^b* hergestellt, dessen Pinax den Titel κεφάλαια τῆς βίβλου τῆς ἐπονομαζομένης τὰ Παράλληλα trägt, und geschlossen, dass Zonaras das *FlorPML^b* gekannt habe.¹¹⁷

8.2 Das Exzerpt außerhalb der Florilegien

Schließlich zirkulierte das Exzerpt auch in Form eines selbstständigen Werkes. Hier stellt sich die Frage, ob das selbstständige *opusculum* aus einem Exemplar von *De universo* hervorgegangen oder den *Sacra* entnommen ist. Derzeit sind 14 Handschriften bekannt, die es überliefern, eine Einsichtnahme in diese Handschriften war jedoch nicht mehr möglich, ein Defizit das im *Supplementband* zum zweiten Buch ausgeglichen werden wird. Allerdings erlauben die Angaben der Kataloge und anderer Publikationen immerhin eine Unterteilung in zwei Gruppen, wobei das Kriterium das Vorhandensein oder Fehlen der Wörter πρὸς Ἑλληνας in der Attribution ist.

8.2.1 Die Handschriften mit πρὸς Ἑλληνας in der Attribution

Die Mehrzahl der Handschriften, die das Exzerpt aus Ps.-Josephus außerhalb der *Sacra* überliefern, fügt am Beginn der Attribution nach dem Namen des Autors hinzu, dass das Werk πρὸς Ἑλληνας betitelt sei, ein Detail, das in den Attributionen von PM¹¹⁸ und R fehlt, ebenso wie in denen des FC und des *Florilegium Patmiacum* (und ebenso in den von Johannes Philoponos und Photios zitierten Titeln); bei Georg dem Mönch dagegen lautet die Attribution ...Ἰώσηπος ἐν ταῖς καθ' Ἑλλήνων.¹¹⁹ Die Wörter πρὸς Ἑλληνας erscheinen wiederum bei Johannes Zonaras, obwohl der von ihm zitierte Text dem des *FlorPML^b* nahesteht. Womöglich verfügte Zonaras also über das selbstständig überlieferte Exzerpt und wollte

¹¹⁵ Zur Herkunft des Zitates, das sich im *Florilegium Patmiacum* findet, vgl. oben, Anm. 35.

¹¹⁶ Ioh. Zon., *Epitome historiarum*, VI, cap. IV; vgl. *Ioannis Zonarae Epitome historiarum...* ed. L. Dindorfius, t. II, Lipsiae 1869, 12, 31 – 13, 4.

¹¹⁷ HOLL, *Sacra Parallela*, 257–258.

¹¹⁸ Am Ende der Attribution hat M die Wörter καὶ κατὰ Ἑλλήνων, doch scheinen sie angesichts der Freiheit, die sich der Kopist dieser Handschrift an mehreren Stellen gegenüber seiner Vorlage genommen hat, eher ein Zusatz auf der Basis des Inhaltes des Abschnittes zu sein als eine Variante von πρὸς Ἑλληνας, wie MALLEY, *Four Unedited Fragments*, 24–25, meinte.

¹¹⁹ Vgl. MALLEY, *Four Unedited Fragments*, 15. Die partielle Analogie zu den Wörtern καὶ κατὰ Ἑλλήνων, die vom Kopisten an das Lemma von M angefügt wurden (vgl. oben, Anm. 118), kann nur Zufall sein.

durch seinen Hinweis auf Johannes von Damaskos keine Angabe darüber machen, woher er den Text hatte,¹²⁰ sondern seinen Wert durch die Nennung eines berühmten Theologen hervorheben, der ihn vor ihm benutzt hatte.

Es ist erstaunlich, dass die Wörter *πρὸς Ἑλληνας* ebenfalls im Titel des Werkes stehen, der auf der 1551 in Rom gefundenen Statue des Hippolytos eingemeißelt ist: *Πρὸς Ἑλληνας καὶ πρὸς Πλάτωνα, ἥ καὶ περὶ τοῦ παντός*.¹²¹ Wenn man der Hypothese folgt, das selbstständig überlieferte Zitat sei den *Sacra* entnommen, muss man entweder akzeptieren, dass derjenige, der es entnommen hat, über einen Textzeugen verfügte, in dem die Attribution vollständiger war als diejenige, die wir heute kennen, oder dass er selbst die Wörter *πρὸς Ἑλληνας* eingefügt hat. Die andere Hypothese – der Kompilator der *Sacra* hat das selbstständig überlieferte Exzerpt zitiert – scheint im Widerspruch dazu zu stehen, dass die selbstständige Tradition erst relativ spät einsetzt: Von den bekannten Handschriften scheint die älteste nicht vor dem 14. Jh. entstanden zu sein; allerdings zitierte Zonaras bereits im 12. Jh. die Attribution mit den Wörtern *πρὸς Ἑλληνας*.

Florenz, *Biblioteca Medicea Laurenziana*, plut. LXIX. 23 (zweite Hälfte des 13. Jh.s)

Die Handschrift wurde lange in das 14. Jh. datiert,¹²² stammt jedoch aus der zweiten Hälfte des 13. Jh.s. Sie wurde von Manuel Angelos, *λογαριαστής* am Hofe Johannes' III. Vatatzes (1222–1254), kopiert. Während einer nächtlichen Auseinandersetzung mit dem mit Rücktritt drohendem Patriarchen Johannes XII. Kosmas am 1. Februar 1301 bot Kaiser Andronikos II. (1282–1328) Manuel als Zeugen für die außerordentliche Härte der Steuereintreibung unter Johannes Vatatzes auf; Manuel starb wenig später, vermutlich Anfang des Jahres 1303.¹²³

Das Exzerpt aus *De Universo* (f. 319r–321r) steht nach der Epitoma der *Antiquitates Iudaicae* des Flavius Iosephus unter den Titel *Ἰωσήπου, ἐκ τοῦ πρὸς Ἑλληνας λόγου τοῦ ἐπιγεγραμμένου κατὰ Πλάτωνα περὶ τῆς τοῦ παντός αἰτίας*. In einer Randnotiz (f. 255v), die sich auf das berühmte *Testimonium Flavianum* (XVIII 3, 3) bezieht, wird eine Verbindung zu dem Exzerpt hergestellt: *περὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. ταῦτα μὲν ἐνταῦθα* (d.h. im Buch XVIII der *Antiquitates Iudaicae*) *περὶ τοῦ χριστοῦ φησὶν ὁ Ἰώσηπος· ἐν δὲ τῷ πρὸς Ἑλληνας λόγῳ οὐ καὶ ὁ ἅγιος ἰωάννης ὁ δαμασκηνὸς μνεῖαν ποιεῖται ἐν τῇ πονηθείᾳ αὐτῷ βίβλῳ τῇ καλουμένῃ παράλληλα· οὐ συνεσκιασμένως ἀλλ' ἀπαρακαλύπτως καὶ υἱὸν αὐτὸν ὁμολογεῖ τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν κρίνοντα δικαίους καὶ ἀδίκους ὡς τοῦ πατρὸς αὐτῷ*

¹²⁰ Vgl. HOLL, *Sacra Parallela*, 257–258, Anm. 1.

¹²¹ M. GUARDUCCI, *Epigrafia greca*. IV. *Epigrafi sacre pagane e cristiane*, Roma 1978, 542 (l. 13–15). Nach Guarducci (S. 545) könnte die Inschrift zwischen 233 und 235 entstanden sein.

¹²² BANDINIUS, *Catalogus*, t. II, Sp. 643; *Flavii Iosephi opera* edidit... B. Niese. Vol. I. *Antiquitatum Iudaicarum libri I–V*, Berolini 1887, XIX–XX; ersterer datierte die Handschrift in das 14. Jh., letzterer in das 15. Jh., korrigierte sich jedoch später im Jahre 1892 (Vol. III, XII) („saeculi fere XIV“).

¹²³ Vgl. Fr. D'AIUTO, *Note ai manoscritti del Menologio Imperiale*. *Rivista di studi bizantini e neoellenici*, N.S. 39 (2002), 205–212 et 226–228.

πασαν δεδωκότος τὴν κρίσιν. τὸ δὲ περὶ τούτου τῆς γραφῆς χωρίον ἐγράφη μετὰ τὸ τέλος τοῦ εικοστοῦ λόγου τῆς ἀρχαιολογίας.¹²⁴ Der erste Teil der Notiz (von ταῦτα bis παράλληλα) stimmt sehr genau mit dem oben zitierten Text des Zonaras überein, der zweite Teil zeigt, dass die Byzantiner sich nicht nur für die in dem Exzerpt entwickelte eschatologische Vision interessierten, sondern dort auch in der Auseinandersetzung mit den Juden über die Frage, ob Christus der Sohn Gottes ist oder nicht, Argumente fanden.

Paris, *Bibliothèque nationale de France*, Coislin 131 (Zusatzblätter Ende 14. Jh.)

Ἰωσήπου ἐκ τοῦ πρὸς Ἑλληνας λόγου τοῦ ἐπιγεγραμμένου Κατὰ Πλάτωνος περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας. Das Exzerpt steht (f. 1r–v) auf Blättern, die in eine Handschrift von *De bello Iudaico* des Flavius Josephus eingefügt wurden, um dort Lücken zu schließen; die Handschrift ist auf das 14. Jh. datiert, die Zusatzblätter scheinen noch vor dem Ende desselben Jahrhunderts hinzugefügt worden zu sein.¹²⁵

Uppsala, *Universitetsbiblioteket*, gr. 37 (a. 1654)

Ἰωσήπου ἐκ τοῦ πρὸς Ἑλληνας λόγου τοῦ ἐπιγεγραμμένου κατὰ Πλάτωνα περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας (f. 24r–25v).¹²⁶

Vatikanstadt, *Bibliotheca Apostolica Vaticana*, Barber. gr. 362 (III, 81; erste Hälfte des 17. Jh.s)

Die Beschreibung „Iosephi contra gentes fragmentum ex codice Mediceo“, die sich im Katalog von Ricci findet, scheint sich auf das Zitat zu beziehen, um das es hier geht;¹²⁷ es steht auf den f. 17r–19v; die Identifikation des Kopisten („manu Holstenii“) erlaubt die Datierung der Handschrift in die erste Hälfte des 17. Jh.s (Lucas Holstenius war Bibliothekar von Francesco Barberini und starb 1661). Der „codex Mediceus“, der Vorlage des Barber. gr. 362 war, könnte Florenz, *Biblioteca Medicea Laurenziana*, plut. LXIX. 23 gewesen sein (siehe oben). Der Auszug des Barber. gr. 362 scheint wiederum im Vat. gr. 1942 abgeschrieben worden zu sein (siehe unten).

¹²⁴ Text zitiert nach Niese (siehe oben, Anm. 122).

¹²⁵ DEVREESE, *Le fonds Coislin*, 123–124; *Flavii Iosephi opera edidit...* B. Niese. Vol. VI. *De bello Iudaico libros VII* ediderunt I. a Destinon et B. Niese, Berolini 1894, XVII.

¹²⁶ S. TORALLAS TOVAR, *De codicibus graecis upsaliensibus olim escorialensibus*. Erytheia 15 (1994), 247.

¹²⁷ S. DE RICCI, *Liste sommaire des manuscrits grecs de la Bibliotheca Barberina*. Revue des Bibliothèques 17 (1907), 109.

Vatikanstadt, *Bibliotheca Apostolica Vaticana*, Barber. gr. 496 (IV, 78)

Diese Handschrift überliefert einen Text, der von Ricci mit „Iosephi homilia ad Gentiles adversus Platonem de causa universi“ beschrieben wird;¹²⁸ er füllt die f. 83r–87v und entspricht trotz seiner Bezeichnung als „homilia“ *II²2907 / PML^b cap. Ω 1, 42. Zum Alter der Handschrift werden keine Angaben gemacht.

Vatikanstadt, *Bibliotheca Apostolica Vaticana*, Vat. gr. 723 (Anfang des 14. Jh.s)

Das Exzerpt steht auf den f. 239v–240v unter der Attribution Ἰωσήπου, ἐκ τοῦ πρὸς Ἑλληνας λόγου τοῦ ἐπιγεγραμμένου Κατὰ Πλάτωνος περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας, ihm voraus geht ein kurzer Text über die Hölle.¹²⁹

Vatikanstadt, *Bibliotheca Apostolica Vaticana*, Vat. gr. 973 (erste Hälfte des 16. Jh.s)

Die Handschrift wurde von Ἰωάννης Σευῆρος Λακεδαιμόνιος geschrieben.¹³⁰ Pitra schätzt die Handschriften Vat. gr. 723 und 973 (f. 77–81) als „omnino similes“ ein; er verglich den Anfang ihrer Zitate aus Ps.-Josephus mit dem des Vat. gr. 728, und stellte fest, dass letztere Handschrift sich wesentlich von den beiden anderen unterscheidet.¹³¹ Die Unterschiede sind vor allem dem Umstand geschuldet, dass der Vat. gr. 728 ein Zeuge des FC ist.

Vatikanstadt, *Bibliotheca Apostolica Vaticana*, Vat. gr. 1756 (16.–17. Jh.)

Ἰωσήπου, πρὸς Ἑλληνας λόγου τοῦ ἐπιγεγραμμένου κατὰ Πλάτωνος περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας (f. 350–353).¹³²

Vatikanstadt, *Bibliotheca Apostolica Vaticana*, Vat. gr. 1942 (17. Jh.)

Ἐκ τοῦ πρὸς Ἑλληνας λόγου, τοῦ ἐπιγεγραμμένου κατὰ Πλάτωνος περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας (f. 102–105); nach dem Katalog ist dieser Text wahrscheinlich eine Kopie der f. 17–19v des oben genannten Barber. gr. 362.¹³³

¹²⁸ Ibid., 117.

¹²⁹ R. DEVREESE, *Codices Vaticani graeci. Tomus III. Codices 604–866 (Bibliothecae apostolicae Vaticanae codices manu scripti recensiti)*, In *bibliotheca Vaticana* 1950, 225.

¹³⁰ *Repertorium der griechischen Kopisten 800–1600*. 3. Teil. *Handschriften aus Bibliotheken Roms mit dem Vatikan*. A. *Verzeichnis der Kopisten*. Erstellt von E. GAMILLSCHEG unter Mitarbeit von D. HARLFINGER und P. ELEUTERI (Österreichische Akademie der Wissenschaften. Veröffentlichungen der Kommission für Byzantinistik. Band III / 3 A), Wien 1997, 120.

¹³¹ Vgl. *Analecta sacra Spicilegio Solesmensi parata* edidit J.B. PITRA, t. II. *Patres antenicaeni*, Tusculi 1884, 269.

¹³² P. CANART, *Codices Vaticani Graeci. Codices 1745–1962. Tomus I. Codicum enarrationes (Bibliothecae apostolicae Vaticanae codices manu scripti recensiti)*, In *bibliotheca Vaticana* 1970, 60 (Nr. 19).

¹³³ Ibid., 719 (Nr. 4).

Der „codex italicus“ des Maximos Margounios und die Erstausgabe der *Bibliothèque* des Photios von David Höschel

Die Erstausgabe der *Bibliothèque* des Photios wurde 1601 von D. Höschel veranstaltet.¹³⁴ Der Herausgeber fügte in seine Kommentare zum Text das Exzerpt aus *De universo* (ιωσήπου εκ τοῦ πρὸς Ἑλλήνας λόγου τοῦ ἐπιγεγραμμένου κατὰ Πλάτωνα περὶ τῆς του παντὸς αἰτίας) ein, das zu diesem Zeitpunkt ebenfalls noch unediert war. Die kleine Notiz, die dem Exzerpt vorangestellt ist, unterrichtet darüber, wie Höschel von seiner Existenz erfuhr: „...fragmentum ut ex Italia missum est pridem mihi à M. M. (d.h. Maximo Margunio) ita edo...“¹³⁵ Margounios (†1602), Philologe, Lehrer für Griechisch und Latein in Venedig und Theologe, der sich für die Einheit der griechischen und römischen Kirchen einsetzte, war Höschel eng verbunden – die beiden Gelehrten führten von 1590 bis 1602 einen Briefwechsel –, und schickte ihm großzügig seine eigenen *apographa* vieler unveröffentlichter Werke, unter diesen auch eine Kopie der *Bibliothèque* des Photios.¹³⁶ Das Exzerpt aus *De universo* scheint beiden spätestens 1590 bekannt gewesen zu sein, denn in einem Brief des Margounios an Höschel, datiert auf den 11. September dieses Jahres, steht: „Was den <Text> des Josephus Über die Ursache der Welt betrifft, haben wir erfahren, dass er folgenden Titel trägt: ‚Von Flavius Josephus, aus der Rede an die Griechen gegen Platon über die Ursache der Welt‘, auf zwei Blättern; doch es ist uns wirklich nicht gelungen, dieses Exemplar in die Hand zu bekommen, obwohl wir es mit allerhöchstem Nachdruck von seinem Besitzer erbeten haben. Wir hoffen freilich, eines Tages den Wahnsinn dieses Mannes überwinden zu können.“¹³⁷ Die Identität des Besitzers ist unbekannt, doch konnte ihn Margounios, wie er hoffte, anscheinend umstimmen. Der Brief bestätigt, dass Margounios nicht durch eine Handschrift der *Sacra* zur Kenntnis dieses Textes gelangte, sondern durch zwei isolierte Blätter. Es ist nicht bekannt, ob die von Margounios und Höschel genannten Schriftstücke noch existieren.

¹³⁴ Βιβλιοθήκη τοῦ Φωτίου. *Librorum quos legit Photius patriarcha excerpta et censurae*. Quattuor mss. codicibus Ex Græcia, Germania, Italia, Gallia collatis. D. HOESCHELIUS Augustanus primus edidit. Notis, in quibus multa veterum fragmenta, antehac inedita, illustravit, Augustæ Vindelicorum 1601, 923–925.

¹³⁵ Βιβλιοθήκη τοῦ Φωτίου..., 923, rechte Spalte.

¹³⁶ Vgl. zum Verhältnis zwischen den beiden Gelehrten ENEPEKIDES, *Maximos Margunios*, 101–102; D.J. GEANAKOPOLOS, *Byzantine East and Latin West: Two Worlds of Christendom in Middle Ages and Renaissance. Studies in Ecclesiastical and Cultural History*, Oxford 1966, 174–175; G. SCHIRÒ, *Missione umanistica di Massimo Margunio a Venezia*. *Rivista di studi bizantini e neoellenici*, N.S. 4 (XIV) 1967, 181–182.

¹³⁷ Τὸ τοῦ Ἰωσήπου Περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας τοιαύτην ἔχειν τὴν ἐπιγραφὴν ἐγνώκαμεν: „Φλαβίου Ἰωσήπου ἐκ τοῦ πρὸς Ἑλλήνας λόγου κατὰ Πλάτωνα περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας“ ἐν δυοὶ φύλλοις χάρτου διελημμένον· ἀλλ’ οὐκ ἐξεγένετο ἡμῖν, νῆ τοὺς λόγους, εὐπορήσαι τῆς ἀντιγραφῆς, εἴ και μεθ’ ὅσης (sic) οἶόν τ’ ἦν σπουδῆς παρὰ τοῦ ἔχοντος ἐξητήσαμεν· ἐλπίζομεν μὲντοι τῆς ἀπονοίας τοῦ ἀνδρός ποτε περιέσεσθαι. Ep. 4, 43–48, ed. ENEPEKIDES, *Maximos Margunios*, 106. Die Wörter κατὰ Πλάτωνα wurden von den lateinischen Übersetzern zurecht als „contra Platonem“ verstanden (z.B. auch in den *Varia sacra ceu sylloge variorum opusculorum Græcorum ad rem ecclesiasticam spectantium cura et studio Stephani le moyne*, t. I, Lugduni Batavorum 1685, 53).

8.2.2 Die Handschriften ohne πρὸς Ἑλλήνας in der Attribution

Athos, *Μονὴ Μεγίστης Λαύρας*, K 113 (a. 1518)

Die Handschrift wurde 1518 kopiert und enthält das Exzerpt aus *De universo* unter der Attribution Ἰωσίππου περὶ τοῦ ἄδου, ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἐπιγεγραμμένου κατὰ Πλάτωνος περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας (f. 327v).¹³⁸

Oxford, *Bodleian Library*, Barocci 26 (11. Jh.)

Nach der Beschreibung des Katalogs endet das Exzerpt aus *De universo* (Ἰωσήπου ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἐπιγεγραμμένου κατὰ Πλάτωνος ὑπὲρ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας), das auf f. 345ff. steht, nicht an der gewohnten Stelle (nach τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν), sondern enthält einen Anhang, der von ἔφασαν (Fehler für ἐφ' οἷς ἄν) bis νόσον reicht.¹³⁹ Für weitere Informationen muss man auf die Edition von Th. Hearne (1720) zurückgreifen,¹⁴⁰ die der Verfasser des Katalogs anscheinend nicht kannte: Dort lassen sich in diesem Zusatz die drei Fragmente erkennen, die im *FlorPML*^b auf das Exzerpt aus *De universo* folgen, und aus dem *FlorVat* stammen; in M steht das erste unter der richtigen Attribution Κλήμεντος Στρωματέως, doch in P und V^W ist die Attribution ausgefallen, und der Verlust einer Attribution konnte leicht zu einer Fusion zweier ursprünglich klar getrennter Zitate führen. In jedem Fall besteht beim Barocci 26 kein Zweifel an seiner direkten Abhängigkeit von einem Zeugen des *FlorPML*^b.¹⁴¹

Oxford, *Bodleian Library*, Grabe 21

Die f. 66ff. dieser von Coxe nicht datierten Handschrift enthalten einen Text, den der Katalog folgendermaßen beschreibt: „Josephi collectanea ex tractatu, qui inscribitur de Universa causa, contra Platonem, ex MS. Baroc. 26, cum Latina translatione.“¹⁴² Der letzte Text der Handschrift ist ein in das Jahr 1695 datierter Brief,

¹³⁸ SP. LAURIOTES – S. EUSTRATIADES, *Catalogue of the Greek Manuscripts in the Library of the Laura on Mount Athos, with Notices from other Libraries* (Harvard Theological Studies, XII), Cambridge 1925 = *Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς Μεγίστης Λαύρας (τῆς ἐν ἀγίῳ Ὄρει) συνταχθεὶς ὑπὸ Σπυριδῶνος μοναχοῦ Λαυριώτου ἱατροῦ, ἐπεξεργασθεὶς δὲ καὶ διασκευασθεὶς ὑπὸ Σ. Εὐστρατιάδου μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως κ. τ. λ. (Ἀγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη, II–III)*, Paris 1925, 241 (Nr. 19).

¹³⁹ COXE, *Catalogue*, Sp. 40 (Nr. 33).

¹⁴⁰ *A Collection of Curious Discourses Written by Eminent Antiquaries upon Several Heads in our English Antiquities, And Now first published by* Th. HEARNE, Oxford 1720, 280–290 (griechischer Text) und 291–296 (lateinische Übersetzung). Hearne (p. XXV) hat darauf hingewiesen, dass der griechische Text auf G. Langbaine (1609–1658) zurückgeht; ihm ist wahrscheinlich auch die lateinische Übersetzung zu verdanken. Eine verbesserte Version des bei Hearne publizierten Textes wurde vorgelegt von Chr. WORDSWORTH, *St. Hippolytus and the Church of Rome in the Earlier Part of the Third Century*, London 1853, 306–308.

¹⁴¹ Diese Schlussfolgerung zog schon E. SCHÜRER, *Geschichte des jüdischen Volkes im Zeitalter Jesu Christi*. Erster Band. *Einleitung und politische Geschichte*, Leipzig 1901, 91.

¹⁴² COXE, *Catalogue*, Sp. 866 (Nr. 10).

woraus sich ergibt, dass die Handschrift in ihrem jetzigen Zustand nicht vor dem Ende des 17. Jh.s entstanden ist.

Oxford, *Bodleian Library*, Langbaine 11

Diese von Coxe nicht datierte Handschrift enthält einen Text, der als „Josephi, seu potius Caii presbyteri, fragmentum ex opere inscripto contra Platonem de causa universi, cum versione Latina“ beschrieben wird (p. 41ff.).¹⁴³

Venedig, *Biblioteca Nazionale Marciana*, gr. 575 (a. 1426)

Das Exzerpt aus *De universo* (f. 387) ist Teil einer Sammlung, die der Autor des Katalogs als „Florilegium de hora mortis, de resurrectione et iudicio“ (f. 384v–392v) bezeichnete.¹⁴⁴ Nach Richard enthalten die f. 384v–387 eine verkürzte Rezension des Kapitels Ω 1, die direkt aus *II² stammen könnte.¹⁴⁵ In einem Brief an Wahl, datiert auf den 9. 4. 1963, präziserte Richard, dass die Zitate im Marc. gr. 575 aus dem Marc. gr. 138 (M)¹⁴⁶ stammen, was die Wörter ἐκ τοῦ κατὰ (*sic*) Ἑλληνας λόγου in der Attribution erkläre (der Kopist des Marc. gr. 138 fügte die Wörter καὶ κατὰ Ἑλλήνων hinzu).

¹⁴³ Ibid., Sp. 883 (Nr. 4).

¹⁴⁴ E. MIONI, *Bibliothecae divi Marci Venetiarum codices graeci manuscripti*. Volumen II. *Thesaurus antiquus*. Codices 300–625 (*Indici e cataloghi*. Nuova serie VI), Roma 1985, 487–488 (Nr. XXXVI). Neben der Handschrift aus Venedig weist Richard (*Florilèges spirituels*, Sp. 482) ebenfalls auf die f. 344, 347 und 345 des Par. gr. 1335 (14. Jh.) hin; Omont (*Inventaire sommaire*, t. II, 16) beschreibt die Texte, die sich dort finden, als „SS. Patrum excerpta de hora mortis“.

¹⁴⁵ RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 482–483.

¹⁴⁶ WAHL, *Prophetenzitate*, 117. Vgl. auch MALLEY, *Four Unedited Fragments*, 24.

II. Die Überlieferung von *Sacra* *II²

1. Das verlorene Modell ζ

1.1 Die *Florilegia Thessalonicense*, *Hierosolymitanum* (Buch III) und *Rupercaldinum*

Nach Holl überliefert das Buch III des *FlorHierosol* (H^{III}) eine gekürzte Version des *FlorRup*, angereichert mit Entlehnungen aus dem *FlorPML*^b,¹⁴⁷ eine Einschätzung, die angesichts des Materials, über das Holl verfügte, zu seiner Zeit richtig war. Später konnte Richard präzisieren, dass das Buch III des *FlorHierosol* aus dem *FlorThess* entnommen ist, welches wiederum eine Kombination von *II² und dem *FlorPML*^b darstellt,¹⁴⁸ zum Verhältnis des *FlorRup* gegenüber dem *FlorThess* äußerte sich Richard nur insoweit, als dass ein Teil der Kapitel des *FlorRup* ebenfalls aus *II² stammt. Ein minutiöser Vergleich von *FlorThess*, dem dritten Buch des *FlorHierosol* und dem *FlorRup* erlaubt nunmehr die sichere Schlussfolgerung, dass alle drei Sammlungen von einem gemeinsamen, heute verlorenen Modell abhängen, das als ζ bezeichnet werden soll. Der Redaktor von ζ kombinierte *II² mit dem *FlorPML*^b, wodurch er eine neue Kompilation herstellte, die um einiges umfangreicher als jede seiner Quellen war. So folgen etwa im Stoicheion A auf 43 Kapitel aus *II² (A 1–43) 48 Kapitel aus PML^b (A 44–91), die zusammen unter einer durchlaufenden Numerierung von 1 bis 91 stehen.

Die Quellen erlauben nur eine teilweise und hypothetische Rekonstruktion des Modells ζ: Das *FlorThess* ist unvollständig (es endet bei Kapitel I 4 und weist in den Stoicheia Δ, Θ und I Lücken auf); im dritten Buch des *FlorHierosol* wurde eine beachtliche Anzahl an Kapiteln in den Stoicheia A bis E ausgelassen, und es fehlen die Stoicheia Z bis Ω, ein Verlust, den der in A^{III} erhaltene Pinax nur in sehr geringem Maße ausgleicht. Auch der Redaktor des *FlorRup* ließ eine Anzahl an Kapiteln aus, fügte gleichzeitig aber mehrere neue Kapitel ein, die aus anderen Florilegien der *Sacra* stammen, so dass der ursprüngliche Bestand von ζ schwerer wiedererkennbar ist.

¹⁴⁷ HOLL, *Sacra Parallela*, 121–122.

¹⁴⁸ RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 483.

Das *FlorThess* kommt dem hypothetischen Exemplar ζ am nächsten, da dort im Vergleich zu den beiden anderen Florilegien die Wiederholungen besser erhalten sind, die der Redaktor von ζ in seiner Sammlung durchaus tolerierte. Dieser Redaktor war sich darüber klar, dass die beiden Quellen, die er kombinieren wollte (*II² und das *FlorPML*^b), bestimmte Abschnitte gemeinsam haben, da ein substanzieller Teil des Inhaltes des *FlorPML*^b ebenfalls aus *II² stammt. So haben die jeweiligen Stoicheia A beider Florilegien sieben Kapitel gemeinsam, deren Titloi und Inhalt identisch sind, und 25 weitere Kapitel, deren Titloi so sehr übereinstimmen, dass kein Zweifel an ihrer Identität besteht, obwohl ihr Inhalt sich stark unterscheidet und aus diesem Grunde kopiert wurde. Vor dieser Ausgangslage versuchte der Redaktor von ζ Wiederholungen zu vermeiden. So ließ er in den Fällen, in denen Titlos und Inhalt identisch waren (T cap. A 1–7 und *PML*^b cap. A 1–7), die entsprechenden Kapitel des *FlorPML*^b weg. Im Falle der 25 Kapitel, die den Titlos, aber keine oder nur wenige Zitate gemeinsam hatten, verfolgte er zwei unterschiedliche Strategien: Er ließ aus dem *FlorPML*^b 14 Kapitel aus¹⁴⁹ und behielt elf Kapitel, die er zusammen an die Spitze des Abschnittes stellte, den er aus dem *FlorPML*^b entnommen hatte. Das Stoicheion A des *FlorThess* enthält entsprechend elf Wiederholungen auf der Ebene der Titloi, doch sind die Texte, die unter diesen Titloi stehen, vollständig oder in weiten Teilen verschieden.

¹⁴⁹ Folgende Liste enthält die Kapitel des *FlorPML*^b, die nicht in T cap. A 44–91 enthalten sind; in Klammern stehen die korrespondierenden Kapitel von T cap. A 1–43: *PML*^b cap. A 8 (T cap. A 8). 9 (T cap. A 12). 11 (T cap. A 11). 12 (T cap. A 13). 13 (T cap. A 24). 14 (T cap. A 25). 17 (T cap. A 32). 18 (T cap. A 33). 20 (T cap. A 14). 21 (T cap. A 18). 22 (T cap. A 19). 23 (T cap. A 20). 26 (T cap. A 23) und 28 (T cap. A 36).

Die folgende Übersicht fasst die Wiederholungen zusammen: Die erste Spalte zeigt, wo die Kapitel zum ersten Mal in ζ, mithin in *II², erscheinen, die zweite Spalte gibt die Stelle an, wo die Titloi zum zweiten Mal vorkommen, also im *FlorThess*, die dritte Spalte legt die Quelle der Wiederholungen offen, das *FlorPML*^b:

<i>FlorThess</i> T cap. A 1–43 (*II ²)	<i>FlorThess</i> T cap. A 44–91	<i>FlorPML</i> ^b
A 10 Περί ἀρχόντων, ὅτι χρή κατὰ τὸν τύπον τοῦ κυρίου δι' ὑποδειγμάτων ἀγαθῶν ἀνάγειν πρὸς ἀρετὴν τὸ ὑπήκοον, καὶ προσφιλῇ ποιεῖν ἑαυτοῖς τὸν λαόν.	A 44 Περί ἀρχόντων, ὅτι χρή κατὰ τὸν τοῦ κυρίου τύπον δι' ὑποδειγμάτων ἀγαθῶν ἀνάγειν πρὸς ἀρετὴν τὸ ὑπήκοον, καὶ προσφιλῇ ποιεῖν ἑαυτοῖς τὸν λαόν.	A 10 Περί ἀρχόντων, ὅτι χρή κατὰ τὸν τοῦ κυρίου τύπον δι' ὑποδειγμάτων ἀγαθῶν ἀνάγειν πρὸς ἀρετὴν τὸ ὑπήκοον, καὶ προσφιλῇ ποιεῖν ἑαυτοῖς τὸν λαόν.
A 21 Περί ἀμαρτιῶν, ὅτι τὰ ἡμέτερα ἀμαρτήματα προξενοῦσιν καὶ ἄγουσιν ἐφ' ἡμᾶς τὰ κακά.	A 48 Περί ἀμαρτημάτων, ὅτι τὰ ἡμέτερα ἀμαρτήματα προξενοῦσιν καὶ ἄγουσιν ἐφ' ἡμᾶς τὰ κακά· κατὰ γὰρ τὰ ἔργα, καὶ ὁ μισθὸς παρὰ θεοῦ.	A 24 Περί ἀμαρτημάτων, ὅτι τὰ ἡμέτερα ἀμαρτήματα προξενοῦσιν καὶ ἄγουσιν ἐφ' ἡμᾶς τὰ κακά· κατὰ γὰρ τὰ ἔργα, καὶ ὁ μισθὸς παρὰ τοῦ θεοῦ.
A 22 Περί ἀνθρωπρέσκων καὶ προσποιητῶς καὶ ὑπούλως διακειμένων.	A 49 Περί ἀνθρωπρέσκων καὶ προσποιητῶς καὶ ὑπούλως διακειμένων.	A 25 Περί ἀνθρωπρέσκων καὶ προσποιητῶς καὶ ὑπούλως διακειμένων.
A 27 Περί ἀποβεβλημένων καὶ ἀπροσδέκτων πραγμάτων παρὰ θεῶ.	A 45 Περί ἀποβεβλημένων πραγμάτων καὶ ἀπροσδέκτων παρὰ θεῶ.	A 15 Περί ἀποβεβλημένων πραγμάτων καὶ ἀπροσδέκτων παρὰ θεῶ.
A 28 Περί ἀδυνάτων καὶ δυσχερῶν ἡμῖν πραγμάτων.	A 50 Περί ἀδυνάτων καὶ δυσχερῶν πραγμάτων παρ' ἡμῖν.	A 27 Περί ἀδυνάτων καὶ δυσχερῶν πραγμάτων.
A 29 Περί ἀγορᾶς καὶ τῆς περὶ ταύτην τῶν ἐφόρων καταστάσεως.	A 46 Περί ἀγορᾶς καὶ τῆς περὶ αὐτῆς τῶν ἐφόρων καταστάσεως.	A 16 Περί ἀγορᾶς καὶ τῆς περὶ αὐτὴν τῶν ἐφόρων καταστάσεως.

A 35 Περί τῶν ἀσεβῶς ἀπρονόητον εἶναι τὸν κόσμον λεγόντων καὶ τὰ κατὰ τοῦτον πράγματα.	A 47 Περί τῶν ἀσεβῶς ἀπρονόητον εἶναι τὸν κόσμον καὶ τὰ κατ' αὐτὸν πράγματα λεγόντων.	A 19 Περί τῶν ἀσεβῶς ἀπρονόητον εἶναι τὸν κόσμον καὶ τὰ κατὰ τοῦτον πράγματα λεγόντων.
A 37 Περί ἀκροάσεως, ὅτι χρή σπουδαίους πρὸς τὰς ἐπωφελεῖς εἶναι ἀκροάσεις μετὰ πολλῆς νουνεχείας καὶ σπουδῆς.	A 51 Περί ἀκροάσεως, ὅτι χρή σπουδαίους πρὸς τὰς ἐπωφελεῖς ἀκροάσεις εἶναι, ἀποδιδράσκειν δὲ τὰς τῶν ἀνοήτων.	A 29 Περί ἀκροάσεως, ὅτι χρή σπουδαίους πρὸς τὰς ἐπωφελεῖς ἀκροάσεις εἶναι, ἀποδιδράσκειν δὲ τὰς τῶν ἀνοήτων.
A 39 Περί ἀργολόγων καὶ βαττολόγων καὶ αἰσχρολόγων.	A 52 Περί ἀργολόγων καὶ βαττολόγων καὶ αἰσχρολόγων.	A 30 Περί ἀργολόγων καὶ βαττολόγων καὶ αἰσχρολόγων.
A 40 Περί ἀκοινωνήτων καὶ ἀσυμφώνων πραγμάτων.	A 53 Περί ἀκοινωνήτων καὶ ἀσυμφώνων πραγμάτων.	A 31 Περί ἀκοινωνήτων καὶ ἀσυμφώνων πραγμάτων.
A 41 Περί ἀπληστίας, ὅτι ἀπλήστως ἔχομεν πρὸς τὴν τοῦ πλείονος ὄρεξιν, βαρύτερον δὲ καὶ θεοστυγὲς τὸ πάθος.	A 54 Περί ἀπληστίας, ὅτι ἀπλήστως ἔχομεν πρὸς τὴν πλείονος ὄρεξιν.	A 32 Περί ἀπληστείας, ὅτι ἀπλήστως ἔχομεν πρὸς τὴν τοῦ πλείονος ὄρεξιν.

Von diesen elf Kapiteln aus dem *FlorPML^b* übernahm der Redaktor von ζ ohne Änderungen bezüglich des Inhaltes sechs Kapitel, da dieser nicht mit dem Inhalt der korrespondierenden Kapitel von *II² übereinstimmte: T cap. A 44 (PML^b cap. A 10). 48 (PML^b cap. A 24). 45 (PML^b cap. A 15). 46 (PML^b cap. A 16). 47 (PML^b cap. A 19) und 51 (PML^b cap. A 29). In den restlichen fünf Kapiteln wurden einige Texte aus dem *FlorPML^b* ausgelassen, um Wiederholungen mit bereits in den Kapiteln von *II² zitierten Texten zu vermeiden.¹⁵⁰

¹⁵⁰ Zwar sind einige dieser Texte der Aufmerksamkeit des Redaktors entgangen, doch kann man mildernde Umstände geltend machen: So wurden T cap. A 50, 6 und 8 aus PML^b (cap. A 27, 11 und 13) kopiert, obwohl diese Texte bereits in T cap. A 28, 10 und 11 (*II²429 und *II²430) stehen, doch überlieferte PML^b beim ersten Text nur die Attribution (II¹suppl. 177 / PML^b cap. A 27, 11) und gab vom zweiten Text (II¹379 / K cap. A 22, 18) eine im Vergleich zu T cap. A 28, 11 verkürzte Version. Dasselbe gilt für T cap. A 46, 3, das aus PML^b (II¹suppl. 43 / PML^b cap. A 16, 3) kopiert wurde, obwohl der betreffende Text (Prov. 11, 26¹⁻²) bereits in T cap. A 29, 2 (*II²435) zitiert ist; die beiden Zitate sind allerdings nicht völlig identisch, da PML^b cap. A 16, 3 länger ist als T cap. A 29, 2, und eine wichtige Variante (τιμουλκῶν anstatt συνέχων) den Eindruck verstärkt, es handle sich um zwei verschiedene Zitate. Ein dritter Fall liegt in T cap. A 52, 3 vor, das aus PML^b (cap. A 30, 5 [II¹426 / K cap. A 25, 5]) kopiert wurde, obwohl der Text bereits in T cap. A 39, 13 (*II²504) zitiert ist, doch ist er dort

Im Detail wurden folgende Texte aus dem *FlorPML*^b weggelassen:

- T cap. A 49: Sechs Zitate aus *PML*^b cap. A 25, die Nummern 1, 3, 5, 8, 9 und 14; mit Ausnahme von 5 und 14 stehen diese Texte bereits in T cap. A 22;
- T cap. A 50: Sieben Zitate aus *PML*^b cap. A 27, die Nummern 4–8, 22 und 26; alle Texte stehen bereits in T cap. A 28;
- T cap. A 52: Drei Zitate aus *PML*^b cap. A 30, die Nummern 1, 3 und 11; die ersten beiden Zitate stehen bereits in T cap. A 39, das dritte könnte ausgelassen worden sein, da es T cap. A 51, 9 entspricht;
- T cap. A 53: Fünf Zitate aus *PML*^b cap. A 31, die Nummern 1–5; 1–3 und 5 stehen bereits in T cap. A 40. Auffälligerweise enthält T cap. A 40 nur Zitate aus der Bibel, während in T cap. A 53 nur Zitate aus den Kirchenvätern und Philon (in Wahrheit Origenes) stehen;
- T cap. A 54: Drei Zitate aus *PML*^b cap. A 32, die Nummern 1–3; das erste Zitat steht bereits in T cap. A 41.

Die Wiederholungen auf der Ebene der Titloi waren die Schwachstellen dieses neuen Florilegs und liefen Gefahr, früher oder später eliminiert zu werden. Dieser Prozess lässt sich im Buch III des *FlorHierosol* und im *FlorRup* beobachten. Der Redaktor des *FlorHierosol* behielt sechs der elf Kapitel, die im *FlorThess* wiederholt wurden; von den fünf übrigen ließ er drei vollständig (Titlos und Inhalt) und zwei teilweise aus, indem er das Kapitel aus dem *FlorPML*^b strich, aber einen Teil seines Inhaltes in das korrespondierende Kapitel von *II² übertrug. Der Redaktor des *FlorRup* schließlich wollte in seiner Sammlung überhaupt keine Wiederholungen: Er ließ vier der elf Kapitel vollständig aus und übertrug Zitate der sieben übrigen Kapitel in die korrespondierenden Kapitel von *II². Diese Übertragungen beweisen, dass das *FlorRup* vom selben Modell ζ abhängt wie das *FlorThess* und das Buch III des *FlorHierosol*. Die folgende Übersicht stellt dar, wie die Wiederholungen in den drei Florilegien behandelt wurden. Für jede Sammlung geben zwei Spalten die Kapitel in Relation zu den beiden Quellen an, die in ζ kombiniert wurden. Die Kapitel, deren Wiederholung toleriert wurde, tragen in jeder der beiden Spalten eine Nummer; die Kapitel, die ausgelassen wurden, ohne irgendwelche Spuren zu hinterlassen, werden durch freie Felder angezeigt; die Pfeile markieren die ausgelassenen Kapitel, deren Texte zum Teil in die korrespondierenden Kapitel von *II² eingeschoben wurden:

mit dem vorangehenden Zitat verschmolzen, weshalb dem Redaktor von ζ die Wiederholung wahrscheinlich nicht auffiel.

<i>FlorThess</i> cap. A 1– 43 (*II ²)	<i>FlorThess</i> cap. A 44–91 <i>FlorPML</i> ^b	<i>FlorHierosol</i> III cap. A 1–39 (*II ²)	<i>FlorHierosol</i> III cap. A 40–45 <i>FlorPML</i> ^b	<i>FlorRup</i> cap. A 1–43 (*II ²)	<i>FlorRup</i> <i>FlorPML</i> ^b
10	44	8	40	10	
21	48	18		21	←
22	49	19	←	22	←
27	45	24	41	27	
28	50	25	43	28	←
29	46	26	←	29	
35	47	32	42	35	
37	51	33		37	←
39	52	35	44	39	←
40	53	36	45	40	←
41	54	37		41	←

Aus den Resten des *FlorThess* lassen sich derartige Kapitelwiederholungen noch in zwei weiteren Stoicheia feststellen:

<i>FlorThess</i> (*II ²)	<i>FlorThess</i>	<i>FlorPML</i> ^b
Δ 14 Περί διακρίσεως, ὅτι χρή ἐπὶ παντὶ πράγματι διάκρισιν καὶ φόβον θεοῦ ἔχειν.	Δ 44 Περί διακρίσεως, ὅτι χρή ἐπὶ παντός πράγματος διάκρισιν καὶ φόβον θεοῦ ἔχειν.	Δ 34 Περί διακρίσεως, ὅτι χρή ἐπὶ παντός πράγματος διάκρισιν καὶ φόβον θεοῦ ἔχειν.
Ε 4 Περί ἐκδικήσεως, καὶ ὡς ἀπηγόρευται δις περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος εὐθύνας εἰσπράττεσθαι.	Ε 6 Περί ἐκδικήσεως καὶ εἰσπράξεως ἀμαρτιῶν, ὅτι οὐκ ἐκδικᾶται δις ἐπιτοαυτὸ ἐφ' ἀμαρτίας ὁ φιλόνητος ἡμῶν κύριος, διορθούντων ἑαυτοῦς.	Ε 4 Περί ἐκδικήσεως, καὶ ὡς ἀπηγόρευται δ[ε]ῖς περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος εὐθύνας εἰσπράττεσθαι.

Bis auf ihre Titloi haben die Kapitel Δ 14 und Δ 44 des *FlorThess* nichts gemeinsam, weswegen sie der Redaktor von ζ beide übernahm. Der Redaktor des *FlorHierosol* hielt sich genau an die Situation in ζ, derjenige von R (cap. Δ 13) hingegen behielt nur das Kapitel, das dem Kapitel Δ 14 des *FlorThess* entspricht, während er das mit dem Kapitel Δ 44 korrespondierende Kapitel ganz wegließ. Die Kapitel Ε 4 und Ε 6 des *FlorThess* wurden genauso behandelt: Beide Kapitel befinden sich im *FlorHierosol*; im

FlorRup ist davon nur eines übrig (cap. E 11), das nach seinem Titlos dem Kapitel E 6 des *FlorThess* entspricht.¹⁵¹

Zwei weitere Kapitel des Stoicheion Δ verdienen eine besondere Analyse, da bei ihnen weder im *FlorThess* noch im *FlorHierosol* eine Wiederholung der Titloi vorliegt:

<i>FlorRup</i> (<i>FlorThess</i> fehlt) (*II ²)	<i>FlorThess</i>	<i>FlorPML</i> ^b
Δ 6 Περί δικαιοούντων ἐ- αυτοῦς καὶ κατοφρυ- μένων τῶν ἑτέρων.	nicht wiederholt	Δ 32 Περί δικαιοούντων ἐαυτοῦς καὶ κατοφρυ- μένων τῶν ἑτέρων.
Δ 10 Περί διαφορᾶς ἡδίστων καὶ ἡδυτέρων κατὰ σύγκρισιν.	nicht wiederholt	Δ 33 Περί διαφορᾶς ἡδίστων καὶ ἡδυτέρων κατὰ σύγκρισιν.

Da der Anfang des Stoicheion Δ im *FlorThess* fehlt, hängt die gesamte Information über *II² an dieser Stelle vom Zeugnis des *FlorRup* und des *FlorHierosol* ab. Letzteres legt nahe, dass der Kompilator von ζ tatsächlich die beiden Versionen (*II² und *FlorPML*^b) der Kapitel Δ 4 (= R cap. Δ 6) und Δ 6 (= R cap. Δ 10) des *FlorHierosol* kannte: Sie scheinen eine Fusion der korrespondierenden Kapitel darzustellen, die im *FlorRup* (*II²) und im *FlorPML*^b erhalten sind. Man kann vermuten, dass die Situation im *FlorThess* dieselbe war wie im *FlorHierosol*. Es scheint also, dass der Redaktor von ζ in mindestens einem Fall auch selbst Zitate aus einem Kapitel in ein anderes übertragen hat, um zu vermeiden, dass bestimmte Titloi an zwei verschiedenen Orten seiner Sammlung erscheinen.

¹⁵¹ Da das Kapitel E 11 des *FlorRup* infolge eines Blattausfalls verloren ist, ist nicht zu sagen, ob das dem Kapitel E 4 des *FlorThess* entsprechende Kapitel vollständig ausgelassen oder ob die dort stehenden Texte (teilweise) in das Kapitel E 11 eingeschoben wurden.

Ab dem Stoicheion I steht nur noch der Pinax des *FlorHierosol* zur Verfügung, um eventuelle Wiederholungen auf der Ebene der Titloi im Modell ζ zu erkennen. Davon gibt es noch mindestens drei, was beweist, dass der Redaktor seiner Methode treu blieb:

<i>FlorHierosol</i> (A ^{III pin})	<i>FlorHierosol</i> (A ^{III pin})	<i>FlorPML</i> ^b (und <i>FlorRup</i>)
Π 3 Περί παραχωρητικῶν καὶ εὐείκτων, ὅτι εἰρηνικὸν καὶ ψυχωφελές τοῦτο.	Π 24 Περί παραχωρητικῶν καὶ εὐείκτων, ὅτι εἰρηνικὸν καὶ ψυχωφελές τοῦτο.	Π 8 Περί παραχωρητικῶν καὶ εὐείκτων, ὅτι εἰρηνικὸν καὶ ψυχωφελές τοῦτο.
Π 7 Περί παιδείας (<i>sic</i>) καὶ προνομῆς.	Π 26 Περί πραιδας καὶ προνομῆς.	Π 13 Περί παιδείας (<i>sic FlorPML</i> ^b , πραιδας <i>FlorRup</i>) καὶ προνομῆς.
Σ 9 Περί συναντημάτων ἀπροσδοκῆτως συμβαινόντων τισίν, ὧν ἡ γνώσις ἡμῖν μὲν ἴσως ἄγνωστος, θεῶ δὲ εὐγνωστος.	Σ 18 Περί συναντημάτων καὶ ἀπροσδοκῆτως συμβαινόντων τισί, ὧν ἡ γνώσις ἡμῖν μὲν ἴσως ἄγνωστος, θεῶ δὲ εὐγνωστος.	Σ 16 (Σ 17 <i>FlorRup</i>) Περί συναντημάτων καὶ ἀπροσδοκῆτως συμβαινόντων τισίν, ὧν ἡ γνώσις ἡμῖν μὲν ἴσως ἄγνωστος, θεῶ δὲ εὐγνωστος.

1.2 Das *Florilegium* L^c (Kapitel von *II²)

Es wurde bereits erwähnt, dass die Auszüge aus den *Sacra*, die der Redaktor des *FlorL*^c benutzte, aus drei Quellen stammen: Dem *FlorVat*, das uns hier nicht beschäftigen muss, *II² und dem *FlorPML*^b. Was die letzteren beiden betrifft, sei daran erinnert, dass das Stoicheion A des *FlorL*^c einige Kapitel aus *II² überliefert, deren Inhalt sich vollständig mit demjenigen der korrespondierenden Kapitel des *FlorThess* deckt,¹⁵² und dass die Stoicheia N, Ξ, O und Π des *FlorL*^c aus dem *FlorPML*^b stammen. Diese Situation erinnert an diejenige im verlorenen Modell ζ, in dem *II² und *FlorPML*^b fusioniert waren,¹⁵³ wodurch es zur Wiederholung einer Anzahl an Titloi kam, die man später zu unterdrücken suchte, sei es durch Auslas-

¹⁵² Im Kapitel A 45 des *FlorL*^c (= A 12 von T) wurde ein Scholion (*II²221 / T cap. A 12, 2) ausgelassen, vielleicht zufällig, vielleicht mit Absicht, da es kurz und ohne besondere Bedeutung ist.

¹⁵³ Obwohl das Modell ζ ab der Stelle, an der der einzige Zeuge des *FlorThess* plötzlich abbricht, schlecht dokumentiert ist, erlaubt der Vergleich von *FlorRup* und *FlorPML*^b trotzdem gewisse Hypothesen zur Komposition der weiteren Stoicheia von ζ.

sen eines der beiden Kapitel, sei es durch Fusion ihres Inhaltes. Anscheinend ist das Kapitel A 14 (Περὶ ἀγορᾶς καὶ τῆς περὶ αὐτὴν τῶν ἐφόρων καταστάσεως) des *FlorL^c* selbst das Ergebnis einer solchen Fusion, da es sowohl Zitate aus dem Kapitel A 16 des *FlorPML^b* (= T cap. A 46), einem eigenen Kapitel dieses Florilegs (d.h. es existiert nicht im *FlorVat*), und aus dem Kapitel A 29 von T enthält. Diese beiden Kapitel erscheinen im verlorenen Modell ζ unter quasi identischen Titloi, aber ohne dass ihr Inhalt sich wiederholt.¹⁵⁴ Die Tatsache, dass das Kapitel A 14 des *FlorL^c* eine Mischung aus diesen beiden Kapiteln darstellt, legt die Vermutung nahe, dass der Redaktor sie aus demselben Florileg entnommen hat, das man auch im *FlorThess*, *FlorRup* und im Buch III des *FlorHierosol* findet.

An einigen Stellen des *FlorL^c* gibt es Lesarten (die erste ist wenig signifikant), die die ursprünglichen Lesarten von *II² gewesen sein könnten, sich jedoch in keinem der Zeugen finden, die mit Sicherheit vom Modell ζ abhängen, und so der gerade formulierten Hypothese zu widersprechen scheinen:

- *II²96 / T cap. A 3, 10: αὐτὸν L^c] αὐτὸν T H^{III} R L^b, ἑαυτον M;
- *II²295 / T cap. A 17, 10: ἐπίστω L^c] ἐπίστασαι R, ἐπίστευσας T H^{III},¹⁵⁵
- *II²302 / T cap. A 17, 17: ἐνεχυράζετε L^c (= Iudith 8, 16)] ἐνέχυρα ζητῆτε T H^{III}, ἐνισχυράζετε R;
- *II²308 / T cap. A 17, 23: ἐνδρεύθησαν· τοῦτο ὅπερ L^c (= Ps.-Clem. Rom.)] ἐνεδρεύθησαν τούτω· ὅπερ T H^{III} R;¹⁵⁶
- *II²423 / T cap. A 28, 4: ἐπικοσμηθῆναι L^c (= Eccle. 1, 15¹)] ἐπικομισθῆναι T H^{III} R.¹⁵⁷

Dazu kommen folgende Fälle an Stellen, an denen R fehlt:

- *II²291 / T cap. A 17, 6: γενόμενον L^c (= Eccle. 10, 14²)] γεννώμενον T H^{III};
- *II²314 / T cap. A 17, 29: οἶόν τε L^c (= Philo Iud.)] οἶοντε T H^{III}; ἢ L^c] ἢ T H^{III}; τὰ τὸ T H^{III};
- *II²333 / T cap. A 20, 3: eine abweichende Version eines Zitates aus den Königebüchern;

¹⁵⁴ Der Redaktor des *FlorHierosol* (H^{III} cap. A 26) hat die beiden Kapitel fusioniert, aber nicht auf die gleiche Weise wie der Redaktor des *FlorL^c*.

¹⁵⁵ Die Lesart von L^c stimmt mit derjenigen des *Sinaiticus* an der Stelle Is. 45, 5 überein; sie könnte in R „normalisiert“ und in T H^{III} „korrigiert“ worden sein, da sie nicht völlig verstanden wurde. In der vorliegenden Edition wurde die Korrektur in ἡπίστω bevorzugt, da diese Lesart in II¹993 / K cap. E 23, 1 belegt ist, wo dieselbe Passage zitiert wird.

¹⁵⁶ Die Lesart von L^c steht auch in A^{III}, wo sie mit Sicherheit aus einer Korrektur hervorgegangen ist, da A^{III} eine Kopie von H^{III} ist.

¹⁵⁷ Die Lesart von L^c wird teilweise von der ersten Rezension bestätigt (II¹368 / K cap. A 22, 7), wo κοσμηθῆναι (K^{a-c}), die Lesart des *Alexandrinus*, und κοσμησθῆναι (K^{p-c}) steht.

– *II²337 / T cap. A 21, 1: Βασιλεῖμ L^c (= Iud. 10, 10)] βαάλ T H^{III}; ἑαυτοῖς L^c (= Iud. 10, 14)] αὐτοῖς T H^{III}.

Eine andere Stelle, die auf die Unabhängigkeit des *FlorL^c* gegenüber dem Modell ζ hinweisen könnte, ist der Titlos des Kapitels A 45, der im Pinax des *FlorL^c* erhalten ist (im Text befindet sich eine *fenestra*):

<i>FlorL^c</i> cap. A 45 (pinax)	<i>FlorThess</i> cap. A 12 <i>FlorHierosol</i> cap. A 10 <i>FlorRup</i> cap. A 12	<i>FlorVat</i> cap. A 22
Περὶ ἀναρχίας ἦτοι λαοῦ μὴ ἔχοντος ποιμέ- να καὶ ἄρχοντα, ὅτι ἐπιβλαβὲς τοῦτο καὶ συγχύσεως αἴτιον.	Περὶ ἀναρχίας, ὅτι ἐπιβλαβὴς καὶ ἐπι- κίνδυνος καὶ συγχύσεως αἰτία.	Περὶ ἀναρχίας ἦτοι λαοῦ μὴ ἔχοντος ποιμέ- να καὶ ἄρχοντα.

Der Titlos des *FlorVat* wird vom *FlorK* (cap. A 8) bestätigt, außer dass in K die Wörter καὶ ἄρχοντα fehlen. In den Titloi verwendete der Kompilator der *Sacra* häufig Wörter oder Ausdrücke, die den Zitaten der jeweiligen Kapitel entstammen: Im vorliegenden Fall spricht für die Authentizität der Worte μὴ ἔχοντος ποιμένα, dass sie ein Echo von Marc. 6, 34 sind, was wenig später zitiert wird (II¹258 / K cap. A 8, 3). Der im *FlorL^c* überlieferte Titlos erweckt den Eindruck der ursprüngliche zu sein, der im Modell ζ und in II¹ (*FlorVat* und *FlorK*) auf zwei unterschiedliche Arten gekürzt wurde. Da aber der Redaktor des *FlorL^c* das *FlorVat* allerdings in anderen Kapiteln des Stoicheion A benutzte, hatte er die Möglichkeit, einen „neuen“ Titlos für das Kapitel A 45 herzustellen, indem er den Titlos von ζ und den des *FlorVat* fusionierte.¹⁵⁸ Das Kapitel A 45 des *FlorL^c* ist unglücklicherweise unvollständig, so dass unklar ist, ob es bis zu seinem Ende rein geblieben ist, d.h. nur Zitate aus *II² anführte. Wenn Zitate aus dem korrespondierenden Kapitel des *FlorVat* im verlorenen Teil des Kapitels vorhanden waren, wäre dies ein Argument dafür, dass der Titlos das Ergebnis einer Kontamination ist.

Die Abhängigkeit des *FlorL^c* im Hinblick auf ζ ist weniger leicht zu erkennen als in den Fällen des *FlorThess*, des Buches III des *FlorHierosol*

¹⁵⁸ Nur so konnte L^c den Titlos des *FlorVat* kennen, der weder in L^a erscheint, wo der Titlos mit demjenigen des *FlorRup* identisch ist, noch in L^b, wo der Titlos aus *II² stammt; zu dieser Gewohnheit des Redaktors des *FlorPML^b* vgl. oben, XLVI–XLVIII.

und des *FlorRup*.¹⁵⁹ Der Redaktor des *FlorL*^c war belesen genug, um den Text nach Belieben korrigieren oder umarbeiten zu können, was den Umstand erklären kann, dass *FlorL*^c an einigen Stellen bessere Lesarten als die anderen Zeugen hat. Der Wert des *FlorL*^c ist deshalb für die Rekonstruktion des *FlorVat* größer als für diejenige von *II², obwohl das *FlorL*^c natürlich einige Lücken schließen kann, die die anderen Zeugen von *II² aufweisen.

1.3 Der Titel des verlorenen Modells ζ

Das *FlorThess* und das *FlorRup* überliefern ihren eng verwandten Inhalt unter sehr unterschiedlichen Titeln:¹⁶⁰

Κεφάλαια τῶν Παρα<λ>λήλων ἐκ τῆς θείας Γραφῆς, Ἰωάννου μοναχοῦ (T f. 1r)

Ἰωάννου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τοῦ Δαμασκηνοῦ, τῶν Ἐκλογῶν βιβλίον α' καὶ β'^{TP} (R f. 1rA)

Am Titlos des *FlorThess* fällt auf, dass die Verwendung des Wortes Παράλληλα nicht mit dem Inhalt der Sammlung in Einklang steht, da dieser Titel ursprünglich das Buch III bezeichnete.¹⁶¹ Allerdings scheint dieser Name schon sehr früh das ganze Werk bezeichnet zu haben. Dies war bekanntlich bereits im *FlorPML*^b der Fall,¹⁶² das eine der Quellen des Redaktors von ζ war, weshalb mit der Möglichkeit zu rechnen ist, dass jener sich vom Titel dieses Florilegiums anregen ließ. Der Zusatz ἐκ τῆς θείας Γραφῆς verschweigt den wesentlichen Anteil von Zitaten aus den Kirchenvätern und den Juden Flavius Josephus und Philon, doch ist dies beispielsweise auch im Titel von L^b zu beobachten, wo dieselbe Formulierung steht: ἐκ τῆς θείας Γραφῆς (συλλεγέντα).

Der Titel des *FlorRup* ähnelt seltsamerweise demjenigen des Buches I, das im Coislin 276 überliefert ist: Ἰωάννου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ, τῶν

¹⁵⁹ Wenn das *FlorL*^c nicht von ζ abhängt, muss man annehmen, dass sein Redaktor *II² in seinem isolierten Zustand sowie ein Exemplar des *FlorPML*^b kannte.

¹⁶⁰ Das Buch III des *FlorHieronol* trägt keinen Titel, und der Titel des ganzen Werkes ist zusammen mit den Blättern verschwunden, die am Anfang der beiden Zeugen H^{III} und A^{III} verlorengegangen sind.

¹⁶¹ Siehe Thum, XXI.

¹⁶² In P fehlt der Titel, aber der Pinax beginnt mit Τάδε ἐστὶν ἐν τῇδε τῶν παραλήλων βίβλω (f. 1r), in M steht Κεφάλαια τῆς βίβλου τῆς ἐπωνομαζομένης (sic) τὰ παράλληλα (f. 1r) und in L^b Βίβλος περιέχουσα τὰ τῶν παραλήλων κεφάλαια (f. 46r); vgl. auch DECLERCK, *Un manuscrit pour Basile Ier*, 203–204.

Ἑκλογῶν βιβλίον πρῶτον (f. 1r). Da der Redaktor des *FlorRup* Abschnitte aus dem Buch I in das Modell ζ übertragen hat,¹⁶³ ist es wiederum nicht ausgeschlossen, dass er den Titel seiner eigenen Kompilation nach dem Titel dieses Buches geformt hat.

Ein Problem stellen die beiden Bücher (βιβλίον α' und βιβλίον β^{tp}) dar, von denen im Titel des *FlorRup* die Rede ist. Loofs glaubte, es handle sich um Bücher der *Sacra*, doch da das *FlorRup* auch Kapitel aus dem Buch III überliefert, flüchtete er sich in die unbewiesene Hypothese, die Bücher I und II seien einmal zu einem einzigen Buch verschmolzen worden, unter dem das βιβλίον α' zu verstehen sei, das im Titel des *FlorRup* genannt werde; zu diesem βιβλίον α' habe der Redaktor Kapitel aus dem Buch III hinzugefügt, das er als βιβλίον β^{tp} bezeichne.¹⁶⁴ Holl war der Meinung, dass die beiden Zahlen nichts mit den drei Büchern der *Sacra* zu tun hätten, sondern sich auf die Vorlage von R bezögen, die seiner Ansicht nach eine Handschrift war, in der das *FlorRup* in zwei Bände aufgeteilt war.¹⁶⁵ Schließlich meinte Richard, die beiden Bücher verwiesen auf zwei Quellen, über die der Redaktor des *FlorRup* verfügte: 1. Die zweite Rezension des zweiten Buches; 2. Eine Quelle, die ihm Kapitel aus allen drei Büchern lieferte.¹⁶⁶ Während die Hypothese von Loofs zweifelhaft zu sein scheint, wagen wir es beim derzeitigen Stand der Untersuchung nicht, eine der beiden übrigen Meinungen zu bevorzugen.

1.4 Die Unabhängigkeit des *Florilegium* PML^b vom Modell ζ

Der Redaktor des *FlorPML*^b kombinierte das *FlorVat* mit einem Zeugen von *II², der zwangsläufig vom verlorenen Modell ζ unabhängig war, da das *FlorPML*^b bereits existierte, als ζ redigiert wurde. Das vom Redaktor des *FlorPML*^b benutzte Exemplar von *II² scheint sich nicht allzusehr von demjenigen unterschieden zu haben, das vom Redaktor von ζ kopiert wurde (theoretisch könnten sogar beide Redaktoren über denselben Zeugen von *II² verfügt haben). Die Kapitel A 1–7 beispielsweise stehen den entsprechenden Kapiteln der von ζ abhängigen Florilegien sehr nahe,¹⁶⁷ und

¹⁶³ Siehe oben, XXXVI.

¹⁶⁴ LOOFS, *Studien*, 30; die Hypothese wird widerlegt bei HOLL, *Sacra Parallela*, 42–43.

¹⁶⁵ Siehe oben, XXXVIII.

¹⁶⁶ RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 481.

¹⁶⁷ Die Kapitel des *FlorPML*^b überliefern dieselbe Anzahl von Texten wie diejenigen von ζ, bis auf zwei Stellen: An der einen (cap. A 5, 4) hat das *FlorPML*^b ein Zitat bewahrt, das im *FlorThess* fehlt, dessen Authentizität jedoch vom *FlorRup* bestätigt wird (siehe oben, XXXV); an der anderen Stelle, am Ende des Kapitels A 7, ließ der Redaktor des *FlorPML*^b

ab dem Stoicheion Π, ab dem der Redaktor des *FlorPML*^b fast nur noch *II² folgt, ist klar ersichtlich, dass die Struktur der Stoicheia sich nur minimal von der des *FlorRup* unterscheidet.

vier Texte aus, die im *FlorThess* und im *FlorRup* vorhanden sind, was sich zweifellos dadurch erklären lässt, dass der Redaktor des *FlorPML*^b beschloss, *II² zugunsten des *FlorVat* zurückzustellen, das dann ab dem Kapitel A 8 benutzt wird.

III. Die Rekonstruktion von *Sacra* *II²

1. Die Wiederherstellung des Inhaltes

Die Rezension *II² ist nicht in isolierter Gestalt überliefert. In seiner ursprünglichen Form lag *II² zuletzt dem Redaktor des *FlorPML*^b vor, der es mit dem *FlorVat* kombinierte, sowie dem Redaktor des verlorenen Modells ζ, der es mit Kapiteln aus dem *FlorPML*^b anreicherte. Es ist ebenfalls möglich, dass der Redaktor des Buches I, das im Coislin 276 erhalten ist, auf *II² verweist (siehe unten).

Das Hauptkriterium, das es erlaubt, die Kapitel von *II² zu erkennen, ist das Vorhandensein eines korrespondierenden Kapitels in II¹. Ein zweites Kriterium ist, dass ein Kapitel nicht aus den Büchern I und III stammt, doch ist hier Vorsicht geboten: Wir kennen nicht den gesamten Inhalt dieser beiden Bücher, und es ist sicher, dass der Redaktor von *II² einige Kapitel aus den Büchern I und III in seine Sammlung übernommen hat, die ansonsten hauptsächlich aus dem Buch II stammt. Weitere Gesichtspunkte sind das Thema, das im Titlos angekündigt wird (hat es mit Gott zu tun, ist eher an das Buch I zu denken), oder das Buch, zu dem die vorangehenden oder folgenden Kapitel gehören, doch sind diese Aspekte weniger beweiskräftig. Die Kapitel der Florilegien, die auf das Modell ζ zurückgehen, machen deutlich, dass die Kapitel aus *II² häufig blockweise übernommen wurden, wie etwa im Stoicheion A, doch zeigen andere Stoicheia, wie beispielsweise B, dass die Kapitel von *II² durch den Einschub von Kapiteln aus dem *FlorPML*^b voneinander getrennt wurden; in letzterem Fall ist es weniger sicher, dass die ursprüngliche Reihenfolge der Kapitel von *II² beibehalten wurde. Im *FlorPML*^b erscheinen die Kapitel aus *II² mit wenigen Ausnahmen in Gruppen.

Ein weiteres Problem, mit dem sich die Rekonstruktion von *II² konfrontiert sieht, ist die Tatsache, dass die Quellen dieses Zweigs der Überlieferung allesamt unvollständig sind, sei es aufgrund von Lücken infolge von Blattaussfall, sei es deshalb, weil eine bestimmte Anzahl an Kapiteln ausgelassen wurde. Dieser Umstand zwingt dazu, bald dieses, bald jenes Florileg als Hauptquelle zu benutzen, da es ansonsten unmöglich ist, alle Kapitel, die *II² repräsentieren, in eine Ordnung zu bringen. Da die Qualität des Textes von Florileg zu Florileg variiert, ist auch die Qualität des edierten Textes nicht konstant, was die Verstümmelung der Handschrift Thessaloniki, *Μονή Βλατάδων*, 9 umso bedauerlicher macht, des einzigen

Vertreters des *FlorThess* und zweifelsohne des besten Zeugen von *II². Dort, wo das *FlorThess* fehlt, wird im Prinzip¹⁶⁸ dasjenige Florileg zugrundegelegt, das den vollständigsten Text des entsprechenden Kapitels bewahrt zu haben scheint. Auf der Basis dieser Kriterien und unter Berücksichtigung der Textüberlieferung in jeder einzelnen Quelle wurde *II² folgendermaßen rekonstruiert:

A: **T cap. A 1–43** (*II²1–533).

B: **T cap. B 1** (*II²534–542). **5–8** (*II²543–638). **14–16** (*II²639–657).

Γ: **T cap. Γ 1–8** (*II²658–783).

Δ: **R cap. Δ 1–4** (*II²784–818); **H^{III} cap. Δ 3** (*II²819–839); **R cap. Δ 6–10** (*II²840–877); **H^{III} cap. Δ 7** (*II²878–884); **R cap. Δ 11** (*II²885–893);¹⁶⁹ **T cap. Δ 13–26** (*II²894–1149).

E: **T cap. E 1–3** (*II²1150–1249). **5–11** (*II²1250–1390). **13–14** (*II²1391–1417). **30–51** (*II²1418–1592).

Z: Dieses Stoicheion scheint in *II² nicht existiert zu haben.¹⁷⁰

H: **T cap. H 1–2** (*II²1593–1609).

Θ: **T cap. Θ 1** (*II²1610–1611) + **R cap. Θ 1** (*II²suppl. 11–15);¹⁷¹

R cap. Θ 2–4 (*II²1612–1642).

I: **T cap. I 1–3** (*II²1643–1689).

K: **R cap. K 1–14** (*II²1690–1801). **17–22** (*II²1802–1859).

Λ: **A^{III pin} cap. Λ 1**;¹⁷² **R cap. Λ 1–4** (*II²1860–1910).

M: **R cap. M 1–10** (*II²1911–1996).¹⁷³

N: **A^{III pin} cap. N 1**;¹⁷⁴ **R cap. N 6** (*II²1997–2009). **8** (*II²2010–2025).

Ξ: **PML^b cap. Ξ 1** (*II²2026–2039).

O: **PML^b cap. O 1** (*II²2040–2055); **R cap. O 2–5** (*II²2056–2093);

L^c cap. O 13 (*II²2094–2099). **10** (*II²2100–2110);

PML^b cap. O 8 (*II²2111–2121); **R cap. O 12** (*II²2122–2135);

PML^b cap. O 10–11 (*II²2136–2158); **R cap. O 15** (*II²2159–2166).

¹⁶⁸ Dieses Prinzip wurde bisweilen aus praktischen Gründen aufgegeben, etwa in den Kapiteln P 1 und P 2: Die vollständigste Version dieser Kapitel wird im *FlorPML^b* überliefert, doch wurde diese mit Zitaten aus dem *FlorVat* kontaminiert.

¹⁶⁹ Siehe oben, XXI–XXII.

¹⁷⁰ RICHARD, *Appendice*, I.

¹⁷¹ Die Reihenfolge der Zitate ist im Kapitel Θ 1 des *FlorRup* gestört; da vom korrespondierenden Kapitel des *FlorThess* nur wenig übrig ist, sind genauere Aussagen schwierig.

¹⁷² Siehe oben, XXIV.

¹⁷³ Zur Struktur des Kapitels M 7 des *FlorRup* siehe oben, XXXIII.

¹⁷⁴ Siehe oben, XXIV.

Π: PML^b cap. Π 1–5 (*II²2167–2302); R cap. Π 6–14 (*II²2303–2352);
 L^c cap. Π 4 (*II²2353–2359); E cap. 174 (*II²2360–2370); PML^b cap. Π 17–
 24 (*II²2371–2414).
 P: R cap. P 1–2 (*II²2415–2430).
 Σ: PML^b cap. Σ 1–17 (*II²2431–2626).
 T: PML^b cap. T 1–5 (*II²2627–2661).
 Υ: PML^b cap. Υ 1–9 (*II²2662–2737).
 Φ: PML^b cap. Φ 1–9 (*II²2738–2812).
 X: PML^b cap. X 1–3 (*II²2813–2838).
 Ψ: PML^b cap. Ψ 1–3 (*II²2839–2869).
 Ω: PML^b cap. Ω 1 (*II²2870–2907).

2. Redaktionelle Umgestaltungen

Vergleicht man den Inhalt von *II² mit dem von II¹, liegt es auf der Hand, dass der Redaktor von *II² in erster Linie eine Anzahl an Kapiteln und Zitaten des ursprünglichen Buches II ausließ (der Redaktor von II¹ tat das-selbe). Darauf beschränkte sich die redaktionelle Arbeit allerdings nicht: Der Redaktor von *II² ließ auch die Παραπομπαί im Pinax weg, nahm Kapitel aus dem Buch III und sehr wahrscheinlich auch aus dem Buch I auf und versetzte einige Kapitel von einem Stoicheion in ein anderes.

2.1 Weglassen der Παραπομπαί

Die Παραπομπαί im Pinax wurden weggelassen,¹⁷⁵ wie man im *FlorRup* und besonders im *FlorHierosol* sieht, das die Παραπομπαί des *FlorVat* (H^I) und des Buches I (H^{II}) bewahrt hat, nicht aber die von *II² (H^{III}), aus dem einfachen Grund, da sie schon in der Vorlage fehlten; man könnte daraus ableiten, dass der Redaktor von *II² die Absicht hatte, die Verbindungen mit den anderen beiden Büchern der *Sacra* zu kappen, doch haben sich in den Scholien zwei Verweise auf das Buch I erhalten (*II²475 / T cap. A 35, 4 und *II²1097 / T cap. Δ 24, 24).

¹⁷⁵ Theoretisch könnte auch der Redaktor des verlorenen Modells ζ die Παραπομπαί wegge-lassen haben, doch ist dies weniger wahrscheinlich.

2.2 Einfügung von Kapiteln aus den Büchern III und I

Die Rezension *II² ist keine vollkommen „reine“ Rezension des Buches II: Wie bereits Richard gezeigt hat, sind in ihr zahlreiche Kapitel aus dem Buch III aufgegangen,¹⁷⁶ zu denen mit hoher Wahrscheinlichkeit noch ein Kapitel aus dem Buch I kommt. Es handelt sich um folgende Kapitel:

- *II²132–161 / T cap. A 6 (III / par. 63 B; Hinweis bei Richard);¹⁷⁷
- *II²990–1000 / T cap. Δ 20 (I / C cap. X 1);¹⁷⁸
- *II²1150–1205 / T cap. E 1 (III / par. 62 A; Hinweis bei Richard);
- *II²1206–1229 / T cap. E 2 (III / par. 62 B; Hinweis bei Richard);
- *II²1676–1689 / T cap. I 3 (III / par. 6 AB);
- *II²1777–1784 / R cap. K 11 (III / par. 65 A);
- *II²1785–1787 / R cap. K 12 (III / par. 65 B);
- *II²2010–2025 / R cap. N 8 (III / par. 60[56] A);
- *II²2167–2203 / PML^b cap. Π 1 (III / par. 64[59] A);
- *II²2204–2256 / PML^b cap. Π 2 (III / par. 68 A);
- *II²2257–2280 / PML^b cap. Π 3 (III / par. 68 B);
- *II²2415–2425 / R cap. P 1 (III / par. 29[31] B);
- *II²2524–2537 / PML^b cap. Σ 9 (III / par. 53 A);
- *II²2538–2545 / PML^b cap. Σ 10 (III / par. 53 B).

Das einzige Kapitel, das aus dem Buch I zu stammen scheint, wurde nicht nur von einem Buch in ein anderes versetzt, sondern auch von einem Stoi-
cheion in ein anderes, wobei das ursprüngliche Stichwort χαρισμάτων
durch δομάτων ersetzt wurde:

*II ² (gemäß T)	I (gemäß Coislin 276)
Δ 20 Περί δομάτων και δωρεῶν ἀγαθῶν, ὅτι παρὰ θεοῦ πᾶν ἀγα- θόν.	X 1 Περί χαρισμάτων και δωρεῶν θεοῦ, και ὅτι παρ' αὐτοῦ πᾶσα σο- φία και πᾶσα δόσις ἀγαθή.

¹⁷⁶ RICHARD, *Florilèges spirituels*, Sp. 478, rechnete T cap. A 6 und die Parallele zu den Geboten Gottes (T cap. E 1–2) zum Buch III.

¹⁷⁷ Das Kapitel A 6 von T hat nur sehr wenige Texte mit den korrespondierenden Kapiteln des Buches III gemeinsam.

¹⁷⁸ Auch wenn es keine anderen Beispiele gibt, die belegen, dass Kapitel des Buches I zu *II² hinzugefügt wurden, und man akzeptieren muss, dass der Titlos des Kapitels in *II² überarbeitet wurde (siehe unten), ist eine Verbindung zwischen *II² / T cap. Δ 20 und I / C cap. X 1 kaum zu leugnen: Die Worte ὅτι παρὰ θεοῦ πᾶν ἀγαθόν des Titlos von T passen zum Buch I (Über Gott) und alle Zitate von *II² bis auf eines (*II²994 / T cap. Δ 20, 5) werden auch im Kapitel X 1 des Coislin 276 zitiert. Andererseits ist die Möglichkeit nicht völlig auszuschließen, dass der Kompilator der *Sacra* aus dem einen oder anderen Grund seinen Vorschlag aufgab, Wiederholungen zu vermeiden (...μὴ ... παλλολογεῖν, καὶ τὰ αὐτὰ πολλὰκις λέγοντας ἐνοχλεῖν τοὺς ἀκούοντας [PG 95, 1044, 31–32]).

Die Kapitel aus den Büchern I und III wurden in die vorliegende Edition von *II² aufgenommen, obwohl sie nicht zum Buch II gehören; in der Edition der Bücher I und III werden sie wiederaufgenommen, und dort wird ihr Text mit demjenigen der anderen Quellen verglichen, in denen diese beiden Bücher überliefert sind.

Die Kapitel E 1–2 von T (*II²1150–1229) bereiten wegen eines Verweises im Pinax des Coislin 276, dem besten Zeugen des Buches I, Probleme: Περὶ ἐντολῶν θεοῦ καὶ τῶν φυλαττόντων αὐτὰς καὶ τῶν μὴ φυλαττόντων· κεῖται βιβλίῳ β', ἐν τῷ E στοιχείῳ (I / C^{pin} Παραπομπή E 7). Dies steht im Widerspruch zum Pinax des Vat. gr. 1553, wo sich in den Scholien, die über den Inhalt der Parallelen Auskunft geben, ein Verweis auf Περὶ ἐντολῶν θεοῦ (II¹ / K^{pin} Σχόλιον E 13) findet, der die Kapitel E 1–2 von T dem Buch III zuweist. Deshalb liegt entweder in der Παραπομπή des Coislin 276 ein Fehler vor, oder der Redaktor des Coislin 276 verwies auf *II², wie Richard vorschlug, der dieser Hypothese den Vorzug gab, da sich alle sechs Kapitel des Buches II, die im Coislin 276 genannt werden, in *II² befinden, während II¹ nur drei davon enthält.¹⁷⁹

2.3 Versetzung von Kapiteln aus einem Stoicheion in ein anderes

Richard hat darauf hingewiesen, dass sich vier Kapitel des Stoicheion A von *II² im Vat. gr. 1553 (*FlorK*) unter anderen Stoicheia finden:¹⁸⁰

*II ² (gemäß <i>FlorThess</i>)	II ¹ (gemäß <i>FlorVat</i> und <i>FlorK</i>)
A 14 Περὶ ἀφορίας χρηστῶν ἀνδρῶν, ὅτι ἐπικίνδυνος τῷ βίῳ.	Σ 12 (II ¹ / K cap. Σ 10) Περὶ σπάνης καὶ ἀφορίας χρηστῶν ἀνδρῶν.
A 22 Περὶ ἀνθρωπαρέσκων καὶ προσποιητῶς καὶ ὑπούλως διακειμένων.	K 4 (II ¹ / K cap. K 6) Περὶ κολάκων καὶ παρασίτων καὶ γελοιαστῶν, καὶ ὅτι χρὴ φεύγειν αὐτούς.
A 23 Περὶ αὐταρέσκων καὶ ἑαυτοῦς συνιστώντων καὶ ἑαυτοῦς ἀποδεχομένων.	Φ 13 (II ¹ / K cap. Φ 3) Περὶ φιλαυτίας, καὶ ὅτι οὐ δεῖ τινὰ ἑαυτὸν διακαιοῦν ἢ ἐπαινεῖν.

¹⁷⁹ RICHARD, *Florilèges grecs*, Sp. 478. Die von HOLL, *Sacra Parallela*, 206, Anm. 1, vorgelegte Erklärung ist uns unverständlich.

¹⁸⁰ RICHARD, *Florilèges grecs*, Sp. 478.

A 37 Περί ἀκροάσεως, ὅτι χρῆ σπουδαίους πρὸς τὰς ἐπωφελεῖς εἶναι ἀκροάσεις μετὰ πολλῆς νου-νεχείας καὶ σπουδῆς.	Δ 13 (II ¹ / K cap. Δ 9) Περί διηγῆ-σεως ἀπὸ συντετῶν ἀνδρῶν γινο-μένης, καὶ ὅτι χρῆ σπουδαίους εἶναι ἡμᾶς περὶ τὰς τοιαύτας ἀκροάσεις, ἀποδιδράσκειν δὲ τὰς τῶν ἀνοήτων ἀνδρῶν διηγῆσεις.
---	---

In zwei dieser vier Fälle handelt es sich nicht mit Sicherheit um eine Versetzung von Kapiteln. In den beiden anderen Fällen ist mit hoher Wahrscheinlichkeit der Redaktor von *II² für die Versetzungen verantwortlich, wie nun zu zeigen ist.

Das Kapitel A 14 des *FlorThess* wurde aus dem Stoicheion Σ in das Stoicheion Α versetzt, um es an das Kapitel A 15 (Περί ἀφορίας θείου λόγου παρ' αἰτίαν τῶν μὴ ὑπαικόντων τῇ τούτου διδασκαλίᾳ) heranzurücken; im Titlos genügte es dabei, das Stichwort σπάνη wegzulassen.¹⁸¹ Der Redaktor des *FlorPML*^b (cap. A 20) bewahrte den Titlos des Kapitels und seine Stellung im Stoicheion Α, so wie er sie in *II² vorfand, ersetzte aber seinen Inhalt durch den des Kapitels A 12 des *FlorVat*.

Die Hypothese, dass das Kapitel A 22 des *FlorThess* ursprünglich unter dem Stoicheion K stand, ist komplizierter, denn sie impliziert, dass der Redaktor von *II² den ursprünglichen Titlos dieses Kapitels stark umgearbeitet hat; an sich ist eine solche Umarbeitung nicht undenkbar, zumal die Idee dazu auf einen Querverweis zurückgehen könnte, der im Pinax des Vat. gr. 1553 (Περί ἀνθρωπαρεσκούντων· κείται ἐνταῦθα ἐν τῷ Κ στοιχείῳ, τίτλῳ ζ', οὗ ἡ ἀρχή· Περί κολάκων [= II¹ / K^{pin} Παραπομπή A 7]) und in demjenigen des *FlorVat* steht¹⁸² und somit aus II¹ stammen könnte. Wenn diese Παραπομπή bis auf den Kompilator der *Sacra* zurückgeht, heißt das, dass es in der ursprünglichen Version des Buches II kein Kapitel mit dem Titlos Περί ἀνθρωπαρέσκων... gab; ein Leser, der nach diesem Wort suchte, wurde auf das Kapitel Περί κολάκων verwiesen. Das Kapitel Περί ἀνθρωπαρεσκούντων scheint somit eine Innovation des Redaktors von *II² zu sein. Sehr wahrscheinlich wollte er das Kapitel „parallel“ zu dem folgenden Kapitel präsentieren, um das es gleich gehen wird. Der Redaktor des *FlorPML*^b (cap. A 25) bewahrte den Titlos und die Stellung des Kapitels Περί ἀνθρωπαρέσκων καὶ προσποιητῶς καὶ ὑπόυλως διακειμένων so, wie er sie in *II² vorfand, ersetzte aber seinen Inhalt mit dem des Kapitels K 4 des *FlorVat*. Die so im *FlorPML*^b erreichte Annäherung der Kapitel ist nicht verwunderlich: Sein Redaktor verfügte über den Pinax des *FlorVat*, und beide Kapitel beginnen mit demselben Zitat.

Wenn das Kapitel A 23 des *FlorThess* aus dem Stoicheion Φ in das Stoicheion Α versetzt wurde, muss diese Versetzung gleichzeitig mit derjenigen des Kapitels A 22 geschehen sein, das, wie gezeigt, aus dem Stoicheion K in das Stoicheion Α

¹⁸¹ HOLL, *Sacra Parallela*, 244. Das Substantiv σπάνη ist selten. G.W.H. LAMPE, *A Patristic Greek Lexicon*, Oxford ⁴1976, führt zwei Beispiele an, eines bei Epiphanius und eines bei Johannes von Damaskos.

¹⁸² Der einzige Unterschied gegenüber dem Pinax von K ist, dass das *FlorVat* auf Kapitel 4 (und nicht 6) seines Stoicheion K verweist.

versetzt wurde, da die Nachbarschaft der beiden Kapitel im Stoicheion A des *FlorThess* kein Zufall sein kann. Da die gleichzeitige Versetzung zweier Kapitel, von denen das eine ursprünglich im Stoicheion K, das andere im Stoicheion Φ stand, und ihre Neuordnung im Stoicheion A einen komplizierten redaktionellen Eingriff darstellt, drängt sich die Frage auf, ob die Kapitel A 23 des *FlorThess* und Φ 13 des *FlorVat* nicht eher voneinander unabhängige Kapitel sind, die eine Anzahl an Zitaten gemeinsam haben, da sie verwandte Themen behandeln. Der Titlos des Kapitels A 23 des *FlorThess* scheint in jedem Fall authentisch zu sein, da er einige Wörter enthält, die aus einem in diesem Kapitel enthaltenen Zitat stammen, nämlich die Formulierung *ἐαυτοὺς συνιστώντων* (II Cor. 10, 18 in *II²377 / T cap. A 23, 11), eine vertraute Vorgehensweise des Kompilators der *Sacra*. Wenn das Kapitel A 23 des *FlorThess* nicht das Ergebnis einer Versetzung ist, sondern von Anfang an Teil von *II² war, dann war es dieses Kapitel, das das jetzige Kapitel A 22 zu sich herangezogen hat. Einmal mehr näherte der Redaktor des *FlorPML*^b (cap. A 26) trotz des Abstandes, der sie trennte, ein Kapitel von *II² einem Kapitel des *FlorVat* an, um sich seiner Lieblingsbeschäftigung hinzugeben: Der Ersetzung des Inhaltes (jedoch nicht des Titlos) eines Kapitels aus *II² mit demjenigen des *FlorVat*; zugegebenermaßen wurde ihm die Sache dadurch erleichtert, dass beide Kapitel einige Texte gemeinsam hatten.

Das Kapitel A 37 des *FlorThess* hat mit dem Kapitel Δ 13 des *FlorVat* keinen Text gemeinsam. Es scheint deshalb sehr gut möglich, dass es sich um zwei verschiedene Kapitel handelt, die einander angenähert wurden, jedoch nicht vom Redaktor von *II², sondern von demjenigen von *PML*^b (cap. A 29): Letzterer ersetzte seiner Gewohnheit nach den Inhalt (jedoch nicht den Titlos) des Kapitels, das T cap. A 37 entspricht, mit dem des Kapitels Δ 13 des *FlorVat*.

Diesen vier Fällen, auf die Richard hingewiesen hat, sind noch drei weitere hinzuzufügen:¹⁸³

*II ² (gemäß <i>FlorThess</i>)	II ¹ (gemäß <i>FlorVat</i> und <i>FlorK</i>)
A 21 Περὶ ἁμαρτιῶν, ὅτι τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα προξενοῦσι καὶ ἄγουσιν ἐφ' ἡμᾶς τὰ κακά.	E 10 (II ¹ / K cap. E 1) Περὶ ἔργων καὶ πράξεων, καὶ ὅτι ὅποιά τις δρᾷ, τοιαῦτα καὶ ὑφίσταται, καὶ ὡς κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, καὶ ὁ μισθὸς ἐξομοιοῦται παρὰ τοῦ θεοῦ ἡμῶν.
B 8 Περὶ βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως ἀδικουμένων, ὅτι λίαν εὐάρεστον τῷ θεῷ.	A 17 (II ¹ / K cap. A 5) Περὶ ἀδικουμένων, ὅτι χρὴ βοηθεῖν αὐτοῖς.

¹⁸³ Der Titlos des Kapitels Δ 5 aus dem Buch III des *FlorHierosol* (Περὶ δειλῶν καὶ διψύχων καὶ ἀκαταστάτων τῇ γνώμῃ) hat einige Wörter mit demjenigen des Kapitels A 16 des *FlorThess* (Περὶ ἀκαταστάτων τῷ λογισμῷ καὶ τῇ γνώμῃ ἀνιδρύτων) gemeinsam, doch handelt es sich wohl um zwei verschiedene Kapitel.

Δ 18 Περί διακινήτων καὶ ἀργοφά- γων λουππαίων, ἀνασεσοβημένων καὶ πεφαντασμένων ἐπ' ὀλέθρῳ.	Λ 4 (II ¹ / K cap. Λ 6) Περί λουπ- παίων. ¹⁸⁴
--	--

Es scheint halbwegs sicher, dass die Kapitel A 21 des *FlorThess* und E 10 des *FlorVat* zwei von einander unabhängige Kapitel sind, und die Annäherung, die der Redaktor des *FlorPML^b* (cap. A 24) vornahm – er kombinierte ihre Titloi und ersetzte den Inhalt des Kapitels A 21 des *FlorThess* mit demjenigen des Kapitels E 10 des *FlorVat* –, nicht gerechtfertigt ist.

Im Falle des Kapitels B 8 des *FlorThess* ist nicht zu entscheiden, welcher der beiden Titloi der ursprüngliche ist. Der Redaktor des *FlorPML^b* (cap. B 4^M/3^P) bewahrte den Titlos und die Position des Kapitels so, wie sie in *II² waren, ersetzte jedoch den Inhalt von *II² mit demjenigen des Kapitels A 17 des *FlorVat*.

Beim Kapitel Δ 18 des *FlorThess* kann man sich angesichts der Unterschiede der Titloi fragen, ob es sich denn um dasselbe Kapitel handelt; sicher ist in jedem Fall, dass der Redaktor des *FlorPML^b* (cap. Δ 8) einen Titlos präsentiert (Περί διακινήτων καὶ ἀργοτρόφων καὶ λουππαίων πεφαντασμένων) der trotz einiger Auslassungen demjenigen des *FlorThess* entspricht, obwohl der Inhalt des Kapitels derjenige des Kapitels Λ 4 des *FlorVat* ist.

¹⁸⁴ Der Titlos des Kapitels Λ 6 von K ist sehr viel länger: Περί λουππαίων καὶ ἐπαοιδῶν καὶ κο<τ>τιστῶν, καὶ ὅτι οὐ δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν τοιούτων ἢ συγκροτήσεως ἀξιοῦν. Wahrscheinlich machte das Vokabular Probleme, und so wurden im Pinax von K die Wörter ἐπαοιδῶν καὶ κο<τ>τιστῶν zu ἀσωτευομένων verändert.

IV. Der Text von *Sacra* *II²

1. Einige Vorüberlegungen

Der Redaktor der *Sacra* war zugleich Autor und Kopist. Die Auswahl der Zitate, die Retuschen, die er bisweilen an ihnen vornehmen musste,¹⁸⁵ die Verteilung der Zitate auf die Kapitel, die Anordnung der Kapitel in Bücher, die Titloi, die Prologe, die Παραπομπαί und die Scholien, all dies gehört zu den Aufgaben eines kreativen Autors. Sobald er die Texte reproduzierte, die er ausgewählt hatte, wurde der Autor zum Kopisten und war, wie jeder andere Kopist auch, von seinen Quellen abhängig, die in seinem Fall äußerst zahlreich waren. Da auch zu Beginn des 7. Jh.s die Handschriften nicht zwangsläufig einen besseren Text überlieferten als den, den wir heute kennen, stellt sich die Frage, wie sich der Redaktor zu seinen Quellen verhielt: Gab es Fehler, hat er sie dann (alle) gesehen und versucht, sie zu korrigieren (unter Heranziehung eines anderen Textzeugen oder durch eigene Einfälle)? Als Beispiel mag die Lesart (κατὰ προηγούμενον) ὁμοίου εἶδος aus einer Stelle bei Ps.-Dionysius dienen, die in *II²36 / T cap. A 1, 36 zitiert wird: Die Handschriften T und H^{III} schreiben ὁμοίου εἶδος, M ὁμοιοειδοῦς (der Text fehlt in P und R); die anscheinend richtige Lesart ὁμοίου εἶδος begegnet nur in L^b und L^a, doch muss es sich dort im Prinzip um geglückte Korrekturen handeln. Nach dem kritischen Apparat der Edition von Suchla (1990) bietet ein Gutteil der Handschriften des Ps.-Dionysius die Lesart εἰδοῦς (*sic*; aller Wahrscheinlichkeit nach muss man εἶδος lesen). Es geht also um folgende Frage: Angenommen, die falsche Lesart εἰδοῦς geht auf den Kompilator zurück, dann deshalb, weil er aus einer Handschrift des Ps.-Dionysius kopierte, die diese Lesart enthielt, oder, weil er selbst einen Fehler machte, der auch in der Überlieferung der Schriften des Ps.-Dionysius gemacht wurde? Hier berührt man ein grundsätzliches Problem, das sich bei der Edition jedes beliebigen Florilegs stellt: Das Exemplar des Autors war nicht zwingend fehlerlos, da seine Quellen möglicherweise fehlerhaft waren, und er selbst beim Ab-

¹⁸⁵ Der Kompilator musste die Passagen, die er für geeignet hielt, aus ihrem Ursprungskontext herauslösen und in unabhängige, verständliche Einheiten umwandeln; er nahm auch innerhalb der Zitate Kürzungen vor, wo deren Autor sich zu weit von dem Thema entfernte, das der Kompilator festgelegt hatte, oder schlicht deshalb, um das Zitat nicht zu lang werden zu lassen.

schreiben Fehler gemacht haben könnte, während man im Falle eines Originalwerkes davon ausgeht, dass es fehlerfrei war.

Was gerade über den Mönch (und Priester, wenn man dem Coislin 276 und dem *FlorRup* glauben darf) Johannes gesagt wurde, dem die ursprüngliche Version der *Sacra* zu verdanken ist, gilt in kleinerem Maßstab auch für die Redaktoren der von den *Sacra* abstammenden Florilegien: Jeder von ihnen erlaubte sich, seine Vorlagen zu verändern und somit Varianten einzutragen, die er bevorzugte. Ein Wort durch ein Synonym zu ersetzen ist für jemanden keine große Sache, der es sich zur Aufgabe gemacht hat, ein ganzes Werk umzugestalten.

Alle Redaktoren der Florilegien, die von *II² abstammen, kombinierten bereits vorliegende Florilegien, was ihnen im Falle gemeinsamer Abschnitte die Gelegenheit gab, Lesarten aus einem Abschnitt in einen anderen zu übertragen. Es wurde gezeigt, wie der Redaktor des *FlorPML*^b Kapitel aus *II² mit Kapiteln des *FlorVat* vermischte und den Inhalt des einen unter den Titlos des anderen verschob, und es gibt keinen Grund anzunehmen, dass diese Kontamination nicht auch die zitierten Texte beeinflusst hat. Der Redaktor des *FlorRup* hatte anscheinend ein Exemplar des *FlorPML*^b zur Hand, und der Kopist von V^w übertrug ziemlich systematisch und kontinuierlich Lesarten eines Zeugen des *FlorPML*^b in das *FlorVat*.

Einige der Quellen, vor allem R, M und L^b, überliefern eine Anzahl an Sonderlesarten, die entweder neue, aus Unaufmerksamkeit begangene Fehler darstellen, oder Korrekturen von Fehlern sind, die sich in ihren jeweiligen Vorlagen befanden, oder Varianten, die ebenfalls zur Verbesserung des Textes eingetragen wurden. Es kommt nicht selten vor, dass einzelne Lesarten mit dem Text der direkten Überlieferung oder mit bekannten Varianten desselben übereinstimmen. So bietet bisweilen ein Zeuge mit nicht besonders guter Abstammung Lesarten, die besser sind als die der anderen Handschriften der Gruppe, in die sich dieser Zeuge ansonsten stabil einfügt. Ein Beispiel: In *II²127 / T cap. A 5, 29 (Bas. Caes., *In Gordium martyrem*), ist die Lesart ἀναγκαίως der direkten Überlieferung (der Ausgabe in PG 31, 493, 5 nach zu urteilen), die die ursprüngliche Lesart zu sein scheint, in allen Zeugen von II¹ enthalten; in allen Zeugen von *II² (T R M V^w; das Zitat fehlt in Hⁱⁱⁱ und P) steht hingegen an dieser Stelle συμφυῶς, außer in L^a und L^b, die ἀναγκαίως haben. Es ist absolut sicher, dass der Kopist, der sowohl L^a als auch L^b schrieb, in seinen Vorlagen (also in R und einem Zeugen des *FlorPML*^b) die Lesart συμφυῶς vorfand (ein Überbleibsel [σῦμ] dieser Lesart steht auf dem Rand von L^b), diese selbst zugunsten von ἀναγκαίως verwarf und so zum Text des Basilius zurück-

fand. Kannte der Kopist die Passage, hatte er Zugang zu einer Basiliushandschrift, oder handelt es sich hier um einen glücklichen Zufall? Man kann nur konstatieren, dass einige Zeugen Lesarten überliefern, die nicht die ihrer Vorfahren sind, und durch Konjekturen der Kopisten oder des Redaktors eingetragen worden sind, womöglich auch durch Kontamination mit einem anderen Zeugen (der *Sacra* oder des zitierten Werkes).

2. Übersicht und Klassifikation der Quellen

Die ersten sieben Kapitel von *II² (T cap. A 1–7) werden ganz oder in Teilen in sechs Florilegien überliefert.¹⁸⁶ Fünf von diesen Florilegien hängen von dem verlorenen Modell ζ ab, in dem *II² mit Kapiteln aus dem *FlorPML*^b kontaminiert wurde: Das *FlorThess* (T), das dritte Buch des *FlorHierosol* (H^{III}A^{III}),¹⁸⁷ das als Zeuge des *FlorThess* angesehen werden kann, das *FlorRup* (R), das *FlorL*^a und das *FlorL*^c. Das sechste Florileg, *FlorPML*^b, ist älter als (und somit unabhängig von) ζ, da es vom Redaktor von ζ benutzt wurde. Mit dem Buchstaben η wird das verlorene Exemplar von *II² bezeichnet, aus dem der Redaktor des *FlorPML*^b seine Auszüge aus *II² entnahm.

3. Der Hyparchetyp ζ

3.1 Die Handschrift A^{III} eine Kopie von H^{III}

Beim *FlorHierosol* besteht kein Zweifel, dass A^{III} eine direkte Kopie von H^{III} ist, weshalb sie bei der Rekonstruktion des Textes eliminiert werden kann, bis auf die Abschnitte, die heute in seiner Vorlage verloren sind. Die Handschrift A^{III} wurde anscheinend von einem intelligenten und sorgfältigen Kopisten geschrieben, der sich bemühte, die Fehler von H^{III}, sofern er sie bemerkte, zu korrigieren; ferner kümmerte er sich besonders um eine Interpunktion des Textes, die diesen so leicht verständlich wie mög-

¹⁸⁶ Die Textabschnitte, die in allen Zeugen vorhanden sind, sind nicht sehr zahlreich. Dieser Mangel, der angesichts des Umfangs der Florilegien überrascht, ist entweder Verstümmelungen von Handschriften (in P sind beispielsweise die Kapitel A 1 bis A 6 verschwunden; der Verlust des Kapitels A 5 wird etwas durch das Kapitel A 11 bis von V^w aufgewogen), oder Kürzungen der einzelnen Redaktoren geschuldet, die nach jeweils eigenen Kriterien entschieden, Texte zu kopieren oder auszulassen. So hat der Redaktor des *FlorHierosol*, und mehr noch derjenige des *FlorRup*, die Tendenz, Texte wegzulassen.

¹⁸⁷ Dem sind einige Texte aus H^I hinzuzufügen, die nach H^{III} gelangt sind.

lich macht. Seine Korrekturen sind im Bereich der Orthographie häufig geglückt – im kritischen Apparat sind einige davon verzeichnet –, schwere Fehler jedoch nicht beseitigt worden, obwohl auch hier ersichtlich ist, dass der Kopist bisweilen die Lesarten seiner Vorlage zu verbessern suchte.¹⁸⁸ Es sei noch darauf hingewiesen, dass jemand auf den unteren Rand von f. 495r ein Zitat aus der Schift *De caritate* des Maximus Confessor geschrieben hat, wo dieser vier Arten von ἐγκατάλειψις unterscheidet.¹⁸⁹

3.2 Das *Florilegium* L^a (Hauptbestandteil) eine Kopie von R

Bereits Holl stellte fest, dass die Unterschiede zwischen dem *FlorL*^a (einziger Zeuge L^a aus dem 14. Jh.) gegenüber dem *FlorRup* (einziger Zeuge R aus dem 12. Jh.) zahlenmäßig gering und wenig bedeutend sind, während die beiden Florilegien viele Gemeinsamkeiten aufweisen, wie etwa die *fenestra* zwischen den Wörtern καθ' ἡσυχίαν und μεγάλων (*II²248 / T cap. A 13, 13), die sich sowohl in R (f. 33v9) als auch in L^a (f. 38r1) findet.¹⁹⁰ Gleichwohl verwarf Holl die Möglichkeit, dass L^a eine Kopie von R sein könnte, da in den Details, wie er meinte, der ursprüngliche Text häufig in L^a besser erhalten sei als in R: So ist – und dies ist das einzige Beispiel, das Holl bringt –, in *II²336 / T cap. A 20, 6 die Attribution von R auf den Namen des Autors reduziert (Φίλωνος), wo in L^a Φίλωνος, ἐκ τοῦ

¹⁸⁸ So konnte der Kopist von H^{III} in *II²302 / T cap. 17, 17 offenbar den Text seiner Vorlage nicht entziffern: Anstatt ἐχθρῶν ἡμῶν schrieb er ἐ, gefolgt von einem kurzen Querstrich (f. 123rB33), und auf den Rand etwas, was wohl ζῆτει gewesen ist (es ist nicht gut zu erkennen, da das entsprechende Blatt am Rand beschnitten wurde); der Kopist von A^{III} las an dieser Stelle ἐθνῶν und gab ihr damit einen gewissen Sinn, zeigte aber zugleich, dass er den ursprünglichen Text dieser Passage nicht kannte. In *II²493 / T cap. A 39, 2 übernahm der Kopist von A^{III} die Lesart ἐνσι (für ἐν ῥήμασιν) aus H^{III}, ließ aber zwischen ἐν und σι freien Raum für drei Buchstaben (f. 222r16).

¹⁸⁹ Man kann das Verweiszeichen im Text und auf dem Rand erkennen, doch ist der Name des Autors, aus dem das Zitat stammt, nicht mehr lesbar. Hier der in Frage stehende Text: Τέσσαρες εἰσὶ γενικοὶ τρόποι ἐγκαταλείψεως· ὁ μὲν οἰκονομικός, ὡς ἐπὶ τοῦ σωτήρος, ἵνα διὰ τῆς δοκούσης ἐγκαταλείψεως οἱ ἐγκαταλειμμένοι σωθῶσιν, ὁ δὲ πρὸς δοκιμῇν, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἰωβ καὶ τοῦ Ἰωσήφ, ἵν' ὁ μὲν ἀνδρείας, ὁ δὲ σωφροσύνης στήλαι ἀναδειχθῶσιν, ὁ δὲ πρὸς παιδαγωγίαν, ὡς ἐπὶ τοῦ μεγάλου Παύλου, ἵνα φυλάξῃ τὴν ὑπερβολὴν τῆς χάριτος, μὴ ὑπεραιρόμενος, ὁ δὲ κατὰ ἀποστροφὴν, ὡς ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων, ἵνα κολαζόμενοι, πρὸς μετανοίαν καμφθῶσιν. Σωτήριον δὲ πάντες οἱ τρόποι οὗτοι καὶ φιланθρωπίας μεστοί (= Max. Conf., *Capita de caritate*, IV, 96 [PG 90, 1072, 22–33]).

¹⁹⁰ Die Wörter ἱκανὴ φοράς scheinen in der Vorlage von R nicht lesbar gewesen zu sein. Hier noch ein anderes Beispiel für eine (sehr kleine) gemeinsame *fenestra*: ἐραφῖν anstatt θεραφῖν (*II²133 / T cap. A 6, 2). In *II²238 / T cap. A 13, 3 hat R etwas freien Platz, gefolgt von den Buchstaben στα, die ursprüngliche Lesart ist εἰς τὰ; L^a (f. 37v17) versuchte, den Text durch die Konjekturen διουτὰ zu verbessern.

περὶ Μωσέως βίου steht, was der Attribution entspricht, die das Zitat in den Zeugen T H¹ und L^c trägt. Nach Holl weist L^a nur einen Defekt auf, nämlich dass es häufig ganze Zeilen des Archetyps (d.h. seiner Vorlage) auslässt.¹⁹¹ Holl führt keine Beispiele für solche Auslassungen an, doch kann man vermuten, dass er an die *fenestrae* dachte, die der Kopist in seinem Text freigelassen hatte. Insgesamt finden sich 23 solcher *fenestrae*, von denen 21 für die Titloi der Kapitel A 5 bis A 27 bestimmt waren. Bis zum Kapitel A 4 (f. 24v) schrieb der Kopist die Titloi in roter Tinte, und es ist klar, dass er die Absicht hatte, so bis zum Ende fortzufahren, es aber aus irgendeinem Grunde nicht tat. Die beiden *fenestrae*, die nicht für Titloi bestimmt waren, finden sich zwischen L^a cap. A 1, 105 und 106 (f. 19v), und zwischen L^a cap. A 13, 21 und 22 (f. 38r). Der freie Raum zwischen L^a cap. A 1, 105 und 106 gehört nicht zu einem Textausfall, während in der Tat ein großer Teil von L^a cap. A 13, 21 fehlt (der vollständige Text dieses Zitates steht in II suppl. 13 / PML^b cap. A 12, 2). Die rote Tinte wurde ferner für die Initialen der Attributionen und der Zitate verwendet, wo der Kopist ebenfalls Leerstellen ließ, die er später bis zum f. 24v ausfüllte;¹⁹² ab dem f. 25r setzte eine andere Hand die Arbeit fort, die bisweilen besorgniserregende Fehler machte, wie zum Beispiel auf f. 32v, wo Αἰ ... τάξις anstelle von Ἡ ... τάξις und Μοιεῖν anstelle von Ποιεῖν steht.

Liegt Holl mit seiner Einschätzung richtig, dass der rupefucaldinische Anteil des *FlorL^a* ein unabhängiger Zeuge des *FlorRup* ist? Um diese Frage zu beantworten, gilt es zu untersuchen, ob die ursprünglichen Lesarten, die in R verloren, aber in L^a erhalten sind, vom Kopisten von L^a hätten wiederhergestellt worden sein können, sei es durch Konjekturen, sei es mithilfe eines anderen Zeugen der *Sacra*. Im Falle der Attribution des Philonzitates, von der bereits die Rede war, konnte der Redaktor von L^a den Titel des Werkes unmöglich durch Konjekturen ergänzen, konnte ihn aber dank des Kapitels A 11, 9 von L^c (*II²336 / T cap. A 20, 6) kennen, wo das Philonzitat unter vollständiger Attribution erhalten ist;¹⁹³ dies setzt freilich redaktionelle Vorarbeiten voraus, doch ist dies genau die Arbeit, der sich der Kopist von L^a, L^b und L^c verschrieb. Auch sonst lässt sich beobachten, dass Attributionen, die in R gekürzt wurden, in L^a in längerer Form erscheinen, jedoch ohne dass dafür ein anderer Zeuge benötigt worden wäre: So wurde

¹⁹¹ HOLL, *Sacra Parallela*, 67–68.

¹⁹² Um bei der Rubrizierung keine Fehler zu machen, notierte der Kopist bisweilen die Buchstaben, die er später in roter Tinte hinzufügen wollte, in sehr kleiner Schrift auf dem Rand; die Spuren dieser Vorgehensweise finden sich auf den f. 11v bis 23r.

¹⁹³ Sowohl L^a als auch L^c haben die Variante Μωσέως anstelle von Μωϋσέως (T H¹), doch ist dies kein zwingender Grund für die Annahme der oben genannten Hypothese.

aus der Attribution Πρὸς Θεσσαλονικεῖς von R (cap. A 26, 3) in L^a Ἐκ τῆς πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολῆς, was der ursprünglichen Attribution nahekommt (*II²406 / T cap. A 26, 3), die als Zusatzinformation angibt, dass das Zitat aus dem ersten Thessalonicherbrief stammt. Dass der Redaktor von L^a auf die Attributionen achtete, ergibt sich auch aus dem Vorhandensein der Worte Τοῦ αὐτοῦ in L^a cap. A 21, 24 (II¹783 / K cap. E 1, 16), während es in R (f. 38r5) keine Trennung zwischen cap. A 21, 24 und dem vorausgehenden Zitat gibt. Da die Attribution Τοῦ αὐτοῦ in keinem anderen Zeugen des *FlorPML*^b steht, das R in diesem Kapitel repräsentiert, ist klar, dass L^a die Attribution aus eigenem Antrieb hinzugefügt hat.

Die Kollation von L^a hat noch an weiteren Stellen ergeben, dass der Text dort besser als der von R ist, doch scheint es, dass alle diese *lectiones meliores* absichtliche Korrekturen kleinerer Fehler darstellen oder als Varianten erklärt werden können, die zufällig bereits in der direkten Überlieferung der zitierten Texte enthalten waren; keine von ihnen nötigt zu der Annahme, dass L^a von einer besseren Vorlage abhängt als R. Hier eine Übersicht der Fälle, die diese Hypothese am stärksten infragestellen könnten:

- κρέας με L^a L^c (Iob 10, 11¹) κρέας μοι R, κρέα με T H^{III} M (*II²5 / T cap. A 1, 5 [*deest in P*^(lac.)]);
- ἐπειδὴ οὐδὲ T H^{III} L^a ML^b (Bas. Caes.) ἐπειδὴ δὲ οὐδὲ R (*II²47 / T cap. A 1, 47 [*deest in P*^(lac.)]);
- ὃ T L^a ML^b (Greg. Naz.) *om.* R (*II²55 / T cap. A 1, 55 [*deest in H*^{III} *P*^(lac.)]);¹⁹⁴
- ὅπερ T H^{III} L^a ML^b ὥσπερ R (*II²57 / T cap. A 1, 57 [*deest in P*^(lac.)]);¹⁹⁵
- γεγαυρωμένοι T H^{III} L^a (Sap. 6, 2³) γεγαυριωμένοι R (*II²174 / T cap. A 7, 13 [*deest in PML*^b]);¹⁹⁶
- τὸ πλεόν L^a (Greg. Naz.) καὶ πλεόν R, πλεόν T H^{III} (*II²201 / T cap. A 10, 13);¹⁹⁷
- πειράζετε T H^{III} L^a L^c (Iudith 8, 14, *ubi* παροργίζετε) πειράζητε R (*II²302 / T cap. A 17, 17);
- περιτρέψει T H^{III} L^a L^c (Sap. 5, 23⁴) περιστρέψει R (*II²353 / T cap. A 21, 17).

¹⁹⁴ Das in R ausgefallene ὃ, das das dritte Element einer Anapher einleitet (ὃ καὶ), lässt sich mithilfe der beiden vorausgehenden Elemente leicht wiederherstellen.

¹⁹⁵ Abgesehen davon, dass der Text auch in L^b erscheint, könnte die seltsame Schreibweise von ὥσπερ in R (ὥσ περ, das Sigma ist sehr klein) den Redaktor von L^a auf die rechte Spur zur ursprünglichen Lesart geführt haben.

¹⁹⁶ Die Variante von R ist in einigen Handschriften der *LXX* belegt.

¹⁹⁷ In T H^{III} (und sehr wahrscheinlich bereits in ζ) fehlt eine Silbe. Möglicherweise versuchte R, den Vers durch die Einfügung eines καὶ zu vervollständigen, was aber, da nicht sehr zufriedenstellend, den Redaktor von L^a dazu anregte, eine andere Lösung zu suchen, die sich als glücklicher herausstellt, da sie mit der Lesart der Edition übereinstimmt. Man könnte sich fragen, ob er nicht das betreffende Gedicht kannte, da es noch an einer anderen Stelle in L^a (siehe die Lesart μηθ' ἔπου, über die gleich zu reden sein wird) richtiger zitiert ist als in R.

Ein anderer Fall bedarf einer etwas umfangreicheren Erklärung. In R (f. 36v15–17) wurden infolge einer durch Homoioteleuton entstandenen Auslassung die beiden Zitate 2 (Prov. 25, 25¹⁻²) und 3 (ibid. 15, 30²) des Kapitels A 19 (*II²325–326 / T cap. A 19, 3–4) zu einem einzigen Zitat fusioniert, so dass die letzten Worte von Prov. 25, 25² und die ersten von Prov. 15, 30² verschwunden sind; in L^a (f. 41r) ist der Text von Prov. 25, 25¹⁻² vollständig, doch von Prov. 15, 30² fehlt jede Spur. Dieses Problem ist freilich nicht unlösbar: Der Redaktor konnte den ursprünglichen Text von Prov. 25, 25 aus dem Gedächtnis, oder, was wahrscheinlicher ist, mithilfe von L^c cap. A 10, 3 (II¹295 / K cap. A 12, 3) wiederherstellen.

Schließlich scheinen noch zwei weitere Stellen in Passagen, die aus dem Buch I übernommen wurden, der Hypothese zu widersprechen, dass R die Vorlage von L^a war; sie sind gravierender als die vorangehenden, jedoch nicht zwingend:

– κηλίδων καὶ μολυσμῶν Coislin 276 (f. 54v28–29) H^{II} L^a (Ps.-Dion. Areop.)] κηλίδων καὶ λογισμῶν R (f. 28v34); dass L^a (f. 32r9) die ursprüngliche Lesart, und sei es durch Zufall, wiedergefunden hat, ist nicht undenkbar, da die beiden Wörter (μολυσμῶν / λογισμῶν) einander phonetisch sehr ähnlich sind, und das zweite (μολυσμῶν) ein Synonym des ersten ist (κηλίδων);
 – μήτ' ἔπου λόγοις, / ἄλλ' οἷς... Coislin 276 (f. 117r5), μήθ' ἔπου λόγοις· ἄλλοις... L^a (f. 39r26; Greg. Naz.)] μηδέπου λόγοις ἄλλοις H^{II} R (f. 34v9); auch hier besteht nur eine sehr geringe phonetische Differenz zwischen μήθ' ἔπου und μηδέπου, und womöglich kannte der Redaktor von L^a das Gedicht (siehe die oben erwähnte Lesart τὸ πλέον).

Abgesehen von den erwähnten zahlreichen *fenestras* gibt es in L^a (f. 24r15) nur eine einzige Auslassung von gewisser Relevanz: Sie ist weder durch Homoioteleuton noch durch die Absicht des Redaktors zu erklären, entspricht aber exakt der Zeile 22 auf f. 21r von R (ἔσται χορηγός· οὐκ ἄρα ὁ θεὸς ἰδίαν ἔχει τὴν ἑαυτοῦ γνῶσιν, ἑτέραν δὲ τὴν). Dies ist ein starkes Indiz zugunsten der Hypothese, dass L^a direkt aus R kopiert wurde. Mehr noch: Obwohl sich die Handschrift der beiden Kopisten stark unterscheidet, finden sich sehr regelmäßig Grapheme von R (auffällige Ligaturen, Besonderheiten in der Verwendung von Spiritus und Akzenten, Abkürzungen) an der entsprechenden Stelle von L^a (z.B. die Abkürzung für ἀνθρωπεῖα in *II²57 / T cap. A 1, 57 [ἀνεία in R, f. 10v11 / ἀνεία in L^a, f. 12r26]). Dass θανάτου (*II²17 / T cap. A 1, 17) in L^a ausgelassen ist, erklärt sich wohl durch den Umstand, dass das Wort in R (f. 7r24) auf dem Rand steht, wo es leicht übersehen werden konnte, da es in kleineren Buchstaben geschrieben ist und sich über der Attribution Τοῦ αὐτοῦ be-

findet. All dies erlaubt den Schluss, dass die im *FlorL*^a enthaltenen Abschnitte des *FlorRup* direkt aus R kopiert wurden, wobei der Redaktor eine Anzahl eigener Korrekturen vornahm, woraus folgt, dass entgegen der Ansicht von Holl dieser Teil der Handschrift für die Rekonstruktion des Textes keinen Nutzen hat.

3.3 Das Verhältnis zwischen T, H^{III} und R

Angesichts der Chronologie und des Inhaltes der drei Zeugen ist es möglich, dass T den beiden anderen als Vorlage gedient hat, doch weist der Text von T einige Auslassungen auf, wo er in H^{III} und R ganz enthalten ist,¹⁹⁸ woraus sich schließen lässt, dass T, H^{III} und R voneinander unabhängige Zeugen sind. Andererseits teilen T und H^{III} zahlreiche Fehler (Auslassungen, orthographische, syntaktische und lexikalische Fehler), die in R nicht enthalten sind, wie folgende Beispiele zeigen:

- καὶ – ψυχικόν] *om.* T H^{III} (*II²39 / T cap. A 1, 39);
- τῷ ἐπιδομένῳ] *om.* T H^{III} (*II²99 / T cap. A 5, 1);
- στιβαροὺς] στιβαροὺς T H^{III} (*II²156 / T cap. A 6, 25);
- εἰκόνα] εἰκόνι T H^{III} (*II²93 / T cap. A 3, 7);
- ἐν] ἐπὶ T H^{III} (*II²47 / T cap. A 1, 47);
- ἐφοδεύων] ἐποπτεύων T H^{III} (*II²54 / T cap. A 1, 54);
- Ἰερουσαλήμ] ἰσραὴλ T H^{III} (*II²154 / T cap. A 6, 23);
- λοιμώσσειν τὰς ψυχὰς] λοιμώσσειν ταῖς ψυχαῖς R, λοιμοὶ τὰς ψυχὰς T H^{III} (*II²180 / T cap. A 8, 3);
- μακρότης] μακαριότης T H^{III} (*II²205 / T cap. A 11, 1).

Die T und H^{III} gemeinsamen Fehler erlauben es, einen gemeinsamen Vorfahren (θ) anzusetzen, in dem der Text von ζ weitere Verschlechterungen erfahren hat, die in die beiden von ihm abhängigen Handschriften eingegangen sind. Dass der Text von R diese Verschlechterungen nicht aufweist, erklärt sich im Prinzip dadurch, dass R direkt(er) von ζ abstammt. Es ist allerdings zweifelhaft, ob alles, was in R besser ist (oder zu sein scheint) ausschließlich aus dessen Vorlage kommt: Der Text von R stammt schließlich aus den Händen eines Redaktors, der zwar vor allem den Inhalt seiner Sammlung festlegte, aber mit Sicherheit auch eine An-

¹⁹⁸ Einige Beispiele aus Zitaten, die sowohl in H^{III} als auch in R enthalten sind: γυμνός – με¹ und Ἀμὴν – ὑμῖν (*II²115 / T cap. A 5, 17), ῥομφαία – ἀποστήσεται (*II²523 / T cap. A 42, 2). Es handelt sich um Bibelzitate, und theoretisch könnte man die in T fehlenden Wörter ergänzen, doch ist es höchst unwahrscheinlich, dass zwei Kopisten unabhängig von einander diese Stellen vervollständigt haben, zumal solche Verbesserungen in H^{III} unüblich sind.

zahl an Lesarten änderte, zwar nicht systematisch, aber doch an Stellen, an denen er glaubte, den Text verbessern zu können. Dies ist so gut wie sicher in *II²159 / T cap. A 6, 28 geschehen, einem recht langen Zitat aus der *Oratio* 22 des Gregor von Nazianz, das sich in T H^{III} R ML^b findet: T H^{III} und ML^b haben im wesentlichen denselben Text, der an mehreren Stellen von demjenigen Gregors abweicht, während der Text von R mit dem Gregors übereinstimmt (z.B. steht an Stelle von *παιίσματα* [T H^{III} ML^b] bei Gregor und in R *παιίσματά τε καὶ ἀρρωστήματα*, und es scheint, als ob hier ein banaler Fall von Auslassung durch Homoioteleuton vorliegt). Dieselbe Stelle aus Gregor wird in *II²919 / T cap. Δ 13, 26 zitiert und ist in T H^{III} und R enthalten. Alle drei Zeugen haben denselben Text, der demjenigen von T H^{III} ML^b in *II²159 / T cap. A 6, 28 entspricht, also von demjenigen Gregors ziemlich stark abweicht. Offenbar kannte der Redaktor von R diese Stelle: Als er ihr zum ersten Mal begegnete, bemerkte er, dass der Text nicht völlig dem Original entspricht, und verbesserte ihn (wahrscheinlich mithilfe einer Gregorhandschrift); beim zweiten Mal kopierte er sie, ohne zu korrigieren, woraus ersichtlich ist, dass er nicht immer gleich korrekturfreudig war. Ein möglicher Einfluss der direkten Überlieferung ist auch in *II²162 / T cap. A 7, 1 bemerkbar, wo der Text von R näher an Num. 25, 1–4 ist als der von T H^{III} und PML^b: So enthält nur R die Worte *ἔφαγεν ὁ λαὸς τῶν θυσίων αὐτῶν*, und angesichts der Übereinstimmung der anderen Zeugen konnten sie nicht in der Vorlage gestanden haben, will man nicht annehmen, sie seien zweimal ausgefallen, einmal in der Vorlage von T H^{III} und ein andermal im *FlorPML^b*, was freilich nicht vollkommen ausgeschlossen ist, da es sich um Auslassungen bei Homoioteleuton handelt.

An anderen Stellen hat R Hinzufügungen, die nicht von der direkten Überlieferung gestützt werden: Hier und da sind Wiederholungen von Wörtern aus demselben Zitat zu erkennen;¹⁹⁹ bisweilen ist auch der Wille zur Verbesserung des Textes bemerkbar, obwohl einige dieser Hinzufügungen die Syntax stören; hier einige Beispiele:

– τῶν ζώων τῶν ἀλόγων (*II²42 / T cap. A 1, 42): Diese Worte auf dem Rand (f. 9r) müssen mit dem Verb *διενήνοχε* in Verbindung gebracht werden, doch ist

¹⁹⁹ Es gibt auch einige banale Wiederholungen wie diejenige der Wörter *καὶ – ἐπιτέλεσσα* in *II²94 / T cap. A 3, 8, oder von *πάντων καλὸν παράγγελμα* in *II²490 / T cap. A 37, 9, oder auch von *καὶ ἄλλων αἰσθητικῶν ὀργάνων* in *II²166 / R cap. O 15, 8.

dies nicht sofort klar, da es keine Verweiszeichen gibt und die Wörter auf Höhe der Zeile davor stehen;²⁰⁰

– ἀτελεύτητοι ὧσιν (*II²999 / T cap. Δ 20, 10): es müsste καὶ ἀτελεύτητοι ὧσιν heißen;

– φαύλων καὶ (*II²1096 / T cap. Δ 24, 23) zur Verstärkung des Adjektivs προσύλων;

– πλουσίους φίλους (*II²2434 / PML^b cap. Σ 1, 4): Der Akkusativ passt nicht in die Syntax, und der Sinn dieser Hinzufügung ist uns unklar.

Es sei noch darauf hingewiesen, dass in *II²450–451 / T cap. A 32, 1–2 und *II²535–537 / T cap. B 1, 2–4 der Text, den R bietet, dem antiochenischen Text der Königebücher näher steht²⁰¹ als derjenige von T H^{III}.

Die Abschnitte aus *II², die sich in der Handschrift V^W finden,²⁰² sind zu kurz, um ihr Verhältnis zu den anderen Zeugen dieses Überlieferungszweigs zu ermitteln.

3.4 Das *Florilegium* L^c (Kapitel aus *II²)

Oben wurde der Schluss gezogen, dass der Redaktor des *FlorL^c* in einem Teil der aus den *Sacra* entnommenen Kapitel von einem Zeugen des Modells ζ abhängt. Es ist allerdings sehr schwer zu bestimmen, in welchem Verhältnis das *FlorL^c* zu den anderen Repräsentanten von ζ steht. Es ist zu vermuten, dass der Redaktor des *FlorL^c* hier und da den Text seiner Vorlage korrigierte, teils durch eigene Überlegungen,²⁰³ teils auch aufgrund seiner Vertrautheit mit der Bibel. Man muss freilich noch einen anderen Umstand berücksichtigen. Als Beispiel diene *II²97 / T cap. A 4, 1, das erste Zitat des Kapitels „Darüber, dass Adam vor seinem Ungehorsam sehr weise, seherisch und prophetisch war“. Im *FlorThess* und im *FlorPML^b* entspricht dieses Zitat Gen. 2, 19–24 (Adam gibt den Tieren ihre Namen und macht Prophezeiungen über die Frau), wobei der erste Teil von Gen. 2, 20 ausgelassen ist; das *FlorRup* und das *FlorL^c* begnügen sich mit dem

²⁰⁰ Der Kopist des *FlorL^a* (f. 10v) übernahm die Worte τῶν ζώων τῶν ἀλόγων nicht, weil er womöglich nicht verstand, weshalb sie der Kopist von R eingefügt hatte.

²⁰¹ Für die Zitate aus Hiob, die R überliefert, sei verwiesen auf O. WAHL, *Der Codex Rupefucaldinus – ein bedeutsamer Textzeuge des Ijobstextes der Sacra Parallela (Theologie und Leben. Festgabe für Georg Söll zum 70. Geburtstag)*. Herausgegeben von A. BODEM und A.M. KOTHGASSER), Roma 1983, 25–29.

²⁰² Siehe oben, LIV.

²⁰³ So verstand der Redaktor des *FlorL^c*, dass das Zitat aus Gregor von Nazianz in *II²2287 / PML^b cap. Π 4, 7 unvollständig ist; da er offensichtlich nicht wusste, wie der Text bei Gregor weiterging, vervollständigte er ihn durch die Hinzufügung von τοῦτο λύσιτελέστατον, was einen befriedigenden Sinn ergibt, jedoch weit entfernt vom Original ist.

Zitat von Gen. 2, 19–20 (Adam gibt den Tieren ihre Namen), einschließlich des ersten Teils von Gen 2, 20, doch fehlt der Abschnitt über die Prophezeiungen über die Frau.²⁰⁴ Diese Übereinstimmung zwischen dem *FlorRup* und dem *FlorL^c* scheint das Ergebnis einer Kontamination zu sein, deren Vermittler das *FlorL^a* war. Derjenige, der die drei Florilegien (L^a, L^b und L^c) in einer Handschrift vereinigte, befand sich in der besonderen Situation, drei verschiedene Rezensionen desselben Werkes zu reproduzieren, und er kopierte regelmäßig dieselben Zitate drei Mal. Unter diesen Umständen ist es nahezu undenkbar, dass es keine wechselseitigen Einflüsse zwischen den drei Florilegien gegeben haben sollte. Dabei muss der Redaktor des *FlorL^c* noch nicht einmal alle drei Rezensionen systematisch verglichen haben; es genügte, dass er sich an diese oder jene Variante erinnerte, als er dasselbe Zitat zum zweiten oder dritten Mal kopierte, und diese Variante bevorzugte.²⁰⁵

Eine Anzahl von eigenen Lesarten zeigt ferner, dass der Redaktor des *FlorL^c* seine Vorlage nicht skrupulös reproduzierte. So überarbeitete er *II²506 / T cap. A 39, 15 vollständig und trug an anderen Stellen folgende Fehler und Varianten ein:

- *II²302 / T cap. A 17, 17: διατηθῆναι] διαρτηθῆναι (Fehler) L^c;
- *II²338 / T cap. A 21, 2: Σαούλ] σαμουήλ (Fehler) L^c;
- *II² / T cap. A 4 titlos: ὑπῆρχεν] ἦν L^c ^{pin};
- *II²290 / T cap. A 17, 5: κακῶ] κάτω L^c;
- *II²294 / T cap. A 17, 9: ἀναγγέλλων] ἀγγέλλων L^c;
- *II²302 / T cap. A 17, 17: βοηθῆσαι ἡμῖν] μνησθῆναι ἡμῶν L^c;
- *II²308 / T cap. A 17, 23: φιλόσοφοι] σοφοὶ L^c.

Es sei noch auf eine sehr seltsame Übereinstimmung zwischen L^c und dem Zeugen M des *FlorPML^b* in *II²87 / T cap. A 3, 1 hingewiesen. Dort bietet nur M die Worte οὐδεν ἡ ἀψασθε αὐτοῦ in Gen. 2, 17, eine Hinzufügung,

²⁰⁴ Es gibt zwei weitere Übereinstimmungen in *II²97 / T cap. A 4, 1, die L^c und R einander annähern: αὐτὸ für αὐτὰ und αὐτοῦ für αὐτῶ.

²⁰⁵ Weitere Übereinstimmungen zwischen *FlorRup* und *FlorL^c*, die sich so erklären lassen: *II²96 / T cap. A 3, 10: ἐξήλωσεν] ἐξήτησεν R L^c; *II²308 / T cap. A 17, 23: ἔχειν ἐπαγγέλλου (*lege* ἐπαγγελλομένου) T H^{III}, ἔξ ἐπήγγελται L^c, ἐπήγγελται ἔχειν R; *II²343 / T cap. A 21, 7: ἀμαρτίας] ἀνομίας R L^c und ἀμαρτίας] ἀμαρτιῶν R L^c; *II²350 / T cap. A 21, 14: πορεύθητε] ἐπορεύθητε R L^c und Σηλῶ] σιλῶμ R, σηλῶμ L^c (*bis*); *II²351 / T cap. A 21, 15: ἐπιθυμήματα] ἐπιθυμήμα R L^c; *II²357 / T cap. A 21, 21: ἀμαρτεῖν] ἀμαρτάνειν R L^c; *II²502 / T cap. A 39, 11: ἃ οὐκ ἀνῆκεν] τὰ οὐκ (οὐκ] μὴ L^c) ἀνήκοντα R L^c; *II²505 / T cap. A 39, 14: καὶ] *om.* R L^c; *II²626 / T cap. B 8, 4: ἀδυνάτων ὄντων] ὄντων ἀδυνάτων R L^c; *II²629 / T cap. B 8, 7: διελεχθῶμεν (*lege* διελεγχθῶμεν)] διαλεχθῶμεν R L^c (*et* H^{III}); *II²630 / T cap. B 8, 8: πρόϊμον] πρώϊμον R L^c und ἰματίά σου (*varia lectio* in Is. 58, 8)] ἱματά σου R L^c; *II²635 / T cap. B 8, 13: οὐ] *om.* R L^c.

die von einer Anzahl an *LXX*-Handschriften bezeugt wird. Erstaunlicherweise finden sich dieselben Worte, jedoch korrekter zitiert (οὐδὲ μὴ ἄψα-σθε αὐτοῦ), auch in L^c.

3.5 Der Textzustand im Hyparchetypen ζ

Der Hyparchetyp ζ ist ein Exemplar, in dem Kapitel aus *II² mit Kapiteln aus dem *FlorPML*^b vermischt wurden. Abgesehen von der Umarbeitung, die diese Vermischung erforderte, scheint der Redaktor von ζ die Texte recht zuverlässig überliefert zu haben, wie die geringe Anzahl eigener Lesarten im Verhältnis zum *FlorPML*^b zeigt. Hier einige Stellen, an denen der Text durch den Redaktor von ζ verschlechtert wurde:

- οὐτέ τι ML^b (Greg. Naz.)] οὐ τι T, οὐ τιὶ H^{III} R (*II²47 / T cap. A 1, 47 [*deest in P*^(lac.)]);
- ὅτι M^{p. c. ut videtur} L^b (Greg. Naz.)] ὥς T R (*II²55 / T cap. A 1, 55 [*deest in H*^{III} P^(lac.)]);
- αὐτὸν ML^b (Cyr. Alex.)] αὐτῶ T H^{III} a. c. ut videtur, αὐτὸ R, *non liquet* H^{III} p. c. (*II²57 / T cap. A 1, 57 [*deest in P*^(lac.)]);
- ἀντικαλέσωσιν σε M V^w, σε ἀντίκαλέσωσιν L^b (Luc. 14, 12)] ἀντικαλέσουσί σε T H^{III} R (*II²116 / T cap. A 5, 18 [*deest in P*^(lac.)]);
- κακοχουμένων ML^b V^w (Hebr. 13, 3)] κακοχουμένων T H^{III} R (*II²121 / T cap. A 5, 23 [*deest in P*^(lac.)]).

Ein weiteres Beispiel ist die falsche Lesart πλησμονὴν anstelle von πεισμονὴν in einem Zitat aus Irenäus von Lyon (*II²37 / T cap. A 1, 37), doch da die entsprechende Passage infolge einer Kürzung in R ausgefallen ist, kann der Fehler nicht mit Sicherheit dem Redaktor von ζ zugeschrieben werden. Schließlich noch zwei Stellen aus Gregor von Nazianz, wo M und L^b die ursprüngliche Lesart bewahrt haben, obwohl in den Zeugen von ζ eines oder mehrere Wörter fehlen:

- οὐδὲ ὁ πᾶς πλοῦτος τῆς ἀγαθότητος γνῶριμος *in mg.* M^{man. rec.} L^b, *in textu* L^a] *om.* T H^{III} (*II²48 / T cap. A 1, 48 [*deest in R P*^(lac.)]),²⁰⁶

²⁰⁶ In M (12v mg. infer.) wurde dieser Teil des Satzes von einer jüngeren Hand auf dem Rand hinzugefügt; auch in L^b (54v) steht der Text auf dem Rand, möglicherweise von der Hand des Kopisten selbst; in L^a (f. 20r), das hier ein Zeuge des *FlorPML*^b ist, sind diese Worte in den Haupttext integriert, doch da der Kopist von L^a am Ende des Zitates einen Satz hinzufügte, der in allen anderen Zeugen von *II² und II¹ fehlt, ist es nicht ausgeschlossen, dass er auch die Worte οὐδὲ ὁ πᾶς πλοῦτος τῆς ἀγαθότητος γνῶριμος einfügte. Wie dem auch sei, diese Worte erscheinen in II¹, und dies macht es wahrscheinlich, dass sie auch im Archetypen des Buches II enthalten waren.

– εἶναι τινος M^p. c. man. rec. L^b] εἶναι T H^{III} R (*II²49 / T cap. A 1, 49 [*deest in P*^(lac.)]).

Obwohl die Lesarten von ML^b in der vorliegenden Edition akzeptiert wurden, kann man in beiden Fällen nicht mit Sicherheit sagen, ob sie auf den Archetypen des *FlorPML*^b zurückgehen oder ob sie von den Kopisten eingefügt wurden (oder im Fall von M von einem Leser), die die Passagen aus Gregor kannten.

4. Der Hyparchetyp η

4.1 Die Verhältnisse zwischen P, M, L^b und Q³

Der Hyparchetyp η ist die erste Vorlage des *FlorPML*^b, in der Kapitel aus *II² mit Kapiteln aus dem *FlorVat* kombiniert wurden; ausgründdessen ist er älter als der Hyparchetyp ζ, da dieser eine nicht unerhebliche Anzahl an Kapiteln des *FlorPML*^b enthält.²⁰⁷ Holl kam zu dem Schluss, dass die Handschriften P, M und L^b auf eine gemeinsame Vorlage zurückgehen, der fragmentarische Charakter von L^b jedoch die Lösung der Frage verhindern, ob die drei Zeugen direkt und unabhängig voneinander von dieser Vorlage abhängen, oder ob man ein Zwischenglied postulieren müsse, das erklären könnte, weshalb M bisweilen mit P und bisweilen mit L^b übereinstimmt.²⁰⁸ Die Abschnitte aus *II², die im *FlorPML*^b überliefert sind, liefern für die Lösung dieses Problems keinen Beitrag.

Die beiden Blätter von Q³ überliefern einen Text, der demjenigen von P sehr nahesteht, ohne dass er von ihm abhängen kann. Den Beweis dafür liefern die vier Blätter von Q² (Paris, *Bibliothèque nationale de France*, suppl. gr. 1155), die aus derselben Handschrift wie Q³ stammen²⁰⁹: So fehlt in P das Kapitel, das dem Kapitel B 6 (Περὶ βεβαίου καὶ ἀβεβαίου ἀνδρός [II suppl. 67–74 / PML^b cap. B 6^M, 1–8]) von Q² entspricht, und nach der Numerierung der Kapitel zu schließen, enthielt Q² auch das Kapitel B 1 (Thema: Es ist nicht sinnvoll, dass der König persönlich mit in den Krieg zieht [II suppl. 64–66 / PML^b cap. B 1^M, 1–3]), das in P fehlt, weil diese Handschrift, wie wir vermutet haben, ein Geschenk für Kaiser Basilius I. sein sollte.²¹⁰

²⁰⁷ HOLL, *Sacra Parallela*, 115, vermutet, dass das *FlorPML*^b spätestens um die Mitte des 9. Jh.s redigiert wurde.

²⁰⁸ HOLL, *Sacra Parallela*, 87.

²⁰⁹ Vgl. Thum, CI–CII.

²¹⁰ DECLERCK, *Un manuscrit pour Basile Ier*, 186–194.

Offensichtlich versetzte der Kopist von Q³ den Text zweier Scholien (*II²2027 / PML^b cap. Ξ 1, 2 und *II²2109 / L^c cap. O 10, 10) auf den Rand, ein bemerkenswertes Phänomen, da alle anderen Zeugen der *Sacra* die Scholien genauso wie die Zitate aus der Bibel oder aus den anderen Autoren behandeln. An den beiden Stellen von Q³, wo sich solche Scholien finden (f. 1v und 2r), folgt auf das letzte Wort des vorausgehenden Zitates ein Verweiszeichen und das gewöhnliche Lemma σχό(λιον). Normalerweise müssten diese Verweiszeichen erneut irgendwo auf dem Rand erscheinen, zusammen mit dem Text der Scholien. In Q³ finden sich dort jedoch weder die Verweiszeichen noch die Texte, und man kann nur vermuten, dass sie durch Beschnitt der Blätter verlorengegangen sind.

Holl hat auf zwei Schwachpunkte in der Orthographie von M aufmerksam gemacht, das überaus häufige Fehlen von Spiritus und Akzenten sowie die unzähligen Fehler infolge der Aussprache (Verwechslung von o / ω und Itazismen).²¹¹ Allerdings muss der Text von M irgendwann im Laufe seiner Geschichte durch die Hände eines gelehrten und belesenen Kopisten gegangen sein, wie *II²73 / T cap. A 2, 13 zeigt, wo in der Attribution eines Klemens zugeschriebenen Zitates anstelle der gewöhnlichen Präzisierung Ῥώμης in M Folgendes steht: πᾶπα ρώμης, τριτου μετα τοὺς ἀποστολους γεγονοτος ἀρ᾽ἐπισκοπου (*sic* Akzente und Spiritus). An einigen anderen Stellen werden Zitate aus der Bibel umfangreicher zitiert.²¹²

4.2 Die PML^b-Abschnitte im *Florilegium* L^a, dem *Florilegium Mutinense* und der Handschrift V^w

Die Bruchstücke aus dem *FlorPML^b*, die der Redaktor des *FlorL^a* an Kapitel aus dem *FlorRup* anfügte, weisen bestimmte Verschlechterungen des Textes auf, die L^a eigen sind, wie die Auslassung der Wörter καὶ¹ – γῆς (*II²1 / T cap. A 1, 1), und bestimmte Varianten, die L^a mit L^b teilt, zweifelsohne deshalb, weil beide Florilegien durch die Hände desselben Redaktors gingen (die Hinzufügung von ὁ θεός in *II²4 / T cap. A 1, 4 und die Lesart σωμάτων anstelle von ὁμοταγῶν in *II²36 / T cap. A 1, 36). Es sei auch darauf hingewiesen, dass ein Zitat aus Gregor von Nazianz (*II²48 / T cap. A 1, 48) um einen Satz verlängert wurde.

²¹¹ HOLL, *Sacra Parallela*, 69.

²¹² So in *II²2712 / PML^b cap. Υ 5, 7 (mithilfe von I Petr. 5, 5), *II²2781 / PML^b cap. Φ 6, 6 (mithilfe von I Cor. 6, 7) und *II²2836 / PML^b cap. X 3, 6 (mithilfe von Prov. 15, 13²).

Das *FlorMut* bewahrte einige im *FlorPML^b* verlorene Texte, doch hat es den Nachteil, dass viele Zitate gekürzt und die Attributionen auf das absolute Minimum reduziert sind; bisweilen hat das, was übriggeblieben ist, keinen Sinn mehr, wie in *II²2444 / PML^b cap. Σ 2, 9, wo nur die ersten Worte (Ὁφείλομεν ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα) von Rom. 15, 1 kopiert wurden, vielleicht weil der Redaktor meinte, die Stelle sei hinreichend bekannt. An einigen Stellen des Textes wurde substantiell überarbeitet: So wurde die Formulierung (τὸν) οὐ δίκαιον οἷς ὀφείλεται in einem Zitat aus Gregor von Nazianz (*II²2435 / PML^b cap. Σ 1, 5) zu (τὸν) πρὸς τοὺς οἰκείους κακῶς διακείμενον vereinfacht. Da der Redaktor des *FlorMut* seine Texte im allgemeinen so kurz wie möglich halten wollte, lassen sich nur zwei Stellen finden, wo er den Text seiner Vorlage deutlich erweiterte: Ein Zitat aus Sirach in *II²2113 / PML^b cap. O 8, 3 und ein Zitat von Gen. 3, 6 in *II²2474 / PML^b cap. Σ 5, 2.

Die Handschrift V^W ist ein Zeuge des *FlorVat*, wurde jedoch durch einen Zeugen des *FlorPML^b* kontaminiert. Dieses Florileg enthält unter anderem Kapitel aus *II², die auf diesem Wege nach V^W gelangt sind. Es scheint, dass das vom Kompilator benutzte Exemplar des *FlorPML^b* sehr nahe mit P verwandt war. Es lässt sich ebenfalls feststellen, dass abgesehen von der Kontamination noch eine Anzahl von Sonderlesarten eingebracht wurde, wie etwa in *II²125 / T cap. A 5, 27, einem Zitat aus Klemens von Rom, wo anstelle von γενήσεσθε nur V^W γενήσεσθαι· μῖμούμενος τὸν θεὸν hat (zwar fehlt diese Passage in P, doch sind solche Hinzufügungen für den Kopisten von P nicht typisch).

4.3 Der Textzustand im Hyparchetypen η

Der Hyparchetyp η scheint mehr Fehler enthalten zu haben als der Hyparchetyp ζ:

- θελήσης T R (Sir. 15, 15¹) θελήση ML^b (*II²71 / T cap. A 2, 11 [*deest in H^{III} P^(lac.)*]);
- ἀδύνατα T H^{III} R L^c (Iren. Lugd.) δυνατὰ ML^b (*II²94 / T cap. A 3, 8 [*deest in P^(lac.)*]);
- δεῖ T H^{III} R (Greg. Naz.) δὴ L^b, δὴ M (*II²159 / T cap. A 6, 28 [*deest in P^(lac.)*]);
- ἤκουσαν T H^{III} R (Ier. 23, 22) ἦσαν PM, ἦσαν L^b (*II²171 / T cap. A 7, 10);
- αὐτοῦς T H^{III} R (Ier. 27, 7) αὐτῶν (-ω- M) PML^b (*II²173 / T cap. A 7, 12).

Abgesehen von diesen eigentlichen Fehlern ist der Redaktor von η auch für eine begrenzte Anzahl von Varianten verantwortlich; hier einige Beispiele:

- κατέπεσα T R (Sap. 7, 3²) κατέπεσον ML^b (*II²23 / T cap. A 1, 23 [*deest in H^{III} P^(lac.)]*);²¹³
- ἄνθρωπον T H^{III} R (Sap. 9, 2¹) τὸν ἄνθρωπον ML^b (*II²24 / T cap. A 1, 24 [*deest in P^(lac.)]*);²¹⁴
- αὐτοῦ T H^{III} R (Sir. 17, 3²) ἑαυτοῦ ML^b (*II²25 / T cap. A 1, 25 [*deest in P^(lac.)]*);²¹⁵
- τὰ T H^{III} R (Epiphani. Const.) om. ML^b (*II²39 / T cap. A 1, 39 [*deest in P^(lac.)]*);²¹⁶
- μηκέτι, ἀλλ’ ἀποστρέφεισθαι καὶ T H^{III} R (Clem. Rom.) om. ML^b V^W E (*II²125 / T cap. A 5, 27 [*deest in P^(lac.)]*);
- ἀροτριάσθήσεται T H^{III} R (Mich. 3, 12) ἀροτριάθῃσεται PM, ἀλλοτρίωθήσεται L^b (*II²168 / T cap. A 7, 7).²¹⁷

²¹³ In den Handschriften der *LXX* begegnen zwei Formen; in den *Sacra* wird die Lesart κατέπεσα von II¹ bestätigt.

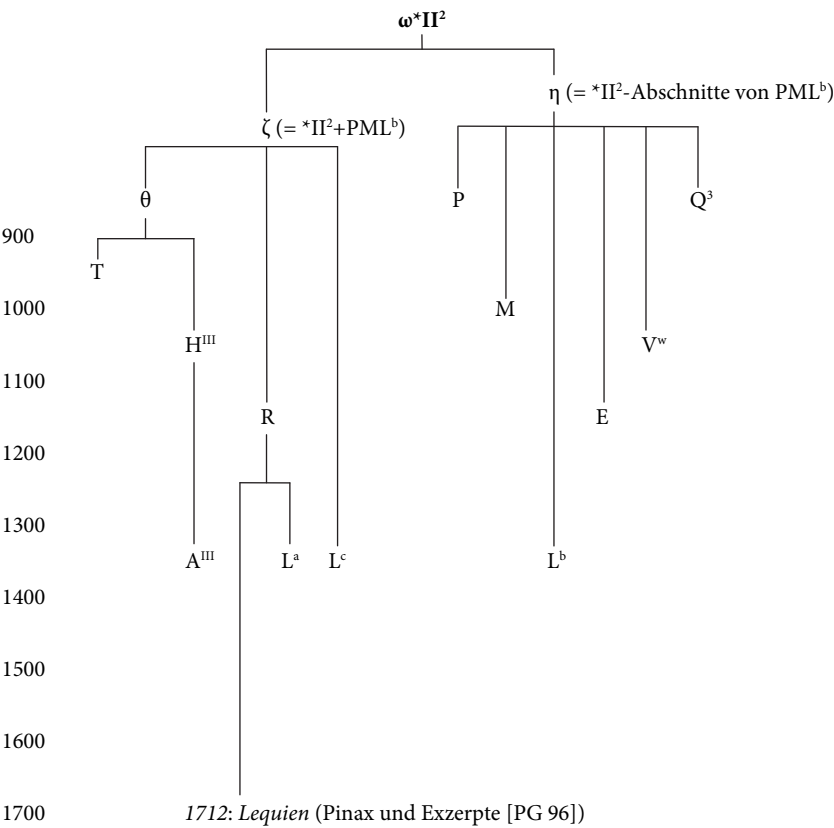
²¹⁴ Die Variante mit Artikel ist in der Überlieferung der *Sapientia* gut bezeugt, doch fehlt der Artikel auch in II¹; es sei darauf hingewiesen, dass der Artikel auch im *FlorL^a* hinzugefügt wurde.

²¹⁵ Die Lesart αὐτοῦ wird von II¹ gestützt; die Variante ἑαυτοῦ steht in zahlreichen Sirachhandschriften.

²¹⁶ Der Artikel steht in II¹.

²¹⁷ Zweifelsohne wäre in der vorliegenden Edition die Lesart ἀροτριάσθήσεται zugunsten der morphologisch richtigeren Lesart von PM verworfen worden, stünde sie nicht auch im Text von Micheas, den Kyrill von Alexandrien zitiert (*Sancti patris nostri Cyrilli archiepiscopi Alexandrini in XII prophetas*, I, ed. P.E. Pusey, Oxonii 1868, 654, 8 und 655, 27).

4.4 Stemma von *Sacra* *II²

5. Der Archetyp ω^*II^2

Der Archetyp ω^*II^2 , gemeinsamer Vorgänger aller Florilegien, die überliefern, was von *II² übrig ist, hatte eine Anzahl an Fehlern und Varianten, wie folgende vier Fälle zeigen:

- καὶ φροντίσιν L^b (Sap. 7, 4)] καὶ πρόστισιν T, καὶ πρότησιν M, *om.* R (*II²23 / T cap. A 1, 23 [*deest in H^{III} P^(lac.)*]);
- μία M (Sap. 7, 6)] ἄμα T R L^b (*II²23 / T cap. A 1, 23 [*deest in H^{III} P^(lac.)*]);
- διαβουλίου R L^b (Sir. 15, 14)] διαβολίου T M (*II²71 / T cap. A 2, 11 [*deest in H^{III} P^(lac.)*]);
- λαβεῖν L^b (Bas. Caes.)] λαβέσθαι T R M (*II²79 / T cap. A 2, 19 [*deest in H^{III} A^{III} P^(lac.)*]).

Die Zeugen von II¹ haben hier die richtigen Lesarten, die von der direkten Überlieferung der Zitate bestätigt werden; in jedem dieser Fälle konnte mindestens ein Zeuge von *II² die richtige Lesart wiederherstellen.

Fehler, die auf den Archetypen *II² zurückzugehen scheinen, begegnen auch in einigen Zitaten, die in den Zeugen von II¹ fehlen, und wiederum lässt sich feststellen, dass die ursprüngliche Lesart bisweilen von einzelnen Kopisten wiederhergestellt wurde (die Beispiele stammen aus Stellen, die in allen Zeugen enthalten sind, außer P, da dort Blätter ausgefallen sind):

- καὶ ἐξέχεεν ἐπ’ αὐτοὺς τὸ ἔλεος αὐτοῦ (Sir. 8, 11²)] ungerechtfertigte Wiederholung nach Sir. 8, 12² in T H^{III} R ML^b (*II²26 / T cap. A 1, 26 [*deest in P^(lac.)*]);
- ψυχῆς *scripsi* (Clem. Rom.)] ψυχὴν T H^{III} R ML^b (*II²33 / T cap. A 1, 33 [*deest in P^(lac.)*]);
- ἀπέβαλεν R (Iren. Lugd.)] ἀπέλαβεν T H^{III} ML^b (*II²37 / T cap. A 1, 37 [*deest in P^(lac.)*]);
- ἐμπεφυσῆσθαι L^b (Cyr. Alex.)] ἐμφυσησθαι T, ἐμφυσησθαι H^{III} R M (*II²57 / T cap. A 1, 57 [*deest in P^(lac.)*]);
- ὅτι *supplev. Lequien* (Tit. Bostr.)] *om.* T H^{III} R ML^b (*II²58 / T cap. A 1, 58 [*deest in P^(lac.)*]);
- καταπαλαῖσαι R (IV Mac. 3, 18)] καταπαλέσαι T H^{III} ML^b (*II²59 / T cap. A 1, 59 [*deest in P^(lac.)*]);
- ἐκκαιομένην *sic* L^b ^{ut videtur} (f. 57v16) (Iren. Lugd.)] ἐκκαιομένης T H^{III} R (*et* L^a, f. 23v16) M, ἐκκαιόμενοι L^c (f. 188v30) (*II²94 / T cap. A 3, 8);²¹⁸
- κατὰ φύσιν R L^b L^c (Athanas. Alex.)] καὶ κατὰ φύσιν T H^{III} M (*II²95 / T cap. A 3, 9 [*deest in P^(lac.)*]);
- ἡξιώθη *correx. Petit* (Philo Iud.)] ἄξιωθῇ R L^b L^c, ἄξιωθη M, ἄξιωθῆς T (*II²98 / T cap. A 4, 2 [*deest in H^{III} A^{III} P^(lac.)*]);

²¹⁸ Der Kopist des *Laurentianus* gibt also drei verschiedene Lesarten dieses Wortes; in L^b muss man wohl mit Holl ἐκκαιομένην lesen, obwohl das -ν etwas deformiert ist.

- διατί εἶπεν ὁ λαός μου· οὐ κυριευσόμεθα (*sic*, κυριευθσόμεθα *LXX*) ὑπὸ σοῦ *R* (Ier. 2, 31)] *om.* *T H^{III} ML^b* (*II²145 / *T cap.* A 6, 14 [*deest in P^(lac.)*]);²¹⁹
- προστάγματος *correxi* (Ier. 5, 24)] πρόσταγμα *T H^{III} R ML^b* (*II²147 / *T cap.* A 6, 16 [*deest in P^(lac.)*]);
- βελτίονα ποιήσατε *R L^b* (Ier. 18, 11)] βέλτιον (βε- *M*) ἀποποιήσατε *T H^{III} M* (*II²153 / *T cap.* A 6, 22 [*deest in P^(lac.)*]);
- ἐπίοσαν *R* (Ier. 42, 14)] ἐπίασιν *T M*, ἐπίασι *H^{III}*, ἔπιον *L^b* (*II²154 / *T cap.* A 6, 23 [*deest in P^(lac.)*]);²²⁰
- Ἰνατί *R* (Mich. 4, 9)] εἶπα τί *T P*, εἶπα· τί *H^{III} L^b*, εἶπαν ὅτι *M* (*II²165 / *T cap.* A 7, 4);²²¹
- ἐν ἀδικίαις *R* (Mich. 3, 10)] ἐπ’ ἀδικίαις *T L^b*, ἐπαδικίαις *PM*, ἐπ’ ἀδικίαν *H^{III}* (*II²168 / *T cap.* A 7, 7);²²²
- ἐπανεπαύοντο *R L^b* (Mich. 3, 11)] ἐπαναπαύοντο (-αυ *M*) *T H^{III} PM* (*II²168 / *T cap.* A 7, 7);
- ἀπωθουμένοις *R L^b* (Ier. 23, 17)] ἀποθουμένοις *T H^{III} P*, ἀποθεμένοις *M* (*II²169 / *T cap.* A 7, 8);
- Ὑμεῖς διεσκορπίσατε *R M* (Ier. 23, 2)] Ὑμεῖς δὲ διεσκορπίσατε *T H^{III} PL^b* (*II²172 / *T cap.* A 7, 11).

Zum Schluss noch ein sehr seltsamer Fall aus *II²161 / *T cap.* A 6, 30, einem Zitat aus Jesaia (Σκληρὸς εἶ καὶ νεῦρον σιδηροῦν ὁ τράχηλός σου, καὶ τὸ πρόσωπόν σου χαλκοῦν), das in *T H^{III} ML^b E* (*deest in P^(lac.)*) wider Erwarten am Ende des Kapitels steht, nach einem Zitat aus Flavius Iosephus; in *R* (*cap.* A 6, 11) hat dieses Zitat eine sehr viel natürlichere Position unter den sechs anderen Zitaten des Kapitels aus Jesaia. Es muss sich um einen Text handeln, den der Redaktor von *II² zunächst ausgelassen hatte (mit Absicht oder nicht) und später am Ende des Kapitels nachtrug. Der

²¹⁹ Die Lesart κυριευσόμεθα anstelle von κυριευθσόμεθα (*LXX*) erklärt sich vielleicht dadurch, dass der Kopist von *R* den Text aus dem Gedächtnis vervollständigte und dabei einen Fehler machte.

²²⁰ Dass der Redaktor von *R* ἐπίοσαν wiederherstellte, wo die Mehrzahl der *LXX*-Handschriften ἐπιον hat, ist bemerkenswert und zeigt, dass er über eine überdurchschnittliche Bibelkenntnis verfügte. Der Kopist von *L^b* bevorzugte die klassische Aoristform (so auch in *A^{III}*).

²²¹ Hier wurden zwei Fehler begangen, der eine infolge der Verwechslung von *N* und *Π* in einer Unzialhandschrift, der andere deswegen, weil der Vokal ι und der Diphthong ει gleich ausgesprochen wurden.

²²² Ein weiteres Beispiel für die Verwechslung *N* / *Π* in einer Unzialhandschrift; die Korrektur von *R* könnte von den vorausgehenden Worten ἐν αἴμασι angeregt sein.

Redaktor von R bemerkte die Anomalie in der Reihenfolge der Texte und fügte den Text wieder in die Gruppe der Jesaiazitate ein.²²³

²²³ Nach HOLL, *Sacra Parallela*, 131, ist es wenig wahrscheinlich, dass ein Kopist sich solche Mühe mit dem kurzen Text machte, anstatt ihn einfach wegzulassen; nach ihm bewahrte R hier die ursprüngliche Situation, während in H^{III} und ML^b ein Fehler vorliegt, der nicht jeweils unabhängig, sondern in einem gemeinsamen Vorfahren begangen wurde. Die Position von R im Verhältnis zu T und H^{III} ist jedoch mittlerweile so klar bestimmt, dass man eher mit einer Korrektur von R rechnen sollte.

Ratio edendi

Das Ziel der Edition war die Rekonstruktion des in den *Sacra* überlieferten Textes, nicht des Textes der zitierten Autoren oder Werke, obwohl letzterer systematisch berücksichtigt wurde. Der Edition der beiden Rezensionen, die die Reste des Buches II enthalten, liegen die Beziehungen zwischen den verschiedenen Florilegien zugrunde, in denen diese Rezensionen erhalten sind, und wenn ein Florileg in mehreren Handschriften überliefert ist, die Beziehungen zwischen diesen Textzeugen.

Wenn ein und dasselbe Zitat sowohl in der einen als auch in der anderen der beiden Rezensionen erscheint, wurde in dem Fall, dass die eine Rezension einen Fehler oder die Textzeugen Varianten aufweisen, die zunächst gleichwertig erscheinen, die andere Rezension herangezogen, um den Fehler zu korrigieren oder zwischen den Varianten zu entscheiden.

Einen weiteren Prüfstein für die Einschätzung der in den Zeugen der *Sacra* überlieferten Lesarten bildet die direkte Überlieferung der zitierten Texte: Auch sie hilft bei der Unterscheidung, welche Lesart mit größerer Wahrscheinlichkeit auf den Kompilator zurückgehen und welche später von einem Redaktor oder einem Kopisten eingefügt worden sein könnte. Der Beitrag dieser beiden Quellen, der Zwillingsrezension und der direkten Überlieferung, hat freilich seine Grenzen. So haben beide den Nachteil, dass sie nicht immer zur Verfügung stehen. Ferner muss man beim Textbefund der Zeugen der *Sacra* mit einer möglicherweise sehr alten Kontamination rechnen und ihre starke und ständige Tendenz berücksichtigen, den Text der Zitate umzuarbeiten; was das Zeugnis der direkten Überlieferung betrifft, steht ferner fest, dass der Kompilator nicht immer die Lesart kannte, die moderne Editoren für die ursprüngliche halten, denn er war von Handschriften, nicht von Editionen abhängig. Für eine klare Sicht auf die Beziehungen zwischen den in den *Sacra* zitierten Texten und deren direkter Überlieferung sind mithin kritische Editionen nötig, und für eine Anzahl an zitierten Werken fehlen diese immer noch.

Obwohl es an den meisten Stellen leicht gewesen wäre, den Text mithilfe der direkten Überlieferung zu korrigieren, haben wir uns oftmals damit begnügt, auf die Verderbnis im Text hinzuweisen und die Lesarten der direkten Überlieferung im kritischen Apparat zu vermerken, da die Unsicherheit zu groß war, ob ein so wiederhergestellter Text tatsächlich mit demjenigen übereinstimmen würde, den der Kompilator ursprünglich

zitierte. Dies betrifft besonders Auslassungen von einer gewissen Länge: Selbst wenn man den ergänzten Text zwischen die entsprechenden diakritischen Zeichen setzte (<>), besteht das Risiko, dass man diese Korrekturen womöglich mit dem ursprünglichen Textzustand der *Sacra* verwechselt.

Es gibt einige Fälle morphologisch ungewöhnlicher Verbalformen, die wir, nicht ohne Zögern, im Text belassen haben. So bleibt normalerweise der Stammvokal von ἀρκέω im Aorist erhalten, doch im *FlorK* begegnet man διαρκῆσαι (II¹156 / K cap. A 3, 39), διήρκησαν und διήρκησεν (II¹405 / K cap. A 23, 3 und II¹408 / K cap. A 23, 6) sowie ἔξαρκῆσαι (II¹408 / K cap. A 23, 6); nur eine dieser Stellen kommt auch in *II² vor, wo man die klassische Form διαρκέσαι (*II²1331 / T cap. E 9, 21) findet. Umgekehrt bieten beide Rezensionen im selben Zitat die Lesart κατεστόρησεν (II¹156 / K cap. A 3, 39 und *II²1331 / T cap. E 9, 21) anstelle der normalen Aoristform κατεστόρεσεν (καταστορέννυμι). Ferner stehen in beiden Rezensionen an einander nicht korrespondierenden Stellen phonetisch abweichende Formen des Verbums καθαρίζω, nämlich ἐκαθερίζοντο (II¹2180 / K cap. Φ 2, 24) und zweimal ἐκαθερίσθησαν (*II² 1570 / T cap. E 49, 9); diese Formen erscheinen jeweils in Zitaten aus dem NT: Das Imperfekt ἐκαθερίζοντο ist der Echo eines Präsens (καθαρίζονται) in Matth. 11, 5, während die Aoristformen in Luc. 17, 14 und 17 in ihrer üblichen Gestalt figurieren. Hingewiesen sei noch auf die Form (ἐν ναυαγίῳ) ἔσται (πυρός) von P (ἔσεται R) in *II²2474 / PML^b cap. Σ 5, 3, einem Scholion, das somit aus der Feder des Kompilators stammt. Es handelt sich zweifellos um ein schlecht gebildetes Futur von εἶμι (*sum*); die Lesart von R ist bei Homer belegt, aber auch sie fällt aus dem Rahmen eines Prosatextes vom Beginn des 7. Jh.s.

Im Bereich der Orthographie sind wir weitgehend den Handschriften gefolgt, besonders hinsichtlich der Akzentsetzung und der Behandlung der Enklitika, die häufig nicht den in byzantinischer Zeit obsoleten Regeln der antiken Grammatiker folgt.²²⁴ Wir haben bei Adverbien auf -ῆ und bei temporalen Augmenten kein Iota subscriptum gesetzt und uns so den Gewohnheiten der Kopisten angepasst, es aber dort gesetzt, wo es eine morphologische Funktion hat, die unser Verständnis des Griechischen zu sehr erleichtert, um weggelassen werden zu können. Wenn zwei verschiedene

²²⁴ J. NORET, *L'accentuation byzantine: en quoi et pourquoi elle diffère de l'accentuation «savante» actuelle, parfois absurde*, in: *The Language of Byzantine Learned Literature*. Edited by M. HINTERBERGER (*Studies in Byzantine History and Civilization*, 9), Turnhout 2014, 96–145 (besonders 99–100, wo weitere Publikationen des Autors zu dieser Frage aufgeführt sind, die lange vernachlässigt, ja ignoriert worden ist).

Schreibweisen akzeptabel waren, haben wir beide im Text belassen und sind dabei vom absoluten Unifomitätsprinzip abgewichen, das gewöhnlich in kritischen Editionen bevorzugt wird. Diese leichte Anarchie mag beunruhigend sein, doch entspricht sie den Verhältnissen, unter denen die Kompilation entstanden ist und zwischen dem 9. und 15. Jh. überliefert wurde.

TEXTUS

IOHANNIS MONACHI

SACRA

Liber II. Recensio altera

A–E

Sigel der Textzeugen

Im kritischen Apparat der Titloi bezeichnet ein hochgestelltes „pin“ hinter einem Siglum das Inhaltsverzeichnis, ein hochgestelltes „txt“ den Text; ohne Zusatz bezeichnet das Siglum die Übereinstimmung von Inhaltsverzeichnis und Text (z.B.: R^{pin}, R^{txt}, R = R^{pin et txt})

- T Thessaloniki, *Μονή Βλατάδων*, 9 (10. Jh.)
- H^{I-III} Jerusalem, *Πατριαρχική Βιβλιοθήκη*, Παναγίου Τάφου 15 (11. Jh.)
- A^{I-III} Athen, *Ἐθνική Βιβλιοθήκη τῆς Ἑλλάδος*, Μετόχιον τοῦ Παναγίου Τάφου 274 (14. Jh.)
- R Berlin, *Staatsbibliothek zu Berlin–Preußischer Kulturbesitz*, Phill. 1450 (12. Jh.)
- L^a Florenz, *Biblioteca Medicea Laurenziana*, plut. VIII. 22, f. 1r–45v (14. Jh.)
- P Paris, *Bibliothèque nationale de France*, gr. 923 (9. Jh.)
- M Venedig, *Biblioteca Nazionale Marciana*, gr. 138 (10./11. Jh.)
- L^b Florenz, *Biblioteca Medicea Laurenziana*, plut. VIII. 22, f. 46r–73v (14. Jh.)
- Q³ Paris, *Bibliothèque nationale de France*, Coislin 20 (9. Jh.)
- V^w Wien, *Österreichische Nationalbibliothek*, Suppl. Gr. 178 (11. Jh.)
- E Modena, *Biblioteca Estense universitaria*, gr. 111 (II D 12) (12. Jh.)
- L^c Florenz, *Biblioteca Medicea Laurenziana*, plut. VIII. 22, f. 74r–189v (14. Jh.)
- K Vatikanstadt, *Bibliotheca Apostolica Vaticana*, Vat. gr. 1553 (II¹)
- V *Florilegium Vaticanum* (II¹)

Abkürzungen in den Apparaten

a. c.	ante correctionem	propt.	propter
acc.	accentus	resect.	resectus
add.	addidit / -erunt	s. a.	sine attributione ¹
addit.	addidamentum	sc.	scilicet
adiunx.	adiunxit	scrips.	scripsit
ap.	apud	s. d.	sine distinctione ²
app. crit.	apparatus criticus	secund.	secundum
a. ras.	ante rasuram	ser.	series
atrament.	atramentum	s. l.	supra lineam
cancellav.	cancellavit	spir.	spiritus
cap.	caput	supplev.	supplevit
cf.	confer	text. / txt	textus
cod. / codd.	codex / codices	transpos.	transposuit / -erunt
coniec.	coniecit / -erunt		
corr.	correctio		
correx.	correxit		
ed.	editio		
e. g.	exempli gratia		
eras.	erasit		
evanesc.	evanescens		
exspectav.	exspectaveris		
f.	folium		
hab.	habet		
ibid.	ibidem		
i.e.	id est		
interpunx.	interpunxit		
iterav.	iteravit		
l.	linea		
lac.	lacuna		
mg.	margo		
man. rec.	manus recens		
om.	omisit / -erunt		
p.	pagina		
p. c.	post correctionem		
pin	pinax		
praem.	praemisit / -erunt		
p. ras.	post rasuram		

¹ Eine Stelle ist von der vorhergehenden zwar getrennt, aber die Attribution fehlt.

² Eine Stelle ist von der vorhergehenden weder durch eine Attribution noch durch ein Zeichen noch durch einen Zwischenraum getrennt.

Κεφάλαια τῶν Παρα<λ>λήλων ἐκ τῆς θείας Γραφῆς, Ἰωάννου μοναχοῦ

Ἰωάννου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ τοῦ
Δαμασκηνοῦ, Ἐκλογῶν βιβλίον α' καὶ β'

5 <Τῶν Ἱερῶν βίβλος β'
Περὶ συστάσεως καὶ καταστάσεως
τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων>

<Ὁ πίναξ τῶν κεφαλαίων
Στοιχεῖον Α

10	Τίτλος α'	Περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου πλάσεως καὶ κατασκευῆς,
καὶ ὅσα περὶ ἡμῶν ἐν Γραφαῖς ἐμφέρεται.
	Τίτλος β'	Περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι αὐτεξούσιον αὐτὸν πεποί-
ηκεν ὁ θεὸς καὶ ἡγεμόνα ἀπάντων τῶν ἐπιγείων.
15	Τίτλος γ'	Περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ἐπ' ἀφθαρσία καὶ ἀθανα-
σία κατὰ θεῖαν δωρεὰν πρὸς τοῦ θεοῦ διεπλάσθη,
ἐντολῆς θείας δηλαδὴ φυλαττούσης τὴν χάριν.

8 – 28, 6 *Index capitum a nobis confectus e reliquiis recensionis* *Π² 9 – 11 Στοι-
χεῖον Α Τίτλος α'] cf. *Π²1–60 / T cap. A 1, 1–60 12 – 13 Τίτλος β'] cf. *Π²61–
86 / T cap. A 2, 1–26 14 – 16 Τίτλος γ'] cf. *Π²87–96 / T cap. A 3, 1–10

1 – 2 Κεφάλαια – μοναχοῦ] *sic titulus in T (deest in H^{III}A^{III})* 1 Παράλληλων]
scripsi, παραλήλων T 3 – 4 Ἰωάννου – β'] *sic titulus in R* 5 – 7 Τῶν – πραγμά-
των] *sic coniecimus e Prologo ad Sacra I–III*

Τίτλος δ'	Περὶ τοῦ Ἀδάμ, ὅτι σοφώτατος καὶ διορατικὸς καὶ προφήτης ὑπῆρχεν πρὸ τῆς παρακοῆς.	
Τίτλος ε'	Περὶ ἀγαθοεργίας καὶ ἀγαθοποιῶν ἀνδρῶν.	
Τίτλος ς'	Περὶ ἀνηκόων καὶ ἀνυποτάκτων.	
Τίτλος ζ'	Περὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, ὅτι τῶν ἀρχομένων τὰ πταίσματα τοῖς ἄρχουσιν ἐπιγράφονται, ὡς παρ' αἰτίαν ἐκείνων καὶ ἀμέλειαν συμβαίνοντα.	5
Τίτλος η'	Περὶ ἀρχομένων, ὅτι ἐξομοιοῦνται οἱ ἀρχόμενοι τοῖς τῶν ἀρχόντων ἡθεσιν.	
Τίτλος θ'	Περὶ ἀρχομένων, ὅτι πρὸς τὰς προαιρέσεις τῶν ἀρχομένων τὰς μοχθηράς, οὕτω καὶ ἄρχοντας λοιμοὺς καθιστᾷ τὸ θεῖον κρίμα.	10
Τίτλος ι'	Περὶ ἀρχόντων, ὅτι χρή κατὰ τὸν τύπον τοῦ κυρίου δι' ὑποδειγμάτων ἀγαθῶν ἀνάγειν πρὸς ἀρετὴν τὸ ὑπήκοον, καὶ προσφιλεῖ ποιεῖν ἑαυτοῖς τὸν λαόν.	15
Τίτλος ια'	Περὶ ἀρχόντων καὶ προεστώτων, ὅτι χρή πυκνότερον ταῖς νοθεσίαις καὶ διαμαρτυρίαις χρῆσθαι αὐτοὺς πρὸς τὸν λαόν, πρὸς τὸ ἑαυτῶν ἀκίνδυνον.	
Τίτλος ιβ'	Περὶ ἀναρχίας, ὅτι ἐπιβλαβὴς καὶ ἐπικίνδυνος καὶ συγχύσεως αἰτία.	20
Τίτλος ιγ'	Περὶ ἀρίστων ἀνδρῶν, ὅτι σωτήριος ἡ τούτων ἐφορεία καὶ ἐπιστασία τοῖς πράγμασιν καὶ τῷ λαῷ.	
Τίτλος ιδ'	Περὶ ἀφορίας χρηστῶν ἀνδρῶν, ὅτι ἐπικίνδυνος τῷ βίῳ.	25

1 – 2 Τίτλος δ'] cf. *Π²97–98 / T cap. A 4, 1–2 3 Τίτλος ε'] cf. *Π²99–131 / T cap. A 5, 1–33 4 Τίτλος ς'] cf. *Π²132–161 / T cap. A 6, 1–30 (III / par. 63 B) 5 – 7 Τίτλος ζ'] cf. *Π²162–177 / T cap. A 7, 1–16 8 – 9 Τίτλος η'] cf. *Π²178–183 / T cap. A 8, 1–6 10 – 12 Τίτλος θ'] cf. *Π²184–188 / T cap. A 9, 1–5 13 – 16 Τίτλος ι'] cf. *Π²189–204 / T cap. A 10, 1–16 17 – 19 Τίτλος ια'] cf. *Π²205–219 / T cap. A 11, 1–15 20 – 21 Τίτλος ιβ'] cf. *Π²220–235 / T cap. A 12, 1–16 22 – 23 Τίτλος ιγ'] cf. *Π²236–254 / T cap. A 13, 1–19 24 – 25 Τίτλος ιδ'] cf. *Π²255–269 / T cap. A 14, 1–15

- Τίτλος ιε' Περὶ ἀφορίας θείου λόγου παρ' αἰτίαν τῶν μὴ ὑπείκοντων τῇ τούτου διδασκαλίᾳ.
- Τίτλος ις' Περὶ ἀκαταστάτων τῷ λογισμῷ καὶ τῇ γνώμῃ ἀνιδρύτων.
- 5 Τίτλος ιζ' Περὶ ἀδήλων καὶ ἀγνοουμένων ἡμῖν πραγμάτων, καὶ ὅτι ἀλυσιτελὴς ἡ περὶ τούτων ἀδολεσχία καὶ φαντασιώδης.
- Τίτλος ιη' Περὶ ἀγγέλλοντος καὶ μεσάζοντος ἀπόκρισιν.
- Τίτλος ιθ' Περὶ ἀγγελίας ἀγαθῆς.
- 10 Τίτλος κ' Περὶ ἀγγελίας κακῆς.
- Τίτλος κα' Περὶ ἁμαρτιῶν, ὅτι τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα προξενουῖσι καὶ ἄγουσιν ἐφ' ἡμᾶς τὰ κακά.
- Τίτλος κβ' Περὶ ἀνθρωπαρέσκων καὶ προσποιητῶς καὶ ὑπόλως διακειμένων.
- 15 Τίτλος κγ' Περὶ αὐταρέσκων καὶ *ἐαυτοὺς συνιστώντων* καὶ *ἐαυτοὺς ἀποδεχομένων*.
- Τίτλος κδ' Περὶ ἀποκρίσεως καὶ ἀπολογίας, ὅτι χρὴ ἐν συνέσει καὶ ὀνόματι κυρίου τὰς ἀπολογίας τῶν ἐπερωτήσεων ποιεῖσθαι, μάλιστα δὲ τὰς περὶ τῆς σωτηρίου ἡμῶν πίστεως· ἀνατιθέμενοι γὰρ τῷ θεῷ τὰς διασαφήσεις τῶν ἐπερωτήσεων, τὸ μέγιστον μετὰ καὶ τῆς ἀληθείας ἐαυτοῖς περιποιούμεθα κλέος.
- 20 Τίτλος κε' Περὶ τῶν ἀποκρινομένων θρασέως.

15 II Cor. 10, 18

1 – **2** Τίτλος ιε'] cf. *II²270–272 / T cap. A 15, 1–3 **3** – **4** Τίτλος ις'] cf. *II²273–285 / T cap. A 16, 1–13 **5** – **7** Τίτλος ιζ'] cf. *II²286–316 / T cap. A 17, 1–31 **8** Τίτλος ιη'] cf. *II²317–322 / T cap. A 18, 1–6 **9** Τίτλος ιθ'] cf. *II²323–330 / T cap. A 19, 1–8 **10** Τίτλος κ'] cf. *II²331–336 / T cap. A 20, 1–6 **11** – **12** Τίτλος κα'] cf. *II²337–358 / T cap. A 21, 1–22 **13** – **14** Τίτλος κβ'] cf. *II²359–366 / T cap. A 22, 1–8 **15** – **16** Τίτλος κγ'] cf. *II²367–382 / T cap. A 23, 1–16 **17** – **22** Τίτλος κδ'] cf. *II²383–397 / T cap. A 24, 1–15 **23** Τίτλος κε'] cf. *II²398–403 / T cap. A 25, 1–6

Τίτλος κς'	Περὶ αἰτημάτων, ὅτι χρή τὰς ἐν προσευχαῖς παρὰ θεοῦ αἰτήσεις κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν καὶ μὴ κατὰ τὸ ἡμέτερον αἰτεῖν θέλημα· οὐκ ἴσμεν γὰρ ἡμεῖς τὸ συμφέρον, αὐτὸς δέ, ἅτε πατὴρ ἀγαθὸς καὶ πάντων προγνώστης, πρὸς μὲν τὰ λυσιτελοῦντα, ἐτοιμότατα ἐπινεύει, πρὸς δὲ τὰ βλάβην φέροντα οὐ συνεργεῖ αἰτούμενος.	5
Τίτλος κζ'	Περὶ ἀποβεβλημένων καὶ ἀπροσδέκτων πραγμάτων παρὰ θεῶ.	
Τίτλος κη'	Περὶ ἀδυνάτων καὶ δυσχερῶν ἡμῖν πραγμάτων.	10
Τίτλος κθ'	Περὶ ἀγορᾶς καὶ τῆς περὶ ταύτην τῶν ἐφόρων καταστάσεως.	
Τίτλος λ'	Περὶ ἀρμοδίων καὶ ὠραίων πραγμάτων.	
Τίτλος λα'	Περὶ ἀναρμόστων καὶ ἀπρεπῶν πραγμάτων.	
Τίτλος λβ'	Περὶ ἀπειλῆς, ὅτι χρή φοβεῖσθαι τοῦ θεοῦ τὰς ἀπειλάς, καὶ μὴ καταφρονητικῶς ἐπ' ὀλέθρῳ διακεῖσθαι.	15
Τίτλος λγ'	Περὶ ἀνωφελῶν καὶ ἀντιθέτων πραγμάτων.	
Τίτλος λδ'	Περὶ τῶν ἑαυτοὺς ἀτιμαζόντων.	
Τίτλος λε'	Περὶ τῶν ἀσεβῶς ἀπρονόητον εἶναι τὸν κόσμον λεγόντων καὶ τὰ κατὰ τοῦτον πράγματα.	20
Τίτλος λς'	Περὶ ἀρᾶς ἀκαίρου καὶ ματαίας καὶ εὐκαίρου.	
Τίτλος λζ'	Περὶ ἀκροάσεως, ὅτι χρή σπουδαίους πρὸς τὰς ἐπωφελεῖς εἶναι ἀκροάσεις, ἀποδιδράσκειν δὲ τὰς τῶν ἀνοήτων.	25

1 – 7 Τίτλος κς'] cf. *Π²404–410 / T cap. A 26, 1–7 8 – 9 Τίτλος κζ'] cf. *Π²411–419 / T cap. A 27, 1–9 10 Τίτλος κη'] cf. *Π²420–433 / T cap. A 28, 1–14
11 – 12 Τίτλος κθ'] cf. *Π²434–438 / T cap. A 29, 1–5 13 Τίτλος λ'] cf. *Π²439–442 / T cap. A 30, 1–4 14 Τίτλος λα'] cf. *Π²443–449 / T cap. A 31, 1–7 15 – 17 Τίτλος λβ'] cf. *Π²450–459 / T cap. A 32, 1–10 18 Τίτλος λγ'] cf. *Π²460–461 / T cap. A 33, 1–2 19 Τίτλος λδ'] cf. *Π²462–471 / T cap. A 34, 1–10 20 – 21 Τίτλος λε'] cf. *Π²472–477 / T cap. A 35, 1–6 22 Τίτλος λς'] cf. *Π²478–481 / T cap. A 36, 1–4 23 – 25 Τίτλος λζ'] cf. *Π²482–490 / T cap. A 37, 1–9

- Τίτλος λη' Περὶ τῶν παρακρωμένων ἐπιβούλως τὰ ἀλλότρια.
- Τίτλος λθ' Περὶ ἀργολόγων καὶ βαττολόγων καὶ αἰσχρο-
λόγων.
- Τίτλος μ'
- 5 Τίτλος μα' Περὶ ἀπληστίας, ὅτι ἀπλήστως ἔχομεν πρὸς τὴν
τοῦ πλείονος ὄρεξιν, βαρύτατον δὲ καὶ θεοστυ-
γὲς τὸ πάθος.
- Τίτλος μβ'
- 10 Τίτλος μγ' Περὶ ἀστρολόγων.

Στοιχεῖον Β

- Τίτλος α'
- 15 Τίτλος ε' Περὶ τοῦ ἀνθρωπείου βίου, ὅτι ἐπίμοχθος καὶ ἐπώ-
δυνος.
- Τίτλος ζ'
- Τίτλος ζ'
- 20 Τίτλος η'
- Τίτλος ιδ'

1 Τίτλος λη'] cf. *Π²491 / T cap. A 38, 1 2 – 3 Τίτλος λθ'] cf. *Π²492–509 / T cap. A 39, 1–18 4 Τίτλος μ'] cf. *Π²510–513 / T cap. A 40, 1–4 5 – 7 Τίτλος μα'] cf. *Π²514–521 / T cap. A 41, 1–8 8 – 9 Τίτλος μβ'] cf. *Π²522–530 / T cap. A 42, 1–9 10 Τίτλος μγ'] cf. *Π²531–533 / T cap. A 43, 1–3 11 – 14 Στοιχεῖον Β Τίτλος α'] cf. *Π²534–542 / T cap. B 1, 1–9 15 – 16 Τίτλος ε'] cf. *Π²543–586 / T cap. B 5, 1–44 17 – 18 Τίτλος ζ'] cf. *Π²587–607 / T cap. B 6, 1–21 19 – 20 Τίτλος ζ'] cf. *Π²608–622 / T cap. B 7, 1–15 21 – 22 Τίτλος η'] cf. *Π²623–638 / T cap. B 8, 1–16 23 Τίτλος ιδ'] cf. *Π²639–642 / T cap. B 14, 1–4

Τίτλος ιε'	Περὶ βεβαίου καὶ ἀβεβαίου ἀνδρός.
Τίτλος ις'	Περὶ βρωμάτων καὶ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.

Στοιχεῖον Γ

Τίτλος α'	Περὶ γεωργίας καὶ γεωργῶν, ὅτι καλὸν τὸ ἐργάζεσθαι.	5
Τίτλος β'	Περὶ γλυκυλάλων.	
Τίτλος γ'	Περὶ γέλωτος καὶ γελοιαστῶν.	
Τίτλος δ'	Περὶ γογγυστῶν καὶ μεμψιμοίρων.	
Τίτλος ε'	Περὶ γενεᾶς ἀγαθῆς.	
Τίτλος ς'	Περὶ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ πονηρᾶς.	10
Τίτλος ζ'	Περὶ γνωσιμαχούντων καὶ ἑαυτοὺς κατα- μεμφομένων.	
Τίτλος η'	Περὶ τοῦ γνῶναι ἑαυτὸν καὶ τὰ οἰκεῖα μέτρα, καὶ μὴ ἐπαίρεσθαι.	

Στοιχεῖον Δ

15

Τίτλος α'	Περὶ διαθηκῶν καὶ κληρονόμων.
Τίτλος β'	Περὶ διδασκαλίας, καὶ ὅτι οὐ πάντων τὸ διδάσκειν, ἀλλὰ σοφῶν καὶ πεπαιδευμένων.

8 Iudae 16 13 γνῶναι ἑαυτὸν] cf. e. g. Plat., *Prot.*, 343b3

1 Τίτλος ιε'] cf. *Π²643–654 / T cap. B 15, 1–12 2 Τίτλος ις'] cf. *Π²655–657 / T cap. B 16, 1–3 3–5 Στοιχεῖον Γ Τίτλος α'] cf. *Π²658–688 / T cap. Γ 1, 1–31 6 Τίτλος β'] cf. *Π²689–701 / T cap. Γ 2, 1–13 7 Τίτλος γ'] cf. *Π²702–707 / T cap. Γ 3, 1–6 8 Τίτλος δ'] cf. *Π²708–714 / T cap. Γ 4, 1–7 9 Τίτλος ε'] cf. *Π²715–716 / T cap. Γ 5, 1–2 10 Τίτλος ς'] cf. *Π²717–728 / T cap. Γ 6, 1–12 11–12 Τίτλος ζ'] cf. *Π²729–746 / T cap. Γ 7, 1–18 13–14 Τίτλος η'] cf. *Π²747–783 / T cap. Γ 8, 1–37 15–16 Στοιχεῖον Δ Τίτλος α'] cf. *Π²784–788 / R cap. Δ 1, 1–5 17–18 Τίτλος β'] cf. *Π²789–805 / R cap. Δ 2, 1–17

	Τίτλος γ'	Περὶ διδασκάλων αἰρετικῶν, καὶ ὅτι χρή φεύγειν αὐτούς.
	Τίτλος δ'	Περὶ διηγουμένων καὶ διδασκόντων μάταια.
	Τίτλος γ'	Περὶ διανοουμένων καὶ ἐνθυμουμένων κακά.
5	Τίτλος ζ'	Περὶ δικαιούντων ἑαυτούς καὶ κατοφρυομένων τῶν ἐτέρων.
	Τίτλος ζ'	Περὶ δειλῶν καὶ διψύχων καὶ ἀκαταστάτων τῇ γνώμῃ.
10	Τίτλος η'	Περὶ δικολόγων καὶ τῶν κρίσεις ἀλλοτρίας ἀναδεχομένων.
	Τίτλος θ'	Περὶ δείπνου καὶ συνεστιάσεως.
	Τίτλος ι'	Περὶ διαφορᾶς ἡδίστων καὶ ἡδυτέρων κατὰ σύγκρισιν.
15	Τίτλος ζ'	Περὶ δωρεῶν καὶ χαρισμάτων, ὅτι οὐ δεῖ ὡς ἔτυχε πάντων πᾶσι μεταδιδόναι.
	Τίτλος ια'	Περὶ διαφορᾶς καταστάσεων καὶ τρόπων καὶ ἀνομοιότητος γνωμῶν, ὅτι οὐ πάντες τοῖς αὐτοῖς ἀρέσκονται.
20	Τίτλος ιγ'	Περὶ διορθώσεως βίου κακοῦ ἐπὶ τὸ ἀγαθόν, ὅτι εὐάρεστον καὶ φίλον θεῷ· τοῦτο δὲ τελεῖται καὶ κατορθοῦται ἐκ τοῦ μεμνησθαι μὲν τῶν ἐσφαλμένων καὶ ἀπομυσάττεσθαι, προσεγγίζειν δὲ πεποθημένως τοῖς ἀξιεπαίνοις καὶ χρηστοῖς.
25	Τίτλος ιδ'	Περὶ διακρίσεως, ὅτι χρή ἐπὶ παντὶ πράγματι διάκρισιν καὶ φόβον θεοῦ ἔχειν.

1 – 2 Τίτλος γ'] Περὶ διδασκάλων... cf. *Π²806–810 / R cap. Δ 3, 1–5 3 Τίτλος δ'] cf. *Π²811–818 / R cap. Δ 4, 1–8 4 Τίτλος γ'] Περὶ διανοουμένων... cf. *Π²819–839 / H^{III} cap. Δ 3, 1–21 5 – 6 Τίτλος ζ'] cf. *Π²840–850 / R cap. Δ 6, 1–11 7 – 8 Τίτλος ζ'] Περὶ δειλῶν... cf. *Π²851–862 / R cap. Δ 7, 1–12 9 – 10 Τίτλος η'] cf. *Π²863–865 / R cap. Δ 8, 1–3 11 Τίτλος θ'] cf. *Π²866–874 / R cap. Δ 9, 1–9 12 – 13 Τίτλος ι'] cf. *Π²875–877 / R cap. Δ 10, 1–3 14 – 15 Τίτλος ζ'] Περὶ δωρεῶν... cf. *Π²878–884 / H^{III} cap. Δ 7, 1–7 16 – 18 Τίτλος ια'] cf. *Π²885–893 / R cap. Δ 11, 1–9 19 – 23 Τίτλος ιγ'] cf. *Π²894–920 / T cap. Δ 13, 1–27 24 – 25 Τίτλος ιδ'] cf. *Π²921–931 / T cap. Δ 14, 1–11

Τίτλος ιε'	Περὶ διαγνώσεως καὶ πείρας ἡθῶν καὶ κρυφίων τρόπων ἀνδρός.	
Τίτλος ις'	Περὶ δωροδοσίας.	
Τίτλος ιζ'	Περὶ δημηγερτῶν λοιμῶν, καὶ ὅτι χρή φεύγειν καὶ ἐκκλίνειν τὰς τοῦ δήμου ἀνασοβάς καὶ συμφωνίας.	5
Τίτλος ιη'	Περὶ διακινήτων καὶ ἀργοφάγων λουππαίων, ἀνασεσοβημένων καὶ πεφαντασμένων ἐπ' ὀλέθρῳ.	
Τίτλος ιθ'	Ὅτι χρή τὰ δεύτερα ἐν πᾶσιν προθεωρεῖν καὶ περισκοπεῖν· τρέπεται γὰρ τὰ ἀνθρώπινα πάντα καὶ ἄδηλα εἰσίν.	10
Τίτλος κ'	Περὶ δομάτων καὶ δωρεῶν ἀγαθῶν, ὅτι παρὰ θεοῦ πᾶν ἀγαθόν.	
Τίτλος κα'	Περὶ τῶν δουλευόντων τῷ θεῷ, καὶ ὅτι χρή τοὺς τιμᾶν καὶ σέβειν, καὶ τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν προσάγειν.	15
Τίτλος κβ'	Περὶ δικαίων, ὅτι φυλάττει αὐτοὺς κύριος ἐκ πειρασμῶν, καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἔτη πολλὰ ζῶσιν, καὶ ὅτι ὑπὸ θεοῦ ἀγαπῶνται καὶ εὐλογοῦνται οἱ οἴκοι τῶν δικαίων.	
Τίτλος κγ'	Περὶ δικαίων καὶ εὐχῆς παρ' αὐτῶν γινομένης, καὶ ὅτι δεκτὴ καὶ τιμία παρὰ θεῷ ἐστίν.	20
Τίτλος κδ'	Περὶ δικαίων, ὅτι περιφρονοῦνται ὑπὸ τῶν ἀδίκων καὶ ἀσεβῶν, καὶ διασύρονται.	
Τίτλος κε'	Περὶ δικαίων, ὅτι τίμιος παρὰ κυρίῳ ὁ θάνατος αὐτῶν, καὶ ὡς ἡ μνήμη αὐτῶν ἐγκωμιάζεται, καὶ τελευτῶντες ὑπὸ πάντων ζητοῦνται.	25

1 – 2 Τίτλος ιε'] cf. *Π²932–948 / T cap. Δ 15, 1–17 3 Τίτλος ις'] cf. *Π²949–952 / T cap. Δ 16, 1–4 4 – 5 Τίτλος ιζ'] cf. *Π²953–972 / T cap. Δ 17, 1–20 6 – 7 Τίτλος ιη'] cf. *Π²973–980 / T cap. Δ 18, 1–8 8 – 10 Τίτλος ιθ'] cf. *Π²981–989 / T cap. Δ 19, 1–9 11 – 12 Τίτλος κ'] cf. *Π²990–1000 / T cap. Δ 20, 1–11 (I / C cap. X 1) 13 – 15 Τίτλος κα'] cf. *Π²1001–1029 / T cap. Δ 21, 1–29 16 – 19 Τίτλος κβ'] cf. *Π²1030–1059 / T cap. Δ 22, 1–30 20 – 21 Τίτλος κγ'] cf. *Π²1060–1073 / T cap. Δ 23, 1–14 22 – 23 Τίτλος κδ'] cf. *Π²1074–1105 / T cap. Δ 24, 1–32 24 – 26 Τίτλος κε'] cf. *Π²1106–1119 / T cap. Δ 25, 1–14

Τίτλος κς΄ Περὶ διαβόλου ἦτοι σατανᾶ καὶ δαιμόνων.

Στοιχεῖον Ε

- Τίτλος α΄ Περὶ ἐντολῶν θεοῦ καὶ τῶν φυλασσόντων αὐτάς,
καὶ ὅτι σωτήριοι καὶ ζωοποιοί, καὶ κατὰ πάντα εὐ-
5 θεῖαι καὶ ἅγαι καὶ δίκαιαι.
- Τίτλος β΄ Περὶ ἐντολῶν θεοῦ καὶ τῶν μὴ φυλαττόντων
αὐτάς.
- Τίτλος γ΄ Περὶ ἐπαίνων καὶ ἐγκωμίων καὶ τῶν χαιρόντων
ἐπ’ αὐτοῖς, καὶ ὅτι οὐ δεῖ πρὸ πείρας ἐπαινεῖν τινά.
- 10 Τίτλος ε΄ Περὶ ἐπιθυμίας, καὶ ὅτι οὐ δεῖ ἐξακολουθεῖν ταῖς
πονηραῖς ἐπιθυμίαις.
- Τίτλος ζ΄ Περὶ ἐκδικήσεως καὶ εἰσπράξεως ἁμαρτιῶν, ὅτι
οὐκ ἐκδικᾶται δις ἐπιτοαυτὸ ἐφ’ ἁμαρτίαις ὁ φι-
λάνθρωπος ἡμῶν κύριος, διορθούντων ἑαυτούς.
- 15 Τίτλος ζ΄ Περὶ ἐπικουρίας ἦτοι εὐεργεσίας καὶ προσφορᾶς
ἐξ ἀδίκων γινομένης, καὶ ὅτι ἀπρόσδεκτος παρὰ
θεῶ.
- Τίτλος η΄ Περὶ ἐχθρῶν καὶ πτώσεως αὐτῶν, καὶ ὅτι οὐ δεῖ
ἀδιαλλάκτως μεῖναι πρὸς τοὺς ἐπταικότας, οὐδὲ
20 χαίρειν ἐπὶ πτώμασιν αὐτῶν καὶ κακοπραγία.
- Τίτλος θ΄ Περὶ εὐπραγίας καὶ δυσπραγίας καὶ εὐπορίας καὶ
ἀπορίας, καὶ ὅτι χρὴ ἐφ’ ἑκατέρῳ τούτων, τὰ δεύ-
τερα σκοπεῖν διὰ τὰς κατὰ τὸν βίον μεταβολάς.

1 Τίτλος κς΄] cf. *Π²1120–1149 / T cap. Δ 26, 1–30 2 – 5 Στοιχεῖον Ε Τίτλος α΄]
cf. *Π²1150–1205 / T cap. Ε 1, 1–56 (III / par. 62 Α) 6 – 7 Τίτλος β΄] cf. *Π²1206–
1229 / T cap. Ε 2, 1–24 (III / par. 62 Β) 8 – 9 Τίτλος γ΄] cf. *Π²1230–1249 / T cap.
Ε 3, 1–20 10 – 11 Τίτλος ε΄] cf. *Π²1250–1268 / T cap. Ε 5, 1–19 12 – 14 Τίτλος
ζ΄] cf. *Π²1269–1272 / T cap. Ε 6, 1–4 15 – 17 Τίτλος ζ΄] cf. *Π²1273–1278 / T
cap. Ε 7, 1–6 18 – 20 Τίτλος η΄] cf. *Π²1279–1310 / T cap. Ε 8, 1–32 21 – 23
Τίτλος θ΄] cf. *Π²1311–1354 / T cap. Ε 9, 1–44

Τίτλος ι'	Περὶ ἐνεδρεύοντος <εἰς> ἐπιβουλὴν τοῦ πλησίον, καὶ ὅτι αὐτὸς ἐμπεσεῖται.	
Τίτλος ια'	Περὶ ἐμπορίας, καὶ ὅτι αἱ περὶ τὰ βιωτικὰ ἐνδελ- χεῖς ἀσχολίαι συνέχουσιν ἡμῶν τὴν ζωὴν, καὶ ἀποστεροῦσιν τῶν πνευματικῶν καὶ αἰωνίων ἀγαθῶν.	5
Τίτλος ιγ'	Περὶ ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων εἴτε κατορθωμάτων, εἴτε ἀμαρτημάτων, ἐν γνώσει ἢ ἀγνοίᾳ γινομένων.	
Τίτλος ιδ'	Περὶ εὐνούχων καὶ ἀγάμων.	
Τίτλος λ'	Περὶ τῶν εὐοδουμένων ἐν ἔργοις αὐτῶν.	10
Τίτλος λα'	Περὶ τῶν οὐκ εὐοδουμένων.	
Τίτλος λβ'	Περὶ ἔργων καὶ πράξεων, ὅτι χρὴ πρὸ πάσης ἐργα- σίας τῇ τοῦ θεοῦ μνήμῃ καὶ εὐχαριστίᾳ ἀγιάζεσθαι.	
Τίτλος λγ'	Περὶ ἐξουσίας καὶ δυναστείας, καὶ ὅτι παρὰ κυρίου πᾶν κράτος.	15
Τίτλος λδ'	Περὶ ἐγκαταλείψεως, ὅτι τὸ ἐρημωθῆναι καὶ γυ- μνωθῆναι τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας καὶ σκέπης, παντὸς δεινοῦ χαλεπώτερον.	
Τίτλος λε'	Περὶ ἐνδείας καὶ ἀπορίας.	
Τίτλος λς'	Περὶ ἐπαγωγῶν κατὰ κρίσιν δικαίαν τοῦ θεοῦ ἐπι- φερομένων ἡμῖν.	20
Τίτλος λζ'	Περὶ ἐπαιτίας.	
Τίτλος λη'	Περὶ ἐπιθυμιῶν ἀγίων ἀνδρῶν.	

1 – 2 Τίτλος ι'] cf. *Π²1355–1372 / T cap. E 10, 1–18 3 – 6 Τίτλος ια'] cf. *Π²1373–1390 / T cap. E 11, 1–18 7 – 8 Τίτλος ιγ'] cf. *Π²1391–1411 / T cap. E 13, 1–21 9 Τίτλος ιδ'] cf. *Π²1412–1417 / T cap. E 14, 1–6 10 Τίτλος λ'] cf. *Π²1418–1423 / T cap. E 30, 1–6 11 Τίτλος λα'] cf. *Π²1424–1432 / T cap. E 31, 1–9 12 – 13 Τίτλος λβ'] cf. *Π²1433–1439 / T cap. E 32, 1–7 14 – 15 Τίτλος λγ'] cf. *Π²1440–1452 / T cap. E 33, 1–13 16 – 18 Τίτλος λδ'] cf. *Π²1453–1460 / T cap. E 34, 1–8 19 Τίτλος λε'] cf. *Π²1461 / T cap. E 35, 1 20 – 21 Τίτλος λς'] cf. *Π²1462–1492 / T cap. E 36, 1–31 22 Τίτλος λζ'] cf. *Π²1493–1495 / T cap. E 37, 1–3 23 Τίτλος λη'] cf. *Π²1496–1500 / T cap. E 38, 1–5

	Τίτλος λθ'	Περὶ ἐπικουρίας, ὅτι καλὸν τὸ ἐπικουρεῖν τοῖς δεομένοις, εἰ οἷόν τε λόγῳ καὶ ἔργῳ.
	Τίτλος μ'	Περὶ ἐπιχειρούντων ἀλλήλοις.
5	Τίτλος μα'	Περὶ ἐπινοητοῦ καὶ εὐμηχανοῦ καὶ ἐμπείρου καὶ εὐμαθοῦς.
	Τίτλος μβ'	Περὶ ἐγγύης καὶ ἐγγυητοῦ.
	Τίτλος μγ'	Περὶ ἐνεχύρων.
	Τίτλος μδ'	Περὶ ἐγκρατείας.
10	Τίτλος με'	Περὶ ἐπικοίνων πραγμάτων, καὶ ὅτι ἐπίμαχα τὰ ἐπίκοινα.
15	Τίτλος μς'	Περὶ ἐλέγχοντος καὶ ἐπιτιμῶντος, ὅτι χρεῶν τῷ τοιοῦτῳ συνεσκιασμένως μὲν καὶ μὴ ἐμβριθῶς προσάγειν τὸν ἔλεγχον, ὅτι διαβρωτικόν, ἀναβιβάζειν δὲ πρὸς τὰ βέλτιστα ἡμερότητι τὸν ὑπεύθυνον.
	Τίτλος μζ'	Περὶ ἐνόχων θανάτου, ὅτι οὐδεὶς ὑπὲρ ἑτέρου ἀποθανεῖται, οὐ γονεῖς ὑπὲρ τέκνων, οὐ τέκνα ὑπὲρ γονέων.
	Τίτλος μη'	Περὶ τῶν ἑαυτοὺς ἐκδικούντων, ὅτι οὐ χρή.
20	Τίτλος μθ'	Περὶ εὐχαριστίας πρὸς θεόν, ὅτι χρή ἀνεπιλήστως ἔχειν <πρὸς> τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ καὶ τὰς ὑπὲρ τούτων εὐχαριστίας.
	Τίτλος ν'	Περὶ ἐγγαστριμύθων καὶ ἐπαισιδῶν καὶ οἰωνιζομένων.
25	Τίτλος να'	Περὶ εἰδώλων καὶ εἰδωλολατρῶν.

1 – 2 Τίτλος λθ'] cf. *Π²1501–1505 / T cap. E 39, 1–5 3 Τίτλος μ'] cf. *Π²1506–1507 / T cap. E 40, 1–2 4 – 5 Τίτλος μα'] cf. *Π²1508–1513 / T cap. E 41, 1–6 6 Τίτλος μβ'] cf. *Π²1514–1520 / T cap. E 42, 1–7 7 Τίτλος μγ'] cf. *Π²1521–1522 / T cap. E 43, 1–2 8 Τίτλος μδ'] cf. *Π²1523–1534 / T cap. E 44, 1–12 9 – 10 Τίτλος με'] cf. *Π²1535–1540 / T cap. E 45, 1–6 11 – 15 Τίτλος μς'] cf. *Π²1541–1551 / T cap. E 46, 1–11 16 – 18 Τίτλος μζ'] cf. *Π²1552–1554 / T cap. E 47, 1–3 19 Τίτλος μη'] cf. *Π²1555–1561 / T cap. E 48, 1–7 20 – 22 Τίτλος μθ'] cf. *Π²1562–1578 / T cap. E 49, 1–17 23 – 24 Τίτλος ν'] cf. *Π²1579–1586 / T cap. E 50, 1–8 25 Τίτλος να'] cf. *Π²1587–1592 / T cap. E 51, 1–6

Στοιχείον Η

- Τίτλος α' Περὶ ἡμέρας ἀγαθῆς καὶ ἑορταστικῆς.
 Τίτλος β' Περὶ ἡμέρας σκληρᾶς καὶ θλιβερᾶς, καὶ ὅτι χρὴ
 ἐκκλίνειν καὶ παραφυλάττεσθαι.

Στοιχείον Θ

5

- Τίτλος α' Περὶ θρασέων καὶ ἀνδρείων.
 Τίτλος β' Περὶ θρασέων καὶ τολμηρῶν.
 Τίτλος γ' Περὶ θεληματαρίων καὶ πεισματικῶν καὶ αὐταρέ-
 σκων, ὅτι βαρὺ τὸ πάθος.
 Τίτλος δ' Περὶ τοῦ μὴ θαρρῆσαι, μὴ δὲ ἐμπιστεῦσαι ἐκάστω 10
 τὰ καθ' ἑαυτοῦς.

Στοιχείον Ι

- Τίτλος α' Περὶ ἰσότητος, ὅτι ἡ ἰσότης φιλαδελφίας ἐστὶ μή-
 τηρ καὶ τροφός, ἔν τε τοῖς πνευματικοῖς ἔν τε
 τοῖς σαρκικοῖς ἐκάστω τὰ πρὸς ἀξίαν νέμονται. 15
 Τίτλος β' Περὶ ἱματισμοῦ καὶ ἐνδυμενίας, καὶ ὅτι οὐ δεῖ ἱμα-
 τισμῷ πολυτελεῖ κεχρηῆσθαι.
 Τίτλος γ' Περὶ ἱατρῶν καὶ ἱατρείας.

1 – 2 Στοιχείον Η (*in* *II² Στοιχείον Ζ *non fuisse videtur*) Τίτλος α'] cf. *II²1593–1597 / T cap. Η 1, 1–5 3 – 4 Τίτλος β'] cf. *II²1598–1609 / T cap. Η 2, 1–12
 5 – 6 Στοιχείον Θ Τίτλος α'] cf. *1610–1611 / T cap. Θ 1, 1–2 7 Τίτλος β'] cf. *II²1612–1622 / R cap. Θ 2, 1–11 8 – 9 Τίτλος γ'] cf. *II²1623–1632 / R cap. Θ 3, 1–10 10 – 11 Τίτλος δ'] cf. *II²1633–1642 / R cap. Θ 4, 1–10 12 – 15 Στοιχείον Ι Τίτλος α'] cf. *II²1643–1657 / T cap. Ι 1, 1–15 16 – 17 Τίτλος β'] cf. *II²1658–1675 / T cap. Ι 2, 1–18 18 Τίτλος γ'] cf. *II²1676–1689 / T cap. Ι 3, 1–14 (III / par. 6 AB)

Στοιχεῖον Κ

5	Τίτλος α'	Περὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς παρὰ θεοῦ γενομένης παγκάλου καὶ ποικίλης κτίσεως αὐτοῦ, καὶ ὅτι οὐδὲν αὐτόματον ἢ αὐτοσχέδιον ἐν αὐτῷ, οὔτε ἐν ὁρατοῖς, οὔτε ἐν ἀοράτοις.
	Τίτλος β'	Περὶ καιροῦ, ὅτι <i>καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι</i> .
	Τίτλος γ'	Περὶ καρτερίας καὶ παραμονῆς, ὅτι ἀνυτικὸν τῶν ζητουμένων τὸ καρτερικόν.
10	Τίτλος δ'	Περὶ κάλλους καὶ εὐπρεπείας σώματος, ὅτι οὐκ ἐν τούτοις, ἀλλ' ἐν τῇ τῆς ψυχῆς ὡραιότητι ὁ θεὸς ἐπαναπαύεται.
	Τίτλος ε'	Περὶ καλλωπιζομένων, ὅτι βδέλυγμα παρὰ κυρίῳ τοῦ σώματος ὁ καλλωπισμός, καὶ ἑταιρικόν.
	Τίτλος ς'	Περὶ κομπαζόντων καὶ φανταζομένων.
15	Τίτλος ζ'	Περὶ καυχήσεως καὶ ἐπάρσεως, ὅτι ἐπιβλαβὲς τὸ πρᾶγμα, καὶ ὅτι ἐπ' οὐδὲν πρᾶγμα [καὶ ὅτι ἐπ' οὐδενὶ] περὶ τὸν βίον χρὴ καυχᾶσθαι· χρῆναι γὰρ μὴ ἑαυτοῖς ἐπιγράφειν τὰ ὡς εἰκὸς κατορθούμενα, ἀλλὰ τῷ αἰτίῳ καὶ συνεργῷ τῶν ἀγαθῶν θεῷ, καὶ αὐτῷ ἀναπέμπειν τὰ εὐχαριστήρια.
20	Τίτλος η'	Περὶ κακοφρόνων καὶ κακοβούλων.
	Τίτλος θ'	Περὶ κακοποιῶν.
	Τίτλος ι'	Περὶ κατηφείας καὶ σκυθρωπότητος.
	Τίτλος ια'	Περὶ καλοήθων καὶ καταστάσεως τρόπων αὐτῶν.

6 καιρὸς – πράγματι] Eccle. 3, 1²

1 – 5 Στοιχεῖον Κ Τίτλος α'] cf. *IP²1690–1705 / R cap. K 1, 1–16 6 Τίτλος β'] cf. *IP²1706–1724 / R cap. K 2, 1–19 7 – 8 Τίτλος γ'] cf. *IP²1725–1730 / R cap. K 3, 1–6 9 – 11 Τίτλος δ'] cf. *IP²1731–1736 / R cap. K 4, 1–6 12 – 13 Τίτλος ε'] cf. *IP²1737–1740 / R cap. K cap. 5, 1–4 14 Τίτλος ς'] cf. *IP²1741–1745 / R cap. K 6, 1–5 15 – 20 Τίτλος ζ'] cf. *IP²1746–1755 / R cap. K 7, 1–10 21 Τίτλος η'] cf. *IP²1756–1760 / R cap. K 8, 1–5 22 Τίτλος θ'] cf. *IP²1761–1773 / R cap. K 9, 1–13 23 Τίτλος ι'] cf. *IP²1774–1776 / R cap. K 10, 1–3 24 Τίτλος ια'] cf. *IP²1777–1784 / R cap. K 11, 1–8 (III / par. 65 A)

Τίτλος ιβ'	Περὶ κακοήθων καὶ κακοτρόπων.	
Τίτλος ιγ'	Περὶ καταλαλιᾶς καὶ διαβολῆς, ὅτι βαρύτατον τὸ πάθος καὶ τῷ κεκτημένῳ καὶ τῷ ἐπικοινωνοῦντι.	
Τίτλος ιδ'	Περὶ κωφῶν.	
Τίτλος ιζ'	Περὶ κακούργων, ὅτι χρή τάχιστα κατὰ τὸν νόμον καταστέλλειν τούτους πρὸς εἰρήνην καὶ εὐνομίαν τοῦ λαοῦ καὶ ἀναχαιτισμὸν τοῦ κακοῦ.	5
Τίτλος ιη'	Περὶ τῶν καταφρονητικῶς καὶ ἀντιρρητικῶς περὶ τὴν σωτήριον τοῦ κυρίου εἰς ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς διακειμένων μακροθυμίαν.	10
Τίτλος ιθ'	Περὶ κρειττόνων, ὅτι οὐ δεῖ πρὸς κρείττονας φιλονεικεῖν, ἀλλὰ παραχωρεῖν.	
Τίτλος κ'	Περὶ τοῦ μὴ κρίνειν καὶ κατακρίνειν καὶ καταγινώσκειν ἀλλήλων καὶ ψόγους περιτιθέναι.	
Τίτλος κα'	Περὶ κλεπτῶν καὶ τῶν συγκοινωνούντων αὐτοῖς.	15
Τίτλος κβ'	Περὶ κινδύνων καὶ περιστάσεων, ὅτι χρή ἐκκλίνειν καὶ διαδράναι τὰς τούτων ἐπιδρομάς.	

Στοιχεῖον Λ

<Τίτλος α'>	Περὶ λήθης καὶ ληθαργῶν.	
Τίτλος α'	Περὶ λοιδορίας.	20
Τίτλος β'	Περὶ λόγου καὶ τοῦ ἐν τούτῳ ἐπαίνου ἢ ψόγου.	

1 Τίτλος ιβ'] cf. *Π²1785–1787 / R cap. K 12, 1–3 (III / par. 65 B) 2 – 3 Τίτλος ιγ'] cf. *Π²1788–1800 / R cap. K 13, 1–13 4 Τίτλος ιδ'] cf. *Π²1801 / R cap. K 14, 1 5 – 7 Τίτλος ιζ'] cf. *Π²1802–1815 / R cap. K 17, 1–14 8 – 10 Τίτλος ιη'] cf. *Π²1816–1822 / R cap. K 18, 1–7 11 – 12 Τίτλος ιθ'] cf. *Π²1823–1832 / R cap. K 19, 1–10 13 – 14 Τίτλος κ'] cf. *Π²1833–1843 / R cap. K 20, 1–11 15 Τίτλος κα'] cf. *Π²1844–1848 / R cap. K 21, 1–5 16 – 17 Τίτλος κβ'] cf. *Π²1849–1859 / R cap. K 22, 1–11 18 – 19 Στοιχεῖον Λ Τίτλος α'] Περὶ λήθης... cf. A^{III} pⁱⁿ cap. Λ 1 20 Τίτλος α'] Περὶ λοιδορίας cf. *Π²1860–1875 / R cap. Λ 1, 1–16 21 Τίτλος β'] cf. *Π²1876–1888 / R cap. Λ 2, 1–13

- Τίτλος γ' Περὶ λιμοῦ καὶ τῆς ἐκ τούτου ἀνάγκης.
 Τίτλος δ' Περὶ λύπης καὶ λυπουμένων καὶ πενθούντων· οὐ
 καλὸν δὲ τὸ ὑπὲρ μέτρον.

Στοιχεῖον Μ

- 5 Τίτλος α' Περὶ μεθυστῶν καὶ ἀσώτων.
 Τίτλος β' Περὶ μαθητευομένων, ὅτι χρή σπουδαίως ἐρωτᾶν
 καὶ μανθάνειν τὰ ψυχωφελῆ καὶ γνῶσιν πνευμα-
 τικήν.
 Τίτλος γ' Περὶ μισομαθῶν.
 10 Τίτλος δ' Περὶ μυστηρίων, ὅτι προδοσία πρὸς θάνατον τὸ
 ἐκφερομυθεῖν τὰ φίλων μυστήρια.
 Τίτλος ε' Περὶ μάχης καὶ τῶν ἐν μάχαις συμβαινόντων.
 Τίτλος ζ' Περὶ μεταχειριζομένων καὶ μεταβαλλόντων τοὺς
 ταρασσομένους καὶ τεθυμωμένους καὶ ἐξηγριωμέ-
 15 νους ἀφρόνως.
 Τίτλος ζ' Περὶ μαντευομένων καὶ οἰωνιζομένων καὶ κληδονι-
 ζομένων, [καὶ περὶ τῶν λεγομένων θεῶν, τουτέστι
 βδελυγμάτων,] ὅτι ἄθεσμα καὶ ἐκκήρυκτα καὶ ἀπη-
 γορευμένα τῇ ἱερᾷ Γραφῇ τάδε πάντα καὶ τὰ ὅμοια.
 20 Τίτλος η' Περὶ ματαιοπονούντων καὶ μάταια φρονούντων.
 Τίτλος θ' Περὶ μεταβολῆς καὶ ἀλλοιώσεως πραγμάτων, καὶ
 ὅτι οὐδὲν ἐπίμονον ἐν βίῳ, ἀλλὰ πάντα ἐν βουλή-
 σει καὶ χειρὶ θεοῦ.

1 Τίτλος γ'] cf. *IP²1889–1902 / R cap. Λ 3, 1–14 2 – 3 Τίτλος δ'] cf. *IP²1903–1910 / R cap. Λ 4, 1–8 4 – 5 Στοιχεῖον Μ Τίτλος α'] cf. *IP²1911–1926 / R cap. Μ 1, 1–16 6 – 8 Τίτλος β'] cf. *IP²1927–1937 / R cap. Μ 2, 1–11 9 Τίτλος γ'] cf. *IP²1938–1949 / R cap. Μ 3, 1–12 10 – 11 Τίτλος δ'] cf. *IP²1950–1959 / R cap. Μ 4, 1–10 12 Τίτλος ε'] cf. *IP²1960–1966 / R cap. Μ 5, 1–7 13 – 15 Τίτλος ζ'] cf. *IP²1967–1969 / R cap. Μ 6, 1–3 16 – 19 Τίτλος ζ'] cf. [*IP²1970–1974 / R cap. Μ 7, 1–5] 20 Τίτλος η'] cf. *IP²1975–1985 / R cap. Μ 8, 1–11 21 – 23 Τίτλος θ'] cf. *IP²1986–1993 / R cap. Μ 9, 1–8

Τίτλος ι' Περὶ μακαρισμοῦ, ὅτι οὐ δεῖ *πρὸ τελευτῆς μακαρί-
ζειν* τινά.

Στοιχεῖον Ν

<Τίτλος> α' Περὶ τοῦ νοός.

Τίτλος ς' Περὶ τοῦ νήφειν καὶ φροντίζειν ἡμᾶς τῆς ἰδίας σω- 5
τηρίας, καὶ ὅτι πειρατήριον καὶ ἐπικίνδυνον βίον
ζῶμεν ἐνταῦθα.

Τίτλος η' Περὶ νηστείας καὶ ἐγκρατείας.

Στοιχεῖον Ξ

<Τίτλος> α' Περὶ ξένων καὶ φιλοξενίας, καὶ ὅτι ἀπαρρησίαστος 10
ὁ ξένος πάντοτε.

Στοιχεῖον Ο

Τίτλος α' Περὶ οἴκου καὶ οἰκιακῆς καταστάσεως, καὶ ὅτι οὐ
καλὸν ἀλλοτρίοις συχνάζειν οἴκοις καὶ ἀκροᾶσθαι 15
ἀλλότρια.

Τίτλος β' Περὶ ὀνειδισμοῦ ἀγαθοῦ κατὰ θεόν, καὶ ὀνειδισμοῦ
ἐπὶ κακοπραγία, καὶ ὅτι οὐδὲ συμφέρον ὀνειδίζειν.

Τίτλος γ' Περὶ ὁδοῦ ἀγαθῆς.

1 – 2 Sir. 11, 28¹

1 – 2 Τίτλος ι' cf. *II²1994–1996 / R cap. M 10, 1–3 3 – 4 Στοιχεῖον Ν Τίτλος α']
cf. A^{III pin} cap. N 1 5 – 7 Τίτλος ς' cf. *II²1997–2009 / R cap. N 6, 1–13 8 Τίτλος
η'] cf. *II²2010–2025 / R cap. N 8, 1–16 (III / par. 60[56] A) 9 – 11 Στοιχεῖον Ξ
Τίτλος α'] cf. *II²2026–2039 / PML^b cap. Ξ 1, 1–14 12 – 15 Στοιχεῖον Ο Τίτλος
α'] cf. *II²2040–2055 / PML^b cap. Ο 1, 1–16 16 – 17 Τίτλος β'] cf. *II²2056–
2072 / R cap. Ο 2, 1–17 18 Τίτλος γ'] cf. *II²2073–2081 / R cap. Ο 3, 1–9

	Τίτλος δ'	Περὶ ὁδοῦ κακῆς.
	Τίτλος ε'	Περὶ ὁμοιοτρόπων καὶ ὁμοιογενῶν καὶ ὁμοηθῶν.
	Τίτλος ιγ'	Περὶ ὁροθεσιῶν.
5	Τίτλος ι'	Περὶ ὄρκων καὶ ὄρων οὐκ ἀγαθῶν, καὶ ὅτι οὐ δεῖ ἐμμένειν αὐτοῖς.
	Τίτλος η'	Περὶ ὀρφανῶν καὶ χηρῶν.
	Τίτλος ιβ'	Περὶ οἴνου καὶ χρήσεως αὐτοῦ.
	Τίτλος ι'	Περὶ οἰήσεως καὶ φυσιώσεως.
	Τίτλος ια'	Περὶ ὀλιγοβίων καὶ μακροβίων.
10	Τίτλος ιε'	Περὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀράσεως.

Στοιχεῖον Π

	Τίτλος α'	Περὶ πολιτείας ἀνεπιλήπτου καὶ θεαρέστου.
15	Τίτλος β'	Περὶ παιδείας παρὰ θεοῦ, καὶ τῶν εὐχαρίστως καὶ εὐγενῶς δεχομένων καὶ φερόντων τὰ ἐπερχόμενα· οὕτω γὰρ χρεών.
	Τίτλος γ'	Περὶ τῶν παιδείαν θεοῦ σωτήριον πρὸς διόρθωσιν μὴ δεχομένων.
	Τίτλος δ'	Περὶ παρρησίας, καὶ πῶς δυνατὸν εὐπαρρησίαστον τινὰ γενέσθαι.

1 Τίτλος δ'] cf. *Π²2082–2089 / R cap. O 4, 1–8 2 Τίτλος ε'] cf. *Π²2090–2093 / R cap. O 5, 1–4 3 Τίτλος ιγ'] cf. *Π²2094–2099 / L^c cap. O 13, 1–6 4–5 Τίτλος ι'] Περὶ ὄρκων... cf. *Π²2100–2110 / L^c cap. O 10, 1–11 6 Τίτλος η'] cf. *Π²2111–2121 / PML^b cap. O 8, 1–11 7 Τίτλος ιβ'] cf. *Π²2122–2135 / R cap. O 12, 1–14 8 Τίτλος ι'] Περὶ οἰήσεως... cf. *Π²2136–2154 / PML^b cap. O 10, 1–19 9 Τίτλος ια'] cf. *Π²2155–2158 / PML^b cap. O 11, 1–4 10 Τίτλος ιε'] cf. *Π²2159–2166 / R cap. O 15, 1–8 11–12 Στοιχεῖον Π Τίτλος α'] cf. *Π²2167–2203 / PML^b cap. Π 1, 1–37 (III / par. 64[59] A) 13–15 Τίτλος β'] cf. *Π²2204–2256 / PML^b cap. Π 2, 1–53 (III / par. 68 A) 16–17 Τίτλος γ'] cf. *Π²2257–2280 / PML^b cap. Π 3, 1–24 (III / par. 68 B) 18–19 Τίτλος δ'] Περὶ παρρησίας... cf. *Π²2281–2288 / PML^b cap. Π 4, 1–8

Τίτλος ε΄	Περὶ προσφορῶν εὐαγῶν καὶ εὐπροσδέκτων, καὶ ἐναγῶν καὶ ἀπροσδέκτων.	
Τίτλος ς΄	Περὶ πείρας πρὸς θεόν, καὶ ὅτι οὐ δεῖ πειράζειν τὸν θεόν.	
Τίτλος ζ΄	Περὶ πειρασμῶν, ὅτι οἱ μὲν ἔξωθεν εἰς φανέρωσιν τῆς κατὰ τὸ κρυπτὸν ἡμῶν προαιρέσεως ἐπιφύονται, οἱ δὲ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν ἀναφυόμενοι, ἡμᾶς αὐτοὺς αἰτίους, εἴτε πρὸς ἔπαινον εἴτε πρὸς ψόγον, ἔχουσιν.	5
Τίτλος η΄	Περὶ παραχωρητικῶν καὶ εὐείκτων, ὅτι εἰρηνικὸν καὶ ψυχωφελὲς τοῦτο.	10
Τίτλος θ΄	Περὶ πεισματικῶν καὶ μὴ ἀνεχομένων ὑπέεικιν βραχὺ καὶ ἡττᾶσθαι.	
Τίτλος ι΄	Περὶ περιστάσεων, ὅτι οὐ χρὴ ἀντιμάχεσθαι ταῖς περιστάσεσιν, εἰ καὶ δυνατοὶ ὦμεν, καὶ μὴ κατοφρουοῦσθαι τῶν κατεξανισταμένων· οὐ γὰρ λυσιτελεῖ.	15
Τίτλος ια΄	Περὶ πολέμου καὶ πολεμικῶν νόμων, καὶ ὅτι ἐξ ἡμετέρων ἁμαρτιῶν κινοῦνται οἱ πόλεμοι καθ’ ἡμῶν.	20
Τίτλος ιβ΄	Περὶ πολέμου ἐμφυλίου.	
Τίτλος ιγ΄	Περὶ πραίδας καὶ προνομῆς.	
Τίτλος ιδ΄	Περὶ παροξύνοντος καὶ παραπικραίνοντος.	
Τίτλος <δ΄>	Περὶ παρατηρήσεως καὶ οἰωνισμού.	

1 – 2 Τίτλος ε΄] cf. *Π²2289–2302 / PML^b cap. Π 5, 1–11 3 – 4 Τίτλος ς΄] cf. *Π²2303–2306 / R cap. Π 6, 1–4 5 – 9 Τίτλος ζ΄] cf. *Π²2307–2312 / R cap. Π 7, 1–6 10 – 11 Τίτλος η΄] cf. *Π²2313–2326 / R cap. Π 8, 1–14 12 – 13 Τίτλος θ΄] cf. *Π²2327–2330 / R cap. Π 9, 1–4 14 – 17 Τίτλος ι΄] cf. *Π²2331–2334 / R cap. Π 10, 1–4 18 – 20 Τίτλος ια΄] cf. *Π²2335–2343 / R cap. Π 11, 1–9 21 Τίτλος ιβ΄] cf. *Π²2344–2347 / R cap. Π 12, 1–4 22 Τίτλος ιγ΄] cf. *Π²2348 / R cap. Π 13, 1–23 23 Τίτλος ιδ΄] cf. *Π²2349–2352 / R cap. Π 14, 1–4 24 Τίτλος δ΄] Περὶ παρατηρήσεως... cf. *Π²2353–2359 / L^c cap. Π 4, 1–7

- Τίτλος ροδ' Περὶ προθέσεως ἀγαθῆς καὶ προαιρέσεως καὶ πολι-
τείας σεμνῆς, ὅτι βούλεται ὁ θεὸς μετὰ τῆς ἐξ αὐ-
τοῦ ἀντιλήψεως πρόθεσιν ἀγαθὴν περὶ τὰ καλὰ
ἔργα, εἰς ἃ καὶ ἔπλασεν ἡμᾶς, ἔχειν ἡμᾶς, ἵνα ὡς
ἀγαθῶν ἐργάται, τιμῶν ἀξιωθῆμεν παρ' αὐτοῦ.
- 5 Τίτλος ιζ' Περὶ πλανώντων καὶ πλανωμένων.
- Τίτλος ιη' Περὶ πλαστολόγων.
- Τίτλος ιθ' Περὶ πλαστογράφων.
- Τίτλος κ' Περὶ πόλεως ἀσεβείας καὶ ἀνομίας πεπληρωμένης.
- 10 Τίτλος κα' Περὶ πολυπείρων καὶ πολυμαθῶν.
- Τίτλος κβ' Περὶ παραθήκης.
- Τίτλος κγ' Περὶ πιστοῦ καὶ ἰσοψύχου καὶ μυστηριακοῦ ἀνθρώ-
που, ὅτι σπάνιον εὐρεῖν.
- 15 Τίτλος κδ' Περὶ παραμονῆς καὶ παραμενόντων, ὅτι ἡ παραμο-
νὴ ἔργον ἀνύει, καὶ χρὴ οὐ μόνον εὐνοϊκῶς, ἀλλὰ
καὶ ὑπομονητικῶς διακεῖσθαι πρὸς τοὺς προλαβόν-
τας, καὶ μηδὲνα ὡς ἔτυχεν καὶ ἀνεξετάστως εἰς
ὕπηρεσίαν παραμονῆς εἰσδέχεσθαι.

Στοιχεῖον Ρ

- 20 Τίτλος α' Περὶ ῥαθυμούντων καὶ ἀμελούντων καὶ καταφρο-
νούντων.
- Τίτλος β' Περὶ ῥεμβομένων καὶ πλανωμένων.

1 – 5 Τίτλος ροδ'] cf. *Π²2360–2370 / E cap. 174, 1–11 6 Τίτλος ιζ'] cf. *Π²2371–2380 / PML^b cap. Π 17, 1–10 7 Τίτλος ιη'] cf. *Π²2381–2384 / PML^b cap. Π 18, 1–4 8 Τίτλος ιθ'] cf. *Π²2385–2386 / PML^b cap. Π 19, 1–2 9 Τίτλος κ'] cf. *Π²2387–2389 / PML^b cap. Π 20, 1–3 10 Τίτλος κα'] cf. *Π²2390–2396 / PML^b cap. Π 21, 1–7 11 Τίτλος κβ'] cf. *Π²2397–2398 / PML^b cap. Π 22, 1–2 12 – 13 Τίτλος κγ'] cf. *Π²2399–2407 / PML^b cap. Π 23, 1–9 14 – 18 Τίτλος κδ'] cf. *Π²2408–2414 / PML^b cap. Π 24, 1–7 19 – 21 Στοιχεῖον Ρ Τίτλος α'] cf. *Π²2415–2425 / R cap. Ρ 1, 1–11 22 Τίτλος β'] cf. *Π²2426–2430 / R cap. Ρ 2, 1–5

Στοιχείον Σ

Τίτλος α'	Περὶ συγγενῶν, ὅτι χρή φιλοτίμως ἔχεσθαι τῆς τούτων κηδεμονίας.	
Τίτλος β'	Περὶ τοῦ συμπεριφέρεσθαι ἀλλήλοις καὶ τὴν ἐνό- τητα ποθεῖν· τὸ γὰρ ἀπεσχισμένον, τάχος ἐπιβου- λεύεται.	5
<Τίτλος> γ'	Περὶ συναλλαγμάτων.	
Τίτλος δ'	Περὶ τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων, ὅτι μάτην κοπι- ῶσιν· πᾶσα γὰρ δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλει- ον, ἄνωθεν ἐκ θείας ψήφου τὸ βέβαιον καὶ σταθη- ρὸν ἔχει, ἡ δὲ οἴκοθεν προβολὴ καὶ κατὰ ἄνθρωπον ἔωλος καὶ ἀβέβαιος.	10
Τίτλος ε'	Περὶ σαρκικῶν ἀνθρώπων, τῶν τοῖς σαρκικοῖς πά- θεσι δεδουλωμένων.	
Τίτλος ς'	Περὶ συνηθείας πονηρᾶς, καὶ ὅτι δυνατόν ἀποσυ- νηθῆσαι τῶν κακῶν, ὅτι μὴ ἐκ φύσεως, ἀλλ' ἐκ προ- αιρέσεως τὸ κακόν.	15
Τίτλος ζ'	Περὶ σκανδάλων, ὅτι χρή πάσῃ δυνάμει φυλάττε- σθαι μὴ δοῦναι πρόσκομμα σκανδάλου μηδενί· τῷ γὰρ αἰτίῳ τὸ κακὸν ἐπιγράφεται.	20
Τίτλος η'	Περὶ συνεδρίου, ὅτι ἐπικίνδυνον καὶ ἐπιβλαβὲς τὸ συνελθεῖν καὶ ἐπικοινωνῆσαι συνεδρίῳ πονηρῶν καὶ ἐπιβούλων.	
Τίτλος θ'	Περὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ εὐσυνειδήτων.	

8 Π Cor. 10, 18 9 – 10 Iac. 1, 17

1 – 3 Στοιχείον Σ Τίτλος α'] cf. *Π²2431–2435 / PML^b cap. Σ 1, 1–5 4 – 6 Τίτλος β'] cf. *Π²2436–2460 / PML^b cap. Σ 2, 1–25 7 Τίτλος γ'] cf. *Π²2461–2462 / PML^b cap. Σ 3, 1–2 8 – 12 Τίτλος δ'] cf. *Π²2463–2472 / PML^b cap. Σ 4, 1–10 13 – 14 Τίτλος ε'] cf. *Π²2473–2485 / PML^b cap. Σ 5, 1–13 15 – 17 Τίτλος ς'] cf. *Π²2486–2506 / PML^b cap. Σ 6, 1–21 18 – 20 Τίτλος ζ'] cf. *Π²2507–2515 / PML^b cap. Σ 7, 1–9 21 – 23 Τίτλος η'] cf. *Π²2516–2523 / PML^b cap. Σ 8, 1–8 24 Τίτλος θ'] cf. *Π²2524–2537 / PML^b cap. Σ 9, 1–14 (III / par. 53 A)

- Τίτλος ι' Περὶ συνειδήσεως πονηρᾶς καὶ αὐτοκατακρίτου.
- Τίτλος ια' Περὶ τῶν τῇ οἰκείᾳ συνειδήσει ἀμαυρουμένων.
- Τίτλος ιβ' Περὶ συμβούλου.
- Τίτλος ιγ' Περὶ σκληροτραχίλων.
- 5 Τίτλος ιδ' Περὶ σχηματαρίων.
- Τίτλος ιε' Περὶ συμμέτρου καταστάσεως καὶ τοῦ Μηδὲν ἄγαν.
- Τίτλος ις' Περὶ συναντημάτων καὶ ἀπροσδοκῆτως συμβαινόντων τισίν, ὧν ἡ γνώσις ἡμῖν μὲν ἴσως ἄγνωστος, θεῷ δὲ εὖγνωστος.
- 10 Τίτλος ιζ' Περὶ συγκαταβάσεως καὶ συμπαθείας εἰς ἀλλήλους, ὅτι ὑπὲρ θυσίας τῷ φιланθρώπῳ καὶ ἀνενδεεῖ θεῷ ἀρεστά.

Στοιχεῖον Τ

- 15 Τίτλος α' Περὶ τιμῆς, ὅτι χρὴ τιμητικούς ἡμᾶς εἶναι.
- Τίτλος β' Περὶ τάξεως καὶ καταστάσεως.
- Τίτλος γ' Περὶ τελειότητος, καὶ ὅτι οὐδεὶς ἄρτιος καὶ τελειότατος καὶ ἀνεπιδεὴς ἐν ἀνθρώποις τοσύνολον.
- Τίτλος δ' Περὶ τυφλῶν.
- 20 Τίτλος ε' Περὶ τεχνιτῶν καὶ τίνες τέχνας ἐφεῦρον.

6 – 7 Μηδὲν ἄγαν] cf. e. g. Plat., *Prot.*, 343b3

1 Τίτλος ι'] cf. *II²2538–2545 / PML^b cap. Σ 10, 1–8 (III / par. 53 B) 2 Τίτλος ια'] cf. *II²2546–2555 / PML^b cap. Σ 11, 1–10 3 Τίτλος ιβ'] cf. *II²2556–2561 / PML^b cap. Σ 12, 1–6 4 Τίτλος ιγ'] cf. *II²2562–2568 / PML^b cap. Σ 13, 1–7 5 Τίτλος ιδ'] cf. *II²2569–2581 / PML^b cap. Σ 14, 1–13 6 – 7 Τίτλος ιε'] cf. *II²2582–2596 / PML^b cap. Σ 15, 1–15 8 – 10 Τίτλος ις'] cf. *II²2597–2610 / PML^b cap. Σ 16, 1–14 11 – 13 Τίτλος ιζ'] cf. *II²2611–2626 / PML^b cap. Σ 17, 1–16 14 – 15 Στοιχεῖον Τ Τίτλος α'] cf. *II²2627–2633 / PML^b cap. T 1, 1–7 16 Τίτλος β'] cf. *II²2634–2645 / PML^b cap. T 2, 1–12 17 – 18 Τίτλος γ'] cf. *II²2646–2650 / PML^b cap. T 3, 1–5 19 Τίτλος δ'] cf. *II²2651–2652 / PML^b cap. T 4, 1–2 20 Τίτλος ε'] cf. *II²2653–2661 / PML^b cap. T 5, 1–9

Στοιχείον Υ

Τίτλος α'	Περὶ ὑγείας καὶ εὐρωστίας.	
Τίτλος β'	Περὶ ὑποκρίσεως καὶ ὑποκριτῶν.	
Τίτλος γ'	Περὶ ὑποδειγμάτων καὶ ὑπογραμμῶν θείων τὲ καὶ σωτηρίων τοῖς ἐθέλουσιν ζῆν εὐσεβῶς.	5
Τίτλος δ'	Περὶ ὕπνου, ὅτι σκιὰν μὲν θανάτου, σημεῖον δὲ ἐναργέστατον ἀναστάσεως φέρει ἢ πρὸς ὕπνον ἔκστασις καὶ αὐθις ἔκνηψις.	
Τίτλος ε'	Περὶ ὑπακοῆς καὶ ὑποταγῆς.	
Τίτλος ς'	Περὶ ὕβριστῶν.	10
Τίτλος ζ'	Περὶ ὑπολήψεως πονηρᾶς.	
Τίτλος η'	Περὶ τῶν ὑπισχνουμένων μὲν ἐπικουρεῖν, μὴ πληρούντων δὲ τὰς οἰκείας ὑποσχέσεις.	
Τίτλος θ'	Περὶ τῶν ὑπούλως πρὸς τινα διακειμένων.	

Στοιχείον Φ

15

Τίτλος α'	Περὶ φιλαρχίας.
Τίτλος β'	Περὶ φθόνου καὶ ζήλου.
Τίτλος γ'	Περὶ φονέων.
Τίτλος δ'	Περὶ φαρμάκων.

1 – 2 Στοιχείον Υ Τίτλος α'] cf. *Π²2662–2666 / PML^b cap. Υ 1, 5–9 3 Τίτλος β'] cf. *Π²2667–2683 / PML^b cap. Υ 2, 1–17 4 – 5 Τίτλος γ'] cf. *Π²2684–2693 / PML^b cap. Υ 3, 1–10 6 – 8 Τίτλος δ'] cf. *Π²2694–2705 / PML^b cap. Υ 4, 1–12 9 Τίτλος ε'] cf. *Π²2706–2717 / PML^b cap. Υ 5, 1–12 (III / par. 63 A) 10 Τίτλος ς'] cf. *Π²2718–2727 / PML^b cap. Υ 6, 1–10 11 Τίτλος ζ'] cf. *Π²2728 / PML^b cap. Υ 7, 1 12 – 13 Τίτλος η'] cf. *Π²2729–2730 / PML^b cap. Υ 8, 1–2 14 Τίτλος θ'] cf. *Π²2731–2737 / PML^b cap. Υ 9, 1–7 15 – 16 Στοιχείον Φ Τίτλος α'] cf. *Π²2738–2740 / PML^b cap. Φ 1, 1–3 17 Τίτλος β'] cf. *Π²2741–2761 / PML^b cap. Φ 2, 1–21 18 Τίτλος γ'] cf. *Π²2762–2771 / PML^b cap. Φ 3, 1–10 19 Τίτλος δ'] cf. *Π²2772 / PML^b cap. Φ 4, 1

	Τίτλος ε΄	Περὶ φιλαμαρτούντων.
	Τίτλος ζ΄	Περὶ φιλομέμπτων καὶ φιλεγκλημόνων καὶ μεμψιμοίρων καὶ φιλοδικασίμων.
5	Τίτλος ζ΄	Περὶ φήμης, ὅτι οὐ χρή ἐπὶ πάσῃ φήμῃ ταραττεσθαι.
	Τίτλος η΄	Περὶ φλυάρων.
10	Τίτλος θ΄	Περὶ φόρων δημοσίων, ὅτι θεία κρίσει ἐπὶ κοινῇ σωτηρίᾳ ἐτάχθησαν, ὅπως ἐκ κοινοῦ ἐράνου σύστασιν ἔχη τὸ πολιτικόν· διὸ καὶ εὐσεβεῖς εἰσφοραὶ ἀνηγορεύθησαν.

Στοιχεῖον Χ

	Τίτλος α΄	Περὶ χαρίσματος, ὅτι χρή σπουδάζειν διὰ τῆς καλλίστης ἀναστροφῆς χάριν ἔχειν πρὸς θεὸν καὶ πρὸς πάντας εἰς οἰκοδομήν.
15	Τίτλος β΄	Περὶ χρημάτων καὶ τῆς περὶ ταῦτα σπουδῆς.
	Τίτλος γ΄	Περὶ χαρᾶς καὶ θυμηδίας.

Στοιχεῖον Ψ

	Τίτλος α΄	Περὶ ψυχῆς καὶ νοῦ.
	Τίτλος β΄	Περὶ ψόγου.

9 – 10 εὐσεβεῖς εἰσφοραὶ] cf. Iustinian. Imperat., *Novellae* VIII et CLXVII (ed. Schoell/Kroll, p. 64, 29–31, 65, 2–3 et 754, 20)

1 Τίτλος ε΄] cf. *Π²2773–2775 / PML^b cap. Φ 5, 1–3 2 – 3 Τίτλος ζ΄] cf. *Π²2776–2784 / PML^b cap. Φ 6, 1–9 4 – 5 Τίτλος ζ΄] cf. *Π²2785–2792 / PML^b cap. Φ 7, 1–8 6 Τίτλος η΄] cf. *Π²2793–2807 / PML^b cap. Φ 8, 1–15 7 – 10 Τίτλος θ΄] cf. *Π²2808–2812 / PML^b cap. Φ 9, 1–5 11 – 14 Στοιχεῖον Χ Τίτλος α΄] cf. *Π²2813–2823 / PML^b cap. X 1, 1–11 15 Τίτλος β΄] cf. *Π²2824–2830 / PML^b cap. X 2, 1–7 16 Τίτλος γ΄] cf. *Π²2831–2838 / PML^b cap. X 3, 1–8 17 – 18 Στοιχεῖον Ψ Τίτλος α΄] cf. *Π²2839–2865 / PML^b cap. Ψ 1, 1–27 19 Τίτλος β΄] cf. *Π²2866 / PML^b cap. Ψ 2, 1

Τίτλος γ' Περὶ ψιθυρισμοῦ καὶ ψιθυριστῶν.

Στοιχεῖον Ω

Τίτλος α' Περὶ ὥρας θανάτου, ὅτι ἡ πρὸς τὴν θείαν καὶ σω-
τήριον ἐντολὴν παρακοή, τῆς κατὰ χάριν τοῦ δη-
μιουργοῦ ἀφθαρσίας καὶ ἀθανασίας ἀπεστέρησεν
ἡμᾶς, καὶ τῷ μόχθῳ παρέδωκεν καὶ τῷ θανάτῳ.>

5

1 Τίτλος γ'] cf. *Π²2867–2869 / PML^b cap. Ψ 3, 1–3
cf. *Π²2870–2907 / PML^b cap. Ω 1, 1–28, 31, 34–42

2 – 6 Στοιχεῖον Ω Τίτλος α]

Στοιχείον Α

Τίτλος α' Περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου πλάσεως καὶ κατασκευῆς, καὶ ὅσα περὶ ἡμῶν ἐν Γραφαῖς ἐμφέρεται.

Π¹ /
K cap. A 1

*Π²1 / T cap. A 1, 1

Π¹1-2 /
K cap. A 1, 1-2

5 Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Εἶπεν ὁ θεός· Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ
καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν
πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ
πάντων τῶν ἐρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐποίησεν ὁ
10 θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ
θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. Καὶ εὐλόγησεν αὐτούς ὁ θεός, λέγων·
Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυρι-
εύσατε αὐτῆς, καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πε-
τεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν θηρίων τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν κτη-
15 νῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἐρπετῶν τῶν ἐρπόντων
ἐπὶ τῆς γῆς.

6 – 16 *Π²1 Gen. 1, 26–28

1 **Stoicheion** T^{txt} (1rA1) H^{III} txt A^{III} R M L^b; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) P^{pin} P^{txt} (lac.)

2 – 3 **Titlos** T^{txt} (1rA2–5) H^{III} txt A^{III} R P^{pin} ML^b; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) P^{txt} (lac.)

5 – 16 *Π²1 T cap. A 1, 1 (1rA[6]7–28); M cap. A 1, 1; L^b cap. A 1, 1; L^a cap. A 1, 97; *deest in* H^{III} R P^(lac.)

1 Στοιχείον Α] ἀρχὴ τοῦ Α στοιχείου L^b, *om.* M Α] ἄλφα T H^{III} txt A^{III} txt, *add.*
βίβλιον γ' H^{III} txt A^{III} txt, βίβλ γ' κεφάλαια τοῦ γ' βιβλίου A^{III} pin 2 Τίτλος] *om.* T^{txt}
H^{III} txt A^{III} txt P^{pin} ML^b α'] *om.* T^{txt} H^{III} txt M^{txt} (add. man. rec.), *iterav.* R^{pin}

*Π²1 (a) T M L^a Ἀπὸ τῆς] *om.* L^a (b) Ἐκ τῆς Ἑξαήμερου L^b

11 ὁ θεός] *om.* M 15 καὶ¹ – γῆς] *om.* L^a ἐρπετῶν τῶν] *om.* L^b

Π¹4 /
K cap. A 1, 4

***II²2 / T cap. A 1, 2**

Καὶ μεθ' ἕτερα·

Καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν.

5

Π¹6 /
K cap. A 1, 6

***II²3 / T cap. A 1, 3**

Ἐκ τῆς αὐτῆς βίβλου·

Καὶ εἶπεν ὁ θεός· Οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσω-
μεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. Καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ
τὸν Ἀδάμ, καὶ ὑπνωσεν· καὶ ἔλαβεν μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ
ἀνέπλασεν σάρκα ἀντ' αὐτῆς. Καὶ ὠκοδόμησεν κύριος ὁ θεὸς τὴν
πλευρὰν ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα, καὶ ἡγάγεν αὐτὴν
πρὸς τὸν Ἀδάμ.

10

***II²4 / T cap. A 1, 4**

Ἐκ τῆς αὐτῆς βίβλου·

15

Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς, ἥ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ
θεὸς τὸν Ἀδάμ, κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν· ἄρσεν καὶ θῆλυ
ἐποίησεν αὐτούς, καὶ εὐλόγησεν αὐτούς· καὶ ἐπωνόμασεν τὸ ὄ-
νομα αὐτῶν Ἀδάμ, ἥ ἡμέρα ἐποίησεν αὐτούς. Ἐζῆσεν δὲ Ἀδὰμ ἔτη
διακόσια τριάκοντα, καὶ ἐγέννησεν κατὰ τὴν ιδέαν αὐτοῦ καὶ

20

3 – 5 *II²2 Gen. 2, 7 8 – 9 *II²3 Καὶ – αὐτόν] Gen. 2, 18 9 – 13 Καὶ – Ἀδάμ]
Ibid. 2, 21–22 16 – 31, 5 *II²4 Gen. 5, 1–5

2 – 5 *II²2 T cap. A 1, 2 (1rA[28]29–1rB1); M cap. A 1, 2; L^b cap. A 1, 2; L^a cap. A
1, 98; *deest in* H^{III} R P^(lac.) 7 – 13 *II²3 T cap. A 1, 3 (1rB[2]3–14); M cap. A 1, 3;
L^b cap. A 1, 3; L^a cap. A 1, 99; *deest in* H^{III} R P^(lac.) 15 – 31, 5 *II²4 T cap. A 1, 4
(1rB[15]16–1vA3); M cap. A 1, 4; L^b cap. A 1, 4; L^a cap. A 1, 100; *deest in* H^{III} R
P^(lac.)

*II²3 Ἐκ] *om.* T βίβλου] *om.* L^b

11 ἀνέπλασεν] ὠκοδόμησεν M 18 αὐτούς²] *add.* ὁ θεός L^b L^a 19 αὐτῶν] αὐτοῦ
M Ἀδάμ] ἀδαμ M

κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ ἐπωνόμασεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σήθ.
Ἐγένοντο δὲ αἱ ἡμέραι Ἀδὰμ ὡς ἔζησεν μετὰ τὸ γεννηῖσθαι αὐτὸν
τὸν Σήθ, ἔτη ἑπτακόσια, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. Καὶ
ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Ἀδὰμ ὡς ἔζησεν, ἔτη ἑννακόσια καὶ τρι-
5 ἄκοντα, καὶ ἀπέθανεν.

*II²⁵ / T cap. A 1, 5II⁸⁻⁹ /
K cap. A 1, 8–9

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με·
μετὰ ταῦτα μεταβαλὼν με ἔπαισας,
10 εἰς δὲ γῆν με πάλιν ἀποστρέφεις.
Ἦ οὐχ' ὥσπερ γάλα με ἤμελξας,
ἐτύρωσας δέ με ἴσα τυρῶ;
Δέρμα καὶ κρέας με ἐνέδυσας,
ὀστέοις δὲ καὶ νεύροις με ἐνεῖρας.
15 Ζωὴν δὲ καὶ ἔλεος ἔθου παρ' ἐμοί,
ἢ δὲ ἐπισκοπὴ σου ἐφύλαξέν μου τὸ πνεῦμα.

*II²⁶ / T cap. A 1, 6

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ καθαρὸς ἐστὶ βροτὸς ἐναντίον κυρίου,
20 ἢ ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἄμεμπτος ἀνὴρ;

8 – 9 *II²⁵ Αἱ – ἔπαισας] Iob 10, 8¹⁻² 10 – 16 εἰς – πνεῦμα] Ibid. 10, 9²–12²
19 – 32, 1 *II²⁶ Μὴ – πιστεύει] Iob 4, 17¹–18¹

7 – 16 *II²⁵ T cap. A 1, 5 (1vA[4]5–15); H^{III} cap. A 1, 1; R cap. A 1, 1; M cap. A 1,
5; L^b cap. A 1, 5; L^c cap. A 40, 4; *deest in P*^(lac.) 18 – 32, 5 *II²⁶ T cap. A 1, 6 (1vA
[16]17–27); H^{III} cap. A 1, 2; M cap. A 1, 6; L^b cap. A 1, 6; *deest in R P*^(lac.)

*II²⁵ (a) T H^{III} ML^b Ἀπὸ ἐκ Μ Ἰώβ T M (b) Ἰώβ R L^c *II²⁶ (a) T H^{III} M (b) s. a.
L^b

2 αἱ] ἐ M^{p.c.} Ἀδὰμ] *om.* M 4 ἄδαμ M 8 ἐποίησάν – με²] ἔπλασάν με καὶ ἐποί-
ησάν με R 9 ἐπείσας M, ἔπαισης T, ἔπλασας R 12 ἴσα R L^b L^c, ἴσα M 13 κρέα με
T H^{III} M, κρέας μοι R 14 δὲ] *om.* H^{III} L^b, s. l. L^c 15 ἔλεον M 19 Μὴ] οὐ L^b
ἐναντι M

Εἰ κατὰ παίδων αὐτοῦ οὐ πιστεύει,
 ἔα δὲ τοὺς κατοικοῦντας οἰκίας πηλίνας,
 ἐξ ὧν καὶ αὐτοὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ἔσμεν·
 ἔπαισεν αὐτοὺς σητὸς τρόπον,
 καὶ ἀπὸ πρωῒθεν ἕως ἑσπέρας οὐκέτι εἰσίν.

5

***II²7 / T cap. A 1, 7**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐπερώτησον γενεὰν πρώτην,
 ἐξιχνίασον δὲ κατὰ γένος πατέρων·
 χθιζοὶ γάρ ἔσμεν καὶ οὐκ οἶδαμεν·
 σκιά γάρ ἐστὶν ὁ βίος ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς.

10

***II²8 / T cap. A 1, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

Βροτὸς γεννητὸς γυναικὸς
 ὀλιγόβιος καὶ πλήρης ὀργῆς·
 ἢ ὥσπερ ἄνθος ἀνθῆσαν ἐξέπεσεν,
 ἀπέδρα δὲ ὡς σκιά καὶ οὐ μὴ στή·
 Οὐχὶ καὶ τούτου λόγον ἐποιήσω
 καὶ τοῦτον ἐποίησας εἰσελθεῖν εἰς κρίμα ἐνώπιόν σου;
 Ἀριθμητοὶ δὲ μῆνες αὐτοῦ παρὰ σοί·
 εἰς χρόνον γὰρ ἔθου, καὶ οὐ μὴ ὑπερβῇ.

15

20

2 – 5 ἔα – εἰσίν] Iob 4, 19¹–20¹ 8 – 11 *II²7 Iob 8, 8¹–9² 14 – 19 *II²8 Βροτὸς – σου] Iob 14, 1¹–3² 20 – 21 Ἀριθμητοὶ – ὑπερβῇ] Ibid. 14, 5^{2–3}

7 – 11 *II²7 T cap. A 1, 7 (1vA[27]28–33); H^{III} cap. A 1, 3; M cap. A 1, 7; L^b cap. A 1, 7; L^a cap. A 1, 101; *deest in R P* (lac.) 13 – 21 *II²8 T cap. A 1, 8 (1vA[33]34–1vB9); H^{III} cap. A 1, 4; R cap. A 1, 2; M cap. A 1, 8; L^b cap. A 1, 8; *deest in P* (lac.)

*II²7 (a) T H^{III} ML^b (b) Ἰώβ L^a

1 Εἰ] *scripsi* (LXX), ἢ T, ἢ H^{III} ML^b οὐ] ὅτι L^b 2 ἔα H^{III} L^b, ἔα M, εα T 4 εἴπαι-
 σεν L^b 10 γάρ ἔσμεν H^{III} 14 Βροτὸς] *om.* L^b γυναικὸς γεννητὸς M γέννη-
 τος L^b 17 ὥσκια M (*s. l. correx. man. rec.*) 18 τούτου] *praem.* ὡς M^{ut videtur} 19
 κρίμα M 20 αὐτῷ R M

***II²9 / T cap. A 1, 9**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Ζῆ κύριος, ὃς οὕτω με κέκρικεν,
καὶ ὁ παντοκράτωρ ὁ παραπικράνας μου τὴν ψυχὴν,
5 ἥ μὴν ἔτι τῆς πνοῆς μου ἐνούσης ἐν ἐμοί,
πνεῦμα δὲ θεῖον τὸ περιόν μοι ἐν ρίσιν,
μὴ λαλήσῃ τὸ στόμα μου ἄνομα.

***II²10 / T cap. A 1, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

- 10 Πνεῦμα θεῖον τὸ ποιήσάν με,
πνοὴ δὲ παντοκράτορος ἡ διδάσκουσά με.

***II²11 / T cap. A 1, 11**

Τοῦ αὐτοῦ·

- 15 Οὐ γὰρ μὴ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς γῆς κόπος,
οὐδὲ ἐξ ὁρέων ἀναβλαστήσει πόνος,
ἀλλ' ἄνθρωπος γεννᾶται κόπῳ.

3 – 7 *II²9 Iob 27, 21–41 10 – 11 *II²10 Iob 33, 41–2 14 – 16 *II²11 Iob 5, 6¹–7¹

2 – 7 *II²9 T cap. A 1, 9 (1vB[10]11–17); H^{III} cap. A 1, 5; R cap. A 1, 3; M cap. A 1, 9; L^b cap. A 1, 9; *deest in* P^(lac.) 9 – 11 *II²10 T cap. A 1, 10 (1vB[18]19–21); H^{III} cap. A 1, 6; R cap. A 1, 4; L^b cap. A 1, 10; *deest in* P^(lac.) M 13 – 16 *II²11 T cap. A 1, 11 (1vB[21]22–25); M cap. A 1, 10; L^b cap. A 1, 11; L^a cap. A 1, 102; *deest in* H^{III} R P^(lac.)

3 ὃς] ὡς R, ὁ θεὸς L^b 5 ἥ] ἡ T, ἡ H^{III} R L^b, εἰ M ἔτι] *om.* R ἐνούσης] οὔσης ἔτι R 6 περιόν μου M 7 μὴ] *praem.* οὐ L^b 16 ἀλλὰ M

***II²12 / T cap. A 1, 12**

Τοῦ αὐτοῦ·

Πότερον οὐχὶ πειρατήριον ἐστὶν ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς
[γῆς,

καὶ ὥσπερ μισθίου αὐθημερινοῦ ἡ ζωὴ αὐτοῦ,
ἢ ὥσπερ θεράπων δεδοικῶς τὸν κύριον αὐτοῦ καὶ τετευχῶς σκιάς,
ἢ ὥσπερ μισθωτὸς ἀναμένων τὸν μισθὸν αὐτοῦ;

5

II¹11 /
K cap. A 1, 11

***II²13 / T cap. A 1, 13**

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ λη'.

Πλὴν τὰ σύμπαντα ματαιότης πᾶς ἄνθρωπος ζῶν.

10

Μέντοιγε ἐν εἰκόνι διαπορεύεται ἄνθρωπος,

πλὴν μάτην ταρασσεται·

θησαυρίζει καὶ οὐ γινώσκει τίτιν συνάξει αὐτά.

***II²14 / T cap. A 1, 14**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐν ψαλμῷ πθ'.

15

Τὰ ἔτη ἡμῶν ὥσει ἀράχνη ἐμελέτων.

Αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν, ἐν αὐτοῖς ἐβδομήκοντα ἔτη,

ἐὰν δὲ ἐν δυναστείαις, ὀγδοήκοντα ἔτη,

καὶ τὸ πλεῖον αὐτῶν κόπος καὶ πόνος.

3 – 7 *II²12 Iob 7, 1¹–2² 10 – 13 *II²13 Ps. 38, 6³–7³ 16 – 19 *II²14 Ps. 89, 9³–10³

2 – 7 *II²12 T cap. A 1, 12 (1vB[26]27–34); H^{III} cap. A 1, 7; R cap. A 1, 5; M cap. A 1, 11; L^b cap. A 1, 12; *deest in P^(lac.)* 9 – 13 *II²13 T cap. A 1, 13 (2rA[1]2–7); M cap. A 1, 12; L^b cap. A 1, 13; L^a cap. A 1, 103; *deest in H^{III} R P^(lac.)* 15 – 19 *II²14 T cap. A 1, 14 (2rA[8]9–14); H^{III} cap. A 1, 8; M cap. A 1, 13; L^b cap. A 1, 14; L^a cap. A 1, 104; *deest in R P^(lac.)*

*II²12 (a) T H^{III} R M (b) s. d. L^b *II²13 (a) T ML^b (b) Ἐκ τοῦ λη' ψαλμοῦ L^a *II²14 (a) T M Τοῦ αὐτοῦ] *om.* M (b) Δαυῖδ H^{III} (c) Ἐκ τοῦ πθ' ψαλμοῦ L^b L^a

3 πειρατήριον ἐστὶν R τοῦ] *om.* M

***Π²15 / T cap. A 1, 15**

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

- Ἐμίσησα σὺν τὴν ζωὴν,
 ὅτι πονηρὸν ἐπ' ἐμὲ τὸ ποίημα
 5 τὸ πεπονημένον ὑπὸ τὸν ἥλιον,
 ὅτι τὰ πάντα ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος.

***Π²16 / T cap. A 1, 16**

Π¹12 /
 K cap. A 1, 12

Τοῦ αὐτοῦ·

- Τὰ πάντα ἐγένετο ἀπὸ χοός,
 10 καὶ τὰ πάντα ἐπιστρέφει εἰς τὸν χοῦν.

***Π²17 / T cap. A 1, 17**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀγαθὴ ἡμέρα θανάτου ἀνθρώπου ὑπὲρ ἡμέραν γεννήσεως αὐτοῦ.

3 – 6 *Π²15 Eccle. 2, 17^{1–4} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 149) 9 – 10 *Π²16 Eccle. 3, 20^{2–3} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 152–153) 13 *Π²17 Eccle. 7, 1^{1–2} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 159–160)

2 – 6 *Π²15 T cap. A 1, 15 (2rA[15]16–20); H^{III} cap. A 1, 9; M cap. A 1, 14; L^b cap. A 1, 15; L^a cap. A 1, 105; *deest in* R P^(lac.) 8 – 10 *Π²16 T cap. A 1, 16 (2rA[21]22); R cap. A 1, 6; M cap. A 1, 16; L^b cap. A 1, 16; *deest in* H^{III} P^(lac.) 12 – 13 *Π²17 T cap. A 1, 17 (2rA23–24); R cap. A 1, 7; M cap. A 1, 15; L^b cap. A 1, 17; *deest in* H^{III} P^(lac.)

*Π²16 (a) T ML^b (b) Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ R *Π²17 (a) R ML^b (b) s. d. T

3 σὺν] οὖν L^b L^a, in M *cancellav. man. rec. ut videtur* 4 τὸ ποίημα] om. M (in *mg. suppl. man. rec.*) 10 τὰ – χοῦν] om. T εἰς – χοῦν] ἐπὶ τὴν γῆν R 13 Ἀγαθὴ – ἀνθρώπου] om. T θανάτου] in *mg.* R γενέσεως M

***II²18 / T cap. A 1, 18**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐπήνεσα ἐγὼ σὺν τοὺς τεθνηκότας,
 τοὺς ἤδη ἀποθανόντας ὑπὲρ τοὺς ζῶντας,
 ὅσοι αὐτοὶ ζῶσιν ἕως τοῦ νῦν·
 καὶ ἀγαθὸς ὑπὲρ τοὺς δύο τούτους
 ὅστις οὕτω ἐγένετο,
 ὃς οὐκ οἶδεν σὺν τὸ ποίημα τὸ πονηρὸν
 τὸ πεποιημένον ὑπὸ τὸν ἥλιον.

5

***II²19 / T cap. A 1, 19**

10

Τοῦ αὐτοῦ·

Καὶ γε τοῦτο ματαιότης καὶ ἀρρωστία πονηρά ἐστιν.
 Ἐὰν γεννήσῃ ἀνὴρ ἑκατόν, καὶ ἔτη πολλὰ ζήσεται,
 καὶ πληθὸς ὅτι ἔσονται αἱ ἡμέραι ἐτῶν αὐτοῦ,
 καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ οὐκ ἐμπλησθήσεται ἀγαθωσύνης,
 καὶ γε ταφή οὐκ ἐγένετο αὐτῷ,
 εἶπα· Ἀγαθὸν ὑπὲρ αὐτὸν τὸ ἔκτρωμα,
 ὅτι ἐν ματαιότητι ἦλθεν καὶ ἐν σκότει πορεύεται,
 καὶ ἐν σκότει ὄνομα αὐτοῦ.

15

3 – 9 *II²18 Eccle. 4, 2¹–3⁴ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 153)
 2⁷–4² (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 158–159)

12 – 19 *II²19 Eccle. 6,

2 – 9 *II²18 T cap. A 1, 18 (2rA[24]25–33); H^{III} cap. A 1, 10; R cap. A 1, 8; M cap. A 1, 17; L^b cap. A 1, 18; *deest in P*^(lac.) 11 – 19 *II²19 T cap. A 1, 19 (2rA[33]34–2rB11); H^{III} cap. A 1, 11; R cap. A 1, 9; M cap. A 1, 18; L^b cap. A 1, 19; *deest in P*^(lac.)

3 Ἐπήνεσα – σὺν] *in mg.* H^{III} σὺν] *erasum in M* 5 ὅσοι] ὡς οἱ R 8 οἶδεν] εἶδε R σὺν] συν T, σύμπαν R, *erasum in M* τὸ πονηρὸν] *om.* R 9 τὸ] τῇ M, *om.* H^{III} 13 γεννήσῃ] νήσῃ M (*s. l. correx. man. rec.*) ἔτη] *ετι M (correx. man. rec. ut videtur)* 14 αἶ] *om.* M 15 ἐμπλησθήσῃ L^b 17 εἶπα] *praem.* καὶ R 19 αὐτοῦ] *add.* καλυφθήσεται M^{man. rec.}

***Π²20 / T cap. A 1, 20**

Ζαχαρίου προφήτου·

Τάδε λέγει κύριος, ἐκτείνων οὐρανόν, καὶ θεμελιῶν γῆν, καὶ πλάσσων πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ.

5

***Π²21 / T cap. A 1, 21**

Ἡσαΐου προφήτου·

Πνεῦμα παρ' ἐμοῦ ἐξελεύσεται, καὶ πνοὴν πᾶσαν ἐγὼ ἐποίησα, λέγει κύριος.

***Π²22 / T cap. A 1, 22**

Π¹14 /
K cap. A 1, 14

10 Σοφία Σολομώντος·

Ὁ θεὸς ἔκτισεν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ ἀφθαρσία,
καὶ εἰκόνα τῆς ἰδίας αἰδιότητος ἐποίησεν αὐτόν.

3 – 4 *Π²20 Zach. 12, 1 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 268) 7 *Π²21 Πνεῦμα – ἐποίησα] Is. 57, 16 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 447) 7 – 8 λέγει κύριος] Ibid. 57, 15 (Wahl, p. 447) 11 – 12 *Π²22 Sap. 2, 23^{1–2}

2 – 4 *Π²20 T cap. A 1, 20 (2rB[12]13–15); H^{III} cap. A 1, 13; R cap. A 1, 10; M cap. A 1, 19; L^b cap. A 1, 20; *deest in P*^(lac.) 6 – 8 *Π²21 T cap. A 1, 21 (2rB[16]17–19); H^{III} cap. A 1, 12; R cap. A 1, 11; M cap. A 1, 20; L^b cap. A 1, 21; *deest in P*^(lac.) 10 – 12 *Π²22 T cap. A 1, 22 (2rB[20]21–24); R cap. A 1, 12; M cap. A 1, 21; L^b cap. A 1, 22; *deest in H*^{III} *P*^(lac.)

*Π²20 (a) T H^{III} ML^b (b) Ἡσαΐου R *Π²21 (a) T H^{III} ML^b ἡσαΐου M προφήτου] *om.* L^b (b) *s. d.* R (*cf. lemma loci praecedentis*) *Π²22 (a) T ML^b σοφίας M^{p. c. ut videtur} (b) Σολομώντος R

3 Τάδε λέγει] *om.* L^b 3 – 4 ἐκτείνων – αὐτῷ] *om.* R 7 ἐμοὶ T H^{III} L^b ἐξελεύσετῶ T 7 – 8 λέγει] *om.* R 11 ἐπ' ἀφθαρσία R M 12 αὐτῶν M^{a. c. ut videtur}

II¹17 /
K cap. A 1, 17

*II²23 / T cap. A 1, 23

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Εἰμὶ καὶ γὼ θνητός, ἴσος ἅπασιν,
καὶ γηγενοῦς ἀπόγονος πρωτοπλάστου,
καὶ ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφην σάρξ,
ἐνναμηνιαίῳ χρόνῳ παγείς ἐν αἵματι,
ἐκ σπέρματος ἀνδρὸς καὶ ἡδονῆς ὕπνῳ συνελθούσης.
Καὶ γὼ δὲ γενόμενος, ἔσπασα τὸν κοινὸν ἀέρα,
καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοιοπαθῆ κατέπεσα γῆν,
πρώτην φωνὴν τὴν ὁμοίαν ἅπασιν ἴσα κλαίω·
ἐν σπαργάνοις ἀνετράφην καὶ φροντίσιν.
Οὐδεὶς γὰρ βασιλέων ἐτέραν ἔσχεν γεννήσεως ἀρχήν,
ἅμα δὲ εἴσοδος πάντων εἰς τὸν βίον, ἔξοδος τε ἴση.

5

10

II¹15 /
K cap. A 1, 15

*II²24 / T cap. A 1, 24

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Θεὲ πατέρων καὶ κύριε τοῦ ἐλέους,
ὁ ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ σου,
καὶ τῇ σοφίᾳ σου κατασκευάσας ἄνθρωπον,
ἵνα δεσπόζῃ τῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων,
καὶ διέπη τὸν κόσμον ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ,
καὶ ἐν εὐθύτητι ψυχῆς κρίσιν κρινεῖ...

15

20

3 – 13 *II²23 Sap. 7, 1¹–6 16 – 21 *II²24 Sap. 9, 1¹–3²

2 – 13 *II²23 T cap. A 1, 23 (2rB[25]26–2vA9); R cap. A 1, 13; M cap. A 1, 22; L^b cap. A 1, 23; *deest in* H^{III} P^(lac.) 15 – 21 *II²24 T cap. A 1, 24 (2vA[9]10–18); H^{III} cap. A 1, 14; R cap. A 1, 14; M cap. A 1, 23; L^b cap. A 1, 24; *deest in* P^(lac.)

*II²23 (a) T M αὐτῆς] *add.* βιβλοῦ (*sic*) M (b) Τοῦ αὐτοῦ R (c) *s. d.* L^b *II²24 (a) T ML^b (b) Σολομώντος H^{III} (c) Τοῦ αὐτοῦ R

3 ἴσος T M, ἴσος R L^b 5 ἐγλύφην] ἐγράφην R 6 ἐνναμηνιαίῳ R M 9 κατέπεσον ML^b (= LXX) 10 ἴσα] ἦσα T, ἦσα R, ἴσα M, *om.* L^b 11 καὶ φροντίσιν] καὶ πρόστι-
σιν T, καὶ πρότησιν M, *om.* R 13 ἅμα] μία M (= LXX) δὲ] τὲ R 18 ἄνθρωπον]
praem. τὸν ML^b 21 ψυχῆς] καρδίας R κρίνη L^b, *non liquet in* M (κρίνη *p. c.*
man. rec.)

***II²25 / T cap. A 1, 25**II¹18 /
K cap. A 1, 18

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς ἄνθρωπον,
καὶ πάλιν ἀπέστρεψεν αὐτὸν εἰς αὐτήν.

- 5 Ἡμέρας ἀριθμοῦ καὶ καιρὸν ἔδωκεν αὐτοῖς,
καθ' ἑαυτοὺς ἐνέδυσεν αὐτοὺς ἰσχύν,
καὶ κατ' εἰκόνα αὐτοῦ ἐποίησεν αὐτούς.
Ἔθηκεν τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ πάσης σαρκὸς
κατακυριεῦσαι θηρίων καὶ πετεινῶν.
- 10 Διαβούλιον καὶ γλῶσσαν καὶ ὀφθαλμούς,
ὦτα καὶ καρδίαν ἔδωκεν διανοεῖσθαι αὐτοῖς·
ἐπιστήμην συνέσεως ἐνέπλησεν αὐτούς,
καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ ὑπέδειξεν αὐτοῖς.
Ἔδειξεν αὐτοῖς τὰ μεγαλεῖα τῶν ἔργων αὐτοῦ,
- 15 καὶ ὄνομα ἀγιασμοῦ αἰνέσουσιν,
ἵνα διηγῶνται τὰ μεγαλεῖα τῶν ἔργων αὐτοῦ.
Προσέθηκεν αὐτοῖς ἐπιστήμην,
καὶ νόμον ζωῆς ἐκληροδότησεν αὐτοῖς.
Διαθήκην αἰώνιον ἔστησεν μετ' αὐτῶν,
- 20 καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ ὑπέδειξεν αὐτοῖς.
Μεγαλεῖα δόξης εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν,
καὶ δόξαν φωνῆς αὐτοῦ ἤκουσεν τὸ οὖς αὐτῶν.
Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Προσέχετε ἀπὸ παντὸς κακοῦ·
καὶ ἐνετείλατο ἐκάστῳ περὶ τοῦ πλησίον.
- 25 Αἱ ὁδοὶ αὐτῶν ἐναντίον αὐτοῦ διαπαντός,

3 – 5 *II²25 Κύριος – αὐτοῖς] Sir. 17, 1¹–2¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 91) 6 – 9
καθ' – πετεινῶν] Ibid. 17, 3¹–4² (Wahl, p. 91) 10 – 13 Διαβούλιον – αὐτοῖς] Ibid.
17, 6¹–7² (Wahl, p. 91–92) 14 Ἔδειξεν – αὐτοῦ] Ibid. 17, 8² (Wahl, p. 92)
15 – 18 καὶ – αὐτοῖς] Ibid. 17, 9–11² (Wahl, p. 92) 19 – 40, 1 Διαθήκην – αὐτοῦ]
Ibid. 17, 12¹–15² (Wahl, p. 92)

2 – 40, 8 *II²25 T cap. A 1, 25 (2vA[18]19–2vB33); H^{III} cap. A 1, 15; R cap. A 1, 15;
M cap. A 1, 24; L^b cap. A 1, 25; *deest in P*^(lac.)

*II²25 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R L^b

5 ἡμέραν L^b 6 αὐτοῦς] *om.* M 7 αὐτοῦ] ἑαυτοῦ ML^b 11 αὐτοὺς H^{III} 14 Ἔδει-
ξεν αὐτοῖς] *om.* M 15 – 16 καὶ – αὐτοῦ] *om.* H^{III} R 16 διηγούνται T 17 αὐτοῦς
H^{III} R 18 αὐτοὺς R 21 ἴδον T M 22 αὐτῶν] αὐτοῦ L^b

οὐκ ἐκρύβησαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.
 Ἐκάστῳ ἔθνη κατέστησεν ἡγούμενον.
 Τὰ ἔργα αὐτῶν ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον αὐτοῦ,
 καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐνδελεχεῖς ἐπὶ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν.
 Οὐκ ἐκρύβησαν αἱ ἀδικίαι αὐτῶν ἀπ' αὐτοῦ,
 καὶ πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ἔναντι κυρίου.
 Μετὰ ταῦτα ἐξαναστήσεται καὶ ἀνταποδώσει αὐτοῖς,
 καὶ τὸ ἀνταπόδομα αὐτῶν εἰς κεφαλὰς αὐτῶν ἀνταποδώσει.

5

*II²26 / T cap. A 1, 26

Τοῦ αὐτοῦ·

10

Τί ἄνθρωπος, καὶ τί ἡ χρῆσις αὐτοῦ;
 Τί τὸ ἀγαθὸν αὐτοῦ, καὶ τί τὸ κακὸν αὐτοῦ;
 Ἀριθμὸς ἡμερῶν αὐτοῦ πολλὰ ἔτη, ἑκατόν·
 ὡς σταγῶν ὕδατος ἀπὸ θαλάσσης καὶ ψῆφος ἄμμου,
 οὕτως ὀλίγα ἔτη ἐν ἡμέραις αἰῶνος.
 Διατοῦτο ἐμακροθύμησεν κύριος ἐπ' αὐτούς,
 καὶ ἐξέχεεν ἐπ' αὐτοὺς τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
 Εἶδεν καὶ ἐπέγνω τὴν καταστροφὴν αὐτῶν ὅτι πονηρά·
 διατοῦτο ἐπλήθυνεν τὸν ἐξιλασμὸν αὐτοῦ,
 [καὶ ἐξέχεεν ἐπ' αὐτοὺς τὸ ἔλεος αὐτοῦ].

15

20

2 Ἐκάστῳ – ἡγούμενον] Sir. 17, 17² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 92) 3 – 6 Τὰ – κυρίου] Ibid. 17, 19¹–20² (Wahl, p. 92–93) 7 – 8 Μετὰ – ἀνταποδώσει] Ibid. 17, 23^{1–2} (Wahl, p. 93) 11 – 19 *II²26 Τί – αὐτοῦ] Sir. 18, 8¹–12² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 94–95) 20 καὶ – αὐτοῦ] Ibid. 18, 11² (Wahl, p. 95)

10 – 20 *II²26 T cap. A 1, 26 (2vB[34]3rA1–15); H^{III} cap. A 1, 16; R cap. A 1, 16; M cap. A 1, 25; L^b cap. A 1, 26; *deest in P*^(lac.)

1 οὐκ – αὐτοῦ] *om.* R 3 ὁ] *om.* T H^{III} ἐναντίον] ἐνώπιον R αὐτοῦ] *add.* διαπαντός R 4 οἱ] *om.* R L^b 11 αὐτῶν T 13 ἑκατόν] ρ' R 14 σταγῶν ὕδατος] τὰ γῆς ὕδατα H^{III} ψήφου H^{III} 16 αὐτοῖς M^{p.} c. man. rec. (= LXX) 18 – 20 Εἶδεν – αὐτοῦ] *om.* ML^b 18 Εἶδεν] ἰδὲ H^{III} αὐτοῦ H^{III} 20 καὶ – αὐτοῦ] *delevi (iteratio esse videtur, cf. l. 17)*

***II²27 / T cap. A 1, 27**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἄνθρωποι πάντες ἀπὸ ἐδάφους,
καὶ ἐκ γῆς ἐκτίσθη Ἀδάμ.

- 5 Ὡς πηλὸς κεραμέως ἐν χειρὶ αὐτοῦ·
πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ·
οὕτως ἄνθρωποι ἐν χειρὶ τοῦ ποιήσαντος αὐτούς,
ἀποδοῦναι αὐτοῖς κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ.

***II²28 / T cap. A 1, 28**

- 10 Τοῦ αὐτοῦ·

Ὡσπερ φύλλον θάλλον ἐπὶ δένδρου δασέος,
οὕτως γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵματος·
τὰ μὲν καταβάλλει, ἄλλα δὲ φύει.

***II²29 / T cap. A 1, 29**

- 15 Τῶν Πράξεων τῶν ἀποστόλων·

Ἐποίησεν ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων, κατοικεῖν ἐπὶ
παντὸς προσώπου τῆς γῆς, ὀρίσας τεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς

3 – 4 *II²27 Ἄνθρωποι – Ἀδάμ] Sir. 36, 10¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 144) 5 – 8
Ὡς – αὐτοῦ] Ibid. 36, 13¹⁻⁴ (Wahl, p. 145) 11 – 13 *II²28 Sir. 14, 18¹⁻³ (Wahl,
Sirach-Text, p. 87) 16 – 42, 3 *II²29 Act. 17, 26–28

2 – 8 *II²27 T cap. A 1, 27 (3rA[15]16–24); H^{III} cap. A 1, 17; M cap. A 1, 26; L^b cap.
A 1, 27; L^a cap. A 1, 106; *deest in R* P^(lac.) 10 – 13 *II²28 T cap. A 1, 28 (3rA[24]
25–28); H^{III} cap. A 1, 18; M cap. A 1, 27; L^b cap. A 1, 28; L^a cap. A 1, 107; *deest in R*
P^(lac.) 15 – 42, 3 *II²29 T cap. A 1, 29 (3rA[29]30–3rB6); H^{III} cap. A 1, 19; R cap. A
1, 17; M cap. A 1, 28; L^b cap. A 1, 29; *deest in P* P^(lac.)

*II²27 (a) T H^{III} ML^b (b) Σιράχ L^a *II²29 (a) T ML^b Τῶν] *praem.* ἀπὸ L^b, *om.* M
(b) Ἐκ τῶν Πράξεων H^{III} (c) Πράξεων R

5 πηλοῦ H^{III} 6 αὐτοῦ¹] αὐτῶν M 8 αὐτοῦ] αὐτῶν T H^{III} L^b L^a 11 φύλλα H^{III}
θάλλον T δασέως T H^{III} M

όροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν, ζητεῖν τὸν θεόν, εἰ ἄρα ψηλαφή-
σειαν αὐτὸν ἢ εὗροιεν, καί γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν
ὑπάρχοντα· ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν.

Π¹21 /
K cap. A 1, 21

***Π²30 / T cap. A 1, 30**

Ἐκ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολῆς·

5

Βουληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀ-
παρχὴν τινα τῶν ἑαυτοῦ κτισμάτων.

***Π²31 / T cap. A 1, 31**

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Οἷα ἡ ζωὴ ἡμῶν· ἀτμὶς γάρ ἐστιν ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα 10
καὶ ἀφανιζομένη.

Π¹20 /
K cap. A 1, 20

***Π²32 / T cap. A 1, 32**

Παύλου, ἐκ τῆς πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῆς·

Αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις
ἀγαθοῖς, οἷς προητοιμάσεν ὁ θεός, ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν. 15

6 – 7 *Π²30 Iac. 1, 18 10 – 11 *Π²31 Iac. 4, 14 14 – 15 *Π²32 Eph. 2, 10

5 – 7 *Π²30 T cap. A 1, 30 (3rB[7]8–11); R cap. A 1, 18; M cap. A 1, 29; L^b cap. A 1, 30; *deest in H^{III} P^(lac.)* 9 – 11 *Π²31 T cap. A 1, 31 (3rB[11]12–14); R cap. A 1, 19; M cap. A 1, 30; L^b cap. A 1, 31; *deest in H^{III} P^(lac.)* 13 – 15 *Π²32 T cap. A 1, 32 (3rB[15]16–20); R cap. A 1, 20; M cap. A 1, 31; L^b cap. A 1, 32; *deest in H^{III} P^(lac.)*

*Π²30 (a) T ML^b Ἰακώβου T M (b) Ἰακώβου R *Π²31 (a) T ML^b αὐτῆς] *add.* ἐπι-
στολῆς M (b) Τοῦ αὐτοῦ R *Π²32 (a) T ML^b Παύλου] παυλου T, *om.* ML^b πρὸς]
πρὸ M (*correx. man. rec.*) (b) Πρὸς Ἐφεσίους· τοῦ αὐτοῦ (τοῦ αὐτοῦ *in mg.*) R

1 θεόν] κύριον M 1 – 2 ψηλαφήσειεν T H^{III} L^b, ψηλαφήσειεν R 2 ἢ] ἢ H^{III}, εἰ R,
καὶ M 6 – 7 ἀπαρχὴν τινα R 7 αὐτοῦ T 10 Οἷα] ποια (*man. rec.*) γὰρ M γὰρ
ἔσται T ἔπειτα] *add.* δὲ M^{man. rec.} 14 γὰρ ἐσμέν R ἐν – Ἰησοῦ] *om.* R M 15
περιπατῶμεν L^b

*II²33 / T cap. A 1, 33

Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ῥώμης·

- Τοσοῦτον ὁ θεὸς ὑπὲρ πάντα εὐεργέτηκε τὸν ἄνθρωπον, ἵνα εἰς
 τὸ πλῆθος τῶν εὐεργεσιῶν τὸν εὐεργέτην ἀγαπήσας, ὑπ’ αὐτῆς
 5 τῆς ἀγάπης καὶ εἰς δεῦτερον αἰῶνα διασωθῆναι δυνηθείη. Αὐτάρ-
 κης οὖν εἰς σωτηρίαν ἢ εἰς θεὸν ἀνθρώπων στοργή. Εὐγνωμοσύνη
 γάρ ἐστι τὸ πρὸς τὸν τοῦ εἶναι ἡμᾶς αἴτιον ἀποσώζειν στοργήν.
 Πρὸς τούτοις δέ, αὐτοῦ τοῦ πεποιηκότος ἄνθρωπος τὴν πνοὴν
 ἔσχευ, ψυχῆς ἄρρηκτον περιβολήν. Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἀδάμ, πρῶτος
 10 προφήτης, τὰ μέλλοντα ἐπὶ τῇ τῆς γυναικὸς διαπλάσει κηρύξας,
 ἔλεγεν· *Ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ*
καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς. Οὐ γὰρ τυφλόν, ὥς τινες φα-
 σίν, ἔπλασεν τὸν τε Ἀδάμ καὶ τὴν σύζυγον, διὰ τὸ εἰρῆσθαι ὅτι
 οὐκ ἐγίνωσκον ἀλλήλους γυμνοὶ ὄντες. Οὐδεὶς γὰρ τυφλῷ ἐντέλ-
 15 λεται ἀπὸ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγε-
 σθαι, ἀφανοὺς ὄντος τοῦ ξύλου τοῖς ὁρᾶν οὐκ ἔχουσιν. Ἄλλ’ οὐδὲ
 τὸν νοῦν εἶχον τυφλὸν οἱ πρὸ τοῦ γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ καλὸν τὸ
 ἰδεῖν καὶ ὠραῖον τοῖς ὀφθαλμοῖς εἰς κατανόησιν τοῦτο ἐπιγνόν-

9 – 44, 6 Αὐτὸς – γεγενῆσθαι] cf. Ps.-Clem. Rom., *Homilia* γ 42,4–7 et 21,1–2 (p. 72, 19 – 73, 2 et 64, 10–16) 11 – 12 Gen. 2, 24 14 οὐκ – ὄντες] cf. ibid. 3, 7 15 – 16 Ibid. 2, 17 17 – 44, 1 καλὸν – ἐπιγνόντες] cf. ibid. 3, 6

3 – 6 *II²33 Τοσοῦτον – στοργή] Ps.-CLEMENS ROMANUS, *Homilia* γ 7,3–8 (ed. Rehm†/Strecker, p. 59, 18–22); Holl, n° 7, 1–5 6 – 7 Εὐγνωμοσύνη – στοργή] IBID., γ 10,4 (p. 60, 21–22); Holl, n° 7, 5–6 8 – 9 Πρὸς – περιβολήν] IBID., γ 20,3 (p. 64, 8–10); Holl, n° 7, 6–8 9 – 44, 6 Αὐτὸς – γεγενῆσθαι] locus non repertus; Holl, n° 7, 8–24

2 – 44, 6 *II²33 T cap. A 1, 33 (3rB[21]22–3vB1); H^{III} cap. A 1, 20; R cap. A 1, 21; M cap. A 1, 32; L^b cap. A 1, 33; *deest in P*^(lac.)

*II²33 (a) T H^{III} ML^b Ῥώμης] *om.* H^{III} (b) Κλήμεντος Ῥώμης R

3 εὐηργέτηκε R L^b, εὐεργετῇ M (–εἰ p. c. *man. rec.*) 7 τὸν τοῦ] τὸ (τὸν a. c.) εὗ M 8 ἄνθρωποις (–ι- e *corr.*) M, *qui non interpunxit post* ἔσχευ, *sed post* πνοήν 9 ψυχῆς] *scripsi* (ed.), ψυχὴν T H^{III} R ML^b 10 τῇ] *om.* M διαπλάσει] διαπλάττειν M^{p. c. man. rec.} 12 αὐτοῦ] *om.* R 12 – 13 ὥς τινὲς φασίν R, ὥς τινὲς φασίν L^b, ὥς τινες φησίν H^{III} 13 τὸν τε] τὸν M, *non liquet in* L^b σύζυγον] *add.* αὐτοῦ M 14 ἀλλήλους] *om.* L^b 14 – 15 ἐντέλλεται – ξύλου] ἐντέλεται M^{a. c.} 15 – 16 φάγεσθε R L^b, φαγεσθαι M 17 καλὸν τὸ] καλόν τε L^b 18 – 44, 1 ἐπιγνόντες T H^{III}

τες, ἔτι δὲ καὶ συμφώνως τῷ κτίσαντι οἰκεῖα πᾶσι τοῖς ζώοις ἐπι-
 θέντες ὀνόματα. Ἄλλ' οὐδὲ γνώσεως ἡμοῖρουν, ἵνα παρὰ φυτοῦ
 χρεῖαν ἔχωσιν γνῶσιν προσλαβεῖν, τί ποτέ ἐστι καλὸν καὶ πονη-
 ρόν, εἰ μὴ τις τολμήσει λέγειν φυτὸν θείας πνοῆς φρονιμώτερον
 εἶναι, ἢ ἄλογον θηρίον θεοῦ τοῦ κτίσαντος αὐτοῦς τε καὶ τὰ 5
 πάντα, εὐεργετικώτερον γεγενῆσθαι.

*II²34 / T cap. A 1, 34

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὁ ἄνθρωπος κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν θεῖαν γεγονώς ἄρχειν
 καὶ κυριεύειν κατεστάθη, ὅτε μέντοι δίκαιος ἐτύγχανεν, πάντων 10
 παθημάτων ἀνώτατος ὢν καὶ ἀθανάτῳ σώματι κατὰ θεῖαν μεγα-
 λοδωρεὰν τοῦ κτίσαντος, τοῦ ἀλγεῖν πείραν λαβεῖν μὴ δυνάμε-
 νος· ὅτε δὲ ἤμαρτεν, ὡς δοῦλος γεγονώς ἀμαρτίας, πᾶσιν ὑπέπε-
 σεν τοῖς παθήμασιν, πάντων τῶν καλῶν δικαία κρίσει στερηθεῖς.
 Οὐ γὰρ εὐλογον ἦν, τοῦ δεδωκότος ἐγκαταλειφθέντος, τὰ δο- 15
 θέντα παραμένειν τοῖς ἀγνώμοσιν.

*II²35 / T cap. A 1, 35

Τοῦ αὐτοῦ·

Τῇ ἑαυτοῦ φωτοειδεῖ μορφῇ ὁ θεός, ὡς ἐν μεγίστῃ σφραγίδι, τὸν

4 φρονιμώτερον] cf. Gen. 3, 1 9 Ibid. 1, 26 9 – 10 ἄρχειν – κατεστάθη] cf. ibid. 1, 28

9 – 10 *II²34 Ὁ – κατεστάθη] Ps.-CLEMENS ROMANUS, *Homilia* ι 3,3 (ed. Rehm†/Strecker, p. 143, 1–2); Holl, n° 10, 1–2 10 – 16 ὅτε – ἀγνώμοσιν] IBID., ι 4,1–2 (p. 143, 7–12); Holl, n° 10, 2–9 19 – 45, 7 *II²35 Ps.-CLEMENS ROMANUS, *Homilia* ιζ 7,4–6 (ed. Rehm†/Strecker, p. 232, 23 – 233, 4); Holl, n° 21

8 – 16 *II²34 T cap. A 1, 34 (3vB[2]3–20); H^{III} cap. A 1, 21; R cap. A 1, 22; M cap. A 1, 33; L^b cap. A 1, 34; *deest in P*^(lac.) 18 – 45, 7 *II²35 T cap. A 1, 35 (3vB[21]22–4rA3); H^{III} cap. A 1, 22; R cap. A 1, 23; M cap. A 1, 34; L^b cap. A 1, 35; *deest in P*^(lac.)

1 – 2 ἐπιτιθέντες H^{III} 3 γνώσεως M καὶ] ἢ L^b 5 θεοῦ] *om.* L^b αὐτοὺς τὲ R τὰ] *om.* M 9 καθ'] *om.* R 11 παθημάτων ἀνώτατος] τῶν παθημάτων ἀθάνατος M ἀθανάτῳ] *praem.* ἐν M^{man. rec.}, ἀθάνατος H^{III} 12 πείραν ML^b 19 σφραγίδι R L^b

- ἔνδον ἡμῶν ἄνθρωπον ἐτυπώσατο, ὅπως ἀπάντων ἄρχῃ καὶ κυριεύῃ, καὶ πάντα αὐτῷ δουλεύῃ, δύο κρίνας εἶναι τὸ πᾶν, αὐτὸν καὶ τὴν αὐτοῦ εἰκόνα, τὸν ἄνθρωπον· αὐτὸς ἀόρατος, ἡ δὲ αὐτοῦ εἰκών, ὁ ἄνθρωπος, ὁρατός. Ὁ οὖν ἐάν τις ποιήσῃ ἀνθρώπῳ εἴτε
- 5 ἀγαθὸν εἴτε κακόν, εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρεται. Διὸ καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ κρίσις πᾶσι κατ’ ἀξίαν ἀπονέμουσα προελεύσεται· τὴν γὰρ αὐτοῦ μορφήν ἐκδικεῖ.

*Π²36 / T cap. A 1, 36

Τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου·

- 10 Οἱ θεολόγοι τὸν ὑπὲρ πάντα θεόν, ἧ αὐτός, οὐδενὶ φασὶν εἶναι ὅμοιον, αὐτὸν δὲ ὁμοιότητα θεῖαν δωρεῖσθαι τοῖς ἐπ’ αὐτὸν ἐπιστρεφόμενοις. Οὐδὲ γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὅμοιον φασίν. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ὁμοταγῶν, δυνατὸν καὶ ὅμοια αὐτὰ ἀλλήλοις εἶναι, καὶ ἀντιστρέφειν ἐφ’ ἑκάτερα τὴν ὁμοιότητα, καὶ εἶναι ἄμφω ἀλλή-
- 15 λοις ὅμοια κατὰ προηγούμενον ὁμοίου εἶδος· ἐπὶ δὲ τοῦ αἰτίου καὶ τῶν αἰτιατῶν, οὐκ ἀποδεξόμεθα τὴν ἀντιστροφὴν. Αὕτη γὰρ ἡ θεολογία τὸ ἀνόμοιον αὐτὸν εἶναι πρεσβεύει καὶ τοῖς πᾶσιν ἀσύντακτον ὡς πάντων ἕτερον, καὶ τὸ δὲ παραδοξότερον, καὶ τὸ μὴ εἶναι τι αὐτῷ ὅμοιον φασί. Καίτοι οὐκ ἐναντίος ὁ λόγος τῇ πρὸς
- 20 αὐτὸν ὁμοιότητι. Τὰ γὰρ αὐτὰ καὶ ὅμοια θεῷ καὶ ἀνόμοια, τὸ μὲν κατὰ τὴν ἐνδεχομένην τοῦ ἀμιμήτου μίμησιν, τὸ δὲ κατὰ τὸ [ἐλ-

1 – 2 Ibid. 1, 2

10 – 12 *Π²36 Οἱ – ἐπιστρεφόμενοις] PS.-DIONYSIUS AREOPAGITA, *De divinis nominibus*, IX. 6 (ed. Suchla, p. 211, 15–17) 12 – 16 Οὐδὲ – ἀντιστροφὴν] IBID. (p. 211, 20 – 212, 4) 16 – 46, 2 Αὕτη – λειπόμενον] IBID., IX. 7 (p. 212, 9–15)

9 – 46, 2 *Π²36 T cap. A 1, 36 (4rA[3–4]5–4rB2); H^{III} cap. A 1, 23; M cap. A 1, 35; L^b cap. A 1, 36; L^a cap. A 1, 108; *deest in R P*^(lac.)

2 δύο – εἶναι] οὐδενὸς εἶναι κρίνας R δύο] διὸ *ed.* αὐτὸν] ἐαυτὸν M^(man. rec.) 4 ὁ] *om.* M *post* ὁρατός *forsan quaedam exciderunt* (*cf. ed.*) 11 – 12 ὁμοιότητα – Οὐδὲ] *om.* H^{III} 11 ἐπ’] ὑπ’ M 11 – 12 στρεφόμενοις M 13 ὁμοταγῶν] ὁμοιωμάτων M, σωμάτων L^b (γρ^a καὶ ὁμ *in mg. resect.* L^b) L^a 15 ὁμοίου εἶδος] ὁμοίου εἶδους T H^{III} (*cf. ed., app. crit.*), ὁμοιοειδοῦς M 16 Αὕτη] αὕτη L^b L^a (= *ed.*) 17 αὐτὸν] αὐτῶν H^{III}, αὐτῷ M 18 καί] *om.* L^a τὸ δὲ] τοδε T, τόδε H^{III} L^b (τὸ δὴ *ed.*) 19 εἶναι τί L^b L^a 21 – 46, 1 ἐλλείπον] *seclusi* (*ad glossam ἀποδέον interpretandam in mg. additum, deinde mendose in textum illatum videtur*)

λεῖπον,] ἀποδέον τῶν αἰτιατῶν τοῦ αἰτίου καὶ μέτροις ἀπείροις καὶ ἀσυγκρίτοις λειπόμενον.

***II²37 / T cap. A 1, 37**

Τοῦ ἁγίου Εἰρηναίου, ἐκ τῶν κατὰ αἵρέσεων ἐλέγχων τῆς ψευδω-
νύμου γνώσεως·

5

Ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις ἐλέγομεν κατ' εἰκόνα θεοῦ γεγονέναι τὸν
ἄνθρωπον, οὐκ ἐδείκνυτο δέ· ἔτι γὰρ ἀόρατος ἦν ὁ λόγος, οὗ
κατ' εἰκόνα ὁ ἄνθρωπος ἐγεγόνει· διατοῦτο δὴ καὶ τὴν ὁμοίωσιν
ῥαδίως ἀπέβαλεν. Ὅποτε δὲ σὰρξ ἐγένετο ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, τὰ
ἀμφοτέρα ἐπεκύρωσεν· καὶ γὰρ καὶ τὴν εἰκόνα ἔδειξεν, ἀληθῶς
αὐτὸς τοῦτο γενόμενος ὅπερ ἦν ἡ εἰκὼν αὐτοῦ, καὶ τὴν ὁμοίωσιν
βεβαίως κατέστησεν, συνεξομοιώσας τὸν ἄνθρωπον τῷ ἀοράτῳ
πατρὶ διὰ τοῦ βλεπομένου λόγου. Καὶ οὐ μόνον γε διὰ τῶν προει-
ρημένων τὸν πατέρα καὶ ἑαυτὸν ἐμήνυσεν ὁ κύριος, ἀλλὰ δι' αὐ-
τοῦ τοῦ πάθους. Ἐκλύων γὰρ τὴν ἀπ' ἀρχῆς ἐν τῷ ξύλῳ γενομέ-
νην τοῦ ἀνθρώπου παρακοήν, ὑπήκοος ἐγένετο μέχρι θανάτου,
θανάτου δὲ σταυροῦ, τὴν ἐν τῷ ξύλῳ παρακοήν διὰ τῆς ὑπακοῆς
ιώμενος. Οὐκ ἂν δὲ διὰ τῶν αὐτῶν ἐληλύθει ἐκλύων τὴν πρὸς τὸν
πεπλακότα ἡμᾶς παρακοήν, εἰ ἄλλον κατήγγειλεν πατέρα. Ἐπειδὴ
δι' ὧν παρηκούσαμεν θεοῦ καὶ ἡπειθήσαμεν αὐτοῦ τῷ λόγῳ, διὰ

10

15

20

6 Gen. 1, 27 8 Ibid. 1, 27 9 Ioh. 1, 14 16 – 17 Phil. 2, 8

6 – 47, 11 *II²37 IRENAEUS LUGDUNENSIS, *Adversus haereses*, V, 16, 24 – 17, 7
(= Fr. gr. 15) (ed. Rousseau/Doutreleau/Mercier, p. 216–222); Holl, n° 167

4 – 47, 11 *II²37 T cap. A 1, 37 (4rB[3–5]6–4vA33); H^{III} cap. A 1, 24; R cap. A 1,
24–25; M cap. A 1, 36; L^b cap. A 1, 37; *deest in P*^(lac.)

*II²37 (a) T H^{III} ML^b (b) Εἰρηναίου, ἐκ τῶν κατὰ αἵρέσεων ἐλέγχων τῆς ψευδω-
νύμου γνώσεως / καὶ μετ' ὀλίγα R (cf. *infra*, app. crit. text.)

1 ἀποδέον τῶν] ἀποδεόντων T H^{III} L^a 2 καὶ] om. M 6 ἔμπροσθεν M 7 οὐ] οὐ
H^{III} 9 ἀπέβαλεν] ἀπέλαβεν T H^{III} ML^b τὰ] ταῦτα L^b 12 ὁρατῷ L^b 13 – 47, 2
διὰ¹ – θεόν] om. R, *ubi caesura post* πατρὶ 13 βλεπομένου λόγου] λόγου τοῦ
βλεπομένου M γε – τῶν] δὲ δι' αὐτῶν τῶν (τῶν *add. man. rec.*) M 14 πατέρα]
πατέρα τὲ L^b 15 τὴν] *praem.* διὰ L^b 15 – 16 γεναμένην M 19 πεπλανηκότα H^{III}
εἰ] εἰς L^b κατήγγελλε L^b Ἐπειδὴ] *add.* δὲ M 20 δι' – λόγῳ] om. H^{III}

- τῶν αὐτῶν τὴν ὑπακοὴν εἰσηγήσατο καὶ τὴν πρὸς τὸν λόγον αὐ-
 τοῦ πεισμονήν, φανερώτατα αὐτὸν δεικνὺς θεόν. Ἐν μὲν γὰρ τῷ
 πρώτῳ Ἀδὰμ προσεκόψαμεν, μὴ ποιήσαντες αὐτοῦ τὴν ἐντολήν,
 ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ Ἀδὰμ ἀπεκατηλλάγημεν, *ὑπήκοοι μέχρι θανά-*
 5 *του γενόμενοι*. οὐδὲ γὰρ ἄλλω τινὶ ἤμεν ὀφειλέται, ἀλλ' ἐκείνῳ οὐ
 καὶ τὴν ἐντολήν παρέβημεν ἀπ' ἀρχῆς. Ἔστιν δὲ οὗτος ὁ δημιουργ-
 γός, ὁ κατὰ μὲν τὴν ἀγάπην πατήρ, κατὰ δὲ τὴν δύναμιν κύριος,
 κατὰ δὲ τὴν σοφίαν ποιητὴς καὶ πλάστης ἡμῶν, οὐ καὶ τὴν ἐντο-
 10 λὴν παραβάντες ἐχθροποιήθημεν πρὸς αὐτόν. Καὶ καιρῷ εἰς φι-
 λίαν ἀπεκατέστησεν ἡμᾶς ὁ κύριος διὰ τῆς ἰδίας σαρκώσεως, *μεσί-*
της θεοῦ τε καὶ ἀνθρώπων γενόμενος.

*Π²38 / T cap. A 1, 38

Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

- Ἐντεῦθεν δῆλον ὅτι οὐκ ἦν πονηρὰ τῆς σαρκὸς ἢ φύσις, ὅτι μὴ
 15 ἐτέραν ἀντὶ τῆς προτέρας λαβὼν ὁ Χριστός, οὔτε ταύτην μεταβα-
 λὼν κατ' οὐσίαν, οὕτως αὐτὴν ἀναμαχήσασθαι παρεσκεύασεν,
 ἀλλ' ἀφείς μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς φύσεως, τὸν στέφανον ἀναδήσα-
 σθαι πεποίηκεν κατὰ τῆς ἀμαρτίας.

4 – 5 Ibid. 10 – 11 I Tim. 2, 5

14 – 18 *Π²38 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *In epistulam ad Romanos*, XIII, 5 (PG 60, 515, 4–9; Field, I, p. 210)

13 – 18 *Π²38 T cap. A 1, 38 (4vA[33]34–4vB10); H^{III} cap. A 1, 25; M cap. A 1, 37; L^b cap. A 1, 38; L^a cap. A 1, 109; *deest in* R P^(lac.)

*Π²38 (a) T H^{III} M Ἰωάννου] ἰωάννου T, ἰωαννου τοῦ χρυσοστόμου H^{III} (b) Τοῦ Χρυσοστόμου L^b L^a

1 εἰσηγήγατο L^b p. c. ut videtur 2 πεισμονήν] πλησμονήν T H^{III} 4 ἀποκατηλλάγημεν R L^b, κατ' ἡλλαγήμεν M 5 γενόμενοι M ἀλλ' add. ἡ R ἐκείνου H^{III} 7 ὁ] ὅς M 8 – 11 οὐ – γενόμενος] om. R 8 καὶ²] κατὰ M 9 ἐχθροὶ ποιηθῶμεν M (ἐχθροποιήθημεν [η- s. l.] A^{III}) 10 ἀποκατέστησεν M^{p. c.} (man. rec.?) L^b 11 θεοῦ τε] θεοῦ M 15 προτέρας] ἐτέρας L^a 16 κατ'] κατὰ τὴν L^b οὕτως αὐτὴν] οὐ τοσαύ-
 την M^{p. c.} man. rec. ἀναμαχήσασθαι] sic T H^{III} M, ἀναμαχέσασθαι L^b L^a

II⁴² /
K cap. A 1, 42

*II²39 / T cap. A 1, 39

Τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου, ἐκ τοῦ Ἀγκυρωτοῦ.

Μὴ περιεργάζου τὰ τοῦ θεοῦ δωρήματα, τὰ κατὰ χάριν τῷ ἀνθρώπῳ δεδομένα, καὶ τὸ πῶς κατ' εἰκόνα θεοῦ οὗτος. Οὔτε γὰρ τὸ πλάσμα νοοῦμεν κατ' εἰκόνα, οὔτε τὸν νοῦν κατ' εἰκόνα, οὔτε τὴν ἀρετὴν, οὔτε τὴν καρδίαν. Πολλὰ γάρ ἐστι τὰ κωλύοντά με οὕτω λέγειν. Ἔστιν οὖν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ κατ' εἰκόνα, αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς οἶδεν πῶς ἐστιν. Ἐὰν γὰρ εἴπῃς· Τὸν ἄνθρωπον ἐποίησεν κατ' εἰκόνα, καὶ νομίσης εἶναι τὸ σῶμα, ἀλλ' ὁ θεὸς ἀόρατος, ἀσύνθετος, ἀκατάληπτος, ἀπερινόητος, τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ὁρατὸν καὶ ὑπ' ἀφὴν πίπτον· πῶς οὖν εἰκὼν τοῦ ἀοράτου καὶ ἀκατάληπτου; Καὶ ἐὰν εἴπῃς· Τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν κατ' εἰκόνα, γέγραπται ὅτι ἔλαβεν χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς ὁ θεός, καὶ ἔπλασεν τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἄνθρωπον καλεῖ τὸν χοϊκόν, καὶ ἄνθρωπον καλεῖ τὸν ψυχικόν· Ἐνεφύσησεν γὰρ εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. Κτιστὴν δὲ εἶναι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα νοοῦμεν, καὶ οὔτε μέρος θεοῦ τὴν ψυχὴν λέγομεν οὔτε ἁλλοτρίαν τοῦ ἐμφυσήματος· πῶς δὲ τὸ λεπτὸν τοῦτο νοεῖται, θεῷ μόνῳ ἔγνωσται. Ἡμεῖς δὲ ἀπεριέργως καὶ ἀκακουργήτως πιστεύομεν θεῷ, τῷ ἀληθεύοντι ἐν πᾶσιν· ἀληθὴς γὰρ ὁ μετὰ χάριτος τὸ κατ'

4 – 5 κατ' – εἰκόνα²] Gen. 1, 27 8 – 9 Ibid. 12 Ibid. 13 Ibid. 2, 7 15 – 16 Ibid. 20 – 49, 1 Ibid. 1, 27

3 – 7 *II²39 Μὴ – λέγειν] EPIPHANIUS CONSTANTIENSIS, *Ancoratus*, 55, 4–5 (ed. Holl/Bergermann/Collatz, p. 64, 17 – 65, 1) 7 – 20 Ἔστιν – πᾶσιν] IBID., 55, 6 – 56, 1 (p. 65, 3–17) 20 – 49, 1 ἀληθὴς – δωρησάμενος] IBID., 57, 2 (p. 66, 22–23)

2 – 49, 12 *II²39 T cap. A 1, 39 (4vB[11]12–5rB10); H^{III} cap. A 1, 26; R cap. A 1, 26; M cap. A 1, 38; L^b cap. A 1, 39; *deest in P*^(lac.)

*II²39 (a) T H^{III} M τοῦ της M (b) Τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου R (c) Τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου Ἀγκύρας L^b

3 Μὴ – τὰ¹] *om.* M τὰ²] *om.* M L^b τῷ] *om.* M 4 δεδωρημένα L^b 5 οὔτε¹ – εἰκόνα²] *om.* R M (κατ' εἰκόνα *forsan delenda*) 6 γὰρ εἰσὶ L^b 11 ὑπαφὴν R, ὑπὸ ἀφὴν L^b πίπτον R, πιπτον M 14 – 15 καὶ – ψυχικόν] *om.* T H^{III} 15 αὐτοῦ] *add.* πνοὴν ζωῆς R ὁ] *om.* H^{III} L^b 17 νοοῦμενον M^{a.c.}, νοούμενον M^{p.c.} λέγομεν] λέγωμεν H^{III}, *post* ἐμφυσήματος *transpos.* M 18 ἐμφυσήματος T τὸ λεπτὸν T, τὸ λεκτὸν M, κατὰ λεπτὸν *ed.* 19 ἀπεριέργως] ἀκακουργήτως H^{III} ἀκακουργήτως] ἀπεριέργως H^{III} 20 ἐν] *om.* L^b 20 – 49, 1 τὸ – ἀνθρώπῳ] τῷ ἀνθρώπῳ τῷ κατ' εἰκόνα L^b

- εἰκόνα τῷ ἀνθρώπῳ δωρησάμενος. Ψυχὰς πάλιν ἐὰν ἀκούσης, μὴ νομίσης πλάσματα μὴ ἔχειν· ἀπὸ γὰρ τοῦ ἐνὸς εἶδους ἄνθρωπος ὅλος καλεῖται· κατέβη γάρ φησιν ἡ Γραφή, Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον ἐν ἐβδομηκονταπέντε ψυχαῖς, οὐχ' ὅτι αἱ ψυχαὶ ἄνευ σωμάτων, ἀλλὰ
- 5 σὺν σώμασιν ὅλον τὸν ἄνθρωπον ψυχὰς κέκληκεν. Ἀδὰμ γὰρ γεννᾷ κατὰ τὴν ιδέαν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ τὸν Σήθ· ἵνα μή τις νομίση τὸν πεπλασμένον ἄλλον καὶ τοὺς γεννωμένους ἄλλους, διατοῦτο φησὶν ἡ Γραφή· κατὰ τὴν ιδέαν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. Οὐκ ἀλληγορία οὖν τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀληθεία.
- 10 Ἡμεῖς οὖν ἀπ' ἐκείνου τοῦ εἰρημένου Ἀδὰμ πάντες κατὰ ἀκολουθίαν, καὶ οὐκ ἀπώλετο ἡ τάξις, οὐδὲ τὰ ὑπὸ θεοῦ λεγόμενα ἀλληγορεῖται.

*II²40 / T cap. A 1, 40II⁴³ /
K cap. A 1, 43

<***>

- 15 Ἄλλην μυθώδη ἀλληγορίαν ὁ θεήλατος Ὀριγένης ἐφαντάσθη, τοῖς περὶ τὸν Ἀδὰμ φάσκων μὴ εἶναι χιτῶνας δερματίνους· μετὰ γὰρ τὴν παρακοὴν φησὶν καὶ μετὰ τὸ βεβρωκέναι τοῦ ξύλου, ἐνέδυσεν τὰς ψυχὰς ταῦτα τὰ σώματα, τουτέστι τὴν σάρκα. Καὶ

3 – 4 Deut. 10, 22 5 – 6 Gen. 5, 3 8 – 9 κατὰ¹ – αὐτοῦ] Ibid. 5, 3 16 Ibid. 3, 21

1 – 5 Ψυχὰς – κέκληκεν] IBID., 59, 2 (p. 69, 12–17) 5 – 9 Ἀδὰμ – αὐτοῦ] IBID., 59, 1 (p. 69, 5–8) 9 Οὐκ – ἀληθεία] IBID. (p. 69, 11) 10 – 12 Ἡμεῖς – ἀλληγορεῖται] IBID., 61, 1 (p. 73, 4–6) 15 – 50, 4 *II²40 EPIPHANIUS CONSTANTIENSIS, *Ancoratus*, 62, 1–4 (ed. Holl/Bergemann/Collatz, p. 74, 5–16)

14 – 50, 4 *II²40 T cap. A 1, 40 (5rB10–27); H^{III} cap. A 1, 27; R cap. A 1, 27; M cap. A 1, 39; L^b cap. A 1, 40; *deest in P* (lac.)

*II²40 s. d. T H^{III} R ML^b

3 γὰρ φησὶν R ἡ Γραφή] *om.* M Ἰακώβ M αἰγυπτον L^b 4 ἐβδομηκονταπέντε T, ἐβδομήκοντα M ἄνευ] δίχα R 5 σὺν] νῦν R 6 εἰδέαν M 7 γενομένους M (s. l. -v- *add. man. rec.*) 8 εἰδέαν M 9 ἀλλὰ R ἀλήθεια L^b 10 οὖν] *praem.* μὲν L^b 11 ἀπώλλυτο R θεοῦ] *praem.* τοῦ M 15 μυθώδη] μῦθου R ἀλληγορίαν] *add.* ἦν M^{s.1} L^b ὠριγενής M (ὠριγέννης A^{III}) ἐφανασιάζθη T 16 τοῖς – Ἀδὰμ] τοὺς ἀνθρώπους R ML^b μὴ] *om.* ML^b 17 παρακοὴν φησὶ L^b μετὰ] *om.* M τὸ ξύλον M 18 τουτέστι – σάρκα] τουτέστιν σάρκα T H^{III} L^b, *om.* R

ἔστιν εὖηθες τὸ ὅλον εἰπεῖν. Σοφίζεται γὰρ καὶ φησὶν· Μὴ γὰρ ὁ θεὸς βυρσοδέψης ἦν, ἵνα καὶ βυρσεύσας δέρματα, χιτῶνας ἐργάσῃται τῷ Ἀδάμ καὶ τῇ Εὕᾳ; Τί γὰρ ἦν εὐχερέστερον, οὐρανὸν καὶ γῆν ἐξ οὐκ ὄντων ποιῆσαι τὸν θεόν, ἢ χιτῶνας δερματίνους;

***II²41 / T cap. A 1, 41**

5

Τοῦ ἀγίου Βασιλείου, ἐκ τῆς Ἑξαήμερου·

Κατ' εἰκόνα ἔχω ἐν τῷ λογικὸς εἶναι· καθ' ὁμοίωσιν δὲ γίνομαι ἐν τῷ χρηστὸς γενέσθαι. Γίνεσθε γάρ φησιν τέλειοι, ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν. Εἶδες ποῦ ἀποδίδωσιν ἡμῖν ὁ κύριος τὸ καθ' ὁμοίωσιν; Ἐὰν οὖν γένῃ μισοπόνηρος, φιλάδελφος, συμπα- 10
θής, ὁμοιώθης θεῷ· ἐὰν οἶός ἐστιν ἐπὶ σὲ τὸν ἁμαρτωλὸν ὁ θεός, τοιοῦτος γένῃ ἐπὶ τὸν εἰς σὲ πεπλημμεληκότα ἀδελφόν, τῇ πρὸς τὸν πλησίον σου εὐσπλαγχνία, ὁμοιώθης θεῷ· ὥστε κατ' εἰκόνα μὲν ἔχεις, ὡς εἴρηται, ἐκ τοῦ λογικὸς εἶναι, καθ' ὁμοίωσιν δὲ γίνῃ 15
ἐκ τοῦ χρηστότητα διαλαμβάνειν.

4 Gen. 3, 21 7 Ibid. 1, 26 8 – 9 Matth. 5, 48 10 Gen. 1, 26 13 – 14 Ibid.

7 – 10 *II²41 Κατ' – ὁμοίωσιν] (PS.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Hexaemeron* X, I, 16, 20 – 17, 3 (ed. Smets/van Esbroeck, p. 208) = PS.-GREGORIUS NYSSENUS, *De creatione hominis sermo primus* (ed. Hörner, p. 31, 6 – 32, 1) 10 – 11 Ἐὰν – θεῷ] (PS.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Hexaemeron* X, I, 17, 4–6 (ed. Smets/van Esbroeck, p. 208) = PS.-GREGORIUS NYSSENUS, *De creatione hominis sermo primus* (ed. Hörner, p. 32, 5–6) 11 – 15 ἐὰν – διαλαμβάνειν] (PS.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Hexaemeron* X, I, 17, 7–11 (ed. Smets/van Esbroeck, p. 208–210) = PS.-GREGORIUS NYSSENUS, *De creatione hominis sermo primus* (ed. Hörner, p. 32, 6–10)

6 – 15 *II²41 T cap. A 1, 41 (5rB[28]29–5vA12); H^{III} cap. A 1, 28; R cap. A 1, 28; M cap. A 1, 40; L^b cap. A 1, 41; *deest in P*^(lac.)

*II²41 ἐκ] *om.* R

1 τὸ – εἰπεῖν] τὸ ὅλος εἰπεῖν R, εἰπεῖν τὸ ὅλον M καὶ φησι T γὰρ²] *om.* L^b 2 βυρσοδεψῆς T H^{III} 3 εὕα T H^{III} R M 7 ἔχω – λογικὸς] ἔχομεν, τὸ λογικῶς M γίνομαι] γινόμεθα M, *om.* R 8 χρηστοὶ M, χριστὸς T H^{III} γενέσθαι] γίνεσθαι M Γίνεσθε] γίνεσθαι T H^{III} M (*s. l. correx. man. rec.*) τέλειοι] οἰκτίρμονες M ἡμῶν R L^b 9 οὐράνιος] ἐν τοῖς οὐρανοῖς L^b τέλειός ἐστιν] οἰκτίρμων ἐστίν M Εἶδες ποῦ] εἰ δὲ που R, ἴδε ποῦ ML^b 11 ὁμοιώθης T H^{III} 11 – 13 ἐὰν – θεῷ] *om.* R 11 ὁ θεός] *om.* M 12 γῆν] L^b 13 ὁμοιώθης T H^{III} ὥστε – εἰκόνα] *iterav.* R 14 λογικῶς M

*II²42 / T cap. A 1, 42

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

- Τὸ οὐράνιον φυτόν, ὁ ἄνθρωπος, ὅσῳ τῷ σχήματι τῆς σωματικῆς
 διαπλάσεως, τοσούτῳ καὶ τῷ ἀξιώματι τῆς ψυχῆς διενήνοχεν.
 5 Τῶν τετραπόδων τὸ σχῆμα, ποταπόν; Ἡ κεφαλὴ αὐτῶν ἐπὶ τὴν
 γῆν προένευκε, ἐπὶ γαστέρα βλέπει, καὶ τὸ ταύτης ἡδὺ ἐκ παντὸς
 τρόπου διώκει. Ἡ σὴ κεφαλὴ πρὸς οὐρανὸν διανέστηκεν, οἱ ὀ-
 φθαλμοὶ σου τὰ ἄνω βλέπουσιν· ὥστε ἐάν ποτε καὶ σὺ τοῖς πάθεσι
 τῆς σαρκὸς ἑαυτὸν ἀτιμάσης, γαστρὶ δουλεύων καὶ τοῖς ὑπὸ γα-
 10 στέρα, *παρασυνεβλήθης τοῖς κτήνεσιν τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὁμοιωθῆς*
αὐτοῖς. Ἄλλη σοι μέριμνα πρέπουσα, τὰ ἄνω *ζητεῖν, οὗ ὁ Χριστός*
ἐστίν, ὑπὲρ τὰ γῆϊνα εἶναι τῇ διανοίᾳ. Ὡς διεσχηματίσθης, οὕτως
 διάθου σαυτὸν καὶ τὸν βίον, *πολίτευμα ἔχειν ἐν οὐρανοῖς*. Ἀλη-
 15 *πρωτότοκοι, οἱ ἀπογεγραμμένοι ἐν οὐρανοῖς*.

10 – 11 Ps. 48, 13² vel 21² 11 – 12 Col. 3, 1 13 Phil. 3, 20 15 Hebr. 12, 22–23

3 – 15 *II²42 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homiliae in Hexaemeron*, IX, 2 (ed. Mendieta†/Rudberg, p. 148, 24 – 149, 10)

2 – 15 *II²42 T cap. A 1, 42 (5vA[13]14–5vB8); H^{III} cap. A 1, 29; R cap. A 1, 29; M cap. A 1, 41; L^b cap. A 1, 42; *deest in P^(lac.)*

*II²42 (a) T H^{III} ML^b (b) Τοῦ αὐτοῦ R

4 διενήνοχεν] *in mg. add.* τῶν ζώων τῶν ἀλόγων R 5 τὸ] τε T H^{III} 6
 προένευκε] *sic* T H^{III} L^b (*cf. ed., app. crit., ubi* προσένευκεν), νένευκεν R M
 (= *ed.*) 7 Ἡ] ἡ δὲ R σῇ] *s. l. add.* Δ (*i. e. δὲ, ut puto*) M^{man. rec.} 8 ἐὰν ποτὲ L^b 9
 ἑαυτοῦ H^{III} 9 – 10 ὑπογαστέρα T H^{III} 10 παρεσυνεβλήθης H^{III} R, παρα- M (-α-
p. c. man. rec.) ὁμοιώθης T, ὁμοιώθης H^{III} M 11 Ἄλλη σοι] ἄλλ' εἴ σοι M
 πρέπουσα] *add.* τοῖς M^{man. rec.} 11 – 12 Χριστός ἐστίν] *add.* ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς
 (*cf. Col. 3, 1*) M 12 μετανοία R 13 σαυτοῦ M *πολίτευμα] praem.* καὶ (*man.*
rec.) τὸ M 14 πατρίς] *add.* ἐν οὐρανοῖς· ἀληθινὴ σου πατρίς M οἱ] ὁ M

***II²43 / T cap. A 1, 43**

Καὶ μεθ' ἕτερα·

Πάντα υπέταξεν ἡμῖν διὰ τὸ κατ' εἰκόνα ἡμᾶς πεποιῆσθαι τοῦ κτίσαντος. Πέποιθας ἐπὶ κύριον; Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσῃ, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα, καὶ ἔχεις τὴν διὰ πίστεως ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. 5

***II²44 / T cap. A 1, 44**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς εἰς τὸν ἄνθρωπον θεωρίας·

Ἦλθεν ὁ θεὸς χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς· ἀνωτέρω εἶπεν ὅτι ἐποίησεν, ἐν- 10
ταῦθα τὸ πῶς ἐποίησεν. Χοῦν, φησὶν, ἔλαβεν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ
ἐπλασεν ταῖς ἰδίαις χερσίν. Ἐνθυμήθητι ποῦ ἐπλάσθη· τὸ ἐργασ-
τήριον τῆς φύσεως λέγει σοι· χεὶρ ἐστὶν δεξαμένη σε θεοῦ. Τὸ
παρὰ θεοῦ πλασθὲν μὴ μιανθῇ διὰ πονηρίας, δι' ἁμαρτίας μὴ ἀλ-
λοιωθῇ, μὴ ἐκπέσῃ τῆς χειρὸς τοῦ θεοῦ. Σκεῦος εἰ θεόπλαστον 15
παρὰ θεοῦ γενόμενον· δόξαζε τὸν ποιήσαντα. Οὐδὲ γὰρ δι' ἄλλό
τι ἐγένου ἢ ἵνα ὄργανον ἐπιτήδειον ᾖς τῆς δόξης τοῦ θεοῦ· καὶ ὁ
κόσμος ὅλος οὗτος σός, ὡς βιβλίον ἐγγραφον ὑπαγορευόμενον

3 Gen. 1, 27 4 – 5 Ps. 90, 13¹⁻² 5 – 7 Luc. 10, 19 10 Gen. 2, 7 ἐποίησεν] Ibid. 1, 27
11 – 12 Ibid. 2, 7

3 – 4 *II²43 Πάντα – κτίσαντος] BASILIUS CAESARIENSIS, *Homiliae in Hexaemeron*, IX, 5 (ed. Mendieta/Rudberg, p. 156, 23–24) 4 – 7 Πέποιθας – ἐχθροῦ] IBID., IX, 6 (p. 157, 15–17) 10 – 53, 3 *II²44 (Ps.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *De creatione hominis* (*Homilia in Hexaemeron XI*), II, 4, 9–22 (ed. Smets/van Esbroeck, p. 232–234) = PS.-GREGORIUS NYSSENUS, *De creatione hominis sermo alter* (ed. Hörner, p. 45, 5 – 46, 2)

2 – 7 *II²43 T cap. A 1, 43 (5vB[9]10–20); H^{III} cap. A 1, 30; R cap. A 1, 30; M cap. A 1, 42; L^b cap. A 1, 43; *deest in P*^(lac.) 9 – 53, 3 *II²44 T cap. A 1, 44 (5vB[20–21] 22–6rA12); H^{III} cap. A 1, 31; R cap. A 1, 31; M cap. A 1, 43; L^b cap. A 1, 44; *deest in P*^(lac.)

*II²44 (a) T H^{III} ML^b τὸν] *om.* M (b) Τοῦ αὐτοῦ R

11 ἔλαβεν φησὶν H^{III} 13 δεξαμένη σε] πλασαμένη σε M 14 δι' διὰ R 18 ὅλος οὗτος] οὗτος ὅλος M ὑπαγορεῦον M

τὴν τοῦ θεοῦ δόξαν, τὴν ἀπόκρυφον καὶ ἀόρατον, τοῦ θεοῦ τὴν μεγαλωσύνην δι’ αὐτοῦ διαγγέλλων σοι, τῷ νοῦν ἔχοντι εἰς κατανόησιν ἀληθείας.

***Π²45 / T cap. A 1, 45**

Π¹33 /
K cap. A 1, 33

5 Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος·

Παρήχθημεν εἰς τὸ εἶναι μὴ ὄντες, καὶ κατ’ εἰκόνα τοῦ κτίσαντος ἐγενήθημεν· νοῦν καὶ λόγον συμπληροῦντα ἡμῶν τὴν φύσιν ἔχομεν, δι’ ὧν θεὸν ἐγνωρίσαμεν.

***Π²46 / T cap. A 1, 46**

Π¹35 /
K cap. A 1, 35

10 Τοῦ αὐτοῦ·

Ἦν ποτὲ Ἀδάμ ἄνω, οὐ τόπῳ, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει, ὅτε ἄρτι ψυχωθεὶς καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, περιχαρὴς τοῖς ὀρωμένοις γενόμενος, ὑπεραγαπῶν τὸν εὐεργέτην, ζωῆς μὲν ἀπόλαυσιν αἰωνίου χαρισάμενον, τρυφῇ δὲ παραδείσου ἐναπαύσαντα. Ταχὺ
15 δὲ πάντων ἐμπλησθεὶς καὶ οἶον ἐξυβρίσας τῷ κόρῳ, τὸ τοῖς σαρκικοῖς ὀφθαλμοῖς φανέν τερπνὸν τοῦ νοητοῦ προετιμήσατο κάλλους, καὶ τὴν πλησμονὴν τῆς γαστροῦς τῶν πνευματικῶν ἀπολαύ-

5 Ioh. 1, 1 6 Gen. 1, 27

6 – 8 *Π²45 BASILIUS CAESARIENSIS, re vera *Homilia de gratiarum actione* (In illud: Semper gaudete [I Thess. 5, 16]), 2 (PG 31, 221, 42–45) 11 – 14 *Π²46 Ἦν – ἐναπαύσαντα] BASILIUS CAESARIENSIS, *Quod deus non est auctor malorum*, 7 (PG 31, 344, 35–39) 14 – 54, 4 Ταχὺ – ἁμαρτίαν] BASILIUS CAESARIENSIS, *Quod deus non est auctor malorum*, 7 (PG 31, 344, 43 – 345, 5)

5 – 8 *Π²45 T cap. A 1, 45 (6rA[13–14]15–20); R cap. A 1, 32; M cap. A 1, 44; L^b cap. A 1, 45; *deest in H^{III} P^(lac.)* 10 – 54, 4 *Π²46 T cap. A 1, 46 (6rA[20]21–6rB9); H^{III} cap. A 1, 33; R cap. A 1, 33; M cap. A 1, 45; L^b cap. A 1, 46; *deest in P^(lac.)*

*Π²45 (a) T ML^b ἐκ τοῦ] εἰς τὸ M (b) s. a. R

1 τὴν³] *om.* R 2 τῷ] τὸν T H^{III} 7 ἐγεννήθημεν M^{a.c.} 11 ἦν ποτε T H^{III} ML^b Ἀδάμ] *praem.* ὁ M (= *ed.*) ἄνω] *om.* R τῇ] *om.* M 13 – 14 αἰωνίαν R 14 χαρισάμενος M τρυφῇ] *sic* L^b, τρυφῇ R^{p.c.}, τρυφῆς T H^{III} R^{a.c.} M (τρυφαῖς *ed.*) 15 καὶ] *om.* M

περάτων αὐτοῦ διῴκνουμένην, τὰ πλείστον διεστῶτα μέλη πρὸς
μῖαν σύμπνοιαν καὶ κοινωνίαν ἀνάγειν.

***II²48 / T cap. A 1, 48**

II¹48 /
K cap. A 1, 48

Τοῦ θεολόγου Γρηγορίου, ἐκ τοῦ εἰς τὰ Θεοφάνεια·

- 5 Νοῦς μὲν οὖν ἤδη καὶ αἴσθησις, οὕτως ἀπ’ ἀλλήλων διακριθέντα,
τῶν ἰδίων ὄρων ἐντὸς εἰσθήκεισαν, καὶ τὸ τοῦ δημιουργοῦ λόγου
μεγαλεῖον ἐν ἑαυτοῖς ἔφερον, σιγῶντες ἐπαινέται τῆς μεγαλουργίας
καὶ διαπρύσιοι κήρυκες. Οὕπῳ δὲ ἦν κράμα ἐξ ἀμφοτέρων,
οὐδέ τις μίξις τῶν ἐναντίων, σοφίας μείζονος γνῶρισμα καὶ τῆς
10 περὶ τὰς φύσεις πολυτελείας, οὐδὲ ὁ πᾶς πλοῦτος τῆς ἀγαθότητος
γνῶριμος. Τοῦτο δὲ βουλευθεὶς ὁ τεχνίτης ἐπιδειξασθαι λόγος, καὶ
ζῶον ἐν ἐξ ἀμφοτέρων, ὁράτου τὲ λέγω καὶ ὁρατῆς φύσεως,
δημιουργεῖ τὸν ἄνθρωπον, καὶ παρὰ μὲν τῆς ὕλης λαβὼν τὸ σῶμα
ἤδη προϋποστάσης, παρ’ ἑαυτοῦ δὲ *πνοήν* ἐνθείς, ὃ δὲ νοερὰν
15 ψυχὴν καὶ *εἰκόνα θεοῦ* οἶδεν ὁ λόγος, οἷόν τινα κόσμον δεύτερον,
ἐν μικρῷ μέγαν, ἐπὶ τῆς γῆς ἴστησιν, ἄγγελον ἄλλον, προσκυνη-
τὴν μικτόν, ἐπόπτην τῆς ὁρατῆς κτίσεως, μύστην τῆς νοουμένης,
βασιλέα τῶν ἐπὶ γῆς, βασιλευόμενον ἄνωθεν, ἐπίγειον καὶ οὐρά-
νιον, πρόσκαιρον καὶ ἀθάνατον, ὁρατὸν καὶ νοούμενον, μέσον
20 μεγέθους καὶ ταπεινότητος, τὸν αὐτὸν πνεῦμα καὶ σάρκα, πνεῦμα

14 Gen. 2, 7 15 Ibid. 1, 27; 9, 6

5 – 56, 5 *II²48 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *In Theophania (Orat. 38)*, 11, 1–24 (ed. Moreschini, p. 124–126)

4 – 56, 5 *II²48 T cap. A 1, 48 (6vA[9–10]11–6vB19); H^{III} cap. A 1, 34; M cap. A 1, 47; L^b cap. A 1, 48; L^a cap. A 1, 110; *deest in R P*^(lac.)

*II²48 (a) T H^{III} Τοῦ θεολόγου] *post* Γρηγορίου *transpos.* H^{III} γρηγορίου T θεοφάνια H^{III} (b) Τοῦ θεολόγου Γρηγορίου, εἰς τὰ Θεοφάνια ML^b L^a Γρηγορίου] *om.* L^b L^a Θεοφάνια] *praem.* ἄγια L^a

2 ἀνάγειν] ἄγειν M, τοῦ ἀγίου πνεύματος R 6 ἰστήκεισαν T M^{a-c}, εἰστήκεισαν H^{III} λόγου] *om.* M (*s. l. supplev. man. rec.*) 8 δὲ] γὰρ T H^{III} κράμμα L^b L^a
10 – 11 οὐδὲ – γνῶριμος] *in mg. hab.* M^{man. rec.} L^b (neglegenter exarata sed forsā ab ipso librario), *in textu* L^a, *om.* T H^{III} 11 καὶ] *om.* T H^{III} M 12 τὲ λέγω] *sic* L^a L^b, τὲ T, τε H^{III} M
13 καὶ] *om.* T H^{III} 14 πνοήν] ζῶην M 16 ἐν] εἶναι T H^{III} τῆς] *om.* L^b
ἄλλον] *om.* T H^{III} 16 – 17 προσκυνητήν· μικτόν (μη- T) T H^{III} 17 ὁρατῆς –
τῆς] *om.* T H^{III} 18 τῶν] τὸν H^{III}

διὰ τὴν χάριν, σάρκα διὰ τὴν ἔπαρσιν, τὸ μέν, ἵνα μένη καὶ δοξάζῃ τὸν εὐεργέτην, τὸ δέ, ἵνα πάσχη καὶ πάσχον ὑπομιμνήσκηται καὶ παιδεύηται, τῷ μεγέθει φιλοτιμούμενον· ζῶον ἐνταῦθα οἰκονομούμενον καὶ ἀλλαχοῦ μεθιστάμενον, καὶ πέρας τοῦ μυστηρίου, τῇ πρὸς θεὸν νεύσει θεούμενον.

5

*II²49 / T cap. A 1, 49

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὰ Φῶτα·

Ἦδει μὴ τοῖς ἄνω μόνον τὴν προσκύνησιν περιγράφεσθαι, ἀλλ' εἶ-
ναί τινας καὶ κάτω προσκυνητάς, ἵνα πληρωθῇ τὰ πάντα δόξης
θεοῦ, ἐπεὶ καὶ θεοῦ· καὶ διατοῦτο ἄνθρωπος κτίζεται, χειρὶ θεοῦ
τιμηθεὶς καὶ εἰκόνι.

*II²50 / T cap. A 1, 50

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν νέαν Κυριακὴν·

Εἰ δὲ τελευταῖος τῆς δημιουργίας ὁ ἄνθρωπος ἀνεδείχθη, καὶ ταῦ-

9 – 10 πληρωθῇ – θεοῦ¹] cf. Ps. 71, 19²

8 – 11 *II²49 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *In S. Lumina* (Orat. 39), 13, 1–5 (ed. Mo-
reschini, p. 176) 14 – 57, 6 *II²50 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *In novam Domini-*
cam (Orat. 44), 4 (PG 36, 612, 9–18)

7 – 11 *II²49 T cap. A 1, 49 (6vB[20]21–27); H^{III} cap. A 1, 35; R cap. A 1, 35; M
cap. A 1, 48; L^b cap. A 1, 49; *deest in P*^(lac.) 13 – 57, 6 *II²50 T cap. A 1, 50 (6vB
[27–28]29–7rA10); H^{III} cap. A 1, 36; R cap. A 1, 36; M cap. A 1, 49; L^b cap. A 1, 50;
deest in P^(lac.)

*II²49 ἐκ τοῦ] om. R M *II²50 αὐτοῦ] θεολόγου R ἐκ τοῦ] om. M

2 πάσχον] πάσχων T H^{III} L^b L^a (cf. *ed.*, *app. crit.*) 3 φιλοτιμούμενος L^b L^a (cf. *ed.*,
app. crit.) 5 θεούμενον] *add.* εἰς τοῦτο γὰρ ἔμοι φέροι τὸ μέτριον ἐνταῦθα φέγγος
τῆς ἀληθείας, λαμπρότητα θεοῦ καὶ ἰδεῖν καὶ παθεῖν, ἀξίαν τοῦ καὶ συνδήσαντος
καὶ λύσαντος καὶ αὐθις συνδήσοντος ὑψηλότερον (= *Greg. Naz., In Theophania*
[Orat. 38], 11, 24–27 [ed. Moreschini, p. 126]) L^a 8 Ἦδει] ἔδει δὲ (Δ [*pro* δὲ, *ut*
puto] M^{s. l.}) ML^{b p. c.}, δεῖ δὲ L^{b a. c.} περιγράπτεσθαι R 8 – 9 εἶναι τινας] *sic*
M^{p. c. man. rec.} L^b, εἶναι T H^{III} R 10 ἄνθρωπος κτίζεται] κτίζεται ἄνθρωπος M (= *ed.*),
ἄνθρωπος L^b 14 τῆς δημιουργίας] om. L^b (= *ed.*)

τα χειρὶ θεοῦ τιμηθεῖς καὶ εἰκόνι, θαυμαστὸν οὐδέν. Ἔδει γὰρ ὥσπερ βασιλεῖ προϋποστῆναι τὰ βασίλεια, καὶ οὕτως εἰσαχθῆναι τὸν βασιλέα, πᾶσιν ἤδη δορυφορούμενον. Εἰ μὲν οὖν ἐμείναμεν ὅπερ ἤμεν καὶ τὴν ἐντολὴν ἐφυλάξαμεν, ἐγενόμεθα ἅν ὅπερ οὐκ ἤμεν,
 5 τῷ ξύλῳ τῆς ζωῆς προσελθόντες μετὰ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως. Καὶ τί γεγονότες; Ἀπαθανατισθέντες καὶ θεῷ πλησιάσαντες.

*II²51 / T cap. A 1, 51

II¹50 /
K cap. A 1, 50

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ εὐταξίας.

10 Τάξις τὸν ἄνθρωπον ἐκ λογικοῦ καὶ ἀλόγου κράματος ζῶον λογικὸν συνεστήσατο, καὶ συνέδησεν μυστικῶς καὶ ἀρρήτως τὸν χοῦν τῷ νοῖ καὶ τὸν νοῦν τῷ πνεύματι. Καὶ ἵνα θαυματουργήσῃ τί μείζον ἐν τῷ ἑαυτοῦ πλάσματι, τὸ αὐτὸ καὶ διεσώσατο καὶ διέλυσεν· τὸ μὲν ὑπεισήγαγεν, τὸ δὲ ὑπεξήγαγεν ὥσπερ ῥεύματι, καὶ τῷ θνητῷ τὴν ἀθανασίαν ἐπραγματεύσατο διὰ λύσεως.

5 Gen. 2, 9

9 – 14 *II²51 GREGORIUS NAZIANZENUS, *De moderatione in disputando* (Orat. 32), 9, 13–19 (ed. Moreschini, p. 104)

8 – 14 *II²51 T cap. A 1, 51 (7rA[10]11–23); M cap. A 1, 50; L^b cap. A 1, 51; L^a cap. A 1, 111; *deest in* H^{III} R P^(lac.)

*II²51 ἐκ τοῦ] *om.* M L^a

1 τιμηθεῖς] *post* εἰκόνι *transpos.* M (*cf. ed.*) 3 ἤδη] *eras.* M^{man. rec.} οὖν] γὰρ R 4 ἅν] *om.* M (*s. l. add. man. rec. ut videtur*) 5 προελθόντες M (*s. l. correx. man. rec. ut videtur*) τὸ ξύλον] τοῦ ξύλου L^b 5 – 6 καὶ τι T 9 τοῦ ἀνθρώπου M κράματος L^b 12 ἑαυτοῦ] αὐτοῦ M καὶ¹] *om.* L^a 13 ὑπεισήγαγεν] *sic* T ML^b L^a, ἐπεισήγαγεν *ed.*

***II²52 / T cap. A 1, 52**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς Καισάριον ἐπιταφίου·

Μικρός εἰμι καὶ μέγας, ταπεινὸς καὶ ὑψηλός, θνητὸς καὶ ἀθάνα-
τος, ἐπίγειος καὶ οὐράνιος, ἐκεῖνα μετὰ τοῦ κάτω κόσμου, ταῦτα
μετὰ τοῦ θεοῦ, ἐκεῖνα μετὰ τῆς σαρκός, ταῦτα μετὰ τοῦ πνεύμα- 5
τος.

***II²53 / T cap. A 1, 53**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸ Πάσχα·

Γεγόναμεν, ἵνα εὖ πάθωμεν. Τὸν παράδεισον ἐπιστεύθημεν, ἵνα
τρυφήσωμεν. Ἐντολὴν ἐλάβομεν, ἵνα εὐδοκιμήσωμεν, ταύτην φυ- 10
λάξαντες, οὐκ ἀγνοοῦντος τοῦ θεοῦ τὸ ἐσόμενον, ἀλλὰ νομοθε-
τοῦντος τὸ αὐτεξούσιον.

3 – 6 *II²52 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Funebris in laudem Caesarii fratris oratio* (Orat. 7), 23, 6–10 (ed. Calvet-Sebasti, p. 238–240) 9 – 12 *II²53 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *In S. Pascha* (Orat. 45), 28 (PG 36, 661, 20–25)

2 – 6 *II²52 T cap. A 1, 52 (7rA[23–24]25–31); H^{III} cap. A 1, 37; R cap. A 1, 37; M cap. A 1, 51; L^b cap. A 1, 52; L^c cap. A 40, 31; *deest in P^(lac.)* 8 – 12 *II²53 T cap. A 1, 53 (7rA[31–32]33–7rB6); H^{III} cap. A 1, 38; R cap. A 1, 38; M cap. A 1, 52; L^b cap. A 1, 53; *deest in P^(lac.)*

*II²52 (a) T H^{III} ML^b κεσάριον (a. c. man. rec. ut videtur) M (b) Τοῦ αὐτοῦ, εἰς Καισάριον R (c) s. a. L^c *II²53 (a) T H^{III} ML^b ἐκ τοῦ] om. M (b) Τοῦ αὐτοῦ R

3 μικρὸς εἰμὶ R L^c 4 ἐπίγειος – οὐράνιος] om. R κόσμου κάτω L^c L^b 9 ἵνα¹] ἵν' L^b πάθωμεν] in mg. add. (quae propt. mg. resect. in L^b desunt, ex ed. supplevi) <εὖ πεπό>νθαμεν, <ἐπειδὴ> γεγόναμεν (= Greg. Naz., In S. Pascha [Orat. 45], 28 [PG 36, 661, 20–21]) L^b 10 ἵνα] ἵν' L^b εὐδοκημήσωμεν T, εὐδοκίωσωμεν M (εὐδοκη- μίωσωμεν M^{man. rec.}) 11 ἐσόμενον] θεόμενον T, θεώμενον H^{III}

*II²54 / T cap. A 1, 54II⁵¹ /
K cap. A 1, 51

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ θεολογίας λόγου β’.

- Τίς ἡ μίξις ἡμῶν; Τίς ἡ κίνησις; Πῶς τὸ θνητὸν ἀθανάτῳ συνε-
κράθη; Πῶς κάτω ῥέω καὶ ἄνω φέρομαι; Πῶς ψυχὴ περιφέρεται,
5 πῶς ζῶν διδῶσι καὶ πάθους μεταλαμβάνει; Πῶς νοῦς περιγρα-
πτὸς καὶ ἀόριστος, ἐν ἡμῖν μένων καὶ πάντα ἐφοδεύων τάχει φο-
ρᾶς καὶ ῥεύσεως; Πῶς μεταλαμβάνεται λόγῳ καὶ μεταδίδεται, καὶ
δι’ ἀέρος χωρεῖ, καὶ μετὰ τῶν πραγμάτων ἔρχεται; Πῶς αἰσθήσει
κοινωνεῖ, καὶ συστέλλεται ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων; Καὶ ἔτι πρὸ τού-
10 των· τίς ἡ πρώτη πλάσις ἡμῶν καὶ σύστασις ἐν τῷ τῆς φύσεως
ἐργαστηρίῳ; Καὶ τίς ἡ τελευταία μόρφωσις καὶ τελείωσις; Τίς ἡ
τροφῆς ἔφεσις καὶ διάδοσις; Καὶ τίς ἡ γαγεν ἐπὶ τὰς πρώτας πηγὰς
καὶ τοῦ ζῆν ἀφορμὰς αὐτομάτως; Πῶς σιτίοις μὲν σῶμα, λόγῳ δὲ
ψυχὴ τρέφεται; Τίς ἡ τῆς φύσεως ὀλκὴ καὶ πρὸς ἄλληλα σχέσις
15 τοῖς γεννώσι καὶ τοῖς γεννωμένοις, ἵνα τῷ φίλτρῳ συνέχηται; Πῶς
συνεστηκότα τε <τὰ> εἶδη καὶ τοῖς χαρακτῆρσι διεστηκότα, ὧν
τοσοῦτων ὄντων, ἀνέφικτοι αἱ ιδιότητες; Πῶς τὸ αὐτὸ ζῶον, θνη-
τὸν καὶ ἀθάνατον, τὸ μὲν τῇ μεταστάσει, τὸ δὲ τῇ γεννήσει; Τὸ
μὲν γὰρ ὑπεξῆλθεν, τὸ δὲ ἀντεισῆλθεν, ὥσπερ ἐν ὀλκῷ ποταμοῦ
20 μὴ ἐσῳστός καὶ μένοντος· καὶ συντόμως εἰπεῖν, ὅσοις ὁ μικρὸς
οὗτος κόσμος διοικεῖται, ὁ ἄνθρωπος.

3 – 20 *II²54 Τίς¹ – μένοντος] GREGORIUS NAZIANZENUS, *De theologia II* (Orat. 28), 22, 2–23 (ed. Gallay/Jourjon, p. 144–146) 20 – 21 καί² – ἄνθρωπος] IBID., 22, 39–40 (p. 148)

2 – 21 *II²54 T cap. A 1, 54 (7rB[7–8]9–7vA16); H^{III} cap. A 1, 39; R cap. A 1, 39; M cap. A 1, 53; L^b cap. A 1, 54; *deest in P*^(lac.)

*II²54 (a) T H^{III} ML^b λόγου β’] *om.* L^b λόγου] *om.* M (b) Τοῦ αὐτοῦ, περὶ θεολογίας R

3 – 4 συνανεκράθη L^b 4 ῥέων L^b Πῶς ψυχὴ] ψυχὴ πῶς M 5 νοῦς] ποῦς R 6 ἀόριστος] ἀόρατος R ἐφοδεύων] ἐποπτεύων T H^{III} 7 ῥεύσεως] ῥύσεως L^b 9 – 10 πρὸς τούτων T, πρ^b τούτων H^{III}, πρὸς τούτοις R 13 ἀφορμὰς] *post* αὐτομάτως *transpos.* L^b αὐτομάτως] *praem.* ἐξαιρέτως R 14 ὀλκὴ H^{III} πρὸς] *praem.* ἢ M^(man. rec.) 15 τοῖς¹] *om.* M συνέχεται T M, συνέχονται R 16 συνεστηκότα – εἶδη] *correxī* (ed.), συνεστηκότα τε εἶδη T H^{III}, συνέστηκε τά τε εἶδει (–*ei non liquet in M*) R M, σῦνέστηκε τά εἶδη L^b 17 τοσοῦτων ὄντων] τοσοῦτον L^b αὐτὸ ζῶον] αὐτόζωον (*hyphen supposito*) M 19 γὰρ] *om.* L^b ὀλκῷ H^{III}, ὀλκῷ T M 20 ὅσον L^b 21 οὗτος] *s. l.* R ὁ] *om.* M

Π¹47 /
K cap. A 1, 47

*Π²55 / T cap. A 1, 55

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ φιλοπτωχίας·

ἽΩι πῶς συνεζύγην, οὐκ οἶδα, καὶ πῶς εἰκῶν τε εἰμὶ θεοῦ καὶ τῷ
 πηλῷ συμφύρομαι· ὃ καὶ εὐεκτοῦν πολεμεῖ, καὶ ἀνιᾷ πολεμούμε- 5
 νον· ὃ καὶ ὡς σύνδουλον ἀγαπῶ, καὶ ὡς ἐχθρὸν ἀποστρέφομαι· ὃ
 καὶ ὡς δεσμὸν φεύγω, καὶ ὡς συγκληρονόμον αἰσχύνομαι. Τῇξαι
 φιλονεικῶ, καὶ οὐκ ἔχω τίνι συνεργῷ πρὸς τὰ κάλλιστα χρήσομαι,
 ὡς εἰδῶς εἰς ὃ γέγονα, καὶ ὅτι δεῖ με πρὸς θεὸν ἀναβῆναι διὰ τῶν
 πράξεων. Φείδομαι ὡς συνεργοῦ, καὶ οὐκ ἔχω πῶς φύγω τὴν ἐπα-
 νάστασιν, ἢ πῶς μὴ ἀπὸ θεοῦ πέσω, βαρηθεὶς ταῖς πέδαις, κατε- 10
 χούσαις καὶ κατασπώσαις εἰς ἔδαφος. Ἐχθρὸς ἐστὶν εὐμενῆς καὶ
 φίλος ἐπίβουλος. Ὡς τῆς συζυγίας καὶ τῆς ἀλλοτριώσεως. Ὁ φο-
 βοῦμαι, περιέπω, καὶ ὃ στέργω, δέδοικα· πρὶν πολεμῆσαι καταλ-
 λάσσομαι, καὶ πρὶν εἰρηνεῦσαι διῆσταμαι. Τίς ἢ περὶ ἐμὲ σοφία, καὶ
 τί τὸ μέγα τοῦτο μυστήριον; Ἡ βούλεται διὰ τῆς πρὸς τὸ σῶμα 15
 πάλης καὶ μάχης πρὸς αὐτὸν ἀναβλέπειν αἰεὶ, καὶ τὴν συνεζευγμέ-
 νην ἀσθένειαν παιδαγωγίαν εἶναι τοῦ ἀξιώματος, ἵνα εἰδῶμεν οἱ
 αὐτοὶ μέγιστοί τε ὄντες καὶ ταπεινότατοι, ἐπίγειοι καὶ οὐράνιοι,
 πρόσκαιροι καὶ ἀθάνατοι, κληρονόμοι φωτὸς καὶ πυρὸς εἴτουν
 σκότους, ὁποτέρως ἂν νεύσωμεν; Τοιοῦτον τὸ κράμα καὶ διὰ 20

3 Gen. 1, 27

3 – 15 *Π²55 ἽΩι – βούλεται] GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De pauperum amore*
 (*Orat.* 14), 6–7 (PG 35, 865, 11–28) 15 – 61, 2 διὰ – συστελλόμεθα] *IBID.*, 7 (PG
 35, 865, 31–40)

2 – 61, 2 *Π²55 T cap. A 1, 55 (7vA[17]18–7vB27); R cap. A 1, 40; M cap. A 1, 54;
 L^b cap. A 1, 55; *deest in H^{III} P^(lac.)*

*Π²55 ἐκ τοῦ] *om.* R M

3 ἽΩι] (*i. e.* τοῦ μοχθηροῦ καὶ ταπεινοῦ καὶ ἀπίστου τούτου σώματος [PG 35, 865,
 10–11]) *om.* M καὶ¹] *om.* T εἰκῶν τέ εἰμὶ L^b 4 συμπέφυρμαι M εὐεκτοῦν]
 ἐνεκτοῦν T^{p.c.}, εκτοῦν T^{a.c.}, εὐεκτῶν M^{a.c. man. rec. ut videtur} 4 – 5 πολεμούμενος
 M^{a.c. man. rec.} 5 ὁ²] *om.* R 7 καὶ] ἀλλ' M 8 ὅτι] M^{p.c. ut videtur} L^b, ὡς T R 9 πῶς]
 ποῦ L^b 10 βαρυνθεὶς R 11 καὶ¹] ἢ L^b κατασπώσαις] κατασχώσαις R^{a.c.} 12 Ὡς]
 ὦ T 15 τοῦτο] *om.* M 16 ἀναβλέπειν αἰεὶ] αἰεὶ βλέπειν L^b 17 ἵνα ἴδωμεν T R, ἵν'
 ἴδωμεν M^{p.c. ut videtur}, ἵν' εἰδῶμεν L^b, *non liquet in* M^{a.c.} 18 ταπεινώτατοι T 20
 κράμα M, κράμμα L^{b a.c. ut videtur}

ταῦτα, ὡς γοῦν ἐμοὶ καταφαίνεται, ἵνα ὅταν ἐπαιρώμεθα διὰ τὴν εἰκόνα, διὰ τὸν χοῦν συστελλώμεθα.

***II²56 / T cap. A 1, 56**

Τοῦ Χρυσοστόμου·

- 5 Τὸ κατ' εἰκόνα οὐκ ἐν σώματι νοητέον, ἀλλ' ἐν τῇ λογικῇ ψυχῇ διὰ τὸ νοερόν, διὰ τὸ λογικόν, διὰ τὸ αὐτεξούσιον, ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ τὸ κατὰ πάντων ἐπιγείων βασιλικὸν ἀξίωμα, ἅτινα ἐγκατεβλήθη τῇ φύσει μετὰ καὶ τῆς ἀθανασίας τῷ πλάσματι, ἐφόσον τὸν θεῖον νόμον ἐπλήρου.

10

***II²57 / T cap. A 1, 57**

Κυρίλλου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, ἐκ τοῦ Θησαυροῦ·

- Τὴν ἀνθρώπου ποίησιν καὶ εἰς τὸ εἶναι παραγωγὴν ἐξηγούμενος ὁ μακάριος Μωϋσῆς, εἰληφέναι τὸν θεὸν χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς διῆσχυρίζεται, καὶ πλάσαι μὲν τῇ παντουργῷ δυνάμει τὸ ὀρώμενον τοῦτο
15 τοῦ σώματος σχῆμα, ἐμφυσεῖν δὲ εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, ὡς ἐγγενέσθαι τῷ ἀνθρώπῳ τὸ δοθὲν εἰς ψυχὴν ζῶσαν. Τοιγαροῦν ἐμφύσημα θεῖον τῷ πεπλασμένῳ οὐκ αὐτὴν εἶναι φαρμέν

2 εἰκόνα] Gen. 1, 27 χοῦν] Ibid. 2, 7 5 Ibid. 1, 27 13 – 16 Ibid. 2, 7

5 – 9 *II²56 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, locus non repertus (deest apud Haidacher) 12 – 62, 12 *II²57 CYRILLUS ALEXANDRINUS, *Thesaurus de sancta consubstantiali trinitate*, XXXIII (PG 75, 584, 44 – 585, 9)

4 – 9 *II²56 T cap. A 1, 56 (7vB[28]29–8rA4); H^{III} cap. A 1, 40; R cap. A 1, 41; M cap. A 1, 55; L^b cap. A 1, 56; deest in P^(lac.) 11 – 62, 12 *II²57 T cap. A 1, 57 (8rA [5–6]7–8rB14); H^{III} cap. A 1, 41; R cap. A 1, 42; M cap. A 1, 56; L^b cap. A 1, 57; deest in P^(lac.)

*II²57 (a) T H^{III} R M ἐπισκόπου] ἀρχιεπισκόπου M, om. R τῶν θησαυρῶν R (b) Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας L^b

6 δὲ] add. τούτοις R 7 ἐπιγείων] praem. τῶν M κατεβλήθη M^{P.c.} (litterae ēgerasae videntur) 8 καὶ] om. L^b 13 μωϋσης M 13 – 14 διῆσχύεται R^{a.c.} 16 γενέσθαι L^b τὸ δοθὲν] om. H^{III}

τὴν ψυχὴν – ἣ γὰρ ἂν ἄτρεπτος ἦν, ὡς ἐκ τοιαύτης προελθοῦσα φύσεως –, ἀλλὰ τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος μετουσίαν, ἐντεθεῖσαν ἐξ ἀρχῆς τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει, ἀφ’ ἧς πᾶσα τελειότης τοῖς πεποιημένοις διὰ τοῦ πνεύματος· ὅθεν κατ’ εἰκόνα θεοῦ τὸ τεχνηθὲν ἐ-
 ποιήθη ζῶον, ὡς διὰ τοῦ πνεύματος πρὸς αὐτὸν μεμορφωμένον. 5
 Ἄλλ’ ὅπερ ὁ μακάριος Μωϋσῆς ἐμπεφυσῆσθαι παρὰ τοῦ θεοῦ τῷ ἀνθρώπῳ, διῴσχυρίσατο, τοῦτο Χριστὸς ἀνανεῶν ἐν ἡμῖν μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν ἐνεφύσησεν τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς, λέγων·
 Λάβετε πνεῦμα ἅγιον, ἵνα πάλιν ἀναμορφωθέντες εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς 10
 εἰκόνα, σύμμορφοι φαινώμεθα τῷ πεποιοηκότι διὰ τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος μετοχῆς. Ὅτε τοίνυν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν ἡμῖν γένηται, συμμόρφους ἡμᾶς ἀποδεικνύει θεοῦ.

*II²58 / T cap. A 1, 58

Τίτου ἐπισκόπου Βοστρῶν·

Ῥητέον τοίνυν <ὅτι> πρὸς τοῦ δημιουργήσαντος ὁ ἄνθρωπος εἰς 15
 τὸν βίον παρήχθη, ἐμπορευσόμενος ἕτερον οὐδὲν ἢ μόνον εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν. Ταῦτα γὰρ κτησάμενος, καλῶς ἂν διανήξαιτο τόνδε τὸν βίον, ἀμελήσας δὲ τούτων, χαλεπῶς ἂν διαβαπτισθεῖη πλανώμενος.

4 – 5 Gen. 1, 27 8 – 9 Ioh. 20, 22

15 – 19 *II²58 TITUS BOSTRENSIS, *Contra Manichaeos*, II, 15, 9–14 (ed. Roman/Schmidt, p. 123 = Extrait 1a [ed. Declerck, p. CXXVIII])

14 – 19 *II²58 T cap. A 1, 58 (8rB[15]16–25); H^{III} cap. A 1, 42; R cap. A 1, 43; M cap. A 1, 57; L^b cap. A 1, 58; *deest in* P^(lac.)

*II²58 (a) T H^{III} Βοστρῶν] *sic acc.* T H^{III} (βόστρων A^{III}) (b) Τοῦ ἁγίου Τίτου, ἐπισκόπου Βόστρων R ML^b τιττου M βοστρων M

1 ἦ] *scripsi* (cum A^{III}), ἦ R L^b, ἦ M, εἰ T H^{III} προσελθοῦσα T 5 αὐτὸν] αὐτῷ T H^{III} a. c. ut videtur, αὐτὸ R, *non liquet in* H^{III} p. c. μεμορφωμένος L^b 6 ὅπερ] ὥσπερ R μωϋσης M ἐμφυσῆσθαι T, ἐμφυσῆσθαι H^{III} R M 8 ἀναβίωσιν] ἀνάστασιν R 10 φαινόμεθα T, φαινοίμεθα L^b, γενόμεθα M 15 ὅτι] *tacite supplevit Lequien* (cf. *etiam ed.*), om. T H^{III} R ML^b 17 – 18 διανήξαιτο τόνδε] διανηξαιτούτονδε M (*pars litterae -ύ- erasa videtur*)

*Π²59 / T cap. A 1, 59

Ἰωσήπου, ἐκ τῶν Μακκαβαϊκῶν.

- Ὅπηνίκα ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον κατεσκεύασεν, τὸν ἡγεμόνα νοῦν
 διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἐνεθρόνισεν, καὶ τούτῳ νόμον ἔδωκεν,
 5 καθ' ὃν πολιτευόμενος βασιλεύσει βασιλείαν σώφρονά τε καὶ δι-
 καίαν καὶ ἀνδρείαν. Πῶς, ἂν εἴποι τις, εἰ τῶν παθῶν ἐστὶ δεσπό-
 της ὁ λογισμὸς, λήθης καὶ ἀγνοίας οὐ κρατεῖ; Ἔστι δὲ κομιδὴ γε-
 λοῖος ὁ λόγος· οὐ γὰρ τῶν ἑαυτοῦ παθῶν ὁ λογισμὸς ἐπικρατεῖν
 φαίνεται, ἀλλὰ τῶν σωματικῶν. Οἷον· ἐπιθυμίαν τις ἡμῶν οὐ δύ-
 10 νатаи ἐκκόψαι, ἀλλὰ τὸ μὴ δουλωθῆναι τῇ ἐπιθυμίᾳ δύναται ὁ
 λογισμὸς παρέχεσθαι. Θυμὸν τις οὐ δύναται ἐκκόψαι τῆς ψυχῆς,
 ἀλλὰ τῷ θυμῷ δυνατόν τῷ λογισμῷ βοηθῆσαι. Οὐ γὰρ ἐκριζωτῆς
 τῶν παθῶν ἐστὶν ὁ λογισμὸς, ἀλλ' ἀνταγωνιστής. Δυνατὸς γὰρ ὁ
 15 τῶν οἰστρῶν φλεγμονάς, καὶ τὰς τῶν σωμάτων ἀλγηδόνας κατα-
 παλαῖσαι καὶ τῇ καλοκάγαθίᾳ τοῦ λογισμοῦ ἀποπτύσαι τὰς τῶν
 παθῶν ἐπικρατείας.

3 – 12 *Π²59 Ὅπηνίκα – βοηθῆσαι] PS.-FLAVIUS IOSEPHUS, *Maccabaeica*, re vera
 IV Mach. 2, 21 – 3, 3 12 – 13 Οὐ – ἀνταγωνιστής] IBID., IV Mach. 3, 5 13 – 17
 Δυνατὸς – ἐπικρατείας] IBID., IV Mach. 3, 17 – 18

2 – 17 *Π²59 T cap. A 1, 59 (8rB[26]27–8vA25); H^{III} cap. A 1, 43; R cap. A 1, 43; M
 cap. A 1, 58; L^b cap. A 1, 59; *deest in P*^(lac.)

*Π²59 Ἰωσήπου M, Ἰωσήπου L^b (ἰωσήπου A^{III}) ἐκ] *om.* M μακαβαϊκῶν T, μμακα-
 βαϊκῶν (*sic*) M, μακκαβαίων L^b

4 αἰσθήσεων R 5 βασιλεύει L^b καὶ] *add.* κοσμίαν· καὶ R 6 εἴπῃ τις L^b 7 κρα-
 τεῖ] δεσπόζει L^b 8 ὁ² – ἐπικρατεῖν] ὁ λογισμὸς ἐπικρατῶν L^b, ἐπικρατεῖν ὁ λογι-
 σμὸς R 9 ἐπιθυμίαν τις H^{III} R ML^b 10 ἐκκόψαι] *add.* τῆς ψυχῆς R 11 θυμὸν τις
 R 12 τὸν λογισμὸν R (= *ed.*) 13 παθῶν ἐστὶν H^{III} R ἀλλὰ M 15 οἰστρῶν]
 παθῶν R καὶ] *om.* M 15 – 16 καταπαλέσαι T H^{III} ML^b 16 καὶ] *om.* M ἀπο-
 πτυσαι T

***II²60 / T cap. A 1, 60**

Φίλωνος, ἐκ τῆς κατὰ Μωσέα κοσμοποιΐας·

Μετὰ πάντα, τὸν ἄνθρωπον γεγενῆσθαι φησὶν ἡ Γραφή, κατ' εἰ-
κόνα θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν, πάνυ καλῶς· ἐμφερέστερον γὰρ οὐδὲν
γηγενὲς ἀνθρώπου θεῶ. Τὴν δὲ ἐμφέρειαν μηδεὶς εἰκαζέτω σώμα- 5
τος· οὔτε γὰρ ἀνθρωπόμορφος ὁ θεός, οὔτε θεοειδὲς τὸ ἀνθρώ-
που σῶμα. Ἡ δὲ εἰκὼν λέλεκται κατὰ τὸν τῆς ψυχῆς ἡγεμόνα
νοῦν· πρὸς γὰρ ἓνα τὸν τῶν ὅλων ἐκείνον ὡς ἂν ἀρχέτυπον ὁ ἐν
ἐκάστω τῶν κατὰ μέρος ἀπεικονίσθη, τρόπον τινὰ θεὸς ὢν καὶ
ἡνίοχος τοῦ φέροντος αὐτὸν καὶ ἀγαλματοφοροῦντος. Ὅν γὰρ 10
ἔχει λόγον ὁ μέγας ἡγεμὼν ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ, τοῦτον, ὡς ἔοικεν,
καὶ ὁ νοῦς ἐν τῷ σώματι· ἀόρατος γὰρ ἐστίν, αὐτὸς τὰ πάντα
ὁρῶν, καὶ ἄδηλον ἔχει τὴν οὐσίαν.

3 – 4 Gen. 1, 26

3 – 13 *II²60 PHILO IUDAEUS, *De opificio mundi*, 69 (ed. Cohn, p. 23, 2–12)

2 – 13 *II²60 T cap. A 1, 60 (8vA[21–22]23–8vB17); H^{III} cap. A 1, 44; M cap. A 1, 59; L^b cap. A 1, 60; L^a cap. A 1, 112; *deest in R P*^(lac.)

*II²60 φίλωνος M τῆς] τοῦ T H^{III} M κοσμοποιας M

5 ἀνθρώπω M 5 – 6 *post* σώματος *hab.* χαρακτηρι *ed.* 6 ἀνθρωπόμορφος ὁ]
ἀνθρωπος M 7 Ἡ δὲ] οὐδὲ H^{III} 8 τὸν] *om.* M ἐκείνα M 8 – 9 ὁ – τῶν] ὁ
ἐνεκάστω τὸν T, ὁ ἐν ἐκάστω τὸν H^{III}, ὃν ἐνεκάστω τῶν M, ἐν ἑκάστω τῶν L^b L^a
10 φέρον L^a ἀγαλμα τοῦ φοροῦντος M 13 ἔχει] ἔχων L^b L^a

Τίτλος β' Περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι αὐτεξούσιον αὐτὸν πεποίθη-
κεν ὁ θεὸς καὶ ἡγεμόνα ἀπάντων τῶν ἐπιγείων.

Π' /
 K cap. A 2

***Π²61 / T cap. A 2, 1**

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

- 5 Εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ θεός, λέγων· Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ
 πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς.

***Π²62 / T cap. A 2, 2**

Π'79 /
 K cap. A 2, 1

Ἀπὸ τοῦ Δευτερονομίου·

- Εἶπεν Μωϋσῆς πρὸς τὸν λαόν· Ἴδου ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν
 10 σήμερον εὐλογίας καὶ κατάρας, τὰς εὐλογίας, ἐὰν ἀκούσητε τὰς
 ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ τὰς κατάρας, ἐὰν μὴ ἀκού-
 σητε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. Διαμαρτύρομαι ὑμῖν
 σήμερον τὸν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· Τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον
 15 δέδωκα πρὸ προσώπου ὑμῶν· ἐκλέξασθε τὴν ζωὴν, ἵνα ζήσησθε
 ὑμεῖς καὶ τὸ σπέρμα ὑμῶν.

5 – 6 *Π²61 Gen. 1, 28 9 *Π²62 Εἶπεν – λαόν] Deut. 5, 1 9 – 12 Ἴδου – ὑμῶν]
 Ibid. 11, 26–28 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 126–127) 12 – 15 Διαμαρτύρο-
 μαι – ὑμῶν] Ibid. 30, 19 (Wahl, p. 149)

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (8vB19–22) R P^{pin} ML^b; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} A^{III} P^{txt} (lac.) 4 – 6
 *Π²61 T cap. A 2, 1 (8vB[23]24–27); R cap. A 2, 1; M cap. A 2, 1; L^b cap. A 2, 1;
deest in H^{III} P^(lac.) 8 – 15 *Π²62 T cap. A 2, 2 (8vB[28]29–9rA9); R cap. A 2, 2; M
 cap. A 2, 2; L^b cap. A 2, 2; *deest in* H^{III} P^(lac.)

1 [Τίτλος] *om.* R^{pin} P^{pin} ML^b β'] *om.* M^{txt} (add. man. rec.) 1 – 2 ἐποίησεν T^{txt} L^b 2
 ἀπάντων – ἐπιγείων] πάντων τῶν ἐπιγείων P^{pin} L^b, τῶν ἐπιγείων ἀπάντων R M

*Π²61 Ἀπὸ τῆς] *om.* R *Π²62 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R Ἀπὸ] *om.* M δευτερονομίου M

5 ὑλόγησεν R αὐξανεσθαι M πληθυνεσθαι M 9 μωϋσης T ἡμῶν R 10
 εὐλογίας σήμερον M 10 – 11 τὰς ἐντολὰς] *om.* L^b 11 ἡμῶν R ML^b τὰς] *s. l.* R
 12 τὰς ἐντολὰς] *om.* T ὑμῶν] ἡμῶν ML^b 14 – 15 ἐκλέξασθε – ὑμῶν] *om.* R
 14 ἐκλέξασθαι T

***Π²63 / T cap. A 2, 3**

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

Τοῦ δικαίου εἰσακούσεται κύριος,
καὶ εἶπεν ὅτι ἐπιστραφήσονται ἐξ ἀδικίας,
ἐὰν ἀκούσωσιν καὶ δουλεύσωσιν 5
καὶ συντελέσωσιν ἐν ἀγαθοῖς τὰς ἡμέρας αὐτῶν,
καὶ τὰ ἔτη αὐτῶν ἐν εὐπρεπείαις.
Ἄσεβεῖς δὲ οὐ διασώζει παρὰ τὸ μὴ βούλεσθαι αὐτοὺς εἰδέναι τὸν
[κύριον, 10
καὶ διότι νουθετούμενοι ἀνήκοοι ἦσαν. 10

***Π²64 / T cap. A 2, 4**

Σχόλιον·

Μάθωμεν πῶς τὸν μὲν θεὸν θελητὴν ἐλέους καὶ σωτηρίας κηρύτ-
τει ἡ Γραφή, τοὺς δὲ ἀσεβεῖς ὡς ἀφηνιαστὰς καὶ μὴ προσιεμένους
τὰ σωτήρια αἰτιᾶται. 15

***Π²65 / T cap. A 2, 5**

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ η'·

Τί ἐστὶν ἄνθρωπος ὅτι μιμνήσκη αὐτοῦ,
ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπη αὐτόν;
Ἦλάττωσας αὐτὸν βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους, 20

3 – 10 *Π²63 Iob 36, 10¹–12²
18 – 67, 3 *Π²65 Ps. 8, 5¹–7²

13 – 15 *Π²64 Scholion in Iob 36, 10¹–12²

2 – 10 *Π²63 T cap. A 2, 3 (9rA[9]10–20); R cap. A 2, 3; M cap. A 2, 3; L^b cap. A 2, 3; *deest in H^{III} P^(lac.)* 12 – 15 *Π²64 T cap. A 2, 4 (9rA[20]21–26); R cap. A 2, 4; L^b cap. A 2, 4; *deest in H^{III} P^(lac.)* M 17 – 67, 3 *Π²65 T cap. A 2, 5 (9rA[27]28–9rB2); M cap. A 2, 4; L^b cap. A 2, 5; L^a cap. A 2, 43; *deest in H^{III} R P^(lac.)*

*Π²63 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R Ἀπὸ] *om.* T ἰώβ T *Π²65 Δαυῖδ] *praem.* ἀπο τοῦ M η'] *om.* L^b L^a

4 εἰπὼν R 5 ἀκούσωσιν] *praem.* μὴ L^b 7 ἀπρεπείαις L^b 8 τὸ] τοῦ T βουλεύ-
εσθαι T 10 καὶ] *om.* T 14 ἀφανίστας L^b 18 τίς ἐστὶν M

δόξη καὶ τιμῇ ἔστεφάνωσας αὐτόν,
καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου·
πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

***Π²66 / T cap. A 2, 6**

5 Ἡσαΐου προφήτου·

Τάδε λέγει κύριος· Ἐὰν θέλητε καὶ εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς
γῆς φάγεσθε· ἐὰν δὲ μὴ θέλητε, μὴ δὲ εἰσακούσητέ μου, μάχαιρα
ὑμᾶς κατέδεται.

***Π²67 / T cap. A 2, 7**

10 Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀκούσατέ μου, καὶ φάγεσθε ἀγαθὰ, καὶ ἐντρυφήσει ἐν ἀγαθοῖς ἡ
ψυχὴ ὑμῶν. Προσέχετε τοῖς ὥσιν ὑμῶν, καὶ ἐπακολουθήσατε ταῖς
ὁδοῖς μου. Ἐπακούσατέ μου, καὶ ζήσεται ἐν ἀγαθοῖς ἡ ψυχὴ ὑμῶν.

***Π²68 / T cap. A 2, 8**

15 Ἱερεμίου προφήτου·

Ἐγὼ ἐφύτευσά σε ἄμπελον καρποφόρον, πᾶσαν ἀληθινήν· πῶς
ἐστράφης εἰς πικρίαν, ἢ ἄμπελος ἢ ἀλλοτρία;

6 *Π²66 Τάδε – κύριος] cf. Is. 1, 24 **6 – 8** Ἐὰν – κατέδεται] Ibid. 1, 19–20 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 287–288) **11 – 13 *Π²67** Is. 55, 2–3 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 437–438) **16 – 17 *Π²68** Ier. 2, 21 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 481)

5 – 8 *Π²66 T cap. A 2, 6 (9rB[3]4–9); R cap. A 2, 5; M cap. A 2, 5; L^b cap. A 2, 6; *deest in H^{III} P^(lac.)* **10 – 13 *Π²67** T cap. A 2, 7 (9rB[9]10–16); R cap. A 2, 6; M cap. A 2, 6; L^b cap. A 2, 7; *deest in H^{III} P^(lac.)* **15 – 17 *Π²68** T cap. A 2, 8 (9rB[17]18–21); M cap. A 2, 7; L^b cap. A 2, 8; L^a cap. A 2, 44; *deest in H^{III} R P^(lac.)*

***Π²66** προφήτου] *om.* R ***Π²68** ἱερεμίου T, ἱερεμίου M προφήτου] *om.* L^a

3 πάντα – αὐτοῦ] *om.* M **11** ἀγαθὰ] *praem.* τὰ M **12 – 13** ἐπακολουθήσατε – μου] ἐπακολουθήσατε μου M **12** ταῖς] τοῖς T **13** ἀκούσατέ μου L^b **16** ἐφύτευσά σε] ἐφύττευσα L^a **17** ἀλλοτρία] ἀληθινή M

***Π²69 / T cap. A 2, 9**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐλαίαν ὠραίαν, εὖσκιον τῷ εἶδει, ἐκάλεσεν κύριος τὸ ὄνομά σου·
εἰς φωνὴν περιτομῆς αὐτῆς ἀνήφθη πῦρ ἐπ' αὐτήν, μεγάλη θλίψις
ἐπὶ σέ, ἡχρειώθησαν οἱ κλάδοι αὐτῆς. Καὶ κύριος τῶν δυνάμεων, ὁ 5
καταφυτεύσας σε, ἐλάλησεν ἐπὶ σέ κακὰ ἀντὶ τῆς κακίας οἴκου
Ἰσραὴλ καὶ οἴκου Ἰούδα, ὅτι ἐποίησαν ἑαυτοῖς τοῦ παροργίσει με
ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦς τῇ Βαάλ.

***Π²70 / T cap. A 2, 10**

Σοφία Σολομώντος·

10

Μὴ ζηλοῦτε θάνατον ἐν πλάνῃ ζωῆς ὑμῶν,
μὴ δὲ ἐπισπᾶσθε ὄλεθρον ἐν ἔργοις χειρῶν ὑμῶν,
ὅτι ὁ θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν,
οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων.
Ἐκτισεν γὰρ εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα, 15
καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ κόσμου,
καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς φάρμακον ὀλέθρου,
οὐδὲ Ἄδου βασιλεῖον ἐπὶ γῆς.
Ἄσεβεῖς δὲ ταῖς χερσὶν καὶ τοῖς λόγοις προσεκαλέσαντο αὐτόν,
φίλον ἡγησάμενοι αὐτὸν ἐτάκησαν, 20
καὶ συνθήκας ἔθεντο πρὸς αὐτόν,
ὅτι ἄξιοί εἰσιν τῆς ἐκείνου μερίδος.

3 – 8 *Π²69 Ier. 11, 16–17 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 522) 11 – 18 *Π²70 Μὴ –
γῆς] Sap. 1, 12¹–14⁴ 19 – 22 Ἀσεβεῖς – μερίδος] Ibid. 1, 16^{1–4}

2 – 8 *Π²69 T cap. A 2, 9 (9rB[22]23–29); M cap. A 2, 8; L^b cap. A 2, 9; L^a cap. A 2,
45; *deest in H^{III} R P^(lac.)* 10 – 22 *Π²70 T cap. A 2, 10 (9vB[mg]1–17); R cap. A 2,
7; M cap. A 2, 9; L^b cap. A 2, 10; *deest in H^{III} P^(lac.)*

*Π²69 (a) T M (b) s. a. L^b L^a *Π²70 (a) T ML^b σολομωντος M (b) Σολομώντος R

4 εἰς φωνὴν] εἰστομὴν M 5 κύριος] *praem.* ὁ M 7 Ἰουδα T M 8 βάαλ L^a L^b 12
χειρῶν] *om.* M 14 – 22 οὐδὲ – μερίδος] *om.* R 18 ἄδου L^b 19 προσεκάλεσαν L^b
22 μερίδος T

***Π²71 / T cap. A 2, 11**Π¹83 /
K cap. A 2, 5

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

Κύριος ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν ἄνθρωπον,
καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ διαβουλίου αὐτοῦ.

- 5 Ἐὰν θελήσης συντηρῆσαι ἐντολὰς
καὶ πίστιν ποιῆσαι εὐδοκίας,
παρέθηκεν σοι πῦρ καὶ ὕδωρ,
οὗ ἐὰν θέλης, ἐκτενεῖς τὴν χεῖρά σου.
Ἐναντι ἀνθρώπου ζωὴ καὶ θάνατος,
10 καὶ ὃ ἐὰν θέλῃ, δοθήσεται αὐτῷ.

***Π²72 / T cap. A 2, 12**

Τοῦ αὐτοῦ·

Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς ἄνθρωπον,
καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Προσέχετε ἀπὸ παντὸς κακοῦ·

- 15 καὶ ἐνετείλατο ἐκάστω περὶ τοῦ πλησίον.

3 – 10 *Π²71 Sir. 15, 14¹–17² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 87–88) 13 *Π²72 Κύριος –
ἄνθρωπον] Sir. 17, 1¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 91) 14 – 15 καὶ – πλησίον] Ibid. 17,
14¹⁻² (Wahl, p. 92)

2 – 10 *Π²71 T cap. A 2, 11 (9vA[17]18–27); R cap. A 2, 8; M cap. A 2, 10; L^b cap.
A 2, 11; *deest in H^{III} P^(lac.)* 12 – 15 *Π²72 T cap. A 2, 12 (9vA[28]29–32); R cap. A
2, 9; M cap. A 2, 11; L^b cap. A 2, 12; *deest in H^{III} P^(lac.)*

*Π²71 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R σιραχ M *Π²72 (a) T R L^b (b) Ἀπὸ τοῦ Σιράχ (-αχ *cod.*) M

3 ἄνθρωπον] *praem.* τὸν T 4 διαβολίου T M 5 θελήση ML^b ἐντολὴν L^b 8
ἐκτείνον M χειρὰ σου M 9 ἐναντίον M θάνατος] *praem.* ὁ R 10 δοθήσε-
ται] ἐσεται M 15 καὶ – πλησίον] *om.* M

***Π²73 / T cap. A 2, 13**

Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ῥώμης·

Ὁ μεγαλόδωρος θεός, πρόνοιαν ποιούμενος τοῦ κατὰ θείαν εἰκό-
να τετιμημένου ἀνθρώπου, καὶ ἀμοιβὰς ἀρετῶν παρασχεῖν βουλό-
μενος, αὐτεξούσιον κατέστησεν τοῦτον, τοῦ κρείττονος καὶ τοῦ 5
χείρονος παραχωρήσας τὰς αἰρέσεις, ὅπως ἐν γνώσει καὶ διακρί-
σει, τῶν μὲν ἀγαθῶν ἐραστής, τῶν δὲ ἐναντίων δυσμενῆς ἀναφα-
νείη.

***Π²74 / T cap. A 2, 14**

Τοῦ αὐτοῦ·

10

Οὐ δυνατόν τινα ἀγαθὸν εἶναι βεβαίως, εἰ μὴ κατὰ προαίρεσιν
οἰκείαν. Ὁ γὰρ ὑφ' ἑτέρου ἀνάγκης ἀγαθὸς γενόμενος οὐκ ἀγα-
θός, ὅτι μὴ ἰδίᾳ προαιρέσει ἐστὶν ὃ ἐστίν. Τὸ γὰρ ἐκάστου ἐλεύθε-
ρον ἀποτελεῖ τὸ ὄντως ἀγαθόν, καὶ δεικνύει τὸ ὄντως κακόν.
Ὅθεν διὰ τῶν ὑποθέσεων τούτων ἐμηχανήσατο ὁ θεὸς φανερώσαι 15
τὴν ἐκάστου διάθεσιν.

11 – 16 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 48.-/55.18. (ed. Ihm, p. 807)

3 – 8 *Π²73 Ps.-CLEMENS ROMANUS, locus non repertus; Holl, n° 26 11 – 16
*Π²74 Ps.-CLEMENS ROMANUS, *Homilia* ια 8,1–3 (ed. Rehm†/Strecker, p. 157, 3–8);
Holl, n° 14

2 – 8 *Π²73 T cap. A 2, 13 (9vA[33]34–9vB11); R cap. A 2, 16; M cap. A 2, 12; L^b
cap. A 2, 13; *deest in* H^{III} P^(lac.) 10 – 16 *Π²74 T cap. A 2, 14 (9vB[12]13–25); R
cap. A 2, 17; M cap. A 2, 13; L^b cap. A 2, 14; *deest in* P^(lac.)

*Π²73 Τοῦ ἁγίου] *om.* L^b κλημεντος T M Ῥώμης] πᾶπα ρώμης, τρίτου μετα τοὺς
ἀποστόλους γεγονотος ἀρχἐπισκοπου M

3 – 4 εἰκόνα] ἀνθρώπου R 4 ἀνθρώπου] εἰκόνα R 7 – 8 ἀναφανη M 11 δυνα-
τὸν τινὰ R βεβαίως] βίαιως R^{p. c.} 12 γινόμενος R 13 προαιρέσει ἐστίν] προαι-
ρέσει M ὃ ἐστὶ R L^b ἐκαστον M 14 ἀποτελεῖ] ἀποτίσει R δεικνύει] δικάσει
R

***II²⁷⁵ / T cap. A 2, 15**

Τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου·

Οὐκ ἠναγκασμένην ζωὴν ἔχομεν, οἱ ἄνθρωποι· οὔτε γὰρ διὰ τῆν
 5 τῶν προνοουμένων αὐτεξουσιότητα τὰ θεῖα φῶτα τῆς προνοητι-
 κῆς ἐλλάμπεως ἀπαμβλύνεται.

***II²⁷⁶ / T cap. A 2, 16**

II¹⁸⁸ /
K cap. A 2, 10

Τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου·

Τέλαιοι ὄντες, τέλεια φρονεῖτε· θέλουσι γὰρ ὑμῖν εὖ πράττειν θεὸς
 ἔτοιμος εἰς τὸ παρέχειν.

10

***II²⁷⁷ / T cap. A 2, 17**

II¹⁹⁵ /
K cap. A 2, 17

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν αἷτιος τῶν κακῶν ὁ
 θεός·

Τὰ ἐν Ἄδου κακὰ οὐ θεὸν ἔχει τὸν αἷτιον, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτούς. Ἀρχὴ
 γὰρ καὶ ρίζα τῆς ἁμαρτίας τὸ ἐφ' ἡμῖν καὶ τὸ αὐτεξούσιον. Οἷς γὰρ

3 – 5 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 48.14./55.15. (ed. Ihm, p. 805) 8 – 9 exstat ibid., 2.11./11. (p. 41–42) 13 – 14 Τὰ – αὐτεξούσιον] exstat ibid., 48.6./55.6. (p. 802)

3 – 5 *II²⁷⁵ Ps.-DIONYSIUS AREOPAGITA, *De coelesti hierarchia*, IX. 3 (ed. Heil, p. 38, 3–5) 8 – 9 *II²⁷⁶ IGNATIUS ANTIOCHENUS, *Epistula ad Smyrnaeos*, 11, 3 (ed. Fischer, p. 214, 1–2); Holl n° 68 13 – 72, 3 *II²⁷⁷ Τὰ – γεγενῆσθαι] BASILIUS CAESARIENSIS, *Quod deus non est auctor malorum*, 2 (PG 31, 332, 42 – 333, 3)

2 – 5 *II²⁷⁵ T cap. A 2, 15 (9vB[25–26]27–32); M cap. A 2, 14; L^b cap. A 2, 15; L^a cap. A 2, 46; *deest in* H^{III} R P^(lac.) 7 – 9 *II²⁷⁶ T cap. A 2, 16 (9vB[33]34–10rA2); R cap. A 2, 10; M cap. A 2, 15; L^b cap. A 2, 16; *deest in* H^{III} P^(lac.) 11 – 72, 7 *II²⁷⁷ T cap. A 2, 17 (10rA[3–4]5–23); R cap. A 2, 11; M cap. A 2, 16; L^b cap. A 2, 17; *deest in* H^{III} P^(lac.)

*II²⁷⁵ διονυσίου Μ ἀρεοπαγίτου Τ *II²⁷⁶ ἰγνατίου Τ Μ, ἰγνατίου L^b *II²⁷⁷ βασιλείου Μ ἐκ – ὅτι] εἰς τὸ R ἐκ τοῦ] *om.* ML^b

4 τὰ] *om.* Τ Μ 8 ἡμῖν L^b εὖ πράττειν] εὐπράττειν Τ Μ (εὐπράσσειν *ed.*) 13 ἐν Ἄδου] ἐν ἄδου R L^b, ἐνάδου Τ Μ 14 γὰρ¹] δὲ R καὶ τὸ] *om.* Μ

ἐξῆν ἀπεχομένοις τοῦ κακοῦ μηδὲν δεινὸν ἔχειν, †αὐτὸ† δι' ἡδονῆς εἰς τὴν ἁμαρτίαν δελεασθέντες, τίνα ἂν εἵποιμεν λόγον εὐπρεπῆ, τὸ μὴ οὐχὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς αἴτιοι τῶν ἀλγεινῶν γεγενῆσθαι; Τὸ οὖν κυρίως κακὸν ἡ ἁμαρτία, ὅπερ μάλιστα ἐστὶν τῆς τοῦ κακοῦ προσηγορίας ἄξιον, [ὅπερ] τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως ἡρτηται, ἐφ' ἡμῖν, ὡς εἴρηται, ὄντος ἢ ἀπέχεσθαι τῆς πονηρίας ἢ μοχθηροὺς εἶναι. 5

Π¹93 /
K cap. A 2, 15

*Π²78 / T cap. A 2, 18

Τοῦ αὐτοῦ·

Δεκτικὴ τοῦ κακοῦ ἡ ψυχὴ γέγονεν διὰ τὸ αὐτεξούσιον ὁρμὴν τὴν 10
μάλιστα πρέπουσαν λογικῇ φύσει ἔχειν. Λελυμένη γὰρ πάσης
ἀνάγκης καὶ αὐθαίρετον ζωὴν λαβοῦσα παρὰ τοῦ κτίσαντος διὰ
τὸ κατ' εἰκόνα γεγενῆσθαι θεοῦ, νοεῖ μὲν τὸ ἀγαθόν, καὶ οἶδεν
αὐτοῦ τὴν ἀπόλαυσιν, καὶ ἔχει ἐξουσίαν καὶ δύναμιν, ἐπιμένουσα 15
τῇ τοῦ καλοῦ θεωρίᾳ καὶ τῇ ἀπολαύσει τῶν νοητῶν, διαφυλάσ-
σειν αὐτῆς τὴν κατὰ φύσιν ζωὴν· ἔχει δὲ πάλιν ἐξουσίαν καὶ ἀπο-
νεῦσαι τοῦ καλοῦ. Διατί δὲ ἐν τῇ κατασκευῇ τὸ ἀναμάρτητον
οὐκ ἔσχεν; Ἐπειδὴ καὶ σὺ τοὺς οἰκέτας οὐχ' ὅταν δεσμίους ἔχης,
εὐνοοῦντας ὑπολαμβάνεις, ἀλλ' ὅταν ἐκουσίως ἴδῃς ἀποπληροῦν- 20
τάς σοι τὰ καθήκοντα. Καὶ θεῶ τοίνυν οὐ τὸ ἡναγκασμένον φί-
λον, ἀλλὰ τὸ ἐξ ἀρετῆς κατορθούμενον. Ἀρετὴ δὲ ἐκ προαιρέσεως

13 Gen. 1, 27

4 – 7 Τὸ – εἶναι] BASILIUS CAESARIENSIS, *Quod deus non est auctor malorum*, 5 (PG 31, 337, 53 – 340, 3) 10 – 17 *Π²78 Δεκτικὴ – καλοῦ] IBID., 6 (PG 31, 344, 22–31) 17 – 73, 5 Διατί – ἐμπράκτου] IBID., 7 (PG 31, 345, 18–31)

9 – 73, 5 *Π²78 T cap. A 2, 18 (10rA[24]25–10rB29); R cap. A 2, 12; M cap. A 2, 17; L^b cap. A 2, 18; *deest in H^{III} P^(lac.)*

1 †αὐτὸ†] *cruces apposui*, sic T, αὐτοὶ R (cf. *ed.*, *ubi* οὗτοι, *quod* forsan *restituendum*), αὐτον. M (*qui non interpunx. post* ἔχειν), δι' αὐτῶν L^b (*deest in* Π¹95 / K cap. A 2, 17) 2 τίνα] τίνυν M 3 αὐτοὶ] *om.* R M ἑαυτοῖς] ἑαυτοὶ L^b τῶν ἀλγεινῶν] *om.* M 5 ὅπερ] *delevi*, sic T R L^b, ἐπι M (ἐκ *ed.*) 6 πονηρίας] μοχθηρίας M 10 τοῦ κακοῦ] *post* ψυχὴ *transpos.* M διὰ τὸ] διὰ τὴν εἰς τὸ R, διατην M (*qui interpunx. post* ὁρμὴν) 11 φύσιν M 12 ζωὴν] ζῶν T L^b 14 ἐπιμένουσιν R 18 ἔσχεν] ἔσχομεν R (= *ed.*) 19 εὐνοοῦντας] ευνους M (cf. *ed.*) 19 – 20 ἀποπληροῦντα σοι M^{a. c.}, -ας σοι M^{p. c.}

καὶ οὐκ ἀνάγκης γίνεται· προαίρεσις δὲ τῶν ἐφ’ ἡμῖν ἥρτηται· τὰ
 δὲ ἐφ’ ἡμῖν ἐστὶν τὸ αὐτεξούσιον. Ὁ τοίνυν μεμφόμενος τὸν ποιη-
 τὴν ὡς μὴ φυσικῶς κατασκευάσαντα ἡμᾶς ἀναμαρτήτους, οὐδὲν
 ἕτερον ἢ τὴν ἄλογον φύσιν τῆς λογικῆς προτιμᾷ, καὶ τὸ ἀκίνητον
 5 καὶ ἀόρμητον τῆς προαιρετικῆς καὶ ἐμπράκτου.

*II²79 / T cap. A 2, 19

II⁹⁶ /
K cap. A 2, 18

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸν ξα΄ ψαλμόν·

Ἐκάστῳ ἡμῶν ἐν τῷ κρυπτῷ ζυγὸς τίς ἐστὶν παρὰ τοῦ κτίσαντος
 ἡμᾶς ἐγκατασκευασθεῖς, ἐφ’ οὗ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων δυνα-
 10 τὸν ἐστὶν διακρίνασθαι. Διατοῦτο φησὶν· Ἔθηκε παρὰ προσώπου
 σου τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν, δύο ἀντι-
 κειμέναις ἀλλήλαις φύσει. Ἀντιστάθμησον αὐτὰς ἐπὶ τοῦ σεαυτοῦ
 κριτηρίου· ζυγιστάτησον ἀκριβῶς τί σοι λυσιτελέστερον, τὴν
 πρόσκαιρον ἐλέσθαι ἡδονὴν καὶ τὸν αἰώνιον λαβέσθαι θάνατον, ἢ
 15 τὴν ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἀρετῆς ἐλόμενον κακοπάθειαν, ταύτῃ προ-
 ξένῳ χρήσασθαι τῆς αἰωνίου τρυφῆς. Οὐκ ἔστιν σοι εἰπεῖν ἐν τῇ
 ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· Οὐκ ἦδεν τὸ ἀγαθόν. Προφέρεται σοι τὰ ἴδια
 ζυγά, ἱκανὴν παρεχόμενα κρίσιν ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ. Τὰ μὲν τοῦ
 σώματος βάρη ταῖς ἐπὶ τῆς τρυτάνης ῥοπαῖς δοκιμάζομεν, τὰ δὲ

10 – 11 Deut. 30, 15 16 – 17 I Ioh. 4, 17

8 – 16 *II²79 Ἐκάστῳ – τρυφῆς] BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum*
 LXI, 4 (PG 29, 477, 50 – 480, 11) 16 – 74, 2 Οὐκ – ἐκάτερα] IBID., 4 (PG 29, 480,
 25–30)

7 – 74, 2 *II²79 T cap. A 2, 19 (10rB[29]30–10vA29); R cap. A 2, 13; M cap. A 2,
 18; L^b cap. A 2, 19; *deest in H^{III} P^(lac.)*

*II²79 (a) T ML^b ἐκ τοῦ] *om.* M εἰς – ψαλμόν] ξα΄ ψαλμοῦ T (b) Τοῦ ἀγίου Βασι-
 λείου, εἰς τὸν ξα΄ ψαλμόν R

1 ἀνάγκης] ἐξαναγκῆς M (*cf. ed.*) δὲ τῶν] μέντοι R τὰ] τὸ M (= *ed.*) 3 ὡς]
om. L^b 5 ὁρμητον M 8 ἐκάστου T 9 κατασκευασθεῖς R ἐφ’ οὗ] παρὸν M
 9 – 10 δυνατόν ἐστι R 12 τοὺς ἑαυτοῦ M, τῷ σεαυτοῦ L^b 13 κριτηρίῳ L^b 14
 ἡδονὴν] ζωὴν M λαβέσθαι] λαβεῖν L^b 15 ἐν – ἀσκήσει] *om.* M ἐν] ἐπὶ L^b 16
 ἔστιν σοι] ἔστι L^b 17 ἦδεν] ἶδεν T, ἦδεν M, οἶδα R 18 παρεχόμενα] παρεχό-
 μενά σοι M 19 δοκιμάζομεθα M

τοῦ βίου ἐκλεκτὰ τῷ αὐτεξουσίῳ διακρίνομεν· ὁ καὶ ζυγὸν ὠνόμα-
σεν ὁ προφήτης διὰ τὸ ἴσῃ λαμβάνειν τὴν ῥοπὴν ἐφ’ ἐκάτερα.

***Π²80 / T cap. A 2, 20**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς τὸ Πάσχα·

Γεγόναμεν, ἵνα εὖ πάθωμεν· εὖ πεπόνθαμεν, ἐπειδὴ γεγόναμεν. 5
Τὸν παράδεισον ἐπιστεύθημεν, ἵνα τρυφήσωμεν. Ἐντολὴν ἐλάβο-
μεν, ἵνα εὐδοκιμήσωμεν, ταύτην φυλάξαντες, οὐκ ἀγνοοῦντος
τοῦ θεοῦ τὸ ἐσόμενον, ἀλλὰ νομοθετοῦντος τὸ αὐτεξούσιον.

***Π²81 / T cap. A 2, 21**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ πνεύματος ἁγίου·

10

Τὸ ἀκούσιον οὐδὲ μόνιμον οὐδὲ ἀσφαλές, ὥσπερ ἡ βία κατέχεται
τῶν ρευμάτων ἢ τῶν φυτῶν. Τὸ δὲ ἐκούσιον μονιμώτερόν τε καὶ
ἀσφαλέστερον. Καὶ τὸ μὲν τοῦ βιασαμένου, τὸ δὲ ἡμέτερον· καὶ
τὸ μὲν ἐπιεικείας τοῦ θεοῦ, τὸ δὲ τυραννικῆς ἐξουσίας. Οὐκουν
ᾤετο δεῖν ὁ θεὸς ἄκοντας εὖ ποιεῖν, ἀλλ’ ἐκόντας εὐεργετεῖν. 15

1 Ps. 61, 10²

5 – 8 *Π²80 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *In S. Pascha (Orat. 45)*, 28 (PG 36, 661, 20–25) 11 – 15 *Π²81 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De Spiritu sancto (Orat. 31)*, 25, 11–16 (ed. Gallay/Jourjon, p. 324)

4 – 8 *Π²80 T cap. A 2, 20 (10vA[30–31]32–10vB6); M cap. A 2, 19; L^a cap. A 2, 48; *deest in H^{III} R P^(lac.) L^b* 10 – 15 *Π²81 T cap. A 2, 21 (10vB[7]8–18); R cap. A 2, 15; M cap. A 2, 20; L^b cap. A 2, 20; *deest in H^{III} P^(lac.)*

*Π²80 Τοῦ – Γρηγορίου] *om.* L^a Πάσχα] *praeem.* ἅγιον T *Π²81 ἐκ τοῦ] *om.* R ἁγίου] *praeem.* τοῦ M

1 ὁ καὶ] *om.* M ὁ] *scripsi (ed.)*, ὁν T R L^b 2 ῥοπήν] ζωὴν T 5 ἴνα] ἴν’ L^a 6 – 7 ἐλάβομεν M 7 ἴνα] ἴν’ L^a 11 ἂ] ἂ M, *om.* T 12 ρευμάτων L^b 13 τὸ μὲν] *om.* T 13 – 15 καὶ – εὐεργετεῖν] *om.* M 14 τοῦ] *om.* R Οὐκουν] οὐκ R

***Π²82 / T cap. A 2, 22**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὰ Θεοφάνεια·

Τὸν ἄνθρωπον ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῷ παραδείσῳ, ὅστις ποτὲ ἦν ὁ
 5 παράδεισος οὗτος, τῷ αὐτεξουσίῳ τιμήσας, ἵν' ἡ τοῦ ἐλομένου τὸ
 ἀγαθὸν οὐχ' ἦττον ἢ τοῦ παρασχόντος τὰ σπέρματα.

***Π²83 / T cap. A 2, 23**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ φιλοπτωχίας·

Ὁ πλάσας ἀπ' ἀρχῆς τὸν ἄνθρωπον, ἐλεύθερον ἀφῆκεν καὶ αὐτε-
 ξουσίον, νόμῳ τῷ τῆς ἐντολῆς μόνῳ κρατούμενον, καὶ πλούσιον
 10 ἐν παραδείσῳ τρυφῇ, τοῦτο καὶ τῷ λοιπῷ γένει τῶν ἀνθρώπων
 βουληθεῖς τε καὶ χαρισάμενος δι' ἐνός, τοῦ πρώτου σπέρματος.
 Ἐλευθερία δὲ καὶ πλοῦτος, ἡ τῆς ἐντολῆς μόνῃ τήρησις· πενία δὲ
 ἀληθὴς καὶ δουλεία, ἡ ταύτης παράβασις.

***Π²84 / T cap. A 2, 24**

15 Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου·

Ἐπειδὴ τὸ μέγα δῶρον, τὸ ἐν ἡμῖν αὐτεξουσίον, εἰς χορηγίαν ἀρε-

3 – 5 ***Π²82** GREGORIUS NAZIANZENSUS, *In Theophania* (Orat. 38), 12, 1–4 (ed. Mo-
 reschini, p. 126–128) 8 – 13 ***Π²83** GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De pauperum*
amore (Orat. 14), 25 (PG 35, 892, 10–17) 16 – 76, 22 ***Π²84** IOHANNES CHRYSO-
 STOMUS, locus non repertus (deest apud Haidacher)

2 – 5 ***Π²82** T cap. A 2, 22 (10vB[19]20–26); M cap. A 2, 21; L^b cap. A 2, 21; *deest*
in H^{III} R P^(lac.) 7 – 13 ***Π²83** T cap. A 2, 23 (10vB[26–27]28–11rA6); R cap. A 2,
 14; M cap. A 2, 22; L^b cap. A 2, 22; *deest in* H^{III} P^(lac.) 15 – 76, 22 ***Π²84** T cap. A 2,
 24 (11rA[7]8–11rB24); R cap. A 2, 18; M cap. A 2, 23; L^b cap. A 2, 23; *deest in* H^{III}
 P^(lac.)

***Π²82** ἐκ τοῦ] *om.* M θεοφάνια M, ἁγία θεοφάνια L^b ***Π²83** αὐτοῦ] θεολογοῦ R ἐκ
 τοῦ] *om.* R ML^b ***Π²84** Τοῦ – Ἰωάννου] *om.* R L^b ἰωαννου T M Χρυσοστόμου]
add. ώραῖον L^b

3 ὅστις ποτε L^b, ὅστις ποτε T 4 οὗτος] *om.* M 10 παραδείσῳ M, παραδείσῳ L^b
 τρυφῆς T ML^b τοῦτον T, τοῦτῳ M 11 βουληθεῖς τε] βουληθεῖς M 16 μέγα
 δῶρον] μεγαδῶρον T, μεγαλόδωρον R

τῶν καὶ παρρησίας λαβὼν ὁ ἄνθρωπος, ἀπάταις διαβόλου καὶ
 φθόνῳ τὸ δοκοῦν ἡδὺ τοῦ ἀληθοῦς καὶ τῆς θείας ἐντολῆς προτε-
 τίμηκεν, καὶ πρὸς τὸν βυθὸν τῶν αἰσθητῶν ἡδονῶν ἑαυτὸν κατή-
 γαγεν, ἀναίτιος μὲν ὁ τὸ αὐτεξούσιον δωρησάμενος – τίς γὰρ ἐπὶ
 εὐεργεσία ἐγκαλεῖται; –, ἑαυτῷ δὲ τῶν παρόντων κακῶν δημιουργ- 5
 γὸς ὁ ἄνθρωπος. Εἰ δέ τις μεμηνῶς ἐγκαλεῖν ἢ βλασφημεῖν πει-
 ρῶτο τὸν θεόν, ὅτι τῷ διαβόλῳ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ τὸ αὐτεξούσιον
 ἔδωκεν – ἐχρῆν γάρ που καὶ ἐξ ἀνάγκης ἀγαθουργεῖν –, πρῶτον
 μὲν γνώτω ὡς οὐδὲν βίαιον ἀγαθὸν ἢ ἐπαινετὸν ἢ στεφάνων
 ἄξιον· οὐδεὶς γὰρ σῶφρων ἢ δίκαιος ἐξ ἀνάγκης. Ὅρατω δὴ ὁ 10
 ταῦτα ληρῶν καὶ φθεγγόμενος. Διατί σοφοὺς καὶ λογικοὺς καὶ
 ἐπιστήμονας καὶ δυνατοὺς ἐδημιούργησεν ὁ θεός, ἐπεὶ καὶ τοῖς
 ἀγαθοῖς τούτοις εἰς ἀλογίαν καὶ ψυχῆς ὄλεθρον ἀπεχρησάμεθα;
 Ἰστω δὴ κάκεῖνο, ὅτι τοσαύτας χιλιάδας καὶ μυριάδας ἀγγέλων
 καὶ τῶν ἀνωτάτω δυνάμεων, ἀνθρώπων τὲ ὅσους οὐκ ἔστιν εἰπεῖν 15
 ἢ ἀριθμεῖν, ἐν τῷ θεοειδεῖ τῆς ἀρετῆς φυλαχθέντας, ὅλους πεπλή-
 ρωκεν τοῦ ἰδίου φωτὸς ὁ θεός, καὶ αἰωνίων ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν
 δεδώρηκεν. Διὰ γὰρ τῆς ἐν τῷ αὐτεξουσίῳ [τῆς] ἀρετῆς καὶ πρὸς
 αὐτὸν νεύσεως, τῶν τοιούτων ἡξίωονται ἤδη καὶ τεύξονται. Εἰ δὲ
 τὸ αὐτοκρατὲς ἀφήρητο ἡμῶν, οὐδὲν ἂν τῶν ἐσχάτων ζωῶν 20
 διεφέρομεν. Ἀλλὰ λῆρος ὡς ἀληθῶς καὶ μανία σαφῆς τοῖς τοιού-
 τοις κἂν ἀποκρίνεσθαι.

1 διαβόλου] *praem.* τοῦ M 2–3 προετίμησε R 4–5 ἐπ' εὐεργεσίᾳ L^b, ἐπευεργε-
 σία M 6 ἐγκαλεῖν – βλασφημεῖν] ἢ βλασφημεῖν ἢ ἐγκαλεῖν R 6–7 πειρῶτο]
 πειρῶ τὸν R^{a.c.}, πειρῶτο L^b, πειράται M 7 τὸν] *om.* ML^b διαβόλῳ] ἀνθρώπῳ R
 ἀνθρώπῳ] διαβόλῳ R 10 Ὅρατω] ὀρισάτω R 12 καὶ δυνατοὺς] *om.* L^b 13
 ἀπεχρησόμεθα T 14 κακεῖνος M, κείνο L^b καὶ μυριάδας] *iterav.* T 15 ἀνωτα-
 των M 16 θεοειδῆ T, εἶδει M ὅλους] πάντας R 18 δεδῶρηται L^b ἐν τῷ] *om.*
 M τῆς²] *delevi* 20 ἀφήρηται ML^{b.a.c.}, ἀφήρητο L^{b.p.c.} 22 ἀποκρίνασθαι M

***Π²85 / T cap. A 2, 25**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ τίς ὁ τῶν θείων κληρονόμος·

- Σοὶ λέγεται, ὦ γενναῖε καὶ τῶν θείων ὑπήκοε, παντὶ σθένει πειρῶ
 μὴ μόνον ἀσινῇ καὶ ἀκιβδήλευτα φυλάττειν ἃ ἔλαβες, ἀλλὰ καὶ
 5 πάσης ἐπιμελείας ἀξιοῦν, ὥς αὐτεξούσιος καὶ δυνατός, ἵνα ὁ πα-
 ρακαταθέμενος μηδὲν ἔχη τῆς παραφυλακῆς αἰτιάσασθαι. Παρε-
 κατέθετο δὲ τῇ σῇ προαιρέσει ψυχὴν, λόγον, αἴσθησιν ὁ ζωοπλά-
 στης. Οἱ μὲν οὖν ταῦτα καλῶς δεξάμενοι καὶ φυλάξαντες τῷ δε-
 10 δωκότι, τὴν μὲν διάνοιαν ἐτήρησαν, ἵνα μηδὲν ἄλλο ἢ περὶ θεοῦ
 καὶ τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ διανοῇται, τὸν δὲ λόγον, ἵνα ἀχαλίνω στό-
 ματι ἐγκωμίους καὶ ὕμνους γεραίρῃ τὸν τῶν ὄλων πατέρα, τὴν δὲ
 αἴσθησιν, ἵνα φαντασιουμένη τὸν αἰσθητὸν ἅπαντα κόσμον, οὐ-
 ρανὸν καὶ γῆν καὶ τὰς μεταξὺ φύσεις, ἀδόλως καὶ καθαρῶς τῇ
 ψυχῇ διαγγέλλῃ.

15

***Π²86 / T cap. A 2, 26**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ τῶν γιγάντων κεφαλαίου·

Ἡ ἀνθρώπου ψυχὴ, δεξαμένη παρὰ θεοῦ τὴν ἐκούσιον κίνησιν καὶ
 κατὰ τοῦτο μάλιστα ὁμοιωθεῖσα αὐτῷ, χαλεπῆς καὶ ἀργαλεωτά-

3 – 8 *Π²85 Σοὶ – ζωοπλάστης] PHILO IUDAEUS, *Quis rerum divinarum heres sit*, 105–106 (ed. Wendland, p. 24, 11–15) 8 – 14 Οἱ – διαγγέλλῃ] IBID., 110 (ed. Wendland, p. 25, 19 – 26, 7) 17 – 78, 2 *Π²86 PHILO IUDAEUS, *Quod deus sit immutabilis*, 48 (ed. Wendland, p. 67, 5–9)

2 – 14 *Π²85 T cap. A 2, 25 (11rB[25–26]27–11vA19); R cap. A 2, 19; M cap. A 2, 24; L^b cap. A 2, 24; *deest in H^{III} P^(lac.)* 16 – 78, 2 *Π²86 T cap. A 2, 26 (11vA[20–21]22–31); M cap. A 2, 25; L^b cap. A 2, 25; L^a cap. A 2, 47; *deest in H^{III} R P^(lac.)*

*Π²85 ἐκ – κληρονόμος] *om.* R *Π²86 (a) T ML^b τῶν] *om.* M κεφαλαίου] *om.* M (b) Φίλωνος, περὶ τῶν γιγάντων κεφαλαίου L^a

4 ἀκιβδήλευταν M ἀλλὰ] *om.* T 5 αυτεξουσίως M 6 παραφυλακῆς] παρὰ σοῦ φυλακῆς *ed.* αἰτιασθαι M 6 – 7 παρακατέθετο (–α²– *e corr.* R) R L^b (= *ed.*) 10 διανοεῖται T 12 φανηστασιουμένη M κόσμον ἅπαντα M 14 διαγγέλ R ^{ut videtur} 18 – 78, 1 αἰγαλλαιοτατης M ^{ut videtur}

της δεσποίνης, ανάγκης, ὡς οἶόν τε ἦν ἐλευθερωθεῖσα, κατηγορίας δεόντως τυγχάνοι, ὅτι τὸν ἐλευθερώσαντα οὐκ εὐλαβεῖται.

1 ἦν] *om.* L^a L^b **2** δεόντως τυγχάνοι] δὲ ὄντως τυγχάνοι T, δεόντως τυγχάνει (-οι *s. l. p. c.*) L^b, ου δεόντως ὑφαινει M (ἄν δεόντως τυγχάνοι *ed.*)

Τίτλος γ' Περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ἐπ' ἀφθαρσία καὶ ἀθανασία κατὰ θεϊαν δωρεάν πρὸς τοῦ θεοῦ διεπλάσθη, ἐντολῆς θείας δηλαδὴ φυλαττοῦσης τὴν χάριν.

***Π²87 / T cap. A 3, 1**

5 Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Ἐνετείλατο ὁ θεὸς τῷ Ἀδάμ, λέγων· Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε.

***Π²88 / T cap. A 3, 2**

10 Σχόλιον·

Προδήλως δείκνυσιν αὐτοῖς τὸ κατὰ χάριν ἀθάνατον, τῷ λέγειν· Ἵνα μὴ ἀποθάνητε, παρακούοντες.

12 Gen. 3, 3

6 – 8 *Π²87 Gen. 2, 16–17 **11 – 12 *Π²88** Scholion in Gen. 2, 16–17

1 – 3 Titlos T^{txt} (11vA33–11vB4) H^{III} txt A^{III} R P^{pin} ML^b; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) P^{txt} (lac.) L^c txt (*fenestra*) **5 – 8 *Π²87** T cap. A 3, 1 (11vB[6]7–13); H^{III} cap. A 2, 1; M cap. A 3, 1; L^b cap. A 3, 1; L^a cap. A 3, 15; L^c cap. A 43, 1; *deest in* R P^(lac.) **10 – 12 *Π²88** T cap. A 3, 2 (11vB[13]14–17); H^{III} cap. A 2, 2; L^b cap. A 3, 2; L^a cap. A 3, 16; L^c cap. A 43, 2; *deest in* R P^(lac.) M

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} P^{pin} ML^b L^c pin γ'] β' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} pin (β' *secund. ser.*), μβ' L^c pin (μγ' L^c txt *secund. ser.*), *om.* M^{txt} (add. man. rec.) L^b pin καὶ ἀθανασία] *om.* L^b txt **2** κατὰ – δωρεάν] καὶ ἀγαθῇ δωρεᾷ M^{pin} ἐπλάσθη L^c pin **2 – 3** δηλαδὴ – χάριν] *om.* M^{pin} (*supplev. man. rec. e* M^{txt} *ut videtur*) **2 – 3** δηλαδὴ P^{pin}, δη M^{txt}

***Π²87** Ἀπὸ τῆς] *om.* L^c ***Π²88** σχόλαιον L^b

6 Ἐνετείλατο] *add.* κύριος L^c τῷ Ἀδάμ] *s. l.* L^c ἄδαμ M **7** φαγῇ] *sic* L^a, φαγῇ H^{III} L^c ML^b, -ῇ T **8** φάγεσθαι (φα- M L^a) T H^{III} M L^a, φάγησθε L^b αὐτοῦ] *add.* οὐδὲ μὴ ἄψασθε αὐτοῦ L^c, *add.* οὐδεν ἡ ἄψασθε αὐτου (*cf. Gen. 2, 17 app. crit.*) M ἀποθάνητε H^{III}, ἀποθάνηται L^c

***Π²89 / T cap. A 3, 3**

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Ἐνὼχ εὐηρέστησεν τῷ θεῷ, καὶ οὐχ' εὐρίσκετο, διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός.

***Π²90 / T cap. A 3, 4**

5

Σχόλιον·

Οὗτος, βεβαιωτῆς τῆς ἐν Ἀδὰμ θείας καὶ ἀθανάτου δωρεᾶς, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου διαπεφυλαγμένος ἐν τῷ σωματικῷ μένει σκηνεὶ μέχρι τοῦ δεῦρο, θεοῦ βουλήσει, καὶ ταῦτα μετὰ τὴν κατὰ τοῦ γένους ἐν Ἀδὰμ καταδίκην.

10

***Π²91 / T cap. A 3, 5**

Βασιλειῶν γ'·

Ἀνελήφθη Ἡλιοῦ ἐν συσεισμῷ ὡς εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ Ἐλισσαίῃ

7 – 8 ἀπὸ – κόσμου] Matth. 25, 34; Luc. 11, 50; Hebr. 4, 3 vel 9, 26

3 – 4 *Π²89 Gen. 5, 24 7 – 10 *Π²90 Scholion in Gen. 5, 24 13 – 81, 2 *Π²91 III Reg., re vera IV Reg. 2, 11–12 (Wahl, 4 Könige-Text, p. 122–123)

2 – 4 *Π²89 T cap. A 3, 3 (11vB[18]19–21); H^{III} cap. A 2, 3; R cap. A 3, 1; M cap. A 3, 2; L^b cap. A 3, 3; L^c cap. A 43, 3; *deest in P*^(lac.) 6 – 10 *Π²90 T cap. A 3, 4 (11vB [21]22–30); H^{III} cap. A 2, 4; R cap. A 3, 2; M cap. A 3, 3; L^b cap. A 3, 4; L^c cap. A 43, 4; *deest in P*^(lac.) 12 – 81, 2 *Π²91 T cap. A 3, 5 (11vB[30]31–34); H^{III} cap. A 2, 5; M cap. A 3, 4; L^b cap. A 3, 5; L^a cap. A 3, 17; L^c cap. A 43, 5; *deest in R P*^(lac.)

*Π²89 (a) T H^{III} R ML^b Ἀπὸ τῆς] *om.* R (b) s. a. L^c *Π²90 (a) T H^{III} R L^b L^c σχό-
λαιον L^b (b) s. d. M *Π²91 γ'] τριτῆς L^a

3 ἠύρισκετο R μετῆκεν T^{a,c}, μετετεθηκεν M 4 αὐτῷ T H^{III} 7 Οὗτος] οὕτως M, οὗ T, οὗ H^{III}, τος (*rubricatoris vitio*) L^c αδαμ M 8 μένειν R L^c M, μένην H^{III} 8 – 9 σκηνεὶ] σκηνη M, *om.* L^c (*ubi fenestra in qua rubricator inepte exaravit* ä) 9 μέχρι] *add.* καὶ L^c θεοῦ] *post* βουλήσει *transpos.* L^c, *om.* L^b μετὰ] s. l. L^c 10 αδαμ M, ἄδου R 13 ἡλιού L^b, ἡλιού T, ἡλιου M συσεισμῷ L^c ὡς] *om.* L^c ἐλισαίε M, ἐλισαίῃ L^b L^a.

ἑώρα καὶ ἐβόα· Πάτερ πάτερ, ἄρμα Ἰσραὴλ καὶ ἱππεὺς αὐτοῦ. Καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι.

***Π²92 / T cap. A 3, 6**

Σχόλιον·

- 5 Ἰδοὺ δὴ καὶ δεύτερος μάρτυς τῆς παρατεινούσης ἐπ’ ἀφθαρσία ἐν τῷ Ἀδάμ ζωῆς, εἰ μὴ τῇ παρακοῇ ὑπέπεσεν.

***Π²93 / T cap. A 3, 7**

Σοφία Σολομώντος·

- 10 Ὁ θεὸς ἔκτισεν τὸν ἄνθρωπον ἐπ’ ἀφθαρσία,
καὶ εἰκόνα τῆς ἰδίας ἀϊδιότητος ἐποίησεν αὐτόν·
φθόνῳ δὲ διαβόλου θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν.

5 – 6 *Π²92 *Scholion in IV Reg. 2, 11–12* 9 – 11 *Π²93 Sap. 2, 23¹–24¹

4 – 6 *Π²92 T cap. A 3, 6 (11vB[mg]35–12rA2); H^{III} cap. A 2, 6; L^b cap. A 3, 6; L^a cap. A 3, 18; L^c cap. A 43, 6; *deest in R P^(lac.) M* 8 – 11 *Π²93 T cap. A 3, 7 (12rA [2]3–8); H^{III} cap. A 2, 7; R cap. A 3, 3; M cap. A 3, 5; L^b cap. A 3, 7; L^c cap. A 43, 7; *deest in P^(lac.)*

*Π²92 σχόλαιον L^b *Π²93 (a) T H^{III} L^c ML^b Σοφία] σοφ L^c σολομωντος T M (b) Σολομώντος R

1 ἑώρα] ἐβόα L^c ἐβόα] ἑώρα L^c Πάτερ] *om.* L^b L^a Ἰσραὴλ] *e corr.* L^b ἱππεὺς (*sic*) M Καὶ] *mendose loco sequenti adiunx.* H^{III} 2 οὐκ – οὐκέτι] *om.* T H^{III} 5 Ἰδοὺ] *praem.* καὶ H^{III} (*e loco praecedenti*) ἐπαφθασια T 6 εἰ – ὑπέπεσεν] *om.* T H^{III} 9 Ὁ] *rubricatoris vitio deest in L^c* ἐπ’] ἐπὶ L^c 10 εἰκόνι T H^{III} ἰδίας] *om.* L^b

*Π²94 / T cap. A 3, 8

Τοῦ ἁγίου Εἰρηναίου, ἐκ τοῦ κατὰ αἵρέσεων ἐλέγχου καὶ ἀνατρο-
πῆς τῆς ψευδωνύμου γνώσεως·

Τί τὸ κωλύον τὴν σάρκα μετασχεῖν τῆς ἀφθαρσίας, ἣτις ἐστὶν
μακαρία καὶ ἀτελεύτητος ὑπὸ θεοῦ δεδομένη ζωή, ὅπου γε Ἐνώχ 5
εὐαρεστήσας τῷ θεῷ, ἐν σώματι μετετέθη, τὴν μετάθεσιν τῶν δι-
καίων προμηνύων, καὶ Ἡλίας, ὃς ἦν ἐν τῇ τοῦ πλάσματος ὑπο-
στάσει, ἀνελήφθη, τὴν ἀνάληψιν τῶν πνευματικῶν προφητεύων;
Καὶ οὐδὲν ἐνεπόδισεν αὐτοῖς τὸ σῶμα πρὸς τὴν μετάθεσιν καὶ
ἀνάληψιν· δι' ὧν γὰρ χειρῶν ἐπλάσθησαν τὴν ἀρχήν, διὰ τούτων 10
τὴν μετάθεσιν καὶ ἀνάληψιν ἐλάμβανον. Εἰθισμένοι γὰρ ἦσαν ἐν
τῷ Ἀδὰμ αἱ χεῖρες τοῦ θεοῦ ρυθμίζειν καὶ κρατεῖν καὶ βαστάζειν
τὸ ἴδιον πλάσμα καὶ φέρειν καὶ τιθέναι ὅπου αὐταὶ βούλονται.
Ποῦ οὖν ἐτέθη ὁ πρῶτος ἄνθρωπος; Ἐν τῷ παραδείσῳ δηλον ὅτι,
καθὼς γέγραπται· καὶ ἐκεῖθεν ἐξεβλήθη εἰς τόνδε τὸν κόσμον, 15
παρακούσας θεοῦ. Διὸ καὶ λέγουσιν οἱ πρεσβύτεροι τῶν ἀποστό-
λων μαθηταὶ τοὺς μετατεθέντας, ἐκεῖσε μετατεθῆναι – δικαίοις
γὰρ ἄνθρωποις καὶ πνευματοφόροις ἡτοιμάσθη ὁ παράδεισος, ἐν
ᾧ καὶ Παῦλος εἰσοικισθεὶς ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ὡς πρὸς ἄν-
θρώπους ἐν τῷ παρόντι – κάκεῖ μένειν τοὺς μετατεθέντας ἕως 20
συντελείας, προοιμιαζομένους τὴν ἀφθαρσίαν. Εἰ δέ τις ἀδύνατον

5 – 6 Gen. 5, 24 8 ἀνελήφθη] IV Reg. 2, 11 14 Ἐν – παραδείσῳ] cf. Gen. 2, 8 15
ἐκεῖθεν – κόσμον] cf. ibid. 3, 23 19 II Cor. 12, 4

4 – 83, 10 *Π²94 Τί – παράδοξα] IRENAEUS LUGDUNENSIS, *Adversus haereses*, V, 5,
8–41 (= Fr. gr. 6) (ed. Rousseau/Doutreleau/Mercier, p. 62–68); Holl, n° 160, 47–
49; 161, 1–29

2 – 83, 13 *Π²94 T cap. A 3, 8 (12rA[9–11]12–12vA18); H^{III} cap. A 2, 8; R cap. A 3,
5; M cap. A 3, 6; L^b cap. A 3, 8; L^c cap. A 43, 8; *deest in P*^(lac.)

*Π²94 εἰρηναίου M τοῦ] τῶν T H^{III} ML^b αἵρέσεως L^c ἐλέγχου] om. T H^{III} ML^b L^c
ἀποτροπῆς T L^b, ἀπὸ τροπῆς H^{III}, ἀποτροπῆς M τῆς] om. M

5 μακαρία] *praem.* ἡ L^c 5 – 6 ὅπου – μετετέθη] om. H^{III} 5 ἐνώχ M 6 τῷ] om.
M 7 ἡλίας T M, ἡλίαν L^c ὃς] ὡς R L^b L^c ἦν – τῇ] τὴν ἐν H^{III} 8 προφητειῶν
T, προφητῶν R 11 ἡθισμένοι T, ἡθησμεναι M, εἰθισμαῖνοι H^{III} 12 καὶ¹ –
βαστάζειν] om. R 13 αὐται T, αὐται H^{III}, αὐται R ἐβούλοντο L^b 14 οὖν] om.
M 15 καθὰ L^c 17 μετατεθῆναι] μετατεθεῖναι T H^{III} 18 ἡτοιμάσθη ὁ]
ἡτοιμασθης M 20 μένειν M 21 συντελείας] *praem.* τῆς R προοιμιαζομενος M

- λέγοι χρόνοις τοσούτοις ὑπομένειν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὸν Ἡ-
λίαν μὴ ἔνσαρκον ἀνελήφθαι, δεδαπανῆσθαι δὲ τὴν σάρκα αὐτοῦ
ἐν τῷ πυρίνῳ ἄρματι, ἐννοησάτω ὅτι Ἰωνᾶς ἐν τῷ βυθῷ ῥιφεῖς,
σῶος πάλιν ἐξεπτύσθη τῇ γῇ, κελεύσει θεοῦ· Ἀνανίας δὲ καὶ Ἀζα-
5 ρίας καὶ Μισαήλ, εἰς *κάμινον* ἐμβληθέντες πυρὸς *ἐπταπλασίως*
ἐκκαιομένην, ἔμειναν ἄφθαρτοι, καὶ οὔτε ἐβλάβησάν τι, οὔτε *ὁσμὴ*
πυρὸς εὐρέθη ἐν αὐτοῖς. Ἡ οὖν ἐν αὐτοῖς συμπαροῦσα χεὶρ τοῦ
κυρίου, καὶ παράδοξα καὶ ἀδύνατα τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων εἰς
αὐτοὺς ἐπιτελέσασα, αὕτη καὶ ἐν τοῖς μετατεθείσιν ἀπείργασται
10 παράδοξα. Οὔτε οὖν φύσις τινὸς τῶν γεγονότων, οὔτε μὴν ἀσθέ-
νεια σαρκὸς ὑπερισχύει τῆς βουλῆς τοῦ θεοῦ. Οὐ γὰρ ὁ θεὸς τοῖς
γεγονόσιν, ἀλλὰ τὰ γεγονότα ὑποτέτακται τῷ θεῷ, καὶ τὰ πάντα
ἐξυπηρετοῦσι τῷ βουλήματι αὐτοῦ.

*Π²95 / T cap. A 3, 9

- 15 Τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου, ἐκ τοῦ περὶ πίστεως·

Εἰ φύσει ἔχοντες τὸ μὴ εἶναι ποτε, τῇ τοῦ λόγου παρουσίᾳ καὶ
φιλανθρωπίᾳ εἰς τὸ εἶναι ἐκλήθημεν, ἀκόλουθόν ἐστιν κενωθέν-

3 ἐν¹ – ἄρματι] cf. IV Reg. 2, 11 3 – 4 Ἰωνᾶς – γῇ] cf. Ion. 2, 1 et 11 5 – 6 Dan. 3,
19 6 – 7 ὁσμὴ – αὐτοῖς¹] Ibid. 3, 94 7 – 8 Ἡ – κυρίου] cf. ibid. 3, 92

10 – 13 Οὔτε – αὐτοῦ] IBID., V, 5, 46–50 (= Fr. gr. 6) (ed. Rousseau/Doutreleau/
Mercier, p. 68–70); Holl, n° 161, 30–34 16 – 84, 7 *Π²95 Εἰ – ἀφθαρσίας] ATHA-
NASIUS ALEXANDRINUS, *Oratio de incarnatione Verbi*, 4, 5–6 (ed. Kannengiesser, p.
276–278)

15 – 84, 11 *Π²95 T cap. A 3, 9 (12vA[19–20]21–12vB14); H^{III} cap. A 2, 9; R cap. A
3, 4; M cap. A 3, 7; L^b cap. A 3, 9; L^c cap. A 43, 9; *deest in P*^(lac.)

*Π²95 Τοῦ ἀγίου] *om.* L^c ἐκ τοῦ] καὶ R, *om.* L^b L^c

1 λέγει L^b, λέγοι τὸ R 1 – 2 ἡλίαν T R M 2 ἐνσαρκον ἀνελήφθαι M, ἐν σαρκὶ
ἀνηλῆφθαι T, ἐνσαρκίαν εἰληφθαι H^{III} δεδαπανῆσθαι δὲ] ἀλλὰ δεδαπανῆσθαι M
3 πυρίνῳ] *om.* L^c ἐννοεῖτω R ἰωνᾶς T, ἰωνας M 4 ἀνανίας M 5 μισαήλ M
6 ἐκκαιομένην] *sic* L^b *ut videtur*, ἐκκαιομένης T H^{III} R M, ἐκκαίόμενοι L^c ἐβλάβησάν
τι] ἐβλάβησαν L^c ὁσμὴ] κόσμῳ L^c 8 ἀδύνατα] δυνατὰ ML^b 10 παράδοξα] *add.*
καὶ ἀδύνατα τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων εἰς αὐτοὺς ἐπιτελέσασα R φύσις τινος L^c
11 ὑπερισχύει T H^{III} βουλῆς] ἰσχύος L^c 12 ὑποτέτακτω T, ὑποτέτακτο H^{III}
τῷ] *om.* M 13 ἐξυπηρετοῦσι] τοῖς ὑπηρετοῦσι R αὐτοῦ] τοῦ θεοῦ L^b 16 Εἰ] Οὐ
(*rubricatoris vitio*) L^c εἶναι ποτέ R L^c 17 φιλανθρωπίᾳ] *om.* M

τας τῆς περὶ θεοῦ ἐννοίας καὶ εἰς τὰ οὐκ ὄντα ἀποστραφέντας, κενωθῆναι καὶ τοῦ εἶναι· τοῦτο δέ ἐστιν τὸ διαλυθέντας μένειν ἐν τῷ θανάτῳ καὶ τῇ φθορᾷ. Ἔστιν μὲν γὰρ κατὰ φύσιν θνητὸς ὁ ἄνθρωπος, ἅτε δὴ ἐξ οὐκ ὄντων γεγινώς. Διὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν ὄντα ὁμοιότητα, ἣν εἰ διεφύλαττεν διὰ τῆς πρὸς τὸν θεὸν ὑπακοῆς, ἡμβλυνεν ἄν τὴν κατὰ φύσιν φθοράν, καὶ ἔμενεν ἄφθαρτος, καθάπερ ἡ Σοφία φησίν· *Προσοχὴ νόμου, βεβαίωσις ἀφθαρσίας*. Ὁ γὰρ θεὸς οὐ μόνον ἡμᾶς ἐξ οὐκ ὄντων ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ θεὸν ζῆν ἡμῖν ἐχαρίσατο τῇ τοῦ λόγου χάριτι· οἱ δὲ ἄνθρωποι, ἀποστραφέντες τὰ αἰώνια καὶ εἰς τὰ τῆς φθορᾶς ἐπιστραφέντες, 10
ἑαυτοῖς αἵτιοι τῆς ἐν τῷ θανάτῳ φθορᾶς γεγόνασιν.

*Π²96 / T cap. A 3, 10

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

Τί ἐστιν Ἔως τοῦ ἐπιστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης; Οὐ γὰρ ἐκ γῆς διεπλάσθη μόνον ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ θεοῦ πνεύματος. 15
Ἐπειδὴ οὐ διέμεινε ἀδιάστροφος, <ἀλλὰ τῆς> προστάξεως θείας ἠλόγησεν, τὴν τοῦ κρείττονος μέρους ὑποτεμνόμενος οὐρανομίμητον πολιτείαν, ὅλον αὐτὸν προσένειμεν τῇ γῇ. Εἰ μὲν γὰρ ἄρετῆς, ἥτις ἀπαθανατίζει, ἐραστῆς ἐγένετο, πάντως ἂν ἔλαχε κλῆ-

7 Sap. 6, 18³ 14 Gen. 3, 19

7 – 11 Ὁ – γεγόνασι] ATHANASIOS ALEXANDRINUS, *Oratio de incarnatione Verbi*, 5, 1 (ed. Kannengiesser, p. 278) 14 – 85, 2 *Π²96 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, I. 51 (ed. Petit, p. 52–53)

13 – 85, 2 *Π²96 T cap. A 3, 10 (12vB[15–16]17–33); H^{III} cap. A 2, 10; R cap. A 3, 6; M cap. A 3, 8; L^b cap. A 3, 10; L^c cap. A 43, 10; *deest in P* (lac.)

*Π²96 φίλωνος M ζητουμένων R

1 περὶ] παρὰ L^c τὰ] τὸ R ὄντας R 2 τὸ] τῷ T H^{III} μενεῖν M 3 γὰρ] *add.* καὶ T H^{III} M 5 εἰ διεφύλαττεν] εἰδηγεφυλαττεν M τὸν] *om.* R 8 ἡμᾶς] *ante* ἐποίησεν *transpos.* R L^c (= *ed.*) 10 τὰ¹ – ἐπιστραφέντες] *om.* T H^{III} L^b καὶ – ἐπιστραφέντες] *om.* L^c 14 τὴν] *om.* H^{III} 16 Ἐπειδὴ] *e corr.* L^b ἀλλὰ τῆς] *e versione armena supplev. Petit*, καὶ L^b L^c, *om.* T H^{III} R M 17 ἠλόγηκε R, ἠλόγικεν M ^{ut videtur} 17 – 18 τὴν – πολιτείαν] *valde differunt a versione armena* (cf. *ed.*, *app. crit.*) 17 τὴν] τῇ T H^{III}, ἐν τῇ M, *om.* R 18 πολιτείαν] *praem.* τὴν L^b αὐτὸν] *sic* L^c (*et sic correx. Petit e versione armena*), αὐτὸν T H^{III} R L^b, ἑαυτὸν M 19 ἀθανατίζει R L^c ἔλαχε] ἐλάμβανε R

ρον τὸν οὐράνιον· ἐπειδὴ δὲ ἡδονὴν ἐζήλωσεν, δι' ἧς ψυχικὸς θά-
νατος ἐπιγίνεται, τῇ γῇ προσενεμήθη.

1 ἐζήλωσεν] ἐζήτησεν R L^c

Τίτλος δ' Περὶ τοῦ Ἀδάμ, ὅτι σοφώτατος καὶ διορατικὸς καὶ προφήτης ὑπῆρχεν πρὸ τῆς παρακοῆς.

***Π²97 / T cap. A 4, 1**

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Ἐπλασεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ 5
πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδάμ,
ιδεῖν τί καλέσει αὐτά, καὶ πᾶν ὃ ἐὰν ἐκάλεσεν αὐτὰ Ἀδὰμ ψυχὴν
ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. Τῷ δὲ Ἀδὰμ οὐχ' εὗρέθη βοηθὸς ὅ-
μοιος αὐτῷ· καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδάμ, καὶ ὑ-
πνωσεν, καὶ ἔλαβεν μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνεπλήρωσεν 10
σάρκα ἀντ' αὐτῆς. Καὶ ὠκοδόμησεν κύριος ὁ θεὸς τὴν πλευρὰν ἣν
ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα, καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν
Ἀδάμ. Καὶ εἶπεν Ἀδὰμ· Τοῦτο νῦν ὅστουν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ
σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀν-
δρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη. Ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος 15
τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ προσκολληθήσεται
πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

5 – 17 *Π²97 Gen. 2, 19–24 (parte priore versus 20 [Καὶ ἐκάλεσεν – ἀγροῦ] omissa)

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (13rA mg 1–3) R P^{pin} ML^b L^{c pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} A^{III} P^{txt} (lac.) L^{c txt} (*fenestra*) 4 – 17 *Π²97 T cap. A 4, 1 (13rA[4]5–32); R cap. A 4, 1; M cap. A 4, 1; L^b cap. A 4, 1; L^c cap. A 16, 1; *deest in* H^{III} P^(lac.)

1 [Τίτλος] *om.* R^{pin} P^{pin} ML^b L^{c pin} δ'] *propt. atrament. evanesc. non liquet in* P^{pin} (δ' *secund. ser.*), ιε' L^{c pin} (ις *secund. ser. in* L^{c txt}), *om.* M^{txt} (add. man. rec.) 1 – 2 Περὶ – παρακοῆς] *aegre legere potui in* M^{pin} 1 Ἀδὰμ P^{pin}, ἀδαμ M^{txt} 1 – 2 διορατικὸς – παρακοῆς] διορατικώτατος ὑπῆρχεν καὶ προφήτης M^{txt} 1 διορατικώτατος L^{c pin} 2 ὑπῆρχεν] ἦν L^{c pin}

*Π²97 Ἀπὸ τῆς] *om.* R L^c

5 ἔτι ἐκ] *sic* L^{c a. c. ut videtur}, τὸν Ἀδὰμ L^{c p. c. ut videtur} ἔτι] *om.* L^b 6 αὐτὰ] *om.* L^c 7 ἐὰν] ἂν R αὐτὰ] αὐτὸ R L^c 8 αὐτῷ] αὐτοῦ R L^c 8 – 17 Τῷ – μίαν] καὶ ἐκάλε-
σεν Ἀδὰμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι· καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ· καὶ πᾶσι
τοῖς θηρίοις τῆς γῆς (= Gen. 2, 20) R L^c 8 βοηθός] *om.* L^b 13 Καὶ – Ἀδὰμ] *om.* T
ὀστέων μου] ὀστέων μου M 15 αὕτη] *scripsi (deest in LXX)*, αὕτει M, αὕτη L^b, αὕτη
T καταλήγει T M

*Π²98 / T cap. A 4, 2

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων.

- Ἦγαγεν ὁ θεὸς τὰ ζῶα πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά. Οὐ γὰρ ἐνδοιάζει θεός – ἀλλότριον γὰρ ὄντως θείας δυνάμεως τὸ
 5 ἐνδοιάζειν –, ἀλλ’ ἐπειδὴ νοῦν ἔδωκεν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ πρώτῳ
 γηγενεῖ καὶ σπουδαίῳ, καθ’ ὃν ἐπιστημονικὸς ὢν πέφυκε λογίζε-
 σθαι, καθάπερ ὑφηγητὴς γνώριμον, κινεῖ πρὸς ἐπίδειξιν οἰκείαν,
 καὶ ἀφορᾷ τὰ ἄριστα αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἔγγονα. Φανερώς δὲ πάλιν
 καὶ διὰ τούτου πᾶν τὸ ἐκούσιον καὶ ἐφ’ ἡμῖν διατυποῖ, τοὺς πάντα
 10 κατ’ ἀνάγκην εἶναι λέγοντας δυσωπῶν. Ἡ ἐπεὶ ἔμελλον οἱ ἄνθρω-
 ποι χρῆσθαι, διατοῦτο ἄνθρωπον αὐτὰ θέσθαι προσέταττεν. Ἀν-
 δρὸς δὲ ἐπιστημονικωτάτου καὶ φρονήσει διαφέροντος οἰκειότα-
 τον τοῦτο ἔργον. Οὐ σοφῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ πρώτῳ γηγενεῖ,
 τῶν ὀνομάτων ἢ θέσις. Ἐδει γὰρ τὸν ἡγεμόνα μὲν τοῦ ἀνθρω-
 15 πείου, βασιλέα δὲ τῶν γηγενῶν πάντων, καὶ τοῦτο λαχεῖν γέρας
 ἐξαίρετον, ἵνα ὥσπερ πρῶτος εἶδε τὰ ζῶα καὶ πρῶτος ἡξιώθη τῆς
 ἐπὶ πᾶσιν ἀρχῆς, καὶ πρῶτος εἰσηγητὴς καὶ εὐρετὴς γένηται τῶν
 ἐπωνυμιῶν. Ἄτοπον γὰρ ἦν ἀνώνυμα αὐτὰ καταλειφθέντα ὑπό-
 τινος νεωτέρου προσονομασθῆναι ἐπὶ καταλύσει τῆς τοῦ πρεσβυ-
 20 τέρου τιμῆς τε καὶ εὐκλείας. Καὶ θεασάμενος ὁ Ἀδὰμ τὸ πλάσμα
 τῆς γυναικός, ὡς προφήτης φησὶν οὔτε γεγονέναι ἐκ συνομιλίας

3 Gen. 2, 19

3 – 11 *Π²98 Ἦγαγεν – προσέταττεν] PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, I. 21 (ed. Petit, p. 46–47) 11 – 20 Ἄνδρὸς – εὐκλείας] IBID., I. 20 (p. 44–45)
 20 – 88, 3 Καὶ – γέννησιν] IBID., I. 28 (p. 49)

2 – 88, 8 *Π²98 T cap. A 4, 2 ([13rA33–34]13rB1–13vA25); R cap. A 4, 2; M cap. A 4, 2; L^b cap. A 4, 2; L^c cap. A 16, 2; *deest in H^{III} P^(lac.)*

*Π²98 φίλωνος M ζητουμένων R

3 τὰ] *om.* L^b 4 ἐνδύαζει (-α- M) T M θεός] *praem.* ὁ M ὄντως] *οντος* M, *om.* L^b L^c 5 ἐνδύαζειν T, ἐνδύαζει M 7 κινεῖ] κρίνει L^c 8 αὐτοῦ] *post* ψυχῆς *transpos.* L^b L^c ἔγγονα (ἐκ- M) ML^b 9 πάντα] πάντας L^b 10 κατὰ ἀνάγκην M Ἡ] ἡ T, ἡ M ἔμελλον] *εμελον* M, *εμελλον* αὐτοῖς L^b L^c 11 χρεῖσθαι R, χρῆσασθαι L^c 12 ἐπιστημονικοτάτου M, ἐπίστημονί L^b 13 ἔργον] ἔργω T, τὸ ἔργον L^b *μονω* M γηγενεῖ] *εὐγενεῖ* R 14 Ἐδει] *επειδη* M τὸν] *om.* R 15 γηγενῶν] *ἐπιγειων* M 16 εἶδε – πρῶτος] *om.* T εἶδε] *correx. Petit*, ἴδῃ R L^b L^c, ἔδει M ἡξιώθη] *correx. Petit*, ἀξιώθη R L^b L^c, ἀξιώθη M, ἀξιωθῆς T 17 πᾶσιν] *πασης* M 18 ἐπω-
 νύμων T ML^b 19 προσονομασθῆναι R τῆς] *om.* T M 19 – 20 πρεσβύτου L^c

οὔτε ἐκ γυναικός, ὥς οὐδὲ ἐκεῖνος, οὔτε ἐκ σπέρματος, ὥς οἱ μετέ-
 πειτα, ἀλλὰ τινὰ φύσιν ἐν μεθορίῳ, καθάπερ ἀπὸ ἀμπέλου κλημα-
 τίδος ἀφαιρεθείσης εἰς ἑτέρας ἀμπέλου γέννησιν. Διό φησιν· Ἐ-
 νεκα τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μη-
 τέρα αὐτοῦ, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ 5
 ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Τοὺς δὲ δύο εἰς σάρκα μίαν ἔφη τὸ
 εὐαφέστατον καὶ αἰσθητικώτατον, ἐν ᾧ καὶ τὸ ἀλγεῖν καὶ τὸ ἡδε-
 σθαι.

3 – 6 Ἐνεκα – μίαν¹] Gen. 2, 24

3 – 8 Διό – ἡδεσθαι] PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, I. 29 (ed. Petit, p. 50)

1 οὐδὲ] *om.* M 2 ἀλλὰ τίνα L^b 3 ἑτεραν M 3 – 4 ἔνεκεν R M 4 αὐτοῦ] *om.* R
 6 δύο¹] δύοι T Τοὺς – μίαν²] *iterav.* T, *om.* R 7 αἰσθητικώτατον] αἰσθηκώτα-
 τον M, *praem.* τὸ L^b

Τίτλος ε΄ Περὶ ἀγαθοεργίας καὶ ἀγαθοποιῶν ἀνδρῶν.

Π¹ /
K cap. A 4

***Π²99 / T cap. A 5, 1**

Ἀπὸ τοῦ Δευτερονομίου.

- 5 Οὐ μὴ ἐκλείπη ἐνδεὴς ἀπὸ τῆς γῆς· διατοῦτο ἐγὼ σοι ἐντέλλομαι
τὸ ῥῆμα τοῦτο, λέγων· Ἀνοίγων ἀνοίξεις τὰς χεῖρας σου τῷ ἀ-
δελφῷ σου τῷ πένητι, τῷ ἐπιδομένῳ τῷ ἐπὶ τῆς γῆς σου.

***Π²100 / T cap. A 5, 2**

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ.

- 10 Ἐγὼ ἐπὶ παντὶ ἀδυνάτῳ ἔκλαυσα,
ἐστέναξα ἰδὼν ἄνδρα ἐν ἀνάγκαις.
Ἐγὼ ἐπέχων ἀγαθοῖς,
διέσωσα πτωχὸν ἐκ χειρὸς δυνάστου,
καὶ ὀρφανῷ ᾧ οὐκ ἦν βοηθός, ἐβοήθησα.
στόμα δὲ χήρας εὐλόγησέν με.

4 – 6 *Π²99 Deut. 15, 11 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 130) **9 – 11 *Π²100**
Ἐγὼ – ἀγαθοῖς] Iob 30, 25¹–26¹ **12 – 13** διέσωσα – ἐβοήθησα] Ibid. 29, 12¹⁻²
14 στόμα – με] Ibid. 29, 13²

1 Titlos T^{txt} (13vA26–27) H^{III} txt A^{III} R P^{pin} ML^b; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) P^{txt} (lac.)
V^W; *quod attinet ad* V^W, *vide* V cap. A 11 titlos **3 – 6 *Π²99** T cap. A 5, 1 (13vA
[28]29–34); H^{III} cap. A 3, 1; R cap. A 5, 1; M cap. A 5, 1; L^b cap. A 5, 1; V^W cap. A
11bis, 1; *deest in* P^(lac.) **8 – 90, 19 *Π²100** T cap. A 5, 2 (13vB[1]2–32); H^{III} cap. A 3,
2; R cap. A 5, 2; M cap. A 5, 2; L^b cap. A 5, 2; V^W cap. A 11bis, 2; *deest in* P^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} P^{pin} ML^b ε΄] γ΄ H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet*
in A^{III} pin (γ΄ *secund. ser.*) *et in* P^{pin} (ε΄ *secund. ser.*), *om.* M^{txt} (add. man. rec.) καὶ –
ἀνδρῶν] *aegre legere potui in* M^{pin} ἀνδρῶν] *om.* R P^{pin} ut videtur L^b

***Π²99** Ἀπὸ τοῦ] *om.* R V^W Ἀπὸ] *om.* M δευτερονομίου (*sic*) M ***Π²100** Ἀπὸ τοῦ]
om. H^{III} R V^W ἰώβ T M

4 ἐκλείπη R V^W, ἐκλίπη (-ι- M) ML^b ἐγὼ ἐντέλλομαι σοι R **5** τὴν χεῖρα σου R
6 τῷ ἐπιδομένῳ] *om.* T H^{III} τῷ³] *om.* R L^b γῆς σου] γῆς T H^{III} L^b **10** ἐστέ-
ναξα] *add.* δὲ R M V^W (= *ed.*) **11** ἐπέσχον L^b, ἐπείχον V^W, ἀπέχων T H^{III} **14**
εὐλόγησέν με] ηὐλόγησεν H^{III}

Ὁφθαλμὸς ἤμην τυφλῶν,
 ποὺς δὲ χλωῶν.
 Ἐγὼ ἤμην πατὴρ ἀδυνάτων,
 ἀδύνατοι δὲ χρεῖαν ἦν ποτε εἶχον, οὐκ ἀπέτυχον·
 χήρας δὲ τὸν ὀφθαλμὸν οὐκ ἐξέτηξα. 5
 Τὸν ψωμόν μου οὐκ ἔφαγον μόνος
 καὶ οὐχὶ καὶ ὀρφανῷ μετέδωκα ἐξ αὐτοῦ,
 ὅτι ἐκ νεότητος ἐξέτρεφον ὡς πατήρ,
 καὶ ἐκ γαστρὸς μητρὸς ὠδήγησα.
 Οὐχ' ὑπερεῖδον γυμνὸν ἀπολλύμενον καὶ οὐκ ἠμφίασα. 10
 Ἀδύνατοι δὲ εὐλόγησάν με,
 ἀπὸ δὲ κουρᾶς ἀμνῶν μου ἐθερμάνθησαν οἱ ὦμοι αὐτῶν.
 Ἡ θύρα μου παντὶ ἐλθόντι ἠνέωκτο,
 συγγραφὴν δὲ ἦν εἶχον κατὰ τινος,
 ἐπ' ὦμοις περιθέμενος στέφανον, ἀνεγίνωσκον, 15
 καὶ ῥήξας αὐτὴν ἀπέδωκα,
 οὐδὲν λαβὼν παρὰ χρεοφειλέτου.
 Οὐ σύνοιδα ἐμαυτῷ ἄτοπα πράξας·
 οἶδεν κύριος τὴν ἀκακίαν μου.

1 – 3 Ὁφθαλμὸς – ἀδυνάτων] Iob 29, 15¹–16¹ 4 – 12 ἀδύνατοι – αὐτῶν] Ibid.
 31, 16¹–20² 13 Ἡ – ἠνέωκτο] Ibid. 31, 32² 14 – 17 συγγραφὴν – χρεοφειλέτου]
 Ibid. 31, 35³–37² 18 Οὐ – πράξας] Ibid. 27, 6² 19 οἶδεν – μου] Ibid. 31, 6²

3 ἀδυνάτων] ὀρφανῶν V^W 4 δὲ] δε ποτε M^{ut videtur} ἦν ποτε] om. M (add. man.
 rec. ut videtur) 6 Τὸν] *praem.* εἰ δὲ καὶ R (= LXX) οὐκ] om. R (= LXX) 7 καὶ¹
 – ὀρφανῷ] ὀρφανῷ δὲ V^W καὶ¹] μὴ M καὶ²] om. H^{III} R (= LXX) 8 ὅτι] καὶ R
 9 μητρὸς] μητρὸς μου R (= LXX) ὠδήγησα] ὠδίνησα M 10 Οὐχ'] εἰ δὲ καὶ R
 (= LXX) ὑπερεῖδον H^{III} M, ὑπερεῖδων T ἀπολλυμένου M ἠμφίεσα M 11
 ἠυλόγησάν με R 12 ἀρνῶν μου R ἐθερμάτησαν R 13 Ἡ] *praem.* καὶ R θύρα
 μοι T H^{III} ἐλθόντι] ἠθόντι M ἀνέωκτο L^b V^W 14 δὲ ἦν] δι' ἦν L^b 15 ἐπ'] ἐν
 V^W στέφανον] *praem.* ὡς R 16 ῥίξας T H^{III} 17 λαβὼν] κακῶν M χρεοφειλέ-
 του T, χρεοφειλέτου R L^b V^W 18 σύνοιδα] σύνδα V^W a. c., σύνηδα V^W p. c. εἵαυτω
 M 19 οἶδεν – μου] om. R M

***II²101 / T cap. A 5, 3**

Τῶν Παροιμιῶν·

Τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀγαθοποιεῖ ἀνὴρ ἐλεήμων.

<*II²suppl. 1 / R cap. A 5, 4>

5

***II²102 / T cap. A 5, 4**

Τῶν αὐτῶν·

Μέγας ἄνθρωπος καὶ τίμιον ἀνὴρ ἐλεήμων.

***II²103 / T cap. A 5, 5**

Τῶν αὐτῶν·

10 Ἔλεον καὶ ἀλήθειαν τεκταίνουσιν ἀγαθοί.

4 *II²suppl. 1 cf. *Sacra*. Liber II. *Supplementum* (Band VIII/8)

3 *II²101 Prov. 11, 17¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 58) **7 *II²102** Prov. 20, 6¹
(Wahl, *Proverbien-Text*, p. 97) **10 *II²103** Prov. 14, 22² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 72)

2 – 3 *II²101 T cap. A 5, 3 (13vB[33]34); H^{III} cap. A 3, 3; R cap. A 5, 3; M cap. A 5, 3; L^b cap. A 5, 3; V^W cap. A 11bis, 3; *deest in P^(lac.)* **6 – 7 *II²102** T cap. A 5, 4 (14rA [mg]1–2); H^{III} cap. A 3, 4; R cap. A 5, 5; M cap. A 5, 5; L^b cap. A 5, 5; V^W cap. A 11bis, 5; *deest in P^(lac.)* **9 – 10 *II²103** T cap. A 5, 5 (14rA[2]3–4); H^{III} cap. A 3, 5; R cap. A 5, 6; M cap. A 5, 6; L^b cap. A 5, 6; V^W cap. A 11bis, 6; *deest in P^(lac.)*

***II²101** (a) T H^{III} R ML^b Τῶν] *praem.* ἐκ L^b, *om.* R (b) Σολομῶντος (σολο *cod.*) V^W ***II²102** (a) T H^{III} R ML^b τῶν] *praem.* ἐκ L^b (b) s. a. V^W ***II²103** (a) T H^{III} R ML^b τῶν] *praem.* ἐκ L^b (b) s. a. V^W

3 ἀγαθὸν ποιεῖ V^W **7** μέγας H^{III} R τίμιος R

***II²104 / T cap. A 5, 6**

Τῶν αὐτῶν·

Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανεῖζει θεῶ,
κατὰ δὲ τὸ δόγμα αὐτοῦ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ.

***II²105 / T cap. A 5, 7**

5

Τῶν αὐτῶν·

Ὅς δίδωσι πτωχῷ, αὐτὸς διατραφήσεται.

***II²106 / T cap. A 5, 8**

Τῶν αὐτῶν·

Ἄνδρα ἰλαρὸν καὶ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός.

10

3 – 4 *II²104 Prov. 19, 17¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 95) 7 *II²105 cf. Prov. 22, 9¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 105) 10 *II²106 Prov. 22, 8a¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 104)

2 – 4 *II²104 T cap. A 5, 6 (14rA[4]5–7); H^{III} cap. A 3, 6; R cap. A 5, 7; M cap. A 5, 7; L^b cap. A 5, 7; V^W cap. A 11bis, 7; *deest in P*^(lac.) 6 – 7 *II²105 T cap. A 5, 7 (14rA [8]9–10); H^{III} cap. A 3, 7; R cap. A 5, 8; M cap. A 5, 8; L^b cap. A 5, 8; V^W cap. A 11bis, 8; *deest in P*^(lac.) 9 – 10 *II²106 T cap. A 5, 8 (14rA10–11); H^{III} cap. A 3, 8; M cap. A 5, 9; L^b cap. A 5, 9; L^a cap. A 5, 35; V^W cap. A 11bis, 9; *deest in R P*^(lac.)

*II²104 (a) T H^{III} R ML^b τῶν] τω M, *praem.* ἐκ L^b (b) s. a. V^W *II²105 (a) T H^{III} R ML^b Τῶν] *praem.* ἐκ L^b (b) s. a. V^W *II²106 (a) ML^b Τῶν] *praem.* ἐκ L^b (b) Πα-
ροιμιῶν L^a (c) s. a. V^W (d) s. d. T H^{III}

4 δωμα T M, δῶμα H^{III} 7 ος M, ὃ T, ὁ H^{III} πτωχῷ] *praem.* τῷ R

***II²107 / T cap. A 5, 9**

Τῶν αὐτῶν·

ῥῦσαι ἀγομένους εἰς θάνατον,
καὶ ἐκπριῶ κτεινομένους, μὴ φείσῃ.

- 5 Ἐὰν δὲ εἴπῃς· Οὐκ οἶδα τοῦτον,
γίνωσκε ὅτι καρδίας πάντων γινώσκει κύριος,
καὶ ὁ πλάσας πνοὴν πᾶσαν αὐτὸς οἶδεν πάντα,
ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

***II²108 / T cap. A 5, 10**

- 10 Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Πάντα ὅσα ἐὰν εὗρῃ ἡ χεὶρ σου τοῦ ποιῆσαι,
ποιήσον ὅση σοι δύναμις,
ὅτι οὐκ ἔστιν ποίημα καὶ λογισμὸς
καὶ σοφία ἐν ᾿Αδῃ, ὅπου σὺ πορεύσῃ ἐκεῖ.

3 – 8 *II²107 Prov. 24, 11¹–12⁴ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 113) 11 – 14 *II²108
Eccle. 9, 10^{1–4} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 166–167)

2 – 8 *II²107 T cap. A 5, 9 (14rA[11]12–20); H^{III} cap. A 3, 9; R cap. A 5, 9; M cap.
A 5, 10; L^b cap. A 5, 10; V^W cap. A 11bis, 10; *deest in P^(lac.)* 10 – 14 *II²108 T cap. A
5, 10 (14rA[21]22–27); H^{III} cap. A 3, 10; R cap. A 5, 10; M cap. A 5, 11; L^b cap. A 5,
11; V^W cap. A 11bis, 11; *deest in P^(lac.)*

*II²107 (a) T H^{III} R ML^b Τῶν] τω M, *praem.* ἐκ L^b (b) s. d. V^W *II²108 (a) T H^{III} R
M L^b ἐκκλησιαστοῦ M (b) s. a. V^W

3 ῥύσαι R L^b V^W ἀπαγομένους V^W 4 ἐκπριῶν R^{p.c.}, ἐκπριων M κτεινωμέ-
νους T H^{III} 11 Πάντα ὅσα] πᾶν ὃ R ἐὰν] αν M, ἂν L^b 14 ἄδη L^b, αδου M σὺ
πορεύσῃ] πορεύη R

***Π²109 / T cap. A 5, 11**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀπόστειλον τὸν ἄρτον σου ἐπὶ πρόσωπον ὕδατος,
ὅτι ἐν πλήθει τῶν ἡμερῶν εὐρήσεις αὐτόν·
δὸς μερίδα τοῖς ἑπτὰ καὶ γε τοῖς ὀκτώ,
ὅτι οὐ γινώσκεις τί ἔσται πονηρὸν ἐπὶ τὴν γῆν.

5

***Π²110 / T cap. A 5, 12**

Ὡσηὲς προφήτου·

Σπείρατε ἑαυτοῖς εἰς δικαιοσύνην, καὶ θερίσατε εἰς καρπὸν ζωῆς.

Π¹196 /
K cap. A 4, 11

***Π²111 / T cap. A 5, 13**

10

Ἀμῶς προφήτου·

Ἐκζητήσατε τὸ καλὸν καὶ μὴ τὸ πονηρὸν, ὅπως ζήσητε· καὶ ἔσται
οὕτως μεθ' ὑμῶν κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ.

3 – 6 *Π²109 Eccle. 11, 1^{1–2} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 172) 9 *Π²110 Os. 10, 12 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 170) 12 – 13 *Π²111 Am. 5, 14 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 187)

2 – 6 *Π²109 T cap. A 5, 11 (14rA[27]28–33); H^{III} cap. A 3, 11; R cap. A 5, 11; M cap. A 5, 12; L^b cap. A 5, 12; V^W cap. A 11bis, 12; *deest in P^(lac.)* 8 – 9 *Π²110 T cap. A 5, 12 ([14rA34]14rB1–3); H^{III} cap. A 3, 12; R cap. A 5, 12; M cap. A 5, 13; L^b cap. A 5, 13; V^W cap. A 11bis, 13; *deest in P^(lac.)* 11 – 13 *Π²111 T cap. A 5, 13 (14rB[3]4–7); R cap. A 5, 13; L^b cap. A 5, 14; V^W cap. A 11bis, 14; *deest in H^{III} P^(lac.) M*

*Π²109 (a) T H^{III} R M (b) s. a. L^b (c) s. d. V^W *Π²110 ὡσηὲς H^{III}, ὡσηε M προφήτου] om. V^W *Π²111 ἀμῶς R V^W, ἀμῶς L^b προφήτου] om. R V^W

3 ἐπὶ] εἰς M ὕδατος] πενητος M 4 τῶν] om. T H^{III} 6 ἔστι R τῆς γῆς M 9 αὐτοῖς R L^b καὶ] *iterav.* V^W 12 ζήσεται V^W, ζήσησθε R

***Π²112 / T cap. A 5, 14**

Μιχαίου προφήτου·

Ἀνηγγέλη σοι, ἄνθρωπε, τί καλόν, καὶ τί κύριος ὁ θεὸς ἐκζητεῖ
παρὰ σοῦ ἀλλ' ἢ τοῦ ποιεῖν κρίμα καὶ ἀγαπᾶν ἔλεος, καὶ ἔτοιμον
5 εἶναι τοῦ πορεύεσθαι μετὰ κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

***Π²113 / T cap. A 5, 15**

Ζαχαρίου προφήτου·

Τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ· Λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ
τοῦ πλησίον αὐτοῦ, κρίμα δίκαιον κρίνατε. Ἐλεον καὶ οἰκτιρμοὺς
10 ποιεῖτε ἕκαστος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Καὶ χήραν καὶ ὄρφανόν
καὶ προσήλυτον μὴ καταδυναστεύητε. Καὶ κακίαν ἕκαστος τοῦ
ἀδελφοῦ αὐτοῦ μὴ λογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ὄρκον
ψευδῆ μὴ ἀγαπᾶτε, ὅτι ταῦτα ἐμίσησα, λέγει κύριος παντοκρά-
τωρ.

3 – 5 *Π²112 Mich. 6, 8 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 206) 8 *Π²113 Τάδε – παντο-
κράτωρ] Zach. 8, 14 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 261) 8 – 9 Λαλεῖτε – κρίνατε]
Ibid. 8, 16 (Wahl, p. 261–262) 9 – 10 Ἐλεον – αὐτοῦ] locus non repertus
10 – 11 Καὶ – καταδυναστεύητε] Ier. 7, 6 (deest apud Wahl, *Prophetenzitate*)
11 – 14 Καὶ – παντοκράτωρ] Zach. 8, 17 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 262–263)

2 – 5 *Π²112 T cap. A 5, 14 (14rB[8]9–14); H^{III} cap. A 3, 13; R cap. A 5, 14; M cap.
A 5, 14; L^b cap. A 5, 15; V^W cap. A 11bis, 15; *deest in P^(lac.)* 7 – 14 *Π²113 T cap. A
5, 15 (14rB[14]15–28); H^{III} cap. A 3, 14; R cap. A 5, 15; M cap. A 5, 15; L^b cap. A 5,
16; V^W cap. A 11bis, 16; *deest in P^(lac.)*

*Π²112 μηχαιου Μ προφήτου] om. R M V^W *Π²113 ζαχαριου Μ προφήτου] om.
H^{III} R V^W

3 Ἀνηγγέλη σοι] *praem.* εἰ V^W (= LXX) καὶ] ἢ V^W (= LXX) ὁ θεὸς] om. M 4
τοῦ] τὸ L^b V^W, το M 5 τοῦ] om. R V^W μετὰ] ὀπίσω (*sic spir.*) V^W τοῦ] om.
R M V^W 9 κρίνετε V^W 11 καταδυναστεύητε L^b, -ται V^W, καταδικασθε M^{p.c.},
καταδικαδυσθε M^{a.c.} ut videtur 11 – 12 τῷ ἀδελφῷ T H^{III}, τοῦ πλησίον R (= LXX)
12 λογίζεσθαι (-γι- M) T H^{III} M, λογίζεσθω R 13 ταῦτα] *add.* πάντα M (= LXX)

***Π²114 / T cap. A 5, 16**

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

Τίς ἠδύνατο παραβῆναι καὶ οὐ παρέβη,
 ποιῆσαι κακὸν καὶ οὐκ ἐποίησεν;
 Στερεωθήσεται τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ,
 καὶ τὰς ἐλεημοσύνας αὐτοῦ ἐκδιηγῆσεται ἐκκλησία.

5

***Π²115 / T cap. A 5, 17**

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου·

Τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι
 τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασι- 10
 λεῖαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι
 φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με,
 γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἡσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν
 φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθετε πρὸς με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ 15
 δίκαιοι, λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψα-
 μεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; Πότε σε εἶδομεν ξένον καὶ συνη-
 γάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; Πότε δέ σε εἶδομεν ἀσθενῆ
 ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρὸς σε; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ
 αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφόσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλα-
 χίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε.

20

3 – 6 *Π²114 Sir. 34, 10³–11² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 138)
 25, 34–40

9 – 20 *Π²115 Matth.

2 – 6 *Π²114 T cap. A 5, 16 (14rB[29]30–14vA1); H^{III} cap. A 3, 15; R cap. A 5, 16;
 M cap. A 5, 16; L^b cap. A 5, 17; V^W cap. A 11bis, 17; *deest in P^(lac.)* 8 – 20 *Π²115 T
 cap. A 5, 17 (14vA[2]3–26); H^{III} cap. A 3, 16; R cap. A 5, 17; M cap. A 5, 17; L^b cap.
 A 5, 18; V^W cap. A 11bis, 18; *deest in P^(lac.)*

*Π²114 Ἀπὸ τοῦ] *om.* H^{III} R V^W *Π²115 (a) T M L^b ματθαῖον T M Εὐαγγελίου]
praem. ἀγίου T (b) Ματθαίου H^{III} R (c) Εὐαγγελίου V^W

10 ἡμῖν L^b ut videtur 12 – 20 ἐδίψησα – ἐποιήσατε] καὶ τὰ ἐξῆς H^{III} 13 γυμνὸς –
 με¹] *om.* T ἐπισκέψασθέ με V^W 15 ἴδομεν M 15 – 16 διεθρέψαμεν M 16 – 17
 Πότε – περιεβάλομεν] *om.* L^b 16 Πότε σε] πότε δέ σε R V^W, πότε σε δὲ (δὲ s. l.)
 M ἴδομεν T, ἴδωμεν M 17 περιεβάλλομεν R V^W Πότε – σε] πότε σε T
 ἴδομεν T, ἴδομεν M 18 ἤλθην L^b a. c., ἤλθαμεν (-a- s. l.) L^b p. c. 19 Ἀμὴν – ὑμῖν]
om. T 19 – 20 ἐλαχίστων] ἀδελφῶν μου L^b

***Π²116 / T cap. A 5, 18**

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου·

- Εἶπεν ὁ κύριος· Ὅταν ποιήσης ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου, μὴ δὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μὴ δὲ τοὺς γείτονας τοὺς
 5 πλουσίους, μήποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε, καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι. Ἄλλ’ ὅταν ποιῇς δοχὴν, κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, τυφλοὺς, καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

***Π²117 / T cap. A 5, 19**

- 10 Ἐκ τοῦ αὐτοῦ·

Εἶπεν ὁ κύριος· Ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.

3 – 6 Εἶπεν – σοι] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 8.1./1. (ed. Ihm, p. 184)

3 – 8 *Π²116 Luc. 14, 12–14 11 *Π²117 Εἶπεν – κύριος] Luc. 16, 1 11 – 12 Ποιήσατε – σκηνάς] Ibid. 16, 9

2 – 8 *Π²116 T cap. A 5, 18 (14vA[27]28–14vB5); H^{III} cap. A 3, 17; R cap. A 5, 18; M cap. A 5, 18; L^b cap. A 5, 19; V^W cap. A 11bis, 19; *deest in P^(lac.)* 10 – 12 *Π²117 T cap. A 5, 19 (14vB[6]7–11); H^{III} cap. A 3, 18; R cap. A 5, 19; M cap. A 5, 19; L^b cap. A 5, 20; V^W cap. A 11bis, 20; *deest in P^(lac.)*

*Π²116 (a) T H^{III} ML^b λουκαν T M Εὐαγγελίου] om. T H^{III} (b) Λουκᾶ R (c) s. a. V^W *Π²117 (a) T H^{III} R ML^b Ἐκ] om. H^{III} R L^b (b) s. a. V^W

3 ποιήσης] ποιήσις T, ποιῇς (-η- e corr.) R, om. M (*post δεῖπνον in mg. supplev. ποιήσεις man. rec.*) 4 μὴ¹ – σου] om. M τοὺς²] om. L^b γείτονας] γιτωνασσου M τοὺς³] om. L^b 5 μήποτε] μήτε T H^{III} ἀντικαλέσουσί σε T H^{III} R, σε ἀντίκαλέσωσιν L^b 5 – 6 γένηται – σοι] γίνεται ἀνταπόδομά σοι T H^{III}, γένηταί σοι ἀνταπόδομα L^b, γίνεται σοι ἀνταπόδομα V^W, γίνεται ἀνταποδομα M 6 Ἄλλ’ – ποιῇς] ἄλλα ποιήσας M ἀναπήρους T, -ήρους H^{III}, -ειρους M 12 ἵνα] ἵν’ L^b ἐκλείπητε T H^{III} R ἡμᾶς H^{III}

***Π²118 / T cap. A 5, 20**

Παύλου, ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους β' ἐπιστολῆς·

Ὁ σπείρων φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίσει· καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει.

Π¹200 /
K cap. A 4, 15

***Π²119 / T cap. A 5, 21**

5

Ἐκ τῆς πρὸς Γαλάτας·

Τὸ καλὸν ποιοῦντες, μὴ ἐκκακῶμεν· καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν, μὴ ἐκλυόμενοι. Ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργασώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.

***Π²120 / T cap. A 5, 22**

10

Ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους·

Τῆς εὐποΐας καὶ τῆς κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ θεός.

12 – 13 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 7.2./2. (ed. Ihm, p. 158)

3 – 4 *Π²118 Π Cor. 9, 6 7 – 9 *Π²119 Gal. 6, 9–10 12 – 13 *Π²120 Hebr. 13, 16

2 – 4 *Π²118 T cap. A 5, 20 (14vB[12–13]14–17); H^{III} cap. A 3, 19; R cap. A 5, 20; M cap. A 5, 20; L^b cap. A 5, 21; V^W cap. A 11bis, 21; *deest in P*^(lac.) 6 – 9 *Π²119 T cap. A 5, 21 (14vB[17]18–24); H^{III} cap. A 3, 20; R cap. A 5, 21; M cap. A 5, 21; L^b cap. A 5, 22; V^W cap. A 11bis, 22; *deest in P*^(lac.) 11 – 13 *Π²120 T cap. A 5, 22 (14vB[25]26–29); H^{III} cap. A 3, 21; R cap. A 5, 22; M cap. A 5, 22; L^b cap. A 5, 23; V^W cap. A 11bis, 23; *deest in P*^(lac.)

*Π²118 (a) T ML^b Παύλου] *om.* ML^b β'] δευτέρας L^b, *om.* M (b) Πρὸς Κορινθίους β' ἐπιστολῆς H^{III} R κορινθίου H^{III} β' ἐπιστολῆς] β^{τρ} R (c) Ἀποστόλου V^W *Π²119 (a) T H^{III} R ML^b Ἐκ τῆς] *om.* H^{III} R γαλάτας M (b) *s. a.* V^W *Π²120 (a) T H^{III} R ML^b Ἐκ τῆς] *om.* H^{III} R Ἑβραίους T, Ἑβραίους ἐπιστολῆς M (b) *s. a.* V^W

3 φειδομένως¹] φειδομενος M, -μένους V^W φειδομένως²] φειδομένους V^W 7 θερίσωμεν T H^{III} M 8 ἄρα οὖν M, ἄρ' οὖν R ἐργαζόμεθα M 9 μάλιστα] *add.* δὲ R M (= NT) 12 τῆς] *om.* R M (= NT) ἐπιλανθάνεσθαι M, ἐπιλανθάνησθε R 13 εὐαρεστήται M, εὐχαριστεῖται R

***Π²121 / T cap. A 5, 23**

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Μιμνήσκεσθε τῶν δεσμιῶν, ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχομένων, ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι.

5

***Π²122 / T cap. A 5, 24**

Ἐκ τῆς Πέτρου καθολικῆς·

...ἕκαστος καθὼς ἐλάβετε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ. Εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἢς ἐπιχορηγεῖ ὁ θεός.

10

***Π²123 / T cap. A 5, 25**

Ἐκ τῆς Ἰωάννου α' καθολικῆς·

Ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα, καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ;

12 – 13 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 7.-./18a. (ed. Ihm, p. 165)

3 – 4 *Π²121 Hebr. 13, 3 7 – 9 *Π²122 I Petr. 4, 10–11 12 – 13 *Π²123 I Ioh. 3, 17

2 – 4 *Π²121 T cap. A 5, 23 (14vB[29]30–33); H^{III} cap. A 3, 22; R cap. A 5, 23; M cap. A 5, 23; L^b cap. A 5, 24; V^W cap. A 11bis, 24; *deest in P*^(lac.) 6 – 9 *Π²122 T cap. A 5, 24 (14vB[33]34–15rA5); H^{III} cap. A 3, 23; R cap. A 5, 24; M cap. A 5, 24; L^b cap. A 5, 25; V^W cap. A 11bis, 25; *deest in P*^(lac.) 11 – 13 *Π²123 T cap. A 5, 25 (15rA[6]7–10); H^{III} cap. A 3, 24; R cap. A 5, 25; M cap. A 5, 25; L^b cap. A 5, 26; V^W cap. A 11bis, 26; *deest in P*^(lac.)

*Π²121 (a) T H^{III} R ML^b Ἐκ] *om.* R (b) *s. a.* V^W *Π²122 (a) T H^{III} R ML^b Ἐκ τῆς] *om.* H^{III} καθολικῆς] ἐπιστολῆς καθολικῆς M, καθολικῆς ἐπίστολῆς L^b (b) *s. a.* V^W *Π²123 (a) T H^{III} ML^b Ἰωάννου M α' καθολικῆς] ἐπιστολῆς α' M, καθολικῆς ἐπίστολῆς L^b (b) Ἰωάννου καθολικῆς R (c) Ἰωάννου (ιωαννου *cod.*) V^W

3 δεσμιῶν H^{III} 3 – 4 κακοχουμένων T H^{III} R 7 ἐλαβεν M (= NT) χάρισματα V^W, χάριν R αὐτὸ] αὐτῷ R 8 οἰκονόμοι] *praem.* καλοὶ M (*cf.* NT) λόγια] λόγους R 13 αὐτοῦ] *add.* ἀπ' αὐτοῦ (απαυτου M) (= I Ioh. 3, 17) R M μενεῖ H^{III} R, μενει M ἐν] ἐπ' R

II²204 /
K cap. A 4, 19

*II²124 / T cap. A 5, 26

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς γ' ἐπιστολῆς·

Ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, ὁ δὲ κακοποιῶν οὐχ' ἐώρακεν
τὸν θεόν.

*II²125 / T cap. A 5, 27

5

Τοῦ ἀγίου Κλήμεντος Ῥώμης·

Ἐὰν τῷ θεῷ διὰ τῶν ἀγαθῶν πράξεων ἐξομοιωθῇτε, διὰ τὴν ὁμοι-
ότητα υἱοὶ ἐκείνου λογισθέντες, πάντων δεσπότης ἅμα τῶν πρώ-
των καὶ τῶν ἐσομένων αἰώνιων ἀγαθῶν ἐν ἀπολαύσει γενήσεσθε·
εἰς ὃν εὐσεβεῖν λέγομεν, ἵνα εἰς θεόν, οὐπὲρ ἐστίν εἰκὼν ὁ ἄνθρω- 10
πος, ἡ χάρις λογισθεῖν. Χρὴ γὰρ τὸν φιланθρωπίαν ἀσκοῦντα,
μιμητὴν εἶναι θεοῦ, εὐεργετοῦντα δικαίους καὶ ἀδίκους· τοῦτο
γὰρ φιланθρωπία. Εἰ δέ τις ἐθέλοι ἀγαθοὺς μὲν εὐεργετεῖν, κα-
κοὺς δὲ μηκέτι, ἀλλ' ἀποστρέφεσθαι καὶ κολάζειν, κριτοῦ ἔργον 15
ἐπιχειρεῖ πράττειν, καὶ οὐ τὰ τῆς φιланθρωπίας σπουδάζει ἔχειν.

3 – 4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 8.2./2. (p. 185)

3 – 4 *II²124 III Ioh. 11 7 – 9 *II²125 Ἐὰν – γενήσεσθε] Ps.-CLEMENS ROMANUS, *Homilia* ι 6,4 (ed. Rehm†/Strecker, p. 144, 12–14); Holl, n° 11 10 – 11 εἰς – λο-
γισθεῖν] IBID., ια 4,2 (p. 155, 11–12); Holl, n° 13 11 – 13 Χρὴ – φιланθρωπία]
IBID., ιβ 26,7 (p. 188, 4–5); Holl, n° 18, 1–2 13 – 15 Εἰ – ἔχειν] IBID., ιβ 26,8 (p.
188, 7–9); Holl, n° 18, 3–5

2 – 4 *II²124 T cap. A 5, 26 (15rA[11]12–14); H^{III} cap. A 3, 25; R cap. A 5, 26; M
cap. A 5, 26; L^b cap. A 5, 27; V^W cap. A 11bis, 27; *deest in P*^(lac.) 6 – 15 *II²125 T
cap. A 5, 27 (15rA[15]16–34); H^{III} cap. A 3, 26; R cap. A 5, 27; M cap. A 5, 27; L^b
cap. A 5, 28; V^W cap. A 11bis, 28; E cap. 152, 236; *deest in P*^(lac.)

*II²124 (a) T H^{III} R ML^b τῆς γ' γ' R, τρίτης L^b (b) s. d. V^W *II²125 Τοῦ ἀγίου] *om.*
H^{III} V^W E κλημεντος ρωμῆς M

7 – 11 Ἐὰν – λογισθεῖν] *om.* E 7 πράξεων] *post* ἐξομοιωθῇτε *transpos.* R, ἔργων
H^{III} ἐξωμοιωθῇτε R, ἐξομοιωθήσεσθαι M 9 τῶν] *add.* αἰώνιων τῶν V^W ἐσο-
μένων] ἐπομένων H^{III}, ἐπω- T αἰώνιων] *om.* V^W γενήσεσθε] γενήσεσθαι μί-
μούμενος τὸν θεὸν V^W 10 ὃν] θεὸν M οὐπὲρ ἐστίν R L^b V^W, οὐ ἐστίν M 11
γὰρ] *om.* E 12 θεὸν V^W *ut videtur* 13 φιланθρωπίας R εὐεργετεῖν] ἐλεεῖν M, κα-
λοποιεῖν L^b E 13 – 14 κακοὺς δὲ] καὶ κακοὺς E, πονηροὺς δε M, ἀδίκους δὲ V^W
14 μηκέτι – καὶ] *om.* ML^b V^W E κολάζειν] δικάζειν R ἔργου V^W

***Π²126 / T cap. A 5, 28**

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου·

Τῶν ἀγαθῶν ἔργων αἱ χάριτες ἐπὶ τοὺς διδόντας ἐπαναστρέφουσιν.

5

***Π²127 / T cap. A 5, 29**

Π¹206 /
K cap. A 4, 21

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς Γόρδιον μάρτυρα·

Ὡσπερ τῷ πυρὶ αὐτομάτως ἔπεται τὸ φωτίζειν, καὶ τῷ μύρῳ τὸ εὐωδεῖν, οὕτω καὶ ταῖς ἀγαθαῖς πράξεσιν συμφυῶς ἀκολουθεῖ τὸ ὠφέλιμον.

10

***Π²128 / T cap. A 5, 30**

Π¹207 /
K cap. A 4, 22

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸν α' ψαλμόν·

Οἱ τὸ ἀγαθὸν ἐργαζόμενοι, ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ τὸ ἀπόδεκτον ἔχουσιν.

3 – 4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 8.7./7. (ed. Ihm, p. 186)

3 – 4 *Π²126 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in illud: Destruam horrea mea* (*Luc. 12, 18*) et de avaritia, III (ed. Courtonne, p. 21, 10–11) 7 – 9 *Π²127 BASILIUS CAESARIENSIS, *In Gordium martyrem*, 2 (PG 31, 493, 2–5) 12 – 13 *Π²128 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum I*, 3 (PG 29, 217, 18–19)

2 – 4 *Π²126 T cap. A 5, 28 (15rB[1]2–4); H^{III} cap. A 3, 27; R cap. A 5, 28; M cap. A 5, 28; L^b cap. A 5, 29; V^W cap. A 11bis, 29; *deest in P^(lac.)* 6 – 9 *Π²127 T cap. A 5, 29 (15rB[5]6–10); R cap. A 5, 29; M cap. A 5, 29; L^b cap. A 5, 30; V^W cap. A 11bis, 30; *deest in H^{III} P^(lac.)* 11 – 13 *Π²128 T cap. A 5, 30 (15rB[11]12–14); R cap. A 5, 30; M cap. A 5, 30; L^b cap. A 5, 31; V^W cap. A 11bis, 31; *deest in H^{III} P^(lac.)*

*Π²126 Τοῦ ἁγίου] *om.* V^W βασιλείου H^{III} M *Π²127 (a) T R ML^b ἐκ τοῦ] *om.* R M Γόρδιον μάρτυρα] τὸν ἅγιον (ἀ- M) γόρδιον (γο- M) R M (b) s. d. V^W *Π²128 (a) T R ML^b ἐκ τοῦ] *om.* R M εἰς τὸν] *om.* T α'] λ' T (b) Θεολόγου V^W

3 διδοῦντας T H^{III} 8 εὐωδεῖν T συμφυῶς] ἀναγκαίως (*sym in mg. resect.*) L^b (*ed.*) 12 ἀπόδεκτον] *sic acc.* T R V^W, ἀποδεκτὸν L^b, ἀποδεκτον M

***II²129 / T cap. A 5, 31**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ περὶ φιλοπτωχίας·

Ἔως πλεῖς ἐξουρίας, τῷ ναυαγοῦντι δὸς χεῖρα· ἔως εὐεκτεῖς καὶ πλουτεῖς, τῷ κακοπαθοῦντι βοήθησον.

II¹209 /
K cap. A 4, 24

***II²130 / T cap. A 5, 32**

5

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ τῆς χαλάζης·

Ζήτει θεοῦ σοι χρηστότητα, χρηστὸς ὦν.

***II²131 / T cap. A 5, 33**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ τῶν μετονομαζομένων·

Τὸ †καθ' ἑτέραν ἀξίαν† εὐδοκιμῆσαι, τὴν τε πρὸς τὸ ἀγέννητον 10
καὶ τὴν πρὸς τὸ γεγεννημένον, οὐ μικρὰς ἐστὶ διανοίας, ἀλλ' εἰ δεῖ
τάληθες εἰπεῖν, κόσμου καὶ θεοῦ μεθόριον. Καὶ καθόλου προσήκει

3 – 4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 8.8./8. (p. 187) 7 exstat ibid., 50.9./57.9. (p. 823)

3 – 4 *II²129 GREGORIUS NAZIANZENUS, *De pauperum amore* (Orat. 14), 28 (PG 35, 896, 10–12) 7 *II²130 GREGORIUS NAZIANZENUS, *re vera Carmina*, I,2,30 (*Versus iambici acrostichi*), 6 (PG 37, 909, 5) 10 – 103, 6 *II²131 PHILO IUDAEUS, *De mutatione nominum*, 45–46 (ed. Wendland, p. 164, 15 – 165, 3)

2 – 4 *II²129 T cap. A 5, 31 (15rB[15–16]17–20); R cap. A 5, 31; M cap. A 5, 31; L^b cap. A 5, 32; V^W cap. A 11bis, 32; *deest in* H^{III} P^(lac.) 6 – 7 *II²130 T cap. A 5, 32 (15rB[21]22–23); H^{III} cap. A 3, 28; R cap. A 5, 32; M cap. A 5, 32; L^b cap. A 5, 33; V^W cap. A 11bis, 33; *deest in* P^(lac.) 9 – 103, 6 *II²131 T cap. A 5, 33 (15rB[23]24–15vA7); H^{III} cap. A 3, 29; R cap. A 5, 33; M cap. A 5, 33; L^b cap. A 5, 34; V^W cap. A 11bis, 34; *deest in* P^(lac.)

*II²129 (a) T ML^b (b) Τοῦ Θεολόγου, περὶ φιλοπτωχίας R (c) s. a. V^W *II²130 (a) T H^{III} R ML^b ἐκ – χαλάζης] *om.* R L^b τῆς] *om.* M (b) s. a. V^W *II²131 ἐκ – μετονομαζομένων] *om.* V^W τοῦ] τῶν T ML^b τῶν] *om.* R ML^b

7 θεοῦ σοι] θεοῦ σὺ V^W, θεοῦ R χρηστότητος V^W 10 †καθ' – ἀξίαν†] *cruces approsui, sic* R ML^b, καθ' ἑκατέραν V^W, καθ' ἑτερόν φησιν T H^{III}, καθ' ἑκατέραν τάξιν *ed.* ἀγέννητον L^b V^W, ἀγεννητον M 11 τὴν] s. l. R γεγεννημένον ML^b V^W εἰ δεῖ] ἡδη M 12 θεοῦ] θεὸν V^W, *om.* R μεθόριον] μεθορίου *ed.*

τὸν ἀστεῖον σπουδαῖον εἶναι θεοῦ· μέλει γὰρ τῷ πάντων ἡγεμόνι
καὶ περὶ τοῦ γενομένου. Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι καὶ πρὸ τῆς τοῦ
κόσμου γενέσεως ἱκανὸς ἦν αὐτὸς ἑαυτῷ ὁ θεός, καὶ μετὰ τὴν τοῦ
κόσμου γένεσιν ὁ αὐτὸς ἔμεινεν; Διατί οὖν ἐποίει τὰ μὴ ὄντα ἢ ὅτι
5 ἀγαθὸς καὶ φιλόδωρος ἦν; Εἴτα οὐχ' ἐψόμεθα οἱ δοῦλοι τῷ δεσπό-
τη εἰς καλοκάγαθίαν;

1 σπουδαῖον] *lectio suspecta* (ὀπαδὸν *ed.*), καὶ σπουδαῖον M θεοῦ] περὶ θεὸν V^w
μέλλει H^{III} R M 2 καὶ¹] *om.* M περὶ] *e* πατρὶ *corruptum videtur* (*cf. ed.*) γινο-
μένου R, γεγενημένου M 3 αὐτὸς ἑαυτῷ] αὐτῷ ἑαυτῷ R, αὐτῷ M τοῦ] *om.* M
5 – 6 Εἴτα – δεσπότη] *om.* H^{III} 5 οὐκεψόμεθα T, -όμεθα R, ουσκεψόμεθα M
5 – 6 τὸν δέσποτην (*sic acc.*) M 6 εἰς καλοκάγαθίαν] ἐν καλοκαγαθίᾳ L^b

Τίτλος ζ΄ Περὶ ἀνηκόων καὶ ἀνυποτάκτων.

*II²132 / T cap. A 6, 1

Τοῦ Δευτερονομίου·

Ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν ποιήσῃ ἐν ὑμῖν ὑπερηφανίαν τοῦ μὴ ἀκοῦσαι
τοῦ ἱερέως τοῦ παρεστῶτος λειτουργεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου 5
τοῦ θεοῦ σου, ἢ τοῦ κριτοῦ, ὃς ἐὰν γένηται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεί-
ναις, ἀποθανεῖται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, καὶ ἐξαρεῖς τὸ πονηρὸν ἐξ
ὑμῶν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας φοβηθήσεται, καὶ οὐ προσθήσει
τοῦ ἀσεβῆσαι.

*II²133 / T cap. A 6, 2

10

Βασιλειῶν α΄·

Εἶπεν Σαμουὴλ πρὸς Σαούλ· Εἰ θελητὸν τῷ κυρίῳ ὀλοκαύτωμα
καὶ θυσία, ὥς τὸ ἀκοῦσαι φωνῆς κυρίου; Ἴδου ἀκοὴ ὑπὲρ θυσίαν
ἀγαθὴν, καὶ ἡ ἐπακρόασις ὑπὲρ στέαρ κριῶν· ὅτι ἁμαρτία οἰώνι-
σμά ἐστιν, ὀδύνη καὶ πόνος θεραφίν ἐπάγουσιν· ὅτι ἐξουδένωσας 15

4 – 9 *II²132 Deut. 17, 12–13 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 130–131)
12 – 105, 2 *II²133 I Reg. 15, 22–23 (Wahl, *I Samuel-Text*, p. 59)

1 Titlos T^{txt} (15vA8–9) H^{III} txt A^{III} R P^{pin} ML^b; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) P^{txt} (lac.)
3 – 9 *II²132 T cap. A 6, 1 (15vA[9]10–22); H^{III} cap. A 4, 1; R cap. A 6, 1; M cap. A
6, 1; L^b cap. A 6, 1; *deest in* P^(lac.) 11 – 105, 2 *II²133 T cap. A 6, 2 (15vA[22]23–
34); H^{III} cap. A 4, 2; R cap. A 6, 2; M cap. A 6, 2; L^b cap. A 6, 2; *deest in* P^(lac.)

1 [Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} P^{pin} ML^b ζ΄] δ΄ H^{III} txt A^{III}, *propt. atrament. evanesc. non
liquet in* P^{pin} (ζ΄ *secund. ser.*), *om.* M^{txt} (add. man. rec.)

*II²132 (a) T H^{III} ML^b Τοῦ] *om.* H^{III} δευτερονομίου M (b) s. a. R *II²133 (a) T
H^{III} R M (b) Τοῦ αὐτοῦ L^b

4 Ἄνθρωπος] *add.* ἄνθρωπον R, ἄνθρωπος M ἡμῖν R ὑπερηφάνειαν T H^{III} 7
ἀποθανεῖ L^b ἐξαρεῖτε M, ἐξαρεῖς T H^{III} L^b τὸ] τὸν R 8 ὑμῶν] *add.* αὐτῶν M
12 σαμουὴλ M πρὸς Σαούλ] *om.* T H^{III} σαουλ M ὀλοκαυτώματα M 13
ἀκοὴ] ἀκούη M 14 ἀγαθὴ R κριῶν] περιῶν L^b a. c. man. rec. ut videtur 15 θεραφεῖν T
H^{III}, θεραφιμ M, εραφῖν R (*ubi fenestra unius litterae*)

τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ ἐξουθενώσει σε κύριος, τοῦ μὴ εἶναι εἰς βασι-
λέα ἐπὶ Ἰσραήλ.

***II²134 / T cap. A 6, 3**

Τῶν Παροιμιῶν·

- 5 Οὐ μὴ ὑπάρξῃ ἐξηγητὴς ἔθνει παρανόμῳ.

***II²135 / T cap. A 6, 4**

Τῶν αὐτῶν·

Εἰς ὧτα ἄφρονος μηδὲν λέγε,
μήποτε μυκτηρίσῃ τοὺς συνετούς σου λόγους.

10

***II²136 / T cap. A 6, 5**

Ἀμῶς προφήτου·

Ἐμίσησαν ἐν πύλαις ἐλέγχοντας, καὶ λόγον ὅσιον ἐβδελύξαντο.

8 – 9 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 15.3./3. (ed. Ihm, p. 356)

5 *II²134 Prov. 29, 18¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 141) **8 – 9** *II²135 Prov. 23, 9¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 109) **12** *II²136 Am. 5, 10 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 185–186)

4 – 5 *II²134 T cap. A 6, 3 (15vB[mg]1–2); H^{III} cap. A 4, 3; R cap. A 6, 3; M cap. A 6, 3; L^b cap. A 6, 3; *deest in* P^(lac.) **7 – 9** *II²135 T cap. A 6, 4 (15vB[2]3–5); H^{III} cap. A 4, 4; R cap. A 6, 4; M cap. A 6, 4; L^b cap. A 6, 4; *deest in* P^(lac.) **11 – 12** *II²136 T cap. A 6, 5 (15vB[6]7–9); H^{III} cap. A 4, 5; R cap. A 6, 5; M cap. A 6, 5; L^b cap. A 6, 5; *deest in* P^(lac.)

*II²134 Τῶν] *om.* R *II²135 (a) T ML^b τω M (b) Τοῦ αὐτοῦ R (c) *s. a.* H^{III} *II²136 ἀμῶς H^{III} R, ἀμως M προφήτου] προφητης M, *om.* L^b

1 κύριος] *praem.* ὁ H^{III} εἰς] *om.* R M **5** ἔθνει παρανόμων L^b, ἔθνη (ἐ- M) παρα-
νομῳ T M, ἔθνη παρανόμα H^{III}

***II²137 / T cap. A 6, 6**

Ζαχαρίου προφήτου·

Ἦπειθῆσαν τοῦ προσέχειν καὶ ἔδωκαν νῶτον παραφρονοῦντα, καὶ ὧτα αὐτῶν ἐβάρυναν τοῦ μὴ ἀκούειν, καὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν ἔταξαν ἀπειθῆ, τοῦ μὴ εἰσακοῦσαι τοῦ νόμου καὶ τοὺς λόγους, οὓς 5
ἐξαπέστειλεν κύριος ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν. Καὶ ἔσται ὃν τρόπον εἶπεν κύριος, καὶ οὐκ ἤκουσαν αὐτοῦ· οὕτως κεκραάζονται, καὶ οὐκ εἰσακούσομαι αὐτῶν, λέγει κύριος.

***II²138 / T cap. A 6, 7**

Ἡσαΐου προφήτου·

10

Ἄσω δὴ τῷ ἡγαπημένῳ ἄσμα τοῦ ἀγαπητοῦ τῷ ἀμπελῶνι μου. Ἀμπελῶν ἐγενήθη τῷ ἡγαπημένῳ ἐν κέρατι ἐν τόπῳ πίονι. Καὶ φραγμὸν περιέθηκα καὶ ἐχαράκωσα, καὶ ἐφύτευσα ἄμπελον σω-
ρήκ, καὶ ὠκοδόμησα πύργον ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ προλήνιον ὠρυξα 15
ἐν αὐτῷ· καὶ ἔμεινα τοῦ ποιῆσαι σταφυλὴν, ἐποίησεν δὲ ἀκάνθας. Νῦν δὲ ἀναγγελῶ ὑμῖν τί ποιήσω τῷ ἀμπελῶνι μου· ἀφελῶ τὸν φραγμὸν αὐτοῦ καὶ ἔσται εἰς διαρπαγὴν, καὶ καθελῶ τὸν τοίχον αὐτοῦ καὶ ἔσται εἰς καταπάτημα, καὶ ἀνήσω τὸν ἀμπελῶνα μου καὶ οὐ μὴ τμηθῇ οὐδὲ μὴ σκαφῇ, καὶ ἀναβήσεται ἐπ' αὐτόν, ὥς εἰς 20
χέρσον, ἄκανθα· καὶ ταῖς νεφέλαις ἐντελοῦμαι τοῦ μὴ βρέξαι εἰς

3 – 8 *II²137 Zach. 7, 11–13 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 259–260) 11 – 15 *II²138
Ἄσω – ἀκάνθας] Is. 5, 1–2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 301–302) 16 – 107, 4
Νῦν – κραυγὴν] Ibid. 5, 5–7 (Wahl, p. 302–303)

2 – 8 *II²137 T cap. A 6, 6 (15vB[9]10–22); H^{III} cap. A 4, 6; R cap. A 6, 6; M cap. A 6, 6; L^b cap. A 6, 6; *deest in P*^(lac.) 10 – 107, 4 *II²138 T cap. A 6, 7 (15vB[22]23–16rA21); H^{III} cap. A 4, 7; R cap. A 6, 7; M cap. A 6, 7; L^b cap. A 6, 7; *deest in P*^(lac.)

*II²137 ζαχαρίου M *II²138 ἡσαΐου M προφήτου] *om.* R

4 αὐτῶν¹ – καρδίαν] *om.* H^{III} 5 ἀκοῦσαι L^b 7 εἰσήκουσαν (-η- M) R M (= LXX)
αὐτῶν R L^b 8 εἰσακούσαμε M 11 ἄσμα R 13 περιέθηκα] *praem.* αὐτῷ T H^{III}
ἐμφυτευσα M 13 – 14 σωρήθ H^{III}, σωρήχ M 14 πύργον T, πυργον M 14 – 15
ὠρυξα ἐν] ὠρυξαν L^b 15 σταφυλὴν] καρπὸν σταφυλῆς R 17 *post* διαρπαγὴν *add.*
καὶ καθελῶ τὸν τοίχον αὐτοῦ· καὶ ἔσται εἰς διαρπαγὴν (*quae autem signis apppositis
delenda esse monuit*) H^{III} 19 ἐπ'] *om.* M (*s. l. add. ἵς ut videtur man. rec.*) ὥς εἰς]
ὥσει R, ὥσει M

αὐτὸν ὑετόν. Ὁ γὰρ ἀμπελῶν κυρίου Σαβαὼθ οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ ἐστίν, καὶ ἄνθρωπος τοῦ Ἰούδα νεόφυτον ἡγαπημένον· ἔμεινα τοῦ ποιῆσαι κρίσιν, ἐποίησεν δὲ ἀνομίαν καὶ οὐ δικαιοσύνην, ἀλλὰ κραυγὴν.

5

***Π²139 / T cap. A 6, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ματαία ἢ ἰσχὺς ὑμῶν ἐγενήθη, καὶ οὐκ ἐβούλεσθε ἀκούειν, ἀλλ' εἶπατε· Ἐφ' ἵππων φευξόμεθα. Διατοῦτο κοῦφοι ἔσονται οἱ διώκοντες ὑμᾶς. Καὶ διὰ φωνῆς ἐνὸς φεύγονται πολλοί, καὶ διὰ
15 φωνῆς πέντε φεύγονται χίλιοι, ἕως καταλειφθήσεσθε ὡς ἰστός ἐπ' ὄρους καὶ ὡς σημαίαν φέρων ἐπὶ βουνοῦ.

***Π²140 / T cap. A 6, 9**

Τοῦ αὐτοῦ·

Οἱ κωφοί, ἀκούσατε, καὶ οἱ τυφλοί, ἀναβλέψατε ἰδεῖν. Καὶ τίς
15 τυφλὸς ἀλλ' ἢ οἱ παῖδες μου, καὶ κωφοὶ ἀλλ' ἢ οἱ κυριεύοντες αὐτῶν; Εἶδετε πλεονάκεις, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε· ἠνεωγμένα τὰ ὦτα ὑμῶν, καὶ οὐκ ἠκούσατε.

7 – 11 *Π²139 Is. 30, 15–17 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 367–368) 14 – 17 *Π²140 Is. 42, 18–20 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 392–393)

6 – 11 *Π²139 T cap. A 6, 8 (16rA[21]22–32); H^{III} cap. A 4, 8; R cap. A 6, 8; M cap. A 6, 8; L^b cap. A 6, 8; *deest in P^(lac.)* 13 – 17 *Π²140 T cap. A 6, 9 (16rA[32]33–15rB6); H^{III} cap. A 4, 9; R cap. A 6, 9; M cap. A 6, 9; L^b cap. A 6, 9; *deest in P^(lac.)*

*Π²140 (a) T H^{III} R M (b) Ἡσαΐου προφήτου L^b

1 γὰρ] δὲ R 2 ἄνθρωπος] *praem.* ὁ H^{III} ἰοῦδα T, ἰουδα M 7 ἡμῶν H^{III} R ἐγεννήθη T H^{III} L^b ἡβούλεσθε R, ἐβουλεύσασθαι M 8 κουφοὶ H^{III}, κουφοὶ T M οἱ] καὶ M 9 – 10 φεύγονται – πέντε] *om.* M 9 πολλοί] χίλιοι R 10 πέντε] ἐνὸς L^b, *om.* T H^{III} χίλιοι] πολλοί R ἕως] *add.* ἂν R (= LXX) καταλειφθήσεσθαι T H^{III}, καταληφθήσεσθαι M ἰστός] σίτος R 11 σημαῖαν T H^{III}, σημάια (-αῖα *e corr. man. rec.*) M φέρων] φαίνων M 16 ἴδετε T H^{III}, ἴδετε M ἐφυλάξασθε R (= LXX) ἀνεωγμένα L^b

***II²141 / T cap. A 6, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐξεπέτασα τὰς χεῖρας μου ὅλην τὴν ἡμέραν πρὸς λαὸν ἀπει-
θοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα, οἳ οὐκ ἐπορεύοντο ὁδῷ ἀληθείας,
ἀλλ' ὀπίσω τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.

5

***II²142 / T cap. A 6, 11**

Τοῦ αὐτοῦ·

Εἶπεν κύριος πρὸς με· Νῦν καθίσας γράψον ἐπὶ πυξίου ταῦτα καὶ
εἰς βιβλίον, ὅτι ἔσται εἰς ἡμέρας καιρῶν ταῦτα καὶ ἕως εἰς τὸν
αἰῶνα, ὅτι λαὸς ἀπειθής ἐστιν, υἱοὶ ψευδεῖς, οἳ οὐκ ἐβούλοντο
ἀκούειν τὸν νόμον κυρίου, οἳ λέγοντες τοῖς προφήταις· Μὴ ἀναγ-
γεῖλητε ἡμῖν, ἀλλὰ λαλεῖτε καὶ ἀναγγεῖλατε ἡμῖν ἑτέραν πλάνη-
σιν, καὶ ἀποστρέψατε ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἀφέλετε ἀφ' ἡ-
μῶν τὸν τρίβον τοῦτον, καὶ ἀφέλετε ἀφ' ἡμῶν τὸ λόγιον Ἰσραήλ.
Ὅτι ἠπειθήσατε τοῖς λόγοις τούτοις καὶ ἠλπίσατε ἐπὶ ψευδῇ, καὶ
ὅτι ἐγόγγυσας καὶ πεποιθὼς ἐγένου ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ, διατοῦτο
ἔσται ὑμῖν ἡ ἁμαρτία αὕτη ὡς τεῖχος πίπτει παραχρῆμα, πόλεως
ὀχυρᾶς ἐαλωκυίας, ἧς παραχρῆμα πάρεστιν τὸ πτώμα, καὶ τὸ
πτῶμα αὐτῆς ἔσται ὡς σύντριμμα ἀγγείου ὀστρακίνου ἐκ κερα-

10

15

3 – 5 *II²141 Is. 65, 2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 469) 8 *II²142 Εἶπεν – με] cf. Is. 30, 1 8 – 109, 2 Νῦν – μικρόν] Ibid. 30, 8–14 (paucis omissis; Wahl, *Prophetenzitate*, p. 364–367)

2 – 5 *II²141 T cap. A 6, 10 (16rB[7]8–13); H^{III} cap. A 4, 10; R cap. A 6, 10; M cap. A 6, 10; L^b cap. A 6, 10; *deest in P*^(lac.) 7 – 109, 2 *II²142 T cap. A 6, 11 (16rB[13] 14–16vA9); H^{III} cap. A 4, 11; R cap. A 6, 12; M cap. A 6, 11; L^b cap. A 6, 11; *deest in P*^(lac.)

4 ἐπορεύσαντο H^{III} ὁδὸν R 9 εἰς³] *om.* T H^{III} 11 τῶν νόμων R a. c. man. rec., το
ονομα M 11 – 12 ἀναγγεῖλατε R 12 – 13 καὶ – ἀποστρέψατε] *om.* H^{III} 13 – 14
ἡμῶν – ἀφ'] *om.* T H^{III} L^b 14 τὸ λόγιον] τὸν λόγον H^{III} 15 ψευδῇ H^{III}, ψεύδη L^b,
ψευδῇ M 16 ἐγόγγυσας] *add.* ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ H^{III} ἐπὶ – τούτῳ] *om.* H^{III}
17 αὕτη] αὐτῆς H^{III} 18 ὀχυρᾶς] ἰσχυρᾶς L^b ἐαλωκυᾶς T ἧς] οἷς H^{III} 19
σύντριμμα T H^{III}, συντριμματα L^b ἀγγίου T, αγγίου M 19 – 109, 1 κεραμείου
λεπτά L^b, κεραμιον λεπτοῦ M

μίου λεπτά, ὥστε μὴ εὐρεῖν ὄστρακον ἐν ᾧ πῦρ ἀρεῖς, καὶ ἐν ᾧ ἀποσυριεῖς ὕδωρ μικρόν.

***Π²143 / T cap. A 6, 12**

Τοῦ αὐτοῦ·

- 5 Ὅτι εἶπατε· Ἐποιήσαμεν διαθήκην μετὰ τοῦ Ἄδου καὶ μετὰ τοῦ θανάτου συνθήκας· καταιγὶς φερομένη ἐὰν ἐπέλθῃ, οὐ μὴ ἔλθῃ ἡμῖν· ἐθήκαμεν ψεῦδος τὴν ἐλπίδα ἡμῶν καὶ τῷ ψεύδει σκεπασθῇ-
 10 σόμεθα. Διατοῦτο οὕτω λέγει κύριος· Οἱ πεποιθότες μάτην ψεύ-
 δει, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ὑμᾶς καταιγὶς φερομένη· ἐὰν ἐπέλθῃ, ἔ-
 σεσθε αὐτῇ εἰς καταπάτημα. Ὅταν παρέλθῃ, λήψεται ὑμᾶς πρωῒ
 πρωῒ· παρελεύσεται ἡμέρας, καὶ ἐν νυκτὶ ἔσται ἐλπίς πονηρά. Μά-
 θετε ἀκούειν στενοχωρούμενοι.

***Π²144 / T cap. A 6, 13**

Ἱερεμίου προφήτου·

- 15 Ἀπ' αἰῶνος συνέτριψας ζυγὸν καὶ διέσπασας τοὺς δεσμούς σου,
 καὶ εἶπας· Οὐ δουλεύσω. Ἀπόστρεψον τὸν πόδα σου ἀπὸ ὁδοῦ
 τραχείας. Ἡ δὲ εἶπεν· Ἀνδριοῦμαι.

5 – 12 *Π²143 Is. 28, 15–20 (pluribus omissis; Wahl, *Prophetenzitate*, p. 353–355)

15 – 16 *Π²144 Ἀπ' – δουλεύσω] Ier. 2, 20 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 481)

16 – 17 Ἀπόστρεψον – Ἀνδριοῦμαι] Ibid. 2, 25 (Wahl, p. 482)

4 – 12 *Π²143 T cap. A 6, 12 (16vA[9]10–28); H^{III} cap. A 4, 12; R cap. A 6, 13; M
 cap. A 6, 12; L^b cap. A 6, 12; *deest in P*^(lac.)

14 – 17 *Π²144 T cap. A 6, 13 (16vA
 [28]29–34); H^{III} cap. A 4, 13; R cap. A 6, 14; M cap. A 6, 13; L^b cap. A 6, 13; *deest in P*^(lac.)

*Π²144 ἱερεμίου R, ἱερεμίου T, ἱηρεμιου M προφήτου] τοῦ προφήτου H^{III}, *om.* R

1 ἄρεις T H^{III}, ἄρεις L^b 2 αποσυριοῖς M πικρόν R 5 Ὅτι] ἔτι R ἄδου R, ἄδου
 M 6 φαινομένη R οὐ – ἔλθῃ] *om.* L^b 7 ἐπεθηκαμεν M 8 – 9 ψευδῇ R, ψευδῇ
 M 9 παρέλθῃ] παρέλθοι L^b ἡμᾶς L^b 9 – 10 ἔσεσθαι (ἐ- M) T H^{III} M 10 – 11
 ὑμᾶς – παρελεύσεται] ὑμᾶς· πρωῒ πρωῒ παρελεύσεται R, ὑμᾶς πρωῒ· πρωῒ παρελύ-
 σεται L^b 10 ἡμᾶς M 16 δουλεύσω] δουλεύσω σοι R 17 ἀνδρειοῦμαι T H^{III} R M

***II²145 / T cap. A 6, 14**

Καὶ μεθ' ἕτερα·

Μὴ ἔρημος ἐγενόμην τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ ἢ γῇ κεχερσωμένη; λέγει κύριος. <***> καὶ οὐχ' ἤξομεν πρὸς σε;

***II²146 / T cap. A 6, 15**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐστερέωσαν τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὑπὲρ πέτραν, καὶ οὐκ ἠθέλησαν ἐπιστραφῆναι. Καὶ εἶπα· Ἴσως πτωχοὶ εἰσιν. Διατί οὐκ ἐδυνάσθησαν; Ὅτι οὐκ ἔγνωσαν ὁδὸν κυρίου καὶ κρίσιν θεοῦ. Πορεύομαι πρὸς τοὺς ἀδρούς καὶ λαλήσω πρὸς αὐτούς, ὅτι ἔγνωσαν ὁδὸν κυρίου καὶ κρίσιν θεοῦ. Ἦλθον καὶ εἶδον ὅτι ὁμοθυμαδὸν συνέτριψαν ζυγὸν καὶ διέρρηξαν δεσμούς. 10

***II²147 / T cap. A 6, 16**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀκούσατε ταῦτα, λαὸς μωρὸς καὶ ἀκάρδιος· Ὀφθαλμοὶ αὐτοῖς, καὶ οὐ βλέπουσιν, ὦτα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀκούουσιν. Μὴ ἐμὲ οὐ φοβηθήσεσθε, λέγει κύριος, ἢ ἀπὸ προσώπου μου οὐκ εὐλαβηθήσεσθε, 15

3 – 4 *II²145 Ier. 2, 31 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 483–484) 7 – 12 *II²146 Ier. 5, 3–5 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 491–492) 15 – 111, 8 *II²147 Ier. 5, 21–24 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 495–497)

2 – 4 *II²145 T cap. A 6, 14 (16vA[34]16vB1–3); H^{III} cap. A 4, 14; R cap. A 6, 15; M cap. A 6, 14; L^b cap. A 6, 14; *deest in P^(lac.)* 6 – 12 *II²146 T cap. A 6, 15 (16vB[4] 5–16); H^{III} cap. A 4, 15; R cap. A 6, 16; M cap. A 6, 15; L^b cap. A 6, 15; *deest in P^(lac.)* 14 – 111, 8 *II²147 T cap. A 6, 16 (16vB[17]18–17rA5); H^{III} cap. A 4, 16; R cap. A 6, 17; M cap. A 6, 16; L^b cap. A 6, 16; *deest in P^(lac.)*

3 ἢ] ἢ T R L^b, ἢ M 4 καὶ] *praem.* διατί εἶπεν ὁ λαός μου· οὐ κυριευσόμεθα (κυριευθσόμεθα LXX) ὑπὸ σοῦ (= Ier. 2, 31) R (cf. *etiam* *II²1217 / T cap. E 2, 12) οὐκ ἤξομεν T, οὐκ' ἤξομεν M, οὐκ ἤξαμεν H^{III} R πρὸς σέ M, πρὸς σέ R L^b 8 Διατί] διότι LXX 8 – 9 ἠδυνήθησαν R M 9 – 11 κρίσιν – καί¹] *om.* M 10 ἀδρούς T H^{III} R 11 Ἦλθον] *om.* R (cf. LXX) ἴδον M 12 διέρρηξαν] διέτριψαν L^b ut videtur 17 ἢ] καὶ R

τὸν τάξαντα ἄμμον ὄριον τῇ θαλάσῃ, αἰώνιον πρόσταγμα, καὶ οὐχ' ὑπερβήσεται αὐτό, καὶ ταραχθήσεται καὶ οὐ δυνήσεται, καὶ ἡγήσουσιν τὰ κύματα αὐτῆς, καὶ οὐχ' ὑπερβήσεται αὐτό; Τῷ δὲ λαῷ τούτῳ ἐγενήθη καρδία ἀνήκοος καὶ ἀπειθῆς, καὶ ἐξέκλιναν
 5 καὶ ἀπήλθοσαν, καὶ οὐκ εἶπαν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν· Φοβηθῶμεν δὴ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, τὸν διδόντα ὑετὸν ἡμῖν πρῶϊμον καὶ ὄψιμον, κατὰ καιρὸν πληρώσεως προστάγμα<τος> θερισμοῦ, καὶ ἐφύλαξεν ἡμῖν.

***II²148 / T cap. A 6, 17**

10 Τοῦ αὐτοῦ·

Πρὸς τίνα λαλήσω καὶ διαμαρτύρομαι αὐτῷ, καὶ ἀκούσεται; Ἴδου ἀπερίτμητα τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ οὐ δύνανται ἀκοῦειν· ἰδοὺ τὸ ῥῆμα κυρίου ἐγενήθη αὐτοῖς εἰς ὀνειδισμόν, καὶ οὐ μὴ φοβηθῶσιν αὐτόν.

15 ***II²149 / T cap. A 6, 18**

Τοῦ αὐτοῦ·

Κατησχύνθησαν ὅτι ἐξέλιπον, καὶ οὐδὲ ὥς κατησχυμμένοι ἡσχύνθησαν, καὶ τὴν ἀτιμίαν αὐτῶν οὐκ ἔγνωσαν.

11 – 14 *II²148 Ier. 6, 10 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 501) **17 – 18 *II²149** Ier. 6, 15 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 502–503)

10 – 14 *II²148 T cap. A 6, 17 (17rA[6]7–13); H^{III} cap. A 4, 17; R cap. A 6, 18; M cap. A 6, 17; L^b cap. A 6, 17; *deest in P^(lac.)* **16 – 18 *II²149** T cap. A 6, 18 (17rA [13]14–17); H^{III} cap. A 4, 18; R cap. A 6, 19; M cap. A 6, 18; L^b cap. A 6, 18; *deest in P^(lac.)*

1 τῇ] *om.* M **2 – 3** αὐτό – ὑπερβήσεται] *om.* R M **4** ἐγεννηθη M **5** εἶπον ML^b **6** κύριον] *praem.* τὸν H^{III} διδουντα M ἡμῖν] *om.* R M **7** προστάγματος] *scripsi* (LXX), πρόσταγμα T H^{III} R ML^b **11** διαμαρτύρωμαι R L^b **12** αὐτῶν τὰ ὦτα R ὦτα – δύνανται] *εργα* αὐτοῦ (-οῦ *e corr.*) τοῦ (*e corr.*) M **13 – 14** αὐτό M **17** ὅτι ἐξέλιπον] ὅτε ἐλίπον L^b, ὅτι ἐξέλειπον T H^{III} οὐδὲ ὥς] οὐδῶς M **18** οὐκ ἔγνωσαν] ὅτι κεγνωσαν M^{a.c.}, ὅτι ουκεγνωσαν M^{p.c.}

***II²150 / T cap. A 6, 19**

Τοῦ αὐτοῦ·

Στήτε ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ ἴδετε ποία ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ ἀγαθή, καὶ βα-
δίζετε ἐν αὐτῇ, καὶ εὐρήσετε ἀγνισμόν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· καὶ εἴ-
παν· Οὐ πορευσόμεθα. Καθέστηκε ἐφ’ ὑμᾶς σκοπούς, ἀκούσατε
τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος· καὶ εἶπαν· Οὐκ ἀκουσόμεθα. Ἄκουε, γῆ·
ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον κατὰ τὸν καρπὸν ἀποστρο-
φῆς αὐτῶν, λέγει κύριος, ὅτι τῷ λόγῳ μου οὐ προσέσχον, καὶ τὸν
νόμον μου ἀπώσαντο.

5

***II²151 / T cap. A 6, 20**

10

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἠδίκησαν καὶ οὐ διέλιπον τοῦ ἐπιστρέψαι· δόλος ἐπὶ δόλον, τό-
κος ἐπὶ τόκῳ, καὶ οὐκ ἠθέλησαν τοῦ εἰδέναι με, φησὶν κύριος.
Πάντα τὰ ἔθνη ἀπερίτμητα σαρκί, καὶ πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ἀπερί-
τμητοι καρδίας αὐτῶν.

15

3 – 6 *II²150 Στήτε – ἀκουσόμεθα] Ier. 6, 16–17 (quibusdam omissis; Wahl, *Prophetenzeitate*, p. 503–504) 6 – 9 Ἄκουε – ἀπώσαντο] Ibid. 6, 19 (Wahl, p. 504–505) 12 – 13 *II²151 Ἠδίκησαν – κύριος] Ier. 9, 5–7 (Wahl, *Prophetenzeitate*, p. 516–517) 14 – 15 Πάντα – αὐτῶν] Ibid. 9, 26 (Wahl, p. 519–520)

2 – 9 *II²150 T cap. A 6, 19 (17rA[17]18–31); H^{III} cap. A 4, 19; R cap. A 6, 20; M cap. A 6, 19; L^b cap. A 6, 19; *deest in* P^(lac.) 11 – 15 *II²151 T cap. A 6, 20 (17rA [31]32–17rB4); H^{III} cap. A 4, 20; R cap. A 6, 21; M cap. A 6, 20; L^b cap. A 6, 20; *deest in* P^(lac.)

3 ταῖς] *om.* H^{III} 3 – 4 βαθίζετε L^b 4 – 5 εἶπον L^b 5 πορευσόμεθα (-ω- M) ML^b Καθέστηκε] κατέστακα LXX 6 εἶπον L^b 7 – 8 ἀποστροφῆς] *scripsi* (LXX), ἀποστροφῆς (-ης M) T H^{III} M^a. c. ut videtur, ἀποστροφῆς M^p. c., ἀναστροφῆς R, αὐτῶν ἀποστροφῆς L^b (*cf. etiam* *II²1469 / T cap. E 36, 8) 8 αὐτῶν] αὐτ’ L^b τὸν λογόν μου (*sic acc.*) M 12 διέλειπον T H^{III} δόλον] δόλω R L^b (= *ed.*) 13 ἐπιτόκω T, ἐπὶ τόκον H^{III}, ἐπιτοκον M 14 σάρκες R 14 – 15 ἀπερίτμητος R

***II²152 / T cap. A 6, 21**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Ἰασαί με, κύριε, καὶ ἰαθήσομαι· σῶσον με καὶ σωθήσομαι. Ἴδου αὐτοὶ λέγουσιν πρὸς με· Ποῦ ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ κυρίου; Ἐλθέτω.
 5 Ἐγὼ δὲ οὐκ ἔκοπίασα κατακολουθῶν ὀπίσω σου. Καταισχυνθή-
 τωσαν οἱ διώκοντές με, καὶ μὴ καταισχυνθείην ἐγώ. Ἐπάγαγε ἐπ’
 αὐτοὺς ἡμέραν πονηράν· δισσὸν σύντριμμα σύντριψον αὐτούς.

***II²153 / T cap. A 6, 22**

Τοῦ αὐτοῦ·

- 10 Τάδε λέγει κύριος· Ἴδου ἐγὼ πλάσσω ἐφ’ ὑμᾶς κακά, καὶ λογιζομαι
 ἐφ’ ὑμᾶς λογισμόν· ἀποστραφήτω δὴ ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐ-
 τοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ βελτίονα ποιήσατε τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν.
 Καὶ εἶπαν· Ἄνδριούμεθα, ὀπίσω τῶν ἀποστροφῶν ἡμῶν πορευό-
 μεθα, καὶ ἕκαστος τὰ ἄρεστὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς ποι-
 15 ἥσωμεν.

3 – 5 *II²152 Ἰασαί – σου] Ier. 17, 14–16 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 533–534)
 5 – 7 Καταισχυνθήτωσαν – αὐτούς] Ibid. 17, 18 (Wahl, p. 534) **10 *II²153**
 Τάδε – κύριος] cf. Ier. 18, 1 **10 – 15** Ἴδου – ποιήσωμεν] Ibid. 18, 11–12 (Wahl,
Prophetenzitate, p. 537–538)

2 – 7 *II²152 T cap. A 6, 21 (17rB[5]6–15); H^{III} cap. A 4, 21; R cap. A 6, 22; M cap.
 A 6, 21; L^b cap. A 6, 21; *deest in* P^(lac.) **9 – 15 *II²153** T cap. A 6, 22 (17rB16–27);
 H^{III} cap. A 4, 22; R cap. A 6, 23; M cap. A 6, 22; L^b cap. A 6, 22; *deest in* P^(lac.)

*II²153 (a) R ML^b (b) s. a. T H^{III}

5 κατακολουθων M 5 – 6 καταισχυνθείσαν T H^{III} 6 καταισθυνθείην H^{III}
 11 – 12 αὐτοῦ] *om.* R 12 βελτίονα ποιήσατε] *sic* R L^b, βέλτιον (βε- T M) ἀποποι-
 ήσατε T H^{III} M 13 εἶπον L^b ἀνδρειούμεθα T H^{III} R M ἀποστροφῶν H^{III}
 ὑμῶν R 13 – 14 πορευώμεθα (-ω- *e corr.*) R, -σόμεθα L^b, -σομεθα M (= LXX)
 14 καὶ] *om.* T H^{III} τὰ] *om.* R αὐτῶν M 14 – 15 ποιήσομεν (-η- M) ML^b
 (= LXX)

***II²154 / T cap. A 6, 23**

Τοῦ αὐτοῦ·

Οὕτως εἶπεν κύριος· Πορεύου καὶ εἶπον ἀνθρώπῳ Ἰούδα καὶ τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ· Οὐ μὴ λάβητε παιδείαν ἀκούειν τοὺς λόγους μου; Ἔστησαν ῥῆμα υἱοὶ Ἰωναδάβ, υἱοῦ Ῥηχάβ, ὃ ἐνετεί- 5
λατο τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πρὸς τὸ μὴ πιεῖν οἶνον, καὶ οὐκ ἐπίοσαν. Καὶ ἐγὼ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὀρθρου, καὶ οὐκ ἠκούσατέ μου. Καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς τοὺς δούλους μου, τοὺς προφῆτας, λέγων· Ἀποστράφητε ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ βελ- 10
τίονα ποιήσατε τὰ πράγματα ὑμῶν, καὶ οἰκήσατε ἐπὶ τῆς γῆς, ἥς ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἠκούσατε. Καὶ ἔστησαν υἱοὶ Ἰωναδάβ, υἱοῦ Ῥηχάβ, τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ὃ δὲ λαὸς οὗτος οὐκ ἠκουσάν μου. Διατοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος· Ἰδοὺ ἐγὼ φέρω ἐπὶ Ἰούδαν καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ πάντα 15
τὰ κακά, ἃ ἐλάλησα ἐπ’ αὐτούς.

***II²155 / T cap. A 6, 24**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀπεκρίθησαν τῷ Ἱερεμίᾳ πάντες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, συναγωγὴ

3 – 15 *II²154 Ier. 42, 13–17 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 571–573) 18 – 115, 8
*II²155 Ἀπεκρίθησαν – ἐξελίπομεν] Ier. 51, 15–18 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 584–585)

2 – 15 *II²154 T cap. A 6, 23 (17rB[27]28–17vA21); H^{III} cap. A 4, 23; R cap. A 6, 24; M cap. A 6, 23; L^b cap. A 6, 23; *deest in P^(lac.)* 17 – 115, 19 *II²155 T cap. A 6, 24 (17vA[21]22–17vB31); H^{III} cap. A 4, 24; R cap. A 6, 25; M cap. A 6, 24; L^b cap. A 6, 24; *deest in P^(lac.)*

*II²155 (a) T H^{III} R M (b) s. a. L^b

3 Οὕτως] *om.* R ἰοῦδα T, ἰουδα M 4 Ἱερουσαλήμ] ἰσραήλ T H^{III} λάβηται T H^{III} 5 ῥήματα R υἱοὶ] υἱων M ἰωναδαβ T, ἰωναδαβάδ R, ἰωναδαμ M, ἰωναβάδ L^b ριχάβ T, ρίχάβ R, ρίχαβ H^{III}, ρηχαβ M ὃ] ὃς T H^{III} 5 – 6 ἐνετείλα M 6 ἐπίοσαν] ἐπίαςιν T M, ἐπίαςι H^{III}, ἔπιον L^b 7 – 8 ὑμᾶς – πρὸς] *om.* H^{III} 10 πράγματα ὑμῶν] ἐπιτηδεύματα ἡμῶν M (*cf. LXX*) 11 υἱοὶ] *prae*m. οἱ T H^{III} 12 ἰωναδάβ T, ἰωναδαβ M υἱοῦ] υἱοὶ R ρηχαβ M, ρίχάβ H^{III} R 14 ἰουδαν T M 15 αὐτοῖς R 18 τῷ Ἱερεμίᾳ] τῷ ἱερεμίᾳ T, *om.* M ἄνδρες] *prae*m. οἱ R (= LXX) συναγωγὴ R, συναγωγή M

- μεγάλη, λέγοντες· Τὸν λόγον, ὃν ἐλάλησας πρὸς ἡμᾶς τῷ ὀνόματι κυρίου, οὐκ ἀκουσόμεθά σου, ὅτι ποιοῦντες ποιήσομεν τὸν λόγον, ὃς ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν, θυμιᾷν τῇ βασιλίᾳ τοῦ οὐρανοῦ καὶ σπένδειν αὐτῇ σπονδάς, καθὰ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς
- 5 καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν, καὶ ἐνεπλήσθημεν ἄρτων καὶ κακὸν οὐκ εἶδομεν· καὶ ὡς διελίπομεν θυμιῶντες τῇ βασιλίᾳ τοῦ οὐρανοῦ, ἡλαττονήθημεν πάντες ἄρτων, καὶ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ ἐξελίπομεν. Καὶ εἶπεν Ἱερεμίας παντὶ τῷ λαῷ τοῖς ἀποκριθεῖσιν αὐτῷ λόγους, λέγων· Οὐχὶ τοῦ
- 10 θυμιάματος, οὗ ἐθυμιάσατε ἐν ταῖς πόλεσιν Ἰούδα καὶ ἔξωθεν Ἱερουσαλὴμ ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ οἱ βασιλεῖς ὑμῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν καὶ ὁ λαὸς τῆς γῆς, ἐμνήσθη κύριος, καὶ ἀνέβη ἐπὶ καρδίαν αὐτοῦ; Καὶ οὐκ ἡδύνατο κύριος ἔτι φέρειν ἀπὸ προσώπου πονηρίας πραγμάτων ὑμῶν, ὧν ἐποιήσατε· καὶ ἐγένετο ἡ γῆ
- 15 ὑμῶν εἰς ἐρήμωσιν καὶ εἰς ἄβατον καὶ εἰς ἄραν ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἀπὸ προσώπου ὧν ἡμάρτητε τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἠκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου, καὶ ἐν τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς μαρτυρίοις αὐτοῦ οὐκ ἐπορεύθητε, καὶ ἐπελάβετε ὑμῶν τὰ κακὰ ταῦτα.

8 – 19 Καὶ – ταῦτα] Ibid. 51, 20–23 (Wahl, p. 586–587)

2 ακουσομαι σου M 4 σπένδειν] σπευδεῖν M καθάπερ R 5 ἡμῶν¹ – βασιλεῖς] om. T H^{III} ἡμῶν¹] om. M L^b 6 ἴδομεν T H^{III} M 6 – 7 ὡς διελείπομεν T H^{III}, οὐ διελίπομεν R 7 ἡλαττωνήθημεν M, ἐλαττονώθημεν T H^{III} 8 καὶ¹] om. M ἐξελείπομεν T H^{III} Ἱερεμίας T, Ἱηρεμίας M 9 λογοῖς M 10 οὗ] οὐκ L^b Ἰουδα T, Ἰουδα M 11 ὑμῶν¹] ἡμῶν R^{a, c} M καὶ²] om. M ὑμῶν²] ἡμῶν M 12 ὑμῶν] om. M 13 ἔτι φέρειν] ἐτι φερεῖν M, ἐπίφerein L^b, τὸ φέρειν R 14 – 15 ἐγένετο – ὑμῶν] ἐγένεσθε R 15 εἰς³] ὡς R 16 ἡμάρτετε L^b (= LXX) εἰσηκούσατε R 17 – 18 καὶ² – αὐτοῦ²] post ἐπορεύθητε transpos. L^b 19 ἡμῶν M

***II²156 / T cap. A 6, 25**

Ἰεζεκιήλ προφήτου·

Εἶπεν κύριος πρὸς με· Υἱὲ ἀνθρώπου, ἐξαποστελῶ σε ἐγὼ πρὸς
τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ, τοὺς παραπικραίνοντάς με, οἵτινες παρε-
πίκρανάν με· αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἠθέτησαν ἐν ἐμοὶ ἕως 5
τῆς σήμερον ἡμέρας· καὶ υἱοὶ σκληροπρόσωποι καὶ σκληροκάρδι-
οι, πρὸς οὓς ἐγὼ ἐξαποστέλλω σε πρὸς αὐτούς, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐ-
τούς· Τάδε λέγει κύριος· Ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν ἢ πτοηθῶσιν, διότι
οἶκος παραπικραίνων ἐστίν, καὶ ἐν μέσῳ σκορπίων σὺ κατοικεῖς,
λάβησον τοὺς λόγους μου πρὸς αὐτούς, διότι οὐ πρὸς λαὸν βαρύ- 10
χειλον καὶ βαρύγλωσσον σὺ ἐξαποστέλλῃ πρὸς τὸν οἶκον Ἰσραὴλ,
οὐδὲ πρὸς λαοὺς ἄλλοφώνους ἢ ἄλλογλῶσσους, οὐδὲ στιβαροὺς
τῇ γλώσσει ὄντας, ὧν οὐκ ἀκούσῃ τῶν λόγων αὐτῶν. Καὶ εἰ πρὸς
τοιούτους ἐξαπέστειλά σε, οὗτοι ἂν ἤκουσάν σου· ὁ δὲ οἶκος Ἰσ-
ραὴλ οὐ θελήσουσιν ἀκοῦσαι σου, ὅτι πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ φιλόνοι- 15
κοι εἰσὶν καὶ σκληροκάριοι.

3 – 9 *II²156 Εἶπεν – κατοικεῖς] Ez. 2, 3–6 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 609–610)

10 – 16 λάβησον – σκληροκάριοι] Ibid. 3, 4–7 (Wahl, p. 611–612)

2 – 16 *II²156 T cap. A 6, 25 (17vB[32]33–18rA27); H^{III} cap. A 4, 25; R cap. A 6, 26; M cap. A 6, 25; L^b cap. A 6, 25; E cap. 152, 238; *deest in P*^(lac.)

*II²156 Ἰεζεκιήλ] ἰεζεκιήλ T, ἰεζεκιήλ M, *om.* E προφήτου] *om.* H^{III} R

3 – 15 Εἶπεν – ὅτι] *om.* E 3 ἐξαποστέλλω σε R L^b (= LXX) 4 τοῦ] *om.* T H^{III}
τὸν παραπικραίνοντα με M 4 – 5 οἵτινες – με] *om.* L^b 6 καὶ¹] *om.* M 6 – 7
σκληροκάριοι] στερεοκάριοι R L^b (= LXX) 7 ἐξαποστελῶ σε M αὐτούς¹ –
πρὸς³] *om.* H^{III} 7 – 8 πρὸς αὐτούς²] αὐτοῖς M 9 παραπικραίνόντων ἐστίν M
10 – 11 βραδύχειλον R 11 βραδύγλωσσον R ἐξαποστέλῃ R Ἰσραὴλ] κυρίου
R 12 οὐδὲ²] οὐ L^b στιβαροὺς T H^{III} 13 – 14 ἀκούσῃ – τοιούτους] *om.* R 14
οὗτοι] οἱ τοιούτοι L^b 14 – 15 ὁ – σου] *om.* M 15 θέλουσιν R οἶκος] *praem.* ὁ
L^b 15 – 16 φιλόνοικοι εἰσὶν] φιλόνεικοὶ εἰσὶ L^b, φιλόνεικοι E

***Π²157 / T cap. A 6, 26**

Καὶ μεθ' ἕτερα·

- Εἶπεν κύριος πρὸς με· Υἱὲ ἀνθρώπου, ἐν μέσῳ τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν
 σὺ κατοικεῖς, οἳ ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς τοῦ βλέπειν καὶ οὐ βλέπου-
 5 σιν, καὶ ὦτα ἔχουσιν τοῦ ἀκούειν καὶ οὐκ ἀκούουσιν, διότι οἴκος
 παραπικραίνων ἐστίν. Διατοῦτο ἀποστρέψω τὸ φρύαγμα τῆς ἰ-
 σχύος αὐτῶν, καὶ μianθήσεται τὰ ἅγια αὐτῶν.

***Π²158 / T cap. A 6, 27**

Σχόλιον·

- 10 Τοῦτο καὶ ἡμῖν ἐξ ἡμετέρων συμβέβηκεν ἀμαρτημάτων· καύχημα
 γὰρ καὶ δόξασμα παντὸς γένους Χριστιανῶν ὁ σωτήριος Σταυρὸς
 καὶ ἡ ζωηφόρος Ἀνάστασις ὑπῆρχον· ἅτινα διὰ τὸ μεμιαμμένον
 Βενετοπράσινον ὄνομα ὃ ἐπεθήκαμεν ἑαυτοῖς, καὶ ἐβδελύχθημεν
 15 ὑπὸ Χριστοῦ τοῦ ἀγιάσαντος ἡμᾶς τῷ θείῳ αὐτοῦ ὀνόματι, εἰς
 χεῖρας μεμιαμμένων παρεδόθησαν καὶ ἐμianθησαν.

3 – 6 *Π²157 Εἶπεν – ἐστίν] Ez. 12, 1–2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 623–624)
 6 – 7 Διατοῦτο – αὐτῶν] Ibid. 7, 24 (Wahl, p. 617) 10 – 15 *Π²158 Scholion in
 Ez. 7, 24; cf. *Π²225 / T cap. A 12, 6

2 – 7 *Π²157 T cap. A 6, 26 (18rA[27]28–18rB4); H^{III} cap. A 4, 26; R cap. A 6, 27;
 M cap. A 6, 26; L^b cap. A 6, 26; *deest in P^(lac.)* 9 – 15 *Π²158 T cap. A 6, 27 (18rB
 [4]5–17); H^{III} cap. A 4, 27; R cap. A 6, 28; M cap. A 6, 27; L^b cap. A 6, 27; *deest in
 p^(lac.)*

*Π²158 (a) T H^{III} R (b) s. a. M (*ubi locus litteris uncialibus exaratus*) L^b

4 – 5 ἔχουσιν – ὦτα] *om.* H^{III} 6 παραπικραίνοντων ἐστίν M ἀποστρέφω R
 φρύαγμα] φραγμα M 7 μianθήσεται] καταστραφησεται M 11 δόξασμα] δόξα L^b
 παντὸς γένους] παντων M Σταυρὸς] σταυρος ἐστίν M 12 ζωηφόρος] πάντων
 M ὑπῆρχον] *om.* M 12 – 13 μεμιαμμένον – ὄνομα] βενετοπρασινόνομα M 12
 μεμιαμμένον T H^{III}, μεμίαςμένον L^b 13 ὃ] *om.* H^{III} αὐτοῖς T H^{III} L^b ἐβδελύ-
 χημεν R^{a.c.} 14 θείῳ αὐτοῦ] τιμῳ αὐτου καὶ θείῳ M 15 μεμιαμμένων H^{III} M^{a.c.},
 μεμίαςμένων L^b

*II²159 / T cap. A 6, 28

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ γ' εἰρηνικοῦ.

Δέδοικα μὴ καπνὸς ἦ τοῦ προσδοκωμένου πυρὸς τὰ παρόντα, μὴ
τούτοις ὁ ἀντίχριστος ἐπιστῇ καὶ καιρὸν λάβῃ τῆς ἑαυτοῦ δυ-
ναστείας τὰ ἡμέτερα πταίσματα. Οὐ γὰρ ὑγιαίνουνσι προσβαλεῖ 5
τυχόν, οὐδὲ τῇ ἀγάπῃ πεπυκνωμένοις, ἀλλὰ δεῖ *μερισθῆναι* τὴν
βασιλείαν ἐφ' ἑαυτήν, εἴτα πειρασθῆναι καὶ δεθῆναι τὸν ἐν ἡμῖν
ἰσχυρὸν λογισμόν, εἴτα τὰ *σκεύη διαρπαγῆναι*, καὶ ταῦτα παθεῖν
ἡμᾶς, ἃ νῦν ὁρῶμεν τὸν ἐχθρὸν παρὰ τοῦ Χριστοῦ πάσχοντα.
Αἰδεσθῶμεν οὖν, ἀδελφοί, τὸ δῶρον τοῦ εἰρηνικοῦ, τὴν εἰρήνην 10
φημί, ἣν ἐνθένδε ἀπιὼν ἀφῆκεν ἡμῖν, ὥς τι ἄλλο ἐξιτήριον. Ἐνα
πόλεμον ἴδωμεν, τὸν κατὰ τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως. *Εἵπωμεν*,
Ἀδελφοί, καὶ *τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς*. Συγχωρήσωμεν τί μικρόν, ἵνα
μεῖζον ἀντιλάβωμεν, τὴν ὁμόνοιαν. Ἦττηθῶμεν, ἵνα νικήσωμεν.
Ὅρατε νόμους ἀθλήσεως καὶ παλαιστῶν ἀγωνίσματα, οἱ τῷ κάτω 15
κεῖσθαι νικῶσι τοὺς ὑπερκειμένους. Συμβῶμεν ἀλλήλοις πνευμα-
τικῶς, γενώμεθα φιλάδελφοι μᾶλλον ἢ φίλαυτοι.

6 – 7 Matth. 12, 25; Marc. 3, 24; Luc. 11, 17 7 – 8 Matth. 12, 29; Marc. 3, 27 11
ἀπιὼν ἀφῆκεν] cf. Ioh. 16, 28 12 – 13 Is. 66, 5

3 – 9 *II²159 Δέδοικα – πάσχοντα] GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De pace III* (Orat.
22), 7, 17–25 (ed. Mossay/Lafontaine, p. 234–236) 10 – 16 Αἰδεσθῶμεν – ὑπερ-
κειμένους] *IBID.*, 16, 2–9 (p. 256) 16 – 17 Συμβῶμεν – φίλαυτοι] *Id.*, *In Pente-*
costen (Orat. 41), 7, 14–15 (ed. Moerschlini, p. 330)

2 – 17 *II²159 T cap. A 6, 28 (18rB[18]19–18vA19); H^{III} cap. A 4, 28; R cap. A 6,
29; M cap. A 6, 28; L^b cap. A 6, 28; *deest in* P^(lac.)

*II²159 Τοῦ – Γρηγορίου] *om.* R γρηγορίου T M γ'] τρίτου L^b

3 προσδοκωμενου (*sic*) M 4 αὐτοῦ T H^{III} 5 πταίσματα] πταίσματά τε καὶ ἀρ-
ρωστήματα R (= *ed.*) προσβάλῃ L^b 6 δεῖ] δὴ L^b, δὴ M μερισθῆναι] πειρα-
σθῆναι· μερισθῆναι H^{III} 8 λόγον R εἴτα καὶ τὰ R, ἢ τα M διαρπα-
σθῆναι R 9 ὁρῶμεν] *post* ἐχθρὸν *transpos.* R τὸν – Χριστοῦ] παρα τῶν ἐχθρῶν
τον ἐχθρον M παρὰ] ὑπὸ R 10 οὖν] τοίνυν R 11 φημί] *om.* R (= *ed.*) ὥς –
ἐξιτήριον] ὥς τι ἀλεξιτήριον T, ὥσπερ ἄλλο τι ἐξιτήριον R (*cf. ed.*) Ἐνα] ἵνα R
12 ἴδωμεν H^{III}, ἴδωμεν M, εἰδῶμεν L^b (= *ed.*) τὸν] τὸ T H^{III} εἶπωμεν M 13
Ἀδελφοί] *om.* R ἡμᾶς] ὑμᾶς T, *add.* ἐὰν ἄρα δεχωνται ἀδελφοί· R (= *ed.*)
συγχωρήσωμεν τι L^b 15 παλαιστῶν] παλαισμάτων R 15 – 16 τῷ – κεῖσθαι] καὶ
τῷ κατοικεῖσθαι M 16 νικῶσι] *praem.* πολλὰκις R (= *ed.*) Συμβῶμεν] συνῶμεν
M^{ut videtur}, συγκαταβῶμεν R

***Π²160 / T cap. A 6, 29**

Ἰωσήππου·

Περισσὸς ὑπὲρ τοῦ τὰ δέοντα ποιεῖν πᾶς λόγος, ὅταν ἦ τῶν ἀκουόντων πρὸς τὸ χεῖρον ὁμόνοια.

5

***Π²161 / T cap. A 6, 30**

Ἡσαΐου προφήτου·

Σκληρὸς εἶ, καὶ νεῦρον σιδηροῦν ὁ τράχηλός σου, καὶ τὸ πρόσωπόν σου χαλκοῦν.

3 – 4 *Π²160 FLAVIUS IOSEPHUS, *De bello Iudaico*, II, 345 (ed. Destinon/Niese, VI, p. 219, 6–7) **7 – 8 *Π²161** Is. 48, 4 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 415)

2 – 4 *Π²160 T cap. A 6, 29 (18vA[20]21–24); H^{III} cap. A 4, 29; R cap. A 6, 30; M cap. A 6, 29; L^b cap. A 6, 29; E cap. 152, 237; *deest in P^(lac.)* **6 – 8 *Π²161** T cap. A 6, 30 (18vA[25]26–28); H^{III} cap. A 4, 30; R cap. A 6, 11; M cap. A 6, 30; L^b cap. A 6, 30; E cap. 152, 239; *deest in P^(lac.)*

***Π²160** ἰωσηππου T, ἰωσιππου M, ἰωσηπου L^b, ἰωσηπ E ***Π²161** (a) T H^{III} M ἡσαΐου H^{III}, ἡσαΐου M (b) Τοῦ αὐτοῦ R (c) s. a. L^b E

3 τοῦ] *om.* R ἦ] ἡ R L^b E, η M **4** ὁμόνοια] *add.* ἡ R L^b, ἡι E **7 – 8** Σκληρὸς – χαλκοῦν] *hunc locum in fine capitis hab.* T H^{III} ML^b (*inter locos Isaiae legitur in R*) **7** σιδηροῦν] σκληρον M

Τίτλος ζ' Περὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, ὅτι τῶν ἀρχομένων τὰ πταίσματα τοῖς ἀρχουσιν ἐπιγράφονται, ὡς παρ' αἰτίαν ἐκείνων καὶ ἀμέλειαν συμβαίνοντα.

***Π²162 / T cap. A 7, 1**

Ἀπὸ τῶν Ἀριθμῶν.

5

Κατέλυσεν ὁ λαὸς ἐν Σατίν, καὶ ἐβεβηλώθη ὁ λαὸς ἐκπορνεῦσαι εἰς τὰς θυγατέρας Μωάβ. Καὶ ἐκάλεσαν αὐτοὺς εἰς τὰς θυσίας τῶν εἰδώλων αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν, καὶ ἐτελέσθησαν τῷ Βεελφεγώρ. Καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος τῷ Ἰσραήλ, καὶ εἶπεν κύριος πρὸς Μωϋσῆν· Λάβε τοὺς ἀρχηγούς τοῦ λαοῦ, καὶ παραδειγμάτισον αὐτοὺς τῷ κυρίῳ κατέναντι τοῦ ἡλίου, καὶ ἀποστραφήσεται ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἀπὸ Ἰσραήλ.

10

6 – 12 *Π²162 Num. 25, 1–4

1 – 3 Titlos T^{txt} (18vA29–34) H^{III} txt A^{III} R P^{pin} ML^b; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) P^{txt} (lac.) (*in P f. 9r fenestra, auro illita, relicta est, sed minor quam ut capitis titulum contineret*) **5 – 12 *Π²162** T cap. A 7, 1 (18vB[mg]1–15); H^{III} cap. A 5, 1; R cap. A 7, 1; P cap. A 7, 1; M cap. A 7, 1; L^b cap. A 7, 1

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} P^{pin} ML^b ζ'] ε' H^{III} txt A^{III}, *om.* M^{txt} (ζ' *supplev. man. rec.*) ὅτι] *praem.* καὶ L^b pin **2 – 3** ἐκείνων] ἐκείνου L^b txt a. c. **3** συμβαινόντων (-ο- P^{pin} M^{txt}) T^{txt} H^{III} txt A^{III} R^{pin} P^{pin} ut videtur M^{txt}, συμβαινειν M^{pin}

***Π²162** (a) T H^{III} ML^b (b) Τῆς Παλαιᾶς R (c) *propt. atrament. evanesc. non liquet in P*

6 σατιν P, σάτη M, σαπιειμ R (Σαττίμ LXX, *sed cf. app. crit.*) **7** μωαβ M ἐκάλε-
σεν R M, *non liquet in* L^b εἰς²] ἐπὶ R (= LXX) **8** αὐτῶν¹] *add.* καὶ ἔφαγεν ὁ λαὸς
τῶν θυσιῶν αὐτῶν (= Num. 25, 2) R προσεκύνησε R **9** ἐτελέσθη R τῷ¹] *add.*
ἰσραήλ R (*cf.* LXX) **9 – 10** κύριος – εἶπεν] *om.* T H^{III} **10** κύριος] *om.* M πρὸς
Μωϋσῆν] πρὸς Μωϋσῆν T, προς μωϋσην M, πρὸς μωσῆν P, πρὸς μωσῆν L^b, τῷ
μωϋσεῖ R (= LXX) τοὺς ἀρχηγούς] πάντας τοὺς ἀρχοντας R (*cf.* LXX) **11** ἀπέ-
ναντι R (= LXX) **12** ὀργῇ] *praem.* ἡ H^{III}

***II²163 / T cap. A 7, 2**

Ὡσηὲ προφήτου·

Νῦν ἐροῦσιν· Οὐκ ἔστιν βασιλεὺς ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἐφοβήθημεν τὸν κύριον.

5

***II²164 / T cap. A 7, 3**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀκούσατε ταῦτα, οἱ ἱερεῖς, καὶ προσέχετε, οἶκος Ἰσραὴλ, καὶ οἶκος τοῦ βασιλέως, ἐνωτίζεσθε, ὅτι πρὸς ὑμᾶς ἔστιν τὸ κρίμα, ὅτι παγὶς ἐγενήθητε τῇ σκοπιᾷ καὶ ὡς δίκτυον ἐκτεταμένον ἐπὶ τὸ Ἰταθύριον, ὃ οἱ ἀγρεύοντες τὴν θήραν κατέπηξαν.

10

***II²165 / T cap. A 7, 4**

Μιχαίου προφήτου·

Ἰνατί ἔγνωσ κακά; Μὴ βασιλεὺς οὐκ ἦν σοι, ἥ ἡ βουλή σου ἀπώλετο, ὅτι κατεκράτησάν σου ὠδίνες ὡς τικτούσης;

3 – 4 *II²163 Os. 10, 3 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 168–169) 7 – 10 *II²164 Os. 5, 1–2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 155–156) 13 – 14 *II²165 Mich. 4, 9 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 203)

2 – 4 *II²163 T cap. A 7, 2 (18vB[15]16–17); H^{III} cap. A 5, 2; R cap. 7, 2; P cap. A 7, 2; M cap. A 7, 2; L^b cap. A 7, 2 6 – 10 *II²164 T cap. A 7, 3 (18vB[18]19–27); H^{III} cap. A 5, 3; R cap. A 7, 3; P cap. A 7, 3; M cap. A 7, 3; L^b cap. A 7, 3 12 – 14 *II²165 T cap. A 7, 4 (18vB[28]29–33); H^{III} cap. A 5, 4; R cap. A 7, 4; P cap. A 7, 4; M cap. A 7, 4; L^b cap. A 7, 4

*II²163 ὡσηε M, ὡσηε P [προφήτου] om. R *II²164 (a) T H^{III} R PL^b (b) s. d. M *II²165 (a) T H^{III} R ML^b [μιχαίου H^{III}, μυχαιου M [προφήτου] om. R (b) *propt. atrament. evanesc. non liquet in P*

3 – 4 Νῦν – κύριον] om. M 3 ἡμῖν] *praem.* ἐν L^b 7 ταῦτα] πάντα R 8 κρίμα R^{p.c.}, κριμα P 9 ἐγεννήθητε M ἐκτεταμμένον T H^{III} PM 9 – 10 ἰταθύριον T H^{III} P, τὰβυρίον M 10 ἀγορεύοντες T H^{III} θύραν H^{III} κατέπηξαν L^b 13 Ἰνατί] εἶπα τί T P, εἶπα· τί H^{III} L^b, εἶπαν ὅτι M ἔγνωσ κακά] ἔγνωκα M ἥ] ἡ T, ἡ PM 14 ὠδίνες T, ὠδίνες P, ὠδινες M ὡς] ὡσει M

***II²166 / T cap. A 7, 5**

Σοφονίου προφήτου·

Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς
 ἄρχοντας καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς
 ἐνδεδυμένους ἐνδύματα ἀλλότρια· καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ πάντας ἐμ- 5
 φανῶς ἐπὶ τὰ προπύλαια ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, τοὺς πληροῦντας
 τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ αὐτῶν ἀνομίας καὶ δόλου.

***II²167 / T cap. A 7, 6**

Ἡσαΐου προφήτου·

Αὐτὸς κύριος εἰς κρίσιν ἤξει μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ καὶ 10
 μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ· Ὑμεῖς δὲ τί ἐνεπυρίσατε τὸν ἀμπε-
 λῶνα μου, καὶ ἡ ἀρπαγὴ τοῦ πτωχοῦ ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν; Τί ὑμεῖς
 ἀδικεῖτε τὸν λαόν μου, καὶ τὸ πρόσωπον τῶν πτωχῶν καταισχύ-
 νετε;

3 – 7 *II²166 Soph. 1, 8–9 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 239–240) 10 – 14 *II²167 Is.
 3, 14–15 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 295–296)

2 – 7 *II²166 T cap. A 7, 5 (18vB[33]34–19rA10); H^{III} cap. A 5, 5; R cap. A 7, 5; P
 cap. A 7, 5; M cap. A 7, 5; L^b cap. A 7, 5 9 – 14 *II²167 T cap. A 7, 6 (19rA[11]12–
 21); H^{III} cap. A 5, 6; R cap. A 7, 6; P cap. A 7, 6; M cap. A 7, 6; L^b cap. A 7, 6

*II²166 Σοφονίου] σοφωνίου M, *propt. atrament. evanesc. non liquet in P* προφή-
 του] *om.* R *II²167 (a) T H^{III} R ML^b ἡσαΐου T M προφήτου] *om.* R L^b (b) *propt.*
atrament. evanesc. non liquet in P

3 διεκδικήσω R 5 διεκδικήσω R 7 αὐτῶν] ἡμῶν R δόλους P 12 ἡ ἀρπαγὴ]
 ἡρπάγη T, ἡρπάγη H^{III} 13 τὸ] *praem.* τί R 13 – 14 καταισχύνεται PM

***Π²168 / T cap. A 7, 7**

Ἀμῶς προφήτου·

- Ἀκούσατε δὴ ταῦτα, οἱ ἡγούμενοι οἴκου Ἰακώβ, καὶ οἱ κατάλοιποι
οἴκου Ἰσραὴλ, οἱ βδελυσσόμενοι κρίμα καὶ πάντα τὰ ὀρθὰ δια-
5 στρέφοντες, οἱ οἰκοδομοῦντες Σιών ἐν αἵμασι καὶ Ἱερουσαλήμ ἐν
ἀδικίαις· οἱ ἡγούμενοι αὐτῆς μετὰ δώρων ἔκριναν, καὶ οἱ ἱερεῖς
αὐτῆς μετὰ μισθοῦ ἀπεκρίνοντο, καὶ οἱ προφῆται αὐτῆς μετὰ ἀρ-
γυρίου ἐμαντεύοντο, καὶ ἐπὶ τῷ κυρίῳ ἐπανεπαύοντο, λέγοντες·
Οὐχὶ κύριος ἐν ἡμῖν ἐστιν; Οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐφ’ ἡμᾶς κακά. Διατοῦ-
10 το δι’ ὑμᾶς Σιών ὥς ἀγρὸς ἀροτριάσθήσεται, καὶ Ἱερουσαλήμ ὥς
ὀπωροφυλάκιον ἔσται.

***Π²169 / T cap. A 7, 8**

Ἱερεμίου προφήτου·

- Ἐν τοῖς προφήταις Ἱερουσαλήμ εἶδον φρικτά, μοιχωμένους καὶ
15 πορευομένους ἐπὶ ψευδέσιν καὶ ἀντιλαμβανομένους χειρῶν πονη-
ρευομένων, τοῦ μὴ ἀποστραφῆναι ἕκαστον ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ
τῆς πονηρᾶς. Οὕτως λέγει κύριος παντοκράτωρ· Μὴ ἀκούετε
τοὺς λόγους τῶν προφητῶν, ὅτι ματαιοῦσιν αὐτοί· ὁράσεις ἀπὸ
καρδίας αὐτῶν λαλοῦσιν, καὶ οὐκ ἀπὸ στόματος κυρίου λέγουσιν

3 – 11 *Π²168 Am., re vera Mich. 3, 9–12 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 200–201)
14 – 17 *Π²169 Ἐν – πονηρᾶς] Ier. 23, 14 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 548–549)
17 – 124, 5 Οὕτως – ἤκουσεν] Ibid. 23, 16–18 (Wahl, p. 549–550)

2 – 11 *Π²168 T cap. A 7, 7 (19rA[21]22–19rB5); H^{III} cap. A 5, 7; R cap. A 7, 7; P
cap. A 7, 7; M cap. A 7, 7; L^b cap. A 7, 7 13 – 124, 6 *Π²169 T cap. A 7, 8 (19rB[6]
7–31); H^{III} cap. A 5, 8; R cap. A 7, 8; P cap. A 7, 8; M cap. A 7, 8; L^b cap. A 7, 8

*Π²168 (a) T H^{III} R PM ἀμῶς H^{III}, ἀμως M, αμως P προφήτου] om. R (b) Τοῦ
αὐτοῦ L^b *Π²169 Ἱερεμίου T, ἱηρεμιου PM προφήτου] om. R L^b

3 ἱακώβ T, ἱακωβ PM 4 κρίμα R^{p-c}, κριμα PM 5 – 6 ἐπ’ ἀδικίας T L^b, ἐπαδικίας
PM, ἐπ’ ἀδικίαν H^{III} 7 ἀπεκρίνατο M, ἀπεκρίναντο L^b προφῆται] ἱερεῖς R 8
ἐπανεπαύοντο (-αυ- M) T H^{III} PM 9 ἐπέλθῃ] ἐτελέσθη L^b 10 ἀροτριάσθήσεται
PM (= LXX), ἀλλοτρίωθήσεται L^b 11 οπωροφυλάκιον ἐστέ M 14 Ἐν] *praem.* καὶ
M (= LXX) ἶδον T P, εἶδον M 15 πορευομένους R M ψεύδεσιν L^b, ψευδεσιν
M 18 αὐτοί – ἀπὸ] αὐτοὶ ὁράσεις· ἀπο M, αὐτοὶ ὁράσεις ἀπὸ L^b

τοῖς ἀπωθουμένοις τὸν λόγον κυρίου· Εἰρήνη ἔσται ὑμῖν, καὶ παῖ-
 σιν τοῖς πορευομένοις τοῖς θελήμασιν αὐτῶν καὶ παντὶ πορευο-
 μένῳ πλάνη καρδίας αὐτοῦ· Οὐχ' ἤξει ἐπὶ σὲ κακά. Τίς ἔσται ἐν
 ὑποστήματι κυρίου, καὶ εἶδεν τὸν λόγον αὐτοῦ; Τίς ἐνωτίσατο καὶ
 ἤκουσεν; Οὐκ ἀπέστελλον τοὺς προφήτας, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον, 5
 λέγει κύριος, οὐκ ἐλάλησα πρὸς αὐτούς, καὶ αὐτοὶ προεφήτευον.

***II²170 / T cap. A 7, 9**

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ κύριος οὐκ ἔστιν ἐν Σιών, ἢ βασιλεὺς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ; Διότι
 παρώργισάν με ἐν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν καὶ ἐν ματαίοις ἀλλοτρι- 10
 οῖς.

***II²171 / T cap. A 7, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

Εἰ ἔστησαν ἐν τῇ ὑποστάσει μου, φησὶν κύριος, καὶ ἤκουσαν τῶν
 λόγων μου, ἐδίδασκον ἂν τὸν λαόν μου, καὶ ἀπέστρεφον αὐτοὺς 15
 ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν.

5 – 6 Οὐκ – προεφήτευον] Ier. 23, 21 (Wahl, *Prophetenzitate* p. 550) 9 – 11
 *II²170 Ier. 8, 19 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 514–515) 14 – 16 *II²171 Ier. 23, 22
 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 550–551)

8 – 11 *II²170 T cap. A 7, 9 (19rB[32]33–19vA3); H^{III} cap. A 5, 9; R cap. A 7, 9; P
 cap. A 7, 9; M cap. A 7, 9; L^b cap. A 7, 9 13 – 16 *II²171 T cap. A 7, 10 (19vA[3]4–
 9); H^{III} cap. A 5, 10; R cap. A 7, 10; P cap. A 7, 10; M cap. A 7, 10; L^b cap. A 7, 10

*II²170 (a) T H^{III} R ML^b (b) s. a. P *II²171 (a) T H^{III} R PM (b) s. a. L^b

1 ἀποθουμένοις T H^{III} P, ἀποθεμένοις M τὸν] om. R 2 αὐτοῦ R 3 οὐκ ἤξει T,
 οὐκ ἔξει H^{III} P, ουκ ἔξει M Τίς] τί T H^{III} M ἔσται] ἔστιν R M 4 ἔδεν T H^{III} P,
 ἶδον M αὐτοῦ] κυρίου M Τίς ἐνωτίσατο] *desunt in M (ubi fenestra)* ἠνωτί-
 σατο L^b 5 ἤκουσεν] *praem.* οὐκ H^{III} ἀποστελλον P τοὺς] om. L^b 9 ἦ] ἡ T P,
 καὶ L^b 10 παρώργισάν με] παρώργησάν με T H^{III}, παρόργησάν με P, παρωργησαν
 M, παρώργισαν L^b 10 – 11 ἀλλοτρίων H^{III} 14 ἤκουσαν] ἦσαν PM, ἦσαν L^b
 14 – 15 τῶν – μου] τὸν λόγον μου ML^b

***II²172 / T cap. A 7, 11**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Ἦ οἱ ποιμένες, οἱ διασκορπίζοντες καὶ ἀπολλύντες τὰ πρόβατα τῆς ποιμένης αὐτῶν. Διατοῦτο τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τοὺς ποιμαίνοντας τὸν λαόν μου· Ὑμεῖς διεσκορπίσατε τὰ πρόβατά μου, καὶ ἐξώσατε αὐτά, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθε αὐτά· ἰδοὺ ἐκδικῶ ἐγὼ ἐφ’ ὑμᾶς κατὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν.

***II²173 / T cap. A 7, 12**

Τοῦ αὐτοῦ·

- 10 Πρόβατα ἀπολωλότα ἐγενήθη ὁ λαός μου, οἱ ποιμένες αὐτῶν ἐξωσαν αὐτούς, ἐπὶ τὰ ὄρη ἀπεπλάνησαν αὐτούς. Οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν εἶπον· Οὐ μὴ ἀνῶμεν αὐτούς, ἀνθ’ ὧν ἡμαρτον κυρίῳ.

***II²174 / T cap. A 7, 13**

Σοφία Σολομώντος·

- 15 Ἀκούσατε, βασιλεῖς, καὶ σύνετε, μάθετε, δικασταὶ περάτων γῆς, ἐνωτίσασθε, οἱ κρατοῦντες πλήθους

3 – 7 *II²172 Ier. 23, 1–2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 546–547) 10 – 12 *II²173 Ier. 27, 6–7 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 553–554) 15 – 126, 16 *II²174 Sap. 6, 1¹–8

2 – 7 *II²172 T cap. A 7, 11 (19vA[9]10–19); H^{III} cap. A 5, 11; R cap. A 7, 11; P cap. A 7, 11; M cap. A 7, 11; L^b cap. A 7, 11 9 – 12 *II²173 T cap. A 7, 12 (19vA[19]20–26); H^{III} cap. A 5, 12; R cap. A 7, 12; P cap. A 7, 12; M cap. A 7, 12; L^b cap. A 7, 12 14 – 126, 16 *II²174 T cap. A 7, 13 (19vA[26]27–19vB19); H^{III} cap. A 5, 13; R cap. A 7, 13; *deest in PML^b*

*II²172 Τοῦ αὐτοῦ] *iterav.* M *II²173 (a) T H^{III} R ML^b (b) *s. a.* P *II²174 σοφίας R

3 Ἦ] ὦ T P, ὦ M, ὡς R οἱ] *om.* PL^b ἀπολλυντες M, ἀπολύντες T H^{III} 4 τῆς ποιμένης] τοῖς ποιμν (sic) H^{III} 5 Ὑμεῖς] *add.* δὲ T H^{III} PL^b 6 αὐτά – ἐπεσκέψασθε] *om.* T H^{III} ἐκδικῶ ἐγὼ] ἐγὼ ἐκδικῶ M 7 ὑμᾶς] ἡμᾶς R κατὰ] καὶ T H^{III} L^b 11 ἐξωσαν] *sic acc.* T H^{III} R P, ἐξῶσαν L^b, ἐξωσαν M ἐπεπλάνησαν L^b 12 αὐτούς] αὐτῶν (-ω- M) PML^b κυρίῳ] *praem.* τῷ H^{III}

καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν,
 ὅτι ἐδόθη παρὰ κυρίου ἡ κράτησις ὑμῶν
 καὶ ἡ δυναστεία παρὰ ὑψίστου,
 ὃς ἐξετάσει ὑμῶν τὰ ἔργα καὶ τὰς βουλάς διερευνήσει·
 ὅτι ὑπηρεταὶ ὄντες τῆς αὐτοῦ βασιλείας, οὐκ ἐκρίνατε ὀρθῶς, 5
 οὐδὲ κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἐπορεύθητε,
 οὐδὲ ἐφυλάξατε νόμον φρικτῶς·
 καὶ ταχέως ἐπιστήσεται ὑμῖν ὄλεθρος,
 ὅτι κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσιν γίνεται.
 Ὁ γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐστιν ἐλέους, 10
 δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται·
 οὐ γὰρ ὑποστελεῖται πρόσωπον ὁ πάντων δεσπότης,
 οὐδὲ ἐντραπήσεται μέγεθος·
 μικρὸν γὰρ καὶ μέγαν αὐτὸς ἐποίησεν,
 ὁμοίως δὲ προνοεῖται τῶν πάντων· 15
 τοῖς δὲ κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφίσταται ἔρευνα.

***II²175 / T cap. A 7, 14**

Τοῦ Χρυσοστόμου·

Ἦ τῶν ἀρχομένων πονηρία τὴν τῶν πονηρευομένων ἀρχόντων ἐ-
 πισπᾶται ἀρχήν. 20

19 – 20 *II²175 IOHANNES CHRYSOSTOMUS (deest apud Haidacher), re vera THEODRETUS CYRENSIS, *De providentia orationes*, VII (PG 83, 685, 5–6)

18 – 20 *II²175 T cap. A 7, 14 (19vB[19]20–22); H^{III} cap. A 5, 14; R cap. A 7, 14; deest in PML^b

1 γεγαυρωμένοι R 7 post φρικτῶς *nulla interpunctio in T R* 8 ἐπιστήσει H^{III}
 10 γὰρ] δὲ R 14 αὐτὸς] ὁ θεὸς R 16 δὲ] γὰρ R 19 – 20 ἐπισπᾶται] *scripsi*,
 ἐπίσταται T H^{III} R (cf. *II²188 / T cap. A 9, 5), ἐπεσπάσατο *ed.*

***Π²176 / T cap. A 7, 15**

Τοῦ Θεολόγου·

Κρατεῖς γὰρ οὐ τῷ κολάζειν ἁμαρτάνοντας, ἀλλὰ τῷ σπουδάζειν ὅπως μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν ἁμαρτήσονται.

5

***Π²177 / T cap. A 7, 16**

Τοῦ αὐτοῦ·

Κακῶν διδασκάλων κακὰ τὰ μαθήματα, μᾶλλον δὲ πονηρῶν σπερμάτων πονηρὰ τὰ γεώργια.

3 – 4 ***Π²176** GREGORIUS NAZIANZENUS, *Epistulae*, X, 7 (ed. Galloway, I, p. 14) 7 – 8
***Π²177** GREGORIUS NAZIANZENUS, *In Theophania (Orat. 38)*, 5, 11–13 (ed. Moreschini, p. 110–112)

2 – 4 ***Π²176** T cap. A 7, 15 (19vB[23]24–27); H^{III} cap. A 5, 15; R cap. A 7, 16; *deest in PML*^b 6 – 8 ***Π²177** T cap. A 7, 16 (19vB[27]28–31); H^{III} cap. A 5, 16; R cap. A 7, 15; *deest in PML*^b

***Π²176** (a) T (b) Τοῦ αὐτοῦ H^{III} R ***Π²177** (a) T H^{III} (b) Τοῦ Θεολόγου R

4 μὴ] *om.* T H^{III} ἁμαρτήσονται R

Π¹ /
K cap. A 7

Τίτλος η' Περὶ ἀρχομένων, ὅτι ἐξομοιοῦνται οἱ ἀρχόμενοι
τοῖς τῶν ἀρχόντων ἥθεσιν.

*Π²178 / T cap. A 8, 1

Τῶν Παροιμιῶν·

Βασιλέως ὑπακούοντος λόγον ἄδικον,
πάντες οἱ ὑπ' αὐτὸν παράνομοι.

5

Π¹250 /
K cap. A 7, 3

*Π²179 / T cap. A 8, 2

Σιράχ·

Κατὰ τὸν κριτὴν τοῦ λαοῦ, καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτοῦ,
καὶ κατὰ τὸν ἡγούμενον τῆς πόλεως, οἱ κατοικοῦντες αὐτήν.

10

9 – 10 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 9.4./4. (ed. Ihm, p. 209–210)

5 – 6 *Π²178 Prov. 29, 12¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 140) 9 – 10 *Π²179 Sir. 10, 2¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 72)

1 – 2 Titlos T^{txt} (19vB32–34) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. A 8 titlos [Π¹ / K cap. A 7 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 6 *Π²178 T cap. A 8, 1 (20rA[1]2–4); H^{III} cap. A 6, 1; R cap. A 8, 1 8 – 10 *Π²179 T cap. A 8, 2 (20rA[4]5–8); H^{III} cap. A 6, 2; R cap. A 8, 2

1 [τίτλος] om. A^{III} pin R^{pin} η'] ζ' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} pin (ζ' *secund. ser.*)

*Π²178 (a) T H^{III} (b) s. a. R *Π²179 *praem.* τοῦ T

6 αὐτῶν T H^{III}

***Π²180 / T cap. A 8, 3**Π²251 /
K cap. A 7, 4

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ εἰς τὸν α΄ ψαλμόν·

- Αἱ κατὰ τὸν βίον λαμπρότητες συνεμφανίζουσιν ἑαυταῖς καὶ τοὺς
βίους τῶν περιβλέπτων. Καὶ στρατιῶται μὲν ὡς τὰ πολλὰ τοῖς
5 στρατοπεδάρχαις ἐξομοιοῦνται, οἱ δὲ ἐν ταῖς πόλεσι δῆμοι ζη-
λοῦσι τοὺς ἐν δυνάμει. Καὶ ὅλως ἐπειδὴν τὸ τοῦ ἐνὸς κακὸν μιμή-
σεως τοῖς πολλοῖς ἄξιον νομισθεῖν, οἰκείως καὶ προσηκόντως λεχ-
θήσεται λοιμός τις ἐπιπολάζειν τῷ βίῳ. Τὸ γὰρ ἐν κακίᾳ περίβλεπ-
τον πολλοὺς εἰς τὸν ὅμοιον ζῆλον τῶν εὐολισθήτων ἐφέλκεται.
10 Ἐπεὶ οὖν ἄλλος ἐξ ἄλλου τῆς φθορᾶς ἀναπίμπλαται, λοιμώσσειν
τὰς ψυχὰς οἱ τοιοῦτοι λεγέσθωσαν.

***Π²181 / T cap. A 8, 4**

Τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου τοῦ φιλοσόφου καὶ μάρτυρος·

- Ἐὰν μὴ οἱ ἄρχοντες φιλοσοφήσουσιν, οἱ ἀρχόμενοι οὐκ ἂν εἶεν εὐ-
15 δαίμονες.

14 – 15 Ἐὰν – εὐδαίμονες] cf. Plat., *Resp.* V, 473c11–e5

3 – 11 *Π²180 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum I*, 6 (PG 29, 225, 48 – 228, 8) 14 – 15 *Π²181 IUSTINUS MARTYR, *Apologia pro Christianis ad Antoninum imperatorem*, I, 3,3 (14–15) (ed. Munier, p. 132); Holl, n° 95, 7–8

2 – 11 *Π²180 T cap. A 8, 3 (20rA[9]10–28); H^{III} cap. A 6, 3; R cap. A 8, 3 13 – 15 *Π²181 T cap. A 8, 4 (20rA[29]30–32); H^{III} cap. A 6, 4; R cap. A 8, 5

*Π²180 (a) T R ἐκ τοῦ] *om.* R (b) Τοῦ ἁγίου Βασιλείου H^{III} *Π²181 Τοῦ ἁγίου] *om.* R ἰουστίνου T τοῦ] *om.* H^{III} R

7 ἄξιον τοῖς πολλοῖς νομισθῇ R (= *ed.*) 8 ἐπιπολάζων R 10 – 11 λοιμώσσειν – ψυχὰς] *scripsi* (Π¹ *et ed.*), λοιμώσσειν ταῖς ψυχαῖς R, λοιμοὶ τὰς ψυχὰς T H^{III} 14 φιλοσοφήσωσιν R

***II²182 / T cap. A 8, 5**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ Μωϋσέως βίου·

Ἐπειδὴν ἡγεμῶν ἄρξεται καθηδुπαθεῖν καὶ πρὸς τὸν ἀβροδίατον
ἀποκλίνειν βίον, σύμπαν ὀλίγου δεῖν τὸ ὑπήκοον τὰς γαστροὺς καὶ
τῶν μετὰ γαστέρα προσαναρρήγνυσιν ἔξω τῶν ἀναγκαίων ἐπιθυ- 5
μίας, εἰ μὴ τινες εὐμοιρία χρήσαιντο φύσεως, ψυχὴν οὐκ ἐπίβου-
λον, ἀλλ' εὐμενῇ καὶ ἴλεω κτησάμενοι. Ἐὰν δὲ αὐστηροτέραν καὶ
σεμνοτέραν ἔληται προαίρεσιν, καὶ οἱ λίαν αὐτῶν ἀκράτορες με-
ταβάλλουσιν πρὸς ἐγκράτειαν, ἢ φόβῳ ἢ αἰδοῖ σπουδάζοντες ὑ-
πόληψιν ἐμποιεῖν ὅτι ζηλωταὶ τῶν ὁμοίων εἰσίν. 10

***II²183 / T cap. A 8, 6**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ προνοίας·

Ἀεὶ πρὸς τὰ ὁμοιότροπα ἀδικοῦσιν ἀπολογία τὰ τῶν κρειττόνων.

3 – 10 *II²182 PHILO IUDAEUS, *De vita Mosis*, I, 160–161 (ed. Cohn, p. 158, 18 – 159, 5) 13 *II²183 PHILO IUDAEUS, *De providentia*, locus non repertus; Harris 76.2; Royse 170 sub *Prov.* 2.39

2 – 10 *II²182 T cap. A 8, 5 (20rA[32–33]34–20rB18); H^{III} cap. A 6, 5; R cap. A 8, 6
12 – 13 *II²183 T cap. A 8, 6 (20rB[18]19–21); H^{III} cap. A 6, 6; R cap. A 8, 7

*II²182 μωϋσέως T H^{III}, μωσέως R *II²183 ἐκ τοῦ] *om.* R

3 καθηδुπαθεῖν T H^{III} ἀβροδίατον H^{III}, αβρο- T 4 ὀλίγου δεῖν] ὀλεῖσθαι δεῖ (-i- e *corr.*) R τὰς] *correxī* (ed.), τῶν T H^{III} R 5 πρὸς ἀναρρήγνυσιν T H^{III}, πρὸς ἀναρρήδοσιν R 5 – 6 ἐπιθυμίας] *correxī* (ed.), ἐπιθυμιῶν T R, ἐπιθυμῶν H^{III} 7 ἰλέω H^{III}, ἴλεω T αὐστηροτέραν T H^{III}

Τίτλος θ' Περὶ ἀρχομένων, ὅτι πρὸς τὰς προαιρέσεις τῶν ἀρχομένων τὰς μοχθηράς, οὕτω καὶ ἄρχοντας λοιμοὺς καθιστᾷ τὸ θεῖον κρίμα.

***Π²184 / T cap. A 9, 1**

5 Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

...βασιλεύων ἄνθρωπος ὑποκριτῆς
ὑπὸ δυσκολίας λαοῦ.

***Π²185 / T cap. A 9, 2**

Ὡσὴ προφήτου·

10 Ἔσται καθὼς ὁ λαός, οὕτως καὶ ὁ ἱερεὺς.

***Π²186 / T cap. A 9, 3**

Ἀμῶς προφήτου·

Δώσω αὐτοῖς ἄρχοντας κατὰ τὰς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐμπαίχται κυριεύσουσιν αὐτῶν.

13 – 14 cf. Is. 3, 4 (σ'), Ez. 15, 5 et *Π²188 / T cap. A 9, 5

6 – 7 *Π²184 Iob 34, 30¹⁻² 10 *Π²185 Os. 4, 9 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 154)

13 – 14 *Π²186 Am., locus non repertus

1 – 3 Titlos T^{txt} (20rB22–26) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 5 – 7

*Π²184 T cap. A 9, 1 (20rB[26]27–28); H^{III} cap. A 7, 1; R cap. A 9, 1 9 – 10

*Π²185 T cap. A 9, 2 (20rB[29]30–31); H^{III} cap. A 7, 2; R cap. A 9, 2 12 – 14

*Π²186 T cap. A 9, 3 (20rB[31]32–34); H^{III} cap. A 7, 3; R cap. A 9, 3

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} θ'] H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} pin
(ζ' *secund. ser.*) 2 μοχθηράς] *πονηράς* R 3 κρίμα H^{III} txt A^{III} txt, *κρίμα* T^{txt}

*Π²184 (a) T H^{III} ἰώβ T (b) *s. a. R* *Π²185 ὡσὴ H^{III} προφήτου] *om.* H^{III} R *Π²186
ἀμῶς H^{III} προφήτου] *om.* R

6 ἄνθρωπον ὑποκριτὴν LXX 13 – 14 καὶ – αὐτῶν] *om.* R 13 ἐμπαίχται H^{III},
ἐμπέκται T

***II²187 / T cap. A 9, 4**

Ἦσαϊου προφήτου·

Ἐπίστησον νεανίσκους ἄρχοντας αὐτῶν, καὶ ἐμπαϊκται κυριεύ-
σουσιν αὐτῶν.

***II²188 / T cap. A 9, 5**

5

Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου·

Ἡ τῶν ἀρχομένων πονηρία τὴν τῶν πονηρευομένων ἀρχόντων
ἐπισπᾶται ἀρχήν. Ὅνῃσιν γὰρ οὐδεμίαν παρὰ τῶν καλῶς ἡγησα-
μένων ἐλκύσαι θελήσαντες, ἀλλὰ τῇ μοχθηρίᾳ τοῦ τρόπου τὴν
ἐκείνων διδασκαλίαν ἐξυβρίσαντες, τῆς θείας ἐπιμελείας ἑαυτοὺς 10
ἀπεστέρησαν· εἴτα τῆς θείας γυμνωθέντες οἰκονομίας, ὑπὸ ἐναν-
τίων ἡγεμονεύεσθαι ἐτάχθησαν. Δώσω γὰρ αὐτοῖς φησιν ἄρχοντας
κατὰ τὰς καρδίας αὐτῶν· πάτταλοι γὰρ παττάλοις συγκρούονται.

12 Δώσω – ἄρχοντας] Is. 3, 4 (σ') 13 κατὰ – αὐτῶν] Ez. 14, 5

3 – 4 *II²187 Is. 3, 4 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 292–293) 7 – 11 *II²188 Ἡ –
οἰκονομίας] IOHANNES CHRYSOSTOMUS (deest apud Haidacher), re vera THEODO-
RETUS CYRENSIS, *De providentia orationes*, VII (PG 83, 685, 5–12) 11 – 13 ὑπὸ –
συγκρούονται] locus non repertus

2 – 4 *II²187 T cap. A 9, 4 (20vA[1]2–4); H^{III} cap. A 7, 4; deest in R 6 – 13
*II²188 T cap. A 9, 5 (20vA[5]6–22); H^{III} cap. A 7, 5; R cap. A 9, 4

*II²188 Τοῦ – Ἰωάννου] om. R ιωαννου T

3 ἐμπέκται T 8 ἐπισπᾶται] *scripsi*, ἐπισπαται R^{a. c.} ut videtur, ἐπίσταται T H^{III} R^{p. c.}
(cf. *II²175 / T cap. A 7, 14), ἐπεσπάσατο *ed.* 9 θελήσαντες] *praem.* μὴ T H^{III}
10 – 11 τῆς – εἴτα] om. H^{III} 12 – 13 Δώσω – αὐτῶν] om. H^{III} 13 ἐκκρούονται R

Τίτλος ι' Περὶ ἀρχόντων, ὅτι χρή κατὰ τὸν τύπον τοῦ κυρίου δι' ὑποδειγμάτων ἀγαθῶν ἀνάγειν πρὸς ἀρετὴν τὸ ὑπήκοον, καὶ προσφιλῇ ποιεῖν ἑαυτοῖς τὸν λαόν.

***Π²189 / T cap. A 10, 1**

5 Τοῦ Σιράχ·

Προσφιλῇ συναγωγῇς ἑαυτὸν ποίει,
καὶ μὴ ἀμάρτανε εἰς πλῆθος πόλεως.

***Π²190 / T cap. A 10, 2**

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου·

10 Ὑμεῖς ἐστέ τὸ ἄλλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἄλλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; Εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ὑμεῖς ἐστέ τὸ φῶς τοῦ κόσμου.

6 *Π²189 Προσφιλῇ – ποίει] Sir. 4, 7¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 53) 7 καὶ – πόλεως] Ibid. 7, 7¹ (Wahl, p. 63) **10 – 12 *Π²190** Matth. 5, 13–14

1 – 3 Titlos T^{txt} (20vA23–28) H^{III} ^{txt} A^{III} R (cf. *etiam* Π suppl. / PML^b cap. A 10 titlos); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} ^{pin} (lac.) **5 – 7 *Π²189** T cap. A 10, 1 (20vA[29]30–32); H^{III} cap. A 8, 1; R cap. A 10, 1 **9 – 12 *Π²190** T cap. A 10, 2 (20vA[33]34–20vB6); H^{III} cap. A 8, 2; R cap. A 10, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{III} ^{pin} R^{pin} ι'] η' H^{III} ^{txt} A^{III} ^{txt}, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} ^{pin} (η' *secund. ser.*) **3** ἑαυτοῖς ποιεῖν R

***Π²189** (a) T H^{III} (b) Παροιμιῶν R ***Π²190** (a) T R Εὐαγγελίου] *om.* R (b) Ματθαῖος (-αί- *cod.*) H^{III}

6 συναγωγῇς ἑαυτὸν] *sic* T H^{III} (cf. *Π²2817 / PML^b cap. X 1, 5), συναγωγῇ σεαυτὸν R

***Π²191 / T cap. A 10, 3**

Καὶ μετ' ὀλίγα·

Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

5

***Π²192 / T cap. A 10, 4**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ·

Εἶπεν ὁ κύριος· Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.

***Π²193 / T cap. A 10, 5**

10

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ·

Εἶπεν ὁ κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. Οὐχ' οὕτως δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ὅς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέ-
 γας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος, καὶ ὅς ἂν θέλῃ ὑμῶν εἶναι
 πρῶτος, ἔσται πάντων ἔσχατος, ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν
 αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

3 – 5 *Π²191 Matth. 5, 16 8 *Π²192 Εἶπεν – κύριος] cf. Matth. 11, 25 8 – 9
 Μάθετε – ὑμῶν] Ibid. 11, 29 12 – 18 *Π²193 Matth. 20, 25–28

2 – 5 *Π²191 T cap. A 10, 3 (20vB[6]7–11); H^{III} cap. A 8, 3; R cap. A 10, 3 7 – 9
 *Π²192 T cap. A 10, 4 (20vB[12]13–16); H^{III} cap. A 8, 4; R cap. A 10, 4 11 – 18
 *Π²193 T cap. A 10, 5 (20vB[17]18–32); H^{III} cap. A 8, 5; R cap. A 10, 5

*Π²192 Ἐκ] om. R *Π²193 Ἐκ] om. R

3 εἶδωσιν T 4 ὑμῶν²] ἡμῶν R 8 πρᾶος εἰμί R, πραῦς εἰμι T 12 Οἴδατε] om. R
 14 ἂν] ἐὰν R 15 ὑμῶν²] ἐν ὑμῖν R 16 ὥσπερ] καὶ γὰρ H^{III}

***Π²194 / T cap. A 10, 6**

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου·

Ἦν ὁ Ἰησοῦς ποιῶν καὶ διδάσκων.

***Π²195 / T cap. A 10, 7**

5 Ἐκ τοῦ αὐτοῦ·

Ἐγένετο φιλονεικία ἐν τοῖς μαθηταῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι
μείζων. Εἶπεν δὲ ὁ κύριος· Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν
αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. Ὑμεῖς δὲ
οὐχ' οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ
10 ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. Τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ δια-
κονῶν; Οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; Ἐγὼ δὲ εἰμὶ ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακο-
νῶν.

***Π²196 / T cap. A 10, 8**

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην·

15 Εἶπεν ὁ κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· Ὑμεῖς φωνεῖτέ με Ὁ διδά-
σκαλος καὶ Ὁ κύριος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. Εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα
ὑμῶν τοὺς πόδας, ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε
ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας· ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα κα-
θὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε.

3 *Π²194 Luc., locus non repertus
*Π²196 Ioh. 13, 12–15

6 – 12 *Π²195 Luc. 22, 24–27

15 – 19

2 – 3 *Π²194 T cap. A 10, 6 (20vB[33]34); H^{III} cap. A 8, 6; R cap. A 10, 6

5 – 12

*Π²195 T cap. A 10, 7 (21rA[mg]1–13); H^{III} cap. A 8, 7; R cap. A 10, 7

14 – 19

*Π²196 T cap. A 10, 8 (21rA[14]15–25); H^{III} cap. A 8, 8; R cap. A 10, 8

*Π²194 λουκᾶν T Εὐαγγελίου] om. H^{III} R *Π²195 Ἐκ] om. H^{III} R *Π²196 ἰωαννην
T

9 νεότερος T 11 Οὐχὶ ὁ] οὐχ' ὁ T H^{III} 15 φωνεῖτε με T 18 δέδωκα R 19 ποι-
εῖτε] sic T H^{III} R

***II²197 / T cap. A 10, 9**

Ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον α' ἐπιστολῆς·

Τύπος γίνου τῶν πιστῶν· ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ.

***II²198 / T cap. A 10, 10**

5

Ἐκ τῆς πρὸς Τίτον·

...περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀφθονίαν, σεμνότητα, λόγον ὑγιῆ, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ, μηδὲν ἔχων λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦλον.

***II²199 / T cap. A 10, 11**

10

Τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ ἀπολογητικοῦ·

Οὗτος ὁρος πάσης πνευματικῆς προστασίας, πανταχοῦ τὸ καθ' ἐ-
αυτὸν παρορᾷ πρὸς τὸ τῶν ἄλλων συμφέρον.

3 – 4 *II²197 I Tim. 4, 12 7 – 9 *II²198 Tit. 2, 7–8 12 – 13 *II²199 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Apologetica* (Orat. 2), 54, 22–23 (ed. Bernardi, p. 164)

2 – 4 *II²197 T cap. A 10, 9 (21rA[25]26–28); H^{III} cap. A 8, 9; R cap. A 10, 9 6 – 9 *II²198 T cap. A 10, 10 (21rA[29]30–21rB3); H^{III} cap. A 8, 10; R cap. A 10, 10 11 – 13 *II²199 T cap. A 10, 11 (21rB[4–5]6–9); H^{III} cap. A 8, 11; R cap. A 10, 11

*II²197 ἐπιστολῆς α' H^{III} *II²198 Ἐκ τῆς] *om.* R *II²199 Τοῦ – Γρηγορίου] *om.* R γρηγόριου T ἐκ – ἀπολογητικοῦ] *om.* H^{III}

3 ἀστροφῇ R^{a.c.} 7 πάντας ἑαυτὸν H^{III} 8 ἀφθονίαν] ἀδιαφθορίαν R

***II²200 / T cap. A 10, 12**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ πρὸς τοὺς λέγοντας αὐτὸν ἐπιθυμεῖν τῆς καθέ-
δρας Κωνσταντινουπόλεως·

Οὐκ ἐξ ὧν χαριούμεθα σκοποῦμεν, ἀλλ' ἐξ ὧν ὠφελήσομεν.

5

***II²201 / T cap. A 10, 13**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν τετραστίχων·

Ἦ μὴ διδάσκειν, ἢ διδάσκειν τῷ τρόπῳ.

Μὴ τῇ μὲν ἔλκειν, τῇ δ' ἀπωθεῖσθαι χεροῖν.

Ἦττον δεήσει τοῦ λέγειν, πράττων ἃ δεῖ.

10 Γραφεὺς διδάσκει <***> πλέον τοῖς ἐκτύποις.

***II²202 / T cap. A 10, 14**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς γ' ἐπιστολῆς·

Οὐδὲν οὕτω πείθει τοὺς πολλοὺς ὡς πράξις, ἢ σιωπῶσα παραίνε-
σις.

7 Ἦ – τρόπῳ] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 15.9./9. (ed. Ihm, p. 359)

4 *II²200 GREGORIUS NAZIANZENUS, *De seipso et ad eos qui ipsum cathedram Constantinopolitanam affectare dicebant* (Orat. 36), 2, 28–29 (ed. Moerschini, p. 246)
7 – 10 *II²201 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Carmina*, I, 2, 33 (*Tetrastichae sententiae*), 13–16 (PG 37, 929, 3–6) 13 – 14 *II²202 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Epistulae*, LXXVII, 4 (ed. Gallay, I, p. 95)

2 – 4 *II²200 T cap. A 10, 12 (21rB[10–11]12–13); H^{III} cap. A 8, 12; R cap. A 10, 12
6 – 10 *II²201 T cap. A 10, 13 (21rB[14]15–20); H^{III} cap. A 8, 13; R cap. A 10, 13
12 – 14 *II²202 T cap. A 10, 14 (21rB[21]22–24); H^{III} cap. A 8, 14; R cap. A 10, 14

*II²200 Τοῦ αὐτοῦ] om. R *II²201 τετραστίχων] ἐπῶν T H^{III}

4 σκοπῶμεν R 8 ἀποθεῖσθαι χairoῖν T H^{III} 9 δεήσει R 9 – 10 λέγειν – Γρα-
φεὺς] λέγειν πράττων ἃ δεῖ· γραφεὺς R, λέγειν πράττων· ἃ δεῖ γραφεὺς H^{III}, *nulla
interpunctio in T* 10 πλέον] *praem.* καὶ R (*praem.* τὸ L^a [= ed.]), in T H^{III} *versus
claudicat* (cf. etiam *II²2691 / PML^b cap. Y 3, 8) 13 πρᾶξις R ἢ] ἢ H^{III}

***II²203 / T cap. A 10, 15**

Τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τῶν εἰς τὰς Πράξεις·

Οὐδὲν διδασκάλου ψυχρότερον, ἐν λόγοις μόνον φιλοσοφοῦντος.

***II²204 / T cap. A 10, 16**

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων·

5

Τὸ λέγειν ἄνευ τοῦ πράττειν, ἀτελές.

3 *II²203 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *In Acta apostolorum*, I, 3 (PG 60, 18, 12–13)

6 *II²204 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Exodum*, locus non repertus (ed. Petit, p. 303.27); Royse 170 sub QE 2.110

2 – 3 *II²203 T cap. A 10, 15 (21rB[24–25]26–27); H^{III} cap. A 8, 15; R cap. A 10, 15

5 – 6 *II²204 T cap. A 10, 16 (21rB[28]29–30); H^{III} cap. A 8, 16; R cap. A 10, 16

*II²203 ἐκ τῶν] ἐκ τοῦ H^{III}, *om.* R *II²204 φιλονος T^{a.c.} ἐκ – ζητημάτων] *om.* H^{III}
R

6 Τὸ] τοῦ T

Τίτλος ια' Περὶ ἀρχόντων καὶ προεστώτων, ὅτι χρή πυκνότερον ταῖς νοουθεσίαις καὶ διαμαρτυρίαις χρῆσθαι αὐτοὺς πρὸς τὸν λαόν, πρὸς τὸ ἑαυτῶν ἀκίνδυνον.

***II²205 / T cap. A 11, 1**

5 Ἀπὸ τοῦ Δευτερονομίου·

Ἄκουε, Ἰσραήλ, διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τὸν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· Τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον δέδωκα πρὸ προσώπου ὑμῶν, τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν κατάραν· ἔκλεξαι τὴν ζωὴν, ἵνα ζῇς σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, καὶ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἔχεσθαι αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο ζωὴ σου καὶ μακρότης ἡμερῶν σου.

***II²206 / T cap. A 11, 2**

Ἰησοῦ τοῦ Ναυῖ·

Εἶπεν Ἰησοὺς πρὸς τὸν λαόν· Φοβήθητε τὸν κύριον· λατρεύσατε αὐτῷ ἐν εὐθύτητι καὶ ἐν δικαιοσύνῃ. Εἰ δὲ μὴ ἀρέσκει ὑμῖν λατρεύειν τῷ κυρίῳ, ἔλθετε ὑμῖν ἑαυτοῖς σήμερον τίνι λατρεύσητε,

6 *II²205 Ἄκουε, Ἰσραήλ] Deut. 27, 9 **6 – 11** διαμαρτύρομαι – σου] Ibid. 30, 19–20 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 149) **14** *II²206 Εἶπεν – λαόν] Ios. 24, 2
14 – 140, 4 Φοβήθητε – ἐστίν] Ibid. 24, 14–15 (quibusdam omissis; Wahl, *Josua-Text*, p. 20–21)

1 – 3 Titlos T^{txt} (21rB31–21vA1) H^{III} txt A^{III} R (cf. *etiam* II suppl. / PML^b cap. A 11 titlos); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) **5 – 11** *II²205 T cap. A 11, 1 (21vA[2]3–14); H^{III} cap. A 9, 1; R cap. A 11, 1 **13 – 140, 4** *II²206 T cap. A 11, 2 (21vA[15]16–29); H^{III} cap. A 9, 2; R cap. A 11, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ια'] θ' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} pin (θ' *secund. ser.*)

*II²205 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R *II²206 Ἰησοῦ T ναῖ R

8 ἔκλεξαι] *praem.* καὶ R (= LXX) ζωὴν] πρώτην R **10** ἔχεσθαι] ἔρχεσθαι T H^{III} (cf. *app. crit.*) μακρότης] μακαριότης T H^{III} **14** Ἰησοὺς T H^{III}, κύριος R **15** ἀρέσκει T H^{III} **16** ἑαυτοὺς H^{III} λατρεύσηται T H^{III}

εἴτε τοῖς θεοῖς τῶν πατέρων ὑμῶν τοῖς ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ,
εἴτε τοῖς θεοῖς τῶν Ἀμορραίων, ἐν οἷς ὑμεῖς κατοικεῖτε ἐπὶ τῆς γῆς
αὐτῶν· ἐγὼ δὲ καὶ ὁ οἶκος μου λατρεύσομεν τῷ κυρίῳ, ὅτι ἅγιος
ἐστίν.

***II²207 / T cap. A 11, 3**

5

Βασιλειῶν α'.

Ἐπορεύετο Σαμουὴλ ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτόν, καὶ ἐκύκλου Βεθὴλ
καὶ τὴν Γαλγάλα καὶ τὴν Μασφάθ, καὶ ἐδίκαζεν τὸν Ἰσραὴλ ἐν
πᾶσιν τοῖς ἡγιασμένοις τούτοις.

***II²208 / T cap. A 11, 4**

10

Τῶν Παροιμιῶν·

Γνωστῶς ἐπιγνώση ψυχὰς ποιμνίου σου,
καὶ ἐπιστήσεις καρδίαν σου σαῖς ἀγέλαις.

***II²209 / T cap. A 11, 5**

Ἡσαΐου προφήτου·

15

Μέγα σοι ἐστὶν τὸ κληθῆναι σε παῖδα μου, τοῦ στήσαι τὰς φυλὰς
Ἰακώβ, καὶ τὴν διασπορὰν τοῦ Ἰσραὴλ ἐπιστρέψαι.

7 – 9 *II²207 I Reg. 7, 16 (Wahl, *1 Samuel-Text*, p. 49) 12 – 13 *II²208 Prov. 27,
23¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 134) 16 – 17 *II²209 Is. 49, 6 (Wahl, *Propheten-
zitate*, p. 419)

6 – 9 *II²207 T cap. A 11, 3 (21vA[30]31–21vB2); H^{III} cap. A 9, 3; R cap. A 11, 3
11 – 13 *II²208 T cap. A 11, 4 (21vB[3]4–6); H^{III} cap. A 9, 4; R cap. A 11, 4
15 – 17 *II²209 T cap. A 11, 5 (21vB[7]8–11); H^{III} cap. A 9, 5; R cap. A 11, 5

*II²208 Τῶν] *om.* R *II²209 προφήτου] *om.* R

1 ἡμῶν R ἐν τῷ] *om.* R πέρα H^{III} 3 λατρεύσωμεν T H^{III} 3 – 4 ἅγιός ἐστιν R
8 γαλγαλα T, γαλλά R (γάλγαλα A^{III}) μασφάθ H^{III} a. c. ut videtur R ἐν] *om.* R 12
γνωστὸς H^{III} 17 ἱακὼβ T

***II²210 / T cap. A 11, 6**

Καὶ μεθ' ἕτερα·

Ἀναβόησον ἐν ἰσχύϊ καὶ μὴ φείσῃ, ὥς σάλπιγγα ὑψώσον τὴν φωνήν σου, καὶ ἀνάγγειλον τῷ λαῷ μου τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, καὶ
 5 τῷ οἴκῳ Ἰακώβ τὰς ἀνομίας αὐτῶν.

***II²211 / T cap. A 11, 7**

Ἱερεμίου προφήτου·

Εἰ ἔστησαν ἐν τῇ ὑποστάσει μου, φησὶν κύριος, καὶ ἤκουσαν τῶν λόγων μου, ἐδίδασκον ἂν τὸν λαόν μου, καὶ ἀπέστρεφον αὐτοὺς
 10 ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν.

***II²212 / T cap. A 11, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

Εἶπεν κύριος· Ἐὰν ἐξαγάγῃς τίμιον ἐξ ἀναζίου, στόμα μου ἔσῃ. Μὴ ἀφέλῃς ῥῆμα· ἴσως ἀκούσονται καὶ ἀποστραφήσονται ἕκαστος
 15 ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηραῖς.

3 – 5 *II²210 Is. 58, 1 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 448–449) 8 – 10 *II²211 Ier. 23, 22 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 550–551) 13 *II²212 Εἶπεν – ἔσῃ] Ier. 15, 19 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 529) 13 – 15 Μὴ – πονηραῖς] Ibid. 33, 2–3 (Wahl, p. 561)

2 – 5 *II²210 T cap. A 11, 6 (21vB[11]12–17); H^{III} cap. A 9, 6; R cap. A 11, 6
 7 – 10 *II²211 T cap. A 11, 7 (21vB[18]19–24); H^{III} cap. A 9, 7; R cap. A 11, 7
 12 – 15 *II²212 T cap. A 11, 8 (21vB[25]26–31); H^{III} cap. A 9, 8; R cap. A 11, 8

*II²211 ἱερεμίου T, ἱερεμίας H^{III} προφήτου] om. R

4 τῷ – μου] *scripsi* (LXX), τὸν λαόν μου T H^{III}, τῷ λαῷ σου R 5 Ἰακώβ T 8 – 9 τὸν λόγον μου T H^{III} (*cf. etiam* *II²171 / T cap. A 7, 10) 13 στόμα] *praem.* ὥς τὸ H^{III} (*cf. LXX*) 14 ἀφελεῖς R ἀκούσονται R ἀποστραφήσονται R 15 αὐτοῦ R (= LXX)

***II²213 / T cap. A 11, 9**

Ἰεζεκιήλ προφήτου·

Καὶ σύ, υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ στόματός μου λόγον, καὶ ἀπειλήσῃ αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ, ἐν τῷ λέγειν με τῷ ἀνόμῳ ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτοῦ, τοῦ ζῆν αὐτόν. Καὶ σὺ ἐὰν διαστείλῃ τῷ ἀνόμῳ, καὶ μὴ ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ καὶ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, ὁ ἄνομος ἐκείνος ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ σὺ τὴν ψυχὴν σου ῥύσῃ. Καὶ ἐν τῷ ἀποστρέφειν δίκαιον ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ ποιήσῃ παράπτωμα, καὶ δώσω τὴν βάσανον εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, αὐτὸς ἀποθανεῖται, διότι οὐ διεστείλω αὐτῷ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ ἀποθανεῖται, διότι οὐ μὴ μνησθῶσιν αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω. Σὺ δὲ ἐὰν διαστείλῃ τῷ δικαίῳ τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν, καὶ αὐτὸς μὴ ἁμάρτη, ὁ δίκαιος ζῶν ζήσεται, ὅτι διεστείλω αὐτῷ, καὶ σὺ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ῥύσῃ.

***II²214 / T cap. A 11, 10**

Τοῦ Σιράχ·

Σοφὸς τὸν ἑαυτοῦ λαὸν παιδεύσει,
καὶ μακαριοῦσιν αὐτὸν πάντες οἱ ὁρῶντες.
Ὁ γὰρ σοφὸς ἐν λαῷ αὐτοῦ κληρονομήσει πίστιν,
καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

3 – 16 *II²213 Ez. 3, 17–21 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 612–615) 19 *II²214 Σοφὸς – παιδεύσει] Sir. 37, 23¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 148) 20 καὶ – ὁρῶντες] Ibid. 37, 24² (Wahl, p. 148) 21 – 22 Ὁ – αἰῶνα] Ibid. 37, 26¹⁻² (Wahl, p. 148)

2 – 16 *II²213 T cap. A 11, 9 (21vB[31]32–22rA22); H^{III} cap. A 9, 9; R cap. A 11, 9
18 – 22 *II²214 T cap. A 11, 10 (22rA[22]23–28); H^{III} cap. A 9, 10; R cap. A 11, 10

*II²213 ἰεζεκιήλ T προφήτου] om. H^{III} R *II²214 Τοῦ] om. R

4 ἀπειλήσει T 4 – 5 ἐμοῦ] ἐμοί R 5 ἀπόστρεψαι T 6 – 7 ὑποστρέψῃ T H^{III}
7 – 8 αὐτοῦ² – ἀδικίᾳ] om. T H^{III} 9 ἐν] ἐὰν H^{III} 11 – 12 διότι – ἀποθανεῖται] om. T H^{III} 13 χειρός σου] χειρὸς H^{III} 15 ζῶν] om. R 15 – 16 ψυχὴν ἑαυτοῦ R

***II²215 / T cap. A 11, 11**

Ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῆς·

- Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ, τοῦ μέλ-
 5 λοντος κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ
 καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως
 ἀκαίρως, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ
 καὶ διδαχῇ.

***II²216 / T cap. A 11, 12**

Ἐκ τῆς πρὸς Τίτον ἐπιστολῆς·

- 10 Λάλει καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς· μηδεὶς σου
 περιφρονεῖτω. Ὑπομίνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσ-
 σεσθαι.

***II²217 / T cap. A 11, 13**

Τῶν Πράξεων·

- 15 Εἶπεν ὁ Παῦλος· Διαμαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι
 καθαρὸς εἰμὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων ὑμῶν· οὐ γὰρ ὑπεστειλά-
 μην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ.

3 – 7 *II²215 II Tim. 4, 1–2 10 – 12 *II²216 Tit. 2, 15 – 3, 1 15 *II²217 Εἶπεν –
 Παῦλος] Act. 20, 18 15 – 17 Διαμαρτύρομαι – θεοῦ] Ibid. 20, 26–27

2 – 7 *II²215 T cap. A 11, 11 (22rA[29]30–22rB3); H^{III} cap. A 9, 11; R cap. A 11, 11
 9 – 12 *II²216 T cap. A 11, 12 (22rB[4]5–9); H^{III} cap. A 9, 12; R cap. A 11, 12
 14 – 17 *II²217 T cap. A 11, 13 (22rB[10]11–17); H^{III} cap. A 9, 13; R cap. A 11, 13

*II²215 Ἐκ τῆς] *om.* H^{III} R ἐπιστολῆς] *om.* R *II²216 Ἐκ τῆς] *om.* R ἐπιστολῆς]
om. R *II²217 Τῶν] *om.* R

4 κρῖναι T 4 – 5 αὐτοῦ – βασιλείαν] *om.* T H^{III} 6 ἀκαίρως] *om.* T H^{III} (*add.* A^{III})
 πᾶσι T 7 διδαχῇ T 10 καὶ¹] *om.* H^{III} 15 παυλος T 16 καθαρὸς εἰμὶ] καθαρὸς
 ἐγὼ T H^{III} 16 – 17 ἐπεστειλάμην H^{III}

***II²218 / T cap. A 11, 14**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ πρὸς Εὐνομιανούς·

Ὁ ἄθετῶν ἄθετεῖτω, καὶ ὁ ἀνομῶν ἀνομεῖτω· ἡμεῖς δὲ ἐωράκαμεν,
καὶ κηρύσσομεν. Ἐπ’ ὅρος ὑψηλὸν ἀναβησόμεθα, εἰ μὴ κάτωθεν
ἀκουοίμεθα. Εἰ δὲ καὶ φοβηθησόμεθα, ἡσυχάζοντες, οὐ κηρύσ- 5
σοντες.

***II²219 / T cap. A 11, 15**

Ἐκ τοῦ εἰς Ἀθανάσιον·

Οἱ καὶ τὰ ἄλλα ὧσιν εἰρηνικοὶ τε καὶ μέτριοι, τοῦτο γε οὐ φέ-
ρομεν ἐπικεικῆς εἶναι, θεὸν προδιδόναι διὰ τῆς ἡσυχίας· ἀλλὰ καὶ 10
λίαν εἰσὶν ἐνταῦθα πολεμικοὶ τε καὶ δυσμαχώτεροι· τοιοῦτον γὰρ
ἢ τοῦ ζήλου θερμότης, καὶ θᾶττον ἢ τι μὴ δέον παρακινήσειαν ἢ
δέον παραλείποιεν.

3 ὁ – ἀνομεῖτω] cf. Apoc. 22, 11

3 – 6 *II²218 GREGORIUS NAZIANZENUS, re vera *De Spiritu sancto* (Orat. 31), 3, 22–26 (ed. Gallay/Jourjon, p. 280) 9 – 13 *II²219 GREGORIUS NAZIANZENUS, *In laudem Athanasii* (Orat. 21), 25, 11–15 (ed. Mossay/Lafontaine, p. 162)

2 – 6 *II²218 T cap. A 11, 14 (22rB[18–19]20–26); H^{III} cap. A 9, 14; R cap. A 11, 14
8 – 13 *II²219 T cap. A 11, 15 (22rB[27]28–22vA3); H^{III} cap. A 9, 15; R cap. A 11, 15

*II²218 Τοῦ – Γρηγορίου] om. R ἐκ τοῦ] om. R *II²219 (a) T H^{III} (b) Τοῦ Θεολόγου, εἰς Ἀθανάσιον R

3 καὶ] om. R 4 κάτωθεν] καταθῶμεν (-θω-Τ) T H^{III} 5 – 6 κηρύσσομεν R 9 Οἱ] οἱ T τα ἄλλα T, τᾶλλα R 9 – 10 φέρομεν] sic T H^{III} R, φέρουσιν ed. 10 ἐπιείκειαν T H^{III} 11 δυσμαχώτεροι T H^{III} 12 τοῦ ζήλου] om. R παρακινήσειαν] scripsi (ed.), παρακινήσειεν H^{III} R, παρακινήσει ἐν T 13 παραλείποιεν R

Τίτλος ιβ' Περὶ ἀναρχίας, ὅτι ἐπιβλαβὴς καὶ ἐπικίνδυνος καὶ συγχύσεως αἰτία.

Π¹ /
K cap. A 8

<με'> Περὶ ἀναρχίας ἦτοι λαοῦ μὴ ἔχοντος ποιμένα καὶ ἄρχοντα, ὅτι ἐπιβλαβὲς τοῦτο καὶ συγχύσεως αἴτιον.

5

*Π²220 / T cap. A 12, 1

Ἀπὸ τῶν Κριτῶν.

Εἶπεν Μωϋσῆς πρὸς κύριον· Ἐπισκεψάσθω ὁ κύριος τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκὸς ἄνθρωπον ἐπὶ τὴν συναγωγὴν ταύτην, ὅστις ἐξελεύσεται πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ὅστις εἰσελεύσεται
10 πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ὅστις ἐξάξει αὐτούς, καὶ ὅστις εἰσάξει αὐτούς, καὶ οὐκ ἔσται ἡ συναγωγὴ κυρίου ὡς πρόβατα, οἷς οὐκ ἔστιν ποιμήν.

3 Marc. 6, 34

7 – 12 *Π²220 Iud., re vera Num. 27, 15–17

1 – 2 Titlos (a) T^{txt} (22vA4–7) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. A 9 titlos [Π¹ / K cap. A 8 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 3 – 4 Titlos (b) L^c pin (126vA29–31; cf. Π¹ / K cap. A 8 titlos [a–b]); *deest in* L^c txt (*fenestra*) 6 – 12 *Π²220 T cap. A 12, 1 (22vA[8]9–20); H^{III} cap. A 10, 1; R cap. A 12, 1; L^c cap. A 45, 1

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ιβ'] δέκατος H^{III} txt, ι' A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} pin (ι' *secund. ser.*) ἀναρχείας H^{III} txt, ἀναρχείας T^{txt} 1 – 2 καὶ¹ – αἰτία] *om.* A^{III} pin 3 με'] *supplevi*, μδ' L^c pin

*Π²220 (a) T H^{III} R Ἀπὸ τῶν] *om.* H^{III} R (b) s. a. L^c

7 μωϋσης T, μωσῆς R L^c Ἐπισκεψάσθω ὁ] ἐπισκεψάσθω τὲ L^c 7 – 8 πνευμάτων] πατέρων R 9 αὐτοῦ L^c 10 ἐξάξει] εἰσάξει L^c, ἐξετάζει R εἰσάξει] ἐξάξει L^c

***II²221 / T cap. A 12, 2**

Σχόλιον·

Ἐντεῦθεν γινῶναι ἐστὶν ὡς ἐπίβουλον καὶ εὐκαθαίρετον τὸ ἄναρχον.

II¹256 /
K cap. A 8, 1

***II²222 / T cap. A 12, 3**

5

Ἀπὸ τῶν Κριτῶν·

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν Ἰσραήλ· ἀνὴρ τὸ εὐ-
θὲς ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐποίει.

***II²223 / T cap. A 12, 4**

Τῶν Παροιμιῶν·

10

Οἷς μὴ ὑπάρχει κυβέρνησις, πίπτουσιν ὡς φύλλα.

***II²224 / T cap. A 12, 5**

Ὡσὲ προφήτου·

Ἀκούσατε λόγον κυρίου, υἱοὶ Ἰσραήλ, ὅτι κρίσις κυρίῳ πρὸς τοὺς

3 – 4 *II²221 *Scholion in Num. 27, 15–17* 7 – 8 *II²222 *Iud. 17, 6 (Wahl, Richter-Text, p. 39); vide etiam Iud. 21, 25 (Wahl, p. 42)* 11 *II²223 *Prov. 11, 14¹ (cf. *II²230 / T cap. A 12, 11; Wahl, Proverbien-Text, p. 57)* 14 – 147, 6 *II²224 *Os. 4, 1–4 (quibusdam omissis; Wahl, Prophetenzitate, p. 151–152)*

2 – 4 *II²221 *T cap. A 12, 2 (22vA[20]21–23); H^{III} cap. A 10, 2; R cap. A 12, 2; deest in L^c* 6 – 8 *II²222 *T cap. A 12, 3 (22vA[24]25–28); H^{III} cap. A 10, 3; R cap. A 12, 3; L^c cap. A 45, 2* 10 – 11 *II²223 *T cap. A 12, 4 (22vA[28]29–30); H^{III} cap. A 10, 4; R cap. A 12, 4; L^c cap. A 45, 3* 13 – 147, 6 *II²224 *T cap. A 12, 5 (22vA[31]32–22vB10); H^{III} cap. A 10, 5; R cap. A 12, 5; L^c cap. A 45, 4*

*II²222 Ἀπὸ τῶν] *om.* R L^c *II²223 (a) T H^{III} R Τῶν] *om.* R (b) Παροιμιῶν Σιράχ (*sic*) L^c *II²224 ὡσὲ H^{III}, ὁσὲ L^c προφήτου] *om.* H^{III} R L^c

3 – 4 ἄναρχον] ἄναρχον ἐστὶ R 11 Οἷς] ὡς (*rubricatoris vitio*) L^c ὑπάρχη T ὡς] ὡσπερ R (= LXX) 14 λόγον] λέγ L^c κυρίῳ] κυρίου T H^{III}

- κατοικοῦντας τὴν γῆν, διότι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια, οὐδὲ ἔλεος, οὐδὲ ἐπίγνωσις θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς· ἀρὰ καὶ ψεῦδος καὶ φόνος καὶ κλοπὴ καὶ μοιχεῖα ἐκκέχυται ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ αἵματα ἐφ’ αἵμασι μίσγουσιν. Διατοῦτο πενθήσει ἡ γῆ καὶ σμικρυνθήσεται σὺν πᾶσι τοῖς
- 5 κατοικοῦσιν αὐτήν, ὅπως μηδεὶς μήτε δικάζεται μὴ δὲ ἐλέγξη μηδένα.

*Π²225 / T cap. A 12, 6

Σχόλιον·

- Μάθωμεν διὰ τοῦ θεοῦ τούτου καὶ τῶν ἐξῆς, τί τὸ αἴτιον τῆς καταλαβούσης ἡμᾶς ἀναρχίας καὶ συγχύσεως, καὶ ὡς οὐκ ἄδικος ὁ θεὸς ὁ ἐπαφῆσας ἡμῖν τὴν καταδυναστείαν τὴν ἐξ ἐθνῶν. Ἐμολύναμεν γὰρ πρὸς τοῖς μυρίοις ἡμῶν ἀτοπήμασιν, καὶ ἐμφυλίῳ αἵματι τὴν ἁγίαν καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ σεβασμίαν τοῦ θεοῦ ἡμῶν πόλιν, ὡς καὶ μετανάστην γενέσθαι ταύτης τὸν τίμιον σταυρόν,
- 15 τὴν ζωὴν ἡμῶν.

15 Col. 3, 14

9 – 15 *Π²225 *Scholion in Os. 4, 1–4*; cf. *Π²158 / T cap. A 6, 27

8 – 15 *Π²225 T cap. A 12, 6 (22vB[10]11–23); H^{III} cap. A 10, 6; R cap. A 12, 6; L^c cap. A 45, 5

2 ἀρὰ] ἄρα T καὶ κλοπῇ] *om.* T H^{III} 3 μοιχὸς R αἵμασι] αἵματος L^c 3 – 4 μίγουσι R 4 πενθήσει] *non liquet in* L^c 5 δικάζεται T H^{III} μὴ δὲ] μήτε L^c ἐλέγξει T, ἐλέγχει L^c a. c. ut videtur 9 τούτου] *add.* οὗ T H^{III}, *add.* ῥήματος *Flusin* (*Anastase*, II, p. 51) 10 ἀναρχίας T H^{III} 11 ὁ] *om.* H^{III} ἐπαφείσας T, ἐπαφείς L^c καταδυναστείαν – ἐθνῶν] ἐξ ἐθνῶν καταδυναστείαν T H^{III} L^c 12 μυρίοις] *om.* L^c 12 – 15 καὶ – ἡμῶν] *desunt in* L^c (lac.) 13 παντὶ τῷ T H^{III} 15 τὴν] καὶ T H^{III}

II¹257 /
K cap. A 8, 2

***II²226 / T cap. A 12, 7**

Ἀμβακὸν προφήτου·

Ποίσεις τοὺς ἀνθρώπους ὡς τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, καὶ ὡς τὰ ἔρπετά οὐκ ἔχοντα ἡγούμενον.

***II²227 / T cap. A 12, 8**

5

Ἡσαΐου προφήτου·

Ἴδου δὴ ὁ δεσπότης κύριος Σαβαώθ ἀφελεῖ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας καὶ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ἰσχύοντα καὶ ἰσχύουσιν, ἰσχὺν ἄρτου καὶ ἰσχὺν ὕδατος, γίγαντα καὶ ἰσχύοντα, καὶ ἄνθρωπον πολεμιστήν, καὶ δικαστήν καὶ προφήτην, καὶ στοχαστήν, καὶ πρεσβύτερον, καὶ πεν- 10
τηκόνταρχον, καὶ θαυμαστὸν σύμβουλον, καὶ σοφὸν ἀρχιτέκτονα, καὶ συνετὸν ἀκροατήν· καὶ ἐπιστήσω νεανίσκους ἄρχοντας αὐτῶν, καὶ ἐμπαῖκται κυριεύσουσιν αὐτῶν. Καὶ συμπεσεῖται ὁ λαός, ἄνθρωπος πρὸς ἄνθρωπον, καὶ ἄνθρωπος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· προσκόψει τὸ παιδάριον πρὸς τὸν πρεσβύτερον, καὶ ὁ ἄτιμος 15
πρὸς τὸν ἔντιμον.

***II²228 / T cap. A 12, 9**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἴδου κύριος καταφθείρει τὴν οἰκουμένην, καὶ ἐρημώσει αὐτὴν διὰ τὰς ἀνομίας αὐτῆς, καὶ ἀνακαλύψει τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ δια- 20

3 – 4 *II²226 Hab. 1, 14 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 234) 7 – 16 *II²227 Is. 3, 1–5 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 292–293) 19 – 149, 4 *II²228 Is. 24, 1–3 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 341–342)

2 – 4 *II²226 T cap. A 12, 7 (22vB[24]25–28); H^{III} cap. A 10, 7; R cap. A 12, 7; *deest in L^c (lac.)* 6 – 16 *II²227 T cap. A 12, 8 (22vB[28]29–23rA14); H^{III} cap. A 10, 8; R cap. A 12, 8; *deest in L^c (lac.)* 18 – 149, 4 *II²228 T cap. A 12, 9 (23rA[15]16–29); H^{III} cap. A 10, 9; R cap. A 12, 9; *deest in L^c (lac.)*

*II²226 προφήτου] *om.* R *II²227 ἡσαΐου T προφήτου] *om.* R

3 ἐποίησαν R 7 ἰουδαίας T 13 ἐμπέκται T, ἐμπαῖκται H^{III} 15 παιδίον T H^{III} πρεσβύτερον T H^{III} 19 καταφθειρεῖ (*sic*) R 20 καὶ 1 – αὐτῆς] *om.* H^{III}

σπερεί τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ. Καὶ ἔσται ὁ λαὸς ὡς ἱερεὺς, καὶ ὁ παῖς ὡς ὁ κύριος, καὶ ἡ θεράπαινα ὡς ἡ κυρία· ἔσται ὁ ἀγοράζων ὡς ὁ πωλῶν, καὶ ὁ δανείζων ὡς ὁ δανειζόμενος, καὶ ὁ ὀφείλων ὡς ὁ ὀφείλει. Φθορᾶ φθαρῆσεται ἡ γῆ.

5

***Π²229 / T cap. A 12, 10**

Ἰεζεκιήλ προφήτου·

Οὐαὶ ἐπὶ οὐαί, καὶ ἀγγελία ἐπὶ ἀγγελίαν ἔσται, καὶ ζητηθήσεται ὅρασις ἐκ προφήτου, καὶ νόμος ἀπολεῖται ἐξ ἱερέως, καὶ βουλή ἐκ πρεσβυτέρων.

10

[*Π²230 / T cap. A 12, 11]

Τοῦ Σιράχ·

Οἷς οὐχ' ὑπάρχει κυβέρνησις, πίπτουσιν ὡς φύλλα.

***Π²231 / T cap. A 12, 12**

Τοῦ ἀγίου Κλήμεντος Ῥώμης·

15 Ἡ μοναρχία ὁμονοίας ἐστὶν παρεκτική, ἡ δὲ πολυαρχία πολέμων

7 – 9 *Π²229 Ez. 7, 26 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 618) 12 *Π²230 Sir., re vera Prov. 11, 14¹ (cf. *Π²223 / T cap. A 12, 4; Wahl, *Proverbien-Text*, p. 57) 15 – 150, 2 *Π²231 Ps.-CLEMENS ROMANUS, *Homilia* θ 2,3 (ed. Rehm†/Strecker, p. 132, 19–21); Holl, n° 9

6 – 9 *Π²229 T cap. A 12, 10 (23rA[29]30–34); H^{III} cap. A 10, 10; R cap. A 12, 10; *deest in* L^c (lac.) 11 – 12 *Π²230 T cap. A 12, 11 (23rB[mg]1–2); H^{III} cap. A 10, 11; *deest in* L^c (lac.) R 14 – 150, 2 *Π²231 T cap. A 12, 12 (23rB[3]4–10); H^{III} cap. A 10, 12; R cap. A 12, 11; *deest in* L^c (lac.)

*Π²229 Ἰεζεκιήλ T [προφήτου] *om.* R *Π²230 Τοῦ Σιράχ] *secludenda videntur* (cf. *Π²223 / T cap. A 12, 4)

2 ὁ²] *om.* T H^{III} κυρία· ἔσται ὁ] κυρία ἔσται· ὁ T H^{III} 3 καὶ¹] *om.* R 4 ὁ ὀφείλει] ὁ ὀφειλέτης R 8 ἀπολεῖται] ἀπολεῖ T H^{III}, ἀποτελεῖται R^a. c. ut videtur 12 Οἷς – φύλλα] *secludenda videntur* (cf. *Π²223 / T cap. A 12, 4)

ἐξεργαστική· τὸ γὰρ ἐν ἑαυτῷ οὐ μάχεται, τὰ δὲ πολλὰ πρόφασιν
ἔχει τὴν πρὸς ἕτερον μάχην ἐπιχειρεῖν.

Π¹261 /
K cap. A 8, 6

***Π²232 / T cap. A 12, 13**

Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ἐκ τοῦ περὶ εἰδώλων·

Ὡσπερ ἐλέγομεν τὴν πολυθεότητα ἀθεότητα εἶναι, οὕτω τὴν πο- 5
λυαρχίαν ἀναρχίαν. Ἐκάστου γὰρ τὴν ἐπὶ τοῦ ἐτέρου ἀναιροῦντος
ἀρχήν, οὐδεὶς φαίνεται λοιπὸν ἄρχων· ἐνθα δὲ μὴ ἔστιν ἄρχων,
ἐκεῖ πάντως ἀταξία γίνεται.

Π¹259 /
K cap. A 8, 4

***Π²233 / T cap. A 12, 14**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ περὶ υἱοῦ α' λόγου· 10

Τό τε ἄναρχον ἄτακτον, τό τε πολύαρχον στασιῶδες, καὶ οὕτως
ἄναρχον, καὶ οὕτως ἄτακτον· εἰς ταὐτὸν γὰρ ἀμφοτέρα φέρει, τὴν
ἀταξίαν, καὶ εἰς λύσιν· ἀταξία γὰρ μελέτη λύσεως.

5 – 8 *Π²232 ATHANASII ALEXANDRINI, *Contra idola (Contra gentes)*, 38, 29–33
(ed. Thomson, p. 104) 11 – 13 *Π²233 GREGORII NAZIANZENSIS, *De filio I (Orat.*
29), 2, 3–6 (ed. Gallay/Jourjon, p. 178)

4 – 8 *Π²232 T cap. A 12, 13 (23rB[10–11]12–19); H^{III} cap. A 10, 13; R cap. A 12,
12; *deest in L^c (lac.)* 10 – 13 *Π²233 T cap. A 12, 14 (23rB[20–21]22–27); H^{III} cap. A
10, 14; R cap. A 12, 13; *deest in L^c (lac.)*

*Π²233 (a) T H^{III} (b) Τοῦ Θεολόγου R

2 ἐπιχειρεῖν] ἐπιχαίρειν T H^{III} 5 λέγομεν R 5 – 6 πολυαρχεῖαν T, -εῖαν H^{III} p. c.
6 ἀναρχεῖαν T 11 – 12 καὶ – ἄναρχον] *om.* T H^{III} 12 ταὐτὸν] *correxī (ed.)*, αὐτὸ
(av- T) T H^{III} R φέρει ἀμφοτέρα T H^{III}

***Π²234 / T cap. A 12, 15**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ α' στηλιτευτικοῦ·

Ὡσπερ ἐν τοῖς σώμασιν ἐνὸς μὲν ἢ δυεῖν μελῶν ἀσθενέστερον
διακειμένων, οὐ χαλεπῶς ἀναφέρει τὰ λοιπά, καὶ συντηρεῖται τὸ
5 τῆς ὑγείας ἀγαθόν, τοῦ δὲ πλείονος στασιάζοντος πικρῶς, οὐδε-
μία μηχανὴ μὴ τὸ πᾶν ἔχειν κακῶς, καὶ κίνδυνος ἤδη τὸ τοιοῦτον
σαφῆς, οὕτω κἂν τοῖς ἀρχομένοις τὰς μὲν καθ' ἕκαστον ἀρρω-
στίας συμβαίνει τῷ κοινῷ κρύπτεσθαι, κρεῖσσον ἔχοντι· τῶν πλει-
όνων δὲ τὸ σαθρὸν ἐχόντων, τῷ παντὶ κίνδυνος.

10 ***Π²235 / T cap. A 12, 16**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ μεγάλου ἀπολογητικοῦ·

Ἴσον κακὸν καὶ ὁμοίως ἄτακτον, πάντας τὲ ἀρχειν ἐθέλειν καὶ
μηδένα ἀρχεσθαι, ὥς εἶγε πάντες φεύγοιεν ταύτην <τὴν> εἶτε
λειτουργίαν χρή λέγειν εἶτε ἡγεμονίαν, χωλεύοι ἂν τῷ μεγίστῳ
15 μέρει, καὶ οὐδ' ἂν καλὸν ἔτι μένοι τὸ καλὸν τῆς ἐκκλησίας πλή-
ρωμα, ᾧ οἱ παλαιοὶ ἀπειθεῖς καὶ ἐπὶ μεγάλοις τοῖς πταίσμασιν κα-
τεκρίθησαν, οὐκ ὄντος βασιλέως οὐδὲ ἀρχοντος, οὐδὲ ἱερατείας,
οὐδὲ θυσίας.

3 – 9 *Π²234 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Contra Iulianum imperatorem I* (Orat. 4), 75, 12–20 (ed. Bernardi, p. 194) 12 – 16 *Π²235 Ἴσον – πλήρωμα] GREGORIUS NAZIANZENUS, *Apologetica* (Orat. 2), 4, 7–11 (ed. Bernardi, p. 90–92) 16 – 18 ᾧ – θυσίας] IBID., 4, 13–16 (non ad verbum; p. 92)

2 – 9 *Π²234 T cap. A 12, 15 (23rB[28–29]30–23vA12); H^{III} cap. A 10, 15; R cap. A 12, 14; *deest in* L^c (lac.) 11 – 18 *Π²235 T cap. A 12, 16 (23vA[12–13]14–28); H^{III} cap. A 10, 16; R cap. A 12, 15; *deest in* L^c (lac.)

3 δυειν T, δύοιν H^{III} 6 τῷ τοιούτῳ R, τὸ τοιοῦτο *ed.* 8 συμβαίνειν H^{III} τῷ] *praem.* ἐν R 12 Ἴσον T 13 τὴν] *supplevi* (*ed.*), *om.* T H^{III} R (*cf.* Π¹2244 / K cap. Φ 6, 6) 15 καλὸν¹] *praem.* εἰς R μένοι] νεύοι R 16 ᾧ] ὁ T H^{III} 17 οὐδὲ¹] οὔτε T H^{III}

Τίτλος ιγ' Περὶ ἀρίστων ἀνδρῶν, ὅτι σωτήριος ἡ τούτων ἐφο-
ρεία καὶ ἐπιστασία τοῖς πράγμασιν καὶ τῷ λαῷ.

***II²³⁶ / T cap. A 13, 1**

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Εἶπεν Φαραὼ πᾶσιν τοῖς παισὶν αὐτοῦ· Μὴ εὐρήσομεν ἄνθρωπον 5
τοιούτον, ὃς ἔχει πνεῦμα θεοῦ ἐν αὐτῷ; Εἶπεν δὲ Φαραὼ τῷ Ἰω-
σήφ· Ἐπειδὴ ἔδειξεν σοι ὁ θεὸς ταῦτα πάντα, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος
φρονιμώτερος καὶ συνετώτερός σου. Σὺ ἔση ἐπὶ τῷ οἴκῳ μου, καὶ
ἐπὶ τῷ στόματί σου ὑπακούσεται πᾶς ὁ λαός μου· πλὴν τὸν θρό-
νον ὑπερέξω σου ἐγώ. 10

***II²³⁷ / T cap. A 13, 2**

Τῆς Ἐξόδου·

Εἶπεν Ἰοθὼρ πρὸς Μωϋσὴν· Σκέψαι σεαυτῷ ἀπὸ παντὸς τοῦ λα-
οῦ, ἄνδρας δυνατοὺς θεοσεβεῖς, ἄνδρας δικαίους, μισοῦντας ὑ-
περηφανίαν, καὶ καταστήσεις αὐτοὺς ἐπὶ τὸν λαὸν χιλιάρχους καὶ 15
ἐκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους καὶ γραμ-

5 – 10 *II²³⁶ Gen. 41, 38–40 13 *II²³⁷ Εἶπεν – Μωϋσὴν] Ex. 18, 18
13 – 153, 6 Σκέψαι – εἰρήνης] Ibid. 18, 21–23

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (23vA29–33) H^{III} ^{txt} A^{III} R (cf. *etiam* II suppl. / PML^b cap. A 12
titlos); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} ^{pin} (lac.) 4 – 10 *II²³⁶ T cap. A 13, 1 ([23vA34]23vB1–
12); H^{III} cap. A 11, 1; R cap. A 13, 1 12 – 153, 6 *II²³⁷ T cap. A 13, 2 (23vB[12]
13–34); R cap. A 13, 2; *deest in* H^{III}

1 Τ[ίτλος] *om.* A^{III} ^{pin} R^{pin} ιγ'] ἐνδέκατος (*sic spir.*) H^{III} ^{txt}, ια' A^{III} ^{txt}, *propt. mg.*
resect. non liquet in A^{III} ^{pin} (ια' *secund. ser.*) 1 – 2 ἐφορεία] ἐφορία
A^{III} ^{pin} a. c. ut videtur, εὐφορία T^{txt} H^{III} ^{txt} A^{III} ^{txt}

*II²³⁶ (a) T H^{III} (b) Μωσέως R

5 φαραὼ T πᾶσιν] *post* αὐτοῦ *transpos.* H^{III} εὐρήσωμεν T H^{III} 6 ἐν] ἐπ' R
φαραὼ T H^{III} 6 – 7 τῷ Ἰωσήφ] αὐτῷ R 6 – 7 ἰωσήφ T 8 φρονιμώτερος – σου]
φρονιμώτερός σου R συνετώτερός σου] *scripsi* (*cum* A^{III}), συνετότερός σου T
H^{III} τὸν οἶκόν μου R 8 – 9 καὶ² – μου] *om.* H^{III} 13 σαυτῷ R 14 – 15 ὑπερη-
φάνειαν T

ματοεισαγωγείς. Καὶ κρινούσιν τὸν λαὸν πᾶσαν ὥραν· τὸ δὲ ῥῆμα
τὸ ὑπέρογκον ἀνοίσουσιν ἐπὶ σέ, τὰ δὲ βραχέα τῶν κριμάτων κρι-
νούσιν αὐτοί, καὶ κουφίσουσιν ἀπὸ σοῦ, καὶ συναντιλήψονται σοι.
Ἐὰν τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιῇς καὶ κατισχύσῃ σε ὁ θεός, καὶ δυνήσῃ
5 παραστῆναι, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος ἥξει εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ μετ'
εἰρήνης.

*II²238 / T cap. A 13, 3

Παραλειπομένων β'.

Κατέστησεν Ἰωσαφὰτ κριτὰς ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν Ἰούδα ταῖς
10 ὀχυραῖς, καὶ εἶπεν τοῖς κριταῖς· Ἴδετε τί ὑμεῖς ποιεῖτε, ὅτι οὐκ ἀν-
θρώπῳ ὑμεῖς κρίνετε, ἀλλ' ἢ τῷ θεῷ, καὶ μεθ' ὑμῶν λόγοι κρίσεως.
Καὶ νῦν γενέσθω ὁ φόβος κυρίου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ φυλάσσετε καὶ ποι-
εῖτε, ὅτι οὐκ ἔστιν μετὰ κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἀδικία, οὐδὲ θαυμάσαι
πρόσωπον, οὐδὲ λαβεῖν δῶρα. Καὶ γε ἐν Ἱερουσαλήμ κατέστησεν
15 Ἰωσαφὰτ ἐκ τῶν Λευιτῶν καὶ ἐκ τῶν ἱερέων καὶ ἐκ τῶν πατριαρ-
χῶν Ἰσραὴλ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ κυρίου καὶ εἰς δικαίωσιν τοῦ κρί-
νειν τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέ-
γων· Οὕτως ποιήσατε ἐν φόβῳ κυρίου, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν καρδίᾳ
πλήρει· πᾶς ἀνὴρ κρίσιν τὴν ἐρχομένην ἐφ' ὑμᾶς τῶν ἀδελφῶν
20 ὑμῶν ἀναμέσον αἵματος καὶ αἵματος καὶ ἀναμέσον προστάγματος
καὶ ἐντολῆς καὶ εἰς τὰ δικαιώματα καὶ κρίματα, καὶ διαστελεῖτε
αὐτοῖς, καὶ οὐχ' ἁμαρτήσονται τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἔσται ὀργὴ κυ-
ρίου ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς ἀδελφούς ὑμῶν· οὕτως ποιήσατε καὶ
οὐχ' ἁμαρτήσεσθε· ἀνδρίζεσθε καὶ ποιεῖτε, καὶ ἔσται κύριος μετὰ
25 τοῦ ἀγαθοῦ.

9 – 25 *II²238 II Par. 19, 5–11 (Wahl, 2 *Chronik-Text*, p. 148–149)

8 – 25 *II²238 T cap. A 13, 3 (24rA[1]2–24rB2); H^{III} cap. A 11, 2; R cap. A 13, 3

2 ἀνοίσουσιν] ἀναγγελοῦσιν R 3 κουφιούσιν R (= LXX) συναντιλήψονται σου
R 4 ποιεῖς T κατισχύσει T δυνήσει T 5 οὗτος] om. R 9 ἰωσαφὰτ T ἰοῦδα
T 11 κρίνεται T 12 γινέσθω R φυλάσσεται T 13 θεοῦ] *praem.* τοῦ R θαυ-
μάσαι T 15 ἰωσαφὰτ T 16 εἰς¹] κατὰ R 19 πλήρη T H^{III} 19 – 20 τῶν – ὑμῶν]
om. R 21 εἰς τὰ] στα R (*fenestra ante has tres litteras relicta*) διαστελεῖ R 22
οὐκαμαρτήσονται T, οὐκάμαρτήσονται H^{III} τῷ κυρίῳ] om. R 23 ὑμᾶς] ἡμᾶς
H^{III} R ὑμῶν] ἡμῶν R 24 οὐχ' ἁμαρτήσετε R ποιήσατε R

***II²239 / T cap. A 13, 4**

Τῶν Παροιμιῶν·

Πλήθος σοφῶν σωτηρία κόσμου.

***II²240 / T cap. A 13, 5**

Τῶν αὐτῶν·

5

Ἐν ἀγαθοῖς δικαίων κατωρθώθησαν πόλεις,
στόμασι δὲ ἀσεβῶν κατεσκάφησαν.

***II²241 / T cap. A 13, 6**

Τῶν αὐτῶν·

Διορατικὸν ἄνδρα καὶ ὀξὺν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ
βασιλεῦσιν δεῖ παρεστάναι καὶ μὴ νωθοῖς.

10

***II²242 / T cap. A 13, 7**

Τῶν αὐτῶν·

Ἀπὸ ἐνὸς συνετοῦ συνοικισθήσεται πόλις.

14 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 64.5./71.5. (ed. Ihm, p. 938)

3 *II²239 Prov., re vera Sap. 6, 24¹ 6 – 7 *II²240 Prov. 11, 10–11 (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 56–57) 10 – 11 *II²241 Prov. 22, 29¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 107) 14 *II²242 Prov., re vera Sir. 16, 4¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 88)

2 – 3 *II²239 T cap. A 13, 4 (24rB[3]4); H^{III} cap. A 11, 3; R cap. A 13, 4 5 – 7
*II²240 T cap. A 13, 5 (24rB[5]6–8); H^{III} cap. A 11, 4; R cap. A 13, 5 9 – 11
*II²241 T cap. A 13, 6 (24rB[9]10–13); H^{III} cap. A 11, 5; R cap. A 13, 6 13 – 14
*II²242 T cap. A 13, 7 (24rB[13]14–15); H^{III} cap. A 11, 6; R cap. A 13, 7

*II²239 Τῶν] om. R

7 στόμασι – κατεσκάφησαν] om. R 11 παρίσταναι T, παριστάναι H^{III}

***Π²243 / T cap. A 13, 8**

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Μακαρία σὺ γῆ, ἥς ὁ βασιλεὺς σου υἱὸς ἐλευθέρου,
καὶ οἱ ἄρχοντές σου πρὸς καιρὸν φάγονται ἐν δυνάμει
5 καὶ οὐ καταισχυνθήσονται.

***Π²244 / T cap. A 13, 9**

Ἡσαΐου προφήτου·

Οὕτως λέγει κύριος· Ὅν τρόπον εὐρεθήσεται ὁ ῥῶξ ἐν τῷ βότρυνι,
καὶ ἐροῦσιν· Μὴ λυμήνητε αὐτόν, ὅτι εὐλογία κυρίου ἐστὶν ἐν
10 αὐτῷ, οὕτω ποιήσω ἕνεκεν τοῦ δουλεύοντός μοι τούτου· οὐ μὴ
ἀπολέσω αὐτούς.

***Π²245 / T cap. A 13, 10**

Σχόλιον·

Σημειῶσαι ὅπως εἷς δοῦλος θεοῦ πόσων γίνεται ἀντάλλαγμα ἐν
15 καιρῷ ὀργῆς.

14 Tit. 1, 1

3 – 5 *Π²243 Eccle. 10, 17¹⁻³ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 171) 8 – 11 *Π²244 Is. 65, 8
(Wahl, *Prophetenzitate*, p. 470) 14 – 15 *Π²245 Scholion in Is. 65, 8

2 – 5 *Π²243 T cap. A 13, 8 (24rB[15]16–20); H^{III} cap. A 11, 7; R cap. A 13, 8
7 – 11 *Π²244 T cap. A 13, 9 (24rB[21]22–29); H^{III} cap. A 11, 8; R cap. A 13, 9
13 – 15 *Π²245 T cap. A 13, 10 (24rB[29]30–32); H^{III} cap. A 11, 9; R cap. A 13, 10

*Π²244 προφήτου] *om.* H^{III} R

4 πρὸς καιρὸν] *scripsi*, προσκαιρὸν T H^{III} R φάγονται R 5 οὐκ αἰσχυνθήσονται
R 8 ὁ] *erasum videtur in* H^{III}, *om.* R 9 λυμήνηται T H^{III}, λυμαίνετε R κυρίου
ἐστὶν T H^{III} 10 δουλεύοντός μου R 14 θεοῦ] *praem.* τοῦ R ἀντάλλαγμα T H^{III}

***II²246 / T cap. A 13, 11**

Τῆς πρὸς Τιμόθεον β' ἐπιστολῆς·

Ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἐτέρους διδάξαι.

5

***II²247 / T cap. A 13, 12**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσης, ἐκ τῶν εἰς τοὺς μακαρισμοὺς·

Ὡσπερ τὰ εὐώδη τῶν ἀρωμάτων τὸν παρακείμενον ἀέρα πλήρη ποιεῖ τῆς ἰδίας εὐπνοίας, οὕτως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παρουσία τοὺς πέλας ὀνίνησιν.

10

***II²248 / T cap. A 13, 13**

Φίλωνος, ἐκ τῶν περὶ ἄθλων καὶ ἐπιτιμιῶν·

Μεγαλοπρεπὲς καὶ περίσεμνον τῶν σοφῶν ἢ ἀρετῇ, καὶ μόνη καθ' ἡσυχίαν ἱκανὴ φορὰς μεγάλων ἐξευμαρίζειν κακῶν.

8 – 10 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 6.24./31. (ed. Ihm, p. 117)

3 – 5 *II²246 II Tim. 2, 1–2 8 – 9 *II²247 Ὡσπερ – οὕτως] GREGORIUS NYSSENUS, *De beatitudinibus*, VII (ed. Callahan, p. 154, 26 – 155, 1) 9 – 10 ἀνδρὸς – ὀνίνησιν] locus non repertus
13 – 14 *II²248 PHILO IUDAEUS, *De praemiis et poenis*, 93 (ed. Cohn, p. 357, 5–7)

2 – 5 *II²246 T cap. A 13, 11 (24rB[32]33–24vA4); H^{III} cap. A 11, 10; R cap. A 13, 11 7 – 10 *II²247 T cap. A 13, 12 (24vA[5–6]7–12); H^{III} cap. A 11, 11; R cap. A 13, 12 12 – 14 *II²248 T cap. A 13, 13 (24vA[13–14]15–18); H^{III} cap. A 11, 12; R cap. A 13, 13

*II²246 Τῆς] om. R τιμοθεον T H^{III} β'] α' R *II²247 νύσης] τοῦ νύσης R εἰς – μακαρισμοὺς] μακαρισμῶν R *II²248 ἐκ – ἐπιτιμιῶν] om. R

10 ὄνεισιν T, ὄνησι H^{III} 13 μεγαλοπρεπὲς T H^{III} 14 κατησυχίαν T, κατ' ἡσυχίαν H^{III} ἱκανὴ φορὰς] *fenestra in* R φορὰς] *scripsi* (ed.), φορᾶς H^{III}, φορας T μεγάλως T H^{III}

***II²249 / T cap. A 13, 14**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ μέθης·

Ἄνδρες ἀγαθοί, τροπικώτερον εἰπεῖν, κίονες εἰσὶν δήμων ὄλων, ὑ-
περείδοντες, καθάπερ οἰκίας μεγάλας, τὰς πόλεις καὶ τὰς πολιτεί-
5 ας.

***II²250 / T cap. A 13, 15**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸν Ἄβελ·

Ἐγὼ γοῦν ὅταν τινὰ τῶν σπουδαίων διαιτώμενον κατ' οἰκίαν ἢ
πόλιν θεάσωμαι, τὴν οἰκίαν ἢ τὴν πόλιν ἐκείνην εὐδαιμονίζω, καὶ
10 οἶμαι τὴν τε τῶν παρόντων ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν βέβαιον, καὶ τὴν
τῶν ἀπόντων προσδοκίαν τελεσφορουμένην ἔχειν, τοῦ θεοῦ τὸν
ἀπεριόριστον καὶ ἀπερίγραφον πλοῦτον αὐτοῦ διὰ τοὺς ἀξίους
καὶ τοῖς ἀναξίοις δωρουμένου.

***II²251 / T cap. A 13, 16**

15 Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

Ἔνεκα μὲν τῶν φαύλων οὐδεμία πόλις ἡρέμησεν ἄν· διαμένουσι δὲ
ἀστασίαστοι δι' ἐνὸς ἢ δευτέρου δικαίου συνοικοῦντος, οὗ ἢ ἀ-

3 – 5 *II²249 PHILO IUDAEUS, *re vera Quaestiones in Exodum*, I. 21 (ed. Petit, p. 237) 8 – 13 *II²250 PHILO IUDAEUS, *De sacrificiis Abelis et Caini*, 124 (ed. Cohn, p. 252, 4–9) 16 – 158, 3 *II²251 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, III. 8 (ed. Petit, p. 127–128)

2 – 5 *II²249 T cap. A 13, 14 (24vA[19]20–25); H^{III} cap. A 11, 13; R cap. A 13, 14
7 – 13 *II²250 T cap. A 13, 15 (24vA[25–26]27–24vB6); H^{III} cap. A 11, 14; R cap. A
13, 15 15 – 158, 3 *II²251 T cap. A 13, 16 (24vB[6–7]8–17); H^{III} cap. A 11, 15; R
cap. A 13, 16

*II²250 ἐκ τοῦ] *om.* R *II²251 ἐκ – ζητημάτων] *om.* R

3 κίονες εἰσὶν] κρείττονες εἰσὶ R δῆμον ὄλον T H^{III} 8 διαιτωμένων H^{III} 9
θεάσομαι T H^{III} ἐκείνην] *om.* H^{III} 11 ἀπόντων] ἀπάντων R 12 ἀπερίγραφον]
ἀπερίγραφτον R 16 ἡρέμησεν ἄν· διαμένουσι] ἡρέμισεν· ἄν διαμένουσι T H^{III}

ρετὴ τὰς πολιτικὰς νόσους ἰᾶται, γέρας ἀπονέμοντος τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ καλοκαγαθίας, τὸ μὴ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πλησιάζοντας ὠφελεῖσθαι.

***II²252 / T cap. A 13, 17**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ τῆς κοσμοποιΐας·

5

Ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐστὶν ἀριστεία καὶ ἄθλα, δι' ὧν οὐ μόνον αὐτοὶ καὶ γένη σωτηρίας ἔτυχον, τοῦ μεγίστου κινδύνου ἐκφυγόντες ἐν τῷ κατὰ τῶν στοιχείων νεωτερισμῷ, τοῖς πανταχοῦ πᾶσιν ἐπιτειχισθέντι, ἀλλὰ καὶ παλιγγενεσίας ἐγένοντο ἡγεμόνες καὶ δευτέρας ἀρχηγέται περιόδου, καθάπερ ἐμπυρεύματα τοῦ ζῶων ἀρίστου γένους ἀνθρώπων ὑπολειφθέντες, ὃ τὴν ἡγεμονίαν τῶν περιγείων ἅπαξ ἀπάντων ἔλαχεν, ἀντίμ<ι>μον γένος θεοῦ δυνάμεως καὶ εἰκῶν τῆς ἀοράτου καὶ αἰδίου φύσεως.

***II²253 / T cap. A 13, 18**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων·

15

Ἐάν τις κατ' οἰκίαν ἢ κώμην ἢ πόλιν ἢ ἔθνος γένηται φρονήσεως ἐραστής, ἀνάγκη τὴν οἰκίαν ἐκείνην καὶ τὴν πόλιν ἀμείνوني βίῳ

6 – 13 *II²252 PHILO IUDAEUS, re vera *De vita Mosis*, II, 65 (ed. Cohn, p. 215, 13–20) 16 – 159, 1 *II²253 Ἐάν – χρήσασθαι] PHILO IUDAEUS, re vera *De somniis*, I, 177 (ed. Wendland, p. 243, 3–6)

5 – 13 *II²252 T cap. A 13, 17 (24vB[18–19]20–25rA3); H^{III} cap. A 11, 16; R cap. A 13, 17 15 – 159, 2 *II²253 T cap. A 13, 18 (25rA[4–5]6–13); H^{III} cap. A 11, 17; R cap. A 13, 18

*II²252 ἐκ τοῦ] *om.* R *II²253 Ἐξόδῳ ζητημάτων] γενέσει ζητουμένων R

1 πολιτικὰς] πολεμικὰς R 2 καλλωκαγαθίας T, καλοκαγαθείας H^{III}, καλοκαγαθ' R τὸ] τοῦ R 6 ἀνδρῶν ἐστὶν R ἀρίστια T, ἀριστεΐαι H^{III} μόνων T H^{III} 7 καὶ] *s. l.* R γένει T H^{III} 7 – 9 ἐν – ἐπιτειχισθέντι] *post* περιόδου *transpos.* R 10 ἐμπυρεύματα] ἐμπορεύματα H^{III} 11 δ] καὶ R ἡγεμονείαν T H^{III} τῶν] αὐτῶν T H^{III} 12 ἀντίμ<ι>μον] *scripsi* (ed.), ἀντίμ<ι>μον T H^{III}, κατὰ τὸν βίον R γένος] γεγονός *ed.* 17 ἐκείνην – πόλιν] ἢ τὴν πόλιν ἐκείνην R

χρήσασθαι. Ὁ γὰρ ἀστεῖος κοινὸν ἀγαθὸν ἐστὶν ἅπασιν, ἐξ ἐτοίμου τὴν ἀφ’ ἑαυτοῦ προτείνων ὠφέλειαν.

***II²254 / T cap. A 13, 19**

Τοῦ αὐτοῦ·

- 5 Τόπος τῶν κατὰ γῆν ἱερώτερος σοφοῦ διανοίας οὐδὲ εἷς ἐστίν, ἥν τρόπον ἀστέρων αἱ ἀρεταὶ περιπολοῦσιν.

1 – 2 Ὁ – ὠφέλειαν] IBID., I, 176 (ed. Wendland, p. 242, 19–21) 5 – 6 *II²254
PHILO IUDAEUS, locus non repertus; Mangey 661.4; Harris 100.1; Royse 178.103

4 – 6 *II²254 T cap. A 13, 19 (25rA[14]15–18); H^{III} cap. A 11, 18; R cap. A 13, 19

*II²254 (a) T R (b) s. d. H^{III}

1 ἀγαθὸν ἐστίν R 2 ἑαυτῶν H^{III} 5 διανοί (sic) T 6 τρόπων H^{III}

Τίτλος ιδ' Περὶ ἀφορίας χρηστῶν ἀνδρῶν, ὅτι ἐπικίνδυνος τῷ βίῳ.

***Π²255 / T cap. A 14, 1**

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Εἶπεν κύριος ὁ θεὸς πρὸς Νῶε· Εἴσελθε σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκος σου εἰς 5
τὴν κιβωτόν, ὅτι σε μόνον εἶδον δίκαιον ἐναντίον μου ἐν τῇ γενεᾷ
ταύτῃ.

***Π²256 / T cap. A 14, 2**

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Εἶπεν κύριος ὁ θεὸς πρὸς Ἀβραάμ· Κραυγὴ Σοδόμων καὶ Γομόρ- 10
ρας πεπλήθυνται, καὶ αἱ ἀμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφόδρα. Κατα-
βάς οὖν ὄψομαι εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐρχομένην πρὸς
με συντελοῦνται, εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ. Καὶ ἐγγίσας Ἀβραάμ εἶπεν·
Μὴ συναπολέσης δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς, καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ 15
ἀσεβής· Ἐὰν ὥσι πεντήκοντα δίκαιοι ἐν τῇ πόλει, ἀπολείς αὐτούς;
Οὐκ ἀνήσεις τὸν τόπον ἕνεκεν τῶν πεντήκοντα δικαίων, ἐὰν ὥσιν

1 Περὶ – ἀνδρῶν] cf. Π¹ / K^{pin} Παραπομπή A 14

5 – 7 *Π²255 Gen. 7, 1

10 – 13 *Π²256 Εἶπεν – γνῶ] Gen. 18, 20–21

13 – 161, 17 Καὶ – δέκα] Ibid. 18, 23–32

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (25rA19–21) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) (cf. PML^b
cap. A 20 titlos [Π¹ / K cap. Σ 10 titlos (c)]) 4 – 7 *Π²255 T cap. A 14, 1 (25rA[22]
23–27); H^{III} cap. A 12, 1; R cap. A 14, 1 9 – 161, 17 *Π²256 T cap. A 14, 2 (25rA
[27]28–25vA8); H^{III} cap. A 12, 2; R cap. A 14, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ιδ'] δωδέκατος H^{III} txt, ιβ' A^{III} txt, β' *propt. mg. resect.*
A^{III} pin (ιβ' *secund. ser.*) χρηστῶν] *add.* καὶ ἀρίστων T^{txt} H^{III} txt A^{III} ἐπικίνδυνος]
ἐπικίνδυνον T^{txt} H^{III} txt A^{III} txt, *non liquet in* A^{III} pin

*Π²255 Ἀπὸ τῆς] *om.* R *Π²256 Ἐκ] *om.* R

5 πρὸς] τῷ R 6 ὅτι σὲ H^{III} ἶδον T 10 ἀβραάμ H^{III} R 10 – 11 γομόρας
T^{a. c. ut videtur} 13 ἀβραάμ H^{III} R 15 ὥσι] ὥ σοι H^{III} ἀπολέσης R 16 ἀνήσεις]
ἐλέησεις R ἕνεκε H^{III}

- ἐν αὐτῇ; Μηδαμῶς σὺ ποιήσης τὸ ῥῆμα τοῦτο, τοῦ ἀποκτεῖναι
 δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς, καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής· μηδαμῶς
 ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν γῆν οὐ ποιήσεις κρίσιν; Εἶπεν δὲ κύριος ὁ
 θεός· Ἐὰν εὕρω ἐν Σοδόμοις πεντήκοντα δικαίους ἐν τῇ πόλει,
 5 ἀφήσω πάντα τὸν τόπον δι’ αὐτούς. Καὶ ἀποκριθεὶς Ἀβραὰμ εἶ-
 πεν· Νῦν ἡρξάμην λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριον, ἐγὼ δέ εἰμι γῆ καὶ
 σποδός· ἐὰν δὲ ἐλαττονήσωσιν οἱ πεντήκοντα δίκαιοι πέντε, ἀπο-
 λείς πᾶσαν τὴν πόλιν ἕνεκεν τῶν τεσσαρακονταπέντε; Καὶ εἶπεν·
 10 Οὐκ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν τεσσαρακονταπέντε. Καὶ προσέθηκεν
 ἔτι λαλῆσαι πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν· Ἐὰν δὲ εὗρεθῶσιν τεσσαρά-
 κοντα; Καὶ εἶπεν· Οὐκ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν τεσσαράκοντα. Καὶ
 εἶπεν· Μὴ τι, κύριε, ἐὰν λαλήσω· ἐὰν δὲ εὗρεθῶσιν ἐκεῖ τριάκοντα;
 Καὶ εἶπεν· Οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω ἐκεῖ τριάκοντα. Καὶ εἶπεν·
 Ἐπειδὴ ἔχω λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριον· ἐὰν δὲ εὗρεθῶσιν ἐκεῖ εἴ-
 15 κοσι; Καὶ εἶπεν· Οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν εἴκοσι. Καὶ εἶπεν· Μὴ
 τι, κύριε, ἐὰν λαλήσω ἔτι ἅπαξ· ἐὰν δὲ εὗρεθῶσιν ἐκεῖ δέκα; Καὶ
 εἶπεν· Οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν δέκα.

*II²257 / T cap. A 14, 3II¹1997 /
K cap. Σ 10, 1

Δαυΐδ ἐν ψαλμῷ ια’.

- 20 Σῶσον με, κύριε, ὅτι ἐκτέλειπεν ὁσιος,
 ὅτι ὠλιγόθησαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων.

20 – 21 *II²257 Ps. 11, 2¹⁻²19 – 21 *II²257 T cap. A 14, 3 (25vA[9]10–13); H^{III} cap. A 12, 3; R cap. A 14, 3*II²257 ἐν – ια’] *om.* H^{III}

3 οὐ ποιήσεις] σὺ ποιήσης R 5 ἀβραὰμ H^{III} R 6 κύριον] κύριόν μου R δὲ εἰμὶ
 R 7 ἐλαττωθῶσιν R πέντε] εἰς τεσσαρακονταπέντε R, *om.* H^{III} 8 πᾶσαν –
 πόλιν] *om.* R (= LXX) 8 – 9 τῶν – ἕνεκεν] *om.* T 8 τεσσαρακονταπέντε] *add.*
 τὴν πόλιν πᾶσαν R (*cf.* LXX) 9 Οὐκ – τεσσαρακονταπέντε] ἐὰν εὕρω ἐκεῖ τεσσα-
 ρακονταπέντε, οὐ μὴ ἀπολέσω R (*cf.* LXX) ἕνεκε H^{III} 11 Οὐκ] οὐ μὴ R (= LXX)
 ἕνεκε H^{III} 13 ἐὰν – ἐκεῖ] ἕνεκεν τῶν R 14 δὲ] *om.* R 15 ἕνεκε H^{III} 17 ἕνεκε
 H^{III} 21 ὀλιγόθησαν T H^{III}

II¹1998 /
K cap. Σ 10, 2

***II²258 / T cap. A 14, 4**

Ὁ αὐτὸς ἐν ψαλμῷ ιγ'.

Κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων,
τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστιν συνιῶν ἢ ἐκζητῶν τὸν θεόν.
Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἡχρειώθησαν.

5

II¹1999 /
K cap. Σ 10, 3

***II²259 / T cap. A 14, 5**

Μιχαίου προφήτου.

Οἴμμοι ψυχῇ, ὅτι ἐγενόμην ὡς συνάγων καλάμην ἐν ἀμητῷ, καὶ
ὡς ἐπιφυλλίδα ἐν τρυγητῷ, οὐχ' ὑπάρχοντος βότρυος τοῦ φαγεῖν
τὰ πρωτόγονα. Οἴμμοι ψυχῇ, ὅτι ἀπόλωλεν εὐλαβῆς ἀπὸ τῆς γῆς, 10
καὶ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις οὐχ' ὑπάρχει.

***II²260 / T cap. A 14, 6**

Ἡσαΐου προφήτου.

Ἴδου δὴ ὁ δεσπότης κύριος Σαβαώθ ἀφελεῖ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας καὶ
ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ἰσχύοντα καὶ ἰσχύουσιν, ἰσχὺν ἄρτου καὶ ἰσχὺν 15
ὑδατος, γίγαντα καὶ ἰσχύοντα, καὶ ἄνθρωπον πολεμιστήν, καὶ δι-
καστὴν καὶ προφήτην, καὶ στοχαστὴν, καὶ πρεσβύτερον, καὶ πεν-

3 – 5 *II²258 Ps. 13, 2¹–3¹ 8 – 11 *II²259 Mich. 7, 1–2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 207–208) 14 – 163, 3 *II²260 Is. 3, 1–4 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 292–293)

2 – 5 *II²258 T cap. A 14, 4 (25vA[13]14–18); H^{III} cap. A 12, 4; R cap. A 14, 4
7 – 11 *II²259 T cap. A 14, 5 (25vA[19]20–28); H^{III} cap. A 12, 5; R cap. A 14, 5
13 – 163, 3 *II²260 T cap. A 14, 6 (25vA[29]30–25vB9); H^{III} cap. A 12, 6; R cap. A 14, 6

*II²258 (a) T R Ὁ αὐτὸς] *om.* R (b) *s. a.* H^{III} *II²259 προφήτου] *om.* R *II²260
προφήτου] *om.* R

4 συνιῶν] *scripsi*, συνιῶν T H^{III} R 5 ἡχρειώθησαν T H^{III} R 8 οἴμμοι H^{III} R συνά-
γων] ἀνάγων T H^{III} ἀμητῷ] *sic acc.* T H^{III} R 9 τρυγητῷ] *sic acc.* T H^{III} R 10
οἴμμοι H^{III} R ἀπόλωλεν T H^{III}, ἐξέλιπεν R 11 κατορθῶν] *praem.* ὁ H^{III} R 14
ἰουδαίας T 15 ἀπὸ] *om.* T H^{III} 15 – 163, 3 ἰσχύον¹ – αὐτῶν] τὰ δὲ λοιπὰ προε-
γράφη R (*cf.* *II²227 / T cap. A 12, 8) 16 πολεμιστὴν] *praem.* καὶ H^{III} a. *ras. ut videtur*

τηκόνταρχον, καὶ θαυμαστὸν σύμβουλον, καὶ σοφὸν ἀρχιτέκτονα, καὶ συνετὸν ἀκροατὴν· καὶ ἐπιστήσω νεανίσκους ἄρχοντας αὐτῶν, καὶ ἐμπαίκεται κυριεύσουσιν αὐτῶν.

***Π²261 / T cap. A 14, 7**

5 Ἱερεμίου προφήτου·

Περιδράμετε ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἴδετε καὶ γνῶτε, καὶ ζητήσατε ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς, ἂν εὕρητε ἄνδρα, εἰ ἔστιν ποιῶν κρίμα καὶ ζητῶν πίστιν, καὶ ἴλεως ἔσομαι αὐτῷ, λέγει κύριος.

***Π²262 / T cap. A 14, 8**

Π²2001 /
K cap. Σ 10, 5

10 Ἰεζεκιήλ προφήτου·

Εἶπεν κύριος· Ἐζήτουν ἄνδρα ἓνα ἀναστρεφόμενον ὀρθῶς καὶ ἐστῶτα πρὸ προσώπου μου ἐν καιρῷ τῆς ὀργῆς, τοῦ μὴ εἰς τέλος ἐξαλεῖψαι τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ οὐχ' εὗρον, καὶ ἐξέχεα ἐπ' αὐτὴν θυμόν μου ἐν πυρὶ ὀργῆς μου, τοῦ συντελέσαι.

15 ***Π²263 / T cap. A 14, 9**

Τῶν Παροιμιῶν·

Πολλῶν ὄντων ἀσεβῶν, πολλαὶ γίνονται ἁμαρτίαι.

6 – 8 *Π²261 Ier. 5, 1 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 491) 11 – 14 *Π²262 Ez. 22, 30–31 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 648–649) 17 *Π²263 Prov. 29, 16¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 141)

5 – 8 *Π²261 T cap. A 14, 7 (25vB[10]11–17); H^{III} cap. A 12, 7; R cap. A 14, 7
10 – 14 *Π²262 T cap. A 14, 8 (25vB[18]19–26); H^{III} cap. A 12, 8; R cap. A 14, 8
16 – 17 *Π²263 T cap. A 14, 9 (25vB[27]28–29); H^{III} cap. A 12, 9; R cap. A 14, 9

*Π²261 ἱερεμίου T προφήτου] om. H^{III} R *Π²262 ἱεζεκιήλ T προφήτου] om. R
*Π²263 Τῶν] om. R

2 ἐπιστήσων T 3 ἐμπέκεται T, ἐμπαίκεται H^{III} 6 ἱερουσαλήμ T 7 εὕρηται T H^{III}
8 κρίμα R πίστιν] κρίσιν R ἴλεως T, ἴλεως H^{III}

***II²264 / T cap. A 14, 10**

Τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου φιλοσόφου καὶ μάρτυρος·

Ὁ τῶν πολλῶν βίος αἰεὶ δείκνυσιν ὡς πάντες μὲν φαῦλοι, οὐδεὶς δὲ ἐνάρετος.

***II²265 / T cap. A 14, 11**

5

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ μεγάλου ἀπολογητικοῦ·

Σπάνιον ἢ τοῦ ἀγαθοῦ κτῆσις καὶ πρόσαντες, καὶ εἰ πολὺ τὸ μεθέλκον εἶη καὶ προκαλούμενον.

***II²266 / T cap. A 14, 12**

10

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ παρθενίας ἐπαίνου·

Ἐπεὶ τόδε πᾶσι πέφανται,
Ὡς πλείων χρυσίου κόνις, πλείους δὲ κάκιστοι
Τῶν ἀγαθῶν· καὶ γάρ τε τρίβους περαιῶσιν ἀνίσους.
Τοῖς μὲν γὰρ χθαμαλὴ καὶ ἐπίτροχός ἐστι κακοῖσι·

15

II¹2005 /
K cap. Σ 10, 9

8 – 9 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 1.-/12. (ed. Ihm, p. 11)

3 – 4 *II²264 IUSTINUS MARTYR, locus non repertus; Holl, n° 123 8 – 9 *II²265 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Apologetica* (Orat. 2), 11, 11–13 (ed. Bernardi, p. 104) 12 – 165, 2 *II²266 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Carmina*, I,2,1 (*In laudem virginittis*), 464–469 (PG 37, 557, 7–12)

2 – 4 *II²264 T cap. A 14, 10 (25vB[30–31]32–34); H^{III} cap. A 12, 10; R cap. A 14, 10 6 – 9 *II²265 T cap. A 14, 11 (26rA[1–2]3–6); H^{III} cap. A 12, 11; R cap. A 14, 11 11 – 165, 2 *II²266 T cap. A 14, 12 (26rA[6–7]8–17); H^{III} cap. A 12, 12; R cap. A 14, 12

*II²264 φιλοσόφου – μάρτυρος] om. R *II²265 Τοῦ – Γρηγορίου] om. R *II²266 ἐκ τοῦ] om. H^{III}

8 ἢ] s. l. H^{III} κτίσις T, κτίσις H^{III} εἰ] οἱ H^{III} 12 – 165, 2 Ἐπεὶ – ἀριθμῶ] om. R (*ubi fenestra tribus lineis accipiendis relicta*) 13 πλείων] *scripsi* (ed.), πλείον T H^{III} 14 περαιῶσιν] περεῶσιν T (περόσιν ed.) 15 ἐπίτροχος ἔστι T

Οἱ δὲ ἀγαθοὶ τέμνουσιν προσάντεα. Τοῦνεκεν ἐσθλῶν
Πλεῖστον, ὅσον κακίους προφερέστεροι εἰσὶν ἀριθμῶ.

***II²267 / T cap. A 14, 13**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν αὐτῶν·

- 5 Οἱ πλείονες κακίους, καὶ ἡγήτορος ἄνευθεν
Πρόφρονες εἰς κακίην.

***II²268 / T cap. A 14, 14**

II¹2006 /
K cap. Σ 10, 10

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ μέθης·

- 10 Τῷ ὄντι πολύχουν μὲν καὶ πολυφορώτατον ἐν ἀνθρώπων ψυχαῖς
τὸ κακόν, ἐσταλμένον δὲ καὶ σπάνιον τὸ ἀγαθόν.

***II²269 / T cap. A 14, 15**

Τοῦ αὐτοῦ·

Σοφὸν μὲν εὐρεῖν ἓνα, ἔργον, φαύλων δέ, πλῆθος ἀναρίθμητον.

13 Prov. 20, 6²

5 – 6 *II²267 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Carmina*, II,2,7 (*Ad Nemesium*), 154–155 (PG 37, 1563, 2–3) 9 – 10 *II²268 PHILO IUDAEUS, *De ebrietate* I, 26 (ed. Wendland, p. 175, 3–5) 13 *II²269 PHILO IUDAEUS, *Legum allegoriae*, I, 102 (ed. Cohn, p. 88, 2–3)

4 – 6 *II²267 T cap. A 14, 13 (26rA[18]19–21); H^{III} cap. A 12, 13; *deest in R*
8 – 10 *II²268 T cap. A 14, 14 (26rA[22]23–26); H^{III} cap. A 12, 14; *deest in R*
12 – 13 *II²269 T cap. A 14, 15 (26rA[26]27–28); H^{III} cap. A 12, 15; *deest in R*

5 ἡγείτορος T (ἡγητήρος *ed.*) ἄνευθε H^{III}

Τίτλος ιε' Περὶ ἀφορίας θείου λόγου παρ' αἰτίαν τῶν μὴ ὑπαι-
κόντων τῇ τοῦτου διδασκαλίᾳ.

***Π²270 / T cap. A 15, 1**

Ἀμῶς προφήτου·

Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἐξαποστελῶ λιμὸν ἐπὶ τὴν 5
γῆν, οὐ λιμὸν ἄρτου οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι
λόγον κυρίου.

***Π²271 / T cap. A 15, 2**

Τῶν Παροιμιῶν·

Οὐ μὴ ὑπάρξῃ ἐξηγητὴς ἔθνει παρανόμῳ.

10

***Π²272 / T cap. A 15, 3**

Παύλου, ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον β' ἐπιστολῆς·

Ἔσται καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαίνουσας διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλ-
λὰ κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας ἑαυτοῖς ἐπισωρεύουσιν διδασκά-

5 – 7 ***Π²270** Am. 8, 11 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 194) 10 ***Π²271** Prov. 29, 18¹
(Wahl, *Proverbien-Text*, p. 141) 13 – 167, 2 ***Π²272** II Tim. 4, 3–4

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (26rA29–32) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 7
***Π²270** T cap. A 15, 1 (26rA[33]34–26rB4); H^{III} cap. A 13, 1; R cap. A 15, 1 9 – 10
***Π²271** T cap. A 15, 2 (26rB[5]6–7); H^{III} cap. A 13, 2; R cap. A 15, 2 12 – 167, 2
***Π²272** T cap. A 15, 3 (26rB[7–8]9–17); H^{III} cap. A 13, 3; R cap. A 15, 3

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ιε'] ιγ' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in*
A^{III} pin (ιγ' *secund. ser.*) μη] *om.* T^{txt} H^{III} txt A^{III} 1 – 2 ὑπαικόντων] *scripsi*, ὑπη-
κόντων T^{txt}, ἀπεικόντων H^{III} txt, ἀπεικότων A^{III}, ὑπακουόντων R

***Π²270** ἀμῶς H^{III} R προφήτου] *om.* R ***Π²271** Τῶν] *om.* R ***Π²272** (a) T H^{III} παῦ-
λου H^{III} τιμοθεον T H^{III} (b) Πρὸς Τιμόθεον R

λους, κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοήν
ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται.

Τίτλος ις' Περὶ ἀκαταστάτων τῷ λογισμῷ καὶ τῇ γνώμῃ ἀνιδρύτων.

***II²273 / T cap. A 16, 1**

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ οζ'.

Ἦγάπησαν αὐτὸν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν,
καὶ τῇ γλώσσει αὐτῶν ἐψεύσαντο αὐτόν,
ἡ δὲ καρδία αὐτῶν οὐκ εὐθεῖα μετ' αὐτοῦ,
οὐδὲ ἐπιστώθησαν ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ.

5

***II²274 / T cap. A 16, 2**

Τῶν Παροιμιῶν.

10

Ἀνὴρ εὐμετάβολος γλώσσει ἐμπεσεῖται εἰς κακά.

11 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 25.3./3. (ed. Ihm, p. 557)

5 – 8 *II²273 Ps. 77, 36¹–37² **11** *II²274 Prov. 17, 20² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 88)

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (26rB18–20) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) **4 – 8**
*II²273 T cap. A 16, 1 (26rB[21]22–27); H^{III} cap. A 14, 1; R cap. A 16, 1 **10 – 11**
*II²274 T cap. A 16, 2 (26rB[28]29–30); H^{III} cap. A 14, 2; R cap. A 16, 2

1 [τίτλος] om. A^{III} pin R^{pin} ις'] ιδ' H^{III} txt A^{III} txt, δ' *propt. mg. resect.* A^{III} pin (ιδ' *secund. ser.*) τὴν γνώμην H^{III} txt A^{III}

*II²273 (a) T H^{III} ἐν – οζ'] om. H^{III} (b) Ψαλμοῦ οζ' R *II²274 Τῶν] om. R

8 ἐπιστώθη R **11** εὐμετάβολος] ἀμετάβλητος R

***II²275 / T cap. A 16, 3**

Ὡσηὲ προφήτου·

Νυκτὶ ὡμοίωσα τὴν μητέρα σου. Ὡμοιώθη ὁ λαός μου ὥς οὐκ ἔ-
χων ἐπίγνωσιν· ὅτι σὺ ἐπίγνωσιν ἀπώσω, καὶ γὰρ ἀπώσομαί σε τοῦ
5 ἱερατεύειν μοι· καὶ ἐπελάθου νόμου θεοῦ σου, καὶ γὰρ ἐπιλήσομαι
τέκνων σου.

***II²276 / T cap. A 16, 4**

Τοῦ αὐτοῦ·

...Ἐφραὶμ περιστερὰ ἄνους, οὐκ ἔχουσα καρδίαν· Αἴγυπτον ἐπε-
10 καλοῦντο, καὶ εἰς Ἀ<σ>συρίους ἐπορεύθησαν.

***II²277 / T cap. A 16, 5**

Βασιλειῶν γ'·

Εἶπεν Ἡλιοῦ πρὸς τὸν λαόν· Ἔως πότε χολανεῖτε ὑμεῖς ἐπ' ἀμφο-
τέραις ταῖς ἰγνύαις;

3 – 6 *II²275 Os. 4, 5–6 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 153) 9 – 10 *II²276 Os. 7, 11
(Wahl, *Prophetenzitate*, p. 163) 13 – 14 *II²277 III Reg. 18, 21 (Wahl, 3 *Könige-*
Text, p. 112)

2 – 6 *II²275 T cap. A 16, 3 (26rB[31]32–26vA4); H^{III} cap. A 14, 3; R cap. A 16, 3
8 – 10 *II²276 T cap. A 16, 4 (26vA[5]6–9); H^{III} cap. A 14, 4; R cap. A 16, 4
12 – 14 *II²277 T cap. A 16, 5 (26vA[10]11–13); H^{III} cap. A 14, 5; R cap. A 16, 5

*II²275 προφήτου] *om.* H^{III} R

3 ὡμοίωσα T H^{III} μητέρα σου] ἡμέραν σου T H^{III} ὡμοιώθη T, ὅμοι- H^{III} ὥς]
s. l. add. ὁ R 4 ἀπώσομαί σε] ἀποστρέψομαι R 10 Ἀσσυρίους] *scripsi*, Ἀσυρίους T
H^{III} R ἐπορεύοντο R 13 Ἡλιοῦ] *sic* R^{p.c.}, ἡλιοῦ T, ἡλιοῦ R^{a.c.}

***II²278 / T cap. A 16, 6**

Ἡσαΐου προφήτου·

Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾶ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀ-
πέχει ἀπ' ἐμοῦ.

***II²279 / T cap. A 16, 7**

5

Τοῦ Σιράχ·

Ἄφρων ὡς σελήνη ἀλλοιοῦται.

***II²280 / T cap. A 16, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

Τροχὸς ἀμάξης ἔγκατα μωροῦ,
καὶ ὡς ἄξων στρεφόμενος ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ.

10

***II²281 / T cap. A 16, 9**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ζωὴ πονηρὰ ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν,
καὶ οὐ παροικήσει, μισηθήσεται.

15

3 – 4 *II²278 Is. 29, 13 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 358–359) 7 *II²279 Sir. 27, 11²
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 119) 10 – 11 *II²280 Sir. 36, 5¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p.
144) 14 – 15 *II²281 Sir. 29, 24¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 127)

2 – 4 *II²278 T cap. A 16, 6 (26vA[14]15–17); H^{III} cap. A 14, 6; R cap. A 16, 6
6 – 7 *II²279 T cap. A 16, 7 (26vA[18]19); H^{III} cap. A 14, 7; R cap. A 16, 7 9 – 11
*II²280 T cap. A 16, 8 (26vA[20]21–23); H^{III} cap. A 14, 8; R cap. A 16, 8 13 – 15
*II²281 T cap. A 16, 9 (26vA[24]25–27); H^{III} cap. A 14, 9; R cap. A 16, 9

*II²278 προφήτου] *om.* R *II²279 Τοῦ] *om.* H^{III} R

10 ἀμάξης T H^{III}

***Π²282 / T cap. A 16, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

Χάρακες ἐπὶ μετεώρου κείμενοι
κατέναντι ἀνέμου οὐ μὴ μείνωσιν·

- 5 οὕτω καρδία δειλὴ ἐπὶ διανοήματος μωροῦ
κατέναντι παντὸς φόβου οὐ μὴ μείνωσιν.

***Π²283 / T cap. A 16, 11**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐγκατα μωροῦ ἀγγεῖον συντετριμμένον.

10

***Π²284 / T cap. A 16, 12**

Ἐκ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολῆς·

...ἀνὴρ δίψυχος ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.

***Π²285 / T cap. A 16, 13**

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

- 15 Πέφυκεν ὁ ἄφρων ἐπὶ μηδενὸς ἐστάναι παγίως καὶ ἐρηρεῖσθαι
δόγματος. Ἄλλοτε γοῦν ἄλλοῖα δοξάζει, καὶ περὶ τῶν αὐτῶν ἔστιν

3 – 6 *Π²282 Sir. 22, 18^{1–4} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 108) 9 *Π²283 Sir. 21, 14¹
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 104) 12 *Π²284 Iac. 1, 8 15 – 172, 4 *Π²285 PHILO IUDAEUS, *re vera De posteritate Caini*, 24–25 (ed. Wendland, p. 6, 11–19)

2 – 6 *Π²282 T cap. A 16, 10 (26vA[27]28–33); H^{III} cap. A 14, 10; R cap. A 16, 10
8 – 9 *Π²283 T cap. A 16, 11 (26vA[33]34); H^{III} cap. A 14, 11; R cap. A 16, 11
11 – 12 *Π²284 T cap. A 16, 12 (26vB[1]2–3); H^{III} cap. A 14, 12; R cap. A 16, 12
14 – 172, 4 *Π²285 T cap. A 16, 13 (26vB[4]5–16); H^{III} cap. A 14, 13; R cap. A 16, 13

*Π²284 (a) H^{III} R (b) Ἰακώβου (i- *cod.*), ἐκ τῆς ἐπιστολῆς T *Π²285 ζητουμένων R

6 μείνη R 9 συντετριμμένον H^{III} 15 ἐρερεῖσθαι T

ὅτε, μηδενὸς περὶ αὐτὰ συμβεβηκότος καινοτέρου, τάναντία· καὶ ἔστιν αὐτῷ πᾶσα ἡ ζωὴ κρεμαμένη, βάσιν ἀκράδαντον οὐκ ἔχουσα, ἀλλὰ πρὸς τῶν ἀντισπώντων καὶ ἀντιμεθελκόντων ἀεὶ φορουμένη πραγμάτων.

1 – 2 Deut. 28, 66

2 αὐτῷ – ζωῇ] ἡ ζωὴ αὐτῷ (*sic*) πᾶσα R
correxī (*ed.*), φιλουμένη T H^{III}, *om.* R

κρεμαμένη H^{III}

3 – 4 φορουμένη]

Τίτλος ιζ' Περὶ ἀδήλων καὶ ἀγνοουμένων ἡμῖν πραγμάτων,
καὶ ὅτι ἀλυσιτελὴς ἡ περὶ τούτων ἀδολεσχία καὶ φαντασιώδης.

***II²286 / T cap. A 17, 1**

Ἀπὸ τοῦ Δευτερονομίου·

- 5 Τὰ κρυπτά, κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν· τὰ δὲ φανερά, ἡμῖν καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν.

***II²287 / T cap. A 17, 2**

Τῶν Παροιμιῶν·

- Παρὰ κυρίου κατευθύνεται τὰ διαβήματα ἀνδρί·
10 θνητὸς δὲ πῶς ἂν νοήσῃ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ;

***II²288 / T cap. A 17, 3**

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

- Εἶδον σύμπαντα τὰ ποιήματα τοῦ θεοῦ
ὅτι οὐ δυνήσεται ἄνθρωπος
15 τοῦ εὐρεῖν σὺν τὸ ποίημα

5 – 6 *II²286 Deut. 29, 29 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 148–149) 9 – 10
*II²287 Prov. 20, 24¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 99) 13 – 174, 7 *II²288 Eccle. 8,
17¹⁻⁹, 1² (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 165)

1 – 2 Titlos T^{txt} (26vB17–21) H^{III} txt A^{III} R L^c pin; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) L^c txt
(*fenestra*) 4 – 6 *II²286 T cap. A 17, 1 (26vB[22]23–25); H^{III} cap. A 15, 1; R cap. A
17, 1; L^c cap. A 21, 1 8 – 10 *II²287 T cap. A 17, 2 (26vB[25]26–28); H^{III} cap. A
15, 2; R cap. A 17, 2; L^c cap. A 21, 2 12 – 174, 7 *II²288 T cap. A 17, 3 (26vB[29]
30–27rA6); H^{III} cap. A 15, 3; R cap. A 17, 3; L^c cap. A 21, 3

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} L^c pin ιζ'] ιε' H^{III} txt A^{III} txt, κα' L^c pin, ε' *propt. mg. resect.*
A^{III} pin (ιε' *secund. ser.*)

*II²286 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R L^c *II²287 Τῶν] *om.* R L^c *II²288 Τοῦ] *om.* L^c

13 ἴδον T πάντα R^{a. c.} 15 σὺν] συν T, σύμπαν R

τὸ πεπονημένον ὑπὸ τὸν ἥλιον·
 ὅσα ἐὰν μοχθήσῃ ἄνθρωπος τοῦ ζητῆσαι,
 καὶ οὐχ' εὐρήσει·
 καὶ γε ὅσα ἐὰν εἴπῃ ὁ σοφὸς τοῦ γνῶναι,
 οὐ δυνήσεται τοῦ εὐρεῖν.
 Ὅτι σύμπαν τοῦτο ἔδωκα ἐν τῇ καρδίᾳ μου,
 καὶ ἡ καρδία μου σύμπαν εἶδεν τοῦτο.

5

***II²289 / T cap. A 17, 4**

Τοῦ αὐτοῦ·

Οὐκ ἔστιν γινώσκων τί τὸ ἐσόμενον,
 ὅτι καθὼς ἔσται, τίς ἀναγγελεῖ αὐτῷ;

10

***II²290 / T cap. A 17, 5**

Τοῦ αὐτοῦ·

Οὐκ ἔγνων ἄνθρωπος τὸν καιρὸν αὐτοῦ·
 ὡς οἱ ἰχθύες οἱ θηρευόμενοι ἐν ἀμφιβλήστρω κακῷ,
 καὶ ὡς ὄρνεα τὰ θηρευόμενα ἐν παγίδι,
 ὡς αὐτὰ παγιδεύονται οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων
 εἰς καιρὸν πονηρόν,
 ὅταν ἐπιπέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ἄφνω.

15

10 – 11 *II²289 Eccle. 8, 7^{1–2} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 164) **14 – 19 *II²290** Eccle. 9, 12^{1–6} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 167)

9 – 11 *II²289 T cap. A 17, 4 (27rA[7]8–10); H^{III} cap. A 15, 4; R cap. A 17, 4; L^c cap. A 21, 4 **13 – 19 *II²290** T cap. A 17, 5 (27rA[10]11–18); H^{III} cap. A 15, 5; R cap. A 17, 5; L^c cap. A 21, 5

***II²289** (a) T H^{III} R (b) s. a. L^c ***II²290** (a) T H^{III} R (b) s. a. L^c

2 τοῦ ζητῆσαι] οὐ ζήσεται R 5 δυνήσεται H^{III} 6 δέδωκα R 7 καρδία μου] καρδία R ἶδεν T H^{III}, οἶδε L^c 10 Οὐκ ἔστιν] οὐκ ἔσται τίς R γινώσκωντι T, γινώσκοντι H^{III} L^c 11 ἔσται – ἀναγγελεῖ] ἔσται τίς, ἀναγγελεῖ H^{III} L^c, *nulla interpunctio* in T αὐτό R 15 ἐν] *om.* L^c κακῷ] κάτω L^c 16 παγίδι R, *non liquet* in H^{III} 17 οἱ] *om.* T H^{III} L^c τοῦ ἀνθρώπου R L^c

***II²291 / T cap. A 17, 6**

Τοῦ αὐτοῦ·

Οὐκ ἔγνω ἄνθρωπος τί τὸ γενόμενον
καὶ τί τὸ ἐσόμενον.

5

***II²292 / T cap. A 17, 7**

Τοῦ αὐτοῦ·

Σύμπαντα ἃ ἐποίησεν ὁ κύριος καλὰ ἐν καιρῷ αὐτῶν·
καὶ γε σὺν τὸν αἰῶνα ἔδωκεν ἐν καρδίᾳ αὐτῶν,
ὅπως μὴ εὗρη ἄνθρωπος
10 τὸ ποίημα, ὃ ἐποίησεν ὁ θεὸς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους.

***II²293 / T cap. A 17, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὡς ὅστ' ἐν γαστρὶ τῆς κυοφορούσης,
οὕτως οὐ γνώσῃ τὰ ποιήματα τοῦ θεοῦ,
15 ὅσα ποιήσει τὰ σύμπαντα.

3 – 4 *II²291 Eccle. 10, 14²⁻³ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 170) 7 – 10 *II²292 Eccle. 3, 11¹⁻⁴ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 151–152) 13 – 15 *II²293 Eccle. 11, 5²⁻⁴ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 172)

2 – 4 *II²291 T cap. A 17, 6 (27rA[18]19–20); H^{III} cap. A 15, 6; L^c cap. A 21, 6; *deest in R* 6 – 10 *II²292 T cap. A 17, 7 (27rA[20]21–26); H^{III} cap. A 15, 7; L^c cap. A 21, 7; *deest in R* 12 – 15 *II²293 T cap. A 17, 8 (27rA[27]28–31); H^{III} cap. A 15, 8; R cap. A 17, 6; L^c cap. A 21, 8

*II²291 (a) T H^{III} (b) s. a. L^c *II²292 (a) T H^{III} (b) s. a. L^c *II²293 (a) T H^{III} R (b) s. a. L^c

3 γεννώμενον T H^{III} 4 ἐπόμενον (*sic spir.*) H^{III} 7 ἄ] *om.* H^{III} 8 συν T 13 ὅστ'α] τὰ T H^{III} ἐν γαστρὶ] ἐγγαστρὶ T H^{III} 14 γνώσει T H^{III} 15 ὅσα – σύμπαντα] *om.* R

***II²294 / T cap. A 17, 9**

Ἦσαϊου προφήτου·

Τίς ἀναγγελεῖ τὰ ἐξ ἀρχῆς, ἵνα γνῶμεν, καὶ τὰ ἔμπροσθεν, καὶ ἐροῦμεν ὅτι ἀληθὴ ἐστίν; Οὐκ ἔστιν ὁ προλέγων οὐδὲ ὁ ἀκούων· ἀπὸ γὰρ τῶν ἐθνῶν ἰδοὺ οὐθείς, καὶ ἀπὸ τῶν εἰδώλων αὐτῶν οὐκ ἦν ὁ ἀναγγέλλων. 5

***II²295 / T cap. A 17, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀνήγγειλά σοι τὰ πάλαι πρὶν ἐλθεῖν ἐπὶ σέ· ἀκουστόν σοι ἐποίησα, μὴ εἴπῃς ὅτι Τὰ εἰδωλά μοι ἐποίησαν, καὶ μὴ εἴπῃς ὅτι Τὰ γλυπτὰ καὶ χωνευτὰ ἐνετεῖλατό μοι. Ἦκούσατε πάντα, καὶ ὑμεῖς οὐκ ἔγνωτε· ἀλλὰ καὶ ἀκουστά σοι ἐποίησα τὰ καινὰ ἀπὸ τοῦ νῦν, ἃ μέλλει γίνεσθαι, καὶ οὐκ εἶπας. Νῦν γίνεται, καὶ οὐ πάλαι, καὶ οὐ προτέrais ἡμέραις ἤκουσας ταῦτα. Μὴ εἴπῃς· Ναί, γινώσκω αὐτά. Οὔτε ἔγνως, οὔτε ἠπίστω, οὔτε ἀπ' ἀρχῆς ἤνοιξά σου τὰ ὦτα. 10 15 Ἐγγων γὰρ ὅτι ἀθετῶν ἀθετήσεις, καὶ ἄνομος ἔτι ἐκ κοιλίας μη-τρός σου κληθήσῃ.

3 – 4 *II²294 Τίς – ἀκούων] Is. 41, 26 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 388–389) 5 – 6 ἀπο¹ – ἀναγγέλλων] Ibid. 41, 28 (Wahl, p. 389) 9 – 17 *II²295 Is. 48, 5–8 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 415–416)

2 – 6 *II²294 T cap. A 17, 9 (27rA[31]32–27rB4); H^{III} cap. A 15, 9; R cap. A 17, 7; L^c cap. A 21, 9 8 – 17 *II²295 T cap. A 17, 10 (27rB[4]5–22); H^{III} cap. A 15, 10; R cap. A 17, 8; L^c cap. A 21, 10

*II²294 προφήτου] *praem.* τοῦ H^{III}, *om.* R L^c *II²295 (a) T H^{III} R (b) *s. a.* L^c

3 ἀναγγελεῖ] *add.* ἡμῖν R 4 ἀληθεσιν T, ἀληθὴς ἐστίν R 5 οὐδεὶς R αὐτῶν] *om.* T H^{III} 6 ἀγγέλλων L^c 10 εἴπῃς¹] εἴποις L^c εἴπῃς²] εἴποις L^c 11 χωνευτὰ T H^{III} ἐνετεῖλαντό μοι R L^c P.^c 11 – 12 ἐγνώσατε T H^{III} 14 εἴποις L^c 15 ἔγνω L^c ἠπίστω] *scripsi* (II¹993 / K cap. E 23, 1 *et* LXX), ἐπίστω L^c (*cf.* LXX *app. crit.*), ἐπίστασαι R, ἐπίστευσας T H^{III} ἤνοιξάς σου R

***Π²296 / T cap. A 17, 11**

Ἰερεμίου προφήτου·

Ἐμωράνθη πᾶς ἄνθρωπος ἀπὸ γνώσεως.

***Π²297 / T cap. A 17, 12**

5 Δανιήλ προφήτου·

Ἐπρώτησα τὸν ἄγγελον· Κύριε, τί τὰ ἔσχατα τούτων; Καὶ εἶπεν·
Δεῦρο, Δανιήλ, ὅτι ἐμπεφραγμένοι καὶ ἐσφραγισμένοι οἱ λόγοι
οὗτοι. Καὶ σὺ δεῦρο ἀναπαύου· ἔτι γὰρ ἡμέραι εἰς ἀναπλήρωσιν,
καὶ ἀναστήσῃ εἰς τὸν καιρὸν σου εἰς συντέλειαν.

10

***Π²298 / T cap. A 17, 13**

Σοφίας Σολομώντος·

Τίς γινώσεται βουλὴν θεοῦ,
ἢ τίς ἐνθυμηθήσεται τί θέλει ὁ κύριος;
Λογισμοὶ γὰρ θνητῶν δειλοί,

15 καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαί ἡμῶν,
καὶ μόλις εἰκάζομεν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς,
καὶ τὰ ἐν χερσὶν εὐρίσκομεν μετὰ πόνου·

3 *Π²296 Ier. 10, 14 vel 28, 17 cum app. crit. (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 521) 6 – 8
*Π²297 Ἐπρώτησα – οὗτοι] Dan. 12, 8–9 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 697) 8 – 9
Καὶ – συντέλειαν] Ibid. 12, 13 (Wahl, p. 698) 12 – 15 *Π²298 Τίς – ἡμῶν] Sap. 9,
13¹–14² 16 – 178, 2 καὶ – ἔγνω] Ibid. 9, 16¹–17¹

2 – 3 *Π²296 T cap. A 17, 11 (27rB[23]24–25); H^{III} cap. A 15, 11; L^c cap. A 21, 11;
deest in R 5 – 9 *Π²297 T cap. A 17, 12 (27rB[25]26–33); H^{III} cap. A 15, 12; R cap.
A 17, 9; L^c cap. A 21, 12 11 – 178, 2 *Π²298 T cap. A 17, 13 (27vA[1]2–10); H^{III}
cap. A 15, 13; R cap. A 17, 10; L^c cap. A 21, 13

*Π²296 Ἰερεμίου T, ἰερεμ L^c προφήτου] om. L^c *Π²297 δανιηλ T προφήτου] om. R
L^c *Π²298 (a) T H^{III} R σοφία T (b) Σολομώντος L^c

9 ἀναστήσῃ R, ἀναστήσει T H^{III} 13 ὁ] om. L^c 14 δῆλοι T, δηλοῖ H^{III} 15 ἡμῶν]
αὐτῶν L^c a. c. 16 τῆς] om. L^c

τὰ δὲ ἐν οὐρανοῖς τίς ἐξιχνίασεν;
Βουλὴν δὲ θεοῦ τίς ἔγνω;

***II²299 / T cap. A 17, 14**

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

Χαλεπώτερα σου μὴ ζήτηι,
καὶ ὑψηλότερά σου μὴ περιεργάζου·
ἃ προσετάγη σοι, ταῦτα διανοοῦ·
οὐ γὰρ ἔστιν σοι χρεία τῶν κρυπτῶν.

5

***II²300 / T cap. A 17, 15**

Τοῦ αὐτοῦ·

10

Οὐκ ἐνεποίησεν τοῖς ἁγίοις κύριος
ἐκδιηγῆσασθαι πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ,
ἃ ἑστερέωσεν ὁ παντοκράτωρ
στηριχθῆναι ἐν δόξῃ αὐτοῦ τὸ πᾶν.

***II²301 / T cap. A 17, 16**

15

Τοῦ αὐτοῦ·

Τὰ πλείονα τῶν ἔργων κυρίου ἐν ἀποκρύφοις·
οὐθενὶ ἐξεποίησεν ἀναγγεῖλαι τὰ ἔργα αὐτοῦ.

5 – 8 *II²299 Sir. 3, 21¹–22² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 50–51) 11 – 14 *II²300 Sir. 42, 17¹⁻⁴ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 165) 17 *II²301 Τὰ – ἀποκρύφοις] Sir. 16, 21² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 90) 18 οὐθενὶ – αὐτοῦ] Ibid. 18, 4¹ (Wahl, p. 94)

4 – 8 *II²299 T cap. A 17, 14 (27vA[11]12–16); H^{III} cap. A 15, 14; R cap. A 17, 11; L^c cap. A 21, 14 10 – 14 *II²300 T cap. A 17, 15 (27vA[16]17–22); H^{III} cap. A 15, 15; R cap. A 17, 12; L^c cap. A 21, 15 16 – 18 *II²301 T cap. A 17, 16 (27vA[22]23–26); H^{III} cap. A 15, 16; R cap. A 17, 13; L^c cap. A 21, 16

*II²299 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R L^c *II²300 (a) T H^{III} R (b) *s. a.* L^c *II²301 (a) T H^{III} R (b) *s. a.* L^c

7 διανοοῦ] *praem.* καὶ R 14 ἐν] τῇ R 18 οὐδενὶ R

***Π²302 / T cap. A 17, 17**

Τῆς Ἰουδείθ·

- Εἶπεν Ἰουδείθ πρὸς τοὺς ἄρχοντας Βετυλουά· Τίνες ἐστὲ ὑμεῖς, οἱ ἐπειράσατε τὸν θεὸν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, καὶ ἰστᾶτε ὑπὲρ τοῦ
 5 θεοῦ ἐν μέσῳ υἰῶν ἀνθρώπων; Καὶ νῦν κύριον τὸν παντοκράτορα ἐξετάζετε, καὶ οὐθὲν ἐπιγνώσεσθε ἕως τοῦ αἰῶνος, ὅτι βάθος καρδίας ἀνθρώπου οὐχ' εὐρήσετε, καὶ βάθος διανοίας αὐτοῦ οὐ διαλήψεσθε· καὶ πῶς τὸν θεόν, ὃς ἐποίησεν ταῦτα πάντα, ἐρευνήσετε, καὶ τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐπιγνώσεσθε, καὶ τὸν λογισμὸν αὐτοῦ
 10 κατανοήσετε; Μηδαμῶς, ἀδελφοί· μὴ πειράζετε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἐὰν μὴ βούληται ἐν ταῖς πέντε ἡμέραις βοηθῆσαι ἡμῖν, αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν ἐν αἷς θέλει ἡμέραις σκεπάσαι ἢ καὶ ὀλοθρεῦσαι ἡμᾶς πρὸ προσώπου τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. Ὑμεῖς δὲ μὴ ἐνεχυράζετε τὰς βουλὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅτι οὐχ' ὡς ἀνθρω-
 15 πος ὁ θεὸς ἀπειληθῆναι, οὐδ' ὡς υἱὸς ἀνθρώπου διαιτηθῆναι. Διότι ἀναμένοντες τὴν παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν, ἐπικαλεσώμεθα αὐτὸν εἰς βοήθειαν ἡμῶν· καὶ εἰσακούσεται τῆς φωνῆς ἡμῶν, ἐὰν ᾗ αὐτῷ ἄρεστόν.

3 – 18 *Π²302 Iudith 8, 11–17

2 – 18 *Π²302 T cap. A 17, 17 (27vA[26]27–27vB26); H^{III} cap. A 15, 17; R cap. A 17, 14; L^c cap. A 21, 17

*Π²302 Τῆς] *om.* R L^c Ἰουδείθ] *scripsi*, ἰουδείθ T, ιουδήθ L^c, ιουδίθ H^{III} R

3 ἰουδείθ T, ιουδήθ L^c, ιουδίθ H^{III} R βετυλουάμ H^{III}, βετουλουάμ R, βετουλούαμ L^c τίνες ἔσται T H^{III} 4 ἰστᾶτε] *sic* T H^{III}, ἴσταται L^c, ἴστασθε R (= LXX, *sed cf. app. crit.*) 5 παγκράτορα R 7 εὐρεθήσεται R οὐ] *om.* R 10 πειράζητε R, παροργίζετε LXX 11 βούλητε T H^{III}, βου^λται L^c πέντε] ε' L^c βοηθῆσαι ἡμῖν] *μνησθῆναι* ἡμῶν L^c 12 σκεπάσαι T 12 – 13 ολοθρεῦσαι T, ὀλοθρεῦσαι H^{III} R L^c 13 ἐχθρῶν ἡμῶν] ἐ (*sic*) H^{III} δὲ] γὰρ R 13 – 14 ἐνισχυράζητε R, ἐνέχυρα ζητῆτε T H^{III} 15 οὐδὲ R L^c διαιτηθῆναι] *διարτηθῆναι* L^c 16 ἐπικαλεσώμεθα L^c 17 ᾗ] *om.* L^c 18 εὐάρεστον R

***II²303 / T cap. A 17, 18**

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου·

Γρηγορεῖτε, ὅτι οὐκ οἶδατε ποία ὥρα ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.

***II²304 / T cap. A 17, 19**

Παύλου, ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς·

5

Τίς ἔγνω νοῦν κυρίου, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο;

***II²305 / T cap. A 17, 20**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους α'·

Εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τί, οὐπω ἔγνω καθὼς δεῖ γινῶναι.

***II²306 / T cap. A 17, 21**

10

Τῶν Πράξεων·

Ἐπρωτότησαν τὸν κύριον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ; Εἶπεν

9 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 49.3./56.3. (ed. Ihm, p. 810)

3 *II²303 Matth. 24, 42 6 *II²304 Rom. 11, 34 9 *II²305 I Cor. 8, 2 12 – 181, 2
*II²306 Act. 1, 6–7

2 – 3 *II²303 T cap. A 17, 18 (27vB[27]28–29); H^{III} cap. A 15, 18; R cap. A 17, 15;
L^c cap. A 21, 18 5 – 6 *II²304 T cap. A 17, 19 (27vB[30]31–32); H^{III} cap. A 15, 19;
R cap. A 17, 16; L^c cap. A 21, 19 8 – 9 *II²305 T cap. A 17, 20 (27vB[32–33]34–
28rA1); H^{III} cap. A 15, 20; R cap. A 17, 17; L^c cap. A 21, 20 11 – 181, 2 *II²306 T
cap. A 17, 21 (28rA[2]3–10); H^{III} cap. A 15, 21; L^c cap. A 21, 21; *deest in R*

*II²303 (a) T L^c Εὐαγγελίου] *om.* L^c (b) Ματθαῖος H^{III} (c) Ματθαίου R *II²304 (a)
T (b) Πρὸς Ῥωμαίους H^{III} L^c (c) Ῥωμαίους (*sic*) R *II²305 Τοῦ – τῆς] *om.* R L^c ἐκ
τῆς] *om.* H^{III} πρὸς] *pro* T *II²306 Τῶν] *om.* H^{III} L^c

3 ἡμῶν R 12 Ἐπρωτότησαν] *scripsi (cum A^{III})*, ἐπερώτησαν T H^{III} L^c 13 ἀποκαθι-
στάνης T, ἀποκαθίστάνεις H^{III}

δὲ πρὸς αὐτούς· Οὐχ' ὑμῶν ἐστὶν γινῶναι χρόνους ἢ καιρούς, οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ.

***II²307 / T cap. A 17, 22**

Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ῥώμης, ὡς ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πέτρου·

- 5 Οὐχ' ἡ γινῶσις πρόγνωσιν ἀληθῶς κρίνειν πέφυκεν, ἀλλ' ἡ πρόγνωσις τοῖς ἀγνοοῦσιν παρέχει τὴν γινῶσιν. Εἰ οὖν τὰ τῷ θεῷ διαφέροντα γινῶναι τίς θέλοι, παρὰ τούτου μόνου μαθεῖν ἔχει, ὅτι μόνος οἶδεν τὴν ἀλήθειαν. Τῶν γὰρ ἄλλων εἴ τις ἐπίσταται τι, παρ' αὐτοῦ ἢ τῶν τούτου μαθητῶν λαβὼν ἔχει.

***II²308 / T cap. A 17, 23**

Τοῦ αὐτοῦ·

- 15 Ὁ τὴν ἀλήθειαν ζητῶν παρὰ τῆς αὐτοῦ ἀγνοίας λαβεῖν, πῶς ἂν δύναίτο; Κἂν γὰρ εὖροι, οὐκ εἰδὼς αὐτὴν ὡς οὐκ οὔσαν παρέρχεται. Οὔτε πάλιν παρ' ἐτέρου ἐξ ἀγνοσίας γινῶσιν ἔχειν ἐπαγγελλο<μένο>υ ἀληθείας <***>, πλὴν πολιτείας μόνης, τῆς διὰ τὸ εὐλογον γνωρισθῆναι δυναμένης, ἣτις ἐκάστω ἐκ τοῦ μὴ θέλειν ἀδικεῖσθαι, τοῦ μὴ ἄλλον ἀδικεῖν τὴν γινῶσιν παρίστησιν. Πάντες μὲν

16 – 17 ἐκ – ἀδικεῖν] cf. Plat., *Grg.*, 469c1–2

5 – 9 *II²307 PS.-CLEMENS ROMANUS, *Homilia* β 11,3 – 12,2 (ed. Rehm†/Strecker, p. 39, 27 – 40, 3); Holl, n° 4 12 – 182, 13 *II²308 Ὁ – τέρπον] PS.-CLEMENS ROMANUS, *Homilia* β 6,3 – 8,1 (ed. Rehm†/Strecker, p. 38, 4–21); Holl, n° 3, 1–21

4 – 9 *II²307 T cap. A 17, 22 (28rA[11–12]13–23); H^{III} cap. A 15, 22; R cap. A 17, 18; L^c cap. A 21, 22 11 – 182, 18 *II²308 T cap. A 17, 23 (28rA[23]24–28vA10); H^{III} cap. A 15, 23; R cap. A 17, 19; L^c cap. A 21, 23

*II²307 Τοῦ ἁγίου] *om.* L^c κλημεντος T ὡς] *om.* H^{III} *II²308 (a) T H^{III} R (b) *s. a.* L^c

1 ἡμῶν ἐστὶν H^{III} 5 ἀληθείας L^c κρίνειν] κινεῖν R, *om.* L^c 6 γοῦν R 7 ἐθέλοι R, ἐθέλει (*sic*) L^c ἔχοι R 8 ἐπίσταται τι] ἐπίσταται, ἢ R 9 ἢ] ἢ T, ἢ H^{III} 13 εὖρον H^{III}, εὖρη *ed.* 14 – 15 ἔχειν ἐπαγγελλομένου] *correxī (ed.)*, ἔχειν ἐπαγγέλλου T H^{III}, ἔξ ἐπήγγελται L^c, ἐπήγγελλται ἔχειν R 15 *post* ἀληθείας *quaedam excidisse videntur* (κρατεῖν δυνατὸς ἔσται *ed.*)

οὖν ὅσοι ποτὲ ἐζήτησαν τάληθές, τὸ δύνασθαι εὐρεῖν τὰ ἄδηλα
 ἑαυτοῖς πιστεύσαντες ἄνευ θεοῦ, ἐνηδρεύθησαν· τοῦτο ὅπερ πε-
 πόνθασιν καὶ οἱ τῶν Ἑλλήνων φιλόσοφοι καὶ βαρβάρων οἱ σπου-
 δαιότεροι· ἐκ στοχασμῶν γὰρ ἐπιβάλλοντες τοῖς ἀοράτοις, περὶ
 τῶν ἀδήλων ἀπεφήναντο, τὸ ὅπως ποτὲ παραστὰν αὐτοῖς, τοῦτο
 ἀληθές εἶναι νομίσαντες. Ὡς γὰρ εἰδότες ἀλήθειαν, ἔτι ζητοῦντες,
 τῶν παρισταμένων αὐτοῖς ὑπολήψεων ἃ μὲν ἀποδοκιμάζουσιν, ἃ
 δὲ κρατύνουσιν, ὥσπερ εἰδότες ποῖα μὲν εἰσὶν ἀληθῆ, ποῖα δὲ
 ψευδῆ. Καὶ δογματίζουν περὶ ἀληθείας οἱ ἀλήθειαν οὐκ εἰδότες,
 ἀγνοοῦντες ὅτι ὁ ἀλήθειαν ζητῶν παρὰ τῆς αὐτοῦ πλάνης μαθεῖν
 αὐτὴν οὐ δύναται. Οὔτε γάρ, ὡς ἔφην, παρεστηκυῖαν αὐτὴν ἐπι-
 γνῶναι δύναται, ἣν ἀγνοεῖ. Πείθει δὲ ἕκαστον ἀφ' ἑαυτοῦ ζη-
 τοῦντα μαθεῖν οὐ πάντως τὸ ἀληθές, ἀλλὰ τὸ τέρπον. Διατοῦτο
 καὶ οἱ τῶν Ἑλλήνων, ὡς εἴρηται, φιλόλογοι, οὐ φιλόσοφοι διὰ
 στοχασμῶν τοῖς πράγμασιν ἐπιβάλλοντες, πολλὰ καὶ διάφορα
 ἔδογμάτισαν, τὴν οἰκίαν τῶν ὑπερθέσεων ἀκολουθ<ίαν ἀλή-
 >θειαν εἶναι νομίσαντες, οὐκ εἰδότες ὅτι ψευδεῖς ἀρχὰς ἑαυτοῖς
 ὀρισαμένων, τῇ ἀρχῇ αὐτῶν τὸ τέλος συμφωνίαν εἵληφεν.

13 – 18 Διατοῦτο – εἵληφεν] PS.-CLEMENS ROMANUS, *Homilia* β 8,3 (ed. Rehm†/Strecker, p. 38, 24 – 39, 3); Holl, n° 3, 21–26

2 ἑαυτοῖς] ἐτέροις L^c ἐνηδρεύθησαν – ὅπερ] ἐνεδρεύθησαν τούτω· ὅπερ T H^{III} R
 3 καί¹] *om.* H^{III} L^c φιλόσοφοι] σοφοὶ L^c οἱ²] *om.* R 4 στοχασμοῦ L^c 5
 οπωσποτε T, ὅπως ποτε L^c, ὁπώσποτε *ed.* παραστᾶν T H^{III} R 6 *post* ἀλήθειαν
hab. οἱ ἀλήθειαν *ed.* 7 μὲν] *add.* γὰρ L^c 8 μὲν εἰσὶν] μὲν ἐστὶν L^c, μὲν T H^{III} 9
 ἀληθείας] ἀλήθειαν T H^{III} 10 ἀγνοοῦντες T H^{III} 11 παρεστηκυῖαν T 12 ἣν] ἡ
 H^{III} 13 τέρπον] τερπνόν R 14 φιλόλογοι, οὐ] *om.* T H^{III} φιλόλογοι] *sic acc.* R
 L^c 16 οἰκίαν H^{III} τῶν] αὐτῶν T H^{III} 16 – 17 ἀκολουθίαν ἀλήθειαν] *correxī*
(ed.), ἀκολουθεῖαν T R^a. c. ut videtur, ἀκολουθίαν H^{III} R^p. c. L^c 18 ὀρισάμενοι R
 σύμφωνον R, συμφώνως L^c

***Π²309 / T cap. A 17, 24**

Τοῦ ἁγίου Ἱππολύτου·

- Τὸ προγινώσκειν τὰ ἐσόμενα, ὅτι οὕτως ἔσται, μακαρίου ἐστὶν
 5 ἀνδρός, εἰδότος καὶ σιωπῶντος, ἵνα μήποτε πολλὰ λαλῶν κινδυνεύσῃ. Δεῖ οὖν πάντα ἄνθρωπον τὸν ἐντυγχάνοντα ταῖς θείαις
 Γραφαῖς, μιμεῖσθαι τὸν προφήτην Δανιήλ καὶ μὴ εἶναι εἰκαῖον καὶ
 προαλῆ, πρὸ καιροῦ καιρὸν ἐπιζητοῦντα, ἀλλὰ κατέχειν μετὰ
 φόβου τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ ἐν καρδίᾳ, ἵνα μὴ αὐτὸς τοῖς ἰδίοις
 χεῖλεσιν παγιδευθεὶς, ἔνοχος ἔσται τῆς ἰδίας ψυχῆς.

10

***Π²310 / T cap. A 17, 25**

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ εἰς τὸν Ἡσαΐαν·

Μὴ πολυπραγμόνει τὸ μέλλον, ἀλλὰ τὰ παρόντα πρὸς τὸ χρήσιμον διατίθεσο. Τί γὰρ ὄφελος ἐκ τοῦ προλαβεῖν σε τὴν γνῶσιν;

***Π²311 / T cap. A 17, 26**

- 15 Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ περὶ φιλοπτωχίας·

Τίς τῆς περὶ πάντα σοφίας τοῦ θεοῦ τὸ βάθος ἐξιχνιάσειεν, ὅφ' ἧς

3 – 5 *Π²309 Τὸ – κινδυνεύσῃ] HIPPOLYTUS ROMANUS, *Commentarii in Daniele*, IV, 5, 6 (ed. Bonwetsch†/Richard, p. 206, 14–16); Holl, n° 352, 1–3 5 – 9 Δεῖ – ψυχῆς] IBID., IV, 15, 1 (p. 228, 6–11); Holl, n° 352, 4–8 12 – 13 *Π²310 (Ps.) BASILIUS CAESARIENSIS, *Enarratio in prophetam Isaiam*, VIII, 220 (PG 30, 500, 22–24) 16 – 184, 9 *Π²311 GREGORIUS NAZIANZENUS, *De pauperum amore* (Orat. 14), 30–31 (PG 35, 897, 44 – 900, 13)

2 – 9 *Π²309 T cap. A 17, 24 (28vA[11]12–27); H^{III} cap. A 15, 24; R cap. A 17, 20; L^c cap. A 21, 24 11 – 13 *Π²310 T cap. A 17, 25 (27vA[28]29–33); H^{III} cap. A 15, 25; R cap. A 17, 21; L^c cap. A 21, 25 15 – 184, 9 *Π²311 T cap. A 17, 26 (27vA[34–27vB1]27vB2–24); H^{III} cap. A 15, 26; R cap. A 17, 22; L^c cap. A 21, 26

*Π²309 Τοῦ ἁγίου] *om.* L^c Ἱππολύτου T *Π²310 ἐκ τοῦ] *om.* H^{III} L^c ἡσαΐαν T *Π²311 (a) T H^{III} (b) Τοῦ Θεολόγου, περὶ φιλοπτωχίας L^c (c) *s. a.* R

5 τὸν] *om.* L^c 6 εἰκόν T H^{III} 7 προαλῆ T, προάλη H^{III} 8 τοῖς] *om.* T H^{III} 9 παγιδευθῆς H^{III} 12 – 13 Μὴ – γνῶσιν] *om.* R 16 σοφίας – θεοῦ] θεοῦ σοφίας R ὅφ' ἧς] ἐφ' οἷς R

καὶ πεποίηκε τὰ πάντα, καὶ διοικεῖ τρόπον ὃν ἂν αὐτὸς βούλεται
καὶ ἐπίσταται· Ἄρκει γὰρ κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, θαυμά-
σαντα μόνον τὸ ταύτης δυστέκμαρτον καὶ δυσθεώρητον, παρελ-
θεῖν καὶ λέγειν· Ὡς βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ· ὡς
ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. 5
Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου; Καὶ εἰς τὰ ἔσχατα τῆς σοφίας αὐτοῦ, τίς
ἀφίκετο; φησὶν Ἰώβ. Τίς σοφὸς ὃς συνήσει ταῦτα, καὶ οὐχὶ τῷ ἀνε-
φίκτῳ μετρήσει τὰ ὑπὲρ μέτρησιν; Ἄλλος μὲν οὖν εἶη περὶ ταῦτα
τολμηρὸς καὶ γεννάδας, μᾶλλον δὲ εἶη μηδεὶς.

*Π²312 / T cap. A 17, 27

10

Καὶ μεθ' ἕτερα·

Ἡμεῖς μήτε αὐτοὶ ταῦτα τερατευώμεθα, εἴπερ τι μέλει τοῦ λόγου
λογικοῖς οὖσιν ἡμῖν καὶ λόγου θεραπευταῖς, μήτε τοὺς οἰομένους
ἀποδεξώμεθα, κἂν εὐδρομῶσι τὴν γλῶτταν ἐν τοῖς ἀτόποις λό-
γοις καὶ δόγμασιν, καὶ τῷ καινῷ τέρπωσιν.

15

4 – 6 Rom. 11, 33–34 6 – 7 Iob 11, 7² 7 Os. 14, 10

12 – 15 *Π²312 GREGORIUS NAZIANZENUS, *De pauperum amore* (Orat. 14), 33 (PG 35, 901, 35–39)

11 – 15 *Π²312 T cap. A 17, 27 (28vB[25]26–34); H^{III} cap. A 15, 27; R cap. A 17, 23; L^c cap. A 21, 27

1 πεποίηκε (sic) L^c ἂν] om. H^{III} βούληται R L^c 3 δυσθεώρητον] δυσθήρατον
R 4 Ὡς] ὦ T H^{III} L^c 5 ἀνεξιχνίαστοι T 7 ἀφίκετο T H^{III} Ἰώβ] *praem.* ὁ L^c
συννοίσει H^{III} 8 οὖν] om. L^c περὶ ταῦτα] om. R 9 μᾶλλον] μαθὼν L^c 12 Ἡμεῖς
μήτε] ἡμεῖς τε T H^{III}, ἡμεῖς δὲ L^c τερατευόμεθα T H^{III} εἴπερ τίνι L^c μέλει]
scripsi (cum A^{III} p. c.), μέλλει T H^{III} R L^c 14 ἀποδεξόμεθα T H^{III} 14 – 15 λόγοις]
praem. καὶ R 15 τέρπουσι H^{III}

***Π²313 / T cap. A 17, 28**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ τῶν μετονομαζομένων·

Ἦ τῶν μελλόντων κατάληψις ἀνοίκειος ἀνθρώπῳ.

***Π²314 / T cap. A 17, 29**

5 Ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

Δια<τί> τὴν κοσμοποιῖαν ἐπιλογιζόμενος, φησὶν Μωϋσῆς· *Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς <ὅτε ἐγένετο>*; Τὸ μὲν *ὅτε ἐγένετο*, ἀόριστον ἔοικε χρόνον ἐμφαίνειν· τοῦτο δὲ ἐστὶν ἔλεγχος, δυσωπῶν τοὺς συγκεφαλαιουμένους ἀριθμὸν ἐτῶν, ἀφ’ οὗ τὸν
 10 κόσμον οἷόν τε γενέσθαι. Τὸ δὲ *Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως* ἥτοι δεικτικόν ἐστὶν τοῦ ὑποκειμένου τεύχους, ὃ τὴν κοσμοποιῖαν περιέχει, ἢ ἀναφορὰ τῶν εἰρημένων περὶ τῆς κοσμοποιῖας πρὸς τὰ ἐπ’ ἀληθείας γεγονότα.

6 – 8 Αὕτη – ἐγένετο²] Gen. 2, 4 10 Ibid.

3 *Π²313 PHILO IUDAEUS, *re vera Quis rerum divinarum heres sit*, 261 (ed. Wendland, p. 60, 1–2) 6 – 13 *Π²314 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, I. 1 (ed. Petit, p. 41–42)

2 – 3 *Π²313 T cap. A 17, 28 (29rA[1]2–3); H^{III} cap. A 15, 28; R cap. A 17, 24; L^c cap. A 21, 28 5 – 13 *Π²314 T cap. A 17, 29 (29rA[4–5]6–22); H^{III} cap. A 15, 29; L^c cap. A 21, 29; *deest in R*

*Π²313 ἐκ – μετονομαζομένων] *om.* R L^c τοῦ] της T^{ut} videtur

6 Διατί] *e versione armena correx. Lewy*, διὰ T H^{III} L^c κοσμοποιῖαν T H^{III} μωϋσῆς T, μωσῆς L^c 7 ὅτε ἐγένετο¹] *e versione armena supplev. Lewy, om.* T H^{III} L^c 8 τοῦτο – ἐστὶν] τοῦτό ἐστίν L^c 9 ἀριθμῶν H^{III} 10 οἷόν τε] *sic* L^c (*et sic e versione armena correx. Petit*), οἷοντε T H^{III} ἢ] *om.* L^c 11 κοσμοποιῖαν T 12 ἢ] *sic* L^c (*et sic correx. Petit*), ἢ T H^{III} κοσμοποιῖας T τὰ] *sic* L^c (*et sic correx. Lewy*), τὸ T H^{III}

***Π²315 / T cap. A 17, 30**

Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τῆς κατὰ Μωϋσέα κοσμοποιΐας·
Οὐ πάντα τῷ θνητῷ γένει γνῶριμα.

***Π²316 / T cap. A 17, 31**

Τοῦ αὐτοῦ·

5

Τὸ τέλος τῶν ἀποβησομένων θεὸς οἶδεν ὁμόνος.

3 *Π²315 PHILO IUDAEUS, *De opificio mundi*, 61 (ed. Cohn, p. 20, 6) **6 *Π²316**
PHILO IUDAEUS, locus non repertus; Mangey 661.7; Harris 100.2b; Royse 178.99

2 – 3 *Π²315 T cap. A 17, 30 (29rA[22–23]24–25); H^{III} cap. A 15, 30; R cap. A 17, 25; L^c cap. A 21, 30 **5 – 6 *Π²316** T cap. A 17, 31 (29rA[25]26–27); H^{III} cap. A 15, 31; R cap. A 17, 26; L^c cap. A 21, 31

***Π²315** Τοῦ αὐτοῦ] *om.* L^c περὶ – κοσμοποιΐας] *om.* H^{III} R ***Π²316** (a) T H^{III} R (b) *s. a.* L^c

Τίτλος ιη' Περὶ ἀγγέλλοντος καὶ μεσάζοντος ἀπόκρισιν.

Π¹ /
K cap. A 14

*Π²317 / T cap. A 18, 1

Π¹306 /
K cap. A 14, 1

Τῶν Παροιμιῶν·

- 5 Ὡσπερ ἐξοδος χιόνος ἐν ἀμῆτῳ κατὰ καῦμα ὠφελεῖ,
οὕτως ἄγγελος πιστὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτόν·
ψυχὰς γὰρ τῶν αὐτῷ χρωμένων ὠφελεῖ.

*Π²318 / T cap. A 18, 2

Π¹307 /
K cap. A 14, 2

Τῶν αὐτῶν·

- 10 Ἐκ τῶν ἑαυτοῦ ὁδῶν ὄνειδος ποιεῖται
ὁ ἀποστελλων δι' ἀγγέλου ἄφρονος λόγον.

*Π²319 / T cap. A 18, 3

Τῶν αὐτῶν·

Δεκταὶ παρὰ κυρίῳ ὁδοὶ ἀνδρῶν δικαίων,
διὰ δὲ αὐτοὺς καὶ ἐχθροὶ φίλοι γίνονται.

4 – 6 *Π²317 Prov. 25, 13^{1–3} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 124) 9 – 10 *Π²318 Prov. 26, 6^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 128) 13 – 14 *Π²319 Prov. 15, 28a^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 78–79)

1 Titlos T^{txt} (29rA28–30) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. A 21 titlos [Π¹ / K cap. A 14 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 3 – 6 *Π²317 T cap. A 18, 1 (29rA[31]32–29rB2); R cap. A 18, 1; *deest in* H^{III} 8 – 10 *Π²318 T cap. A 18, 2 (29rB[3]4–6); R cap. A 18, 2; *deest in* H^{III} 12 – 14 *Π²319 T cap. A 18, 3 (29rB[7]8–10); H^{III} cap. A 16, 1; R cap. A 18, 3; L^c cap. A 9, 3

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ιη'] ις' H^{III} txt A^{III} txt, ζ' *propt. mg. resect.* A^{III} pin (ις' *secund. ser.*) ἀγγέλλοντος] ἀγγέλοντος T^{txt} H^{III} txt

*Π²317 Τῶν] *om.* R *Π²319 (a) T R (b) Τῶν Παροιμιῶν H^{III} (c) *s. a.* L^c

4 ἀμῆτῳ] *sic acc.* T R κατὰ καῦμα] κατάκαυμα R, κατακαυμα T 13 κυρίου R 14 δὲ] γὰρ R αὐτῶν R (cf. *Π²1422 / T cap. E 30, 5) ἐχθροὶ] *praem.* οἱ L^c

***Π²320 / T cap. A 18, 4**

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου·

Εἶπεν ὁ κύριος· Δεῖ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, οὐαὶ δὲ δι' οὗ ἔρχεται.

***Π²321 / T cap. A 18, 5**

Τοῦ ἀγίου Κλήμεντος Ῥώμης, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀγίου Πέτρου·

5

Ὁ κύριος ἔφη· Ἀγαθὰ δεῖ ἐλθεῖν· μακάριος δι' οὗ ἔρχεται. Ὁμοίως καὶ τὰ κακὰ δεῖ ἐλθεῖν, οὐαὶ δὲ δι' οὗ ἔρχεται. Εἰ δὲ διὰ κακῶν κακὰ ἔρχεται, καὶ δι' ἀγαθῶν ἀγαθὰ φέρεται, προσεῖναι δεῖ ἐκάστω τὸ ἴδιον, τὸ ἀγαθὸν ἢ κακόν, καὶ ἐξ ὧν προέπραξεν, διὰ τοῦ ἐλθεῖν τὰ δεύτερα ἢ ἀγαθὰ ἢ κακὰ, ἅτινα ἴδια αὐτοῦ τῆς προαιρέσεως ὄντα, ὑπὸ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας διελθεῖν ὠκονόμηται.

10

6 – 7 Ὁμοίως – ἔρχεται] Matth. 18, 7; Luc. 17, 1

3 *Π²320 Εἶπεν – κύριος] cf. Matth. 18, 3 Δεῖ – ἔρχεται] Ibid. 18, 7 6 – 11 *Π²321 PS.-CLEMENS ROMANUS, *Homilia* ιβ 29,1-2 (ed. Rehm†/Strecker, p. 189, 4-10); Holl, n° 19

2 – 3 *Π²320 T cap. A 18, 4 (29rB[11]12-13); H^{III} cap. A 16, 2; R cap. A 18, 4; L^c cap. A 9, 5 5 – 11 *Π²321 T cap. A 18, 5 (29rB[14-15]16-28); H^{III} cap. A 16, 3; R cap. A 18, 5; L^c cap. A 9, 6

*Π²320 (a) T (b) Ματθαῖον R (c) Ματθαῖος *vel* Ματθαίου (μ^{τθ} *cod.*) H^{III} (d) s. a. L^c *Π²321 Τοῦ ἀγίου] *om.* R L^c Ῥώμης] *om.* R

3 ὁ] *om.* T ἔρχονται R 6 μακάριος] s. l. *add.* δὲ L^c ἔρχονται R 7 ἔρχονται R 8 ἔρχονται R φέρεται] ἔρχονται R 9 ἴδιον] δίκαιον R διὰ τοῦ] δι' αὐτοῦ T, δι' αὐτοῦ H^{III}, ἐξ αὐτοῦ L^c 10 – 11 προαιρέσεως] *sic* R (*e coniectura ut videtur*), διαιρέσεως T H^{III} L^c, αἰρέσεως *ed.* 11 διελθεῖν] δὴ ἐλθεῖν L^c, προελθεῖν R

***Π²322 / T cap. A 18, 6**

Τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου, ἐκ τῆς πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῆς·

Πάντα ὃν πέμπει ὁ οἰκοδεσπότης εἰς ἰδίαν οἰκονομίαν, οὕτως ἡ-
μᾶς δεῖ ὑποδέχεσθαι ὡς αὐτὸν τὸν πέμψαντα.

3 – 4 *Π²322 IGNATIUS ANTIOCHENUS, *Epistula ad Ephesios*, 6, 1 (ed. Fischer, p. 146, 10–11); Holl, n° 40, 3–5

2 – 4 *Π²322 T cap. A 18, 6 (29rB[29–30]31–34); H^{III} cap. A 16, 4; R cap. A 18, 6; L^c cap. A 9, 7

*Π²322 (a) T H^{III} R ἰγνατίου T, ἰγνατιου H^{III} (b) Ἰγνατίου, ἐκ τοῦ (*sic*) πρὸς Ἐφεσίους L^c

3 πέμπει] ἂν πέμπῃ R **4** ὑποδέξασθαι R

Π¹ /
K cap. A 12

Τίτλος ιθ' Περὶ ἀγγελίας ἀγαθῆς.

Π¹293 /
K cap. A 12, 1

*Π²323 / T cap. A 19, 1

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ Ἰωσήφ ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἦλθον πρὸς Ἰακώβ,
τὸν πατέρα αὐτῶν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες ὅτι Ὁ υἱός σου 5
Ἰωσήφ ζῇ, καὶ αὐτὸς ἄρχει πάσης γῆς Αἰγύπτου. Καὶ ἐξέστη τῇ
διανοίᾳ Ἰακώβ· οὐ γὰρ ἐπίστευσεν αὐτοῖς. Ἐλάλησαν δὲ αὐτῷ
πάντα τὰ ῥήματα τὰ ῥηθέντα ὑπὸ Ἰωσήφ, ἃ εἶπεν αὐτοῖς. Ἰδὼν δὲ
τὰς ἀμάξας, ἃς ἀπέστειλεν Ἰωσήφ ὥστε ἀναλαβεῖν αὐτόν, ἀνεζω-
πύρησεν τὸ πνεῦμα Ἰακώβ, τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Εἶπεν δὲ Ἰσραήλ· 10
Μέγα μοι ἐστίν, εἰ ἔτι ὁ υἱός μου Ἰωσήφ ζῇ· πορευθεὶς ὄψομαι αὐ-
τὸν πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με.

Π¹294 /
K cap. A 12, 2

*Π²324 / T cap. A 19, 2

Ἀπὸ τῆς Ἑξόδου·

Ἐπορεύθη Μωϋσῆς καὶ Ἀαρών, καὶ συνήγαγον πᾶσαν τὴν γερου- 15
σίαν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Καὶ ἐλάλησεν Ἀαρών πάντα τὰ ῥήματα ἃ
ἐλάλησεν ὁ θεὸς πρὸς Μωϋσῆν, καὶ ἐποίησαν τὰ σημεῖα ἔναντι
τοῦ λαοῦ. Καὶ ἐπίστευσεν ὁ λαὸς καὶ ἐχάρη, ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ

4 – 12 *Π²323 Gen. 45, 25–28 15 – 191, 2 *Π²324 Ex. 4, 29–31

1 Titlos T^{txt} (29vA1–2) H^{III} txt A^{III} R L^c; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 3 – 12 *Π²323
T cap. A 19, 1 (29vA[3]4–22); H^{III} cap. A 17, 1; L^c cap. A 10, 1; L^a cap. A 19, 6; *deest*
in R 14 – 191, 2 *Π²324 T cap. A 19, 2 (29vA[22]23–34); H^{III} cap. A 17, 2; R cap.
A 19, 1; L^c cap. A 10, 2

1 [Τίτλος] om. A^{III} pin R pin L^c [ιθ'] ιζ' H^{III} txt A^{III}, θ' L^c pin, *propt. atrament. evanesc.*
non liquet in L^c txt (*t' secund. ser.*)

*Π²323 Ἀπὸ τῆς] om. L^c L^a *Π²324 Ἀπὸ τῆς] om. L^c Ἀπὸ] om. H^{III}

4 Ἰωσήφ T Ἰακώβ T 5 ἀνήγγειλαν L^a 6 Ἰωσήφ T 7 Ἰακώβ T ἐπίστευεν L^c
8 Ἰωσήφ T 9 Ἰωσήφ T 10 Ἰακώβ T αὐτοῦ L^c 11 Ἰωσήφ T 15 μωσῆς L^c 16
τῶν] om. R^{a.c.} 17 μωϋσῆν T, μωσῆν R L^c ἐποίησαν] *sic* T H^{III} R L^c

θεὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ὅτι εἶδεν αὐτῶν τὴν θλίψιν· κύψας δὲ ὁ λαὸς προσεκύνησεν.

***Π²325 / T cap. A 19, 3**

Π¹295 /
K cap. A 12, 3

Τῶν Παροιμιῶν·

- 5 Ὡσπερ ὕδωρ ψυχρὸν γῇ διψῶση προσηγές,
οὕτως ἀγγελία ἀγαθὴ ἐκ γῆς μακρόθεν.

***Π²326 / T cap. A 19, 4**

Τῶν αὐτῶν·

Φήμη ἀγαθὴ παίνει ὀστᾶ.

10

***Π²327 / T cap. A 19, 5**

Βασιλειῶν β'·

Εἶπεν ὁ σκοπὸς πρὸς Δαυῖδ· Ὁρῶ τὸν δρόμον τοῦ πρώτου ὡς δρόμον Ἀχιμαάς, υἱοῦ Σαδὼκ. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς· Ἀνὴρ ἀγαθὸς οὗτος, καὶ γε εἰς ἀγγελίαν ἀγαθὴν ἐλεύσεται.

5 – 6 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 66.3d./37.-. (ed. Ihm, p. 968)

5 – 6 *Π²325 Prov. 25, 25¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 126) 9 *Π²326 Prov. 15, 30² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 80) 12 – 14 *Π²327 II Reg. 18, 27 (Wahl, 2 *Samuel-Text*, p. 94)

4 – 6 *Π²325 T cap. A 19, 3 (29vB[1]2–4); H^{III} cap. A 17, 3; R cap. A 19, 2; *quod attinet ad* L^c vide Π¹295 / K cap. A 12, 3 8 – 9 *Π²326 T cap. A 19, 4 (29vB[5]6); H^{III} cap. A 17, 4; R cap. A 19, 3; L^c cap. A 10, 4 11 – 14 *Π²327 T cap. A 19, 5 (29vB[7]8–13); H^{III} cap. A 17, 5; L^c cap. A 10, 5; L^a cap. A 19, 7; *deest in* R

*Π²325 Τῶν] *om.* R *Π²326 (a) T (b) s. a. H^{III} L^c (c) s. d. R

1 ἴδεν H^{III}, ἴδεν T κύψας δὲ] κύψας τὲ R 5 – 6 Ὡσπερ – ἀγγελία] *cum loco sequenti coniunguntur in* R 5 ψυχροῦν T H^{III} 6 ἀγαθὴ – μακρόθεν] *om.* R (*cf. locum sequentem*) 9 Φήμη] *om.* R (*ubi* ἀγαθὴ – ὀστᾶ *cum loco praecedenti coniunguntur*) ὀστᾶ T H^{III} 13 ἀχιμαάς L^c L^a

***II²328 / T cap. A 19, 6**

Δαυΐδ ἐν ψαλμῷ ρε΄.

Εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

***II²329 / T cap. A 19, 7**

Ἡσαΐου προφήτου.

5

Ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι, ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών· ὕψωσον τῇ
 ἰσχυΐ τὴν φωνήν σου, ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἱερουσαλήμ· ὕψωσατε,
 μὴ φοβεῖσθε· εἶπον ταῖς πόλεσιν Ἰούδα· Ἰδοὺ ὁ θεὸς ἡμῶν, ἰδοὺ ὁ
 κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίων μετὰ κυρείας, ἰδοὺ ὁ
 μισθὸς μετ' αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔργον ἐναντίον αὐτοῦ. Ὡς ποιμὴν ποι- 10
 मानεῖ τὸ ποῖμνιον αὐτοῦ, καὶ τῷ βραχίονι αὐτοῦ συνάξει ἄρνας,
 καὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας παρακαλέσει.

II¹297 /
 K cap. A 12, 5

***II²330 / T cap. A 19, 8**

Τοῦ αὐτοῦ.

Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, εὐαγγελιζομέ- 15
 νων ἀγαθά.

3 *II²328 Ps. 95, 2² 6 – 12 *II²329 Is. 40, 9–11 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 382–384) 15 – 16 *II²330 Is. 52, 7 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 428)

2 – 3 *II²328 T cap. A 19, 6 (29vB[14]15–16); H^{III} cap. A 17, 6; R cap. A 19, 4; L^c cap. A 10, 6 5 – 12 *II²329 T cap. A 19, 7 (29vB[17]18–31); H^{III} cap. A 17, 7; R cap. A 19, 5; L^c cap. A 10, 9 14 – 16 *II²330 T cap. A 19, 8 (29vB[32]33–34); H^{III} cap. A 17, 8; R cap. A 19, 6; L^c cap. A 10, 10

*II²328 (a) T H^{III} ἐν – ρε΄] om. H^{III} (b) Ψαλμοῦ ρε΄ R L^c *II²329 (a) T H^{III} R προ-
 φήτου] om. H^{III} R (b) Τοῦ αὐτοῦ L^c

3 εὐαγγελιζεσθαι L^c 8 ἰουδα T 9 κυρείας] κυρίας T 10 – 11 αὐτοῦ – ποῖμνιον]
 om. L^c

Τίτλος κ' Περὶ ἀγγελίας κακῆς.

Π¹ /
K cap. A 13

*Π²331 / T cap. A 20, 1

Π¹298 /
K cap. A 13, 1

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

- 5 Λαβόντες τὸν χιτῶνα τοῦ Ἰωσήφ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ἔσφαξαν ἔρι-
φον αἰγῶν, καὶ ἐμόλυναν τὸν χιτῶνα ἐν τῷ αἵματι, καὶ εἰσήνεγκαν
τῷ πατρὶ αὐτῶν, καὶ εἶπαν· Τοῦτον εὗραμεν· ἐπίγνωθι εἰ χιτῶν
τοῦ υἱοῦ σου ἐστίν. Καὶ ἐπέγνω αὐτόν, καὶ εἶπεν· Χιτῶν τοῦ υἱοῦ
μου ἐστίν· θηρίον πονηρὸν κατέφαγεν αὐτόν, θηρίον πονηρὸν
10 ἤρπασεν τὸν Ἰωσήφ. Διέρρηξεν δὲ Ἰακώβ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐ-
πέθηκεν σάκκον ἐπὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ, καὶ ἐπένθησεν τὸν υἱὸν αὐ-
τοῦ ἡμέρας πολλάς.

*Π²332 / T cap. A 20, 2

Π¹299 /
K cap. A 13, 2

Βασιλειῶν α'·

- 15 Ἦκουσεν Ἡλεὶ τὴν φωνὴν τῆς βοῆς, καὶ εἶπεν· Τίς ἡ φωνὴ τῆς
βοῆς ταύτης; Καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἥκων ἐκ τοῦ πολέμου, σπεύσας
εἰσῆλθεν καὶ ἀπήγγειλεν, λέγων τῷ Ἡλεῖ· Ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἥκων ἐκ τῆς
παρεμβολῆς. Καὶ εἶπεν Ἡλεῖ· Τί τὸ γεγονὸς ῥῆμα, τέκνον; Καὶ
ἀπεκρίθη τὸ παιδάριον, καὶ εἶπεν· Πέφευγεν ἀνὴρ Ἰσραὴλ ἐκ προ-
σώπου ἀλλοφύλων, καὶ πληγὴ μεγάλη γέγονεν ἐν τῷ λαῷ, καὶ

4 – 11 *Π²331 Gen. 37, 31–34 14 – 16 *Π²332 Ἦκουσεν – Ἡλεῖ] I Reg. 4, 14
(Wahl, *1 Samuel-Text*, p. 47) 16 – 19, 4 Ἐγὼ – ἀπέθανεν] Ibid. 4, 16–18 (Wahl,
p. 48)

1 Titlos T^{txt} (30rA1–2) L^c R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} A^{III} 3 – 11 *Π²331 T cap. A 20,
1 (30rA[3]4–19); *deest in* H^{III} R; *quod attinet ad* L^c, *vide* Π¹298 / K cap. A 13, 1
13 – 19, 5 *Π²332 T cap. A 20, 2 (30rA[20]21–30rB7); R cap. A 20, 1; L^c cap. A
11, 2; H^I cap. A 32, 2; *deest in* H^{III}

1 Τίτλος] *om.* R^{pin} L^c κ'] ι' L^c pin, *propt. atrament. evanesc. non liquet in* L^c txt (ια'
secund. ser.)

4 ἰωσήφ T 9 ἰωσήφ T ἰακώβ T 14 ἡλεῖ R L^c, ἡλὶ H^I 16 – 17 Ἡλεῖ – εἶπεν]
om. T H^I 16 Ἡλεῖ] *scripsi*, ἡλεῖ R L^c 17 ἡλεῖ R L^c, ἡλὶ H^I 18 ἀνὴρ] *praem.* πᾶς R
19 γέγον T, γέγονεν R

ἀμφοτέροι οἱ υἱοί σου τεθνήκασιν, καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐλή-
φθη. Καὶ ἐγενήθη ὡς ἐμνήσθη τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔπεσεν
ἀπὸ τοῦ δίφρου ὀπισθίως ἐχόμενα τῆς πύλης, καὶ συνετρίβη ὁ
νῶτος αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν. Καὶ εἶπαν· Ἀπώκισται δόξα Ἰσραὴλ ἐν
τῷ ληφθῆναι τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ.

5

Π¹302 /
K cap. A 13, 5

*Π²333 / T cap. A 20, 3

Βασιλειῶν β'.

Εἶπεν Ἰωάβ τῷ Χουσί· Βαδίσας ἀπάγγειλον τῷ βασιλεῖ ὅσα εἶδες·
καὶ προσεκύνησεν Χουσί τῷ Ἰωάβ, καὶ ἐξῆλθεν. Καὶ προσέθετο ἔτι
Ἀχιμαάς, καὶ εἶπεν πρὸς <***> Ἰωάβ· Ἰνατὶ τοῦτο, υἱέ μου; Οὐκ ἔ- 10
στιν σοι εὐαγγέλια εἰς ὠφέλειαν πορευομένῳ, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ βα-
σιλέως τέθνηκεν. Καὶ παρεγένετο Χουσί πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ
εἶπεν· Εὐαγγελισθήτω ὁ κύριός μου βασιλεύς, ὅτι ἔκρινέν σοι κύ-
ριος σήμερον ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐπεγειρομένων σοι. Καὶ εἶπεν 15
ὁ βασιλεὺς πρὸς Χουσί· Εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ Ἀβεσαλώμ; Καὶ εἶπεν
Χουσί· Γένοιτο ὡς τὸ παιδάριον οἱ ἐχθροὶ τοῦ κυρίου μου τοῦ
βασιλέως, καὶ πάντες οἱ ἐπανέστησαν αὐτῷ εἰς κακά. Καὶ ἐταρά-
χθη ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερῶον τῆς πύλης, καὶ ἔκλαυ-
σεν, καὶ οὕτως εἶπεν ἐν τῷ κλαίνειν αὐτόν· Υἱέ μου Ἀβεσαλώμ, υἱέ 20
μου· τίς δώῃ τὸν θάνατόν μου ἀντὶ σοῦ, υἱέ μου, ἐγὼ ἀντὶ σοῦ, υἱέ
μου Ἀβεσαλώμ, υἱέ μου;

4 – 5 Καὶ – θεοῦ] I Reg. 4, 22 (Wahl, *I Samuel-Text*, p. 48) 8 – 21 Εἶπεν – μου²]
*Π²333 Versio T H¹ 8 – 11 Εἶπεν – πορευομένῳ] II Reg. 18, 21–22 (Wahl, *2 Sa-
muel-Text*, p. 94) 11 – 12 ὅτι – τέθνηκεν] Ibid. 18, 20 (deest apud Wahl)
12 – 21 Καὶ – μου] Ibid. 18, 31 – 19, 1 (Wahl, p. 94–95)

7 – 195, 14 *Π²333 T cap. A 20, 3 (30rB[8]9–30vA1); L^c cap. A 11, 5; L^a cap. A 20,
7; H¹ cap. A 32, 5; *deest in H^{III} R*

*Π²333 β'] δευτέρας H¹

1 οἱ] *om.* R 2 ἐγενήθη] ἐγένετο L^c καὶ] *om.* L^c 3 ὀπισθίως] εἰς τὰ ὀπίσω L^c 4
εἶπον R ἀπώκισται L^c, ἀπώκειται T H¹ 8 – 21 Εἶπεν – μου²] Versio T H¹ 8
ἰωάβ T ἰδες T 9 ἰωάβ T 10 *post* πρὸς *lacunam statui* (*cf. infra versionem* L^c L^a)
ἰωάβ T τοῦτο] τὸ H¹ 20 δώσει T H¹

- Εἶπεν Ἰωάβ τῷ Χουσί· Βαδίσας ἀπάγγειλον τῷ βασιλεῖ ὅσα εἶδες· καὶ προσεκύνησε Χουσί τῷ Ἰωάβ, καὶ ἐξήλθε. Καὶ προσέθετο Ἀχιμάας, καὶ εἶπε πρὸς Ἰωάβ· Καὶ ἔστω ὅτι δραμοῦμαι δὴ καγὼ ὀπίσω Χουσί. Καὶ εἶπεν Ἰωάβ· Ἰνατί σὺ τοῦτο τρέχεις, υἱέ μου; Δεῦρο οὐκ ἔστι σοι εὐαγγέλια εἰς ὠφέλειαν
- 5 πορευομένῳ, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τέθηκεν. Καὶ παρεγένετο Χουσί πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εἶπεν· Εὐαγγελισθήτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἔκρινέ σοι κύριος σήμερον ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐπεγειρομένων σοι. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Χουσί· Εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ Ἀβεσαλώμ; Καὶ εἶπε Χουσί· Γένοιντο ὡς τὸ παιδάριον Ἀβεσαλώμ οἱ ἐχθροὶ τοῦ κυρίου μου τοῦ
- 10 βασιλέως καὶ πάντες οἱ ἐπανέστησαν αὐτῷ εἰς κακά. Καὶ ἐδάκρυσεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερῶν τῆς πύλης, καὶ ἔκλαυσε, καὶ τάδε εἶπεν ἐν τῷ κλαίειν αὐτόν· Τέκνον ἐμὸν Ἀβεσαλώμ, Ἀβεσαλώμ τέκνον ἐμόν, τίς δώσει μοι θάνατον ἀντὶ σοῦ, Ἀβεσαλώμ, υἱέ μου, ἐγὼ ἀντὶ σοῦ [σοῦ], υἱέ μου Ἀβεσαλώμ, υἱέ μου;

15

***Π²334 / T cap. A 20, 4**

Ἡσαΐου προφήτου·

Ἀνηγγέλη εἰς τὸν οἶκον Δαυΐδ, λέγοντες· Συνεφώνησεν Ἀρὰμ πρὸς τὸν Ἐφραΐμ, καὶ ἐξέστη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἐν δρυμῷ ξύλον ὑπὸ πνεύματος σαλευθῇ.

1 – 14 Εἶπεν – μου²] *Π²333 Versio L^c L^a 1 – 5 Εἶπεν – πορευομένῳ] II Reg. 18, 21–22 (Wahl, 2 *Samuel-Text*, p. 94) 5 ὅτι – τέθηκεν] II Reg. 18, 20 (deest apud Wahl) 5 – 14 Καὶ – μου²] Ibid. 18, 31 – 19, 1 (Wahl, p. 94–95) 17 – 19 *Π²334 Is. 7, 2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 310)

16 – 19 *Π²334 T cap. A 20, 4 (30vA[2]3–9); L^c cap. A 11, 6; L^a cap. A 20, 8; Hⁱ cap. A 32, 6; deest in H^{III} R

*Π²334 προφήτου] om. L^c L^a Hⁱ

1 – 14 Εἶπεν – μου²] Versio L^c L^a 2 Ἀχιμάας] sic acc. L^c L^a 3 καγὼ] ἐγὼ L^{c a. c.} 8 πρὸς] om. L^c 8 – 9 Ἀβεσαλώμ – παιδάριον] om. L^c 13 δώη μοι L^c 13 – 14 ἐγὼ – μου²] om. L^c 13 σοῦ²] *delevi* 17 Ἀρὰμ] ἁ ραὰμ (*littera -β- erasa*) Hⁱ, ἀβραὰμ T

II¹303 /
K cap. A 13, 6

***II²335 / T cap. A 20, 5**

Ὡσηὲ προφήτου·

Παιδεύσω αὐτοὺς ἐν τῇ ἀκοῇ τῆς θλίψεως αὐτῶν.

***II²336 / T cap. A 20, 6**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ Μωϋσέως βίου·

5

Βελτίων τῶν μὴ καθ' ἡδονὴν λόγων ἢ ἀκίνδυνος ἡσυχία.

3 *II²335 Os. 7, 12 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 164) **6 *II²336** PHILO IUDAEUS, *De vita Mosis*, I, 285 (ed. Cohn, p. 188, 5)

2 – 3 *II²335 T cap. A 20, 5 (30vA[9]10–11); R cap. A 20, 2; L^c cap. A 11, 7; *deest in H^{III}* **5 – 6 *II²336** T cap. A 20, 6 (30vA[11–12]13–14); R cap. A 20, 3; L^c cap. A 11, 9; H^I cap. A 32, 9; *deest in H^{III}*

***II²335** προφήτου] *om.* R L^c ***II²336** ἐκ – βίου] *om.* R μωϋσεως T, μωσέως L^c

6 μὴ] *om.* R

Τίτλος κα' Περὶ ἁμαρτιῶν, ὅτι τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα προ-
ξενούσι καὶ ἄγουσιν ἐφ' ἡμᾶς τὰ κακά.

*Π²337 / T cap. A 21, 1

Ἀπὸ τῶν Κριτῶν.

- 5 Ἐκραξαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς κύριον, λέγοντες· Ἠμάρτομέν σοι,
ὅτι ἐγκατελείπομέν σε τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ ἐλατρεύσαμεν τοῖς Βαα-
λεῖμ. Καὶ εἶπεν κύριος αὐτοῖς· Οὐχὶ οἱ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ Ἀμορραῖοι
καὶ οἱ υἱοὶ Ἀμμὼν καὶ Μωάβ ἔθλιψαν ὑμᾶς, καὶ ἐκεκράξατε πρὸς
10 με, καὶ ἔσωσα ὑμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν; Καὶ ὑμεῖς ἐγκατελίπατέ με.
Διατοῦτο οὐ προσθήσω τοῦ σῶσαι ὑμᾶς. Βαδίζετε καὶ βοᾶτε πρὸς
τοὺς θεοὺς, οὓς ἐξελέξασθε ἑαυτοῖς, καὶ αὐτοὶ σωσάτωσαν ὑμᾶς
ἐν καιρῷ θλίψεως ὑμῶν.

5 – 12 *Π²337 Iud. 10, 10–14 (Wahl, *Richter-Text*, p. 30–31)

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (30vA15–18) H^{III} txt A^{III} L^c pin (cf. PML^b cap. A 24 titlos [Π^I / K cap. E 1 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) L^c txt (*fenestra*) 4 – 12 *Π²337 T cap. A 21, 1 (30vA[19]20–30vB1); H^{III} cap. A 18, 1; L^c cap. A 38, 1; L^a cap. A 21, 81; *deest in* R

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} L^c pin κα'] κδ' T^{txt}, ιη' H^{III} txt A^{III}, λζ' L^c pin (λη' L^c txt *secund. ser.*) ἁμαρτιῶν] ἁμαρτημάτων R

*Π²337 (a) T H^{III} L^a Ἀπὸ τῶν] *om.* L^a (b) s. a. L^c

5 οἱ] *om.* L^c ut videtur ἡμάρτομέν (-ω- T) σε T H^{III} 6 ἐγκατελείπομέν σε T H^{III},
ἐγκατελίπομέν σοι L^c 6 – 7 Βααλεῖμ] βαάλ T H^{III} 7 ἄμοραῖοι (-αί- T) T H^{III} 8
ὑμᾶς] ἡμᾶς L^c 9 ἐγκατελίπατέ με] *scripsi* (cum A^{III}), ἐγκατελείπατέ με T H^{III},
ἐγκατελίπετέ με L^c L^a 10 ἡμᾶς L^c a. c. 11 ἑαυτοῖς] αὐτοῖς T H^{III}

***II²338 / T cap. A 21, 2**

Βασιλειῶν α΄.

Εἶπεν Σαμουὴλ πρὸς Σαούλ· Ἀμαρτία οἰώνισμά ἐστιν· ὁδύνη καὶ πόνος θεραφεῖμ ἐπάγουσιν.

***II²339 / T cap. A 21, 3**

5

Σύμμαχος·

Ὅτι ἀμαρτία τῆς μαντείας τὸ προσερίζειν· ἡ δὲ ἀνομία τῶν εἰδῶ-
λων τὸ ἀπειθεῖν.

***II²340 / T cap. A 21, 4**

Βασιλειῶν β΄.

10

Εἶπεν Νάθαν πρὸς Δαυῖδ· Τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ· Ἐγὼ εἰμι ὁ ῥυσάμενός σε ἐκ χειρὸς Σαούλ, καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον τοῦ κυρίου σου ἐν τῷ κόλπῳ σου, καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα· καὶ εἰ μικρόν ἐστιν, προσθήσω σοι κατὰ ταῦτα. Καὶ τί ὅτι ἐφαύλισας τὸν λόγον κυρίου, τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ; Τὸν Οὐρίαν τὸν Χετταῖον ἐπάταξας ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἔλαβες σεαυτῷ εἰς γυναῖκα· καὶ νῦν οὐκ ἀπο- 15

3 *II²338 Εἶπεν – Σαούλ] cf. I Reg. 15, 22 (Wahl, *1 Samuel-Text*, p. 59) 3 – 4 Ἀμαρτία – ἐπάγουσιν] Ibid. 15, 23 (Wahl, p. 59) 7 – 8 *II²339 I Reg. 15, 23 σ΄ (ed. Field, I, p. 513) (Wahl, *1 Samuel-Text*, p. 59) 11 – 199, 12 *II²340 II Reg. 12, 7–14 (Wahl, *2 Samuel-Text*, p. 83–85)

2 – 4 *II²338 T cap. A 21, 2 (30vB[2]3–6); H^{III} cap. A 18, 2; L^c cap. A 38, 2; L^a cap. A 21, 82; *deest in R* 6 – 8 *II²339 T cap. A 21, 3 (30vB[6]6–9); H^{III} cap. A 18, 3; L^c cap. A 38, 3; L^a cap. A 21, 83; *deest in R* 10 – 199, 12 *II²340 T cap. A 21, 4 (30vB [10]11–31rA16); H^{III} cap. A 18, 4; R cap. A 21, 1; L^c cap. A 38, 4

3 Σαούλ] σαμουὴλ L^c ὁδύνη] *sic* T H^{III} L^c L^a 4 πόνος] *sic* T H^{III} L^c L^a θεραφεῖμ L^c L^a 11 – 12 ἐγὼ εἰμὶ R 12 ῥυσάμενός σε] ῥυσάμενος R 12 – 13 καὶ – σου²] *iterav. H^{III} (initium finemque iterationis crucibus scriba vel alius quis significavit)* 14 ἰούδα T κατὰ ταῦτα] καταταῦτα L^c, καὶ ταῦτα T H^{III} τί] *om. H^{III}* 15 λόγον] οἶκον R κυρίου] *praem.* τοῦ L^c 15 – 16 ὀφθαλμοῖς] *add.* κυρίου H^{III} 16 χετταῖον T, χετταῖον L^c 17 σεαυτῷ] ἐαυτῷ R καὶ] *om. R*

- στήσεται ρομφαία ἐκ τοῦ οἴκου σου ἕως αἰῶνος, ἀνθ' ὧν ὅτι ἐξου-
 δένωσάς με καὶ ἔλαβες τὴν γυναῖκα Οὐρίου εἰς γυναῖκα. Τάδε
 λέγει κύριος παντοκράτωρ· Ἴδου ἐγὼ ἐξεγείρω ἐπὶ σὲ κακὰ ἐκ τοῦ
 οἴκου σου, καὶ λήψομαι τὰς γυναῖκας σου ἐκ τοῦ οἴκου σου, καὶ
 5 δώσω τῷ πλησίον σου, καὶ κοιμηθήσεται μετὰ τῶν γυναικῶν σου
 ἐναντίον τοῦ ἡλίου τούτου, ὅτι ἐποίησας κρύβδην. Καγὼ ποιήσω
 τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐναντίον παντὸς Ἰσραὴλ, καὶ ἀπέναντι τοῦ ἡλίου
 τούτου. Καὶ εἶπεν Δαυῖδ πρὸς Νάθαν· Ἠμάρτηκα τῷ κυρίῳ. Καὶ
 εἶπεν Νάθαν πρὸς Δαυῖδ· Καὶ κύριος παρεβίβασεν τὸ ἀμάρτημά
 10 σου· οὐ μὴ ἀποθάνης. Πλὴν ὅτι παροξύνων παρώξυνας τοὺς
 ἐχθροὺς τοῦ κυρίου ἐν τῷ ῥήματι τούτῳ, καί γε ὁ υἱός σου ὁ τε-
 χθεὶς σοι θανάτῳ ἀποθανεῖται.

*Π²341 / T cap. A 21, 5

Σοφονίου προφήτου·

- 15 Ἐκθλίψω τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πορεύσονται ὡς τυφλοὶ, ὅτι τῷ
 κυρίῳ ἐξήμαρτον· καὶ ἐκχεῷ τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς χοῦν καὶ τὰς σάρ-
 κας αὐτῶν ὡς βόλβιτα. Καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν οὐ
 μὴ δυνηθῇ ἐξελεῖσθαι αὐτούς.

15 – 18 *Π²341 Soph. 1, 17–18 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 242)

14 – 18 *Π²341 T cap. A 21, 5 (31rA[17]18–25); H^{III} cap. A 18, 5; R cap. A 21, 2; L^c
 cap. A 38, 5

*Π²341 σοφοῦ L^c, σοφωῦ R προφήτου] om. H^{III} R L^c

1 ἀνθ' ὧν] ἐθνῶν R, om. H^{III} 3 ἐξεγείρω (sic) R ἐπὶ σὲ] post οἴκου σου *transpos.*
 R 4 γυναῖκας μου R^{a. c.} (man. rec.?) 5 τῷ] τὸ T H^{III} post γυναικῶν σου *iterav.* καὶ
 λήψομαι τὰς γυναῖκας σου ἐκ τοῦ οἴκου σου καὶ δώσω τὸ (sic) πλησίον σου· καὶ
 H^{III}, *sed exprunx.* 15 Ἐκθλίψω] ἐκλίψω T, ἐκλείψω H^{III} 16 ἐκχέω T H^{III} 17 βόλ-
 βητα R τὸ²] om. H^{III}

***II²342 / T cap. A 21, 6**

Ἡσαΐου προφήτου·

Ἐνεκεν ἀκαθαρσίας διεφθάρητε διαφθορᾷ, κατεδιώχθητε, οὐδενὸς διώκοντος.

***II²343 / T cap. A 21, 7**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἴδου σὺ ὠργίσθης, καὶ ἡμεῖς ἡμάρτομεν· διατοῦτο ἐπλανήθημεν. Καὶ ἐγενήθημεν ὡς ἀκάθαρτοι πάντες ἡμεῖς, ὡς ράκκος ἀποκαθημένης πᾶσα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν· καὶ ἐξερρήμεν ὡς φύλλα διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν· οὕτω ἄνεμος οἴσει ἡμᾶς. Καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐπικαλούμενος τὸ ὄνομά σου καὶ ὁ μνησθεὶς ἀντιλαβέσθαι σου· ὅτι ἀπεστρεψας τὸ πρόσωπόν σου ἀφ' ἡμῶν, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. Καὶ νῦν, κύριε, πατήρ ἡμῶν σύ, ἡμεῖς δὲ πηλός, ἔργον χειρῶν σου πάντες· μὴ ὀργίζου ἡμῖν σφόδρα, καὶ μὴ ἐν καιρῷ μνησθῆς ἁμαρτίας ἡμῶν· καὶ νῦν ἐπίβλεψον, ὅτι λαός σου πάντες ἡμεῖς, πόλις τοῦ ἁγίου σου· ἐγενήθη ἔρημος Σιών, ὡς ἔρημος ἐγενήθη Ἱερουσαλήμ· εἰς κατάραν ὁ οἶκος καὶ τὸ ἅγιον ἡμῶν, καὶ ἡ δόξα, ἣν εὐλόγησαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἐγενήθη πυρίκαυστος,

3 – 4 *II²342 Is., re vera Mich. 2, 10–11 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 197–198)
7 – 201, 2 *II²343 Is. 64, 5–12 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 465–468)

2 – 4 *II²342 T cap. A 21, 6 (31rA[26]27–29); H^{III} cap. A 18, 6; L^c cap. A 38, 6; L^a cap. A 21, 84; *deest in R* 6 – 201, 2 *II²343 T cap. A 21, 7 (31rA[30]31–31rB27); H^{III} cap. A 18, 7; R cap. A 21, 3; L^c cap. A 38, 7

*II²342 ἱσαΐου (*rubricatoris vitio*) L^a προφήτου] *praem.* τοῦ H^{III}, *om.* L^c L^a *II²343 (a) T H^{III} (b) Ἡσαΐου R

3 εἵνεκεν (*rubricatoris vitio*) L^c διεφθάρηται T H^{III} διαφθορᾷ] *scripsi* (cf. *LXX cum app. crit.*), διαφθορὰν T H^{III} L^c L^a a. c., διαφθορά L^a p. c. 7 διατοῦτο ἐπλανήθημεν] *om.* T H^{III} 8 ἐγενόμεθα R ράκος L^c 9 φύλλα] φῖλα L^c 11 ὁ] *om.* R L^c ἀντιλαβέσθαι σου R, ἀντιλαβέσθω σου H^{III} 13 ἁμαρτίας] ἀνομίας R L^c πατήρ] πάτερ R 14 ἔργα L^c 15 ἁμαρτίας] ἁμαρτιῶν R L^c 16 – 17 πόλις – εἰς] *sic interpretatio in* T H^{III} R (*quod attinet ad R, vide etiam variam lectionem infra expositam*), *punctum post* ἁγίου σου *non hab.* L^c 16 τοῦ – ἐγενήθη] ἀγία οὐ ἐγενήθημεν (*nulla interpunctio post ἐγενήθημεν*) R (cf. *Praef.*, p. XXXVIII–XXXIX)

καὶ πάντα τὰ ἔνδοξα συνέπεσεν. Καὶ ἐπὶ πᾶσιν τούτοις ἡνέσχου, κύριε, καὶ ἐσιώπησας καὶ ἐταπείνωσας ἡμᾶς σφόδρα.

***II²344 / T cap. A 21, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

- 5 Μὴ οὐκ ἰσχύει ἡ χεὶρ κυρίου τοῦ σῶσαι, ἢ ἐβάρυνεν τὸ οὖς αὐτοῦ τοῦ μὴ ἀκοῦσαι; Ἀλλὰ τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν διῴστωσιν ἀναμέσον ὑμῶν καὶ τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἀπέστρεψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ’ ἡμῶν, τοῦ μὴ ἐλεῆσαι· αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν μεμολυσμέναι ἐν αἵματι.

10

***II²345 / T cap. A 21, 9**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Τίς ἔδωκεν εἰς διαρπαγὴν τὸν Ἰακώβ καὶ Ἰσραὴλ τοῖς προνομεύ-
σασιν αὐτόν; Οὐχὶ ὁ θεός, ὃς ἡμάρτοσαν αὐτῷ, καὶ οὐκ ἠβούλοντο
ἀκούειν τοῦ νόμου αὐτοῦ; Καὶ ἐπήγαγεν ἐπ’ αὐτοὺς θυμὸν ὀργῆς,
15 καὶ κατίσχυσεν ἐπ’ αὐτοὺς πόλεμον.

5 – 9 *II²344 Is. 59, 1–3 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 454–455) 12 – 15 *II²345 Is. 42, 24–25 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 394–395)

4 – 9 *II²344 T cap. A 21, 8 (31rB[28]29–31vA4); H^{III} cap. A 18, 8; L^c cap. A 38, 8; R cap. A 21, 4 11 – 15 *II²345 T cap. A 21, 9 (31vA[5]6–13); H^{III} cap. A 18, 9; L^c cap. A 38, 9; L^a cap. A 21, 85; *deest in R*

*II²344 (a) T H^{III} R (b) s. a. L^c *II²345 (a) T H^{III} (b) s. a. L^c L^a

1 πάντα – Καὶ] *om.* L^c 5 ἢ] s. l. L^c ἐβράδυνε R 6 τὰ] *praem.* διὰ L^c ἡμῶν R L^c 7 ὑμῶν] ἡμῶν R L^c 8 ἐλεῆσαι] *add.* ἡμᾶς R ὑμῶν] ἡμῶν R 12 Ἰακώβ T 13 ἡμάρτησαν αὐτῷ L^c, ἡμάρτωσαν αὐτόν T H^{III} 14 τοῦ νόμου] τὸ ὄνομα L^c L^a

***II²346 / T cap. A 21, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

Τίνι ὑπόχρεως ὦν πέπρακα ὑμᾶς; Ἴδου ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν ἐπρά-
θητε, καὶ ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν ἐξαπέστειλα τὴν μητέρα ὑμῶν, διότι
ἦλθον καὶ οὐκ ἦν ἄνθρωπος, ἐκάλεσα, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐπακούων.

5

***II²347 / T cap. A 21, 11**

Ἰερεμίου προφήτου·

Ὁ θεὸς ἀπέρριψεν ἡμᾶς, καὶ ἐπότισεν ἡμᾶς ὕδωρ χολῆς, ὅτι ἡμάρ-
τομεν ἐναντίον αὐτοῦ. Συνήχθημεν εἰς εἰρήνην, καὶ οὐκ ἦν ἀγαθὰ
εἰς καιρὸν ἰάσεως.

10

***II²348 / T cap. A 21, 12**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὅτι ἡμέλησάς μου, λέγει κύριος, αἱ ὁδοί σου καὶ τὰ ἐπιτηδεύματά
σου ἐποίησαν ταῦτα σοι.

3 – 5 *II²346 Is. 50, 1–2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 422–423) 8 – 10 *II²347 Jer. 8,
14–15 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 513) 13 – 14 *II²348 Jer. 4, 17–18 (Wahl, *Pro-
phetenzitate*, p. 489–490)

2 – 5 *II²346 T cap. A 21, 10 (31vA[14]15–21); H^{III} cap. A 18, 10; R cap. A 21, 5; L^c
cap. A 38, 10 7 – 10 *II²347 T cap. A 21, 11 (31vA[22]23–28); H^{III} cap. A 18, 11; R
cap. A 21, 7; L^c cap. A 38, 11 12 – 14 *II²348 T cap. A 21, 12 (31vA[28]29–31);
H^{III} cap. A 18, 12; R cap. A 21, 8; L^c cap. A 38, 12

*II²346 (a) T H^{III} R (b) s. d. L^c *II²347 ἱερεμίου T L^c προφήτου] om. R L^c *II²348
(a) T H^{III} R (b) s. d. L^c

3 ὑπόχρεος H^{III} 5 ἦλθον καὶ] om. R ὑπακούων R 8 ἀπέρριψεν] ἀπέστρεψεν T
H^{III} 10 εἰς καιρὸν] ἐν καιρῷ R 14 ἐποίησάν σοι ταῦτα R

***II²349 / T cap. A 21, 13**

Τοῦ αὐτοῦ·

Αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἀπέστησαν τὰ ἀγαθὰ ἀφ' ἡμῶν, ὅτι εὐρέθησαν
 ἐν τῷ λαῷ μου ἀσέβειαι, καὶ παγίδας ἔστησαν διαφθεῖραι ἄνδρας
 5 καὶ συνελάβοσαν. Ὡς παγὶς ἐφισταμένη πλήρης πετεινῶν, οὕτως
 ὁ οἶκος αὐτῶν πλήρης δόλου· διατοῦτο ἐμεγαλύνθησαν καὶ ἐ-
 πλούτησαν καὶ παρέβησαν κρίσιν· οὐκ ἔκριναν κρίσιν ὀρφανοῦ
 καὶ κρίσιν χήρας οὐκ ἐκρίνοσαν. Μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι,
 λέγει κύριος, ἢ ἐν ἔθνει τῷ τοιούτῳ οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυχὴ μου;

10

***II²350 / T cap. A 21, 14**

Τοῦ αὐτοῦ·

Τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ὁ θεὸς Ἰσραὴλ· Διορθώσατε
 τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν· καὶ μὴ πεποιθήτε
 ἐφ' ἑαυτοῖς ἐπὶ λόγοις ψευδέσιν, ὅτι τοπαράπαν οὐκ ὠφελήσουσιν
 15 ὑμᾶς, λέγοντες· Ἀνάθεμα κυρίου ναὸς κυρίου ἐστίν. Ὅτι πορευ-
 θητε εἰς τὸν τόπον τὸν ἐν Σηλῷ, οὗ κατεσκήνωσα τὸ ὄνομά μου
 ἐπ' αὐτῷ ἐκεῖ ἔμπροσθεν, καὶ ἴδετε ἃ ἐποίησα αὐτῷ ἀπὸ προσώ-
 που κακίας λαοῦ μου Ἰσραὴλ. Καὶ νῦν ἀνθ' ὧν ἐποιήσατε τὰ ἔργα
 ταῦτα, καὶ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ μου, καὶ ἐκά-
 20 λεσα ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀπεκρίθητέ μου, καὶ νῦν κἀγὼ ποιήσω τῷ οἴκῳ,

3 – 9 *II²349 Ier. 5, 25–29 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 498–499) 12 – 15 *II²350
 Τάδε – ἐστίν] Ier. 7, 3–4 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 507) 15 – 204, 6 Ὅτι – εἰσα-
 κούσομαι] Ibid. 7, 12–16 (Wahl, p. 507–509)

2 – 9 *II²349 T cap. A 21, 13 (31vA[32]33–31vB14); H^{III} cap. A 18, 13; R cap. A 21,
 9; L^c cap. A 38, 13 11 – 204, 6 *II²350 T cap. A 21, 14 (31vB[15]16–32rA15); H^{III}
 cap. A 18, 14; R cap. A 21, 10; L^c cap. A 38, 14

*II²349 (a) T H^{III} R (b) s. a. L^c *II²350 (a) T H^{III} R (b) s. a. L^c

4 παγίδες R ἄνδρες R 5 οὕτως] *add.* καὶ R 6 οἱ οἶκοι L^c πλήρεις L^c 7 ὀρ-
 φανῶ R 8 ἐκρίνησαν H^{III} R ^{ut videtur} ἐπισκέψομαι] εσκέψομαι T, ἐσκέψομαι H^{III}
 9 ἢ] ἢ T τῷ] *om.* R 14 ἑαυτοὺς L^c ψευδόμενοι R 15 Ἀνάθεμα] *sic mire* T
 H^{III} R (ἀνάθημα A^{III} ^{ut videtur}), ναὸς LXX κυρίου ἐστίν] κύριος ἐστίν L^c 15 – 16
 ἐπορεύθητε R L^c 16 τὸν²] *om.* L^c σιλῶμ R, σηλῶμ L^c οὗ κατεσκήνωσα] οὐ
 κατέσκηψας R 17 καὶ ἴδετε] καὶ εἶδετε L^c, εἶδετε R ἐποίησεν L^c 18 λαοῦ μου]
 λαοῦ L^c 19 εἰσηκούσετέ μου R 20 ἀπεκρίθητέ μοι L^c

οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ’ αὐτῶ, καὶ τῷ τόπῳ, ᾧ ἔδωκα
 ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καθὼς ἐποίησα τῇ Σηλῶ. Καὶ ἀπορ-
 ρίψω ὑμᾶς ἀπὸ προσώπου μου, καθὼς ἀπέρριψα τοὺς ἀδελφούς
 ὑμῶν, πᾶν τὸ σπέρμα Ἐφραΐμ. Καὶ σὺ μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ
 τούτου, καὶ μὴ ἀξίου τοῦ ἐλεηθῆναι αὐτοῦς, καὶ μὴ προσέλθῃς μοι 5
 περὶ αὐτῶν, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαι.

***II²351 / T cap. A 21, 15**

Ἰεζεκιήλ προφήτου·

Τάδε λέγει ἄδωναϊ κύριος· Ἄνθ’ ὧν ἐπελάθου μου σύ, καὶ ἀπέρρι-
 ψάς με ὀπίσω τοῦ σώματός σου, καὶ σὺ λάβε τὴν ἀσέβειάν σου. 10
 Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ βεβηλῶ τὰ ἁγία μου, φρύαγμα ἰσχύος ὑμῶν, ἐπιθυ-
 μήματα τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν, καὶ ὑπὲρ ὧν φείδονται οἱ ὀφθαλμοὶ
 ὑμῶν.

***II²352 / T cap. A 21, 16**

Τῶν Παροιμιῶν·

15

Ἐλασσονοῦσιν φυλὰς ἁμαρτίαι.

9 – 10 *II²351 Τάδε – σου] Ez. 23, 35 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 649) 11 – 13
 Καὶ – ὑμῶν] Ibid. 24, 21 (Wahl, p. 650) 16 *II²352 Prov. 14, 34² (Wahl, *Prover-
 bien-Text*, p. 74)

8 – 13 *II²351 T cap. A 21, 15 (32rA[16]17–25); H^{III} cap. A 18, 15; R cap. A 21, 12;
 L^c cap. A 38, 15 15 – 16 *II²352 T cap. A 21, 16 (32rA[26]27); H^{III} cap. A 18, 16; R
 cap. A 21, 14; L^c cap. A 38, 16

*II²351 ἰεζεκιήλ T, ιεζεκιήλ R, εξεκιήλ (*rubricatoris vitio*) L^c προφήτου] om. H^{III} R
 L^c *II²352 Τῶν] om. R L^c

1 οὗ] ὡι R, *fenestra in* L^c ᾧ] οὗ T H^{III} 2 σιλῶμ R, σηλῶμ L^c 3 ἀπὸ] πρὸ R 6
 εἰσακούσομαι] εἰσακούσομαί σου R 9 κύριος ἄδωναϊ R ἐπελάθου μοι T H^{III}
 11 – 12 ἐπιθύμημα R L^c 12 οἱ ὀφθαλμοὶ] αἱ ψυχαὶ LXX 13 ἡμῶν T^{p.c}

***Π²353 / T cap. A 21, 17**

Σοφία Σολομώντος·

Ἐρημώσει τὴν γῆν ἀνομία,
καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν.

5

***Π²354 / T cap. A 21, 18**

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου·

Εἶπεν ὁ κύριος· Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, δοῦλος ἐστὶν τῆς ἁμαρτίας· ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα.

***Π²355 / T cap. A 21, 19**

10 Ἐκ τοῦ αὐτοῦ·

Εἶπεν ὁ κύριος τῷ παραλυτικῷ· Ἴδου ὑγιᾶς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρον τί σοι γένηται.

11 – 12 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 16.1./1. (ed. Ihm, p. 381–382)

3 – 4 *Π²353 Sap. 5, 23^{3–4} **7 – 8** *Π²354 Ioh. 8, 34 **11 – 12** *Π²355 Ioh. 5, 14

2 – 4 *Π²353 T cap. A 21, 17 (32rA[28]29–31); H^{III} cap. A 18, 17; R cap. A 21, 21; L^c cap. A 38, 17 **6 – 8** *Π²354 T cap. A 21, 18 (32rA[32]33–32rB2); H^{III} cap. A 18, 18; R cap. A 21, 29; L^c cap. A 38, 18 **10 – 12** *Π²355 T cap. A 21, 19 (32rB[3]4–7); H^{III} cap. A 18, 19; R cap. A 21, 30; L^c cap. A 38, 19

*Π²353 (a) T H^{III} R (b) s. a. L^c *Π²354 Ἐκ τοῦ] om. L^c Εὐαγγελίου] om. H^{III} R L^c
*Π²355 (a) T H^{III} R Ἐκ] om. H^{III} R (b) s. a. L^c

4 κοπραγία T περιτρέψει R **7** Εἶπεν – κύριος] om. R **8** μένη T

***II²356 / T cap. A 21, 20**

Σχόλιον·

Σημειωτέον ἀκριβέστατα καὶ ἐντεῦθεν ὅτι καὶ τὰ κατὰ σῶμα συμβαίνοντα δυσανάληπτα πάθη τὰς ἀμαρτίας ἔχουσιν αἷτια.

***II²357 / T cap. A 21, 21**

5

Ἰωσήπου·

Τὸ ἐπὶ μικροῖς ἢ μεγάλοις ἀμαρτεῖν ἰσοδύναμόν ἐστιν· δι' ἑκατέρου γὰρ ὁ νόμος ὁμοίως ὑπερηφανεύεται.

***II²358 / T cap. A 21, 22**

Φίλωνος·

10

Τὸ περὶ θεὸν ἀμαρτεῖν τοῦ περὶ ἄνθρωπον ἀφορητότερον.

3 – 4 *II²356 *Scholion in Ioh. 5, 14* 7 – 8 *II²357 FLAVIUS IOSEPHUS, locus non repertus 11 *II²358 PHILO IUDAEUS, *De specialibus legibus*, I, 100 (ed. Cohn, p. 25, 11–12)

3 – 4 *II²356 T cap. A 21, 20 (32rB8–12); H^{III} cap. A 18, 20; R cap. A 21, 31; L^c cap. A 38, 20 6 – 8 *II²357 T cap. A 21, 21 (32rB[12]13–16); H^{III} cap. A 18, 21; R cap. A 21, 35; L^c cap. A 38, 21 11 *II²358 T cap. A 21, 22 (32rB[17]18–19); H^{III} cap. A 18, 22; R cap. A 21, 36; L^c cap. A 38, 22

*II²356 (a) R (b) s. a. L^c (c) s. d. T (*ubi locus litteris uncialibus exaratus*) H^{III}
 *II²357 Ἰωσήπου T, Ἰωσηπ L^c *II²358 (a) T R L^c (b) s. d. H^{III}

3 ἐνταῦθα R 4 αἷτια] αἷτιά (*sic*) R 7 Τὸ – μεγάλοις] *cum loco sequenti coniunguntur in* H^{III} 7 – 8 ἀμαρτεῖν – ὑπερηφανεύεται] *om.* H^{III} 7 ἀμαρτάνειν R L^c
 11 Τὸ – θεὸν] *om.* H^{III} θεοῦ T ἀμαρτεῖν – ἀφορητότερον] *cum loco praecedenti coniunguntur in* H^{III} ἀμαρτάνειν R τοῦ περὶ] τὸ ὑπὲρ T H^{III}

Τίτλος κβ' Περὶ ἀνθρωπαρέσκων καὶ προσποιητῶς καὶ ὑπό-
λως διακειμένων.

Π^I /
K cap. K 6

*Π²359 / T cap. A 22, 1

Π^I1282 /
K cap. K 6, 4

Δαυΐδ ἐν ψαλμῷ νβ'.

- 5 Ὁ θεὸς διεσκόρπισεν ὅστ' ἀνθρωπαρέσκων·
κατησχύνθησαν ὅτι ὁ θεὸς ἐξουδένωσεν αὐτούς.

*Π²360 / T cap. A 22, 2

Π^I1284 /
K cap. K 6, 6

Τῶν Παροιμιῶν·

- Λόγοι κερκώπων μαλακοί,
10 οὔτοι δὲ τύπτουσιν εἰς ταμεῖα σπλάγχων.

1 Περὶ ἀνθρωπαρέσκων] cf. Π^I / K^{pin} Παραπομπὴ A 7 9 – 10 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 11.3./3. (ed. Ihm, p. 260)

5 – 6 *Π²359 Ps. 52, 6²⁻³ 9 – 10 *Π²360 Prov. 26, 22¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 129)

1 – 2 Titlos T^{txt} (32rB20–22) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. A 25 [Π^I / K cap. K 6 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 6 *Π²359 T cap. A 22, 1 (32rB[23]24–27); H^{III} cap. A 19, 1; R cap. A 22, 1 8 – 10 *Π²360 T cap. A 22, 2 (32rB[27]28–30); H^{III} cap. A 19, 2; *deest in* R

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} κβ'] ιθ' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} pin (ιθ' *secund. ser.*)

*Π²359 (a) T H^{III} ἐν – νβ'] *om.* H^{III} (b) Ψαλμὸς νβ' R

6 καταισχύνησαν T H^{III} 9 κερκόπων T H^{III} 10 ἀσπλάγχων H^{III}

***II²361 / T cap. A 22, 3**

Τῶν αὐτῶν·

Πολλοὶ θεραπεύουσιν πρόσωπα ἡγουμένων,
παρὰ δὲ κυρίου γίνεται τὸ δίκαιον ἀνδρί.

II¹1289 /
K cap. K 6, 11

***II²362 / T cap. A 22, 4**

5

Ἑσαΐου προφήτου·

Λαός μου, οἱ μακαρίζοντες ὑμᾶς πλανῶσιν ὑμᾶς, καὶ τὴν τρίβον
τῶν ποδῶν ὑμῶν ταρασσουσιν.

II¹1290 /
K cap. K 6, 12

***II²363 / T cap. A 22, 5**

Τοῦ αὐτοῦ·

10

Ἔσονται οἱ μακαρίζοντες τὸν λαὸν τοῦτον πλανῶντες καὶ πλανώ-
μενοι, ὅπως ἂν καταπίωσιν αὐτούς.

3 – 4 *II²361 Prov. 29, 26¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 143) 7 – 8 *II²362 Is. 3,
12 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 295) 11 – 12 *II²363 Is. 9, 16 (Wahl, *Propheten-
zitate*, p. 320)

2 – 4 *II²361 T cap. A 22, 3 (32rB[30]31–33); H^{III} cap. A 19, 3; R cap. A 22, 7
6 – 8 *II²362 T cap. A 22, 4 (32rB[34]32vA1–3); H^{III} cap. A 19, 8; R cap. A 22, 10
10 – 12 *II²363 T cap. A 22, 5 (32vA[4]5–8); H^{III} cap. A 19, 9; R cap. A 22, 11

*II²362 προφήτου] *om.* H^{III} R

3 πρόσωπον R 7 πλανῶσιν ὑμᾶς] *om.* T H^{III} 12 ἂν] *om.* T H^{III}

***Π²364 / T cap. A 22, 6**

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ πρὸς νέους·

- Οὐκ ἔστιν ὁ μᾶλλον φευκτέον τῷ σωφρονοῦντι τοῦ πρὸς δόξαν
 ζῆν, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα περισκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν
 5 λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου, ὥστε κἂν πᾶσιν ἀνθρώποις
 ἀντιλέγειν, κἂν ἀδοξεῖν, κἂν κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δέη,
 μηδὲν αἰρεῖσθαι τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων παρακινεῖν. Ἡ τὸν μὴ
 οὕτως ἔχοντα, τί τοῦ Αἰγυπτίου σοφιστοῦ φήσομεν ἀπολείπειν, ὃς
 φυτὸν ἐγένετο ἢ θηρίον, ὅποτε βούλοιο, καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ
 10 πάντα χρήματα, εἴπερ δὴ καὶ αὐτὸς νῦν μὲν τὸ δίκαιον ἐπαινέσε-
 ται παρὰ τοῖς τοῦτο τιμῶσιν, νῦν δὲ τοὺς ἐναντίους ἀφήσει λό-
 γους, ὅταν τὴν ἀδικίαν εὐδοκιμοῦσαν αἰσθηται, ἥπερ δίκη ἐστὶ
 κολάκων; Καὶ ὥσπερ φασι τὸν πολύποδα τὴν χροᾶν πρὸς τὴν
 ὑποκειμένην γῆν, οὕτως αὐτὸς τὴν διάνοιαν πρὸς τὰς τῶν συνόν-
 15 των γνώμας μεταβαλεῖται.

***Π²365 / T cap. A 22, 7**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς ἑαυτόν·

Ὁ μὲν τινὸς ἔνεκεν τὸ καλὸν ἐπιτηδεύων, οὐ βέβαιος εἰς ἀρετήν·

3 – 15 ***Π²364** BASILIUS CAESARIENSIS, *Ad iuvenes (De legendis gentilium libris)*, IX, 27, 1 – 29, 3 (ed. Naldini, p. 128–130) 18 – 210, 2 ***Π²365** GREGORIUS NAZIANZENUS, *De seipso et ad eos qui ipsum cathedram Constantinopolitanam affectare dicebant (Orat. 36)*, 9, 1–4 (ed. Moerschini, p. 260)

2 – 15 ***Π²364** T cap. A 22, 6 (32vA[8–9]10–32vB4); H^{III} cap. A 19, 16; R cap. A 22, 21 17 – 210, 2 ***Π²365** T cap. A 22, 7 (32vB[4–5]6–12); H^{III} cap. A 19, 22; R cap. A 22, 22

***Π²364** (a) T H^{III} νέους] *praem.* τοὺς H^{III} (b) Τοῦ αὐτοῦ R ***Π²365** Τοῦ – Γρηγορίου] *om.* R γρηγορίου T ἐκ τοῦ] *om.* R

3 εφευκτον T, εφευκτὸν H^{III} 5 κἂν R 6 κἂν¹] καὶ R εὐδοξεῖν H^{III} 8 ἔχοντα οὕτως H^{III} φήσωμεν T ἀπολιπεῖν T H^{III} 10 χρήματα] *om.* R 10 – 11 ἐπενέσεται T, ἐπαινέσαι R 11 ἀφεις T H^{III} 12 εὐδοκίαν T H^{III} εὐδοκημῶσαν T, -ιμῶσαν H^{III}, εὐδαιμονῶσαν R ἥπερ – ἐστὶ] ὅπερ δίκης ἐστὶ T, ὅπερ δίκης ἐστὶ H^{III} 13 ὥσπερ φατέ R χροᾶν] *scripsi (cum A^{III})*, χροᾶν T H^{III}, χροῖαν ἀμείβειν R 14 τὴν διάνοιαν] *post* γνώμας *transpos.* R 15 μεταβάλλεται T H^{III} 18 μὲν τινος R τὸ] *om.* T H^{III}

όμοῦ τὲ γὰρ παρῆλθεν ἐκεῖνο, καὶ τοῦ καλοῦ στήσεται, ὥσπερ ὁ κέρδους <ἔνεκεν> πλέων, τοῦ πλεῖν, ἂν μὴ παρῆ τὸ κερδαίνειν.

***Π²366 / T cap. A 22, 8**

<Σχόλιον>

Διέλθε ἐντεῦθεν εἰς τὸ Υ στοιχεῖον τὸν Περὶ ὑποκριτῶν τίτλον.

5

5 Περὶ ὑποκριτῶν] cf. *Π²2667–2683 / PML^b cap. Υ 2, 1–17

5 *Π²366 *Scholion*

4 – 5 *Π²366 T cap. A 22, 8 (32vB12–14); H^{III} cap. A 19, 30; *deest in R*

*Π²366 (a) Σχόλιον] *supplevi* (b) s. a. T (*ubi locus litteris uncialibus exaratus*) H^{III}

1 ἐκεῖνος R 2 ἔνεκεν] *supplevi* (cf. *Π²2679 / PML^b cap. Υ 2, 13 *et ed.*), *om.* T H^{III}
R κερδαίνειν] κερδαῖνον R 5 ἐνταῦθα H^{III} τὸν] *scripsi*, τῶν T H^{III}

Τίτλος κγ' Περί αὐταρέσκων καὶ ἑαυτοὺς συνιστώντων καὶ ἑαυτοὺς ἀποδεχομένων.

***Π²367 / T cap. A 23, 1**

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

- 5 Μὴ λέγε· Καθαρὸς εἰμὶ τοῖς ἔργοις,
καὶ ἄμεμπτος ἐναντίον κυρίου.

***Π²368 / T cap. A 23, 2**

Τῶν Παροιμιῶν·

Ὅδοι ἀφρόνων ὀρθαὶ ἐνώπιον αὐτῶν.

10

***Π²369 / T cap. A 23, 3**

Τῶν αὐτῶν·

Πᾶς ἀνὴρ φαίνεται ἑαυτῷ δίκαιος.

1 II Cor. 10, 18 **12** exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 63.3./70.3. (ed. Ihm, p. 931)

5 – 6 *Π²367 Iob 11, 4¹⁻² **9** *Π²368 Prov. 12, 15¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 63)
12 *Π²369 Prov. 21, 2¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 100)

1 – 2 Titlos T^{txt} (32vB15–18) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. A 26 titlos [II¹ / K cap. Φ 3 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) **4 – 6** *Π²367 T cap. A 23, 1 (32vB[19]20–21); H^{III} cap. A 20, 1; R cap. A 23, 1 **8 – 9** *Π²368 T cap. A 23, 2 (32vB[22]23–24); H^{III} cap. A 20, 2; R cap. A 23, 2 **11 – 12** *Π²369 T cap. A 23, 3 (32vB[24]25); H^{III} cap. A 20, 3; *deest in* R

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin}
A^{III} pin (κ' *secund. ser.*)

κγ'] κ' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in*

*Π²367 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R Ἰώβ T *Π²368 (a) T H^{III} (b) Τῶν αὐτῶν R

***II²370 / T cap. A 23, 4**

Τῶν αὐτῶν·

Οὐ χρεῖαν ἔχει σοφίας, ἐνδεῆς φρενῶν·
μᾶλλον γὰρ ἄγεται τῇ ἑαυτοῦ ἀφροσύνῃ.

***II²371 / T cap. A 23, 5**

5

Τῶν αὐτῶν·

Ἀνὴρ ἄφρων ἐπικροτεῖ καὶ ἐπιχαίρει ἑαυτῷ.

***II²372 / T cap. A 23, 6**

Τῶν αὐτῶν·

Ἐγγονον κακὸν δίκαιον ἑαυτὸν κρίνει.

10

***II²373 / T cap. A 23, 7**

Τῶν αὐτῶν·

Ἐγκωμιαζέτω σε ὁ πέλας, καὶ μὴ τὸ σὸν στόμα,
ἀλλότριος, καὶ μὴ τὰ σὰ χεῖλη.

3 – 4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 53.6./60.6. (ed. Ihm, p. 853)
13 – 14 exstat ibid., 63.4./70.4. (p. 931–932)

3 – 4 *II²370 Prov. 18, 2¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 90) 7 *II²371 Prov. 17, 18¹
(Wahl, *Proverbien-Text*, p. 88) 10 *II²372 Prov. 30, 12¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p.
116–117) 13 – 14 *II²373 Prov. 27, 2¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 130)

2 – 4 *II²370 T cap. A 23, 4 (32vB[26]27–29); H^{III} cap. A 20, 4; R cap. A 23, 3
6 – 7 *II²371 T cap. A 23, 5 (32vB[29]30–31); H^{III} cap. A 20, 5; R cap. A 23, 4
9 – 10 *II²372 T cap. A 23, 6 (32vB[31]32–33); H^{III} cap. A 20, 6; *deest in R*
12 – 14 *II²373 T cap. A 23, 7 (32vB[33]34–33rA2); H^{III} cap. A 20, 7; *deest in R*

*II²371 (a) T H^{III} (b) s. d. R

14 ἀλλότριος T H^{III}

***Π²374 / T cap. A 23, 8**

Ἡσαΐου προφήτου·

Οὐαὶ οἱ συνετοὶ ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπιστήμονες.

***Π²375 / T cap. A 23, 9**

5 Τοῦ αὐτοῦ·

Πάντες ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἐξηκολούθησαν, ἕκαστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ.

***Π²376 / T cap. A 23, 10**

Ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς·

10 Μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς.

***Π²377 / T cap. A 23, 11**

Ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους β' ἐπιστολῆς·

Οὐχ' ὁ ἑαυτὸν συνιστάνων, ἐκεῖνος ἐστὶ δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ κύριος συνίστησιν.

13 – 14 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 63.2./70.2. (ed. Ihm, p. 931)

3 *Π²374 Is. 5, 21 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 307) 6 – 7 *Π²375 Is. 56, 11 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 444) 10 *Π²376 Rom. 12, 16 13 – 14 *Π²377 II Cor. 10, 18

2 – 3 *Π²374 T cap. A 23, 8 (33rA[3]4–5); H^{III} cap. A 20, 8; R cap. A 23, 5 5 – 7 *Π²375 T cap. A 23, 9 (33rA[6]7–9); H^{III} cap. A 20, 9; *deest in R* 9 – 10 *Π²376 T cap. A 23, 10 (33rA[9]10); H^{III} cap. A 20, 10; R cap. A 23, 6 12 – 14 *Π²377 T cap. A 23, 11 (33rA[11]12–14); H^{III} cap. A 20, 11; R cap. A 23, 7

*Π²374 Ἡσαΐου T προφήτου] *om.* R *Π²376 Ἐκ τῆς] *om.* R ἐπιστολῆς] *om.* R *Π²377 Ἐκ τῆς] *om.* R β' ἐπιστολῆς] *om.* R

3 ἐν] *om.* R ἑαυτοῖς] αὐτοῖς (αυ- T) T H^{III} 13 συνίστων R κύριος] θεός R

***Π²378 / T cap. A 23, 12**

Ἐκ τῆς πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς·

Εἰ δοκεῖ τίς εἶναι τι, μηδὲν ὦν, φρεναπατᾶ ἑαυτόν.

***Π²379 / T cap. A 23, 13**

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ εἰς τὸν Ἡσαΐαν·

5

Πεφύκαμεν, οἱ ἄνθρωποι, ἅπερ ἂν ἐκόντες ἐλώμεθα, κἂν ἐπίπونا ἦ, καταδέχεσθαι.

***Π²380 / T cap. A 23, 14**

Τοῦ Θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς ἑαυτόν·

Φύσις αὕτη, πρὸς τὸ οἰκεῖον ἅπαν εὐμενῶς ἔχειν, εἴτε κτῆμα, εἴτε 10
γέννημα, εἴτε λόγον, καὶ δι' εὐνοίας ἐκουσίου χειροῦσθαι τοῖς ἐ-
αυτῶν προβλήμασιν.

3 *Π²378 Gal. 6, 3 6 – 7 *Π²379 (Ps.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *Enarratio in prophetam Isaiam*, VI, 184 (PG 30, 429, 37–38) 10 – 12 *Π²380 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De seipso et ad eos qui ipsum cathedram Constantinopolitanam affectare dicebant* (Orat. 36), 3, 10–13 (ed. Moreschini, p. 246)

2 – 3 *Π²378 T cap. A 23, 12 (33rA[14]15–16); H^{III} cap. A 20, 12; R cap. A 23, 8
5 – 7 *Π²379 T cap. A 23, 13 (33rA[16–17]18–20); H^{III} cap. A 20, 13; R cap. A 23,
11 9 – 12 *Π²380 T cap. A 23, 14 (33rA[21]22–27); H^{III} cap. A 20, 14; R cap. A 23,
12

*Π²378 Ἐκ τῆς] *om.* R ἐπιστολῆς] *om.* R *Π²379 βασιλείου H^{III} ἐκ – Ἡσαΐαν] *om.*
H^{III} ἐκ τοῦ] *om.* R ἡσαΐαν T *Π²380 ἐκ – ἑαυτόν] *om.* R

3 εἶναι τί R

***Π²381 / T cap. A 23, 15**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ τῶν μετονομαζομένων·

- Οὐ ποιήσετε, φησὶν ὁ Νομοθέτης, πάντα ὅσα ἡμεῖς ποιοῦμεν ὥδε
 σήμερον, ἕκαστος τὸ ἀρεστὸν ἐναντίον αὐτοῦ, μονονουχὶ βοῶν ὅτι
 5 πάντα τὰ κακὰ ἢ φιλαυτία καὶ αὐταρέσκεια δημιουργεῖ, ἦν ὡς ἀνί-
 ερον ἐκθυτέον τῆς διανοίας. Μηδεὶς οὖν τὸ ἀρεστὸν ἑαυτῷ μάλ-
 λον ἢ τὸ φύσει δεξιωσάσθω· τὸ μὲν γὰρ βλάβης, τὸ δὲ ὠφελείας
 εὐρίσκεται αἴτιον.

***Π²382 / T cap. A 23, 16**

- 10 <Σχόλιον·>

Διέλθε ἐνταῦθα εἰς τὸ Ο στοιχεῖον τὸν Περὶ οἰήσεως τίτλον.

3 – 4 Deut. 12, 8 11 Περὶ οἰήσεως] cf. *Π²2136–2154 / PML^b cap. O 10, 1–19

3 – 8 *Π²381 PHILO IUDAEUS, *De mutatione nominum*, locus non repertus; Mangey 661.9; Harris 100.3; Royse 176.63 11 *Π²382 Scholion

2 – 8 *Π²381 T cap. A 23, 15 (33rA[27–28]29–33rB6); H^{III} cap. A 20, 15; R cap. A 23, 13 10 – 11 *Π²382 T cap. A 23, 16 (33rB6–8); H^{III} cap. A 20, 16; *deest in R*

*Π²381 ἐκ – μετονομαζομένων] *om.* H^{III} R *Π²382 (a) Σχόλιον] *supplevi* (cf. Π¹2207 / K cap. Φ 3, 10) (b) *s. a.* H^{III} (c) *s. d.* T (*ubi locus litteris uncialibus exaratus*)

3 ποιήσετε] ποιήσεται T H^{III} ποιοῦμεν] ποιήσομεν R ὥδε H^{III} R 5 αὐταρε-
 σκία R 6 ἐκθυτέον] *sic* T H^{III} R (cf. *etiam* *Π²1632 / R cap. Θ 3, 10) 7 τὸ¹] *scripsi*,
 τῷ T H^{III} R δεξιώσασθαι T^a. c. ut videtur

Τίτλος κδ' Περὶ ἀποκρίσεως καὶ ἀπολογίας, ὅτι χρή ἐν συνέσει καὶ ὀνόματι κυρίου τὰς ἀπολογίας τῶν ἐπερωτήσεων ποιῆσθαι, μάλιστα δὲ τὰς περὶ τῆς σωτηρίου ἡμῶν πίστεως· ἀνατιθέμενοι γὰρ τῷ θεῷ τὰς διασαφήσεις τῶν ἐπερωτήσεων, τὸ μέγιστον μετὰ καὶ τῆς ἀληθείας ἑαυτοῖς περιποιούμεθα κλέος.

5

***Π²383 / T cap. A 24, 1**

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Εἶπεν Φαραῶ τῷ Ἰωσήφ· Ἐνύπνιον ἐώρακα, καὶ ὁ συγκρίνων οὐκ ἔστιν αὐτό. Ἐγὼ δὲ ἀκήκοα περὶ σοῦ λεγόντων, ἀκούσαντά σε ἐνύπνια, συγκρίναι αὐτά. Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωσήφ, εἶπεν τῷ Φαραῶ· Ἄνευ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀποκριθήσεται τὸ σωτήριον Φαραῶ.

10

***Π²384 / T cap. A 24, 2**

Καὶ μεθ' ἕτερα·

Εἶπεν Φαραῶ πᾶσιν τοῖς παισὶν αὐτοῦ· Μὴ εὐρήσομεν ἄνθρωπον τοιοῦτον, ὃς ἔχει πνεῦμα θεοῦ ἐν αὐτῷ; Εἶπεν δὲ Φαραῶ πρὸς Ἰωσήφ· Ἐπειδὴ ἔδειξέν σοι ὁ θεὸς ταῦτα πάντα, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος φρονιμώτερος καὶ συνετώτερός σου. Σὺ ἔση ἐπὶ τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἐπὶ τῷ στόματί σου ὑπακούσεται πᾶς ὁ λαός μου· πλην τὸν θρόνον ὑπερέξω σου ἐγώ.

15

8 – 11 *Π²383 Gen. 41, 15–16 14 – 19 *Π²384 Gen. 41, 38–40

1 – 5 Titlos T^{txt} (33rB9–20) H^{III} ^{txt} A^{III} R (cf. *etiam* II suppl. / PML^b cap. A 13 titlos); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} ^{pin} (lac.) 7 – 11 *Π²383 T cap. A 24, 1 (33rB[21]22–29); H^{III} cap. A 21, 1; R cap. A 24, 1 13 – 19 *Π²384 T cap. A 24, 2 (33rB[30]31–33vA7); H^{III} cap. A 21, 2; *deest in* R

1 Τίτλος] *om.* A^{III} ^{pin} R^{pin} κδ'] κα' H^{III} ^{txt} A^{III} ^{txt}, α' *propt. mg. resect.* A^{III} ^{pin} (κα' *secund. ser.*) καὶ] *om.* R^{pin} 3 τὰς] *om.* R^{pin} τῆς] *om.* H^{III} ^{txt} A^{III} σωτηρίου] σωτηριώδους R

*Π²383 Ἀπὸ τῆς] *om.* H^{III} R

8 φαραῶ T ἰωσήφ T 9 δὲ] *om.* R 10 συγκρίναι R, -ιναι T Ἰωσήφ] ἰωσήφ T, ὁ ἰωσήφ R φαραῶ T H^{III} 11 φαραῶ T H^{III} 14 φαραῶ T H^{III} a. c. εὐρήσωμεν T 15 φαραῶ T 16 ἰωσήφ T 17 συνετώτερός σου T H^{III}

***Π²385 / T cap. A 24, 3**

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

Σοφὸς ἀπόκρισιν δώσει συνέσεως πνεῦμα.

***Π²386 / T cap. A 24, 4**

5 Ἀπὸ τῶν Παροιμιῶν·

Ἀπὸ καρπῶν στόματος ψυχὴ ἀνδρὸς πλησθήσεται ἀγαθῶν,
ἀνταπόδομα δὲ χειλέων αὐτοῦ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ.

***Π²387 / T cap. A 24, 5**

Τῶν αὐτῶν·

10 Χεὶλὴ δὲ φιλήσουσιν, ἀποκρινόμενα λόγους ὀρθοῦς.

***Π²388 / T cap. A 24, 6**

Τῶν αὐτῶν·

Ἀπόκρισις ὑποπίπτουσα ἀποστρέφει θυμόν.

3 *Π²385 Iob 15, 2¹ 6 – 7 *Π²386 Prov. 12, 14¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 63)
10 *Π²387 Prov. 24, 26 (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 117) 13 *Π²388 Prov. 15, 1²
(Wahl, *Proverbien-Text*, p. 74)

2 – 3 *Π²385 T cap. A 24, 3 (33vA[8]9–10); H^{III} cap. A 21, 3; R cap. A 24, 2 5 – 7
*Π²386 T cap. A 24, 4 (33vA[10]11–14); H^{III} cap. A 21, 4; R cap. A 24, 3 9 – 10
*Π²387 T cap. A 24, 5 (33vA[15]16–17); H^{III} cap. A 21, 5; R cap. A 24, 4 12 – 13
*Π²388 T cap. A 24, 6 (33vA[18]19–20); H^{III} cap. A 21, 6; *deest in R*

*Π²385 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R Ἰώβ T *Π²386 Ἀπὸ τῶν] *om.* R

3 πνεύματος LXX (*cf. autem app. crit.*) 6 ἀγαθῶν] *om.* R 7 ἀνταπόδομα T 10
δὲ] *om.* R 13 ἀποπίπτουσα H^{III}

***II²389 / T cap. A 24, 7**

<***>

Γλῶσσα μαλακή συντρίψει ὀστᾶ.

***II²390 / T cap. A 24, 8**

Τῶν αὐτῶν·

5

Ὅς φείδεται ῥῆμα προελέσθαι σκληρόν, ἐπιγνώμων.

***II²391 / T cap. A 24, 9**

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Λόγοι στόματος σοφοῦ, χάρις.

***II²392 / T cap. A 24, 10**

10

Ἡσαΐου προφήτου·

Κύριος κύριος δίδωσίν μοι γλῶσσαν παιδείας, τοῦ γνῶναι ἡνίκα δεῖ εἰπεῖν λόγον.

3 *II²389 Prov. 25, 15² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 124–125) **6 *II²390** Prov. 17, 27¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 89) **9 *II²391** Eccle. 10, 12¹ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 170) **12 – 13 *II²392** Is. 50, 4 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 423)

2 – 3 *II²389 T cap. A 24, 7 (33vA21); H^{III} cap. A 21, 7; *deest in R* **5 – 6 *II²390** T cap. A 24, 8 (33vA[22]23–24); H^{III} cap. A 21, 8; R cap. A 24, 5 **8 – 9 *II²391** T cap. A 24, 9 (33vA[25]26); H^{III} cap. A 21, 9; *deest in R* **11 – 13 *II²392** T cap. A 24, 10 (33vA[27]28–30); H^{III} cap. A 21, 10; R cap. A 24, 6

***II²389** (a) s. a. T (b) s. d. H^{III} ***II²392** προφήτου] om. H^{III} R

***II²393 / T cap. A 24, 11**

Τοῦ Σιράχ·

Λάρυγξ γλυκὺς πληθυνεῖ φίλους αὐτοῦ,
καὶ γλῶσσα εὐλαλος πληθυνεῖ εὐπροσηγορίαν.

5

***II²394 / T cap. A 24, 12**

Τοῦ αὐτοῦ·

Αὐλὸς καὶ ψαλτήριον ἡδύνουσι μέλη,
καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρω γλῶσσα ἡδεῖα.

***II²395 / T cap. A 24, 13**

10 Ἐκ τῆς πρὸς Κολα<σ>σαεῖς ἐπιστολῆς·

Ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἔστω ἐν χάριτι, ἄλατι ἡρτυμένος, εἰδέναι
πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐνὶ ἐκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.

3 – 4 *II²393 Sir. 6, 5¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 59)
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 158) 11 – 12 *II²395 Col. 4, 6

7 – 8 *II²394 Sir. 40, 21¹⁻²

2 – 4 *II²393 T cap. A 24, 11 (33vA[30]31–34); H^{III} cap. A 21, 11; R cap. A 24, 7

6 – 8 *II²394 T cap. A 24, 12 (33vA[34]–33vB3); H^{III} cap. A 21, 12; R cap. A 24, 8

10 – 12 *II²395 T cap. A 24, 13 (33vB[4]5–8); H^{III} cap. A 21, 13; R cap. A 24, 9

*II²393 Τοῦ] *om.* R *II²395 Ἐκ τῆς] *om.* R Κολασσαεῖς] *scripsi*, κολασαεῖς H^{III},
κολα R, κολοσαεῖς T ἐπιστολῆς] *om.* H^{III} R

3 λάρυξ T R πληθύνει T H^{III} 4 πληθύνει T H^{III}

***II²396 / T cap. A 24, 14**

Ἐκ τῆς Πέτρου α' καθολικῆς ἐπιστολῆς·

...ἔτοιμοι πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, ἀλλὰ μετὰ φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν.

***II²397 / T cap. A 24, 15**

5

Κλήμεντος, ἐκ τοῦ α' Παιδαγωγοῦ·

Τὸ περὶ τὴν φωνὴν ἀσκεῖν σωφρονεῖν λαγνείας ἐστὶν καρτερεῖν.

3 – 4 *II²396 I Petr. 3, 15–16 7 *II²397 CLEMENS ALEXANDRINUS, *Paedagogus*, II. Cap. VI. 52, 1 (ed. Stählin/Treu, p. 188, 22–23); Holl, n° 198

2 – 4 *II²396 T cap. A 24, 14 (33vB[9–10]11–15); R cap. A 24, 10; *deest in* H^{III}
6 – 7 *II²397 T cap. A 24, 15 (33vB[16]17–19); H^{III} cap. A 21, 14; *deest in* R

*II²396 (a) T (b) Πέτρου καθολικῆς α' R *II²397 α'] πρώτου H^{III}

3 ἔτοιμοι] *add.* ἀεὶ R (= NT) αἰτοῦντι] *add.* ἡμᾶς R (*cf.* NT) 4 ὑμῖν] ἡμῖν R (*cf.* NT) μετὰ] *add.* πρᾶότητος καὶ R (= NT)

Τίτλος κε' Περὶ τῶν ἀποκρινομένων θρασέως.

***Π²398 / T cap. A 25, 1**

Τῶν Παροιμιῶν·

- Χεὶλ ἄφρονος ἄγουσιν αὐτὸν εἰς κακά,
 5 τὸ δὲ στόμα αὐτοῦ τὸ θρασὺ θάνατον ἐπικαλεῖται.

***Π²399 / T cap. A 25, 2**

Τῶν αὐτῶν·

Ὁ σκολιὸς ἐπὶ τὸ ἑαυτοῦ στόμα φορεῖ τὴν ἀπώλειαν.

***Π²400 / T cap. A 25, 3**

- 10 Τῶν αὐτῶν·

Ὁ ἄστεγος χεῖλεσιν, σκολιάζων ὑποσκελισθήσεται.

11 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 40.5./47.6. (ed. Ihm, p. 726)

4 – 5 *Π²398 Prov. 18, 6¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 90–91) **8 *Π²399** Prov. 16, 26² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 83–84) **11 *Π²400** Prov. 10, 8² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 51–52)

1 Titlos T^{txt} (33vB19–20) H^{III} txt A^{III} R (cf. etiam II suppl. / PML^b cap. A 14 titlos); deest in T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) **3 – 5 *Π²398** T cap. A 25, 1 (33vB[21]22–24); H^{III} cap. A 22, 1; R cap. A 25, 1 **7 – 8 *Π²399** T cap. A 25, 2 (33vB[25]26–27); H^{III} cap. A 22, 2; R cap. A 25, 2 **10 – 11 *Π²400** T cap. A 25, 3 (33vB[28]29–30); H^{III} cap. A 22, 3; R cap. A 25, 3

1 Τίτλος] om. A^{III} pin R^{pin} κε'] κβ' H^{III} txt A^{III}

***Π²398** Τῶν] om. R

***II²401 / T cap. A 25, 4**

Τῶν αὐτῶν·

Στόμα ἀσεβῶν ἀποκρίνεται κακά.

***II²402 / T cap. A 25, 5**

Τῶν αὐτῶν·

5

Αἰ γινῶμαι τῶν ἀσεβῶν ἀνεπιεικεῖς.

<*II²suppl. 2 / R cap. A 25, 4>***II²403 / T cap. A 25, 6**

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

Βέλτιον τῶν μὴ καθ' ἡδονὴν λόγων ἢ ἀκίνδυνος ἡσυχία.

10

7 *II²suppl. 2 cf. *Sacra*. Liber II. *Supplementum* (Band VIII/8)

3 *II²401 Prov. 15, 28² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 59) 6 *II²402 Prov. 12, 26²
(Wahl, *Proverbien-Text*, p. 65) 10 *II²403 PHILO IUDAEUS, re vera *De vita Mosis*,
I, 285 (ed. Cohn, p. 188, 5)

2 – 3 *II²401 T cap. A 25, 4 (33vB[31]32); H^{III} cap. A 22, 4; *deest in R* 5 – 6
*II²402 T cap. A 25, 5 (33vB[33]34); H^{III} cap. A 22, 5; R cap. A 25, 5 9 – 10
*II²403 T cap. A 25, 6 (34rA[1]2–3); H^{III} cap. A 22, 6; *deest in R*

*II²403 ἐκ – ζητημάτων] *om.* H^{III}

Τίτλος κς' Περὶ αἰτημάτων, ὅτι χρὴ τὰς ἐν προσευχαῖς παρὰ
 θεοῦ αἰτήσεις κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν καὶ μὴ κατὰ τὸ ἡμέτερον αἰ-
 τεῖν θέλημα· οὐκ ἴσμεν γὰρ ἡμεῖς τὸ συμφέρον, αὐτὸς δέ, ἅτε
 5 πατὴρ ἀγαθὸς καὶ πάντων προγνώστης, πρὸς μὲν τὰ λυσιτε-
 λοῦντα, ἐτοιμώτατα ἐπινεύει, πρὸς δὲ τὰ βλάβην φέροντα οὐ
 συνεργεῖ αἰτούμενος.

***II²404 / T cap. A 26, 1**

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου·

Εἰ ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέ-
 10 κνοῖς ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δίδωσιν ἀγα-
 θὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;

***II²405 / T cap. A 26, 2**

Σχόλιον·

Σημειωτέον ἐκ τῶν κατὰ ἀντιπαράθεσιν εἰρημένων τῷ κυρίῳ, ὅ-
 15 πως πρὸς μὲν τὰς ἀγαθὰς αἰτήσεις ὑπὲρ τοὺς γεννήτορας ἐτοι-
 μώτατός ἐστιν, πρὸς δὲ τὰ βλάπτοντα ὑπερτίθεται· ὥς γὰρ κακίας
 ἀμέτοχος, οὕτω κακῶν ἀλλότριος.

9 – 11 *II²404 Matth. 7, 11 **14 – 17 *II²405** Scholion in Matth. 7, 11

1 – 6 Titlos T^{txt} (34rA4–14) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) **8 – 11**
 *II²404 T cap. A 26, 1 (34rA[15]16–20); H^{III} cap. A 23, 1; R cap. A 26, 1 **13 – 17**
 *II²405 T cap. A 26, 2 (34rA[mg]21–28); H^{III} cap. A 23, 2; R cap. A 26, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} κς'] κγ' H^{III} txt A^{III} αἰτημάτων] αἰτουμένων R
 παρὰ] *sic* R^{txt}, *om.* T^{txt} H^{III} txt A^{III} R^{pin} **2** θεοῦ] *praem.* τοῦ R^{pin} αὐτῷ] αὐτῷ R^{txt},
 αὐτὸ T^{txt} H^{III} txt **2 – 3** αἰτεῖν] *om.* T^{txt} H^{III} txt A^{III} **3** ἡμεῖς] *post* συμφέρον *transpos.*
 R αὐτὸς] αὐτοὺς H^{III} txt A^{III} pin a. c. et txt **4** μὲν] *om.* R^{txt} **5** ἐτοιμώτατα T^{txt} H^{III} txt
6 συνεργεῖ] σὺγχωρεῖ R^{txt}

***II²404** (a) T H^{III} (b) Ματθαίου R ***II²405** σχόλεον H^{III}

9 δώματα H^{III} **10** δώσει R (= NT) **15 – 16** ἐτοιμώτατός ἐστιν T H^{III} **16 – 17**
 κακίας ἀμετόχος R, κακίας μέτοχος T, κακία μέτοχος H^{III}

***Π²406 / T cap. A 26, 3**

Ἐκ τῆς πρὸς Θεσσαλονικεῖς α' ἐπιστολῆς·

Μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν θεόν.

***Π²407 / T cap. A 26, 4**

Ἐκ τῆς Ἰακώβου καθολικῆς ἐπιστολῆς·

5

Αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖτε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε.

***Π²408 / T cap. A 26, 5**

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Εἴ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος θεοῦ πᾶ- 10
σιν ἀπλῶς καὶ μὴ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ.

***Π²409 / T cap. A 26, 6**

Τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τῶν εἰς τὰς Πράξεις·

Παιδεύσωμεν ἑαυτοὺς μὴ μόνον λαμβάνοντας, ἀλλὰ καὶ ἀποτυγ- 15
χάνοντας τῶν αἰτήσεων εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ. Καὶ γὰρ ποτὲ μὲν

3 *Π²406 I Thess., re vera Phil. 4, 6 6 – 7 *Π²407 Iac. 4, 3 10 – 11 *Π²408 Iac. 1, 5 14 – 225, 6 *Π²409 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, re vera In Psalmum CXLV, 5 (PG 55, 525, 27–33)

2 – 3 *Π²406 T cap. A 26, 3 (34rA[28–29]30–31); H^{III} cap. A 23, 3; R cap. A 26, 3 5 – 7 *Π²407 T cap. A 26, 4 (34rA[32]33–34rB1); H^{III} cap. A 23, 4; R cap. A 26, 4 9 – 11 *Π²408 T cap. A 26, 5 (34rB[2]3–6); H^{III} cap. A 23, 5; R cap. A 26, 5 13 – 225, 6 *Π²409 T cap. A 26, 6 (34rB[7–8]9–24); H^{III} cap. A 23, 6; R cap. A 26, 6

*Π²406 Ἐκ τῆς] om. R θεσσαλονικῆς T α' ἐπιστολῆς] om. R *Π²407 Ἐκ τῆς] om. R Ἰακωβου T καθολικῆς ἐπιστολῆς] om. R καθολικῆς] om. H^{III} *Π²408 (a) T H^{III} (b) Τοῦ αὐτοῦ R *Π²409 ἐκ τῶν] om. R

3 εὐχαριστείας T 11 καί² – αὐτῷ] om. R 14 λαμβάνοντες T H^{III} 14 – 15 ἀπο-
τυγχάνοντες T H^{III}

- δίδωσιν, ποτὲ δὲ οὐ δίδωσιν, ἀμφοτέρα χρησίμως, ὥστε κἂν λάβης κἂν μὴ λάβης, κἂν ἐπιτύχῃς κἂν μὴ ἐπιτύχῃς, ἐπέτυχες ἐν τῷ μὴ ἐπιτυχεῖν. Ἔστιν γὰρ ὅτε τὸ μὴ λαβεῖν ὃ αἰτοῦμεν, τοῦ λαβεῖν λυσιτελέστερον. Εἰ γὰρ μὴ συμφέρον ἦν ἡμῖν πολλάκις τὸ μὴ λαβεῖν, πάντως ἔδωκεν αἰεὶ· τὸ δὲ συμφερόντως ἀποτυχεῖν, ἐπιτυχεῖν ἐστίν.

***Π²410 / T cap. A 26, 7**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ εὐσεβείας κεφαλαίου.

- Παρατηρητέον, μηδὲν τῶν εὐτελεστέρων, μὴ δὲ ὅσα δυνατοὶ παρέχειν ἑαυτοῖς ὑπολαμβάνομεν, αἰτεῖν παρὰ θεοῦ. Αἰεὶ γὰρ τὰς θεοῦ χάριτας ἀξιώματι τοῦ διδόντος μᾶλλον ἢ ἀδοξία τοῦ λαμβάνοντος μετρεῖται. Ἐπιτιμητέον οὖν τοῖς ἀνεπιστήμοσιν, οἳ τολμῶσιν εὐχεσθαι ταῦτα ποιεῖν, ἐν οἷς οἱ παντεχνῖται κατορθοῦσιν. Εἴποι γὰρ ἂν δικαίως ὁ θεός· Τί μὴ μαθόντες, τὰ τῶν μεμαθηκότων ἐπιζητεῖτε καρποῦσθαι; Τί δὲ νόμον φύσεως οὐκ ἐρυθριάτε παραβαίνοντες, ὃς οὐδὲ τοῖς ἀπείροις τὰ τῶν ἐμπειροτάτων ἔργα <ἐγ>χειριεῖται, οὔτε ἀστρατεύω τὰ στρατηγῶν, οὔτε ἀπείρω θαλάττης οἰάκων ἐπιστήμην;

9 – 18 *Π²410 PHILO IUDAEUS, *De pietate*, locus non repertus; Lewy 82.27; Royse 177.69

8 – 18 *Π²410 T cap. A 26, 7 (34rB[24–25]26–34vA13); H^{III} cap. A 23, 7; *deest in R*

*Π²410 φιλονος T^{a.c.} ἐκ – κεφαλαίου] *om.* H^{III}

1 δίδωσιν¹ – οὐ] *om.* T H^{III} 2 *post* λάβης² *hab.* ἔλαβες τῷ μὴ λαβεῖν *ed.* 5 αἰεὶ] ἂν R (*cf. ed.*) 5 – 6 ἐπιτυχεῖν ἐστίν T 13 παντεχνῖται T, πᾶν τεχνῖται H^{III} 16 ἐμπειροτάτων T H^{III} 17 ἐγχειριεῖται] *scripsi*, χειριεῖται T H^{III}

Τίτλος κζ' Περὶ ἀποβεβλημένων καὶ ἀπροσδέκτων πραγμάτων παρὰ θεῶ.

***Π²411 / T cap. A 27, 1**

Ἀπὸ τοῦ Δευτερονομίου·

Οὐ προσοίσεις μίσθωμα πόρνης οὐδὲ ἄλλαγμα κυνὸς εἰς τὸν οἶ- 5
κον κυρίου τοῦ θεοῦ σου πρὸς πᾶσαν εὐχὴν σου, ὅτι βδέλυγμα
κυρίῳ τῷ θεῷ σου καὶ ἀμφότερα.

***Π²412 / T cap. A 27, 2**

Τῶν Παροιμιῶν·

Οὐχ' ἀγναὶ εὐχαὶ ἀπὸ μισθώματος ἐταίρας. 10

***Π²413 / T cap. A 27, 3**

Τῶν αὐτῶν·

Θυσίαι ἀσεβῶν βδέλυγμα κυρίῳ.

13 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 14.3./3. (ed. Ihm, p. 342)

5 – 7 *Π²411 Deut. 23, 18 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 141) 10 *Π²412 Prov.
19, 13² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 94) 13 *Π²413 Prov. 15, 8¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 75)

1 – 2 **Τίτλος** T^{txt} (34vA14–17) H^{III} txt A^{III} R (cf. etiam II suppl. / PML^b cap. A 15
titlos); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 7 *Π²411 T cap. A 27, 1 (34vA[18]19–24);
H^{III} cap. A 24, 1; R cap. A 27, 1 9 – 10 *Π²412 T cap. A 27, 2 (34vA[24]25–26);
H^{III} cap. A 24, 2; *deest in* R 12 – 13 *Π²413 T cap. A 27, 3 (34vA[26]27); H^{III} cap.
A 24, 3; R cap. A 27, 2

1 [Τίτλος] om. A^{III} pin R^{pin} κζ'] κδ' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in*
A^{III} pin (κδ' *secund. ser.*) 1 – 2 πραγμάτων] om. R^{txt}

*Π²411 Ἀπὸ τοῦ] om. R *Π²413 (a) T H^{III} (b) Παροιμιῶν R

5 ὕλλαγμα R 10 οὐκαγναὶ T, οὐκ ἀγναὶ H^{III}

***Π²414 / T cap. A 27, 4**

Τῶν αὐτῶν·

Βδέλυγμα κυρίῳ πᾶς ὑψηλοκάρδιος.

***Π²415 / T cap. A 27, 5**

5 Ζαχαρίου προφήτου·

Τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ· Οὗτοι οἱ λόγοι, οὓς ποιήσετε· ἕκαστος τὴν κακίαν τοῦ πλησίον αὐτοῦ μὴ λογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ὄρκον ψευδῆ μὴ ἀγαπᾶτε, διότι ταῦτα πάντα ἐμίσησα, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

10

***Π²416 / T cap. A 27, 6**

Σοφία Σολομώντος·

Ἐν ἴσῳ μισητὰ θεῶ καὶ ὁ ἀσεβῶν καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ·
τὸ πραχθὲν σὺν τῷ δράσαντι ἐξολοθρευθήσεται.

***Π²417 / T cap. A 27, 7**

15 Τοῦ Σιράχ·

Οὐκ εὐδοκεῖ ὁ ὑψιστος ἐν προσφοραῖς ἀσεβῶν.

3 *Π²414 Prov. 16, 5¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 80) 6 *Π²415 Τάδε – παντοκράτωρ] Zach. 8, 14 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 261) 6 – 9 Οὗτοι – παντοκράτωρ] Ibid. 8, 16–17 (Wahl, p. 261–263) 12 – 13 *Π²416 Sap. 14, 9–10 16 *Π²417 Sir. 31, 23¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 134)

2 – 3 *Π²414 T cap. A 27, 4 (34vA[28]29–30); H^{III} cap. A 24, 4; *deest in R* 5 – 9 *Π²415 T cap. A 27, 5 (34vA[30]31–34vB4); H^{III} cap. A 24, 5; R cap. A 27, 3 11 – 13 *Π²416 T cap. A 27, 6 (34vB[5]6–9); H^{III} cap. A 24, 6; R cap. A 27, 4 15 – 16 *Π²417 T cap. A 27, 7 (34vB[9]10–11); H^{III} cap. A 24, 7; R cap. A 27, 5

*Π²414 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²415 προφήτου] *om.* H^{III} R *Π²416 σοφίας R *Π²417 Τοῦ] *om.* R

6 ποιεῖτε R 7 *post* ἕκαστος *interpunct.* H^{III} 13 σὺν] ἐν R 16 εὐδοκήσει R

***Π²418 / T cap. A 27, 8**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τῶν Ἑπῶν.

Μίσθωμα πόρνης ἀγνὸς οὐ μερίζεται.

***Π²419 / T cap. A 27, 9**

Φίλωνος, ἐκ τῶν εἰς τὴν Δεκάλογον.

5

Μίσθωμα πόρνης εἰσκομίζειν εἰς τὸ ἱερὸν ἀπηγόρευσεν ὁ Νομοθέτης· καίτοιγε τὸ νόμισμα κατ' αὐτὸ οὐκ ἔνοχον, ἀλλὰ <διὰ> τὴν λαβοῦσαν καὶ τὴν πράξιν ἐφ' ἧ δέδοται.

3 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 22.11./12. (ed. Ihm, p. 518) *Μίσθωμα πόρνης*] Deut. 23, 18 6 *Μίσθωμα – ἱερὸν*] Ibid.

3 *Π²418 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Carmina*, I,2,33 (*Tetrastichae sententiae*), 28 (PG 37, 930, 5) 6 – 8 *Π²419 PHILO IUDAEUS, re vera *De specialibus legibus*, I, 104 (ed. Cohn, p. 26, 11–14)

2 – 3 *Π²418 T cap. A 27, 8 (34vB[11–12]13–14); H^{III} cap. A 24, 8; R cap. A 27, 6 5 – 8 *Π²419 T cap. A 27, 9 (34vB[14–15]16–21); H^{III} cap. A 24, 9; R cap. A 27, 7

*Π²418 T H^{III} R Τοῦ – Γρηγορίου] om. R Ἑπῶν] εἰς τὴν δεκάλογον H^{III} (cf. lemma loci sequentis) *Π²419 ἐκ – Δεκάλογον] om. H^{III} (cf. lemma loci praecedentis) ἐκ τῶν] om. R

3 ἀγνῶς T H^{III} 7 κατατὸ T H^{III}, καθ' αὐτὸ ed. διὰ supplevi (ed.), om. T H^{III} R 8 πρᾶξιν R

Τίτλος κη' Περὶ ἀδυνάτων καὶ δυσχερῶν ἡμῖν πραγμάτων.

Π¹ /
K cap. A 22

*Π²420 / T cap. A 28, 1

Π¹366 /
K cap. A 22, 5

Τῶν Παροιμιῶν·

- Τρία ἀδυνάτά μοι νοῆσαι,
5 καὶ τὸ τέταρτον οὐκ ἐπιγινώσκω·
ἵχνη ἀετοῦ πετομένου,
καὶ ὁδοὺς ὄφεως ἐπὶ πέτρας,
καὶ τρίβους νηὸς ποντοπορούσης,
καὶ ὁδοὺς ἀνδρὸς ἐν νεότητι.

10

*Π²421 / T cap. A 28, 2

Π¹367 /
K cap. A 22, 6

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Οὐκ ἐμπλησθήσεται ὀφθαλμὸς τοῦ ὁρᾶν,
καὶ οὐ πληρωθήσεται οὖς ἀπὸ ἀκροάσεως.

4 – 9 *Π²420 Prov. 30, 18¹–19⁴ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 119) 12 – 13 *Π²421
Eccle. 1, 8^{3–4} (Wahl, *Kohélet-Text*, p. 147)

1 Titlos T^{txt} (34vB22–24) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. A 27 titlos [Π¹ / K cap. A 22
titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 3 – 9 *Π²420 T cap. A 28, 1 (34vB[25]26 –
31); R cap. A 28, 1; *deest in* H^{III} A^{III} 11 – 13 *Π²421 T cap. A 28, 2 (34vB[32]33 –
35rA1); H^{III} cap. A 25, 1; R cap. A 28, 2; L^c cap. A 18, 5

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} κη'] κε' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in*
A^{III} pin (κε' *secund. ser.*) ἡμῖν πραγμάτων] πραγμάτων παρ' ἡμῖν R (cf. PML^b cap.
A 27 titlos [Π¹ / K cap. A 22 titlos (c)])

*Π²420 Τῶν] *om.* R *Π²421 Τοῦ] *om.* H^{III} L^c ἐκκλησιαστῆς H^{III}

8 καὶ – ποντοπορούσης] *om.* R

Π¹369 /
K cap. A 22, 8

*Π²422 / T cap. A 28, 3

Τοῦ αὐτοῦ·

Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἐξουσιάζων ἐν πνεύματι
τοῦ κωλύσαι σὺν τῷ πνεῦμα·
καὶ οὐκ ἔστιν ἐξουσιάζων ἐν ἡμέρᾳ θανάτου,
καὶ οὐκ ἔστιν ἀποστολή ἐν ἡμέρᾳ πολέμου,
καὶ οὐ διασώζει ἀσεβεῖς τοπαράπαν.

5

Π¹368 /
K cap. A 22, 7

*Π²423 / T cap. A 28, 4

Τοῦ αὐτοῦ·

Διεστραμμένον οὐ δυνήσεται τοῦ ἐπικοσμηθῆναι,
καὶ ὑστέρημα οὐ δυνήσεται τοῦ ἀριθμηθῆναι.

10

Π¹370 /
K cap. A 22, 9

*Π²424 / T cap. A 28, 5

Ὡσηὲ προφήτου·

Εἰ διώζονται ἵπποι ἐν πέτραις; Εἰ παρασιωπήσονται ἐν θηλείαις;

3 – 7 *Π²422 Eccle. 8, 8¹⁻⁵ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 164) 10 – 11 *Π²423 Eccle. 1, 15¹⁻² (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 148) 14 *Π²424 Os., re vera Am. 6, 12 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 191)

2 – 7 *Π²422 T cap. A 28, 3 (35rA[2]3–8); H^{III} cap. A 25, 2; L^c cap. A 18, 6; *deest in* R 9 – 11 *Π²423 T cap. A 28, 4 (35rA[9]10–13); H^{III} cap. A 25, 3; R cap. A 28, 3; L^c cap. A 18, 7 13 – 14 *Π²424 T cap. A 28, 5 (35rA[13]14–16); H^{III} cap. A 25, 4; R cap. A 28, 4; L^c cap. A 18, 8

*Π²422 (a) T H^{III} (b) s. d. L^c *Π²423 (a) T H^{III} R (b) s. a. L^c *Π²424 ὥσιε T, ὥσηέ H^{III} R προφήτου] om. H^{III} R L^c

4 κωλύσαι H^{III} p. c. L^c συν T τῷ πνεύματι L^c 10 ἐπικομισθῆναι T H^{III} R 14 E1¹] ἢ R E1²] ἢ H^{III} A^{III} R

***II²425 / T cap. A 28, 6**II¹371 /
K cap. A 22, 10

Ἀμῶς προφήτου·

- Εἰ πορεύσονται δύο ἐπιτοαυτό, ἐὰν μὴ γνωρίσωσιν ἑαυτούς; Εἰ ἐρεύζεται λέων ἐκ τοῦ δρυμοῦ αὐτοῦ, θήραν οὐκ ἔχων; Εἰ δώσει
 5 σκύμνος φωνὴν ἐκ τῆς μάνδρας αὐτοῦ καθόλου, ἐὰν μὴ ἀρπάσῃ
 τί; Εἰ πεσεῖται ὄρνεον ἐπὶ τῆς γῆς ἄνευ ἱξευτοῦ; Εἰ σχασθήσεται
 παγὶς ἐπὶ τῆς γῆς ἄνευ τοῦ συλλαβεῖν τί; Εἰ φωνήσῃ σάλπιγξ ἐν
 πόλει, καὶ λαὸς οὐ πτοηθήσεται;

***II²426 / T cap. A 28, 7**II¹372 /
K cap. A 22, 11

- 10 Ἡσαΐου προφήτου·

Μὴ δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ, ἣ ὑψωθήσεται
 πρίων ἄνευ τοῦ ἔλκοντος;

***II²427 / T cap. A 28, 8**II¹374 /
K cap. A 22, 13

Ἱερεμίου προφήτου·

- 15 Εἰ ἀλλάξει Αἰθίοψ τὸ δέρμα αὐτοῦ, καὶ πάρδαλις τὰ ποικίλματα
 αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς δυνήσεσθε εὖ ποιεῖν, μεμαθηκότες κακά.

3 – 8 *II²425 Am. 3, 3–6 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 180–182) 11 – 12 *II²426 Is.
 10, 15 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 324) 15 – 16 *II²427 Ier. 13, 23 (Wahl, *Prophe-*
tenzitate, p. 524–525)

2 – 8 *II²425 T cap. A 28, 6 (35rA[16]17–28); R cap. A 28, 5; *deest in H^{III}* 10 – 12
 *II²426 T cap. A 28, 7 (35rA[29]30–32); *deest in H^{III}* R 14 – 16 *II²427 T cap. A
 28, 8 (35rA[33]34–35rB4); R cap. A 28, 6; *deest in H^{III}*

*II²425 ἀμῶς T R προφήτου] *om.* R *II²427 ἱερεμίου T προφήτου] *om.* R

3 E¹] ἢ R E²] ἢ R 4 E¹] ἢ R 6 E¹] ἢ R E²] ἢ R 7 E¹] ἢ R σάλπιξ T 8
 λαὸς] *praem.* ὁ R 15 αἰθίωψ T 16 δυνήσεσθε] ποιήσῃσθε R

Π¹376 /
K cap. A 22, 15

***Π²428 / T cap. A 28, 9**

Τοῦ Σιράχ·

Ἄμμον θαλασσῶν καὶ σταγόνας ὑετοῦ
καὶ ἡμέρας αἰῶνος, τίς ἐξαριθμήσει;
Ὑψος οὐρανοῦ καὶ πλάτος γῆς
καὶ ἄβυσσον καὶ σοφίαν, τίς ἐξιχνιάσει;

5

Π¹suppl. 177 /
PML^b cap.
A 27, 11

***Π²429 / T cap. A 28, 10**

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου·

Οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Π¹379–380 /
K cap. A 22,
18–19

***Π²430 / T cap. A 28, 11**

10

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου·

Μήτι συλλέγουσιν ἐξ ἀκανθῶν σταφυλήν, ἢ ἐκ τριβόλων σύκα;
Οὕτως οὐ δύναται δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν, οὐδὲ
δένδρον καλὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν.

3 – 6 *Π²428 Sir. 1, 2¹–3² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 44)
12 – 14 *Π²430 Matth. 7, 16–18

9 *Π²429 Luc. 16, 13

2 – 6 *Π²428 T cap. A 28, 9 (35rB[4]5–9); R cap. A 28, 7; *deest in* H^{III}
*Π²429 T cap. A 28, 10 (35rB[10]11–12); H^{III} cap. A 25, 6; *deest in* R
*Π²430 T cap. A 28, 11 (35rB[12]13–18); R cap. A 28, 10; *deest in* H^{III}

8 – 9
11 – 14

*Π²428 Τοῦ] *om.* R *Π²429 λουκᾶν T *Π²430 (a) T (b) Τοῦ αὐτοῦ R

4 ἐξαριθμήσεται T 12 μήτοι R ἐξ] ἀπὸ R σύκα] *sic acc.* T^{ut} videtur R

***Π²431 / T cap. A 28, 12**

Παύλου, ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους α'.

Οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων.

5

***Π²432 / T cap. A 28, 13**Π¹386 /
K cap. A 22, 25

Ἐκ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολῆς.

Μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὁπῆς βρῦει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν; Μὴ δύναται συκὴ ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος σύκα; Οὕτως οὐδὲ ἄλυκὸν γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ.

10

***Π²433 / T cap. A 28, 14**Π¹392 /
K cap. A 22, 31

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ περὶ θεολογίας.

15

Ὡςπερ ἀδύνατον ὑπερβῆναι τὴν ἑαυτοῦ σκιὰν καὶ τῷ λίαν ἐπειγομένῳ – φθάνει γὰρ αἰεὶ τοσοῦτον, ὅσον καταλαμβάνεται –, ἢ τοῖς ὁρατοῖς πλησιάσαι τὴν ὄψιν δίχα τοῦ ἐν μέσῳ φωτὸς καὶ ἀέρος, ἢ τῶν ὑδάτων ἔξω τὴν νηκτὴν φύσιν διολισθάνειν, οὕτως ἀμήχανον τοῖς ἐν σώματι δίχα τῶν σωματικῶν πάντῃ γενέσθαι μετὰ τῶν νοουμένων. Αἰεὶ γάρ τι παρεμπεσεῖται τῶν ἡμετέρων, καὶ παρεμποδίσει ἐν μέσῳ.

3 – 4 *Π²431 I Cor. 10, 21 7 – 9 *Π²432 Iac. 3, 11–12 12 – 18 *Π²433 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De theologia II (Orat. 28)*, 12, 25–32 (ed. Gallay/Jourjon, p. 126)

2 – 4 *Π²431 T cap. A 28, 12 (35rB[19]20–23); H^{III} cap. A 25, 5; R cap. A 28, 11
6 – 9 *Π²432 T cap. A 28, 13 (35rB[24]25–30); R cap. A 28, 12; *deest in* H^{III}
11 – 18 *Π²433 T cap. A 28, 14 (35rB[31–32]33–36rA13); R cap. A 28, 13; *deest in* H^{III}

*Π²431 Παύλου – τῆς] *om.* R α'] *om.* R *Π²432 Ἰακώβου T *Π²433 Τοῦ – Γρηγορίου] *om.* R ἐκ τοῦ] *om.* R

4 δαιμόνων R 8 συκὴ T σύκα] *sic acc.* R, συκα T 9 γλυκὺ] *post* ποιῆσαι *transpos.* R 14 ἐν μέσῳ] ἐμμέσῳ T 15 διωλισθάνειν T, διολισθαίνειν R 16 ἐν σώματι] ἐσώματι R^{a.c.} 17 – 18 παρεμποδίζει T

Τίτλος κθ' Περὶ ἀγορᾶς καὶ τῆς περὶ ταύτην τῶν ἐφόρων κα-
ταστάσεως.

*Π²434 / T cap. A 29, 1

Ἡσαΐου προφήτου·

Λαός μου, οἱ πράκτορες ὑμῶν καλαμῶνται ὑμᾶς.

5

*Π²435 / T cap. A 29, 2

Τῶν Παροιμιῶν·

Ὁ τιμιουλκὼν σίτον δημοκατάρατος.

*Π²436 / T cap. A 29, 3

Τῶν αὐτῶν·

10

Προηγεῖται τῆς ἐνδείας στάσις καὶ μάχη.

5 *Π²434 Is. 3, 12 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 295) 8 *Π²435 Prov. 11, 26¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 59–60) 11 *Π²436 Prov. 17, 14² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 87)

1 – 2 Titlos T^{txt} (35vA14–17) H^{III} txt A^{III} R L^c (cf. *etiam* II suppl. / PML^b cap. A 16 titlos); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 5 *Π²434 T cap. A 29, 1 (35vA[18]19–20); H^{III} cap. A 26, 4; R cap. A 29, 1; L^c cap. A 14, 3 7 – 8 *Π²435 T cap. A 29, 2 (35vA [21]22–23); R cap. A 29, 2; *deest in* H^{III} 10 – 11 *Π²436 T cap. A 29, 3 (35vA[23] 24–25); R cap. A 29, 3; L^c cap. A 14, 5; *deest in* H^{III}

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} L^c κθ'] κβ' (sic) T^{txt}, κς' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} pin (κς' *secund. ser.*), ιγ' L^c pin, ιδ' L^c txt ταύτην] αὐτήν L^c (cf. II suppl. / PML^b cap. A 16 titlos)

*Π²434 ἡσαΐου T προφήτου] *om.* H^{III} R *Π²435 Τῶν] *om.* R *Π²436 (a) T R (b) s. a. L^c

8 τιμιουλκὸν T σίτον R

***Π²437 / T cap. A 29, 4**

Ἡσαΐου προφήτου·

Ἦξει ἐφ' ὑμᾶς σκληρὰ λιμός, καὶ ἔσται ὥς ἂν πεινάσητε, λυπηθή-
σεσθε, καὶ κακῶς ἐρεῖτε τὸν ἄρχοντα καὶ τὰ πάτρια.

5

***Π²438 / T cap. A 29, 5**

Τοῦ Σιράχ·

Λαμπρὸν ἐπ' ἄρτοις εὐλογήσει χεῖλη,
καὶ μαρτυρία τῆς καλλονῆς αὐτοῦ πιστή.

Πονηρῶ ἐπ' ἄρτῳ διαγογγύσει πόλις,

10 καὶ ἡ μαρτυρία τῆς πονηρίας αὐτοῦ ἀκριβής.

3 – 4 *Π²437 Is. 8, 21 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 316–317) 7 – 10 *Π²438 Sir. 34, 23¹–24² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 140)

2 – 4 *Π²437 T cap. A 29, 4 (35vA[25]26–29); H^{III} cap. A 26, 5; R cap. A 29, 4; L^c cap. A 14, 6 6 – 10 *Π²438 T cap. A 29, 5 (35vA[30]31–35vB2); H^{III} cap. A 26, 7; R cap. A 29, 5; L^c cap. A 14, 7

*Π²437 (a) T R ἡσαΐου T προφήτου] *om.* R (b) Τοῦ αὐτοῦ H^{III} *Π²438 Τοῦ] *om.* R

3 ἡξει T H^{III} σκληρὸς R πεινάσσε L^c 3 – 4 λυπηθήσεσθαι H^{III} a. c. 7 λαμπρῶ
L^c ἄρτῳ L^c 8 καλονῆς T, -ῆς H^{III} 10 τῆς πονηρίας] *post* αὐτοῦ *transpos.* H^{III}

Τίτλος λ' Περὶ ἀρμοδίων καὶ ὥραίων πραγμάτων.

***Π²439 / T cap. A 30, 1**

Τοῦ Σιράχ·

Λάλησον, πρεσβύτερε· πρέπει γάρ σοι.

***Π²440 / T cap. A 30, 2**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὡς ὥραϊον πολιαῖς κρίσις,
καὶ πρεσβυτέροις ἐπιγνῶναι βουλήν.

***Π²441 / T cap. A 30, 3**

Τοῦ αὐτοῦ·

10

Ὡς ὥραϊα γερόντων σοφία,
καὶ δεδοξασμένοις διανοήματα βουλής.

7 – 8 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 70.5./41.6.–7. (ed. Ihm, p. 1022–1023) 11 – 12 exstat ibid.

4 *Π²439 Sir. 35, 3¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 141) 7 – 8 *Π²440 Sir. 25, 4¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 113) 11 – 12 *Π²441 Sir. 25, 5¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 113)

1 Titlos T^{txt} (35vB3–5) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 3 – 4 *Π²439 T cap. A 30, 1 (35vB[6]7–8); H^{III} cap. A 27, 1; R cap. A 30, 1 6 – 8 *Π²440 T cap. A 30, 2 (35v[8]9–11); H^{III} cap. A 27, 2; R cap. A 30, 2 10 – 12 *Π²441 T cap. A 30, 3 (35v[11]12–14); H^{III} cap. A 27, 3; R cap. A 30, 3

1 Τ[ίτλος] om. A^{III} pin R^{pin} λ'] κζ' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} pin (κζ' *secund. ser.*)

*Π²439 Τοῦ] om. R

7 πολιαὶ κρίσεις R 11 ὥραϊα T, ὥραϊα R^{a. c.}, ὥραϊα R^{p. c.} 12 διανόηματα (*sic*) H^{III}, διανόημα R (= LXX)

***Π²442 / T cap. A 30, 4**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐν τρισὶν ὥραϊσθην καὶ ἀνέστην ὥραία
ἔναντι θεοῦ καὶ ἀνθρώπων·

- 5 ὁμόνοϊαν ἀδελφῶν καὶ φιλίαν τῶν πλησίων,
καὶ γυνή καὶ ἀνὴρ ἑαυτοῖς συμπεριφερόμενοι.

3 – 6 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 66.4./37.4. (ed. Ihm, p. 969)

3 – 6 *Π²442 Sir. 25, 1¹⁻⁴ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 112)

2 – 6 *Π²442 T cap. A 30, 4 (35vB[14]15–20); H^{III} cap. A 27, 4; R cap. A 30, 4

3 ὥραία] *scripsi* (*Π²2442 / PML^b cap. Σ 2, 7), ὥραϊα R, ὥραϊαν T, ὥραϊαν H^{III} 5
ὁμόνοϊαν] *sic* T H^{III} R (ὁμονοί^a A^{III}), ὁμόνοια LXX, *sed cf. app. crit.* φιλίαν] *sic* T
H^{III} R (φιλῖ^a A^{III}, *ubi* καὶ *praecedens omisum*), φιλία LXX, *sed cf. app. crit.* πλη-
σίων] *sic* T H^{III}, -όν (*sic acc.*) R

Τίτλος λα΄ Περὶ ἀναρμόστων καὶ ἀπρεπῶν πραγμάτων.

***Π²443 / T cap. A 31, 1**

Τῶν Παροιμιῶν·

Μηδὲν ψεῦδος ἀπὸ στόματος βασιλέως λεγέσθω.

***Π²444 / T cap. A 31, 2**

5

Τῶν αὐτῶν·

Ὡς εἴ τις πηγὴν φράσσοι καὶ ὕδατος διέξοδον λυμαίνοιτο,
οὕτως ἄκοσμον δίκαιον πεπτωκέναι ἐνώπιον ἀσεβοῦς.

***Π²445 / T cap. A 31, 3**

Τῶν αὐτῶν·

10

Οὐχ' ὅσιον ἐπιβουλεύειν δυνάστας δικαίοις.

4 *Π²443 Prov. 24, 22b¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 114–115) **7 – 8 *Π²444** Prov. 25, 26^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 126–127) **11 *Π²445** Prov. 17, 26² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 89)

1 Titlos T^{txt} (35vB21–23) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) **3 – 4 *Π²443** T cap. A 31, 1 (35vB[24]25–26); H^{III} cap. A 28, 1; R cap. A 31, 1 **6 – 8 *Π²444** T cap. A 31, 2 (35vB26–30); H^{III} cap. A 28, 2; R cap. A 31, 2 **10 – 11 *Π²445** T cap. A 31, 3 (35vB[31]32–33); H^{III} cap. A 28, 3; R cap. A 31, 3

1 Τ[ίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} λα΄] κη' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} pin (κη' *secund. ser.*)

***Π²443** Τῶν] *om.* R ***Π²444** (a) R (b) s. d. T H^{III}

4 οὐδὲν T H^{III} βασιλέως] βα- *e corr. man. rec.* T **7** εἴ τις] ἥ τις T φράσσοι καὶ] φράσσων R λυμαίνεται R **11** οὐκ ὅσιον T, οὐκόσιον H^{III}

***Π²446 / T cap. A 31, 4**

Τῶν αὐτῶν·

Ζημιοῦν ἄνδρα δίκαιον, οὐ καλόν.

***Π²447 / T cap. A 31, 5**

5 Τοῦ Σιράχ·

Οὐ δίκαιον ἀτιμάσαι πτωχὸν συνετόν,
καὶ οὐ καθήκον δοξάσαι ἄνδρα ἀμαρτωλόν.

***Π²448 / T cap. A 31, 6**

Τοῦ αὐτοῦ·

10 Οὐ πρέπει ἄφρονι τρυφή.

***Π²449 / T cap. A 31, 7**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐπὶ δυσὶ λελύπηται ἡ καρδία μου
καὶ ἐπὶ τῷ τρίτῳ θυμός μοι ἐπήλθεν·
15 ἀνὴρ πολεμιστῆς ὕστερων δι' ἔνδειαν,
καὶ ἄνδρες συνετοὶ ἐὰν σκυβαλισθῶσιν,

6 – 7 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 61.4./68.4. (ed. Ihm, p. 919)

3 *Π²446 Prov. 17, 26¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 89) 6 – 7 *Π²447 Sir. 10, 23¹⁻²
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 74) 10 *Π²448 Sir., re vera Prov. 19, 10¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 94) 13 – 240, 2 *Π²449 Sir. 26, 28¹⁻⁶ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 117)

2 – 3 *Π²446 T cap. A 31, 4 (35vB[33]34); H^{III} cap. A 28, 4; R cap. A 32, 4 5 – 7
*Π²447 T cap. A 31, 5 (36rA[1]2–4); H^{III} cap. A 28, 5; R cap. A 28, 5 9 – 10
*Π²448 T cap. A 31, 6 (36rA[4]5); H^{III} cap. A 28, 6; R cap. A 31, 6 12 – 240, 2
*Π²449 T cap. A 31, 7 (36rA[6]7–14); H^{III} cap. A 28, 7; R cap. A 31, 7

*Π²446 (a) T R (b) s. d. H^{III} *Π²447 Τοῦ] om. H^{III} R

6 ἀτιμάσαι T H^{III} a. c. 7 καὶ οὐ] om. T H^{III} 15 δι'] om. R

ἐπανάγων ἀπὸ δικαιοσύνης ἐπὶ ἁμαρτίαν·
ὁ κύριος ἐτοιμάσει εἰς ῥομφαίαν αὐτόν.

1 ἐπὶ] εἰς T H^{III}

Τίτλος λβ' Περὶ ἀπειλῆς, ὅτι χρή φοβεῖσθαι τοῦ θεοῦ τὰς ἀπειλάς, καὶ μὴ καταφρονητικῶς ἐπ' ὀλέθρῳ διακεῖσθαι. II¹ / K cap. A 27

*II²450 / T cap. A 32, 1

Βασιλειῶν γ'.

- 5 Εἶπεν κύριος πρὸς Ἡλιοῦ τὸν Θεσβίτην, λέγων· Ἀνάστηθι καὶ κα-
τάβηθι εἰς ἀπάντησιν Ἀχαάβ, βασιλέως Ἰσραὴλ τοῦ ἐν Σαμαρείᾳ,
ὅτι αὐτὸς ἐν ἀμπελῶνι Ναβουθέ, ὅτι καταβέβηκεν ἐκεῖ κληρονο-
μῆσαι αὐτόν. Καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτόν, λέγων· Τάδε λέγει κύριος·
10 Ὡς σὺ ἐφόνευσας καὶ ἐκληρονόμησας, διατοῦτο τάδε λέγει κύ-
ριος· Ἐν παντὶ τόπῳ ᾧ ἔλειξαν αἱ ὕες τὸ αἷμα Ναβουθέ, ἐκεῖ λεί-
ξουσιν οἱ κύνες τὸ αἷμα σου, καὶ αἱ πόρναι λούσσονται ἐν τῷ αἵματί
σου. Καὶ εἶπεν Ἀχαάβ πρὸς Ἡλιοῦ· Εὐρηκάς με, ὁ ἐχθρός μου; Καὶ
εἶπεν· Εὐρηκα, διότι μάτην πέπρασαι ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον
κυρίου παροργίσαι αὐτόν.
- 15 Εἶπεν ὁ κύριος πρὸς Ἡλίαν τὸν Θεσβίτην· Ἀνάστηθι καὶ κατάβηθι εἰς ἀ-
πάντησιν Ἀχαάβ, βασιλέως Ἰσραὴλ τοῦ ἐν Σαμαρείᾳ· ἰδοὺ αὐτὸς ἐν τῷ ἀμ-
πελῶνι Ναβουθαί, ὅτι καταβέβηκεν ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτόν. Καὶ ἐρεῖς
πρὸς αὐτόν, λέγων· Τάδε λέγει κύριος· <***.> Ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἔλειξαν αἱ ὕες
καὶ οἱ κύνες τὸ αἷμα Ναβουθαί, ἐκεῖ λείξουσιν οἱ κύνες τὸ αἷμα σου, ἀλλὰ

5 – 14 *II²450 Versio T H^{III} III Reg. 20, 17–20 (Wahl, 3 *Könige-Text*, p. 114–115)
15 – 242, 3 *II²450 Versio R III Reg. 20, 17–20 (cf. *textus Antiochenus*; ed. Fer-
nández Marcos/Busto Saiz, II, p. 67–68)

1 – 2 Titlos T^{txt} (36rA15–19) H^{III} txt A^{III} R (cf. *etiam* II suppl. / PML^b cap. A 17
titlos); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 242, 3 *II²450 T cap. A 32, 1 (36rA[20]21–
36rB6); H^{III} cap. A 29, 1; R cap. A 32, 1

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} λβ'] κθ' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in*
A^{III} pin (κθ' *secund. ser.*) 2 ἐπ' ὀλέθρῳ] ἐπωλέθρῳ T^{txt} H^{III} txt

5 – 14 Εἶπεν – αὐτόν] Versio T H^{III} 5 Ἡλιοῦ] *scripsi* (cum A^{III}), ἡλιοῦ H^{III}, ἡλιοῦ
T θεσβήτην T 6 σαμαρία T 7 ναβουθε T (ναβουθαί A^{III}) 10 ἔλειξαν] *scripsi*
(cum A^{III}), ἔλιξαν T H^{III} ναβουθε T (ναβουθαί [-αῖ A^{III} a. c.] A^{III}) 10 – 11 λείξου-
σιν] *scripsi* (cum A^{III}), λίζουσιν T H^{III} 12 Ἡλιοῦ] *scripsi* (cum A^{III}), ἡλιοῦ H^{III},
ἡλιοῦ T 14 παροργίσαι] *scripsi* (cum A^{III}), παρωργῆσαι T, παρωργίσαι H^{III}
15 – 242, 3 Εἶπεν – κυρίου] Versio R 15 Ἡλίαν] *scripsi*, ἡλίαν R 17 Ναβουθαί]
scripsi, ναβου⁰ R 18 *post* κύριος *quaedam excidisse videntur* 19 κύνες¹] κύνες
R^{a. c.} κύνες²] κύνες R^{a. c.}

καὶ αἱ πόρναι λούσονται ἐν τῷ αἵματί σου. Καὶ εἶπεν ὁ Ἀχαάβ πρὸς Ἡλίαν· Εὐρηκάς με, ὁ ἐχθρός μου; Καὶ εἶπεν Ἡλίας· Εὐρηκά σε, διότι μάτην πεπείρασαι τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου.

***Π²451 / T cap. A 32, 2**

Καὶ μετ' ὀλίγα·

5

Καὶ ὑπὲρ τοῦ λόγου ὡς κατενύγη Ἀχαάβ ἀπὸ προσώπου κυρίου, καὶ ἐπορεύετο κλαίων, καὶ διέρρηξεν τὸν χιτῶνα αὐτοῦ, καὶ ἐνήστευσεν, καὶ περιεβάλετο σάκκον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἐπάταξεν Ναβουθὲ τὸν Ἰεζραηλίτην, καὶ ἐπορεύθη. Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ Ἡλιοῦ περὶ Ἀχαάβ, καὶ εἶπεν κύριος· Ἐώρα- 10
κας ὡς κατενύγη Ἀχαάβ ἀπὸ προσώπου μου; Οὐκ ἐπάξω τὴν κακίαν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐπάξω τὴν κακίαν.

Καὶ ὑπὲρ τοῦ λόγου ὡς κατησχύνθη Ἀχαάβ ἀπὸ προσώπου κυρίου, καὶ ἐπορεύθη κλαίων, καὶ διέρρηξε τὸν χιτῶνα αὐτοῦ, καὶ ἐνήστευσεν, καὶ περιεβά- 15
λετο σάκκον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἐπάταξεν Ἰεζάβελ Ναβουθαί τὸν Ἰσραηλίτην καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐγένετο ῥῆμα κυρίου ἐν χειρὶ τοῦ δούλου αὐτοῦ Ἡλιοῦ περὶ Ἀχαάβ, καὶ εἶπεν κύριος· Ἐώρακας ὡς κατενύχθη Ἀχαάβ ἀπὸ προσώπου μου; Οὐκ ἐπάξω τὴν κακίαν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, ἀλλ' ἢ ἐν ταῖς ἡμέ- 20
ραις τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐπάξω τὴν κακίαν.

6 – 13 *Π²451 Versio T H^{III} III Reg. 20, 27–29 (Wahl, 3 *Könige-Text*, p. 115–116)

14 – 20 *Π²451 Versio R III Reg. 20, 27–29 (cf. textus Antiochenus; ed. Fernández Marcos/Busto Saiz, II, p. 68–69)

5 – 20 *Π²451 T cap. A 32, 2 (36rB[7]8–23); H^{III} cap. A 29, 2; R cap. A 32, 2

*Π²451 (a) T H^{III} (b) Καὶ μεθ' ἕτερα R

6 – 13 Καὶ – κακίαν] Versio T H^{III} 6 κατενύγη] *scripsi* (cum A^{III}; cf. etiam *Π²524 / T cap. A 42, 3 et II suppl.), κατηνύγη T H^{III} 8 περιεβάλετο] *scripsi* (cum A^{III}), περιεβάλλετο T H^{III} τῇ] *scripsi* (cum A^{III}), γῇ T H^{III} 9 Ἰεζραηλίτην] *scripsi*, ἰεζραηλίτην T, ισραηλίτην H^{III} 10 Ἡλιοῦ] *scripsi* (cum A^{III}), ἡλιοῦ H^{III}, ἡλιοῦ T 11 κατενύγη] *scripsi* (cum A^{III}; cf. etiam *Π²524 / T cap. A 42, 3 et II suppl.), κατηνύγη T H^{III} 14 – 20 Καὶ – κακίαν] Versio R 14 ὡς] *sic* R^{p. c. s. l.}, οὐ R^{a. c.} κατησχύνθη] *sic* R (κατενύχθη LXX) 16 Ἰεζάβελ] *scripsi*, ἰεζάβελ R 18 κατενύχθη] *scripsi*, κατηνύχθη R

***Π²452 / T cap. A 32, 3**

Σχόλιον·

Τίς ἀκούων τὸν κίνδυνον τῶν ἡπειλημένων κατὰ τοῦδε τοῦ ἀσε-
 5 βοῦς, καὶ τὸ τάχος καὶ μέγεθος τοῦ ἐλέους τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῇ τούτου
 κατανύξει, οὐ σπεύδει δάκρυσιν ἐξιλεώσασθαι τὸν πολυεῦσπλαγ-
 χνον, ἐφ' αἷς ἐνέχεται ἀμαρτίαις;

***Π²453 / T cap. A 32, 4**

Π¹441 /
K cap. A 27, 1

Τῶν Παροιμιῶν·

Συντρίβει ἀπειλὴ καρδίαν σοφοῦ.

10

***Π²454 / T cap. A 32, 5**

Ἰωνᾶ προφήτου·

Ἐκέρυξεν Ἰωνᾶς, καὶ εἶπεν· Ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ Νινευὴ κατα-
 στραφήσεται. Καὶ ἐπίστευσαν οἱ ἄνδρες Νινευὴ τῷ θεῷ, καὶ ἐκή-
 15 ρυξαν νηστείαν, καὶ ἐνεδύσαντο σάκκους ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγά-
 λου αὐτῶν. Καὶ ἤγγισεν ὁ λόγος πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Νινευῆ,
 καὶ ἐξανέστη ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ περιεβάλετο σάκκον, καὶ

3 – 4 τῶν – ἀσεβοῦς] cf. III Reg. 20, 19–24

3 – 6 *Π²452 *Scholion in III Reg. 20, 27–29* 9 *Π²453 Prov. 17, 10¹ (Wahl, *Prover-
 bien-Text*, p. 86) 12 – 244, 12 *Π²454 Ion. 3, 4–10 (Wahl, *Prophetenzeitate*, p. 224–
 227)

2 – 6 *Π²452 T cap. A 32, 3 (36rB[mg]24–30); H^{III} cap. A 29, 3; R cap. A 32, 3
 8 – 9 *Π²453 T cap. A 32, 4 (36rB[31]32); H^{III} cap. A 29, 4; R cap. A 32, 4
 11 – 244, 12 *Π²454 T cap. A 32, 5 (36rB[33]34–36vA33); H^{III} cap. A 29, 5; R cap.
 A 32, 5

*Π²452 (a) T H^{III} (b) s. a. R *Π²453 Τῶν] *om.* R *Π²454 Ἰωνᾶ T προφήτου] *om.* R

3 τῶν ἡπειλημένων] τῶν ἡπελημένων (*sic*) T, τὸν ἡπειλημένον R 3 – 4 ἀσεβοῦς]
 δυσεβοῦς R^{a.c.}, δυσσεβοῦς R^{p.c.} 4 μέγεθος] *praem.* τὸ R 5 – 6 πολυεῦσπλαγχνον
 H^{III}, πολυεῦσπλαχνον T 12 Ἰωνᾶς T νινευῖ H^{III} 13 νινευῆ R, νίνευῖ H^{III} 15 τῆς]
om. T H^{III} Νινευῆ] *scripsi*, νινευῆ T R, νίνευῖ H^{III} 16 καὶ¹ – σάκκον] *iterav.* H^{III}
 (*iterationem crucibus scriba vel alius quis significavit*) περιεβάλλετο T H^{III}

ἐκάθισεν ἐπὶ σποδοῦ. Καὶ ἐκηρύχθη καὶ ἐρρέθη ἐν τῇ Νινευὴ παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ παρὰ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, λεγόντων· Οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη καὶ οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα μὴ γευσάσθωσαν μηθὲν μὴ δὲ νεμέσθωσαν, μὴ δὲ ὕδωρ πιέτωσαν. Καὶ περιέβαλλοντο σάκκους οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη, καὶ ἀνεβόησαν πρὸς τὸν 5
θεὸν ἐκτενῶς, καὶ ἀπέστρεψεν ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς 5
πονηρᾶς καὶ ἀπὸ τῆς ἀδικίας τῆς ἐν χερσὶν αὐτῶν, λέγοντες· Τίς οἶδεν εἰ μετανοήσει ὁ θεὸς καὶ ἀποστρέψει ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀπολώμεθα; Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ ἔργα αὐτῶν, ὅτι ἀπέστρεψαν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν, καὶ μετενόησεν 10
ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ κακίᾳ ἣ ἐλάλησεν τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐποίησεν.

*II²455 / T cap. A 32, 6

Ἡσαΐου προφήτου·

Θάνατον ἀπέστειλεν κύριος ἐπὶ Ἰακώβ, καὶ ἦλθεν ἐπὶ Ἰσραήλ, καὶ 15
γνώσκονται πᾶς ὁ λαὸς τοῦ Ἐφραΐμ καὶ οἱ ἐγκαθήμενοι ἐν Σαμαρείᾳ, ἐφ' ὅβρει καὶ ὑψηλῇ καρδίᾳ λέγοντες· Πλίνθοι πεπτῶκασιν, ἀλλὰ δεῦτε λαξεύσωμεν λίθους, καὶ κόψωμεν συκαμίνους, καὶ οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πύργον. Διατοῦτο ἐπὶ τοὺς νεανίσκους αὐτῶν οὐκ εὐφρανθήσεται ὁ θεός, καὶ τοὺς ὀρφανοὺς αὐτῶν καὶ τὰς 20
χήρας οὐκ ἐλεήσει, ὅτι πάντες ἄνομοι καὶ πονηροί, καὶ πᾶν στόμα

15 – 19 *II²455 Θάνατον – πύργον] Is. 9, 8–10 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 319–320) 19 – 245, 1 Διατοῦτο – ἄδικα] Ibid. 9, 17 (Wahl, p. 321)

14 – 245, 3 *II²455 T cap. A 32, 6 (36vA[34]36vB1–21); H^{III} cap. A 29, 6; R cap. A 32, 6

*II²455 προφήτου] om. H^{III} R

1 ἐρέθη T H^{III} Νινευὴ] *scripsi*, νινευῆ T R, νινευῖ H^{III} παρὰ] *praem.* καὶ H^{III} 2 παρὰ] om. R λέγων T H^{III} 4 μηθὲν] om. T H^{III} (μηδὲν LXX) μὴ δὲ²] καὶ R πιέτωσαν] *praem.* μὴ R 4 – 5 περιέβαλλοντο T H^{III} 7 ἀδικίας] κακίας T H^{III} 8 μετανοήσει] *add.* καὶ παρακληθήσεται (*cf.* Ion. 3, 10 [α']) R ἀποστρέψει] μεταστρέψει R 9 ἶδεν T, ἶδεν H^{III} 11 τοῦ] om. T H^{III} αὐτοῦς R 15 Ἰακώβ T 16 καὶ] om. T H^{III} 16 – 17 σαμαρία T 19 πύργον] πύργον T^{a.c.} 21 ἄνομοι καὶ] ἄνθρωποι R

λαλεῖ ἄδικα. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλή. Καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἀπεστράφη, ἕως οὗ ἐπλήγη, καὶ τὸν κύριον τῶν δυνάμεων οὐκ ἐξεζήτησαν.

***Π²456 / T cap. A 32, 7**

5 Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐκάλεσεν κύριος Σαβαώθ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κλαυθμὸν καὶ κοπετόν, ξύρησιν καὶ ζῶσιν σάκκων, αὐτοὶ δὲ ἐποίησαντο εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίαμα, σφάζοντες μόσχους, θύοντες πρόβατα, ὥστε φαγεῖν κρέα καὶ πιεῖν οἶνον, λέγοντες· Φάγωμεν καὶ πῖωμεν· αὔριον γὰρ
10 ἀποθνήσκομεν. Καὶ ἀνακεκαλυμμένα ταῦτά ἐστιν ἐν τοῖς ὥσιν κυρίου Σαβαώθ, ὅτι οὐκ ἀφεθήσεται ὑμῖν αὕτη ἡ ἁμαρτία, ἕως ἂν ἀποθάνητε.

***Π²457 / T cap. A 32, 8**

Ἰερεμίου προφήτου·

15 Ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς Ἰερεμίαν, λέγων· Λάβε σεαυτῷ χάρτην βιβλίου, καὶ γράψον ἐπ' αὐτοῦ ἅπαντας τοὺς λόγους, οὓς ἐλάλησα πρὸς σὲ ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ Ἰούδαν· ἴσως ἀκούσωσιν ὁ οἶκος Ἰούδα πάντα τὰ κακά, ἃ ἐγὼ λογιζομαι ποιῆσαι αὐτοῖς, ἵνα ἀποστραφῶσιν ἀπὸ ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς· καὶ ἴλεως ἔσομαι

1 – 3 Ἐπὶ – ἐξεζήτησαν] Ibid. 9, 12–13 (Wahl, p. 320) 1 – 2 Ἐπὶ – ὑψηλή] cf. etiam ibid. 9, 17 (Wahl, p. 321) 6 – 12 *Π²456 Is. 22, 12–14 (Wahl, *Propheten-zitate*, p. 339–340) 15 – 246, 9 *Π²457 Ἐγένετο – τοῦτον] Ier. 43, 1–7 (Wahl, *Prophetenzitate*, 574–576)

5 – 12 *Π²456 T cap. A 32, 7 (36vB[21]22–34); H^{III} cap. A 29, 7; R cap. A 32, 7 14 – 247, 2 *Π²457 T cap. A 32, 8 (37rA[1]2–37vA3); H^{III} cap. A 29, 8; R cap. A 32, 8

*Π²457 Ἰερεμίου T προφήτου] om. H^{III} R

3 τὸν] om. R τῶν δυνάμεων] om. T H^{III} 6 κύριος] add. ὁ θεὸς R 10 ἀποθνήσκωμεν T ταῦτα ἐστὶν R 12 ἀποθάνηται T H^{III} 15 Ἰερεμίαν T σεαυτὸν H^{III} 15 – 16 χάρτην βιβλίου] βιβλίον R 16 αὐτὸν H^{III}, αὐτῷ R 17 Ἰουδαν T ἀκούσωσιν] sic T H^{III} R (ἀκούσουσιν A^{III}) 18 Ἰούδα T 19 ἐπιστραφῶσιν R ὁδοῦ] *praem.* τῆς R ἴλεως T H^{III}

ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν καὶ ταῖς ἀμαρτίαις αὐτῶν. Καὶ ἐκάλεσεν Ἱερε-
 μίας τὸν Βαροῦχ, καὶ ἔγραψεν Βαροῦχ ἀπὸ τοῦ στόματος Ἱερε-
 μίου πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐλάλησεν πρὸς αὐτόν, εἰς χάρτην
 βιβλίου. Καὶ ἐνετείλατο Ἱερεμίας τῷ Βαροῦχ, λέγων· Ἐγὼ φυλάσ-
 σομαι καὶ οὐ μὴ δύνωμαι εἰσελθεῖν εἰς οἶκον κυρίου· καὶ εἰσελεύσῃ 5
 σύ, καὶ ἀναγνώσῃ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ ἐν οἴκῳ κυρίου· ἴσως πεσεῖ-
 ται ἔλεος αὐτῶν κατὰ πρόσωπον κυρίου, καὶ ἀποστρέψουσιν ἀπὸ
 τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, ὅτι μέγας ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ κυ-
 ρίου, ἣν ἐλάλησεν κύριος ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον. Καὶ ἤκουσαν οἱ 10
 ἄρχοντες, καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ πάντας τοὺς λόγους. Καὶ ὁ βασι-
 λεὺς ἐκάθητο ἐν οἴκῳ χειμερινῷ, καὶ ἐσχάρα πυρὸς κατὰ πρόσω-
 πον αὐτοῦ. Καὶ ἐγενήθη ἀναγινώσκοντος τοῦ γραμματέως τρεῖς
 σελίδας ἢ τέσσαρας, ἀπέτεμεν αὐτὰς ὁ βασιλεὺς τῷ ξυρῷ τοῦ
 γραμματέως, καὶ ἔρριπτεν εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐπὶ τῆς ἐσχάρας, ἕως ἐξέ-
 λιπεν πᾶς ὁ χάρτης. Καὶ οὐκ ἐξεζήτησαν τὸν κύριον, καὶ οὐ διέρ- 15
 ρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ, οἱ
 ἀκούοντες πάντας τοὺς λόγους τούτους. Καὶ ἐγένετο λόγος κυ-
 ρίου πρὸς Ἱερεμίαν, λέγων· Εἶπον πρὸς τὸν βασιλέα· Σὺ κατέκαυ-
 σας τὸ χαρτίον, λέγων· Διατί ἔγραψας ἐπ’ αὐτό· Εἰσπορευόμενος 20
 εἰσπορεύσεται ὁ βασιλεὺς Βαβυλῶνος, καὶ ἐξολοθρεύσει τὴν πό-
 λιν ταύτην, καὶ ἐκτρίψει ἀπ’ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτήνος· Δια-
 τοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος ἐπὶ Ἰωακείμ, βασιλέα Ἰούδα· Οὐκ ἔσται
 αὐτῷ ἄνθρωπος καθήμενος ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ, καὶ ἔσται τὸ θνησι-
 μαῖον αὐτοῦ ἔρριμμένον ἐν τῷ καύματι τῆς ἡμέρας καὶ ἐν τῷ πα-
 γετῷ τῆς νυκτός· καὶ ἐπισκέψομαι ἐπ’ αὐτὸν καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐ- 25
 τοῦ καὶ ἐπὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ ἐπάξω ἐπ’ αὐτὸν καὶ ἐπὶ τοὺς

9 – 10 Καὶ – λόγους] cf. Ier. 43, 11–22 10 – 17 Καὶ – τούτους] Ibid. 43, 22–24
 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 577–578) 17 – 18 Καὶ – λέγων] Ibid. 43, 27 (Wahl, p.
 578) 18 – 247, 2 Εἶπον – ἤκουσα] Ibid. 43, 29–31 (Wahl, p. 578–579)

1 ἀδικίαις] ἀπειλαῖς R 1 – 2 ἱερεμίας T 2 – 3 ἱερεμίου T, ἱερεμίου H^{III} 4 ἱερε-
 μίας T 5 δύνωμαι T, δυνήσομαι H^{III} 7 ἔλεος] ἔλεως R ἀποστρέψουσιν H^{III} 8 ἢ]
 om. R 9 τοῦτον] αὐτοῦ R 10 εἶπαν R 12 γράμματος R 13 τέσσαρες R
 ἀπέτεμεν αὐτὰς] ἀπέτεμεν ἐν αὐτῇ R, ἀπτεται μὲν αὐτὰς H^{III} 14 γράμματος R
 ἔριπτεν T H^{III} 14 – 15 ἐξέλειπεν T H^{III} 15 πᾶς] om. R 16 αὐτοῦ²] om. R 17
 πάντας] om. H^{III} R 18 ἱερεμίαν T Σὺ] πῶς R 19 ἐπ’ αὐτὸν H^{III}, ἐπ’ αὐτῶν T,
 εἰς αὐτὸν R 20 εἰσπορεύσεται ὁ] εἰσπορεύεται T H^{III} 22 οὕτως] *post* κύριος
transpos. H^{III} ἰωακείμ T, ἰακῶβ H^{III} βασιλέως T H^{III} ἰούδα T 24 ἔρριμμένον
 T H^{III} 25 – 26 καὶ² – αὐτοῦ] om. R 26 – 247, 1 καὶ² – αὐτοῦ] om. R

παῖδας αὐτοῦ καὶ ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν πάντα τὰ κακά, ἃ ἐλάλησα πρὸς αὐτούς, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

***Π²458 / T cap. A 32, 9**

Σχόλιον·

- 5 Φησὶν ὁ θεῖος ἡμῶν διδάσκαλος· Ὅσα προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη. Ἐπισκεπτέον τοίνυν ἐκ πάντων τῶν ἐμφερομένων τῷδε τῷ κεφαλαίῳ τὸ λυσιτελές· καὶ τῶν μὲν καταγνωσθέντων ἀποφύγωμεν τὰς μιμήσεις, τῶν δὲ ἐπαινεθέντων καὶ σωθέντων ζηλώσωμεν τὴν σωτήριον ταπείνωσιν.

10

***Π²459 / T cap. A 32, 10**

Τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς Κυπριανόν·

Οὐδενὶ οὕτω τῶν ἀπάντων ὡς κακοπαθεία θεὸς θεραπεύεται, καὶ δάκρυσι τὸ φιλάνθρωπον ἀντιδίδεται.

5 – 6 Rom. 15, 4

5 – 9 *Π²458 *Scholion in III Reg. 20, 17–20; 27–29; Prov. 17, 10¹; Ion. 3, 4–10; Is. 9, 8–17; 22, 12–14; Jer. 43, 1–31* 12 – 13 *Π²459 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *In laudem Cypriani (Orat. 24)*, 11, 7–9 (ed. Mossay/Lafontaine, p. 62)

4 – 9 *Π²458 T cap. A 32, 9 (37vA[3]4–14); H^{III} cap. A 29, 9; R cap. A 32, 9
11 – 13 *Π²459 T cap. A 32, 10 (37v[15–16]17–20); H^{III} cap. A 29, 10; R cap. A 32, 10

*Π²459 (a) T H^{III} Τοῦ ἀγίου] *om.* H^{III} ἐκ – Κυπριανόν] *om.* H^{III} (b) *s. a.* R

1 ἰουδαίαν T 2 πρὸς] ἐπ' T H^{III} 5 Φησὶν] ἔφη R 12 οὐδὲν R πάντων R
12 – 13 καὶ – ἀντιδίδεται] *om.* R

Τίτλος λγ' Περὶ ἀνωφελῶν καὶ ἀντιθέτων πραγμάτων.

***Π²460 / T cap. A 33, 1**

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

Σοφία κεκρυμμένη καὶ θησαυρὸς ἀφανής,
τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις;
Κρείσσων ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ
ἢ ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν σοφίαν αὐτοῦ.

5

***Π²461 / T cap. A 33, 2**

Τοῦ αὐτοῦ·

Εἰς οἰκοδομῶν καὶ εἰς καθαιρῶν·
τί ὠφέλησαν πλέον ἢ κόπους;
Εἰς εὐχόμενος καὶ εἰς καταρώμενος·
τίνος φωνῆς εἰσακούσεται ὁ δεσπότης;
Βαπτιζόμενος ἀπὸ νεκροῦ καὶ πάλιν ἀπτόμενος αὐτοῦ,
τί ὠφέλησεν ἐν τῷ λουτρῷ αὐτοῦ;
Οὕτως ἄνθρωπος νηστεύων ἐπὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ
καὶ πάλιν πορευόμενος καὶ τὰ αὐτὰ ποιῶν·

10

15

4 – 5 Σοφία – ἀμφοτέροις] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 20.5./5. (ed. Ihm, p. 483)

4 – 7 *Π²460 Sir. 20, 30¹–31² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 102–103) vel 41, 14²–15² (Wahl, p. 161) 10 – 249, 2 *Π²461 Sir. 31, 28¹–31⁴ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 134–135)

1 **Titlos** T^{txt} (37vA21–23) H^{III} ^{txt} A^{III} R (*cf. etiam* II suppl. / PML^b cap. A 18 titlos); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} ^{pin} (lac.) 3 – 7 *Π²460 T cap. A 33, 1 (37vA[24]25–30); H^{III} cap. A 30, 1; R cap. A 33, 1 9 – 249, 2 *Π²461 T cap. A 33, 2 (37vA[35]36–37vB12); H^{III} cap. A 30, 2; R cap. A 33, 2

1 [Τίτλος] *om.* A^{III} ^{pin} R^{pin} λγ'] λ' H^{III} ^{txt} A^{III}

*Π²460 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R Ἀπὸ] *om.* H^{III}

5 ἀμφοτέροις] ἑκατέρους R 10 καθαιρων T, καθαίρων H^{III} 13 ἀκούσεται R 16 ἐπὶ] ἀπὸ H^{III}

τῆς προσευχῆς αὐτοῦ τίς εἰσακούσεται;
καὶ τί ὠφέλησεν ἐν τῷ ταπεινωθῆναι αὐτόν;

Τίτλος λδ' Περὶ τῶν ἑαυτοὺς ἀτιμαζόντων.

***Π²462 / T cap. A 34, 1**

Τῆς Ἐξόδου·

Οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ηὐξήθησαν καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο.

***Π²463 / T cap. A 34, 2**

5

Ἐν ψαλμῷ μη'.

Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκεν·

παρεσυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς.

***Π²464 / T cap. A 34, 3**

Ἐν ψαλμῷ πα'.

10

Ἐγὼ εἶπα· Θεοὶ ἐστὲ

καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες·

ὕμεῖς δὲ ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκετε,

καὶ ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων πίπτετε.

4 *Π²462 Ex. 1, 7 **7 – 8 *Π²463** Ps. 48, 13¹⁻² vel 21¹⁻² **11 – 14 *Π²464** Ps. 81, 6¹⁻⁷²

1 Titlos T^{txt} (37vB13–14) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) **3 – 4 *Π²462** T cap. A 34, 1 (37vB[15]16–17); H^{III} cap. A 31, 1; R cap. A 34, 1 **6 – 8 *Π²463** T cap. A 34, 2 (37vB[18]19–22); H^{III} cap. A 31, 2; R cap. A 34, 2 **10 – 14 *Π²464** T cap. A 34, 3 (37vB[22]23–26); H^{III} cap. A 31, 3; R cap. A 34, 3

1 Τ[ίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} λδ'] λα' H^{III} txt A^{III}

***Π²463** (a) T (b) Ψαλμὸς μη' R (c) Δανῖδ H^{III} ***Π²464** (a) T (b) Ψαλμὸς πα' R (c) s. a. H^{III}

4 Οἶ] *om.* R ἡυξήθησαν (*sic*) R **8** παρεσυνεβλήθη – αὐτοῖς] *om.* R ὡμοι-
ώθη] *scripsi* (*cum* A^{III}), ὁμοιώθη T, ὁμοιώτην H^{III} **13 – 14** ὕμεῖς – πίπτετε] *om.* R

***Π²465 / T cap. A 34, 4**

Ἰερεμίου προφήτου·

- Ἦτιμώθη Ἰεχονίας ὡσεὶ σκεῦος, οὗ οὐκ ἔστιν αὐτοῦ χρεία, ὅτι
 ἐξερρίφη καὶ ἐξεβλήθη εἰς γῆν, ἣν οὐκ ᾔδει. Γῆ, γῆ, ἄκουε λόγον
 5 κυρίου· Γράψον τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκκήρυκτον ἄνθρωπον.

***Π²466 / T cap. A 34, 5**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐγενήθησαν ὡς οἱ ἐβδελυγμένοι οἱ ἡγαπημένοι.

***Π²467 / T cap. A 34, 6**

- 10 Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐγὼ ἐφύτευσά σε ἄμπελον καρποφόρον, πᾶσαν ἀληθινὴν· πῶς
 μετεστράφη εἰς πικρίαν, ἡ ἄμπελος ἡ ἄλλοτρία;

***Π²468 / T cap. A 34, 7**

Τοῦ αὐτοῦ·

- 15 Πῶς ἐρεῖτε· Σοφοὶ ἐσμὲν ἡμεῖς, καὶ νόμος θεοῦ μεθ' ἡμῶν; Εἰς

3 – 5 *Π²465 Ier. 22, 28–30 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 545–546) 8 *Π²466 Ier., re
 vera Os. 9, 10 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 166) 11 – 12 *Π²467 Ier. 2, 21 (Wahl,
Prophetenzitate, p. 481) 15 – 252, 3 *Π²468 Ier. 8, 8–9 (Wahl, *Prophetenzitate*, p.
 512)

2 – 5 *Π²465 T cap. A 34, 4 (37vB[27]28–33); H^{III} cap. A 31, 4; R cap. A 34, 4
 7 – 8 *Π²466 T cap. A 34, 5 (37vB[34]38rA1–2); H^{III} cap. A 31, 5; R cap. A 34, 5
 10 – 12 *Π²467 T cap. A 34, 6 (38rA[2]3–6); H^{III} cap. A 31, 6; R cap. A 34, 6
 14 – 252, 3 *Π²468 T cap. A 34, 7 (38rA[6]7–13); H^{III} cap. A 31, 7; R cap. A 34, 7

*Π²465 Ἰερεμίου T προφήτου] om. H^{III} R *Π²467 (a) T R (b) s. a. H^{III} *Π²468 (a) T
 R (b) s. d. H^{III}

3 ἰεχονίας H^{III} 4 ἐξερρίφη – ἐξεβλήθη] ἐξεβλήθη καὶ ἐξερίφη H^{III}, ἐξετρίβη καὶ
 ἐξεθλίβη R ἐξερίφη T 8 ἐβδελυγμένος H^{III} 11 πᾶσαν ἀληθινὴν] om. H^{III}

μάτην ἐγενήθη σχοῖνος ψευδῆς γραμματεῦσιν. Ἦσχύνθησαν σοφοὶ καὶ ἐπτοήθησαν καὶ ἐάλωσαν, ὅτι τὸν λόγον κυρίου ἀπεδοκίμασαν· σοφία οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς.

***Π²469 / T cap. A 34, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

5

Ἐξέλειπεν φουσητήρ ἀπὸ πυρός· ἐξέλειπε μόλιβδος· εἰς κενὸν ἀργυροκόπος ἀργυροκοπεῖ· αἱ πονηρίαι αὐτῶν οὐκ ἐτάκησαν. Ἀργύριον ἀποδεδοκιμασμένον καλέσετε αὐτούς, ὅτι ἀπεδοκίμασεν αὐτοὺς ὁ θεός.

***Π²470 / T cap. A 34, 9**

10

Τοῦ αὐτοῦ·

Πῶς ἀμαυρωθήσεται τὸ χρυσίον,
ἀλλοιωθήσεται τὸ ἀργύριον τὸ ἀγαθόν;
Υἱοὶ Σιών οἱ τετιμημένοι καὶ οἱ ἐπηρμένοι ἐν χρυσίῳ,
πῶς ἐλογίσθησαν εἰς ἀγγεῖα ὀστράκινα, ἔργα χειρῶν κεραμέως; 15
Οἱ τιθηνοῦμενοι ἐπὶ κόκκῳ περιεβάλοντο κοπρίας.
Ἐκαθαρίσθησαν ἀφωρισμένοι Ναζιραῖοι, ὑπὲρ χρυσίον ἔλαμψαν,
ὑπὲρ γάλα ἐτυρώθησαν, ὑπὲρ λίθου σαμφίρου τὸ ἀπόσπασμα
[αὐτῶν·

6 – 9 *Π²469 Ier. 6, 29–30 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 506) 12 – 13 *Π²470 Πῶς – ἀγαθόν] Thren. 4, 1^{1–2} (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 605) 14 – 15 Υἱοὶ – κεραμέως] Ibid. 4, 2^{1–2} (Wahl, p. 605) 16 Οἱ – κοπρίας] Ibid. 4, 5² (Wahl, p. 606) 17 – 253, 1 Ἐκαθαρίσθησαν – αὐτῶν] Ibid. 4, 7^{1–8} (Wahl, p. 606–607)

5 – 9 *Π²469 T cap. A 34, 8 (38rA[14]15–21); H^{III} cap. A 31, 8; R cap. A 34, 8 11 – 253, 1 *Π²470 T cap. A 34, 9 (38rA[22]23–38rB3); H^{III} cap. A 31, 9; R cap. A 34, 9

*Π²469 (a) T R (b) s. a. H^{III} *Π²470 (a) T R (b) s. a. H^{III}

1 ψευδῆς] om. T H^{III} γραμματεῦσιν H^{III} 1 – 2 σοφοὶ] πτωχοὶ R 6 ἐξέλειπεν T H^{III} φουσιτήρ T H^{III} ἐξέλειπεν T H^{III}, ἐξέλειπε R 7 αἱ] καὶ R ἐτάγησαν R 8 ἀποδεδοκιμασμένον] ἀπεδοκημασμένον T, ἀποδοκι- H^{III} καλέσεις R 15 ἀγγεῖα T, ἀγγεῖα H^{III} 16 Οἱ] *praem.* καὶ R κόκκῳ T H^{III} περιεβάλλοντο T H^{III} 17 ἀφωρισμένοι T H^{III} 18 λίθου σαμφίρου] λίθους σαμφείρους (-φίρ- T) T H^{III}

ἐσκότασεν ὑπὲρ ἀσβόλην τὸ εἶδος αὐτῶν.

***Π²471 / T cap. A 34, 10**

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

Τὸν ἀτιμάζοντα ἑαυτόν, τίς δοξάσει;

4 *Π²471 Sir. 10, 29² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 75)

3 – 4 *Π²471 T cap. A 34, 10 (38rB[4]5–6); H^{III} cap. A 31, 10; R cap. A 34, 10

*Π²471 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R Ἀπὸ] *om.* H^{III}

4 δοξάζει T H^{III}

Τίτλος λε' Περὶ τῶν ἀσεβῶς ἀπρονόητον εἶναι τὸν κόσμον λε-
γόντων καὶ τὰ κατὰ τοῦτον πράγματα.

***II²472 / T cap. A 35, 1**

Ἀμῶς προφήτου·

Ἐν ῥομφαίᾳ τελευτήσουσιν πάντες ἁμαρτωλοὶ λαοῦ μου, οἱ λέ- 5
γοντες· Οὐ μὴ ἐγγίση, οὐδὲ μὴ γένηται ἐφ' ἡμᾶς κακά.

***II²473 / T cap. A 35, 2**

Σοφονίου προφήτου·

Ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς καταφρονοῦντας ἐπὶ τὰ φυλάγ-
ματα αὐτῶν, οἱ λέγοντες ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· Οὐ μὴ ἀγαθο- 10
ποίησι κύριος, οὐδὲ μὴ κακώση.

5 – 6 ***II²472** Am. 9, 10 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 195) 9 – 11 ***II²473** Soph. 1, 12
(Wahl, *Prophetenzitate*, p. 240–241)

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (38rB7–10) H^{III} ^{txt} A^{III} R (cf. etiam II suppl. / PML^b cap. A 19 tit-
los); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} ^{pin} (lac.) 4 – 6 ***II²472** T cap. A 35, 1 (38rB[11]12–15); H^{III}
cap. A 32, 1; R cap. A 35, 1 8 – 11 ***II²473** T cap. A 35, 2 (38rB[16]17–22); H^{III}
cap. A 32, 2; R cap. A 35, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{III} ^{pin} R^{pin} λε'] λβ' H^{III} ^{txt} A^{III} εἶναι] *post* κόσμον *transpos.* R^{txt}
1 – 2 λεγόντων] *post* πράγματα *transpos.* R 2 τὰ] *s. l.* H^{III} ^{txt}

***II²472** ἀμῶς H^{III} R ***II²473** σοφονίου R προφήτου] *om.* H^{III} R

9 διεκδικήσω R 11 κακώση] κακοποίησι R

***Π²474 / T cap. A 35, 3**

Ἱερεμίου προφήτου·

Ἦφανίσθησαν κτήνη καὶ πετεινά, ὅτι εἶπαν· Οὐκ ὄψεται ὁ θεὸς ὁ-
δοὺς ἡμῶν.

5

***Π²475 / T cap. A 35, 4**

<Σχόλιον>

Ἐπίσκεψαι βιβλίον α', εἰς τὸ Π στοιχεῖον, τὸν Περὶ θείας προνοίας
τίτλον, καὶ ἐνταῦθα εἰς τὸ Κ στοιχεῖον, τὸν Περὶ τοῦ κόσμου τί-
τλον.

10

***Π²476 / T cap. A 35, 5**

Τοῦ ἀγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ εἰς τὸν α' ψαλμόν·

Ἐὰν εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· Ἄρα ἔστιν θεὸς κυβερνῶν τὰ σύμ-
παντα; Ἄρα θεὸς ἔστιν ἐν οὐρανῷ, οἰκονομῶν τὰ καθ' ἕκαστον;
Ἄρα κρίσις, ἄρα ἀνταπόδοσις ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ; Διατί
15 οὖν δίκαιοι πένονται καὶ ἁμαρτωλοὶ πλουτοῦσιν, οὗτοι ἀσθενοῦ-
σιν κἀκεῖνοι ἔρρωνται, οὗτοι ἄτιμοι κἀκεῖνοι ἔνδοξοι; Μήποτε αὐ-
τομάτως ὁ κόσμος φέρεται, καὶ συντυχίαι τινὲς ἄλογοι ἀτάκτως

7 Περὶ – προνοίας] cf. I / C cap. Π 2 8 Περὶ – κόσμου] cf. *Π²1690–1705 / R cap.
Κ 1, 1–16

3 – 4 *Π²474 Ier. 12, 4 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 523–524) 7 – 9 *Π²475 *Scholion*
12 – 256, 4 *Π²476 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum I*, 4 (PG 29, 220,
29–41)

2 – 4 *Π²474 T cap. A 35, 3 (38rB[23]24–26); H^{III} cap. A 32, 3; R cap. A 35, 3
6 – 9 *Π²475 T cap. A 35, 4 (38rB27–31); H^{III} cap. A 32, 4; *deest in R* 11 – 256, 4
*Π²476 T cap. A 35, 5 (38rB[32–33]34–38vA20); H^{III} cap. A 32, 5; R cap. A 35, 4

*Π²474 [Ἱερεμίου T προφήτου] *om.* H^{III} R *Π²475 (a) Σχόλιον] *supplevi* (b) *s. a. T*
(*ubi locus litteris uncialibus exaratus*) H^{III} *Π²476 ἀγίβασιλείου T

3 οὐχ' ὄψεται T, οὐχ' ὄψεται H^{III} ὁ θεὸς] *post* ὁδοὺς *transpos.* R 7 βιβλίω T
12 ἄρα ἐστὶ R, ἄρα ἐστὶν T 13 ἄρα ἐστὶ θεὸς R 14 Ἄρα] ἄρα R ἄρα] ἄρα R
ἀνταπόδωσις T H^{III} 15 πένωνται R

ἐκάστω διακληροῦσιν τοὺς βίους; Ἄν ταῦτα διανοηθῆς, ἐπορεύθης ἐν ὁδῷ ἀσεβῶν. Μακάριος οὖν ἀνὴρ, ὃς οὐκ ἔλαβεν περὶ θεοῦ δισταγμόν, ὃς οὐκ ἔσχεν περὶ τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς ὑπόληψιν ἁπiston.

***II²477 / T cap. A 35, 6**

5

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ περὶ φιλοπτωχίας·

Πῶς γὰρ ἂν ὑπέστη τὸ πᾶν, μή τινος οὐσιώσαντός τε καὶ συναρμόσαντος; Καὶ πρόνοιαν συνεισάγομεν τὴν τοῦδε τοῦ παντός συνεκτικὴν τε καὶ συνδετικὴν, ἐπεὶ καὶ προνοητὴν εἶναι τούτων, ὧν καὶ ποιητὴν εἶναι ἀναγκαῖον, εἰ μὴ μέλλοι τὸ πᾶν τῷ αὐτομάτῳ 10 φερόμενον, ὥσπερ ὑπὸ λαίλαπος ναῦς, αὐτίκα λυθήσεσθαι καὶ διασπασθήσεσθαι διὰ τὴν ἀταξίαν τῆς ὕλης, καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν σύγχυσίν τε καὶ ἀκοσμίαν ἐπαναχθήσεσθαι.

1 – 2 Ps. 1, 1¹⁻²

7 – 13 *II²477 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De pauperum amore* (Orat. 14), 33 (PG 35, 901, 41 – 904, 5)

6 – 13 *II²477 T cap. A 35, 6 (38vA[21–22]23–38vB4); H^{III} cap. A 32, 6; R cap. A 35, 5

*II²477 (a) T R Τοῦ – Γρηγορίου] om. R ἐκ τοῦ] om. R (b) Τοῦ Θεολόγου H^{III}

1 Ἄν ταῦτα] ἀνταῦθα H^{III} ἐπορεύθης] iterav. T 3 κτήσαντος T H^{III} 8 εισάγομεν R 9 τοῦτον R ὧν] ὃν T H^{III} 10 καὶ] om. R (ed., sed cf. *II²532 / T cap. A 43, 2) τῷ] τῶν H^{III} 11 αὐτίκα λυθήσεσθαι] ἀντικαταλυθήσεσθαι (-σθε H^{III}) T H^{III} 12 διασπασθήσεσθε H^{III}

Τίτλος λς' Περὶ ἀρᾶς ἀκαίρου καὶ ματαίας καὶ εὐκαίρου.

Π¹ /
K cap. A 26

*Π²478 / T cap. A 36, 1

Π¹436 /
K cap. A 26, 1

Ἀπὸ τῶν Παροιμιῶν·

- Ὡσπερ ὄρνεα πέτανται καὶ στρουθοί,
5 οὕτως ἀρὰ ματαία οὐκ ἐπελεύσεται οὐδενί.

*Π²479 / T cap. A 36, 2

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

Ἐν τῷ καταρᾶσθαι ἀσεβῇ τὸν σατανᾶν,
αὐτὸς καταρᾶται τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.

10

*Π²480 / T cap. A 36, 3

Π¹436 /
K cap. A 26, 2

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ δῶς τόπον ἀνθρώπῳ καταρᾶσθαί σε·
καταρωμένου γάρ σε ἐν πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ,
τῆς δεήσεως αὐτοῦ εἰσακούσεται ὁ ποιήσας αὐτόν.

4 – 5 *Π²478 Prov. 26, 2¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 127) 8 – 9 *Π²479 Sir. 21, 27¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 105) 12 – 14 *Π²480 Sir. 4, 5²⁻⁶ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 52–53)

1 Titlos T^{txt} (38vB5–7) R (cf. PML^b cap. A 28 titlos [Π¹ / K cap. A 26 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III}A^{III} 3 – 5 *Π²478 T cap. A 36, 1 (38vB[8]9–11); R cap. A 36, 1; *deest in* H^{III} 7 – 9 *Π²479 T cap. A 36, 2 (38vB[12]13–15); R cap. A 36, 2; *deest in* H^{III} 11 – 14 *Π²480 T cap. A 36, 3 (38vB[15]16–20); R cap. A 36, 3; *deest in* H^{III}

1 Τίτλος] *om.* R^{pin} εὐκαίρου] εὐδαίμονος R^{pin}

*Π²478 Ἀπὸ τῶν] *om.* R *Π²479 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R

8 σατανᾶν T 12 καταράσασθαι σε R

II¹439 /
K cap. A 26, 4

*II²481 / T cap. A 36, 4

Ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς·

Εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε.

3 *II²481 Rom. 12, 14

2 – 3 *II²481 T cap. A 36, 4 (38vB[21]22); R cap. A 36, 4; *deest in H^{III}*

Τίτλος λζ' Περὶ ἀκροάσεως, ὅτι χρή σπουδαίους πρὸς τὰς ἐπωφελεῖς εἶναι ἀκροάσεις, ἀποδιδράσκειν δὲ τὰς τῶν ἀνοήτων.

*Π²482 / T cap. A 37, 1

Ἀπὸ τοῦ Δευτερονομίου·

5 Σιώπα, Ἰσραήλ, καὶ ἄκουε.

*Π²483 / T cap. A 37, 2

Τοῦ Σιράχ·

Γίνου ταχὺς ἐν ἀκροάσει σου,
καὶ ἐν μακροθυμίᾳ φθέγγου ἀπόκρισιν.

10

*Π²484 / T cap. A 37, 3

Τοῦ αὐτοῦ·

Πρὶν ἀκοῦσαι μὴ ἀποκρίνου,
καὶ ἐν μέσῳ λόγων μὴ παρεμβάλου,
καὶ μὴ ἀδολέσχει ἐν πλήθει πρεσβυτέρων.

5 *Π²482 Deut. 27, 9 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 144) 8 – 9 *Π²483 Sir. 5, 11¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 58) 12 – 13 *Π²484 Πρὶν – παρεμβάλου] Sir. 11, 8¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 76) 14 καὶ – πρεσβυτέρων] Ibid. 7, 14¹ (Wahl, p. 64)

1 – 2 Titlos T^{txt} (38vB23–27) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. A 29 titlos [II¹ / K cap. Δ 9 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 5 *Π²482 T cap. A 37, 1 (38vB[28]29); R cap. A 37, 1; *deest in* H^{III} 7 – 9 *Π²483 T cap. A 37, 2 (38vB[30]31–33); H^{III} cap. A 33, 1; R cap. A 37, 4 11 – 14 *Π²484 T cap. A 37, 3 (38vB[33]34–39rA3); H^{III} cap. A 33, 2; R cap. A 37, 5

2 τὰς] *om.* A^{III} pin R^{pin} λζ'] λγ' H^{III} txt A^{III} ἀκροάσεις εἶναι R^{txt} ἀποδιδράσκειν – ἀνοήτων] μετὰ πολλῆς νουνεχείας (-χι- T^{txt}) καὶ σπουδῆς T^{txt} H^{III} txt

*Π²482 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R *Π²483 Τοῦ] *om.* R *Π²484 (a) T R (b) s. a. H^{III}

5 Ἰσραήλ] ἱερουσαλὴμ R 9 ἐν] *om.* R

***II²485 / T cap. A 37, 4**

Τοῦ αὐτοῦ·

Εἰ ἔστιν σοι σύνεσις, ἀποκρίθητι τῷ πλησίον,
εἰ δὲ μή, ἡ χεὶρ σου ἔστω ἐπὶ στόματί σου.

***II²486 / T cap. A 37, 5**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἄνθρωπος σοφὸς σιγήσει ἕως καιροῦ,
ὁ δὲ λαπιστῆς καὶ ἄφρων ὑπερβήσεται καιρόν,
ὁ πλεονάζων λόγῳ, βδελυχθήσεται,
καὶ ὁ ἐνεξουσιαζόμενος μισηθήσεται.

10

***II²487 / T cap. A 37, 6**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὅπου ἀκρόαμα, μὴ ἐκχέῃς λαλίαν,
καὶ ἀκαίρως μὴ σοφίζου.
Λάλησον, νεανίσκε, εἰ χρεία σου·
κεφαλαίωσον λόγον, ἐν ὀλίγοις πολλά·
γίνου ὡς γινώσκων καὶ ἅμα σιωπῶν,

15

3 – 4 *II²485 Sir. 5, 12¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 58) 7 – 10 *II²486 Sir. 20, 7¹⁻⁸²
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 100) 13 – 14 *II²487 Ὅπου – σοφίζου] Sir. 35, 4¹⁻² (Wahl,
Sirach-Text, p. 141–142) 15 Λάλησον – σου] Ibid. 35, 7¹ (Wahl, p. 142)
16 – 261, 2 κεφαλαίωσον – ἀδολέσχει] Ibid. 35, 8¹⁻⁹² (Wahl, p. 142)

2 – 4 *II²485 T cap. A 37, 4 (39rA[3]4–6); H^{III} cap. A 33, 3; R cap. A 37, 6; L^c cap.
A 27, 13 6 – 10 *II²486 T cap. A 37, 5 (39rA[7]8–11); H^{III} cap. A 33, 4; R cap. A
37, 7; L^c cap. A 27, 18–19 12 – 261, 4 *II²487 T cap. A 37, 6 (39rA[12]13–24); H^{III}
cap. A 33, 5; R cap. A 37, 8

*II²485 (a) T R (b) s. a. H^{III} L^c *II²486 (a) T R (b) s. a. H^{III} (c) s. a. / s. a. L^c (cf.
infra, *app. crit. text.*) *II²487 (a) T R (b) s. a. H^{III}

7 καιροῦ] καιρόν εἰ L^c 8 καὶ] καὶν L^c καιρόν] *hic caesura in* L^c 9 λόγον R
ἐπιβδελυχθήσεται L^c 10 καὶ – μισηθήσεται] *om.* T H^{III} ἐξουσιαζόμενος R 13
λαλίαν T H^{III}

καὶ ἐν μέσῳ μεγιστάνων μὴ ἐξισάζου,
καὶ ἑτέρου λέγοντος, μὴ πολλὰ ἀδολέσχει.
Ἐτοίμασον λόγον, καὶ οὕτως ἀκουσθήσῃ,
σύνδησον παιδείαν, καὶ τότε ἀποκρίθητι.

5

*II²488 / T cap. A 37, 7

Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐν μέσῳ συνετῶν συντήρησον καιρόν.

*II²489 / T cap. A 37, 8

Ἐκ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολῆς.

10 Ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι.

*II²490 / T cap. A 37, 9

Φίλωνος, ἐκ τοῦ τίς ὁ τῶν θείων κληρονόμος.

Εἰσὶν οἷς ἀκούειν ἄλλ' οὐ λέγειν ἐμπρεπές, ἐφ' ὧν λέγεται παρὰ
τοῦ Νομοθέτου. *Σιώπα καὶ ἄκουε*, πάγκαλον παράγγελμα. Θρα-

10 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 20.2./2. et 40.2./47.2. (ed. Ihm, p. 482 et 725) 14 Deut. 27, 9

3 – 4 Ἐτοίμασον – ἀποκρίθητι] Ibid. 36, 4¹⁻² (Wahl, p. 144) 7 *II²488 Sir. 27, 12¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 119) 10 *II²489 Iac. 1, 19 13 – 262, 8 *II²490 Εἰσὶν – διεξέρχονται] PHILO IUDAEUS, *Quis rerum divinarum heres sit*, 10–12 (ed. Wendland, p. 3, 4–13)

6 – 7 *II²488 T cap. A 37, 7 (39rA[24]25–26); H^{III} cap. A 33, 6; R cap. A 37, 9
9 – 10 *II²489 T cap. A 37, 8 (39rA[26]27–28); H^{III} cap. A 33, 7; R cap. A 37, 15
12 – 262, 11 *II²490 T cap. A 37, 9 (39rA[29–30]31–39rB22); H^{III} cap. A 33, 8; R cap. A 37, 17

*II²488 (a) T R (b) s. a. H^{III} *II²489 Ἐκ τῆς] om. H^{III} R Ἰακώβου T ἐπιστολῆς] om. R *II²490 φίλωνος T ἐκ – κληρονόμος] om. H^{III} ἐκ τοῦ] om. R τίς] τίς ἐστιν R

4 παιδίαν T 10 βραδὺς] *praem.* καὶ R 13 ἐφ' ὧν] ἄφρον R λέγετε T 14 πάγκαλον] *scripsi* (ed.), πᾶν καλὸν T H^{III} R

σύτατον γὰρ καὶ ἀκαλλέστατον ἀμαθία, ἣ πρῶτον μὲν ἐστὶν λυσι-
 τελέστατον ἀκοῆς ἡσυχία, δεύτερον δὲ προσοχὴ τῶν ἄξιόν τι
 προσφερομένων ἀκοῇ. Μηδεὶς μέντοι νομισάτω τοῦτο μόνον ἐμ-
 φαίνεσθαι διὰ τοῦ *Σιώπα καὶ ἄκουε*· οὐ γὰρ παραινεῖ μόνον γλώτ-
 τη σιωπᾶν καὶ ὥσιν ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ τῇ ψυχῇ ἀμφοτέρα παθεῖν. 5
 Πολλοὶ γὰρ ἐπ’ ἀκρόασιν ἤκοντες τινός, οὐκ ἐληλύθασιν ταῖς δια-
 νοίαις, ἀλλ’ ἔξω πλανῶνται, καὶ μυρία περὶ μυρίων ἑαυτοῖς δι-
 εξέρχονται, καὶ διὰ τὸν ἐν ἑαυτοῖς πολὺν θροῦν ἀδυνατοῦσιν τοῦ
 λέγοντος ἀκροάσασθαι. Λέγει γὰρ ἐκεῖνος οὐχ’ ὥς ἐν ἀνθρώποις,
 ἀλλ’ ὥς ἐν ἀψύχοις ἀνδριάσιν, οἷς ὥτα μὲν εἰσὶν, ἀκοαὶ δὲ 10
 οὐκ εἰσὶν.

4 Deut. 27, 9

8 – 11 καὶ – εἰσὶν] PHILO IUDAEUS, *Quis rerum divinarum heres sit*, 12 (ed. Wend-
 land, p. 3, 15 – 4, 2)

1 ἀκαλλέστατον] λαλίστατον *ed.* ἥ] *scripsi*, ἥ H^{III} R, η T, ἥ *ed.* μὲν ἐστὶν H^{III},
 μὲν ἐστὶν T 1 – 2 λυσιτελέστατον] *an delendum (cf. ed.)?* 2 ἀκοῆς] ἄκος *ed.*
 προσοχῇ T H^{III} τῶν] τὸν T H^{III} ἀξίων τί R 3 προσφερόμενον T H^{III} νόμι-
 σάτο (*sic acc.*) T 4 ἄκουε] *add.* πᾶν καλὸν παράγγελμα R 4 – 5 γλώσση R 6
 ἤκοντος R 7 ἑαυτοῖς] *praem.* ἐν T H^{III} 8 ἐν ἑαυτοῖς] ἑαυτοῖς T^{a. c.} H^{III}, ἐν αὐτοῖς
 T^{p. c.} R 10 ἀνδριάσιν R^{p. c.} ut videtur

Τίτλος λη' Περὶ τῶν παρακροωμένων ἐπιβούλως τὰ ἀλλότρια.

*Π²491 / T cap. A 38, 1

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

- Ἄφρων ἀπὸ θύρας παρακύπτει εἰς οἰκίαν,
 5 ἀνὴρ δὲ πεπαιδευμένος ἔξω στήσεται.
 Ἀπαιδευσία ἀνθρώπῳ, ἀκροᾶσθαι παρὰ θύραν,
 ὁ δὲ φρόνιμος βαρυνθήσεται ἀτιμία.

4 – 7 *Π²491 Sir. 21, 23¹–24² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 105)

1 Titlos T^{txt} (39rB23–25) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 3 – 7 *Π²491 T cap. A 38, 1 (39rB[25]26–31); H^{III} cap. A 34, 1; R cap. A 38, 1

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} λη'] λδ' H^{III} txt A^{III}, λη' R^{pin} παρακροωμένων] παρακροομένων A^{III} pin

*Π²491 Ἀπὸ τοῦ] *om.* H^{III} R

5 παιδευμένος R^{a. c.}

Τίτλος λθ' Περὶ ἀργολόγων καὶ βαπτολόγων καὶ αἰσχρολό-
γων.

*Π²492 / T cap. A 39, 1

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ ια'.

Μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ.

5

*Π²493 / T cap. A 39, 2

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ.

Οὐκ ἔστιν γεῦμα ἐν ῥήμασιν κενοῖς.

*Π²494 / T cap. A 39, 3

Ἡσαΐου προφήτου.

10

Ὁ μωρὸς μωρὰ λαλήσει, καὶ ἡ καρδιά αὐτοῦ μάταια νοήσει.

5 *Π²492 Ps. 11, 3¹ 8 *Π²493 Iob 6, 6² 11 *Π²494 Is. 32, 6 (Wahl, *Propheten-*
zitate, p. 370–371)

1 – 2 Titlos T^{txt} (39rB32–34) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. A 30 titlos [Π¹ / K cap. A 25 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 5 *Π²492 T cap. A 39, 1 (39vA[1]2–3); H^{III} cap. A 35, 1; R cap. A 39, 1; L^c cap. A 27, 1 7 – 8 *Π²493 T cap. A 39, 2 (39vA[4]5); H^{III} cap. A 35, 2; R cap. A 39, 2; L^c cap. A 27, 2 10 – 11 *Π²494 T cap. A 39, 3 (39vA[6]7–8); H^{III} cap. A 35, 3; R cap. A 39, 3

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} λθ'] λε' H^{III} txt A^{III} καὶ βαπτολόγων] *om.* R^{txt}
βατολόγων A^{III} pin

*Π²492 (a) T H^{III} ἐν – ια'] *om.* H^{III} (b) Ψαλμὸς ια' R L^c *Π²493 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R L^c
ἰώβ T *Π²494 ἡσαΐου T προφήτου] *om.* H^{III} R

8 γεῦμα ἐν] *littera -v excepta, non liquet in* L^c ἐν ῥήμασιν] ἐνσι (*sic*) H^{III}

***Π²495 / T cap. A 39, 4**

Τοῦ αὐτοῦ·

Σποδὸς ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ πλανῶνται.

***Π²496 / T cap. A 39, 5**

5 Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Ἄφρων ἐκ περισσεύματος λαλεῖ,
καὶ γε τοῦτο ματαιότης.

***Π²497 / T cap. A 39, 6**

Τοῦ αὐτοῦ·

10 Φωνὴ ἄφρονος ἐν πλήθει λόγων.

***Π²498 / T cap. A 39, 7**

Τοῦ αὐτοῦ·

Εἰσὶν λόγοι πολλοὶ πληθύνοντες ματαιότητα.

3 *Π²495 Is. 44, 20 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 403–404) 6 – 7 *Π²496 Eccle. 2, 15^{6–7} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 148–149) 10 *Π²497 Eccle. 5, 2² (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 156) 13 *Π²498 Eccle. 6, 11¹ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 159)

2 – 3 *Π²495 T cap. A 39, 4 (39vA[9]10–11); H^{III} cap. A 35, 4; R cap. A 39, 4 5 – 7 *Π²496 T cap. A 39, 5 (39vA[11]12–13); H^{III} cap. A 35, 5; R cap. A 39, 5; L^c cap. A 27, 7 9 – 10 *Π²497 T cap. A 39, 6 (39vA[14]15); H^{III} cap. A 35, 6; L^c cap. A 27, 8; *deest in R* 12 – 13 *Π²498 T cap. A 39, 7 (39vA[16]17–18); H^{III} cap. A 35, 7; R cap. A 39, 6; L^c cap. A 27, 9

*Π²495 (a) T R (b) s. a. H^{III} *Π²496 (a) T H^{III} R (b) Ἐκκλησιαστής L^c *Π²497 (a) T (b) s. a. H^{III} L^c *Π²498 (a) T R (b) s. a. H^{III} L^c

***II²499 / T cap. A 39, 8**

Τοῦ Σιράχ·

Διήγησις μωροῦ ὡς ἐν ὁδῷ φορτίον,
καὶ διήγησις ἄφρονος προσόχθισμα.

***II²500 / T cap. A 39, 9**

5

Τῶν Πράξεων τῶν ἀποστόλων·

Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον
ἠὺκαίρουν ἢ λέγειν τί καὶ ἀκούειν καινότερον.

II¹422 /
K cap. A 25, 1

***II²501 / T cap. A 39, 10**

Ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους α' ἐπιστολῆς·

10

Φθειρουσιν ἥθη χρηστὰ ὁμιλῖαι κακαί.

3 *II²499 Διήγησις – φορτίον] Sir. 21, 16¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 104) **4** καὶ –
προσόχθισμα] Ibid. 27, 13¹ (Wahl, p. 119) **7 – 8** *II²500 Act. 17, 21 **11** *II²501
I Cor. 15, 33

2 – 4 *II²499 T cap. A 39, 8 (39vA[19]20–22); H^{III} cap. A 35, 8; R cap. A 39, 7; L^c
cap. A 27, 10 **6 – 8** *II²500 T cap. A 39, 9 (39vA[23]24–27); H^{III} cap. A 35, 9; L^c
cap. A 27, 23; *deest in R* **10 – 11** *II²501 T cap. A 39, 10 (39vA[28]29–30); H^{III}
cap. A 35, 10; R cap. A 39, 8

*II²499 Τοῦ] *om.* H^{III} R *II²500 (a) T (b) Πράξεων H^{III} L^c *II²501 Ἐκ τῆς] *om.* H^{III}
R α' ἐπιστολῆς] *om.* H^{III} R

3 ὡς] *om.* L^c **4** προσώχθισμα T H^{III} **8** εὐκαίρουν L^c κενότερον T **11** ὁμιλῖαι
T

***II²502 / T cap. A 39, 11**II¹424 /
K cap. A 25, 3

Ἐκ τῆς πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῆς·

Αἰσχροτής ἢ μωρολογία ἢ εὐτραπεία· ἃ οὐκ ἀνήκεν, μὴ δὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἀγίοις, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία.

5

***II²503 / T cap. A 39, 12**

Ἐκ τῆς πρὸς Τίτον ἐπιστολῆς·

Εἰσὶν πολλοὶ ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς, οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσιν, διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ, αἰσχροῦ κέρδους χάριν.

10

***II²504 / T cap. A 39, 13**

Τοῦ ἀγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ εἰς τὸν α' ψαλμόν·

Φασὶ τὸν λοιμὸν οἱ περὶ ταῦτα δεινοί, ἐπειδὰν ἐνὸς ἀνθρώπου ᾄσῃται, κατὰ διάδοσιν ἐπὶ πάντας τοὺς ἐγγιζοντας διαδίδοσθαι· φύσιν γὰρ εἶναι τῆς νόσου τοιαύτην, τὸ ἐξ ἀλλήλων πάντας ἀναπιμπλάναι τῆς ἀρρωστίας. Τοιοῦτοι δέ τινες εἰσὶν καὶ οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας. Ἄλλος γὰρ ἄλλω τῆς νόσου μεταδιδόντες, συννο-

15

15 – 16 ἐργάται – ἀνομίας] cf. Luc. 13, 27; Ps. 6, 9¹

3 – 4 *II²502 Eph. 5, 3–4 7 – 9 *II²503 Tit. 1, 10–11 12 – 268, 8 *II²504 Φασὶ – ὀνειδῇ] BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum I*, 6 (PG 29, 225, 14–29)

2 – 4 *II²502 T cap. A 39, 11 (39vA[30–31]32–39vB2); H^{III} cap. A 35, 11; R cap. A 39, 9; L^c cap. A 27, 26 6 – 9 *II²503 T cap. A 39, 12 (39vB[3]4–9); H^{III} cap. A 35, 12; R cap. A 39, 12; L^c cap. A 27, 28 11 – 268, 12 *II²504 T cap. A 39, 13 (39vB [10–11]12–40rA15); H^{III} cap. A 35, 13; R cap. A 39, 14

*II²502 (a) T H^{III} R Ἐκ τῆς] om. H^{III} R ἐπιστολῆς] om. H^{III} R (b) s. a. L^c *II²503 Ἐκ τῆς] om. H^{III} R L^c ἐπιστολῆς] om. H^{III} R L^c *II²504 (a) T H^{III} ἐκ – ψαλμόν] om. H^{III} (b) Τοῦ αὐτοῦ R

3 ἡ¹] ἡ T, καὶ R ἡ²] ἡ T, καὶ ἡ R ἃ – ἀνήκεν] τὰ οὐκ (μὴ L^c) ἀνήκοντα R L^c 4 ἀγίας L^c εὐχαριστεία T 7 μάλιστα] μᾶλλον R 13 διάδοσιν] διαδοχὴν R 14 τοιαύτην] ταύτην T H^{III} 14 – 15 ἀναπιμπλάναι T R 15 ἀρρωστείας T καὶ] om. R

σοῦσιν ἀλλήλοις καὶ συναπόλλυνται. Ἡ οὐχ' ὀρᾷς τοὺς πόρνους τοὺς ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς καθημένους καὶ καταγελῶντας τῶν σωφρονούντων καὶ διηγουμένους ἑαυτῶν τὰ τῆς αἰσχύνης ἔργα, τὰ τοῦ σκότους ἐπιτηδεύματα, καὶ τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας ἐξαριθμουμένους, ὡς ἀριστείας ἢ τινὰς ἄλλας ἀνδραγαθίας; Οὗτοι εἰσὶν οἱ λοιμοί, οἱ 5 τὸ ἴδιον κακὸν ἐπὶ πάντας ἄγειν φιλονεικοῦντες, καὶ πολλοὺς ἑαυτοῖς παραπλησίους εἶναι φιλοτιμούμενοι, ἵνα ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν κακῶν διαφύγωσιν τὰ ὀνειδίη. Ἡ γὰρ πρὸς τοὺς φαύλους τῶν λόγων συνήθεια ὁδὸς τίς ἐστὶν ἐπὶ τὰ πράγματα. Διὸ πάση φυλακῇ τὴν ψυχὴν τηρητέον, μὴ διὰ τῆς τῶν λόγων ἡδονῆς παρα- 10 δεξάμενοι τί λάθωμεν τῶν χειρόνων, ὥσπερ οἱ τὰ δηλητήρια μετὰ τοῦ μέλιτος προσιέμενοι.

*II²505 / T cap. A 39, 14

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ μεγάλου ἀπολογητικοῦ.

15

Οὐδὲν οὕτως ἡδὺ τοῖς ἀνθρώποις ὡς τὸ λαλεῖν τὰ ἀλλότρια, καὶ μάλιστα ἐὰν τύχωσιν ὑπὸ εὐνοίας τινὸς ἢ μίσους ἐλκόμενοι, ὅφ' ὧν καὶ φιλεῖ κλέπτεσθαι ὡς τὰ πολλὰ ἡ ἀλήθεια.

8 – 12 Ἡ – προσιέμενοι] BASILIUS CAESARIENSIS, *Ad iuvenes (De legendis gentilium libris)*, IV, 3, 1–6 (ed. Naldini, p. 90) 16 – 18 *II²505 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Apologetica (Orat. 2)*, 1, 12–15 (ed. Bernardi, p. 86)

14 – 18 *II²505 T cap. A 39, 14 (40rA[16–17]18–24); H^{III} cap. A 35, 14; R cap. A 39, 15; L^c cap. A 27, 33

*II²505 (a) T H^{III} R Τοῦ – Γρηγορίου] *om.* R Τοῦ ἁγίου] *om.* H^{III} ἐκ – ἀπολογητικοῦ] *om.* H^{III} R (b) Ἐκ τοῦ μεγάλου ἀπολογεῖται (*sic*) L^c

1 Ἡ] η T, *om.* R 2 καταγελοῦντας T H^{III} 3 ἑαυτοῖς R 6 φιλονεικοῦντες T H^{III} 9 ὁδὸς – ἐστὶν] ὁδὸς ἐστὶν T H^{III} τὰ] *om.* T H^{III} 9 – 12 Διὸ – προσιέμενοι] *om.* R 16 οὕτω τοῖς ἀνθρώποις ἡδὺ T H^{III} 17 ὑπὸ – τινὸς] ὑπ' εὐνοίας (*sic*) R 18 καὶ] *om.* R L^c

***Π²506 / T cap. A 39, 15**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ πρὸς Εὐνομιανούς·

Μηδαμῶς, ὦ φίλοι, μὴ οὕτω διανοώμεθα, μὴ δὲ καθάπερ ἵπποι
θερμοὶ καὶ δυσκάθεκτοι τὸν ἐπιβάτην λογισμὸν ἀπορρίψαντες,
5 πόρρω τῆς νύσσης θέωμεν, ἀλλ’ εἴσω τῶν ἡμετέρων ὄρων φιλο-
σοφήσωμεν, καὶ μὴ εἰς Αἴγυπτον ἐκφερώμεθα, μὴ δὲ εἰς Ἀσσυ-
ρίους κατασυρώμεθα, ἀλλ’ ὥσπερ ἐσθῆτος καὶ διαίτης καὶ γέλω-
τος καὶ βαδίσματος οὖσαν τινὰ κοσμιότητα, οὕτω δὴ καὶ λόγου
καὶ σιωπῆς ἐπιγνῶμεν.

10

***Π²507 / T cap. A 39, 16**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὰ Ἐπιφάνια·

Κακῶν διδασκάλων κακὰ τὰ μαθήματα, μᾶλλον δὲ πονηρῶν
σπερμάτων πονηρὰ τὰ γεώργια.

3 – 7 *Π²506 Μηδαμῶς – κατασυρώμεθα] GREGORIUS NAZIANZENUS, *Adversus Eunomianos* (Orat. 27), 5, 1–8 (ed. Gailly/Jourjon, p. 80–82) 7 – 9 ἀλλ’ – ἐπιγνῶ-
μεν] *IBID.*, 5, 28–30 (p. 82–84) 12 – 13 *Π²507 GREGORIUS NAZIANZENUS, *In Theophania* (Orat. 38), 5, 11–13 (ed. Moerschini, p. 110–112)

2 – 9 *Π²506 T cap. A 39, 15 (40rA[25–26]27–40rB6); H^{III} cap. A 35, 15; R cap. A 39, 16; L^c cap. A 27, 34 11 – 13 *Π²507 T cap. A 39, 16 (40rB[6–7]8–11); H^{III} cap. A 35, 16; R cap. A 39, 17; L^c cap. A 27, 35

*Π²506 (a) T R ἐκ τοῦ] *om.* R (b) Εὐνομιανούς (*rubricatoris vitio*) L^c (c) *s. a.* H^{III}
*Π²507 (a) T R ἐκ – Ἐπιφάνια] *om.* R Ἐπιφάνια] *sic* T, Θεοφάνεια *legendum videtur* (b) Εἰς τὰ Θεοφάνεια (θεοφ^{αν} *cod.*) L^c (c) *s. a.* H^{III}

3 – 7 Μηδαμῶς – ἀλλ’] *om.* L^c 5 ὄρων T H^{III}, λόγων R 6 – 7 ἀσυρίους T 8
κοσμιότητα] *add.* ἐπιγινώσκομεν L^c καὶ λόγου] *iterav.* H^{III}, *sed expunx.* 12
κακὰ] *add.* καὶ T

***II²508 / T cap. A 39, 17**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ εἰς τὴν Δεκάλογον·

Οὐχ' ὅσιον, δι' οὗ στόματος τὸ ιερώτατον ὄνομα προσφέρεται,
διὰ τούτου φθέγγασθαι τι τῶν αἰσχυρῶν.

***II²509 / T cap. A 39, 18**

5

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων·

Μάταιον οὐδὲν οὔτε ἀκοαῖς οὔτε ἄλλῃ τινὶ τῶν αἰσθήσεων προσι-
τέον· ἐπακολουθοῦσι γὰρ ταῖς ἀπάταις αἱ μέγιστα ψυχῶν ζημίαι.

3 – 4 *II²508 PHILO IUDAEUS, *De Decalogo*, 93 (ed. Cohn, p. 290, 13–14) 7 – 8

*II²509 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Exodum* II. 9a (ed. Petit, p. 244)

2 – 4 *II²508 T cap. A 39, 17 (40rB[11–12]13–16); H^{III} cap. A 35, 17; L^c cap. A 27, 42; *deest in R* 6 – 8 *II²509 T cap. A 39, 18 (40rB[16–17]18–22); H^{III} cap. A 35, 18; R cap. A 39, 20; L^c cap. A 27, 43

*II²508 Φίλωνος – τοῦ] *om.* L^c ἐκ – Δεκάλογον] *om.* H^{III} *II²509 (a) T R L^c Τοῦ αὐτοῦ] *om.* L^c τῶν] τοῦ (*sic*) R ζητουμένων R (b) *s. a.* H^{III}

7 – 8 προσετέον T H^{III} 8 αἱ μέγιστα] αἱ μεγίστα T H^{III}, μάλιστα R ψυχῶν] *praem.* τῶν R

Τίτλος μ' Περὶ ἀκοινωνήτων καὶ ἀσυμφώνων πραγμάτων.

Π¹ /
K cap. A 28

***Π²510 / T cap. A 40, 1**

Π¹443 /
K cap. A 28, 1

Ἰερεμίου προφήτου·

Τί τὸ ἄχυρον πρὸς τὸν σίτον;

5

***Π²511 / T cap. A 40, 2**

Π¹444 /
K cap. A 28, 2

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

Τί κοινωνήσῃ λύκος ἀμνῶ;

Οὕτως ἀμαρτωλὸς πρὸς εὐσεβῆ·

Τίς εἰρήνῃ ὑαίνει πρὸς κύνα;

10 Καὶ τίς εἰρήνῃ πλουσίῳ πρὸς πένητα;

4 *Π²510 Ier. 23, 28 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 551–552) **7 – 10 *Π²511** Sir. 13, 17¹–18² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 83–84)

1 Titlos T^{txt} (40rB23–25) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. A 31 titlos [Π¹ / K cap. A 28 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) **3 – 4 *Π²510** T cap. A 40, 1 (40rB[26]27); H^{III} cap. A 36, 1; *deest in* R **6 – 10 *Π²511** T cap. A 40, 2 (40rB[28]29–33); H^{III} cap. A 36, 2; R cap. A 40, 1–2; L^c cap. A 37, 2–3

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} μ'] λς' H^{III} txt A^{III} txt, *non liquet in* A^{III} pin (λς' *secund. ser.*)

***Π²510** Ἰερεμίου T προφήτου] *om.* H^{III} ***Π²511** (a) T H^{III} (b) Σιράχ / *s. a.* R (cf. *infra, app. crit. text.*) (c) *s. a.* / *s. a.* L^c (cf. *infra, app. crit. text.*)

4 σίτον H^{III} **8** εὐσεβῆ] *hic caesura in* R L^c **9** ὑένη T, ὕενη H^{III} κῦνα R^{a. c.}

II¹445 /
K cap. A 28, 3

***II²512 / T cap. A 40, 3**

Τοῦ αὐτοῦ·

Τί κοινωνήσει χύτρα πρὸς λέβητα;
Αὐτὴ προσκρούσει καὶ αὐτὴ συντριβήσεται.

II¹447 /
K cap. A 28, 5

***II²513 / T cap. A 40, 4**

5

Ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους α' ἐπιστολῆς·

Τίς μετοχὴ δικαιοσύνη καὶ ἀνομία, ἢ τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκό-
τος; Τίς δὲ συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαρ, ἢ τίς μερὶς πιστῶ
μετὰ ἀπίστου; Τίς δὲ συγκατάθεσις ναῶ θεοῦ μετὰ εἰδώλων;

3 – 4 *II²512 Sir. 13, 2^{3–4} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 81–82)
vera II Cor. 6, 14–16

7 – 9 *II²513 I Cor., re

2 – 4 *II²512 T cap. A 40, 3 (40rB[33]34–40vA2); H^{III} cap. A 36, 3; R cap. A 40, 3
6 – 9 *II²513 T cap. A 40, 4 (40vA[3]4–10); H^{III} cap. A 36, 4; R cap. A 40, 4

*II²512 (a) T R (b) s. a. H^{III} *II²513 Ἐκ τῆς] om. H^{III} R α' ἐπιστολῆς] om. R ἐπι-
στολῆς] om. H^{III}

4 προσκρουση T αὐτῇ] αὐτῇ H^{III} 8 – 9 Τίς – εἰδώλων] om. R 8 τίς] τί T H^{III}

Τίτλος μα' Περὶ ἀπληστίας, ὅτι ἀπλήστως ἔχομεν πρὸς τὴν τοῦ πλείονος ὀρεξιν, βαρύτατον δὲ καὶ θεοστυγὲς τὸ πάθος.

Π¹ /
K cap. A 16

***Π²514 / T cap. A 41, 1**

Ἀπὸ τῆς Ἑξόδου·

- 5 Εἶπεν Μωϋσῆς πρὸς τὸν λαόν· Οὗτος ὁ ἄρτος, ὃν ἔδωκεν ὑμῖν ὁ κύριος φαγεῖν. Τοῦτο τὸ ῥῆμα· Συναγάγετε ἀπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς καθήκοντας γόμορ κατὰ κεφαλὴν κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν ὑμῶν· ἕκαστος ἐν τοῖς συσκήνοις ὑμῶν συλλέγετε. Καὶ ἐποίησαν οὕτως οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, καὶ συνέλεξαν, ὃ τὸ πολὺ, καὶ οὐκ ἐπλεόνασεν, καὶ
- 10 ὃ τὸ ὀλίγον οὐκ ἡλαττόνησεν. Εἶπεν δὲ Μωϋσῆς πρὸς αὐτούς· Μηδεὶς καταλιπέτω ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρῶτ'. Καὶ οὐκ ἤκουσαν Μωϋσῆ, ἀλλὰ κατέλειπον τινὲς ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρῶτ'· καὶ ἐξέξεσεν σκώληκας καὶ ἐπώζεσεν, καὶ ἐπικράνθη Μωϋσῆς ἐπ' αὐτούς.

***Π²515 / T cap. A 41, 2**

- 15 Σχόλιον·

᾿Εστιν μαθεῖν ἐντεῦθεν ὡς ἐπισφαλῆ ὅσα παρὰ τὴν θεῖαν ἐπιτηδεύομεν γνώμην· οὐ γὰρ πρὸς τὸ ἡμέτερον, ἀλλὰ πρὸς τὸ τῷ θεῷ

5 – 13 *Π²514 Ex. 16, 15–20 16 – 274, 6 *Π²515 Scholion in Ex. 16, 15–20

1 – 2 **Titlos** (40vA11–15) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. A 32 titlos [Π¹ / K cap. A 16 (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 13 *Π²514 T cap. A 41, 1 (40vA[15]16–40vB1); H^{III} cap. A 37, 1; R cap. A 41, 1 15 – 274, 6 *Π²515 T cap. A 41, 2 (40vB[1]2–17); H^{III} cap. A 37, 2; R cap. A 41, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} μα'] λζ' H^{III} txt A^{III} txt, *non liquet in* A^{III} pin (λζ' *secund. ser.*) ἀπληστίας] ἀπλειστίας T^{txt} ἀπλήστως] ἀπλείστως T^{txt}, ἀπλίστως H^{III} txt 2 βαρύτατον – πάθος] *om.* R^{pin}

*Π²514 Ἀπὸ] *om.* H^{III}

5 Οὗτος] *om.* H^{III} δέδωκεν R 5 – 6 ὁ κύριος] *om.* R 6 – 7 εἰς – καθήκοντας] συγκαθήκοντας R 7 γομῶρ R ἡμῶν T 8 σκηνοῖς H^{III} 9 οἱ] *om.* R καὶ²] *om.* R 10 ὃ] *om.* T H^{III} ἐλαττόνησεν (ελ- T) T H^{III} 11 καταλιπέτω T H^{III} 12 κατέλειπον τινὲς T H^{III} ἐξέξησεν T H^{III} 13 σκώληκα T H^{III} ἐξώζεσε R 17 τὸ τῷ] τὸ T, τῷ H^{III}

δοκοῦν τῶν πραγμάτων ἢ φύσις διεξάγεται. Ὅποτε μὲν γὰρ ἐκ-
 λυέτο τοῦ μάννα ἢ εἰς τὸ ἐξῆς φυλακὴ πρὸς τροφήν, τοῦ παρέ-
 χοντος αὐθήμερον τὴν πρόσφατον ἐστίαν [μὴ] βουλομένου, ἡλ-
 λιοιοῦτο κρεῶν δίκην τοῦτο πρὸς δυσωδίαν· ὁπότε δὲ πάλιν φυ-
 λάττεσθαι ἐν στάμνῳ χρυσῇ προσετάρτετο, εἰς γενεὰς γενεῶν 5
 ἀδιάφθορον διέμενεν.

*II²516 / T cap. A 41, 3

Ἀπὸ τῶν Ἀριθμῶν·

Εἶπεν Μωϋσῆς τῷ λαῷ· Ἀγνίσθητε εἰς αὔριον, καὶ φάγεσθε κρέα,
 ὅτι ἐκλαύσατε ἐναντίον κυρίου, λέγοντες· Τίς ἡμᾶς ψωμίσει κρέα; 10
 Ὅτι καλὸν ἡμῖν ἐστὶν ἐν Αἰγύπτῳ. Καὶ δώσει ὑμῖν κύριος κρέα φα-
 γεῖν, καὶ φάγεσθε κρέα· οὐχ' ἡμέραν μίαν φάγεσθε, οὐδὲ δύο, οὐχὶ
 πέντε ἡμέρας, οὐδὲ δέκα ἡμέρας, οὐδὲ εἴκοσι ἡμέρας· ἕως μηνὸς
 ἡμερῶν φάγεσθε, ἕως ἂν ἐξέλθῃ ἐκ τῶν μυκτῆρων ὑμῶν, καὶ ἔσται
 ὑμῖν εἰς χολέραν, ὅτι ἠπειθήσατε τῷ κυρίῳ, ὃς ἐστὶν ἐν ὑμῖν, καὶ 15
 ἐκλαύσατε ἐναντίον αὐτοῦ, λέγοντες· Ἰνατί ἡμῖν ἐξελεθῆν ἐξ Αἰ-
 γύπτου; Καὶ πνεῦμα ἐξῆλθεν παρὰ κυρίου, καὶ ἐξεπέρασεν ὀρτυ-
 γομήτραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν
 ὁδὸν ἡμέρας ἐντεῦθεν καὶ ὁδὸν ἡμέρας ἐντεῦθεν, κύκλῳ τῆς πα-
 ρεμβολῆς, ὥσει δίπηχυ ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς ὄλην τὴν 20
 ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὄλην τὴν ἐπαύριον, καὶ συνήγαγον τὴν ὀρτυ-

4 – 6 ὁπότε – διέμενεν] cf. Ex. 16, 33

9 – 17 *II²516 Εἶπεν – Αἰγύπτου] Num. 11, 18–20 17 – 275, 6 Καὶ – ἐπιθυμη-
 τήν] Ibid. 11, 31–34

8 – 275, 6 *II²516 T cap. A 41, 3 (40vB[18]19–41rA25); H^{III} cap. A 37, 3; R cap. A
 41, 3

*II²516 Ἀπὸ τῶν] om. R

1 μὲν] om. H^{III} 2 μάννα ἢ] μάνματος T H^{III} 3 αὐθήμερον R ἐστίαν] αἰτίαν R
 μὴ] *delevi* 4 ὁπόταν R 5 εἰς] ἐκ H^{III} 9 μωϋσης T 10 ἔναντι R κρέας R 12
 οὐχὶ] οὐδὲ R 13 ἡμέρας²] om. R εἴκοσιν R 14 ἂν] οὐ R 15 χολεράν T H^{III}
 ἐν] om. H^{III} 16 αὐτῶν R 17 Καὶ – παρὰ] ἐξῆλθε πνεῦμα παρὰ (παρὰ s. l.) R
 ἐξεπέρασεν] ἐξεπέτασεν R 20 δίπηχυ ἐπὶ] δίπηχυν R 21 ἐκείνην – ὄλην] om. T
 H^{III} τήν¹] τῇ T H^{III} καί²] om. R τήν²] τῇ T (s. l. *correx. man. rec.*)

- γομήτραν· ὁ τὸ ὀλίγον συνήγαγεν δέκα κόρους· καὶ ἔσφαζαν καὶ ἔψυξαν ἑαυτοῖς ψυγμοὺς κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς. Τὰ κρέα ἔτι ἦν ἐν τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν πρὶν ἢ ἐκλιπεῖν, καὶ κύριος ἐθυμώθη εἰς τὸν λαόν, καὶ ἐπάταξεν κύριος ἐν τῷ λαῷ πληγὴν μεγάλην σφόδρα.
- 5 Καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου Μνήματα τῆς ἐπιθυμίας, ὅτι ἐκεῖ ἔθαψαν τὸν λαὸν τὸν ἐπιθυμητήν.

***Π²517 / T cap. A 41, 4**

Σχόλιον·

- 10 Οὐδαμῶς ἄδικος ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων πρὸς τὰς κακίας ἡμῶν καθ' ἡμῶν τὴν ὀργήν· εἰρημένου γὰρ τούτοις πρὸς τὸ ἅπληστον αὐτῶν μέχρι ὀλοκλήρου μηνὸς τὴν παροχὴν γίνεσθαι τῶν κρεῶν, οὔτε τῇ ὑπερβολῇ τοῦ θαύματος πρὸς εὐχαριστίαν ἐπαιδεύθησαν, οὔτε τῇ δυνάμει τοῦ πάντοτε εὐεργέτου τὸ ἐξῆς ἐπίστευσαν.

***Π²518 / T cap. A 41, 5**

Π²313 /
K cap. A 16, 1

- 15 Τῶν Παροιμιῶν·

Ἄδης καὶ ἀπώλεια οὐκ ἐμπίπλαται,
ὥσαύτως καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἀνθρώπων ἅπληστοι.

9 – 13 *Π²517 *Scholion in Num. 11, 18–20; 31–34* 16 – 17 *Π²518 *Prov. 27, 20^{1–2} (Wahl, Proverbien-Text, p. 133)*

8 – 13 *Π²517 T cap. A 41, 4 (41rA[25]26–41rB1); H^{III} cap. A 37, 4; R cap. A 41, 4
15 – 17 *Π²518 T cap. A 41, 5 (41rB[2]3–5); R cap. A 41, 5; *deest in H^{III}*

*Π²517 σχόλεον H^{III}, σχο T *Π²518 Τῶν] *om.* R

1 κόρους] βρόκους R καὶ ἔσφαζαν] *om.* T H^{III} 2 ψυγμοὺς] ψύγματα R
παρεμβολῆς] τραπέζης R 3 τοῖς] ταῖς H^{III} πρὶν T H^{III} ἐκλείπειν T H^{III} εἰς]
ἐπὶ R 4 κύριος – λαῷ] τὸν λαὸν R 12 εὐχαριστεῖαν T 16 ἄδης R ἐμπιπλάται
R

***II²519 / T cap. A 41, 6**

Τοῦ Σιράχ·

Πλεονέκτου ὀφθαλμὸς οὐκ ἐμπίπλῃται μερίδι.

***II²520 / T cap. A 41, 7**

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου·

5

Εἶπεν ὁ κύριος· Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου ἡυφώρησεν ἡ χώρα, καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, λέγων· Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; Καὶ εἶπεν· Τοῦτο ποιήσω· Καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας ποιήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενή-
ματά μου καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· Ψυχὴ, ἔχεις 10
πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· φάγε, πίε, εὐφραίνου. Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεός· Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἀπαιτοῦσιν τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τί νῦν ἔσται; Οὕτως ἔσται ὁ θησαυρί-
ζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.

3 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 7*.8. et 22.6./7. (ed. Ihm, p. 182 et 516)

3 *II²519 Sir. 14, 9¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 86) 6 – 14 *II²520 Luc. 12, 16–21

2 – 3 *II²519 T cap. A 41, 6 (41rB[5]6–7); H^{III} cap. A 37, 5; R cap. A 41, 6 5 – 14
*II²520 T cap. A 41, 7 (41rB[8]9–27); H^{III} cap. A 37, 6; R cap. A 41, 8

*II²519 Τοῦ] *om.* H^{III} R *II²520 (a) Τ λουκᾶν *cod.* (b) Τοῦ ἀγίου καὶ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ R (c) Λουκᾶς H^{III}

3 ἐμπιπλάται R 6 εὐφώρησεν R (= NT) 7 ἐλογίζετο R 9 ποιήσω] οἰκοδομήσω R (= NT) 11 φάγε] *praem.* ἀναπαύου R (= NT) 12 ἄφρων R ἀπαιτοῦσιν] *post* ψυχὴν σου *transpos.* R (= NT) 13 ἔσται²] *om.* R (= NT)

***Π²521 / T cap. A 41, 8**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ γ' τῆς νόμων ἀλληγορίας·

- Ὁ πάντα μετιῶν ἀθρόα δυσελπιστίαν καὶ ἀνελπιστίαν μετὰ πολ-
 λῆς ἀνοίας κτᾶται· δυσελπιστίαν μέν, εἰ νῦν μόνον, ἀλλὰ μὴ καὶ
 5 αὐθις νομίσει ὀμβρίσειν αὐτῷ τὰ ἀγαθὰ τὸν θεόν· ἀπιστίαν δέ, εἰ
 μὴ πεπίστευκεν καὶ νῦν καὶ αἰεὶ τὰς τοῦ θεοῦ χάριτας ἀφθόνως
 τοῖς ἀξίοις προσνέμεσθαι· ἄνους δέ, εἰ οἴεται τῶν συναχθέντων
 ἱκανὸς ἔσεσθαι φύλαξ, ἄκοντος θεοῦ.

3 – 8 *Π²521 PHILO IUDAEUS, *Legum allegoriae*, III, 164 (ed. Cohn, p. 148, 25 – 149, 5)

2 – 8 *Π²521 T cap. A 41, 8 (41rB[27–28]29–41vA6); H^{III} cap. A 37, 7; R cap. A 41, 12

*Π²521 (a) T H^{III} ἐκ – ἀλληγορίας] *om.* H^{III} ἀληγορίας T (b) Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ γ' τῆς ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀλληγορίας R

3 Ὁ] *om.* R 5 νομίση T H^{III} ὀμβρήσειν *ed.* τ' ἀγαθὰ H^{III} ἀπιστεῖαν T 8 θεοῦ] χριστοῦ T H^{III}

Τίτλος μβ' Περὶ ἀμαρτάνοντος καὶ σφάλλοντος, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐντρέπεσθαι καὶ μὴ ἀντιρρημονεῖν τῷ ἐλέγχοντι.

***II²522 / T cap. A 42, 1**

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Εἶπεν ὁ θεὸς τῷ Κάϊν· Ὑμάρτες, ἡσύχασον.

5

***II²523 / T cap. A 42, 2**

Βασιλειῶν β'·

Εἶπεν Νάθαν πρὸς Δαυῖδ· Τί ἐφαύλισας τὸν λόγον κυρίου, τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ; Τὸν Οὐρίαν τὸν Χετ-
ταῖον ἐπάταξας ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἔλαβες σε- 10
αὐτῷ εἰς γυναῖκα· καὶ νῦν οὐκ ἀποστήσεται ῥομφαία ἐκ τοῦ οἴκου
σου ἕως αἰῶνος. Καὶ εἶπεν Δαυῖδ τῷ Νάθαν· Ὑμάρτηκα τῷ κυρίῳ.
Καὶ εἶπεν Νάθαν πρὸς Δαυῖδ· Καὶ παρεβίβασεν κύριος τὸ ἀμάρ-
τημά σου· οὐ μὴ ἀποθάνῃς.

5 *II²522 Gen. 4, 6–7 **8 *II²523** Εἶπεν – Δαυῖδ] II Reg. 12, 7 (Wahl, 2 *Samuel-Text*, p. 83–84) **8 – 12** Τί – αἰῶνος] Ibid. 12, 9–10 (Wahl, p. 84) **12 – 14** Καὶ – ἀποθάνῃς] Ibid. 12, 13 (Wahl, p. 85)

1 – 2 Titlos T^{txt} (41vA7–11) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) **4 – 5**
***II²522** T cap. A 42, 1 (41vA[12]13–14); H^{III} cap. A 38, 1; R cap. A 42, 1 **7 – 14**
***II²523** T cap. A 42, 2 (41vA[14]15–25); H^{III} cap. A 38, 2; R cap. A 42, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} μβ'] λη' H^{III} txt A^{III} txt, *non liquet in* A^{III} pin (λη' *secund. ser.*) **2** ἐντρέπεσθαι] ἐκτρέπεσθαι A^{III} pin ἀντιρρημονεῖν] ἀντιρρημονεῖν H^{III} txt
A^{III} R^{pin} p. c. ut videtur

***II²522** Ἀπὸ τῆς] *om.* R

9 αὐτοῦ] κυρίου R **10 – 11** ῥομφαία – ἀποστήσεται] *om.* T **10** αὐτῷ R **13**
ναθαν T

***Π²524 / T cap. A 42, 3**

<***>

Ὑπὲρ τοῦ λόγου ὡς κατενύγη Ἀχαάβ ἀπὸ προσώπου κυρίου, καὶ ἐπορεύετο κλαίων, καὶ διέρρηξεν τὸν χιτῶνα αὐτοῦ, καὶ ἐξώσατο
 5 σάκκον ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἐνήστευσεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἐπάτα-
 ξεν τὸν Ναβουθὲ τὸν Ἰσραηλίτην, καὶ ἐπορεύετο κεκυφώς. Καὶ ἐ-
 γένετο ῥῆμα κυρίου ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ Ἡλιοῦ περὶ Ἀχαάβ, καὶ
 εἶπεν κύριος· Ἐώρακας πῶς κατενύγη Ἀχαάβ ἀπὸ προσώπου μου;
 10 Οὐκ ἐπάξω τὴν κακίαν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέ-
 ραις τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐπάξω τὴν κακίαν.

***Π²525 / T cap. A 42, 4**

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

Εἰ ἥμαρτον ἀκουσίως, οὐκ ἔκρυπτον τὴν ἁμαρτίαν μου·
 οὐ γὰρ διετράπην πολυοχλίαν πλήθους, τοῦ μὴ ἐξαγορεῦσαι
 15 [ἐνώπιον αὐτῶν.

***Π²526 / T cap. A 42, 5**

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

Μὴ λάβῃς πρόσωπον κατὰ τῆς ψυχῆς σου,
 καὶ μὴ ἐντραπῆς εἰς πτῶσιν σου.
 20 Μὴ αἰσχυνηθῇς ὁμολογῆσαι ἐφ' ἁμαρτίαις σου.

3 – 10 *Π²524 III Reg. 20, 27–29 (Wahl, 3 *Könige-Text*, p. 115–116) 13 – 15
 *Π²525 Iob 31, 33–34¹ 18 – 19 *Π²526 Μὴ – σου] Sir. 4, 22¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 55) 20 Μὴ – σου] Ibid. 4, 26¹ (Wahl, p. 55)

2 – 10 *Π²524 T cap. A 42, 3 (41vA[26 *fenestra*]27–41vB9); *deest* in H^{III} R 12 – 15
 *Π²525 T cap. A 42, 4 (41vB[10]11–15); H^{III} cap. A 38, 3; R cap. A 42, 3
 17 – 280, 8 *Π²526 T cap. A 42, 5 (41vB[16]17–31); H^{III} cap. A 38, 4; R cap. A 42, 4

*Π²524 s. a. T *Π²525 ἰώβ T Ἀπὸ τοῦ] *om.* R *Π²526 Ἀπὸ τοῦ] *om.* R

6 ἰσραηλίτην T 7 Ἡλιοῦ] *scripsi*, ἡλιοῦ T

Μὴ εἴπῃς· Ἡμαρτον, καὶ τί μοι ἐγένετο;
 Ὁ γὰρ κύριος ἐστὶν μακρόθυμος.
 Περὶ ἐξιλασμοῦ μὴ ἄφοβος γίνου
 προσθεῖναι ἁμαρτίας ἐφ’ ἁμαρτίαις,
 καὶ μὴ εἴπῃς· Ὁ οἰκτιρμὸς αὐτοῦ πολὺς,
 τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μου ἐξιλάσεται·
 ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ’ αὐτῶ,
 καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς καταπαύσει ὁ θυμὸς αὐτοῦ.

5

***II²527 / T cap. A 42, 6**

Τοῦ αὐτοῦ·

10

Περὶ τῆς ἀπαιδευσίας σου ἐντράπηθι.

***II²528 / T cap. A 42, 7**

Τοῦ αὐτοῦ·

Τέκνον, ἥμαρτες· ἡσύχασον,
 καὶ περὶ τῶν προτέρων σου δεήθητι.

15

1 – 8 Μὴ – αὐτοῦ] Sir. 5, 4¹–6⁴ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 57) **11** *II²527 Sir. 4, 25²
 (Wahl, *Sirach-Text*, p. 55) **14 – 15** *II²528 Sir. 21, 1¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 103)

10 – 11 *II²527 T cap. A 42, 6 (41vB[31]32–33); H^{III} cap. A 38, 5; *deest in R*
13 – 15 *II²528 T cap. A 42, 7 (41vB[33]34–42rA2); H^{III} cap. A 38, 6; *deest in R*

*II²527 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²528 (a) T (b) s. a. H^{III}

2 κύριος ἔστι T H^{III} **2 – 3** μακρόθυμος – μὴ] μακρόθυμος περὶ ἐξιλασμοῦ· μὴ T
 H^{III} **4** προσθεῖναι T H^{III} ἁμαρτίας ἐφ’] *om.* T H^{III} **14** ἡσύχασον] *sic* T H^{III}
 (= Gen. 4, 7 [cf. *II²522 / T cap. A 42, 1]), μὴ προσθεῖς ἔτι LXX

***Π²529 / T cap. A 42, 8**

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

- Τὸ μὴ ἀμαρτάνειν μηδὲν τοπαράπαν, μέγιστον ἀγαθόν· τὸ δὲ ἀμαρτάνοντα ἐντραπήναι, συγγενὲς ἐκείνου, νεώτερον, ὥς ἂν τις
 5 εἴποι, παρὰ πρεσβύτερον. Εἰσὶ γὰρ οἱ ἐπὶ τοῖς ἀμαρτανομένοις ὡς ἐπὶ κατορθώμασιν ἀγαλλόμενοι, δυσίατον μᾶλλον δὲ ἀνίατον νόσον ἔχοντες.

***Π²530 / T cap. A 42, 9**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ τῶν μετονομαζομένων·

- 10 Τὸ ἐκτραγωδεῖν καὶ ἐπικομπάζειν τὰ κακὰ διπλοῦν ἀμάρτημα.

3 – 7 *Π²529 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, I. 65 (ed. Petit, p. 63–64)
 10 *Π²530 PHILO IUDAEUS, *De mutatione nominum*, 196 (ed. Wendland, p. 190, 7–8)

2 – 7 *Π²529 T cap. A 42, 8 (42rA[2–3]4–13); H^{III} cap. A 38, 7; R cap. A 42, 5
 9 – 10 *Π²530 T cap. A 42, 9 (42rA[14–15]16–18); H^{III} cap. A 38, 8; R cap. A 42, 6

*Π²529 ἐκ – ζητημάτων] *om.* H^{III} ζητουμένων R *Π²530 (a) T R ἐκ – μετονομαζομένων] *om.* R (b) *s. a.* H^{III}

5 οἱ] οἱ *correx.* Petit 6 – 7 νόσον] ὅσον T H^{III} 7 ἔχοντες] ἔχουσιν *correx.* Petit
 10 ἐπικομπάζειν] ἐπικωμάζειν R

Τίτλος μγ' Περὶ ἀστρολόγων.

*Π²531 / T cap. A 43, 1

Ἡσαΐου προφήτου·

Ποῦ εἰσιν οἱ γραμματικοί; Ποῦ εἰσιν οἱ συμβουλευόντες; Ποῦ ἐ-
στιν ὁ ἀριθμῶν τοὺς συστρεφομένους; Λαὸς πεφauλισμένος, καὶ 5
οὐκ ἔστιν τῷ ἀκούοντι σύνεσις. Ἀναστήτωσαν καὶ σωσάτωσάν σε
οἱ ἀστρολόγοι τοῦ οὐρανοῦ, οἱ ὀρῶντες τοὺς ἀστέρας, καὶ ἀναγ-
γειλάτωσάν σοι τί μέλλει ἐπὶ σὲ ἔρχεσθαι. Ἰδοὺ πάντες ὡς φρύ-
γανα ἐπὶ πυρὶ κατακαήσονται, καὶ οὐ μὴ ἐξέλωνται τὰς ψυχὰς
αὐτῶν. 10

*Π²532 / T cap. A 43, 2

Τοῦ θεολόγου Γρηγορίου, ἐκ τοῦ περὶ φιλοπτωχίας·

Εἰ τινὰ δεῖ καὶ εἰκόνα λαβεῖν τοῦ ἡμετέρου πάθους, οὐ πόρρω τῶν
ναυτιῶντων ἐσμέν καὶ ἱλιγγιώντων, οἱ στρέφεσθαι τὸ πᾶν δοκοῦ-
σιν, αὐτοὶ στρεφόμενοι. Οὕτω καὶ οἱ πρὸς τὰ ἀνέφικτα ἐπεκτεινό- 15
μενοι οὐκ ἀνέχονται σοφώτερον αὐτῶν εἶναι τὸν θεόν, ἢ πρὸς τι

4 – 6 *Π²531 Ποῦ¹ – σύνεσις] Is. 33, 18–19 (quibusdam omissis; Wahl, *Propheten-
zitate*, p. 375) 6 – 10 Ἀναστήτωσαν – αὐτῶν] Ibid. 47, 13–14 (Wahl, p. 413–414)
13 – 283, 1 *Π²532 Εἰ – ἱλιγγιάσωσιν] GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De pauperum
amore* (Orat. 14), 32 (PG 35, 900, 37–42)

1 Titlos T^{txt} (42rA19–20) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 3 – 10 *Π²531
T cap. A 43, 1 (42rA[21]22–34); H^{III} cap. A 39, 1; R cap. A 43, 1 12 – 284, 10
*Π²532 T cap. A 43, 2 (42rB[1–2]3–42vB21); H^{III} cap. A 39, 2; R cap. A 43, 2

1 Τίτλος] om. A^{III} pin R^{pin} μγ'] λθ' H^{III} txt A^{III} txt, λ' *propt. mg. resect.* A^{III} pin (λθ'
secund. ser.)

*Π²531 προφήτου] om. H^{III} R *Π²532 Γρηγορίου – φιλοπτωχίας] om. H^{III} Γρηγο-
ρίου] om. R φιλοπτωχείας R

4 Ποῦ εἰσιν¹] ποῦ εἰσιν H^{III} R Ποῦ εἰσιν²] ποῦ εἰσιν H^{III} R 4 – 5 Ποῦ ἔστιν] ποῦ
ἔστιν R 7 – 8 ἀναγγελάτωσάν σου H^{III} 9 ἐξέλονται T H^{III} 13 εἴ τινα R 16
σοφώτερον H^{III} αὐτὸν H^{III}

- τῶν συμβαινόντων ἰλιγγιάσωσιν. Ὡς τῆς ἀπαιδευσίας. Ἐπὶ τὸ ἔτοιμον τρέπονται, καὶ ἀλογίαν τοῦ παντὸς καταψεύδονται, αὐτοὶ τὸν λόγον οὐκ ἐπιστάμενοι· καὶ εἰσὶ δι’ ἀπαιδευσίαν σοφοί, ἢ διὰ σοφίαν, ἢ οὕτως εἶπω, τὴν περιττὴν ἄσοφοι καὶ ἀσύνητοι. Ἐν-
 5 τεῦθεν οἱ μὲν τύχην καὶ τὸ αὐτόματον ἐδογματίσαν, ὄντως αὐτόματα καὶ ὥς ἔτυχεν ἀναπλασθέντα ἐπινοήματα, οἱ δὲ ἀστέρων τινῶν δυναστείαν ἄλυτον τε καὶ ἄλογον, πλεκόντων ὥς ἂν βούλωνται τὰ ἡμέτερα, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὸ τὸ πλέκειν συνηναγασμένων, καὶ πλανητῶν δὴ τινῶν καὶ ἀπλανῶν συνόδους καὶ ὑπο-
 10 χωρήσεις, καὶ κυρίαν τοῦ παντὸς κίνησιν. Οἱ δὲ ὅτι ἂν ἕκαστος ἐφαντάσθησαν, τῷ ταλαιπώρῳ γένει τῶν ἀνθρώπων φέροντες ἐπεισήγαγον, ὅσον αὐτοῖς τὸ τῆς προνοίας ἀνέφικτόν τε καὶ ἀθεώρητον εἰς διαφόρους δόξας καὶ προσηγορίας καταμερίσαντες. Εἰσὶ δὲ οἱ καὶ πενίαν πολλὴν τῆς προνοίας κατέγνωσαν, τὰ μὲν
 15 ὑπὲρ ἡμᾶς ταύτῃ διοικεῖσθαι νομίσαντες, ἄχρι δὲ ἡμῶν, καὶ μάλιστα ταύτης δεομένων, κατάγειν αὐτὴν ἀποκνήσαντες, ὥσπερ δεδαικότες μὴ τῷ πλείονας εὐεργετεῖσθαι ἀγαθότερον ἀποφαίνωσι τὸν εὐεργετήν, ἢ ἀποκάμνοι αὐτοῖς ὁ θεός, εὖ ποιῶν πλείονας. Ἀλλ’ οὗτοι μὲν, ὅπερ εἶπον, ἐρρίφθωσαν, ἐπεὶ καὶ καλῶς αὐτοῦς
 20 προλαβὼν ὁ λόγος ἡμύνατο. Ἐματαιώθη γὰρ φησιν, ἢ ἀσύνητος αὐτῶν καρδία· φάσκοντες εἶναι σοφοί, ἐμωράνθησαν, καὶ ἡλλάξαντο τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ, μύθοις τισὶν καὶ σκιαῖς τὴν διὰ πάντων πρόνοιαν καθυβρίσαντες. Ἡμεῖς δὲ μήτε αὐτοὶ ταῦτα τερατευώμεθα, εἴπερ τι μέλει τοῦ λόγου λογικοῖς οὖσιν ἡμῖν καὶ
 25 λόγου θεραπευταῖς, μήτε τοὺς οἰομένους ἀποδεχόμεθα, κἂν εὐ-

20 – 22 Rom. 1, 21–23

1 – 284, 10 Ὡς – ἐπαναχθήσεσθαι] IBID., 32–33 (PG 35, 901, 6 – 904, 5)

1 συμβαινόντων] ὄντων R Ὡς] ὦ T H^{III}, ἕως R (*ubi nulla interpunctio inter* ἀπαιδευσίας *et* Ἐπὶ) 2 αὐτὸν T H^{III} 3 – 4 ἢ – ἄσοφοι] *om.* H^{III} 6 καὶ – ἔτυχεν] *iterav. R, sed exprunx.* 6 – 7 ἀστέρων – δυναστείαν] ἀστέρων τινὰ δυναστείαν *ed.* 8 – 9 συνηναγασμένον R, συνηνεγασμένων T H^{III} 9 δὴ] δὲ T H^{III} συνόδους] *praem.* καὶ T H^{III} 10 κυρίαν H^{III} 12 ἐπέισαγον T H^{III} ἀνέφικτόν τε] ἐφικτόν T H^{III} 15 νομίζοντες R καὶ] τῶν R 16 ἀποκνήσαντες] ἀποκινήσαντες R 16 – 17 ὥσπερ δεδαικότες] *om.* H^{III} 17 τῷ] τὸ T H^{III} ἀγαθότερον T H^{III} 18 εὐεργετήν R 19 εἶπον] ἔφην T H^{III} αὐτοῦς] *om.* R 20 προλαβὼν] *post* ὁ λόγος *transpos.* T H^{III} ἡμύνατο] ἐλυμήνατο H^{III} Ἐματαιώθη – φησιν] ἐματαιώθη γὰρ φησὶν R, ἐματαιώθησαν φησὶν H^{III} 22 μύθους H^{III} καὶ σκιαῖς] σεσοφισμένοις R 23 ταῦτα] *iterav.* R 24 τερατευόμεθα T H^{III} μέλει] *scripsi (cum A^{III})*, μέλλει T H^{III} R λόγου – καὶ] *om.* T H^{III} 25 ἀποδεχόμεθα T H^{III}

δρομῶσι τὴν γλῶτταν ἐν τοῖς ἀτόποις λόγοις καὶ δόγμασι, καὶ τῷ
 καινῷ τέρπωσιν, ἀλλὰ καὶ θεὸν εἶναι τὸν πάντων ποιητὴν καὶ
 δημιουργὸν πιστεύσωμεν. Πῶς γὰρ ἂν ὑπέστη τὸ πᾶν, μὴ τινος
 οὐσιώσαντός τε καὶ συναρμόσαντος; Καὶ πρόνοιαν συνεισάγομεν
 τὴν τοῦδε τοῦ παντός συνεκτικὴν τε καὶ συνδετικὴν, ἐπεὶ καὶ 5
 προνοητὴν εἶναι τούτων, ὧν καὶ ποιητὴν εἶναι ἀναγκαῖον, εἰ μὴ
 μέλλοι τὸ πᾶν τῷ αὐτομάτῳ φερόμενον, ὥσπερ ὑπὸ λαίλαπος
 ναῦς, αὐτίκα λυθήσεσθαι τε καὶ διασπασθήσεσθαι διὰ τὴν ἀταξίαν
 τῆς ὕλης, καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν σύγχυσίν τε καὶ ἀκοσμίαν ἐπανα-
 χθήσεσθαι. 10

*II²533 / T cap. A 43, 3

Φίλωνος, ἐκ τοῦ τίς ὁ τῶν θείων κληρονόμος·

Τὸ μὲν πάλαι δωρηθὲν τῷ Ἀβραάμ, ἔξοδος ἦν ἀπὸ τῆς Χαλδαϊκῆς
 μετεωρολογίας, ἥτις ἀνεδίδασκεν οὐ θεοῦ ἔργον, ἀλλὰ θεὸν ὑπο-
 λαμβάνειν τὸν κόσμον εἶναι, καὶ τό τε εὖ καὶ τὸ χεῖρον ἅπασιν τοῖς 15
 οὔσι φοραῖς καὶ τεταγμέναις περιόδοις ἀστέρων ἀριθμεῖσθαι, καὶ
 ἐνθὲνδε τὴν ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ γένεσιν ἡρτῆσθαι – ταῦτα δ' ἡ τῶν
 κατ' οὐρανὸν ὁμαλὴ καὶ τεταγμένη κίνησις τοὺς εὐχερεστέρους
 ἀνέπεισε τερατεύεσθαι· καὶ γὰρ τὸ Χαλδαίων ὄνομα μεταληφθὲν
 ὁμαλότητι παρωνυμεῖ –, τὸ δὲ νέον ἀγαθὸν κληρονομήσαι σο- 20
 φίαν, τὴν ἄδεκτον μὲν αἰσθήσει, νῶ δὲ εἰλικρινεστάτῳ καταλαμ-
 βανομένην, δι' ἧς ἀποικίων ἡ ἀρίστη βεβαιούται, μετανισταμένης

13 – 285, 6 *II²533 Τὸ – χρησμοί] PHILO IUDAEUS, *Quis rerum divinarum heres sit*, 97–99 (ed. Wendland, p. 22, 15 – 23, 8)

12 – 285, 9 *II²533 T cap. A 43, 3 (42vB[22–23]24–43rA32); H^{III} cap. A 39, 3; R cap. A 43, 3

*II²533 ἐκ – κληρονόμος] *om.* H^{III}

2 καινῶν H^{III} τὸν] τῶν T 4 Καὶ] *om.* H^{III} συνεισάγομεν] *sic* R^{p. c.} ut videtur, -ωμεν R^{a. c.}, εισάγομεν (-αγ- T) T H^{III} 6 τοῦτον T R^{a. c.} ὧν] ὃν T H^{III} 7 λέλα- πος T H^{III} 8 λυθήσεσθαι τε] καταλυθήσεσθαι T H^{III} 9 ἀκοσμίαν] ἀταξίαν R 13 πάλαι] πάλιν T H^{III} ἀβραάμ H^{III} R 14 – 15 ἀπολαμβάνειν H^{III} 16 τεταγμένοις R ἄστρον R 17 ἐνθὲνδε] ἐνθεν δὴ T H^{III} δ' ἡ] *correx.* Wendland, δὴ T H^{III} R 19 ἀνέπεισε T, ἀνέπησε H^{III} a. c. χαλδαῖον R 20 τὸ] τῷ R^{a. c.} 21 ἄδεκτον] ἀδίδα- κτον T H^{III} (*cf. ed., app. crit.*) 22 ἀποικίων T H^{III}

τῆς ψυχῆς ἀπὸ ἀστρονομίας ἐπὶ φυσιολογίαν, καὶ ἀπὸ ἀβεβαίου
 εἰκασίας ἐπὶ πάγιον κατάληψιν, καὶ κυρίως εἰπεῖν, ἀπὸ τοῦ γεγο-
 νότος πρὸς τὸ ἀγέννητον, ἀπὸ κόσμου πρὸς τὸν ποιητὴν καὶ κύ-
 ριον αὐτοῦ. Τοὺς μὲν γὰρ τὰς γνώμας Χαλδαῖζοντας οὐρανῷ πε-
 5 πιστευκέναι, τὸν <δ> ἐνθένδε μεταναστάντα τῷ ἐπόχῳ τοῦ οὐ-
 ρανοῦ καὶ ἡνιόχῳ τοῦ παντὸς κόσμου θεῷ, φασὶν οἱ χρησμοί.
 Ἄλλ’ οὐκ ἐξαρκεῖ χρηστὰ ἐλπίζειν καὶ θαυμάσια ἡλίκᾳ προσδοκῇ-
 σαι τῷ σοφίας ἐραστῇ διὰ τῶν θεσπισθέντων, ἀλλ’ εἰ μὴ καὶ τρό-
 πον γνώσεται, καθ’ ὃν ἐφίξεται τῆς τοῦ κλήρου διαδοχῆς.

7 – 9 Ἄλλ’ – διαδοχῆς] IBID., 100 (p. 23, 11–13)

1 βεβαίου T H^{III} (cf. ed., app. crit.) 3 ἀγέννητον R 4 αὐτῆς R 5 δ’] *supplevi*
 (ed.), om. T H^{III} R 7 χρηστὰ] χρίσμα R^{a.c.}, χρίσμα R^{p.c.} θαυμάσια ἡλίκᾳ] *correxī*
 (ed.), θαυμάσια ἡλικία T H^{III}, θαυμασία ἡλικία R 9 ἐφίξεται] *correxī* (ed.), ἐφέξεται
 T H^{III} R (cf. ed., app. crit.)

Στοιχείον Β

Τίτλος α' Περὶ βασιλέως, ὅτι ἀλυσιτελὲς τὸ ἐξιέναι βασιλέα εἰς πόλεμον, καὶ βέλτιον διὰ μισθοφόρων ἢ δώρων τοὺς πολέμι-
ους ἀμύνεσθαι καὶ οὐ δι' ἑαυτοῦ.

*Π²534 / T cap. B 1, 1

5

Βασιλειῶν β'.

Εἶπεν Δαυῖδ πρὸς τὸν λαόν· Ἐξελθὼν ἐξελεύσομαι καὶ γε εἰς τὸν πόλεμον. Καὶ εἶπαν· Οὐκ ἐξελεύσῃ, ὅτι ἐὰν φυγῇ φύγωμεν, οὐ θή-
σουσιν ἐφ' ἡμᾶς καρδίαν, καὶ ἐὰν ἀποθάνωμεν τὸ ἥμισυ ἡμῶν, οὐ
θήσουσιν ἐφ' ἡμᾶς καρδίαν, ὅτι σὺ ὡς ἡμεῖς δέκα χιλιάδες. Καὶ 10
νῦν ἀγαθὸν ὅτι ἔσῃ ἡμῖν ἐν τῇ πόλει εἰς βοηθόν. Καὶ εἶπεν πρὸς
αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς· Ὁ ἐὰν ἀρέσῃ ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, ποιήσω.

*Π²535 / T cap. B 1, 2

Ἐκ τῆς αὐτῆς.

Ἐγένετο ἔτι πόλεμος τοῖς ἀλλοφύλοις μετὰ Ἰσραὴλ, καὶ κατέβη 15
Δαυῖδ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμησαν μετὰ τῶν

7 – 12 *Π²534 II Reg. 18, 2–4 (Wahl, 2 *Samuel-Text*, p. 93–94)

15 – 287, 7

*Π²535 *Versio* T H^{III} II Reg. 21, 15–17 (Wahl, 2 *Samuel-Text*, p. 97)

1 **Stoicheion** T^{txt} (90vB mg. sup.) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 2 – 4
Titlos T^{txt} (90vB1–7) H^{III} txt A^{III} R (cf. *etiam* II suppl. / PML^b cap. B 1^M titlos); *deest*
in T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 6 – 12 *Π²534 T cap. B 1, 1 (90vB[8]9–21); H^{III} cap. B 1, 1; R
cap. B 1, 1 14 – 287, 15 *Π²535 T cap. B 1, 2 (90vB[21]22–91rA9); H^{III} cap. B 1, 2;
R cap. B 1, 2

1 B] βῆτα T R^{txt}, βῆτα τοῦ γ' βῖβλιου H^{III} txt A^{III} txt, β' τοῦ γ' βῖβλιου κεφάλαια τοῦ
γ' βῖβλιου A^{III} pin 3 μισθοφόρων H^{III} txt A^{III} pin 4 ἀμύνασθαι T^{txt} H^{III} txt A^{III} pin,
ἀμείβεσθαι R^{pin} καὶ] *om.* R

*Π²535 (a) R (b) Τῶν αὐτῶν T H^{III}

9 οὐ] *praem.* αὐτοῖ R 10 ὅτι – χιλιάδες] *om.* R 15 – 287, 7 Ἐγένετο – Ἰσραὴλ]
Versio T H^{III} 16 μετ' αὐτοῦ] *om.* H^{III}

ἀλλοφύλων, καὶ ἐξελύθη Δαυῖδ. Καὶ Ἰεσβί, ὃς ἦν ἐν τοῖς ἐγγόνοις τοῦ Ῥαφαεῖν, καὶ ὁ σταθμὸς τοῦ δόρατος αὐτοῦ τριακοσίων σίκλων ὀλκῇ χαλκοῦ, καὶ αὐτὸς περιεζωσμένος κορύνην, καὶ διενοεῖτο πατάξαι τὸν Δαυῖδ. Καὶ ἐβοήθησεν αὐτῷ Ἀβεσσά, υἱὸς Σαρουΐας, καὶ ἐπάταξεν τὸν ἀλλόφυλον καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. Τότε ὤμοσαν οἱ ἄνδρες Δαυῖδ, λέγοντες· Οὐκ ἐξελεύσῃ ἔτι μεθ' ἡμῶν εἰς πόλεμον, καὶ οὐ μὴ σβέσῃς τὸν λύχνον τοῦ Ἰσραήλ.

Ἐγένετο ἔτι πόλεμος τοῖς ἀλλοφύλοις πρὸς Ἰσραήλ, καὶ κατέβη Δαυῖδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμησαν τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐξελύθη Δαυῖδ. Καὶ Σαδὸχ ὁ υἱὸς Ἰωᾶς, ὃς ἦν ἐκ τῶν ἀπογόνων τῶν γιγάντων, καὶ ὁ σταθμὸς τοῦ δόρατος αὐτοῦ τριακοσίων σίκλων ὀλκῇ χαλκοῦ, καὶ οὗτος διεζωσμένος παρὰ ζώνην, καὶ διενοεῖτο τοῦ πατάξαι τὸν Δαυῖδ. Καὶ ἔδωκε τὸν Δαυῖδ Ἀβεσσά, υἱὸς <Σ>αρουΐα, καὶ ἐπάταξε τὸν ἀλλόφυλον καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. Τότε ὤμοσαν οἱ ἄνδρες Δαυῖδ, λέγοντες· Οὐκ ἐξελεύσῃ ἔτι μεθ' ἡμῶν εἰς πόλεμον, καὶ οὐ μὴ σβέσῃς τὸν λύχνον τοῦ Ἰσραήλ.

*II²536 / T cap. B 1, 3

Βασιλειῶν δ'.

Ἀπέστειλεν Ἀχαζ ἀγγέλους πρὸς Θαλγαθφανάσαρ βασιλέα Ἀσσυρίων, λέγων· Δοῦλός σου καὶ υἱός σου ἐγώ· ἀνάβηθι καὶ σῶσον με ἐκ χειρὸς Συρίας καὶ ἐκ χειρὸς βασιλέως Ἰσραήλ, τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμέ. Καὶ ἔλαβεν Ἀχαζ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον τὸ εὑρεθὲν ἐν θησαυροῖς οἴκου κυρίου καὶ ἐν οἴκοις τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπέστειλεν τῷ βασιλεῖ Ἀσσυρίων δῶρα. Καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ

8 – 15 *II²535 *Versio* R II Reg. 21, 15–17 (textus Antiochenus; ed. Fernández Marcos/Busto Saiz, I, p. 155) 18 – 288, 2 *II²536 *Versio* T H^{III} IV Reg. 16, 7–9 (Wahl, 4 *Könige-Text*, p. 134–135)

17 – 288, 9 *II²536 T cap. B 1, 3 (91rA[10]11–28); H^{III} cap. B 1, 3; R cap. B 1, 3

*II²536 δ' γ' T H^{III}

1 ἰεσβί T 3 ὀλκῇ] *sic spir. et acc.* T H^{III} 4 ἀβεσσά H^{III} 8 – 15 Ἐγένετο – Ἰσραήλ] *Versio* R 11 ὀλκῇ] *sic spir. et acc.* R 13 Σαρουΐα] *scripsi* (ed.), ἀρουΐα R 15 λύχλον R 18 – 288, 2 Ἀπέστειλεν – ἐθανάτωσεν] *Versio* T H^{III} 18 θαλγαθφανάσαρ T 18 – 19 Ἀσσυρίων] *praem.* ἐξ T, *sed eras. ut videtur* 23 αὐτόν H^{III}

βασιλεὺς Ἀσσυρίων, καὶ ἀνέβη εἰς Δαμασκόν, καὶ συνέλαβεν αὐ-
τήν, καὶ ἀπώκισεν αὐτήν, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς ἐθανάτωσεν.

Ἀπέστειλεν Ἀχαζ ἀγγέλους πρὸς Θεγλαθφαλαρ βασιλέα Ἀσσυρίων, λέ-
γων· Δοῦλος σου καὶ υἱός σου ἐγώ· ἀνάβηθι καὶ ῥύσαι με ἐκ <***> χειρὸς βασιλέως Ἰσραήλ, ὅτι ἐπανεστησάν μοι. Καὶ ἔλαβεν Ἀχαζ τὸ ἀργύριον καὶ 5
τὸ χρυσίον τὸ εὖρεθὲν ἐν θησαυροῖς οἴκου κυρίου καὶ ἐν οἴκοις βασιλέων,
καὶ ἀπέστειλεν τῷ βασιλεῖ Ἀσσυρίων δῶρα. Καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς
Ἀσσυρίων, καὶ ἀνέβη βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐπὶ Δαμασκόν, καὶ συνέλαβεν αὐ-
τήν, καὶ ἀπώκισεν τὴν πόλιν, καὶ τὸν Ῥαασσὼν ἐθανάτωσεν.

*II²537 / T cap. B 1, 4

10

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Τῷ τεσσαρεσκαίδεκάτῳ ἔτει τοῦ βασιλέως Ἐzekίου ἀνέβη Σενα-
χηρεῖμ, βασιλεὺς Ἀσσυρίων, ἐπὶ τὰς πόλεις Ἰούδα τὰς ὀχυράς, καὶ
συνέλαβεν αὐτάς. Καὶ ἀπέστειλεν Ἐzekίας, βασιλεὺς Ἰούδα, ἀγγέ- 15
λους πρὸς βασιλέα Ἀσσυρίων εἰς Χεῖς, λέγων· Ἠμάρτηκα, ἀπο-
στράφηθι ἀπ' ἐμοῦ· ὃ ἐὰν ἐπιθῇς ἐπ' ἐμέ, βαστάσω. Καὶ ἐπέθηκεν
ὁ βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐπὶ Ἐzekίαν τριακόσια τάλαντα ἀργυρίου
καὶ τριάκοντα τάλαντα χρυσοῦ, καὶ ἔδωκεν Ἐzekίας.

Τῷ τεσσαρεσκαίδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἐzekίου ἀνέβη Σεναχηρεῖμ, βα-
σιλεὺς Ἀσσυρίων, ἐπὶ τὰς πόλεις Ἰούδα τὰς ὀχυράς, καὶ συνέλαβεν αὐτάς. 20
Καὶ ἀπέστειλεν Ἐzekίας, βασιλεὺς Ἰούδα, ἀγγέλους πρὸς τὸν βασιλέα τῶν
Ἀσσυρίων εἰς Λάχεις, λέγων· Ἠμάρτηκα, ἀποστράφηθι ἀπ' ἐμοῦ· καὶ ὅσα ἂν

3 – 9 *II²536 *Versio* R IV Reg. 16, 7–9 (textus Antiochenus; ed. Fernández Marcos/Busto Saiz, II, p. 129–130) 12 – 18 *II²537 *Versio* T H^{III} IV Reg. 18, 13–15 (Wahl, 4 *Könige-Text*, p. 135–136) 19 – 289, 4 *II²537 *Versio* R IV Reg. 18, 13–15 (textus Antiochenus; ed. Fernández Marcos/Busto Saiz, II, p. 137)

11 – 289, 4 *II²537 T cap. B 1, 4 (91rA[29]30–91rB11); H^{III} cap. B 1, 4; R cap. B 1, 4

*II²537 (a) R (b) Τῶν αὐτῶν T H^{III}

3 – 9 Ἀπέστειλεν – ἐθανάτωσεν] *Versio* R 3 θεγλαθ φαλαρ R 4 ῥύσαι με R^{a.c.} post ἐκ quaedam excidisse videntur (χειρὸς βασιλέως Συρίας καὶ ed.) 12 – 18 Τῷ – Ἐzekίας] *Versio* T H^{III} 12 Τῷ] om. H^{III} τεσσαρεσκαίδεκάτῳ T ἐzekίου T 12 – 13 σεναχηρεῖμ T H^{III} 13 ἰούδα T 14 ἰούδα T 15 ασσυρίων T Χεῖς] sic T H^{III} R 19 – 289, 4 Τῷ – βασιλέως] *Versio* R 19 σεναχηρεῖμ R

ἐπιθῆς ἐπ' ἐμέ, βαστάσω. Καὶ ἐπέβαλε βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐπὶ Ἐζεκίαν, βασιλέα Ἰούδα, τριακόσια τάλαντα ἀργυρίου καὶ τριακόσια τάλαντα χρυσοῦ, καὶ ἔδωκεν Ἐζεκίας πᾶν τὸ ἀργύριον, ὃ εὔρεν ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ ἐν θησαυροῖς οἴκου τοῦ βασιλέως.

5

***II²538 / T cap. B 1, 5**

Τῆς αὐτῆς·

Ἐν ταῖς ἡμέραις Μαναεὶμ ἀνέβη Φουά, βασιλεὺς Ἀσσυρίων, ἐπὶ τὴν γῆν Ἰσραήλ· καὶ ἔδωκεν Μαναεὶμ τῷ Φουά χίλια τάλαντα ἀργυρίου, εἶναι τὴν χεῖρα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. Καὶ ἐξήνεγκεν Μαναεὶμ
10 τὸ ἀργύριον ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ, ἐπὶ πάντα δυνατὸν ἐν ἰσχύϊ, δοῦναι τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀσσυρίων πεντήκοντα σίκλους ἀργυρίου τῷ ἀνδρὶ τῷ ἐνί· καὶ ἐπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς Ἀσσυρίων, καὶ οὐκ ἔστη ἔτι ἐν τῇ γῇ.

***II²539 / T cap. B 1, 6**

15 Παραλειπομένων β'·

Ἀνέβη Φαραὼ Νεχαώ, βασιλεὺς Αἰγύπτου, ἐπὶ τὸν ποταμὸν Εὐφράτην, καὶ ἐπορεύθη βασιλεὺς Ἰωσίας εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ. Καὶ ἀπέστειλεν Φαραὼ Νεχαώ πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, λέγων· Τί ἐμοὶ καὶ σοί, βασιλεὺς Ἰούδα; Οὐκ ἐπὶ σέ ἦκω σήμερον πόλεμον ποιῆσαι, καὶ ὁ θεὸς εἶπεν κατασπεῦσαι με· πρόσεχε ἀπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ μετ' ἐμοῦ, μὴ καταφθείρῃ σε. Καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν Ἰωσίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἦ πολεμεῖν αὐτὸν ἐκραταιώθη, καὶ

7 – 13 *II²538 IV Reg. 15, 19–20 (Wahl, 4 *Könige-Text*, p. 134)

16 – 290, 7

*II²539 II Par. 35, 20–24 (Wahl, 2 *Chronik-Text*, p. 156)

6 – 13 *II²538 T cap. B 1, 5 (91rB[11]12–25); H^{III} cap. B 1, 5; R cap. B 1, 5
15 – 290, 7 *II²539 T cap. B 1, 6 (91rB[25]26–91vA21); H^{III} cap. B 1, 6; R cap. B 1, 6

*II²538 (a) R (b) Βασιλειῶν δ' T H^{III} *II²539 β'] β'τ' R

7 – 8 Μαναεῖμ – ἔδωκεν] *om.* H^{III} 7 μαναῖμ R 8 μαναῖμ R φουά R 9 μαναῖμ R 10 τὸν] *om.* R Ἰσραήλ] *add.* καὶ R 11 πεντίκοντα T 12 ὁ] *om.* R 17 ἰωσίας T αὐτῶν R 18 αὐτοὺς R 19 βασιλεῦ R ἰουδα T 21 ἰωσίας T

οὐκ ἤκουσεν τῶν λόγων Νεχαὼ διὰ στόματος θεοῦ, καὶ ἤλθεν τοῦ πολεμῆσαι ἐν τῷ πεδίῳ Μαδῶν. Καὶ ἐτόξευσαν οἱ τοξόται ἐπὶ τὸν βασιλέα Ἰωσίαν, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς παισὶν αὐτοῦ· Ἐξαγάγετέ με, ὅτι ἐπόνεσα σφόδρα. Καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἄρματος, καὶ ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἄρμα τὸ δευτέρον ὃ ἦν αὐτῷ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ· καὶ ἀπέθανεν καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ.

***Π²540 / T cap. B 1, 7**

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου·

Τίς βασιλεὺς πορευόμενος συμβαλεῖν ἐτέρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλευέται εἰ δυνατὸς ἐστὶν ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; Εἰ δὲ μή γε, πόρρω αὐτοῦ ὄντος, πρεσβείαν ἀποστείλας, ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην.

***Π²541 / T cap. B 1, 8**

15

Τοῦ ἀγίου Ἰγνατίου, ἐκ τῆς πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῆς·

Οὐδέν ἐστιν ἄμεινον εἰρήνης, ἐν ᾗ πᾶς πόλεμος καταργεῖται.

17 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 66.-/37.9a. (ed. Ihm, p. 972–973)

10 – 14 *Π²540 Luc. 14, 31–32 17 *Π²541 IGNATIUS ANTIOCHENUS, *Epistula ad Ephesios*, 13, 2 (ed. Fischer, p. 152, 7–8); Holl, n° 46

9 – 14 *Π²540 T cap. B 1, 7 (91vA[22]23–32); H^{III} cap. B 1, 7; R cap. B 1, 7
16 – 17 *Π²541 T cap. B 1, 8 (91vA[32–33]34–91vB1); H^{III} cap. B 1, 8; R cap. B 1, 8

*Π²540 (a) T R Ἐκ] om. T λουκᾶν T (b) Λουκᾶς H^{III} *Π²541 ἰγνατίου T εφεσίους T H^{III}

1 τὸν λόγον T H^{III} 2 πεδίῳ] παιδίῳ T Μαδῶν] μανδῶν R, Μαγεδων LXX 3 ἰωσίαν T 4 ἐπόνεσα] ἐπόννησα R αὐτόν] om. H^{III} 10 συμβαλεῖν] πρὸς T H^{III}
11 δυνατὸς ἐστὶν R 12 χιλιάδας T H^{III}

***II²542 / T cap. B 1, 9**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ ἀρχόντων·

Εἰρήνην, καὶ ἥ σφόδρα ἐπιζήμιος, λυσιτελεστέρα πολέμου.

3 exstat *ibid.*, 66.-./37.9b. (p. 973)

3 *II²542 PHILO IUDAEUS, *De specialibus legibus*, IV, 221 (ed. Cohn, p. 261, 6); de titulo vide *IBID.*, IV, 1 (p. 243, 1)

2 – 3 *II²542 T cap. B 1, 9 (91vB[2]3–4); H^{III} cap. B 1, 9; R cap. B 1, 9

*II²542 ἐκ – ἀρχόντων] *om.* H^{III}

Π¹ /
K cap. B 1

Τίτλος ε' Περὶ τοῦ ἀνθρωπείου βίου, ὅτι ἐπίμοχθος καὶ ἐπώ-
δυνος.

ζ' Περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ὅτι ἐν περισπα-
σμῷ καὶ μόχθῳ καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ βίος ἡμῶν.

Π¹465 /
K cap. B 1, 1

***Π²543 / T cap. B 5, 1**

5

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Εἶπεν κύριος ὁ θεὸς τῇ γυναικί· Πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας
σου καὶ τὸν στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξει τέκνα, καὶ πρὸς τὸν
ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει.

***Π²544 / T cap. B 5, 2**

10

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Ἐξέβαλεν ὁ θεὸς τὸν Ἀδὰμ ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς, ἐργά-
ζεσθαι τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη.

Π¹466 /
K cap. B 1, 2

***Π²545 / T cap. B 5, 3**

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

15

Ἐγκείται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος.

7 – 9 ***Π²543** Gen. 3, 16 12 – 13 ***Π²544** Gen. 3, 23–24 16 ***Π²545** Gen. 8, 21

1 – 2 Titlos (a) T^{txt} (94rB1–3); *deest in* T^{pin} (lac.) R (cf. PML^b cap. B 10^M/8^P [Π¹ / K
cap. B 1 titlos (c)]) **3 – 4 Titlos (b)** H¹txt A¹; *deest in* H¹pin (lac.) (cf. Π¹ / K cap. B 1
titlos [b]) **6 – 9 *Π²543** T cap. B 5, 1 (94rB[4]5–10); H¹ cap. B 6, 1 **11 – 13**
***Π²544** T cap. B 5, 2 (94rB[11]12–14); H¹ cap. B 6, 2; R cap. A 56, 1 **15 – 16**
***Π²545** T cap. B 5, 3 (94rB[15]16–17); H¹ cap. B 6, 3

3 ζ'] *propt. mg. resect. deest in* A¹pin (ζ' *secund. ser.*)

***Π²543** Ἀπὸ] ἐκ H¹ ***Π²544** (a) T H¹ (b) Γενέσεως R

8 τέξει] *sic* T H¹ **9** ἄνδρα σου] ἄνδρα H¹ **16** διάνοι (*sic*) T

***Π²546 / T cap. B 5, 4**Π¹467 /
K cap. B 1, 3

Τοῦ Ἰώβ·

Πότερον οὐχὶ πειρατήριον ἐστὶν ὁ βίος ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς,
καὶ ὥσπερ μισθοῦ ἀθημερινοῦ ἡ ζωὴ αὐτοῦ;

5

***Π²547 / T cap. B 5, 5**

Τοῦ αὐτοῦ·

Χθιζοὶ ἐσμὲν καὶ οὐκ οἶδαμεν·
σκιὰ γὰρ ἡμῶν ἐστὶν ὁ βίος ἐπὶ τῆς γῆς.

***Π²548 / T cap. B 5, 6**

10 Τοῦ αὐτοῦ·

Αἱ χεῖρες σου ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με,
εἰς δὲ γῆν με πάλιν ἀποστρέφεις.

***Π²549 / T cap. B 5, 7**

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ λη΄.

15 Πλὴν τὰ σύμπαντα ματαιότης πᾶς ἄνθρωπος ζῶν.
Μέντοιγε ἐν εἰκόνι διαπορεύεται,
πλὴν μάτην ταρασσεται·
θησαυρίζει καὶ οὐ γινώσκει τίνι συνάξει αὐτά.

3 – 4 *Π²546 Iob 7, 1¹⁻² 7 – 8 *Π²547 Iob 8, 9¹⁻² 11 *Π²548 Αἰ – με²] Iob 10, 8¹
12 εἰς – ἀποστρέφεις] Ibid. 10, 9² 15 – 18 *Π²549 Ps. 38, 6³⁻⁷

2 – 4 *Π²546 T cap. B 5, 4 (94rB[18]19–22); H¹ cap. B 6, 4 6 – 8 *Π²547 T cap. B
5, 5 (94rB[22]23–25); H¹ cap. B 6, 5 10 – 12 *Π²548 T cap. B 5, 6 (94rB[25]26–
28); H¹ cap. B 6, 6 14 – 18 *Π²549 T cap. B 5, 7 (94rB[29]30–94vA1); H¹ cap. B 6,
7

*Π²546 Ἰώβ T *Π²549 ἐν ψαλμῷ λη΄] *om.* H¹

3 πειρατήριον ἐστὶν H¹

***II²550 / T cap. B 5, 8**

Καὶ μεθ' ἕτερα·

Πάροικος ἐγὼ εἰμι παρὰ σοὶ
καὶ παρεπίδημος, καθὼς πάντες οἱ πατέρες μου.

***II²551 / T cap. B 5, 9**

5

Ἐν ψαλμῷ ρβ'.

Ἄνθρωπος ὥσει χόρτος, αἱ ἡμέραι αὐτοῦ,
ὥσει ἄνθος τοῦ ἀγροῦ, οὕτως ἐξανθήσει,
ὅτι πνεῦμα διήλθεν ἐν αὐτῷ, καὶ οὐχ' ὑπάρξει,
καὶ οὐκ ἐπιγνώσεται ἔτι τὸν τόπον αὐτοῦ.

10

***II²552 / T cap. B 5, 10**

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης.
Τίς περισσεία τῷ ἀνθρώπῳ
ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ, ὃ μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι πάντα
[ματαιότης;

15

3 – 4 *II²550 Ps. 38, 13⁴⁻⁵ 7 – 10 *II²551 Ps. 102, 15¹–16² 13 – 16 *II²552 Eccle.
1, 2²–3² (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 147)

2 – 4 *II²550 T cap. B 5, 8 (94vA[1]2–4); H^I cap. B 6, 8 6 – 10 *II²551 T cap. B 5,
9 (94vA[5]6–11); H^I cap. B 6, 9 12 – 16 *II²552 T cap. B 5, 10 (94vA[12]13–18);
H^I cap. B 6, 10; R cap. A 56, 8

*II²551 (a) T (b) s. a. H^I *II²552 Τοῦ] om. H^I ἐκκλησιστ' (sic) H^I

14 περισσεία R H^I, περίσσια T 15 μοχθεῖ] μοχθῇ H^I 15 – 16 ὅτι – ματαιότης]
om. R

***II²553 / T cap. B 5, 11**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Ἐμίσησα σὺν τὴν ζωὴν,
 ὅτι πονηρὸν ἐπ' ἐμὲ τὸ ποίημα
 5 τὸ πεπονημένον ὑπὸ τὸν ἥλιον,
 ὅτι τὰ πάντα ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος.

***II²554 / T cap. B 5, 12**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Καρδιά υἱῶν ἀνθρώπου ἐπληρώθη πονηροῦ,
 10 καὶ περιφέρεια ἐν καρδίᾳ αὐτῶν ἐν ζωῇ αὐτῶν,
 τὰ δὲ τελευταῖα αὐτῶν πρὸς τοὺς νεκρούς.

***II²555 / T cap. B 5, 13**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Ἐπέβλεψα ἐγὼ ἐν πᾶσιν
 15 οἷς ἐποίησαν αἱ χεῖρες μου,
 καὶ ἐν μόχθῳ, ᾧ ἐμόχθησα τοῦ ποιεῖν,
 καὶ ἰδοὺ τὰ πάντα ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος.

3 – 6 *II²553 Eccle. 2, 17¹⁻⁴ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 149) 9 – 11 *II²554 Eccle. 9, 3³⁻⁵ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 166) 14 – 17 *II²555 Eccle. 2, 11¹⁻⁴ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 148)

2 – 6 *II²553 T cap. B 5, 11 (94vA[18]19–23); H¹ cap. B 6, 11 8 – 11 *II²554 T
 cap. B 5, 12 (94vA[24]25–29); H¹ cap. B 6, 12; R cap. A 56, 10 13 – 17 *II²555 T
 cap. B 5, 13 (94v[30]31–94vB2); H¹ cap. B 6, 13; R cap. A 56, 11

9 ἀνθρώπων T H¹ πληρωθῇ R 10 περιφέρεια T 16 ᾧ] ᾧ H¹

***II²556 / T cap. B 5, 14**

<***>

Καὶ ἐπέστρεψα ἐγὼ τοῦ ἀποτάξασθαι τῇ καρδίᾳ μου
ἐπὶ παντὶ μόχθῳ μου, ὃ ἐμόχθησα ὑπὸ τὸν ἥλιον.
Ὅτι ἔστιν ἄνθρωπος ὅτι ὁ μόχθος αὐτοῦ 5
ἐν σοφίᾳ καὶ ἐν γνώσει καὶ ἐν ἀνδρείᾳ·
καὶ ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἐμόχθησεν ἐν αὐτῷ,
δώσει αὐτῷ μερίδα αὐτοῦ.
Καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ πονηρία μεγάλη.
Ὅτι <τί> γίνεται τῷ ἀνθρώπῳ ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ, 10
καὶ ἐν προαιρέσει καρδίας αὐτοῦ,
ὃ αὐτὸς μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον;
Ὅτι πᾶσαι αἱ ἡμέραι αὐτοῦ
ἀλγημάτων καὶ θυμοῦ περισπασμὸς αὐτοῦ,
καὶ γε ἐν νυκτὶ οὐ κοιμᾶται ἡ καρδία αὐτοῦ. 15
Καί γε τοῦτο ματαιότης ἐστίν.

***II²557 / T cap. B 5, 15**

Τοῦ αὐτοῦ·

Εἶπα ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου
περὶ λαλιᾶς υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου 20
ὅτι διακρίνει αὐτοὺς ὁ θεός,
καὶ τοῦ δεῖξαι ὅτι αὐτοὶ κτήνη εἰσὶν· καὶ γε αὐτοῖς
ὅτι συνάντημα τῶν υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου

3 – 16 *II²556 Eccle. 2, 20¹–23⁴ (Wahl, *Kohélet-Text*, p. 149–150) 19 – 297, 3
*II²557 Eccle. 3, 18¹–19⁴ (Wahl, *Kohélet-Text*, p. 152)

2 – 16 *II²556 T cap. B 5, 14 (94vB2–22); H¹ cap. B 6, 14; R cap. A 56, 12
18 – 297, 3 *II²557 T cap. B 5, 15 (94vB[22]23–32); H¹ cap. B 6, 15; R cap. A 56, 13

*II²556 (a) s. a. T (b) s. d. H¹ R

3 Καί] *om.* T H¹ 4 ἐπὶ] ἐν R μόχθῳ μου] μόχθῳ R (= LXX) 5 ὅτι ἔστιν T ὁ]
om. R (= LXX) 7 ὃς] ὃ T, ὃ H¹ ἐν] *om.* T H¹ 8 αὐτῷ] αὐτὸν T H¹ 10 τί] *sup-*
plevi (LXX), *om.* T H¹ R 12 ἐμόχθει R 14 ἀλγημάτων] ἀλγηδῶν R περισπα-
σμὸς] *praem.* καὶ T H¹ 19 εἶπον R 20 υἱῶν] *praem.* τῶν R τοῦ] *om.* T H¹ 21
διακρίνει T H¹ 23 ὅτι] *om.* T H¹ τῶν υἱῶν] αὐτῶν T H¹

καὶ συνάντημα τοῦ κτήνους,
 συνάντημα ἐν τοῖς πᾶσιν αὐτοῖς·
 ὥς ὁ θάνατος τούτου, οὕτως καὶ ὁ θάνατος τούτου.

***II²558 / T cap. B 5, 16**

II¹468 /
 K cap. B 1, 4

5 Ὅμοίως·

Περισπασμὸν πονηρὸν
 ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων,
 τοῦ περισπᾶσθαι ἐν αὐτῷ.

***II²559 / T cap. B 5, 17**

II¹469 /
 K cap. B 1, 5

10 <***>

Συνάντημα ἐν τῷ δικαίῳ καὶ τῷ ἀσεβεῖ,
 τῷ ἀγαθῷ καὶ τῷ κακῷ,
 τῷ καθαρῷ καὶ τῷ ἀκαθάρτῳ,
 τῷ θυσιάζοντι καὶ τῷ μὴ θυσιάζοντι.

15

***II²560 / T cap. B 5, 18**

II¹470 /
 K cap. B 1, 6

Ὅμοίως·

Ὡς ὁ ἀγαθός, ὁ ἁμαρτάνων·
 ὥς ὁ ὀμνύων, καθὼς ὁ τὸν ὄρκον φοβούμενος.

6 – 8 *II²558 Eccle. 1, 13^{4–6} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 148) 11 – 14 *II²559 Eccle. 9, 2^{2–5} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 165–166) 17 – 298, 2 *II²560 Eccle. 9, 2^{6–32} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 165–166)

5 – 8 *II²558 T cap. B 5, 16 (94vB[32]33–95rA1); H¹ cap. B 6, 16 10 – 14 *II²559 T cap. B 5, 17 (95rA2–6); H¹ cap. B 6, 17 16 – 298, 2 *II²560 T cap. B 5, 18 (95rA [mg]7–12); H¹ cap. B 6, 18

*II²558 (a) T (b) s. a. H¹ *II²559 s. d. T H¹ *II²560 (a) T (b) s. a. H¹

2 ἐν] *scripsi* (LXX), ἐν T H¹ R τοῖς πᾶσιν] *om.* T H¹ 3 οὕτως] *om.* T H¹ 18 ὄρκον T H¹

Τοῦτο πονηρὸν ἐν παντὶ πεπονημένῳ ὑπὸ τὸν ἥλιον,
ὅτι συνάντημα ἐν τοῖς πᾶσιν.

II¹471 /
K cap. B 1, 7

***II²561 / T cap. B 5, 19**

Ὡσηὲ προφήτου·

Οὐκ ἔστιν ἀλήθεια, οὐδὲ ἔλεος, οὐδὲ ἐπίγνωσις θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς· 5
ἀρὰ καὶ ψεῦδος καὶ φθόνος καὶ κλοπὴ ἐκκέχυται ἐπὶ τῆς γῆς.

***II²562 / T cap. B 5, 20**

Ἡσαΐου προφήτου·

Πᾶσα σὰρξ χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς ὡς ἄνθος χόρτου.

***II²563 / T cap. B 5, 21**

10

Τοῦ αὐτοῦ·

Οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ οἱ προφηῆται ποῦ εἰσιν; Μὴ τὸν αἰῶνα ζήσονται;

5 – 6 *II²561 Os. 4, 1–2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 151–152) 9 *II²562 Is. 40, 6
(Wahl, *Prophetenzitate*, p. 382) 12 – 13 *II²563 Is., re vera Zach. 1, 5 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 250–251)

4 – 6 *II²561 T cap. B 5, 19 (95rA[13]14–18); H¹ cap. B 6, 19 8 – 9 *II²562 T cap.
B 5, 20 (95rA[19]20–22); H¹ cap. B 6, 20 11 – 13 *II²563 T cap. B 5, 21 (95rA[22]
23–25); H¹ cap. B 6, 21

*II²561 ὡσηὲ H¹ *II²562 προφήτου] om. H¹

2 ἐν] *scripsi* (LXX), ἐν T H¹

***II²564 / T cap. B 5, 22**

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ φοβεῖσθε ὀνειδισμὸν ἀνθρώπων, καὶ τῷ φαυλισμῷ αὐτῶν μὴ
 5 ἡττᾶσθε· ὥσπερ γὰρ ἱμάτιον βρωθήσονται ὑπὸ χρόνου, καὶ ὡς ἐ-
 ρέα βρωθήσονται ὑπὸ σῆτός.

***II²565 / T cap. B 5, 23**

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

Ἀρχὴ ζωῆς ἀνθρώπου ἄρτος καὶ ὕδωρ καὶ ἱμάτιον
 καὶ οἶκος καλύπτων ἀσχημοσύνην.

10

***II²566 / T cap. B 5, 24**

II¹472–473 /
 K cap. B 1, 8–9

<***>

Ἀσχολία μεγάλη ἔκτισται παντὶ ἀνθρώπῳ,
 καὶ ζυγὸς βαρὺς ἐπὶ υἱοῖς Ἀδὰμ
 ἀφ' ἡμέρας ἐξόδου ἐκ γαστρὸς μητρὸς αὐτῶν
 15 ἕως ἡμέρας ἐπιστροφῆς εἰς μητέρα πάντων.
 Τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν καὶ φόβον καρδίας,
 ἐπίνοια προσδοκίας, ἡμέρα τελευτῆς,
 ἀπὸ καθημένου ἐπὶ θρόνου ἐνδόξου

3 – 5 *II²564 Is. 51, 7–8 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 426–427) 8 – 9 *II²565 Sir. 29,
 21^{1–2} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 126) 12 – 300, 19 *II²566 Sir. 40, 1¹–10² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 156–157)

2 – 5 *II²564 T cap. B 5, 22 (95rA[25]26–31); H¹ cap. B 6, 22; R cap. A 56, 16
 7 – 9 *II²565 T cap. B 5, 23 (95rA[32]33–95rB1); H¹ cap. B 6, 23; R cap. A 56, 19
 11 – 300, 19 *II²566 T cap. B 5, 24 (95rB1–95vA5); H¹ cap. B 6, 24; R cap. A 56, 20

*II²564 (a) T (b) s. d. H¹ R *II²565 Ἀπὸ τοῦ] om. H¹ R *II²566 s. d. T H¹ R

3 φοβῆσθε H¹ 4 ὑπὸ] ἀπὸ T H¹ 4 – 5 ἐρέα] sic T H¹, ἐρία R, ἔρια LXX 5 ὑπὸ]
 ἀπὸ T H¹ 8 ἀνθρώπου] om. T H¹ καὶ ἱμάτιον] om. T H¹ 12 ἔκτισται] αἰκισμὸς
 R 13 υἱοῖς] υἱὸς R 15 – 16 μητέρα – Τοὺς] μητέρα· πάντων τοὺς T H¹, *nulla*
interpunctio in R 17 ἐπίνοια H¹ ἡμέρας T H¹

καὶ ἕως τεταπεινωμένου ἐν γῇ καὶ σποδῶ,
 ἀπὸ φοροῦντος ὑακίνθινον καὶ στέφανον
 ἕως περιβαλλομένου ὠμόλινον·
 θυμὸς καὶ ζῆλος καὶ ταραχὴ καὶ σάλος
 καὶ φόβος θανάτου καὶ μῆνις καὶ ἔρις. 5
 Καὶ ἐν καιρῷ ἀναπαύσεως ἐπὶ κοίτης,
 ὕπνος νυκτὸς ἄλλοιοῖ γινώσιν αὐτοῦ.
 Ὀλίγον ὥς οὐδὲν ἐν ἀναπαύσει,
 καὶ ἀπ' ἐκείνου ἐν ὕπνοις ὥς ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς
 τεθορυβημένος ὥς ἐν ὁράσει καρδίας αὐτοῦ, 10
 ὥς ἐκπεφυγὼς ἀπὸ προσώπου πολέμου.
 Ἐν καιρῷ σωτηρίας αὐτοῦ ἐξηγέρθη
 καὶ ἀποθανυμάζων εἰς οὐδένα φόβον.
 Μετὰ πάσης σαρκὸς ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους
 καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλῶν ἑπταπλασίως ὑπὲρ ταῦτα. 15
 Θάνατος καὶ αἷμα καὶ ἔρις καὶ ρομφαία,
 ἐπαγωγαὶ καὶ λιμὸς καὶ σύντριμμα καὶ μᾶστιξ,
 ἐπὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐκτίσθη ταῦτα πάντα,
 καὶ δι' αὐτοὺς ἐγένετο κατακλυσμός.

***II²567 / T cap. B 5, 25**

20

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὡς φύλλον θάλλον ἐπὶ δένδρου δασέος
 τὰ μὲν καταβάλλει, ἄλλα δὲ φύει,
 οὕτω γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵματος,
 ἢ μὲν τελευτᾷ, ἑτέρα δὲ γεννᾶται. 25
 Πᾶν ἔργον σηπόμενον ἐκλείπει,
 καὶ ὁ ἐργαζόμενος αὐτὸ μετ' αὐτοῦ ἀπελεύσεται.

22 – 27 *II²567 Sir. 14, 18¹–19² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 87)

21 – 27 *II²567 T cap. B 5, 25 (95vA[6]7–14); H¹ cap. B 6, 25; R cap. A 56, 21

1 καὶ¹] *om.* R σποδῶ] *praem.* ἐν R 2 ὑακίνθινον T, ὑακύνθινον H¹ καὶ] *om.* R
 6 Καὶ] *om.* R ἐπὶ κοίτης] ἐπισκοπῆς R 9 ὕπνω R σκοπιᾶς T H¹ 10 – 12
 αὐτοῦ – σωτηρίας] *om.* R 11 ἐκπεφυγὸς H¹ 12 ἐξηγέρθη] ἐξεγέρθη T H¹,
praem. ὡσαύτως R 13 εἰς] ὡς R 16 καὶ αἷμα] *om.* R 17 ἐπαγωγαὶ] ἐπάγονται R
 σύντριμμα T 22 Ὡς] ὥσπερ R φύλλον R θάλλον R δασέως (-σε- T) T H¹
 26 Πᾶν] *praem.* καὶ T H¹ 27 καὶ] *om.* R μετ' αὐτοῦ] καὶ αὐτὸ T H¹

***Π²568 / T cap. B 5, 26**Π¹476 /
K cap. B 1, 12

Ἐκ τῆς Ἰακώβου καθολικῆς ἐπιστολῆς·

Οὐκ οἶδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα τοῦ θεοῦ ἐστίν; Ὃς ἐὰν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθίσταται.

5

***Π²569 / T cap. B 5, 27**

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Οἷα ἡ ζωὴ ἡμῶν· ἀτμὶς γάρ ἐστιν ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη.

***Π²570 / T cap. B 5, 28**Π¹477 /
K cap. B 1, 13

10 Ἐκ τῆς Ἰωάννου καθολικῆς ἐπιστολῆς·

Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον, μὴ δὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ, ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐκ τοῦ
15 κόσμου ἐστίν. Καὶ ὁ κόσμος παράγει καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ, ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

3 – 4 *Π²568 Iac. 4, 4 7 – 8 *Π²569 Iac. 4, 14 11 – 16 *Π²570 I Ioh. 2, 15–17

2 – 4 *Π²568 T cap. B 5, 26 (95vA[15]16–20); H¹ cap. B 6, 26 6 – 8 *Π²569 T cap. B 5, 27 (95vA[20]21–23); H¹ cap. B 6, 27 10 – 16 *Π²570 T cap. B 5, 28 (95vA[24] 25–95vB3); H¹ cap. B 6, 28

*Π²568 Ἰακώβου T ἐπιστολῆς] *om.* H¹

7 οἷα T H¹, ποῖα NT 12 τὸ] τῷ T H¹ 14 ἀλαζονία T

II¹479 /
K cap. B 1, 15

***II²571 / T cap. B 5, 29**

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ περὶ νηστείας·

Πολυστένακτος ὁ βίος ἡμῶν, κατηφείας πλήρης.

***II²572 / T cap. B 5, 30**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ πρὸς τοὺς νέους·

5

Ἡμεῖς, ὦ παῖδες, οὐδὲν εἶναι χρῆμα παντάπασιν τὸν ἀνθρώπινον τοῦτον βίον ὑπολαμβάνομεν, οὔτε ἀγαθὸν τι νομίζομεν, ὃ τὴν συντέλειαν μέχρι τούτου παρέχεται.

***II²573 / T cap. B 5, 31**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸ *Πρόσεχε σεαυτῷ*·

10

Ποῦ οἱ τὰς πολιτικὰς δυναστείας περιβεβλημένοι; Ποῦ οἱ δυσμα-
χώτατοι ῥήτορες; Ποῦ οἱ τὰς πανηγύρεις διατιθέντες, οἱ λαμπροὶ
ἵπποτρόφοι, οἱ στρατηγοί, οἱ σατράπαι, οἱ τύραννοι; Οὐ πάντα
κόνις; Οὐ πάντα μῦθος; Οὐκ ἐν ὀλίγοις ὁστέοις τὸ μνημόσυνον
τῆς ζωῆς αὐτῶν; Ἐγκυψον τοῖς τάφοις, εἰ δυνήσῃ διακρίναι τίς ὁ
οἰκέτης καὶ τίς ὁ δεσπότης, τίς ὁ πτωχὸς καὶ τίς ὁ πλούσιος. Διά-
κρινον, εἴ τις σοι δύναμις, τὸν δέσμιον ἀπὸ τοῦ βασιλέως, τὸν
ἰσχυρὸν ἀπὸ τοῦ ἀσθενοῦς, τὸν εὐπρεπῆ ἀπὸ τοῦ δυσειδοῦς.

3 *II²571 BASILIUS CAESARIENSIS, *De ieiunio homilia II*, 5 (PG 31, 192, 42–43)
6 – 8 *II²572 BASILIUS CAESARIENSIS, *Ad iuvenes (De legendis gentilium libris)*, II, 1,
1–4 (ed. Naldini, p. 82–84) 11 – 303, 2 *II²573 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in
illud: Attende tibi ipsi (Deut. 15, 9)*, 5 (ed. Rudberg, p. 32, 13–21)

2 – 3 *II²571 T cap. B 5, 29 (95vB[4–5]6–7); H¹ cap. B 6, 29 5 – 8 *II²572 T cap. B
5, 30 (95vB[8]9–14); H¹ cap. B 6, 30; R cap. A 56, 22 10 – 303, 2 *II²573 T cap. B
5, 31 (95vB[15]16–96rA4); H¹ cap. B 6, 31

*II²572 (a) T H¹ ἐκ τοῦ] *om.* H¹ τοὺς] *om.* T (b) Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, πρὸς τοὺς
νέους R *II²573 ἐκ – σεαυτῷ] *om.* H¹

3 κατηφείας T 7 τοῦτον] *om.* R ἀγαθὸν τί R ὃ τὴν] ὅτι T H¹ 11 – 12 δυσμα-
χώτατοι T H¹ 17 ἢ τις σοι T H¹ 18 δυσειδούς T, -οὺς H¹

Μεμνημένος οὖν τῆς φύσεως, οὐκ ἐπαρθήσῃ ποτέ. Μέμνησαι δὲ σεαυτοῦ, ἐὰν προσέχῃς σαυτῷ.

***Π²574 / T cap. B 5, 32**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸν α' ψαλμόν·

- 5 Ὁδὸς ὁ βίος εἴρηται διὰ τὴν πρὸς τὸ τέλος ἐκάστου τῶν γεννηθέντων ἔπειξιν. Ὡς γὰρ οἱ ἐν τῷ πλοίῳ καθεύδοντες αὐτομάτως ὑπὸ τοῦ πλοίου ἐπὶ λιμένας ἄγονται, κἂν αὐτοὶ μὴ αἰσθάνωνται, ἀλλ' ὁ δρόμος αὐτοὺς ἐπὶ τὸ τέλος ἐπείγει, οὕτως ἡμεῖς, τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς ἡμῶν παραρρέοντος, οἷόν τι νικῆσει συνεχεῖ καὶ ἀπαύστῳ
- 10 πρὸς τὸ οἰκεῖον ἡμῶν ἕκαστος πέρας τῷ λανθάνοντι τῆς ζωῆς δρόμῳ κατεπειγόμεθα. Οἷον· καθεύδεις, καὶ ὁ χρόνος σε παρατρέχει· ἐργήγορας, καὶ ἄσχυλος εἶ τὴν διάνοιαν· ἀλλ' ὅμως ἡ ζωὴ δαπανᾶται καὶ τὴν αἴσθησιν διαφεύγει. Δρόμον οὖν τινα τρέχον ἅπαντες ἄνθρωποι, πρὸς τὸ οἰκεῖον τέλος ἕκαστος ἐπειγόμενοι·
- 15 διατοῦτο πάντες ἐσμέν ἐν ὁδῷ, καὶ οὕτω δ' ἂν λάβοις τῆς ὁδοῦ τὴν ἔννοιαν. Ὁδοιπóρος ἐφέστηκας τῷ βίῳ τούτῳ· πάντα παρέρχεται, πάντα κατόπιν σου γίνεται. Εἶδες ἐπὶ τῆς ὁδοῦ φυτὸν ἢ πόαν ἢ ὕδωρ ἢ τι ἂν τύχοι τῶν ἀξίων θεάματος· μικρὸν ἐτέρφθης, εἶτα παρέδραμες. Πάλιν ἐνέτυχες λίθοις καὶ φάραγξιν καὶ κρημνοῖς καὶ σκοπέλοις, ἢ που καὶ θηρίοις καὶ ἔρπετοῖς καὶ ἀκάνθαις
- 20 καὶ τισιν ἄλλοις τῶν ὀκληρῶν· μικρὸν ἠνιάθης, εἶτα κατέλειπες. Τοιοῦτος ὁ βίος, οὔτε τὰ τερπνὰ μόνιμα, οὔτε τὰ λυπηρὰ διαρκῆ κεκτημένος.

5 Ὁδὸς] Ps. 1, 1¹⁻² 15 Ibid.

5 – 23 *Π²574 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum I*, 4 (PG 29, 220, 43 – 221, 14)

4 – 23 *Π²574 T cap. B 5, 32 (96rA[5]6–96rB14); H¹ cap. B 6, 32

*Π²574 ἐκ – ψαλμόν] om. H¹

1 – 2 Μέμνησαι – σαυτῷ] cf. etiam R cap. A 56, 23 (Π¹suppl. 150 / V cap. A 10, 42 app. crit. in fine) 7 πλοίου] πνεύματος ed. αἰσθάνονται T 8 ἐπείγη T 9 οἷόν τι T H¹ 13 καὶ] κἂν ed. διαφεύγη ed. 14 πάντες H¹ ἐπιγόμενοι T H¹ 16 ἔννοιαν] scripsi (ed.), εὐνοιαν T H¹ 18 ἢ τι] ἢ τι H¹, ἢ ὅτι ed. 19 – 20 κρημνοῖς T 20 ἢ που] scripsi (ed.), εἶ που T H¹ ἔρπετοῖς T H¹ a. c. 21 καὶ τισίν H¹ κατέλειπες] scripsi (ed.), κατέλειπες T H¹

***II²575 / T cap. B 5, 33**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὁ τῶν ἁμαρτωλῶν βίος πάντα δείκνυσι τὰ τοῦ παρόντος αἰῶνος
τερπνά· ὁ δὲ τῶν δικαίων, μόνα ὑποφαίνει τὰ τοῦ μέλλοντος ἀ-
γαθά. Καὶ ἡ μὲν τῶν σωζομένων ὁδός, ὅσον καλὰ ὑπισχνεῖται τὰ 5
μέλλοντα, τοσοῦτον ἐπίπονα παρέχεται τὰ παρόντα· ὁ δὲ ἡδὺς
καὶ ἀκόλαστος βίος οὐχὶ προσδοκωμένην ἐσύτερον, ἀλλ' ἤδη
παροῦσαν προτείνει τὴν ἀπόλαυσιν.

II¹482 /
K cap. B 1, 18

***II²576 / T cap. B 5, 34**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸν ριδ' ψαλμόν·

10

Ὁ κόσμος οὗτος, αὐτός τέ ἐστὶν θνητὸς καὶ χωρίον ἀποθνησκόν-
των. Ἐπειδὴ γὰρ σύνθετός ἐστιν τῶν ὀρωμένων ἢ σύστασις, τὸ δὲ
σύνθετον ἅπαν διαλύεσθαι πέφυκεν, οἱ ἐν τῷ κόσμῳ ζῶντες, μέρη
ὄντες τοῦ κόσμου, ἀναγκαίως τῆς τοῦ παντὸς φύσεως ἀπολαύ-
ομεν.

15

II¹480 /
K cap. B 1, 16

***II²577 / T cap. B 5, 35**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ ε' λόγου τῆς Ἑξαημέρου·

Ὁ κόσμος οὗτος προηγουμένως μὲν διδασκαλεῖον καὶ παιδευτή-

3 – 8 *II²575 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum I*, 5 (PG 29, 224, 8–15)
11 – 15 *II²576 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum CXIV*, 5 (PG 29, 492,
40–45) 18 – 305, 9 *II²577 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homiliae in Hexaemeron*, I, 5
(ed. Mendieta†/Rudberg, p. 9, 11–20)

2 – 8 *II²575 T cap. B 5, 33 (96rB15–27); H¹ cap. B 6, 33; R cap. A 56, 25 10 – 15
*II²576 T cap. B 5, 34 (96rB[27–28]29–96vA3); H¹ cap. B 6, 34; R cap. A 56, 27
17 – 305, 9 *II²577 T cap. B 5, 35 (96vA[4]5–26); H¹ cap. B 6, 35; R cap. A 56, 28

*II²575 (a) H¹ (b) s. a. T (c) s. d. R *II²576 ἐκ – ψαλμόν] om. H¹ *II²577 ἐκ – Ἑξα-
ημέρου] om. H¹ τοῦ – λόγου] om. T ε'] α' *expectav.*

3 αἰῶνος] βίου T H¹ 4 μόνα] πάντα T H¹ 5 καλὰ] μᾶλλον R ὑπισχνεῖται T,
ὑποσχεῖται H¹ 7 προσδοκωμένην T H¹ ὕστερον T H¹ 12 γὰρ – ἐστίν] δὲ σύν-
θεσις ἐστὶ R 18 διδασκαλίον H¹, -άλιον T

ριον τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ἐστίν· ἔπειτα μέντοι καὶ ἀπαξαπλῶς πάντων τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ ἐπιτήδειον ἐνδιαίτημα. Συμφυῆς ἄρα τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ζώοις τὰ καὶ φυτοῖς ἢ τοῦ χρόνου διέξοδος ὑπέστη, ἐπειγομένη αἰὲ καὶ παραρρέουσα καὶ
 5 μηδαμοῦ παυομένη τοῦ δρόμου.” Ἡ οὐχὶ τοιοῦτος ὁ χρόνος, οὗ τὸ μὲν παρελθὸν ἠφανίσθη, τὸ δὲ μέλλον οὐπω πάρεστιν, τὸ δὲ παρὸν πρὶν γνωσθῆναι διαδιδράσκει τὴν αἴσθησιν; Τοιαύτη δέ τις καὶ τῶν γινομένων ἢ φύσις· ἢ αὐξανόμενη πάντως ἢ φθίνουσα, τὸ δὲ ἰδρυμένον καὶ στάσιμον οὐκ ἐπίδηλον ἔχουσα.

10

*II²578 / T cap. B 5, 36

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου·

Ὅταν ἴδῃς βοτάνην χόρτου καὶ ἄνθος, εἰς ἔννοιαν ἔρχου τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, μεμνημένος τῆς εἰκόνος τοῦ σοφωτάτου Ἡσαΐου, ὅτι *Πᾶσα σὰρξ χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος*
 15 *χόρτου*. Τὸ γὰρ ὀλιγοχρόνιον τῆς ζωῆς καὶ τὸ ἐν ὀλίγῳ περιχαρὲς καὶ ἰλαρὸν τῆς ἀνθρωπίνης εὐημερίας, καιριωτάτης παρὰ τῷ προφήτῃ τετύχηκε τῆς εἰκόνος. Σήμερον εὐθαλῆς τῷ σώματι, κατασεσαρκωμένος ὑπὸ τρυφῆς, ἐπανθοῦσαν ἔχων τὴν εὐχροίαν ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν ἡλικίαν ἀκμῆς, σφριγῶν καὶ ἀνυπόστατος τὴν ὁρμήν,
 20 αὔριον ὁ αὐτὸς ἔλεεινός, ἢ τῷ χρόνῳ μαρανθείς, ἢ νόσῳ διαλυθείς. Ὁ δεῖνα περίβλεπτος ἐπὶ χρημάτων περιουσία, καὶ πλήθος περὶ αὐτὸν κολάκων, δορυφορία φίλων προσποιοιτῶν, τὴν ἀπ’ αὐτοῦ χάριν θεραπευόντων, πλήθος συγγενείας, καὶ ταύτης κατε-

14 – 15 Is. 40, 6

12 – 306, 15 *II²578 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homiliae in Hexaemeron*, V, 2 (ed. Mendieta†/Rudberg, p. 72, 8 – 73, 6)

11 – 306, 15 *II²578 T cap. B 5, 36 (96vA[27]28–97rA20); H¹ cap. B 6, 36; R cap. A 56, 29

*II²578 (a) R (b) Ἐκ τῆς αὐτῆς T (c) Τοῦ αὐτοῦ H¹

1 ψυχῶν ἐστίν R 2 ἐν] om. H¹ ἐπιτήδιον T H^{1a.c.} 4 παραρέουσα T 5 οὐ] *scripsi* (ed.), οὐ R, om. T H¹ 7 πρὶν] πρὶν ἢ H¹, πρὶν ἢ T δέ τις] δὴ (δὴ T) τις T H¹ 15 τὸ] τῷ T H¹ 16 ἰλαρὸν H¹, ἱ- T 18 τρυφῆς] *praem.* τῆς R χροίαν T H¹ 19 ἀκμῆς – ἀνυπόστατος] ὑπόστατος T H¹ σφρίγῶν R 19 – 20 ὀργὴν R 20 τῷ] om. R 22 αὐτῶν T H¹ δορυφορία T

σχηματισμένης, ἐσμός τῶν ἐφεπομένων μυρίος, τῶν τε ἐπὶ σιτίων
 καὶ τῶν κατὰ τὰς ἄλλας χρείας αὐτῷ προσεδρευόντων, οὓς καὶ
 προΐων καὶ πάλιν ἐπανιών ἐπισυρόμενος, ἐπίφθονός ἐστιν τοῖς
 ἐντυγχάνουσιν. Πρόσθες τῷ πλούτῳ καὶ πολιτικὴν τινα δυνα-
 στείαν, ἥ καὶ τὰς ἐκ βασιλέων τιμάς, ἥ ἐθνῶν ἐπιμέλειαν, ἥ στρα- 5
 τοπέδων ἡγεμονίαν, τὸν κήρυκα πρὸ αὐτοῦ μέγα βοῶντα, τοὺς
 ῥαβδούχους ἔνθεν καὶ ἔνθεν βαρυτάτην κατάπληξιν τοῖς ἀρχομέ-
 νοις ἐμβάλλοντας, τὰς πληγὰς, τὰς δημεύσεις, τὰς ἀπαγωγὰς, τὰ
 δεσποτήρια, ἐξ ὧν ἀφόρητος ὁ παρὰ τῶν ὑποχειρίων συναθροίζε- 10
 ται φόβος. Καὶ τί μετὰ ταῦτα; Μία νύξ, ἥ πυρετὸς εἷς, ἥ πλευρίτις,
 ἥ περιπνευμονία, ἀνάρπαστον ἐξ ἀνθρώπων ἀπάγουσα τὸν ἄν-
 θρωπον οἶχεται, πᾶσαν τὴν κατ’ αὐτὸν σκηνὴν ἐξαπίνης ἀπο-
 γυμνώσασα, καὶ ἡ δόξα ἐκείνη ὥσπερ ἐνύπνιον ἀπηλέγχθη. Ὡστε
 ἐπιτέτευκται τῷ προφήτῃ ἢ πρὸς τὸ ἀδρανέστατον ἄνθος ὁμοίω- 15
 σις τῆς ἀνθρωπίνης δόξης.

*II²579 / T cap. B 5, 37

Τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς Καισάριον ἐπιτα-
 φίου·

Τοιοῦτον τὸ ἐπὶ γῆς παίγνιον· οὐκ ὄντας γενέσθαι, καὶ γενομέ-
 νους ἀναλυθῆναι. Ὅναρ ἐσμέν οὐχ’ ἰστάμενον, φάσμα μὴ κρατού- 20
 μενον, πτῆσις ὀρνέου παρερχομένου, ναῦς ἐπὶ θαλάσσης ἵχνος
 οὐκ ἔχουσα, κόνις, ἀτμίς, ἐωθινὴ δρόσος, ἄνθος καιρῷ φυόμενον

19 – 307, 22 *II²579 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Funebris in laudem Caesarii fratris oratio* (Orat. 7), 19, 2–31 (ed. Calvet-Sebasti, p. 226–228)

17 – 307, 22 *II²579 T cap. B 5, 37 (97rA[20–22]23–97rB27); H¹ cap. B 6, 38; R cap. A 56, 34

*II²579 Τοῦ – Γρηγορίου] *om.* R καισάρειον H¹ ἐπιταφίου] *om.* H¹

1 ἐσμός] *sic spir.* T H¹ R ἐπομένων (ἐ- T) T H¹ μύριος T H¹ ἐπὶ σιτίων] *scripsi*
(ed.), ἐπισιτίων T H¹ R 2 κατὰ τὰς] κατ’ T H¹ αὐτῷ] *om.* R 4 πολιτικὴν
 τινὰ R 5 ἡ²] *om.* T H¹ ἐπιμελείας R 6 ἡγεμονίαν] *scripsi (cum A¹)*, ἡγεμονείαν
 H¹, -εἶαν T, ἡγεμονίας R μέγα] *om.* T H¹ 7 ῥαβδοφόρους T H¹ 8 ἐπαγωγὰς T
 H¹ 9 παρὰ] *om.* R 9 – 10 συναθροίχεται T 10 ἡ¹] καὶ T H¹ ἡ²] *om.* R πλευ-
 ρίτις] *scripsi (cum A¹)*, πλευρίτης T H¹ R 11 ἡ περιπνευμονία] *περί πνεύμονα* T H¹
 13 ἀπηλέχθη H¹ 14 – 15 ὁμοίωσις] *post δόξης transpos.* R 20 οὐκ’ ἰστάμενον T,
 οὐκ ἰστάμενον H¹ 21 παρερχομένη H¹

- καὶ καιρῷ λυόμενον. Ἄνθρωπος, ὥσει χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ· ὥσει
 ἄνθος τοῦ ἀγροῦ, οὕτως ἐξανθήσει. Καλῶς ὁ θεῖος Δαυῖδ περὶ τῆς
 ἀσθενείας ἡμῶν ἐφιλοσόφησε καὶ ἐν ἐκείνοις πάλιν τοῖς ῥήμασιν·
 5 *Τὴν ὀλιγότητα τῶν ἡμερῶν μου ἀνάγγειλόν μοι· καὶ παλαιστῶν*
μέτρον τὰς ἀνθρωπίνας ἡμέρας ὀρίζεται. Τί δ' ἂν εἴποις πρὸς Ἱε-
ρεμίαν, ὃς καὶ τὴν μητέρα μέμφεται τῆς γεννήσεως ἀλγῶν, καὶ
ταῦτα ἐπ' ἄλλοτρίοις παίσιμασιν; Πάντα εἶδον, φησὶν ὁ Ἐκκλη-
σιαστής, πάντα ἐπῆλθον λογισμῷ τὰ ἀνθρώπινα, πλοῦτον, τρυ-
 10 *φήν, δυναστείαν, δόξαν τὴν ἄστατον, σοφίαν τὴν ἀποφεύγουσαν*
πλέον ἢ κρατουμένην, πάλιν τρυφήν, σοφίαν πάλιν, ἐπὶ τὰ αὐτὰ
πολλάκις ἀνακυκλούμενος, γαστρὸς ἡδονάς, πλῆθος οἰκετῶν,
πλῆθος [κτηνῶν] κτημάτων, οἰνοχόους καὶ οἰνοχόας, ἄδοντας καὶ
ἀδούσας, ὅπλα, δορυφόρους, ἔθνη προσπίπτοντα, φόρους συλ-
 15 *λεγομένους, ὄφρυν βασιλείας, ὅσα περιττὰ τοῦ βίου, ὅσα τῶν*
ἀναγκαίων, οἷς ὑπὲρ πάντας ἦλθον βασιλεῖς τοὺς ἔμπροσθεν. Καὶ
τί ἐπὶ πᾶσι τούτοις; Πάντα ματαιότης ματαιοτήτων καὶ προαίρεσις
πνεύματος, εἴτουν ὀρμὴ τῆς ψυχῆς ἀλόγιστος, καὶ περισπασμὸς
ἀνθρώπου, τοῦτο κατακριθέντος ἴσως ἐκ τοῦ παλαιοῦ πτώματος.
 20 *Ἀλλὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου, φησὶν, τὸ πᾶν ἄκουε· τὸν θεὸν φοβοῦ.*
Ἐνταῦθα τῆς ἀπορίας ἔστι· καὶ τοῦτο σοι μόνον τῆς ἐνταῦθα
ζωῆς τὸ κέρδος, ὁδηγηθῆναι διὰ τῆς ταραχῆς τῶν ὀρωμένων καὶ
σαλευομένων ἐπὶ τὰ ἐστώτα καὶ μὴ κινούμενα.

1 – 2 Ps. 102, 15¹⁻² 4 Ibid. 101, 24² 4 – 5 παλαιστῶν – ἡμέρας] cf. ibid. 38, 6¹ 6
 τὴν – ἀλγῶν] cf. Ier. 20, 14–18 7 Eccle. 1, 14¹; 7, 15¹ 16 – 17 Ibid. 1, 14³; 2, 11⁴; 2,
 17⁴ 17 περισπασμὸς] Ibid. 2, 23² 18 τοῦτο – πτώματος] cf. Gen. 3, 6–24 19 Eccle.
 12, 13¹⁻²

3 ἐφιλοσόφηκεν T H¹ 4 ἀνάγκειλόν μοι H¹ 5 μέτρον] ἡμερῶν T H¹ εἴποις]
 εἴποι τις R 5 – 6 ἱερεμίαν T 6 τὴν μητέρα] sic H¹, τὴν μητέραν T, τῇ μητρὶ R (ed.)
 6 – 16 ἀλγῶν – πᾶσι] om. H¹ 8 λογισμῷ] λόγῳ T 8 – 15 πλοῦτον – ἔμπροσθεν]
 om. T 12 κτηνῶν] deleui (ed.) 17 ὀρμὴ τῆς H¹, ὀρμὴ τις ed. 18 ἴσως] om. T H¹
 πτώματος] πταίσματος T H¹

*II²580 / T cap. B 5, 38

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου·

Υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε βαρυκάρδιοι καὶ παχεῖς τὴν καρδίαν;
 Ἰνατί ἀγαπᾶτε ματαιότητα καὶ ζητεῖτε ψεῦδος, [καὶ] μέγα τί τὸν
 ἐνταῦθα βίον καὶ τὰς ὀλίγας ταύτας ἡμέρας πολλὰς ὑπολαμβάνοντες,
 καὶ τὴν διάξυξιν ταύτην, τὴν ἀσπαστὴν καὶ ἡδεῖαν, ὥς δὴ
 τι βαρὺ καὶ φρικῶδες ἀποστρεφόμενοι; Οὐ γινώσκουμεθα ἡμᾶς αὐ-
 τοὺς; Οὐ τὰ φαινόμενα ῥίψομεν; Οὐ πρὸς τὰ νοούμενα βλέπομεν;
 Οὐκ εἴ τι καὶ λυπεῖσθαι χρή, τὸνναντίον ἀνιασόμεθα τῇ παροικίᾳ
 μηκνυμένη, κατὰ τὸν θεῖον Δαυῖδ, σκηνώματα σκοτασμοῦ καὶ
 τόπον κακώσεως καὶ ὕλην βυθοῦ καὶ σκιὰν θανάτου τὰ τῆδε ἀπο-
 καλοῦντος, ὅτι βραδύνωμεν ἐν τοῖς τάφοις οἷς περιφέρομεν, ὅτι
 ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκομεν τὸν τῆς ἁμαρτίας θάνατον, θεοὶ γε-
 γονότες.

3 – 4 Ps. 4, 3¹⁻² 9 – 10 τῇ – μηκνυμένη] Ibid. 119, 5¹ 10 σκηνώματα σκοτασμοῦ]
 cf. ibid. 119, 5² (Κηδαρ significat σκοτασμός) 11 τόπον κακώσεως] Ibid. 43, 20¹
 ὕλην βυθοῦ] Ibid. 68, 3¹ σκιὰν θανάτου] Ibid. 43, 20²

3 – 14 *II²580 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Funebris in laudem Caesarii fratris oratio* (Orat. 7), 22, 3–16 (ed. Calvet-Sebasti, p. 236–238)

2 – 14 *II²580 T cap. B 5, 38 (97rB[28]29–97vA18); H¹ cap. B 6, 39; R cap. A 56, 35

3 καὶ – καρδίαν] om. T H¹ 4 καὶ²] *delevi* (ed.) 5 πολλὰς] om. T H¹ 6 τὴν²] om.
 R ἀσπαστὴν] *add.* ταύτην T H¹ ἡδέαν T H¹ 6 – 7 δὴ τοι T H¹ 7 ἀποστρεφό-
 μεθα T H¹ γινώσκουμεθα T (= ed.) 8 ῥίψομεν T H¹ (= ed.) βλέπομεν T H¹
 (= ed.) 9 Οὐκ – τι] οὐχεῖ τι T H¹ ἀνισόμεθα T H¹, ἀνιασώμεθα ed. 10 μηκνυ-
 μένη] μηκοινωμένη T, μὴ κοινωμένη H¹, om. R 11 ὕλην] ἰλὺν R 11 – 12 ἀποκα-
 λοῦντα ed. (*sed cf. app. crit.*) 12 βραδύνωμεν T ἐν] om. T H¹ περιφέρωμεν T
 13 ἀποθνήσκωμεν T

***Π²581 / T cap. B 5, 39**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ φιλοπτωχίας·

- Φύσει μὲν γὰρ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον, οὐδὲ ὁμαλόν, οὐ-
 δὲ αὐταρκες, οὐδὲ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἰστάμενον, ἀλλὰ κύκλος τίς τῶν
 5 ἡμετέρων περιτρέχει πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλας ἐπὶ μιᾷ ἡμέρας
 πολλάκις, ἔστι δὲ ὅτε καὶ ὥρας, φέρων μεταβολάς· καὶ αὖραις
 μᾶλλον ἔστι πιστεύειν οὐχ' ἰσταμέναις καὶ νηὸς ποντοποροῦσης
 ἴχνεσιν, καὶ νυκτὸς ἀπατηλοῖς ὀνείρασιν, ὧν πρὸς ὀλίγον ἡ χάρις,
 10 εὐημερία.

***Π²582 / T cap. B 5, 40**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ β' στηλιτευτικοῦ·

- Κύκλος τίς ἐστίν, ἀδελφοί, τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ παι-
 δεύει διὰ τῶν ἐναντίων ἡμᾶς ὁ θεός· ὥσπερ συνεστήσατο τὰ πάν-
 15 τα σοφῶς καὶ συνέδησεν, οὕτω σοφῶς τὸ πᾶν διεξάγων καὶ κυ-
 βερνῶν τοῖς ἀνεφίκτοις αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνιάστοις κρίμασιν, ἐν δὲ
 τοῖς πᾶσιν καὶ τὰ ἡμέτερα. Κινεῖται γάρ, ἴν' οὕτως εἴπω, τὸ πᾶν
 περὶ τὸ ἀκίνητον, καὶ σαλεύεται λόγῳ μὲν οὐδαμῶς – ὁ γὰρ αὐτὸς

3 – 10 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 60.6./67.8. (ed. Ihm, p. 910–911) 7 Prov. 30, 19³

3 – 10 *Π²581 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De pauperum amore* (Orat. 14), 19 (PG 35, 881, 14–23) 13 – 310, 3 *Π²582 GREGORIUS NAZIANZENSUS, re vera *Ad praefectum et cives Nazianzenos* (Orat. 17), 4 (PG 35, 969, 23–33)

2 – 10 *Π²581 T cap. B 5, 39 (97vA[18–19]20–97vB1); H¹ cap. B 6, 40; R cap. A 56, 36 12 – 310, 3 *Π²582 T cap. B 5, 40 (97vB[2]3–20); H¹ cap. B 6, 41; R cap. A 56, 37

*Π²581 ἐκ τοῦ] om. T H¹ φιλοπτωχίας T *Π²582 Τοῦ αὐτοῦ] om. R ἐκ – στηλι-
 τευτικοῦ] om. H¹

7 μᾶλλον ἔστι] *scripsi* (cum A¹), μᾶλλον ἔστι R, μᾶλλον ἔστι T H¹ οὐκισταμέναις
 T, οὐκισταμέναις H¹ 8 πρὸς ὀλίγον] *post* χάρις *transpos.* R 9 τυποῦσι] *scripsi*
 (ed.), τύπτουσι T H¹ R ἢ] *scripsi*, ἡ T H¹ R 13 κύκλος τίς ἐστίν R 14 – 15 τὰ
 πάντα] τὸ πάντα T, τὸ πᾶν R 16 αὐτοῦ] om. R 18 τὸ] τὸν ed.

ἐν πᾶσιν ἐστὼς καὶ ἀκίνητος, κἂν διαφεύγῃ τὴν ἡμετέραν αἴσθη-
σιν –, τοῖς δὲ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀπαντῶσιν τὲ καὶ συμπύπτου-
σιν.

***Π²583 / T cap. B 5, 41**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ πρὸς τὸν ἄρχοντα καὶ τοὺς πολίτας·

5

Κύκλος τίς ἐστιν, ἀδελφοί, τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ οὐ-
δὲν ἀκίνητον, οὐδὲ ὁμαλόν, οὐδὲ αὐταρκες, οὐδὲ εἰς τέλος ὁμοι-
ον, οὔτε τὸ εὐθυμεῖν, οὔτε τὸ ἀθυμεῖν, οὐ πλοῦτος, οὐ πενία, οὐ
δύναμις, οὐκ ἀσθένεια, οὐ ταπεινότης, οὐ δυναστεία, οὐ τὸ παρόν,
οὐ τὸ μέλλον, οὐ τὸ ἡμέτερον, οὐ τὸ ἀλλότριον, οὐ μικρόν, οὐ
μεῖζον, οὐχ' ὅτι ἂν εἴποι τίς. Καὶ τοῦτο ἡ ἀνισότης ἔχει, τὴν περὶ
πάντα μεταβολήν. Περιχωρεῖ γὰρ τὰ πάντα ραδίως καὶ μεταχωρεῖ
καὶ ἀντικαθίσταται· ὥς αὔραις μᾶλλον εἶναι πιστεύειν καὶ γράμ-
μασι τοῖς καθ' ὕδατος ἢ ἀνθρώπων εὐημερία.

10

Π¹487 /
K cap. B 1, 23

***Π²584 / T cap. B 5, 42**

15

Τοῦ ἀγίου Βασιλείου, ἐκ τῆς πρὸς Σόλωνα ἐπιστολῆς·

Τὸν μὲν οὐπω τοῖς δεσμοῖς τοῦ γάμου συνεζευγμένον λυσσώδεις
ἐπιθυμῖαι καὶ ὀρμαὶ δυσκάθεκτοι καὶ ἔρωτές τινες δυσέρωτες ἐκ-
ταράττουσιν· τὸν δὲ ἤδη κατειλημμένον ὁμόζυγι ἕτερος θόρυβος

6 *Π²583 Κύκλος – πραγμάτων] GREGORIUS NAZIANZENUS, *Ad praefectum et cives Nazianzenos* (Orat. 17), 4 (PG 35, 969, 23–24) 6 – 14 καὶ – εὐημερία] IBID. (PG 35, 969, 44 – 972, 8) 17 – 311, 8 *Π²584 BASILIUS CAESARIENSIS, *Epistulae*, II, 2, 9–21 (ed. Courtonne, I, p. 6)

5 – 14 *Π²583 T cap. B 5, 41 (97vB[21–22]23–98rA8); H¹ cap. B 6, 42; R cap. A 56, 38 16 – 311, 8 *Π²584 T cap. B 5, 42 (98rA[8–9]10–98rB2); H¹ cap. B 6, 37

*Π²583 πρὸς – ἄρχοντα] εἰς ἄρχοντ^τ R πολίτας] πολιτευομένους R *Π²584 σο-
λομώνα H¹

1 ἐν πᾶσιν] post ἐστὼς transpos. R 2 τοῖς δὲ] τοῖς τε R 6 Κύκλος – ἐστιν] κύ-
κλος ἐστιν R 9 ταπεινῶσις R 10 μικρόν] praem. τὸ R 11 μεῖζον] praem. τὸ R
13 ἀποκαθίσταται R 14 ἢ] scripsi, ἢ T H¹ R 17 Τὸν] τὸ H¹ 18 ὀρμαὶ H¹, ὀρμαὶ
T 19 ὁμόζυγοι H¹

- τῶν φροντίδων ἐκδέχεται· ἐν ἀπαιδία, παίδων ἐπιθυμία· ἐν τῇ
κτῆσει τῶν παίδων, παιδοτροφίας μέριμνα, γυναικὸς φυλακή, οἴ-
κου ἐπιμέλεια, οἰκετῶν προστασία, αἱ κατὰ τὰ συμβόλαια βλάβαι,
οἱ πρὸς τοὺς γείτονas διαπληκτισμοί, αἱ ἐν τοῖς δικαστηρίοις συμ-
5 πλοκαί, τῆς ἐμπορίας οἱ κίνδυνοι, αἱ τῆς γεωργίας διαπονήσεις.
Πᾶσα ἡμέρα ἰδίαν ἤκει κομίζουσα τῆς ψυχῆς ἐπισκότησιν, αἱ νύ-
κτες τὰς μεθημερινὰς φροντίδας παραλαβοῦσαι, ταῖς αὐταῖς φαν-
τασίαις ἐξαπατῶσι τὸν νοῦν.

*II²585 / T cap. B 5, 43II¹488 /
K cap. B 1, 24

- 10 Τοῦ Νύσης, ἐκ τοῦ δ' λόγου τοῦ Πάτερ ἡμῶν·

Παντοίοις πάθεσι καὶ τالαιπωρίαις καταβεβᾶπτισται ἡ ἀθλιότης
τῆς ὥδε ζωῆς.

*II²586 / T cap. B 5, 44II¹489 /
K cap. B 1, 25

Τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τοῦ εἰς τὸν λη' ψαλμόν·

- 15 Ὅρα, ἀγαπητέ, εἰ μὴ θάλασσαν μιμεῖται τὰ ἀνθρώπινα πράγματα,
εἰ μὴ τῆς ἐκεῖθεν ταραχῆς ὁ βίος ἐμπέπλησται, εἰ μὴ τῆς ὑγρᾶς
πλέον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς χειμαζόμεθα, εἰ μὴ τῶν ἀνέμων σφοδρότερον
ἀλλήλοις συμπίπτομεν, εἰ μὴ καθάπερ ἐν ζόφῳ θαλαττίῳ ὥδε κά-
κεῖσε περιφερόμεθα. Οὗτος περὶ ὕδατος πρὸς τὸν γείτονα μάχε-
20 ται, ἐκεῖνος τῷ συνκτῆτορι περὶ ἀέρος πολεμεῖ. Ὁ μὲν περὶ μέτρα

11 – 12 *II²585 GREGORIUS NYSSENUS, *In illud*: Pater noster (Matth. 6, 9) (*De ora-
tione dominica*), IV (ed. Callahan, p. 50, 5–6) 15 – 312, 7 *II²586 Versio T

15 – 18 Ὅρα – συμπίπτομεν] (Ps.-)IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *In illud*: Verumta-
men frustra conturbatur (Ps. 38, 7), 1 (PG 55, 560, 14–18) 18 – 19 εἰ –
περιφερόμεθα] IBID. (PG 55, 560, 20–21) 19 – 312, 7 Οὗτος – ἀλλεπάλληλοι]
IBID. (PG 55, 560, 23–33)

10 – 12 *II²585 T cap. B 5, 43 (98rB[2–3]4–6); H¹ cap. B 6, 43 14 – 313, 2 *II²586
T cap. B 5, 44 (98rB[7]8–98vA2); H¹ cap. B 6, 44

*II²585 (a) T (b) Γρηγορίου Νύσης H¹ *II²586 λη'] τριακοστον (*sic*) ὄγδοον H¹

2 κτίσει H¹ 15 – 312, 7 Ὅρα – ἀλλεπάλληλοι] Versio T 18 συμπίπτωμεν T 19
γείτονα] χειμῶνα T 20 συνκτῆτορι] *sic* T

γῆς διαπληκτίζεται, οἱ δὲ περὶ οἰκοδομῆς ἀλλήλους θλίβουσιν. Οὗτος ἅπερ οὐκ ἔδωκεν, λαβεῖν ἐπιφύεται· ἐκεῖνος ὅπερ ἔλαβεν μηδὲν δοῦναι διίσχυρίζεται. Ὁ μὲν περὶ τόκους ἀπληστεύεται, ὁ δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον ἀποστερεῖν δικάζεται. Οὗτος ἀπορῶν ὀδυνᾶται, ἐκεῖνος εὐπορῶν θορυβεῖται. Ὁ μὴ ἔχων ὀνειδίζεται, ὁ ἔχων ἐνε- 5 δρεύεται· ὁ ἐν ἀρχαῖς ὑποβλέπεται. Οἱ πόλεμοι συνεχεῖς, οἱ φόνοι ἀλλεπάλληλοι.

Ὅρα, ἀγαπητέ, εἰ μὴ θάλασσαν μιμεῖται τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, εἰ μὴ τῆς ἐκεῖθεν ταραχῆς ὁ βίος ἐμπέπλησται, εἰ μὴ τῆς ὑγρᾶς πλέον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς χειμαζόμεθα, εἰ μὴ τῶν ἀνέμων σφοδρότερον ἀλλήλοις συμπίπτομεν, εἰ μὴ 10 καθάπερ ἐν ζόφῳ θαλαττίῳ ὥδε κάκεισε περιφερόμεθα. Οὗτος περὶ ὕδατος πρὸς τὸν γείτονα κρίνεται. Ὁ μὲν ἐκείνου τὸν ἀγρὸν ἀφηρπάσατο, ἕτερος ἑτέρου τὴν γῆν ἐπαφείλατο, ἄλλος τῆς τοῦ πλησίον γυναικὸς ἐπεθύμησεν, ἄλλος τοῦ δεῖνα τοὺς οἰκέτας ἀφήρπασεν, ἄλλος περὶ ἀέρων τῷ συγκτή- 15 τορι μάχεται. Οἱ μὲν περὶ μέτρα τῆς γῆς διαπληκτίζονται, οἱ δὲ διὰ οἰκοδομίας οἰκιῶν ἀλλήλους διαθλίβουσιν. Οὗτος ἅπερ οὐκ ἔδωκεν, λαβεῖν ἐπιφύεται· ἐκεῖνος ἅπερ ἔλαβεν, μὴ δοῦναι ἀντιδικάζεται. Ὁ μὲν περὶ τόκους ἀπληστεύεται, ὁ δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον ἀποστερεῖν διίσχυρίζεται. Οὗτος ἀπο- 20 ρῶν ὀδυνᾶται, ἐκεῖνος εὐπορῶν θορυβεῖται. Ὁ μὴ ἔχων ὀνειδίζεται, καὶ ὁ ἔχων ἐπιβουλεύεται. Ὁ κρατῶν ἐνεδρεύεται, ὁ ἐν ἀρχαῖς ὑποβλέπεται, ὁ ἐν ἐξουσίαις μισεῖται, ὁ ἐν δυναστεῖαις σκευάζεται. Οἱ πόλεμοι συνεχεῖς, οἱ φόνοι ἐπάλληλοι, ἡ ἀπληστία τυραννεῖ, ἡ πλεονεξία δυναστεύει, τὸ ψεῦδος 25 ὑπεραίρεται, ἡ πρὸς ἀλλήλους πίστις ἀπέφυγεν, ἡ ἀλήθεια τὴν γῆν κατέλιπεν, ἡ φιλία μέχρι τραπέζης περιώριστα. Οἱ δὲ καὶ τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἀπώλεσαν. Αἱ προσηγορίαι ὑποψίας πεπλήρωνται. Οὕτω δὴ πάντων ἐν κακοῖς

8 – 313, 2 *Π²586 Versio H¹ **8 – 10** Ὅρα – συμπίπτομεν] Ps.-IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *In illud*: Verumtamen frustra conturbatur (Ps. 38, 7), 1 (PG 55, 560, 14–18) **10 – 11** εἰ² – περιφερόμεθα] IBID. (PG 55, 560, 20–21) **11 – 12** Οὗτος – κρίνεται] IBID. (PG 55, 560, 23) **12** Ὁ – ἀφηρπάσατο] IBID. (PG 55, 560, 21–22) **12 – 13** ἕτερος – ἐπεθύμησεν] locus non repertus **14 – 20** ἄλλος¹ – ἐπιβουλεύεται] (Ps.-)IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *In illud*: Verumtamen frustra conturbatur (Ps. 38, 7), 1 (PG 55, 560, 22–31) **20** Ὁ – ἐνεδρεύεται] locus non repertus **20 – 25** ὁ² – ἀπώλεσαν] (Ps.-)IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *In illud*: Verumtamen frustra conturbatur (Ps. 38, 7), 1 (PG 55, 560, 31–37) **25** Αἱ – πεπλήρωνται] locus non repertus **25 – 313, 2** Οὕτω – ἀνθρώπος] (Ps.-)IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *In illud*: Verumtamen frustra conturbatur (Ps. 38, 7), 2 (PG 55, 560, 50 – 561, 1)

6 ὑποκλεπτεται T **8 – 313, 2** Ὅρα – ἀνθρώπος] Versio H¹ **8 – 12** Ὅρα – κρίνεται] cf. *supra*, versio T **10** συμπίπτομεν H¹ **12 – 313, 2** Ὁ – ἀνθρώπος] cf. Π¹489 / K cap. B 1, 25 (Versio V^{EV}O) **14 – 15** συνκτῆτορι H¹

σεσωβημένων ἡμῶν, ὁ προφήτης, τὸν βίον ἐκπνύμενος, βοᾷ, λέγων· Πλήν
μάτην ταράσσεται πᾶς ἄνθρωπος.

1 – 2 Πλήν – ταράσσεται] Ps. 38, 7² 2 πᾶς ἄνθρωπος] Ibid. 38, 6³

1 σεσωβημένων H^I

Π¹ /
K cap. B 2

Τίτλος ζ΄ Περὶ βλασφημούντων καὶ μεγαλορρημονούντων καὶ
πταιόντων εἰς τὸν θεὸν ἐξ ἀνοίας.

Π¹499 /
K cap. B 2, 1

***Π²587 / T cap. B 6, 1**

Ἐκ τοῦ Λευϊτικοῦ.

Ἐξήλθεν υἱὸς γυναικὸς Ἰσραηλίτιδος, καὶ οὗτος ἦν υἱὸς Αἰγυπτί- 5
ου ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ· καὶ ἐμαχήσαντο ἐν τῇ παρεμβολῇ ὁ ἐκ
τῆς Ἰσραηλίτιδος καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ Ἰσραηλίτης· καὶ ἐπονομάσας
ὁ υἱὸς τῆς γυναικὸς τῆς Ἰσραηλίτιδος τὸ ὄνομα, κατηράσατο, καὶ
ἤγαγον αὐτὸν πρὸς Μωϋσῆν· καὶ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ 10
Σαλαμεῖθ, θυγάτηρ Δαβρί, ἐκ φυλῆς Δάν. Καὶ ἀπέθεντο αὐτὸν εἰς
φυλακὴν, διακρίναι αὐτὸν διὰ προστάγματος κυρίου. Καὶ ἐλάλη-
σεν κύριος πρὸς Μωϋσῆν, λέγων· Ἐξάγαγε τὸν καταρασάμενον
ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐπιθήσουσιν ἅπαντες οἱ ἀκούσαντες τὰς
χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν 15
πᾶσα ἡ συναγωγὴ. Καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λάλησον, καὶ ἐρεῖς πρὸς
αὐτούς· Ἄνθρωπος ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν καταράσῃται θεόν, ἀμαρ-
τίαν λήσεται· ὀνομάζων δὲ τὸ ὄνομα κυρίου, θανάτῳ θανατού-
σθω· λίθοις λιθοβολησάτωσαν αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγὴ· ἐὰν τε

5 – 315, 2 *Π²587 Lev. 24, 10–16

1 – 2 Titlos T^{txt} (98vA3–6) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. B 2^M/1^P titlos [Π¹ / K cap. B
2 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) **4 – 315, 2 *Π²587** T cap. B 6, 1 (98vA[7]
8–98vB4); H^{III} cap. B 3, 1; R cap. B 5, 1

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ζ'] γ' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} pin
(γ' *secund. ser.*), ε' R καὶ μεγαλορρημονούντων] *om.* A^{III} pin μεγαλορρημονούν-
των T^{txt} H^{III} txt, μεγαλορρημονούντων A^{III} txt **1 – 2** καὶ² – ἀνοίας] *om.* R^{pin}

***Π²587** Ἐκ τοῦ] *om.* H^{III} R

5 Ἰσραηλίτιδος T **6** ἐμαχήσαντο] *sic* T H^{III}, ἐμαχέσατο R ὁ] *om.* H^{III} **7** Ἰσραη-
λίτιδος T ὁ¹ – ὁ²] ἄνθρωπος T H^{III} Ἰσραηλίτης T **8** ὁ] *om.* H^{III} γυναικὸς
τῆς] *om.* T H^{III} Ἰσραηλίτιδος T **9** Μωϋσῆν T **9 – 10** καὶ – Δάν] *om.* T H^{III} **10**
Δαβρί] *scripsi* (LXX), δραβρί R Δάν] *scripsi*, δάν R ἀπέθετο T H^{III} **10 – 11** ἐν
φυλακῇ T H^{III} **11** διακρίναι T H^{III} **12** Μωσῆν T **13** ἅπαντες] *om.* R **14** αὐτῶν]
om. R **16** Ἄνθρωπος] *om.* R ἐὰν] ἄν R **17** τὸ] *om.* R **18** λιθοβολήτωσαν T
H^{III}

προσήλυτος, ἐάν τε αὐτόχθων, ἐν τῷ ὀνομάσαι αὐτὸν τὸ ὄνομα κυρίου τελευτάτω.

*II²588 / T cap. B 6, 2II¹502 /
K cap. B 2, 4

Τοῦ Ἰώβ·

- 5 Τί ἐτόλμησεν ἡ καρδιά σου,
ὅτι θυμὸν ἔρρηξας ἔναντι κυρίου;
Μέχρι τίνος λαλήσεις ταῦτα,
πνεῦμα πολυρῆμον τοῦ στόματός σου;

*II²589 / T cap. B 6, 3II¹503 /
K cap. B 2, 5

- 10 Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ ια´.
Ἐξολοθρεύσει κύριος πάντα τὰ χεῖλη τὰ δόλια,
γλῶσσαν μεγαλορήμονα,
τοὺς εἰπόντας· Τὴν γλῶσσαν ἡμῶν μεγαλύνομεν.

*II²590 / T cap. B 6, 4II¹504 /
K cap. B 2, 6

- 15 Ὡσὲς προφήτου·
Ἀφανισθήσεται Σαμαρία, ὅτι ἀντέστη πρὸς τὸν θεὸν αὐτῆς· ἐν
ρόμφαίᾳ πεσοῦνται οὗτοι, καὶ τὰ ὑποτίθια αὐτῶν ἐκδαφισθή-
σονται.

5 *II²588 Τί – σου] Iob 15, 12¹ 6 ὅτι – κυρίου] Ibid. 15, 13¹ 7 – 8 Μέχρι – σου] Ibid. 8, 2¹⁻² 11 – 13 *II²589 Ps. 11, 4¹–5¹ 16 – 18 *II²590 Os. 14, 1 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 176–177)

4 – 8 *II²588 T cap. B 6, 2 (98vB[5]6–10); R cap. B 5, 2; *deest in* H^{III} 10 – 13
*II²589 T cap. B 6, 3 (98vB[11]12–16); *deest in* H^{III} R 15 – 18 *II²590 T cap. B 6, 4
(98vB[16]17–21); *deest in* H^{III} R

*II²588 Τοῦ] *om.* R ἰώβ T

1 ὀνομάσαι T 7 λαλήσει R^{p.c.} 8 πολύρρημον R^{a.c.} P, πολύρρημον R^{p.c.} στόμα-
τός σου] στόματος αὐτοῦ T H^{III} 17 ὑποτίθια] *scripsi* (II¹504 / K cap. B 2, 6 *et*
LXX), ὑποστήθια T 17 – 18 ἐκδαφισθήσονται II¹ *et* LXX

***II²591 / T cap. B 6, 5**

Ἦσαϊου προφήτου·

Αὐτοὶ ἠπειθήσαν καὶ παρώξυναν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐστράφη αὐτοῖς εἰς ἔχθραν, καὶ αὐτὸ ἐπολέμησεν αὐτούς.

***II²592 / T cap. B 6, 6**

5

Σχόλιον·

Πρόρρησις κατὰ Πνευματομάχων.

***II²593 / T cap. B 6, 7**

Σοφονίου προφήτου·

Ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς καταφρονοῦντας ἐπὶ τὰ φυλάγματα αὐτῶν, οἱ λέγοντες ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· Οὐ μὴ ἀγαθοποιήσῃ κύριος, οὐδ' οὐ μὴ κακώσῃ, καὶ ἔσται ἡ δύναμις αὐτῶν εἰς διαρπαγὴν, καὶ οἱ οἴκοι αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν. 10

***II²594 / T cap. B 6, 8**

Ἀμῶς προφήτου·

15

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκλείψουσιν αἱ παρθένοι αἱ καλαὶ καὶ οἱ νεα-

3 – 4 *II²591 Is. 63, 10 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 464) 7 *II²592 Scholion in Is. 63, 10 10 – 13 *II²593 Soph. 1, 12–13 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 240–241) 16 – 317, 3 *II²594 Am. 8, 13–14 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 195)

2 – 4 *II²591 T cap. B 6, 5 (98vB[22]23–26); H^{III} cap. B 3, 2; R cap. B 5, 5 6 – 7 *II²592 T cap. B 6, 6 (98v[mg]27); H^{III} cap. B 3, 3; R cap. B 5, 6 9 – 13 *II²593 T cap. B 6, 7 (98vB[28]29–99rA3); H^{III} cap. B 3, 4; R cap. B 5, 7 15 – 317, 3 *II²594 T cap. B 6, 8 (99rA[4]5–11); H^{III} cap. B 3, 5; R cap. B 5, 8

*II²591 προφήτου] om. H^{III} R *II²592 σχόλεον H^{III} *II²593 προφήτου] om. H^{III} R *II²594 ἀμῶς H^{III} προφήτου] om. H^{III} R

10 διεκδικήσω R 11 – 12 ἀγαθοποιήσει H^{III} 12 κακώσει H^{III}

νίσκοι ἐν δίψει, οἱ ὁμνύοντες κατὰ τοῦ ἰλασμοῦ Σαμαρείας, καὶ οἱ λέγοντες· Ζῇ ὁ θεός σου, Δάν, καὶ ζῇ ὁ θεός σου, Βηρσαβεέ· καὶ πεσοῦνται καὶ οὐ μὴ ἀναστῶσιν.

***Π²595 / T cap. B 6, 9**

5 Σχόλιον·

Οὗτοι πρὸς παροξυσμὸν καὶ ἐξευτελισμὸν τοῦ ὄντως θεοῦ, οὕτως ἐπετήδευσαν βλασφημῆσαι.

***Π²596 / T cap. B 6, 10**

Π¹505 /
K cap. B 2, 7

Ἰερεμίου προφήτου·

10 Μεθύσατε αὐτόν, ὅτι ἐπὶ κύριον ἐμεγαλύνθη.

***Π²597 / T cap. B 6, 11**

Π¹506 /
K cap. B 2, 8

Ἰεζεκιήλ προφήτου·

15 Τάδε λέγει κύριος· Ἐπειδὴ δέδωκας τὴν καρδίαν σου ὡς καρδίαν θεοῦ, ἰδοὺ ἐπάγω ἐπὶ σὲ ἄλλοτρίους λοιμοὺς ἐθνῶν, καὶ ἐκκενώσουσιν τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπὶ σὲ καὶ ἐπὶ τὸ κάλλος τῆς ἐπιστήμης σου, καὶ στρώσουσιν τὸ κάλλος σου εἰς ἀπώλειαν.

6 – 7 *Π²595 *Scholion in Am. 8, 13–14* 10 *Π²596 *Ier. 31, 26 (Wahl, Prophetenzitate, p. 558)* 13 – 16 *Π²597 *Ez. 28, 6–7 (Wahl, Prophetenzitate, p. 653)*

5 – 7 *Π²595 T cap. B 6, 9 (99rA[mg]12–14); H^{III} cap. B 3, 6; R cap. B 5, 9 9 – 10 *Π²596 T cap. B 6, 10 (99rA[15]16–17); *deest in H^{III} R* 12 – 16 *Π²597 T cap. B 6, 11 (99rA[18]19–26); *deest in H^{III} R*

*Π²595 Σχόλιον] *scripsi*, σχο' T R, σχολ' H^{III} *Π²596 Ἰερεμίου] *scripsi*, ἰερεμίου T
*Π²597 Ἰεζεκιήλ] *scripsi*, ἰεζεκιήλ T

1 ἰλασμοῦ] ἰλασμοῦ T σαραρίας (*sic*) T 2 Ζῇ] ποῦ H^{III} Δάν – σου] *om.* T H^{III}
6 ὄντος T R^{ut videtur} οὕτω T H^{III} 7 βλασφημίας T H^{III}

II¹507 /
K cap. B 2, 9

***II²598 / T cap. B 6, 12**

Σοφίας Σολομώντος·

Φιλάνθρωπον πνεῦμα σοφία,
καὶ οὐκ ἄθωώσει βλάσφημον ἀπὸ χειλέων αὐτοῦ.

II¹suppl. 182 /
PML^b cap.
B 2^M/1^P, 8

***II²599 / T cap. B 6, 13**

5

Παροιμιῶν·

Ἀφροσύνη ἀνδρὸς λυμαίνεται τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ,
τὸν δὲ θεὸν αἰτιάται τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

II¹508 /
K cap. B 2, 10

***II²600 / T cap. B 6, 14**

Τοῦ Σιράχ·

10

Ὁ βάλλων λίθον εἰς ὕψος, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ βάλλει.

II¹509 /
K cap. B 2, 11

***II²601 / T cap. B 6, 15**

Τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, κεφαλαίου ρκγ'·

Πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις· τῷ δὲ

3 – 4 *II²598 Sap. 1, 6¹⁻² 7 – 8 *II²599 Prov. 19, 3¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 93) 11 *II²600 Sir. 27, 25¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 120) 14 – 319, 2 *II²601 *Versio* T 14 Πᾶσα – ἀνθρώποις] Matth. 12, 31 14 – 319, 1 τῷ – ἀφεθήσεται] Luc. 12, 10

2 – 4 *II²598 T cap. B 6, 12 (99rA[27]28–30); *deest in* H^{III} R 6 – 8 *II²599 T cap. B 6, 13 (99rA[30]31–33); H^{III} cap. B 3, 7; R cap. B 5, 4 10 – 11 *II²600 T cap. B 6, 14 (99rA[33]34–99rB1); R cap. B 5, 3; *deest in* H^{III} 13 – 319, 4 *II²601 T cap. B 6, 15 (99rB[2]3–8); R cap. B 5, 10; *deest in* H^{III}

*II²600 (a) T (b) Σοφίας Σολομώντος R *II²601 (a) T (b) Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἀγίου Εὐαγγελίου R

3 σοφίας T 4 ἄθωωσι T 7 λοιμαίνεται T 8 ἡ καρδία T H^{III}

εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται, οὔτε ἐν τῷ
νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.

Τῷ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται, οὔτε ἐν τῷ νῦν
αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.

5

***Π²602 / T cap. B 6, 16**

Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ῥώμης·

Ὅν τρόπον ὁ βασιλεὺς οὔτε βλασφημούμενος βλάπτεται, οὔτε εὐ-
χαριστούμενος ὑπὲρ τὸ ἀξίωμα μεγαλύνεται, ἀλλὰ τοῦ εὐχαρι-
στοῦντος μὲν γίνεται τὸ ἀκίνδυνον, τοῦ δὲ βλασφημοῦντος ὁ ὄ-
10 λεθρος, οὕτως οἱ θεὸν εὐφημοῦντες, αὐτὸν μὲν οὐ μεγαλύνουσιν
ὑπὲρ τὴν οἰκείαν δόξαν, ἑαυτοὺς δὲ σώζουσιν· οἱ δὲ βλασφημοῦν-
τες αὐτὸν μὲν οὐ βλάπτουσιν, ἑαυτοὺς δὲ ὀλοθρεύουσιν. Καὶ μεί-
ζων ἢ κόλασις, ὅσῳ μείζων ἢ ἀσέβεια, ὥς καὶ πάντων κρείττων ὁ
θεός, ὑπὲρ οὗ πᾶσα ἡ κτίσις ἀγανακτεῖ.

15

***Π²603 / T cap. B 6, 17**

Π¹511 /
K cap. B 2, 13

Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου·

Ὁ μὲν ἁμαρτάνων παραβαίνει νόμον, ὁ δὲ βλασφημῶν εἰς αὐτὴν
ἀσεβεῖ τὴν θεότητα.

1 – 2 οὔτε – μέλλοντι] Matth. 12, 32 3 – 4 *Π²601 Versio R 3 Τῷ – ἀφεθήσε-
ται] Luc. 12, 10 3 – 4 οὔτε – μέλλοντι] Matth. 12, 32 7 – 14 *Π²602 PS.-CLE-
MENS ROMANUS, *Homilia* ια 9,6 – 10,2 (multis omissis mutatisque; ed. Rehm†/
Strecker, p. 158, 4–14); Holl, n° 15 17 – 18 *Π²603 ATHANASIOS ALEXANDRINUS,
In illud: Qui dixerit verbum in filium (Matth. 12, 32) (*Epistula IV ad Serapionem*),
5, 29–30 (ed. Savvidis, p. 585)

6 – 14 *Π²602 T cap. B 6, 16 (99rB[8]9–25); H^{III} cap. B 3, 8; R cap. B 5, 14 16 – 18
*Π²603 T cap. B 6, 17 (99rB[26]27–29); R cap. B 5, 11; *deest in* H^{III}

*Π²602 (a) T R (b) Κλήμεντος H^{III}

10 θεὸν] *add.* μὲν R

II¹512 /
K cap. B 2, 14

***II²604 / T cap. B 6, 18**

Τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τοῦ εἰς τὴν πρὸς Τιμόθεον·

Τοὺς ἐν τῇ πόλει βλασφημοῦντας σωφρόνιζε· κἂν ἀκούσης τινὸς
ἐν ἀμφοδῶ, ἐν ἀγορᾷ μέση βλασφημοῦντος τὸν θεόν, πρόσελθε,
ἐπιτίμησον, κἂν πληγὰς ἐπιθεῖναι δέῃ, μὴ παραιτήσῃ· ράπισον 5
αὐτοῦ τὴν ὄψιν, σύντριψον αὐτοῦ τὸ στόμα, ἀγιάσόν σου τὴν
χεῖρα διὰ τῆς πληγῆς· κἂν ἐγκαλῶσι τινές, κἂν εἰς δικαστήριον
ἔλκωσιν, ἀκολούθησον.

II¹513 /
K cap. B 2, 15

***II²605 / T cap. B 6, 19**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ ἀκαταλήπτου λόγου γ'· 10

Καθάπερ ὁ λίθον ἀκοντίζων εἰς τὸ ὕψος, τοῦ οὐρανοῦ μὲν τὸ σῶ-
μα διατεμεῖν οὐ δύναται, οὐδὲ πρὸς τὸ ὕψος φθάσαι ἐκεῖνο, τὴν δὲ
πληγὴν τῇ οἰκείᾳ δέχεται κορυφῇ, πρὸς τὸν ἀκοντίσαντα ἐπα-
νιόντος τοῦ λίθου, οὕτως καὶ ὁ βλάσφημος εἰς τὴν μακαρίαν τοῦ 15
θεοῦ οὐσίαν, ἐκείνην οὐ παραβλάψει ποτέ, πολλῶ μείζονα οὔσαν
καὶ ὑψηλοτέραν, κατὰ δὲ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς τὸ ξίφος ἀκονᾷ,
ἀγνώμων περὶ τὸν εὐεργέτην γενόμενος.

3 – 8 *II²604 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *Ad populum Antiochenum*, I (In I Tim. 5, 23), 12 (PG 49, 32, 44–51) 11 – 17 *II²605 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *De incomprehensibili dei natura*, III, 43–52 (ed. Malingrey, p. 190)

2 – 8 *II²604 T cap. B 6, 18 (99rB[30]31–99vA8); R cap. B 5, 12; *deest in H^{III}*
10 – 17 *II²605 T cap. B 6, 19 (99vA[9–10]11–25); R cap. B 5, 13; *deest in H^{III}*

*II²604 (a) T (b) Τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῆς R *II²605
λόγου γ'] *om.* R

5 δέει T 6 ἀγιάσόν σου] ἀγίασον T 11 τὸ¹] *om.* R ὕψος – τὸ²] ὕψος τοῦ
οὐρανοῦ· τὸ μὲν T 12 φθάσαι T 13 τῇ – δέχεται] δέχεται τῇ ἰδίᾳ R 15 παρα-
βλάψει ποτέ] *scripsi* (cf. *ed.*), παραβλέψει ποτέ T R 16 ξίφο T 17 γινόμενος T

***Π²606 / T cap. B 6, 20**Π¹suppl. 183 /
PML^b cap. B
2^M/1^P, 14

Τοῦ Θεολόγου, ἐκ τῶν Γνωμῶν·

Τί πάντα τὸν δύστηνον αἰτιώμεθα

Ἐχθρόν, διδόντες τῷ βιοῦν ἐξουσίαν;

5 Μέμφου σεαυτόν, ἢ τὸ πᾶν ἢ τὸ πλέον.

Τὸ πῦρ παρ' ἡμῖν, ἢ δὲ φλόξ τοῦ πνεύματος.

***Π²607 / T cap. B 6, 21**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ εἰς τὴν Δεκάλογον·

Οὐχ' ὅσιον, δι' οὗ στόματος τὸ ἱερώτατον ὄνομα προφέρεται, δι'

10 αὐτοῦ φθέγξασθαι τί τῶν οὐχ' ὁσίων καὶ βλασφημῶν.

3 – 6 *Π²606 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Carmina*, I,2,33 (*Tetrastichae sententiae*), 205–208 (PG 37, 943, 3–6) 9 – 10 *Π²607 PHILO IUDAEUS, *De Decalogo*, 93 (ed. Cohn, p. 290, 13–14)

2 – 6 *Π²606 T cap. B 6, 20 (99vA[26]27–32); H^{III} cap. B 3, 9; *deest in R* 8 – 10 *Π²607 T cap. B 6, 21 (99vA[33]34–99vB4); H^{III} cap. B 3, 10; R cap. B 5, 15

*Π²606 ἐκ – Γνωμῶν] *om.* H^{III} *Π²607 ἐκ – Δεκάλογον] *om.* H^{III}

3 δύστινον T H^{III} 6 ἡμῶν Π¹1707 / K cap. Π 1, 6 *et ed.* 9 οὐκ ὅσιον T H^{III} δι' 2] διὰ τοῦ T 10 φθέγξασθαί τι T H^{III} καὶ βλασφημῶν] βλάσφημον T H^{III}

Π¹ /
K cap. B 4

**Τίτλος ζ' Περὶ βιαίων καὶ ἀβιάστων πραγμάτων, καὶ ὅτι τὸ
κατὰ δύναμιν φίλον θεῶ ἐπὶ παντί.**

***Π²608 / T cap. B 7, 1**

Ἀπὸ τοῦ Λευϊτικοῦ·

Ἐκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐ κατατενεῖται ἐν τοῖς μόχοις.

5

Π¹524 /
K cap. B 4, 1

***Π²609 / T cap. B 7, 2**

Σιράχ·

Μὴ βιάζου ῥοῦν ποταμοῦ.

***Π²610 / T cap. B 7, 3**

Τοῦ αὐτοῦ·

10

Μὴ βιάζου πένητα· πτωχὸς γάρ ἐστιν.

5 *Π²608 Lev. 25, 46 **8 *Π²609** Sir. 4, 26² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 55) **11 *Π²610**
Sir., re vera Prov. 22, 22¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 106)

1 – 2 Titlos T^{txt} (99vB5–8) H^{III} ^{txt} A^{III} R (cf. PML^b cap. B 3^M/2^P titlos [Π¹ / K cap. B
4 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} ^{pin} (lac.) **4 – 5 *Π²608** T cap. B 7, 1 (99vB[9]10–
12); R cap. B 7, 1; *deest in* H^{III} **7 – 8 *Π²609** T cap. B 7, 2 (99vB[12]13); R cap. B 7,
2; *deest in* H^{III} **10 – 11 *Π²610** T cap. B 7, 3 (99vB13–15); R cap. B 7, 3; *deest in*
H^{III}

1 Τίτλος] *om.* A^{III} ^{pin} R^{pin} ζ'] δ' H^{III} ^{txt} A^{III} ^{txt}, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} ^{pin}
(δ' *secund. ser.*)

***Π²608** Ἀπὸ] *om.* R ***Π²609** (a) R (b) Τῶν Παροιμιῶν T ***Π²610** (a) R (b) *s. d.* T

5 κατατενεῖται] *sic* T R, κατατενεῖ LXX (*sed cf. app. crit.*)

***Π²611 / T cap. B 7, 4**Π¹525 /
K cap. B 4, 2

<***>

Τὸν θέλον<τα> βοῦν ἔλαυνε.

***Π²612 / T cap. B 7, 5**Π¹526 /
K cap. B 4, 3

5 Ἐκ τῆς Πέτρου α' καθολικῆς ἐπιστολῆς·

Ποιμαίνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ ἐπίσκοποῦντες, μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἐκουσίως, μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μὴ δὲ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλ' ὡς τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου.

10

***Π²613 / T cap. B 7, 6**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς·

Ἀναγκαῖον ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφούς, ἵνα προέλθω-
σιν πρὸς ὑμᾶς καὶ προκαταρτίσωσιν τὴν προκατηγγελεμένην εὐ-
λογίαν ὑμῶν, ταύτην ἐτοίμην εἶναι οὕτως, ὡς εὐλογίαν καὶ μὴ ὡς
15 πλεονεξίαν. Ἐκαστος καθὼς προαιρεῖται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ
ἐξ ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός.

3 cf. *Scholia in Theocritum vetera*, XI, 75 a et b (ed. Wendel, p. 248, 17 et 18–19); *Mantissa proverbiorum*, III, 14 (ed. Leutsch, p. 775, 11–12)

3 *Π²611 Sir., locus non repertus (Wahl, *Sirach-Text*, p. 168.1; Auwers, p. 11.1)
6 – 9 *Π²612 I Petr. 5, 2–3 12 – 15 *Π²613 Ἀναγκαῖον – πλεονεξίαν] II Cor. 9, 5
15 – 16 Ἐκαστος – θεός] Ibid. 9, 7

2 – 3 *Π²611 T cap. B 7, 4 (99vB15); *deest in H^{III} R* 5 – 9 *Π²612 T cap. B 7, 5
(99vB[16]17–24); R cap. B 7, 4; *deest in H^{III}* 11 – 16 *Π²613 T cap. B 7, 6 (99vB
[24–25]26–100rA2); H^{III} cap. B 4, 1; R cap. B 7, 5

*Π²611 s. d. T *Π²612 καθολικῆς] om. R *Π²613 Τοῦ – τῆς] om. H^{III} Τοῦ Ἀπο-
στόλου] om. R ἐπιστολῆς] om. R

3 θέλοντα] *scripsi* (Π¹), θέλον T ἐλάυνε T 9 τῷ ποιμνίῳ R 13 προκαταρ-
τήσωσι H^{III} R a. c. ut videtur 14 ὡς¹] om. R 15 καθὼς] om. T H^{III}

***Π²614 / T cap. B 7, 7**

Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ῥώμης·

Οὐδὲν βίαιον ἀγαθὸν ἢ ἐπαινετὸν καὶ στεφάνων ἄξιον· οὐδεὶς γὰρ σὼφρων ἢ δίκαιος ἐξ ἀνάγκης.

***Π²615 / T cap. B 7, 8**

5

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ ζ' λόγου τῆς Ἑξαήμερου·

Τὸ ἡναγκασμένον καὶ παρὰ φύσιν, ἐπ' ὀλίγον ἀνίσχον, καὶ τοῦτο βιαίως καὶ μόλις, ταχὺ διελύθη εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη.

***Π²616 / T cap. B 7, 9**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, ἐκ τοῦ εἰς τὴν τῶν ρν' ἐπισκόπων παρου- 10
σίαν·

Οὕτω γινώσκω, καὶ νόμον τίθημι πᾶσι τοῖς ψυχῶν οἰκονόμοις καὶ τοῦ λόγου ταμίαις, μήτε τῷ σκληρῷ τραχύνειν, μήτε τῷ ὑπεσταλ-
μένῳ κατεπαίρειν, ἀλλ' εὐλόγους εἶναι περὶ τὸν λόγον, μηδετέρου 15
τὸ μέτρον ὑπερβαίνοντας.

3 – 4 *Π²614 Ps.-CLEMENS ROMANUS, locus non repertus; Holl, n° 27 7 – 8
*Π²615 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homiliae in Hexaemeron*, I, 11 (ed. Mendieta†/
Rudberg, p. 19, 13–15) 12 – 15 *Π²616 GREGORIUS NAZIANZENSIS, *Supremum va-*
le coram centum quinquaginta episcopis (Orat. 42), 13, 16–20 (ed. Bernardi, p. 78)

2 – 4 *Π²614 T cap. B 7, 7 (100rA[3]4–7); H^{III} cap. B 4, 2; *deest in R* 6 – 8 *Π²615
T cap. B 7, 8 (100rA[8–9]10–14); R cap. B 7, 6; *deest in H^{III}* 10 – 15 *Π²616 T cap.
B 7, 9 (100rA[14–15]16–24); H^{III} cap. B 3, 3; R cap. B 7, 7

*Π²614 Τοῦ ἁγίου] τοῦ ἁγί T, *om.* H^{III} *Π²615 ἁγί T τοῦ – λόγου] *om.* R ζ'] *sic* T,
α' *expectav.* ἑξαήμερου T R *Π²616 (a) T R ἁγίου Γρηγορίου] θεολόγου R (b)
Γρηγορίου τοῦ θεολόγου H^{III}

7 ἀνίσχον T (ἀντισχόν Π^I [*cf. autem app. crit.] et ed.*) 14 – 15 μηδετέρου – μέ-
τρον] μὴ δὲ ἐρωτώμενον R 15 ὑπερβαίνοντος T H^{III}

***Π²617 / T cap. B 7, 10**Π¹528 /
K cap. B 4, 5

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ μεγάλου ἀπολογητικοῦ.

Τὸ ἀκούσιον, πρὸς τὸ τυραννικὸν εἶναι καὶ οὐκ ἐπαινετόν, οὐδὲ
μόνιμον· φιλεῖ γὰρ τὸ βιασθέν, ὥσπερ φυτὸν βία χερσὶν μετασπώ-
5 μενον, εἰς ἑαυτὸ πάλιν ἀφεθὲν ἀνατρέχειν· τὸ δὲ ἐκ προαιρέσεως,
ἐννομώτατον ἅμα καὶ ἀσφαλέστατον, εὐνοίας δεσμῷ τηρούμενον.

***Π²618 / T cap. B 7, 11**Π¹531 /
K cap. B 4, 5

<***>

Βουλομένων, οὐ τυραννουμένων τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον.

10

***Π²619 / T cap. B 7, 12**Π¹530 /
K cap. B 4, 7

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς ἑαυτὸν καὶ τὸν πατέρα·

Τοῦ ἐκόντας ἐκόντων ἄρχειν οὐδὲν χρησιμώτερον οὐδὲ ἀσφαλέ-
στερον, ἐπειδὴ [γὰρ] μὴ πρὸς βίαν ἄγειν τοῦ ἡμετέρου νόμου, μὴ
δὲ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἐκουσίως. Τοῦτο μὲν γὰρ οὐδ' ἂν ἄλλην ἀρ-
15 χὴν συστήσειεν, ἐπειδὴ φιλεῖ τὸ βία κρατούμενον ἐλευθεριάζειν,
καιροῦ λαβόμενον. Ὡσπερ φυτὸν, βία χερσὶ μετακλινόμενον, εἰς

14 I Petr. 5, 2

3 – 6 *Π²617 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Apologetica* (Orat. 2), 15, 9–14 (ed. Bernardi, p. 110) 9 *Π²618 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *In seipsum et ad patrem* (Orat. 12), 5, 28–30 (ed. Calvet-Sebasti, p. 358–360) 12 – 326, 2 *Π²619 Versio R 12 – 16 Τοῦ – λαβόμενον] GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Ad patrem* (Orat. 12), 5, 22–27 (ed. Calvet-Sebasti, p. 358) 16 – 326, 2 Ὡσπερ – τηρούμενον] ID., *Apologetica* (Orat. 2), 15, 11–14 (ed. Bernardi, p. 110)

2 – 6 *Π²617 T cap. B 7, 10 (100rA[24–25]26–100rB1); R cap. B 7, 9; *deest in* H^{III} 8 – 9 *Π²618 T cap. B 7, 11 (100rB1–3); *deest in* H^{III} R 11 – 326, 8 *Π²619 T cap. B 7, 12 (100rB[3–4]5–18); H^{III} cap. B 4, 4; R cap. B 7, 8

*Π²617 ἐκ – ἀπολογητικοῦ] *om.* R *Π²618 *s. d.* T *Π²619 ἐκ τοῦ] *om.* R

4 – 6 φιλεῖ – τηρούμενον] *om.* R 5 ἑαυτῷ T 9 βουλόμενον T τυραννούμενον T 12 – 326, 2 Τοῦ – τηρούμενον] *Versio* R 12 οὐδὲν] *sic* R 13 γὰρ] *delevi* (ed.) 16 – 326, 2 Ὡσπερ – τηρούμενον] *an delendum* (cf. *Π²617 / T cap. B 7, 10)?

ἐαυτὸ πάλιν ἀφεθὲν ἀνατρέχει· τὸ δὲ ἐκ προαιρέσεως, ἐννομώτατον ἅμα καὶ ἀσφαλέστατον, εὐνοίας δεσμῷ τηρούμενον.

Τὸ ἄρχειν ἐκόντων χρησιμώτατον καὶ ἀσφαλέστατον, ἐπειδὴ μὴ πρὸς βίαν ἄγειν τοῦ ἡμετέρου νόμου· τοῦτο μὲν γὰρ οὐδ' ἄλλην ἀρχὴν συστήσειεν τὸ ἀναγκαστόν, ἐπειδὴ φιλεῖ τὸ βία κρατούμενον ἐλευθεριάζειν, καιροῦ λαβόμενον. Ὡσπερ φυτὸν βία χερσὶν μετακλινόμενον, εἰς ἐαυτὸ πάλιν ἀφεθὲν ἀνατρέχει· τὸ δὲ ἐκ προαιρέσεως ἐννομώτατον ἅμα καὶ ἀσφαλέστατον, εὐνοίας δεσμῷ τηρούμενον. 5

Π¹534 /
Κ cap. Β 4, 11

*Π²620 / T cap. Β 7, 13

Κλήμεντος, ἐκ τοῦ Τίς ὁ σωζόμενος·

10

Μάλιστα πάντων Χριστιανοῖς οὐκ ἐφίεται τὸ πρὸς βίαν ἐπανορθοῦν τὰ τῶν ἁμαρτημάτων πταίσματα· οὐ γὰρ τοὺς ἀνάγκη τῆς κακίας ἀπεχομένους, ἀλλὰ τοὺς προαιρέσει στεφανοὶ ὁ θεός.

11 – 13 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 48.13./55.14. (ed. Ihm, p. 805)

3 – 8 *Π²619 *Versio* T H^{III} 3 – 6 Τὸ – λαβόμενον] GREGORIUS NAZIANZENUS, *In seipsum et ad patrem* (Orat. 12), 5, 22–27 (ed. Calvet-Sebasti, p. 358) 6 – 8 Ὡσπερ – τηρούμενον] ID., *Apologetica* (Orat. 2), 15, 11–14 (ed. Bernardi, p. 110) 11 – 12 *Π²620 Μάλιστα – πταίσματα] CLEMENS ALEXANDRINUS, *Quis dives salvetur* (Marc. 10, 25–26), re vera IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *De sacerdotio*, II, 3, 55–57 (ed. Malingrey, p. 110); Holl, n° 306, 1–2 12 – 13 οὐ – θεός] IBID., II, 3, 64–66 (p. 112); Holl, n° 306, 2–4

10 – 13 *Π²620 T cap. Β 7, 13 (100rB[19]20–26); R cap. Β 7, 11; *deest* in H^{III}

*Π²620 (a) T (b) Τοῦ αὐτοῦ R

3 – 8 Τὸ – τηρούμενον] *Versio* T H^{III} 3 μὴ] *s. l. add.* H^{III} 6 – 8 Ὡσπερ – τηρούμενον] *an delendum* (cf. *Π²617 / T cap. Β 7, 10)? 6 – 7 ἀνατρέχειν T 7 ἐννομώτατον H^{III} 11 ἀφίεται R

***Π²621 / T cap. B 7, 14**Π¹532 /
K cap. B 4, 9

Κλήμεντος τοῦ Στρωματέως·

Τὸ βεβιασμένον ἀηδὲς ταχύ· τὸ δὲ ἀβίαστον οὐκ ἔχει κόρον,
ἀλλ' αἰεὶ χάριτι καὶ πόθῳ θάλλει.

5

***Π²622 / T cap. B 7, 15**

Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου·

Τὸ παρὰ γνώμην γινόμενον δύσφορον φαίνεσθαι εἴωθεν, τὸ δὲ
ἐθελούσιον, κἂν ἐπίπονον ἦ, ἦττον ἐστὶν ἀλγεινόν.

3 – 4 ***Π²621** PS.-CLEMENS ALEXANDRINUS, locus non repertus, X. Unechte Fragmente, 47 (ed. Stählin/Früchtel/Treu, p. XXXIII); Holl, n° 327 (Theotimo Scythiae attribuitur in Π¹532 / K cap. B 4, 9) 7 – 8 ***Π²622** ISIDORUS PELUSIOTA, locus non repertus

2 – 4 ***Π²621** T cap. B 7, 14 (100rB[27]28–31); R cap. B 7, 10; *deest in* H^{III} 6 – 8 ***Π²622** T cap. B 7, 15 (100rB[31]32–101vA1); H^{III} cap. B 4, 5; R cap. B 7, 12

***Π²622** ἰσηδώρου H^{III}, ἱ- T Πηλουσιώτου] *scripsi*, πηλουσιώτου T H^{III}, *om.* R

8 ἦττον ἐστὶν T

Π¹ /
K cap. A 5

Τίτλος η' Περὶ βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως ἀδικουμένων, ὅτι λί-
αν εὐάρεστον τῷ θεῷ.

Π¹suppl. 171 /
V cap. A 17, 1

***Π²623 / T cap. B 8, 1**

Τῆς Ἐξόδου·

Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πολλαῖς ἐκείναις, μέγας γενόμενος 5
Μωσῆς, ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.
Κατανοήσας δὲ τὸν πόνον αὐτῶν, ὁρᾷ ἄνθρωπον Αἰγύπτιον τύ-
πτοντά τινα Ἑβραῖον τῶν ἑαυτοῦ ἀδελφῶν, τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.
Περιβλεψάμενος δὲ ὧδε καὶ ὧδε, οὐχ' ὁρᾷ οὐδένα, καὶ πατάξας 10
τὸν Αἰγύπτιον, ἔκρυπεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ. Ἐξελθὼν δὲ τῇ ἡμέρᾳ
τῇ δευτέρᾳ, ὁρᾷ δύο ἄνδρας Ἑβραίους διαπληκτιζομένους, καὶ
λέγει τῷ ἀδικοῦντι· Διατί τύπτεις τὸν πλησίον; Ὁ δὲ εἶπεν· Τίς σε
κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμῶν; Ἡ ἀνελεῖν με σὺ
θέλεις, ὃν τρόπον ἀνείλες χθὲς τὸν Αἰγύπτιον;

5 – 14 ***Π²623** Ex. 2, 11–14

1 – 2 Titlos T^{txt} (100vA2–5) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. B 4^M/3^P titlos [Π¹ / K cap. A 5 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) **4 – 14 *Π²623** T cap. B 8, 1 (100vA[6] 7–26); H^{III} cap. B 5, 1; R cap. B 8, 1

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} η'] ε' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} pin (ε' *secund. ser.*) ἀδοκουμένων T^{txt} a. c., ἀδοκουμένων (*sic*) T^{txt} p. c. ut videtur **2** τῷ] *om.* R

***Π²623** Τῆς] *praem.* εκ R

7 – 8 τύπτοντά – Ἑβραῖον] *in mg.* T **7 – 8** τύπτοντα τινὰ H^{III} **8** Ἑβραῖον T **11** Ἑβραίους] *om.* R **13** ἡμῶν] ἡμᾶς R Ἡ] ἡ T, μὴ R σὺ] *om.* H^{III}

***II²624 / T cap. B 8, 2**

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Ἐάν τις ἐπιθῇται τῷ πλησίον ἀποκτείνει αὐτὸν δόλῳ, καὶ κατα-
φύγῃ, ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου μου λήψῃ αὐτὸν θανατῶσαι.

5

***II²625 / T cap. B 8, 3**

II²219–220 /
K cap. A 5, 3–4

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

Διέσωσα πτωχὸν ἐκ χειρὸς δυνάστου,
συνέτριψα μύλας ἀδίκων,
ἐκ δὲ μέσου τῶν ὀδόντων αὐτῶν, ἄρπαγμα ἐξέσπασα.

- 10 Συνέτριψα μύλας ἀδίκων,
ἐκ δὲ μέσου τῶν ὀδόντων αὐτῶν, ἄρπαγμα ἐξέσπασα,
ἀδυνάτῳ δὲ ᾧ οὐκ ἦν βοήθεια, ἐβοήθησα.

Διέσωσα πτωχοὺς ἐκ χειρὸς δυνάστου,
συνέτριψα μύλας ἀδίκων,

- 15 ἐκ δὲ μέσου τῶν ὀδόντων αὐτοῦ ἄρπαγμα ἐξέσπασα,
ἀδυνάτῳ δὲ ᾧ οὐκ ἦν βοηθός, ἐβοήθησα.

3 – 4 *II²624 Ex. 21, 14 7 – 9 *II²625 *Versio* T H^{III} 7 Διέσωσα – δυνάστου] Iob 29, 12¹ 8 – 9 συνέτριψα – ἐξέσπασα] Ibid. 29, 17^{1–2} 10 – 12 *II²625 *Versio* R 10 – 11 Συνέτριψα – ἐξέσπασα] Iob 29, 17^{1–2} 12 ἀδυνάτῳ – ἐβοήθησα] Ibid. 29, 12² 13 – 16 *II²625 *Versio* L^c 13 Διέσωσα – δυνάστου] Iob 29, 12¹ 14 – 15 συνέτριψα – ἐξέσπασα] Ibid. 29, 17^{1–2} 16 ἀδυνάτῳ – ἐβοήθησα] Ibid. 29, 12²

2 – 4 *II²624 T cap. B 8, 2 (100vA[27]28–32); H^{III} cap. B 5, 2; R cap. B 8, 2 6 – 16 *II²625 T cap. B 8, 3 (100vA[32]33–100vB3); H^{III} cap. B 5, 3; R cap. B 8, 4; L^c cap. A 17, 2

*II²625 (a) T H^{III} L^c Ἀπὸ τοῦ] *om.* L^c Ἰώβ T (b) Τοῦ αὐτοῦ R

3 ἐπιθῇται] *scripsi*, ἐπιθείται T H^{III}, ἐπιθήσεται R τῷ] τὸ T H^{III} 3 – 4 καταφύγῃ, ἀπὸ] *nulla interpunctio in* T H^{III} 4 θυσιαστηρίου – λήψῃ] θυσιαστηρίου μου, λήψῃ H^{III} θυσιαστηρίου μου] θυσιαστηρίου R 7 – 9 Διέσωσα – ἐξέσπασα] *Versio* T H^{III} 9 ὀδόντων T H^{III} ἐξέσπασα] ἐξέπεσα T H^{III}

***Π²626 / T cap. B 8, 4**

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ ἐκκλινάτω σου τὸ οὖς
δεήσεως, ἐν ἀνάγκῃ ἀδυνάτων ὄντων.

***Π²627 / T cap. B 8, 5**

5

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ πα'·

Κρίνατε ὀρφανῶ καὶ πτωχῶ,
ταπεινὸν καὶ πέννητα δικαιώσατε,
ἐξέλεσθε πέννητα καὶ πτωχόν,
ἐκ χειρὸς ἀμαρτωλοῦ ῥύσασθε αὐτόν.

10

Π¹221 /
K cap. A 5, 5

***Π²628 / T cap. B 8, 6**

Τῶν Παροιμιῶν·

Ῥῦσαι ἀγομένους εἰς θάνατον,
καὶ ἐκπριῶ κτεινομένους· μὴ φείσῃ.
Ἐὰν δὲ εἴπῃς· Οὐκ οἶδα τοῦτον,
γίνωσκε ὅτι κύριος καρδίας πάντων γινώσκει,
καὶ ὁ πλάσας πνοὴν πᾶσαν αὐτὸς οἶδεν πάντα,
ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

15

3 – 4 *Π²626 Iob 36, 19¹⁻² 7 – 10 *Π²627 Ps. 81, 3¹⁻⁴² 13 – 18 *Π²628 Prov. 24, 11¹⁻¹² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 113)

2 – 4 *Π²626 T cap. B 8, 4 (100vB[3]4–6); H^{III} cap. B 5, 4; R cap. B 8, 3; L^c cap. A 17, 3 6 – 10 *Π²627 T cap. B 8, 5 (100vB[7]8–12); H^{III} cap. B 5, 5; R cap. B 8, 5; L^c cap. A 17, 4 12 – 18 *Π²628 T cap. B 8, 6 (100vB[13]14–22); H^{III} cap. B 5, 6; R cap. B 8, 6

*Π²626 (a) T H^{III} (b) Ἰώβ R (c) s. a. L^c *Π²627 (a) T H^{III} ἐν – πα'] om. H^{III} (b) Ψαλμὸς πα' R (c) Ἐκ τοῦ πα' ψαλμοῦ L^c *Π²628 Τῶν] om. R

4 ὄντων ἀδυνάτων R L^c 8 δικαιόσατε T H^{III} 13 ῥύσαι R 14 ἐκπριῶ] sic T H^{III}, ἐκπριῶν R φείσῃ] φήσῃ T^{a.c.}, φήσῃ T^{p.c.}, φύσῃ H^{III}

***Π²629 / T cap. B 8, 7**

Ἡσαΐου προφήτου·

- Μάθετε καλὸν ποιεῖν, ῥύσασθε ἀδικούμενον, κρίνατε ὀρφανῶ καὶ
δικαιώσατε χήραν· καὶ δεῦτε καὶ διελε<γ>χθῶμεν, λέγει κύριος,
5 καὶ ἐὰν ὥσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ·
ἐὰν δὲ ὥσιν ὡς κόκκινον, ὥσει ἔριον λευκανῶ.

***Π²630 / T cap. B 8, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Λύε πάντα σύνδεσμον ἀδικίας, διάλυε στραγγαλίας βιαίων συ-
10 ναλλαγμάτων, ἀπόσπελλε τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, καὶ πᾶσαν
συγγραφὴν ἄδικον διάσπα. Τότε ῥαγήσεται πρόϊμον τὸ φῶς σου,
καὶ τὰ ἱμάτιά σου ταχέως ἀνατελεῖ, καὶ προπορεύεται ἡ δικαιο-
σύνη ἔμπροσθέν σου, καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ περιστελεῖ σε. Τότε
βοήσῃ, καὶ ὁ θεὸς εἰσακούσεταιί σου. Ἔτι λαλοῦντος σου, ἐρεῖ· Ἰ-
15 δού πάρεμι.

3 – 6 *Π²629 Is. 1, 17–18 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 286–287)

9 – 11 *Π²630

Λύε – διάσπα] Is. 58, 6 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 450–451)

11 – 15 Τότε – πά-

ρειμι] Ibid. 58, 8–9 (Wahl, p. 452)

2 – 6 *Π²629 T cap. B 8, 7 (100vB[23]24–32); H^{III} cap. B 5, 7; R cap. B 8, 8; L^c cap. A 17, 8

8 – 15 *Π²630 T cap. B 8, 8 (100vB[32]33–101rA12); H^{III} cap. B 5, 8; R cap. B 8, 9; L^c cap. A 17, 9

*Π²629 (a) T H^{III} L^c προφήτου] om. H^{III} L^c (b) Τοῦ αὐτοῦ R *Π²630 (a) T H^{III} R (b) s. a. L^c

4 δικαιώσατε T διελεγχθῶμεν] *scripsi*, διελεχθῶμεν T, διαλεχθῶμεν H^{III} R L^c 9
λύε R στραγκαλίας H^{III} βῖβαίων L^c 9 – 10 συναλλαγμάτων T H^{III} 10
ἐθραυσμένους R^{a. c.}, ἐθραυσμέ- R^{p. c.} 11 πρόϊμον R L^c 12 ἱμάτιά σου] ἰάματά (ia-
R) σου R L^c ταχῶ L^c ἀνατελλεῖ H^{III}

Π¹224 /
K cap. A 5, 8

***Π²631 / T cap. B 8, 9**

Τοῦ Σιράχ·

Ἐξελοῦ ἀδικούμενον ἐκ χειρὸς τοῦ ἀδικούντος αὐτόν.

Π¹223 /
K cap. A 5, 7

***Π²632 / T cap. B 8, 10**

Ἰεζεκιήλ προφήτου·

5

Ἀδικίαν καὶ τλαιπωρίαν ἀφέλεσθε, ἐξάρατε καταδυναστείαν ἐκ τοῦ λαοῦ μου, λέγει κύριος.

***Π²633 / T cap. B 8, 11**

Ἐκ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολῆς·

Θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ θεῶ καὶ πατρί, αὕτη ἐστίν, 10
ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανούς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν.

Π¹225 /
K cap. A 5, 9

***Π²634 / T cap. B 8, 12**

Τοῦ Θεολόγου, ἐκ τοῦ περὶ φιλοπτωχίας·

Πᾶς ὁ πλέων ἐγγὺς ἐστὶ τοῦ ναυαγίου, καὶ τοσοῦτῳ μᾶλλον, ὅσῳ
σφοδρότερον πλέει· καὶ πᾶς ὁ σῶμα περικείμενος ἐγγὺς ἐστὶ τῶν 15

3 *Π²631 Sir. 4, 9¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 54) 6 – 7 *Π²632 Ez. 45, 9 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 671) 10 – 11 *Π²633 Iac. 1, 27 14 – 333, 2 *Π²634 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De pauperum amore* (*Orat.* 14), 28 (PG 35, 896, 6–10)

2 – 3 *Π²631 T cap. B 8, 9 (101rA[13]14–15); H^{III} cap. B 5, 9; R cap. B 8, 11; L^c cap. A 17, 10 5 – 7 *Π²632 T cap. B 8, 10 (101rA[15]16–18); H^{III} cap. B 5, 10; R cap. B 8, 10 9 – 11 *Π²633 T cap. B 8, 11 (101rA[19]20–24); H^{III} cap. B 5, 11; R cap. B 8, 12 13 – 333, 2 *Π²634 T cap. B 8, 12 (101rA[24–25]26–34); H^{III} cap. B 5, 12; R cap. B 8, 13; L^c cap. A 17, 11

*Π²631 Τοῦ] *om.* R L^c *Π²632 ἰεζεκιήλ R, ἰεζεκιήλ T προφήτου] *om.* H^{III} R *Π²633 ἰακώβου T *Π²634 ἐκ – φιλοπτωχίας] *om.* H^{III} φιλοπτωχείας T

3 τοῦ] *om.* T H^{III} αὐτόν] *om.* T H^{III} L^c 14 τοσοῦτῳ] *scripsi* (*cum* A^{III}), τοσοῦτο T H^{III} R 15 πλεῖ R ἐγγὺς ἐστὶ R

τοῦ σώματος κακῶν, καὶ τοσοῦτῳ μᾶλλον, ὅσῳπερ ἂν ὀρθῶς βα-
δίζη καὶ μὴ βλέπη τοὺς πρὸ αὐτοῦ κειμένους.

***Π²635 / T cap. B 8, 13**

Π¹225 /
K cap. A 5, 9

Τοῦ αὐτοῦ·

- 5 Ἔως πλείς ἐξουρίας, τῷ ναυαγοῦντι δὸς χεῖρα· ἕως οὐ εὐεκτηῖς καὶ
πλουτεῖς, τῷ κακοπαθοῦντι βοήθησον. Μὴ ἀναμείνης ἐπὶ σεαυτοῦ
μαθεῖν ὅσον κακὸν ἐστὶν ἀπανθρωπία, καὶ οἷον ἀγαθὸν σπλάγχνα
τοῖς χρήζουσιν ἀνοίγειν.

***Π²636 / T cap. B 8, 14**

Π¹226 /
K cap. A 5, 10

- 10 Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν χάλαζαν·

Χρηστοὺς εἶναι χρή τοῖς προεμπесоῦσι, καὶ τῷ ἐλέῳ κτᾶσθαι τὸν
ἔλεον.

5 – 6 Ἔως – βοήθησον] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 8.8./8.
(ed. Ihm, p. 187)

5 – 8 *Π²635 GREGORIUS NAZIANZENUS, *De pauperum amore* (Orat. 14), 28 (PG
35, 896, 10–15) 11 – 12 *Π²636 GREGORIUS NAZIANZENUS, *De grandine, in pa-*
trem tacentem (Orat. 16), 19 (PG 35, 961, 21–22)

4 – 8 *Π²635 T cap. B 8, 13 (101rB1–8); H^{III} cap. B 5, 13; R cap. B 8, 14; L^c cap. A
17, 12 10 – 12 *Π²636 T cap. B 8, 14 (101rB[9]10–12); H^{III} cap. B 5, 14; R cap. B 8,
15; L^c cap. A 17, 13

*Π²635 (a) R (b) s. a. T H^{III} L^c *Π²636 (a) T H^{III} R ἐκ – χάλαζαν] om. H^{III} R (b)
Ἐκ τοῦ εἰς τὴν πληγὴν τῆς χαλάζης L^c

1 τοσοῦτῳ] *scripsi* (cum A^{III}), τοσοῦτο T H^{III} R 1 – 2 βαδίζη] *sic* L^c a. c., βαδίξει T
H^{III} R L^c p. c. 2 βλέπη] βλέπει H^{III} R L^c αὐτοῦ] ἑαυτοῦ T^{a. c.} 5 ἐξ οὐρίας R L^c, ἐξ
οὔρας T ναυαγοῦντι T οὐ] ου T, om. R L^c 7 κακὸν ἐστὶν R 8 ἀνόγειν T,
ἀνοιγόμενα L^c 11 χρή τοῖς] χρηστοῖς T H^{III}

II¹227 /
K cap. A 5, 11

*II²637 / T cap. B 8, 15

<***>

Ἐν ταῖς ἀλλοτρίαις συμφοραῖς τὰ οἰκεῖα εὖ τίθεσθαι χρή, καὶ δα-
νεῖζειν θεῷ τὸν ἔλεον, ἐλέους χρήζοντας, καὶ μὴ καταφρονεῖν τῶν
ἀνθρώπων, ἄνθρωποι ὄντες.

5

II¹228 /
K cap. A 5, 12

*II²638 / T cap. B 8, 16

<***>

Μὴ γελάσης πτώμα τοῦ πέλας, διάβαινε δὲ ἀσφαλῶς, ὅση σοι δύ-
ναμις, ἀλλὰ καὶ δίδου χεῖρα χαμαὶ κειμένῳ.

8 – 9 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 18.9./9. (ed. Ihm, p. 433)

3 – 4 *II²637 Ἐν – χρήζοντας] GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Funebris oratio in lau-
dem Basilii Magni Caesareae in Cappadocia episcopi* (Orat. 43), 63, 29–30 (ed.
Bernardi, p. 264) 4 – 5 καὶ – ὄντες] IBID., 63, 26–27 (ed. Bernardi, p. 264) 8 – 9
*II²638 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *In novam Dominicam* (Orat. 44), 8 (PG 36, 616,
26–28)

2 – 5 *II²637 T cap. B 8, 15 (101rB13–18); H^{III} cap. B 5, 15; R cap. B 8, 16; L^c cap. A
17, 14 7 – 9 *II²638 T cap. B 8, 16 (101rB18–22); H^{III} cap. B 5, 16; L^c cap. A 17, 15;
deest in R

*II²637 (a) s. a. T (b) Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὴν νέαν κυριακὴν (*ad locum sequentem spec-
tare videtur*) R L^c Τοῦ αὐτοῦ] ἐκ τοῦ L^c (c) s. d. H^{III} *II²638 (a) s. a. T L^c (b) s. d.
H^{III}

3 ἀλλοτρίαις] om. R 4 χρήζον^τ R τῶν] om. L^c 5 ἀνθρώπους ὄντας L^c 8 τοῦ]
τῷ L^c ἀσφαλῆς T, -ῆς H^{III} a. c. ut videtur

Τίτλος ιδ' Περὶ βασκάνων.

*Π²639 / T cap. B 14, 1

Ἀπὸ τῶν Παροιμιῶν·

- Σπεύδει πλουτεῖν ἀνὴρ βάσκανος,
5 καὶ οὐκ οἶδεν ὅτι ἐλεήμων κρατήσῃ αὐτοῦ.

*Π²640 / T cap. B 14, 2

Τῶν αὐτῶν·

- Μὴ συνδείπνῃ ἀνδρὶ βασκάνῳ,
μὴ δὲ ἐπιθυμήσῃ τῶν βρωμάτων αὐτοῦ·
10 ὃν τρόπον γὰρ εἴ τις καταπίοι τρίχα,
οὕτως ἐσθίει καὶ πίνει.
Μὴ δὲ πρὸς σὲ εἰσαγάγῃς αὐτόν, καὶ φάγῃς τὸν ψωμόν σου
[μετ' αὐτοῦ·
ἐξεμέσει γὰρ αὐτόν, καὶ λυμανεῖται τοὺς λόγους σου τοὺς καλοὺς.

8 – 9 Μὴ – αὐτοῦ] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 47.3./54.3. (ed. Ihm, p. 782–783)

4 – 5 *Π²639 Prov. 28, 22^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 138) 8 – 14 *Π²640 Prov. 23, 6¹–8² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 108–109)

1 Τίτλος T^{txt} (105rA26–27) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 3 – 5 *Π²639 T cap. B 14, 1 (105rA[28]29–31); H^{III} cap. B 6, 1; R cap. B 6, 1 7 – 14 *Π²640 T cap. B 14, 2 (105rA[31]32–105rB6); H^{III} cap. B 6, 2; R cap. B 6, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ιδ'] ζ' H^{III} txt A^{III} txt R, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} pin (ζ' *secund. ser.*)

*Π²639 Ἀπὸ τῶν] *om.* H^{III} R

10 γὰρ] *om.* H^{III} 12 πρὸ σὲ R^{a.c.} 14 λυμανεῖται T H^{III}

***II²641 / T cap. B 14, 3**

Τοῦ Σιράχ·

Τοῦ βασκαίνοντος ἑαυτὸν οὐκ ἔστιν πονηρότερος,
καὶ τοῦτο ἀνταπόδομα τῆς κακίας αὐτοῦ·
κἂν εὖ ποιῇ, ἐν λήθῃ ποιεῖ,
καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐκφαίνει κακίαν αὐτοῦ.
Πονηρὸς ὁ βασκαίνων ὀφθαλμῶ,
ἀποστρέφων πρόσωπον καὶ ὑπερορῶν ψυχάς.

5

***II²642 / T cap. B 14, 4**

Σοφία Σολομῶντος·

10

Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλά.

3 – 8 *II²641 Sir. 14, 6¹–8² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 85–86) 11 *II²642 Sap. 4, 12¹

2 – 8 *II²641 T cap. B 14, 3 (105rB[7]8–16); H^{III} cap. B 6, 3; R cap. B 6, 3 10 – 11
*II²642 T cap. B 14, 4 (105rB[17]18–19); H^{III} cap. B 6, 4; R cap. B 6, 4

*II²641 Τοῦ] *om.* R *II²642 Σοφία] *om.* R

3 Τοῦ] τοὺς (*sic*) T βασκαίνοντας T^{a.c.} 4 ἀνταπόδωμα T 5 ποιῇ] ποιεῖ T 11
γὰρ] *om.* T H^{III}

Τίτλος ιε' Περὶ βεβαίου καὶ ἀβεβαίου ἀνδρός.

*II²643 / T cap. B 15, 1

Τῶν Παροιμιῶν·

Ἀνὴρ ἀξιόπιστος πολλὰ εὐλογηθήσεται.

5

*II²644 / T cap. B 15, 2

Τοῦ Σιράχ·

Ἵσθι ἐστηριγμένος ἐν συνέσει σου,
καὶ εἰς ἔστω σου ὁ λόγος.

*II²645 / T cap. B 15, 3

10 Τοῦ αὐτοῦ·

Καρδία ἡδρασμένη ἐπὶ διανοήματος συνετοῦ,
ὥς κόσμος ψαμμωτὸς ἐπὶ τοίχου ξυστοῦ.

4 *II²643 Prov. 28, 20¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 137) 7 – 8 *II²644 Sir. 5, 10¹⁻²
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 57–58) 11 – 12 *II²645 Sir. 22, 17¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p.
107)

1 Titlos T^{txt} (105rB20–21) H^{III} txt A^{III} R (cf. *etiam* II suppl. / PML^b cap. B 6^M titlos);
deest in T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 3 – 4 *II²643 T cap. B 15, 1 (105rB[22]23–24); H^{III} cap.
B 7, 1; R cap. B 12, 1 6 – 8 *II²644 T cap. B 15, 2 (105rB[24]25–26); H^{III} cap. B 7,
2; R cap. B 12, 2 10 – 12 *II²645 T cap. B 15, 3 (105rB[27]28–30); H^{III} cap. B 7, 3;
R cap. B 12, 3

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ιε'] ζ' H^{III} txt A^{III}, ιβ' R

*II²643 Τῶν] *om.* R *II²644 Τοῦ] *om.* R

7 Ἵσθι ἐστηριγμένος] τίς περιέστη· ὅτι γένος R 8 ἔστω σου] ἔστο σου H^{III}, ἔσται
σου R ὁ] *om.* H^{III} 11 καρδία ἡδρασμένη R ἡδρασμένη T H^{III} 12 ψαμμώδης
R ἐπὶ τοίχου] ἐπιτύχου T, ἐπὶ τύχου H^{III}

***II²646 / T cap. B 15, 4**

Τοῦ αὐτοῦ·

Χάρακες ἐπὶ μετεώρου κείμενοι
κατέναντι ἀνέμου οὐ μὴ μείνωσιν·
οὕτω καρδία δειλὴ ἐπὶ διανοήματος μωροῦ
κατέναντι φόβου οὐ μὴ μείνωσιν.

5

***II²647 / T cap. B 15, 5**

Τοῦ αὐτοῦ·

Πίστιν κτῆσαι ἐν πτωχείᾳ μετὰ τοῦ πλησίον,
ἵνα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ εὐφρανθῇς·
ἐν καιρῷ θλίψεως διάμενε αὐτῷ,
ἵνα ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ συγκληρονομήσης.

10

***II²648 / T cap. B 15, 6**

Τοῦ αὐτοῦ·

Στερέωσον λόγον, καὶ πιστώθητι μετὰ τοῦ πλησίον,
καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὐρήσεις χρεῖαν σου.

15

3 – 6 *II²646 Sir. 22, 18¹⁻⁴ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 108) 9 – 12 *II²647 Sir. 22, 23¹⁻⁴
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 108) 15 – 16 *II²648 Sir. 29, 3¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p.
124)

2 – 6 *II²646 T cap. B 15, 4 (105rB[31]32–105vA2); H^{III} cap. B 7, 4; R cap. B 12, 5
8 – 12 *II²647 T cap. B 15, 5 (105vA[3]4–9); H^{III} cap. B 7, 5; R cap. B 12, 5
14 – 16 *II²648 T cap. B 15, 6 (105vA10–13); H^{III} cap. B 7, 6; R cap. B 12, 6

*II²648 (a) R (b) s. a. T (c) s. d. H^{III}

4 ἀνέμου οὐ] οὗ R 5 διανοήματος] διανοία νοήματος T H^{III} 6 μείνη R 9 κτή-
σαι R πτωχία T πλησίον] πλησίον σου R 15 πιστώθε T πλησίον] πλησίον
σου R 16 χρεῖαν αὐτοῦ R

***Π²649 / T cap. B 15, 7**

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου·

- Εἶπεν ὁ κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· Ὑμεῖς ἐστὲ οἱ διαμείναντες
μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου· καγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς
5 διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν, ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς
τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου· καὶ καθήσεσθε ἐπὶ θρόνων δώ-
δεκα, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ.

***Π²650 / T cap. B 15, 8**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Φιλιππησίους·

- 10 Ἐλπίζω ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα καγὼ
εὐψυχῶ, γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. Οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις
γνησιῶς τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζη-
τοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ. Τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώ-
σκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον, σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέ-
15 λιον.

3 *Π²649 Εἶπεν – μαθηταῖς] Luc. 22, 25 3 – 7 Ὑμεῖς – Ἰσραήλ] Ibid. 22, 28–30
10 – 15 *Π²650 Phil. 2, 19–22

2 – 7 *Π²649 T cap. B 15, 7 (105vA[13]14–24); H^{III} cap. B 7, 7; R cap. B 12, 7
9 – 15 *Π²650 T cap. B 15, 8 (105vA[25]26–105vB1); H^{III} cap. B 7, 8; R cap. B 12, 8

*Π²649 (a) T R λουκαν T (b) Λουκᾶς H^{III} *Π²650 (a) T H^{III} Τοῦ – τῆς] om. H^{III}
φιλιππισίους T (b) Ἐκ τῆς πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῆς R

4 διατίθημί R 5 διέθετό μοι] διέθετο R 6 βασιλεία μου] βασιλεία R καθίσεσθε
R 11 ὅστις] ὅτι T H^{III} 13 τοῦ] om. T 14 σὺν] om. R

***Π²651 / T cap. B 15, 9**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ πρὸς τοὺς λέγοντας αὐτὸν ἐπιθυμεῖν τῆς καθέδρας Κωνσταντινουπόλεως·

Ὁ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν τιμῶν [αὐτὸ] καὶ περιέπων, ἐπειδὴ τοῦ ἐστῶ-
 5 τος ἐρᾷ, ἐστῶσαν ἔχει καὶ τὴν περὶ αὐτὸ προθυμίαν, καὶ οὐ μετα-
 ποιηθήσεται, οὐδὲ μετατεθήσεται, οὐδὲ συμμεταπεσεῖται τοῖς και-
 ροῖς καὶ τοῖς πράγμασιν, ἄλλοτε ἄλλος γινόμενος, καὶ πολλὰς
 μεταλαμβάνων χροᾶς, ὥσπερ τὰς τῶν πετρῶν οἱ πολύποδες, αἷς
 ἂν ὁμιλήσωσιν· μένει δὲ ὁ αὐτὸς πάγιος ἐν οὐ πεπηγόσι, καὶ ἐν
 10 στρεφομένοις ἀμετάστροφος, πέτρα τίς, οἶμαι, πρὸς ἐμβολὰς ἀνέ-
 μων καὶ κυμάτων, οὔτε τινασσομένη καὶ δαπανῶσα περὶ αὐτὴν τὰ
 προσπίπτοντα.

***Π²652 / T cap. B 15, 10**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ τῶν μετονομαζομένων·

Ὁ μηδέποτε ἐν ταυτῷ βεβαίως ἰδρυμένος, ἄλλοτε ἀλλοίας δεχό-
 15 μενος μεταβολὰς καὶ ὑποσκελιζόμενος, δυστυχῆς ἐστίν· ὀλισθος
 γὰρ σύμπας ἐστίν ὁ βίος αὐτῷ. Κάλλιστα γοῦν εἴρηται τινί· Βέ-
 βαιος ἴσθι, καὶ βεβαίους χρῶ φίλοις.

4 – 5 *Π²651 Ὁ – προθυμίαν] GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De seipso et ad eos qui ipsum cathedram Constantinopolitanam affectare dicebant* (Orat. 36), 9, 3–6 (ed. Moreschini, p. 260–262) 5 – 12 καὶ² – προσπίπτοντα] IBID., 9, 8–15 (p. 262)
 15 – 17 *Π²652 Ὁ – αὐτῷ] PHILO IUDAEUS, *De mutatione nominum*, 55 (ed. Wendland, p. 166, 19–21) 17 – 18 Κάλλιστα – φίλοις] locus non repertus

2 – 12 *Π²651 T cap. B 15, 9 (105vB[2–5]6–24); H^{III} cap. B 7, 9; R cap. B 12, 9
 14 – 18 *Π²652 T cap. B 15, 10 (105vB[25–26]27–34); H^{III} cap. B 7, 10; R cap. B 12, 10

*Π²651 Τοῦ – Γρηγορίου] *om.* R Τοῦ ἁγίου] *om.* H^{III} ἐκ – Κωνσταντινουπόλεως] *om.* H^{III} ἐπιθυμεῖν αὐτὸν R *Π²652 ἐκ – μετονομαζομένων] *om.* H^{III}

4 αὐτὸ²] αὐτῷ T H^{III}, *delevi* (ed.) ἐπειδὴ] ἐν τῇ R 5 ἐρᾷ] ἄρα R 6 οὐδὲ¹] *add.* μὴ T H^{III} οὐδὲ²] οὔτε R 8 χροᾶς] *scripsi* (cum A^{III}), χροᾶς T H^{III} (*cf. ed., app. crit.*), χροῖας R τὰς] τὰ T H^{III} 9 ἐν²] *om.* R 10 ἀμετάστροφος H^{III} πέτρα τις T 11 οὔτε] *sic etiam Greg. Naz. codd.*, οὐ Moreschini 17 εἴρηται τινί R

***II²653 / T cap. B 15, 11**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν κοσμοποιΐαν·

Ἦ ἐν τῷ φαύλῳ κακία διδυμοτοκεῖ· διχόνους γὰρ καὶ ἐπαμφοτε-
ριστὴς καὶ δίθυμος ὁ ἄφρων.

5

***II²654 / T cap. B 15, 12**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

Ἀνθρώποις τὸ εὐμετάβλητον διὰ τὴν ἐκτὸς ἀβεβαιότητα συμβαί-
νειν ἀνάγκη. Οὕτω γοῦν φίλους ἐλόμενοι πολλάκις, καὶ βραχύν
τινα αὐτοῖς διατρίψαντες χρόνον, οὐδὲν ἐγκαλεῖν ἔχοντες, ἀπε-
στράφημεν, ὡς εἰ<ς> ἐχθρῶν ἢ ἀγνοουμένων τάξιν ἐμβιβάσαι.
10 Τοῦτο τὸ ἔργον κούφην εὐχέρειαν ἡμῶν ἐλέγχει, τὰς ἐξ ἀρχῆς ὑ-
ποθέσεις ἀδυνατούντων κρατῆσαι.

<*II²suppl. 3 / R cap. B 12, 13>

13 *II²suppl. 3 cf. *Sacra*. Liber II. *Supplementum* (Band VIII/8)

3 – 4 *II²653 PHILO IUDAEUS, re vera *Quaestiones in Genesim*, II. 12c (ed. Petit, p. 89) **7 – 12** *II²654 PHILO IUDAEUS, re vera *Quod deus sit immutabilis*, 27–28 (ed. Wendland, p. 62, 3–9)

2 – 4 *II²653 T cap. B 15, 11 (106rA[1]2–5); R cap. B 12, 11; *deest in H^{III}* **6 – 12**
*II²654 T cap. B 15, 12 (106rA[5–6]7–18); H^{III} cap. B 7, 11; R cap. B 12, 12

*II²654 ἐκ – ζητημάτων] *om.* H^{III} ζητουμένων R

3 διχόνους] διδύμος R **3 – 4** ἐπαμφοτεριστὴς] ἐπαμφοτερὴς ὄντως R **7** ἐκτὸς]
ἐν τοῖς ἐκτὸς R (*an recte?*) **8** ἐλόμενοι, πολλάκις καὶ T H^{III} **8 – 9** βραχύν τινα]
scripsi (*cum A^{III}*), βραχύν τινα R, βραχύ τινα T H^{III} **10** ὡς εἰς] *scripsi* (*ed.*), ὡς εἰ T,
ὡσεὶ H^{III} R ἐχθρὸν T H^{III} **10 – 12** ἢ – κρατῆσαι] *om.* R (*cf.* *II²suppl. 3 / R cap.
B 12, 13) **10 – 11** ἐμβιβάσαι. Τοῦτο] *nulla interpunctio in T* **11** ἐλέχει T **12**
κρατῆσαι] *add.* τέλος τοῦ βήτα, τοῦ τρίτου βιβλίου H^{III}

Π¹ /
K cap. B 3

Τίτλος ις' Περὶ βρωμάτων καὶ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.

Π¹514 /
K cap. B 3, 1

***Π²655 / T cap. B 16, 1**

Γενέσεως·

Ὡς λάχανα χόρτου δέδωκα ὑμῖν τὰ πάντα, πλὴν κρέας ἐν αἵματι
ψυχῆς οὐ φάγεσθε.

5

Π¹515 /
K cap. B 3, 2

***Π²656 / T cap. B 16, 2**

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ ργ'·

Ἀπὸ καρποῦ τῶν ἔργων σου χορτασθήσεται ἡ γῆ,
καὶ τὰ λοιπά.

Π¹516 /
K cap. B 3, 3

***Π²657 / T cap. B 16, 3**

10

Τοῦ Σιράχ·

Ἀρχὴ ζωῆς ἀνθρώποις ἄρτος καὶ
ῥῥωρ καὶ ἰμάτιον, πῦρ, σίδηρος καὶ ἄλας,

4 – 5 *Π²655 Gen. 9, 3–4 8 – 9 *Π²656 Ps. 103, 13² sqq. 12 *Π²657 Ἀρχὴ – καὶ]
Sir. 29, 21¹ (deest apud Wahl, *Sirach-Text*) 13 – 343, 1 ῥῥωρ – μέλι] Ibid. 39,
26²⁻³ (Wahl, p. 155)

1 Titlos T^{txt} (106rA19–21) R PM L^{b pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} A^{III} L^{b txt} 3 – 5
*Π²655 T cap. B 16, 1 (106rA[22]23–25); R cap. B 15, 1; P cap. B 14, 1; M cap. B 16,
1; *deest in* H^{III} L^b 7 – 9 *Π²656 T cap. B 16, 2 (106rA[26]27–28); R cap. B 15, 2; P
cap. B 14, 2; M cap. B 16, 2; *deest in* H^{III} L^b 11 – 343, 2 *Π²657 T cap. B 16, 3
(106rA[29]30–34); R cap. B 15, 3; P cap. B 14, 3; M cap. B 16, 3; *deest in* H^{III} L^b

1 [Τίτλος] *om.* R^{pin} PML^{b pin} ις'] ιε' R M^{pin}, ιδ' P, ιζ' M^{txt} καὶ – ἀναγκαίων] *om.*
M^{pin} ἀναγκαίων] *add.* Τέλος τοῦ βῆτα στοιχείου L^{b pin}

*Π²655 Γενέσεως] *praem.* ἀπὸ τῆς M *Π²656 (a) T (b) Ψαλμοῦ ργ' R PM ψ^αλ R,
ψ^α P, ψ M ργ'] -γ *e corr.* R *Π²657 Τοῦ] *om.* R P

4 κρέα T R 5 ψυχῆς] σφαγῆς αὐτοῦ M φάγεσθαι (φα- M) PM 9 καὶ – λοιπά]
om. R 12 ἀνθρώπου T

σεμίδαλις πυροῦ, ἔλαιον, γάλα, μέλι·
ταῦτα τοῖς εὐσεβέσιν ἀγαθά.

2 ταῦτα – ἀγαθά] Ibid. 39, 27¹ (Wahl, p. 155)

1 σεμιδαλης P 2 ἀσεβέσιν T

Στοιχείον Γ

Π¹ /
Κ cap. Γ 3 Τίτλος α' Περὶ γεωργίας καὶ γεωργῶν, ὅτι καλὸν τὸ ἐργά-
ζεσθαι.

*Π²658 / T cap. Γ 1, 1

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

5

Εἶπεν ὁ θεὸς τῷ Ἀδάμ· Ἐν ἰδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν
ἄρτον σου.

Π¹584 /
cap. Γ 3, 1

*Π²659 / T cap. Γ 1, 2

Καὶ μεθ' ἑτερα·

Καὶ ἐξέβαλεν ὁ θεὸς τὸν Ἀδὰμ ἐκ τοῦ παραδείσου, ἐργάζεσθαι 10
τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη.

6 *Π²658 Εἶπεν – Ἀδάμ] Gen. 3, 17 6 – 7 Ἐν – σου] Ibid. 3, 19 10 – 11 *Π²659
Gen. 3, 23

1 **Stoicheion** T (106rB1) H^{II} txt cap. Γ 1–6 H^{III} txt cap. Γ 1–3 A^{II} cap. Γ 1–6 A^{III} cap. Γ 1–3 R; *deest*
in T pin (lac.) H^{II} pin (lac.) H^{III} pin (lac.) 2 – 3 **Titlos** T^{txt} (106rB2–3) H^{II} txt A^{II} R; *deest in*
T pin (lac.) H^{II} pin (lac.) 5 – 7 *Π²658 T cap. Γ 1, 1 (106rB[4]5–7); H^{II} cap. Γ 1, 1; R cap.
Γ 1, 1 9 – 11 *Π²659 T cap. Γ 1, 2 (106rB[7]8–10); R cap. Γ 1, 2; *deest in* H^{II}

1 Γ] γάμμα R, γάμμα βιβλίον β' H^{II} txt cap. Γ 1–6 A^{II} txt cap. Γ 1–6, γάμμα βιβλίον γ'
H^{III} txt cap. Γ 1–3 A^{III} txt cap. Γ 1–3, *add.* τοῦ δευτέρου βιβλίου A^{II} pin cap. Γ 1–6, *add.* βιβλίον γ'
A^{III} pin cap. Γ 1–3 2 Τ[τλος] *om.* A^{II} pin α'] *propt. mg. resect. non liquet in* A^{II} pin (α'
secund. ser.), *iterav.* R^{pin} 2 – 3 καὶ – ἐργάζεσθαι] *om.* T^{txt} H^{II} txt A^{II}

*Π²658 Ἀπὸ τῆς] *om.* H^{II} R

6 ἰδρώτητι H^{II} φαγῇ] *sic acc.* T H^{II} R 10 Καὶ] *om.* T τὸν Ἀδὰμ] *post* παραδεί-
σου *transpos.* R

***Π²660 / T cap. Γ 1, 3**Π¹585 /
K cap. Γ 3, 2

Ἀπὸ τῆς αὐτῆς·

Ἦρξατο Νῶε ἄνθρωπος γεωργὸς γῆς, καὶ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα,
καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ οἴνου αὐτοῦ καὶ ἐμεθύσθη.

5

***Π²661 / T cap. Γ 1, 4**Π¹586 /
K cap. Γ 3, 3

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Ἰσάχαρ τὸ καλὸν ἐπεθύμησεν,
ἀναπαυόμενος ἀναμέσον τῶν κλήρων·
καὶ ἰδὼν τὴν ἀνάπαυσιν ὅτι καλή,

- 10 καὶ τὴν γῆν ὅτι πίων,
ὑπέθηκεν τὸν ὦμον αὐτοῦ εἰς τὸ πονεῖν,
καὶ ἐγενήθη ἀνὴρ γεωργός.

***Π²662 / T cap. Γ 1, 5**

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ ρκζ'·

- 15 Τοὺς πόνοὺς τῶν καρπῶν σου φάγεσαι·
μακάριος εἶ, καὶ καλῶς σοι ἔσται.

3 – 4 *Π²660 Gen. 9, 20–21 7 – 12 *Π²661 Gen. 49, 14–15 15 – 16 *Π²662 Ps.
127, 2^{1–2}

2 – 4 *Π²660 T cap. Γ 1, 3 (106rB[11]12–15); *deest in* H^{II} R 6 – 12 *Π²661 T cap.
Γ 1, 4 (106rB[15]16–22); R cap. Γ 1, 3; *deest in* H^{II} 14 – 16 *Π²662 T cap. Γ 1, 5
(106r[23]24–26); H^{II} cap. Γ 1, 2; R cap. Γ 1, 4

*Π²661 Ἐκ] *om.* T *Π²662 (a) T H^{II} ἐν – ρκζ'] *om.* H^{II} (b) Ψαλμοῦ ρκζ' R

7 ἰσάχαρ T τὸ] *om.* T 10 πίον T

II¹587 /
K cap. Γ 3, 4

***II²663 / T cap. Γ 1, 6**

Τῶν Παροιμιῶν·

Ὁ ἐργαζόμενος τὴν ἑαυτοῦ γῆν ἐμπλησθήσεται ἄρτων.

II¹588 /
K cap. Γ 3, 5

***II²664 / T cap. Γ 1, 7**

Τῶν αὐτῶν·

5

Ἐπιμελοῦ τῶν ἐν πεδίῳ χλωρῶν καὶ κερεῖς πόαν,
καὶ σύναγε χόρτον ὀρεινόν,
ἵνα ὥσιν σοι πρόβατα εἰς ἱματισμόν·
τίμα δὲ πεδίον, ἵνα ὥσιν σοι ἄρνες.

***II²665 / T cap. Γ 1, 8**

10

Τῶν αὐτῶν·

Διάνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἐμπλήσθητι ἄρτων.

3 *II²663 Prov. 12, 11¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 62) 6 – 9 *II²664 Prov. 27, 25¹–26² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 134–135) 12 *II²665 Prov. 20, 13² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 99)

2 – 3 *II²663 T cap. Γ 1, 6 (106rB[26]27–28); R cap. Γ 1, 5; *deest in H^{II}* 5 – 9 *II²664 T cap. Γ 1, 7 (106rB29–106vA2); R cap. Γ 1, 6; *deest in H^{II}* 11 – 12 *II²665 T cap. Γ 1, 8 (106vA[2]3–4); R cap. Γ 1, 7; *deest in H^{II}*

*II²663 Τῶν] *om.* R *II²664 (a) R (b) *s. a.* T *II²665 (a) T (b) *s. d.* R

7 συνάγαγε R 9 δὲ] *om.* R (*ed.*) πεδίον] *supra* -ε- *scrips.* αἱ R 12 ἐμπλησθήσῃ R

***Π²666 / T cap. Γ 1, 9**

Τῶν αὐτῶν·

Ἐὰν ἄοκνος ᾖ, ἥξει ὥσπερ πηγὴ ὁ ἀμητός σου,
ἡ δὲ ἔνδεια ὥσπερ καλὸς δρομεὺς ἀπαυτομολήσει.

5

***Π²667 / T cap. Γ 1, 10**

Τῶν αὐτῶν·

Ὅς φυτεύσει συκὴν, φάγεται τοὺς καρποὺς αὐτῆς.

***Π²668 / T cap. Γ 1, 11**

Τῶν αὐτῶν·

10 Χεῖρες ἀνδρείων πλουτίζουν.

***Π²669 / T cap. Γ 1, 12**

<***>

Χεῖρες ἀνδρείων ἐν ἐπιμελείᾳ.

3 – 4 *Π²666 Prov. 6, 11a¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 39) 7 *Π²667 Prov. 27, 18¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 133) 10 *Π²668 Prov. 10, 4² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 51) 13 *Π²669 Prov. 13, 4² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 66)

2 – 4 *Π²666 T cap. Γ 1, 9 (106vA[5]6–9); H^{II} cap. Γ 1, 3; R cap. Γ 1, 8 6 – 7 *Π²667 T cap. Γ 1, 10 (106vA9–11); H^{II} cap. Γ 1, 4; R cap. Γ 1, 9 9 – 10 *Π²668 T cap. Γ 1, 11 (106vA[11]12); H^{II} cap. Γ 1, 5; R cap. Γ 1, 10 12 – 13 *Π²669 T cap. Γ 1, 12 (106vA13); H^{II} cap. Γ 1, 6; R cap. Γ 1, 11

*Π²666 (a) T R (b) Παροιμιῶν H^{II} *Π²667 (a) R Τῶν αὐτῶν] *scripsi*, τοῦ αὐτοῦ *cod.* (b) *s. a.* T H^{II} *Π²669 *s. d.* T H^{II} R

3 ἄμητός σου R 7 φυτεύει R συκὴν T H^{II}

***II²670 / T cap. Γ 1, 13**

<***>

Ἀνὴρ ἐν πόνοις πονεῖ ἑαυτῷ.

***II²671 / T cap. Γ 1, 14**

<***>

5

Ἐν παντὶ μεριμνῶντι ἔνεστιν περισσόν.

II¹589 /
K cap. Γ 3, 6***II²672 / T cap. Γ 1, 15**

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Ἐν πρωΐᾳ σπεῖρον τὸν ἄρτον σου,
καὶ εἰς ἑσπέραν μὴ ἀφῆς τῶν χειρῶν σου,
ὅτι οὐκ οἶδας ποῖον στοχάσασθαι, ἢ τοῦτο ἢ τοῦτο,
καὶ ἐὰν τὰ δύο ἐπιτοαυτό, ἀγαθόν.

10

II¹590 /
K cap. Γ 3, 7***II²673 / T cap. Γ 1, 16**

Ἡσαΐου προφήτου·

Ἐργάζου τὴν γῆν σου· καὶ γὰρ πλοῖα οὐκέτι ἔρχεται ἐκ Καρχηδό- 15
νος.

3 *II²670 Prov. 16, 26¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 83) 6 *II²671 Prov. 14, 23¹
(Wahl, *Proverbien-Text*, p. 72) 9 – 12 *II²672 Eccle. 11, 6¹⁻⁴ (Wahl, *Kohelet-Text*,
p. 172–173) 15 – 16 *II²673 Is. 23, 10 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 340)

2 – 3 *II²670 T cap. Γ 1, 13 (106vA14); H^{II} cap. Γ 1, 7; *deest in R* 5 – 6 *II²671 T
cap. Γ 1, 14 (106vA15–16); H^{II} cap. Γ 1, 8; *deest in R* 8 – 12 *II²672 T cap. Γ 1, 15
(106vA[16]17–22); H^{II} cap. Γ 1, 9; *deest in R* 14 – 16 *II²673 T cap. Γ 1, 16 (106vA
[22]23–25); R cap. Γ 1, 12; *deest in H^{II}*

*II²670 s. d. T H^{II} *II²671 s. d. T H^{II} *II²673 ἡσαΐου T προφήτου] *om.* R

6 ἔνεστιν] *scripsi* (cum A^{II}), ἔν ἐστιν T H^{II} 11 οἶδες T H^{II} στοιχήσει LXX 15
οὐκέτι] *scripsi* (LXX), οὐκ ἐτι R, οὐκ T 15 – 16 χαρκτηδόνος R

***Π²674 / T cap. Γ 1, 17**Π¹591 /
K cap. Γ 3, 8

<***>

Νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματα, καὶ μὴ σπεύριτε ἐπ' ἀκάνθαις.

***Π²675 / T cap. Γ 1, 18**

5 Σοφίας Σολομώντος·

Ἀγαθῶν πόνων καρπὸς εὐκλεής.

***Π²676 / T cap. Γ 1, 19**

Τοῦ Σιράχ·

Ἐν πᾶσιν τοῖς ἔργοις σου γίνου ἐντρεχής,

10 καὶ πᾶν ἀρρώστημα οὐ μὴ σοι ἀπαντήσῃ.

***Π²677 / T cap. Γ 1, 20**

Τοῦ αὐτοῦ·

Πίστευε τῷ κυρίῳ, καὶ ἔμμενε τῷ πόνῳ σου,

6 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 32.4./4. (ed. Ihm, p. 647–648)
13 – 350, 2 exstat ibid., 44.4./51.4. (p. 764)

3 *Π²674 Ier. 4, 3 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 487–488) 6 *Π²675 Sap. 3, 15¹
9 – 10 *Π²676 Sir. 34, 22^{3–4} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 140) 13 – 350, 2 *Π²677 Sir.
11, 21^{2–4} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 78)

2 – 3 *Π²674 T cap. Γ 1, 17 (106vA26–27); *deest in* H^{II} R 5 – 6 *Π²675 T cap. Γ 1,
18 (106vA[28]29–30); H^{II} cap. Γ 1, 10; R cap. Γ 1, 13 8 – 10 *Π²676 T cap. Γ 1, 19
(106vA[30]31–33); H^{II} cap. Γ 1, 11; R cap. Γ 1, 14 12 – 350, 2 *Π²677 T cap. Γ 1,
20 (106vA[34]106vB1–4); H^{II} cap. Γ 1, 12; R cap. Γ 1, 15

*Π²674 s. a. T *Π²675 (a) T H^{II} (b) Σολομώντος R *Π²676 Τοῦ] *om.* R

6 καρπὸς T H^{II} εὐκλεεῖς H^{II} 10 ὑπαντήσῃ R

ὅτι κοῦφον ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου
ἐξάπινα πλουτίσαι πένητα.

II¹593 /
K cap. Γ 3, 10

*II²678 / T cap. Γ 1, 21

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὁ ἐργαζόμενος τὴν γῆν ἀνυψώσει θημονίαν αὐτοῦ.

5

*II²679 / T cap. Γ 1, 22

Τοῦ αὐτοῦ·

Κρείσσων ἐργαζόμενος ἐν πᾶσιν,
ἢ δοξαζόμενος καὶ ἀπορῶν ἄρτων.

*II²680 / T cap. Γ 1, 23

10

<***>

Ἐν τῷ ἔργῳ σου παλαιώθητι.

5 *II²678 Sir. 20, 28¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 102) 8 – 9 *II²679 Sir. 10, 27^{1–2}
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 75) 12 *II²680 Sir. 11, 20² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 78)

4 – 5 *II²678 T cap. Γ 1, 21 (106vB[4]5–6); R cap. Γ 1, 16; *deest in H^{II}* 7 – 9
*II²679 T cap. Γ 1, 22 (106vB[6]7–9); H^{II} cap. Γ 1, 13; R cap. Γ 1, 17 11 – 12
*II²680 T cap. Γ 1, 23 (106vB9–10); H^{II} cap. Γ 1, 14; R cap. Γ 1, 18

*II²678 (a) T (b) s. a. R *II²679 (a) T H^{II} (b) s. a. R *II²680 (a) s. a. R (b) s. d. T H^{II}

2 πλουτίσαι] *scripsi* (LXX), πλουτήσαι T H^{II}, καταπλουτήσαι R 5 θημονίαν] *sic*
acc. T (et II¹), θημονιάν R 8 κρεῖσσον T H^{III} 12 παλαιωθήση R

***Π²681 / T cap. Γ 1, 24**

<***>

Ἐν πᾶσιν τοῖς ἔργοις σου γίνου ὑπεράγων.

***Π²682 / T cap. Γ 1, 25**Π¹595 /
K cap. Γ 3, 12

5 Τοῦ αὐτοῦ·

Τί σοφισθήσεται ὁ κρατῶν ἀρότρου,
καυχώμενος ἐν δόρατι κέντρου,
βόας ἐλαύνων καὶ ἀναστρεφόμενος ἐν ἔργοις αὐτῶν,
διήγησις αὐτοῦ ἐν υἱοῖς ταύρων;

10 Καρδίαν αὐτοῦ δώσει ἐκδοῦναι αὐλακας,
καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ εἰς χορτάσματα δαμάλεων.

***Π²683 / T cap. Γ 1, 26**Π¹592 /
K cap. Γ 3, 9

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ μισήσης ἐπίπονον ἐργασίαν

15 καὶ γεωργίαν παρὰ ὑψίστου ἐκτισμένην.

3 *Π²681 Sir. 30, 31¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 130) 6 – 11 *Π²682 Sir. 38, 25¹–26²
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 152) 14 – 15 *Π²683 Sir. 7, 15¹–² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 64)

2 – 3 *Π²681 T cap. Γ 1, 24 (106vB10–12); H^{II} cap. Γ 1, 15; *deest in R* 5 – 11
*Π²682 T cap. Γ 1, 25 (106vB[12]13–22); H^{II} cap. Γ 1, 16; R cap. Γ 1, 19 13 – 15
*Π²683 T cap. Γ 1, 26 (106vB[22]23–25); R cap. Γ 1, 20; *deest in H^{II}*

*Π²681 s. d. T H^{II} *Π²682 (a) T H^{II} (b) s. a. R *Π²683 (a) T (b) s. a. R

3 ὑπεράγων] *scripsi* (LXX), ὑπερ ἀλγῶν T H^{II} 6 Τί σοφισθήσεται] τίς ὀφθήσεται
(ω- T) T H^{II} 7 καυχόμενος T H^{II} 9 αὐτῶν H^{II} 11 χορτάσμα R

II¹594 /
K cap. Γ 3, 11

***II²684 / T cap. Γ 1, 27**

Τοῦ αὐτοῦ·

Χάριν καὶ κάλλος ἐπιθυμεῖ ὀφθαλμός,
καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα χλόην σπόρου.

***II²685 / T cap. Γ 1, 28**

5

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου·

Πόνοι γεννώσιν δόξαν, κάματοι προξενούσιν στεφάνους.

II¹596 /
K cap. Γ 3, 13

***II²686 / T cap. Γ 1, 29**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον·

Τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν.

10

II¹599 /
K cap. Γ 3, 16

***II²687 / T cap. Γ 1, 30**

Τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Ἰουλιανόν·

Γεηπόνος τὸν ὕπνον ἀποσεισάμενος, πρὸς τὴν τῆς γῆς ἐργασίαν
ἐπείγεται, καὶ τοῦ μὲν οἰκίσκου καὶ τῆς ἐπαύλεως τὸ ἔρημον ὑπε-
ρασπίζεται· ἀναγκάζεται ὅμως καὶ φλογμῷ καὶ χειμῶνι ἀπὸ ταλαι-

15

3 – 4 *II²684 Sir. 40, 22¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 158) 7 *II²685 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia exhortatoria ad S. baptismum*, 7 (PG 31, 440, 26–27) 10 *II²686 II Tim. 2, 6 13 – 353, 2 *II²687 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *In S. Iulianum*, locus non repertus; Haidacher 180.29

2 – 4 *II²684 T cap. Γ 1, 27 (106vB[25]26–28); R cap. Γ 1, 21; *deest in H^{II}* 6 – 7 *II²685 T cap. Γ 1, 28 (106vB[28]29–30); H^{II} cap. Γ 1, 17; *deest in R* 9 – 10 *II²686 T cap. Γ 1, 29 (106vB[31]32–34); R cap. Γ 1, 22; *deest in H^{II}* 12 – 353, 2 *II²687 T cap. Γ 1, 30 (107rA[1]2–13); R cap. Γ 1, 23; *deest in H^{II}*

*II²684 (a) T (b) s. d. R *II²685 Τοῦ ἁγίου] *om.* H^{II} *II²686 Τοῦ – τῆς] *om.* R *II²687 ἐκ – Ἰουλιανόν] *om.* R ἰουλιαν' T

πώρου σαρκὸς διαμάχεσθαι· πανταχοῦ γὰρ διὰ δυσκολίας καὶ πό-
νων τοῖς ἀνθρώποις πέφυκε τὰ χρήσιμα παραγίνεσθαι.

***II²688 / T cap. Γ 1, 31**

II¹598 /
K cap. Γ 3, 15

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὰς βασιλείας, τρίτης ὁμιλίας·

- 5 Φέρει γεηπόνον<ι>ς ἡδονὴν τὸ ἐξ ὑπτίων τε καὶ βαθυγείων χωρίων
πολὺν τινὰ δρέπεσθαι τὸν καρπόν· εἰ δέ ποτε καὶ ἐκ πετρώδους
γῆς καὶ λεπτῆς καὶ ὑποψάμμου δυνηθεῖ μετὰ πολλὴν ἐπιμέλειαν
χρηστοῦ τινὸς ἀπολαῦσαι καρποῦ, μείζων ἐντεῦθεν ἢ ἡδονὴ τῷ
γεηπόνῳ, διότι πρὸς τὴν τῆς γῆς φύσιν ἀγωνισάμενος καὶ τοὺς
10 οἰκείους πόνους ἀντεισάξας τῇ στειρώσει τῆς γῆς, νίκης τινὰ μαρ-
τυρίαν ἀποφέρεται παρὰ τῶν τὸ γεώργιον θαυμαζόντων.

1 – 2 πανταχοῦ – παραγίνεσθαι] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 32.10./10. (ed. Ihm, p. 650)

5 – 11 *II²688 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *In libros Regum homiliae*, III, locus non repertus (PG 64, 501, 39–47); Haidacher 176.13

4 – 11 *II²688 T cap. Γ 1, 31 (107rA[13–14]15–30); R cap. Γ 1, 24; *deest in H^{II}*

*II²688 ἐκ – ὁμιλίας] *om.* R ὁμιλίας] *scripsi*, ὁμιλείας T

5 γεηπόνους] *scripsi* (II¹), γεηπόνος T, γεηπόν^ο R ἡδονὴν] ἰδρῶν R τὸ] τῷ R
6 πολὺν τινὰ] πολὺν T καὶ] *om.* T 7 ὑπὸ ψάμμου R μετὰ] κατὰ R 10 – 11
τινὰ μαρτυρίαν] τὴν μαρτυρίαν R^{a, c}

Τίτλος β' Περὶ γλυκυλάων.

*Π²689 / T cap. Γ 2, 1

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ μδ'.

Ἐξεχύθη χάρις ἐν χεῖρεσίν σου.
διατοῦτο ἠυλόγησέν σε ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα.

5

*Π²690 / T cap. Γ 2, 2

Ἐν ψαλμῷ ρμ'.

Ἀκούσονται τὰ ῥήματά μου ὅτι ἠδύνθησαν.

*Π²691 / T cap. Γ 2, 3

Τῶν Παροιμιῶν.

10

Κηρία μέλιτος λόγοι καλοί,
γλύκασμα δὲ αὐτῶν ἴασις ψυχῆς.

4 – 5 *Π²689 Ps. 44, 3²⁻³ 8 *Π²690 Ps. 140, 6² 11 – 12 *Π²691 Prov. 16, 24¹⁻²
(Wahl, *Proverbien-Text*, p. 83)

1 Titlos T^{txt} (107rA31–32) H^{II} ^{txt} A^{II} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{II} ^{pin} (lac.) 3 – 5 *Π²689 T
cap. Γ 2, 1 (107rA[33]34–107rB2); H^{II} cap. Γ 2, 1; R cap. Γ 2, 1 7 – 8 *Π²690 T cap.
Γ 2, 2 (107rB[2]3–4); H^{II} cap. Γ 2, 2; R cap. Γ 2, 2 10 – 12 *Π²691 T cap. Γ 2, 3
(107rB[4]5–7); H^{II} cap. Γ 2, 3; R cap. Γ 2, 3

1 Τίτλος] *om.* A^{II} ^{pin} R^{pin} β'] β^{τρ'} R^{txt} γλυκολάων R

*Π²689 (a) T H^{II} ἐν – μδ'] *om.* H^{II} (b) Ψαλμοῦ μδ' R *Π²690 (a) T (b) Ψαλμοῦ ρμ'
R (c) *s. a.* H^{II} *Π²691 Τῶν] *om.* R

5 εὐλόγησέ σε H^{II} R

***Π²692 / T cap. Γ 2, 4**

Τῶν αὐτῶν·

Στόμα δικαίου ἀποστάζει σοφίαν,
χείλη ἀνδρῶν δικαίων ἀποστάζουσι χάριτας.

5

***Π²693 / T cap. Γ 2, 5**

Τῶν αὐτῶν·

Ἄργυρος πεπυρωμένος γλῶσσα δικαίου.

***Π²694 / T cap. Γ 2, 6**

Τῶν αὐτῶν·

10 Γλῶσσα μαλακὴ συντρίβει ὅστᾱ.

***Π²695 / T cap. Γ 2, 7**

<***>

Λόγος στόματος σοφοῦ, χάρις.

3 *Π²692 Στόμα – σοφίαν] Prov. 10, 31¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 54–55) **4**
χείλη – χάριτας] Ibid. 10, 32¹ (Wahl, p. 55) **7** *Π²693 Prov. 10, 20¹ (Wahl, *Pro-*
verbien-Text, p. 53) **10** *Π²694 Prov. 25, 15² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 124–125)
13 *Π²695 Prov., re vera Eccle. 10, 12¹ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 170)

2 – 4 *Π²692 T cap. Γ 2, 4 (107rB[7]8); H^{II} cap. Γ 2, 4; R cap. Γ 2, 4 **6 – 7** *Π²693
T cap. Γ 2, 5 (107rB[9]10–11); H^{II} cap. Γ 2, 5; R cap. Γ 2, 5 **9 – 10** *Π²694 T cap. Γ
2, 6 (107rB[11]12–13); H^{II} cap. Γ 2, 6; R cap. Γ 2, 6 **12 – 13** *Π²695 T cap. Γ 2, 7
(107rB13–14); H^{II} cap. Γ 2, 7; R cap. Γ 2, 7

*Π²693 (a) T (b) s. a. H^{II} (c) s. d. R *Π²694 (a) T (b) s. a. H^{II} (c) s. d. R *Π²695 (a)
s. d. T H^{II} (b) Τοῦ αὐτοῦ R

4 χεῖλη – χάριτας] om. T H^{II} **7** πεπυρομένος T **10** συντρίβει ὅστᾱ] συντηρεῖ R
13 Λόγος] λόγ R, λόγοι R^{man. rec. ut videtur}

***II²696 / T cap. Γ 2, 8**

<***>

Εἰσὶν οἱ λέγοντες τιτρώσκουσιν μαχαίρα,
γλῶσσαι δὲ σοφῶν ἰῶνται.

***II²697 / T cap. Γ 2, 9**

5

Τοῦ Σιράχ·

Λάρυγξ γλυκὺς πληθυνεῖ φίλους αὐτοῦ,
καὶ γλῶσσα εὐλαλος πληθυνεῖ εὐπροσηγορίαν.

***II²698 / T cap. Γ 2, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

10

Αὐλὸς καὶ ψαλτήριον ἡδύνουσιν μέλη,
καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρω γλῶσσα ἡδεῖα.

3 – 4 *II²696 Prov. 12, 18¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 64) 7 – 8 *II²697 Sir. 6, 5¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 59) 11 – 12 *II²698 Sir. 40, 21¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 158)

2 – 4 *II²696 T cap. Γ 2, 8 (107rB14–16); H^{II} cap. Γ 2, 8; R cap. Γ 2, 8 6 – 8
*II²697 T cap. Γ 2, 9 (107rB[17]18–21); H^{II} cap. Γ 2, 9; R cap. Γ 2, 9 10 – 12
*II²698 T cap. Γ 2, 10 (107rB[21]22–24); H^{II} cap. Γ 2, 10; R cap. Γ 2, 10

*II²696 (a) s. a. T H^{II} (b) s. d. R *II²697 Τοῦ] om. R *II²698 (a) T (b) s. a. H^{II} (c) s. d. R

3 Εἰσὶν οἱ] *scripsi* (LXX), εἰσὶν οἱ T H^{II} R μαχαίρ^a R, μαχαίραι T, μάχαιραι H^{II} 7
λάρυξ T πληθύνει T 8 πληθύνει T H^{II} 11 μέλι T H^{II}

***Π²699 / T cap. Γ 2, 11**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Κολασσαεῖς·

Ὁ λόγος ὑμῶν ἢ πάντοτε ἄλατι ἡρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐνὶ ἐκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.

5

***Π²700 / T cap. Γ 2, 12**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς Βασίλειον ἐπιταφίου·

Φιλεῖ γὰρ οὔτε ὄψις ῥαδίως ἀναχωρεῖν τῶν τερπνῶν θεωρημάτων, κἂν ἀφέλῃ τίς βία, πρὸς αὐτὰ πάλιν φέρεσθαι, οὔτε λόγος
10 τῶν ἡδίστων διηγημάτων.

***Π²701 / T cap. Γ 2, 13**

<***>

Θεοφιλὲς τῷ ὄντι ἀπὸ τῆς γλώττης ἐπὶ τὰ ἔργα τὸ κόσμιον διαχειραγωγεῖν.

8 – 10 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 2.-./8a. (ed. Ihm, p. 39–40)

3 – 4 *Π²699 Col. 4, 6 8 – 10 *Π²700 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Funebris oratio in laudem Basilii Magni Caesareae in Cappadocia episcopi* (Orat. 43), 14, 22–25 (ed. Bernardi, p. 148) 13 – 14 *Π²701 CLEMENS ALEXANDRINUS, *Stromata*, II. Cap. XXIII.145, 2 (ed. Stählin/Früchtel/Treu, p. 193, 3–4); Holl, n° 232

2 – 4 *Π²699 T cap. Γ 2, 11 (107rB[25]26–29); H^{II} cap. Γ 2, 11; R cap. Γ 2, 11
6 – 10 *Π²700 T cap. Γ 2, 12 (107rB[30–31]32–107vA3); H^{II} cap. Γ 2, 12; R cap. Γ 2, 12
12 – 14 *Π²701 T cap. Γ 2, 13 (107vA3–6); H^{II} cap. Γ 2, 13; R cap. Γ 2, 13

*Π²699 (a) T R Τοῦ Ἀποστόλου] *om.* R (b) Πρὸς Κορινθίους H^{II} *Π²700 (a) T H^{II} ἐκ – ἐπιταφίου] *om.* H^{II} (b) Τοῦ Θεολόγου R *Π²701 (a) *s. d.* T H^{II} (b) Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου R

3 ἦ] ἦ R, εἰ T H^{II} ἡρτυμένος] *scripsi*, ἡρτυμένος H^{II} R, η- T 4 ἐνὶ] ἐν H^{II} 8 γάρ] *om.* T H^{II} 9 ἀφέλῃ] *sic* T H^{II} R (*cf.* Π¹1649 / K cap. O 8, 9), ἀφέλκη *ed.*

Π^I /
Κ cap. Κ 6

Τίτλος γ' Περὶ γέλωτος καὶ γελοιαστῶν.

***Π²702 / Τ cap. Γ 3, 1**

Ἀπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Τῷ γέλῳτι εἶπον περιφορὰν.

Π^I1288 /
Κ cap. Κ 6, 10

***Π²703 / Τ cap. Γ 3, 2**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὡς φωνὴ ἀκανθῶν ὑπὸ τὸν λέβητα,
οὕτως ὁ γέλως τῶν ἀφρόνων·
καὶ γε τοῦτο ματαιότης.

***Π²704 / Τ cap. Γ 3, 3**

10

Τοῦ Σιράχ·

Γέλως μωρῶν ἐν σπατάλῃ ἀμαρτίας.

1 Περὶ – γελοιαστῶν] cf. Π^I / Κ^{pin} Παραπομπὴ Γ 1

4 *Π²702 Eccle. 2, 2¹ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 148) **7 – 9** *Π²703 Eccle. 7, 6¹⁻³
(Wahl, *Kohelet-Text*, p. 160–161) **12** *Π²704 Sir. 27, 13² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 119)

1 Titlos T^{txt} (107vA7–8) H^{II} txt A^{II} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{II} pin (lac.) **3 – 4** *Π²702 T
cap. Γ 3, 1 (107vA[9]10); H^{II} cap. Γ 3, 1; R cap. Γ 3, 1 **6 – 9** *Π²703 T cap. Γ 3, 2
(107vA[11]12–15); H^{II} cap. Γ 3, 2; R cap. Γ 3, 2 **11 – 12** *Π²704 T cap. Γ 3, 3
(107vA[15]16–17); H^{II} cap. Γ 3, 3; R cap. Γ 3, 3

1 Τίτλος] *om.* A^{II} pin R^{pin} γ'] *propt. mg. resect. non liquet in* A^{II} pin (γ' *secund. ser.*)

*Π²703 (a) T R (b) s. a. H^{II} *Π²704 Τοῦ] *om.* R

8 ὁ γέλως] γέλος H^{II}

***II²705 / T cap. Γ 3, 4**

Τοῦ αὐτοῦ·

Μωρὸς ἐν γέλῳτι ἀνυσοῖ φωνὴν αὐτοῦ,
ἀνὴρ δὲ πανοῦργος μόλις ἡσυχῇ μειδιάσει.

5

***II²706 / T cap. Γ 3, 5**

II¹1283 /
K cap. K 6, 5

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐν γέλῳτι ἄφρων πράσσει κακά.

***II²707 / T cap. Γ 3, 6**

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου·

10 Οὐαὶ οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.

3 – 4 *II²705 Sir. 21, 20^{1–2} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 104) 7 *II²706 Sir., re vera Prov. 10, 23¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 53–54) 10 *II²707 Luc. 6, 25

2 – 4 *II²705 T cap. Γ 3, 4 (107vA[17]18–20); H^{II} cap. Γ 3, 4; R cap. Γ 3, 4 6 – 7 *II²706 T cap. Γ 3, 5 (107vA[21]22–23); H^{II} cap. Γ 3, 5; *deest in R* 9 – 10 *II²707 T cap. Γ 3, 6 (107vA[23]24–25); H^{II} cap. Γ 3, 6; R cap. Γ 3, 5

*II²705 (a) T R (b) s. a. H^{II} *II²706 (a) T (b) s. a. H^{II} *II²707 (a) T R Εὐαγγελίου] om. R (b) Λουκᾶς H^{II}

4 ἡσυχεῖ μηδιάσει T

Π¹ /
K cap. Γ 5

Τίτλος δ' Περὶ γογγυστῶν καὶ μεμψιμοίρων.

Π¹616 /
K cap. Γ 5, 4

*Π²708 / T cap. Γ 4, 1

Τῶν Ἀριθμῶν·

Ἦν ὁ λαὸς γογγύζων καὶ ἐθυμώθη κύριος· καὶ ἐξεκαύθη πῦρ καὶ κατέφαγεν μέρος τῆς παρεμβολῆς.

5

Π¹613 /
K cap. Γ 5, 1

*Π²709 / T cap. Γ 4, 2

Σοφίας Σολομῶντος·

Φυλάξασθε γογγυσμὸν ἀνωφελῇ,
καὶ ἀπὸ καταλαλιᾶς φείσασθε γλώσσης,
ὅτι πνεῦμα λαθραῖον κενὸν οὐ πορεύσεται.

10

Π¹615 /
K cap. Γ 5, 3

*Π²710 / T cap. Γ 4, 3

Τοῦ Σιράχ·

Ἀνὴρ ἐπιστήμων οὐ γογγύσει.

1 Iudae 16

4 – 5 *Π²708 Num. 11, 1 8 – 10 *Π²709 Sap. 1, 11^{1–3} 13 *Π²710 Sir. 10, 25²
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 74)

1 **Titlos** T^{txt} (107vA26–27) H^{II} ^{txt} A^{II} R (cf. PML^b cap. Γ 2 titlos [Π¹ / K cap. Γ 5 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{II} ^{pin} (lac.) 3 – 5 *Π²708 T cap. Γ 4, 1 (107vA[28]29–32); *deest in* H^{II} R 7 – 10 *Π²709 T cap. Γ 4, 2 (107vA[32]33–107vB3); R cap. Γ 4, 1; *deest in* H^{II} 12 – 13 *Π²710 T cap. Γ 4, 3 (107vB[3]4); R cap. Γ 4, 2; *deest in* H^{II}

1 Τίτλος] *om.* A^{II} ^{pin} R^{pin}

*Π²709 σολομωντος T *Π²710 Τοῦ] *om.* R

8 φυλάξατε T 9 γλώττης R 10 πορεύεται R

***Π²711 / T cap. Γ 4, 4**Π¹617 /
K cap. Γ 5, 5

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους α΄ ἐπιστολῆς·

Μὴ γογγύζετε, καθὼς τινὲς ἐγόγγυσαν καὶ ἀπώλυντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ.

5

***Π²712 / T cap. Γ 4, 5**Π¹618 /
K cap. Γ 5, 6

Ἐκ τῆς πρὸς Φιλιππησίους·

Πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι.

***Π²713 / T cap. Γ 4, 6**Π¹620 /
K cap. Γ 5, 8

10 Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τῶν κανονικῶν διατάξεων·

Ἀπρόσδεκτος ἢ ἀπὸ τῶν γογγυστῶν ἐργασία, ὡς θυσία ἐπίμωμος. Χρὴ οὖν τὸ τοῦ ὀκνηροῦ καὶ ἀντιλογικοῦ ἔργον ἀλλοτριῶσαι τῆς ἀδελφότητος.

3 – 4 *Π²711 I Cor. 10, 10 7 – 8 *Π²712 Phil. 2, 14–15 11 *Π²713 Ἀπρόσδεκτος – ἐπίμωμος] BASILIUS CAESARIENSIS, *Asceticon magnum sive Quaestiones (regulae fusius tractatae)*, XXIX (PG 31, 992, 9–10) 12 – 13 Χρὴ – ἀδελφότητος] IBID. (PG 31, 992, 20–21)

2 – 4 *Π²711 T cap. Γ 4, 4 (107vB[5]6–8); R cap. Γ 4, 3; *deest in H^{II}* 6 – 8 *Π²712 T cap. Γ 4, 5 (107vB[9]10–11); R cap. Γ 4, 4; *deest in H^{II}* 10 – 13 *Π²713 T cap. Γ 4, 6 (107vB[12]13–18); R cap. Γ 4, 5; *deest in H^{II}*

*Π²711 Τοῦ – τῆς] *om.* R *Π²712 Ἐκ τῆς] *om.* R φιλιππισιους T *Π²713 διατάξεων] *om.* T

3 ἀπώλυντο T, ἀπώλλοντο R 7 καὶ διαλογισμῶν] *om.* T

***II²714 / T cap. Γ 4, 7**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ πρὸς τὸν ἄρχοντα καὶ τοὺς πολίτας·

Τοιοῦτόν τι πάσχουσιν οἱ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι, μὴ τὰ ἑαυτῶν κατορθοῦντες, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐξουσίαν δυσχεραίνοντες, ὥσπερ 5
 ἂν εἴ τις αἰτιῶτο τὸν ἀγωνοθέτην ὡς μοχθηρόν, αὐτὸς ἐκπαλαίων,
 ἢ τὸν ἱατρὸν ὡς ἀμαθῆ καὶ θρασὺν ταῖς τομαῖς καὶ ταῖς καύσεσιν,
 αὐτὸς πονηρῶς διακεῖμενος καὶ τῶν αὐστηρῶν δεόμενος φαρμά-
 κων.

4 – 9 *II²714 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Ad praefectum et cives Nazianzenos* (Orat. 17), 7 (PG 35, 973, 33–40)

2 – 9 *II²714 T cap. Γ 4, 7 (107vB[19–20]21–33); H^{II} cap. Γ 4, 1; R cap. Γ 4, 6

***II²714** (a) T H^{II} Τοῦ ἁγίου] *om.* H^{II} ἐκ – πολίτας] *om.* H^{II} (b) Τοῦ Θεολόγου R

6 ἐκπαλαίων] ἔκπαλαι ὦν R **8** πονήρως R

Τίτλος ε' Περὶ γενεᾶς ἀγαθῆς.

*Π²715 / T cap. Γ 5, 1

Δαυΐδ ἐν ψαλμῷ ιγ'.

Κύριος ἐν γενεᾷ δικαίων.

5

*Π²716 / T cap. Γ 5, 2

Ὁ αὐτὸς ἐν ψαλμῷ ρια'.

Γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται.

4 *Π²715 Ps. 13, 5² 7 *Π²716 Ps. 111, 2²

1 **Titlos** T^{txt} (108rA1-2) H^{II} ^{txt} A^{II} R (cf. *etiam* II suppl. / PML^b cap. B 16^M titlos);
deest in T^{pin} (lac.) H^{II} ^{pin} (lac.) 3 – 4 *Π²715 T cap. Γ 5, 1 (108rA[3]4); H^{II} cap. Γ 5, 1;
 R cap. Γ 5, 1 6 – 7 *Π²716 T cap. Γ 5, 2 (108rA[5]6); H^{II} cap. Γ 5, 2; R cap. Γ 5, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{II} ^{pin} R^{pin} ε'] *propt. mg. resect. non liquet in* A^{II} ^{pin} (ε' *secund. ser.*)

*Π²715 (a) T H^{II} ἐν – ιγ'] *om.* H^{II} (b) Ψαλμὸς ιγ' R *Π²716 (a) T (b) Ψαλμὸς ρια'
 R (c) *s. a.* H^{II}

7 εὐθίων T, εὐθείων H^{II}

Τίτλος ς' Περὶ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ πονηρᾶς.

*Π²717 / T cap. Γ 6, 1

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Οἱ γίγαντες ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ μετ' ἐ-
 κεῖνο, ὡς ἂν εἰσεπορεύοντο οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ πρὸς τὰς θυγατέρας 5
 τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐγεννῶσαν αὐτοῖς· ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ γίγαντες οἱ
 ἀπ' αἰῶνος, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί. Ἰδὼν δὲ κύριος ὁ θεὸς ὅτι
 ἐπληθύνθησαν αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πᾶς τις
 διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς 10
 ἡμέρας, καὶ ἐνεθυμήθη ὁ θεὸς ὅτι ἐποίησεν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς
 γῆς, καὶ διενοήθη. Καὶ εἶπεν ὁ θεός· Ἀπαλείψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν
 ἐποίησα, ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ
 ἀπὸ ἐρπετῶν ἕως τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι ἐνεθυμήθην ὅτι 15
 ἐποίησα αὐτούς. Ἐφθάρη δὲ ἡ γῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπλήσθη
 ἡ γῆ ἀδικίας. Καὶ εἶδεν κύριος ὁ θεὸς τὴν γῆν, καὶ ἦν κατεφθαρ- 15
 μένη, ὅτι κατέφθειρεν πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

4 – 14 *Π²717 Οἱ – αὐτούς] Gen. 6, 4–7 14 – 16 Ἐφθάρη – γῆς] Ibid. 6, 11–12

1 Titlos T^{txt} (108rA7–8) H^{II} ^{txt} A^{II} R (cf. *etiam* II suppl. / PML^b cap. B 17^M titlos);
deest in T^{pin} (lac.) H^{II} ^{pin} (lac.) 3 – 16 *Π²717 T cap. Γ 6, 1 (108rA[9]10–108rB6); H^{II}
 cap. Γ 6, 1; R cap. Γ 6, 1

1 Τίτλος] *om.* A^{II} ^{pin} R^{pin} σκολιᾶς καὶ] *om.* T^{txt} H^{II} ^{txt} A^{II}

*Π²717 Ἀπὸ τῆς] *om.* R

5 πρὸς] εἰς T H^{II} 7 οἱ ἄνθρωποι] *om.* R ὁ θεός] *om.* H^{II} 9 διανοῇται T 15
 ἶδεν T, ἶδε H^{II} 15 – 16 καὶ – κατεφθαρμένη] κατεφθαρμένη T, κατεφθαρμένη H^{II}

***Π²718 / T cap. Γ 6, 2**

Σχόλιον·

- Υἱοὺς θεοῦ ἀκούων ἐνταῦθα, εἰ καὶ ἀγγέλους κατὰ τινὰς τῶν ἐκ-
 5 δοτῶν, μὴ νοερούς τινὰς καὶ ἀσωμάτων νόει – παρὰ φύσιν γὰρ
 τοῦτο –, ἀλλὰ ἀνθρώπους εὖ μὲν βεβιωκότας ἐν σωφροσύνῃ καὶ
 σεμνότητι τὸ πρῖν, ἀφ’ ὧν καὶ θείας ἐπωνυμίας ἔτυχον, κατὰ τε
 τὸν λέγοντα Μωϋσέα υἱοὺς θεοῦ τοὺς πειθαρχοῦντας τοῖς θείοις
 10 προστάγμασιν γενήσεσθαι, κατὰ τε τὸν φάσκοντα ἱεροφάντην Ἀ-
 πόστολον· Ὅσοι πνεύματι θεοῦ ἄγονται, οὗτοι εἰσὶν υἱοὶ θεοῦ, πρὸς
 ἀσέλγειαν δὲ αὐθις καὶ λαγνεῖαν ἔτι τὲ καὶ θεομαχίαν ἐξοκείλαν-
 τας καὶ τὴν γῆν καταφθείραντας. Διὸ καὶ σάρκες ἀντὶ τῆς πάλαι
 θεωνυμίας μετωνομάσθησαν, διὰ τὸ τέλειον εἰς σαρκικὸν τετρά-
 φθαι οἶστρον καὶ θεοστύγητον. Αὕτη πρώτη γενεά, σκολιῶς βιώ-
 σασα, ὀλέθρῳ ὑδάτων ἀπώλετο θείᾳ ψήφῳ.

15

***Π²719 / T cap. Γ 6, 3**

Ἐκ τῆς αὐτῆς βίβλου·

Εἶπεν ἄνθρωπος τῷ πλησίον αὐτοῦ· Δεῦτε πλινθεύσωμεν πλίν-
 θους καὶ ὀπτήσωμεν αὐτὰς πυρί. Καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἡ πλίνθος εἰς
 λίθον, καὶ ἄσφαλτος ἦν αὐτοῖς ὁ πηλός. Καὶ εἶπαν· Δεῦτε οἰκοδο-

3 Υἱοὺς θεοῦ] Gen. 6, 4 ἀγγέλους] Ibid., app. crit. 7 – 8 υἱοὺς – γενήσεσθαι] cf. Deut. 13, 19 – 14, 1(?) 9 Rom. 8, 14 11 σάρκες] Gen. 6, 3 13 – 14 Αὕτη – ἀπώ-
 λετο] cf. ibid. 7, 17 sqq.

3 – 14 *Π²718 Scholion in Gen. 6, 4–7 et 6, 11–12 17 – 366, 3 *Π²719 Gen. 11,
 3–4

2 – 14 *Π²718 T cap. Γ 6, 2 (108rB[6]7–30); H^{II} cap. Γ 6, 2; R cap. Γ 6, 2
 16 – 366, 3 *Π²719 T cap. Γ 6, 3 (108rB[31]32–108vA9); H^{II} cap. Γ 6, 3; R cap. Γ 6,
 3

*Π²718 Σχόλιον] *scripsi*, σχο T R, σχολ H^{II} *Π²719 βίβλου] *om.* R

3 ἐνταῦθα, εἰ] ἢ R 3 – 4 ἐκδότων T H^{II} 4 νοερούς τινὰς R 5 ἀλλ’ R μὲν] *om.*
 R 6 σεμνότητι T H^{II} 8 κατὰ τε] κατὰ R, *add.* τὸν λέγοντα μωϋσέα, υἱοὺς θεοῦ
 τοὺς πειθαρχοῦντας H^{II} 10 – 11 ἐξοκείλαντας] *scripsi* (*cum* A^{II}), ἐξωκίλαντας T R,
 ἐξωκείλαντας H^{II} 12 τέλειον R 14 ἀπόλετω T 18 καὶ – πλίνθος] *om.* H^{II}
 αὐτὰς] αὐτοὺς T 19 εἶπον R Δεῦτε] *add.* καὶ R

μήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύργον, οὗ ἔσται ἡ κεφαλὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσωμεν ἑαυτοῖς ὄνομα πρὸ τοῦ διασπαρῆναι ἐπὶ τῆς γῆς.

***II²720 / T cap. Γ 6, 4**

Σχόλιον·

5

Καὶ οὗτοι κατασοφισάμενοι, ὡς ἐνόμιζον, τῶν τοῦ θεοῦ ἀπειλῶν, εἰ συμβαίῃ κατακλυσμὸν ἔτι ἐπαφεθῆναι τῷ κόσμῳ, †βεβηλώσει τὴν εὐρυθμον καὶ ἀσύμφωνον† γλῶσσαν, κατεκρίθησαν θεία ψή-
φω.

***II²721 / T cap. Γ 6, 5**

10

Ἐκ τῆς αὐτῆς βίβλου·

Οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐν Σοδόμοις πονηροὶ καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

***II²722 / T cap. Γ 6, 6**

Σχόλιον·

15

Καὶ τούτων ἡ αἰσχρορργὸς γενεὰ κεραυνώσει παρεδόθη.

8 κατεκρίθησαν] cf. Gen. 11, 7 **16** Καὶ – παρεδόθη] cf. ibid. 19, 24–25

6 – 9 *II²720 *Scholion in Gen. 11, 3–4* **12 – 13** *II²721 Gen. 13, 13 **16** *II²722
Scholion in Gen. 13, 13

5 – 9 *II²720 T cap. Γ 6, 4 (108vA[9]10–16); H^{II} cap. Γ 6, 4; *deest in R* **11 – 13**

*II²721 T cap. Γ 6, 5 (108vA[16]17–18); H^{II} cap. Γ 6, 5; R cap. Γ 6, 4 **15 – 16**

*II²722 T cap. Γ 6, 6 (108vA19–20); H^{II} cap. Γ 6, 6; R cap. Γ 6, 5

*II²720 σχόλεον H^{II} *II²721 (a) T H^{II} (b) s. a. R *II²722 (a) R (b) s. a. T H^{II}

1 πῦργον H^{II} a. c. ut videtur **2** διασπαρῆναι] *add.* ἡμᾶς R **7 – 8** †βεβηλώσει – ἀσύμ-
φωνον†] *crucis apposui, sic* T H^{II} **12** οἱ] *om.* T H^{II}

***II²723 / T cap. Γ 6, 7**

Τοῦ Δευτερονομίου·

Γενεὰ σκολιὰ καὶ διεστραμμένη,
ταῦτα κυρίῳ ἀνταποδίδοτε;

5 Οὗτος λαὸς μωρὸς καὶ οὐχὶ σοφός.

***II²724 / T cap. Γ 6, 8**

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ οἷζ’.

Γενεὰ σκολιὰ καὶ παραπικραίνουσα,
γενεὰ ἥτις οὐ κατεύθυνεν τὴν καρδίαν ἐαυτῆς,

10 καὶ οὐκ ἐπιστῶθη μετὰ τοῦ θεοῦ τὸ πνεῦμα αὐτῆς.

***II²725 / T cap. Γ 6, 9**

Ἡσαΐου προφήτου·

Ἐκ σπέρματος ὄφρων ἐξελεύσονται ἔγγονα ἀσπίδων, καὶ τὰ ἔγγονα αὐτῶν ἐξελεύσονται ὄφεις πετόμενοι.

3 – 5 *II²723 Deut. 32, 5²–6² (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 150) 8 – 10 *II²724 Ps. 77, 8^{2–4} 13 – 14 *II²725 Is. 14, 29 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 335–336)

2 – 5 *II²723 T cap. Γ 6, 7 (108vA[21]22–24); H^{II} cap. Γ 6, 7; R cap. Γ 6, 6 7 – 10
*II²724 T cap. Γ 6, 8 (108vA[25]26–30); H^{II} cap. Γ 6, 8; R cap. Γ 6, 7 12 – 14
*II²725 T cap. Γ 6, 9 (108vA[30]31–34); H^{II} cap. Γ 6, 9; R cap. Γ 6, 8

*II²724 (a) T H^{II} ἐν – οἷζ’] om. H^{II} (b) Ψαλμοῦ οἷζ’ R *II²725 ἡσαΐου T προφήτου]
om. H^{II} R

4 ἀνταποδίδοται R 8 Γενεὰ] γενὰ R 13 ἔγγονα¹] ἔκγονα R 14 πετώμενοι
R a. c. ut videtur

***II²726 / T cap. Γ 6, 10**

Σοφίας Σολομώντος·

Γενεᾶς ἀδίκου χαλεπὰ τὰ τέλη.

***II²727 / T cap. Γ 6, 11**

Τοῦ Σιράχ·

5

Φυλαὶ ἀνόμων ἐρημωθήσονται·

οὐκ ἐξιλάσατο περὶ τῶν ἀρχαίων γιγάντων,

οἱ ἀπέστησαν τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν·

οὐκ ἐφείσατο περὶ τῆς παροικίας Λώτ,

οὓς ἐβδελύξατο διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν·

10

οὐκ ἠλέησεν ἔθνος ἀπωλείας,

τοὺς ἐξηρμένους ἐν ἀμαρτίαις αὐτῶν.

Καὶ οὕτως ἑξακοσίας χιλιάδας πεζῶν

τοὺς ἐπισυναχθέντας ἐν σκληροκαρδίᾳ αὐτῶν.

Κἂν ἦ σκληρός,

15

θαυμαστὸν τοῦτο εἰ ἀθωωθήσεται.

3 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 7*.11. et 56.3./63.3. (ed. Ihm, p. 182 et 878)

3 *II²726 Sap. 3, 19 6 *II²727 Φυλαὶ – ἐρημωθήσονται] Sir. 16, 4² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 88) 7 – 16 οὐκ – ἀθωωθήσεται] Ibid. 16, 7¹–11² (Wahl, p. 89)

2 – 3 *II²726 T cap. Γ 6, 10 (108vB[1]2–3); H^{II} cap. Γ 6, 10; R cap. Γ 6, 9 5 – 16 *II²727 T cap. Γ 6, 11 (108vB[3]4–19); H^{II} cap. Γ 6, 11; R cap. Γ 6, 10

*II²726 (a) T R (b) Σολομώντος] *om.* H^{II} *II²727 Τοῦ] *om.* H^{II} R

3 γενεὰ T H^{II} 10 ὑπερηφάνειαν T H^{II} 11 ἀπολείας T H^{II} 12 ἐξηρμένους R 14 ἐπισαχθέντας H^{II} 15 ἦ] εἴη R 16 ἀθωωθήσεται] *scripsi* (*cum* A^{II}), ἀθωωθήσεται T H^{II}, ἀθωωθήσονται R

***Π²728 / T cap. Γ 6, 12**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ ἄθλων καὶ ἐπιτιμίων·

- Τὸν δικαιοσύνης μεταποιησάμενον Νῶε ἡξίωσεν ὁ ποιητὴς τὸν αὐτὸν καὶ τέλος γενέσθαι τῆς καταρρύπου γενεᾶς καὶ ἀρχὴν τῆς
 5 ἀνυπαιτίου, διδάσκων τοὺς ἀπρονόητον τὸν κόσμον εἶναι λέγον-
 τας, ἔργοις οὐ ῥήμασιν, ὅτι καθ' ὃν εἰσηγήσατο νόμον ἐν τῇ φύσει
 τῶν ὄλων, αἱ σύμπασαι μυριάδες τῶν ἀνθρώπων μετὰ ἀδικίας
 ζήσασαι, ἐνὸς ἀνδρὸς δικαιοσύνης οὐκ ἄξια ἐβίωσαν.

3 *Π²728 Τὸν – μεταποιησάμενον] PHILO IUDAEUS, *De praemiis et poenis*, 22 (ed. Cohn, p. 340, 17) 3 – 8 Νῶε – ἐβίωσαν] IBID., 23 (p. 340, 20 – 341, 3)

2 – 8 *Π²728 T cap. Γ 6, 12 (108vB[19–20]21–34); H^{II} cap. Γ 6, 12; R cap. Γ 6, 11

*Π²728 ἐκ – ἐπιτιμίων] *om.* H^{II}

4 καταρύπου T, καταρύπον H^{II} 6 εἰσηγήσατο] *correxī (ed.)*, εἰσηγήσαντο T H^{II} R

Π¹ /
Κ cap. Γ 2

**Τίτλος ζ' Περὶ γνωσιμαχούντων καὶ ἑαυτοὺς καταμεμφομέ-
νων.**

Π¹572 /
Κ cap. Γ 2, 1

***Π²729 / T cap. Γ 7, 1**

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Εἶπεν Λάμεχ ταῖς ἑαυτοῦ γυναιξίν Ἀδδὰ καὶ Σελλά· Ἀκούσατέ μου 5
τῆς φωνῆς, γυναῖκες Λάμεχ, ἐνωτίσασθέ μου τοὺς λόγους, ὅτι
ἄνδρα ἀπέκτεινα εἰς τραῦμα ἑμοί, καὶ νεανίσκον εἰς μώλωπα ἑμοί,
ὅτι ἐπτάκις ἐκδεδίκηται ἐκ Κάϊν, ἐκ δὲ Λάμεχ ἑβδομηκοντάκις
ἐπτά.

***Π²730 / T cap. Γ 7, 2**

10

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Εἶπεν Ἰούδας· Δεδικαίωται Θάμαρ ἡ ἐγώ, οὗ εἵνεκεν οὐκ ἔδωκα
αὐτήν Σηλώμ, τῷ υἱῷ μου.

5 – 9 *Π²729 Gen. 4, 23–24 12 – 13 *Π²730 Gen. 38, 26

1 – 2 Titlos T^{txt} (109rA1–3) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. Γ 3 titlos [Π¹ / K cap. Γ 2
titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 9 *Π²729 T cap. Γ 7, 1 (109rA[4]5–14);
H^{III} cap. Γ 1, 1; R cap. Γ 7, 1 11 – 13 *Π²730 T cap. Γ 7, 2 (109rA[15]16–19); H^{III}
cap. Γ 1, 2; R cap. Γ 7, 2

1 [Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ζ'] α' H^{III} txt A^{III} txt, *propt. mg. resect. non liquet in* A^{III} pin
(α' *secund. ser.*) γνωσιμαχούντων] *praem.* τῶν R

*Π²729 Ἀπὸ τῆς] *om.* R

5 ἄδδα R σέλλα R 7 ἑμοί²] ἑμὸν R 8 ἑβδομηκοντάκιν H^{III} 12 Ἰούδας T
Θάμαρ] *sic acc.* T H^{III} R εἵνεκεν] *scripsi (cum A^{III})*, ἦνεκεν T H^{III}, ἔνεκεν R οὐκ
ἔδωκα] οὐ δέδωκα R 13 σηλωμ T, σιλῶμ R

***Π²731 / T cap. Γ 7, 3**

Ἐκ τῆς αὐτῆς βίβλου·

- Εἶπεν ἕκαστος τῶν ἀδελφῶν Ἰωσήφ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ·
 Ναί, ἐν ἁμαρτίαις γὰρ ἐσμὲν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν, ὅτι ὑπερέι-
 5 δομεν τὴν θλίψιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ὅτε κατεδέετο ἡμῶν, καὶ οὐκ
 εἰσηκούσαμεν αὐτοῦ· ἔνεκεν τούτου ἐπῆλθεν ἐφ’ ἡμᾶς πᾶσα ἡ
 θλίψις αὕτη. Ἀποκριθεὶς δὲ Ῥουβὶμ εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ ἐλάλησα
 ὑμῖν, λέγων· Μὴ ἀδικήσητε τὸ παιδάριον, καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ
 μου; Καὶ ἰδοὺ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκζητεῖται.

10

***Π²732 / T cap. Γ 7, 4**

Π¹576 /
 K cap. Γ 2, 5

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ λα’·

Τὴν ἀνομίαν μου ἐγνώρισα
 καὶ τὴν ἁμαρτίαν μου οὐκ ἐκάλυψα.

***Π²733 / T cap. Γ 7, 5**

Π¹577 /
 K cap. Γ 2, 6

- 15 Ψαλμοῦ λζ’·

Τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγγελῶ,
 καὶ μεριμνήσω ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας μου.

3 – 9 *Π²731 Gen. 42, 21–22 12 – 13 *Π²732 Ps. 31, 5^{1–2} 16 – 17 *Π²733 Ps. 37,
 19^{1–2}

2 – 9 *Π²731 T cap. Γ 7, 3 (109rA[19]20–34); H^{III} cap. Γ 1, 3; R cap. Γ 7, 3 11 – 13
 *Π²732 T cap. Γ 7, 4 (109rB[1]2–3); *deest in* H^{III} R 15 – 17 *Π²733 T cap. Γ 7, 5
 (109rB[4]5–7); *deest in* H^{III} R

*Π²731 Ἐκ] *om.* R βίβλου] *om.* H^{III}

3 ἰωσήφ T 4 ἁμαρτίαις – ἐσμὲν] ἁμαρτίαις ἐσμὲν T H^{III} 4 – 5 ὑπερίδωμεν T H^{III}
 6 ἠκούσαμεν T H^{III} ἦλθεν R πᾶσα] *om.* R (*ed., sed cf. app. crit.*) 7 αὐτοῖς]
add. λέγων H^{III} 8 – 9 καὶ – μου] *om.* R 9 αἷμα] αἶ (*sic*) T ἐκζητήσῃ R

II¹578 /
K cap. Γ 2, 7

***II²734 / T cap. Γ 7, 6**

Τῶν Παροιμιῶν·

Δίκαιος ἑαυτοῦ κατήγορος ἐν πρωτολογίᾳ.

II¹579 /
K cap. Γ 2, 8

***II²735 / T cap. Γ 7, 7**

Τῶν αὐτῶν·

5

Πένης νοήμων καταγνώσεται ἑαυτοῦ,
ὁ δὲ ἐπικαλύπτων τὴν ἑαυτοῦ ἀσέβειαν οὐκ εὐδοθηθήσεται.

***II²736 / T cap. Γ 7, 8**

Τῶν αὐτῶν·

Ἐκκαλύπτει τὰς ἑαυτοῦ ἀμαρτίας εὐγνωστος ἀνὴρ ἐν συνεδρίῳ.

10

***II²737 / T cap. Γ 7, 9**

Τῶν αὐτῶν·

Τάδε λέγει ὁ ἀνὴρ τοῖς πιστεύουσιν θεῷ, καὶ παύσομαι·
ἀφρονέστατος γάρ εἰμι πάντων ἀνθρώπων,
καὶ φρόνησις ἀνθρώπου οὐκ ἔστιν ἐν ἐμοί.

15

3 *II²734 Prov. 18, 17¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 92) **6** *II²735 Πένης – ἑαυτοῦ] Prov. 28, 11² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 136) **7** ὁ – εὐδοθηθήσεται] Ibid. 28, 13¹ (Wahl, p. 136) **10** *II²736 Prov. 26, 26² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 130) **13 – 15** *II²737 Τάδε – ἐμοί] Prov. 30, 1³–2² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 115)

2 – 3 *II²734 T cap. Γ 7, 6 (109rB[7]8–9); R cap. Γ 7, 4; *deest in* H^{III} **5 – 7** *II²735 T cap. Γ 7, 7 (109rB[9]10–13); R cap. Γ 7, 5; *deest in* H^{III} **9 – 10** *II²736 T cap. Γ 7, 8 (109rB[13]14–16); H^{III} cap. Γ 1, 4; R cap. Γ 7, 6 **12 – 373, 2** *II²737 T cap. Γ 7, 9 (109rB[16]17–23); H^{III} cap. Γ 1, 5; R cap. Γ 7, 7

*II²734 Τῶν] *om.* R *II²735 (a) T (b) *s. a.* R *II²736 (a) T (b) Ἐκ τῶν Παροιμιῶν H^{III} (c) *s. a.* R *II²737 (a) T (b) Τοῦ αὐτοῦ H^{III} (c) *s. a.* R

13 ὁ] *s. l.* T, *om.* H^{III}

Ὑστερον ἐγὼ μετενόησα,
καὶ ἐπέστρεψα τοῦ ἐκλέξασθαι παιδείαν.

***II²738 / T cap. Γ 7, 10**

II¹580 /
K cap. Γ 2, 9

Ἡσαΐου προφήτου·

- 5 Ἀνεμείναμεν κρίσιν, καὶ οὐκ ἔστιν σωτηρία· μακρὰν ἀφέστηκεν ἀφ’ ἡμῶν. Πολλὴ γὰρ ἡμῶν ἡ ἀνομία ἐναντίον ἡμῶν, καὶ αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἀντέστησαν ἡμῖν· αἱ γὰρ ἀνομίαι ἡμῶν ἐν ἡμῖν, καὶ τὰς ἀδικίας ἡμῶν ἔγνωμεν.

***II²739 / T cap. Γ 7, 11**

- 10 Καὶ μεθ’ ἕτερα·

Μὴ γὰρ οὐκ ἰσχύει ἡ χεὶρ κυρίου τοῦ σῶσαι, ἢ ἐβάρυνεν τὸ οὖς αὐτοῦ τοῦ μὴ ἀκοῦσαι; Ἀλλὰ τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν διῴστωσιν ἀναμέσον τοῦ θεοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν ἀπέστρεψεν...

15

***II²740 / T cap. Γ 7, 12**

II¹581 /
K cap. Γ 2, 10

Τοῦ Σιράχ·

Πρὸ κρίσεως ἐξέταξε σεαυτόν,
καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς εὐρήσεις ἰλασμόν.

1 – 2 Ὑστερον – παιδείαν] Ibid. 24, 32¹⁻² (Wahl, p. 118) 5 – 8 *II²738 Is. 59, 11–12 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 456–457) 11 – 14 *II²739 Is. 59, 1–2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 454) 17 – 18 *II²740 Sir. 18, 20¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 96)

4 – 8 *II²738 T cap. Γ 7, 10 (109rB[23]24–31); H^{III} cap. Γ 1, 6; *deest in R* 10 – 14 *II²739 T cap. Γ 7, 11 (109rB[31]32–109vA4); H^{III} cap. Γ 1, 7; *deest in R* 16 – 18 *II²740 T cap. Γ 7, 12 (109vA[4]5–7); R cap. Γ 7, 8; *deest in H^{III}*

*II²738 προφήτου] *om.* T H^{III} *II²740 Τοῦ] *om.* R

5 ἀνεμήναμεν H^{III} 6 ἐναντίον ἡμῶν] ἐναντίον σου LXX 12 – 13 ὑμῶν – ἁμαρτίας] *om.* H^{III} 13 – 14 ἀπέστρεψεν] *quaedam omitta videtur* 17 ἐξέτασε T

II¹582 /
K cap. Γ 2, 11

***II²741 / T cap. Γ 7, 13**

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ αἰσχυνθῆς ὁμολογῆσαι ἐφ' ἁμαρτίαις σου.

***II²742 / T cap. Γ 7, 14**

Τοῦ αὐτοῦ·

5

Ὁ ἀνθομολογούμενος ἀπὸ ἐλαττώσεως κωλυθήσεται.

***II²743 / T cap. Γ 7, 15**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὁ νοήμων οἶδεν ἐν τῷ ὀλισθαίνειν αὐτόν.

***II²744 / T cap. Γ 7, 16**

10

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

Ὁ μὲν Κάϊν, ἐπειδὴ τὸ μέγεθος τοῦ ἄγους ἠγνόησεν τῷ μηδέποτε περιπεσεῖν θανάτῳ, τιμωρίας δίδωσιν ἀπλουστέρας· ὁ δὲ μιμητὴς ἐκείνου, μὴ δυνάμενος εἰς τὴν αὐτὴν ἀπολογία τῆς ἀγνοίας συμ-

3 *II²741 Sir. 4, 26¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 55) **6** *II²742 Sir. 20, 3 (Wahl, *Sirach-Text*, p. 100) **9** *II²743 Sir. 21, 7² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 103) **12 – 375, 6** *II²744 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, I. 77 (ed. Petit, p. 72)

2 – 3 *II²741 T cap. Γ 7, 13 (109vA[8]9–10); R cap. Γ 7, 9; *deest in H^{III}* **5 – 6**
*II²742 T cap. Γ 7, 14 (109vA[10]11–12); H^{III} cap. Γ 1, 8; R cap. Γ 7, 10 **8 – 9**
*II²743 T cap. Γ 7, 15 (109vA[13]14–15); H^{III} cap. Γ 1, 9; R cap. Γ 7, 11 **11 – 375, 6**
*II²744 T cap. Γ 7, 16 (109vA[15–16]17–109vB3); H^{III} cap. Γ 1, 10; R cap. Γ 7, 12

*II²741 (a) T (b) s. a. R *II²742 (a) T (b) Τοῦ Σιράχ H^{III} (c) s. d. R *II²743 (a) T (b) s. a. H^{III} R *II²744 ἐκ – ζητημάτων] om. H^{III} R

9 Ὁ] om. R ὀλισθαίνειν T **12** τῷ] τοῦ R **14 – 375, 1** καταφυγεῖν R (cf. *II²771 / PML^b cap. Φ 3, 10)

φυγεῖν, διπλᾶς εἰκότως ὑπομένει δίκας. Διατοῦτο ἐκ δὲ Λάμεχ
 ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, καθ' ἣν ὁ δεύτε-
 ρος ἁμαρτῶν καὶ μὴ σωφρονισθεὶς τῇ τοῦ προηδικηκότος τιμω-
 5 ρία, τὴν τε ἐκείνου παντελῶς ἀναδέχεται, ἀπλουστέραν οὔσαν,
 καθάπερ ἐν ἀριθμοῖς αἱ μονάδες ἔχουσιν, καὶ πολυπλασιωτέραν,
 ὁμοιουμένην ταῖς ἐν ἀριθμοῖς δεκάσιν.

***II²745 / T cap. Γ 7, 17**

<***>

Ἦν γνωσιμαχῶν καθ' ἑαυτοῦ Λάμεχ.

10

***II²746 / T cap. Γ 7, 18**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν αὐτῶν.

Τὸ ἐπαισθάνεσθαι τῶν ἐσφαλμένων καὶ ἑαυτοῦ καταμέμφεσθαι,
 πρὸς δικαίου ἀνδρός· τὸ δὲ ἀνεπαισθήτως διακεῖσθαι – ἀργαλεώ-
 τερα ποιεῖται τῇ ψυχῇ τὰ δεινὰ – πρὸς κακοῦ ἀνδρός.

1 – 2 Gen. 4, 24

9 ***II²745** PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim* (?), locus non repertus; Royse 174; Mangey 658.1b. *Scholion in Gen. 4, 23–24* (cf. ***II²729 / T cap. Γ 7, 1**) videtur
 12 – 14 ***II²746** PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, locus non repertus (ed. Petit, p. 224.12); Royse 177.95

8 – 9 ***II²745** T cap. Γ 7, 17 (109vB3–5); H^{III} cap. Γ 1, 11; R cap. Γ 7, 13 11 – 14
***II²746** T cap. Γ 7, 18 (109vB[5]6–13); H^{III} cap. Γ 1, 12; R cap. Γ 7, 14

***II²745** s. d. T H^{III} R ***II²746** (a) T R (b) s. a. H^{III}

1 διπλᾶς T H^{III} Rp. c. ut videtur 6 ταῖς] τοῖς T H^{III} ἐν ἀριθμοῖς] ἐναρίθμοις R 9
 καθ' ἑαυτοῦ] *post* Λάμεχ *transpos.* R 13 – 14 ἀργαλιότερα T H^{III} 14 ποιεῖ R

Π¹ /
Κ cap. Γ 1

Τίτλος η' Περὶ τοῦ γινῶναι ἑαυτὸν καὶ τὰ οἰκεῖα μέτρα, καὶ μὴ ἐπαίρεσθαι.

***Π²747 / T cap. Γ 8, 1**

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Ἀποκριθεὶς Ἀβραὰμ εἶπεν· Νῦν ἡρξάμην λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριον, ἐγὼ δὲ εἰμὶ γῆ καὶ σποδός. 5

***Π²748 / T cap. Γ 8, 2**

Τῆς Ἑξόδου·

Εἶπεν Μωϋσῆς πρὸς τὸν θεόν· Τίς εἰμὶ ὅτι πορεύσομαι πρὸς Φαραῶ βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐξάξω τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου; Καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος ὅτι Ἔσομαι μετὰ σοῦ. Εἶπεν δὲ Μωϋσῆς· Δέομαι, κύριε, οὐκ εὐλαλός εἰμι πρὸ τῆς χθὲς οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, οὐδὲ ἀφ' οὗ ἤρξω λαλεῖν τῷ θεράποντί σου· ἰσχνόφωνος εἰμὶ καὶ βραδύγλωσσος. 10

1 γινῶναι ἑαυτὸν] cf. e. g. Plat., *Prot.*, 343b3

5 – 6 *Π²747 Gen. 18, 27 9 – 11 *Π²748 Εἶπεν – σοῦ] Ex. 3, 11–12 11 – 14 Εἶπεν – βραδύγλωσσος] Ibid. 4, 10

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (109vB14–16) H^{III} ^{txt} A^{III} R (cf. PML^b cap. Γ 4 titlos [Π¹ / K cap. Γ 1 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} ^{pin} (lac.) 4 – 6 *Π²747 T cap. Γ 8, 1 (109vB[17]18–20); H^{III} cap. Γ 2, 1; R cap. Γ 8, 1 8 – 14 *Π²748 T cap. Γ 8, 2 (109vB[21]22–34); H^{III} cap. Γ 2, 2; R cap. Γ 8, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{III} ^{pin} R^{pin}
A^{III} ^{pin} (β' *secund. ser.*)

η'] β' H^{III} ^{txt} A^{III} ^{txt}, *propt. mg. resect. non liquet in*

*Π²747 Ἀπὸ τῆς] *om.* R

5 ἀβραὰμ H^{III} R 5 – 6 κύριον] κύριον μου H^{III} 9 μωϋσης T τίς εἰμὶ R 10 γῆς] τῆς R 11 κύριος] *praem.* ὁ T H^{III} 12 μωϋσης T 13 ἀφ' οὗ] ἀφ' ὅτε R

***II²749 / T cap. Γ 8, 3**II¹546 /
K cap. Γ 1, 1

Τοῦ Δευτερονομίου·

Πρόσεχε σεαυτῷ, καὶ φύλαξον τὴν ψυχὴν σου σφόδρα, μὴ ἐπι-
λάθῃ πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου· καὶ
5 μὴ ἀποστήτωσαν ἀπὸ τῆς καρδίας σου.

***II²750 / T cap. Γ 8, 4**

Τῶν Παροιμιῶν·

Ἐπὶ σῇ σοφίᾳ μὴ ἐπαίρου.

***II²751 / T cap. Γ 8, 5**II¹547 /
K cap. Γ 1, 2

10 Τῶν αὐτῶν·

Οἱ ἑαυτῶν ἐπιστήμονες σοφοί.

***II²752 / T cap. Γ 8, 6**

Ἡσαΐου προφήτου·

Ἀγιάσατε τὸν φαυλίζοντα ἑαυτόν.

3 – 5 *II²749 Deut. 4, 9 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 118) 8 *II²750 Prov. 3, 5² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 27) 11 *II²751 Prov. 13, 10² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 67) 14 *II²752 Is. 49, 7 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 419–420)

2 – 5 *II²749 T cap. Γ 8, 3 (110rA[mg]1–6); H^{III} cap. Γ 2, 3; R cap. Γ 8, 3 7 – 8 *II²750 T cap. Γ 8, 4 (110rA[7]8); R cap. Γ 8, 4; *deest in* H^{III} 10 – 11 *II²751 T cap. Γ 8, 5 (110rA[9]10); *deest in* H^{III} R 13 – 14 *II²752 T cap. Γ 8, 6 (110rA[11]12–13); R cap. Γ 8, 5; *deest in* H^{III}

*II²749 Τοῦ] *om.* H^{III} *II²750 Τῶν] *om.* R *II²752 προφήτου] *om.* R

5 ἀποστήτω T H^{III} ἀπὸ] *om.* H^{III}

***Π²753 / T cap. Γ 8, 7**

Σοφίας Σολομώντος·

Τὸ γινώσκειν ἑαυτὸν ἐστὶν ἐπιστήμη.

***Π²754 / T cap. Γ 8, 8**

Τοῦ Σιράχ·

5

Ὅσῳ μέγας εἶ, τοσούτῳ ταπείνου σεαυτὸν,
καὶ ἔναντι κυρίου εὐρήσεις χάριν,
ὅτι μεγάλη ἡ δυναστεία κυρίου
καὶ ὑπὸ τῶν ταπεινῶν δοξάζεται.

***Π²755 / T cap. Γ 8, 9**

10

Τοῦ αὐτοῦ·

Συντήρησον καὶ πρόσεχε σφοδρῶς,
ὅτι μετὰ τῆς πτώσεώς σου περιπατεῖς.

Π¹548 /
K cap. Γ 1, 3

12 – 13 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 49.5./56.5. (ed. Ihm, p. 811)

3 *Π²753 Sap., locus non repertus (Wahl, *Sapientia-Text*, p. 566, Anhang 1) 6 – 7
*Π²754 Ὅσῳ – χάριν] Sir. 3, 18¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 50) 8 – 9 ὅτι – δοξάζε-
ται] Ibid. 3, 20¹⁻² (Wahl, p. 50) 12 – 13 *Π²755 Sir. 13, 13¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*,
p. 83)

2 – 3 *Π²753 T cap. Γ 8, 7 (110rA[13]14–15); H^{III} cap. Γ 2, 4; R cap. Γ 8, 6 5 – 9
*Π²754 T cap. Γ 8, 8 (110rA[15]16–20); H^{III} cap. Γ 2, 5; R cap. Γ 8, 7 11 – 13
*Π²755 T cap. Γ 8, 9 (110rA[21]22–24); R cap. Γ 8, 8; *deest in* H^{III}

*Π²753 (a) T H^{III} σοφία H^{III} (b) Σολομώντος R *Π²754 Τοῦ] *om.* R

6 ὅσον R τοσούτῳ] *scripsi* (LXX, *sed cf. app. crit.*), τὸσοῦτο T, τοσοῦτο H^{III}, το-
σοῦτον R ταπείνου] *sic acc.* T H^{III} R (*cf.* *Π²2630 / PML^b cap. T 1, 4) σαυτὸν R
8 δυναστεία] δύναμις R

***II²756 / T cap. Γ 8, 10**II¹549 /
K cap. Γ 1, 4

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐν φίλῳ καὶ ἐχθρῷ μὴ διηγοῦ βίους ἀλλοτρίους,
καὶ εἰ μὴ σοι ἔστιν ἁμαρτία, μὴ ἀπόκρυπτε.

5

***II²757 / T cap. Γ 8, 11**II¹550 /
K cap. Γ 1, 5

Τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, κεφαλαίου να'·

Τί βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ
ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; Ἡ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ
σου· Ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ
10 δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; Ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν
ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ
τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

***II²758 / T cap. Γ 8, 12**II¹551 /
K cap. Γ 1, 6

Τοῦ κατὰ Λουκᾶν·

15 Μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῇτε.

7 – 8 Τί – κατανοεῖς] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 49.1./56.1.
(ed. Ihm, p. 810)

3 – 4 *II²756 Sir. 19, 8¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 98) 7 – 12 *II²757 Matth. 7, 3 – 5
15 *II²758 Luc. 6, 37

2 – 4 *II²756 T cap. Γ 8, 10 (110rA[25]26–29); *deest in* H^{III} R 6 – 12 *II²757 T
cap. Γ 8, 11 (110rA[29]30–110rB8); *deest in* H^{III} R 14 – 15 *II²758 T cap. Γ 8, 12
(110rB[8]9); *deest in* H^{III} R

*II²758 λουκᾶν T

4 εἰ μὴ σοι ἔστιν T 7 τὸ] τῷ T 8 σῷ] s. l. T

II¹552/
K cap. Γ 1, 7

***II²759 / T cap. Γ 8, 13**

Τοῦ αὐτοῦ, κεφαλαίου ρλδ'.

Σκόπει μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν.

II¹553/
K cap. Γ 1, 8

***II²760 / T cap. Γ 8, 14**

Ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους·

5

Σὺ τίς εἶ, ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; Τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει· σταθήσεται δέ· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς στῆσαι αὐτόν. Σὺ δέ, τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου, ἢ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; Πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ.

***II²761 / T cap. Γ 8, 15**

10

Τοῦ αὐτοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους α' ἐπιστολῆς·

Εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. Ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστίν.

6 – 7 Σὺ – αὐτόν] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 49.2./56.2. (ed. Ihm, p. 810) 12 – 14 exstat ibid., 17.2./2. (p. 396)

3 *II²759 Luc. 11, 35 6 – 7 *II²760 Σὺ – αὐτόν] Rom. 14, 4 7 – 9 Σὺ – Χριστοῦ] Ibid. 14, 10 12 – 14 *II²761 I Cor. 3, 18–19

2 – 3 *II²759 T cap. Γ 8, 13 (110rB[10]11–12); R cap. Γ 8, 9; *deest in* H^{III} 5 – 9
*II²760 T cap. Γ 8, 14 (110rB[12]13–20); R cap. Γ 8, 12; *deest in* H^{III} 11 – 14
*II²761 T cap. Γ 8, 15 (110rB[20–21]22–26); H^{III} cap. Γ 2, 6; R cap. Γ 8, 10

*II²759 (a) T (b) Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν R *II²760 Ἐκ τῆς] *om.* R *II²761 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III} R ἐπιστολῆς] *om.* H^{III}

3 μὴ] *om.* T 7 γάρ ἐστιν] γὰρ R 8 τὸν¹ – ἐξουθενεῖς] *om.* R 9 γὰρ] *om.* R τοῦ] *om.* T

***Π²762 / T cap. Γ 8, 16**

Ἐκ τῆς πρὸς Γαλάτας·

Εἴ τις δοκεῖ εἶναι τί, μηδὲν ὦν, φρεναπατᾶ ἑαυτόν.

***Π²763 / T cap. Γ 8, 17**

Π¹554 /
K cap. Γ 1, 9

5 Ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον α΄·

Σεαυτὸν ἀγνὸν τήρει.

***Π²764 / T cap. Γ 8, 18**

Τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς ἑαυτόν·

10 Οὐτέ τι οἶδα ἐγὼ τῶν ἄλλων σοφώτερον, ὅσα ἐμαυτῷ συνεπίστα-
μαι, εἰ μὴ τις τοῦτο αὐτὸ ἐμὴν σοφίαν ὑπολαμβάνοι, τὸ εἰδέναι ὅτι
μὴ σοφὸς εἶην, μὴ δὲ τῆς ἀληθινῆς σοφίας ἐγγύς.

9 – 10 Iob 19, 27¹

3 *Π²762 Gal. 6, 3 6 *Π²763 I Tim. 5, 22 9 – 11 *Π²764 GREGORIUS NAZIANZENUS, *De seipso et ad eos qui ipsum cathedram Constantinopolitanam affectare dicebant* (Orat. 36), 1, 9–12 (ed. Moersch, p. 240)

2 – 3 *Π²762 T cap. Γ 8, 16 (110rB[27]28–29); R cap. Γ 8, 11; *deest in H^{III}* 5 – 6
*Π²763 T cap. Γ 8, 17 (110rB[30]31); *deest in H^{III}* R 8 – 11 *Π²764 T cap. Γ 8, 18
(110rB[32]33–110vA4); H^{III} cap. Γ 2, 7; *deest in R*

*Π²762 Ἐκ τῆς] *om.* R *Π²764 Τοῦ ἀγίου] *om.* H^{III}

3 εἶναι τι T ἑαυτὸν φρεναπατᾶ T 9 οὔτε τι T 10 τὸ] *scripsi* (ed.), τῷ T H^{III}

II¹561 /
K cap. Γ 1, 16

***II²765 / T cap. Γ 8, 19**

Τοῦ αὐτοῦ·

Συνέσεως καὶ τὸ γινώσκειν ἑαυτόν, ἀλλὰ μὴ ὑπεραίρεσθαι, μὴ δὲ ταῦτόν ταῖς φωναῖς πάσχειν, αἱ παντελῶς ἐκλείπουσιν, ἐὰν ὑπερφωνῶνται.

5

II¹560 /
K cap. Γ 1, 15

***II²766 / T cap. Γ 8, 20**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ βαπτίσματος·

Μὴ κρίνε τοὺς κριτάς, ὁ χρήζων τῆς ἰατρείας, μὴ δὲ φυλόκρινέ μοι τὰς ἀξίας τῶν σὲ καθαιρόντων· ἄλλος μὲν ἄλλου κρείττων ἢ ταπεινότερος, σοῦ δὲ πᾶς ὑψηλότερος.

10

II¹562 /
K cap. Γ 1, 17

***II²767 / T cap. Γ 8, 21**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ β' εἰρηνικοῦ·

Ποῦ ποτε ἡμῖν οἱ τῶν μὲν ἰδίων πραεῖς κριταί, τῶν δὲ ἀλλοτρίων ἀκριβεῖς ἐξετασταί, ἵνα κἀνταῦθα ψεύδωνται τὴν ἀλήθειαν; Ποῦ ποτε ἡμῖν οἱ τὰ τραύματα ἔχοντες καὶ τοὺς μώλωπας ὀνειδίζοντες, οἱ τὰ προσκόμματα διασύροντες καὶ τὰ πτώματα αὐτοὶ πάσχοντες, οἱ τῷ βορβόρῳ καλινδούμενοι καὶ τοῖς σπίλοις ἡμῶν ἐ-

15

3 – 5 *II²765 GREGORIUS NAZIANZENUS, *De moderatione in disputando* (Orat. 32), 21, 23–25 (ed. Moreschini, p. 130) 8 – 10 *II²766 GREGORIUS NAZIANZENUS, *In S. baptisma* (Orat. 40), 26, 22–26 (ed. Moreschini, p. 258) 13 – 383, 3 *II²767 GREGORIUS NAZIANZENUS, *De pace II* (Orat. 23), 2, 13–21 (ed. Mossay/Lafontaine, p. 282–284)

2 – 5 *II²765 T cap. Γ 8, 19 (110vA[5]6–10); H^{III} cap. Γ 2, 8; R cap. Γ 8, 13 7 – 10 *II²766 T cap. Γ 8, 20 (110vA[11]12–17); H^{III} cap. Γ 2, 9; R cap. Γ 8, 14 12 – 383, 3 *II²767 T cap. Γ 8, 21 (110vA[18]19–110vB2); R cap. Γ 8, 15; *deest in H^{III}*

*II²765 (a) T H^{III} (b) Τοῦ Θεολόγου R *II²766 ἐκ – βαπτίσματος] om. R ἐκ τοῦ] om. H^{III} *II²767 ἐκ – εἰρηνικοῦ] om. R

4 ταῖς] om. H^{III} ἐὰν] ἐπειδ' ἂν T, ἐπειδὴν H^{III} 8 κρίνε] κρίναι R^{a.c.}, κρίναι R^{p.c.}, κρίνεται T H^{III} φυλόκρινε μοι T, φιλόκρινάι μοι R 9 – 10 ταπεινότερος T 14 ψεύσωνται R 15 ὑμῖν T 16 διασύροντες] ὀνειδίζοντες R 17 κυλινδούμενοι R

πευφραϊνόμενοι, οἱ ταῖς δοκοῖς τυφλώττοντες καὶ τὰ κάρφη προ-
φέροντες, ἃ μήτε λυπεῖ λίαν ἐγκείμενα, μήτε χαλεπὸν ἀποσκευα-
σθῆναι καὶ ἀποφυσηθῆναι τῆς ὄψεως.

*Π²768 / T cap. Γ 8, 22Π¹563 /
K cap. Γ 1, 18

- 5 Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ μεγάλου ἀπολογητικοῦ·
Μὴ ἄλλους ἰατρεῦν ἐπιχειρήσωμεν, αὐτοὶ βρύνοντες ἔλκεσιν.

*Π²769 / T cap. Γ 8, 23Π¹564 /
K cap. Γ 1, 19

<***>

- Ἐρεῦνα σαυτὸν πλεῖον ἢ τὰ τῶν πέλας·
10 Τὸ μὲν γὰρ αὐτὸς κερδανεῖς, τὸ δ' οἱ πέλας.

*Π²770 / T cap. Γ 8, 24Π¹suppl. 184 /
V cap. Γ 2, 20

<***>

Κρείσσων λογισμὸς πράξεως ἢ χρημάτων·
Τὰ μὲν γάρ ἐστι τῆς φθορᾶς, τὸ δὲ ἵσταται.

1 – 2 οἱ – προφέροντες] cf. Matth. 7, 4 6 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 16.8./8. (ed. Ihm, p. 384) 9 – 10 exstat ibid., 49.9./56.10. (p. 812–813)
13 – 14 exstat ibid., 52.6./59.6. (p. 770)

6 *Π²768 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Apologetica* (*Orat.* 2), 13, 4–5 (ed. Bernardi, p. 106) 9 – 10 *Π²769 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Carmina*, I,2,33 (*Tetrastichae sententiae*), 53–54 (PG 37, 932, 4–5) 13 – 14 *Π²770 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Carmina*, I,2,33 (*Tetrastichae sententiae*), 55–56 (PG 37, 932, 6–7)

5 – 6 *Π²768 T cap. Γ 8, 22 (110vB[2–3]4–6); R cap. Γ 8, 16; *deest in* H^{III} 8 – 10 *Π²769 T cap. Γ 8, 23 (110vB6–9); R cap. Γ 8, 17; *deest in* H^{III} 12 – 14 *Π²770 T cap. Γ 8, 24 (110vB9–13); R cap. Γ 8, 18; *deest in* H^{III}

*Π²768 ἐκ – ἀπολογητικοῦ] *om.* R *Π²769 (a) *s. a.* T (b) *s. d.* R *Π²770 (a) *s. a.* T (b) *s. d.* R

9 σεαυτὸν T 10 τὸ δ'] τό δ' R, τὸ δὲ T 14 γὰρ ἔστι T, γὰρ εἰσὶ R τὸ δὲ] τό δ' R

II¹suppl. 185 /
V cap. Γ 2, 21

*II²771 / T cap. Γ 8, 25

<***>

Δόξαν δίωκε μήτε πᾶσαν μήτ' ἄγαν·
Κρεῖσσον γὰρ εἶναι τοῦ δοκεῖν. Εἰ δ' ἄμετρος εἶ,
Μὴ τὴν κενὴν θήρευε, μὴ δὲ τὴν νέαν.
Τί γὰρ πιθήκῳ κέρδος, ἂν δοκῇ λέων;

5

II¹suppl. 186 /
V cap. Γ 2, 22

*II²772 / T cap. Γ 8, 26

Τοῦ β' λόγου·

Τηροῦμεν τὰς ἀλλήλων ἀμαρτίας, οὐχ' ἵνα θρηνήσωμεν, ἀλλ' ἵνα
ὀνειδίσωμεν, ἀλλ' οὐδ' ἵνα θεραπεύσωμεν, ἀλλ' ἵνα προσπλήξω-
μεν, καὶ ἀπολογίαν ἔχωμεν τῶν ἡμετέρων κακῶν τὰ τῶν πλησίον
τραύματα. Κακοὺς δὲ καὶ ἀγαθοὺς οὐχ' ὁ τρόπος, ἀλλ' ἡ διάστα-
σις καὶ ἡ φιλία χαρακτηρίζει· καὶ ἃ σήμερον ἐπαινοῦμεν, αὔριον
ἐκακίσαμεν.

10

9 – 12 Τηροῦμεν – τραύματα] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 21.6./7. (ed. Ihm, p. 504)

3 – 6 *II²771 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Carmina*, I,2,33 (*Tetrastichae sententiae*), 93–96 (PG 37, 935, 1–4) 9 – 14 *II²772 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Apologetica* (*Orat.* 2), 80, 1–6 (ed. Bernardi, p. 194)

2 – 6 *II²771 T cap. Γ 8, 25 (110vB13–19); R cap. Γ 8, 19; *deest in H^{III}* 8 – 14
*II²772 T cap. Γ 8, 26 (110vB[19]20–32); R cap. Γ 8, 20; *deest in H^{III}*

*II²771 s. d. T R *II²772 (a) T (b) Τοῦ αὐτοῦ R

3 μήτε ἄγαν T 4 δὲ ἄμετρος T εἶ] ἦ R 6 δοκῇ] δακῇ T 10 οὐδὲ ἵνα T 11
πλησίον T 14 κακίσαμεν T

***II²773 / T cap. Γ 8, 27**II¹556 /
K cap. Γ 1, 11

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς·

Ἔπαθες, ἄνθρωπε, ὃ ἐγκαλεῖς, καὶ τὸ μὲν ἀλλότριον κακὸν ἐπιμε-
λῶς ἐπιβλέπεις, τὸ δὲ σαυτοῦ αἰσχρὸν οὐδαμοῦ τιθεῖς.

5

***II²774 / T cap. Γ 8, 28**II¹557 /
K cap. Γ 1, 12

<***>

Ῥάδιον ἐκάστῳ ἡμῶν πολυπραγμονεῖν τὰ ἀλλότρια ἢ τὰ οἰκεῖα ἐ-
αυτοῦ διασκέπτεσθαι. Ἵνα οὖν μὴ τοῦτο πάσχωμεν, παῦσαι φησὶν
τὰ τοῦ δεινός κακὰ περιεργαζόμενος· μὴ δίδου σχολὴν τοῖς λο-
10 γισμοῖς τὸ ἀλλότριον ἐξετάζειν ἀρρώστημα, ἀλλὰ *σαυτῷ πρόσεχε*,
τουτέστιν ἐπὶ τὴν οἰκεῖαν ἔρευναν στρέφε τὸ ὄμμα σου τῆς ψυχῆς,
καὶ μὴ παύση διερευνώμενος ἑαυτόν.

3 – 4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 49.8./56.8. (ed. Ihm, p. 812)
10 Deut. 15, 9 (et multis aliis locis)

3 – 4 *II²773 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia adversus eos qui irascuntur*, 4 (PG
31, 361, 15–17) 7 – 11 *II²774 Ῥάδιον – ψυχῆς] BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia
in illud: Attende tibi ipsi* (Deut. 15, 9), 5 (ed. Rudberg, p. 31, 15–19) 12 καὶ – ἑαυ-
τόν] IBID. (p. 31, 21)

2 – 4 *II²773 T cap. Γ 8, 27 (110vB[32–33]34–111rA3); H^{III} cap. Γ 2, 10; R cap. Γ 8,
22 6 – 12 *II²774 T cap. Γ 8, 28 (111rA4–16); H^{III} cap. Γ 2, 11; R cap. Γ 8, 23

*II²773 (a) T (b) Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ εἰς τὸ *Πρόσεχε σεαυτῷ* R (c) Βασι-
λείου H^{III} *II²774 (a) s. a. T H^{III} (b) s. d. R (cf. lemma loci praecedentis)

3 ὃ] ὦι R 4 καταβλέπεις II¹ et ed. 8 παῦσαί φησι R 12 ἑαυτόν] ἑαυτῷ R

II¹558 /
K cap. Γ 1, 13

*II²775 / T cap. Γ 8, 29

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου·

Μεμνημένος τῆς φύσεως, οὐκ ἐπαρθήσῃ ποτέ. Μεμνήσῃ δὲ ἑαυ-
τοῦ, ἐὰν προσέχῃς σεαυτῷ.

II¹559 /
K cap. Γ 1, 14

*II²776 / T cap. Γ 8, 30

5

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ ς' λόγου τῆς Ἑξαημέρου·

Τῷ ὄντι ἔοικεν εἶναι πάντων χαλεπώτατον ἑαυτὸν ἐπιγνῶναι· οὐ
γὰρ μόνον ὀφθαλμὸς τὰ ἔξω βλέπων ἐφ' ἑαυτὸν οὐ χρήσεται τὸ
ὄραν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἡμῶν ὁ νοῦς ὁξέως τὸ ἀλλότριον ἀμάρτημα
βλέπων, βραδύς ἐστι πρὸς τὴν τῶν οἰκείων ἐλαττωμάτων ἐπίγνω- 10
σιν.

3 – 4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 49.-/56.9. (ed. Ihm, p. 812)
4 Deut. 15, 9 (et multis aliis locis)

3 – 4 *II²775 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in illud*: Attende tibi ipsi (Deut. 15,
9), 5 (ed. Rudberg, p. 32, 20–21) 7 – 11 *II²776 BASILIUS CAESARIENSIS, re vera
Homiliae in Hexaameron, IX, 6 (ed. Mendieta†/Rudberg, p. 158, 1–4)

2 – 4 *II²775 T cap. Γ 8, 29 (111rA[17]18–21); R cap. Γ 8, 24; *deest in* H^{III} 6 – 11
*II²776 T cap. Γ 8, 30 (111rA[22]23–32); H^{III} cap. Γ 2, 12; R cap. Γ 8, 25

*II²775 (a) R (b) Τοῦ αὐτοῦ T *II²776 ἐκ – Ἑξαημέρου] *om.* R τοῦ – λόγου] *om.*
H^{III} ς'] *sic* T (θ' *expectav.*)

4 σεαυτῷ] ἑαυτῷ R 8 ἑαυτων H^{III} a. c. κέχρηται R τὸ] *sic* T H^{III} R, τῷ *ed.* (*sed*
cf. app. crit.) 10 βραδύς ἐστι R

***II²777 / T cap. Γ 8, 31**

<***>

Μὴ δόξαζε σεαυτόν, μὴ δὲ μέγα τι εἶναι νόμιζε σεαυτόν· μὴ τυφω-
θῆς, μὴ ὑπεραρθῆς, μὴ μείζον φρονήσης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

5

***II²778 / T cap. Γ 8, 32**II¹568 /
K cap. Γ 1, 23

Τοῦ Χρυσσοστόμου, ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἀποδημίαν·

Βίον ἀλλότριον περιεργάζεσθαι, ἀνελευθερίας ἐσχάτης. Οὐδαμό-
θεν γὰρ ἡμέληται τὰ ἡμέτερα ἢ ἐκ τοῦ τὰ ἀλλότρια πολυπραγμο-
νεῖν καὶ περιεργάζεσθαι. Οὐ γάρ ἐστιν ἄνθρωπον, τοὺς ἀλλοτρί-
10 ους πολυπραγμονοῦντα βίους, τῆς οἰκείας ἐπιμεληθῆναι ποτὲ
ζωῆς. Τῆς γὰρ σπουδῆς αὐτῷ πάσης εἰς τὴν τῶν ἐτέρων πολυ-
πραγμοσύνην ἀναλισκομένης, ἀνάγκη τὰ αὐτοῦ ἀπλῶς κεῖσθαι
καὶ ἡμελημένως.

***II²779 / T cap. Γ 8, 33**II¹569 /
K cap. Γ 1, 24

15 Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ ἱερωσύνης·

Καὶ ἄλλως δὲ πέφυκεν ἄνθρωπος τὰ μὲν κατορθώματα τοῦ πλη-

3 *II²777 Μῆ – σεαυτόν²] (Ps.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *De creatione hominis* (*Homilia in Hexaemeron XI*), I, 19, 33–34 (ed. Smets/van Esbroeck, p. 218) = Ps.-GREGORIUS NYSSENUS, *De creatione hominis sermo primus* (ed. Hörner, p. 38, 13–14)
3 – 4 μῆ² – φύσεως] (Ps.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *De creatione hominis* (*Homilia in Hexaemeron XI*), I, 19, 31–32 (ed. Smets/van Esbroeck, p. 218) = Ps.-GREGORIUS NYSSENUS, *De creatione hominis sermo primus* (ed. Hörner, p. 38, 11–12) 7
*II²778 Βίον – ἐσχάτης] IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *Ad populum Antiochenum*, III (*In profectionem episcopi Flaviani*), 5 (PG 49, 54, 43–44) 7 – 13 Οὐδαμόθεν – ἡμελημένως] IBID. (PG 49, 55, 19–26) 16 – 388, 5 *II²779 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *De sacerdotio*, V, 5, 34–40 (ed. Malingrey, p. 292–294)

2 – 4 *II²777 T cap. Γ 8, 31 (111rA33–111rB3); H^{III} cap. Γ 2, 13; R cap. Γ 8, 26
6 – 13 *II²778 T cap. Γ 8, 32 (111rB[3–4]5–18); R cap. Γ 8, 27; *deest in* H^{III}
15 – 388, 5 *II²779 T cap. Γ 8, 33 (111rB[19]20–30); R cap. Γ 8, 28; *deest in* H^{III}

*II²777 (a) s. a. T (b) s. d. H^{III} R *II²778 ἐκ – ἀποδημίαν] om. R

3 μέγα τί R σεαυτόν²] σαυτόν R 10 ἐπιμεληθῆναι ποτε T 16 ἄλλος T

σίον, καὶ πολλὰ ὄντα καὶ μεγάλα, παρορᾶν· εἰ δὲ ἐλάττωμά που φανῇ, κἂν τὸ τυχὸν ἢ κἂν διὰ πολλοῦ συμβεβηκός, καὶ ἐπαισθάνεται ταχέως, καὶ ἐπιλαμβάνεται προχείρως, καὶ μέμνηται διαπαντός· τὸ μικρὸν τοῦτο καὶ εὐτελὲς τὴν πολλῶν καὶ μεγάλων πολ-
λάκις ἡλάττωσε δόξαν.

5

*II²780 / T cap. Γ 8, 34

Τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου, ἐκ τῆς πρὸς Σέλευκον ἱαμβικῆς ἐπιστολῆς·

Τούτων φύλαξ μοι διαμένοις τῶν δογμάτων

Καὶ γνήσιος μὲν ἐργάτης τῶν ἐντολῶν,

Σοφὸς δὲ ἀπάσαις μυστικαῖς θεωρίαις,

10

Ἀεὶ προκόπτων, μήποτ' ἐκφυσώμενος·

Μεῖζων ἐπανθήσει γὰρ οὕτως ἡ χάρις.

Ὅρᾳς ὁ πιστὸς Μωϋσῆς, ὁ τοῦ θεοῦ

Ἄνθρωπος, εἰκὼν τοῦ κατ' ἀρετὴν βίου,

Ὅπως ἅπασαν παιδείαν Αἰγυπτίων μαθὼν

15

Τὰ πρῶτα, καὶ βαθεῖ πλούτῳ τραφεῖς,

Εἶτ' ἀξιωθεὶς καὶ θεοῦ πρῶτον τότε

Φωνῆς ἀκοῦσαι, καὶ λαβὼν ἐξουσίαν

Λαῶ στένοντι δούλειον λῦσαι ζυγόν,

Ἄρχειν τὲ παντὸς τοῦ γένους ψήφῳ θεοῦ,

20

Λαβὼν τοσοῦτον ὕψος, οὐκ ἐπαίρεται,

Ἄλλ' ἰσχνοφῶνον καὶ βραδύγλωσσον τινα

22 Ex. 4, 10

8 – 16 *II²780 Τούτων – τραφεῖς] AMPHILOCHIUS ICONIENSIS, *Iambi ad Seleucum*, 214–222 (ed. Oberg, p. 35 [= p. 90]) 17 – 389, 4 Εἶτ' – Μωσέως] *IBID.*, 230–239 (p. 36 [= p. 90])

7 – 389, 4 *II²780 T cap. Γ 8, 34 (111rB[31–32]33–111vA23); H^{III} cap. Γ 2, 14; R cap. Γ 8, 31

*II²780 Τοῦ ἁγίου] *om.* R ἐκ – ἐπιστολῆς] *om.* H^{III}

1 καὶ¹] καίπερ T ἐλαττώματά που R 2 φανεί T τυχὸν ἢ] τυχόν. ἢ T πολ-
λοὺς R 3 καὶ¹ – προχείρως] *om.* T 4 τήν] *praet.* καὶ T 10 πάσαις R 11 μή-
ποτε ἐκφυσώμενος T H^{III} 13 πιστὸς – θεοῦ] τοῦ θεοῦ θεράπων μωϋσῆς ὁ πιστὸς
R μωϋσῆς T 15 παιδείαν] παιδίαν H^{III} a. c., σοφίαν R 16 ταπρῶτα T βαθεῖ]
om. T H^{III} 19 δούλιον T, δουλείας R 21 ἐπαίρετο T H^{III}

Φησὶν ἑαυτὸν, ἀσθενὴς εἶναι λέγων·
Ὡς ἂν φρονῶν ταπεινὸν ἰσχυρὸς μένοι.
Τούτου φύλαττε τοῦ βίου τὴν εἰκόνα,
Μορφῶν σεαυτὸν τῷ τρόπῳ τοῦ Μωσέως.

5

*II²781 / T cap. Γ 8, 35II¹570 /
K cap. Γ 1, 25

Κλήμεντος·

Ὁ ἄρα γινώσκων ἑαυτὸν τόπος ἐστὶ καὶ θρόνος τοῦ κυρίου.

*II²782 / T cap. Γ 8, 36II¹suppl. 189 /
V cap. Γ 2, 25

Εὐαγρίου·

10 Εἰ βούλῃ γινῶναι θεόν, προλαβὼν γνῶθι σαυτόν.

*II²783 / T cap. Γ 8, 37

Φίλωνος, ἐκ τοῦ εἰς τὴν θείαν Δεκάλογον·

Ἄνθρωπος ὢν, εὐπρόσιτος καὶ εὐέντεκτος ἔσο τοῖς πᾶσιν· καὶ ἔ-
θιξε τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν ἀνθρωποπαθεῖν, οὐ μόνον διὰ τὰς ἀδή-

10 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 49.12./56.13. (ed. Ihm, p. 813–814)

7 *II²781 CLEMENS ALEXANDRINUS, *De Pascha*, locus non repertus, Fr. 31 (ed. Stählin/Früchtel/Treu, p. 217, 25); Holl, n° 309 10 *II²782 EUAGRIUS PONTICUS, *Spirituales sententiae per alphabeticum dispositae* (ed. Elter, p. LIII.26) 13 *II²783 Ἄνθρωπος – πᾶσιν] PHILO IUDAEUS, *De Decalogo*, 42 (ed. Cohn, p. 278, 8–9) 13 – 390, 3 καὶ² – εὐτυχίαν] IBID., 43 (p. 278, 15–18)

6 – 7 *II²781 T cap. Γ 8, 35 (111vA[24]25–26); R cap. Γ 8, 29; *deest in* H^{III} 9 – 10 *II²782 T cap. Γ 8, 36 (111vA[26]27–28); R cap. Γ 8, 30; *deest in* H^{III} 12 – 390, 10 *II²783 T cap. Γ 8, 37 (111vA[29]30–111vB23); H^{III} cap. Γ 2, 15; *deest in* R

*II²783 ἐκ – Δεκάλογον] *om.* H^{III}

1 ἀσθενήs] *om.* T H^{III} λέγων] *om.* T H^{III} 4 ἑαυτὸν T H^{III} τοῦ Μωσέως] *μωϋ-σέως* T H^{III} 10 βούλει R 13 εὐέντεκτος T, εὐέντεκτος H^{III}

λους πρὸς †τὰ πάντα βουλὰς† καὶ τῶν εὖ πραττόντων καὶ τῶν ἐν
 κακοπραγίαις, ἀλλὰ κἂν βεβαίως παραμένη, μὴ τραχηλιᾶν ἐπὶ τὴν
 τραγωδουμένην εὐτυχίαν. Εἰ γὰρ ὁ ἀγέννητος καὶ ἀθάνατος καὶ
 αἰδῖος καὶ οὐδενὸς ἐπιδεόμενος καὶ ποιητὴς τῶν ὅλων καὶ εὐεργέ-
 τῆς καὶ βασιλεὺς βασιλέων καὶ θεὸς θεῶν οὐδὲ τὸν ταπεινότατον 5
 ὑπεριδεῖν ὑπέμεινεν θείων λογίων, ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἠξίωσεν εὖ-
 χῆσαι <καὶ> θεσμῶν ἱερῶν ἱεροφαντούμενον ἐστιᾶν, τί ἐμοὶ τῷ
 θνητῷ προσῆκον ὑψαυχενεῖν ἢ πεφυσῆσθαι, περιφρυαττομένῳ
 πρὸς τοὺς ὁμοίους καὶ μίαν μητέρα, τὴν κοινὴν ἀπάντων ἀνθρώ-
 πων φύσιν, κεκτημένους; 10

3 τραγωδουμένην] PHILO IUDAEUS, *De Decalogo*, 43 (ed. Cohn, p. 278, 13-14)
 3 - 10 Εἰ - κεκτημένους] IBID., 41 (p. 277, 18 - 278, 8)

1 †τὰ - βουλὰς†] *crucis apposui*, τα πάντα βουλὰς (-ας T) T H^{III}, τάναντία μετα-
 βολὰς *ed.* 5 ταπεινώτατον T 7 καὶ] *supplevi, om.* T H^{III} 10 κεκτημένους] *scripsi*,
 κεκτημένον T H^{III} (κεκτημένω A^{III})

Στοιχείον Δ

Τίτλος α' Περὶ διαθηκῶν καὶ κληρονόμων.

Π¹ /
Κ cap. Δ 11

*Π²784 / R cap. Δ 1, 1

Π¹732 /
Κ cap. Δ 11, 3

Ἐκ τῆς πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς·

- 5 Ἀνθρώπου κεκυρωμένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται.

*Π²785 / R cap. Δ 1, 2

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

- 10 Ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιος ἐστίν, οὐδὲν διαφέρει δούλου, κύριος πάντων ὢν, ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστὶ καὶ οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρός.

*Π²786 / R cap. Δ 1, 3

Π¹733 /
Κ cap. Δ 11, 4

Ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς·

- 15 Διαθήκη ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει, ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος.

5 – 6 *Π²784 Gal. 3, 15 9 – 11 *Π²785 Gal. 4, 1–2 14 – 15 *Π²786 Hebr. 9, 17

1 **Stoicheion** R (136v1) H^{III} txt A^{III}; *deest in* T^(lac.) H^{III} pin (lac.) 2 **Titlos** R (136v1) H^{III} txt A^{III}; *deest in* T^(lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 6 *Π²784 R cap. Δ 1, 1 (136v[2]3–4); H^{III} cap. Δ 1, 1; *deest in* T^(lac.) 8 – 11 *Π²785 R cap. Δ 1, 2 (136v[4]4–6); H^{III} cap. Δ 1, 2; *deest in* T^(lac.) 13 – 15 *Π²786 R cap. Δ 1, 3 (136v[6]7); H^{III} cap. Δ 1, 3; *deest in* T^(lac.)

1 Δ] δέλτα R, δέλτα (δέλ H^{III} txt) τοῦ γ' βιβλίου H^{III} txt A^{III} txt, δ' βιβλίον γ' A^{III} pin 2 Τίτλος] *om.* A^{III} pin α'] *iterav.* R^{pin}

*Π²784 Ἐκ τῆς] *om.* R *Π²785 (a) R (b) *s. a.* H^{III}

9 νήπιός ἐστιν H^{III} 10 ἀλλ' ὑπὸ H^{III}

***II²787 / R cap. Δ 1, 4**

Φίλωνος·

Ἄνθρωποι μὲν οὖν κληρονομοῦνται, ὅταν μηκέτι ᾧσιν· ὁ δὲ θεός, αἰδῖος ὢν, μεταδίδωσι τοῦ κλήρου τοῖς σοφοῖς, ζῶν αἰεί, εὐφραινόμενος αὐτῶν τῇ περιουσίᾳ.

5

***II²788 / R cap. Δ 1, 5**

Τοῦ αὐτοῦ·

Διαθῆκαι ἐπ' ὠφελείᾳ γράφονται τῶν δωρεᾶς ἀξίων, ὥστε σύμβολον εἶναι διαθήκην χάριτος.

3 – 5 *II²787 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, II. 10 (ed. Petit, p. 85)

8 – 9 *II²788 PHILO IUDAEUS, *De mutatione nominum*, 52 (ed. Wendland, p. 166, 7–8)

2 – 5 *II²787 R cap. Δ 1, 4 (136v[8]8–10); H^{III} cap. Δ 1, 4; *deest in T*^(lac.)

*II²788 R cap. Δ 1, 5 (136v[10]10–11); H^{III} cap. Δ 1, 5; *deest in T*^(lac.)

7 – 9

3 οὖν] *om.* R 4 ζῶν αἰεί] *in versione armena desunt* 8 – 9 σύμβουλον H^{III}

Τίτλος β' Περὶ διδασκαλίας, καὶ ὅτι οὐ πάντων τὸ διδάσκειν, Π¹ /
K cap. Δ 2
ἀλλὰ σοφῶν καὶ πεπαιδευμένων.

*Π²789 / R cap. Δ 2, 1

Π¹suppl. 191 /
PML^b cap.
Δ 1, 2

Ψαλμοῦ ρη'.

- 5 Χρηστότητα καὶ παιδείαν καὶ γνῶσιν δίδαξόν με.

*Π²790 / R cap. Δ 2, 2

Παροιμιῶν.

- Ἄκουε, υἱέ, καὶ δέξαι ἑμοὺς λόγους
καὶ πληθυνθήσονται σοι ἔτη ζωῆς.
10 ὁδοὺς γὰρ σοφίας διδάσκω σε,
ἐμβιβάζω δέ σε τροχιαῖς ὀρθαῖς.

*Π²791 / R cap. Δ 2, 3

Τῶν αὐτῶν.

- Στόμα δικαίου ἀποστάζει σοφίαν,
15 καὶ χεὶρ ἀνδρῶν συνετῶν ἀποστάζει χάριτας.

5 *Π²789 Ps. 118, 66¹ 8 – 9 *Π²790 Ἄκουε – ζωῆς] Prov. 4, 10¹⁻² (Wahl, *Prover-
bien-Text*, p. 32) 10 – 11 ὁδοὺς – ὀρθαῖς] Ibid. 4, 11¹⁻² (Wahl, p. 32) 14 *Π²791
Στόμα – σοφίαν] Prov. 10, 31¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 54) 15 καὶ – χάριτας]
Ibid. 10, 32¹ (Wahl, p. 55)

1 – 2 Titlos R (136v12–13); *deest in* T^(lac.) H^{III} A^{III} 4 – 5 *Π²789 R cap. Δ 2, 1
(136v[13]13–14); *deest in* T^(lac.) H^{III} 7 – 11 *Π²790 R cap. Δ 2, 2 (136v[14]14–16);
deest in T^(lac.) H^{III} 13 – 15 *Π²791 R cap. Δ 2, 3 (136v[16]16–17); *deest in* T^(lac.)
H^{III}

1 Τίτλος] *om.* R^{pin} β'] β'τ' R^{txt}

Π¹635 /
K cap.
Δ 2, 3

***II²792 / R cap. Δ 2, 4**

Ἰερεμίου·

Ἐὰν ἐξαγάγῃς τίμιον ἐξ ἀναξίου, ὥς στόμα μου ἔσῃ· καὶ ἀναστρέψουσιν αὐτοὶ πρὸς σέ, καὶ οὐκ ἀναστρέψεις πρὸς αὐτούς.

***II²793 / R cap. Δ 2, 5**

5

Σιράχ·

Λάλησον, πρεσβύτερε· πρέπει γάρ σε λαλήσαι.
Λάλησον, νεανίσκε, εἰ χρεία σου,
μόλις δὲ ἐὰν ἐρωτηθῇς.

***II²794 / R cap. Δ 2, 6**

10

<***>

Διήγησις σοφοῦ διαπαντὸς σοφία.

***II²795 / R cap. Δ 2, 7**

<***>

Χεῖλεσι συνετοῦ εὐρεθήσεται χάρις.

15

3 – 4 *II²792 Ier. 15, 19 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 529) 7 *II²793 Λάλησον – λαλήσαι] Sir. 35, 3¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 141) 8 – 9 Λάλησον – ἐρωτηθῇς] Ibid. 35, 7¹⁻² (Wahl, p. 142) 12 *II²794 Sir. 27, 11¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 119) 15 *II²795 Sir. 21, 16² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 104)

2 – 4 *II²792 R cap. Δ 2, 4 (136v[18]18–19); *deest in* T^(lac.) H^{III} 6 – 9 *II²793 R cap. Δ 2, 5 (136v[19]20–21); *deest in* T^(lac.) H^{III} 11 – 12 *II²794 R cap. Δ 2, 6 (136v21–22); *deest in* T^(lac.) H^{III} 14 – 15 *II²795 R cap. Δ 2, 7 (136v22); *deest in* T^(lac.) H^{III}

*II²794 s. a. R *II²795 s. a. R

8 εἰ] *scripsi* (cf. *II²487 / T cap. A 37, 6 et LXX), οὐ R 15 Χεῖλεσι] *an* ἐπὶ δὲ *prae-mittendum* (cf. Π¹723 / K cap. Δ 9, 8 et LXX)?

***II²796 / R cap. Δ 2, 8**

Ἐκ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολῆς·

Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι μείζον
κρίμα ληψόμεθα· πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες.

5

***II²797 / R cap. Δ 2, 9**

Ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον α΄·

...θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσι,
μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται.

***II²798 / R cap. Δ 2, 10**

II¹639 /
K cap. Δ 2, 7

10 Τοῦ ἁγίου Βασιλείου·

Ἀξιοπιστία τοῦ διδάσκοντος εὐπαράδεκτον μὲν τὸν λόγον καθί-
στησιν, προσεχεστέρους δὲ τοὺς μαθητευομένους παρασκευάζει.

***II²799 / R cap. Δ 2, 11**

II¹640 /
K cap. Δ 2, 8

Τοῦ Θεολόγου·

15 Τροφή καὶ τοῦ τρέφοντος ἐστὶν ἡ δίδαξις.

11 – 12 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 15.-./6b. (ed. Ihm, p. 358)

3 – 4 *II²796 Iac. 3, 1–2 7 – 8 *II²797 I Tim. 1, 7 11 – 12 *II²798 BASILIUS CAE-
SARIENSIS, *Homilia in principium Proverbiorum*, 2 (PG 31, 388, 44–47) 15 *II²799
GREGORIUS NAZIANZENSUS, *In S. Pascha (Orat. 45)*, 23 (PG 36, 656, 10–11)

2 – 4 *II²796 R cap. Δ 2, 8 (136v[22]23–24); *deest in* T^(lac.) H^{III} 6 – 8 *II²797 R
cap. Δ 2, 9 (136v[24]25–26); *deest in* T^(lac.) H^{III} 10 – 12 *II²798 R cap. Δ 2, 10
(136v[26]26–28); *deest in* T^(lac.) H^{III} 14 – 15 *II²799 R cap. Δ 2, 11 (136v[28]28–
29); *deest in* T^(lac.) H^{III}

II¹641 /
K cap. Δ 2, 9

***II²800 / R cap. Δ 2, 12**

Τοῦ Χρυσοστόμου·

Τότε μάλιστα οἱ μαθηταὶ εἰς τὸν τῶν ἀγαθῶν ἀγωνίζονται ζῆλον,
ὅταν παρὰ τῶν διδασκάλων ἔχωσι τὰ παραδείγματα.

II¹644 /
K cap. Δ 2, 12

***II²801 / R cap. Δ 2, 13**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Διδάσκων τίς, μανθάνει πλέον, καὶ λέγων συνακροᾶται πολλάκις
τοῖς ὑπακούουσιν αὐτοῦ.

II¹646 /
K cap. Δ 2, 14

***II²802 / R cap. Δ 2, 14**

Κλήμεντος·

10

Παιδείας σύμβολον ἡ ῥάβδος· ἄνευ γὰρ τοῦ δυσωπηθῆναι καὶ
περὶ <ἐνί>ων ἐπιπληχθῆναι, νουθεσίαν ἐνδέξασθαι καὶ σωφρονι-
σμόν, ἀμήχανον.

3 – 4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 15.-/15. (ed. Ihm, p. 361)

3 – 4 ***II²800** IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *De virginitate*, XXXV, 14–16 (ed. Musu-
rillo, p. 208) 7 – 8 ***II²801** IOHANNES CHRYSOSTOMUS, re vera CLEMENS ALEXAN-
DRINUS, *Stromata*, I. Cap. I. 12, 3 (ed. Stählin/Früchtel/Treu, p. 9, 20–21); Holl, n°
206 11 – 13 ***II²802** CLEMENS <ALEXANDRINUS>, re vera PHILO IUDAEUS, *Legum*
allegoriae, VIII et IX (*De posteritate Caini*), 97 (ed. Wendland, p. 21, 3–5)

2 – 4 ***II²800** R cap. Δ 2, 12 (136v[29]29–31); *deest in* T^(lac.) H^{III} 6 – 8 ***II²801** R
cap. Δ 2, 13 (136v[31]31–32); *deest in* T^(lac.) H^{III} 10 – 13 ***II²802** R cap. Δ 2, 14
(136v[33]33–35); *deest in* T^(lac.) H^{III}

11 σύμβουλον R^{a. c.} 12 ἐνίων] *scripsi* (II¹ et ed.), ὧν R

***Π²803 / R cap. Δ 2, 15**Π¹suppl. 192 /
V cap. Δ 11, 12

Εὐσεβίου·

- Ὁ λαβὼν χάριν, ὀφείλει ἀφθόνως παραδιδόναι τοῖς ἐθέλουσι μαν-
θάνειν, καθὼς ὁ κύριος εἶπε· Δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. Τῷ
5 γὰρ λαμβάνοντι καὶ μὴ μεταδιδόντι, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ’ αὐ-
τοῦ. Καὶ οὐ μόνον δικαίοις δίδωσι τὴν χάριν, ἀλλὰ καὶ ἀμαρτω-
λοῖς, ἐπειδὴ ἄφθονός ἐστιν ὁ θεὸς καὶ ἀπροσωπόληπτος, καὶ ἀνα-
τέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροῦς καὶ ἀγαθοῦς, καὶ βρέχει ἐπὶ
δικαίους καὶ ἀδίκους, καὶ οὐ παρορᾷ τὸν ἀμαρτάνοντα, ἀλλὰ δι-
10 δωσι κακείνῳ μικρὰν χάριν. Ἐκαστος οὖν ἀφθόνως ὀφείλει διδά-
σκειν.

***Π²804 / R cap. Δ 2, 16**Π²648 /
K cap. Δ 2, 16

Φίλωνος·

- Οὐχ’ ὥς δύναται διδάσκειν ὁ διδάσκαλος, οὕτω καὶ μανθάνειν ὁ
15 γινώριμος, ἐπειδὴ ὁ μὲν τέλειος, ὁ δὲ ἀτελής ἐστίν· ὅθεν προσήκει
στοχαζέσθαι τῆς τοῦ παιδευομένου δυνάμεως.

4 Matth. 10, 8 5 – 6 Ibid. 13, 12; 25, 29; Marc. 4, 25 7 – 9 Matth. 5, 45

3 – 4 *Π²803 Ὁ – δότε] locus non repertus; Holl, n° 478, 1–3 4 – 6 Τῷ – αὐτοῦ]
cf. PS.-EUSEBIUS ALEXANDRINUS, *Sermo V (De eo qui gratiam communicare possit
non habenti et de presbyteris)* (PG 86, 344, 5–7); Holl, n° 478, 3–4 6 – 10 Καὶ –
χάριν] IBID. (PG 86, 341, 5 – 344, 3); Holl, n° 478, 4–9 10 – 11 Ἐκαστος – διδά-
σκειν] locus non repertus; Holl, n° 478, 9 14 – 16 *Π²804 PHILO IUDAEUS, *Quae-
stiones in Genesim*, IV. 104 (ed. Petit, p. 178)

2 – 11 *Π²803 R cap. Δ 2, 15 (136v[35]35–137r2); *deest in* T^(lac.) H^{III}
*Π²804 R cap. Δ 2, 16 (137r[3]3–5); *deest in* T^(lac.) H^{III}

13 – 16

*Π²803 Εὐσεβίου] *scripsi*, εὐσεβείου R

5 μεταδίδοντι R

II¹651 /
K cap. Δ 2, 19

***II²805 / R cap. Δ 2, 17**

<***>

Ἐπίστησον, ὁ διδάσκων, καὶ ἐξέτασον ἀκριβῶς ἀκοὴν τοῦ μανθά-
νοντος· εὐήθης γὰρ ὁ κωφῷ διαλεγόμενος, καὶ μάταιος ὁ λίθον
νουθετῶν, καὶ σὺ ἔνοχος ἀμαρτίας ἑαυτῷ ἔση, ὁ μὴ ἐπισκεψά- 5
μενος ὅπως καὶ πηνίκα καὶ πότε δεῖ λόγον προέσθαι σοφίας.

3 – 6 *II²805 PHILO IUDAEUS, locus non repertus; Harris 98.1; Royse 175.31

2 – 6 *II²805 R cap. Δ 2, 17 (137r5–9); *deest in* T^(lac.) H^{III}

*II²805 *s. d.* R

Τίτλος γ' Περὶ διδασκάλων αἰρετικῶν, καὶ ὅτι χρὴ φεύγειν αὐτούς.

***II²806 / R cap. Δ 3, 1**

Τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τοῦ εἰς τὰς Πράξεις·

- 5 Ἀκόρεστον ἀκοαῖς τῶν ἀρίστων διδασκάλων ἢ παιδαγωγία, καὶ τοῦτο σαφῶς εἰδῶς ὁ Ὑμνολόγος, καίτοι γε *πλήρης* ὑπάρχων *χάριτος*, ἔλεγε· *Παιδεύσει με δίκαιος ἐν ἐλέει καὶ ἐλέγξει με*. Ἐναντία γὰρ τὰ θεῖα διδάγματα τῆς εἰς τὸ σῶμα καταστάσεως· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀηδίας πρόξενος τῶν βρωμάτων ἢ πολυτέλεια, ἐνταῦθα δὲ
10 σωτηρίας ψυχῆς αἷτια τὰ ἐφοδιαζόμενα.

***II²807 / R cap. Δ 3, 2**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ κοσμοποιΐας·

Εἰσὶν οἷς ἀκούειν ἀλλ' οὐ λέγειν ἐμπρεπές, ἐφ' ὧν λέγεται· *Σιώπα καὶ ἄκουε*, πάγκαλον παράγγελμα· ἀμαθία γὰρ συμφέρον ἡσυχία.

6 – 7 Ioh. 1, 14; Act. 6, 8 7 Παιδεύσει – με²] Ps. 140, 5¹ 13 – 14 Deut. 27, 9

5 – 10 *II²806 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *In Acta Apostolorum*, locus non reperi-
tus (deest apud Haidacher) 13 – 14 *II²807 Εἰσὶν – παράγγελμα] PHILO IUDAEUS,
re vera *Quis rerum divinarum heres sit*, 10 (ed. Wendland, p. 3, 4–6) 14 ἀμαθία –
ἡσυχία] IBID., 14 (p. 4, 6–7)

1 – 2 Titlos R (137r9–10); deest in T^(lac.) H^{III} A^{III} 4 – 10 *II²806 R cap. Δ 3, 1
(137r[10]11–15); deest in T^(lac.) H^{III} 12 – 14 *II²807 R cap. Δ 3, 2 (137r[16]16–18);
deest in T^(lac.) H^{III}

1 Τίτλος] om. R^{pin}

13 ἐφ' ὧν] *scripsi* (ed.), ἀφ' ὧν R 14 πάγκαλον] *scripsi* (ed.), πᾶν καλὸν R

***Π²808 / R cap. Δ 3, 3**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς τοῦ διδασκάλου τρόπος, καὶ ἐν ἀρχῇ σκλη-
ραύχενας ἴδη φύσει<ς>, οὐκ ἀπογινώσκει τὴν ἀμείνω μεταβολήν,
ἀλλ' ὥσπερ ἀγαθὸς ἱατρὸς οὐκ εὐθὺς ἐπιφέρει τὴν θεραπείαν ἅμα 5
τῷ κατασκήψαι τὴν νόσον, ἀλλὰ ἀναχώρησιν τῇ φύσει δούς, ἵνα
προανατέμῃ τὴν εἰς σωτηρίαν ὁδόν, τῆνικαῦτα χρῆται τοῖς ὑγιει-
νοῖς καὶ σωτηρίοις φαρμάκοις, οὕτω καὶ ὁ σπουδαῖος, λόγοις κατὰ
φιλοσοφίαν καὶ δόγμασιν.

***Π²809 / R cap. Δ 3, 4**

10

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐὰν τοῦ ἄρτι πρῶτον εἰσαγομένου καὶ μανθάνοντος σπουδάσης,
πᾶσαν τὴν ἀμαθίαν ἐκτεμών, ἀθρόαν ἐπιστήμην εἰσοικίσαι, τοῦ-
ναντίον ἢ διανοῇ, πράξεις. Οὔτε γὰρ τὴν ἀφαίρεσιν ἐνὶ καιρῷ γι-
νομένην <ἄν> ὑπομεῖναι, οὔτε τὴν ἄφθονον ρύμην καὶ φορὰν τῆς 15
διδασκαλίας χωρήσαι, ἀλλὰ καθ' ἑκάτερον, τό τε ἐκτεμνόμενον
καὶ τὸ προστιθέμενον, ὀδυνηθεὶς καὶ περιαλγῆσας, ἀφηνιάσει. Τὸ
δὲ ἡσυχῇ καὶ μετρίως ἀφαιρεῖν μὲν τῆς ἀπαιδευσίας, προστιθέναι
δὲ τῆς παιδείας τὸ ἀνάλογον, ὠφελείας γένοιτο ἂν ὁμολογουμέ-
νης αἴτιον. Οὐ γὰρ ἱατρὸς ἀγαθὸς τῷ νοσοῦντι μιᾷ ἡμέρᾳ πάντα 20
ἀθρόα τὰ ὑγιεινὰ ἐπιφέρειν ἐθελήσειεν ἂν, εἰδὼς βλάβην ἐργασά-
μενος μᾶλλον ἢ ὠφέλειαν, ἀλλὰ διαμετρησάμενος τοὺς καιροὺς,

3 – 9 *Π²808 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, II. 41 (ed. Petit, p. 108–109)
12 – 401, 2 *Π²809 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Exodum*, II. 25b–d (ed. Petit, p.
260–261)

2 – 9 *Π²808 R cap. Δ 3, 3 (137r[18]18–24); *deest in* T^(lac.) H^{III} 11 – 401, 2 *Π²809
R cap. Δ 3, 4 (137r[24]24–36); *deest in* T^(lac.) H^{III}

3 – 4 σκληραύχενας – φύσεις] σκληραυχενίας ἴδη, φύσει R 3 – 4 σκληραύχενας]
correx. Mangey 4 φύσεις] *e versione armena correx. Petit* 12 Ἐὰν τοῦ] *scripsi*
(Π¹652 / K cap. Δ 2, 20), σαντοῦ R σπουδάσης] *scripsi*, σπουδάσεις R 15 ἂν
ὑπομεῖναι] *conieci*, ὑπομεῖναι R 16 χωρήσαι] *scripsi*, χωρῆσαι R 21 ὑγιεινὰ]
scripsi (Π¹652 / K cap. Δ 2, 20), ὑγιῇ R

ἐπιδιανεμεῖ τὰ σωτήρια, καὶ ἄλλοτε ἄλλο προστιθεὶς πράως ὑγεί-
αν ἐμποιεῖ.

***Π²810 / R cap. Δ 3, 5**

Τοῦ αὐτοῦ·

- 5 Ἔστι γὰρ τῷ ὄντι βασίλειον καὶ οἶκος θεοῦ, σοφοῦ διάνοια, ᾧ φη-
σὶν ὁ προφήτης τὸν θεὸν ἐμπεριπατεῖν οἷα βασιλείῳ· τούτου κα-
λεῖται θεὸς ὁ τῶν συμπάντων ἴδιος.

6 ἐμπεριπατεῖν] Lev. 26, 12

5 – 7 *Π²810 PHILO IUDAEUS, *De praemiis et poenis*, 123 (ed. Cohn, p. 364, 17–18)

4 – 7 *Π²810 R cap. Δ 3, 5 (137r[36]36–38); *deest in T*^(lac.) H^{III}

1 πράως] *scripsi* (Π¹652 / K cap. Δ 2, 20), πρὸς R 5 – 6 ᾧ φησὶν] *scripsi* (*ed.*), ὥς
φησὶν R

Τίτλος δ' Περὶ διηγουμένων καὶ διδασκόντων μάταια.

***Π²811 / R cap. Δ 4, 1**

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

Οὐκ ἔστι γεῦμα ἐν ῥήμασι κενοῖς.

***Π²812 / R cap. Δ 4, 2**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Οἱ σπεύροντες τὰ ἄτοπα ὀδύνας θεριοῦσιν ἑαυτοῖς.

***Π²813 / R cap. Δ 4, 3**

Ψαλμὸς ια'·

Μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ,
χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ καὶ ἐν καρδίᾳ ἐλάλησεν κακά.
Ἐξολοθρεύσει κύριος πάντα τὰ χεῖλη τὰ δόλια,
γλῶσσαν μεγαλορήμονα.

10

4 *Π²811 Iob 6, 6² 7 ***Π²812** Iob 4, 8² **10 – 13 *Π²813** Ps. 11, 3^{1–4}2

1 Titlos R (137r39) H^{III} txt A^{III}; *deest in* T^(lac.) H^{III} pin (lac.) **3 – 4 *Π²811** R cap. Δ 4, 1 (137r[39]40); H^{III} cap. Δ 2, 1; *deest in* T^(lac.) **6 – 7 *Π²812** R cap. Δ 4, 2 (137r[40] 40–41); H^{III} cap. Δ 2, 2; *deest in* T^(lac.) **9 – 13 *Π²813** R cap. Δ 4, 3 (137r[41]41–137v1); H^{III} cap. Δ 2, 3; *deest in* T^(lac.)

1 Τ[ίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} δ'] β' H^{III} txt A^{III}

***Π²811** Ἀπὸ τοῦ] *om.* R ***Π²812** (a) R (b) *s. a.* H^{III} ***Π²813** (a) R (b) Δαυΐδ H^{III}

7 θερίζουσιν H^{III} **11 – 13** χεῖλη – μεγαλορήμονα] *om.* R

***II²814 / R cap. Δ 4, 4**

Ἡσαΐου·

Ὁ μωρὸς μωρὰ λαλήσει, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μάταια νοήσει.

***II²815 / R cap. Δ 4, 5**

5 Σιράχ·

Διήγησις μωροῦ προσόχθισμα.

***II²816 / R cap. Δ 4, 6**

<***>

Διήγησις μωροῦ ὡς ἐν ὁδῷ φορτίον.

10

***II²817 / R cap. Δ 4, 7**

Τοῦ ἀγίου Βασιλείου, ἐκ τῶν εἰς τὸν Ἡσαΐαν·

Ὡσπερ ἐν τῇ κοσμοποιῖᾳ τὰ πρῶτως βλαστήσαντα, σπέρματα μὲν
ἐτέρων ἦν, αὐτὰ δὲ οὐκ ἦν ἐξ ἐτέρων – πρεσβύτερα γὰρ ἦν τῶν
κατὰ σπέρμα τελειουμένων –, οὕτω τάχα καὶ νῦν ὁ λόγος τὸν
15 ἄλλοις εἰς ὑπόδειγμα πονηρίας κατάρχοντα καὶ οἰονεὶ σπέρμα

6 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 57.5./64.5. (ed. Ihm, p. 889)

3 *II²814 Is. 32, 6 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 370–371) 6 *II²815 Sir. 27, 13¹
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 119) 9 *II²816 Sir. 21, 16¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 104)
12 – 404, 8 *II²817 Ὡσπερ – τοῦναντίον] (Ps.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *Enarratio
in prophetam Isaiam*, XIV, 280 (PG 30, 612, 20–36)

2 – 3 *II²814 R cap. Δ 4, 4 (137v[1]1–2); *deest in* T^(lac.) H^{III} 5 – 6 *II²815 R cap. Δ
4, 5 (137v[2]2); *deest in* T^(lac.) H^{III} 8 – 9 *II²816 R cap. Δ 4, 6 (137v3); H^{III} cap. Δ 2,
4; *deest in* T^(lac.) 11 – 404, 10 *II²817 R cap. Δ 4, 7 (137v[3]4–16); H^{III} cap. Δ 2, 5;
deest in T^(lac.)

*II²816 (a) s. d. R (b) Σιράχ H^{III} *II²817 (a) R (b) Βασίλειος H^{III}

6 Διήγησις] *scripsi* (LXX), δέησις R 9 Διήγησις] *scripsi* (LXX), δέησις R

γινόμενον διὰ τῆς μιμήσεως, σπέρμα πονηρὸν ὀνομάζει, οὐχ' ὡς ἀπὸ προαγόντων τὴν ὑπόστασιν ἔχοντα, ἀλλ' ὡς τοῖς ἐπιγινομένοις τὴν ἀρχὴν παρεχόμενον. Δύναται γάρ τις παρ' ἑαυτῷ σπέρμα πονηρὸν εἶναι, ἀρχηγὸς τῆς κακίας ὑπάρχων, καὶ πάλιν ὁ πονηροῖς διδασκάλοις μαθητευθεὶς, ὁμοίως προσαγορευέσθαι, ὡς τὸ 5 εἰρημένον σπέρμα Χαναὰν καὶ οὐκ Ἰούδα, κατὰ τὴν μίμησιν Χαναὰν ὀνομαζόμενον. Δύναται οὖν ἕκαστος ἐκ τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως ἢ σπέρμα ἅγιον εἶναι ἢ τοῦναντίον. Πᾶς γὰρ ὁ ποιῶν ἔργα φωτός, τέκνον φωτὸς ὀνομάζεται, καὶ αὖθις· Ὁ ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν. 10

*Π²818 / R cap. Δ 4, 8

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸν ξα' ψαλμόν·

Πολλοὶ τὰς πονηρὰς πράξεις ἀποδεχόμενοι, χαρίεντα μὲν τὸν εὐτράπελον λέγουσι, τὸν δὲ αἰσχρολόγον πολιτικόν, τὸν πικρὸν καὶ ὀργίλον ἀκαταφρόνητον ὀνομάζουσι, τὸν φειδωλὸν καὶ ἀκοι- 15 νώνητον ὡς οἰκονομικὸν ἐπαινοῦσι, τὸν ἄσωτον ἐλευθέριον, τὸν πόρνον καὶ ἀσελγῆ ἀπολαυστικόν τινα καὶ ἀνειμένον· καὶ ἀπαξοπλῶς πᾶσαν κακίαν ἐκ τῆς παρακειμένης ἀρετῆς ὑποκορίζονται. Οἱ τοιοῦτοι τῷ στόματι μὲν εὐλογοῦσι, καὶ τῇ καρδίᾳ κατα- 20 ρῶνται. Ἐν γὰρ τῇ τῶν ῥημάτων εὐφημίᾳ πᾶσαν κατάραν ἐπάγουσιν ἑαυτῶν τῇ ζωῇ, καὶ ὑποδίκους αὐτοὺς τῇ αἰωνίᾳ κρίσει δι' ὧν ἀποδέχονται καθιστῶσιν.

1 Is. 14, 20 3 – 4 Ibid. 6 Sus. (θ') 56 8 – 9 Πᾶς – ὀνομάζεται] cf. Eph. 5, 8–11 9 – 10 I Joh. 3, 8 19 – 20 Ps. 61, 5³

8 – 10 Πᾶς – ἐστίν] locus non repertus (cf. [Ps.-]BASILIUS CAESARIENSIS, *Enarratio in prophetam Isaiam*, XIV, 280 [PG 30, 612, 40–41]) 13 – 22 *Π²818 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum LXI*, 3 (PG 29, 476, 11–23)

12 – 22 *Π²818 R cap. Δ 4, 8 (137v[16]16–24); H^{III} cap. Δ 2, 6; *deest in T*^(lac.)

*Π²818 ἐκ – ψαλμόν] *om.* H^{III}

5 προαγορευέσθαι R ὡς] εἰς R 6 προειρημένον R Χαναὰν¹ – μίμησιν] *om.* H^{III} 7 ἑαυτοῦ R 8 τοῦναντίον] ἐναντίον H^{III} (τὸ ἐναντίον *ed.*) 14 – 15 πικρὸν καὶ] *om.* R 16 ἐλευθέρον H^{III} 19 μὲν] *om.* H^{III} 21 ἑαυτοὺς H^{III}

Τίτλος γ' Περὶ διανοουμένων καὶ ἐνθυμουμένων κακά.

***II²819 / H^{III} cap. Δ 3, 1**

Γενέσεως·

Ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεό-
5 τητος.

***II²820 / H^{III} cap. Δ 3, 2**

Ψαλμὸς δ'·

Υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε βαρυκάρδιοι;
Ἰνατί ἀγαπᾶτε ματαιότητα καὶ ζητεῖτε ψεῦδος;

10

***II²821 / H^{III} cap. Δ 3, 3**

Ψαλμὸς ε'·

Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἀλήθεια,
ἡ καρδία αὐτῶν ματαία·
τάφος ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν.

4 – 5 *II²819 Gen. 8, 21 8 – 9 *II²820 Ps. 4, 3¹⁻² 12 – 14 *II²821 *Versio* H^{III} Ps.
5, 10¹⁻³

1 Titlos H^{III} txt (200rB13–14) A^{III} R; *deest in* T^(lac.) H^{III} pin (lac.) **3 – 5 *II²819** H^{III}
cap. Δ 3, 1 (200rB[14]15–17); R cap. Δ 5, 1; *deest in* T^(lac.) **7 – 9 *II²820** H^{III} cap. Δ
3, 2 (200rB[17]17–20); R cap. Δ 5, 2; *deest in* T^(lac.) **11 – 406, 3 *II²821** H^{III} cap. Δ
3, 3 (200rB21–24); R cap. Δ 5, 3; *deest in* T^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} γ'] ε' R, *propt. mg. resect. non liquet in* H^{III} txt (γ' *se-*
cund. ser.) διανοουμένων] *praem.* τῶν H^{III} txt A^{III}

***II²820** (a) R (b) Δαυὶδ H^{III} ***II²821** (a) R (b) *s. a.* H^{III}

9 Ἰνατί – ζητεῖτε] ἕως R

Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἀλήθεια
 ἕως
 ἐδολιοῦσαν.

***Π²822 / H^{III} cap. Δ 3, 4**

<***>

5

Τῷ στόματι αὐτῶν ἠυλόγουν, καὶ τῇ καρδίᾳ αὐτῶν κατηρῶντο.

***Π²823 / H^{III} cap. Δ 3, 5**

Ψαλμὸς κζ'.

Μὴ συνελκύσης με μετὰ ἁμαρτωλῶν,
 καὶ μετὰ ἐργαζομένων ἀδικίαν μὴ συναπολέσης με,
 τῶν λαλούντων εἰρήνην μετὰ τοῦ πλησίον αὐτῶν,
 κακὰ δὲ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν.

10

***Π²824 / H^{III} cap. Δ 3, 6**

Ψαλμὸς ξγ'.

Ἐκραταίωσαν ἑαυτοῖς λόγον πονηρόν,
 διηγῆσαντο τοῦ κρύψαι παγίδα·
 εἶπαν· Τίς ὄψεται αὐτούς;
 ἐξηρεύνησαν ἀνομίαν,
 ἐξέλιπον ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσεις.

15

1 – 3 *Π²821 *Versio* R Ps. 5, 10¹⁻⁴ 6 *Π²822 Ps. 61, 5³ 9 – 12 *Π²823 Ps. 27, 3¹⁻⁴
 15 – 19 *Π²824 Ps. 63, 6¹⁻⁷²

5 – 6 *Π²822 H^{III} cap. Δ 3, 4 (200rB24–26); *deest in* T^(lac.) R 8 – 12 *Π²823 H^{III}
 cap. Δ 3, 5 (200rB26–32); R cap. Δ 5, 4; *deest in* T^(lac.) 14 – 19 *Π²824 H^{III} cap. Δ 3,
 6 (200rB32–37); R cap. Δ 5, 5; *deest in* T^(lac.)

*Π²822 s. a. H^{III} *Π²823 (a) R (b) s. a. H^{III} *Π²824 (a) R (b) s. a. H^{III}

10 – 12 καὶ – δὲ] ἕως R 11 αὐτῶν] *scripsi* (*cum* A^{III}), αὐτοῦ H^{III} 16 – 19 διηγῆ-
 σαντο – ἐξερευνῶντες] ἕως R 18 ἐξερεύνησαν H^{III} 19 ἐξέλειπον H^{III} ἐξερευ-
 νοῦντες H^{III}

***Π²825 / H^{III} cap. Δ 3, 7**

Ψαλμοῦ οἱ γ'.

Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων ὅτι εἰσὶ μά-
ταιοι.

5

***Π²826 / H^{III} cap. Δ 3, 8**

Τῶν Παροιμιῶν.

Διεστραμμένη καρδία τεκταίνεται κακά·
ἐν παντὶ καιρῷ ὁ τοιοῦτος ταραχὰς συνίστησι πόλει.
Διατοῦτο ἐξαπίνης ἔρχεται ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ,
10 διακοπὴ καὶ συντριβὴ ἀνίατος.

***Π²827 / H^{III} cap. Δ 3, 9**

Τῶν αὐτῶν.

Μεριοῦνται ἄφρονες κακίαν.

***Π²828 / H^{III} cap. Δ 3, 10**

15 Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ.

Ὅτι οὐκ ἔστι γινομένη ἀντίρρησις

3 – 4 *Π²825 Ps. 93, 11 7 – 10 *Π²826 Prov. 6, 14¹–15² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 40) 13 *Π²827 Prov. 14, 18¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 71) 16 – 408, 3 *Π²828 Eccle. 8, 11^{1–4} (Wahl, *Kohélet-Text*, p. 164)

2 – 4 *Π²825 H^{III} cap. Δ 3, 7 (200rB37–39); R cap. Δ 5, 6; *deest in* T^(lac.) 6 – 10 *Π²826 H^{III} cap. Δ 3, 8 (200rB[40]40–200vA4); R cap. Δ 5, 7; *deest in* T^(lac.) 12 – 13 *Π²827 H^{III} cap. Δ 3, 9 (200vA[mg]5); R cap. Δ 5, 8; *deest in* T^(lac.) 15 – 408, 3 *Π²828 H^{III} cap. Δ 3, 10 (200vA[6]6–11); R cap. Δ 5, 9; *deest in* T^(lac.)

*Π²825 (a) R (b) s. a. H^{III} *Π²826 Τῶν] om. R *Π²827 (a) H^{III} (b) Τοῦ αὐτοῦ R *Π²828 (a) R (b) Ἐκκλησιαστής (-ῆ- cod.) H^{III}

9 ἡ] om. H^{III} 10 διακοπὴ – ἀνίατος] om. R 16 γινομένη] *scripsi* (LXX), γιγνομένη (*sic*) R, γινόμενον H^{III}

ἀπὸ τῶν ποιούντων τὸ πονηρὸν ταχύ,
διατοῦτο ἐπληροφορήθη καρδία υἱῶν ἀνθρώπου
ἐν αὐτοῖς, τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν.

***Π²829 / H^{III} cap. Δ 3, 11**

Μιχαίου·

5

Ἐγένοντο διαλογιζόμενοι κόπους καὶ ἐργαζόμενοι κακὰ ἐν ταῖς
κοίταις αὐτῶν, καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ συνετέλουν αὐτά.

***Π²830 / H^{III} cap. Δ 3, 12**

Ἡσαΐου·

Οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν διαλογισμοὶ ἀπὸ φόνων.

10

***Π²831 / H^{III} cap. Δ 3, 13**

Σοφία Σολομώντος·

Ἐν διαβουλίῳις ἀσεβῶν ἐξέτασις ἔσται,
λόγων δὲ αὐτοῦ ἀκοὴ πρὸς κύριον ἥξει
εἰς ἔλεγχον ἀνομημάτων αὐτοῦ.

15

6 – 7 *Π²829 Mich. 2, 1 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 196) 10 *Π²830 Is. 59, 7
(Wahl, *Prophetenzitate*, p. 455–456) 13 – 15 *Π²831 Sap. 1, 9^{1–3}

5 – 7 *Π²829 H^{III} cap. Δ 3, 11 (200vA[11]12–15); R cap. Δ 5, 10; *deest in* T^(lac.)
9 – 10 *Π²830 H^{III} cap. Δ 3, 12 (200vA[16]16–18); R cap. Δ 5, 11; *deest in* T^(lac.)
12 – 15 *Π²831 H^{III} cap. Δ 3, 13 (200vA[18]18–22); R cap. Δ 5, 12; *deest in* T^(lac.)

*Π²831 (a) R (b) Σολομών (-*ō*- *cod.*) H^{III}

1 τῶν] *om.* R 3 ποιούντος R 10 φωνῶν H^{III} 13 διαβολίῳις H^{III} 15 ἀνομήμα-
τος R

***Π²832 / H^{III} cap. Δ 3, 14**

Τοῦ Σιράχ·

Ἀνὴρ ἄφρων καὶ πλανώμενος διανοεῖται μωρά,
καὶ πονηρὸν ἐνθυμηθήσεται σὰρξ καὶ αἷμα.

5

***Π²833 / H^{III} cap. Δ 3, 15**

Τοῦ αὐτοῦ·

Σκεύη κεραμέως δοκιμάζει κάμινος,
καὶ πειρασμὸς ἀνθρώπου ἐν διαλογισμῷ αὐτοῦ.

***Π²834 / H^{III} cap. Δ 3, 16**

10 Τοῦ αὐτοῦ·

Ὡς πονηρὸν ἐνθύμημα, πόθεν ἐνεκυλίσθης
καλύψαι ξηρὰν ἐν δολιότητι;

***Π²835 / H^{III} cap. Δ 3, 17**

Τοῦ αὐτοῦ·

15 Ἰχθὺς ἀλλοιώσεως καρδίας

3 *Π²832 Ἀνὴρ – μωρά] Sir. 16, 23² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 90) 4 καὶ¹ – αἷμα]
Ibid. 17, 31² (Wahl, p. 94) 7 – 8 *Π²833 Sir. 27, 5¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 118)
11 – 12 *Π²834 Sir. 37, 3¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 146) 15 – 410, 3 *Π²835 Sir.
37, 17–18³ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 148)

2 – 4 *Π²832 H^{III} cap. Δ 3, 14 (200vA[22]22–25); R cap. Δ 5, 13; *deest in* T^(lac.)
6 – 8 *Π²833 H^{III} cap. Δ 3, 15 (200vA[mg]26–28); R cap. Δ 5, 14; *deest in* T^(lac.)
10 – 12 *Π²834 H^{III} cap. Δ 3, 16 (200vA[29]29–31); R cap. Δ 5, 15; *deest in* T^(lac.)
14 – 410, 3 *Π²835 H^{III} cap. Δ 3, 17 (200vA[32]32–37); R cap. Δ 5, 16; *deest in*
T^(lac.)

*Π²832 Τοῦ] *om.* R *Π²835 (a) H^{III} (b) *s. a.* R

3 μωρά] πονηρὰ R 4 σὰρξ] σὰξ R^{a. c. man. rec. ut videtur} 12 ξηρὰν] *om.* R

τέσσαρα μέρη ἀνατέλλει,
ἀγαθὸν καὶ κακόν, ζωὴν καὶ θάνατον,
καὶ κυριεύουσα αὐτῶν ἐνδελεχῶς ἡ γλῶσσα ἐστίν.

***Π²836 / H^{III} cap. Δ 3, 18**

Ματθαίου·

5

Ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί· ταῦτά ἐστι τὰ
κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον.

***Π²837 / H^{III} cap. Δ 3, 19**

Ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς·

Ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνητος αὐτῶν καρδιά· φάσκοντες εἶναι σοφοί, ἐ- 10
μωράνθησαν.

***Π²838 / H^{III} cap. Δ 3, 20**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ τῶν μετονομαζομένων·

Ἡ τυχοῦσα κακίας γένεσις δουλοῖ τὸν λογισμὸν, κἂν μήπω τέλει-
ον αὐτῆς ἐκφοιτήσῃ τὸ γέννημα.

15

6 – 7 *Π²836 Matth. 15, 19–20 10 – 11 *Π²837 Rom. 1, 21–22 14 – 15 *Π²838
PHILO IUDAEUS, re vera *Legum allegoriae*, III, 89 (ed. Cohn, p. 133, 6–7)

5 – 7 *Π²836 H^{III} cap. Δ 3, 18 (200vA[37]37–40); R cap. Δ 5, 17; *deest in* T^(lac.)
9 – 11 *Π²837 H^{III} cap. Δ 3, 19 (200vA[40]41–200vB2); R cap. Δ 5, 18; *deest in*
T^(lac.) 13 – 15 *Π²838 H^{III} cap. Δ 3, 20 (200vB[2]2–5); R cap. Δ 5, 19; *deest in* T^(lac.)

*Π²836 (a) R (b) Ματθαῖος H^{III} *Π²837 Ἐκ τῆς] *om.* R ἐπιστολῆς] *om.* H^{III} *Π²838
ἐκ – μετονομαζομένων] *om.* H^{III}

1 – 2 μέρη – ἀγαθὸν] μέρη· ἀνατέλλει ἀγαθὸν R 2 καὶ¹] *om.* H^{III} 3 κυριεύειν R
ἢ] *om.* R 6 ταῦτα ἐστὶ R 14 Ἡ – γένεσις] *om.* H^{III}

*II²839 / H^{III} cap. Δ 3, 21

<***>

Ἴσον ἐστὶ τῷ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγομένῳ πλίνθον πλύνειν ἢ δικτύῳ ὕδωρ κομίζειν, τὸ κακίαν ἐξελεῖν ἀνθρώπου ψυχῆς. Ὅρα γὰρ
 5 ὥς ἐγκεχάρακται διὰ πάντων τῇ διανοίᾳ, ὥς φησὶν ἐπιμελῶς καὶ οὐ παρέργως, τουτέστιν ἐγκεκόλληται καὶ προσήρμοσται. Τὸ δὲ σὺν ἐπιμελείᾳ καὶ φροντίδι κατεσκευασμένον ἔστι καὶ διηγορευμένον εἰς ἀκρίβειαν, καὶ τοῦτο οὐκ ὀψὲ καὶ μόλις, ἀλλ' ἐκ νεότητος, μονονουχὶ λέγων ἐξ αὐτῶν τῶν σπαργάνων, ὥσπερ τι μέρος ἦνω-
 10 μένον.

3 πλίνθον πλύνειν] cf. e. g. Diogenian., *Paroem.*, VII, 50 (ed. Leutsch/Schneidewin, *CParG*, I, p. 295, 4) 3 – 4 δικτύῳ – κομίζειν] cf. Plut., *Proverbia* (Boiss.), 31 (ed. Leutsch/Schneidewin, *CParG*, I, p. 346, 6) 5 ἐπιμελῶς] Gen. 8, 21 8 Ibid.

3 – 10 *II²839 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, II. 54c–d (ed. Petit, p. 113–114)

2 – 10 *II²839 H^{III} cap. Δ 3, 21 (200vB5–20); R cap. Δ 5, 20; *deest in T*^(lac.)

*II²839 s. d. R H^{III}

3 Ἴσον ἐστὶ] Ἴσον γὰρ ἐστὶ R 4 κομίζειν ὕδωρ H^{III} 5 διὰ] *om.* R ἡ διάνοια R ὥς φησιν H^{III} 6 ἐγκεκόλληται] οὐ κεκόλληται R 7 κατεσκευασμένον ἐστὶ R 9 – 10 ἠνωμένον] τεινόμενον R

Τίτλος ζ΄ **Περὶ δικαιούντων ἑαυτοὺς καὶ κατοφρυομένων τῶν ἑτέρων.**

***Π²840 / R cap. Δ 6, 1**

Τοῦ Ἰώβ·

Μὴ λέγε ὅτι Καθαρός εἰμι τοῖς ἔργοις,
καὶ ἄμεμπτος ἔναντι κυρίου.

5

***Π²841 / R cap. Δ 6, 2**

Ψαλμοῦ ρκβ΄·

Μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου,
ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν.

10

***Π²842 / R cap. Δ 6, 3**

Παροιμιῶν·

Ἐκγονον κακὸν δίκαιον ἑαυτὸν κρίνει.

5 – 6 *Π²840 Iob 11, 4¹⁻² **9 – 10** *Π²841 Ps. 142, 2¹⁻² **13** *Π²842 Prov. 30, 12¹
(Wahl, *Proverbien-Text*, p. 116–117)

1 – 2 **Titlos** R (138r18–19) H^{III} txt A^{III} (*cf. etiam* II suppl. / PML^b cap. Δ 32 titlos);
deest in T^(lac.) H^{III} pin (lac.) **4 – 6** *Π²840 R cap. Δ 6, 1 (138r[19]20); H^{III} cap. Δ 4, 1;
deest in T^(lac.) **8 – 10** *Π²841 R cap. Δ 6, 2 (138r[20]21–22); H^{III} cap. Δ 4, 2; *deest*
in T^(lac.) **12 – 13** *Π²842 R cap. Δ 6, 3 (138r[22]22); H^{III} cap. Δ 4, 5; *deest in* T^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ζ΄] δ΄ H^{III} txt A^{III} δικαιούντων] *praem.* τῶν H^{III} txt A^{III}
R^{pin} κατοφρυομένων] κατοφρυομένων A^{III} R^{pin} et txt a. c. ut videtur

*Π²840 (a) R (b) Ἀπὸ τῆς Γενέσεως H^{III} *Π²841 (a) R (b) Δαυῖδ H^{III} *Π²842 (a) R
(b) s. a. H^{III}

5 καθαρὸς εἰμί R **6** ἔναντι] ἔναντ^τ H^{III} (ἐναντίον LXX), ἐνώπιον R **9** ἐσέλθῃς R
10 πᾶς ζῶν] πᾶσα σάρξ H^{III} **13** ἐκγονον R κρίνει] *correxi* (LXX), κρίνειν R H^{III}

***II²843 / R cap. Δ 6, 4**

Ἡσαΐου·

Οὐαὶ οἱ λέγοντες· Μὴ μου ἄπτου· καθαρὸς γάρ εἰμι.

***II²844 / R cap. Δ 6, 5**

5 Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀναβόησον ἐν ἰσχύϊ, καὶ ὕψωσον τὴν φωνήν σου, καὶ ἀνάγγειλον
τῷ λαῷ μου τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, καὶ τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ τὰς ἀνο-
μίας αὐτῶν.

***II²845 / R cap. Δ 6, 6**

10 Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐμὲ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ζητοῦσι, καὶ γνῶναι τὰς ὁδοὺς μου ἐπιθυ-
μοῦσιν· ὡς λαὸς δικαιοσύνην πεποιηκώς καὶ κρίσιν θεοῦ αὐτοῦ μὴ
ἐγκαταλελοιπώς, αἰτοῦσι με νῦν κρίσιν δικαίαν, καὶ ἐγγίξειν θεῷ
ἐπιθυμοῦσι, λέγοντες· Τί ὅτι ἐνηστεύσαμεν, καὶ οὐκ εἶδες; Ἐταπει-
15 νώσαμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔγνω;

3 *II²843 Is. 65, 5 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 469) 6 – 8 *II²844 Is. 58, 1 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 448–449) 11 – 15 *II²845 Is. 58, 2–3 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 449)

2 – 3 *II²843 R cap. Δ 6, 4 (138r[23]23); H^{III} cap. Δ 4, 6; *deest in T*^(lac.) 5 – 8
*II²844 R cap. Δ 6, 5 (138r[23]24–25); H^{III} cap. Δ 4, 8; *deest in T*^(lac.) 10 – 15
*II²845 R cap. Δ 6, 6 (138r[25]26–30); H^{III} cap. Δ 4, 9; *deest in T*^(lac.)

*II²844 (a) R (b) s. a. H^{III} *II²845 (a) R (b) s. a. H^{III}

7 τὰ ἁμαρτήματα] τὰς ἁμαρτίας R 13 αἰτοῦσι μὲν R 14 Τί] *om.* H^{III} οὐκ ἶδες
H^{III}

***II²846 / R cap. Δ 6, 7**

Καὶ μεθ' ἕτερα·

Ἰδοὺ ἐγὼ κρίνομαι πρὸς σέ, ἐν τῷ λέγειν σε· Οὐχ' ἡμαρτον.

***II²847 / R cap. Δ 6, 8**

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν·

5

Εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τινὰς τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιπούς, τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς ταῦτα προσηύχετο· Ὁ θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. Νηστεύω 10 δις τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. Ὁ δὲ τελώνης μακρόθεν ἐστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι, ἀλλ' ἔτυπτε τὸ στήθος αὐτοῦ, λέγων· Ὁ θεός, ἰλάσθητί μοι, τῷ ἁμαρτωλῷ. Λέγω ὑμῖν· Κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἥπερ ἐκεῖνος, ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. 15

***II²848 / R cap. Δ 6, 9**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ·

Εἶπεν ὁ κύριος τοῖς Φαρισαίοις· Ὑμεῖς ἐστὲ οἱ δικαιοῦντες ἑαυ- 20

3 *II²846 Is., re vera Ier. 2, 35 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 484–485) 6 – 17 *II²847 Luc. 18, 9–14 20 – 415, 2 *II²848 Luc. 16, 15

2 – 3 *II²846 R cap. Δ 6, 7 (138r[30]30–31); H^{III} cap. Δ 4, 10; *deest in T^(lac.)* 5 – 17 *II²847 R cap. Δ 6, 8 (138r[31]31–41); H^{III} cap. Δ 4, 12; *deest in T^(lac.)* 19 – 415, 2 *II²848 R cap. Δ 6, 9 (138v[1]1–3); H^{III} cap. Δ 4, 13; *deest in T^(lac.)*

*II²847 (a) R (b) Λουκᾶς H^{III} *II²848 Ἐκ] *om.* H^{III}

6 τοὺς] *om.* R 6 – 7 ὅτι – δίκαιοι] *om.* R 12 τοῦ] *om.* R 13 ὀφθαλμοὺς] *add.* αὐτοῦ H^{III} 14 ἐπάροι H^{III} 16 ἥπερ ἐκεῖνος] παρ' ἐκεῖνον H^{III} (= NT)

τοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. Ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλόν, βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

***Π²849 / R cap. Δ 6, 10**

Ἐκ τῆς Ἰωάννου α' ἐπιστολῆς·

- 5 Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν.

***Π²850 / R cap. Δ 6, 11**

Τοῦ Θεολόγου·

Πάντες ἐσμὲν εὐσεβεῖς ἐκ τοῦ καταγινώσκειν ἀλλήλων ἀσεβειαν.

9 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 63.7./70.7. (ed. Ihm, p. 933)

5 – 6 *Π²849 I Ioh. 1, 8 9 *Π²850 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Apologetica* (Orat. 2), 79, 4–5 (ed. Bernardi, p. 192)

4 – 6 *Π²849 R cap. Δ 6, 10 (138v[3]4–5); H^{III} cap. Δ 4, 14; *deest in* T^(lac.) 8 – 9
*Π²850 R cap. Δ 6, 11 (138v[5]5–6); *deest in* T^(lac.) H^{III}

*Π²849 (a) R (b) Καθολικῆς Ἰωάννου H^{III}

9 εὐσεβεῖς] *correxī* (ed.), ἀσεβεῖς R

Π^I /
K cap. Δ 5

Τίτλος ζ' Περὶ δειλῶν καὶ διψύχων καὶ ἀκαταστάτων τῇ γνώ-
μη.

*Π²851 / R cap. Δ 7, 1

Τῶν Παροιμιῶν·

Φεύγει ἀσεβής, μηδενὸς διώκοντος.

5

<*Π²suppl. 4–5 / H^{III} cap. Δ 5, 2–3>

*Π²852 / R cap. Δ 7, 2

Σοφία Σολομῶντος·

Οὐδέν ἐστι φόβος, εἰ μὴ προδοσία τῶν ἀπὸ λογισμοῦ
[βοηθημάτων,

10

ἐνδοθεν δὲ οὐσα ἥττων ἢ προσδοκία,
πλείονα λογίζεται τὴν ἄγνοιαν τῆς παρεχούσης τὴν βάσανον
[ἀνάγκης.

6 *Π²suppl. 4–5 cf. *Sacra. Liber II. Supplementum* (Band VIII/8)

5 *Π²851 Prov. 28, 1¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 135)
12–13²

9 – 13 *Π²852 Sap. 17,

1 – 2 Titlos R (138v7) H^{III} txt A^{III} (cf. PML^b cap. Δ 2 titlos [Π^I / K cap. Δ 5 titlos (c)]); *deest in* T^(lac.) H^{III} pin^(lac.) 4 – 5 *Π²851 R cap. Δ 7, 1 (138v[7]8); H^{III} cap. Δ 5, 1; *deest in* T^(lac.) 8 – 13 *Π²852 R cap. Δ 7, 2 (138v[7]8–11); H^{III} cap. Δ 5, 4; *deest in* T^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ζ'] ε' H^{III} txt A^{III} 1 – 2 τῇ γνώμῃ] καὶ ἀνάνδρων R

*Π²851 Τῶν] *om.* R *Π²852 (a) R (b) Σολομών (-ῶ- *cod.*) H^{III}

5 ἀσεβής] *praem.* ὁ H^{III} οὐδενὸς H^{III} 11 ἥττων ἢ] *scripsi* (LXX), ἥττονι R, ἥττον H^{III}

***II²853 / R cap. Δ 7, 3**II¹674 /
K cap. Δ 5, 2

Σιράχ·

Οὐαὶ καρδίαις δειλαῖς καὶ χερσὶ παρειμέναις
καὶ ἁμαρτωλῶ ἐπιβαίνοντι ἐπὶ δύο τρίβους.

5

***II²854 / R cap. Δ 7, 4**

Τοῦ αὐτοῦ·

Οὐαὶ καρδίᾳ παρειμένη, ὅτι οὐ πιστεύει·
διατοῦτο οὐ σκεπασθήσεται.

***II²855 / R cap. Δ 7, 5**II¹675 /
K cap. Δ 5, 3

10 <***>

Μὴ προσέλθῃς αὐτῷ καρδίᾳ δισσῇ.

***II²856 / R cap. Δ 7, 6**II¹678 /
K cap. Δ 5, 6

<***>

Καρδιά ἐπιβαίνουσα δυσὶν ὁδοῖς οὐκ εὐλογηθήσεται.

3 – 4 *II²853 Sir. 2, 12¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 47) 7 – 8 *II²854 Sir. 2, 13¹⁻²
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 48) 11 *II²855 Sir. 1, 28² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 45) 14
*II²856 Sir. 3, 28 La (post 3, 26² LXX; Wahl, *Sirach-Text*, p. 51)

2 – 4 *II²853 R cap. Δ 7, 3 (138v[11]11–12); H^{III} cap. Δ 5, 5; *deest in T*^(lac.) 6 – 8
*II²854 R cap. Δ 7, 4 (138v[13]13–14); H^{III} cap. Δ 5, 6; *deest in T*^(lac.) 10 – 11
*II²855 R cap. Δ 7, 5 (138v14); *deest in T*^(lac.) H^{III} 13 – 14 *II²856 R cap. Δ 7, 6
(138v14–15); *deest in T*^(lac.) H^{III}

*II²854 (a) R (b) s. a. H^{III} *II²855 s. a. R *II²856 s. a. R

4 ἐπὶ] om. H^{III}

<*II²suppl. 6 / H^{III} cap. Δ 5, 7>II¹suppl. 194 /
V cap. Δ 23, 7*II²857 / R cap. Δ 7, 7

Ζαχαρίου·

Τῷ ἐκπορευομένῳ καὶ εἰσπορευομένῳ οὐκ ἔστιν εἰρήνη ἀπὸ τῆς
θλίψεως.

5

II¹679 /
K cap. Δ 5, 7*II²858 / R cap. Δ 7, 8

Ἐκ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολῆς·

...ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.

*II²859 / R cap. Δ 7, 9

Φίλωνος·

10

Οἱ ἄνδρες ὑπὸ τῆς ἐμφύτου μαλακίας πρὶν ἢ δυνατώτερον ἀν-
τιβιάσονται προκαταπίπτοντες, αἰσχύνῃ καὶ γέλωι θεατῶν γίνον-
ται.

1 *II²suppl. 6 cf. *Sacra*. Liber II. *Supplementum* (Band VIII/8)

4 – 5 *II²857 Zach. 8, 10 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 260–261) 8 *II²858 Iac. 1, 8
11 – 13 *II²859 PHILO IUDAEUS, *De praemiis et poenis*, 5 (ed. Cohn, p. 337, 8–11)

3 – 5 *II²857 R cap. Δ 7, 7 (138v[15]15–16); *deest in* T^(lac.) H^{III} 7 – 8 *II²858 R
cap. Δ 7, 8 (138v[16–17]17); *deest in* T^(lac.) H^{III} 10 – 13 *II²859 R cap. Δ 7, 9 (138v
[18]18–20); H^{III} cap. Δ 5, 10; *deest in* T^(lac.)

*II²859 (a) R (b) Τοῦ αὐτοῦ H^{III}

11 πρὶν ἢ] *scripsi* (ed.), πρὶν R, πρὶν τι H^{III} δυνατώτερον H^{III} 12 γέλους H^{III}
θεατῶν] ἐαυτῶν R

***Π²860 / R cap. Δ 7, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Ἡ ἐν τῷ φαύλῳ κακία διδυμοτοκεῖ· διχόνους γὰρ καὶ ἐπαμφοτε-
 ριστῆς ὁ ἄφρων, τὰ ἄμικτα μιγνύς καὶ φύρων καὶ συγγέων τὰ δια-
 5 κρίνεσθαι δυνάμενα, τοιαῦτα ἐν ψυχῇ χρώματα ἐπιφερόμενος οἶα-
 περ ὁ λεπρὸς ἐν τῷ σώματι, μιαίνων καὶ τοὺς ὑγιεῖς λογισμοὺς
 ἀπὸ τῶν θανατούντων ἅμα καὶ φονώντων.

***Π²861 / R cap. Δ 7, 11**

Π¹686 /
 K cap. Δ 5, 14

Τοῦ αὐτοῦ·

- 10 Πέφυκεν ὁ ἄφρων, αἰὲν περὶ τὸν ὀρθὸν λόγον κινούμενος, ἡρεμία
 καὶ ἀναπαύσει δυσμενῆς εἶναι, καὶ ἐπὶ μηδενὸς ἐστάναι καὶ ἐρη-
 ρεῖσθαι παγίως δόγματος. Ἄλλοτε γοῦν ἄλλοῖα δοξάζει, καὶ περὶ
 τῶν αὐτῶν ἔστιν ὅτε, μηδενὸς περὶ αὐτὰ συμβεβηκότος καινοτέ-
 15 ρου, τάναντία· καὶ ἔστιν αὐτῷ πᾶσα ἡ ζωὴ κρεμασμένη, βάσιν ἀ-
 κράδαντον οὐκ ἔχουσα, ἀλλὰ πρὸς τῶν ἀντισπώντων καὶ ἀντι-
 μεθελκόντων αἰὲν φερομένην πραγμάτων.

10 – 11 Πέφυκεν – εἶναι] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 53.14./
 60.15. (ed. Ihm, p. 856) **14** Deut. 28, 66

3 – 7 *Π²860 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, II. 12c (ed. Petit, p. 89)
10 – 16 *Π²861 PHILO IUDAEUS, *Legum allegoriae*, VIII et IX (*De posteritate Caini*),
 24–25 (ed. Wendland, p. 6, 11–19)

2 – 7 *Π²860 R cap. Δ 7, 10 (138v[20]20–24); H^{III} cap. Δ 5, 11; *deest in* T^(lac.)
9 – 16 *Π²861 R cap. Δ 7, 11 (138v[24]25–30); H^{III} cap. Δ 5, 8; *deest in* T^(lac.)

*Π²861 (a) R (b) Εὐαγγρίου H^{III}

3 – 4 ἐπαμφοτερῆς R **5** ἐπιφέρων R **6** ὁ] *om.* H^{III} σώματι – καὶ] *sic interpunx.*
Petit, σώματι μιαίνων, καὶ R H^{III} καὶ] *in versione armena deest* **7** ἀπὸ] ὑπὸ H^{III}
 φονούντων H^{III} **10** ἡρέμα H^{III} **11 – 12** ἐρηρεῖσθαι] *scripsi* (ed.), ἐρερεῖσθαι R,
 ἐρεῖσθαι H^{III} **13** περὶ αὐτὰ] *om.* R **13 – 14** τάναντία, καινοτέρου R **14** ἡ ζωὴ
 πᾶσα αὐτῷ R **16** φερομένη] *sic* H^{III} R, φορουμένη *ed.*

***II²862 / R cap. Δ 7, 12**

Τοῦ αὐτοῦ·

Τοῦ φαύλου ἕτερα μὲν τὰ ἐνθύμια, ἕτερα δὲ τὰ ῥήματα, πολλαὶ δὲ αἱ πράξεις, διάφορα δὲ καὶ μαχόμενα παντάπασι. Λέγει γὰρ οὐχ' ἄφρονεῖ καὶ βεβούλευται, ἀλλὰ τάναντία οἷς διέξεισι, καὶ πράττει 5 τὰ τούτοις μὴ συνάδοντα, ὥστε κυρίως εἰπεῖν ὅτι τοῦ φαύλου ὁ βίος πολέμιος.

3 – 4 Τοῦ – μαχόμενα] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 1.29./1.26. (ed. Ihm, p. 16–17)

3 – 7 *II²862 PHILO IUDAEUS, locus non repertus; Mangey 663.5; Harris 100.8; Royse 178.105

2 – 7 *II²862 R cap. Δ 7, 12 (138v[30]30–34); H^{III} cap. Δ 5, 9; *deest in* T^(lac.)

*II²862 (a) R (b) s. a. H^{III}

3 πολλαὶ] ἄλλαι H^{III} 4 πάντα πᾶσι R 5 ἀλλὰ] *om.* R 6 ὅτι] ὁ H^{III} ὁ] *om.* H^{III}

Τίτλος η' Περὶ δικολόγων καὶ τῶν κρίσεις ἀλλοτρίας ἀναδε-
χομένων.

*II²863 / R cap. Δ 8, 1

Παροιμιῶν·

- 5 Ὅδωρ βαθὺ βουλή ἐν καρδίᾳ ἀνδρός,
ἀνὴρ δὲ φρόνιμος ἐξαντλήσει αὐτήν.

*II²864 / R cap. Δ 8, 2

Σιράχ·

Ἐν κρίσει ἀμαρτωλῶν μὴ συνέδρευε.

10

*II²865 / R cap. Δ 8, 3

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὡσπερ ὁ κρατῶν κέρκου κυνός,
οὕτως ὁ προεστὼς ἀλλοτρίας κρίσεως.

5 – 6 *II²863 Prov. 20, 5¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 97) 9 *II²864 Sir. 11, 9²
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 77) 12 – 13 *II²865 Prov. 26, 17¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*,
p. 129)

1 – 2 Titlos R (138v35); *deest in* T^(lac.) H^{III} A^{III} 4 – 6 *II²863 R cap. Δ 8, 1 (138v
[36]36–37); *deest in* T^(lac.) H^{III} 8 – 9 *II²864 R cap. Δ 8, 2 (138v[37]37–38); *deest in*
T^(lac.) H^{III} 11 – 13 *II²865 R cap. Δ 8, 3 (138v[38]38–39); *deest in* T^(lac.) H^{III}

1 Τίτλος] *om.* R^{pin}

Π¹ /
K cap. Δ 8

Τίτλος Θ' Περὶ δείπνου καὶ συνεστιάσεως.

Π¹707 /
K cap. Δ 8, 2

***Π²866 / R cap. Δ 9, 1**

Παροιμιῶν·

Ἐπὶ τραπέζης δυναστῶν
νοητῶς νόει τὰ παρατιθέμενά σοι,
καὶ ἐπίβαλε τὴν χεῖρα σου,
εἰδὼς ὅτι τοιαῦτα σε δεῖ παρασκευάσαι·
εἰ δὲ ἀπληστότερος εἶ, μὴ ἐπιθύμει τῶν ἐδεσμάτων αὐτοῦ·
ταῦτα γὰρ ἔχεται ζωῆς ψευδοῦς.

5

Π¹706 /
K cap. Δ 8, 1

***Π²867 / R cap. Δ 9, 2**

10

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ συνδεῖπνει ἀνδρὶ βασκάνῳ,
μὴ δὲ ἐπιθυμῆσης τῶν βρωμάτων αὐτοῦ·
ὃν τρόπον γὰρ εἴ τις καταπίοι τρίχα,
οὕτως ἐσθίει καὶ πίνει.
Μὴ δὲ πρὸς σὲ εἰσαγάγῃς <***>
αὐτόν, καὶ λυμανεῖται τοὺς λόγους σου τοὺς καλοὺς.

15

12 – 13 Μὴ – αὐτοῦ] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 47.3./54.3.
(ed. Ihm, p. 782–783)

4 – 9 *Π²866 Prov. 23, 1¹–3² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 107–108) **12 – 17** *Π²867
Prov. 23, 6¹–8² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 108–109)

1 Titlos R (138v40); *deest in* T^(lac.) H^{III}A^{III} **3 – 9** *Π²866 R cap. Δ 9, 1 (138v[40]
41–139r3); *deest in* T^(lac.) H^{III} **11 – 17** *Π²867 R cap. Δ 9, 2 (139r[3]3–6); *deest in*
T^(lac.) H^{III}

1 Τ[ίτλος] om. R^{pin}

16 post εἰσαγάγῃς *quaedam excidisse videntur* (cf. LXX)

***Π²868 / R cap. Δ 9, 3**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐὰν πρόῃς ἑαυτὸν εἰς εὐφροσύνην,
καὶ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρα σου μετὰ μάχης, ἀτιμασθήσῃ.

5

***Π²869 / R cap. Δ 9, 4**

Π¹708 /
K cap. Δ 8, 3

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ,
εἰ μὴ ὃ φάγεται καὶ πίεται, καὶ ὃ δείξει ἀγαθὸν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ·
καὶ γε τοῦτο ἐκ χειρὸς θεοῦ ἔστιν.

10

***Π²870 / R cap. Δ 9, 5**

Π²710 /
K cap. Δ 8, 5

Σιράχ·

Ἄνδρες δίκαιοι ἔστωσαν σύνδειπνοί σου.

***Π²871 / R cap. Δ 9, 6**

Π¹711 /
K cap. Δ 8, 6

Τοῦ αὐτοῦ·

15 Ἐπὶ τραπέζης μεγάλης ἐκάθισας;
Μὴ ἀνοιξῇς ἐπ' αὐτῆς φάρυγγά σου,
καὶ εἴπῃς· Πολλὰ γε τὰ ἐπ' αὐτῆς.

3 – 4 *Π²868 Prov. 30, 32^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 121) 7 – 8 *Π²869 Οὐκ – αὐτοῦ] Eccle. 2, 24^{1–2} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 150) 9 καὶ – ἔστιν] Ibid. 2, 24⁴ (Wahl, p. 150) 12 *Π²870 Sir. 9, 16¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 71–72) 15 – 17 *Π²871 Ἐπὶ – αὐτῆς] Sir. 34, 12^{1–3} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 138)

2 – 4 *Π²868 R cap. Δ 9, 3 (139r[6]7–8); *deest in* T^(lac.) H^{III} 6 – 9 *Π²869 R cap. Δ 9, 4 (139r[8]8–10); *deest in* T^(lac.) H^{III} 11 – 12 *Π²870 R cap. Δ 9, 5 (139r[10]10); *deest in* T^(lac.) H^{III} 14 – 424, 16 *Π²871 R cap. Δ 9, 6 (139r[11]11–21); *deest in* T^(lac.) H^{III}

3 πρόῃ σεαυτὸν (LXX) 4 χεῖρα – ἀτιμασθήσῃ] χεῖρα σου, μετὰ μάχης ἀτιμασθή-
σῃ R 8 ὁ¹] *scripsi* (LXX), ὁς R ὁ²] *scripsi* (LXX), ὁς R

Οὗ ἂν ἐπιβλέψῃς, μὴ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρα σου,
καὶ μὴ συνθλίβῃς αὐτῷ ἐν τῷ τρυβλίῳ.
Φάγε ὡς ἄνθρωπος τὰ παρακείμενά σου,
ἵνα μὴ μισηθῇς.

Παῦσαι πρῶτος χάριν παιδείας,
καὶ μὴ ἀπληστεύου, μήποτε προσκόψῃς.

5

Καὶ εἰ ἀναμέσον πλειόνων ἐκάθισας,
πρότερος αὐτῶν μὴ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρα σου.
Ὡς ἱκανὸν ἀνθρώπῳ παιδευομένῳ τὸ ὀλίγον,
καὶ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ οὐκ ἀσθενεῖ.

10

Ὑπνος ὑγείας ἐπὶ ἐντέρῳ μετρίῳ·
ἀνέστη πρωΐ, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.

Πόνος ἀγρυπνίας καὶ χολερὰ
καὶ στρόφος, μετὰ ἀνδρὸς ἀπλήστου·
καὶ εἰ ἐβιάσθης ἐν ἐδέσμασιν,
ἀνάστα ἐν μεσοπώρῳ, καὶ ἀναπαύσῃ.

15

Π¹713 /
Κ cap. Δ 8, 8

*Π²872 / R cap. Δ 9, 7

Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν·

Ἐλεγεν ὁ κύριος τῷ κεκληκότι αὐτόν· Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖ-
πνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου, μὴ δὲ γείτονας πλουσίους, μὴ δὲ 20
τοὺς συγγενεῖς σου, μὴ δὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μήποτε καὶ αὐτοί
σε ἀντικαλέσωσιν, καὶ γένηταί σοι ἀνταπόδομα. Ἄλλ' ὅταν ποιῇς
δοχὴν, κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, τυφλοὺς, καὶ μακά-
ριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναι σοι· ἀνταποδοθήσεται δέ
σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων. 25

1 – 2 Οὗ – τρυβλίῳ] Sir. 34, 14¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 139)
ἀναπαύσῃ] Ibid. 34, 16¹–21² (Wahl, p. 139–140)

3 – 16 Φάγε –
19 – 25 *Π²872 Luc. 14, 12–14

18 – 25 *Π²872 R cap. Δ 9, 7 (139r[21]21–27); *deest in* T^(lac.) H^{III}

16 ἐν μεσοπώρῳ] ἔμμεσον πόρρῳ *legendum videtur* (LXX) 21 – 22 αὐτοί σε] *scripsi*
(Π¹ et NT), αὐτοί σοι R

***II²873 / R cap. Δ 9, 8**II¹714 /
K cap. Δ 8, 9

Κλήμεντος·

Ὡς γὰρ ἀρμόδιον πρὸ τῆς τροφῆς εὐλογεῖν τὸν ποιητὴν τῶν ἀ-
πάντων, οὕτω καὶ παρὰ πότον καθήκει ψάλλειν αὐτῷ.

5

***II²874 / R cap. Δ 9, 9**II¹715 /
K cap. Δ 8, 10

Τῶν ἀγίων γερόντων·

Τράπεζα μὴ ἔχουσα μνήμην θεοῦ, φάτνης ἀλόγων οὐδὲν διενήνο-
χεν.

7 – 8 Τράπεζα – διενήνοχεν] cf. Simplic., *Commentarius in Epicteti enchiridion*, XLIII, 11–12 (ed. Hadot, p. 402)

3 – 4 *II²873 CLEMENS ALEXANDRINUS, *Paedagogus*, II. Cap. IV. 44, 1 (ed. Stählin/Treu, p. 184, 1–3); Holl, n° 190 7 – 8 *II²874 *Geronticon*, locus non repertus

2 – 4 *II²873 R cap. Δ 9, 8 (139r[27]27–29); *deest in* T^(lac.) H^{III} 6 – 8 *II²874 R
cap. Δ 9, 9 (139r[29]29–30); *deest in* T^(lac.) H^{III}

Τίτλος ι' Περὶ διαφορᾶς ἡδίστων καὶ ἡδυτέρων κατὰ σύγκρισιν.

***II²875 / R cap. Δ 10, 1**

Τῶν Παροιμιῶν·

Κρείσσων σοφία λίθων πολυτελῶν,
πᾶν δὲ τίμιον οὐκ ἄξιον αὐτῆς ἐστίν.

5

***II²876 / R cap. Δ 10, 2**

Τοῦ Σιράχ·

Οἶνος καὶ μουσικὰ εὐφραίνουσι καρδίαν,
καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ἀγάπησις σοφίας.

10

***II²877 / R cap. Δ 10, 3**

<***>.

Αὐλὸς καὶ ψαλτήριον ἡδύνουσι μέλη,
καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γλῶσσα ἡδεῖα.
Χάριν καὶ κάλλος ἐπιθυμεῖ ὀφθαλμός,
<***>

15

5 – 6 *II²875 Prov. 8, 11¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 47) 9 – 10 *II²876 Sir. 40, 20¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 158) 13 – 15 *II²877 Αὐλὸς – ὀφθαλμός] Sir. 40, 21¹–22¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 158)

1 – 2 Titlos R (139r31) H^{III} txt A^{III} (cf. *etiam* II suppl. / PML^b cap. Δ 33 titlos); *deest in* T^(lac.) H^{III} pin^(lac.) 4 – 6 *II²875 R cap. Δ 10, 1 (139r[32]32–33); H^{III} cap. Δ 6, 2; *deest in* T^(lac.) 8 – 10 *II²876 R cap. Δ 10, 2 (139r33–34); H^{III} cap. Δ 6, 3; *deest in* T^(lac.) 12 – 427, 7 *II²877 R cap. Δ 10, 3 (139r34–40); H^{III} cap. Δ 6, 4; *deest in* T^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ι'] ζ' H^{III} txt A^{III} διαφορᾶς] φορᾶς H^{III} txt A^{III}

*II²875 Τῶν] *om.* R *II²876 (a) H^{III} (b) s. a. R *II²877 s. a. R H^{III}

5 κρεῖσσον H^{III} 9 μουσικὰ] μουσία R 16 *hic quaedam excidisse videntur* (cf. LXX)

- καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ συνετὴ μετὰ ἀνδρός.
 Ἀδελφοὶ καὶ βοήθεια ἐν καιρῷ θλίψεως,
 καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ἐλεημοσύνη ρύεται.
 Χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐπιστήσουσι πόδα,
 5 καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα βουλή εὐδοκιμεῖται.
 Χρήματα καὶ ἰσχὺς ἀνυψώσουσι καρδίαν,
 καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα φόβος κυρίου.

1 – 7 καὶ – κυρίου] Sir. 40, 23²–26² (Wahl, p. 158–159)

2 ἐν καιρῷ] εἰς καιρὸν H^{III} 4 πόδας H^{III} 6 χρήμα R ἀνυψοῦσι H^{III}

Τίτλος ζ΄ Περὶ δωρεῶν καὶ χαρισμάτων, ὅτι οὐ δεῖ ὡς ἔτυχε πάντων πᾶσι μεταδιδόναι.

***Π²878 / H^{III} cap. Δ 7, 1**

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

Πότερον οὐχὶ ὁ κύριός ἐστιν ὁ διδάσκων σύνεσιν,
αὐτὸς δὲ σοφοὺς διακρίνει;

5

***Π²879 / H^{III} cap. Δ 7, 2**

Τοῦ Σιράχ·

Ἐὰν εὖ ποιῇς, γνῶθι τίني ποιεῖς,
καὶ ἔσται χάρις τοῖς ἀγαθοῖς σου.

10

***Π²880 / H^{III} cap. Δ 7, 3**

Ματθαίου·

Μὴ δότε τὰ ἅγια τοῖς κυσί, μὴ δὲ βάλλετε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν
ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς
ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

15

5 – 6 *Π²878 Iob 21, 22¹⁻²
13 – 15 *Π²880 Matth. 7, 6

9 – 10 *Π²879 Sir. 12, 1¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 80)

1 – 2 Titlos H^{III} txt (202rB14–16) A^{III}; *deest in* T^(lac.) H^{III} pin (lac.) R 4 – 6 *Π²878 H^{III}
cap. Δ 7, 1 (202rB[17]18–20); *deest in* T^(lac.) R 8 – 10 *Π²879 H^{III} cap. Δ 7, 2
(202rB[20]20–22); *deest in* T^(lac.) R 12 – 15 *Π²880 H^{III} cap. Δ 7, 3 (202rB[mg]23–
28); *deest in* T^(lac.) R

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin

9 εὐποιῇς H^{III}

***Π²881 / H^{III} cap. Δ 7, 4**

Πράξεων·

- Ἰδὼν ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων
 δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα, λέ-
 5 γων· Δότε κάμοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας
 μου, λαμβάνη πνεῦμα ἅγιον. Εἶπε δὲ Πέτρος· Τὸ ἀργύριόν σου καὶ
 τὸ χρυσίον, σὺν σοὶ εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ ἐνόμι-
 σας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. Οὐκ ἔστιν σοι μερίς οὐδὲ κλῆρος ἐν
 τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ καρδιά σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα μετὰ τοῦ κυρίου.

10

***Π²882 / H^{III} cap. Δ 7, 5**

Πρὸς Τιμόθεον·

Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μὴ δὲ κοινώνει ἀμαρτίαις ἀλλοτρί-
 αῖς.

***Π²883 / H^{III} cap. Δ 7, 6**

- 15 Ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς·

Ἄ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πι-
 στοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἐτέρους διδάξαι.

3 – 9 *Π²881 Act. 8, 18–21 12 – 13 *Π²882 I Tim. 5, 22 16 – 17 *Π²883 I Tim.,
 re vera II Tim. 2, 2

2 – 9 *Π²881 H^{III} cap. Δ 7, 4 (202rB[mg]29–202vA1); *deest in* T^(lac.) R 11 – 13
 *Π²882 H^{III} cap. Δ 7, 5 (202vA[2]2–4); *deest in* T^(lac.) R 15 – 17 *Π²883 H^{III} cap. Δ
 7, 6 (202vA[5]5–9); *deest in* T^(lac.) R

3 χειρῶν] χερῶν H^{III} 6 λαμβάνη] *scripsi* (cum A^{III}), λαμβάνειν H^{III} 16 ἐμοῖ
 H^{III} p. c. ut videtur

***II²884 / H^{III} cap. Δ 7, 7**

Φίλωνος·

Μεταδοτέον οὐ πᾶσι πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐφαρμοζόντων τοῖς λη-
ψομένοις· εἰ δὲ μή, τὸ κάλλιστον καὶ λυσιτελέστατον τῶν ἐν βίῳ,
ἢ τάξις, ἀναιρεθήσεται.

5

3 – 5 *II²884 PHILO IUDAEUS, *De specialibus legibus*, I, 120 (ed. Cohn, p. 30, 7–9)

2 – 5 *II²884 H^{III} cap. Δ 7, 7 (202vA[9]10–14); *deest in T^(lac.) R*

Τίτλος ια' Περὶ διαφορᾶς καταστάσεων καὶ τρόπων καὶ ἀνομοιότητος γνωμῶν, ὅτι οὐ πάντες τοῖς αὐτοῖς ἀρέσκονται.

Π¹ /
K cap. Δ 3

***Π²885 / R cap. Δ 11, 1**

Π¹653 /
K cap. Δ 3, 1

Τῶν Παροιμιῶν·

- 5 Ὡσπερ οὐχ' ὅμοια πρόσωπα προσώποις,
οὕτως οὐδὲ αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων ὅμοιαι.

***Π²886 / R cap. Δ 11, 2**

Π¹654 /
K cap. Δ 3, 2

Σιράχ·

- Οὐ πάντα πᾶσι συμφέρει,
10 καὶ οὐ πᾶσα ψυχὴ ἐν παντὶ εὐδοκεῖ.

***Π²887 / R cap. Δ 11, 3**

Ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους β' ἐπιστολῆς·

- Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ θεῷ, ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς
ἀπολλυμένοις, οἷς μὲν ὁσμή θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὁσμή
15 ζωῆς εἰς ζωὴν.

5 – 6 *Π²885 Prov. 27, 19¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 133) 9 – 10 *Π²886 Sir. 37, 28¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 149) 13 – 15 *Π²887 II Cor. 2, 15–16

1 – 2 Titlos R (139r40–41) H^{III} txt A^{III} (cf. PML^b cap. Δ 5 titlos [Π¹ / K cap. Δ 3 titlos (c)]); *deest in* T^(lac.) H^{III} pin^(lac.) 4 – 6 *Π²885 R cap. Δ 11, 1 (139v[1]1–2); H^{III} cap. Δ 8, 1; *deest in* T^(lac.) 8 – 10 *Π²886 R cap. Δ 11, 2 (139v[2]2–3); H^{III} cap. Δ 8, 2; *deest in* T^(lac.) 12 – 15 *Π²887 R cap. Δ 11, 3 (139v[3]4–5); H^{III} cap. Δ 8, 5; V^W cap. Δ 12, 39 (*sub* V cap. Δ 14); *deest in* T^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ια'] η' H^{III} txt A^{III} καταστάσεων] καταστάσεω A^{III} pin (*post ras. unius litterae in fine*)

*Π²885 Τῶν] *om.* R *Π²887 (a) R H^{III} Ἐκ τῆς] *om.* H^{III} β'] β'τ^p R ἐπιστολῆς] *om.* H^{III} (b) Ἀποστόλου V^W

14 θανάτου] *praem.* ἐκ H^{III} 15 ζωῆς] *praem.* ἐκ H^{III}

II¹656 /
K cap. Δ 3, 4

***II²888 / R cap. Δ 11, 4**

Τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου·

Οὐ πᾶν τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστρῳ θεραπεύεται.

***II²889 / R cap. Δ 11, 5**

Τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ·

5

Ὡςπερ τῶν φαρμάκων οὐ πάντες εἰσὶ δεκτικοὶ ἢ χωρητικοί, οὕτως οὐδὲ βρώσεως καὶ πόσεως. Οἶνος γὰρ τῷ ὑγιαίνοντι συννεγκών, τὸν νοσοῦντα κατέβλαψε· καὶ ὅμως τῆς φύσεως ἐκατέροις οὔσης τῆς αὐτῆς, ἡ νόσος τὴν ἐξουσίαν περιείλατο.

***II²890 / R cap. Δ 11, 6**

10

Θεολόγου·

Μὴ τὰ αὐτὰ πᾶσιν ἀρμόζειν οἶεσθαι, ὥς οὐδὲ τροφαὶ πᾶσιν αἱ αὐταί, οὐδὲ προσώπων χαρακτῆρες.

3 *II²888 IGNATIUS ANTIOCHENUS, *Epistula ad Polycarpum*, 2, 1 (ed. Fischer, p. 216, 16–17); Holl, n° 70, 4 6 – 9 *II²889 EPHRAEM, locus non repertus 12 – 13 *II²890 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Apologetica (Orat. 2)*, 15, 1–2 (ed. Bernardi, p. 108)

2 – 3 *II²888 R cap. Δ 11, 4 (139v[6]6); H^{III} cap. Δ 8, 6; V^W cap. Δ 12, 40 (*sub V* cap. Δ 14); *deest in T*^(lac.) 5 – 9 *II²889 R cap. Δ 11, 5 (139v[7]7–10); H^{III} cap. Δ 8, 8; V^W cap. Δ 12, 41 (*sub V* cap. Δ 14); *deest in T*^(lac.) 11 – 13 *II²890 R cap. Δ 11, 6 (139v[10]11–12); V^W cap. Δ 12, 42 (*sub V* cap. Δ 14); *deest in T*^(lac.) H^{III}

*II²888 Τοῦ ἁγίου] *om.* V^W *II²889 Τοῦ ἁγίου] *om.* H^{III} V^W *II²890 (a) V^W (b) Τοῦ αὐτοῦ R

6 δεκτικοὶ] δεκτοὶ H^{III}, χωρητικοὶ V^W χωρητικοὶ] δεκτικοὶ V^W 8 τῷ νοσοῦντι R 9 αὐτῆς] *om.* R^{a.c.} περιείλετο V^W 12 Μὴ – οἶεσθαι] *cf. locum sequentem* οἶεσθε V^W τροφαὶ] ἡλικία *ed.*

***Π²891 / R cap. Δ 11, 7**Π¹659 /
K cap. Δ 3, 7

Τοῦ Θεολόγου·

Οὐ τὰ αὐτὰ πᾶσιν ἀρμόζειν οἶεσθαι.

***Π²892 / R cap. Δ 11, 8**Π²657 /
K cap. Δ 3, 5
(paraphrasis)

5 <***>

Οὔτε μία πᾶσιν ὁμοίως ἐπιτηδεῖα ὑπάρχει τροφή,
οὔτε Χριστιανοῖς εἰς βίος ἀρμόδιος.

***Π²893 / R cap. Δ 11, 9**Π¹658 /
K cap. Δ 3, 6

Τοῦ αὐτοῦ·

- 10 Ὡσπερ τοῖς σώμασιν οὐ τὴν αὐτὴν φαρμακείαν καὶ τροφὴν προσ-
φέρομεν, ἄλλην δὲ ἄλλοις ἢ εὐεκτοῦσιν ἢ κάμνουσιν, οὕτω καὶ
τὰς ψυχὰς διαφόρῳ λόγῳ καὶ ἀγωγῇ θεραπευτέον. Μάρτυρες δὲ
τῆς θεραπείας, ὧν καὶ τὰ πάθη· τοὺς μὲν ἄγει λόγος, οἱ δὲ ῥυθμί-
ζονται παραδείγματι, οἱ μὲν δέονται κέντρων, οἱ δὲ χαλινουῦ. Οἱ
15 μὲν γάρ εἰσι νωθεῖς καὶ δυσκίνητοι πρὸς τὸ καλόν, οὓς τῇ πληγῇ
τοῦ λόγου διεγερτέον, οἱ δὲ θερμότεροι τοῦ μετρίου τῷ πνεύματι
καὶ δυσκάθεκτοι ταῖς ὁρμαῖς, καθάπερ πῶλοι γενναῖοι, πόρρῳ τῆς
νύσσης θέοντες, οὓς βελτίους ποιήσῃ ἄγχων καὶ ἀνακόπτων ὁ

3 ***Π²891** GREGORIUS NAZIANZENUS, *Apologetica* (Orat. 2), 15, 1 (ed. Bernardi, p. 108)

6 – 7 ***Π²892** GREGORIUS NAZIANZENUS, *Carmina*, I,2,17 (*Variorum vitae generum beatitudines*), 59–60, Paraphrasis A 1 (ed. Simelidis, p. 248)

10 – 434, 4 ***Π²893** GREGORIUS NAZIANZENUS, *Apologetica* (Orat. 2), 30, 1 – 31, 5 (ed. Bernardi, p. 128)

2 – 3 ***Π²891** R cap. Δ 11, 7 (139v[12]12–13); H^{III} cap. Δ 8, 3; *deest in T*^(lac.) 5 – 7

***Π²892** R cap. Δ 11, 8 (139v13–14); H^{III} cap. Δ 8, 4; *deest in T*^(lac.) 9 – 434, 4

***Π²893** R cap. Δ 11, 9 (139v[14]15–26); H^{III} cap. Δ 8, 7; *deest in T*^(lac.)

***Π²891** (a) R (b) s. d. H^{III} ***Π²892** s. d. R H^{III} ***Π²893** (a) R (b) Τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου H^{III}

3 Οὐ – οἶεσθαι] *forsan delendum* (cf. *locum praecedentem*) 13 – 14 ῥιθμίζονται H^{III} 15 γὰρ εἰσι R 18 νύσσης H^{III} ποιήσιν H^{III} (ἂν ποιήσειεν Π¹ et ed.)

λόγος. Τοὺς μὲν ἔπαινος ὤνησε, τοὺς δὲ ψόγος, ἀμφότερα μετὰ τοῦ καιροῦ, ἢ τοῦναντίον ἐβλαψεν ἔξω τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ λόγου. Τοὺς μὲν παράκλησις κατορθοῖ, τοὺς δὲ ἐπιτίμησις, καὶ αὕτη τοὺς μὲν ἐν κοινῷ διελεγχομένους, τοὺς δὲ κρύβδην.

Τίτλος ιγ' Περὶ διορθώσεως βίου κακοῦ ἐπὶ τὸ ἀγαθόν, ὅτι εὐάρεστον καὶ φίλον θεῷ· τοῦτο δὲ τελεῖται καὶ κατορθοῦται ἐκ τοῦ μεμνησθαι μὲν τῶν ἐσφαλμένων καὶ ἀπομυσάττεσθαι, προσεγγίζειν δὲ πεποθημένως τοῖς ἀξιεπαίνοις καὶ χρηστοῖς.

5

***Π²894 / T cap. Δ 13, 1**

Ἀπὸ τοῦ Δευτερονομίου·

Μνήσθητι καὶ μὴ ἐπιλάβῃ ὅσα παρώξυνας κύριον τὸν θεόν σου ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξῆλθες ἐκ γῆς Αἰγύπτου ἕως ἡλθες εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ἀπειθοῦντες διετελεῖτε πρὸς κύριον. Καὶ ἐν
10 Χωρήβ παρώξυνετε τὸν κύριον, καὶ ἐθυμώθῃ κύριος ἐφ' ὑμᾶς, ἐ-
ξολοθρεῦσαι ὑμᾶς.

***Π²895 / T cap. Δ 13, 2**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ·

Καὶ ἔσται ὡς ἂν ἔλθωσιν ἐπὶ σὲ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, ἡ εὐλο-
15 γία καὶ ἡ κατάρα, ἣν ἔδωκα πρὸ προσώπου σου, καὶ δέξῃ εἰς καρ-
δίαν σου ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ἂν διασκορπίσῃ σε κύριος ὁ
θεός σου ἐκεῖ, καὶ ἐπιστραφήσῃ πρὸς κύριον τὸν θεόν σου, καὶ
ὑπακούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ κατὰ πάντα ὅσα σοι ἐντέλλομαι σή-
μερον, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ

7 – 11 *Π²894 Deut. 9, 7–8 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 124)

14 – 436, 3

*Π²895 Deut. 30, 1–3 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 149)

1 – 4 Titlos R (139v27–29) H^{III} txt A^{III}; *deest in* T^(lac.) H^{III} pin (lac.)

6 – 11 *Π²894 T

cap. Δ 13, 1 (121rA1–4); H^{III} cap. Δ 9, 1; R cap. Δ 12, 1

13 – 436, 3 *Π²895 T cap.

Δ 13, 2 (121rA[5]6–23); H^{III} cap. Δ 9, 2; R cap. Δ 12, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ιγ'] *scripsi*, θ' H^{III} txt A^{III}, ιβ' R 2 καὶ κατορθοῦται] *om.*
R^{txt} 4 πεποθημένως R^{txt}

*Π²894 Ἀπὸ – Δευτερονομίου] *desunt in* T^(lac.) Ἀπὸ τοῦ] *om.* R *Π²895 Ἐκ] *om.* T
H^{III}

7 – 9 Μνήσθητι – τοῦτον] *desunt in* T^(lac.) 7 ἐπιλάβῃ R κύριον τὸν] τὸν κύ-
ριον καὶ H^{III} 8 γῆς] τῆς H^{III} ἡλθες] εἰσῆλθες H^{III} 9 ἐν] *om.* R 10 παροξύνετε
T H^{III} 14 ταῦτα] αὐτα H^{III} a. c. 15 – 16 ἐν καρδίᾳ σου R

ιάσεται κύριος τὰς ἁμαρτίας σου καὶ ἐλέησει σε, καὶ πάλιν συνάξει σε ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς διεσκορπίσέν σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ.

***Π²896 / T cap. Δ 13, 3**

Δαυΐδ ἐν ψαλμῷ λγ'.

5

Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιήσον ἀγαθόν.

***Π²897 / T cap. Δ 13, 4**

Τῶν Παροιμιῶν.

Ὁ μὴ ἰώμενος ἑαυτὸν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀδελφός ἐστιν τοῦ λυμαινομένου ἑαυτόν.

10

***Π²898 / T cap. Δ 13, 5**

Τῶν αὐτῶν.

Ἐπτάκις πεσεῖται ὁ δίκαιος καὶ ἀναστήσεται.

6 *Π²896 Ps. 33, 15¹ **9 – 10** *Π²897 Prov. 18, 9^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 91)
13 *Π²898 Prov. 24, 16¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 114)

5 – 6 *Π²896 T cap. Δ 13, 3 (121rA[23]24–25); H^{III} cap. Δ 9, 3; *deest in R* **8 – 10**
 *Π²897 T cap. Δ 13, 4 (121rA[25]26–28); H^{III} cap. Δ 9, 4; R cap. Δ 12, 3 **12 – 13**
 *Π²898 T cap. Δ 13, 5 (121rA[29]30–31); H^{III} cap. Δ 9, 5; R cap. Δ 12, 4

*Π²896 ἐν – λγ' om. H^{III} *Π²897 Τῶν] om. H^{III} R *Π²898 (a) T (b) s. a. H^{III} R

1 καὶ πάλιν] *litteris uncialibus, velutsi lemma, exarata in T* **10** ἀδελφός ἐστὶ R

***Π²899 / T cap. Δ 13, 6**

Τῶν αὐτῶν·

Φοβοῦ τὸν θεόν, καὶ ἔκκλινον ἀπὸ παντὸς κακοῦ·
τότε ἴασις ἔσται τῷ σώματί σου,

5 καὶ ἐπιμέλεια τοῖς ὀστέοις σου.

***Π²900 / T cap. Δ 13, 7**

Σοφονίου προφήτου·

Συνάχθητε καὶ συνδέθητε, τὸ ἔθνος τὸ ἀπαίδευτον, πρὸ τοῦ γε-
νέσθαι ὑμᾶς ὡς ἄνθος παραπορευόμενον, πρὸ τοῦ ἐπελθεῖν
10 ἐφ' ὑμᾶς ὀργὴν κυρίου, πρὸ τοῦ ἐπελθεῖν ἐφ' ὑμᾶς ἡμέραν θυμοῦ
κυρίου. Ζητήσατε τὸν κύριον, πάντες ταπεινοὶ γῆς· κρίμα ἐργά-
ζεσθε καὶ δικαιοσύνην ζητήσατε, καὶ ἀποκρίνασθε αὐτά, ὅπως
σκεπασθῆτε ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου.

***Π²901 / T cap. Δ 13, 8**

15 <***>

Τάδε λέγει κύριος· Ὅν τρόπον διανοήθην τοῦ κακῶσαι ὑμᾶς ἐν
τῷ παροργίσει με τοὺς πατέρας ὑμῶν, οὕτω παρατέταγμαί καὶ

3 – 5 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 24.-/4a. (ed. Ihm, p. 547)

3 – 5 *Π²899 Prov. 3, 7²–8² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 27) 8 – 13 *Π²900 Soph. 2,
1–3 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 242–243) 16 – 438, 6 *Π²901 Zach. 8, 14–17
(Wahl, *Prophetenzitate*, p. 261–262)

2 – 5 *Π²899 T cap. Δ 13, 6 (121rA[31]32–121rB1); H^{III} cap. Δ 9, 6; R cap. Δ 12, 5
7 – 13 *Π²900 T cap. Δ 13, 7 (121rB[2]3–14); H^{III} cap. Δ 9, 7; R cap. Δ 12, 6
15 – 438, 6 *Π²901 T cap. Δ 13, 8 (121rB16–30); H^{III} cap. Δ 9, 8; R cap. Δ 12, 7

*Π²899 (a) T (b) s. a. H^{III} R *Π²900 σοφωνίου R προφήτου] om. H^{III} R *Π²901 (a)
s. a. T (*ubi fenestra unius lineae*) H^{III} (b) s. d. R

3 κακοῦ παντὸς H^{III} 4 ἴσις T 10 ἡμέραν] *praem.* ὀργὴν καὶ H^{III} θυμοῦ] θανά-
του R 11 κρίμα R 11 – 12 ἐργάζεσθαι T H^{III} 12 ἀποκρίνεσθε R 17 παροργισαί
με R, παροργισαί με T

διανενόημαι τοῦ καλῶς ποιῆσαι τὴν Ἱερουσαλήμ· θαρσεῖτε. Οὗτοι οἱ λόγοι, οὓς ποιήσετε· Λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ κρίμα εἰρηνικὸν κρίνατε, καὶ ἕκαστος τὴν κακίαν τοῦ πλησίον αὐτοῦ μὴ λογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ὄρκον ψευδῆ μὴ ἀγαπᾶτε, διότι ταῦτα πάντα ἐμίσησα, λέγει κύριος παντοκράτωρ. 5

***Π²902 / T cap. Δ 13, 9**

Ἡσαΐου προφήτου·

Μετανοήσατε, οἱ πλανώμενοι, ἐπιστρέψατε τῇ καρδίᾳ, καὶ μνήσθητε τὰ πρότερα ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ θεός, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν ἐμοῦ. Ἀκούσατέ μου, οἱ ἀπολωλεκότες τὴν καρδίαν, οἱ μακρὰν ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης μου· ἐγγίσατε τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ τὴν σωτηρίαν τὴν παρ' ἐμοῦ οὐ βραδυνῶ. 10

***Π²903 / T cap. Δ 13, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

15

Ἀκούσατέ μου καὶ φάγεσθε ἀγαθὰ, καὶ ἐντρυφήσει ἐν ἀγαθοῖς ἡ ψυχὴ ὑμῶν. Προσέχετε τοῖς ὥσιν ὑμῶν, καὶ ἐπακολουθήσατε ταῖς ὁδοῖς μου. Ἐπακούσατέ μου, καὶ ζήσεται ἐν ἀγαθοῖς ἡ ψυχὴ ὑμῶν.

9 – 11 *Π²902 Μετανοήσατε – ἐμοῦ] Is. 46, 8–9 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 411)

11 – 13 Ἀκούσατέ – βραδυνῶ] Ibid. 46, 12–13 (Wahl, p. 412–413) 16 – 18

*Π²903 Is. 55, 2–3 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 437–438)

8 – 13 *Π²902 T cap. Δ 13, 9 (121rB[31]32–121vA8); H^{III} cap. Δ 9, 9; R cap. Δ 12, 8

15 – 18 *Π²903 T cap. Δ 13, 10 (121vA[8]9–15); H^{III} cap. Δ 9, 10; R cap. Δ 12, 9

*Π²902 ἡσαΐας H^{III} προφήτου] om. H^{III} R *Π²903 (a) T R (b) s. a. H^{III}

2 ἐποιήσατε R 3 κρίμα R 4 λογίζεσθαι H^{III} ὄρκον H^{III} 5 – 6 παντοκράτωρ] om. T H^{III} 10 ἐγὼ εἰμὶ R 11 ἀπωλεσφότοις T, ἀπολεσφότοις R 12 – 13 τὴ δικαιοσύνην μου R 13 βραδύνω T H^{III} 17 ὑμῶν – ὥσιν] om. R

***II²904 / T cap. Δ 13, 11**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Ἐὰν διορθώσῃ Ἱερουσαλήμ καὶ ποιήσῃς ἀγαυρίαμα ἐπὶ τῆς γῆς σου, ὁμνύει κύριος κατὰ τῆς ἰσχύος τοῦ βραχίονος αὐτοῦ· Εἰ ἔτι
 5 δώσω τὸν σίτον σου καὶ τὰ γενήματά σου τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ εἰ ἔτι πίνονται υἱοὶ ἀλλότριοι τὸν οἶνον σου, ἐφ' ᾧ ἐμόχθησας, ἀλλ' οἱ συναγαγόντες πίνονται αὐτὰ ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν.

***II²905 / T cap. Δ 13, 12**

Ἱερεμίου προφήτου·

- 10 Ἀπόπλυνε ἀπὸ κακίας τὴν καρδίαν σου, Ἱερουσαλήμ, ἵνα σωθῇς· ἕως πότε ὑπάρχουσιν ἐν σοὶ διαλογισμοὶ πόνων σου;

***II²906 / T cap. Δ 13, 13**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Εἶπεν Ἱερεμίας πρὸς τοὺς ἄρχοντας καὶ παντὶ τῷ λαῷ· Κύριος
 15 ἀπέσταλκέν με προφητεῦσαι ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦτον καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην πάντας τοὺς λόγους οὓς ἠκούσατε· καὶ νῦν βελτί-
 ους ποιήσατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν, καὶ ἀκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ παύσεται κύριος ἀπὸ τῶν κακῶν ὧν ἐλάλησεν ἐφ' ὑμᾶς.

3 – 7 *II²904 Is. 62, 7–9 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 461–462) 10 – 11 *II²905 Ier. 4, 14 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 489) 14 – 19 *II²906 Ier. 33, 12–13 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 561–562)

2 – 7 *II²904 T cap. Δ 13, 11 (121vA[15]16–24); H^{III} cap. Δ 9, 11; *deest in R*
 9 – 11 *II²905 T cap. Δ 13, 12 (121vA[25]26–29); H^{III} cap. Δ 9, 12; R cap. Δ 12, 10
 13 – 19 *II²906 T cap. Δ 13, 13 (121vA[30]31–121vB7); H^{III} cap. Δ 9, 13; R cap. Δ 12, 11

*II²904 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²905 ἱερεμίου T, ἱερεμ' H^{III} προφήτου] *om.* H^{III} R
 *II²906 (a) T R (b) s. a. H^{III}

3 ποιήσῃ LXX 6 – 7 οἱ συναγαγόντες] οἰσαγαγόντες H^{III} 14 ἱερεμίας T 18 ἡμῶν H^{III} 19 ἐφ' ἵ] πρὸς R

***Π²907 / T cap. Δ 13, 14**

Τοῦ αὐτοῦ·

Τάδε λέγει κύριος· Νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματα, καὶ μὴ σπείρητε ἐπ’ ἀκάνθαις. Περιτμήθητε τῷ θεῷ ὑμῶν, καὶ περιτέμνεσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, μὴ ἐξέλθῃ ὡς πῦρ ὁ θυμός μου, καὶ οὐκ ἔ- 5
σται ὁ σβέσων ἀπὸ προσώπου πονηρίαςπραγμάτων ὑμῶν.

***Π²908 / T cap. Δ 13, 15**

Ἰεζεκιὴλ προφήτου·

Ἐπιστρέψατε καὶ ἀποστράφητε ἐκ πασῶν τῶν ἀδικιῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἔσονται ὑμῖν εἰς κόλασιν ἀδικίας. Ἀπορρίψατε ἀφ’ ἑαυτῶν 10
πάσας τὰς ἀσεβείας ὑμῶν, καὶ ποιήσατε ἑαυτοῖς καρδίαν καινὴν καὶ πνεῦμα καινόν. Καὶ ἵνατί ἀποθνήσκετε; Διότι οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἀποθνήσκοντος, λέγει κύριος, ὡς τὸ ἀποστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς καὶ ζῆν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ἐπιστρέψατε οὖν καὶ ζήσεσθε. 15

***Π²909 / T cap. Δ 13, 16**

Βαροὺχ προφήτου·

Ἄκουε, Ἰσραὴλ, ἐντολὰς ζωῆς· ἐνωτίσασθε γινῶναι σύνεσιν. Τί ἐστιν, Ἰσραὴλ, ὅτι ἐν γῇ τῶν ἐχθρῶν εἶ, ἐπαλαιώθης ἐν γῇ ἀλλοτρι-

3 – 6 *Π²907 Ier. 4, 3–4 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 487–488) 9 – 15 *Π²908 Ez. 18, 30–32 cum app. crit. (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 639–640) 18 – 441, 6 *Π²909 Ἄκουε – εἰρήνῃ Bar. 3, 9–14 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 591–592)

2 – 6 *Π²907 T cap. Δ 13, 14 (121vB[8]9–17); H^{III} cap. Δ 9, 14; R cap. Δ 12, 12
8 – 15 *Π²908 T cap. Δ 13, 15 (121vB[17]18–32); H^{III} cap. Δ 9, 15; R cap. Δ 12, 13
17 – 441, 13 *Π²909 T cap. Δ 13, 16 (121vB[33]34–122rA31); H^{III} cap. Δ 9, 16; R cap. Δ 12, 14

*Π²907 (a) T R (b) s. a. H^{III} *Π²908 ἰεζεκιὴλ T προφήτου] om. H^{III} R *Π²909 προ-
φήτου] om. R

3 σπείρετε R 9 ἀποστράφητε] ἐπιστρέψατε R 14 τῆς²] *praem.* ἀπὸ H^{III} 18
Ἄκουε] ἀκούσατε H^{III} 19 γῇ¹] *praem.* τῇ R

- α, συνεμιάνθης τοῖς νεκροῖς, προσελογίσθης μετὰ τῶν εἰς Ἄδου; Ἐγκατέλιπες τὴν πηγὴν τῆς σοφίας. Τῇ ὁδῷ τοῦ θεοῦ εἰ ἐπορεύ-
 θης, κατώκησας ἂν ἐν εἰρήνῃ τὸν αἰῶνα χρόνον. Μάθε ποῦ ἐστὶν
 φρόνησις, ποῦ ἐστὶν ἰσχὺς, ποῦ ἐστὶν σύνεσις, ποῦ γνῶναι ἅμα,
 5 ποῦ ἐστὶν μακροβίωσις καὶ ζωὴ, ποῦ ἐστὶν φῶς ὀφθαλμῶν καὶ
 εἰρήνη. Ἐπράθητε τοῖς ἔθνεσιν οὐκ εἰς ἀπώλειαν, διὰ δὲ τὸ πα-
 ροργίσαι ὑμᾶς τὸν θεὸν παρεδόθητε τοῖς ὑπεναντίοις· παρωξύ-
 νατε γὰρ τὸν ποιήσαντα ὑμᾶς, θύσαντες δαιμονίοις καὶ οὐ θεῷ.
 Ἐπελάθεσθε δὲ τὸν τροφεύσαντα ὑμᾶς θεὸν αἰώνιον. Ὡσπερ οὖν
 10 ἐγένετο ἡ διάνοια ὑμῶν εἰς τὸ πλανηθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ θεοῦ, δεκα-
 πλασιάσατε ἐπιστραφέντες ζητῆσαι αὐτόν. Ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν
 τὰ κακὰ ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην μετὰ τῆς σωτηρίας
 ὑμῶν.

***Π²910 / T cap. Δ 13, 17**

- 15 Τοῦ Σιράχ·

Εὐδοκία κυρίου ἀποστῆναι ἀπὸ πονηρίας,
 καὶ ἐξιλασμοὺς ἀποστῆναι ἀπὸ ἀδικίας.

6 – 9 Ἐπράθητε – αἰώνιον] Ibid. 4, 6–8 (Wahl, p. 597–598) 9 – 13 Ὡσπερ –
 ὑμῶν] Ibid. 4, 28–29 (Wahl, p. 599) 16 – 17 *Π²910 Sir. 32, 5¹⁻² (Wahl, *Sirach-*
Text, p. 135)

15 – 17 *Π²910 T cap. Δ 13, 17 (122rA[31]32–34); H^{III} cap. Δ 9, 17; R cap. Δ 12, 15

*Π²910 Τοῦ] *om.* H^{III} R

1 τῶν] *add.* καταβαινόντων H^{III} 2 Ἐγκατέλιπες] *scripsi* (*cum* A^{III}), ἐγκατέλειπες
 (ἐν- T) T H^{III}, κατέλιπες R 3 κατώκισας T 4 ποῦ³] τοῦ LXX, *add.* ἐστι R ἅμα]
 αἶμα T H^{III} 6 τὸ] τοῦ T H^{III} 6 – 7 παροργῆσαι T 9 ἐπλάθεσθε T^{a.c.} δὲ] *om.* R
 10 ὑμᾶς – θεοῦ] *om.* T H^{III} 11 στραφέντες ἐπιζητῆσαι R 16 Εὐδοκία κυρίου]
 εὐδοκῆσαι κύριος R

***Π²911 / T cap. Δ 13, 18**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἥμαρτες, μὴ προσθῆς ἔτι,
καὶ περὶ τῶν προτέρων σου δεήθητι.

***Π²912 / T cap. Δ 13, 19**

5

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους·

Ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὄπλα
τοῦ φωτός. Ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις
καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ, ἀλλ' ἐν-
δύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖ- 10
σθε εἰς ἐπιθυμίαν.

***Π²913 / T cap. Δ 13, 20**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Κολασσαεῖς·

Νεκρώσατε τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν,
πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολα- 15
τρία, δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας·
ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατε ποτέ, ὅτε ἐζήτε ἐν τούτοις. Νυνὶ δὲ
ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν,
αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν. Μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους,

3 – 4 *Π²911 Sir. 21, 1¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 103)
12–14 14 – 443, 3 *Π²913 Col. 3, 5–10

7 – 11 *Π²912 Rom. 13,

2 – 4 *Π²911 T cap. Δ 13, 18 (122rB[mg]1–2); H^{III} cap. Δ 9, 18; R cap. Δ 12, 16
6 – 11 *Π²912 T cap. Δ 13, 19 (122rB[3]4–12); H^{III} cap. Δ 9, 19; *deest in R*
13 – 443, 3 *Π²913 T cap. Δ 13, 20 (122rB[13]14–33); H^{III} cap. Δ 9, 20; R cap. Δ 12,
17

*Π²911 (a) T R (b) s. a. H^{III} *Π²912 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III} *Π²913 Τοῦ – τῆς] *om.*
H^{III} Τοῦ Ἀποστόλου] *om.* R Κολασσαεῖς] *scripsi*, κολασσαις T, κολασαεῖς H^{III},
κολα~ (*nota incerta*) ἐπιστολῆς R

3 Ἥμαρτες] ἡμαρ T^{a.c.} 9 ἀσελγείας T 9 – 10 ἐνδύσασθαι T H^{III} 10 – 11 ποιεῖ-
σθαι T H^{III} 16 ἀπειθείας T 17 περιεπατήσατέ ποτε R 18 ἀποθέσθε T H^{III}

ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ,
καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον, τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωνσιν
κατ’ εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν.

***Π²914 / T cap. Δ 13, 21**

5 Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τῆς εἰς τὸν ἄνθρωπον θ’ ὁμιλίας·

Εἰδότες τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν καὶ τὴν τεταμιευμένην ἀντί-
δοσιν τοῖς ἡμαρτηκόσιν καὶ τὴν πρὸς ἀξίαν τῶν πεπλημμελημέ-
νων ἀντιμέτρησιν, προλαβόντες διὰ τῆς διορθώσεως τοῦ βίου
ἀναλύσωμεν τὰ ἁμαρτήματα, ἵνα ἐκεῖ τὸν πολυπλασιασμόν τῆς
10 ἀντιδόσεως τὸν ἐπίπονον ἐκφύγωμεν.

***Π²915 / T cap. Δ 13, 22**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς εἰς τὸν ξα’ ψαλμόν·

Ἀμήχανον χωρητικούς ἡμᾶς γενέσθαι τῆς θείας χάριτος, μὴ τὰ
ἀπὸ κακίας πάθη, προκατασχόντα τὰς ψυχὰς ἡμῶν, ἐξελάσαντας.
15 Εἶδον ἰατροὺς ἐγὼ μὴ πρότερον διδόντας τὰ σωτήρια φάρμακα,
πρὶν ἐμετοῖς ἀποκενῶσαι τὴν νοσοποιὸν ὕλην, ἣν ἐκ πονηρᾶς δι-
αίτης οἱ ἀκόλαστοι ἑαυτοῖς ἐναπέθεντο· ἀλλὰ καὶ ἀγγεῖον προ-
κατελημμένον ὑπὸ τινος ὕγροϋ καὶ δυσώδους, μὴ ἐκπλυθέν, οὐ

6 – 10 *Π²914 (Ps.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *De creatione hominis*, II (*Homilia in Hexaemeron XI*), 10, 40–45 (ed. Smets/van Esbroeck, p. 254) = Ps.-GREGORIUS NYSS-
ENUS, *De creatione hominis sermo alter* (ed. Hörner, p. 58, 1–6) **13 – 444, 2**
***Π²915** BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum LXI*, 4 (PG 29, 477, 22–32)

5 – 10 *Π²914 T cap. Δ 13, 21 (122rB[33–34]122vA1–11); H^{III} cap. Δ 9, 21; R cap.
Δ 12, 18 **12 – 444, 2 *Π²915** T cap. Δ 13, 22 (122vA[12]13–30); H^{III} cap. Δ 9, 22; R
cap. Δ 12, 19

***Π²914** (a) T R ἐκ – ὁμιλίας] *om.* R θ’] *sic* T ὁμιλίας T (b) Βασίλειος H^{III} ***Π²915**
ἐκ – ψαλμόν] *om.* H^{III} ἐκ τῆς] *om.* T

3 αὐτόν] *om.* H^{III} **7 – 8** ἀντιμέτρησιν τῶν πεπλημμελημένων R **10** τὸν ἐπίπο-
νον] *scripsi* (ed.), τῶν ἐπιπόνων T H^{III}, τῶν πεπραγμένων R **14** τῆς ψυχῆς T H^{III}
15 ἶδον T δίδοντας R **16** ἐμέτοις T R νοσοποιὸν] νόσον, οἶον T H^{III} **17** οἱ
ἀκόλαστοι] *om.* R καὶ] *s. l.* R **17 – 18** προκατελημμένον T^{a. c.}

μὴ δέξηται τοῦ μύρου τὴν ἐπιρροήν. Δεῖ τοίνυν ἐκχεθῆναι τὰ προ-
ϋπάρχοντα, ἵνα δυνηθῇ χωρηθῆναι τὰ ἐπαγόμενα.

***Π²916 / T cap. Δ 13, 23**

Τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου, ἐκ τῆς πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστο-
λῆς·

5

Ἔσχατοι καιροί, ἀδελφοί· λοιπὸν αἰσχυνθῶμεν, φοβηθῶμεν τὴν
μακροθυμίαν τοῦ θεοῦ, μὴ εἰς κρίμα ἡμῖν γένηται· ἡ γὰρ τὴν μέλ-
λουσιν ὀργὴν φοβηθῶμεν, ἢ τὴν ἐνεστῶσαν χάριν ἀγαπήσωμεν·
ἐν τῷ νῦν βίῳ μόνον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εὑρεθῶμεν εἰς τὸ ἀληθινὸν
ζῆν.

10

***Π²917 / T cap. Δ 13, 24**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς τὰ Φῶτα·

Οὐδενὶ οὕτω θεὸς θεραπεύεται, ὅσον ἀνθρώπου διορθώσει καὶ
σωτηρία, ὑπὲρ οὗ πᾶς λόγος καὶ πᾶν μυστήριον.

6 – 10 *Π²916 IGNATIUS ANTIOCHENUS, *Epistula ad Ephesios*, 11, 1 (ed. Fischer, p. 150, 10–13); Holl, n° 44 **13 – 14 *Π²917** GREGORIUS NAZIANZENSUS, *In S. Lumina* (*Orat.* 39), 20, 7–9 (ed. Moreschini, p. 194); quod attinet ad verba Οὐδενὶ – θερα-
πεύεται, vide EUND., *De pauperum amore* (*Orat.* 14), 5 (PG 35, 864, 28–29)

4 – 10 *Π²916 T cap. Δ 13, 23 (122vA[30–31]32–122vB6); H^{III} cap. Δ 9, 23; R cap.
Δ 12, 20 **12 – 14 *Π²917** T cap. Δ 13, 24 (122vB[6–7]8–11); H^{III} cap. Δ 9, 24; R
cap. Δ 12, 21

***Π²916** Ἰγνατίου T ἐκ – ἐπιστολῆς] *om.* H^{III} ἐπιστολῆς] *om.* T ***Π²917** (a) T R
Τοῦ – Γρηγορίου] *om.* R Φῶτα] θεοφάν T (b) Γρηγορίου τοῦ θεολόγου H^{III}

1 τοῦ μύρου] *om.* H^{III} προεκχεθῆναι R **7** κρίμα R **8 – 9** ἀγαπήσωμεν – μόνον]
ἀγαπήσωμεν ἐν τῷ νῦν βίῳ· μόνον H^{III} R **9 – 10** εἰς – ζῆν] *om.* R **9** ἀληθινῶς
H^{III} **13** ὅσον] ὡς R διορθώσει T

***Π²918 / T cap. Δ 13, 25**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ βαπτίσματος·

- Ῥαὰβ τὴν πόρνην ἐν ἐδικαίωσεν μόνον, ἢ φιλοξενία, τὰ ἄλλα
οὐκ ἐπαινουμένην, καὶ τὸν τελώνην ἐν ὕψωσεν, ἢ ταπείνωσις, οὐ-
5 δὲν ἄλλο μαρτυρηθέντα· ἵνα σὺ μάθῃς ἑαυτοῦ μὴ ῥαδίως ἀπο-
γινώσκειν.

***Π²919 / T cap. Δ 13, 26**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ γ' εἰρηνικοῦ·

- Δέδοικα μὴ καπνὸς ἦ τοῦ προσδοκωμένου πυρὸς τὰ παρόντα, μὴ
10 τούτοις ὁ ἀντίχριστος ἐπιστῇ καὶ καιρὸν λάβῃ τῆς ἑαυτοῦ δυνα-
στείας τὰ ἡμέτερα πταίσματα. Οὐ γὰρ ὑγιαίνουνσι προσβάλλει τυ-
χόν, οὐδὲ τῇ ἀγάπῃ πεπυκνωμένοις, ἀλλὰ δεῖ *μερισθῆναι* τὴν βα-
σιλείαν *ἐφ' ἑαυτήν*, εἴτα πειρασθῆναι καὶ δεθῆναι τὸν ἐν ἡμῖν *ἰσχυ-*
15 *ρὸν* λογισμόν, εἴτα τὰ *σκεύη* *διαρπαγῆναι*, καὶ ταῦτα παθεῖν ἡμᾶς,
ἃ νῦν ὀρώμεν τὸν ἐχθρὸν παρὰ Χριστοῦ πάσχοντα. Αἰδεσθῶμεν
οὖν, ἀδελφοί, τὸ δῶρον τοῦ εἰρηνικοῦ, τὴν εἰρήνην φημί, ἣν ἐν-
θένδε ἀπιὼν ἀφῆκεν ἡμῖν, ὥσπερ τι ἄλλ<ο> ἐξιτήριον. Ἐνα πό-
λεμον ἴδωμεν, τὸν κατὰ τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως. *Εἴπωμεν*, Ἀ-

3 Ῥαὰβ – φιλοξενία] cf. Ios. 2, 1-21 4 τὸν – ταπείνωσις] cf. Luc. 18, 13 12 – 13
Matth. 12, 25; Marc. 3, 24; Luc. 11, 17 13 – 14 Matth. 12, 29; Marc. 3, 27 17 ἀπιὼν
ἀφῆκεν] cf. Ioh. 16, 28 18 – 446, 1 Is. 66, 5

3 – 6 *Π²918 GREGORIUS NAZIANZENUS, *In S. baptisma (Orat. 40)*, 19, 29-33 (ed.
Moreschini, p. 240) 9 – 15 *Π²919 Δέδοικα – πάσχοντα] GREGORIUS NAZIANZE-
NUS, *De pace III (Orat. 22)*, 7, 17-25 (ed. Mossay/Lafontaine, p. 234-236)
15 – 446, 4 Αἰδεσθῶμεν – ὑπερκειμένους] IBID., 16, 2-9 (p. 256)

2 – 6 *Π²918 T cap. Δ 13, 25 (122vB[11-12]13-19); H^{III} cap. Δ 9, 25; R cap. Δ 12,
22 8 – 446, 5 *Π²919 T cap. Δ 13, 26 (122vB[20]21-123rA20); H^{III} cap. Δ 9, 26; R
cap. Δ 12, 23

*Π²918 ἐκ – βαπτίσματος] *om.* H^{III} *Π²919 ἐκ – εἰρηνικοῦ] *om.* H^{III} R

3 ἐν] *om.* R τὰλλα R 4 ἐν] *om.* R 9 προσδοκωμένου H^{III} παρόντα] πάντα
H^{III} 10 ἀντίχρηστος T 12 πεπυκνωμένους T H^{III} 17 ἄλλο ἐξιτήριον] *scripsi*
(*ed.*), ἀλλεξητήριον T, ἀλλεξιτήριον H^{III}, ἀλεξιτήριον R Ἐνα] ἵνα R

δελφοί, καὶ τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς. Συγχωρήσωμεν τί μικρόν, ἵνα μείζον ἀντιλάβωμεν, τὴν ὁμόνοιαν. Ἦττηθῶμεν, ἵνα νικήσωμεν. Ὁρᾶτε νόμους ἀθλήσεως καὶ παλαιστῶν ἀγωνίσματα, οἱ τῷ κάτω κεῖσθαι νικῶσι τοὺς ὑπερκειμένους. Συμβῶμεν ἀλλήλοις πνευματικῶς, γενώμεθα φιλάδελφοι μᾶλλον ἢ φίλαυτοι.

5

*Π²920 / T cap. Δ 13, 27

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

Φησὶν Μωϋσῆς· Ἠμάρτοσαν οὐκ αὐτῷ τέκνα μωμητά. Ἀμαρτάνομεν ἑαυτοῖς, οὐ θεῷ. Μεγάλην ἀσέβειαν ἐπιτετειχισμένην τῇ ψυχῇ κατέλωμεν, ἑαυτοὺς ἀναγράψαντες τοῦ ἀδικεῖν αἰτίους. Οὕτω γὰρ ὡς ἂν ἴδιον καὶ ἐκούσιον ἀρρώστημα σπουδάσωμεν ἀκεῖσθαι πάντες, ἐπιφέροντες καὶ δι' ἑαυτῶν καὶ δι' ἑτέρων τὰ σωτήρια. Κἂν ἀδυνατῶμεν διὰ τῶν ὁμοίων, ἐφ' ἰκεσίας καὶ εὐχὰς στρεψώμεθα τοῦ μόνου Ἰλέω, ὃς ἀναιρεῖν μὲν κακὰ δικαιοῖ, συντιθέναι δὲ οὐ βούλεται.

15

8 Deut. 32, 5¹

4 – 5 Συμβῶμεν – φίλαυτοι] GREGORIUS NAZIANZENUS, *In Pentecosten (Orat. 41)*, 7, 14–15 (ed. Moreschini, p. 330) 8 – 15 *Π²920 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, locus non repertus (ed. Petit, p. 225.13); Royse 178.113

7 – 15 *Π²920 T cap. Δ 13, 27 (123rA[20–21]23–123rB3); H^{III} cap. Δ 9, 27; *deest in R*

*Π²920 ἐκ – ζητημάτων] *om.* H^{III}

1 συγχωρήσωμέν τι T 1 – 2 μείζονα R 3 νόμον R παλαιστῶν] παλαισμάτων R 8 ἡμάρτωσαν T H^{III} 10 κατέλωμεν ἑαυτοὺς· ἀναγράψαντες H^{III} 13 ἀδυνατοῦμεν T H^{III} 13 – 14 στρεψώμεθα] *correx. Petit*, στρεψόμεθα T H^{III} 14 ἰλέω T, ἰλέω H^{III}

Τίτλος ιδ' Περὶ διακρίσεως, ὅτι χρή ἐπὶ παντὶ πράγματι διάκρισιν καὶ φόβον θεοῦ ἔχειν.

***Π²921 / T cap. Δ 14, 1**

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

- 5 Ἐγένετο ὡς ἤκουσεν Λάβαν τὸ ὄνομα Ἰακώβ, τοῦ υἱοῦ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, ἔδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ περιλαβὼν αὐτὸν ἐφίλησεν καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ Λάβαν· Ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ ἐκ τῆς σαρκός μου εἶ σύ. Καὶ ἦν μετ' αὐτοῦ μῆνα ἡμερῶν. Καὶ εἶπεν Λάβαν τῷ Ἰακώβ· Ὅτι γὰρ
10 ἀδελφός μου εἶ, οὐ δουλεύσεις μοι δωρεάν· ἀπάγγειλόν μοι τίς ὁ μισθός σου ἐστίν.

***Π²922 / T cap. Δ 14, 2**

Τῆς Ἐξόδου·

- Εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων ταῖς μαίαις τῶν Ἑβραίων, τῇ μιᾷ
15 αὐτῶν, ἣ ὄνομα Σεπφώρα καὶ τὸ ὄνομα τῆς δευτέρας Φουά· Ὅταν μαιοῦσθε τὰς Ἑβραίας, καὶ ὥσιν πρὸς τὸ τίκτειν, ἐὰν μὲν ἄρσεν ἦ, ἀποκτείνετε αὐτό· ἐὰν δὲ θῆλυ, περιποιεῖσθε αὐτό. Ἐφοβήθησαν δὲ αἱ μαῖαι τὸν θεόν, καὶ οὐκ ἐποίησαν καθότι συνέταξεν αὐταῖς ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου, καὶ ἐξωγόνουν τὰ ἄρσενα. Ἐκάλεσεν δὲ ὁ

5 – 11 *Π²921 Gen. 29, 13–15 14 – 448, 5 *Π²922 Ex. 1, 15–20

1 – 2 **Titlos** T (123rB4–7) H^{III} txt A^{III} R (cf. *etiam* II suppl. / PML^b cap. Δ 34 titlos); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 11 *Π²921 T cap. Δ 14, 1 (123rB[7]8–20); H^{III} cap. Δ 10, 1; R cap. Δ 13, 1 13 – 448, 5 *Π²922 T cap. Δ 14, 2 (123rB[20]21–123vA10); H^{III} cap. Δ 10, 2; R cap. Δ 13, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ιδ'] ιγ' R, ι' H^{III} txt A^{III}

*Π²921 Ἀπὸ τῆς] *om.* H^{III} R

5 ἰακώβ T 7 – 8 αὐτῷ – Ἐκ] αὐτῷ· λάβαν ἐκ H^{III}, αὐτῷ λάβαν ἐκ T 9 λαβαν T ἰακώβ T^{a.c.}, -ώβ T^{p.c.} 14 ἑβραίων T 14 – 15 τῇ – αὐτῶν] *om.* H^{III} 15 σεπφώρα T H^{III} φου^a R 16 μαιοῦσθαι T H^{III} ἑβραίας H^{III} 18 αὐταῖς] *om.* R 19 Αἰγύπτου] *om.* R

βασιλεὺς Αἰγύπτου τὰς μαίας, καὶ εἶπεν αὐταῖς· Τί ὅτι ἐποιήσατε τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ ζωογονεῖτε τὰ ἄρσενα; Εἶπαν δὲ αἱ μαῖαι τῷ Φαραῷ· Οὐχ' ὥς αἱ γυναῖκες Αἰγύπτου αἱ Ἑβραῖαι· τίκτουσιν γὰρ πρὶν ἢ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὰς τὰς μαίας, καὶ ἔτικτον. Εὖ δὲ ἐποίει ὁ θεὸς ταῖς μαίαις.

5

*II²923 / T cap. Δ 14, 3

Βασιλειῶν β'.

Ἦλθεν Σαοὺλ εἰς τὰς ἀγέλας τῶν ποιμνίων τὰς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ζητεῖν τὸν Δαυῖδ. Καὶ ἦν ἐκεῖ σπήλαιον, καὶ εἰσῆλθεν Σαοὺλ παρασκευάσασθαι· καὶ Δαυῖδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐσώτερον τοῦ σπη- 10
λαίου ἐκάθηντο. Καὶ εἶπαν οἱ ἄνδρες Δαυῖδ πρὸς αὐτόν· Ἴδου ἡ ἡμέρα αὕτη, ἣν εἶπεν κύριος πρὸς σὲ παραδοῦναι τὸν ἐχθρόν σου εἰς τὰς χεῖρας σου· καὶ ποιήσεις αὐτῷ τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. Καὶ ἀνέστη Δαυῖδ, καὶ ἀφείλεν τὸ πτερύγιον τῆς διπλοῖδος Σαοὺλ λαθραίως. Καὶ ἐγενήθη μετὰ ταῦτα καὶ ἐπάταξεν καρδία 15
Δαυῖδ αὐτόν, ὅτι ἀφείλεν τὸ πτερύγιον τῆς διπλοῖδος αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν Δαυῖδ πρὸς τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ· Μηδαμῶς μοι παρὰ κυρίου, εἰ ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο τῷ κυρίῳ μου, τῷ χριστῷ κυρίου, ἐπενεγκεῖν χεῖρα μου ἐπ' αὐτόν, ὅτι χριστὸς κυρίου οὗτος. Καὶ ἔπει- 20
σεν Δαυῖδ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ ἐν λόγοις, καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτοὺς ἀναστάντας θανατῶσαι τὸν Σαοὺλ.

8 – 21 *II²923 I Reg. 24, 4–8 (Wahl, *1 Samuel-Text*, p. 72)

7 – 21 *II²923 T cap. Δ 14, 3 (123vA[10]11–123vB7); H^{III} cap. Δ 10, 3; R cap. Δ 13, 3

*II²923 β'] *om.* R

2 ἐζωογονήσατε R εἶπον R 3 φαραῷ T αἰγύπτου T εβραῖαι T 4 πρὶν ἢ] πρὶν R, πρὶν T H^{III} 8 τῆς] τὰς R ὁδοῦ] εἰσόδου T H^{III} 8 – 9 ζητῶν T H^{III} 9 – 10 παρασκευάσασθαι] *praem.* τοῦ R 11 εἶπον R ἡ] *om.* T H^{III} 12 κύριος] *praem.* ὁ H^{III} 14 – 16 Καὶ – αὐτοῦ] *om.* R 15 λαθρέως T H^{III} ταῦτα] ταῦ (*sic*) T 18 τοῦτο] τούτω T χρηστῷ T H^{III} 19 ἐπ' αὐτόν] *om.* R χρηστὸς T H^{III}

*II²924 / T cap. Δ 14, 4

Καὶ μεθ' ἕτερα·

- Εἶπεν Δαυῖδ πρὸς Σαούλ· Ἰνατί τοῦτο ὁ κύριός μου καταδιώκει
ὀπίσω τοῦ δούλου αὐτοῦ, καὶ τί ἡμάρτηκα, καὶ τί εὐρέθη ἐν ἔμοι
5 ἀδίκημα; Καὶ νῦν ἀκουσάτω δὴ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τὸ ῥῆμα
τοῦ δούλου αὐτοῦ. Εἰ ὁ θεὸς ἐπισείει σε ἐπ' ἐμέ, ὁσφρανθείη ἡ
θυσία σου· εἰ δὲ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐπικατάρτοι οὗτοι ἐνώπιον
κυρίου, ὅτι ἐξέβαλόν με σήμερον μὴ ἐστηρίσθαι ἐν κληρονομίᾳ
κυρίου, λέγοντες· Πορεύου, δούλευε θεοῖς ἑτέροις. Καὶ νῦν μὴ
10 πέσοι τὸ αἷμα μου ἐπὶ τὴν γῆν ἐξεναντίας προσώπου κυρίου, ὅτι
ἐξελέλυθεν ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ζητεῖν τὴν ψυχὴν μου, καθὼς κα-
ταδιώκει ὁ νυκτικόραξ ἐν τοῖς ὅρεσιν. Καὶ εἶπεν Σαούλ· Ἡμάρ-
τηκα· ἐπιστρέφων ἐπίστρεφε, τέκνον μου Δαυῖδ, ὅτι οὐ κακοποι-
ήσω σε ἔτι, ὅτι ἀνθ' ὧν ἔντιμος ψυχὴ μου ἐν ὀφθαλμοῖς σου, ἐν τῇ
15 σήμερον μεματαίωμαι καὶ ἡγνόηκα πολλὰ σφόδρα. Καὶ ἀπεκρίθη
Δαυῖδ καὶ εἶπεν· Ἴδου τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως· διελθάτω ἐν τῶν παι-
δαρίων καὶ λαβέτω αὐτό. Καὶ κύριος ἐπιστρέψει ἐκάστῳ τὰς δι-
καιουσύνas αὐτοῦ καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ, ὡς παρέδωκέν σε κύριος
σήμερον εἰς χεῖρας μου, καὶ οὐκ ἠθέλησα ἐπενεγκεῖν χεῖρα μου ἐπὶ
20 χριστὸν κυρίου· καὶ ἰδοὺ καθὼς ἐμεγαλύνθη ἡ ψυχὴ σου σήμερον
ἐν ταύτῃ ἐν ὀφθαλμοῖς μου, οὕτως μεγαλυνθείη ἡ ψυχὴ μου ἐνώ-
πιον κυρίου, καὶ σκεπάσαι με καὶ ἐξέλοι με ἐκ πάσης θλίψεως. Καὶ
εἶπεν Σαούλ πρὸς Δαυῖδ· Εὐλογημένος σύ, τέκνον Δαυῖδ, καὶ ποι-
ῶν ποιήσεις, καὶ δυνάμενος δυνήσῃ.

3 – 24 *II²924 I Reg. 26, 18–25 (Wahl, *1 Samuel-Text*, p. 77–78)

2 – 24 *II²924 T cap. Δ 14, 4 (123vB[7]8–124rA22); H^{III} cap. Δ 10, 4; R cap. Δ 13, 4

3 κύριός μου] κύριος R 4 καί¹] ἡ R ἡμάρτικα T H^{III} εὐρέθη] ἐβρέθη H^{III} 5
δὴ] om. R 6 ὁσφρανθείη ἡ] ὁσφρανθειή T, ὁσφράνθη ἡ H^{III} 7 υἱοὶ] *praem.* οἱ R
8 ἐξέβαλλον με T H^{III} ἐστηρίσθαι] *sic* R^{a-c}, ἐστερεῖσθαι (-εἰσθαι R^{p-c}) T R^{p-c},
ἐστερηῖσθαι H^{III} 13 ἐπιστρέφων] om. R (= LXX) 15 σφόδρα] στόματα R 16
διελθέτω R 19 σήμερον] om. R 20 χρυστὸν H^{III} καὶ] om. T H^{III} ψυχὴ μου R
21 ψυχὴ μου] *add.* σήμερον R 22 καί¹] om. R 23 Δαυῖδ] *praem.* τὸν T H^{III} σύ]
εἰ H^{III}

***II²925 / T cap. Δ 14, 5**

Βασιλειῶν β'.

Εἶπεν Ὁρνᾶ πρὸς Δαυῖδ· Τί ὅτι ἦλθεν ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς
πρὸς τὸν δούλον αὐτοῦ; Καὶ εἶπεν Δαυῖδ· Κτήσασθαι παρὰ σοῦ
τὴν ἄλωνα, τοῦ οἰκοδομῆσαι θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ. Καὶ εἶπεν 5
Ὁρνᾶ πρὸς Δαυῖδ· Λαβέτω καὶ ἐνεγκάτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς
τῷ κυρίῳ τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ· ἰδοὺ οἱ βόες εἰς ὀλο-
καυτώματα, καὶ οἱ τροχοὶ καὶ τὰ σκεύη εἰς ξύλα. Τὰ πάντα ἔδωκεν
Ὁρνᾶ τῷ βασιλεῖ. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Ὁρνᾶ· Οὐχί, ἀλλὰ κτώ-
μενος κτήσομαι παρὰ σοῦ ἐν ἀλλάγματι, καὶ οὐκ ἀνοίσω κυρίῳ τῷ 10
θεῷ μου ὀλοκαύτωμα δωρεάν. Καὶ ἐκτήσατο Δαυῖδ τὴν ἄλω καὶ
τοὺς βόας ἐν ἀργυρίῳ σίκλων πενήτηκοντα.

***II²926 / T cap. Δ 14, 6**

Σχόλιον·

Ἐν ἐκατέρῳ προσώπῳ μεγίστη θεωρεῖται διάκρισις, τοῦ τε εὐγνω- 15
μονοῦντος τοῦ τε φιλοδικαίου.

***II²927 / T cap. Δ 14, 7**

Τοῦ Σιράχ·

Ἄνευ βουλῆς μηδὲν ποιήσης,
καὶ ἐν τῷ ποιεῖν σε μὴ μεταμελοῦ.

20

3 – 12 *II²925 II Reg. 24, 21–24 (Wahl, 2 *Samuel-Text*, p. 99–100) 15 – 16

*II²926 *Scholion in II Reg. 24, 21–24* 19 – 20 *II²927 Sir. 35, 19¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 143)

2 – 12 *II²925 T cap. Δ 14, 5 (124rA[23]24–124rB10); H^{III} cap. Δ 10, 5; R cap. Δ 13, 5
14 – 16 *II²926 T cap. Δ 14, 6 (124rB[10]11–13); H^{III} cap. Δ 10, 6; R cap. Δ 13, 6
18 – 20 *II²927 T cap. Δ 14, 7 (124rB[14]15–16); H^{III} cap. Δ 10, 7; R cap. Δ 13, 7

*II²925 β'] β'p' R *II²926 σχο' T R, σχόλεον H^{III} *II²927 Τοῦ] om. R

3 ὁρνα T Tί] om. T^{a.c.} κύριός μου] κύριος T H^{III} 6 ὁρνα T 10 ἐν ἀλλάγ-
ματι] ἐναλλάγματι T, ἐν ἄ- H^{III} 12 σηκλων T, σηκλῶν H^{III} 15 – 16 εὐγνώμονος
(εὐγνό-Τ) T H^{III} 19 ποιήσεις T H^{III} 20 μῆ] om. T H^{III} μεταμέλου R

***Π²928 / T cap. Δ 14, 8**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους α΄.

Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ’ οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ’ οὐ πάντα οἰκοδομεῖ.

5

***Π²929 / T cap. Δ 14, 9**

Ἐκ τῆς πρὸς Θεσσαλονικεῖς α΄.

Πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλὸν κατέχετε.

***Π²930 / T cap. Δ 14, 10**

Ἐκ τῆς Ἰακώβου καθολικῆς.

- 10 Ἀδελφοί, μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ κυρίου ἡ-
μῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς τὴν συναγωγὴν ὑμῶν
άνθρωπος χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῇτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς
ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθῇτι, ἐπιβλέψητε δὲ ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα
τὴν λαμπράν, καὶ εἴπητε αὐτῷ· Σὺ κάθου ὥδε καλῶς, καὶ τῷ πτω-
15 χῷ εἴπητε· Σὺ στῆθι ἐκεῖ ἢ κάθου ἐπὶ τὸ ὑποπόδιόν μου, οὐ διε-
κρίθητε ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν;

3 – 4 *Π²928 I Cor. 10, 23 7 *Π²929 I Thess. 5, 21 10 – 16 *Π²930 Iac. 2, 1–4

2 – 4 *Π²928 T cap. Δ 14, 8 (124rB[17]18–20); H^{III} cap. Δ 10, 8; R cap. Δ 13, 8
6 – 7 *Π²929 T cap. Δ 14, 9 (124rB[21]22–23); H^{III} cap. Δ 10, 9; R cap. Δ 13, 9
9 – 16 *Π²930 T cap. Δ 14, 10 (124rB[23]24–124vA4); H^{III} cap. Δ 10, 10; R cap. Δ
13, 10

*Π²928 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III} R α΄] *om.* T H^{III} *Π²929 Ἐκ τῆς] *om.* H^{III} R α΄] *om.* T
H^{III} *Π²930 Ἐκ τῆς] *om.* H^{III} Ἰακώβου T καθολικῆς] ἐπιστολῆς H^{III} R

3 Πάντα μοι] πάντα R (= NT) πάντα μοι] πάντα R (= NT) 10 ἔχε T 13 ἐπι-
βλέψετε R 15 ὑποπόδιόν μου] *add.* καὶ R

***II²931 / T cap. Δ 14, 11**

Φίλωνος, ἐκ <***> τῶν ἐν νόμῳ δικαστηρίων·

Ἀνελεύθερον τὸ ἀδιάκριτον, ἀπονοίας καὶ ὑπεροψίας αἷσχιστον
 βλάβστημα· ὥς γὰρ συνέσεως καὶ φρονήσεως ἅμα ἢ ἐφ' ἐκάστου
 τῶν πρακτέων διάκρισις, τιμητικὸν τε καὶ ἐπαινετόν, οὕτω γε ἀ- 5
 φροσύνης καὶ ἀτιμίας τὸ ἀνευθρίαστον. Ὅθεν ἐν ἀσεβέσιν ὁ ἱε-
 ρὸς λόγος συντάττει τὸν τοιόνδε νοσοῦντα πάθος, φάσκων· Ἀσε-
 βῆς ὁ μὴ εἰδὼς τιμῆσαι *πρόσωπον ἐντίμου*, μὴ δὲ *ἐξανιστάμενος*
ἀπὸ προσώπου πολιοῦ καὶ τιμὴν τὴν δέουσαν ἀπονέμων *προσώπῳ*
πρεσβυτέρου, μὴ δὲ κατευθύνων ἑαυτὸν πρὸς τὸ εὖ ἔχον. 10

7 – 8 Iob 34, 19¹ 8 – 10 Lev. 19, 32

3 – 10 *II²931 PHILO IUDAEUS, *De tribunalibus in Lege* (?), locus non repertus; Mangey 664.1; Harris 100.9; Royse 174.7

2 – 10 *II²931 T cap. Δ 14, 11 (124vA[4–5]6–22); H^{III} cap. Δ 10, 11; R cap. Δ 13, 11

*II²931 *post* ἐκ *quaedam excidisse suspicor* (*forsan* τοῦ περὶ) ἐκ – δικαστηρίων]
om. H^{III} R

4 καὶ φρονήσεως] *om.* T H^{III} 5 τιμητικὸν τὲ R 6 – 7 ἱερὸς] ἕτερος R 10
 πρεσβύτερον H^{III} κατευθύνον H^{III} αὐτὸν R

Τίτλος ιε' Περὶ διαγνώσεως καὶ πείρας ἡθῶν καὶ κρυφίων τρό-
πων ἀνδρός.

Π¹ /
Κ cap. Δ 7

*Π²932 / T cap. Δ 15, 1

Ἀπὸ τῶν Παροιμιῶν·

- 5 Ἀπὸ ἀπαντήσεως προσώπου γνωσθήσεται νοήμων.

*Π²933 / T cap. Δ 15, 2

Τῶν αὐτῶν·

Καρδίας εὐφραινομένης, πρόσωπον θάλλει,
ἐν δὲ λύπαις οὔσης, σκυθρωπάζει.

10

*Π²934 / T cap. Δ 15, 3

Τοῦ Σιράχ·

Ἀπὸ ὁράσεως ἐπιγνωσθήσεται ἀνὴρ.

5 *Π²932 Prov., re vera Sir. 19, 29² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 99); cf. *Π²934 / T cap. Δ 15, 3 8 – 9 *Π²933 Prov. 15, 13¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 76) 12 *Π²934 Sir. 19, 29¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 99); cf. *Π²932 / T cap. Δ 15, 1

1 – 2 Titlos T^{txt} (124vA23–25) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. Δ 6 titlos [Π¹ / K cap. Δ 7 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 5 *Π²932 T cap. Δ 15, 1 (124vA[26] 27–28); H^{III} cap. Δ 11, 1; R cap. Δ 14, 1 7 – 9 *Π²933 T cap. Δ 15, 2 (124vA[28] 29–31); H^{III} cap. Δ 11, 2; R cap. Δ 14, 2 11 – 12 *Π²934 T cap. Δ 15, 3 (124vA[31] 32–33); H^{III} cap. Δ 11, 3; R cap. Δ 14, 3

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ιε'] ια' H^{III} txt A^{III}, ιδ' R

*Π²932 Ἀπὸ τῶν] *om.* H^{III} R *Π²933 (a) T H^{III} (b) Τοῦ αὐτοῦ R *Π²934 Τοῦ] *om.* R

II¹695 /
K cap. Δ 7, 2

***II²935 / T cap. Δ 15, 4**

Τοῦ αὐτοῦ·

Στολισμὸς ἀνδρὸς καὶ βῆμα ποδὸς
καὶ γέλως ὁδόντων ἀναγγελεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ.

***II²936 / T cap. Δ 15, 5**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Καρδία ἀνθρώπου ἀλλοιοῖ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ,
ἐάν τε εἰς ἀγαθὰ, ἐάν τε εἰς κακά.

***II²937 / T cap. Δ 15, 6**

Τοῦ αὐτοῦ·

10

Ἵχνος καρδίας ἐν ἀγαθοῖς πρόσωπον ἱλαρόν.

***II²938 / T cap. Δ 15, 7**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὁ νύσσων ὀφθαλμὸν κατάξει δάκρυα,
καὶ ὁ νύσσων καρδίαν ἐκφαίνει αἴσθησιν.

15

3 – 4 *II²935 Sir. 19, 30¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 99) 7 – 8 *II²936 Sir. 13, 25¹⁻²
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 84) 11 *II²937 Sir. 13, 26¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 84)
14 – 15 *II²938 Sir. 22, 19¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 108)

2 – 4 *II²935 T cap. Δ 15, 4 (124vA[33]34–124vB2); H^{III} cap. Δ 11, 4; R cap. Δ 14, 4
6 – 8 *II²936 T cap. Δ 15, 5 (124vB[2]3–5); H^{III} cap. Δ 11, 5; R cap. Δ 14, 5
10 – 11 *II²937 T cap. Δ 15, 6 (124vB[5]6–7); R cap. Δ 14, 6; *deest in H^{III}* 13 – 15
*II²938 T cap. Δ 15, 7 (124vB[7]8–10); H^{III} cap. Δ 11, 6; R cap. Δ 14, 7

*II²935 (a) T R (b) s. a. H^{III} *II²936 (a) T (b) s. a. H^{III} R *II²937 (a) T (b) s. a. R
*II²938 (a) T (b) s. a. H^{III} R

4 γέλος T a. c. ut videtur, γέλος H^{III} a. c. ut videtur 7 ἄλλοιοι T H^{III} 15 ἐμφαίνει R, εὐφραί-
νει H^{III}

***Π²939 / T cap. Δ 15, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

Γνωστὸς μακρόθεν ὁ δυνατὸς ἐν γλώσση.

***Π²940 / T cap. Δ 15, 9**

5 Τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου·

Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ
προφέρει ἀγαθά, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θη-
σαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει πονηρά· ἄρα γε ἀπὸ τῶν
καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.

10

***Π²941 / T cap. Δ 15, 10**

Π¹696 /
K cap. Δ 7, 3

Τοῦ αὐτοῦ, κεφαλαίου νς·

Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς
ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι ἄρπαγες. Ἀπὸ τῶν
καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.

3 *Π²939 Sir. 21, 7¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 103) 6 – 8 *Π²940 Ὁ – πονηρά]
Matth. 12, 35 (Luc. 6, 45) 8 – 9 ἄρα – αὐτούς] Matth. 7, 20 12 – 14 *Π²941
Matth. 7, 15–16

2 – 3 *Π²939 T cap. Δ 15, 8 (124vB[10]11–12); H^{III} cap. Δ 11, 7; R cap. Δ 14, 8
5 – 9 *Π²940 T cap. Δ 15, 9 (124vB[12]13–20); H^{III} cap. Δ 11, 8; *deest in R*
11 – 14 *Π²941 T cap. Δ 15, 10 (124vB[21]22–27); H^{III} cap. Δ 11, 9; *deest in R*

*Π²939 (a) T (b) s. a. H^{III} R *Π²940 (a) T (b) Ματθαίου H^{III} *Π²941 (a) T (b) s. a.
H^{III}

8 ἄρα γε T H^{III} 13 ἔσωθεν T

Π¹697 /
Κ cap. Δ 7, 4

***Π²942 / T cap. Δ 15, 11**

Τοῦ αὐτοῦ, κεφαλαίου ρκδ’.

Ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται.

Π¹698 /
Κ cap. Δ 7, 5

***Π²943 / T cap. Δ 15, 12**

Κατὰ Λουκᾶν κεφαλαίου ξα’.

5

Ἐκαστον δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται.

Π¹699 /
Κ cap. Δ 7, 6

***Π²944 / T cap. Δ 15, 13**

Ἐκ τῆς Ἰωάννου α’ καθολικῆς ἐπιστολῆς.

Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα.

10

Π¹701 /
Κ cap. Δ 7, 8

***Π²945 / T cap. Δ 15, 14**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς Βασίλειον.

Ἦθος ἀνδρὸς οὐκ εὐθὺς ἀλωτόν ἐστιν, ὅτι μὴ χρόνῳ πολλῷ καὶ συνουσίᾳ τελεωτέρᾳ.

3 *Π²942 Matth. 12, 33 6 *Π²943 Luc. 6, 44 9 – 10 *Π²944 I loh. 4, 1 13 – 14
*Π²945 GREGORIUS NAZIANZENUS *Funeris oratio in laudem Basilii Magni Caesareae in Cappadocia episcopi* (Orat. 43), 18, 14–16 (ed. Bernardi, p. 162)

2 – 3 *Π²942 T cap. Δ 15, 11 (124vB[28]29–30); H^{III} cap. Δ 11, 10; *deest in R* 5 – 6
*Π²943 T cap. Δ 15, 12 (124vB[30]31–32); H^{III} cap. Δ 11, 11; *deest in R* 8 – 10
*Π²944 T cap. Δ 15, 13 (124vB[33]34–125rA2); H^{III} cap. Δ 11, 12; *deest in R*
12 – 14 *Π²945 T cap. Δ 15, 14 (125rA[2–3]4–6); H^{III} cap. Δ 11, 13; R cap. Δ 14, 9

*Π²942 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²943 (a) T (b) Λουκᾶ ξ’ H^{III} *Π²944 Ἐκ τῆς] *om.* H^{III}
α’ καθολικῆς] *om.* H^{III} *Π²945 (a) T H^{III} Τοῦ – Γρηγορίου] *om.* R Τοῦ ἁγίου] *om.*
H^{III} ἐκ – Βασίλειον] *om.* H^{III} R

9 πιστευεται T, πιστεύητε R 14 τελειοτέρα R^{a. c.}

***II²946 / T cap. Δ 15, 15**

Ἰσιδώρου, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν·

Τεκμηριοῖ πολλάκις τὰς τῆς ψυχῆς διαθέσεις τῶν προσώπων ἢ θέ-
σις, καὶ συνδιατίθεται τοῖς τῆς διανοίας κινήμασιν.

5

***II²947 / T cap. Δ 15, 16**

II¹703 /
K cap. Δ 7, 10

Εὐσεβίου·

Ἐνδέχεται μὲν, ὦ παιδίον, λέγειν μὲν εὖ, φαῦλον δὲ ὑπάρχειν·
πράσσοντα δὲ εὖ, φαῦλον εἶναι ἀδύνατον.

***II²948 / T cap. Δ 15, 17**

10 Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ Μωϋσέως βίου·

Ἀρίδηλοι αἱ μεγάλαι φύσεις, καὶ οὐ μήκει χρόνου γνωρίζονται· καὶ
ἀξίεραστον καλὸν ἐστὶν τὸ τῆς ἀφ' ἑτέρου συστάσεως οὐ δεόμε-
νον, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ περιφέρον τὰ ἄριστα γνωρίσματα.

3 – 4 *II²946 ISIDORUS PELUSIOTA, *Epistulae*, re vera THEODORETUS CYRENSIS, *De providentia orationes*, VIII (PG 83, 701, 5–7) 7 – 8 *II²947 EUSEBIUS CAESARIEN-
SIS, *Generalis elementaria introductio*, I, 10, locus non repertus; Holl, n° 473 11
*II²948 Ἀρίδηλοι – γνωρίζονται] PHILO IUDAEUS, *De vita Mosis*, I, 59 (ed. Cohn, p.
133, 14–15) 11 – 13 καὶ – γνωρίσματα] IBID. (p. 133, 17–19)

2 – 4 *II²946 T cap. Δ 15, 15 (125rA[7]8–12); H^{III} cap. Δ 11, 14; R cap. Δ 14, 10
6 – 8 *II²947 T cap. Δ 15, 16 (125rA[12]13–16); H^{III} cap. Δ 11, 15; *deest in R*
10 – 13 *II²948 T cap. Δ 15, 17 (125rA[16–17]18–24); H^{III} cap. Δ 11, 16; R cap. Δ
14, 11

*II²946 ἰσιδώρου H^{III}, ἱ- T ἐκ – ἐπιστολῶν] *om.* H^{III} *II²948 φιλωνος T ἐκ –
βίου] *om.* H^{III} μωϋσεως T, μωυσέος R

4 διανοίας] καρδίας R 11 ἀρήδηλοι T, ἀρήδηλοι H^{III} γνωρίζεται T H^{III} 12
καλὸν ἐστὶ R στάσεως H^{III} 13 ἑαυτῷ] ἐτέρω R

Τίτλος ις' Περὶ δωροδοσίας.

*Π²949 / T cap. Δ 16, 1

Ἀπὸ τοῦ Λευϊτικοῦ·

Δῶρα ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς βλεπόντων καὶ λυμαίνεται ῥήματα δίκαια.

5

*Π²950 / T cap. Δ 16, 2

Παροιμιῶν·

Δόμα ἀνθρώπου ἐμπλατύνει αὐτόν,
καὶ παρὰ δυνάσταις καθιζάνει αὐτόν.

*Π²951 / T cap. Δ 16, 3

10

<***>

Δόσις λαθραῖος ἀνατρέπει ὀργάς.

4 – 5 *Π²949 Lev., re vera Ex. 23, 8 8 – 9 *Π²950 Prov. 18, 16¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 91–92) 12 *Π²951 Prov. 21, 14¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 101–102)

1 Titlos T^{txt} (125rA25–26) H^{III} txt A^{III} R (cf. etiam II suppl. / PML^b cap. Δ 16 titlos); deest in T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 3 – 5 *Π²949 T cap. Δ 16, 1 (125rA[27]28–30); H^{III} cap. Δ 12, 1; R cap. Δ 15, 1 7 – 9 *Π²950 T cap. Δ 16, 2 (125rA31–33); H^{III} cap. Δ 12, 2; R cap. Δ 15, 2 11 – 12 *Π²951 T cap. Δ 16, 3 (125rA34–125rB1); H^{III} cap. Δ 12, 3; R cap. Δ 15, 3

1 Τίτλος] om. A^{III} pin R^{pin} ις'] ιβ' H^{III} txt A^{III}, ιε' R δωροδοκίας R

*Π²949 Ἀπὸ τοῦ] om. H^{III} R *Π²950 (a) R (b) s. a. T (c) s. d. H^{III} *Π²951 s. a. T H^{III} R

4 λυμαίνεται T 8 δῶμα R ἐμπλατυνεῖ R αὐτόν] scripsi (LXX), αὐτῷ T H^{III} R
12 Δόσις] ἡ δόσις R^{ut videtur}, δόσια T H^{III} λαθρέος T H^{III} ὀργά T

***Π²952 / T cap. Δ 16, 4**

Τῶν αὐτῶν·

Ξένια καὶ δῶρα ἀποτυφλοῖ ὀφθαλμούς,
καὶ ὥς φιμὸς ἐν στόματι ἀποτρέπει ἐλεγμούς.

3 – 4 *Π²952 Prov., re vera Sir. 20, 29¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 102)

2 – 4 *Π²952 T cap. Δ 16, 4 (125rB1–3); H^{III} cap. Δ 12, 4; R cap. Δ 15, 4

*Π²952 (a) R (b) s. d. T H^{III}

4 ὥς φιμὸς] *scripsi* (LXX), νοσφισμὸς (νω- T) T H^{III}, ὁ φρόνιμος R

Τίτλος ιζ' Περὶ δημηγερετῶν λοιμῶν, καὶ ὅτι χρή φεύγειν καὶ ἐκκλίνειν τὰς τοῦ δήμου ἀνασοβὰς καὶ συμφωνίας.

*II²953 / T cap. Δ 17, 1

Τῆς Ἐξόδου.

Οὐκ ἔσῃ μετὰ πλειόνων ἐπὶ κακία.

5

*II²954 / T cap. Δ 17, 2

Τῆς αὐτῆς.

Οὐ προστεθήσῃ μετὰ πλειόνων ἐκκλίνειν κρίσιν.

1 Περὶ δημηγερετῶν] cf. II¹ / K^{pin} Παραπομπὴ Δ 6

5 *II²953 Ex. 23, 2 8 *II²954 Ex. 23, 2

1 – 2 Titlos T^{txt} (125rB4–8) H^{III} txt A^{III} R PML^b pin V^W addit. in mg. f. 99v H^I txt A^I; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) L^b txt V^W pin H^I pin (lac.) 4 – 5 *II²953 T cap. Δ 17, 1 (125rB[9]10–11); H^{III} cap. Δ 13, 1; R cap. Δ 16, 1; P cap. Δ 7, 1; M cap. Δ 7, 1; V^W addit. in mg. f. 99v, 1; H^I cap. Δ 35, 1; *deest in* L^b 7 – 8 *II²954 T cap. Δ 17, 2 (125rB[11]12–13); H^{III} cap. Δ 13, 2; P cap. Δ 7, 2; M cap. Δ 7, 2; V^W addit. in mg. f. 99v, 2; H^I cap. Δ 35, 2; *deest in* R L^b

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} PML^b pin V^W addit. in mg. f. 99v H^I txt, *propt. mg. resect. non liquet in* A^I pin ιζ'] ιγ' H^{III} txt A^{III}, ις' R, ζ' PML^b pin, λε' H^I txt A^I txt, *om.* V^W addit., *propt. mg. resect. non liquet in* A^I pin (λε' *secund. ser.*) δημηγέρτων T^{txt}, δημηγερετων P, δημογερετων V^W addit. H^I txt, δημογερετων M^{txt}, δημογερόντων M^{pin}, δημαγειρετων L^b pin, δημογερετων A^{III} A^I txt, δημογερετων A^I pin 1 – 2 λοιμῶν – συμφωνίας] *om.* M^{pin} 1 λοιμοῦ A^I pin 1 – 2 καὶ¹ – συμφωνίας] *om.* M^{txt} 1 καὶ²] *om.* A^I txt 2 τὰς] τὲ H^I txt A^I txt, *om.* A^I pin ἀνασοβὰς] ἀναπνοὰς H^I txt A^I

*II²953 (a) T H^{III} R PM V^W addit. τῆς] *om.* P V^W addit. (b) s. a. M (c) *non liquet in* H^I (ἐξόδου A^I) *II²954 (a) T P (b) s. a. H^{III} H^I (c) s. d. M

5 Οὐκ ἔσῃ] οὐκ ἔστι V^W addit. ἐπὶ] ἐν R M 8 Οὐ] οὐδὲ H^I προστεθείσῃ (-ει- P) T H^{III} P ἐκκλίνειν H^{III}

***Π²955 / T cap. Δ 17, 3**

Βασιλειῶν α΄.

Ἐξ ἀνόμων ἐξελεύσεται πλημμέλεια.

***Π²956 / T cap. Δ 17, 4**

5 Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ ιζ΄.

Ῥῦσαι με ἐξ ἀντιλογίας λαοῦ.

***Π²957 / T cap. Δ 17, 5**

Ἐν ψαλμῷ ρλθ΄.

Ἐξελοῦ με, κύριε, ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ,

10 ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ῥῦσαι με.

***Π²958 / T cap. Δ 17, 6**

Τῶν Παροιμιῶν.

Οὐ μὴ ὑπακούσης ἔθνει παρανόμῳ.

3 *Π²955 I Reg. 24, 14 (Wahl, *I Samuel-Text*, p. 74) 6 *Π²956 Ps. 17, 44¹ 9 – 10 *Π²957 Ps. 139, 2^{1–2} 13 *Π²958 Prov. 28, 17a³ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 137)

2 – 3 *Π²955 T cap. Δ 17, 3 (125rB[13]14); H^{III} cap. Δ 13, 3; R cap. Δ 16, 2; *deest in* PML^b V^W *addit.* in mg. f. 99v H^I 5 – 6 *Π²956 T cap. Δ 17, 4 (125rB[15]16); H^{III} cap. Δ 13, 4; R cap. Δ 16, 3; *deest in* PML^b V^W *addit.* in mg. f. 99v H^I 8 – 10 *Π²957 T cap. Δ 17, 5 (125rB[17]18–19); H^{III} cap. Δ 13, 5; R cap. Δ 16, 4; *deest in* PML^b V^W *addit.* in mg. f. 99v H^I 12 – 13 *Π²958 T cap. Δ 17, 6 (125rB[20]21–22); H^{III} cap. Δ 13, 6; P cap. Δ 7, 3; M cap. Δ 7, 3; V^W *addit.* in mg. f. 99v, 3; H^I cap. Δ 35, 3; *deest in* R L^b

*Π²956 (a) T H^{III} ἐν – ιζ΄] *om.* H^{III} (b) Ψαλμὸς ιζ΄ R *Π²957 (a) T (b) Ψαλμὸς ρλθ΄ R (c) s. a. H^{III} *Π²958 (a) T H^{III} PM H^I Τῶν] *om.* P H^I (b) s. a. V^W *addit.*

3 πλημελία T^{a.c.}, πλημμελία T^{p.c.}, πλημμελ΄ R 6 Ῥῦσαι με] ῥύσαι με R, *add.* κύριε T H^{III} 10 ῥύσαι με R 13 ὑπακουση M, ὑπακοῦση H^I a.c., ὑπακούση H^I p.c. ἔθνη H^I παρανόμων T P, παρὰ νόμων H^I

***II²959 / T cap. Δ 17, 7**

Τῶν αὐτῶν·

Διεστραμμένη καρδία τεκταίνεται κακά·
 ἐν παντὶ καιρῷ ὁ τοιοῦτος ταραχὰς συνίστησιν πόλει.
 Διατοῦτο ἐξαπίνης ἔρχεται ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ,
 διακοπὴ καὶ συντριμμὸς ἀνίατος.
 Ὅτι χαίρει πᾶσιν οἷς μισεῖ ὁ κύριος,
 συντρίβεται δὲ δι' ἀκαθαρσίαν ψυχῆς.

5

***II²960 / T cap. Δ 17, 8**

Τῶν αὐτῶν·

10

Υἱέ, μὴ σε πλανήσωσιν ἄνδρες ἀσεβεῖς,
 μὴ δὲ βουληθῆς, ἐὰν παρακαλέσωσίν σε, λέγοντες·
 Ἐλθέ μεθ' ἡμῶν, κοινώνησον αἵματος.
 Μὴ πορευθῆς ἐν ὁδῷ μετ' αὐτῶν,
 ἔκκλινον δὲ τὸν πόδα σου ἐκ τῶν τρίβων αὐτῶν·
 οὐ γὰρ ἀδίκως ἐκτείνεται δίκτυα πτερωτοῖς.
 Αὐτοὶ γὰρ οἱ φόνου μετέχοντες θησαυρίζουσιν ἑαυτοῖς κακά,
 ἡ δὲ καταστροφή ἀνδρῶν παρανόμων κακῇ.
 Αὗται αἱ ὁδοὶ πάντων τῶν συντελούντων τὰ ἄνομα·
 τῇ γὰρ ἀσεβείᾳ τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν ἀφαιροῦνται.

15

20

3 – 8 *II²959 Prov. 6, 14¹–16² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 40)

11 – 13 *II²960

Υἱέ – αἵματος] Prov. 1, 10¹–11¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 21)

14 – 15 Μὴ –

αὐτῶν] Ibid. 1, 15¹⁻² (Wahl, p. 21)

16 – 20 οὐ – ἀφαιροῦνται] Ibid. 1, 17–19²

(Wahl, p. 22)

2 – 8 *II²959 T cap. Δ 17, 7 (125rB[22]23–31); H^{III} cap. Δ 13, 7; R cap. Δ 16, 5;
deest in PML^b V^W addit. in mg. f. 99v H^I 10 – 20 *II²960 T cap. Δ 17, 8 (125rB[32]
 33–125vA15); H^{III} cap. Δ 13, 8; R cap. Δ 16, 6; *deest in* PML^b V^W addit. in mg. f. 99v
 H^I

*II²959 (a) T H^{III} (b) Παροιμιῶν R *II²960 (a) T (b) Τοῦ αὐτοῦ R (c) s. a. H^{III}

5 ἢ] *om.* T H^{III} αὐτῷ T H^{III} 6 συντριμμὸς T H^{III} 8 διὰ (-α T) ἀκαθαρσίαν T H^{III}
 11 πλανήσωσιν T H^{III} 12 βουληθεῖς T ἐὰν] *om.* H^{III} 16 ἐκκλίνεται T, ἐκλίνε-
 ται H^{III} 18 ἀνδρῶν] τῶν T H^{III} 19 πάντων] *om.* T H^{III}

***II²961 / T cap. Δ 17, 9**

Τῶν αὐτῶν·

Ὅδοις ἀσεβῶν μὴ ἐπέλθῃς,

μὴ δὲ ζηλώσης ὁδοὺς παρανόμων·

5 ἐν ᾧ ἂν τόπῳ στρατοπεδεύσωσιν, μὴ ἐπέλθῃς ἐκεῖ·

ἐκκλινον δ' ἀπ' αὐτῶν καὶ παράλλαξον·

οὐ γὰρ μὴ ὑπνώσωσιν, ἐὰν μὴ κακοποιήσωσιν·

ἀφήρηται γὰρ ὁ ὕπνος ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐ κοιμῶνται.

***II²962 / T cap. Δ 17, 10**

10 Τῶν αὐτῶν·

Ὡ οἱ ἐγκαταλιπόντες ὁδοὺς εὐθείας,

τοῦ πορευθῆναι ἐν ὁδοῖς σκότους·

ὧ οἱ εὐφραϊνόμενοι ἐπὶ κακοῖς

καὶ χαίροντες ἐπὶ διαστροφῇ κακῇ,

15 ὧν αἱ τρίβοι σκολιαί

καὶ καμπύλαι αἱ τροχιαί αὐτῶν,

τοῦ μακράν σε ποιῆσαι ἀπὸ ὁδοῦ εὐθείας

καὶ ἀλλότριον τῆς δικαίας γνώμης.

3 – 8 *II²961 Prov. 4, 14¹–16² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 32)
Prov. 2, 13¹–16² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 25)

11 – 18 *II²962

2 – 8 *II²961 T cap. Δ 17, 9 (125vA[15]16–24); H^{III} cap. Δ 13, 9; R cap. Δ 16, 7;
deest in PML^b V^W addit. in mg. f. 99v H^I 10 – 18 *II²962 T cap. Δ 17, 10 (125vA[25]
26–34); H^{III} cap. Δ 13, 10; R cap. Δ 16, 8; *deest in PML^b V^W addit. in mg. f. 99v H^I*

*II²961 (a) T (b) Τοῦ αὐτοῦ R (c) s. a. H^{III} *II²962 (a) T (b) Τοῦ αὐτοῦ R (c) s. a.
H^{III}

5 στρατοπαιδεύσωσιν T H^{III} a. c. ut videtur 6 δ'] om. R 8 ἀφήρηται] ἀφήρηται H^{III}
11 ὧ R 13 ὧ R 15 κωλῖαι H^{III} a. c., σκωλῖαι H^{III} p. c. 16 τροχεῖαι H^{III}, τραχίαι T
ἐαυτῶν R 17 ὁδοὺς T H^{III}

***Π²963 / T cap. Δ 17, 11**

Τῶν αὐτῶν·

Ἀνὴρ πλανώμενος ἀπὸ ὁδοῦ δικαιοσύνης
ἐν συναγωγῇ γιγάντων ἀναπαύσεται.

***Π²964 / T cap. Δ 17, 12**

5

Ἡσαΐου προφήτου·

Ἐξολοθρευθήσονται οἱ ἀνομοῦντες ἐπὶ κακία καὶ οἱ ποιοῦντες ἀν-
θρώπους ἀμαρτάνειν ἐν λόγῳ.

***Π²965 / T cap. Δ 17, 13**

Ἰεζεκιὴλ προφήτου·

10

Ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων· Υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ γεγό-
νασίν σοι οἶκος Ἰσραὴλ ἀναμεμιγμένοι πάντες χαλκῷ καὶ σιδήρῳ
καὶ μολίβδῳ καὶ κασσιτήρῳ, ἐν μέσῳ ἀργυρίου ἀναμεμιγμένος
ἐστίν. Διατοῦτο εἶπον· Τάδε λέγει κύριος· Ἀνθ' ὧν ἐγένεσθε πάν-
τες εἰς σύγκρασιν μίαν, ἰδοὺ ἐγὼ εἰσδέχομαι ὑμᾶς εἰς μέσον Ἰε- 15
ρουσαλήμ. Καθὼς εἰσδέχεται ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ σίδηρος καὶ
κασσίτηρος καὶ μολίβδος εἰς μέσον καμίνου, τοῦ φυσῆσαι εἰς αὐτὰ
πῦρ τοῦ χωνευθῆναι, οὕτως εἰσδέξομαι ἐν ὀργῇ μου, καὶ συνάξω

3 – 4 *Π²963 Prov. 21, 16¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 102) 7 – 8 *Π²964 Is. 29,
20–21 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 361–362) 11 – 465, 3 *Π²965 Ez. 22, 17–22
(Wahl, *Prophetenzitate*, 643–645)

2 – 4 *Π²963 T cap. Δ 17, 11 (125vB[mg]1–3); H^{III} cap. Δ 13, 11; R cap. Δ 16, 9;
deest in PML^b V^W *addit.* in mg. f. 99v H^I 6 – 8 *Π²964 T cap. Δ 17, 12 (125vB[4]5–
8); H^{III} cap. Δ 13, 12; R cap. Δ 16, 10; *deest in* PML^b V^W *addit.* in mg. f. 99v H^I
10 – 465, 3 *Π²965 T cap. Δ 17, 13 (125vB[8]9–30); H^{III} cap. Δ 13, 13; R cap. Δ 16,
11; *deest in* PML^b V^W *addit.* in mg. f. 99v H^I

*Π²963 (a) T (b) Τοῦ αὐτοῦ R (c) s. a. H^{III} *Π²964 ἡσαΐας H^{III} προφήτου] *om.* H^{III}
R *Π²965 ἰεζεκιὴλ T προφήτου] *om.* H^{III} R

7 – 8 ἀνθρώποις R 14 κύριος] *add.* κύριος R 18 χωνευθῆναι T H^{III}, χωνεῦσαι R

καὶ χωνεύσω ὑμᾶς, καὶ φυσήσω ἐφ' ὑμᾶς ἐν πυρὶ ὀργῆς μου, καὶ χωνευθήσεσθε ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἐπιγνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος ἐξέχεα τὸν θυμὸν μου ἐφ' ὑμᾶς.

***II²966 / T cap. Δ 17, 14**

5 Τοῦ Σιράχ·

Μὴ εὐδοκίῃς ἐν εὐδοκίαις ἀσεβῶν·
μνήσθητι ὅτι ἕως Ἄδου οὐ μὴ δικαιωθῶσιν.

***II²967 / T cap. Δ 17, 15**

Τοῦ αὐτοῦ·

10 Στιππύον συνηγμένον συναγωγὴ ἁμαρτωλῶν,
καὶ ἡ συντέλεια αὐτῶν φλόξ πυρός.

***II²968 / T cap. Δ 17, 16**

Τοῦ αὐτοῦ·

15 Μὴ προσλογίζου σεαυτὸν ἐν πλήθει ἁμαρτωλῶν·
μνήσθητι ὅτι ὀργὴ οὐ χρονιεῖ.

6 – 7 *II²966 Sir. 9, 12^{1–2} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 71) 10 – 11 *II²967 Sir. 21, 9^{1–2} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 103–104) 14 – 15 *II²968 Sir. 7, 16^{1–2} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 64)

5 – 7 *II²966 T cap. Δ 17, 14 (125vB[30]31–33); H^{III} cap. Δ 13, 14; R cap. Δ 16, 12; *deest in* PML^b V^W *addit.* in mg. f. 99v H^I 9 – 11 *II²967 T cap. Δ 17, 15 (125vB[34]126rA1–3); H^{III} cap. Δ 13, 15; R cap. Δ 16, 16; *deest in* PML^b V^W *addit.* in mg. f. 99v H^I 13 – 15 *II²968 T cap. Δ 17, 16 (126rA[3]4–6); H^{III} cap. Δ 13, 16; R cap. Δ 16, 13; *deest in* PML^b V^W *addit.* in mg. f. 99v H^I

*II²966 Τοῦ] *om.* H^{III} R *II²967 (a) T H^{III} (b) *s. a.* R *II²968 (a) T R (b) *s. a.* H^{III}

1 χωνεύσω T H^{III} ὑμᾶς²] ἡμᾶς (*sic*) H^{III} 2 χωνευθήσεσθε T H^{III} ἐν – ἐπιγνώσεσθε] *om.* T H^{III} 7 ἄδου R 10 στὶ πείον (*sic*) R ἁμαρτωλῶν] ἀνόμων T H^{III} 11 ἡ συντέλεια] συντελεία T H^{III}

***Π²969 / T cap. Δ 17, 17**

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ ἀμάρτανε εἰς πλήθος πόλεως,
καὶ μὴ καταβάλῃς σαυτὸν ἐν ὄχλῳ.

***Π²970 / T cap. Δ 17, 18**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀπὸ τριῶν εὐλαβήθη ἡ καρδία μου,
διαβολὴν πόλεως καὶ ἐκκλησίαν ὄχλου
καὶ καταψευσμόν· ὑπὲρ θάνατον πάντα μοχθηρά.

***Π²971 / T cap. Δ 17, 19**

10

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ α' στηλιτευτικοῦ·

Φιλοῦσιν οἱ δῆμοι, κἄν πρὸς τὸ παρὸν κατάσχωσι τὰς ὀργάς, ὥσ-

3 – 4 *Π²969 Sir. 7, 71⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 63) 7 *Π²970 Ἀπὸ – μου] Sir. 26, 5¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 115) 8 – 9 διαβολὴν – μοχθηρά] Ibid. 26, 5³⁻⁴ (Wahl, p. 115) 12 – 467, 2 *Π²971 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Contra Iulianum imperatorem I* (Orat. 4), 88, 12–15 (ed. Bernardi, p. 222)

2 – 4 *Π²969 T cap. Δ 17, 17 (126rA[7]8–10); H^{III} cap. Δ 13, 17; R cap. Δ 16, 14; P cap. Δ 7, 4; M cap. Δ 7, 4; V^W addit. in mg. f. 99v, 4; H^I cap. Δ 35, 4; *deest in L^b* 6 – 9 *Π²970 T cap. Δ 17, 18 (126rA[10]11–15); H^{III} cap. Δ 13, 18; R cap. Δ 16, 15; P cap. Δ 7, 5; M cap. Δ 7, 5; V^W addit. in mg. f. 99v, 5; H^I cap. Δ 35, 5; *deest in L^b* 11 – 467, 2 *Π²971 T cap. Δ 17, 19 (126rA[16–17]18–23); H^{III} cap. Δ 13, 19; R cap. Δ 16, 17; P cap. Δ 7, 6; M cap. Δ 7, 6; V^W addit. in mg. f. 99v, 6; H^I cap. Δ 35, 6; *deest in L^b*

*Π²969 (a) T (b) Τοῦ Σιράχ PM H^I Τοῦ] *om.* H^I σιραχ M (c) *s. a.* H^{III} R V^W addit. *Π²970 (a) T (b) Σιράχ V^W addit. (c) Τοῦ Θεολόγου H^I (d) *s. a.* H^{III} R M (e) *s. d.* P *Π²971 (a) T H^{III} R PM V^W addit. Τοῦ – Γρηγορίου] *om.* R PM V^W addit. Τοῦ ἁγίου] *om.* H^{III} ἐκ – στηλιτευτικοῦ] *om.* H^{III} ἐκ] *om.* P τοῦ α'] *om.* V^W addit. (b) *s. a.* H^I

3 πόλεως] *om.* H^I 4 μὴ] *om.* V^W addit. καταλάβῃς H^I σεαυτον R M, αὐτῷ V^W addit. 7 ηὐλαβήθη (ην- M) M V^W addit., εὐλάβηθη P, εὐλάβηθι H^I 8 ὄχλου] λαοῦ R 9 καταψευσμόν] ματεψευσμένον (*sic*) V^W addit. 12 κατασχῶσι T, κατασχῶσι P, κατασχῶσιν M ὀργάς] ὀρμάς R V^W addit.

περ πῦρ ἐμφωλεῦον ὕλαις ἢ ῥεῦμα βία κρατούμενον, εἰ καιροῦ λάβοιντο, ἀνάπτεσθαί τε καὶ ἀναρρήγνυσθαι.

***Π²972 / T cap. Δ 17, 20**

Τοῦ αὐτοῦ·

- 5 Ὡσπερ ἐν τοῖς σώμασιν ἐνὸς μὲν ἢ δυεῖν μελῶν ἀσθενέστερον διακειμένων, οὐ χαλεπῶς ἀναφέρει τὰ λοιπά, καὶ συντηρεῖται τὸ τῆς ὑγείας ἀγαθὸν τῷ πλείονι, ὥς τάχα ἂν κάκεῖνο πρὸς τὸ βέλτιον ἐπανέλθοι, τοῦ δὲ πλείονος στασιάζοντος, οὐδεμία μηχανὴ μὴ τὸ πᾶν ἔχειν κακῶς, καὶ κίνδυνος ἤδη τὸ τοιοῦτον σαφές, οὕτω δὴ καὶ <***> τῷ κοινῷ κρύπτεσθαι κρεῖσσον ἔχοντι· τῶν πλειόνων δὲ τὸ σαθρὸν ἐχόντων, τῷ παντὶ κίνδυνος.
- 10

5 – 11 *Π²972 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Contra Iulianum imperatorem I* (Orat. 4), 75, 12–17 (ed. Bernardi, p. 194)

4 – 11 *Π²972 T cap. Δ 17, 20 (126rA[24]25–126rB5); H^{III} cap. Δ 13, 20; R cap. Δ 16, 18; *deest in PML^b V^W addit. in mg. f. 99v H^I*

*Π²972 (a) T R (b) s. a. H^{III}

1 ἐμφωλεῦον (-εὔ- P, -ευ- M) T H^{III} PM H^I a. c. ὕλη V^W addit. διακρατούμενον R, ἀκρατούμενον M **2** λάβοιεν H^I, λαβοῖτο M^P c. ἀνάπτεσθαί τε] ἀνάπτεσθαι R ἀναρρίγνυσθαι (-ι- P) T H^{III} P, ἀναρυγνύσθαι M **5** δυεῖν] ἡδυεῖν (*sic*) H^{III}, δυοῖν R ἀσθενεστέρων T H^{III} **6** οὐ χαλεπῶς] οὐχαπλῶς T, οὐχ' ἀπλῶς H^{III} **7** τὸ πλῖονι T κάκεῖνα *ed.* **9** τῷ τοιούτῳ R **10** *post καὶ quaedam excidisse videntur* (cf. *Π²234 / T cap. A 12, 15 *et ed.*)

Τίτλος ιη΄ Περὶ διακινήτων καὶ ἀργοφάγων λουππαίων, ἀνα-
σεσοβημένων καὶ πεφαντασμένων ἐπ’ ὀλέθρῳ.

***Π²973 / T cap. Δ 18, 1**

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ οβ΄.

Ἐν κόποις ἀνθρώπων οὐκ εἰσίν,
καὶ μετὰ ἀνθρώπων οὐ μαστιγωθήσονται.
Διατοῦτο ἐκράτησεν αὐτοὺς ἡ ὑπερηφανία εἰς τέλος,
περιβάλλοντο ἀδικίαν καὶ ἀσέβειαν ἑαυτῶν.
Ἐξελεύσεται ὡς ἐκ στέατος ἡ ἀδικία αὐτῶν.

5

***Π²974 / T cap. Δ 18, 2**

10

Ἐν ψαλμῷ ρα΄.

Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, κύριε,
σφόδρα ἐβαθύνθησαν οἱ διαλογισμοί σου.
Ἀνὴρ ἄφρων οὐ γινώσεται,
καὶ ἀσύνετος οὐ συνήσει ταῦτα.
Ἐν τῷ ἀνατεῖλαι ἁμαρτωλοὺς ὥσει χόρτον
καὶ διέκυψαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν,
ὅπως ἂν ἐξολοθρευθῶσιν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

15

5 – 9 *Π²973 Ps. 72, 5¹–7¹ 12 – 18 *Π²974 Ps. 91, 6¹–8³

1 – 2 Titlos T^{txt} (126rB6–10) H^{III} txt A^{III} R (cf. PML^b cap. Δ 8 titlos [Π¹ / K cap. Λ 6 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 9 *Π²973 T cap. Δ 18, 1 (126rB[11]12–18); H^{III} cap. Δ 14, 1; R cap. Δ 17, 1 11 – 18 *Π²974 T cap. Δ 18, 2 (126rB[19]20–29); H^{III} cap. Δ 14, 2; R cap. Δ 17, 2

1 [Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ιη΄] ιδ΄ H^{III} txt A^{III}, ιζ΄ R λουππέων R^{txt}, λουππαίων T^{txt} H^{III} txt A^{III} 1 – 2 ἀνασεσοβημένων] *praem.* καὶ R^{pin}

*Π²973 (a) T H^{III} ἐν – οβ΄] *om.* H^{III} (b) Ψαλμὸς οβ΄ R *Π²974 (a) T (b) Ψαλμοῦ ρα΄ R (c) *s. a.* H^{III}

7 – 9 Διατοῦτο – στέατος] ἕως R 7 ὑπερηφανεία T 12 κύριε] *add.* πάντα ἐν σοφία ἐποίησας (= Ps. 103, 24²) H^{III} 14 – 18 Ἀνὴρ – αἰῶνα] ἕως R

***Π²975 / T cap. Δ 18, 3**Π¹1430 /
K cap. Λ 6, 2

Τοῦ Σιράχ·

Δὸς τῷ εὐσεβεῖ καὶ μὴ ἀντιλαβοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

Εὖ ποιήσον ταπεινῶ καὶ μὴ δῶς ἀσεβεῖ·

5 ἐμπόδισον τὸν ἄρτον αὐτοῦ καὶ μὴ δῶς αὐτῷ·

διπλάσια γὰρ κακὰ εὐρήσει εἰς σέ

ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς οἷς ἐὰν ποιήσης αὐτῷ,

ὅτι καὶ ὁ ὕψιστος ἐμίσησεν ἁμαρτωλούς,

καὶ τοῖς ἀσεβέσιν ἀποδώσει ἐκεῖ κρίσιν.

10

***Π²976 / T cap. Δ 18, 4**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Θεσσαλονικεῖς β' ἐπιστολῆς·

Ἀκούομεν τινὰς ἐν ὑμῖν ἀτάκτως περιπατοῦντας, μηδὲν ἐργαζο-

μένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους· τοῖς δὲ τοιούτοις, παρακαλοῦμεν

ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον

15 ἐσθίωσιν.

3 Δὸς – ἁμαρτωλοῦ] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 7.7./6. (ed. Ihm, p. 160)

3 – 5 *Π²975 Δὸς – αὐτῷ] Sir. 12, 4–5² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 80) 6 – 9 διπλά-
σια – κρίσιν] Ibid. 12, 5⁴–6² (Wahl, p. 80) 12 – 15 *Π²976 II Thess. 3, 11–12

2 – 9 *Π²975 T cap. Δ 18, 3 (126rB[30]31–126vA7); H^{III} cap. Δ 14, 3; *deest in R*
11 – 15 *Π²976 T cap. Δ 18, 4 (126vA[7–8]9–16); H^{III} cap. Δ 14, 4; R cap. Δ 17, 3

*Π²976 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III} Τοῦ Ἀποστόλου] *om.* R ἐπιστολῆς] *om.* T H^{III}

4 δὸς T 5 δὸς T H^{III} 13 τοὺς R τοιούτους R παρακαλοῦμεν] παραγγέλλο-
μεν R 14 ἑαυτὸν H^{III}

*II²977 / T cap. Δ 18, 5

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τῆς Ἑξαημέρου·

Ἀργία κακουργίας ἀρχή.

II¹431 /
K cap. Δ 6, 3

*II²978 / T cap. Δ 18, 6

Διδύμου·

5

Μεῖζονα καὶ σπουδαιοτέραν τὴν ἐπιμέλειαν ποιοῦ εἰς τοὺς δι' ἀρετὴν καὶ θεοσέβειαν πτωχεύσαντας ἢ πενομένους, ἄλλως εἰς τοὺς ἐκ νόσων ἢ συμπτωμάτων ἀποροῦντας παρὰ τοὺς ἐκ κακοπραγίας ἢ ἀσωτίας πτωχεύσαντας.

*II²979 / T cap. Δ 18, 7

10

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ μετονομαζομένων·

Ῥαστώνη τοῖς βλαβεροῖς ἔπεται.

6–9 Μείζονα – πτωχεύσαντας] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 7.-./34a. et 12.32./31. (ed. Ihm, p. 176 et 294–295)

3 *II²977 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homiliae in Hexaemeron*, VII, 5 (ed. Mendieta†/Rudberg, p. 121, 12) 6–9 *II²978 DIDYMUS ALEXANDRINUS, locus non repertus; Harris, p. 75 12 *II²979 PHILO IUDAEUS, *De mutatione nominum*, 170 (ed. Wendland, p. 185, 19)

2–3 *II²977 T cap. Δ 18, 5 (126vA[16–17]18); H^{III} cap. Δ 14, 5; R cap. Δ 17, 4 5–9 *II²978 T cap. Δ 18, 6 (126vA[19]20–27); H^{III} cap. Δ 14, 6; R cap. Δ 17, 6 11–12 *II²979 T cap. Δ 18, 7 (126vA[28–29]30–31); H^{III} cap. Δ 14, 7; R cap. Δ 17, 7

*II²977 ἐκ – Ἑξαημέρου] om. H^{III} R *II²979 ἐκ – μετονομαζομένων] om. H^{III} R

7 πενωμένους T H^{III} ἄλλως] om. T H^{III} 9 ἀσωτείας T H^{III}

***Π²980 / T cap. Δ 18, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἦ ἐξ ἔθους καὶ σχολῆς ἀργία πράγμα ἐπίβουλον.

3 *Π²980 PHILO IUDAEUS, *In Flaccum*, 41 (ed. Reiter, p. 128, 2–3)

2 – 3 *Π²980 T cap. Δ 18, 8 (126vA[31]32–33); H^{III} cap. Δ 14, 8; R cap. Δ 17, 5

*Π²980 (a) T R (b) *s. a.* H^{III}

Τίτλος ιθ' Ὅτι χρή τὰ δεύτερα ἐν πᾶσιν προθεωρεῖν καὶ περι-
σκοπεῖν· τρέπεται γὰρ τὰ ἀνθρώπινα πάντα καὶ ἄδηλα εἰσίν.

***II²981 / T cap. Δ 19, 1**

Ἀπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Ἀγαθὸς παῖς πένης καὶ σοφὸς
ὑπὲρ βασιλέα πρεσβύτερον καὶ ἄφρονα,
ὃς οὐκ ἔγνω προσέχειν ἔτι·
ὅτι ἐξ οἴκου τῶν δεσμῶν ἐξελεύσεται τοῦ βασιλεῦσαι,
ὅτι καὶ γε ἐν βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐγενήθη πόνος.

5

***II²982 / T cap. Δ 19, 2**

10

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀπόστειλον τὸν ἄρτον σου ἐπὶ προσώπου ὕδατος,
ὅτι ἐν πλήθει τῶν ἡμερῶν εὐρήσεις αὐτόν·
δὸς μερίδα τοῖς ἑπτὰ καὶ γε τοῖς ὀκτώ,
ὅτι οὐκ οἶδας τί ἔσται πονηρὸν ἐπὶ τὴν γῆν.

15

5 – 9 *II²981 Eccle. 4, 13¹–14² (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 155) 12 – 15 *II²982 Eccle.
11, 1¹–2² (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 172)

1 – 2 Titlos T^{txt} (126vB1–5) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 9 *II²981
T cap. Δ 19, 1 (126vB[6]7–13); H^{III} cap. Δ 15, 1; *deest in* R 11 – 15 *II²982 T cap.
Δ 19, 2 (126vB[13]14–20); H^{III} cap. Δ 15, 2; R cap. Δ 18, 1

1 Τί[τλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ιθ' ιε' H^{III} txt A^{III}, ιη' R θεωρεῖν A^{III} pin 1 – 2 καὶ
περισκοπεῖν *om.* R^{txt} 2 τρέπετε H^{III} txt, τρεπτὰ R ἅπαντα R^{pin} ἄδηλα εἰσίν]
ἄδηλά εισί A^{III} pin, ἄδηλά εισίν H^{III} txt, ἄδηλα R

*II²982 (a) T (b) Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ R (c) s. a. H^{III}

9 πόνος] πένης *II²1319 / T cap. E 9, 9 *et LXX*

***Π²983 / T cap. Δ 19, 3**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Ἐν πρωΐᾳ σπεῖρον τὸ σπέρμα σου,
καὶ εἰς ἑσπέραν μὴ ἀφῆς τῶν χειρῶν σου,
5 ὅτι οὐκ οἶδας ποῖον στοχάσει, τοῦτο ἢ τοῦτο,
καὶ ἐὰν τὰ δύο ἐπιτοαυτὸ ἀγαθά.

***Π²984 / T cap. Δ 19, 4**

Τοῦ Σιράχ·

- Μνήσθητι καιρὸν λιμοῦ ἐν ἡμέρᾳ πλησμονῆς,
10 πτωχείαν καὶ ἔνδειαν ἐν ἡμέρᾳ πλούτου·
ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας μεταβάλλει καιρός,
καὶ πάντα ἐστὶ ταχινὰ ἔναντι κυρίου.
Ἄνθρωπος σοφὸς ἐν παντὶ εὐλαβηθήσεται,
καὶ ἐν ἡμέραις ἀμαρτιῶν προσέξει ἀπὸ πλημμελείας.

15 *Π²985 / T cap. Δ 19, 5

Τοῦ Θεολόγου, ἐκ τοῦ περὶ βαπτίσματος·

Ἔως ἐξουρίας πλεῖς, φοβήθητι τὸ ναυάγιον· καὶ ἤττον ναυαγήσεις,
τῇ δειλίᾳ βοηθῶ χρώμενος.

3 – 6 *Π²983 Eccle. 11, 6^{1–4} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 172–173) 9 – 14 *Π²984 Sir.
18, 25¹–27² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 96) 17 – 18 *Π²985 GREGORIUS NAZIANZENSUS,
In S. baptisma (Orat. 40), 12, 10–12 (ed. Moerschmann, p. 222)

2 – 6 *Π²983 T cap. Δ 19, 3 (126vB[20]21–26); H^{III} cap. Δ 15, 3; *deest in R* 8 – 14
*Π²984 T cap. Δ 19, 4 (126vB[26]27–127rA2); H^{III} cap. Δ 15, 4; *deest in R* 16 – 18
*Π²985 T cap. Δ 19, 5 (127rA[3–4]5–8); H^{III} cap. Δ 15, 5; R cap. Δ 18, 2

*Π²983 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²984 Τοῦ] *om.* H^{III} *Π²985 ἐκ – βαπτίσματος] *om.*
H^{III} R

3 τὸν ἄρτον σου H^{III} 5 στοχάσει] στοιχήσει LXX 11 καιρός] *correxī* (cf.
*Π²1324 / T cap. E 9, 14 *et* LXX), κόρος T H^{III} 12 πάντα ἔστι H^{III} 14 πλημμελείας
T 17 πλής T H^{III} ναυαγήσης T H^{III}

***II²986 / T cap. Δ 19, 6**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν Ἐπῶν·

...τέρματος ἄσπον ἐλαύνων,
Τέρματος ἐντὸς ἔμεινεν, ὅς οὐκ οἶδεν τέρμα πορείης.

***II²987 / T cap. Δ 19, 7**

5

Ἐκ τῶν αὐτῶν·

Τὰ δ' ὕστατα δέρκεο πάντα.

***II²988 / T cap. Δ 19, 8**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς Βασίλειον ἐπιστολῆς·

Κυβερνήτου χρεία, ἵνα καὶ ἐν τῇ γαλήνῃ τοῦ βίου, πάντων αὐτῶ 10
κατὰ νοῦν προϊόντων, τὰς μεταβολὰς ἐκδέχεται.

***II²989 / T cap. Δ 19, 9**

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

Ὁ εὐχερῆς καὶ ἀπερίσκεπτος τὰ ἐπ' εὐθείας καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν μό-

3 – 4 *II²986 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Carmina*, I,2,9 (*De virtute*), 111–112 (= *Carmen de virtute* Ib, 27–28 [ed. Palla, p. 94]) 7 *II²987 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Carmina*, I,2,2 (*Praecepta ad virgines*), 362 (PG 37, 607, 2) 10 – 11 *II²988 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Epistulae*, re vera BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in principium Proverbiorum*, 15 (PG 31, 417, 38–39) 14 – 475, 6 *II²989 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, II. 72 (ed. Petit, p. 124)

2 – 4 *II²986 T cap. Δ 19, 6 (127rA[8]9–11); H^{III} cap. Δ 15, 6; *deest in R* 6 – 7 *II²987 T cap. Δ 19, 7 (127rA[12]13); H^{III} cap. Δ 15, 7; *deest in R* 9 – 11 *II²988 T cap. Δ 19, 8 (127rA[14]15–18); H^{III} cap. Δ 15, 8; *deest in R* 13 – 475, 6 *II²989 T cap. Δ 19, 9 (127rA[19]20–34); H^{III} cap. Δ 15, 9; R cap. Δ 18, 3

*II²988 ἐκ – ἐπιστολῆς] *om.* H^{III} *II²989 ἐκ – ζητημάτων] *om.* H^{III}

3 ἄσπον T H^{III} 4 οἶδεν] ἴδεν T πορείης T H^{III} 7 δύστατα T H^{III} 11 ἐκδέχεται T H^{III}

νον ὀρᾷ, ὁ δὲ φρόνιμος καὶ τὰ κατόπιν, τουτέστι τὰ μέλλοντα.
 Ὡσπερ γὰρ τὰ ὀπίσω τῶν ἔμπροσθεν ὑστερίζει, οὕτω καὶ τὰ μέλ-
 λοντα τῶν ἐνεστώτων, ὧν τὴν θεωρίαν ὁ ἀστεῖος μέτεισιν, †αὐ-
 γέως† πάντοθεν ὀμματωθεῖς. Πᾶς οὖν σοφός, οὐκ ἄνθρωπος,
 5 ἀλλὰ νοῦς καταθεώμενος καὶ περιαθρῶν, περιπέφρακται πρὸς τὰ
 ἐνεστώτα καὶ τὰ ἀδοκῆτως κατασπιάζοντα.

2 – 3 Ὡσπερ – μέλλοντα] *iterav.* H^{III} 3 – 4 †αὐγέως†] *cruces apposui*, αὐγεως T,
 αὐγαίως R, Λυγκέως δίκην *e versione armena coniec.* Harris 6 ἀδοκῆτων H^{III}
 κατασπιάζοντα T H^{III}

I/
C cap. X 1

**Τίτλος κ' Περὶ δομάτων καὶ δωρεῶν ἀγαθῶν, ὅτι παρὰ θεοῦ
πάν ἀγαθόν.**

***II²990 / T cap. Δ 20, 1**

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

Πότερον οὐχὶ ὁ κύριος ἐστὶν ὁ διδάσκων σύνεσιν καὶ ἐπιστήμην, 5
αὐτὸς δὲ σοφοὺς διακρίνει;

***II²991 / T cap. Δ 20, 2**

Τῶν Παροιμιῶν·

Κύριος δίδωσι σοφίαν,
καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ γνῶσις καὶ σύνεσις. 10

***II²992 / T cap. Δ 20, 3**

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου·

Οὐδεὶς λαμβάνει ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μὴ ἦ δεδομένον αὐτῷ ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ.

5 – 6 *II²990 Iob 21, 22¹⁻² 9 – 10 *II²991 Prov. 2, 6¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 24) 13 – 14 *II²992 Ioh. 3, 27

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (127rB1–3) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 6 *II²990
T cap. Δ 20, 1 (127rB[4]5–7); H^{III} cap. Δ 16, 1; R cap. Δ 19, 1 8 – 10 *II²991 T cap.
Δ 20, 2 (127rB[8]9–10); H^{III} cap. Δ 16, 2; R cap. Δ 19, 2 12 – 14 *II²992 T cap. Δ
20, 3 (127rB[11]12–14); H^{III} cap. Δ 16, 3; R cap. Δ 19, 3

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} κ'] ις' H^{III} txt A^{III}, ιθ' R ἀγαθῶν] *om.* H^{III} txt A^{III} ὅτι]
ὁ T^{txt} (*s. l. add. τι man. rec. ut videtur*) θεοῦ] θεῷ R^{pin}, κυρίου H^{III} txt A^{III}

*II²990 Ἀπὸ τοῦ] *om.* H^{III} R Ἰώβ T *II²991 Τῶν] *om.* R *II²992 Εὐαγγελίου] *om.*
H^{III}

5 ὁ¹] *om.* R κύριος ἐστὶν H^{III} διδάσκων] *add.* ἄνθρωπον R 13 δεδομένον]
add. ἄνωθεν H^{III}

***Π²993 / T cap. Δ 20, 4**

Ἐκ τῆς Ἰακώβου καθολικῆς ἐπιστολῆς·

Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι, κατα-
βαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἔνι παραλλαγὴ ἢ

5 τροπῆς ἀποσκίασμα.

***Π²994 / T cap. Δ 20, 5**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς·

Οὐδεὶς ἀφ' ἑαυτοῦ λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ
θεοῦ.

***Π²995 / T cap. Δ 20, 6**

Τοῦ μακαρίου Τίτου ἐπισκόπου <***>, ἐκ τοῦ περὶ προνοίας β'
λόγου·

Πρὸς δὲ τοῖς ἅπασιν, τῶν συνήθως ὑπὸ θεοῦ δωρουμένων κοινῇ
πᾶσιν ἀνθρώποις εἰ μηδεμία τίς ἔστιν ὅτε συνέβαινεν κώλυσις,
15 φορᾶ φύσεως ἂν τινος ἀμεταβλήτου τὴν χορηγίαν αὐτῶν <ἀν>έ-
θεσαν ἄνθρωποι, καὶ οὐκ ἂν μὲν δεχόμενοι ταῦτα, χάριν ὡμο-

3 – 5 *Π²993 Iac. 1, 17 8 – 9 *Π²994 Hebr. 5, 4 13 – 478, 12 *Π²995 TITUS BOSTRENSIS, *Contra Manichaeos*, II, 27, 1–17 (ed. Roman/Schmidt, p. 160–161 = Extrait 4a, ed. Declerck, p. CXXXI)

2 – 5 *Π²993 T cap. Δ 20, 4 (127rB[14]15–19); H^{III} cap. Δ 16, 4; R cap. Δ 19, 4
7 – 9 *Π²994 T cap. Δ 20, 5 (127rB[20]21–23); H^{III} cap. Δ 16, 5; R cap. Δ 19, 5
11 – 478, 12 *Π²995 T cap. Δ 20, 6 (127rB[23–24]25–127vA23); H^{III} cap. Δ 16, 6; R
cap. Δ 19, 6

*Π²993 Ἰακώβου T, Ἰακώβου H^{III} καθολικῆς] *om.* R ἐπιστολῆς] *om.* T *Π²994
Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III} Τοῦ Ἀποστόλου] *om.* R Ἑβραίους T ἐπιστολῆς] *om.* T H^{III}
*Π²995 (a) T R ἐπισκόπου] *om.* T, *forsan* Βόστρων *vel* Βοστρῶν *addendum* β'] *om.*
R (b) Τίτου, ἐκ τοῦ περὶ προνοίας H^{III}

4 ἀπὸ] παρὰ R ἔνι] ἔστι R 13 θεοῦ] *praem.* τοῦ R 15 φορᾶ T ἀμετακλήτου
T, μετακλήτου H^{III} χορηγίαν T 15 – 16 ἀνέθεσαν] *scripsi* (ed.), ἔθεσαν T H^{III} R
16 μὲν] *om.* R ταῦτα] πάντα T, πάντα H^{III} 16 – 478, 1 ὁμολόγησαν T H^{III}

λόγησαν τῷ διδόντι, οὐκ ἂν δὲ ἦτησαν, <μὴ> ἔχοντες. Στεροῦν-
 ται τοιγαροῦν ἐνίοτε πρὸς ὀλίγον, ἵνα αἰτήσωσιν, καὶ δέχονται
 αὖθις, ἵνα χάριν ὁμολογήσωσιν τῷ χορηγοῦντι, γινώσκοντες ὡς
 αὐτός γε ἔστιν ὁ παρέχων, καὶ οὐ φύσις ἄλλη τίς ἐστι παρὰ τὸν
 θεόν, ἄκριτός τε καὶ ἀμετάβλητος, ἢ χορηγοῦσα. Βούλεται δὲ ὁ
 θεὸς εἰδέναι χάριν ἀνθρώπους αὐτῷ, ἵνα ἀξιώτεροι τοῦ λαμβάνειν
 παρ' αὐτοῦ γένωνται, οὐχ' ἵνα τί καρπώσῃται εἰς ἑαυτόν. Βούλε-
 ται γὰρ τὰ ἀγαθὰ τούτους αἰτεῖν, ἵνα δεχόμενοι, αἰσθῇσιν τοῦ χο-
 ρηγοῦντος ἔχωσιν. Χαίρει μὲν γὰρ τὰ παρ' ἑαυτοῦ διδούς, ἅτε ἀ-
 ἐνναος τῶν ἀγαθῶν ὑπάρχων, χαίρει δὲ μᾶλλον ἀξίοις διδούς, ὡς
 τῆς φιλανθρωπίας τρόπον τινὰ ἀτιμαζομένης, εἰ μὴ πρὸς εὐαισθή-
 τους γένοιτο.

*Π²996 / T cap. Δ 20, 7

Φίλωνος, ἐκ τῆς νόμων ἀ<λ>ληγορίας·

Τὸ γεννητὸν οὐδέποτε μὲν ἀμοιρεῖ τῶν τοῦ θεοῦ χαρισμάτων, 15
 ἐπεὶ πάντως ἂν διέφθαρτο, φέρειν δὲ τὴν πολλὴν καὶ ἄφθονον
 αὐτῶν ῥύμην ἀδυνατεῖ· διὸ βουλόμενος ὄνησιν ἡμᾶς ἔχειν ὧν
 ἐπιδίδωσιν, πρὸς τὴν τῶν λαμβανόντων ἰσχὺν τὰ διδόμενα σταθ-
 μάται.

15 – 19 *Π²996 PHILO IUDAEUS, *Legum allegoriae*, VII et XIII (*De posteritate Ca-*
ini), 145 (ed. Wendland, p. 32, 16–20)

14 – 19 *Π²996 T cap. Δ 20, 7 (127vA[24]25–34); H^{III} cap. Δ 16, 7; R cap. Δ 19, 7

*Π²996 ἐκ – ἀλληγορίας] *om.* H^{III} R ἀλληγορίας] *scripsi*, ἀλληγορίας T

1 – 2 τῷ – τοιγαροῦν] *om.* R 1 ἂν – μὴ] *scripsi* (ed.), ἀνδραειτης ἀνέχοντες T, ἂν
 δὲ αἶτησαν ἔχοντες H^{III} 3 χωριγοῦντι T, χοριγοῦντι H^{III} 4 αὐτός – ἔστιν] *sic* T
 H^{III}, αὐτός γέ ἐστιν R τίς ἐστι] τί ἐστι H^{III} 5 χορηγοῦσα T 6 ἀνθρώπου R
 ἀξιότεροι T H^{III} 7 καρπώσητε T H^{III} 8 ταγαθὰ T, τ' ἀγαθὰ H^{III} τούτοις H^{III}
 8 – 9 χορηγοῦντος T 9 παρ' ἑαυτοῦ] *scripsi* (ed.), παραυτοῦ T, παρ' αὐτοῦ H^{III} R
 9 – 10 ἅτε – ὑπάρχων] *desunt in ed.* 10 ἀγαθῶν] *forsan* πηγὴ *supplendum* 11
 τρόπον τινὰ T 16 πάντος T, πάντων H^{III} διήφθαρτο T 17 αὐτῶν ῥύμην] ῥύ-
 μιν τούτων R ἀδυνατοῖ H^{III} διὸ] δι' ἃ R

***Π²997 / T cap. Δ 20, 8**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν περὶ τῶν μετονομαζομένων·

Οὐχ' ἃ δοῦναι θεῶ, ταῦτα καὶ ἀνθρώπῳ λαβεῖν δυνατόν· ἐπειδὴ
τῷ μὲν πλείστα καὶ μέγιστα χαρίσασθαι ῥάδιον, ἡμῖν δὲ οὐκ εὐμα-
5 ρές τὰς προτεινομένας δέξασθαι δωρεάς.

***Π²998 / T cap. Δ 20, 9**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ μέθης δευτέρου·

Τῶν θείων δωρεῶν ἱκανὸς οὐδεὶς χωρῆσαι τὸ ἄφθονον πλῆθος,
ἴσως δὲ οὐδὲ ὁ κόσμος, †ἀλλὰ βραχεῖα δεξάμενος† μεγάλας ἐπιρ-
10 ρεούσαις τῶν θεοῦ χαρισμάτων δωρεαῖς τάχιστα ἀποπληρωθήσε-
ται, ὥς ἀναβλύεσθαι καὶ ὑπερεκχεῖσθαι. Εἰ δὲ τὰς εὐεργεσίας ἀδυ-
νατοῦμεν δέχεσθαι, τὰς κολαστηρίους δυνάμεις, πῶς ἐπιφερομέ-
νας οἴσομεν;

***Π²999 / T cap. Δ 20, 10**

15 Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν ἐν Ἑξόδῳ ζητημάτων·

Ὅταν οἱ τῶν σπαρτῶν καρποὶ τελειωθῶσιν, οἱ τῶν δένδρων γενέ-

3 – 5 *Π²997 PHILO IUDAEUS, *De mutatione nominum*, 218 (ed. Wendland, p. 194, 13–15) 8 – 13 *Π²998 PHILO IUDAEUS, *De ebrietate I*, 32 (ed. Wendland, p. 176, 13–18) 16 – 480, 3 *Π²999 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Exodum*, I. 1 (ed. Petit, p. 233)

2 – 5 *Π²997 T cap. Δ 20, 8 (127vA[34]127vB1–6); H^{III} cap. Δ 16, 8; R cap. Δ 19, 8
7 – 13 *Π²998 T cap. Δ 20, 9 (127vA[7]8–20); H^{III} cap. Δ 16, 9; R cap. Δ 19, 9
15 – 480, 3 *Π²999 T cap. Δ 20, 10 (127vB[20–21]22–29); H^{III} cap. Δ 16, 10; R cap. Δ 19, 10

*Π²997 (a) T R ἐκ – μετονομαζομένων] *om.* R (b) *s. a.* H^{III} *Π²998 (a) T R ἐκ – δευτέρου] *om.* R (*cf. autem app. crit.*) δευτερον (*sic*) T (b) *s. a.* H^{III} *Π²999 (a) T R ἐκ – ζητημάτων] *om.* R (b) *s. a.* H^{III}

5 δωρεάς δέξασθαι H^{III} 8 Τῶν] *praem.* δεῦτερον R (*forsan e lemmate*) 9 ἴσω T H^{III} †ἀλλὰ – δεξάμενος†] *locus corruptus, cruces apposui, sic* T H^{III} R, ἀλλ' οἷα βραχεῖα δεξαμένη *ed.* βραχεῖα] *sic* T H^{III}, βραχέα R 9 – 10 ἐπιρεούσαις (–οῦ– T) T H^{III} 13 οἴσωμεν T H^{III} 16 – 480, 1 ἀρχὴν γενέσεως R

σεως ἀρχὴν λαμβάνουσιν, ἵνα δολιχεύωσιν αἱ τοῦ θεοῦ χάριτες τὸν αἰῶνα, παρ' ἄλλων ἄλλαι δεχόμεναι καὶ συνάπτουσαι, τέλη μὲν ἀρχαῖς, ἀρχὰς δὲ τέλεσιν.

***Π²1000 / T cap. Δ 20, 11**

Ἐκ τῶν αὐτῶν·

5

Αἱ τοῦ θεοῦ χάριτες οὐ μόνον τὰ ἀναγκαῖα παρέχονται, ἀλλὰ καὶ ὅσα πρὸς περιττὴν καὶ δαψιλεστέραν ἀπόλαυσιν.

<*Π²suppl. 7 / R cap. Δ 19, 12>

8 *Π²suppl. 7 cf. *Sacra. Liber II. Supplementum* (Band VIII/8)

6 – 7 *Π²1000 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Exodum*, II. 71 (ed. Petit, p. 275)

5 – 7 *Π²1000 T cap. Δ 20, 11 (127vB[30]31–34); H^{III} cap. Δ 16, 11; R cap. Δ 19, 11

***Π²1000** (a) T (b) Ἐκ τοῦ αὐτοῦ R (c) s. a. H^{III}

1 δολιχεύουσιν T^{ut videtur} H^{III} αἱ] οἱ H^{III} **2** παρὰ H^{III} ἄλλαι] ἄλλα H^{III} τέλει T H^{III} **3** τέλεσιν] add. ἀτελεύτητοι ὧσιν R **6** τὰ] τανῶν R

Τίτλος κα' Περὶ τῶν δουλευόντων τῷ θεῷ, καὶ ὅτι χρὴ τού-
τους τιμᾶν καὶ σέβειν, καὶ τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν προσάγειν.

II¹suppl. /
V cap. Δ 5

***II²1001 / T cap. Δ 21, 1**

II¹suppl. 41 /
V cap. Δ 5, 1

Βασιλειῶν α'.

- 5 Εἶπεν Σαούλ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ τῷ μεθ' ἑαυτοῦ· Καὶ ἰδοὺ πορευ-
σόμεθα, καὶ τί οἴσομεν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, ὅτι οἱ ἄρτοι ἐκλε-
λοίπασιν ἐκ τῶν ἀγγείων ἡμῶν, καὶ πλέον οὐκ ἔστιν μεθ' ἡμῶν
εἰσενεγκεῖν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ τὸ ὑπάρχον ἡμῖν; Καὶ προσέ-
θετο τὸ παιδάριον ἀποκριθῆναι τῷ Σαούλ, καὶ εἶπεν· Ἴδου εὔρηται
10 ἐν τῇ χειρὶ μου τέταρτον σίκλου ἀργυρίου, καὶ δώσεις τῷ ἀν-
θρώπῳ τοῦ θεοῦ.

***II²1002 / T cap. Δ 21, 2**

II¹suppl. 42 /
V cap. Δ 5, 2

Βασιλειῶν γ'.

- Εἶπεν Ἰεροβοὰμ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· Ἀνάστηθι καὶ λάβε ἐν
15 τῇ χειρὶ σου τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ ἄρτους καὶ κολλυρίδας τοῖς
τέκνοις αὐτοῦ, καὶ σταφυλὴν καὶ στάμνον μέλιτος.

5 – 11 *II²1001 I Reg. 9, 7–8 (Wahl, *1 Samuel-Text*, p. 51)
III Reg. 12, 24^h (deest apud Wahl, *3 Könige-Text*)

14 – 16 *II²1002

1 – 2 Titlos T^{txt} (128rA1–5) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.)

4 – 11

*II²1001 T cap. Δ 21, 1 (128rA[4]5–19); R cap. Δ 20, 1; *deest in* H^{III}

13 – 16

*II²1002 T cap. Δ 21, 2 (128rA[19]20–26); R cap. Δ 20, 2; *deest in* H^{III}

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} κα'] ιζ' H^{III} txt A^{III}, κ' R καὶ] *om.* H^{III} txt A^{III} R^{pin} 2
προσάγειν] παρέχειν R^{txt}

*II²1001 α'] *om.* R

5 Καὶ] *om.* R 6 οἴσωμεν T 7 ἀγγίων T 8 ἐπενεγκεῖν R τὸ] *om.* R 14 ἱερο-
βοὰμ T 16 στάμνον] σταθμόν T

II¹suppl. 43 /
V cap. Δ 5, 3

***II²1003 / T cap. Δ 21, 3**

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Ἔλαβεν Ἀβδιοῦ ἑκατὸν ἄνδρας προφήτας, καὶ ἔκρυψεν αὐτοὺς ἀ-
νὰ πεντήκοντα ἐν δύο σπηλαίοις, καὶ διέτρεφεν αὐτοὺς ἐν ἄρτῳ
καὶ ὕδατι.

5

II¹suppl. 44 /
V cap. Δ 5, 4

***II²1004 / T cap. Δ 21, 4**

Βασιλειῶν δ'·

Εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς· Ἰδοὺ ἔγνων ὅτι ἄνθρωπος
τοῦ θεοῦ ἅγιος οὗτος, διαπορεύεται ἐφ' ἡμᾶς διαπαντός· ποιήσω-
μεν δὴ αὐτῷ ὑπερῶον τόπον μικρόν, καὶ θῶμεν αὐτῷ ἐκεῖ κλίνην 10
καὶ τράπεζαν καὶ δίφρον καὶ λυχνίαν, καὶ ἔσται ἐν τῷ εἰσπορεύ-
εσθαι αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἐκκλίνει ἐκεῖ. Καὶ ἐγένετο ἡμέρα, καὶ
εἰσῆλθεν Ἐλισσαιέ, καὶ ἐξέκλινεν ἐκεῖ εἰς τὸ ὑπερῶον, καὶ ἐκοι-
μήθη.

***II²1005 / T cap. Δ 21, 5**

15

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ λς'·

Νεώτερος ἐγενόμην – καὶ γὰρ ἐγήρασα –,
καὶ οὐκ <ε>ἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον,
οὐδὲ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ζητοῦν ἄρτους.

3 – 5 *II²1003 III Reg. 18, 4 (Wahl, 3 *Könige-Text*, p. 112)

8 – 14 *II²1004

IV Reg. 4, 9–11 (Wahl, 4 *Könige-Text*, p. 124–125) 17 – 19 *II²1005 Ps. 36, 25^{1–3}

2 – 5 *II²1003 T cap. Δ 21, 3 (128rA[26]27–32); R cap. Δ 20, 3; *deest in* H^{III}

7 – 14 *II²1004 T cap. Δ 21, 4 (128rA[32]33–128rB11); R cap. Δ 20, 4; *deest in* H^{III}

16 – 19 *II²1005 T cap. Δ 21, 5 (128rB[12]13–16); R cap. Δ 20, 5; *deest in* H^{III}

*II²1003 (a) R (b) Βασιλειῶν γ' T *II²1005 (a) T (b) Ψαλμὸς λς' R

3 ἑκατὸν] ρ' R 10 ὑπερῶον τόπον] ὑπερῶον, τόπον R 12 αὐτὸν] *om.* R (= LXX)
ἐκκλίνειν R 13 εἰσῆλθεν] ἦλθεν R τὸν T 18 – 19 καὶ – ζητοῦν] ἕως R 18
εἶδον] *scripsi*, ἶδον T ἐγκαταλελειμμένον T

***II²1006 / T cap. Δ 21, 6**

Ἐν ψαλμῷ ρλη΄.

Ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ θεός,
λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν.

5 ἐξαριθμήσομαι αὐτούς, καὶ ὑπὲρ ἄμμον πληθυνθήσονται.

***II²1007 / T cap. Δ 21, 7**

II¹suppl. 45 /
V cap. Δ 5, 5

Τῶν Παροιμιῶν.

Ὁ ἀντιλαμβανόμενος δικαίων, οὗτος ἀνατελεῖ.

***II²1008 / T cap. Δ 21, 8**

II¹suppl. 46 /
V cap. Δ 5, 6

10 Τῶν αὐτῶν.

Ὡς εἴ τις πηγὴν φρά<σ>σοι καὶ ὕδατος διέξοδον λυμαίνοιτο,
οὕτως ἄκοσμον δίκαιον ἐκπεπτωκέναι ἐνώπιον ἀσεβοῦς.

***II²1009 / T cap. Δ 21, 9**

II¹suppl. 47 /
V cap. Δ 5, 7

Τῶν αὐτῶν.

15 Ὅς οὐκ αἰσχύνεται πρόσωπα δικαίων, οὐκ ἀγαθός.

3 – 5 *II²1006 Ps. 138, 17¹–18¹ 8 *II²1007 Prov. 11, 28² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 60) 11 – 12 *II²1008 Prov. 25, 26¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 126–127) 15
*II²1009 Prov. 28, 21¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 137–138)

2 – 5 *II²1006 T cap. Δ 21, 6 (128rB[17]18–22); R cap. Δ 20, 6; *deest in H^{III}* 7 – 8
*II²1007 T cap. Δ 21, 7 (128rB[23]24–25); R cap. Δ 20, 7; *deest in H^{III}* 10 – 12
*II²1008 T cap. Δ 21, 8 (128rB[26]27–31); *deest in H^{III}* R 14 – 15 *II²1009 T cap.
Δ 21, 9 (128rB[31]32–33); *deest in H^{III}* R

*II²1006 (a) T (b) Ψαλμὸς ρλη΄ R *II²1007 Τῶν] *om.* R

4 – 5 λίαν – ἄμμον] ἕως R 8 δίκαιον R οὗτος] ὁ αὐτός R 11 φράσσοι] *scripsi*
(*ed.*), φράσσοι T λοιμαίνοιτο T

II¹suppl. 48 /
V cap. Δ 5, 8

***II²1010 / T cap. Δ 21, 10**

Τῶν αὐτῶν·

Ζημιοῦν ἄνδρα δίκαιον, οὐ καλόν.

***II²1011 / T cap. Δ 21, 11**

Ἡσαΐου προφήτου·

5

Ἔστιν κληρονομία τοῖς θεραπεύουσι κύριον, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι
δίκαιοι, λέγει κύριος.

***II²1012 / T cap. Δ 21, 12**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀφ' οὗ ἔντιμος ἐγένου ἐναντίον ἐμοῦ, ἐδοξάσθης, καὶ ἐγὼ σε ἡγά- 10
πησα.

***II²1013 / T cap. Δ 21, 13**

Τοῦ αὐτοῦ·

Μέγα σοι ἐστὶν τὸ κληθῆναι σε παῖδα μου.

3 *II²1010 Prov. 17, 26¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 89) **6 – 7** *II²1011 Is. 54, 17
(Wahl, *Prophetenzitate*, p. 436) **10 – 11** *II²1012 Is. 43, 4 (Wahl, *Prophetenzitate*,
p. 396) **14** *II²1013 Is. 49, 6 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 419)

2 – 3 *II²1010 T cap. Δ 21, 10 (128rB[33]34); *deest in* H^{III} R **5 – 7** *II²1011 T cap.
Δ 21, 11 (128vA[1]2–4); H^{III} cap. Δ 17, 1; R cap. Δ 20, 8 **9 – 11** *II²1012 T cap. Δ
21, 12 (128vA[4]5–7); H^{III} cap. Δ 17, 2; R cap. Δ 20, 9 **13 – 14** *II²1013 T cap. Δ
21, 13 (128v[7]8–9); H^{III} cap. Δ 17, 3; R cap. Δ 20, 10

*II²1011 προφήτου] *om.* R *II²1012 (a) T R (b) *s. a.* H^{III} *II²1013 (a) T (b) *s. a.*
H^{III} R

7 δίκαιοι] ἅγιοι R **10** ἐναντίον μου R **14** μέγα σοι ἔστι H^{III}

***Π²1014 / T cap. Δ 21, 14**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Τάδε λέγει κύριος· Ἴδου οἱ δουλεύοντές μοι φάγονται, ὑμεῖς δὲ
 πεινάσετε· ἰδου οἱ δουλεύοντές μοι πίνονται, ὑμεῖς δὲ διψήσετε·
 5 ἰδου οἱ δουλεύοντές μοι εὐφρανθήσονται, ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε·
 ἰδου οἱ δουλεύοντές μοι ἀγαλλιάσονται ἐν εὐφροσύνῃ, ὑμεῖς δὲ
 κεκράξετε διὰ τὸν πόνον τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ ἀπὸ συντριβῆς
 πνεύματος ὀλολύξετε. Τοῖς γὰρ δουλεύουσίν μοι κληθήσεται ὄ-
 νομα καινόν, ὃ εὐλογηθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς· εὐλογήσουσιν γὰρ τὸν
 10 θεὸν τὸν ἀληθινόν.

***Π²1015 / T cap. Δ 21, 15**

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

- Ἔστιν ἄνθρωπος ὅτι μόχθος αὐτοῦ
 ἐν σοφίᾳ καὶ ἐν γνώσει καὶ ἐν ἀνδρείᾳ,
 15 καὶ ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἐμόχθησεν ἐν αὐτῷ,
 δώσει αὐτῷ μερίδα αὐτοῦ.

***Π²1016 / T cap. Δ 21, 16**

Τοῦ Σιράχ·

Δόξα μεγάλη ἀκολουθεῖν κυρίῳ.

3 – 10 *Π²1014 Is. 65, 13–16 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 472–473) 13 – 16
 *Π²1015 Eccle. 2, 21^{1–4} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 149) 19 *Π²1016 Sir. 23, 28a¹
 (Wahl, *Sirach-Text*, p. 112)

2 – 10 *Π²1014 T cap. Δ 21, 14 (128v[9]10–25); H^{III} cap. Δ 17, 4; R cap. Δ 20, 11
 12 – 16 *Π²1015 T cap. Δ 21, 15 (128vA[26]27–31); H^{III} cap. Δ 17, 5; R cap. Δ 20,
 12 18 – 19 *Π²1016 T cap. Δ 21, 16 (128vA[31]32); H^{III} cap. Δ 17, 6; R cap. Δ 20,
 13

*Π²1014 (a) T R (b) s. a. H^{III} *Π²1016 Τοῦ] om. R

3 Ἴδου] om. R φάγονται R 4 πεινάσατε R πίνονται R 8 ὀλολύξετε H^{III}

***Π²1017 / T cap. Δ 21, 17**

Καὶ πάλιν·

Οὐ λιμοκτονήσει κύριος ψυχὴν δικαίαν.

Π¹suppl. 49 /
V cap. Δ 5, 9

***Π²1018 / T cap. Δ 21, 18**

Τοῦ αὐτοῦ·

5

Εὖ ποιήσον εὐσεβεῖ, καὶ εὐρήσεις ἀνταπόδομα,
καὶ εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ παρὰ τοῦ ὑψίστου.

***Π²1019 / T cap. Δ 21, 19**

Τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου·

Πᾶν ὃ δίδωσίν μοι ὁ πατήρ, πρὸς με ἤξει, καὶ τὸν ἐρχόμενον πρὸς 10
με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω.

3 *Π²1017 Prov. 10, 3¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 50) 6 – 7 *Π²1018 Sir. 12, 2¹⁻²
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 80) 10 – 11 *Π²1019 Ioh. 6, 37

2 – 3 *Π²1017 T cap. Δ 21, 17 (128vA[33]33–34); H^{III} cap. Δ 17, 7; R cap. Δ 20, 14
5 – 7 *Π²1018 T cap. Δ 21, 18 (128vA[34]128vB1–4); H^{III} cap. Δ 17, 8; R cap. Δ 20,
15 9 – 11 *Π²1019 T cap. Δ 21, 19 (128vB[4]5–7); H^{III} cap. Δ 17, 9; R cap. Δ 20, 16

*Π²1017 Καὶ πάλιν] *non ut lemma exarata in* T H^{III} R *Π²1018 (a) T R (b) *s. a.* H^{III}
*Π²1019 Τοῦ] *praem.* ἐκ R, *om.* H^{III} Εὐαγγελίου] *om.* H^{III} R

3 δικαίου R 6 εὐποίησον R ἀνταπόδομα T 7 τοῦ] *om.* T H^{III} 10 ἐξερχόμε-
νον T 11 ἐκβάλλω T H^{III}

***Π²1020 / T cap. Δ 21, 20**

Τοῦ αὐτοῦ, κεφαλαίου ρς’.

Ἐὰν ἐμοί τις διακονῇ, ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω, καὶ ὅπου εἰμι ἐγώ, ἐκεῖ
καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐὰν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ
5 πατήρ.

***Π²1021 / T cap. Δ 21, 21**

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τῆς με’ ἐπιστολῆς.

Τὰ μὲν σπήλαια καὶ αἱ πέτραι ἀναμένουσιν ἡμᾶς, αἱ δὲ παρὰ τῶν
δικαίων ἀνδρῶν ὠφέλεια οὐκ αἰὶ ἡμῖν παραμένουσιν.

10

***Π²1022 / T cap. Δ 21, 22**

Τοῦ θεολόγου Γρηγορίου, ἐκ τοῦ εἰς Καισάριον.

Κρεῖττον πολλοστὸν τετάχθαι παρὰ θεῷ καὶ ὑψηλότερον, ἢ παρὰ
τῷ κάτω βασιλεῖ τὰ πρῶτα φέρεσθαι.

3 – 5 *Π²1020 Ioh. 12, 26 8 – 9 *Π²1021 BASILIUS CAESARIENSIS, *Epistulae*, CL, 4, 14–16 (ed. Courtonne, II, p. 75) 12 – 13 *Π²1022 GREGORIUS NAZIANZENSIS, *Funebris in laudem Caesaris fratris oratio* (*Orat.* 7), 9, 24–26 (ed. Calvet-Sebasti, p. 200–202)

2 – 5 *Π²1020 T cap. Δ 21, 20 (128vB[8]9–13); H^{III} cap. Δ 17, 10; R cap. Δ 20, 17
7 – 9 *Π²1021 T cap. Δ 21, 21 (128vB[13–14]15–19); H^{III} cap. Δ 17, 11; R cap. Δ 20, 18
11 – 13 *Π²1022 T cap. Δ 21, 22 (128vB[19–20]21–24); H^{III} cap. Δ 17, 12;
deest in R

*Π²1020 (a) T R (b) s. a. H^{III} *Π²1021 Τοῦ ἁγίου] *om.* H^{III} ἐκ – ἐπιστολῆς] *om.* H^{III} με’] μθ’ R *Π²1022 ἐκ – Καισάριον] *om.* H^{III}

3 τις διακονεῖ T, διακονῇ τις R ἀκολουθεῖτω] *scripsi (cum A^{III})*, ἀκολουθήτω T
H^{III} R 4 ἐμοὶ] *in mg.* T διακονεῖ T 9 ὀφελίαι T

II¹suppl. 50 /
V cap. Δ 5, 10

***II²1023 / T cap. Δ 21, 23**

Τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τοῦ εἰς τὸν Σαοῦλ καὶ τὸν Δαυῖδ·

Οἱ τοὺς ἀγαθοὺς τιμῶντες, μεριστὰι τῶν ἐκείνοις ἀποκειμένων στεφάνων εἰσίν.

***II²1024 / T cap. Δ 21, 24**

5

Τοῦ ἀγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ἐκ τοῦ ιζ' λόγου τῶν κατὰ Ἰουλιανοῦ·

Εἴ τις εἶη ἐν ἡμῖν τῆς ἐξαιρέτου ζωῆς ἐπιμελητής, καὶ τῇ τοῦ βίου λαμπρότητι μαρτυρούμενος, τούτῳ πάντῃ τε καὶ πάντως ἔποιτο ἂν τὸ χρῆναι τιμᾶσθαι καὶ μὴ ἀπιστεῖσθαι πρὸς τινων, ἀλλ' εἰς 10 ὅρκου δύναμιν δέχεσθαι παρ' αὐτοῦ τὸ ναὶ καὶ τὸ οὐ.

II¹suppl. 51 /
V cap. Δ 5, 11

***II²1025 / T cap. Δ 21, 25**

Κλήμεντος Στρωματέως, ἐκ τῆς κα' ἐπιστολῆς·

Οὐκ ἔστιν μέγα τὸ φροντίζειν ἀνδρὸς δικαίου, ἀλλὰ χάριν λαμβάνει ὁ κατηξιωμένος διακονεῖν αὐτῷ.

15

3 – 4 *II²1023 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *De Davide et Saule*, II, 1, 24–26 (ed. Barone, p. 30) 8 – 11 *II²1024 CYRILLUS ALEXANDRINUS, *Contra Iulianum*, XVII, locus non repertus (fr. 52, ed. Kinzig/Brüggemann, p. 800) 14 – 15 *II²1025 CLEMENS ALEXANDRINUS, *Epistulae*, XXI, locus non repertus, Fr. 45 (ed. Stählin/Fruchtel/Treu, p. 223, 25–26); Holl, n° 311

2 – 4 *II²1023 T cap. Δ 21, 23 (128vB[24–25]26–28); H^{III} cap. Δ 17, 13; R cap. Δ 20, 19 6 – 11 *II²1024 T cap. Δ 21, 24 (128vB[28–29]30–129rA4); H^{III} cap. Δ 17, 14; R cap. Δ 20, 20 13 – 15 *II²1025 T cap. Δ 21, 25 (129rA[5–6]7–10); R cap. Δ 20, 21; *deest in H^{III}*

*II²1023 ἐκ – Δαυῖδ] *om.* H^{III} *II²1024 (a) T R Ἀλεξανδρείας – Ἰουλιανοῦ] *om.* R ἰουλ T (b) Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας H^{III}

3 – 4 ἀποκειμένων – εἰσίν] ἀποκειμένων εἰσίν T H^{III} 8 Εἴ τις] *om.* R 9 λαμπρότητα H^{III} τοῦτο T H^{III} 15 κατηξιωμένος T

***Π²1026 / T cap. Δ 21, 26**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ β' τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων·

Οὐδὲν οὔτε ἥδιον οὔτε σεμνότερον ἢ θεῷ δουλεύειν, ὃ καὶ τὴν
 5 μέγιστην βασιλείαν ὑπερβάλλει. Καί μοι δοκοῦσιν οἱ πρῶτοι βασι-
 λεῖς ἅμα καὶ ἀρχιερεῖς γενέσθαι, δηλοῦντες ἔργοις ὅτι χρή τοὺς
 τῶν ἄλλων δεσπόζοντας δουλεύειν αὐτούς, λατρεύοντας θεῷ.

***Π²1027 / T cap. Δ 21, 27**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ τῶν χερουβίμ·

Τὸ δουλεύειν θεῷ μέγιστον αὔχημα, καὶ οὐ μόνον ἐλευθερίας,
 10 ἀλλὰ καὶ πλούτου καὶ ἀρχῆς καὶ πάντων ὅσα τὸ θνητὸν ἀσπάζε-
 ται γένος, τιμιώτερον.

***Π²1028 / T cap. Δ 21, 28**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ τελευταίου τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων·

Οἱ ὑπηρεταὶ τῶν σπουδαίων τὴν πρὸς τὸν θεὸν ἐκούσιον ἀνα-
 15 δέχονται λατρείαν. Οὐ γὰρ ἀνθρώποις ἢ ἀνθρωπίνοις δουλεύ-

3 – 6 *Π²1026 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Exodum*, II. 105 (ed. Petit 277)
 9 – 11 *Π²1027 PHILO IUDAEUS, *De Cherubim*, 107 (ed. Cohn, p. 196, 1–3)
 14 – 490, 2 *Π²1028 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Exodum*, locus non repertus
 (ed. Petit, p. 304.29); Royse 176.58

2 – 6 *Π²1026 T cap. Δ 21, 26 (129rA[10–11]12–20); H^{III} cap. Δ 17, 15; R cap. Δ
 20, 22 8 – 11 *Π²1027 T cap. Δ 21, 27 (129rA[20–21]22–27); H^{III} cap. Δ 17, 16; R
 cap. Δ 20, 23 13 – 490, 2 *Π²1028 T cap. Δ 21, 28 (129rA[27–28]29–129rB1); H^{III}
 cap. Δ 17, 17; R cap. Δ 20, 24

*Π²1026 ἐκ – ζητημάτων] *om.* H^{III} ζητουμένων R *Π²1027 (a) T R ἐκ τοῦ] *om.* R
 (b) *s. a.* H^{III} *Π²1028 (a) T R ἐκ – ζητημάτων] *om.* R (b) *s. a.* H^{III}

3 ἥδιον] *scripsi*, ἡδεῖο R (*unde tacite ἡδεῖον scrips. Petit*), ἴδιον T H^{III} 4 μέγιστην]
om. R 6 δεσπόζοντας] δεσπότας H^{III} αὐτοῖς R λατρεύοντα H^{III} θεῷ]
praem. τῷ R 9 Τὸ] τῷ T αὔχημα] ἢ χρῆμα R 14 τὸν] *om.* T^{a.c.} 15 ἦ] *om.* R

ουσιν, ἀλλὰ σοφοῖς· ὁ δὲ σοφίας δοῦλος θεραπευτὴς λέγοιτ' ἄν
ἐνδίκως εἶναι θεοῦ.

***II²1029 / T cap. Δ 21, 29**

Τοῦ αὐτοῦ·

Τὸ δὲ ἀρασάμενον τί χρῆμα καὶ ὡς ἀληθῶς θαυμαστὸν καὶ μεγα- 5
λοπρεπὲς τυγχάνειν, ἐν μόνοις ἐκείνοις ὀφείλει χαρακτηρίζεσθαι
τοῖς διὰ τέλους τὸν ἑαυτῶν βίον τῇ περὶ τὸ θεῖον ἀνατεθεικόσιν
λατρεία, καὶ δι' ἄψευδῶν δογμάτων πολιτείας τὲ λαμπούσης παρὰ
τῶν λοιπῶν ἀπάντων ἀνθρώπων τὸ τῆς τοιαύτης ἐπαγγελίας πλε-
ονέκτημα διαφαίνουσιν. 10

5 – 10 *II²1029 PHILO IUDAEUS, locus non repertus; Lewy 83.28; Royse 177.92

4 – 10 *II²1029 T cap. Δ 21, 29 (129rB[1]2–14); H^{III} cap. Δ 17, 18; *deest in R*

*II²1029 (a) T (b) *s. a.* H^{III}

1 ἀλλὰ] *tacite coniec. Harris*, ἀλλ' ἢ T H^{III} R λέγοιτο ἄν R 2 ἐνδίκως] δικαίως R
6 τυγχάνειν] *conieci*, τυγχάνον T H^{III} 7 ἀνατεθεικῶσιν T

Τίτλος κβ' Περὶ δικαίων, ὅτι φυλάττει αὐτοὺς κύριος ἐκ πει-
 ρασμῶν, καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἔτη πολλὰ ζῶσιν, καὶ ὅτι ὑπὸ θεοῦ
 ἀγαπῶνται καὶ εὐλογοῦνται οἱ οἴκοι τῶν δικαίων.

Π^Isuppl. /
 V cap. Δ 28

*Π²1030 / T cap. Δ 22, 1

5 Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Ἦλθεν ὁ θεὸς πρὸς Λάβαν τὸν Σύρον καθ' ὕπνον τὴν νύκτα, καὶ
 εἶπεν αὐτῷ· Φύλαξαι σεαυτὸν μήποτε λαλήσης μετὰ Ἰακώβ πο-
 νηρά.

*Π²1031 / T cap. Δ 22, 2

10 Καὶ μετ' ὀλίγα·

Εἶπεν Λάβαν πρὸς Ἰακώβ· Νῦν ἰσχύει ἡ χεὶρ μου τοῦ κακοποιῆσαι
 σε· ὁ δὲ θεὸς τοῦ πατρός μου εἶπεν χθές πρὸς με· Φύλαξαι σεαυ-
 τὸν μήποτε λαλήσης μετὰ Ἰακώβ πονηρά.

6 – 8 *Π²1030 Gen. 31, 24 11 *Π²1031 Εἶπεν – Ἰακώβ] Gen. 31, 26 11 – 13
 Νῦν – πονηρά] Ibid. 31, 29

1 – 3 Titlos T^{txt} (129rB15–20) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 5 – 8
 *Π²1030 T cap. Δ 22, 1 (129rB[21]22–26); H^{III} cap. Δ 18, 1; R cap. Δ 21, 1 10 – 13
 *Π²1031 T cap. Δ 22, 2 (129rB[26]27–33); H^{III} cap. Δ 18, 2; R cap. Δ 21, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} κβ'] ιη' H^{III} txt A^{III}, κα' R φυλάττει] φυλάσσει H^{III} txt
 A^{III} 2 ἔτη πολλὰ] ὅτι πολλὰ H^{III} txt A^{III} txt, ὅτι πολλῇ A^{III} pin 3 τῶν δικαίων] αὐτῶν
 R^{txt}

*Π²1030 Ἀπὸ τῆς] *om.* H^{III} R

7 φύλαξε T H^{III}, φύλαξον R Ἰακώβ T 11 Ἰακώβ T 12 πρὸς ἐμέ R φύλαξε T
 H^{III}, φύλαξον R 12 – 13 εαυτὸν T 13 Ἰακώβ T

***Π²1032 / T cap. Δ 22, 3**

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Ἦνίκα δὲ ὀρθρος ἐγένετο, ἐπεσπούδαζον οἱ ἄγγελοι τὸν Λώτ, λέγοντες· Ἀναστὰς λάβε τὴν γυναῖκα σου καὶ τὰς δύο θυγατέρας σου ἃς ἔχεις, καὶ ἔξελθε, ἵνα μὴ καὶ σὺ συναπόλῃ ταῖς ἀνομίαις τῆς πόλεως. Καὶ ἐταράχθησαν, καὶ ἐκράτησαν οἱ ἄγγελοι τῆς χειρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς χειρὸς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν χειρῶν τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, ἐν τῷ φείσασθαι κύριον αὐτοῦ. Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἐξήγαγον αὐτοὺς ἔξω, καὶ εἶπαν· Σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν· μὴ περιβλέψῃ εἰς τὰ ὀπίσω, μὴ δὲ στῆς ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ· εἰς τὸ ὅρος σῶζου, μήποτε συμπαρηληφθῇς.

Π¹suppl. 68 /
V cap. Δ 28, 1

***Π²1033 / T cap. Δ 22, 4**

Τοῦ Ἰώβ·

Οὐκ ἀφελεῖ ἀπὸ δικαίου ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ,
καὶ καθιεῖται αὐτοὺς εἰς νίκος, καὶ ὑψωθήσονται.

***Π²1034 / T cap. Δ 22, 5**

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ λ'·

Ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου, κύριε,
ἧς ἔκρυσας τοῖς φοβουμένοις σε,

3 – 11 *Π²1032 Gen. 19, 15–17 14 *Π²1033 Οὐκ – αὐτοῦ] Iob 36, 7¹ 15 καὶ – ὑψωθήσονται] Ibid. 36, 7³ 18 – 493, 5 *Π²1034 Ps. 30, 20¹–21²

2 – 11 *Π²1032 T cap. Δ 22, 3 (129rB[33]34–129vA18); H^{III} cap. Δ 18, 3; R cap. Δ 21, 3 13 – 15 *Π²1033 T cap. Δ 22, 4 (129vA[19]20–23); R cap. Δ 21, 4; *deest in* H^{III} 17 – 493, 5 *Π²1034 T cap. Δ 22, 5 (129vA[23]24–34); R cap. Δ 21, 5; *deest in* H^{III}

*Π²1033 Τοῦ] *om.* R *Π²1034 (a) T (b) Ψαλμὸς λ' R

3 ὀρθρος R ἐσπούδαζον T H^{III} τῷ λώτ R 4 ἀνάστα T H^{III} 4 – 5 δύο σου θυγατέρας R 5 καὶ σὺ] *om.* R συναπῶλη T H^{III} 7 τῶν χειρῶν] τῆς χειρὸς R 9 ἐξήγαγεν T H^{III} εἶπον R σῶζε T H^{III} ἑαυτοῦ T H^{III} 15 νίκος R

ἐξεργάσω τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ σὲ
 ἐναντίον τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων.
 Κατακρύψεις αὐτοὺς ἐν ἀποκρύφῳ τοῦ προσώπου σου·
 ἀπὸ ταραχῆς ἀνθρώπων σκεπάσεις αὐτοὺς ἐν σκηνῇ ἀπὸ
 5 [ἀντιλογίας γλωσσῶν.]

*II²1035 / T cap. Δ 22, 6II¹suppl. 69 /
V cap. Δ 28, 2

Ἐν ψαλμῷ λβ’.

Ἴδου οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν,
 τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ
 10 ῥύσασθαι ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς αὐτῶν
 καὶ διαθρέψαι αὐτοὺς ἐν λιμῷ.

*II²1036 / T cap. Δ 22, 7II¹suppl. 70 /
V cap. Δ 28, 3

Ἐν ψαλμῷ λγ’.

Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, καὶ ὁ κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν,
 15 καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς.

*II²1037 / T cap. Δ 22, 8II¹suppl. 71
et 75 / V cap.
Δ 28, 4 et 8

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ψαλμοῦ.

Πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων,
 καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ῥύσεται αὐτοὺς ὁ κύριος.

8 – 11 *II²1035 Ps. 32, 18¹–19²
 *II²1037 Ps. 33, 20¹–21²

14 – 15 *II²1036 Ps. 33, 18^{1–2}

18 – 494, 2

7 – 11 *II²1035 T cap. Δ 22, 6 (129vA[34]129vB1–6); R cap. Δ 21, 6; *deest in H^{III}*
 13 – 15 *II²1036 T cap. Δ 22, 7 (129vB[7]8–11); *deest in H^{III}* R 17 – 494, 2
 *II²1037 T cap. Δ 22, 8 (129vB[12]13–17); *deest in H^{III}* R

*II²1035 (a) T (b) Ψαλμὸς λβ’ R

1 – 4 ἐξεργάσω – σκηνῇ] ἕως R 9 – 11 τοὺς – αὐτοὺς] ἕως R

Φυλάσσει κύριος πάντα τὰ ὅστ᾽ αὐτῶν,
ἐν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται.

II¹suppl. 73 /
V cap. Δ 28, 6

***II²1038 / T cap. Δ 22, 9**

Ἐν ψαλμῷ λς'.

Ὑποστηρίζει τοὺς δικαίους ὁ κύριος.

5

II¹suppl. 72 /
V cap. Δ 28, 5

***II²1039 / T cap. Δ 22, 10**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ψαλμοῦ.

Σωτηρία δὲ τῶν δικαίων παρὰ κυρίου,
καὶ ὑπερασπιστῆς αὐτῶν ἐστὶν ἐν καιρῷ θλίψεως,
καὶ βοηθήσει αὐτοῖς κύριος καὶ ῥύσεται αὐτούς
καὶ ἐξελεῖται αὐτούς ἐξ ἁμαρτωλῶν,
καὶ σώσει αὐτούς, ὅτι ἤλπισαν ἐπ' αὐτόν.

10

***II²1040 / T cap. Δ 22, 11**

Ἐν ψαλμῷ ρς'.

Φυλάσσει κύριος τὰς ψυχὰς τῶν ὁσίων αὐτοῦ,
ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλῶν ῥύσεται αὐτούς.

15

5 *II²1038 Ps. 36, 17² 8 – 12 *II²1039 Ps. 36, 39¹–40³ 15 – 16 *II²1040 Ps. 96,
10^{2–3}

4 – 5 *II²1038 T cap. Δ 22, 9 (129vB[18]19–20); *deest in H^{III}* R 7 – 12 *II²1039 T
cap. Δ 22, 10 (129vB[20]21–28); R cap. Δ 21, 7; *deest in H^{III}* 14 – 16 *II²1040 T
cap. Δ 22, 11 (129vB[28]29–31); R cap. Δ 21, 8; *deest in H^{III}*

*II²1039 (a) T (b) Ψαλμὸς λς' R *II²1040 (a) T (b) Ψαλμὸς ρς' R

1 φυλάξει T 8 δὲ] *om.* T τῷ δικαίῳ R 9 – 12 καὶ – ἤλπισαν] ἕως R 11 ἐξε-
λεῖτε T 16 ἐκ – ἁμαρτωλῶν] ἕως R

***Π²1041 / T cap. Δ 22, 12**Π¹suppl. 74 /
V cap. Δ 28, 7

Ἐν ψαλμῷ ρμδ'.

Φυλάσσει κύριος πάντας τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν.

***Π²1042 / T cap. Δ 22, 13**

5 Βασιλειῶν γ'.

Ὁρθρυσεν ὁ λειτουργὸς Ἐλισσαιὲ ἀναστήναι καὶ ἐξῆλθεν, καὶ ἰδοὺ
 δύναμις κυκλοῦσα τὴν πόλιν καὶ ἵππος καὶ ἄρμα, καὶ εἶπεν τὸ παι-
 δάριον πρὸς αὐτόν· ὦ κύριε, πῶς ποιήσωμεν; Καὶ εἶπεν Ἐλισσαιέ·
 Μὴ φοβοῦ, ὅτι πλείους οἱ μεθ' ἡμῶν ὑπὲρ τοὺς μετ' αὐτῶν. Καὶ
 10 προσηύξατο Ἐλισσαιὲ καὶ εἶπεν· Κύριε, διάνοιξον τοὺς ὀφθαλμοὺς
 τοῦ παιδαρίου, καὶ ἰδέτω. Καὶ διήνοιξεν κύριος τοὺς ὀφθαλμοὺς
 αὐτοῦ, καὶ εἶδεν· καὶ ἰδοὺ τὸ ὄρος πλήρες ἵππων, καὶ ἄρμα πυρὸς
 κύκλῳ Ἐλισσαιέ.

***Π²1043 / T cap. Δ 22, 14**Π¹suppl. 76 /
V cap. Δ 28, 9

15 Τῶν Παροιμιῶν·

Ἐπαύλεις δικαίων εὐλογοῦνται.

3 *Π²1041 Ps. 144, 20¹ 6 – 13 *Π²1042 III Reg., re vera IV Reg. 6, 15–17 (Wahl,
 4 *Könige-Text*, p. 128–129) 16 *Π²1043 Prov. 3, 33² (Wahl, *Proverbien-Text*, p.
 31)

2 – 3 *Π²1041 T cap. Δ 22, 12 (129vB[32]33–34); R cap. Δ 21, 9; *deest in H^{III}*
 5 – 13 *Π²1042 T cap. Δ 22, 13 (130rA[1]2–18); R cap. Δ 21, 10; *deest in H^{III}*
 15 – 16 *Π²1043 T cap. Δ 22, 14 (130rA[19]20); *deest in H^{III} R*

*Π²1041 (a) T (b) Ψαλμὸς ρμδ' R

6 ὀρθρυσεν T 8 ποιήσωμεν R ἔλισσαιέ T 10 ἔλισσαιέ T διάνοιξον] *add.* δὴ T
 12 ἶδεν T τὸ] *om.* T πλήρης T 13 ἔλισσαιέ T

II¹suppl. 78 /
V cap. Δ 28, 11

***II²1044 / T cap. Δ 22, 15**

Τῶν αὐτῶν·

Εὐλογία κυρίου ἐπὶ κεφαλὴν δικαίου.

II¹suppl. 80 /
V cap. Δ 28, 12

***II²1045 / T cap. Δ 22, 16**

Τῶν αὐτῶν·

5

Ἐγχρονίζει δικαίοις εὐφροσύνη.

II¹suppl. 81 /
V cap. Δ 28, 13

***II²1046 / T cap. Δ 22, 17**

Τῶν αὐτῶν·

Φῶς δικαίοις διαπαντός.

II¹suppl. 81 /
V cap. Δ 28, 14

***II²1047 / T cap. Δ 22, 18**

10

Τῶν αὐτῶν·

Δίκαιοι ποιοῦσιν ἐν πλούτῳ ἔτη πολλά.

3 *II²1044 Prov. 10, 6¹ vel 22¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 51 vel 53) **6** *II²1045 Prov. 10, 28¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 54) **9** *II²1046 Prov. 13, 9¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 66) **12** *II²1047 Prov. 13, 23¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 69)

2 – 3 *II²1044 T cap. Δ 22, 15 (130rA[21]22–23); R cap. Δ 21, 11; *deest in* H^{III}
5 – 6 *II²1045 T cap. Δ 22, 16 (130rA[23]24); R cap. Δ 21, 12; *deest in* H^{III} **8 – 9**
*II²1046 T cap. Δ 22, 17 (130rA[25]26); R cap. Δ 21, 13; *deest in* H^{III} **11 – 12**
*II²1047 T cap. Δ 22, 18 (130rA[27]28–29); R cap. Δ 21, 14; *deest in* H^{III}

*II²1044 (a) T (b) Παροιμιῶν R *II²1045 (a) T (b) s. a. R *II²1046 (a) T (b) s. a. R
*II²1047 (a) T (b) s. a. R

3 δικαίων (-ω- *e corr.*) R **6** ἐνγχρονίζει T δίκαιος T

***Π²1048 / T cap. Δ 22, 19**Π¹suppl. 77 /
V cap. Δ 28, 10

Τῶν αὐτῶν·

Οἶκος δικαίων, ἰσχύς πολλή.

***Π²1049 / T cap. Δ 22, 20**Π¹suppl. 82 /
V cap. Δ 28, 15

5 Τῶν αὐτῶν·

Δίκαιος ἐν χαρᾷ καὶ εὐφροσύνῃ ἔσται.

***Π²1050 / T cap. Δ 22, 21**Π¹suppl. 83 /
V cap. Δ 28, 16

Τῶν αὐτῶν·

Δίκαιος ἐκ θήρας ἐκδύνει,

10 ἀντ' αὐτοῦ δὲ παραδίδεται ὁ ἀσεβής.

***Π²1051 / T cap. Δ 22, 22**Π¹suppl. 84 /
V cap. Δ 28, 17

Ἡσαΐου προφήτου·

Μὴ φοβοῦ, ὅτι ἐλυτρωσάμην σε· ἐκάλεσά σε τὸ ὄνομά σου, ἐμὸς
εἶ σύ. Καὶ ἐὰν διαβαίνης δι' ὕδατος, μετὰ σοῦ εἰμι, καὶ ποταμοὶ οὖν

15 συγκλύσουσιν σε, καὶ ἐὰν διέλθῃς διὰ πυρός, οὐ μὴ κατακαυθῇς.

3 *Π²1048 Prov. 15, 6³ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 75) 6 *Π²1049 Prov. 29, 6²
(Wahl, *Proverbien-Text*, p. 139–140) 9 – 10 *Π²1050 Prov. 11, 8^{1–2} (Wahl, *Prover-
bien-Text*, p. 56) 13 – 15 *Π²1051 Is. 43, 1–2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 395)

2 – 3 *Π²1048 T cap. Δ 22, 19 (130rA[29]30); R cap. Δ 21, 15; *deest in H^{III}* 5 – 6
*Π²1049 T cap. Δ 22, 20 (130A[31]32–33); R cap. Δ 21, 16; *deest in H^{III}* 8 – 10
*Π²1050 T cap. Δ 22, 21 (130rA[33]34–130rB2); R cap. Δ 21, 17; *deest in H^{III}*
12 – 15 *Π²1051 T cap. Δ 22, 22 (130rB[2]3–9); R cap. Δ 21, 18; *deest in H^{III}*

*Π²1048 (a) T (b) s. a. R *Π²1049 (a) T (b) s. a. R *Π²1050 (a) T (b) s. a. R
*Π²1051 προφήτου] om. R

10 ό] om. T 14 μετὰ σοῦ εἰμῖ R

***II²1052 / T cap. Δ 22, 23**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀπὸ προσώπου ἀδικίας ἤρται ὁ δίκαιος, καὶ ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἡ τα-
φή αὐτοῦ.

***II²1053 / T cap. Δ 22, 24**

5

Ἰεζεκιήλ προφήτου·

Ἐκάλεσεν κύριος τὸν ἄνδρα τὸν ἐνδεδυκότα τὸν ποδήρη, ὃς εἶχεν
ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὴν ζώνην, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Διέλθε
μέσῃ Ἱερουσαλὴμ καὶ δὸς τὸ σημεῖον ἐπὶ τὰ μέτωπα τῶν ἀνδρῶν
τῶν καταστεναζόντων καὶ τῶν κατωδυνωμένων ἐπὶ πάσης τῆς 10
ἀσεβείας τῆς γινομένης ἐν μέσῳ αὐτῶν. Καὶ τούτοις εἶπεν, ἀκού-
οντός μου· Πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν, καὶ κόπτετε καὶ
μὴ φείδεσθε τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, καὶ μὴ ἐλεήσητε πρεσβύτερον
καὶ νεανίσκον, καὶ παρθένον καὶ νήπια καὶ γυναῖκας ἀποκτείνετε
εἰς ἐξάλειψιν· ἐπὶ δὲ πάντας ἐφ' οὓς ἐστὶ τὸ σημεῖον, μὴ ἄπτεσθε, 15
καὶ ἀπὸ τῶν ἀγίων μου ἄρξασθε.

3 – 4 *II²1052 Is. 57, 1–2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 445) 7 – 16 *II²1053 Ez. 9,
3–6 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 620–621)

2 – 4 *II²1052 T cap. Δ 22, 23 (130rB[9]10–12); H^{III} cap. Δ 18, 4; R cap. Δ 21, 19
6 – 16 *II²1053 T cap. Δ 22, 24 (130rA[13]14–34); H^{III} cap. Δ 18, 5; R cap. Δ 21, 20

*II²1052 (a) T R (b) Ἡσαΐου H^{III} *II²1053 ἰεζεκιήλ T προφήτου] om. H^{III} R

3 ἤρται] ἤρτηται T H^{III} 7 ἐνδεδοικότα T 8 διέλθε R H^{III} 9 τὸ σημεῖον] τὰ ση-
μεῖα T H^{III} 10 κατοδυνωμένων T H^{III} 12 πορεύεσθαι T H^{III} εἰς – πόλιν] om. R
12 – 13 καὶ¹ – ὑμῶν] om. H^{III} 15 ἐφ' οὓς ἐστὶ R ἄπτησθε R 16 ἄρξασθε]
praem. μὴ T H^{III}

***Π²1054 / T cap. Δ 22, 25**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων· Υἱὲ ἀνθρώπου, γῆ ἐὰν ἀ-
 μάρτη μοι τοῦ παραπесеῖν παράπτωμα, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρα μου
 5 ἐπ’ αὐτήν, καὶ συντρίψω αὐτῆς στήριγμα ἄρτου, καὶ ἐξαποστελῶ
 ἐπ’ αὐτήν λιμόν, καὶ ἐξαρῶ ἐξ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτήνος. Καὶ
 ἐὰν ὧσιν οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι ἐν μέσῳ αὐτῆς, Νῶε καὶ Δανιὴλ
 καὶ Ἰώβ, οὗτοι ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτῶν σωθήσονται, λέγει κύριος.
 Ἐὰν καὶ θηρία πονηρὰ ἐπάγω ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τιμωρήσομαι αὐτήν,
 10 καὶ ἔσται εἰς ἀφανισμόν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ διοδεύων ἀπὸ προσώπου
 τῶν θηρίων, καὶ οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι ἐν μέσῳ αὐτῆς ὧσιν, ζῶ
 ἐγώ, λέγει κύριος, εἰ υἱοὶ ἢ θυγατέρες σωθήσονται, ἀλλ’ ἢ οὗτοι
 μόνοι σωθήσονται, ἢ δὲ γῆ ἔσται εἰς ὄλεθρον.

***Π²1055 / T cap. Δ 22, 26**

- 15 Ἰερεμίου προφήτου·

- Εἶπεν Ἰερεμίας πρὸς Ἀβιμέλεχ· Τάδε λέγει κύριος· Ἴδου ἐγὼ φέρω
 τοὺς λόγους μου ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην εἰς κακὰ καὶ οὐκ εἰς ἀγαθὰ,
 καὶ σώσω σε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐ μὴ δῶ σε εἰς χεῖρας τῶν
 ἀνθρώπων, ὧν σὺ φοβῇ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι σώζων σώσω
 20 σε, καὶ ἐν ῥομφαίᾳ οὐ μὴ πέσης· καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ σου εἰς εὐρημα,
 ὅτι ἐπεποίθεις ἐπ’ ἐμέ, φησὶν κύριος.

3 – 13 *Π²1054 Ez. 14, 12–16 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 625–627)

16 – 21

*Π²1055 Ier. 46, 16–18 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 582–583)

2 – 13 *Π²1054 T cap. Δ 22, 25 (130vA[1]2–24); H^{III} cap. Δ 18, 6; R cap. Δ 21, 21

15 – 21 *Π²1055 T cap. Δ 22, 26 (130vA[24]25–130vA3); H^{III} cap. Δ 18, 7; R cap. Δ 21, 22

*Π²1055 [ιερεμ’ H^{III} προφήτου] om. H^{III} R

3 ἐὰν] ἢ ἂν T H^{III} 5 συντρίψω] στηρίξω R 6 ἐπ’ αὐτήν] εἰς αὐτὸν R 7 αὐτῶν T
 H^{III} δανιηλ T 8 ἰώβ T, ἰακώβ H^{III} λέγει κύριος] om. R 9 τιμωρήσομαι R^{a.c.}
 10 ἔσται²] ἔστιν H^{III} 11 οὗτοι] s. l. R 13 ἢ δὲ] ἢ τε R 16 ἰερεμίας T 19 σώζων]
 σώζω T^{a.c.} 19 – 20 σώζω σε T H^{III} 20 καὶ¹] om. R ἢ – σου] post εὐρημα trans-
 pos. R 21 ἐπεποίθεις] praem. ἐπεποίθης R

***II²1056 / T cap. Δ 22, 27**

Τοῦ αὐτοῦ·

Εἶπεν Ναβουζαρδάν πρὸς Ἱερεμίαν· Ἴδου ἔλυσά σε ἀπὸ τῶν
χειροπέδων τῶν ἐπὶ τῶν χειρῶν σου· εἰ καλὸν ἐναντίον σου ἔλθειν
μετ’ ἐμοῦ εἰς Βαβυλῶνα, ἦκε, καὶ θήσω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπὶ 5
σέ· εἰ δὲ μή, ἀπότρεχε καὶ ἀνάστρεψον πρὸς Γοδολίαν. Καὶ ἔδω-
κεν αὐτῷ δῶρα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτόν.

***II²1057 / T cap. Δ 22, 28**

Σοφίας Σολομώντος·

Ὑπέρμαχος ἐστὶν ὁ κόσμος δικαίων.

10

II¹suppl. 85 /
V cap. Δ 28, 18

***II²1058 / T cap. Δ 22, 29**

Ἐκ τῆς Πέτρου β’ ἐπιστολῆς·

Οἶδεν κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμῶν ῥύεσθαι.

13 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 7*.4. et 61.2./68.2. (ed. Ihm, p. 181 et 918)

3 *II²1056 Εἶπεν – Ἱερεμίαν] Ier. 47, 2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 583) 3 – 7
Ἴδου – αὐτόν] Ibid. 47, 4–5 (Wahl, p. 583–584) 10 *II²1057 Sap. 16, 17³ 13
*II²1058 II Petr. 2, 9

2 – 7 *II²1056 T cap. Δ 22, 27 (130vA[3]4–14); H^{III} cap. Δ 18, 8; R cap. Δ 21, 23
9 – 10 *II²1057 T cap. Δ 22, 28 (130vB[14]15); H^{III} cap. Δ 18, 9; R cap. Δ 21, 24
12 – 13 *II²1058 T cap. Δ 22, 29 (130vB[16]17–18); H^{III} cap. Δ 18, 10; R cap. Δ 21, 25

*II²1056 (a) T R (b) s. a. H^{III} *II²1057 (a) T H^{III} σοφία H^{III} (b) Σολομώντος R
*II²1058 Ἐκ τῆς] om. H^{III} πετρου T β’] β^{τρ} R, om. H^{III}

3 ναβουρζαδάν H^{III} Ἱερεμίαν T 6 ἀνάστρεψε H^{III}, ἀνάστρεψε R 10 σπέρμαχος
ἐστὶν R κόσμου H^{III}

***Π²1059 / T cap. Δ 22, 30**Π¹suppl. 86 /
V cap. Δ 28, 19

Διδύμου·

Καὶ δίκαιοι πολλοῖς περιστατικοῖς περιπίπτουσιν, ἀλλὰ ταῦτα μά-
στιγες οὐκ εἰσίν, τὸ μὴ δι' ἁμαρτίας ὑπομεῖναι τὸν σπουδαῖον.

3 – 4 ***Π²1059** DIDYMUS ALEXANDRINUS, locus non repertus

2 – 4 ***Π²1059** T cap. Δ 22, 30 (130vB[18]19–23); H^{III} cap. Δ 18, 11; *deest in R*

3 περιστατικοῖς T 4 τὸ] τῷ *legendum videtur*

Π¹suppl. /
V cap. Δ 7

Τίτλος κγ' Περὶ δικαίων καὶ εὐχῆς παρ' αὐτῶν γινομένης, καὶ ὅτι δεκτὴ καὶ τιμία παρὰ θεῶ ἐστίν.

Π¹suppl. 52 /
V cap. Δ 7, 1

***Π²1060 / T cap. Δ 23, 1**

Γενέσεως·

Προσηύξατο Ἀβραὰμ πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἰάσατο ὁ θεὸς τὸν Ἀβι- 5
μέλεχ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰς παιδίσκας αὐτοῦ, καὶ ἔτι-
κτον, ὅτι συγκλείων συνέκλεισεν κύριος ἕξωθεν πᾶσαν μήτραν ἐν
τῷ οἴκῳ Ἀβιμέλεχ ἕνεκεν Σάρρας, τῆς γυναικὸς Ἀβραάμ.

***Π²1061 / T cap. Δ 23, 2**

Τῆς αὐτῆς·

10

Εἶπεν Λὼτ πρὸς αὐτούς· Ἐπειδὴ εὗρεν ὁ παῖς σου ἕλεος ἐναντίον
σου, καὶ ἐμεγάλυνας τὴν δικαιοσύνην σου, ὃ ποιεῖς ἐπ' ἐμὲ τοῦ
ζῆν τὴν ψυχὴν μου, ἐγὼ δὲ οὐ δυνήσομαι διασωθῆναι εἰς τὸ ὄρος,
μὴ καταλάβῃ με τὰ κακὰ καὶ ἀποθάνω, ἰδοὺ ἡ πόλις αὕτη τοῦ
καταφυγεῖν με ἐκεῖ, ἥ ἐστὶν μικρά, ἐκεῖ σωθήσομαι – οὐ μικρά 15
ἐστίν; – καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ μου ἕνεκεν σου. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἴδου
ἐθαύμασά σου τὸ πρόσωπον, καὶ ἐπὶ τῷ ῥήματι τούτῳ τοῦ μὴ κα-
ταστρέψαι με τὴν πόλιν, ὑπὲρ ἧς ἐλάλησας.

5 – 8 *Π²1060 Gen. 20, 17–18 11 – 18 *Π²1061 Gen. 19, 18–21

1 – 2 Titlos T^{txt} (130vB24–27) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 8
*Π²1060 T cap. Δ 23, 1 (130vB[28]29–131rA3); H^{III} cap. Δ 19, 1; R cap. Δ 22, 1
10 – 18 *Π²1061 T cap. Δ 23, 2 (131rA[3]4–21); H^{III} cap. Δ 19, 2; R cap. Δ 22, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} κγ'] ιθ' H^{III} txt A^{III}, κβ' R γενομένης H^{III} txt A^{III}
καί2] *om.* R 2 θεῶ ἐστίν] θεῶ ἐστί H^{III} txt A^{III} pin, θεῶ R

5 ἀβραὰμ H^{III} R τὸν¹] *om.* R 8 ἕνεκε H^{III} ἀβραὰμ H^{III} R 11 Εἶπεν – αὐ-
τοῦς] *om.* R 14 αὕτη] *an supplendum* ἐγγὺς *sicut in LXX?* 15 ἥ ἐστι H^{III}, ἥ ἐστι R
οὐ] οὐ T, οὐ H^{III} 16 ἕνεκε σου H^{III} R

***Π²1062 / T cap. Δ 23, 3**

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

Εἶπεν κύριος πρὸς Ἑλιφάζ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ·

Ἰώβ ὁ θεράπων μου εὕξεται περὶ ὑμῶν·

5 εἰ μὴ γὰρ δι' αὐτόν, ἀπώλεσα ἂν ὑμᾶς·

οὐδὲν γὰρ ἐλαλήσατε πρὸς με ἀληθὲς κατὰ τοῦ θεράποντός μου
[Ἰώβ.]

Ἐπορεύθη δὲ Ἑλιφάζ ὁ Θαιμανίτης καὶ Βαλδὰς ὁ Σαυχίτης καὶ
[Σωφάρ ὁ Μιναίων βασιλεὺς,

10 καὶ ἐποίησαν καθὼς συνέταξεν αὐτοῖς κύριος,
καὶ ἔλυσεν τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν διὰ Ἰώβ.

***Π²1063 / T cap. Δ 23, 4**

Π¹suppl. 53 /
V cap. Δ 7, 6

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ λγ'·

Ὅφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους,

15 καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν.

***Π²1064 / T cap. Δ 23, 5**

Π¹suppl. 54 /
V cap. Δ 7, 9

Ἐν ψαλμῷ ρμδ'·

Θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει κύριος,

καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν εἰσακούσεται, καὶ σώσει αὐτούς.

3 *Π²1062 Εἶπεν – αὐτῷ] Iob 42, 7² 4 Ἰώβ – ὑμῶν] Ibid. 42, 8⁴ 5 – 11 εἰ – Ἰώβ]
Ibid. 42, 8⁶–9³ 14 – 15 *Π²1063 Ps. 33, 16¹⁻² 18 – 19 *Π²1064 Ps. 144, 19¹⁻²

2 – 11 *Π²1062 T cap. Δ 23, 3 (131rA[22]23–131rB2); H^{III} cap. Δ 19, 3; R cap. Δ
22, 3 13 – 15 *Π²1063 T cap. Δ 23, 4 (131rB[3]4–5); H^{III} cap. Δ 19, 4; *deest in R*
17 – 19 *Π²1064 T cap. Δ 23, 5 (131rB[6]7–10); H^{III} cap. Δ 19, 5; R cap. Δ 22, 4

*Π²1062 (a) T R Ἀπὸ τοῦ] *om.* T (b) *non liquet in* H^{III} (ἰώβ A^{III}) *Π²1063 ἐν – λγ']
om. H^{III} *Π²1064 (a) T (b) Ψαλμὸς ρμδ' R (c) *s. a.* H^{III}

3 Ἑλιφάζ – αὐτῷ] αὐτοὺς R 6 οὐδὲν] οὐδὲ R 7 ἰώβ T 8 ἐλεφάζ H^{III} θεμανί-
της T, θερμανίτης H^{III} σαυχήτης T H^{III} 9 μινναίων R 10 κύριος] *om.* R
18 – 19 κύριος – εἰσακούσεται] ἕως R 18 κύριος] *praem.* ὁ H^{III}

II¹suppl. 55 /
V cap. Δ 7, 10

***II²1065 / T cap. Δ 23, 6**

Τῶν Παροιμιῶν·

Εὐχαὶ κατευθυνόντων δεκταὶ παρὰ θεῶ.

II¹suppl. 56 /
V cap. Δ 7, 11

***II²1066 / T cap. Δ 23, 7**

Τῶν αὐτῶν·

5

Διὰ βοήθειαν δικαίων, πολλὴ γίνεται δόξα.

***II²1067 / T cap. Δ 23, 8**

Τῶν αὐτῶν·

Εὐχῆς δικαίων ἐπακούσει κύριος.

***II²1068 / T cap. Δ 23, 9**

10

Ἡσαΐου προφήτου·

Οὕτως λέγει κύριος· Ὃν τρόπον εὑρεθήσεται ὁ ῥῶξ ἐν τῷ βότρυϊ, καὶ ἐροῦσιν· Μὴ λυμήνητε αὐτόν, ὅτι εὐλογία κυρίου ἐστὶν ἐν αὐτῷ, οὕτως ποιήσω ἕνεκεν τοῦ δουλεύοντός μοι τούτου· οὐ μὴ ἀπολέσω αὐτούς.

15

3 *II²1065 Prov. 15, 8² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 75) **6** *II²1066 Prov. 28, 12¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 136) **9** *II²1067 Prov. 15, 29² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 79) **12 – 15** *II²1068 Is. 65, 8 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 470–471)

2 – 3 *II²1065 T cap. Δ 23, 6 (131rB[10]11–12); H^{III} cap. Δ 19, 6; R cap. Δ 22, 5
5 – 6 *II²1066 T cap. Δ 23, 7 (131rB[12]13–14); H^{III} cap. Δ 19, 7; *deest in R* **8 – 9**
*II²1067 T cap. Δ 23, 8 (131rB[14]15); H^{III} cap. Δ 19, 8; R cap. Δ 22, 6 **11 – 15**
*II²1068 T cap. Δ 23, 9 (131rB[16]17–23); H^{III} cap. Δ 19, 9; R cap. Δ 22, 7

*II²1065 Τῶν] *om.* H^{III} R *II²1066 (a) T (b) *s. a.* H^{III} *II²1067 (a) T (b) *s. a.* R H^{III}
*II²1068 (a) T R προφήτου] *om.* R (b) Ἡσαΐας H^{III}

3 παρὰ θεῶ] ἐνώπιον αὐτῶν R **9** ἐπακούει R **12** ὁ] *om.* T H^{III} ῥῶξ H^{III} R **13**
λυμήνηται H^{III}, ἐλυμήνατο T κυρίου ἔστιν H^{III} **14** ἕνεκε H^{III}

***Π²1069 / T cap. Δ 23, 10**

Σοφίας Σολομώντος·

Σπεύσας ἀνὴρ ἄμεμπτος προσεμάχησεν·
τὸ τῆς ἰδίας λειτουργίας ὄπλον,

- 5 προσευχὴν καὶ θυμιάματος ἐξιλασμόν, κομίσας,
ἀνέστη τῷ θυμῷ, καὶ τέλος ἐπέθηκεν τῇ συμφορᾷ.

***Π²1070 / T cap. Δ 23, 11**

Π¹suppl. 57 /
V cap. Δ 7, 19

Ἐκ τῆς Ἰακώβου καθολικῆς ἐπιστολῆς·

Πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη.

10

***Π²1071 / T cap. Δ 23, 12**

Τοῦ ἀγίου Βασιλείου, ἐκ τῆς ρζ' ἐπιστολῆς·

Μεγάλῃ καὶ ἡ τῶν δυναμένων δυσωπεῖν τὸν θεὸν βοήθεια. Καὶ
γὰρ καὶ ζῶσιν ἡμῖν τὴν ἐν τῇ σαρκὶ ταύτῃ ζωὴν, ἀγαθὴ βοηθὸς ἡ
προσευχή, καὶ ἀπερχομένοις ἐντεῦθεν ἐφόδιον διαρκὲς πρὸς τὸν
15 αἰῶνα τὸν μέλλοντα.

3 – 6 *Π²1069 Sap. 18, 21¹⁻⁴ 9 *Π²1070 Iac. 5, 16 12 – 15 *Π²1071 BASILIUS
CAESARIENSIS, *Epistulae*, CLXXIV, 26–30 (ed. Courtonne, II, p. 111)

2 – 6 *Π²1069 T cap. Δ 23, 10 (131rB[24]25–30); H^{III} cap. Δ 19, 10; *deest in R*
8 – 9 *Π²1070 T cap. Δ 23, 11 (131rB[31]32–33); H^{III} cap. Δ 19, 11; R cap. Δ 22, 8
11 – 15 *Π²1071 T cap. Δ 23, 12 (131rB[33–34]131vA1–8); H^{III} cap. Δ 19, 12; R
cap. Δ 22, 9

*Π²1069 σοφία H^{III} *Π²1070 Ἐκ τῆς] *om.* H^{III} Ἰακώβου] *scripsi*, Ἰακωβου T, Ἰακω-
βου H^{III} R καθολικῆς] *om.* H^{III} R *Π²1071 ἐκ – ἐπιστολῆς] *om.* H^{III}

3 προσεμάχησεν] *sic* T H^{III} 6 ἀντέστη LXX 9 δικαίου] *om.* H^{III} 12 δυνάμεων
H^{III} τῷ θεῷ T H^{III}

***II²1072 / T cap. Δ 23, 13**

Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου, ἐκ τῆς ,α<χ>κζ' ἐπιστολῆς·

Οὐ τοσοῦτον ἀνύειν ἢ τῆς εὐχῆς πέφυκεν ἐπιστήμη, ὅσον ὁ τρόπος καὶ ὁ βίος τοῦ προσευχομένου.

***II²1073 / T cap. Δ 23, 14**

5

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων·

Σοφοῦ εὐχαὶ καὶ θεοφιλοῦς ἀνδρὸς ἐπήκοοι πάντως.

3 – 4 *II²1072 ISIDORUS PELUSIOTA, *Epistulae*, 1627, 54–55 (ed. Évieux, II, p. 362)
 7 *II²1073 PHILO IUDAEUS, *re vera Quod deus sit immutabilis*, 156 (ed. Wendland, p. 89, 16)

2 – 4 *II²1072 T cap. Δ 23, 13 (131rA[9–10]11–14); H^{III} cap. Δ 19, 13; R cap. Δ 22, 10
 6 – 7 *II²1073 T cap. Δ 23, 14 (131vA[15]16–17); H^{III} cap. Δ 19, 14; R cap. Δ 22, 11

*II²1072 Ἰσιδώρου T, ἰσηδωρου H^{III} τοῦ – ἐπιστολῆς] *om.* R πηλουσιωτου T ἐκ – ἐπιστολῆς] *om.* H^{III} ,αχκζ'] *scripsi* (ed.), ακζ' T *II²1073 ἐκ – ζητημάτων] *om.* H^{III} R

4 βίος] *add.* καὶ ὁ τρόπος R, *sed expunx.* 7 εὐχαὶ] ἀνδρὸς R ἀνδρὸς] εὐχαὶ R πάντως] *om.* R

Τίτλος κδ' Περὶ δικαίων, ὅτι περιφρονοῦνται ὑπὸ τῶν ἀδίκων καὶ ἀσεβῶν, καὶ διασύρονται.

Π¹suppl. /
V cap. Δ 8

***Π²1074 / T cap. Δ 24, 1**

Π¹suppl. 58 /
V cap. Δ 8, 1

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

- 5 Δίκαιοι καταγελῶνται·
παραδίδονται γὰρ εἰς χεῖρας ἀσεβῶν.

***Π²1075 / T cap. Δ 24, 2**

Π¹suppl. 59 /
V cap. Δ 8, 2

Τοῦ αὐτοῦ·

Δίκαιος ἀνὴρ καὶ ἄμεμπτος, ἐγενήθη εἰς χλεύασμα.

10 ***Π²1076 / T cap. Δ 24, 3**

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ λς'·

Παρατηρήσεται ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον,
καὶ βρῦξει ἐπ' αὐτὸν τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ·

ὁ δὲ κύριος ἐκγελάσεται αὐτόν,

- 15 ὅτι προβλέπει ὅτι ἥξει ἡ ἡμέρα αὐτοῦ.

5 – 6 *Π²1074 Iob 9, 23²–24¹ 9 *Π²1075 Iob 12, 4 12 – 15 *Π²1076 Ps. 36, 12¹–13²

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (131vA18–21) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 4 – 6
*Π²1074 T cap. Δ 24, 1 (131vA[22]23–25); *deest in* H^{III} R (*vide autem lemma loci sequentis in* R) 8 – 9 *Π²1075 T cap. Δ 24, 2 (131vA[25]26–27); R cap. Δ 23, 1; *deest in* H^{III} 11 – 15 *Π²1076 T cap. Δ 24, 3 (131vA[28]29–34); H^{III} cap. Δ 20, 1; R cap. Δ 23, 2

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} κδ'] κ' H^{III} txt A^{III}, κγ' R τῶν] *om.* R

*Π²1074 ἰώβ T *Π²1075 (a) T (b) Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ R *Π²1076 (a) T H^{III} ἐν – λς'] *om.* H^{III} (b) Ψαλμὸς λς' R

9 καὶ] *om.* T 13 – 15 καὶ – ἥξει] ἔως R

***II²1077 / T cap. Δ 24, 4**

Τῶν Παροιμιῶν·

Βδέλυγμα ἁμαρτωλῶν θεοσέβεια.

II¹suppl. 60 /
V cap. Δ 8, 3

***II²1078 / T cap. Δ 24, 5**

Τῶν αὐτῶν·

5

Ὅσιος ἀκάθαρτος παρὰ κακούργοις.

***II²1079 / T cap. Δ 24, 6**

Τῶν αὐτῶν·

Ἐν τόποις ἀσεβῶν στενῶσιν δίκαιοι,
ἐν δὲ τῇ ἐκείνων ἀπωλείᾳ πληθυνθήσονται δίκαιοι.

10

***II²1080 / T cap. Δ 24, 7**

Τῶν αὐτῶν·

Βδέλυγμα δίκαιος ἀνδρὶ ἀδίκῳ.

3 *II²1077 Prov., re vera Sir. 1, 25² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 45) 6 *II²1078 Prov. 21, 15² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 102) 9 – 10 *II²1079 Prov. 28, 28¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 139) 13 *II²1080 Prov. 29, 27¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 143)

2 – 3 *II²1077 T cap. Δ 24, 4 (131vB[1]2–3); R cap. Δ 23, 3; *deest in H^{III}* 5 – 6 *II²1078 T cap. Δ 24, 5 (131vB[3]4–5); R cap. Δ 23, 4; *deest in H^{III}* 8 – 10 *II²1079 T cap. Δ 24, 6 (131vB[5]6–9); *deest in H^{III}* R 12 – 13 *II²1080 T cap. Δ 24, 7 (131vB[9]10–11); R cap. Δ 23, 5; *deest in H^{III}*

*II²1077 Τῶν] *om.* R *II²1078 (a) T (b) *s. a.* R *II²1080 (a) T (b) *s. a.* R

3 ἁμαρτωλῶ R 9 στένουσι LXX

***II²1081 / T cap. Δ 24, 8**II¹suppl. 61 /
V cap. Δ 8, 4

Τῶν αὐτῶν·

Ἄνδρες αἱμάτων μέτοχοι μισήσουσιν ὅσιον.

***II²1082 / T cap. Δ 24, 9**

5 Τῶν αὐτῶν·

Ὡς εἴ τις πηγὴν φράσσοι καὶ ὕδατος διέξοδον λυμαίνοιτο,
οὕτως ἄκοσμον δίκαιον πεπτωκέναι ἐνώπιον ἀσεβοῦς.***II²1083 / T cap. Δ 24, 10**

Τῶν αὐτῶν·

10 Ὅς καταισχύνει πρόσωπα δικαίων, οὐκ ἀγαθός·
ὁ τοιοῦτος ψωμοῦ ἄρτου ἀποδώσεται ἄνδρα.***II²1084 / T cap. Δ 24, 11**

Τῶν αὐτῶν·

Οὐχ' ὅσιον ἐπιβουλεύειν δυνάστας δικαίοις.

3 *II²1081 Prov. 29, 10¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 140) 6 – 7 *II²1082 Prov. 25, 26^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 126–127) 10 – 11 *II²1083 Prov. 28, 21^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 137–138) 14 *II²1084 Prov. 17, 26² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 89)

2 – 3 *II²1081 T cap. Δ 24, 8 (131vB[11]12–13); R cap. Δ 23, 6; *deest in* H^{III} 5 – 7
*II²1082 T cap. Δ 24, 9 (131vB[13]14–17); H^{III} cap. Δ 20, 2; R cap. Δ 23, 7 9 – 11
*II²1083 T cap. Δ 24, 10 (131vB[18]19–22); H^{III} cap. Δ 20, 3; R cap. Δ 23, 8
13 – 14 *II²1084 T cap. Δ 24, 11 (131vB[22]23–24); H^{III} cap. Δ 20, 4; R cap. Δ 23, 9

*II²1081 (a) T (b) s. a. R *II²1082 (a) T (b) Τῶν Παροιμιῶν H^{III} (c) s. a. R
*II²1083 (a) T (b) s. a. H^{III} R *II²1084 (a) T (b) s. a. H^{III} R

6 ὥσεί τις T φράσσοι T H^{III} R^{a.c.} ὕδατος] *om.* H^{III} λυμαίνοιτο T 10 πρόσω-
πον δικαίου R 10 – 11 ἀγαθός ὁ τοιοῦτος· R 11 ψωμοῦ – ἄνδρα] *om.* R ἄρτον
H^{III} 14 οὐκόσιον T H^{III} δυνάστας] *sic* T H^{III} R, δυνάσταις LXX

***II²1085 / T cap. Δ 24, 12**

Τῶν αὐτῶν·

Ζημιοῦν ἄνδρα δίκαιον, οὐ καλόν.

***II²1086 / T cap. Δ 24, 13**

Ἡσαΐου προφήτου·

5

Ἵδετε ὡς ὁ δίκαιος ἀπώλετο, καὶ οὐδεὶς ἀνὴρ ἐκδέχεται τῇ καρδίᾳ,
καὶ ἄνδρες δίκαιοι αἴρονται, καὶ οὐδεὶς κατανοεῖ.

***II²1087 / T cap. Δ 24, 14**

Τοῦ αὐτοῦ·

Οὐαὶ ὁ ταλαιπωρῶν ὑμᾶς, ὑμᾶς δὲ οὐδεὶς ποιεῖ ταλαιπώρους, καὶ 10
ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς οὐκ ἀθετεῖ· ἀλώσονται γὰρ οἱ ἀθετοῦντες καὶ πα-
ραδοθήσονται, καὶ ὡς σῆς ἐφ' ἱματίῳ, οὕτως ἡττηθήσονται.

II¹suppl. 62 /
V cap. Δ 8, 5

***II²1088 / T cap. Δ 24, 15**

Σοφίας Σολομώντος·

Ὅψονται τὸν δίκαιον καὶ ἐξουθενήσουσιν·
αὐτοὺς δὲ ὁ κύριος ἐκγελάσεται,

15

3 *II²1085 Prov. 17, 26¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 89) 6 – 7 *II²1086 Is. 57, 1
(Wahl, *Prophetenzitate*, p. 445) 10 – 12 *II²1087 Is. 33, 1 (Wahl, *Prophetenzitate*,
p. 372) 15 – 511, 3 *II²1088 Sap. 4, 18¹–19³

2 – 3 *II²1085 T cap. Δ 24, 12 (131vB[24]25); R cap. Δ 23, 10; *deest in* H^{III} 5 – 7
*II²1086 T cap. Δ 24, 13 (131vB[26]27–30); H^{III} cap. Δ 20, 5; *deest in* R 9 – 12
*II²1087 T cap. Δ 24, 14 (131vB[31]32–132rA4); H^{III} cap. Δ 20, 6; R cap. Δ 23, 11
14 – 511, 3 *II²1088 T cap. Δ 24, 15 (132rA[5]6–12); R cap. Δ 23, 12; *deest in* H^{III}

*II²1085 (a) T (b) s. a. R *II²1086 ἡσαΐου H^{III} προφήτου] om. H^{III} *II²1087 (a) T
(b) Ἡσαΐου R (c) s. a. H^{III} *II²1088 σοφίᾳ R

10 ὑμᾶς¹] ἡμᾶς R ὑμᾶς²] ἡμᾶς R 11 ὑμᾶς] ἡμᾶς R 12 σῆς H^{III} R

καὶ ἔσονται μετὰ τοῦτο εἰς πτώμα ἄτιμον
καὶ εἰς ὕβριν ἐν νεκροῖς δι' αἰῶνος,
ὅτι ῥήξει αὐτοὺς ἀφώνους πρηγεῖς.

***Π²1089 / T cap. Δ 24, 16**

Π¹suppl. 63 /
V cap. Δ 8, 6

5 Καὶ μετ' ὀλίγα·

Τότε στήσεται ἐν παρρησίᾳ πολλῇ ὁ δίκαιος
κατὰ πρόσωπον τῶν θλιψάντων αὐτὸν
καὶ τῶν ἀθετούντων τοὺς πόνους αὐτοῦ.

10 Ἰδόντες δὲ παραχθήσονται φόβῳ δεινῷ,
καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας.

Ἐροῦσιν γὰρ ἐν ἑαυτοῖς μετανοοῦντες·
Οὗτος ἦν, ὃν ἔσχομεν ποτὲ εἰς γέλωτα
καὶ εἰς παραβολὴν ὀνειδισμοῦ, οἱ ἄφρονες·
τὸν βίον αὐτοῦ ἐλογισάμεθα μανίαν

15 καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἄτιμον.

Πῶς κατελογίσθη ἐν υἱοῖς θεοῦ
καὶ ἐν ἀγίοις ὁ κληρὸς αὐτοῦ ἐστίν;
Ἄρα ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας,
καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης φῶς οὐκ ἐπέλαμψεν ἡμῖν,

20 καὶ ὁ ἥλιος οὐκ ἀνέτειλεν ἡμῖν.
Ἀνομίας ἐπλήσθημεν τρίβους καὶ ἀπωλείας,
καὶ ὠδεύσαμεν ἐρήμους ἀβάτους,
τὴν δὲ ὁδὸν κυρίου οὐκ ἔγνωμεν.

6 – 11 *Π²1089 Τότε – μετανοοῦντες] Sap. 5, 1¹–3¹ 12 – 23 Οὗτος – ἔγνωμεν]
Ibid. 5, 4¹–7³

5 – 23 *Π²1089 T cap. Δ 24, 16 (132rA[12]13–132rB3); H^{III} cap. Δ 20, 7; R cap. Δ
23, 13

*Π²1089 (a) T R (b) Σοφία Σολομώντος H^{III}

7 θλιβόντων R 9 φόβῳ] πόνῳ R 12 εἶχομεν ποτὲ H^{III} 20 καὶ – ἡμῖν] om. T H^{III}
21 ἐνεπλήσθημεν R ἀπολείας T H^{III} 22 ὠδεύσαμεν] *scripsi* (Π¹suppl.), ὀδεύσα-
μεν T H^{III}, διωδεύσαμεν R ἐρήμους] τρίβους R

***Π²1090 / T cap. Δ 24, 17**

Τοῦ Σιράχ·

Παγίδι ἀλώσονται οἱ εὐφραινόμενοι ἐπὶ πτώσει εὐσεβῶν,
καὶ ὀδύνη καταναλώσει αὐτοὺς πρὸ τοῦ θανάτου αὐτῶν.

***Π²1091 / T cap. Δ 24, 18**

5

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου·

Εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοῦλ ἐπεκαλέσαντο, πόσῳ μᾶλλον
τὸν οἰκιακοὺς αὐτοῦ;

***Π²1092 / T cap. Δ 24, 19**

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου·

10

Εἰ ὁ κόσμος μισεῖ ὑμᾶς, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίση-
κεν. Εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ
τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου,
διατοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. Μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ
εἶπον ὑμῖν· Οὐκ ἔστιν δούλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Εἰ ἐμὲ 15
ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν
ὑμέτερον τηρήσουσιν. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν <εἰς> ὑμᾶς
διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με.

3 – 4 *Π²1090 Sir. 27, 29¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 121) 7 – 8 *Π²1091 Matth. 10,
25 11 – 18 *Π²1092 Ioh. 15, 18–21

2 – 4 *Π²1090 T cap. Δ 24, 17 (132rB[4]5–8); H^{III} cap. Δ 20, 8; R cap. Δ 23, 14
6 – 8 *Π²1091 T cap. Δ 24, 18 (132rB[9]10–13); H^{III} cap. Δ 20, 9; R cap. Δ 23, 15
10 – 18 *Π²1092 T cap. Δ 24, 19 (132rB[13]14–31); H^{III} cap. Δ 20, 10; R cap. Δ 23,
16

*Π²1090 Τοῦ] *om.* R *Π²1091 (a) T R Εὐαγγελίου] *om.* R (b) Ματθαίου H^{III}
*Π²1092 (a) T H^{III} Εὐαγγελίου] *om.* H^{III} (b) Ἰωάννου R

3 παγίδι R, παγίδα T H^{III} 7 ἐπεκάλεσαν R 8 οικειακοὺς R 11 μισῇ T H^{III} 13
οὐκ ἐστέ] *sic acc.* H^{III} R, οὐκ ἐσται T 15 ἡμῖν H^{III} μεῖζον T H^{III} 17 εἰς ὑμᾶς]
scripsi (= NT), ὑμᾶς T H^{III}, ἡμῖν R

***Π²1093 / T cap. Δ 24, 20**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους α΄.

- Δοκῶ γὰρ ὅτι ὁ θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν
ὡς ἐπιθανατίους, ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις
5 καὶ ἀνθρώποις. Ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν
Χριστῷ· ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ
ἄτιμοι ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας. Καὶ πεινῶμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνι-
τεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα καὶ ἀστατοῦμεν καὶ κοπιῶμεν ἐργαζό-
10 μενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν· λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι
ἀνεχόμεθα, βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν· ὡς περικαθάρματα
τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίψημα ἕως ἄρτι.

***Π²1094 / T cap. Δ 24, 21**

Π¹suppl. 64 /
V cap. Δ 8, 7

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον β΄ ἐπιστολῆς.

- Πάντες οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν διωχθήσονται· πονηροὶ δὲ ἄν-
15 θρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ
πλανώμενοι.

***Π²1095 / T cap. Δ 24, 22**

Τοῦ ἀγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, ἐκ τῆς πρὸς Ἰωάννην τὸν
εὐαγγελιστὴν ἐπιστολῆς.

- 20 Τί θαυμαστόν, εἰ Χριστὸς ἀληθεύει, καὶ τοὺς μαθητὰς οἱ ἄδικοι

3 – 11 *Π²1093 I Cor. 4, 9–13 14 – 16 *Π²1094 II Tim. 3, 12–13 20 – 514, 6
*Π²1095 Ps.-DIONYSIUS AREOPAGITA, *Epistulae*, 10 (ed. Ritter, p. 208, 6–12)

2 – 11 *Π²1093 T cap. Δ 24, 20 (132rB[31]32–132vA17); H^{III} cap. Δ 20, 11; R cap.
Δ 23, 17 13 – 16 *Π²1094 T cap. Δ 24, 21 (132vA[18]19–23); *deest in* H^{III} R
18 – 514, 6 *Π²1095 T cap. Δ 24, 22 (132vA[24–26]27–132vB7); H^{III} cap. Δ 20, 12;
deest in R

*Π²1093 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III} R *Π²1095 (a) T ἀρεοπαγίτου *cod.* (b) Διονυσίου
H^{III}

3 Δοκῶ – ὅτι] *om.* T H^{III} ὑμᾶς H^{III} ἀνέδειξεν R 5 ὑμεῖς] ἡμεῖς H^{III} R 6
ὑμεῖς¹] ἡμεῖς R ὑμεῖς²] ἡμεῖς R 8 – 9 ἐργαζόμενοι – εὐλογοῦμεν] *om.* H^{III}

τῶν πόλεων ἐξελαύνουσιν, αὐτοὶ τὰ πρὸς ἀξίαν ἑαυτοῖς ἀπονέ-
 μοντες, καὶ τῶν ἀγίων οἱ ἐναγεῖς ἀποδιαστελλόμενοι καὶ ἀποφοι-
 τῶντες; Ἀληθῶς ἐμφανεῖς εἰκόνες εἰσιν τὰ ὁρατὰ τῶν ἀοράτων.
 Οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις αἴτιος τῶν ἐξ αὐτοῦ δι-
 καίων ἀφορισμῶν ὁ θεός, ἀλλ' οἱ τοῦ θεοῦ παντελῶς ἑαυτοὺς ἀ- 5
 φορίσαντες.

*II²1096 / T cap. Δ 24, 23

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ η' κεφαλαίου τῶν Ἱεροθέου τοῦ ἀγιωτάτου
 στοι<ειώσεων>·

Ἄλλ' εἴποι τίς ἄν· Οὐκ ἔστιν δικαιοσύνης ἴδιον ἄνδρας ὁσίους ἔαν 10
 ἀβοηθήτους ὑπὸ τῶν φαύλων ἐκτρυχομένους. Πρὸς ὃν ῥητέον ὡς
 Εἰ μὲν ἀγαπῶσιν οὓς φῆς ὁσίους τὰ ἐπὶ γῆς ὑπὸ τῶν προσύλων
 ζητούμενα, τοῦ θείου πάντως ἐκπεπτώκασιν ἔρωτος.

*II²1097 / T cap. Δ 24, 24

Σχόλιον·

15

Κεῖται ἐντελῶς ἡ χρῆσις αὕτη ἐν τῷ α' βιβλίῳ εἰς τὸ Κ στοιχεῖον,
 ἐν τῷ Περι κριμάτων θεοῦ τίτλῳ.

17 Περι – θεοῦ] cf. I / C cap. K 2, 23

10 – 13 *II²1096 PS.-DIONYSIUS AREOPAGITA, *De divinis nominibus*, VIII. 8 (ed.
 Suchla, p. 205, 1–4) 16 – 17 *II²1097 *Scholion*

8 – 13 *II²1096 T cap. Δ 24, 23 (132vB[7–8]9–18); H^{III} cap. Δ 20, 13; R cap. Δ 23,
 18 15 – 17 *II²1097 T cap. Δ 24, 24 (132vB[mg]19–22); H^{III} cap. Δ 20, 14; R cap.
 Δ 23, 19

*II²1096 (a) T H^{III} ἐκ – στοιχειώσεων] *om.* H^{III} Ἱεροθέου] *scripsi* (cf. *De divinis
 nominibus*, III. 2 [ed. Suchla, p. 139, 18]), ἱεροθεου T στοιχειώσεων] *scripsi*, στοιχ
 T (b) Τοῦ ἀγίου Διονυσίου R *II²1097 (a) R (b) Σημείωσαι T H^{III}

1 ἐξελαύνουσιν T H^{III} 5 – 6 ἀφανίσαντες H^{III} 10 ἔαν] *om.* R 11 ἀβοηθήτοις H^{III}
 12 φῆς T H^{III} ὁσίους] ἀγίους R τῶν] *add.* φαύλων καὶ R 13 ζητούμενα]
 ζηλούμενα *ed.* πάντος H^{III} 16 ἐν – βιβλίῳ] *om.* R α'] *scripsi*, ια' T H^{III} K]
 κάππα R 17 ἐν τῷ] εἰς τὸν T H^{III} θεοῦ] *praem.* τοῦ H^{III} τίτλῳ] τίτλον T H^{III}

[*Π²1098 / T cap. Δ 24, 25]

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ εἰς τὸν ξα΄ ψαλμόν·

Παραδίδονται πολλάκις καὶ δίκαιοι εἰς χεῖρας ἀσεβῶν, οὐχ’ ἵνα ἐ-
 5 κείνοι τιμηθῶσιν, ἀλλ’ ἵνα οὗτοι δοκιμασθῶσιν διὰ τῆς περιφρο-
 νήσεως.

*Π²1099 / T cap. Δ 24, 26

Π¹suppl. 65 /
 V cap. Δ 8, 8

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς Ἀθανάσιον ἐπιτα-
 φίου·

Παραδίδονται πολλάκις δίκαιοι εἰς χεῖρας ἀσεβῶν, οὐχ’ ἵνα ἐκεῖ-
 10 νοι τιμηθῶσιν, ἀλλ’ ἵνα οὗτοι δοκιμασθῶσιν· καταγελῶνται δὲ
 πρὸς τὸ παρόν, ἕως ὅτε ἡ τοῦ θεοῦ χρηστότης κρύπτεται καὶ τὰ
 μεγάλα ταμεῖα τῶν ὕστερον ἐκατέροις ἀποκειμένων, ἡνίκα καὶ
 λόγος καὶ πράξις καὶ διανόημα τοῖς δικαίοις σταθμοῖς ταλαντεύ-
 15 ηται, ὅταν ἀναστῇ κρίναι τὴν γῆν, τὴν βουλήν καὶ τὰ ἔργα συνά-
 γων, καὶ γυμνῶν τὰ ἐσφραγισμένα παρ’ αὐτῷ καὶ σωζόμενα.

3 – 5 *Π²1098 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum LXI*, re vera GREGORIUS NAZIANZENUS, *In laudem Athanasii* (*Orat.* 21), 17, 2–4 (ed. Mossay/Lafontaine, p. 144) 9 – 15 *Π²1099 GREGORIUS NAZIANZENUS, *In laudem Athanasii* (*Orat.* 21), 17, 2–11 (ed. Mossay/Lafontaine, p. 144)

2 – 5 *Π²1098 T cap. Δ 24, 25 (132vB[22–23]24–28); R cap. Δ 23, 20; *deest in* H^{III}
 7 – 15 *Π²1099 T cap. Δ 24, 26 (132vB[29]30–133rA10); H^{III} cap. Δ 20, 15; R cap.
 Δ 23, 21

*Π²1098 Τοῦ – ψαλμόν] *delenda videntur* *Π²1099 Τοῦ – Γρηγορίου] *om.* R Τοῦ
 ἁγίου] *om.* H^{III} ἐκ – Ἀθανάσιον] *om.* H^{III} ἐπιταφίου] *om.* T H^{III}

3 – 5 Παραδίδονται – περιφρονήσεως] *delevi (initium loci sequentis esse videntur)*
 3 καὶ] *om.* T 4 – 5 διὰ – περιφρονήσεως] *desunt in ed.* 4 – 5 περιφροσύνης T
 H^{III} 12 ταμεῖα] τὰμηλίαν T, τὰ μὴ λίαν H^{III} ἐκατέροις] *om.* T H^{III} 13 πράξις R
 13 – 14 ταλαντεύεται T H^{III} 14 – 15 συναγαγὼν T H^{III}

II¹suppl. 66 /
V cap. Δ 8, 9

***II²1100 / T cap. Δ 24, 27**

Τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου·

Οὐ δυνατόν τοὺς ἐν ἀρετῇ ὄντας παρὰ πάντων ἀκούειν καλῶς.

II¹suppl. 67 /
V cap. Δ 8, 10

***II²1101 / T cap. Δ 24, 28**

5

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς αὐτῆς·

Οὐκ ἔστιν τὸν ἀρετῆς ἐπιμελούμενον μὴ πολλοὺς ἔχειν ἐχθρούς.

***II²1102 / T cap. Δ 24, 29**

Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ἐκ τοῦ ε' λόγου τῶν κατὰ Ἰουλιανοῦ·

10

Οὐκ ἔστιν τοὺς ἀγαθοὺς δύνασθαι τοῖς τὸν ἐξίτηλον καὶ †τῶν ἐξ αὐτοῦ νόμων† τετιμηκόσι βίον, μὴ οὐχὶ πάντη τε καὶ πάντως βδελυκτοὺς εἶναι δοκεῖν καὶ κατεψεγμένους.

4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 10.13./13. (ed. Ihm, p. 244–245)

4 ***II²1100** IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *In Matthaeum*, XV, 5 (PG 57, 230, 1–3) 7
***II²1101** (Ps.-)IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *Eclogae ex diversis homiliis*, XXVI (*De virtute et vitio*) (PG 63, 761, 29–30) 11 – 13 ***II²1102** CYRILLUS ALEXANDRINUS, *Contra Iulianum imperatorem*, X<V>, locus non repertus (fr. 37, ed. Kinzig/Brüggemann, p. 785)

2 – 4 ***II²1100** T cap. Δ 24, 27 (133rA[11–12]13–14); R cap. Δ 23, 22; *deest in* H^{III}
6 – 7 ***II²1101** T cap. Δ 24, 28 (133rA[15]16–17); R cap. Δ 23, 23; *deest in* H^{III}
9 – 13 ***II²1102** T cap. Δ 24, 29 (133rA[18–19]20–25); H^{III} cap. Δ 20, 16; R cap. Δ 23, 24

***II²1100** ἐκ – Εὐαγγελίου] *om.* R ***II²1101** (a) T (b) Ἐκ τοῦ αὐτοῦ R ***II²1102** Ἀλεξανδρείας – Ἰουλιανοῦ] *om.* H^{III} ε'] *sic* T, *ιε'* *coniec.* Kinzig et Brüggemann
ἰουλιανοῦ T

11 – 12 †τῶν – νόμων†] *cruces apposui*, τὸν ἐξ αὐτοῦ νόμων H^{III} (τὸν ἐξ αὐτοῦ νόμον A^{III}a.c.), τὸν ἐξ αὐτοῦ R, τῶν ἔξω νόμου *coniec.* Kinzig et Brüggemann

***Π²1103 / T cap. Δ 24, 30**

Τοῦ ἁγίου Μεθοδίου, ἐκ τοῦ κατὰ Πορφυρίου·

- Κάλλιστον ταῖς ἀληθείαις καὶ ἐπαινετὸν κλητέον τοῦτο, ὅπερ ἂν
αὐτὸς εἶναι ἡγήσεται ὁ θεὸς καλόν, κἂν ὑπὸ πάντων ἐξουθενῆται
5 τὲ καὶ χλευάζεται, ἀλλ' οὐχ' ὅπερ οἱ ἄνθρωποι νομίζουσιν.

***Π²1104 / T cap. Δ 24, 31**

Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν·

- Ἐχθροὺς μὲν μὴ ἔχειν τοὺς φιλαρέτους οἶμαι ἀδύνατον, δυνατόν
δὲ τὴν ἔχθραν καλῶς μεταχειρίσασθαι· εἰ μὲν γὰρ οὐ πταίουσιν
10 φιλοσοφοῦντες, ἑαυτοὺς μὲν ὠφελοῦσιν, ἐκείνους δὲ ἀμύνονται·
εἰ δὲ πταίουσιν, ὠφελοῦνται παρὰ τῶν ἐχθρῶν. Πολλάκις γὰρ
προσπεσοῦσα λοιδορία νόσον ψυχῆς, ἢ ἀγνοουμένην ἢ ἀμελου-
μένην, ἐθεράπευσεν. Δεῖ γὰρ τοῖς εὐδοκίμοις ἢ γνησίων φίλων ἢ
διαπύρων ἐχθρῶν· οἱ μὲν γὰρ νουθετοῦντες, οἱ δὲ λοιδοροῦντες
15 ἀποτρέπουσι τῶν πταισμάτων.

3 – 5 *Π²1103 METHODIUS OLYMPIUS, *Contra Porphyrium*, III, 2 (ed. Bonwetsch, p. 506, 16–19); Holl, n° 454 8 – 15 *Π²1104 ISIDORUS PELUSIOTA, *Epistulae*, locus non repertus

2 – 5 *Π²1103 T cap. Δ 24, 30 (133rA[25–26]27–33); H^{III} cap. Δ 20, 17; R cap. Δ 23, 25 7 – 15 *Π²1104 T cap. Δ 24, 31 (133rA[33–34]133rB1–17); H^{III} cap. Δ 20, 18; R cap. Δ 23, 26

*Π²1103 (a) T R τοῦ] τῶν R (b) Μεθοδίου H^{III} *Π²1104 (a) T ἰσιδώρου *cod.* πηλουσιωτου *cod.* (b) Ἰσιδώρου (ιση- H^{III}) R H^{III}

3 ἐπαινετὸν κλητέον] ἐπικλητέον H^{III} 4 ἡγήσεται] ἡγείσεται T, ἡγήσεται H^{III}, *post* θεὸς *transpos.* R ἐξουθενεῖται T H^{III} 5 τὲ] *om.* R χλευάζεται T H^{III} 8 ἀδύνατον] δυνατόν T H^{III} δυνατόν] ἀδύνατον R 10 ὀφελοῦσιν T H^{III} 11 ὀφελοῦνται T H^{III} παρὰ] διὰ R 12 ἀγνοουμένην T 12 – 13 ἡμελημένην R

***II²1105 / T cap. Δ 24, 32**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ α' τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων.

Ἄσπονδος καὶ ἀκήρυκτος πόλεμος ἐστὶ τοῖς ἀθέοις πρὸς τοὺς φιλοθέους οὕτως, ὥστε καὶ δεσποτείαν ἀπειλεῖν.

3 – 4 *II²1105 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Exodum*, locus non repertus (ed. Petit, p. 304.30); Royse 174.10

2 – 4 *II²1105 T cap. Δ 24, 32 (133rB[17–18]19–22); H^{III} cap. Δ 20, 19; R cap. Δ 23, 27

*II²1105 ἐκ – ζητημάτων] *om.* H^{III} R

3 πόλεμός ἐστι H^{III}, πόλεμος ἐστι T

Τίτλος κε' Περὶ δικαίων, ὅτι τίμιος παρὰ κυρίῳ ὁ θάνατος αὐ-
τῶν, καὶ ὡς ἡ μνήμη αὐτῶν ἐγκωμιάζεται, καὶ τελευτῶντες ὑπὸ
πάντων ζητοῦνται.

Π¹suppl. /
V cap. Δ 29

*Π²1106 / T cap. Δ 25, 1

Π¹suppl. 87 /
V cap. Δ 29, 1

5 Ἀπὸ τῶν Ἀριθμῶν·

Ἀποθάνοι ἡ ψυχὴ μου ἐν σκηναῖς δικαίων.

*Π²1107 / T cap. Δ 25, 2

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ ρια'.

Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος.

10

*Π²1108 / T cap. Δ 25, 3

Π¹suppl. 88 /
V cap. Δ 29, 2

Ἐν ψαλμῷ ριε'.

Τίμιος ἐναντίον κυρίου
ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ.

6 *Π²1106 Num. 23, 10³ 9 *Π²1107 Ps. 111, 6² 12 – 13 *Π²1108 Ps. 115, 6^{1–2}

1 – 3 Titlos T^{txt} (133rB23–28) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 5 – 6
*Π²1106 T cap. Δ 25, 1 (133rB[29]30–31); R cap. Δ 24, 1; *deest in* H^{III} 8 – 9
*Π²1107 T cap. Δ 25, 2 (133rB[31]32–33); H^{III} cap. Δ 21, 1; V^W addit. cap. Δ 26, 2;
deest in R 11 – 13 *Π²1108 T cap. Δ 25, 3 (133rB[33]34–133vA1); R cap. Δ 24, 2;
deest in H^{III}

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} κε'] κα' H^{III} txt A^{III}, κδ' R κυρίω] κυρίου T^{txt} H^{III} txt
A^{III} txt, θεῶ R 1 – 2 αὐτῶν – μνήμη] *om.* R^{txt} 2 ἐγκωμιάζεται T^{txt}, ἐγκωμιάζονται
R^{txt} 2 – 3 καὶ² – ζητοῦνται] *om.* R^{pin}

*Π²1107 (a) T H^{III} ἐν – ρια'] *om.* H^{III} (b) s. a. V^W addit. *Π²1108 (a) T (b) Ψαλμὸς
ριε' R

6 σκηναῖς] ψυχαῖς T

Π¹suppl. 89 /
V cap. Δ 29, 3

***Π²1109 / T cap. Δ 25, 4**

Τῶν Παροιμιῶν·

Μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων.

***Π²1110 / T cap. Δ 25, 5**

Τῶν αὐτῶν·

5

Τελευτήσαντος ἀνδρὸς δικαίου, οὐκ ὅλλυται ἐλπίς.

***Π²1111 / T cap. Δ 25, 6**

Τῶν αὐτῶν·

Ἀποθανὼν δίκαιος ἔλιπεν μετὰμελον.

Π¹suppl. 90 /
V cap. Δ 29, 4

***Π²1112 / T cap. Δ 25, 7**

10

Τῶν αὐτῶν·

Ἐγκωμιαζομένων δικαίων, εὐφρανθήσονται λαοί.

3 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 45.3./52.3. (ed. Ihm, p. 767)

3 *Π²1109 Prov. 10, 7¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 51) 6 *Π²1110 Prov. 11, 7¹
(Wahl, *Proverbien-Text*, p. 56) 9 *Π²1111 Prov. 11, 3¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p.
55) 12 *Π²1112 Prov. 29, 2¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 139)

2 – 3 *Π²1109 T cap. Δ 25, 4 (133vA[1]2); *deest in* H^{III} R 5 – 6 *Π²1110 T cap. Δ
25, 5 (133vA[3]4–5); R cap. Δ 24, 3; *deest in* H^{III} 8 – 9 *Π²1111 T cap. Δ 25, 6
(133vA[6]7–8); H^{III} cap. Δ 21, 2; R cap. Δ 24, 4 11 – 12 *Π²1112 T cap. Δ 25, 7
(133vA[8]9–10); R cap. Δ 24, 5; *deest in* H^{III}

*Π²1110 (a) T (b) Παροιμιῶν R *Π²1111 (a) T (b) Παροιμιῶν H^{III} (c) s. a. R
*Π²1112 (a) T (b) s. a. R

3 μετεγκωμίων T 6 οὐκ ὁλλυται T 12 ἐγκωμιαζομένων T

***Π²1113 / T cap. Δ 25, 8**

Τῶν αὐτῶν·

Δίκαιος ἐν ἐξόδοις ὑμνεῖται.

***Π²1114 / T cap. Δ 25, 9**

Π¹suppl. 91 /
V cap. Δ 29, 5

5 Ἡσαΐου προφήτου·

Ἀπὸ προσώπου ἀδικούντων ἦρται ὁ δίκαιος, καὶ ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἡ
ταφή αὐτοῦ.

***Π²1115 / T cap. Δ 25, 10**

Σοφίας Σολομώντος·

- 10 Δίκαιος μεταξὺ ἀσεβῶν ὧν
ἠρπάγη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ,
ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ.
Τελειωθείς ἐν ὀλίγῳ, ἐπλήρωσεν χρόνους μακροῦς·
ἀρεστή γὰρ ἦν κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ·
15 διατοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας.

3 *Π²1113 Prov. 1, 20¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 22) 6 – 7 *Π²1114 Is. 57, 1–2
(Wahl, *Prophetenzitate*, p. 445) 10 *Π²1115 Δίκαιος] Sap. 4, 7 10 – 12 μεταξὺ –
αὐτοῦ] Ibid. 4, 10²–11² 13 – 15 Τελειωθείς – πονηρίας] Ibid. 4, 13–14²

2 – 3 *Π²1113 T cap. Δ 25, 8 (133vA[10]11); R cap. Δ 24, 6; *deest in* H^{III} 5 – 7
*Π²1114 T cap. Δ 25, 9 (133vA[12]13–15); R cap. Δ 24, 7; *deest in* H^{III} 9 – 15
*Π²1115 T cap. Δ 25, 10 (133vA[16]17–24); H^{III} cap. Δ 21, 3; R cap. Δ 24, 8

*Π²1113 (a) T (b) s. a. R *Π²1114 προφήτου] om. R *Π²1115 (a) T H^{III} σοφία H^{III}
(b) s. d. R

3 Δίκαιος] Σοφία LXX 6 ὁ] s. l. T 10 Δίκαιος – ὧν] om. R ὧν] ὃν T (ζῶν
LXX) 11 κακία] *praem.* ἢ R ἀλλάξει H^{III} 12 ἀπατήσῃ H^{III} 12 – 14 αὐτοῦ –
ψυχῇ] om. H^{III} 13 ἐπλήρωσεν] ἔπληρσεν T 14 ἦν] ἐν T

***II²1116 / T cap. Δ 25, 11**

Τοῦ θεολόγου Γρηγορίου, ἐκ τοῦ εἰς Βασίλειον ἐπιταφίου·

Θεῶ ζῶσιν πάντες οἱ κατὰ θεὸν ζήσαντες, κἂν ἐνθένδε ἀπαλλα-
γῶσιν, καθ' ὃ καὶ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἀκούει θεὸς ὁ θεός,
ὡς οὐ νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων.

5

II¹suppl. 92 /
V cap. Δ 29, 6

***II²1117 / T cap. Δ 25, 12**

Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ἐκ τοῦ ζ' βιβλίου τῶν κατὰ
Ἰουλιανοῦ·

Τιμῶμεν τῶν ἁγίων τὰς θήκας, καὶ τῆς οὔτω λαμπρᾶς αὐτῶν εὐ-
ανδρίας, καθάπερ ἐν τάξει γερῶν καὶ ἀντιμισθίας, τὴν ἀμάραντον 10
αὐτοῖς κατατιθέμενοι μνήμην...

3 Gal. 2, 19 3–4 κἂν – ἀπαλλαγῶσιν] cf. Rom. 14, 8 4–5 Matth. 22, 32; Luc. 20, 38

3–5 *II²1116 GREGORIUS NAZIANZENUS, re vera *In laudem Athanasii* (Orat. 21), 1, 3–6 (ed. Mossay/Lafontaine, p. 110) 9–11 *II²1117 CYRILLUS ALEXANDRINUS, *Contra Iulianum imperatorem*, VI, locus non repertus

2–5 *II²1116 T cap. Δ 25, 11 (133vA[25–26]27–32); H^{III} cap. Δ 21, 4; R cap. Δ 24, 9 7–11 *II²1117 T cap. Δ 25, 12 (133vA[32–34]133vB1–6); R cap. Δ 24, 10; *deest in H^{III}*

*II²1116 (a) T (b) Γρηγορίου τοῦ θεολόγου H^{III} (c) Τοῦ Θεολόγου R *II²1117 Ἀλεξανδρείας – Ἰουλιανοῦ] *om.* R ζ'] *sic* T (*an ις' legendum?*) Ἰουλιανοῦ T

4 καὶ¹] *om.* R Ἀβραὰμ H^{III} R Ἰσαὰκ T Ἰακώβ T 5 ὥς] *om.* T H^{III} 9 αὐτῶν] αὐτῶ T^{a. c.} 9–10 εὐανδρείας T 11 κατατίθεμεν T (*cf. autem II¹suppl.*)

***Π²1118 / T cap. Δ 25, 13**Π¹suppl. 93 /
V cap. Δ 29, 7

Ἐκ τοῦ η' τῶν αὐτῶν·

- Τιμῶμεν ἄνδρας ἁγίους, τετηρηκότας τὴν πίστιν καὶ τοῖς τῆς εὐ-
ανδρίας αὐχήμασιν εὖ μάλα κατεστεμμένους, ἀγωνισαμένους τὲ
5 μέχρι ψυχῆς καὶ αἵματος, καὶ μαρτυρήσαντας τῇ δόξῃ τοῦ Χρι-
στοῦ, καὶ τοῖς εἰς εὐσέβειαν ἀνδραγαθήμασιν ἐκλαμπρυνομένους.

***Π²1119 / T cap. Δ 25, 14**Π¹suppl. 94 /
V cap. Δ 29, 8

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ εἰς τὸν ριε' ψαλμόν·

- Ὁ ἀψάμενος ὁστέων μάρτυρος λαμβάνει τινὰ μετουσίαν ἁγιασμοῦ
10 ἐκ τῆς τῷ σώματι παρεδρευούσης χάριτος. *Τίμιος οὖν ἐναντίον*
κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ.

10 – 11 Ps. 115, 6¹⁻²

3 – 6 *Π²1118 CYRILLUS ALEXANDRINUS, *Contra Iulianum imperatorem*, <X>VIII,
locus non repertus (fr. 64a, ed. Kinzig/Brüggemann, p. 807) 9 – 11 *Π²1119
(Ps.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum CXV*, 4 (PG 30, 112, 37–41)

2 – 6 *Π²1118 T cap. Δ 25, 13 (133vB[7]8–17); R cap. Δ 24, 11; *deest in H^{III}*
8 – 11 *Π²1119 T cap. Δ 25, 14 (133vB[17–18]19–24); *deest in H^{III} R*

*Π²1118 (a) T η' *sic cod.*, ιη' *coniec. Kinzig et Brüggemann* (b) Τοῦ αὐτοῦ R
*Π²1119 ριε'] *scripsi*, ρει' T

3 τοῖς] τοὺς R 3 – 4 εὐανδρείας T 4 τὲ] *om.* R 5 τοῦ] ἰησοῦ R 6 ἐκλεαμ-
πρυνόμενος R

Π¹ /
K cap. Δ 12

Τίτλος κς' Περὶ διαβόλου ἦτοι σατανᾶ καὶ δαιμόνων.

Π¹suppl. 197 /
V cap. Δ 25, 1

***Π²1120 / T cap. Δ 26, 1**

Βασιλειῶν α'.

Ἐγενήθη ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ Σαούλ, ἐλάβανεν Δα-
υῖδ τὴν κιννύραν, καὶ ἔψαλλεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνέψυχεν 5
Σαούλ, καὶ ἀφίστατο ἀπ' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν.

Π¹suppl. 198 /
V cap. Δ 25, 2

***Π²1121 / T cap. Δ 26, 2**

Παραλειπομένων α'.

Ἦσται διάβολος ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ ἔπεισεν τὸν Δαυῖδ ἀριθμῆσαι 10
τὸν Ἰσραήλ.

Π¹737 /
K cap. Δ 12, 1

***Π²1122 / T cap. Δ 26, 3**

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ.

Προστάγματι αὐτοῦ ἐθανάτωσε δράκοντα ἀποστάτην.

4 – 6 *Π²1120 I Reg. 16, 23 (Wahl, *I Samuel-Text*, p. 62) 9 – 10 *Π²1121 I Par.
21, 1 (Wahl, *I Chronik-Text*, p. 141) 13 *Π²1122 Iob 26, 13²

1 Titlos T^{txt} (133vB25–27) H^{III} txt A^{III} R; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) 3 – 6 *Π²1120
T cap. Δ 26, 1 (133vB[28]29–34); R cap. Δ 28, 1; *deest in* H^{III} 8 – 10 *Π²1121 T
cap. Δ 26, 2 (134rA[1]2–3); *deest in* H^{III} R 12 – 13 *Π²1122 T cap. Δ 26, 3 (134rA
[4]5–6); H^{III} cap. Δ 22, 1; *deest in* R

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} κς'] κβ' H^{III} txt A^{III}, κη' R καὶ δαιμόνων] *om.* H^{III} txt
A^{III}

*Π²1122 Ἀπὸ τοῦ] *om.* H^{III} ἰώβ T

5 κιννύραν R αὐτοῦ R^{ut} videtur 9 Ἦσται] *sic* T (*et* Π¹suppl. *praeter* V^w *ubi* ἔσται),
Ἦσται LXX

***Π²1123 / T cap. Δ 26, 4**

Καὶ αὐθις·

Πρόσωπον ἀσεβοῦς τίς ἔτηξεν;

***Π²1124 / T cap. Δ 26, 5**

Π¹738 /
K cap. Δ 12, 2

5 Τοῦ αὐτοῦ·

Τοῦτο ἐστὶν ἀρχὴ πλάσματος κυρίου,
πεπονημένον ἐγκαταπαίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ.

***Π²1125 / T cap. Δ 26, 6**

Π¹738 /
K cap. Δ 12, 2

Καὶ μεθ' ἕτερα·

- 10 Ἡ δύναμις τοῦ σατανᾶ ἐπ' ὀμφαλοῦ γαστροῦ·
ἔστησεν οὐρὰν αὐτοῦ ὡς κυπάρισσον,
τὰ δὲ νεῦρα αὐτοῦ συμπέπλεκται ὥσπερ σχοινίον·
ἢ ψυχὴ αὐτοῦ ἄνθρακες·
ἢ δὲ καρδία αὐτοῦ πέπηγεν ὥσπερ σίδηρος·
15 αἱ πλευραὶ αὐτοῦ χαλκαῖ·
ἢ δὲ ῥάχιδες αὐτοῦ σίδηρος χυτός.

3 *Π²1123 Iob 38, 30² 6 – 7 *Π²1124 Iob 40, 19^{1–2} 10 – 12 *Π²1125 Ἡ – σχοινίον] Iob 40, 16²–17² 13 ἢ – ἄνθρακες] Ibid. 41, 13¹ 14 ἢ – σίδηρος] Ibid. 41, 16¹ 15 – 16 αἱ – χυτός] Ibid. 40, 18^{1–2}

2 – 3 *Π²1123 T cap. Δ 26, 4 (134rA[6]7); H^{III} cap. Δ 22, 2; *deest in R*
*Π²1124 T cap. Δ 26, 5 (134rA[8]9–12); H^{III} cap. Δ 22, 3; *deest in R*
*Π²1125 T cap. Δ 26, 6 (134rA[12]13–22); R cap. Δ 28, 2; *deest in H^{III}*

5 – 7
9 – 16

*Π²1123 Καὶ αὐθις] *non ut lemma exarata in H^{III}* *Π²1124 (a) T (b) s. a. H^{III}
*Π²1125 (a) T (b) Ἰωβ R

7 πεπονημένων T H^{III} 16 ἢ] ὁ R ῥάχιδες] τράχηλος R

Π¹739 /
Κ cap. Δ 12, 3

*Π²1126 / T cap. Δ 26, 7

<***>

Τίς ἀποκαλύψει πρόσωπον ἐνδύσεως αὐτοῦ,
εἰς δὲ πτύξιν θώρακος αὐτοῦ τίς ἂν εἰσέλθοι;
Πύλας στόματος πρὸ προσώπου αὐτοῦ τίς ἀνοίξει;
Κύκλῳ ὀδόντων αὐτοῦ φόβος,
τὰ ἔγκατα αὐτοῦ ἀσπίδες χαλκαῖ,
σύνδεσμος δὲ αὐτοῦ ὥσπερ σμιρίτης λίθος·
εἷς τοῦ ἐνὸς κολλῶνται,
πνεῦμα δὲ οὐ μὴ διέλθῃ αὐτόν.
Ἐν πταρμῷ αὐτοῦ ἐπιφωσκήσει φέγγος,
οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἶδος ἑωσφόρου.
Ἐκ στόματος αὐτοῦ πορεύονται λαμπάδες καϊόμεναι,
καὶ διαρριπτοῦνται ἐσχάραι πυρός·
ἐκ μυκτήρων αὐτοῦ ἐκπορεύεται καπνὸς
καμίνου καιομένης πυρὶ ἀνθράκων·
ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἄνθρακες,
φλοῶς δὲ ἐκ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται.
Ἐν δὲ τραχήλῳ αὐτοῦ αὐλίζεται δύναμις·
ἔμπροσθεν αὐτοῦ τρέχει ἀπώλεια.
Σάρκες δὲ σώματος αὐτοῦ κεκόλληνται,
ἡ καρδία αὐτοῦ πέπηγεν ὥσπερ λίθος,
ἔστηκε δὲ ὥσπερ ἄκμων ἀνήλατος.
Στραφέντος δὲ αὐτοῦ, φόβος θηρίοις τετράποσιν ἐπὶ γῆς
[ἄλλομένοις.
Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἐπὶ τῆς γῆς ὅμοιον αὐτῷ
πεπονημένον ἐγκαταπαίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων μου.

3 – 10 *Π²1126 Τίς – αὐτόν] Iob 41, 5¹–8² 11 – 25 Ἐν – ἄλλομένοις] Ibid. 41, 10¹–17² 26 – 27 Οὐκ – μου] Ibid. 41, 25¹–2

2 – 27 *Π²1126 T cap. Δ 26, 7 (134rA22–134rB17); R cap. Δ 28, 3; *deest in H^{III}*

*Π²1126 s. d. T R

4 τίς ἂν] τίς R 5 στόματος πρὸ] *om.* T πρὸ] *forsan delendum* (cf. Π¹) 7 χαλ-
καῖ] *scripsi*, χαλκαῖ T R 8 σμιρίτης] *scripsi*, σμιρίτης R, σμερίτης T 11 ἐπιφωσκή-
σει] ἐπιφάσκει R 13 ἐκπορεύονται R 18 δὲ] *om.* R 21 – 22 Σάρκες – λίθος]
om. T 24 – 25 Στραφέντος – ἄλλομένοις] *om.* T 26 τῆς] *om.* T 27 ἐγκαταπαί-
ζεσθαι – μου] *om.* R

***Π²1127 / T cap. Δ 26, 8**

Τῶν Παροιμιῶν·

- Ἐὰν ἐπιστήσης τὸ σὸν ὄμμα πρὸς αὐτόν, οὐδαμοῦ φανεῖται·
κατεσκεύασται γὰρ αὐτῷ πτερὰ ὥσπερ ἀετοῦ,
5 καὶ ὑποστρέφει εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, προεστηκώς ἑαυτοῦ.

***Π²1128 / T cap. Δ 26, 9**

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

- Ἐὰν πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος ἀναβῇ ἐπὶ σέ,
τόπον σου μὴ ἀφῆς,
10 ὥς ἀκούσιον, ὃ ἐξῆλθεν ἀπὸ προσώπου τοῦ ἐξουσιάζοντος.

***Π²1129 / T cap. Δ 26, 10**

Π¹740 /
K cap. Δ 12, 4

Ζαχαρίου προφήτου·

- Ἔδειξέν μοι κύριος Ἰησοῦν τὸν ἱερέα, ἐστῶτα πρὸ προσώπου ἀγ-
γέλου κυρίου· καὶ ὁ διάβολος εἰστήκει ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν
15 ὁ ἄγγελος πρὸς τὸν διάβολον· Ἐπιτιμήσει κύριος ἐν σοί, διάβολε,
καὶ ἐπιτιμήσει κύριος ἐν σοί, ὁ ἐκλεξάμενος τὴν Ἱερουσαλήμ.

3 – 5 *Π²1127 Prov. 23, 5^{1–3} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 108) 8 – 9 *Π²1128
Ἐὰν – ἀφῆς] Eccle. 10, 4¹ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 169) 10 ὥς – ἐξουσιάζοντος]
Ibid. 10, 5² (Wahl, p. 169) 13 – 16 *Π²1129 Zach. 3, 1–2 (Wahl, *Prophetenzitate*,
p. 253–254)

2 – 5 *Π²1127 T cap. Δ 26, 8 (134rB[18]19–24); H^{III} cap. Δ 22, 4; R cap. Δ 28, 4
7 – 10 *Π²1128 T cap. Δ 26, 9 (134rB[24]25–29); H^{III} cap. Δ 22, 5; R cap. Δ 28, 5
12 – 16 *Π²1129 T cap. Δ 26, 10 (134rB[30]31–134vA4); R cap. Δ 28, 6; *deest in*
H^{III}

*Π²1127 Τῶν] *om.* R *Π²1129 προφήτου] *om.* R

3 ἐπιστῆς T H^{III} οὐδαμοῦ] μετ' αὐτοῦ R 5 ἑαυτοῦ] αὐτοῦ R 8 ἀνάβη T H^{III}
ἐπὶ σέ] πρὸς σέ R 9 τόπον σου] τόπον R 10 ὃ] ὅτι R 13 ἡσούν T πρὸ] ἀπὸ
(-ο T) T H^{III} 14 ἰστήκει T

Π¹741 /
K cap. Δ 12, 5

*Π²1130 / T cap. Δ 26, 11

Ἡσαΐου προφήτου·

Πῶς ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ Ἑωσφόρος, ὁ πρωῒ ἀνατέλλων;
Συνετρίβη εἰς τὴν γῆν ὁ ἀποστέλλων πρὸς πάντα τὰ ἔθνη. Σὺ δὲ
εἶπας ἐν τῇ διανοίᾳ σου· Εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι, ἐπάνω τῶν 5
ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου, καθιῶ ἐν ὄρει ὑψηλῷ
ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ τὰ πρὸς βορράν, ἀναβήσομαι ἐπάνω τῶν
νεφελῶν, ἔσομαι ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ. Νῦν δὲ εἰς Ἄδου καταβήσῃ
καὶ εἰς τὰ θεμέλια τῆς γῆς. Οἱ ἰδόντες σε θαυμάσουσιν ἐπὶ σοί, καὶ
ἐροῦσιν· Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ὁ παροξύνων τὴν γῆν, σείων βασι- 10
λεῖς; Ὁ θεὸς τὴν οἰκουμένην ὅλην ἔρημον, καὶ τὰς πόλεις καθεῖ-
λεν, τοὺς ἐν ἐπαγωγῇ οὐκ ἠλέησεν. Πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν
ἐκοιμήθησαν ἐν τιμῇ, ἄνθρωπος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· σὺ δὲ ριφήσῃ
ἐν τοῖς ὅρεσιν ὡς νεκρὸς ἐβδελυγμένος μετὰ πολλῶν τεθνηκότων 15
ἐκκεκεντημένων μαχαίραις, καταβαινόντων εἰς Ἄδου. Ὅν τρόπον
γὰρ ἱμάτιον ἐν αἵματι πεφυρμένον οὐκ ἔσται καθαρόν, οὕτως
οὐδὲ σὺ ἔση καθαρός, διότι τὴν γῆν μου ἀπώλεσας, καὶ τὸν λαόν
μου ἀπέκτεινας, καὶ οὐ μὴ μείνης εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον, λέγει κύ-
ριος.

Π¹742 /
K cap. Δ 12, 6

*Π²1131 / T cap. Δ 26, 12

20

Δανιὴλ προφήτου·

Δόλος ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ μεγαλυνθήσεται,
καὶ δόλος διαφθείρη πολλούς, καὶ ἐπὶ ἀπωλείᾳ πολλῶν στήσεται.

3 – 18 *Π²1130 Πῶς – χρόνον] Is. 14, 12–20 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 330–334)
18 – 19 λέγει κύριος] Ibid. 14, 22 22 – 23 *Π²1131 Dan. 8, 25 (Wahl, *Propheten-
zitate*, p. 694–695)

2 – 19 *Π²1130 T cap. Δ 26, 11 (134vA[5]6–134vB7); R cap. Δ 28, 7; *deest in H^{III}*
21 – 23 *Π²1131 T cap. Δ 26, 12 (134vB[7]8–12); R cap. Δ 28, 9; *deest in H^{III}*

*Π²1130 ἡσαίου T προφήτου] *om.* R *Π²1131 προφήτου] *om.* R

3 ὁ¹] *om.* R 4 τὴν] *om.* T 6 ἀστέρων T καθιῶ] καθήσω R 7 τὰ³] *om.* R
βορᾶν T 8 ἄδην T 9 ἐπὶ σοί] ἐπὶ σὲ R 10 – 11 σείων βασιλεῖς] ὁ σίων βασιλεὺς
T 18 καὶ] *om.* R χρόνον] *om.* T 18 – 19 λέγει κύριος] *om.* R 23 διαφθείρει R

***Π²1132 / T cap. Δ 26, 13**

Ἰεζεκιήλ προφήτου·

- Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐκτίσθης καὶ κατεσκευάσθης μετὰ τοῦ Χερουβὶμ,
 5 ἔθηκά σε ἐν ὄρει ἀγίῳ θεοῦ, ἐγεννήθης ἐν μέσῳ λίθων πυρίνων·
 ἐπορεύθης ἁμωμος ἐν ταῖς ἡμέραις σου, ἀφ' ἧς ἡμέρας σὺ ἐκτί-
 σθης, ἕως εὐρέθῃ τὰ ἀδικήματά σου ἐν σοί. Ἀπὸ γὰρ πλήθους τῆς
 περιδρομῆς σου ἔπλησας τὰ ταμεῖα σου ἀνομίας, καὶ ἡμαρτες καὶ
 10 ἐτραυματίσθης· ἀπὸ ὅρου τοῦ θεοῦ κατήγαγέν σε τὸ Χερουβὶμ
 τὸ συσκιάζον ἐκ μέσου λίθων πυρίνων. Ὑψώθη ἡ καρδία σου ἐπὶ
 τῷ κάλλει σου· διεφθάρη ἡ καρδία σου μετὰ τοῦ κάλλους σου· διὰ
 τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν σου ἐπὶ τὴν γῆν ἔρριψά σε· ἐναντίον
 βασιλέων δέδωκά σε παραδειγματισθῆναι διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀνο-
 μιῶν σου καὶ τῶν ἀδικιῶν τῆς ἐμπορίας σου· ἐβεβήλωσας τὸν ἀγι-
 15 ασμόν σου, καὶ ἐξάξω πῦρ ἐκ μέσου σου. Τοῦτο καταφάγεται σε,
 καὶ δώσω σε εἰς σποδὸν ἐπὶ τῆς γῆς σου ἐναντίον πάντων τῶν
 ὁρώντων σε· καὶ πάντες οἱ ἐπιστάμενοί σε ἐν τοῖς ἔθνεσιν στυγνά-
 σουσιν ἐπὶ σοί· ἀπώλεια ἐγένου καὶ οὐχ' ὑπάρξεις ἔτι εἰς αἰ-
 ῶνα.

3 – 18 *Π²1132 Ez. 28, 13–19 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 653–655)

2 – 18 *Π²1132 T cap. Δ 26, 13 (134vB[12]13–135rA13); H^{III} cap. Δ 22, 6; R cap. Δ 28, 8

*Π²1132 ἰεζεκιήλ T προφήτου] om. R H^{III}

3 χαιρουβὶμ T, χερουβείμ R 4 ἔθηκά σε] *praem.* καὶ T H^{III} ἐγεννήθης R^{a.c.}, ἐγε-
 νήθης R^{p.c.} 5 σὺ] om. R 6 ἕως] om. R τὸ ἀδικημά σου R πλήθος H^{III} 7 τὰ]
 om. R ταμεία σου T, ταμεῖα σου H^{III}, ταμεῖα σου R 8 ἐτραυματίσθης H^{III}
 χαιρουβὶμ T, χερουβείμ R 10 κάλλους σου] κάλλουσου H^{III} 11 ἔριψα σε T, ἔριψά
 σε R^{a.c.} ἐναντίον] ἐναντίων T H^{III} 12 ἔδωκά σε T^{a.c.} παραδειγματισθῆναι]
 παράδειγμα R 12 – 13 ἀδικιῶν σου R 13 ἀδικιῶν] ἀνομιῶν R 13 – 14 τὸν –
 σου^{1]} τὸ ἀγίασμά σου R 14 ἐκ – σου^{2]} ἐκ μέσου σου T H^{III} (ἐν μέσῳ σου A^{III})
 Τοῦτο] τοῦ H^{III} 15 σποδὸν] σποδόν σου R γῆς σου] γῆς R

Π¹743 /
K cap. Δ 12, 7

***Π²1133 / T cap. Δ 26, 14**

Σοφίας Σολομώντος·

Φθόνῳ διαβόλου θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν.

***Π²1134 / T cap. Δ 26, 15**

Τοῦ Σιράχ·

5

Ὡς πονηρὸν ἐνθύμημα, πόθεν ἐνεκυλίσθης
καλύψαι τὴν ξηρὰν ἐν δολιότητι;

Π¹746 /
K cap. Δ 12, 10

***Π²1135 / T cap. Δ 26, 16**

Ἐκ τῆς Ἰακώβου καθολικῆς ἐπιστολῆς·

Ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν.

10

Π¹747 /
K cap. Δ 12, 11

***Π²1136 / T cap. Δ 26, 17**

Ἐκ τῆς Πέτρου καθολικῆς ἐπιστολῆς·

Νήψατε, γρηγορήσατε· ἰδοὺ ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων
ὠρυόμενος περιπατεῖ, ζητῶν τίνα καταπίῃ· ὃς ἀντίστητε στερεοὶ
τῇ πίστει.

15

3 *Π²1133 Sap. 2, 24¹ 6–7 *Π²1134 Sir. 37, 3¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 146) 10
*Π²1135 Iac. 4, 7 13–15 *Π²1136 I Petr. 5, 8–9

2–3 *Π²1133 T cap. Δ 26, 14 (135rA[13]14–15); R cap. Δ 28, 10; *deest in H^{III}*
5–7 *Π²1134 T cap. Δ 26, 15 (135rA[16]17–19); H^{III} cap. Δ 22, 7; R cap. Δ 28, 11
9–10 *Π²1135 T cap. Δ 26, 16 (135rA[20]21–22); R cap. Δ 28, 14; *deest in H^{III}*
12–15 *Π²1136 T cap. Δ 26, 17 (135rA[23]24–29); R cap. Δ 28, 15; *deest in H^{III}*

*Π²1133 (a) T σολομώντος *cod.* (b) Σολομώντος R *Π²1134 Τοῦ] *om.* R *Π²1135
Ἐκ τῆς] *om.* R ἰακώβου T καθολικῆς ἐπιστολῆς] *om.* R *Π²1136 καθολικῆς] *om.* R

6 ὦ H^{III} R, ὦ T 7 καλύψαι R 13 νήψατε T ἰδοὺ] ὅτι R 14 καταπίει T, κατα-
πίοι R

***IP²1137 / T cap. Δ 26, 18**IP⁷⁴⁴ /
K cap. Δ 12, 8

Τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, κεφαλαίου ιε’.

- Τότε ἀνήχθη ὁ Ἰησοῦς ὑπὸ τοῦ πνεύματος εἰς τὴν ἔρημον, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα
 5 καὶ νύκτας τεσσαράκοντα, ὕστερον ἐπείνασεν. Καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων εἶπεν· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Γέγραπται· *Οὐκ ἐπ’ ἄρτω μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ’ ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ*. Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν, καὶ ἵστησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ λέγει αὐτῷ· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· *Οὐκ ἐκπειράσῃς κύριον τὸν θεόν σου*. Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, καὶ λέγει
 15 αὐτῷ· Ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὑπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· *κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις*.

***IP²1138 / T cap. Δ 26, 19**IP⁷⁴⁵ /
K cap. Δ 12, 9

Λουκᾶ, κεφαλαίου ριζ’. Μάρκου, κεφαλαίου ζ’.

- 20 Εἶπεν τοῖς ἑβδομήκοντα ὁ κύριος· Ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν ὡς ἄστραπην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. Ἴδου δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν

7 – 9 Deut. 8, 3 12 Ibid. 6, 16 16 – 17 Ibid. 6, 13 et 10, 20

3 – 17 *IP²1137 Matth. 4, 1–10 20 – 532, 2 *IP²1138 Luc. 10, 18–19; Marc. 1, 12–13 (ad locum praecedentem pertinere videtur)

2 – 17 *IP²1137 T cap. Δ 26, 18 (135rA[29]30–135rB28); R cap. Δ 28, 12; *deest in H^{III}* 19 – 532, 2 *IP²1138 T cap. Δ 26, 19 (135rB[29]30–135vA3); R cap. Δ 28, 13; *deest in H^{III}*

*IP²1137 (a) T (b) Ματθαίου R *IP²1138 (a) T λουκα *cod.* μαρκ^ο *cod.* (b) Ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον R

3 Τότε] *om.* T 4 – 17 Καὶ – λατρεύσεις] καὶ τὰ ἐξῆς R 16 σατανὰ T 20 ἑβδομήκοντα] *add.* μαθηταῖς T σατανᾶν] *scripsi*, σατανὰν T R 20 – 21 ὡς ἄστραπην] *om.* R

τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.

***Π²1139 / T cap. Δ 26, 20**

Κλήμεντος Ῥώμης·

Μεμνημένοι ὅτι ὑποσχέσει γνώσεως ἀπατήσας ὁ πονηρὸς τὸν Ἀ- 5
δάμ, θάνατον τῷ κόσμῳ ἐξεργάσατο, χρή πάση δυνάμει κατεπά-
δειν καὶ ἀνθίστασθαι τῷ ὑποσυλῶντι καὶ καταγοητεύοντι λογι-
σμῷ. Πολὺ γὰρ πεπλανημένον τὸν κόσμον εὐρῶν ὁ κύριος καὶ τῇ
κακία συνθέμενον, γνῶσιν παρέθηκεν ἀντὶ τῆς πλάνης, ὥσπερ 10
πῦρ ἐμβάλων κατὰ τῆς τοῦ ἐνεδρεύοντος ὀργῆς καὶ μάχαιραν, ἀ-
ναιροῦσαν τῇ γνώσει τοῦ θεοῦ τὴν ἄγνοιαν, τὴν ὑπὸ τοῦ ἀπατή-
σαντος γνῶσιν ὀνομασθεῖσαν, ὥσπερ τέμνων καὶ χωρίζων τὰς ἀ-
πὸ τῶν νεκρῶν εἰδώλων καὶ ἔργων λαβάς. Διατοῦτο τῆς ἀγνω-
σίας καὶ κακίας ὑπὸ τῆς γνώσεως ἀναιρουμένης, πόλεμος συνείχε 15
τὸ πᾶν σωτηρίας χάριν· υἱὸς ὑπέίξας ἀπειθοῦς ἐχωρίζετο πατρός,
καὶ πατὴρ τέκνου, ἡ τεκοῦσα θυγατρός, καὶ θυγάτηρ μητρός.

5 – 16 *Π²1139 PS.-CLEMENS ROMANUS, *Homilia* ια 18,2 – 19,3 (ed. Rehm†/Strecker, p. 163, 21 – 164, 7); Holl, n° 17

4 – 16 *Π²1139 T cap. Δ 26, 20 (135vA[3]4–32); H^{III} cap. Δ 22, 8; R cap. Δ 28, 16

*Π²1139 Ῥώμης] *om.* H^{III}

1 – 2 καὶ¹ – ἐχθροῦ] καὶ τὰ ἐξῆς R 6 εἰργάσατο R 7 ὑποσυλῶντι] *scripsi* (*cum* A^{III}), ὑποσυλοῦντι T H^{III} R 10 πῦρ ἐμβάλων H^{III}, παρεμβάλων R τοῦ] *in mg.* T 13 λαβάς] *om.* T H^{III} 15 πᾶν – υἱὸς] πᾶν· σωτηρίας χάριν υἱὸς R ἀπειθοῦς] ἀλειθοῦς H^{III} (*littera -λ- erasa sed adhuc visibilis et non correcta*)

***Π²1140 / T cap. Δ 26, 21**

<Σχόλιον>·

Διὸ καὶ ἡμῖν ἐμπρεπὲς ἀντιστῆναι καὶ φυγαδεῦσαι τῇ τοῦ θεοῦ
 γνώσει τὸν τῆς ἀγνωσίας εἰσηγητὴν καὶ ἀνθρωποκτόνον ἐξ ἑαυ-
 5 τῶν.

***Π²1141 / T cap. Δ 26, 22**

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν·

Τάχα γὰρ πρὸ τοῦ κτισθῆναι τὸν ἄνθρωπον τόπος τίς μετανοίας
 καὶ τῷ διαβόλῳ ὑπελείπετο, καὶ ἐδύνατο ὁ τύφος, εἰ καὶ ἀρχαιότε-
 10 ρον ἦν νόσημα, ὅμως διὰ μετανοίας ἑαυτὸν ἐξίλασαμένου, θερα-
 πευθεὶς ἀποκαταστῆσαι αὐτὸν εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς. Ἀφ' οὗ δὲ τοῦ κό-
 σμου κατασκευὴ καὶ παραδείσου, καὶ ἄνθρωπος ἐν αὐτῷ καὶ ἐν-
 τολὴ θεοῦ καὶ φθόνος τοῦ διαβόλου καὶ φθόνος τοῦ τετιμημένου,
 15 ἀπεκλείσθη αὐτῷ καὶ ὁ τόπος τῆς μετανοίας. Εἰ γὰρ Ἡσαΐ τόπον
 μετανοίας οὐχ' εὔρεν, τὰ πρωτοτόκια ἀποδόμενος, τίς τόπος μετα-
 νοίας ὑπολείπεται τῷ τὸν πρωτόπλαστον ἀποκτείναντι ἄνθρωπον
 καὶ δι' ἐκεῖνου τὸν θάνατον εἰσαγαγόντι; Φασὶ δὲ καὶ τὸν ἐκ τοῦ
 λύθρου τοῦ ἀνθρωπείου ἐγγινόμενον σπῖλον τῷ ἱματίῳ μηδενί

15 Gen. 25, 33

3 – 5 *Π²1140 <Scholion> in *Ps.-Clem. Rom., Homilia* ια 18,2 – 19,3; Holl, n° 17, qui ad EUSEBII *Homilias* ι 13 (ed. Rehm/Irmscher p. 147, 1–11) refert, sed parum similia sunt 8 – 534, 4 *Π²1141 Τάχα – καθαρὸν] (PS.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *Enarratio in prophetam Isaiam*, XIV, 279 (PG 30, 609, 14–31)

2 – 5 *Π²1140 T cap. Δ 26, 21 (135vA32–135vB3); H^{III} cap. Δ 22, 9; R cap. Δ 28, 17
 7 – 534, 5 *Π²1141 T cap. Δ 26, 22 (135vB[3–4]5–136rA7); H^{III} cap. Δ 22, 10; R
 cap. Δ 28, 18

*Π²1140 Σχόλιον] *supplevi*, s. d. T H^{III} R *Π²1141 (a) T R τοῦ] τῶν R προφήτην]
 om. R ἡσαΐαν T (b) Βασιλείου H^{III}

3 εὐπρεπὲς H^{III} 4 ἀγνωσίας] ἀγνοίας R 9 ἡδύνατο R τύφος R 10 ἐξίλασαμέ-
 νου] ἐξίασαμένου *ed.* 12 κατασκευὴ] παρασκευὴ R 14 αὐτὸ T H^{III} καὶ] om. R
 μετανοί (sic) T 16 ἀπολείπεται R 17 ἐκεῖνον T H^{III} 17 – 534, 5 Φασὶ – καθα-
 ρός] om. R 18 σπῆλον T, σπῖλον H^{III}

τρόπῳ δύνασθαι ἀποπλύνασθαι, ἀλλὰ συγγηρᾶν αὐτῷ τὴν ἅπαξ
 γινομένην ἐκ τῆς ἐν τῷ αἵματι βαφῆς ἀλλοίωσιν. Οὐδὲ οὖν ἐκείνῳ
 δυνατὸν ἀποθεμένῳ τὸν ἐκ τοῦ αἵματος σπῖλον γενέσθαι καθα-
 ρόν. Διατοῦτό φησιν ὁ προφήτης· Ὅν τρόπον ἱμάτιον οὐκ ἔσται
 καθαρόν, οὕτως οὐδὲ σὺ ἔση καθαρός.

5

II¹754–755 /
 K cap. Δ 12,
 18–19

*II²1142 / T cap. Δ 26, 23

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν αἷτιος τῶν κακῶν ὁ θεός·

Πόθεν ὁ διάβολος, καὶ πόθεν αὐτῷ ὁ πρὸς ἡμᾶς πόλεμος; Ὅτι
 δοχεῖον ὦν πάσης κακίας, ἐδέξατο καὶ τοῦ φθόνου τὴν νόσον, καὶ
 ἐβάσκηγεν ἡμῖν τῆς τιμῆς. Οὐ γὰρ ἤνεγκεν ἡμῶν τὴν ἄλυπον ζω- 10
 ῆν τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ· δόλοις δὲ καὶ μηχαναῖς ἐξαπατήσας τὸν
 ἄνθρωπον, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ, ἣν ἔσχεν πρὸς τὸ ὁμοιωθῆ-
 ναι θεῷ, ταύτη πρὸς τὴν ἀπάτην ἀποχρησάμενος, ἔδειξεν τὸ ξύ-
 λον καὶ ἐπηγγείλατο διὰ τῆς βρώσεως αὐτοῦ ὅμοιον τῷ θεῷ κα- 15
 ταστήσιν. Ἐὰν γὰρ φάγητε, φησὶν, ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες
 καλὸν καὶ πονηρόν. Οὐκ ἐχθρὸς τοίνυν ἡμῖν κατεσκευάσθη,
 ἀλλ' ἐκ ζηλοτυπίας ἡμῖν εἰς ἐχθραν ἀντεκατέστη. Ὅρῳν γὰρ ἐαυ-
 τὸν ἐκ τῶν ἀγγέλων καταριφέντα, οὐκ ἔφερεν βλέπειν τὸν γήϊνον 20
 ἐπὶ τὴν ἀξίαν τῶν ἀγγέλων διαδοκίμης ἀνυψούμενον. Ἐπειδὴ
 οὖν γέγονεν ἐχθρὸς ἡμῶν, ἐφύλαξεν ἡμῖν ὁ θεὸς τὴν πρὸς αὐτὸν
 ἐναντίωσιν, δι' ἣν τῷ ὑπηρετησαμένῳ αὐτῷ θηρίῳ διελέγετο,
 πρὸς αὐτὸν ἀναφέρων τὴν ἀπειλήν, ὅτι Ἐχθραν θήσω ἀναμέσον
 σοῦ καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς. Τῷ ὄντι γὰρ βλαβεραὶ αἱ

4 – 5 Is. 14, 19–20 15 – 16 Gen. 3, 5 22 – 23 Ibid. 3, 15

4 – 5 Διατοῦτό – καθαρός] (Ps.-)BASILIIUS CAESARIENSIS, *Enarratio in prophetam
 Isaiam*, XIV, 278 (PG 30, 608, 31–32) 8 – 535, 1 *II²1142 Πόθεν – καταλλαγαί]
 BASILIUS CAESARIENSIS, *Quod deus non est auctor malorum*, 8–9 (PG 31, 348,
 12–32)

7 – 535, 16 *II²1142 T cap. Δ 26, 23 (136rA[8]9–136vA11); R cap. Δ 28, 22; *deest
 in H^{III}*

*II²1142 Τοῦ – ὅτι] εἰς τὸ R

1 συγγηρᾶν αὐτῷ] *scripsi* (cum A^{III}), συγγηρᾶν αὐτὸν T H^{III} 3 σπῆλον T 4 δια-
 τοῦτο φησὶν H^{III} 10 ἐβάσκενεν T 13 ταύτην T 15 – 16 Ἐὰν – πονηρόν] *om.* T
 17 ἐχθρόν R 18 καταριφέντα] *sic* T, ριφέντα R 19 ἐπὶ] εἰς R ὑψούμενον T

- πρὸς τὴν κακίαν καταλλαγαί. Ἀνταγωνιστὴς οὖν ἡμῖν ἔστηκεν ὁ
 διάβολος διὰ τὸ ἐξ ἐπηρείας πάλαι γενόμενον ἡμῖν πτῶμα, τοῦ
 κυρίου οἰκονομήσαντος ἡμῖν τὴν πρὸς αὐτὸν πάλην, ὥστε διὰ τῆς
 5 ὑπακοῆς ἀναπαλαῖσαι ἡμᾶς καὶ καταστεφανωθῆναι τοῦ ἀντιδί-
 κου. Εἴθε μὲν γὰρ μὴ ἐγεγόνει διάβολος, ἀλλ' ἔμεινεν ἐν τῇ τάξει ἢ
 ἐξ ἀρχῆς ἐτάχθη παρὰ τοῦ ταξιάρχου. Ἐπειδὴ δὲ γέγονεν ἀπο-
 στάτης, ἐχθρὸς μὲν θεοῦ, ἐχθρὸς δὲ ἀνθρώπων τῶν κατ' εἰκόνα
 θεοῦ γενομένων, διατοῦτο ἐστὶν μισάνθρωπος διότι καὶ θεομάχος.
 Καὶ μισεῖ μὲν ἡμᾶς ὡς κτήματα τοῦ δεσπότη, μισεῖ δὲ καὶ ὡς ὁ-
 10 μοίωμα θεοῦ· συνεchrήσατο οὖν αὐτοῦ τῇ πονηρίᾳ εἰς γυμνάσιον
 τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ὁ σοφῶς καὶ προνοητικῶς οἰκονομῶν τὰ
 ἀνθρώπινα, ὥσπερ ἱατρὸς τῷ τῆς ἐχίδνης ἰῶ εἰς σωτηρίων φαρ-
 μάκων κατασκευήν. Σατανᾶς μὲν οὖν διὰ τὸ ἀντικεῖσθαι τῷ ἀγα-
 θῷ ἐκλήθη, διάβολος δέ, ἐπειδὴ ὁ αὐτὸς καὶ συνεργὸς τῆς ἀμαρ-
 15 τίας ἡμῶν καὶ κατήγορος γίνεται, χαίρων μὲν ἡμῶν τῇ ἀπωλείᾳ,
 παραδειγματίζων δὲ ἡμᾶς τοῖς πεπραγμένοις.

<*Π²suppl. 8 / R cap. Δ 28, 23>Π¹754 /
K cap. Δ 12, 18*Π²1143 / T cap. Δ 26, 24Π¹751 /
K cap. Δ 12, 15

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸ βάπτισμα·

- 20 Τὰς πονηρὰς τοῦ διαβόλου συμβουλίας ἀποκωλύων ἡμᾶς ὁ κύρι-

7 – 8 Ibid. 1, 27 17 *Π²suppl. 8 cf. *Sacra. Liber II. Supplementum* (Band VIII/8)

1 – 13 Ἀνταγωνιστὴς – κατασκευήν] BASILIUS CAESARIENSIS, *Quod deus non est auctor malorum*, 9 (PG 31, 349, 32–47) 13 – 14 Σατανᾶς – ἐκλήθη] IBID. (PG 31, 349, 49–50) 14 – 16 διάβολος – πεπραγμένοις] IBID. (PG 31, 352, 3–6)
 20 – 536, 6 *Π²1143 Τὰς – κακοποιῆσαι] BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia exhortatoria ad S. baptismum*, 6 (PG 31, 437, 23–31)

19 – 536, 12 *Π²1143 T cap. Δ 26, 24 (136vA[12]13–136vB7); R cap. Δ 28, 19; *deest in H^{III}**Π²1143 ἐκ τοῦ] *om.* R

1 ἡμῶν R 2 ἐξ ἐπηρείας] ἐκ πονηρίας R 4 ἀναπαλαῖσαι] ἀναπλάσαι T 5 ἔμεινεν R ἢ] ἐν ἢ *ed.* 6 Ἐπειδὴ δὲ] ἐπεὶ δὲ R^{ut videtur} 8 διατοῦτο ἐστὶν T 12 σωτηρίαν T 13 κατασκευάσας T σαταν T 14 ἐπειδὴ ὅ] ὅτι R

ος δέξασθαι, Σήμερον, φησίν, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε. Ἐ-
 κεῖνος λέγει· Τὴν σήμερον ἐμοί, καὶ τὴν αὔριον τῷ θεῷ. Ὁ κύριος
 ἀντιβοᾷ· Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε. Νόησον τὸν
 ἐχθρόν· οὐ τολμᾷ συμβουλευσαι καθόλου ἀποστῆναι τοῦ θεοῦ
 – οἶδεν ὅτι βαρὺ τοῦτο ἀκοῦσαι Χριστιανοῖς –, ἀλλὰ τέχναις ἀπα- 5
 τηλαῖς μεθοδεύει τὴν ἐπιχείρησιν. Σοφός ἐστι τοῦ κακοποιῆσαι.
 Τὴν σήμερον κλέπτει ἡμᾶς διὰ τῆς μεθοδίας, τῆς αὔριον ἡμῖν τὰς
 ἐπαγγελίας περιαφίησιν. Εἴτα ἐπειδὴν ἡ αὔριον ἔλθῃ, πάλιν ἔρχε-
 ται ὁ κακὸς συμεριστὴς ἡμῶν, ἀξίων τὴν σήμερον αὐτῷ, τὴν δὲ 10
 αὔριον τῷ κυρίῳ. Καὶ οὕτως αἰεὶ τὸ μὲν παρὸν δι’ ἡδονῆς ἀφαι-
 ρούμενος, τὰ δὲ μέλλοντα ταῖς ἐλπίσιν ἡμῶν προσαφιεῖς, λανθά-
 νει ἡμᾶς ἀποβουκολῶν τῆς ζωῆς.

Π¹752 /
 K cap. Δ 12, 16

*Π²1144 / T cap. Δ 26, 25

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ φθόνου·

Πονηρὸς ὁ διάβολος καὶ κακίας παντοίας δημιουργός, καὶ ὥσπερ 15
 ἔπεται τῷ ἀγαθῷ ἡ ἀφθονία, οὕτως ἀκολουθεῖ τῷ διαβόλῳ ἡ βα-
 σκανία.

Π¹753 /
 K cap. Δ 12, 17

*Π²1145 / T cap. Δ 26, 26

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐν τῷ τῆς βασκανίας ὄπλῳ, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου μέχρι συντε- 20

1 Ps. 94, 7⁴ 3 Ibid. 6 Ier. 4, 22 20 ἀπὸ – κόσμου] Matth. 25, 34; Luc. 11, 50; Hebr.
 4, 3 vel 9, 26

7 – 12 Τὴν – ζωῆς] BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia exhortatoria ad S. baptismum*, 6
 (PG 31, 437, 33–40) 15 – 17 *Π²1144 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia de invidia*,
 1 (PG 31, 372, 23–25) 20 – 537, 3 *Π²1145 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia de*
invidia, 4 (PG 31, 377, 43–48)

14 – 17 *Π²1144 T cap. Δ 26, 25 (136vB[8]9–13); R cap. Δ 28, 20; *deest in H^{III}*
 19 – 537, 3 *Π²1145 T cap. Δ 26, 26 (136vB14–24); R cap. Δ 28, 21; *deest in H^{III}*

*Π²1145 (a) R (b) s. a. T

5 τοῦτο βαρὺ R τοῦτο] τοῦ T^{a.c.} 7 μεθοδείας R 8 ἐπαγγελίας T περιἀφίη-
 σιν R, περιἀφείησιν T 15 καὶ!] om. R 20 Ἐν] Ἐνὶ ed.

λείας αἰῶνος, πάντας τιτρώσκει καὶ καταβάλλει ὁ λυμεὼν τῆς ζωῆς ἡμῶν διάβολος καὶ ὁ χαίρων τῇ ἀπωλείᾳ, ὁ καταπεσὼν διὰ τοῦ φθόνου, καὶ ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ τοῦ ἴσου πάθους καταβαλὼν.

***Π²1146 / T cap. Δ 26, 27**

5 Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸν ριε΄ ψαλμόν·

Δύο ἡδίκησεν ἡμᾶς ἐξ ἀρχῆς ὁ διάβολος· τοῦ παραδείσου ἐξέβα-
 λεν, καὶ νῦν τὴν ἐπάνοδον διακόπτει. Ἐπεὶ γὰρ εἶδεν τὸν ἄνθρω-
 πον κατ’ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν θεοῦ, μὴ δυνάμενος εἰς θεὸν τραπή-
 ναι, εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ θεοῦ τὴν ἑαυτοῦ πονηρίαν ἐκένωσεν, ὥσ-
 10 περ εἴ τις ἄνθρωπος ὀργισθεὶς τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως λιθάζοι·
 ἐπειδὴ τὸν βασιλέα οὐ δύναται, τὸ ξύλον τύπτει τὸ τὴν μίμησιν
 ἔχον. Εἶδεν γὰρ ὅτι αὐτομάτως ἡ γῆ τὸν καρπὸν αὐτῆς παρεσκεύ-
 ασεν, ἐκδεχομένη τοὺς ἀπολαύοντας· εἰς γὰρ ἐστίασιν παρήχθη ὁ
 15 ἄνθρωπος τῇ τῆς γῆς ἀπολαύσει· ἀλλ’ ἐξαίρετον ἐνδιαίτημα εἰς τὸ
 ἴδιον ἐγκαλλώπισμα τὸν ἄνθρωπον ἑαυτοῦ βουλούμενος καταστή-
 σαι ἐν τῷ παραδείσῳ. Ἐπονηρεύσατο ὁ διάβολος, ὁρῶν πολλὴν
 ἀπόλαυσιν περιρρέουσιν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀγγέλους παιδαγωγοὺς
 παρεδρεύοντας, αὐτὸν θεὸν ὁμόγλωσσον γενόμενον, ἀνθρώπῳ
 20 διαλεγόμενον ἰδίᾳ φωνῇ, πανταχόθεν τὸν γνήσιον παῖδα παιδεύο-
 μενον εἰς ἀγάπην θεοῦ· φθόνον ἐνεκί<σ>ησεν κατ’ αὐτοῦ.

8 Gen. 1, 26–27

6–7 *Π²1146 Δύο – διακόπτει] (Ps.-)BASILIUS CAESARIENSIS, re vera *Homilia dicta in Lacisis*, 8 (PG 31, 1456, 17–18) 7–12 Ἐπεὶ – ἔχον] *IBID.*, 9 (PG 31, 1456, 33–38) 12–20 Εἶδεν – αὐτοῦ] *IBID.*, 8 (PG 31, 1453, 10–22)

5–20 *Π²1146 T cap. Δ 26, 27 (136vB[24–25]26–137rA25); H^{III} cap. Δ 22, 11; R cap. Δ 28, 24

*Π²1146 ἐκ – ψαλμόν] *om.* H^{III}

1 λυμαιὼν T 2–3 διὰ – ἑαυτῷ] *iterav.* T 6 ἐξ ἀρχῆς] *post* διάβολος *transpos.* R 7 νῦν] *om.* R ἀνακόπτει T H^{III} ἶδεν T, ἶδε H^{III} 8 δυνάμενος] *add.* καὶ R 9 τὴν ἑαυτοῦ] *om.* R 11 ἐπειδὴ H^{III} 12 ἔχων T H^{III} ἶδεν T, ἶδε H^{III} 13 γὰρ] δὲ R ἐστίασιν T H^{III} 16 ἐπονηρεύετο R 17 περιρέουσιν T 18 παρεδρεύοντας – θεὸν] παρεδρεύοντας αὐτὸν· θεὸν H^{III}, *nulla interpunctio in* T 18–19 γενόμενον – διαλεγόμενον] γενόμενον ἀνθρώπῳ· διαλεγόμενον T H^{III} 20 φθόνον – αὐτοῦ] *desunt in ed.* ἐνεκίσσησεν] *scripsi* (*cf.* *Π²1149 / T cap. Δ 26, 30), ἐνεκίσσησε R, ἐκέκισεν T

*Π²1147 / T cap. Δ 26, 28

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς τὸ βάπτισμα·

᾽Ω τῶν τοῦ πονηροῦ σοφισμάτων. Ὦντως σκότος ἐστί, καὶ φῶς ὑποκρίνεται. Ὅταν μὴδὲν ἰσχύσῃ φανερώς πολεμῶν, ἀφανῶς ἐπιβουλεύει, καὶ γίνεται σύμβουλος ὡς χρηστός, ὧν πονηρός, ἵνα ἐνί γε τῷ τρόπῳ πάντως ἰσχύσῃ, καὶ μηδαμόθεν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν διαφύγωμεν. Ὁ μὲν οὖν, τοιοῦτός ἐστι, καὶ οὐ παύσεται τῆς ἐ-
αυτοῦ διπλότης, ἕως ἂν βλέπῃ πρὸς οὐρανὸν ἐπείγομένους ἡμᾶς, ὅθεν αὐτὸς ἐκπέπτωκεν. Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, γνῶθι τὴν βουλήν τοῦ ἀντικειμένου· πρὸς γὰρ τὸν ἔχοντα καὶ ὑπὲρ τῶν με-
γίστων ἡ μάχη.

Π¹758 /
K cap. Δ 12, 22

*Π²1148 / T cap. Δ 26, 29

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ πρὸς μονάζοντας·

Τῶν ἀγγέλων ὁ στασιάσαι τολμήσας, καὶ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν ἀρθῆναι κατέναντι κυρίου παντοκράτορος τραχηλιάσας, καὶ ὑπὲρ τὰ νέφη καθεδραν ἐπινοῶν, ὡς ὁ λόγος, δίκην ἔδωκε τῆς ἀπονοίας ἀξίαν, σκότος ἀντὶ φωτὸς εἶναι κατακριθεῖς.

3 – 4 Ὦντως – ὑποκρίνεται] cf. II Cor. 11, 14 9 ὅθεν – ἐκπέπτωκεν] cf. Luc. 10, 18 Σὺ – θεοῦ] I Tim. 6, 11 15 Iob 15, 25² 15 – 16 ὑπὲρ – ἐπινοῶν] cf. Is. 14, 13–14

3 – 7 *Π²1147 ᾽Ω – διαφύγωμεν] GREGORIUS NAZIANZENSUS, *In S. baptismum* (Orat. 40), 16, 7–12 (ed. Moerschmann, p. 230) 7 – 11 Ὁ – μάχη] IBID., 16, 17–22 (p. 230) 14 – 17 *Π²1148 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De pace I ob monachorum reconciliat-ionem* (Orat. 6), 13, 1–5 (ed. Calvet-Sebasti, p. 154)

2 – 11 *Π²1147 T cap. Δ 26, 28 (137rA[26]27–137rB11); H^{III} cap. Δ 22, 12; R cap. Δ 28, 25 13 – 17 *Π²1148 T cap. Δ 26, 29 (137rB[12]13–21); R cap. Δ 28, 26; *deest in H^{III}*

*Π²1147 Τοῦ – Γρηγορίου] *om.* H^{III} R ἐκ – βάπτισμα] *om.* T H^{III} *Π²1148 ἐκ – πρὸς] εἰς R

3 ὦ T τοῦ πονηροῦ] πονηρῶν T H^{III} 4 ἰσχύσει T H^{III} 6 τῷ] *scripsi* (ed.), τῷ T H^{III}, *om.* R ἰσχύσει T, ἰ- H^{III} 7 τοιοῦτος ἐστὶ R 9 ὦ H^{III} 10 βουλήν] ἐπιβουλήν *ed.* ἀντικειμένου] *add.* καὶ τὴν γένναν τοῦ χριστοῦ (cf. *app. crit. ad lemma loci sequentis*) T H^{III} 14 ὑπὲρ] ὑπὸ T 16 ὁ] *om.* R

*Π²1149 / T cap. Δ 26, 30

Θεοδότου Ἀγκύρων, ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἀγίαν θεοτόκον·

- Πάντων ἐν καλῷ τῆς εὐταξίας εὐημερούντων, οὐκ ἤνεγκεν ἀθολώτως καὶ ἀπονήρως ἐνατενίσαι τῇ παγκοσμίῳ τοῦ ἀνθρώπου ἐ-
- 5 ξαρχία καὶ εὐκλεία ὁ ἐκ τῶν οὐρανίων μαρμαρυγῶν, καθάπερ ἀπόμυγμα λαμπάδος, ἀποσπινθηρισθεὶς σὺν τῇ ἐπομένῃ αἰθάλῃ πρὸς τὸ χάος, τῷ τραχηλιάσαι κατέναντι κυρίου παντοκράτορος· ἀλλ' ἐξ αὐτῆς ἐμβλέψεως δεινοπαθήσας καὶ πρὸς ζῆλον ἀλλοιω-
- 10 θείς καὶ φθόνον ὑποσμήχοντα ἐγκισσήσας, ῥάδιον ὑπὸ τῆς ἐνδομυχούσης βασκανίας ἀποπνίγεσθαι <***>, εἰ μὴ θᾶττον τὸ ἐπιφανέστατον †ἀποσυλήσειεν† τῆς λαμπρότητος καὶ τῆς περιεπούσης †ἐξανδραποδίσειεν† ἐντολῆς, εἰς τὸ ἰσόρροπον αὐτῷ κατασπά-
- σοιεν βάραθρον· σοφὸς δὲ ὑπάρχων εἰς κακοποιῖαν, καθὼς γέγραπται, καὶ ἐπιστάμενος ἀφ' ὧν πέπονθεν, τὴν ἀποστροφὴν τοῦ θε-
- 15 οῦ, πρὸς τὴν ἔπαρσιν <***>.

7 Iob 15, 25² 13 σοφὸς – κακοποιῖαν] cf. Ier. 4, 22

3 – 15 *Π²1149 (Ps.-)THEODOTUS ANCYRANUS, In S. Mariam Dei genitricem et in S. Christi nativitatem, 3 (ed. Jugie, p. 321, 6–22)

2 – 15 *Π²1149 T cap. Δ 26, 30 (137rB[21–22]23–137vA17); H^{III} cap. Δ 22, 13; R cap. Δ 28, 27

*Π²1149 (a) T ἀγκύρων *cod.* (b) Θεοδότου Ἀγκύρων (ἀγκ^{υρ} *cod.*), ἐκ τοῦ εἰς τὴν γένναν τοῦ Χριστοῦ R (c) Θεοδότου Ἀγκύρων H^{III} (θεοδότου ἀγκύρας A^{III})

3 εγκαλῶ T H^{III} 3 – 4 ἀθολώτως T H^{III} 4 παγκόσμω R 5 ἐπουρανίων T H^{III} 7 τῷ] τοῦ H^{III} 8 ἐξ – ἐμβλέψεως] ἐξαυτῆς ἐμβλέψεως T, ἐξ αὐτῆς ἐβλεψεν ὡς R, ἐξαυτῆς ἀντέβλεψε ὡς *ed.* 9 ἐγκηστήσας T H^{III}, ἐγκεντήσας *ed.* (ἐγκηστήσας in *app. crit.*) ὑπὸ] ἐπὶ T H^{III} 9 – 10 ἐνδομυχούσης] *sic* R (ἐνδον μυχοῦσης *ed.*), ἐνδον μυχοῦσης T H^{III} 10 post ἀποπνίγεσθαι *lacunam suspicor* (ἐνόμισεν *ed.*) τὸ] *om.* T H^{III} 11 †ἀποσυλήσειεν†] *crucis apposui, sic* T, ἀποσυλήσειε R, *qui post* λαμπρότητος *transpos.*, ἀπολυλήσειε H^{III} (*littera* -λ¹- *erased sed adhuc visibilis et non correcte*), ἀποσυλήσας *ed.* περιεπούσης] *sic* T H^{III} R, πρεπούσης *ed.* 12 †ἐξανδραποδίσειεν†] *crucis apposui, sic* H^{III}, ἐξανδραποδίσαιεν T, ἐξανδραποδίσειεν R, ἐξανδραποδίσας *ed.* τὸ] τὸν T H^{III} 12 – 13 κατασπάσειε *ed.* (et A^{III}) 15 post ἔπαρσιν *sententiae finis omissus videtur, add.* συμβουλεύει R

Στοιχείον Ε

III /
par. 62 A

Τίτλος α΄ Περὶ ἐντολῶν θεοῦ καὶ τῶν φυλασσόντων αὐτάς, καὶ ὅτι σωτήριοι καὶ ζωοποιοί, καὶ κατὰ πάντα εὐθεῖαι καὶ ἄγαι καὶ δίκαιαι.

***II²1150 / T cap. E 1, 1**

5

Ἀπὸ τῆς Ἑξόδου·

Ἐλάλησεν κύριος πάντας τοὺς λόγους τούτους, λέγων· Ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, ὁ ἐξαγαγών σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων, τοῦ ἁγιά- 10
ζειν αὐτήν. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται. Οὐ φονεύσεις· οὐ μοιχεύσεις· οὐ κλέψεις· οὐ ψευδομαρ-
τυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῇ· οὐκ ἐπιθυμή-
σεις ὅσα τοῦ πλησίον σου ἐστίν.

2 Περὶ – αὐτάς] cf. I / C^{pin} Παραπομπὴ E 7 Περὶ ἐντολῶν] cf. II¹ / K^{pin} Σχόλιον E 13

7 ***II²1150** Ἐλάλησεν – λέγων] locus non repertus 7 – 9 Ἐγὼ – ἐμοῦ] Ex., re vera Deut. 5, 6–7 (deest apud Wahl, *Deuteronomium-Text*) 9 – 11 Οὐ – αὐτήν] Ibid. 5, 11–12 (deest apud Wahl) 11 – 14 Τίμα – ἐστίν] Ibid. 5, 16–21 (Wahl, p. 119)

1 **Stoicheion** T (155vA26) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R txt (lac.)
2 – 4 **Titlos** T^{txt} (155vA27–155vB1) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} H^{III} pin (lac.) R txt (lac.)
6 – 14 ***II²1150** T cap. E 1, 1 (155vB[2]3–20); H^{III} cap. E 1, 1; *deest in* R^(lac.)

1 E] *add.* τοῦ γ' βιβλίου H^{III} txt A^{III} 2 Τίτλος] *om.* A^{III} pin καὶ – αὐτάς] *om.* R^{pin}

8 ἐγύπτου T 12 – 13 ψευδομαρτυρήσης T 14 πλησίον σου ἐστίν H^{III}

***II²1151 / T cap. E 1, 2**

Ἀπὸ τῆς αὐτῆς·

Εἶπεν κύριος· Ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητε τῆς φωνῆς μου, καὶ φυλάξητε
τὴν διαθήκην μου, ἔσεσθέ μοι λαὸς περιούσιος ἀπὸ πάντων τῶν
5 ἔθνων· ἐμὴ γὰρ ἔστιν πᾶσα ἡ γῆ· ὑμεῖς δὲ ἔσεσθέ μοι βασιλείον
ιεράτευμα καὶ ἔθνος ἅγιον.

***II²1152 / T cap. E 1, 3**

Ἀπὸ τῆς αὐτῆς·

Ἐὰν ἀκούσης τῆς φωνῆς μου, καὶ ποιήσης πάντα ὅσα ἂν εἶπω σοι,
10 ἐχθρεύσω τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ ἀντικείμενοι τοῖς ἀντικειμένοις
σοι.

***II²1153 / T cap. E 1, 4**

Ἀπὸ τῆς αὐτῆς·

Ἐὰν ἀκοῇ ἀκούση<ς> τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ τὰ ἀρε-
15 στα ἐναντίον αὐτοῦ ποιήσης, καὶ ἐνωτίση τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ
φυλάξης πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, πᾶσαν νόσον, ἣν ἐπήγαγον
τοῖς Αἰγυπτίοις, οὐκ ἐπάξω ἐπὶ σέ· ἐγὼ γὰρ εἰμι κύριος ὁ ἰώμενός
σε.

3 *II²1151 Εἶπεν κύριος] cf. Ex. 19, 3 3 – 6 Ἐὰν – ἅγιον] Ibid. 19, 5–6 9 – 11
*II²1152 Ex. 23, 22 14 – 18 *II²1153 Ex. 15, 26

2 – 6 *II²1151 T cap. E 1, 2 (155vB[20]21–29); *deest in* H^{III} R^(lac.) 8 – 11 *II²1152
T cap. E 1, 3 (155vB[29]30–34); *deest in* H^{III} R^(lac.) 13 – 18 *II²1153 T cap. E 1, 4
(156rA[1]2–11); H^{III} cap. E 1, 2; *deest in* R^(lac.)

*II²1153 Ἀπὸ] *om.* H^{III}

3 φυλάζεται T 5 ἔσεσθαί μοι T 14 ἀκούσης] *scripsi* (LXX), ἀκούση T, -ση H^{III}
15 ἐνωτήση T, ἐνωτήση H^{III} 17 ἐγυπτίοις T γὰρ εἰμὶ T

***II²1154 / T cap. E 1, 5**

Ἀπὸ τοῦ Λευϊτικοῦ·

Ἐὰν τοῖς προστάγμασίν μου πορεύησθε, καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάσσησθε καὶ ποιήσητε αὐτάς, καὶ δώσω τὸν ὑέτόν μου ἐν καιρῷ αὐτοῦ ὑμῖν, καὶ ἡ γῆ δώσει τὰ γεννήματα αὐτῆς, καὶ τὰ ξύλα τῶν πεδίων δώσει τὸν καρπὸν αὐτῶν· καὶ καταλήψεται ὑμῖν ὁ ἀλοη- 5 τὸς τὸν τρυγητόν, καὶ ὁ τρυγητὸς καταλήψεται τὸν σπόρον, καὶ φάγεσθε τὸν ἄρτον ὑμῶν εἰς πλησμονήν, καὶ κατοικήσητε μετὰ ἀσφαλείας ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν. Καὶ πόλεμος οὐ διελεύσεται διὰ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ διώξεσθε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ πεσοῦνται ἐνώ- 10 πιον ὑμῶν φόνω· καὶ διώξονται ἐξ ὑμῶν πέντε ἑκατόν, καὶ ἑκατὸν ὑμῶν διώξονται μυριάδας, καὶ πεσοῦνται οἱ ἐχθροὶ ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν μαχαίρᾳ· καὶ ἐπιβλέψω ἐφ' ὑμᾶς καὶ εὐλογήσω ὑμᾶς καὶ αὐ- ξανῶ ὑμᾶς καὶ πληθυνῶ ὑμᾶς καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου μεθ' ὑ- 15 μῶν. Καὶ φάγεσθε παλαιὰ καὶ παλαιὰ παλαιῶν, καὶ παλαιὰ ἐκ προσώπου νέων ἐξοίσετε. Καὶ θήσω τὴν διαθήκην μου ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ βδελύξεται ἡ ψυχὴ μου ὑμᾶς· καὶ ἐμπεριπατήσω ἐν ὑμῖν, καὶ ἔσομαι ὑμῶν θεός, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι λαός.

***II²1155 / T cap. E 1, 6**

Ἐκ τοῦ Δευτερονομίου·

20

Πρόσεχε σεαυτῷ, καὶ φύλαξον τὴν ψυχὴν σου σφόδρα, μὴ ἐπι- λάθῃ πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου· καὶ μὴ ἀποστήτῃς ἀπὸ τῆς καρδίας σου.

3 – 18 *II²1154 Lev. 26, 3–12
mium-Text, p. 118)

21 – 23 *II²1155 Deut. 4, 9 (Wahl, *Deuterono-*

2 – 18 *II²1154 T cap. E 1, 5 (156rA[12]13–156rB20); *deest in H^{III} R^(lac.)* 20 – 23
*II²1155 T cap. E 1, 6 (156rB[21]22–28); *deest in H^{III} R^(lac.)*

*II²1154 λευϊτηκου T

3 προστάγμασίν μου] πράγμασιν μου T^{a. c. man. rec.} 6 πεδίων] παιδίων T 6 – 7
ἀλωητὸς (ἀλωητὸς *man. rec.*) T 7 τρυγητόν] *sic acc.* T τρυγητὸς] *sic acc.* T 13
ἐπιβλέψω] *scripsi*, ἐπιβλέψων T 18 ὑμεῖς] *in mg. (man. rec.?)* T

***Π²1156 / T cap. E 1, 7**

Τοῦ αὐτοῦ·

Φυλάττων φύλαξαι τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τὰ μαρτύρια καὶ τὰ δικαιώματα, ὅσα ἐνετείλατό σοι.

5

***Π²1157 / T cap. E 1, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

Οὐκ ἐκκλίνης δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερὰ κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἣν ἐνετείλατό σοι ὁ κύριος.

***Π²1158 / T cap. E 1, 9**

10 Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητε τὰ δικαιώματά μου ταῦτα, καὶ φυλάξητε καὶ ποιήσητε, διαφυλάξει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν τὴν διαθήκην καὶ τὸ ἔλεος, ὃ ὥρισεν τοῖς πατράσιν ὑμῶν. Καὶ ἀγαπήσει σε κύριος καὶ εὐλογήσει τὰ ἔγγονα τῆς κοιλίας σου καὶ τὸν καρπὸν τῆς γῆς σου
 15 καὶ τὸν σίτον σου καὶ τὸν οἶνον σου καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὰ βουκόλια τῶν βοῶν σου καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων σου, καὶ εὐλογητός ἔσῃ παρὰ πάντα τὰ ἔθνη.

3 – 4 *Π²1156 Deut. 6, 17 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 119) 7 – 8 *Π²1157 Deut. 5, 32–33 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 119) 11 – 17 *Π²1158 Deut. 7, 12–14 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 121)

2 – 4 *Π²1156 T cap. E 1, 7 (156rB[29]30–33); *deest in H^{III} R^(lac.)* 6 – 8 *Π²1157 T cap. E 1, 8 (156rB[34]156vA1–4); *deest in H^{III} R^(lac.)* 10 – 17 *Π²1158 T cap. E 1, 9 (156vA[4]5–21); *deest in H^{III} R^(lac.)*

7 δεξιᾷ T ἀριστεραῖ T 7 – 8 ἐνέλατό σοι T^{a. c.}, ἐνετίλατό σοι T^{p. c.} 11 φυλάξεται T 12 ποιήσεται T 13 ὥρισεν] ὤμοσεν LXX 14 ἔγγονα] *scripsi*, ἔγγονα T

***II²1159 / T cap. E 1, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃ<ς> τῆς φωνῆς κυρίου, εὐλογημένος σὺ ἐν ἀγ-
 ρῷ, καὶ εὐλογημένη ἡ ἀποθήκη σου καὶ τὰ ἐγκαταλείμματα σου.
 Εὐλογημένος σὺ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαί σε. Ἀποστελεῖ κύριος ἐπὶ σὲ 5
 τὴν εὐλογίαν, οὗ ἂν ἐπιβάλλῃς τὴν χεῖρα σου· καὶ εὐλογήσει
 πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου· καὶ δανείσεις ἔθνεσιν πολλοῖς, σὺ
 δὲ οὐ δανιῇ, καὶ ἄρξεις ἐθνῶν πολλῶν, καὶ καταστήσει σε κύριος
 εἰς κεφαλὴν καὶ μὴ εἰς οὐράν, καὶ δώσει τὸν ὑέτὸν τῆς γῆς σου ἐπὶ
 καιροῦ. 10

***II²1160 / T cap. E 1, 11**

Βασιλειῶν α'·

Εἶπεν Σαμουήλ· Εἰ θελητὸν τῷ κυρίῳ ὀλοκαυτώματα καὶ θυσίαι,
 ὥς τὸ ἀκοῦσαι φωνῆς κυρίου; Ἴδου ἀκοῇ ὑπὲρ θυσίαν.

***II²1161 / T cap. E 1, 12**

15

<***>

Ἡ ὑπακοή σου ἐπλήθυνέν με εἰς πλατυσμόν.

3 – 4 *II²1159 Ἐὰν – ἀγρῷ] Deut. 28, 2–3 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 145)
 4 – 5 καὶ – σε] Ibid. 28, 5–6 (Wahl, p. 145) 5 – 6 Ἀποστελεῖ – σου] Ibid. 28, 8
 (Wahl, p. 145–146) 6 – 10 καὶ – καιροῦ] Ibid. 28, 12–13 (Wahl, p. 146) 13 – 14
 *II²1160 I Reg. 15, 22 (Wahl, *1 Samuel-Text*, p. 59) 17 *II²1161 II Reg. 22, 36²–
 37¹ (Wahl, *2 Samuel-Text*, p. 97–98)

2 – 10 *II²1159 T cap. E 1, 10 (156vA[22]23–156vB6); *deest in H^{III} R^(lac.)* 12 – 14
 *II²1160 T cap. E 1, 11 (156vB[7]8–12); *deest in H^{III} R^(lac.)* 16 – 17 *II²1161 T cap.
 E 1, 12 (156vB12–13); *deest in H^{III} R^(lac.)*

*II²1161 s. d. T

3 ἀκούσῃ] *scripsi* (LXX), ἀκούσῃ T σὺ] σοὶ T 6 χεῖρα σου] *scripsi*, χεῖραν σου
 T 8 δανιεῖ T

***Π²1162 / T cap. E 1, 13**

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

Ὅδοὺς αὐτοῦ ἐφύλαξα, καὶ οὐ μὴ ἐκκλίνω
ἀπὸ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνω.

5

***Π²1163 / T cap. E 1, 14**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐὰν ἀκούσωσιν καὶ δουλεύσωσιν,
συντελέσουσιν τὰς ἡμέρας αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς,
καὶ τὰ ἔτη αὐτῶν ἐν εὐπρεπείαις.

10

***Π²1164 / T cap. E 1, 15**

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ ιη΄·

Ὁ νόμος κυρίου ἄμωμος, ἐπιστρέφων ψυχάς·
ἡ μαρτυρία κυρίου πιστή, σοφίζουσα νήπια·
τὰ δικαιώματα κυρίου εὐθεία, εὐφραίνοντα καρδίαν·
15 ἡ ἐντολὴ κυρίου τηλαυγής, φωτίζουσα ὀφθαλμούς.

3 – 4 *Π²1162 Iob 23, 11²–12¹ 7 – 9 *Π²1163 Iob 36, 11^{1–3} 12 – 15 *Π²1164 Ps.
18, 8¹–9²

2 – 4 *Π²1162 T cap. E 1, 13 (156vB[14]15–18); *deest in* H^{III} R^(lac.) 6 – 9 *Π²1163
T cap. E 1, 14 (156vB[18]19–23); *deest in* H^{III} R^(lac.) 11 – 15 *Π²1164 T cap. E 1,
15 (156vB[23]24–30); H^{III} cap. E 1, 3; *deest in* R^(lac.)

*Π²1162 ἰωβ T *Π²1164 ἐν – ιη΄] *om.* H^{III} ιη΄] ηι΄ T

8 συντελεύσωσιν T 14 εὐθεία H^{III} καρδία T

***II²1167 / T cap. E 1, 18**

Τοῦ αὐτοῦ·

Σὺ ἐνετείλω τὰς ἐντολάς σου
φυλάξασθαι σφόδρα.

- 5 Ὁφελον κατευθυνθείησαν αἱ ὁδοί μου,
τοῦ φυλάξασθαι τὰ δικαιώματά σου.
Τότε οὐ μὴ αἰσχυρθῶ
ἐν τῷ με ἐπιβλέπειν ἐπὶ πάσας τὰς ἐντολάς σου.

***II²1168 / T cap. E 1, 19**

- 10 Τῶν Παροιμιῶν·

Σοφὸς καρδία, δέξεται ἐντολάς.

***II²1169 / T cap. E 1, 20**

<***>

Τὸ γινῶναι νόμον διανοίας ἐστὶν ἀγαθῆς.

3 – 8 *II²1167 Ps. 118, 4¹–6² 11 *II²1168 Prov. 10, 8¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 51–52) 14 *II²1169 Prov. 9, 10a (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 48) vel 13, 15²

2 – 8 *II²1167 T cap. E 1, 18 (157r[12]13–20); H^{III} cap. E 1, 6; *deest in* R^(lac.)

10 – 11 *II²1168 T cap. E 1, 19 (157rA[20]21); H^{III} cap. E 1, 7; *deest in* R^(lac.)

13 – 14 *II²1169 T cap. E 1, 20 (157rA22–23); H^{III} cap. E 1, 8; *deest in* R^(lac.)

*II²1167 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1168 Τῶν] *om.* H^{III} *II²1169 s. d. T H^{III}

4 φυλάξασθαι] *praem.* τοῦ H^{III} 7 – 8 Τότε – σου] *om.* H^{III} 11 Σοφὸς – δέξεται] *nulla interpunctio in* T (σοφὸς, καρδία δέξεται A^{III})

***II²1170 / T cap. E 1, 21**

Τῶν αὐτῶν·

Λύχνος ἐντολὴ νόμου καὶ φῶς
καὶ ὁδὸς ζωῆς καὶ ἔλεγχος καὶ παιδεία.

***II²1171 / T cap. E 1, 22**

5

Τῶν αὐτῶν·

Ὅς φυλάσσει ἐντολήν, τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.

***II²1172 / T cap. E 1, 23**

Τῶν αὐτῶν·

Φύλασσε ἐντολάς, μὴ ἐπιλάβῃ.

10

***II²1173 / T cap. E 1, 24**

Τῶν αὐτῶν·

Πάντες οἱ λόγοι κυρίου πεπυρωμένοι·
ὑπερασπίζει δὲ αὐτὸς τῶν ἐυλαβουμένων αὐτόν.

3 – 4 *II²1170 Prov. 6, 23¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 41) 7 *II²1171 Prov. 19, 16¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 95) 10 *II²1172 Prov. 4, 5¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 31) 13 – 14 *II²1173 Prov. 30, 5¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 115)

2 – 4 *II²1170 T cap. E 1, 21 (157rA[23]24–26); H^{III} cap. E 1, 9; *deest in* R^(lac.)
6 – 7 *II²1171 T cap. E 1, 22 (157rA[27]28–29); H^{III} cap. E 1, 10; *deest in* R^(lac.)
9 – 10 *II²1172 T cap. E 1, 23 (157rA[30]31); H^{III} cap. E 1, 11; *deest in* R^(lac.)
12 – 14 *II²1173 T cap. E 1, 24 (157rA[32]33–157rB2); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1170 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1171 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1172 (a) T (b) s. a. H^{III}

***II²1174 / T cap. E 1, 25**

Τῶν αὐτῶν·

Πρόσταγμα κυρίου πηγῇ ζωῆς.

***II²1175 / T cap. E 1, 26**

5 Τῶν αὐτῶν·

Οἱ ἀγαπῶντες τὸν νόμον περιβαλοῦσιν ἑαυτοῖς τεῖχος.

***II²1176 / T cap. E 1, 27**

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Ὃς φυλάσσει ἐντολήν, οὐ γνῶσεται ῥῆμα πονηρόν.

10

***II²1177 / T cap. E 1, 28**

Τοῦ αὐτοῦ·

Τέλος λόγου, τὸ πᾶν ἄκουε,
τὸν θεὸν φοβοῦ, καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ φύλασσε.

12 – 13 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 24.4./4. (ed. Ihm, p. 546–547)

3 *II²1174 Prov. 14, 27¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 73) 6 *II²1175 Prov. 28, 4² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 135) 9 *II²1176 Eccle. 8, 5¹ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 163) 12 – 13 *II²1177 Eccle. 12, 13^{1–2} (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 174)

2 – 3 *II²1174 T cap. E 1, 25 (157rB[2]3); *deest in* H^{III} R^(lac.) 5 – 6 *II²1175 T cap. E 1, 26 (157rB[4]5–7); *deest in* H^{III} R^(lac.) 8 – 9 *II²1176 T cap. E 1, 27 (157rB[7]8–9); *deest in* H^{III} R^(lac.) 11 – 13 *II²1177 T cap. E 1, 28 (157rB[10]11–13); *deest in* H^{III} R^(lac.)

12 λόγου, τὸ] *nulla interpunctio in* T

***II²1178 / T cap. E 1, 29**

Ζαχαρίου προφήτου·

Τάδε λέγει κύριος· Ἐὰν ταῖς ὁδοῖς μου πορεύῃ, καὶ ἐν τοῖς προ-
στάγμασίν μου φυλάττῃ, σὺ διακρίνεις τὸν οἶκόν μου.

***II²1179 / T cap. E 1, 30**

5

Ἡσαΐου προφήτου·

Ἀκούσατέ μου καὶ φάγεσθε ἀγαθὰ, καὶ ἐντρυφήσει ἐν ἀγαθοῖς ἡ
ψυχὴ ὑμῶν.

***II²1180 / T cap. E 1, 31**

Τοῦ Σιράχ·

10

Κρεῖττον ἡττώμενος ἐν συνέσει ἔμφοβος
ἢ περι<σ>σεύων φρονήσει καὶ παραβαίνων νόμον.

***II²1181 / T cap. E 1, 32**

Τοῦ αὐτοῦ·

Οὐδὲν γλυκύτερον ὥς τὸ προσέχειν ἐντολαῖς κυρίου.

15

3 – 4 *II²1178 Zach. 3, 7 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 437) 7 – 8 *II²1179 Is. 55, 2
(Wahl, *Prophetenzitate*, p. 437) 11 – 12 *II²1180 Sir. 19, 24¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*,
p. 99) 15 *II²1181 Sir. 23, 27³ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 99)

2 – 4 *II²1178 T cap. E 1, 29 (157rB[14]15–19); *deest in* H^{III} R^(lac.) 6 – 8 *II²1179
T cap. E 1, 30 (157rB[20]21–24); *deest in* H^{III} R^(lac.) 10 – 12 *II²1180 T cap. E 1, 31
(157rB[24]25–28); *deest in* H^{III} R^(lac.) 14 – 15 *II²1181 T cap. E 1, 32 (157rB[29]
30–31); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1179 ἡσαΐου T

7 ἐντρυφήσει] *scripsi* (LXX), ἐντρυφειῖ T 12 περισσεύων] *scripsi*, περισεύων T
(s. l. *correx. man. rec. ut videtur*)

***II²1182 / T cap. E 1, 33**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὁ ζητῶν νόμον ἐμπλησθήσεται αὐτοῦ.

***II²1183 / T cap. E 1, 34**

5 Τοῦ αὐτοῦ·

Θές τὸν θησαυρόν σου κατὰ ἐντολὰς ὑψίστου,
καὶ λυσιτελήσει σοι μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον.

***II²1184 / T cap. E 1, 35**

Τοῦ αὐτοῦ·

10 Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον οὐκ ἀπειθήσουσιν ῥημάτων αὐτοῦ,
καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ταπεινώσουσιν τὰς ψυχὰς αὐτῶν.

***II²1185 / T cap. E 1, 36**

Τοῦ αὐτοῦ·

Διανοοῦ ἐν προστάγμασιν κυρίου
15 καὶ ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ διαπαντός.

3 *II²1182 Sir. 35, 15¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 143) 6 – 7 *II²1183 Sir. 29, 11^{1–2}
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 125) 10 *II²1184 Οἱ – αὐτοῦ] Sir. 2, 15¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 48) 11 καὶ – αὐτῶν] Ibid. 2, 17² (Wahl, p. 48) 14 – 15 *II²1185 Sir. 6, 37^{1–2} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 62)

2 – 3 *II²1182 T cap. E 1, 33 (157r[32]33–34); *deest in* H^{III} R^(lac.) 5 – 7 *II²1183 T cap. E 1, 34 (157vA[mg]1–4); *deest in* H^{III} R^(lac.) 9 – 11 *II²1184 T cap. E 1, 35 (157vA[4]5–9); *deest in* H^{III} R^(lac.) 13 – 15 *II²1185 T cap. E 1, 36 (157vA[10]11–13); *deest in* H^{III} R^(lac.)

***Π²1186 / T cap. E 1, 37**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀνὴρ σοφὸς οὐ μισήσει νόμον,
ὁ δὲ ὑποκρινόμενος ἐν αὐτῷ, ὡς ἐν καταιγίδι πλοῖον.

***Π²1187 / T cap. E 1, 38**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἄνθρωπος συνετὸς ἐμπιστεύει νόμῳ,
καὶ ὁ νόμος αὐτῷ πιστὸς ὡς ἐρώτημα δήλων.

***Π²1188 / T cap. E 1, 39**

Τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, κεφαλαίου ξ'.

10

Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι· Κύριε, κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐ-
ρανοῖς.

***Π²1189 / T cap. E 1, 40**

Τοῦ αὐτοῦ, κεφαλαίου ξα'.

15

Εἶπεν ὁ κύριος· Πᾶς ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ
ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ὠκοδόμησεν
αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν. Καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον

3 – 4 *Π²1186 Sir. 36, 2¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 144) 7 – 8 *Π²1187 Sir. 36, 3¹⁻²
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 144) 11 – 13 *Π²1188 Matth. 7, 21 16 *Π²1189 Εἶπεν –
κύριος] cf. Matth. 5, 2 16 – 553, 2 Πᾶς – πέτραν] Ibid. 7, 24–25

2 – 4 *Π²1186 T cap. E 1, 37 (157vA[14]15–18); *deest in H^{III} R^(lac.)* 6 – 8 *Π²1187
T cap. E 1, 38 (157vA[19]20–23); *deest in H^{III} R^(lac.)* 10 – 13 *Π²1188 T cap. E 1,
39 (157vA[23–24]25–29); *deest in H^{III} R^(lac.)* 15 – 553, 2 *Π²1189 T cap. E 1, 40
(157vA[30]31–157vB10); *deest in H^{III} R^(lac.)*

8 δήλων] *scripsi (LXX)*, διλῶν T

οἱ ποταμοί, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.

***Π²1190 / T cap. E 1, 41**

Τοῦ κατὰ Μάρκον κεφαλαίου λε΄.

- 5 Ὅς ἐὰν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφή μου καὶ μήτηρ μου.

***Π²1191 / T cap. E 1, 42**

Τοῦ αὐτοῦ, κεφαλαίου πθ΄.

Ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ ἀκούει.

10

***Π²1192 / T cap. E 1, 43**

Τοῦ κατὰ Ἰωάννην κεφαλαίου <ρ>κη΄.

Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε.

***Π²1193 / T cap. E 1, 44**

Τοῦ αὐτοῦ, κεφαλαίου ρλ΄.

- 15 Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγα-

5 – 6 *Π²1190 Marc. 3, 35 9 *Π²1191 Marc., re vera Ioh. 8, 47 12 *Π²1192 Ioh. 14, 15 15 – 554, 2 *Π²1193 Ioh. 14, 23

4 – 6 *Π²1190 T cap. E 1, 41 (157vB[10]11–14); *deest in H^{III} R^(lac.)* 8 – 9 *Π²1191 T cap. E 1, 42 (157vB[14]15–16); *deest in H^{III} R^(lac.)* 11 – 12 *Π²1192 T cap. E 1, 43 (157vB[16]17–19); *deest in H^{III} R^(lac.)* 14 – 554, 2 *Π²1193 T cap. E 1, 44 (157vB[19]20–24); *deest in H^{III} R^(lac.)*

*Π²1190 Μάρκον] *scripsi*, μάρκου T *Π²1192 ρκη΄] *scripsi*, κη΄ T

9 ἀκούη T 15 τηρήσῃ T

πήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ’ αὐτῷ ποιήσομεν.

***Π²1194 / T cap. E 1, 45**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους·

Οὐχ’ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ’ οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται. 5

***Π²1195 / T cap. E 1, 46**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους α’·

Ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστιν καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ. 10

***Π²1196 / T cap. E 1, 47**

Ἰακώβου, ἐκ τῆς καθολικῆς·

Ὁ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον, τὸν τῆς ἐλευθερίας, καὶ παραμείνας, οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησμονῆς γενόμενος, ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται. 15

5 – 6 *Π²1194 Rom. 2, 13 9 – 10 *Π²1195 I Cor. 7, 19 13 – 15 *Π²1196 Iac. 1, 25

4 – 6 *Π²1194 T cap. E 1, 45 (157vB[25]26–29); *deest in H^{III} R^(lac.)* 8 – 10 *Π²1195 T cap. E 1, 46 (157vB[30]31–34); *deest in H^{III} R^(lac.)* 12 – 15 *Π²1196 T cap. E 1, 47 (157vB[34]158rA1–8); H^{III} cap. E 1, 12; *deest in R^(lac.)*

*Π²1196 (a) T ἰκωβου (*sic*) *cod.* (b) Ἰακώβου ἐπιστολῆς H^{III}

1 καὶ¹ – αὐτόν] *in mg.* T ἐλευσόμεθα T 2 ποιήσωμεν T

***Π²1197 / T cap. E 1, 48**

Ἐκ τῆς Ἰωάννου α' καθολικῆς ἐπιστολῆς·

Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν· καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν.

5

***Π²1198 / T cap. E 1, 49**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ περὶ φιλοπτωχίας·

Ὁ πλάσας ἀπ' ἀρχῆς τὸν ἄνθρωπον, ἐλεύθερον ἀφῆκεν καὶ αὐτεξούσιον, νόμῳ τῷ τῆς ἐντολῆς μόνῳ κρατούμενον, καὶ πλούσιον ἐν παραδείσῳ τρυφῇ, τοῦτο καὶ τῷ λοιπῷ γένει τῶν ἀνθρώπων
 10 βουληθεὶς τε καὶ χαρισάμενος δι' ἑνός, τοῦ πρώτου σπέρματος. Ἐλευθερία δὲ καὶ πλοῦτος, ἡ τῆς ἐντολῆς μόνῃ τήρησις· πενία δὲ ἀληθὴς καὶ δουλεία, ἡ ταύτης παράβασις.

***Π²1199 / T cap. E 1, 50**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸ Πάσχα·

15 Εἰ χρηστὸς ὁ νέος ζυγός, καὶ τὸ φορτίον ἐλαφρόν, ὥσπερ ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦτο καὶ τὴν ἀντίδοσιν, πολλῷ τῆς ἐνταῦθα κακοπαθείας οὔσαν δαψιλεστέραν· ἐπεὶ ἄλλω<ς> γε, τίς οὐκ ἂν εἴποι πολὺ τῶν νομικῶν διατάξεων τὸ Εὐαγγέλιον ἐργωδέστερον εἶναι καὶ μοχθηρότερον; Τοῦ γὰρ νόμου τὰ τέλη τῶν ἁμαρτημᾶ-

3 – 4 *Π²1197 I Ioh. 5, 3 7 – 12 *Π²1198 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De pauperum amore* (Orat. 14), 25 (PG 35, 892, 10–17) 15 – 556, 10 *Π²1199 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *In S. Pascha* (Orat. 45), 17 (PG 36, 648, 8–28)

2 – 4 *Π²1197 T cap. E 1, 48 (158rA[8]9–12); H^{III} cap. E 1, 13; *deest in R*^(lac.)
 6 – 12 *Π²1198 T cap. E 1, 49 (158rA[13–14]15–30); H^{III} cap. E 1, 14; *deest in R*^(lac.) 14 – 556, 10 *Π²1199 T cap. E 1, 50 (158rA[31–32]33–158vA8); H^{III} cap. E 1, 15; *deest in R*^(lac.)

*Π²1197 καθολικῆς] *om.* H^{III} *Π²1198 Τοῦ ἁγίου] *om.* H^{III} ἐκ – φιλοπτωχίας] *om.* H^{III} φιλοπτωχίας] *scripsi*, φιλοπτωχείας T *Π²1199 (a) T (b) s. a. H^{III}

9 παραδείσω H^{III} τρυφῇ] *om.* H^{III} τοῦτο] *scripsi* (ed.), τούτῳ T, -ω H^{III} 16 τοῦτο] τούτου H^{III} 17 ἄλλως – τίς] *scripsi* (ed.), ἄλλῳ γέ τις T, ἄλλω γε τις H^{III}

των κωλύοντος, ἡμεῖς καὶ τὰς αἰτίας ὡς πράξεις σχεδὸν ἐγκαλούμεθα. *Οὐ μοιχεύσεις*, φησὶν ὁ νόμος· σὺ δὲ οὐδὲ ἐπιθυμήσεις, ἐκ περιέργου θεάς φλέγων τὸ πάθος. *Οὐ φονεύσεις*, ἐκείνος· σὺ δὲ οὐδὲ ἀντιπλήξεις, ἀλλὰ καὶ σεαυτὸν ἐμπαρέξεις τῷ παίοντι. Ὅσων ταῦτα ἐκείνων φιλοσοφώτερα. *Οὐκ ἐπιорκήσεις*, ἐκείνος· σὺ δὲ οὐδὲ ὁμῇ τὴν ἀρχήν, οὐ μικρόν, οὐ μεῖζον, ὡς τοῦ ὅρκου ἐπιorkίαν τίκτοντος. *Οὐ συνάψεις οἰκίαν πρὸς οἰκίαν καὶ ἀγρόν πρὸς ἀγρόν*, καταδυναστεύων τοῦ πένητος· σὺ δὲ ἀποθήσῃ καὶ τὰ δικαίως κτηθέντα προθύμως, καὶ γυμνωθήσῃ τοῖς πένησιν, ἵνα κούφως τὸν σταυρὸν αἵρης καὶ πλουτήσῃς τὰ μὴ ὀρώμενα.

***II²1200 / T cap. E 1, 51**

Τοῦ Χρυσοστόμου·

Ὅπερ ἐπὶ τῆς κιθαρωδίας ἡ τέχνη, τοῦτο ἐπὶ τῶν τοῦ θεοῦ νόμων ἡ διὰ τῶν ἔργων ἐπίδειξις.

***II²1201 / T cap. E 1, 52**

15

Ἐκ τῶν Εὐαγγελίου μαθημάτων·

Ὅσα προστάττει ἡμῖν ὁ νόμος, ταῦτα δεῖ κατὰ ἀνάγκην φυλάσσειν, ταῦτα δὲ φόρου λόγον ἐπέχει. Ὅσα δὲ ἐκ προαιρέσεως, οἶον

2 *Οὐ μοιχεύσεις*] Ex. 20, 13; Deut. 5, 17 σὺ – ἐπιθυμήσεις] cf. Matth. 5, 28 3 *Οὐ φονεύσεις*] Ex. 20, 15; Deut. 5, 18 3 – 4 σὺ – παίοντι] cf. Matth. 5, 39 5 *Οὐκ ἐπι-
ορκήσεις*] Ibid. 5, 33; cf. Lev. 19, 12; Ex. 20, 57; Num. 30, 3; Deut. 23, 22 5 – 6 σὺ –
μεῖζον] cf. Matth. 5, 34 7 – 8 *συνάψεις – ἀγρόν*] Is. 5, 8 8 – 9 σὺ – πένησιν] cf.
Matth. 19, 21 9 – 10 ἵνα – αἵρης] Ibid. 27, 32; 10, 38; 16, 24

13 – 14 *II²1200 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *De decem millium talentorum debi-
tore*, 1 (PG 51, 18, 20–22) 17 – 557, 3 *II²1201 (Ps.-)EUAGRIUS PONTICUS, *Disci-
plinæ*, locus non repertus (frg. 206, ed. Géhin, p. 264)

12 – 14 *II²1200 T cap. E 1, 51 (158vA[9]10–14); *deest in H^{III} R^(lac.)* 16 – 557, 3
*II²1201 T cap. E 1, 52 (158vA[14–15]16–27); *deest in H^{III} R^(lac.)*

*II²1201 εὐαγγελίου T

1 πράξεις] *add.* λοιπὸν H^{III} 10 πλουτήσεις T^{a.c.}, –ήσεις T^{p.c.} 13 ὅπερ T 17
δεῖ] δὴ T 17 – 18 φυλλάσσην T

παρθενεία, ἀναχώρησις, καὶ δῶρα εἰσὶν καὶ ξενίου λόγον ἐπέχει·
ξένιον δὲ οὐ προσφέρεται κατ' ἀνάγκην· εἰ δὲ μή, οὐκ ἔστιν ξένι-
ον.

***II²1202 / T cap. E 1, 53**

5 Φίλωνος, ἐκ τοῦ εἰς τὴν Δεκάλογον·

Οἱ τοῖς θείοις χρησμοῖς ἀξιοῦντες εἶναι καταπειθεῖς, ὡς ἐν ἀσκή-
ῳ τὸν αἰεὶ χρόνον βιώσονται, τοὺς νόμους τοῦ θεοῦ, ἀστέρας
ἔχοντες ἐν ψυχῇ φωσφοροῦντας.

***II²1203 / T cap. E 1, 54**

10 Ἐκ τοῦ αὐτοῦ·

Οὐ προσχρησάμενος ἄλλῳ τινὶ ὁ θεός, δι' ἑαυτοῦ μόνος θεσπίζειν
ἠξίωσεν τοὺς δέκα λόγους μόνον, τοὺς δὲ λοιποὺς διὰ προφήτου
Μωϋσέως, ὃν ἀριστίνδην ἐξ ἀπάντων ὥσπερ ἐπιτήδειον ἱεροφάν-
την εἴλετο. Τοὺς μὲν †ὡς ὅπως θέσθε† αὐτοῦ μόνου <συμβέβ>η-
15 κεν καὶ νόμους εἶναι καὶ νόμων τῶν ἐν μέρει κεφάλαια, τοὺς δὲ
διὰ τοῦ προφήτου πάντας εἰς ἐκείνους ἀναφέρεσθαι. Ἀθροισθέν-
τος γὰρ τοῦ ἔθνους ἀνδρῶν ὁμοῦ καὶ γυναικῶν εἰς ἐκκλησίαν, ὁ
πατήρ τῶν ὅλων ἐθέσπιζεν. Ἄρά γε φωνὴν γηγενῶν προϊέμενος
αὐτός; Ἀπαγε, μὴ δὲ εἰς νοῦν ποτὲ ἔλθοι τὸν ἡμέτερον· οὐ γὰρ ὡς

6 – 8 *II²1202 PHILO IUDAEUS, *De Decalogo*, 49 (ed. Cohn, p. 279, 19–21) 11 – 16
*II²1203 Οὐ – ἀναφέρεσθαι] PHILO IUDAEUS, *De Decalogo*, 18–19 (ed. Cohn, p.
272, 16–21) 16 – 558, 4 Ἀθροισθέντος – ἡρμοσμένον] *IBID.*, 32–33 (p. 275, 21 –
276, 5)

5 – 8 *II²1202 T cap. E 1, 53 (158vA[27–28]29–158vB2); H^{III} cap. E 1, 16; *deest in*
R^(lac.) 10 – 558, 13 *II²1203 T cap. E 1, 54 (158vB[2]3–159rA24); H^{III} cap. E 1, 17;
deest in R^(lac.)

*II²1202 ἐκ – Δεκάλογον] *om.* H^{III} *II²1203 (a) T (b) *s. a.* H^{III}

7 ἀεὶ H^{III} 11 ἄλλο τινὶ T H^{III} μόνου *ed.* 12 δέκα λόγους] δεκαλόγους H^{III} 13
μωϋσέος H^{III} ἀριστίνδην H^{III} 14 †ὡς – θέσθε†] *cruces apposui, sic* T, ὡς ὅπως
θέσθαι H^{III}, οὗν αὐτοπροσώπως θεσπισθέντας δι' *ed.* 14 – 15 συμβέβηκεν] *scripsi*
(*ed.*), ἤκεν T, ἤκε H^{III}

ἄνθρωπος ὁ θεὸς στόματος καὶ γλώττης καὶ ἀρτηριῶν δεόμενος. Ἄλλ' ἱεροπρεπέστερόν τι θαυματοουργῆσαι κελεύσας, ἤχον ἀόρατον ἐν ἀέρι δημιουργηθῆναι, πάντων ὀργάνων θαυμασιώτερον, ἀρμονίαις τελείαις ἡρμοσμένον, καθάπερ πνεῦμα διὰ σάλπιγγος 5 φωνὴν τοσαύτην ἔναρθρον ἐξήχησεν, ὡς τοῖς ἔγγιστα τοὺς πορρωτέρω κατ' ἴσον ἀκροᾶσθαι. Ἀνθρώπων μὲν γὰρ φωναὶ πρὸς μήκιστον ἀποτεινόμεναι πεφύκασιν ἐξασθενεῖν, ὡς ἀριδὴλους τοῖς μακρὰν ἀφεστηκόσιν <μῆ> μηνύεσθαι τὰς ἀντιλήψεις, ταῖς ἐπιτάσεσιν ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ἀμαυρουμένας, ἐπειδὴ καὶ τὰ ὄργανα φθαρτά· τὴν δὲ κεκαινουργημένην φωνὴν ἐπιπνεύουσα 10 †θεοειδῶς† ἡγειρεν καὶ ἐζωπύρει, καὶ ἀνέχουσα πάντη, τὸ τέλος τῆς ἀρχῆς ἀπέφηνε τηλαυγέστερον, ἀκοὴν πολὺ βελτίω τῆς δι' ὧτων ταῖς ἐκάστων ψυχαῖς ἐντιθεῖσα.

*II²1204 / T cap. E 1, 55

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ ἄθλων καὶ ἐπιτιμιῶν·

15

Τρισὶ μέρεσι τὸ καθ' ἕκαστον ἡμῶν ἐνίδρυται τῶν θείων ἐντολῶν ἢ ἐνέργεια, στόματι καὶ καρδίᾳ καὶ χερσὶ, τροπικώτερον, λόγῳ καὶ διανοίᾳ καὶ πράξεσιν. Ἐὰν γὰρ οἶα τὰ βουλευόμενα, τοιοῦτοι καὶ οἱ λόγοι, καὶ οἶα τὰ λεγόμενα, τοιαῖδε καὶ αἱ πράξεις ὦσιν, καὶ ταῦτα ἀλλήλοις ἀντακολουθεῖ, δεθέντα ἀρμονίας ἀλύτοις δεσμοῖς, 20 εὐδαιμονία κρατεῖ, τουτέστιν ἡ ἀψευδεστάτη σοφία καὶ φρόνησις· σοφία μὲν γὰρ πρὸς θεραπείαν θεοῦ, φρόνησις δὲ πρὸς ἀνθρωπίου βίου ἀρίστην διοίκησιν. Ἄχρι μὲν οὖν λέγεται τὰ θεῖα μόνον

4 – 13 καθάπερ – ἐντιθεῖσα] PHILO IUDAEUS, *De Decalogo*, 33–35 (ed. Cohn, p. 276, 8–17) 16 – 559, 4 *II²1204 PHILO IUDAEUS, *De praemiis et poenis*, 80–82 (ed. Cohn, p. 354, 8–18)

15 – 559, 4 *II²1204 T cap. E 1, 55 (159rA[25–26]27–159rB27); H^{III} cap. E 1, 18; *deest in R*^(lac.)

*II²1204 (a) T ἐπιτιμιῶν] *sic acc. cod.* (b) *s. a.* H^{III}

1 γλώσσης H^{III} 2 ἱεροπέστερόν τι T 5 τοσαύτην] *om.* H^{III} 5 – 6 πορρωτέρω T 8 μὴ μηνύεσθαι] *scripsi*, μηνύεσθαι T H^{III}, μὴ γίνεσθαι *ed.* 9 ἐπιτάσσεσιν H^{III}, ἐπεκτάσσεσιν *ed.* 10 ἐπιπνεύουσιν H^{III}, ἐπίπνεύουσα *ed.* 11 †θεοειδῶς†] *crucis approposui, sic* T H^{III}, θεοῦ δύναμις *ed.* ἡγειρεν] *scripsi* (*cum* A^{III}), ἔγειρεν T H^{III} ἐζωπύρει] *scripsi* (*ed.*), ἐζωποπύρει H^{III}, ἐζωποπύροι T ἀναχέουσα *ed.* 16 τὸ] τῶν *ed.* 19 πράξεις – καὶ³] *scripsi* (*ed.*), πράξεις, ὡς εἰ καὶ T H^{III} 20 ἀντακολουθεῖ H^{III}

παραγγέλματα, βραχέα φαίνεται καὶ ἀκοῇ ἐνθάπτεται· προσγε-
 ν<ομέν>ων δὲ ἀκολούθων καὶ ἐπομένων ἔργων ἐν τοῖς τοῦ βίου
 πᾶσιν ἐπιτηδεύμασιν, ὥσπερ ἐκ ζόφου βαθέος εἰς φῶς ἀναχθέντα,
 τηνικαῦτα περιλαμφθήσεται δι' εὐκλείας καὶ εὐφημίας.

5

*II²1205 / T cap. E 1, 56

<***>

Τούτου οὐδὲν πρεπωδέστερον νόμοις θεοῦ, τοῦ πᾶσιν ἐξεῖναι
 βουλομένοις τὲ καὶ ἐσπουδακόσιν δι' αὐτῶν ἰέναι. Ἐπὶ τοῦτο γὰρ
 διετάχθη τὰ νόμιμα, ὥστε ἄχρι τῆς τοῦ αἰῶνος συντελείας ἐπιτε-
 10 λείσθαι.

7 – 10 *II²1205 PHILO IUDAEUS, locus non repertus (deest apud Royse)

6 – 10 *II²1205 T cap. E 1, 56 (159rB27–159vA2); H^{III} cap. E 1, 19; *deest in R* ^(lac.)

*II²1205 s. d. T H^{III}

1 βραχεῖα T, -εῖα H^{III} 1 – 2 προσγενομένων] *scripsi* (ed.), προσγενῶν T, πρόσγε-
 νῶν H^{III} 8 τοῦτο] τουτο T, τούτω H^{III} 9 νόμημα T H^{III}

Τίτλος β' Περὶ ἐντολῶν θεοῦ καὶ τῶν μὴ φυλαττόντων αὐτάς.***Π²1206 / T cap. E 2, 1**

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Ἐκάλεσεν κύριος ὁ θεὸς τὸν Ἀδὰμ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀδὰμ, ποῦ εἶ;
Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀδὰμ· Τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν 5
τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνὸς εἰμί, καὶ ἐκρύβην. Καὶ
εἶπεν αὐτῷ· Τίς ἀνήγγειλέν σοι ὅτι γυμνὸς εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου
οὗ ἐνετειλάμην σοι μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες;

***Π²1207 / T cap. E 2, 2**

Τοῦ Λευϊτικοῦ·

10

Ἐὰν μὴ ὑπακούσητέ μου, μὴ δὲ ποιήσητε τὰ προστάγματά μου
ταῦτα, ἀλλὰ ἀπειθήσητε αὐτοῖς, καὶ τοῖς ῥήμασίν μου προσοχθίσῃ
ἡ ψυχὴ ὑμῶν, ὥστε ὑμᾶς μὴ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολάς μου, ὥστε
διασκεδάσαι ὑμᾶς τὴν διαθήκην μου, καὶ ἐγὼ ποιήσω οὕτως ὑμῖν.
Ἐπιστήσω ἐφ' ὑμᾶς τὴν ἀπορίαν, τὴν τε ψώραν καὶ τὸν ἵκτερον, 15
σφακελίζοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ τὴν ψυχὴν ὑμῶν ἐκτῆ-
κουσαν· καὶ σπερεῖτε διακενῆς τὰ σπέρματα ὑμῶν, καὶ ἔδονται οἱ
ὑπεναντίοι ὑμῶν. Καὶ ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ
πεσεῖσθε ἔναντι τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ διώξονται ὑμᾶς οἱ μισοῦν-

1 Περὶ – αὐτάς] cf. I / C^{pin} Παραπομπὴ E 7 Περὶ ἐντολῶν] cf. II¹ / K^{pin} Σχόλιον E 13

4 – 8 *Π²1206 Gen. 3, 9–11 11 – 561, 1 *Π²1207 Ἐὰν – ὑμᾶς] Lev. 26, 14–17

1 **Titlos** T^{txt} (159vA2–4) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.) 3 – 8
*Π²1206 T cap. E 2, 1 (159vA[5]6–19); *deest in* H^{III} R^(lac.) 10 – 561, 6 *Π²1207 T
cap. E 2, 2 (159vA[20]21–159vB24); *deest in* H^{III} R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ἐντολῶν – αὐτάς] τῶν μὴ φυλασσόντων τὰς ἐντολάς
τοῦ θεοῦ R^{pin}

8 φαγεῖν – ἔφαγες] *nulla interpunctio in* T 15 ἵκτερον T 16 σφακελίζοντας]
scripsi, σφακελλίζοντας T 19 ἐχθρῶν] *in mg.* T 19 – 561, 1 οἱ – ὑμᾶς] *in mg.* T

τες ὑμᾶς, καὶ φεύξεσθε, οὐδενὸς διώκοντος ὑμᾶς. Καὶ συντρίψω
 τὴν ὕβριν τῆς ὑπερηφανίας ὑμῶν, καὶ θήσω τὸν οὐρανὸν ὑμῶν
 σιδηροῦν καὶ τὴν γῆν ὑμῶν χαλκῆν, καὶ οὐ δώσει ἡ γῆ τὸν σπό-
 ρον αὐτῆς, καὶ τὸ ξύλον τοῦ ἀγροῦ ὑμῶν οὐ δώσει τὸν καρπὸν
 5 αὐτοῦ, καὶ φάγεσθε τὰς σάρκας τῶν υἱῶν ὑμῶν καὶ τῶν θυγατέ-
 ρων.

*II²1208 / T cap. E 2, 3

Τοῦ Δευτερονομίου·

Ἐπικατάρατος ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ
 10 νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτοῦς· καὶ ἐρεῖ πᾶς ὁ λαὸς· Γένοιτο, γένοιτο.

*II²1209 / T cap. E 2, 4

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐπικατάρατος σὺ ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐπικατάρατος σὺ ἐν ἀγρῷ· ἐπι-
 κατάρατος σὺ ἐν ταῖς ἀποθήκαις σου καὶ τὰ ἐγκαταλείμματά σου·
 15 ἐπικατάρατα τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου καὶ τὰ γεννήματα τῆς γῆς
 σου, καὶ τὰ βουκόλια τῶν βοῶν σου καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων
 σου· ἐπικατάρατος σὺ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαί σε, καὶ ἐπικατάρατος
 σὺ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε. Ἐξαποστελεῖ κύριος σοὶ τὴν ἔνδειαν
 καὶ τὴν ἐκδημίαν καὶ τὴν ἀνάλωσιν ἐπὶ πάντα, οὗ ἔαν ἐπιβάλῃς
 20 τὴν χεῖρά σου διὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματά σου. Πατάξει σε κύ-
 ριος ἀπορία καὶ πυρετῷ καὶ ρίγει καὶ ἐρεθισμῷ καὶ φθόνῳ καὶ ἀνε-
 μοφθορία· καὶ ἔσται σοι ὁ οὐρανὸς ὁ ὑπὲρ κεφαλῆς σου χαλκοῦς
 καὶ ἡ γῆ ἡ ὑποκάτω σου σιδηρᾶ. Δώ<η> κύριος τὸν ὑετὸν τῆς γῆς

1 – 5 Καὶ – αὐτοῦ] Ibid. 26, 19–20 5 – 6 καὶ¹ – θυγατέρων] Ibid. 26, 29 9 – 10
 *II²1208 Deut. 27, 26 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 145) 13 – 20 *II²1209 Ἐπι-
 κατάρατος – σου] Deut. 28, 16–20 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 146–147)
 20 – 562, 2 Πατάξει – γῆς] Ibid. 28, 22–25 (Wahl, p. 147)

8 – 10 *II²1208 T cap. E 2, 3 (159vB[25]26–30); *deest in* H^{III} R^(lac.) 12 – 562, 6
 *II²1209 T cap. E 2, 4 (159vB[31]32–160rB10); *deest in* H^{III} R^(lac.)

1 φεύξεσθαι T 13 ἐπικατάρατος¹] ἐπικατάρας T 17 εἰσπορεύεσθέ σε T 19 ἐπι-
 βάλεις T 23 ἦ²] *om.* T Δώη] *scripsi* (ed.), δώ T

σου κονιορτόν, καὶ ἔση ἐν διασπορᾷ πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς. Πατάξει σε κύριος παραπληξία, ἄορασία, ἐκστάσει διανοίας, καὶ ἔση ψηλαφῶν μεσημβρίας, ὡς ψηλαφήσει ὁ τυφλὸς ἐν τῷ σκότει, καὶ οὐκ εὐοδώσει τὰς ὁδοὺς σου· καὶ ἔση ἀδικοῦμενος καὶ ἀρπαζόμενος, καὶ οὐκ ἔσται σοι βοηθῶν. Γυναῖκα λήψει, καὶ ἀνὴρ ἕτερος λάβη αὐτήν· οἰκίαν οἰκοδομήσεις καὶ οὐκ οἰκήσεις. 5

***II²1210 / T cap. E 2, 5**

Βασιλειῶν α΄.

Εἶπεν Σαμουὴλ πρὸς Σαούλ· Οὐχὶ μικρὸς σύ; Καὶ ἔχρισέν σε κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ Ἰσραήλ. Καὶ ἀπέστειλén σε κύριος ἐν ὁδῷ καὶ εἶπέν σοι· Πορεύθητι καὶ ἐξολόθρευσον τὸν Ἀμαλῆκ καὶ τοὺς ἁμαρτάνοντας εἰς ἐμέ, καὶ πολεμήσης αὐτούς, ἕως συντελέσης αὐτούς. Καὶ ἵνατί οὐκ ἤκουσας φωνῆς κυρίου, ἀλλ’ ὥρμησας ἐπὶ τὰ σκύλα καὶ ἐποίησας τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου; Καὶ εἶπεν Σαούλ· Διὰ τὸ ἀκοῦσαι με τὸν λαόν. 10 15

***II²1211 / T cap. E 2, 6**

Ζαχαρίου προφήτου.

Ἦσται ὃν τρόπον εἶπεν κύριος, καὶ οὐκ εἰσήκουσαν αὐτοῦ· οὕτως κεκραῖζονται, καὶ οὐ μὴ εἰσακούσομαι αὐτῶν, λέγει κύριος.

2 – 6 Πατάξει – οἰκήσεις] Deut. 28, 28–30 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 147–148) 9 – 15 *II²1210 I Reg. 15, 17–20 (Wahl, *1 Samuel-Text*, p. 57–58) 18 – 19 *II²1211 Zach. 7, 13 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 260)

8 – 15 *II²1210 T cap. E 2, 5 (160rB[10]11–27); *deest in H^{III} R^(lac.)* 17 – 19 *II²1211 T cap. E 2, 6 (160rB[27–28]29–33); *deest in H^{III} R^(lac.)*

1 ante πάσαις hab. ἐν LXX (cf. *autem app. crit.*) 11 ἀμαλῆκ T 13 ὥρμησας T

***Π²1212 / T cap. E 2, 7**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐγενήθη τὸ σπέρμα αὐτῶν τῶν ἀπειθούντων εἰς ἀπώλειαν.

***Π²1213 / T cap. E 2, 8**

5 Τοῦ αὐτοῦ·

Εἰ ἤκουσας τῶν ἐντολῶν μου, ἐγένετο ἂν ὡς ποταμὸς ἡ εἰρήνη σου, καὶ ἡ δικαιοσύνη σου ὡς κύμα θαλάσσης.

***Π²1214 / T cap. E 2, 9**

Ἡσαΐου προφήτου·

- 10 Ἐπένθησεν ἡ γῆ, καὶ ἐφθάρη ἡ οἰκουμένη, διότι παρέβησαν νόμον καὶ ἤλλαξαν τὰ προστάγματα, διαθήκην αἰώνιον. Καὶ ἐροῦσιν· Οὐαὶ τοῖς ἀθετοῦσιν νόμον· φόβος καὶ βόθυνος καὶ παγὶς ἐφ’ ὑμᾶς, τοὺς ἐνοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἔσται ὁ φεύγων τὸν φόβον, ἐμπεσεῖται εἰς τὸν βόθυνον, ὁ δὲ ἐκβαίνων ἀπὸ τοῦ βοθύνου ἀλώ-
15 σεται ὑπὸ τῆς παγίδος.

6 – 7 Εἰ – θαλάσσης] cf. *Π²1216 / T cap. E 2, 11

3 *Π²1212 Zach., re vera Is. 33, 2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 373) 6 – 7 *Π²1213 Is. 48, 18 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 418) 10 – 11 *Π²1214 Ἐπένθησεν – αἰώνιον] Is. 24, 4–5 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 342) 11 – 15 Καὶ – παγίδος] Ibid. 24, 16–18 (Wahl, p. 343–344)

2 – 3 *Π²1212 T cap. E 2, 7 ([160rB34]160vA1–3); *deest in* H^{III} R^(lac.) 5 – 7 *Π²1213 T cap. E 2, 8 (160vA[3]4–8); *deest in* H^{III} R^(lac.) 9 – 15 *Π²1214 T cap. E 2, 9 (160vA[9]10–24); H^{III} cap. E 2, 1; *deest in* R^(lac.)

*Π²1214 (a) T ἡσαΐου *cod.* (b) Ἡσαΐας H^{III}

11 διαθήκην αἰώνιον] *scripsi* (LXX), διαθήκης αἰώνιον T, -ης αἰωνίου H^{III} 12 – 13 ἐφ’ ὑμᾶς] ἐ- s. l. T 13 ἐννοικοῦντας T

***II²1215 / T cap. E 2, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

Λαὸς ἀπειθής ἐστιν, υἱοὶ ψευδεῖς, οἳ οὐκ ἐβούλοντο ἀκούειν τὸν νόμον κυρίου, οἱ λέγοντες τοῖς προφήταις· Μὴ ἀναγγέλλετε ἡμῖν, καὶ τοῖς τὰ ὀράματα ὀρῶσιν· Μὴ λαλεῖτε ἡμῖν, ἀλλὰ λαλεῖτε καὶ 5 ἀναγγεῖλατε ἡμῖν ἐτέραν πλάνησιν, καὶ ἀποστρέψατε ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἀφέλετε ἀφ' ἡμῶν τὸν τρίβον τοῦτον, καὶ ἀφέλετε ἀφ' ἡμῶν τὸ λόγιον τοῦ Ἰσραὴλ.

***II²1216 / T cap. E 2, 11**

Τοῦ αὐτοῦ·

10

Δέδειχά σοι τοῦ εὐρεῖν τὴν ὁδόν, ἐν ἣ πορεύση ἐν αὐτῇ. Καὶ εἰ ἤκουσας τῶν ἐντολῶν μου, ἐγένετο ἂν ὡς ποταμὸς ἡ εἰρήνη σου, καὶ ἡ δικαιοσύνη σου ὡς κύματα θαλάσσης· καὶ ἐγένετο ἂν ὡσεὶ ἄμμος τὸ σπέρμα σου, καὶ τὰ ἔγγονα τῆς κοιλίας σου ὡς ὁ χοῦς 15 τῆς γῆς.

***II²1217 / T cap. E 2, 12**

Ἰερεμίου προφήτου·

Μὴ ἔρημος ἐγενόμην ἢ γῇ τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ [καὶ] κεχερσωμένη;

3 – 8 *II²1215 Is. 30, 9–11 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 364–366) 11 – 15 *II²1216 Is. 48, 17–19 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 417–418) 18 – 565, 2 *II²1217 Ier. 2, 31 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 483–484)

2 – 8 *II²1215 T cap. E 2, 10 (160vA[25]26–160vB6); H^{III} cap. E 2, 2; *deest in R*^(lac.)
10 – 15 *II²1216 T cap. E 2, 11 (160vB[7]8–18); H^{III} cap. E 2, 3; *deest in R*^(lac.)
17 – 565, 2 *II²1217 T cap. E 2, 12 (160vB[19]20–24); H^{III} cap. E 2, 4; *deest in R*^(lac.)

*II²1215 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1216 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1217 (a) T ἱερεμίου *cod.* (b) Ἰερεμίας H^{III}

3 – 4 τοῦ νόμου H^{III} 4 ἀναγγέλλετε] *scripsi* (LXX), ἀναγγέλετε T^{a. c. ut videtur}, ἀναγγεῖλετε T^{p. c.} H^{III} 8 τὸ λόγιον] *sic* T H^{III} 13 ὡσεὶ] ὡς εἰ T, ὡς ἡ H^{III} 18 ἢ] *scripsi* (LXX), ἢ T H^{III} καὶ] *delevi* (LXX)

Διατί εἶπεν ὁ λαός μου· Οὐ κυριευθησόμεθα καὶ οὐχ' ἥξομεν πρὸς σέ;

***Π²1218 / T cap. E 2, 13**

Καὶ μεθ' ἕτερα·

- 5 Ἐὰν ἀποπλύνῃς ἐν νίτρῳ καὶ πληθύνῃς σεαυτόν, κεκληλίδωσαι ἐναντίον μου, λέγει κύριος, ἐν ταῖς ἀδικίαις σου.

***Π²1219 / T cap. E 2, 14**

Τοῦ αὐτοῦ·

- 10 Ἴδου ἐγὼ <***> ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον †κατα† τὸν καρπὸν †ἀποστραφῆς† αὐτῶν, ὅτι τῷ λόγῳ μου οὐ προσέσχον καὶ τὸν νόμον μου ἀπώσαντο. Ἰνατί μοι λίβανον ἐκ Σαβᾶ φέρετε καὶ κιννάμωμον ἐκ γῆς μακρόθεν; Τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν οὐκ εἰσὶν δεκτά, καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν οὐχ' ἥδυνάν με.

***Π²1220 / T cap. E 2, 15**

- 15 Τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, κεφαλαίου ξα'·

Πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ὠκοδόμησεν ἑαυτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον. Καὶ κατέβη ἡ βροχή, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοί, καὶ

5 – 6 *Π²1218 Ier. 2, 22 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 482) 9 – 13 *Π²1219 Ier. 6, 19–20 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 504–505) 16 – 566, 2 *Π²1220 Matth. 7, 26–27

4 – 6 *Π²1218 T cap. E 2, 13 (160vB[25]26–30); H^{III} cap. E 2, 5; *deest in* R^(lac.)
8 – 13 *Π²1219 T cap. E 2, 14 (160vB[30]31–161rA8); H^{III} cap. E 2, 6; *deest in* R^(lac.)
15 – 566, 2 *Π²1220 T cap. E 2, 15 (161rA[9]10–20); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*Π²1219 (a) T (b) s. a. H^{III}

1 ουκήξομεν T H^{III} ut videtur 5 σεαυτόν] sic T H^{III}, σεαυτῇ πόαν LXX κεκληλίδω-
σαι T H^{III} 9 ἐγὼ] *addendum* ἐπάγω videtur (cf. LXX) †κατα†] *cruces apposui*,
sic T, κατὰ H^{III}, κακὰ LXX 9 – 10 †ἀποστραφῆς†] *cruces apposui*, sic T, ἀποστρα-
φῆς H^{III}, ἀποστροφῆς LXX 11 κινάμωμον H^{III} 13 οὐκῆδυνάν με H^{III}

ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκεῖνη, καὶ ἔπεσεν· καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη.

***Π²1221 / T cap. E 2, 16**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους·

Ὅσοι ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως ἀπολοῦνται, καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ 5
ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται· οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου
δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται.

***Π²1222 / T cap. E 2, 17**

Ἐκ τῆς Ἰακώβου καθολικῆς·

Γίνεσθε ποιηταὶ νόμου καὶ μὴ μόνον ἀκροαταί, παραλογιζόμενοι 10
ἑαυτοὺς, ὅτι εἴ τις ἀκροατὴς νόμου ἐστὶν καὶ οὐ ποιητής, οὗτος
ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν
ἐσόπτρῳ· κατενόησεν γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπελήλυθεν, καὶ εὐθέως ἐ-
πελάθετο ὁποῖος ἦν.

***Π²1223 / T cap. E 2, 18**

15

Ἐκ τῆς Ἰωάννου καθολικῆς ἐπιστολῆς·

Ὁ λέγων ὅτι Ἔγνωνκα τὸν θεόν, καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ μὴ τηρῶν,
ψεύστης ἐστίν, καὶ ἐν τούτῳ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν.

5 – 6 Ὅσοι – κριθήσονται] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 51.2./58.2. (ed. Ihm, p. 830)

5 – 7 *Π²1221 Rom. 2, 12–13 10 – 14 *Π²1222 Iac. 1, 22–24 17 – 18 *Π²1223 I Ioh. 2, 4

4 – 7 *Π²1221 T cap. E 2, 16 (161rA[21]22–29); *deest in* H^{III} R^(lac.)

9 – 14

*Π²1222 T cap. E 2, 17 (161rA[29]30–161rB7); *deest in* H^{III} R^(lac.)

16 – 18

*Π²1223 T cap. E 2, 18 (161rB[8]9–13); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*Π²1222 ἱακωβου T

11 ἑαυτοῖς T 12 – 13 ἐνεσόπτω T (*s. l. -p- add. man. rec.*)

***Π²1224 / T cap. E 2, 19**

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τῆς Ἑξαήμερου, ζ' λόγου·

- Εἶδον ταῦτα ἐγώ, καὶ τὴν ἐπὶ πᾶσι τοῦ θεοῦ σοφίαν ἐθαύμασα. Εἰ
 τὰ ἄλογα ἐπινοητικὰ καὶ φυλακτικὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν σωτηρίας
 5 ἐστίν, καὶ οἶδεν τὸ αἰρετὸν αὐτῶ καὶ τὸ φευκτὸν ἰχθύς, τί ἐροῦμεν
 ἡμεῖς, οἱ λόγῳ τετιμημένοι καὶ νόμῳ πεπαιδευμένοι, ἐπαγγελίας
 προτραπέντες, πνεύματι σοφισθέντες, εἶτα τῶν ἀλόγων ἰχθύων
 ἀλογώτερον τὰ καθ' ἑαυτοὺς διατιθέμενοι; Ἐπεὶπερ οἱ μὲν ἴσασιν
 τοῦ μέλλοντος τινὰ ποιῆσθαι πρόνοιαν, ἡμεῖς δὲ δι' ἡδονῆς βο-
 10 σκηματώδους τὴν ζωὴν ἀναλίσκομεν. Ἰχθύς τοσαῦτα διαμείβεται
 πελάγη ὑπὲρ τοῦ εὐρασθαί τινα ὠφέλειαν· τί ἐρεῖς σύ, ὁ τῇ ἀργίᾳ
 συζῶν; Ἀργία γὰρ κακουργίας ἀρχή. Μηδεὶς ἄγνοιαν προφασι-
 ζέσθω· φυσικὸς λόγος οἰκείωσιν ἡμῖν τοῦ καλοῦ καὶ ἀλλοτρίωσιν
 ἀπὸ τῶν βλαβερῶν ὑποδεικνὺς ἐγκατέσπαρται. Ἰχθύες οὐκ ἀντι-
 15 λέγουσιν νόμῳ θεοῦ, καὶ ἄνθρωποι †σωτηρίαν διὰ πραγμάτων†
 οὐκ ἀνεχόμεθα. Μὴ καταφρόνει τῶν ἰχθύων, ἐπειδὴ ἄλογα καὶ
 ἄφωνα παντελῶς, ἀλλὰ φοβοῦ μὴ καὶ τούτων ἀλογώτερος ᾖς, τῇ
 διατάξει τοῦ κτίσαντος ἀνθιστάμενος.

***Π²1225 / T cap. E 2, 20**

- 20 Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸ *Πρόσεχε σεαυτῷ*·

Ἄσεβες τὸ λέγειν· Ἀδύνατα τὰ τοῦ πνεύματος παραγγέλματα.

3 – 14 *Π²1224 Εἶδον – ἐγκατέσπαρται] BASILIUS CAESARIENSIS, *Homiliae in Hexaemeron*, VII, 5 (ed. Mendieta†/Rudberg, p. 121, 4–14) 14 – 18 Ἰχθύες – ἀνθιστάμενος] *IBID.*, VII, 4 (p. 120, 5–8) 21 *Π²1225 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in illud: Attende tibi ipsi (Deut. 15, 9), 2* (ed. Rudberg, p. 26, 2–3)

2 – 18 *Π²1224 T cap. E 2, 19 (161rB[13–14]15–161vA26); *deest in* H^{III} R^(lac.)
 20 – 21 *Π²1225 T cap. E 2, 20 (161vA[26–27]28–30); *deest in* H^{III} R^(lac.)

3 ἶδον T 4 αὐτῶν] *om.* T 5 αὐτὸ T φευκτὸν] *add.* αὐτῷ T 10 ἀναλίσκωμεν T 14 ἐγκατέσπαρται T 15 †σωτηρίαν – πραγμάτων†] *cruces apposui, sic* T, σωτηρίων διδασμάτων Π¹suppl. 219 / V cap. Z 2, 13 *et ed.*

***II²1226 / T cap. E 2, 21**

Γρηγορίου Νύσης, ἐκ τοῦ ε' λόγου τῶν μακαρισμῶν·

Ἀνακέκρται τὸ κακὸν πρὸς τὴν φύσιν διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς παραδε-
ξαμένων τὸ πάθος, τῶν διὰ τῆς παρακοῆς εἰσοικισαμένων τὴν νό-
σον.

5

***II²1227 / T cap. E 2, 22**

Τοῦ Χρυσοστόμου·

Πᾶσα ἡ κτίσις τῷ προστάγματι τοῦ θεοῦ πειθαρχεῖ, ὁ δὲ ἄνθρω-
πος μόνος ἀπειθεῖ, δι' ὃν καὶ γέγονεν τὰ πάντα.

***II²1228 / T cap. E 2, 23**

10

Τοῦ αὐτοῦ·

Τῶν τὸν πατέρα <μῆ> μιμουμένων ὁ πατὴρ πατέρα παρακαλόν-
των οὐκ ἐπακούεται. Μετὰ τῶν γνωρισμάτων οὖν πρόσελθε τῷ
δεσπότη, καὶ ὡς τέκνον ἀσπάζεται.

3 – 5 *II²1226 GREGORIUS NYSSENUS, *De beatitudinibus*, VI (ed. Callahan, p. 145,
3–6) 8 – 9 *II²1227 IOHANNES CHRYSOSTOMUS (deest apud Haidacher), re vera
EUAGRIUS PONTICUS, *Institutio seu Paraenesis ad monachos* (PG 79, 1240, 12–14)
12 – 14 *II²1228 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, locus non repertus; Haidacher 180.33

2 – 5 *II²1226 T cap. E 2, 21 (161vA[30–31]32–161vB3); *deest in* H^{III} R^(lac.) 7 – 9
*II²1227 T cap. E 2, 22 (161vB[4]5–8); *deest in* H^{III} R^(lac.) 11 – 14 *II²1228 T cap.
E 2, 23 (161vB[9]10–16); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1226 μακαρισμῶν] *correx*i, μακκαβαϊκῶν T

3 Ἀνακέκρται] -ται s. l. T 4 εἰσοικησαμένων T 12 μῆ] *supplevi, om.* T 13
ἐπακούεται] *scripsi*, ἐπακούετε T

***Π²1229 / T cap. E 2, 24**

Ἰωσήπου·

- Τοῖς μὲν γνώμη θεοῦ κατακολουθοῦσιν καὶ τὰ καλῶς νομοθετη-
θέντα μὴ τολμῶσιν παραβαίνειν, πάντα κατορθοῦται παρὰ πίστε-
5 ως, καὶ γέρας εὐδαιμονίας πρόκειται παρὰ θεοῦ. Καθ' ὅσον δ' αὖ
ἀποστῶσιν τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ
πόριμα, τρέπεται δὲ εἰς συμφορὰς ἀνηκέστους ὅτι ποτ' ἂν ὥς ἀ-
γαθὸν δρᾶν σπουδάσωσιν.

3 – 8 *Π²1229 FLAVIUS IOSEPHUS, *Antiquitates Iudaicae*, I, 14 (ed. Niese, I, p. 6, 25 – 7, 4)

2 – 8 *Π²1229 T cap. E 2, 24 (161vB[16]17–31); *deest in H^{III} R^(lac.)*

*Π²1229 Ἰωσήπου T

7 πόριμα] *scripsi* (ed.), ἀπόρητα T ποτ' ἂν] *scripsi* (ed.), ποτε ἂν T

Π¹ /
K cap E 4

Τίτλος γ' Περί ἐπαίνων καὶ ἐγκωμίων καὶ τῶν χαιρόντων
ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ὅτι οὐ δεῖ πρὸ πείρας ἐπαινεῖν τινά.

***Π²1230 / T cap. E 3, 1**

Παραλειπομένων.

Εἶπεν Χειράμ βασιλεὺς Τύρου ἐν γραφῇ, καὶ ἀπέστειλεν πρὸς Σα- 5
λωμών τὸν βασιλέα, λέγων· Ἐν τῷ ἀγαπῆσαι κύριον τὸν λαὸν αὐ-
τοῦ, ἔδωκέν σε κύριος ἐπ' αὐτὸν βασιλέα.

***Π²1231 / T cap. E 3, 2**

Τῶν αὐτῶν.

Εἶπεν βασίλισσα Σαβᾶ πρὸς Σαλωμών· Ἐν τῷ ἀγαπᾶν κύριον τὸν 10
θεόν σου τὸν Ἰσραήλ, τοῦ στηῆσαι αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα, ἔδωκέν σε
ἐπ' αὐτὸν εἰς βασιλέα, τοῦ ποιῆσαι κρίσιν καὶ δικαιοσύνην.

5 – 7 ***Π²1230** II Par. 2, 10 (Wahl, 2 *Chronik-Text*, p. 143) **10** ***Π²1231** Εἶπεν –
Σαλωμών] cf. II Par. 9, 3 et 5 **10 – 12** Ἐν – δικαιοσύνην] Ibid. 9, 8 (Wahl, 2 *Chro-*
nik-Text, p. 143–144)

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (161vB31–35) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
4 – 7 ***Π²1230** T cap. E 3, 1 (161vB[35]162rA1–7); H^{III} cap. E 3, 1; *deest in* R^(lac.)
9 – 12 ***Π²1231** T cap. E 3, 2 (162rA[8]9–15); H^{III} cap. E 3, 2; *deest in* R^(lac.)

1 [τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} γ'] ζ' R^{pin} **2** ἐπ'] ἐν R^{pin}

***Π²1231** (a) T (b) *s. a.* H^{III}

5 – 6 Σαλωμών] *scripsi* (LXX), σολομών T H^{III} **10** Σαλωμών] *scripsi*, σαλομών
H^{III} p. c., σαλομών T H^{III} a. c.

***II²1232 / T cap. E 3, 3**

Τῶν Παροιμιῶν·

Ἐγκωμιάζέτω σε ὁ πέλας, καὶ μὴ τὸ σὸν στόμα,
ἀλλότριοι, καὶ μὴ τὰ σὰ χεῖλη.

5

***II²1233 / T cap. E 3, 4**

II²838 /
K cap. E 4, 1

Τῶν αὐτῶν·

Δοκίμιον ἀργυρίου καὶ χρυσίου πύρωσις,
ἀνὴρ δὲ δοκιμάζεται διὰ στόματος ἐγκωμιάζόντων αὐτόν.

***II²1234 / T cap. E 3, 5**

10 Ἡσαΐου προφήτου·

Λαός μου, οἱ μακαρίζοντες ὑμᾶς πλανῶσιν ὑμᾶς, καὶ τὴν τρίβον
τῶν ποδῶν ὑμῶν ταράσσουσιν.

3 – 4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 63.4./70.4. (ed. Ihm, p. 931–932) 7 – 8 exstat ibid., 36.3./43.3. (p. 686–687)

3 – 4 *II²1232 Prov. 27, 2^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 130–131) 7 – 8 *II²1233 Prov. 27, 21^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 134) 11 – 12 *II²1234 Is. 3, 12 (Wahl, *Prophetenzeitate*, p. 295)

2 – 4 *II²1232 T cap. E 3, 3 (162rA[16]17–19); H^{III} cap. E 3, 3; *deest in* R^(lac.) 6 – 8 *II²1233 T cap. E 3, 4 (162rA[20]21–24); H^{III} cap. E 3, 4; *deest in* R^(lac.) 10 – 12 *II²1234 T cap. E 3, 5 (162rA[25]26–29); H^{III} cap. E 3, 5; *deest in* R^(lac.)

*II²1232 Τῶν] *om.* H^{III} *II²1233 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1234 (a) T ἡσαΐου *cod.* (b) Ἡσαΐας (ἡσαΐας *cod.*) H^{III}

8 αὐτῶν T 11 καὶ] *praem.* πλανῶσι H^{III}

II¹840 /
K cap. E 4, 3

***II²1235 / T cap. E 3, 6**

Τοῦ Σιράχ·

Πρὸ λογισμοῦ μὴ ἐπαινέσης ἄνδρα·
οὗτος γὰρ πειρασμὸς ἀνθρώπου.

***II²1236 / T cap. E 3, 7**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ αἰνέσης ἄνδρα ἐν κάλλει αὐτοῦ,
καὶ μὴ βδελύξη ἄνδρα ἐν ὁράσει αὐτοῦ.

II¹839 /
K cap. E 4, 2

***II²1237 / T cap. E 3, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

10

Τὸν αὐτὸν ἐπαινεῖν καὶ ψέγειν οὐκ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ.

3 – 4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 36.4./43.4. (ed. Ihm, p. 687)
11 cf. Menand. Com., *Sententiae*, 747 (ed. Jäkel, p. 76)

3 – 4 *II²1235 Sir. 27, 7¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 118) 7 – 8 *II²1236 Sir. 11, 2¹⁻²
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 75–76) 11 *II²1237 Sir., locus non repertus (Wahl, *Sirach-Text*, p. 168.2; Auwers, p. 11.2)

2 – 4 *II²1235 T cap. E 3, 6 (162rA[30]31–33); H^{III} cap. E 3, 6; *deest in* R^(lac.) 6 – 8
*II²1236 T cap. E 3, 7 (162rA[33]34–162rB2); H^{III} cap. E 3, 7; *deest in* R^(lac.)
10 – 11 *II²1237 T cap. E 3, 8 (162rB[2]3–4); H^{III} cap. E 3, 8; *deest in* R^(lac.)

*II²1236 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1237 (a) T (b) s. a. H^{III}

***II²1238 / T cap. E 3, 9**II⁸⁴¹ /
K cap. E 4, 4

Τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου, κεφαλαίου να΄.

Οὐαὶ ὑμῖν, ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι· κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποιοῦν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες ὑμῶν.

5

***II²1239 / T cap. E 3, 10**II⁸⁴² /
K cap. E 4, 5

Τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου, ἐκ τῆς πρὸς Τραλλιανούς·

Κᾶν ἐρρωμένος ὦ τὰ κατὰ θεόν, πλεῖον με δεῖ φοβεῖσθαι καὶ προσέχειν τοῖς εἰκῇ φυσιοῦσιν με· ἐπαινοῦντες γάρ με, μαστιγοῦσιν.

***II²1240 / T cap. E 3, 11**

10 Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τῆς Ἑξαήμερου·

Μὴ ὑπερφυσῶ ἐπαινούμενος· μὴ δόξαζε σεαυτόν, μὴ δὲ μέγα τί εἶναι ἑαυτὸν νόμιζε· μὴ τυφωθῆς, μὴ ὑπεραρθῆς, μὴ μείζω φρονήσης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

3 – 4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 36.1./43.1. (ed. Ihm, p. 686)

3 – 4 *II²1238 Luc. 6, 26 7 – 8 *II²1239 Ps.-IGNATIUS ANTIOCHENUS, *Epistula ad Trallianos interpolata*, IV, 1 (ed. Funk/Diekamp, p. 96, 14–16); Holl, n° 77 11 – 12 *II²1240 Μὴ – νόμιζε] (Ps.-)BASILIUS CAESARIENSIS *Homilia in Hexaemeron* X, I, 19, 32–34 (ed. Smets/van Esbroeck, p. 218) = Ps.-GREGORIUS NYSSENUS, *De creatione hominis sermo primus* (ed. Hörner, p. 38, 12–14) 12 – 13 μὴ – φύσεως] (Ps.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Hexaemeron* X, I, 19, 31–32 (ed. Smets/van Esbroeck, p. 218) = Ps.-GREGORIUS NYSSENUS, *De creatione hominis sermo primus* (ed. Hörner, 38, 11–12)

2 – 4 *II²1238 T cap. E 3, 9 (162rB[5–6]7–11); H^{III} cap. E 3, 9; *deest in R*^(lac.) 6 – 8 *II²1239 T cap. E 3, 10 (162rB[11–12]13–18); H^{III} cap. E 3, 10; *deest in R*^(lac.) 10 – 13 *II²1240 T cap. E 3, 11 (162rB[18–19]20–27); H^{III} cap. E 3, 11; *deest in R*^(lac.)

*II²1238 (a) Τ λουκᾶν *cod.* (b) Λουκᾶς H^{III} *II²1239 (a) Τ ἰγνατίου *cod.* τραλλιανούς *cod.* (b) Ἰγνατίου H^{III} *II²1240 (a) Τ (b) Βασίλειος H^{III}

12 ὑπεραρθῆς] *scripsi* (cum A^{III}), ὑπὲρ ἀρθῆς Τ, ὑπεράρθῆς H^{III} μείζω] *scripsi* (ed.), μείζων H^{III}, μείζων Τ

II¹843 /
K cap. E 4, 6

***II²1241 / T cap. E 3, 12**

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ πρὸς ἐπαίνους χαυνωθῶμεν τοὺς ὑπὲρ τὴν ἀλήθειαν.

II¹844 /
K cap. E 4, 7

***II²1242 / T cap. E 3, 13**

Τοῦ αὐτοῦ·

5

Πολλοὶ τὸν παρὰ πολλῶν ἔπαινον θηρώμενοι, ἔργῳ μὲν τὴν ἀδικίαν καὶ πλεονεκτεῖν ὡς ὠφέλιμον προτιμῶσιν, σχήματι δὲ καὶ λόγῳ τὴν ἰσότητα καὶ τὴν δικαιοσύνην ὑπερθαυμάζουσιν.

II¹suppl. 211 /
V cap. E 28, 8

***II²1243 / T cap. E 3, 14**

Τοῦ αὐτοῦ·

10

Ὁ δεῖνα, τὸν πλοῦτον αὐτοῦ θηριομάχοις προσαναλίσκων, καὶ ταῖς ματαίαις τῶν δήμων φωναῖς ἐπαγαλλόμενος, φυσᾶται τοῖς ἐπαῖνοις καὶ μέγα φρονεῖ, τὴν δόξαν ἔχων ἐν τῇ αἰσχύνη αὐτοῦ· ὥστε καὶ ἔγγραφον τοῖς περιφανέσι τῆς πόλεως τὴν ἑαυτοῦ ἀμαρτίαν δεικνύει.

15

3 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 36.5./43.5. (ed. Ihm, p. 687)

3 *II²1241 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia adversus eos qui irascuntur*, 4 (PG 31, 361, 37–38) **6 – 8** *II²1242 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in principium Proverbiorum*, 8 (PG 31, 401, 32–36) **11 – 15** *II²1243 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum LXI*, 4 (PG 29, 477, 2–8)

2 – 3 *II²1241 T cap. E 3, 12 (162rB[27]28–30); H^{III} cap. E 3, 12; *deest in R*^(lac.)
5 – 8 *II²1242 T cap. E 3, 13 (162rB[30]31–162vA4); H^{III} cap. E 3, 13; *deest in R*^(lac.)
10 – 15 *II²1243 T cap. E 3, 14 (162vA[5]6–17); H^{III} cap. E 3, 14; *deest in R*^(lac.)

*II²1241 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1242 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1243 (a) T (b) s. a. H^{III}

3 χαυνωθῶμεν H^{III}, χαυνοθωμεν T **6** θηρόμενοι T H^{III} **13** μέγα φρονεῖ] μεγαφρονεῖ T

***Π²1244 / T cap. E 3, 15**

Τοῦ Θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς Βασίλει<ον> ἐπιταφίου·

- Ὅρω καὶ κανόνι τῇ ἀληθείᾳ χρώμενοι, καὶ πρὸς ταύτην βλέποντες
μόνον, ἄλλο δὲ οὐδὲν σκοποῦντες, ὧν οἱ πολλοὶ τε καὶ εὖωνοι,
5 οὕτω καὶ ἐπαινεσόμεθα καὶ σιωπησόμεθα τὰ ἐπαίνων ἢ σιωπῆς
ἄξια· ἐπειδὴ τοῦτο ἡμῖν ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ σπουδάζεται,
καταρτίζειν πρὸς ζῆλον καὶ μίμησιν ἀρετῆς τοὺς ἀκροατάς.

***Π²1245 / T cap. E 3, 16**

Τοῦ αὐτοῦ·

- 10 Οὕτε ἡ θάλασσα τῶν εἰσρεόντων εἰς αὐτὴν ποταμῶν, κἂν [ὅτι]
εἰσρέωσιν ὅτι πλεῖστοι καὶ μέγιστοι, οὕτε τῶν εἰσοισόντων τί
πρὸς εὐφημίαν ὁ νῦν ἐπαινούμενος δεῖται.

***Π²1246 / T cap. E 3, 17**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς Ἡρώνα τὸν φιλόσοφον·

- 15 Πρώτη τῶν εὐεργεσιῶν τὸ ἐπαινεῖσθαι τὰ καλά. Ζήλου γὰρ ὁ

3 – 6 *Π²1244 Ὅρω – ἄξια] GREGORIUS NAZIANZENUS, *re vera In laudem sororis Gorgoniae* (Orat. 8), 1, 18–21 (ed. Calvet-Sebasti, p. 248) 6 – 7 ἐπειδὴ – καταρ-
τίζειν] IBID., 3, 8–10 (p. 250) 7 πρὸς – ἀκροατάς] IBID., 3, 7–8 (p. 250) 10 – 12
*Π²1245 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Funeris oratio in laudem Basilii Magni Caesa-*
reae in Cappadocia episcopi (Orat. 43), 8, 18–21 (ed. Bernardi, p. 132) 15 – 576, 2
*Π²1246 GREGORIUS NAZIANZENUS, *In laudem Heronis philosophi* (Orat. 25), 1,
17–20 (ed. Mossay/Lafontaine, p. 158)

2 – 7 *Π²1244 T cap. E 3, 15 (162vA[17–18]19–32); H^{III} cap. E 3, 15; *deest in R*^(lac.)
9 – 12 *Π²1245 T cap. E 3, 16 (162vA[33]34–162vB6); H^{III} cap. E 3, 16; *deest in*
R^(lac.) 14 – 576, 2 *Π²1246 T cap. E 3, 17 (162vB[7–8]9–16); H^{III} cap. E 3, 17; *deest*
in R^(lac.)

*Π²1244 ἐκ – ἐπιταφίου] *om.* H^{III} Βασίλειον] *scripsi*, βασιλεῖ T *Π²1245 (a) T (b)
s. a. H^{III} *Π²1246 (a) T Ἡρώνα *cod.* (b) s. a. H^{III}

4 εὖωνοι T H^{III} 5 ἐπενεσώμεθα T 6 τούτῳ T, τούτῳ H^{III} 10 ὅτι] *delevi* (ed.)
11 εἰσρέωσιν] *scripsi* (cum A^{III}), εἰσρέουσιν T H^{III}

ἔπαινος πρόξενος, ζῆλος δὲ ἀρετῆς· ἀρετὴ δὲ μακαριότης· ἡ δὲ καὶ τὸ ἄκρον τῶν ἐφετῶν, καὶ πρὸς ὃ τείνει πᾶσα σπουδαίου κίνησις.

II¹850 /
K cap. E 4, 13

***II²1247 / T cap. E 3, 18**

Τοῦ Χρυσοστόμου·

Ἐγκωμίων μέγεθος, ἀμαρτιῶν οὐκ ἐλάττω δάκνειν εἴωθεν τοῦ εὖ 5
φρονούντος τὸ συνειδός, μάλιστα ἡνίκα μηδὲν ἑαυτῷ συνειδὼς
ἀγαθόν, πολλὰ καὶ μεγάλα λεγόντων ἐτέρων περὶ αὐτοῦ ἀκούει,
ἀναλογιζόμενος τὴν παροῦσαν ὑπόληψιν καὶ τὴν μέλλουσαν ἡμέ-
ραν, καθ' ἣν πάντα γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα παρίσταται τῷ μὴ 10
ἀπὸ ὑπονοίας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἀληθείας δικάζοντι.

***II²1248 / T cap. E 3, 19**

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων·

Τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὶ βλασφημία μὲν ἀλλότριον, ἔπαινος δὲ οἰκειότα-
τον· οὐδὲν γὰρ οὕτως εὐάγωγον εἰς εὐνοίαν ὥς εὐφημία.

5 – 10 *II²1247 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *Laus Diodori episcopi*, 1 (PG 52, 761, 13 – 762, 8) 13 – 14 *II²1248 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Exodum*, II. 6b (ed. Petit, p. 243)

4 – 10 *II²1247 T cap. E 3, 18 (162vB[17]18–34); H^{III} cap. E 3, 18; *deest in R*^(lac.)
12 – 14 *II²1248 T cap. E 3, 19 (163rA[mg.–1]2–6); H^{III} cap. E 3, 19; *deest in R*^(lac.)

*II²1247 χρυσοστόμου T *II²1248 Φίλωνος] Τοῦ αὐτοῦ T^{a.c.} ἐκ – ζητημάτων] om. H^{III}

1 ἀρετῆς] *scripsi* (cum A^{III}), ἀρετὴ T H^{III} ἀρετῇ] ἀρετῇ T μακαριότης] *sic* T H^{III}, μακαριότητος *ed.*, *sed cf. app. crit.* 2 πᾶσα] om. H^{III} 5 – 6 εὖ φρονούντος] *sic* H^{III}, εὖ φρονούντος T 9 παρίστανται H^{III}

***II²1249 / T cap. E 3, 20**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν Δεκάλογον·

Τιμὴ τί<ς> ἂν γένοιτο, μὴ προσούσης ἀληθείας, ἥ καὶ ὄνομα καὶ ἔργον ἔχει τίμιον;

3 – 4 ***II²1249** PHILO IUDAEUS, *De Decalogo*, 6 (ed. Cohn, p. 270, 11–12)

2 – 4 ***II²1249** T cap. E 3, 20 (163rA[7]8–10); H^{III} cap. E 3, 20; *deest in R* ^(lac.)

***II²1249** (a) T (b) s. a. H^{III}

3 Τιμὴ τίς] *scripsi* (cf. ***II²2632** / PML^b cap. T 1, 6 *et ed.*), τιμὴ τι T, εἰ μὴ τι H^{III} ῆ]
scripsi (ed.), εἰ T H^{III}

Π¹ /
K cap. E 10

Τίτλος ε' Περὶ ἐπιθυμίας, καὶ ὅτι οὐ δεῖ ἐξακολουθεῖν ταῖς
πονηραῖς ἐπιθυμίαις.

ιγ' Περὶ ἐπιθυμίας, ὅτι οὐ χρή ἀκρίτως καὶ ἀνεξετάστως ταῖς
οἰκείαις ἐξακολουθεῖν ἐπιθυμίαις, κἂν δοκῶσιν ἀγαθαὶ εἶναι·
ἐκ τούτων γὰρ δελεαζόμεθα, οἱ ἀσθενέστεροι, πρὸς τὰ μὴ λυσι- 5
τελοῦντα.

Π¹903 /
K cap. E 10, 1

***Π²1250 / T cap. E 5, 1**

Ἀπὸ τῆς Ἐξόδου καὶ τοῦ Λευϊτικοῦ·

Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὔτε τὴν οἰκίαν,
οὔτε τὸν ἀγρόν, οὔτε τὸν παῖδα, οὔτε τὴν παιδίσκην, οὔτε τὸν 10
βοῦν αὐτοῦ, οὔτε τὸ ὑποζύγιον αὐτοῦ, οὔτε πάντα ὅσα τῷ πλη-
σίον σου ἐστίν.

Π¹904–905 /
K cap. E 10, 2–3

***Π²1251 / T cap. E 5, 2**

Παραλειπομένων β'.

Ἐπεθύμησεν Δαυΐδ καὶ εἶπεν· Τίς ποτιεῖ με ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου 15
τοῦ ἐν Βηθλεέμ, τοῦ ἐν τῇ πύλῃ; Τὸ δὲ σύστημα τῶν ἀλλοφύλων
τότε ἐν Βηθλεέμ. Καὶ διέρρηξαν οἱ τρεῖς δυνατοὶ ἐν τῇ παρεμβολῇ
τῶν ἀλλοφύλων καὶ ὑδρεύσαντο ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου τοῦ ἐν Βη-
θλεέμ, τοῦ ἐν τῇ πύλῃ, καὶ ἔλαβον καὶ παρεγένοντο πρὸς Δαυΐδ,
καὶ οὐκ ἠθέλησεν πιεῖν αὐτό, καὶ ἔσπεισεν αὐτὸ τῷ κυρίῳ καὶ 20

9 – 12 *Π²1250 Ex. 20, 17 15 – 16 *Π²1251 Ἐπεθύμησεν – πύλῃ] I Par. 11, 17
(Wahl, *1 Chronik-Text*, p. 138–139) 16 – 17 Τὸ – Βηθλεέμ] Ibid. 11, 16 (Wahl, p.
138) 17 – 579, 2 Καὶ – πίομαι] Ibid. 11, 18–19 (Wahl, p. 139)

1 – 2 **Titlos (a)** T^{txt} (163rA21–24) H^{III} ^{txt} A^{III} (cf. PML^b cap. E 5 titlos [Π¹ / K cap. E
10 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} ^{pin} (lac.) 3 – 6 **Titlos (b)** R^{pin} (3vB24–29); *deest in*
R^{txt} (lac.) 8 – 12 *Π²1250 T cap. E 5, 1 (163rA[25]26–33); *deest in* H^{III} R^(lac.)
14 – 579, 2 *Π²1251 T cap. E 5, 2 (163rA[33]34–163rB20); *deest in* H^{III} R^(lac.)

1 Τίτλος] om. A^{III} ^{pin} 3 – 4 ταῖς – ἐπιθυμίαις] cf. K^{pin} cap. E 10 (Π¹ / K cap. E 10
titlos [a] app. crit.)

16 ἐμβήθλεεμ T 17 ἐμβήθλεεμ T 18 – 19 ἐμβήθλεεμ T^{a.c.}, ἐμβήθλεεμ T^{p.c.}

εἶπεν· Ἰλεώς μοι, κύριε, τοῦ ποιῆσαι τοῦτο· εἰ αἷμα τῶν ἀνδρῶν
τῶν πορευθέντων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν πίομαι;

***II²1252 / T cap. E 5, 3**

II¹907 /
K cap. E 10, 5

Τῶν Παροιμιῶν·

5 Δένδρον ζωῆς ἐπιθυμία ἀγαθή.

***II²1253 / T cap. E 5, 4**

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Ἐὰν πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος ἀναβῇ ἐπὶ σέ,
τόπον σου μὴ ἀφῇς.

10

***II²1254 / T cap. E 5, 5**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὅτι οὐκ ἔστιν γινομένη ἀντίρρησις
ἀπὸ τῶν ποιούντων τὸ πονηρὸν ταχύ,
διατοῦτο ἐπληροφορήθησαν καρδίαι υἱῶν ἀνθρώπου
15 ἐν αὐτοῖς, τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν.

5 *II²1252 Prov. 13, 12³ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 67) 8 – 9 *II²1253 Eccle. 10,
4¹⁻² (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 169) 12 – 15 *II²1254 Eccle. 8, 11¹⁻⁴ (Wahl, *Kohelet-
Text*, p. 164)

4 – 5 *II²1252 T cap. E 5, 3 (163rB[20]21–22); *deest in* H^{III} R^(lac.) 7 – 9 *II²1253 T
cap. E 5, 4 (163rB[22]23–25); H^{III} cap. E 5, 1; *deest in* R^(lac.) 11 – 15 *II²1254 T
cap. E 5, 5 (163rB[26]27–33); H^{III} cap. E 5, 2; *deest in* R^(lac.)

*II²1254 (a) T (b) s. a. H^{III}

1 Ἰλεως μοι (μου a. c.) T τοῦτο εἰ· αἷμα T 2 πίομαι] *scripsi*, πίομεν T 8 ἀνάβη
T, ἀνάβη H^{III} 14 ἐπληροφορεθησαν (*sine acc.*) T

II¹909 /
K cap. E 10, 7

***II²1255 / T cap. E 5, 6**

Τοῦ Σιράχ·

Ὅπισω τῶν ἐπιθυμιῶν σου μὴ πορεύου,
καὶ ἀπὸ τῶν ὀρέξεών σου κωλύου·
ἐὰν γὰρ χορηγήσης τῇ ψυχῇ σου εὐδοκίαν ἐπιθυμίας,
ποιήσεις ἐπίχαρμα ἐχθρῶν.

5

***II²1256 / T cap. E 5, 7**

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ ἐπιθυμῆσης τέκνων πλῆθος ἄχρηστον·
κρεῖσσον γὰρ ἀποθανεῖν ἄτεκνον ἢ ἔχειν τέκνα ἀσεβῆ.

10

II¹908 /
K cap. E 10, 6

***II²1257 / T cap. E 5, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον.

3 – 6 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 48.5./55.5. (ed. Ihm, p. 802)

3 – 4 Ὅπισω – κωλύου] exstat ibid., 27.-./5a. (p. 590)

3 – 6 *II²1255 Sir. 18, 30¹–31² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 97) 9 *II²1256 Μὴ – ἄχρηστον] Sir. 16, 1¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 88) 10 κρεῖσσον – ἀσεβῆ] Ibid. 16, 3^{5–6} (Wahl, p. 88) 13 *II²1257 Sir., re vera Sap. 4, 12²

2 – 6 *II²1255 T cap. E 5, 6 ([163rB34]163vA1–7); *deest in* H^{III} R^(lac.)

8 – 10

*II²1256 T cap. E 5, 7 (163vA[7]8–12); H^{III} cap. E 5, 3; *deest in* R^(lac.)

12 – 13

*II²1257 T cap. E 5, 8 (163vA[12]13–14); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1256 (a) T (b) Σιράχ H^{III}

9 ἄχριστον T H^{III} 13 ρεμβασμὸς T^{a.c.} μεταλεύει T

***Π²1258 / T cap. E 5, 9**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους·

Οὐκ οἶδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν,
 5 δοῦλοι ἐστέ ᾧ ὑπακούετε, ἥτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον ἢ ὑπακοῆς
 εἰς δικαιοσύνην;

***Π²1259 / T cap. E 5, 10**

Τῆς αὐτῆς·

Ἐνδύσασθε τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς
 πρόνοιαν μὴ ποιεῖτε εἰς ἐπιθυμίας.

10

***Π²1260 / T cap. E 5, 11**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς πρὸς Γαλάτας·

Ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς
 σαρκὸς· ταῦτα δὲ ἀλλήλοις ἀντίκειται, ἵνα μὴ ἂ ἐὰν θέλητε, ταῦτα
 ποιῇτε.

3 – 5 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 5.2./2. (ed. Ihm, p. 92–93)

3 – 5 *Π²1258 Rom. 6, 16 8 – 9 *Π²1259 Rom. 13, 14 12 – 14 *Π²1260 Gal. 5, 17

2 – 5 *Π²1258 T cap. E 5, 9 (163vA[15–16]17–23); H^{III} cap. E 5, 4; *deest in R*^(lac.)
 7 – 9 *Π²1259 T cap. E 5, 10 (163vA[23]24–27); H^{III} cap. E 5, 5; *deest in R*^(lac.)
 11 – 14 *Π²1260 T cap. E 5, 11 (163vA[27–28]29–34); H^{III} cap. E 5, 6; *deest in R*^(lac.)

*Π²1258 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III} *Π²1259 (a) T (b) *s. a.* H^{III} *Π²1260 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III}

4 ὑπακούεται T 12 κατὰ¹] τὰ H^{III} a. c. 13 ἄ] *om.* H^{III} 14 ποιεῖτε T H^{III}

***Π²1261 / T cap. E 5, 12**

Ἐκ τῆς Ἰακώβου καθολικῆς·

Ὁ θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα. Ἐκα-
στος δὲ πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος καὶ δε-
λεαζόμενος· εἴτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν, ἡ δὲ 5
ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον.

Π⁹111 /
K cap. E 10, 9

***Π²1262 / T cap. E 5, 13**

Πέτρου, ἐκ τῆς [πέτρου] α' ἐπιστολῆς·

Παρακαλῶ ὑμᾶς ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους ἀπέχεσθαι τῶν
σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς. 10

***Π²1263 / T cap. E 5, 14**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς β' καθολικῆς·

Ὡι τίς ἤττηται, τούτω καὶ δεδούλωται.

Π⁹112 /
K cap. E 10, 10

***Π²1264 / T cap. E 5, 15**

Ἐκ τῆς Ἰωάννου α' ἐπιστολῆς·

15

Πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν

3 – 6 *Π²1261 Iac. 1, 13–14 9 – 10 *Π²1262 I Petr. 2, 11 13 *Π²1263 II Petr. 2, 19 16 – 583, 2 *Π²1264 I Ioh. 2, 16

2 – 6 *Π²1261 T cap. E 5, 12 (163vB[1]2–11); H^{III} cap. E 5, 7; *deest in R^(lac.)* 8 – 10
*Π²1262 T cap. E 5, 13 (163vB[1–12]13–18); *deest in H^{III} R^(lac.)* 12 – 13 *Π²1263 T
cap. E 5, 14 (163vB[18–19]20–21); H^{III} cap. E 5, 8; *deest in R^(lac.)* 15 – 583, 2
*Π²1264 T cap. E 5, 15 (163vB[21]22–27); H^{III} cap. E 5, 9; *deest in R^(lac.)*

*Π²1261 Ἰακώβου T καθολικῆς] ἐπιστολῆς H^{III} *Π²1262 πέτρου] *delevi* α'] s. l. T
*Π²1263 (a) T (b) Πέτρου ἐπιστολῆς β' H^{III} *Π²1264 ἐπιστολῆς] *om.* H^{III}

ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου ἐστίν.

***II²1265 / T cap. E 5, 16**

II⁹10 /
K cap. E 10, 8

Τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου·

- 5 Ὅς ἐὰν ἴδῃ γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

***II²1266 / T cap. E 5, 17**

II⁹13 /
K cap. E 10, 11

Τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τοῦ Ὅστις ἐὰν ἴδῃ γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι·

- 10 Ἐγὼ ὁ δημιουργὸς ἐνέσταξα τῷ πλάσματι τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ οὐ τὸ φυσικὸν κίνημα διαβάλλω. Οὐ λέγω γάρ· Οὐκ ἐπιθυμήσεις· οὐκ ἀνασπῶ τοῦ καλῶς φυτευθέντος τὴν ρίζαν, ἀλλὰ τοῦ παραφθαρέντος φυτοῦ τὰ νόθα πρέμνα κλαδεύω. Οὐ λέγω οὖν τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὴν ἐξορίσαι τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ τοῦ μοιχικοῦ πάθους
15 τὰς παραφυάδας ἔτι βλαστανούσας ἐκκόπτω. Τίς τῷ ἐπιθυμητικῷ κινήματι τὴν πορνείαν παρασυνάπτει; Τίς τῇ καλῇ ἀρούρα τὰ ζιζάνια παρασπείρει; Σπέρμα καλὸν ἔσπειρα. Πόθεν τῶν ζιζανίων ὁ ὄλεθρος; Ἐκτριψον, πάτησον, ἀπόπνιξον τὸ σπέρμα τὸ πονηρόν, καὶ οὐ πονέσεις, ὀδυνωμένου τοῦ ζιζανίου. Πᾶς γὰρ ὃς ἐὰν

10 – 11 ἐνέσταξα – κίνημα] cf. Ps.-Athan. Alex., *Testimonia e Scriptura*, 54 (PG 28, 80, 1–2) 19 – 584, 2 Matth. 5, 28

5 – 6 *II²1265 Matth. 5, 28 10 – 584, 2 *II²1266 (Ps.-)IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *In illud*: Omnis qui viderit mulierem (Matth. 5, 28), locus non repertus; Haidacher 183.45

4 – 6 *II²1265 T cap. E 5, 16 (163vB[27–28]29–32); H^{III} cap. E 5, 10; *deest in* R^(lac.)
8 – 584, 2 *II²1266 T cap. E 5, 17 ([163vB33–34]164rA1–31); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1265 (a) T (b) Ματθαῖος H^{III}

1 ἀλαζονία T οὐκεστην T 10 ἐνεστάξα T 17 ζιζάνια T 19 πονέσης T
ὀδυνωμένου] *scripsi*, ὀδυνωμένου T, ἀδρυνωμένου Π^I ζιζανίου T

ἐμβλέψῃ γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν, ἥδη ἐμοίχευσεν αὐτήν
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

II¹914 /
K cap. E 10, 12

*II²1267 / T cap. E 5, 18

<***>

...ἐπιθυμῆσαι ὧν ἐπιθυμῆσαι καλόν, καὶ τυχεῖν οὐ μεμπτέον.

5

II¹915 /
K cap. E 10, 13

*II²1268 / T cap. E 5, 19

<***>

Ὡσπερ τῷ στρουθῷ τῶν πτερῶν ὄφελος οὐδὲν ὑπὸ τῆς παγίδος
ἀλόντι, ἀλλ' εἰκὴ καὶ μάτην πτερύσσεται, οὕτω καὶ σοὶ τῶν λογι-
σμῶν οὐδὲν ὄφελος, ἐὰν κατακράτος ὑπὸ τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας
ἀλῶς, ἀλλ' ὅσα ἐὰν σκιρτήσης, ἐάλως. Διατοῦτο πτερὰ τοῖς
στρουθίοις, ἵνα φύγῃ παγίδα· διατοῦτο λογισμοὶ τοῖς ἀνθρώποις,
ἵνα ἐκφύγῃ τὰ ἁμαρτήματα.

10

8 – 11 Ὡσπερ – ἀλῶς] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 48.12./
55.13. (ed. Ihm, p. 804–805)

5 *II²1267 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, locus non repertus (deest apud Haidacher)

8 – 13 *II²1268 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *Ad populum Antiochenum*, XV (*In calamitatem civitatis Antiochiae*), 3 (PG 49, 157, 34–40)

4 – 5 *II²1267 T cap. E 5, 18 (164rA31–33); deest in H^{III} R^(lac.)
cap. E 5, 19 (164rA34–164rB14); deest in H^{III} R^(lac.)

7 – 13 *II²1268 T

*II²1267 s. a. T *II²1268 s. a. T

5 ἐπιθυμῆσαι¹] *scripsi* (II¹), ἐπιθύμῃσαι T ὧν] *scripsi*, ὃ T ἐπιθυμῆσαι²] ἐπι-
θυμῆσαι T τυχήν T 8 ὄφελος T 9 σοὶ] σὺ T 10 ὄφελος T

Τίτλος ζ' Περὶ ἐκδικήσεως καὶ εἰσπράξεως ἀμαρτιῶν, ὅτι οὐκ ἐκδικᾶται δις ἐπιτοαντὸ ἐφ' ἀμαρτίαις ὁ φιλόανθρωπος ἡμῶν κύριος, διορθούντων ἑαυτούς.

Π' /
K cap. E 25

*Π²1269 / T cap. E 6, 1

5 Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Εἶπεν κύριος ὁ θεὸς διανοηθεῖς· Οὐ προσθήσω ἔτι καταράσασθαι τὴν γῆν διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος· οὐ προσθήσω οὖν πατάξαι πᾶσαν σάρκα ζῶσαν, καθὼς ἐποίησα ἔτι πάσας τὰς

10 ἡμέρας.

*Π²1270 / T cap. E 6, 2

Ἡσαΐου προφήτου·

Ἀπὸ ὕδατος τοῦ Νῶε τοῦτό μοι ἐστίν, καθότι ὥμοσα αὐτῷ ἐν τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ τῇ γῇ μὴ θυμωθῆσ<εσθαι> ἐπ' αὐτῇ ἔτι, μὴ δὲ ἐν
15 ἀπειλῇ μου τὰ ὄρη αὐτῆς μεταστῆσαι, οὐδὲ οἱ βουνοὶ αὐτῆς μετακινήσονται.

6 – 10 *Π²1269 Gen. 8, 21–22 13 – 16 *Π²1270 Is. 54, 9–10 (Wahl, *Propheten-zitate*, p. 434)

1 – 3 Titlos T^{txt} (164rB14–18) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)

5 – 10 *Π²1269 T cap. E 6, 1 (164rB[19]20–30); H^{III} cap. E 6, 1; *deest in* R^(lac.)

12 – 16 *Π²1270 T cap. E 6, 2 (164rB[31]32–164vA5); H^{III} cap. E 6, 2; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ζ'] ια' R^{pin} ἐκδικήσεως] ἐκδικήσεων R^{pin} 2 ἐκδικᾶ-
ται] *sic* T H^{III} txt (ἐκδικεῖται A^{III}), εὐδοκήσει R^{pin} a. c. ut videtur, ἐκδικήσει R^{pin} p. c. 3
ἑαυτούς] ἑαυτῶν H^{III} txt A^{III} pin, εαυτων (*sic*) T^{txt}

*Π²1270 (a) T ἡσαΐου *cod.* (b) Ἡσαΐας (ἡσαΐας *cod.*) H^{III}

6 καταράσασθαι (*sic acc.*) T, καταράσσεσθαι H^{III} 7 τὴν γῆν] τὴνγγῆν T 9 ἐποί-
ησα] *scripsi* (LXX), ἐποίησαν T H^{III} ἔτι] *sic* T H^{III} (*cf.* LXX, *app. crit.*) 13 νῶε T
ὄμωσα T, ὥμωσα H^{III} 14 θυμωθήσεσθαι] *scripsi* (LXX), θυμωθῆς T H^{III}

*II²1271 / T cap. E 6, 3

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐὰν διορθώσῃ καὶ ποιήσῃς Ἱερουσαλὴμ ἀγαυρίαμα ἐπὶ τῆς γῆς, ὥμοσεν κύριος κατὰ τῆς δόξης αὐτοῦ καὶ κατὰ τῆς ἰσχύος τοῦ
βραχίονος αὐτοῦ· Εἰ ἔτι δώσω τὸν σίτον σου καὶ τὰ βρώματά σου 5
τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ οὐ μὴ πίνονται υἱοὶ ἀλλότριοι τὸν οἶνον σου,
ἐφ' ᾧ ἐμόχθησας· ἀλλ' ἢ οἱ συνάγοντες φάγονται αὐτὰ καὶ αἰνέ-
σουσιν κύριον, καὶ οἱ συνάγοντες πίνονται αὐτὰ ἐν ταῖς ἐπαύλεσι
ταῖς ἀγίαις μου.

*II²1272 / T cap. E 6, 4

10

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

Χρηστὸς ὢν καὶ φιλόανθρωπος ὁ θεός, ἐπικουφίζει τὰ κακὰ μᾶλλον
ἢ προστίθῃσι ταῖς συμφοραῖς. Ἄλλωστε ἴσον ἐστὶν τῷ κατὰ τὴν
παροιμίαν λεγομένῳ πλίνθον πλύνειν ἢ δικτύῳ μᾶλλον κομίζειν 15
ῥόδον, τὸ κακίαν ἐξελεῖν ἐξ ἀνθρώπου ψυχῆς. Διατοῦτο εἴρηται·
Ὡς ἂν πατὴρ παιδεύσαι τὸν ἑαυτοῦ υἱόν, οὕτως κύριος ὁ θεὸς παι-
δεύσει σε, τῷ μὴ τὰς τιμωρίας μέχρι παντὸς ἐν τούτοις ἀποτινύ-
ειν ἡμᾶς διὰ τὸ μὴ ἀκλινῶς ἔχειν πρὸς ἀρετήν, ἀλλ' ἐπιμελῶς κατὰ
διάνοιαν ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος ἐγκεῖσθαι.

14 πλίνθον πλύνειν] e. g. Diogenian., *Paroem.*, VII, 50 (ed. Leutsch/Schneidewin, *CParG*, I, p. 295, 4) 14 – 15 δικτύῳ – ῥόδον] Plut., *Proverbia* (Boiss.), 31 (ed. Leutsch/Schneidewin, *CParG*, I, p. 346, 6) 16 – 17 Deut. 8, 5 18 – 19 Gen. 8, 21

3 – 9 *II²1271 Is. 62, 7–9 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 461–462) 12 – 15 *II²1272 Χρηστὸς – ψυχῆς] PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim* II. 54b–c (ed. Petit, p. 113) 15 – 19 Διατοῦτο – ἐγκεῖσθαι] locus non repertus (ed. Petit, p. 113, note j.)

2 – 9 *II²1271 T cap. E 6, 3 (164vA[6]7–22); H^{III} cap. E 6, 3; *deest in R* (lac.) 11 – 19 *II²1272 T cap. E 6, 4 (164vA[23]24–164vB10); H^{III} cap. E 6, 4; *deest in R* (lac.)

*II²1271 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1272 ἐκ – ζητημάτων] om. H^{III}

3 διορθώσει T, -σι H^{III} 4 ὥμωσεν T H^{III} 4 – 5 καὶ – σου¹] in mg. H^{III} 4 κατὰ²] τὰ H^{III} 5 σίτον σου H^{III} 13 Ἄλλωστε] Ἄλλ' ὥσει e versione armena coniec. Petit ἴσον ἐστὶ H^{III} 16 παιδεύσαι] *scripsi*, παιδεῦσαι H^{III}, -ευσαι T 17 τούτοις] τοῖς T H^{III} 19 ἐγκεῖσθαι T H^{III}

Τίτλος ζ' Περὶ ἐπικουρίας ἥτοι εὐεργεσίας καὶ προσφορᾶς Π¹ /
K cap. E 14
ἐξ ἀδίκων γινομένης, καὶ ὅτι ἀπρόσδεκτος παρὰ θεῶ.

***II²1273 / T cap. E 7, 1**

Π¹943 /
K cap. E 14, 2

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

- 5 Θυσιάζων ἐξ ἀδίκων θυσία μεμωκημένη,
καὶ οὐκ εἰς εὐδοκίαν δωρήματα ἀνόμων.

***II²1274 / T cap. E 7, 2**

Π¹944 /
K cap. E 14, 3

Τοῦ αὐτοῦ·

- 10 Θύων υἱὸν ἔναντι πατρὸς αὐτοῦ
ὁ προσάγων θυσίαν ἐκ χρημάτων πενήτων.

***II²1275 / T cap. E 7, 3**

Π¹945 /
K cap. E 14, 4

Τοῦ αὐτοῦ·

Εἷς οἰκοδομῶν καὶ εἷς καθαιρῶν·
τί ὠφέλησαν πλέον ἢ κόπους;

5 – 6 *II²1273 Sir. 31, 21–22 (Wahl, *Sirach-Text*, p. 134) 9 – 10 *II²1274 Sir. 31, 24¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 134) 13 – 588, 2 *II²1275 Sir. 31, 28¹–29² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 134–135)

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (164vB10–14) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
4 – 6 *II²1273 T cap. E 7, 1 (164vB[15]16–19); H^{III} cap. E 7, 1; *deest in* R^(lac.)
8 – 10 *II²1274 T cap. E 7, 2 (164vB[19]20–22); H^{III} cap. E 7, 2; *deest in* R^(lac.)
12 – 588, 2 *II²1275 T cap. E 7, 3 (164vB[23]24–28); H^{III} cap. E 7, 3; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ζ'] ις' R^{pin} ἐπικουρίας ἥτοι] *om.* R^{pin} καὶ] ἢ R^{pin} 2
καὶ] *om.* R^{pin}

*II²1273 Ἀπὸ τοῦ] *om.* H^{III} *II²1274 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1275 (a) T (b) s. a. H^{III}

5 μεμωκημένη T 9 υἱὸν] *scripsi* (cum A^{III} p. c.), *om.* T H^{III} (A^{III} a. c.) 13 καθέρων T,
καθαίρων H^{III}

Εἷς εὐχόμενος καὶ εἷς καταρώμενος·
τῖνος φωνῆς εἰσακούσεται ὁ δεσπότης;

II¹946 /
K cap. E 14, 5

*II²1276 / T cap. E 7, 4

<***>

Ὁ τὰ ἑτέρου λαμβάνων καὶ ἑτέρῳ διδούς οὐκ ἠλέησεν, ἀλλὰ καὶ 5
ἠδίκησεν ἀδικίαν τὴν ἐσχάτην. Εἰ μὲν γὰρ ἔλεεῖς ἐξ ὧν ἀδικεῖς,
ἐλέησον οὓς ἀδικεῖς. Εὐσεβὴς γὰρ ἐκεῖνος, οὐχ' ὁ πολλοὺς ἐλεῶν,
ἀλλ' ὁ μηδένα ἀδικῶν. Εἰ δὲ καὶ πάλιν ἐλεεῖν βούλῃ, ἐλέησον ἀπὸ
σῶν καρπῶν δικαιοσύνης.

*II²1277 / T cap. E 7, 5

10

Τοῦ Χρυσοστόμου·

Εἰ ἀφελόμενος τὰ τῶν πενήτων πένησιν δίδως, κάλλιον ἦσθα μή-
τε ἀρπάζων μήτε διδούς. Ἐλεημοσύνη γὰρ ἐξ ἀδικίας οὐ γίνεται,

5 – 8 Ὁ – ἀδικῶν] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 22.10./11. (ed. Ihm, p. 517) 6 – 7 Εἰ – ἀδικεῖς] cf. Ps.-Caesar., *Quaestiones et responsiones*, 218, 676 (ed. Riedinger, p. 224) et Ps.-Bas. Caes., *Homilia de misericordia et iudicio* (PG 31, 1709, 14–15) 8 – 9 Prov. 3, 9²

5 – 9 *II²1276 Ὁ – δικαιοσύνης] locus non repertus (Iohanni Chrysostomo, *In epistulam <***> ad Corinthios*, attribuitur in II¹946) 5 – 6 Ὁ – ἐσχάτην] IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *In Iohannem*, XIII, 4 (PG 59, 91, 11–13) 6 – 7 Εἰ – ἀδικεῖς] locus non repertus; eadem sententia legitur in *II²1277 / T cap. E 7, 5 7 – 8 Εὐσεβὴς – ἀδικῶν] EUAGRIUS PONTICUS, *Capita paraenetica* (ed. Elter, p. LII.5) 8 – 9 Εἰ – δικαιοσύνης] locus non repertus 12 – 13 *II²1277 Εἰ – διδούς] Ps.-BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia de misericordia et iudicio* (PG 31, 1709, 9–10) 13 – 589, 1 Ἐλεημοσύνη – εὐεργεσίαι] IBID. (PG 31, 1709, 21–23)

4 – 9 *II²1276 T cap. E 7, 4 (164vB30–165rA7); H^{III} cap. E 7, 4; *deest in R*^(lac.) 11 – 589, 2 *II²1277 T cap. E 7, 5 (165rA[8]9–18); H^{III} cap. E 7, 5; *deest in R*^(lac.)

*II²1276 (a) T *fenestra unius lineae* (ζ<ή>τ<ει> in mg.) (b) s. a. H^{III}

1 καὶ – καταρώμενος] in mg. T καταρόμενος T H^{III} 6 ἀδικεῖς] ἀδικῆς T 12 δίδῃ H^{III} καλλίον T ἴσθα T, ἱ- H^{III} 13 διδῶς H^{III} a. c.

οὐδὲ ἐκ κατάρας εὐλογία, οὐδὲ ἐκ δακρύων εὐεργεσίαι. Εἰ ἐλεεῖς
ἐξ ὧν ἀδικεῖς, ἐλέησον οὐς ἀδικεῖς.

***II²1278 / T cap. E 7, 6**

II¹947 /
K cap. E 14, 6

Νείλου μοναχοῦ·

- 5 Εἰ σπεῖρεις πτωχοῖς, τὰ σεαυτοῦ σπεῖρον· τὰ γὰρ ἀλλότρια ζιζανίων πικρότερα· <***> γεωργεῖ γὰρ ἀγρόν, ὃν θερίσαι οὐ δύναται.

1 – 2 Εἰ – ἀδικεῖς] cf. Ps.-Caesar., *Quaestiones et responsiones*, 218, 676 (ed. Riedinger, p. 224)

1 – 2 Εἰ – ἀδικεῖς] locus non repertus; eadem sententia legitur in *II²1276 / T cap. E 7, 4 5 – 6 *II²1278 NILUS ASCETA (HESYCHIUS HIEROSOLYMITANUS), *Sententiae*, 42–43 (PG 79, 1244, 37–40)

4 – 6 *II²1278 T cap. E 7, 6 (165rA[18]19–23); H^{III} cap. E 7, 6; *deest in R* ^(lac.)

*II²1278 μοναχοῦ] *om.* T

5 τὰ σεαυτοῦ] *scripsi*, τὰς εαυτοῦ (*sic*) T, τὰ ἑαυτῶν H^{III} 5 – 6 ζηζανίων T 6 *ante* γεωργεῖ *quaedam excidisse videntur* (Τυφλὸς ἐλεήμων, εἰ μὴ ὑπάρχει δίκαιος *ed.*)

Π¹ /
K cap. E 5

Τίτλος η' Περὶ ἐχθρῶν καὶ πτώσεως αὐτῶν, καὶ ὅτι οὐ δεῖ ἀδι-
αλλάκτως μεῖναι πρὸς τοὺς ἐπταικότας, οὐδὲ χαίρειν ἐπὶ πτώ-
μασιν αὐτῶν καὶ κακοπραγία.

***Π²1279 / T cap. E 8, 1**

Ἀπὸ τῆς Ἑξόδου·

5

Ἐὰν συναντήσης τῷ βοῖ τοῦ ἐχθροῦ σου ἢ τῷ ὑποζυγίῳ αὐτοῦ
πλανωμένοις, ἀποστρέψας ἀποδώσεις αὐτῷ. Καὶ ἐὰν ἴδῃς τὸ ὑπο-
ζύγιον τοῦ ἐχθροῦ σου πεπτωκὸς ὑπὸ τὸν γόμον αὐτοῦ, οὐ παρε-
λεύσῃς αὐτό, ἀλλὰ συνεγείρεις αὐτὸ μετ' αὐτοῦ.

***Π²1280 / T cap. E 8, 2**

10

Ἀπὸ τοῦ Λευϊτικοῦ·

Οὐκ ἐκδικήσεται σου ἡ χεὶρ, καὶ οὐκ ἐπιστήσῃ ἐφ' αἷμα τοῦ πλησί-
νου σου.

***Π²1281 / T cap. E 8, 3**

Τῶν Παροιμιῶν·

15

Μὴ εἴπῃς· Τείσομαι τὸν ἐχθρόν,
ἀλλ' ὑπόμεινον τὸν κύριον, ἵνα σοι βοηθήσῃ.

6 – 9 *Π²1279 Ex. 23, 4–5 12 *Π²1280 Οὐκ – χεὶρ] Lev. 19, 18 12 – 13 καὶ –
σου] Ibid. 19, 16 16 – 17 *Π²1281 Prov. 20, 9c¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 98)

1 – 3 **Titlos** T^{txt} (165rA24–29) H^{III} txt A^{III} R^{pin}, *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
5 – 9 *Π²1279 T cap. E 8, 1 (165rA[30]31–165rB6); *deest in* H^{III}A^{III} R^(lac.) 11 – 13
*Π²1280 T cap. E 8, 2 (165rB[7]8–10); *deest in* H^{III} R^(lac.) 15 – 17 *Π²1281 T cap.
E 8, 3 (165rB[11]12–15); *deest in* H^{III} R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} η'] κα' R^{pin} καὶ¹ – καὶ²] *om.* R^{pin} 2 χαίρειν] χέρεῖν
(*sic*) T^{txt} 2 – 3 πτώμασιν – κακοπραγία] τῇ κακοπραγίᾳ καὶ πτώμασιν αὐτῶν R^{pin}
3 κακοπραγία] κακοπραγίαις H^{III} txt A^{III}

7 αὐτὸ T 17 κύριον] *scripsi* (Π¹194 / K cap. A 4, 9 *et* LXX), ἐχθρόν T

***II²1282 / T cap. E 8, 4**II¹853 /
K cap. E 5, 2

Τῶν αὐτῶν·

Ἐὰν πέσῃ ὁ ἐχθρός σου, μὴ ἐπιχαρῆς αὐτῷ,
 ἐν δὲ τῷ ὑποσκελίσματι αὐτοῦ μὴ ἐπαίρου,
 5 ὅτι ὄψεται κύριος, καὶ οὐκ ἄρέσει αὐτῷ,
 καὶ ἀποστρέψει τὸν θυμὸν αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ.
 Μὴ εἴπῃς· Ὅν τρόπον ἐχρήσατό μοι, χρήσομαι αὐτῷ,
 τείσομαι δὲ αὐτῷ ἃ με ἠδίκησεν.

***II²1283 / T cap. E 8, 5**II¹suppl. 212 /
V cap. E 14, 2

10 Τῶν αὐτῶν·

Μὴ ἐπύχαιρε ἐπὶ κακοποιοῖς.

***II²1284 / T cap. E 8, 6**II¹854 /
K cap. E 5, 3

Μαλαχίου προφήτου·

Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν,
 15 ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν·
 τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
 [αὐτοῦ,
 καὶ κύριος ἀνταποδώσει σοι ἀγαθά.

3 – 6 *II²1282 Ἐὰν – αὐτῶν] Prov. 24, 17¹–18² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 114)
 7 – 8 Μὴ – ἠδίκησεν] Ibid. 24, 29¹⁻² (Wahl, p. 118) 11 *II²1283 Prov. 24, 19¹
 (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 114) 14 – 18 *II²1284 Mal., re vera Prov. 25, 21¹–22²
 (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 126)

2 – 8 *II²1282 T cap. E 8, 4 (165rB[15]16–26); *deest in* H^{III} R^(lac.) 10 – 11 *II²1283
 T cap. E 8, 5 (165rB[27]28); *deest in* H^{III} R^(lac.) 13 – 18 *II²1284 T cap. E 8, 6
 (165rB[29]30–165vA3); *deest in* H^{III} R^(lac.)

4 ὑποσκελλισματι T 7 χρήσωμαι (-ωμ- e corr.) T 16 σωρεύεις T^a. c.

II¹855 /
K cap. E 5, 4

***II²1285 / T cap. E 8, 7**

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ ἐπίχαιρέ μοι, ἡ ἔχθρα μου, ὅτι πέπτωκα· καὶ γὰρ ἀναστήσομαι.

II¹856 /
K cap. E 5, 5

***II²1286 / T cap. E 8, 8**

Ἀβδίου προφήτου·

5

Μὴ ἐπίχαιρε ἐπὶ τοῖς υἱοῖς Ἰούδα ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν, καὶ μὴ μεγαλορημονήσης ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως αὐτῶν.

***II²1287 / T cap. E 8, 9**

Ἡσαΐου προφήτου·

Εἴπωμεν· Ἀδελφοὶ ἡμῶν, τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς καὶ βδελυσσομένοις 10
ἡμᾶς, ἵνα τὸ ὄνομα κυρίου δοξασθῇ καὶ ὁφθῇ ἐν τῇ εὐφροσύνῃ
αὐτῶν, κάκεῖνοι αἰσχυνθήσονται.

***II²1288 / T cap. E 8, 10**

Ἰεζεκιὴλ προφήτου·

Ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με, λέγων· Προφήτευσον, υἱὲ ἀνθρώ- 15
πων, ἐπὶ τὸ ὄρος Σιείρ, καὶ εἶπον· Ἀντὶ τοῦ γενέσθαι σε εἰς ἔχθραν

3 *II²1285 Mal., re vera Mich. 7, 8 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 211) 6 – 7 *II²1286
Abd. 12 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 222) 10 – 12 *II²1287 Is. 66, 5 (Wahl, *Prophe-*
tenzitate, p. 476) 15 – 16 *II²1288 Ἐγένετο – εἶπον] Ez. 35, 1–2 (deest apud
Wahl, *Prophetenzitate*) 16 – 593, 4 Ἀντὶ – σε] Ibid. 35, 5–6 (Wahl, *Propheten-*
zitate, p. 663–664)

2 – 3 *II²1285 T cap. E 8, 7 (165vA[3]4–6); *deest in* H^{III} R^(lac.) 5 – 7 *II²1286 T
cap. E 8, 8 (165vA[7]8–12); *deest in* H^{III} R^(lac.) 9 – 12 *II²1287 T cap. E 8, 9
(165vA[13]14–21); *deest in* H^{III} R^(lac.) 14 – 593, 7 *II²1288 T cap. E 8, 10 (165vA
[21]22–165vB10); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1288 ἰεζεκιηλ T

6 ἰουδα T 10 Εἴπωμεν] *scripsi*, εἴπομεν T

- αἰώνιον καὶ ἐνεκάθισας τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ δόλῳ ἐν χειρὶ ἐχθρῶν
μαχαίρᾳ ἐν καιρῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν καὶ ἐν καιρῷ ἀδικίας ἐ-
σχάτῳ, διατοῦτο, Ζῷ ἐγώ, λέγει κύριος, εἰ μὴν εἰς αἷμα ἡμαρτες,
καὶ αἷμα διώξεται σε. Καὶ ποιήσω σοι κατὰ τὴν ἐχθραν σου καὶ
5 κατὰ τὸν ζῆλον σου, ὃν ἐποίησας ἐκ τοῦ μεμισηκέναι σε ἐν αὐτοῖς,
καὶ γνωσθήσομαί σοι, ἡνίκα ἂν κρίνω σε, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι
κύριος.

*Π²1289 / T cap. E 8, 11Π¹857 /
K cap. E 5, 6

Τοῦ αὐτοῦ·

- 10 Τάδε λέγει κύριος· Ἀνθ' ὧν ἐπεκρότησας τῇ χειρὶ σου, καὶ ἐπεψό-
φησας τῷ ποδί σου, καὶ ἐπεχάρης ἐκ ψυχῆς σου ἐπὶ τὴν γῆν Ἰσ-
ραὴλ, διατοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σέ, καὶ δώσω
σε εἰς διαρπαγὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐξολοθρεύσω σε ἐκ τῶν λα-
ῶν, καὶ ἀπολέσω σε ἀπωλείᾳ.

15

*Π²1290 / T cap. E 8, 12Π¹858 /
K cap. E 5, 7

Καὶ πάλιν·

- Τάδε λέγει κύριος· Ἀνθ' ὧν ἐπεχάρητε ἐπὶ τὰ ἁγία μου ὅτι ἐβεβη-
λώθη, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα ὅτι ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ,
διατοῦτο ἐγὼ δίδωμι ὑμᾶς τοῖς υἱοῖς Ἐδὼμ εἰς κληρονομίαν, καὶ
20 κατασκηνώσουσι σὺν τῇ ἀπαρτίᾳ αὐτῶν <ἐν σοί, καὶ δώσουσιν>
ἐν σοὶ τὰ σκηνώματα αὐτῶν· αὐτοὶ φάγονται τοὺς καρπούς σου,
καὶ αὐτοὶ πίνονται τὴν πιότητά σου· καὶ δώσω τὴν πόλιν τοῦ Ἀμὼν
εἰς νομὰς καμήλων, καὶ τοὺς υἱοὺς Ἀμὼν εἰς νομὰς προβάτων.

4 – 7 Καὶ – κύριος] Ibid. 35, 11–12 (deest apud Wahl, *Prophetenzitate*) 10 – 14
*Π²1289 Ez. 25, 6–7 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 651–652) 17 – 23 *Π²1290 Ez. 25,
3–5 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 650–651)

9 – 14 *Π²1289 T cap. E 8, 11 (165vB[10]11–22); deest in H^{III} R^(lac.) 16 – 23
*Π²1290 T cap. E 8, 12 (165vB[23]23–166rA7); deest in H^{III} R^(lac.)

*Π²1290 Καὶ πάλιν] *litteris minusculis exarata in T*

1 ἐνεκάθισας] *scripsi (LXX)*, ἐνεκαθίσας T 18 ἰουδα T 19 Ἐδὼμ] *Κεδεμ LXX*
20 ἐν – δώσουσιν] *supplevi (LXX)*, om. T

***II²1291 / T cap. E 8, 13**

Τοῦ Σιράχ·

Οὐκ ἔστιν κεφαλὴ ὑπὲρ κεφαλὴν ὄφως,
καὶ οὐκ ἔστιν θυμὸς ὑπὲρ θυμὸν ἐχθροῦ.

***II²1292 / T cap. E 8, 14**

5

Τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, κεφαλαίου <***>·

Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου,
καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν· Ἀγαπᾶτε τοὺς
ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, καὶ προσεύχε-
σθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς 10
ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ
πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.

***II²1293 / T cap. E 8, 15**

Ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους·

...μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ. 15
Γέγραπται γάρ· Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύριος.

3 – 4 *II²1291 Sir. 25, 15¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 114) 7 – 12 *II²1292 Matth. 5,
43–45 15 – 16 *II²1293 Rom. 12, 19

2 – 4 *II²1291 T cap. E 8, 13 (166rA[7]8–11); H^{III} cap. E 8, 1; *deest in R*^(lac.) 6 – 12
*II²1292 T cap. E 8, 14 (166rA[11–12]13–27); H^{III} cap. E 8, 2; *deest in R*^(lac.)
14 – 16 *II²1293 T cap. E 8, 15 (166rA[28]29–33); H^{III} cap. E 8, 3; *deest in R*^(lac.)

*II²1292 (a) T *numeros divisionis Eusebianae* (λθ' et μ') *om. cod.* (b) Ματθαῖος H^{III}
*II²1293 Ἐκ τῆς] *om.* H^{III}

4 οὐκ ἔστιν] οὐκ ἔστιν T ἐχθοῦ T^{a.c.} 7 ὅτι] ὅ T (τι s. l. *add. man. rec.*) 9 – 10
προσεύχεσθαι T 11 ἀνατέλει T

***II²1294 / T cap. E 8, 16**

Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ῥώμης·

- Δίκαιός ἐστιν κατὰ νόμον ἐκεῖνος, ὁ τοῦ εὐλόγου ἕνεκα τῇ φύσει
μαχόμενος. Οἶον· πᾶσιν πρόσεστιν ἐκ φύσεως, φιλοῦντας φιλεῖν·
5 ὁ δὲ κατὰ Χριστὸν τέλειος δίκαιος πειράται καὶ ἐχθροὺς ἀγαπᾶν,
καὶ λοιδοροῦντας εὐλογεῖν· ἔτι μὴν καὶ ὑπὲρ ἐχθρῶν εὐχεται, καὶ
τὰ πλείστα καὶ ὅμοια ἐργάζεται. Οὗτος γάρ ἐστιν Χριστοῦ τοῦ
θεοῦ νόμος, ἀθανασίας πρόξενος.

***II²1295 / T cap. E 8, 17**

II²861 /
K cap. E 5, 10

- 10 Τοῦ Θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς τὴν νέαν Κυριακὴν·

Μὴ γελᾶσης πτῶμα τοῦ πέλας, διάβαινε δὲ ἀσφαλῆς, ὅση σοι δύ-
ναμις, ἀλλὰ καὶ δίδου χεῖρα χαμαὶ κειμένῳ.

***II²1296 / T cap. E 8, 18**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ [περὶ] εἰς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ·

- 15 Καὶ τὸ σύγγνωμον πολλάκις μέγα εἰς σωτηρίαν, αἰδοῖ κατεῖργον
τὸν ἀδικήσαντα.

11 – 12 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 18.9./9. (ed. Ihm, p. 433)

3 – 7 *II²1294 Δίκαιός – ἐργάζεται] PS.-CLEMENS ROMANUS, *Homilia* ιβ 32,1–2
(ed. Rehm†/Strecker, p. 190, 18–26); Holl, n° 20, 1–6 7 – 8 Οὗτος – νόμος] IBID.,
32,5 (p. 191, 6); Holl, n° 20, 6 8 ἀθανασίας πρόξενος] cf. IBID., 33,2 (p. 191, 15–
16); Holl, n° 20, 6–7 11 – 12 *II²1295 GREGORIUS NAZIANZENUS, *In novam Domi-*
nicam (Orat. 44), 8 (PG 36, 616, 26–28) 15 – 16 *II²1296 GREGORIUS NAZIANZE-
NUS, *Funebris oratio in patrem* (Orat. 18), 26 (PG 35, 1017, 1–2)

2 – 8 *II²1294 T cap. E 8, 16 ([166rA34]166rB1–14); H^{III} cap. E 8, 4; *deest in* R^(lac.)
10 – 12 *II²1295 T cap. E 8, 17 (166rB[15–16]17–21); *deest in* H^{III} R^(lac.) 14 – 16
*II²1296 T cap. E 8, 18 (166rB[22–23]24–27); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1294 Τοῦ ἁγίου] om. H^{III} *II²1296 περὶ] *delevi* ἑαυτοῦ] *scripsi*, εαυτοῦ T^{p.c.},
αὐτοῦ T^{a.c.}

3 δίκαιος ἔστι H^{III} 4 πρόεστιν T (*s. l. correx. man. rec.*) 11 διάβειναι T

II¹862 /
K cap. E 5, 11

*II²1297 / T cap. E 8, 19

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ τῆς χαλάζης·

Χρηστοὺς εἶναι χρή τοῖς προεμπεσοῦσιν, καὶ τῷ ἐλέῳ κτᾶσθαι τὸν ἔλεον.

II¹863 /
K cap. E 5, 12

*II²1298 / T cap. E 8, 20

5

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς Βασίλειον ἐπιταφίου·

Ἐν ταῖς ἀλλοτρίαις συμφοραῖς τὰ οἰκεῖα εὖ τίθεσθαι χρή, καὶ δα-
νεῖζειν θεῷ τὸν ἔλεον, ἐλέους χρήζοντας, καὶ μὴ καταφρονεῖν τῶν
ἀνθρώπων, ἄνθρωποι ὄντες.

II¹859 /
K cap. E 5, 8

*II²1299 / T cap. E 8, 21

10

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν Γνωμῶν·

Νουθετεῖσθαι δεῖ τῇ τῶν πλησίων πληγῇ, καὶ διὰ τῶν ἀλλοτρίων
κακῶν τὰ οἰκεῖα εὖ τίθεσθαι.

3 – 4 *II²1297 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De grandine, in patrem tacentem* (Orat. 16), 19 (PG 35, 961, 21–22) 7 – 8 *II²1298 Ἐν – χρήζοντας] GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Funeris oratio in laudem Basilii Magni Caesareae in Cappadocia episcopi* (Orat. 43), 63, 29–30 (ed. Bernardi, p. 264) 8 – 9 καὶ – ὄντες] IBID., 63, 26–27 (p. 264) 12 – 13 *II²1299 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *re vera De grandine, in patrem tacentem* (Orat. 16), 19 (PG 35, 961, 23–25)

2 – 4 *II²1297 T cap. E 8, 19 (166rB[27–28]29–31); *deest in* H^{III} R^(lac.) 6 – 9 *II²1298 T cap. E 8, 20 (166r[32–33]34–166vA5); H^{III} cap. E 8, 5; *deest in* R^(lac.) 11 – 13 *II²1299 T cap. E 8, 21 (166vA[5–6]7–10); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1298 (a) T βασιλείου *cod.* (b) Τοῦ Θεολόγου H^{III} *II²1299 γνωμῶν T

9 ἄνθρωποι ὄντες] *sic* T H^{III} (*et* II¹), ἀνθρώπους ὄντας *ed.*

***II²1300 / T cap. E 8, 22**II¹860 /
K cap. E 5, 9

Τοῦ αὐτοῦ·

Φύλασσε σαυτόν, πτώμα δ' ἄλλου μὴ γέλα.

***II²1301 / T cap. E 8, 23**II¹864 /
K cap. E 5, 13

- 5 Τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τοῦ εἰς τὸν Δαυῖδ καὶ τὸν Σαούλ·

Ὅταν ἴδῃς τὸν ἐχθρὸν ἐμπεσόντα εἰς τὰς χεῖρας τὰς σάς, μὴ νό-
μιζε τιμωρίας, ἀλλὰ σωτηρίας ἐκεῖνον εἶναι τὸν καιρόν. Διατοῦτο
τότε μάλιστα φείδεσθαι <δεῖ> τῶν ἐχθρῶν, ὅταν αὐτῶν γενώμεθα
κύριοι. Πολλοὶ βασιλεῖς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐλθόντες, τοὺς πάλοι λελυ-
10 πηκότας λαβόντες, †ἀξίαν αὐτῶν† εἶναι ἐνόμισαν δίκην ἀπαιτῆ-
σαι τῶν πεπλημμελημένων, καὶ ἡ τῆς ἐξουσίας περιουσία καταλ-
λαγῆς ὑπόθεσις γέγονεν.

***II²1302 / T cap. E 8, 24**II¹865 /
K cap. E 5, 14

<***>

- 15 Οὐδὲν ἀσφαλέστερον τοῦ φείδεσθαι τῶν ἐχθρῶν, καὶ οὐδὲν ἀφε-
λέστερον τοῦ βούλεσθαι διεκδικεῖν ἑαυτὸν καὶ ἀμύνεσθαι.

6 – 9 Ὅταν – κύριοι] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 59.9./66.9.
(ed. Ihm, p. 901–902)

3 *II²1300 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Carmina*, I,2,30 (*Versus iambici acrostichi*),
21 (PG 37, 910, 7) 6 – 12 *II²1301 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *De Davide et Saule*,
I, 5, 43–51 (ed. Barone, p. 18–19) 15 – 16 *II²1302 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *De*
Davide et Saule, II, 2, 68–70 (ed. Barone, p. 35)

2 – 3 *II²1300 T cap. E 8, 22 (166vA[11]12–13); *deest in* H^{III} R^(lac.) 5 – 12
*II²1301 T cap. E 8, 23 (166vA[14–15]16–34); *deest in* H^{III} R^(lac.) 14 – 16 *II²1302
T cap. E 8, 24 (166vA34–166vB4); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1302 s. d. T

3 σεαυτὸν T 8 δεῖ] *supplevi* (II¹ et ed.), om. T 10 †ἀξίαν αὐτῶν†] *cruces apposui*,
sic T, ἀνάξιον ἑαυτῶν ed. 11 πεπλημμελημένων (*sic*) T

II¹866 /
K cap. E 5, 15

*II²1303 / T cap. E 8, 25

Τοῦ αὐτοῦ·

Πολλῷ μείζον καὶ κερδαλέωτερον τὸ φείσασθαι τοῦ διαφθεῖραι.
[Ὁ μὲν γὰρ διαφθεῖραι] Ὁ μὲν γὰρ διαφθείρας τὸν ἐχθρόν, κατα-
γνώσεται πολλάκις ἑαυτοῦ, καὶ πονηρὸν ἔξει συνειδός, καθ' ἐκά- 5
στην ἡμέραν καὶ ὥραν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐκείνης διωκόμενος· ὁ δὲ
φεισάμενος, μικρὸν καρτερήσας χρόνον, γάννυται μετὰ ταῦτα καὶ
τρυφᾷ, χρηστὰς καὶ ἀμείνω κτησάμενος ἐλπίδας, καὶ τὰς ἀμοιβὰς
τῆς ἀνεξικακίας παρὰ τοῦ θεοῦ προσδοκᾷ, καὶ εἴ ποτε περιπέσοι
τινὶ δεινῷ, μετὰ πολλῆς παρρησίας ἀπαιτήσῃ τῷ θεῷ τὴν ἀντίδο- 10
σιν.

II¹868 /
K cap. E 5, 17

*II²1304 / T cap. E 8, 26

Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ἐκ τῶν κατὰ Ἰουλιανοῦ·

Περιφανῆς καὶ ἀξιοζήλωτος ἀγαθότης ἐστὶν δηλαδὴ τὸ ὀρέγειν 15
ἔλεον τοῖς μισεῖν ἡμᾶς αἰρουμένοις, καὶ χεῖρα νέμειν ἐπίκουρον,
βούλεσθαι δὲ καὶ σώζειν αὐτούς, οὐκ ἐπεμβαίνοντας μᾶλλον καὶ
οἶον κειμένοις ἐπο<ρ>χουμένους καὶ τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἀθλιότη-
τος καταμειδιῶντας ἀφιλοικτιρμόνως, δρῶντας δὲ μᾶλλον ἐκείνα
τὰ δι' ὧν ἔξω γένοιτο πάγης, ποιουμένους <δὲ> καὶ λιτὰς ὑπὲρ
αὐτῶν πρὸς τὸν <τῶν> ὄλων ἐξουσιάζοντα. 20

3 – 11 *II²1303 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, *De Davide et Saule*, II, 3, 22–29 (ed. Barone, p. 36) 14 – 20 *II²1304 CYRILLUS ALEXANDRINUS, *Contra Iulianum imperatorem*, XVII (?), locus non repertus (fr. 55, ed. Kinzig/Brüggemann, p. 802–803)

2 – 11 *II²1303 T cap. E 8, 25 (166vB[5]6–28); *deest in* H^{III} R^(lac.) 13 – 20
*II²1304 T cap. E 8, 26 (166vB[28–29]30–167rA12); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1304 ἰουλιανοῦ T

3 κερδαιότερον T 4 Ὁ¹ – διαφθεῖραι] *delevi* 15 μισεῖν] *scripsi* (II¹), μισοῦσιν T 17 ἐπορχουμένους] *correxī* (II¹), ἐποχουμένους T 19 δὲ] *supplevi* (II¹), *om.* T (*add. man. rec.*) 20 τῶν] *supplevi* (II¹), *om.* T (*add. man. rec.*) κατεξουσιάζοντα *coniec.* Kinzig et Brüggemann

***II²1305 / T cap. E 8, 27**II¹869 /
K cap. E 5, 18

Διονυσίου Ἀλεξανδρείας·

Τὰς συμφορὰς ἐλεεῖν, οὐ μισεῖν προσήκει.

***II²1306 / T cap. E 8, 28**II¹suppl. 213 /
V cap. E 14, 19

5 N<ε>ίλου, ,γωρθ'·

Οὐ χρὴ ἐπὶ παντὶ πτώματι καὶ πάσῃ ἁμαρτία ἀνθρώπου ἐπαίρε-
σθαι, οὐδὲ ἐπιχαίρειν ποτὲ τῷ ὑποσκελισθέντι, κἂν εἰ δοκῇ ὁ τοι-
οῦτος ἐχθρὸς φόνιος εἶναι, μᾶλλον δὲ συμπάσχειν καὶ συναλγεῖν
καὶ εὐχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τὸν θεὸν ποιεῖσθαι, δεδιότα καὶ πεφρι-
10 κότα καὶ διαλογιζόμενον, μήποτε ὁ μὲν ὑποσκελισθεὶς τροπαιο-
φόρος ἀναδειχθῇ, ὁ δὲ νομίσας ἴστασθαι, ἐξαίσιον ὕστερον πτώμα
καταρραγῇ παρὰ τὴν προσδοκίαν, καὶ ἐναποθάνῃ τῷ πτώματι.
Διατοῦτο τότε μάλιστα φεῖδεσθαι χρὴ τῶν ἐχθρῶν, ὅ-
ταν αὐτῶν γενώμεθα κύριοι.

15

***II²1307 / T cap. E 8, 29**II¹suppl. 214 /
V cap. E 14, 20

Τοῦ αὐτοῦ, ,δψμ'·

Κἂν που σπανίως τινὰ συμβῇ ἀποκλίνειν τῆς ἀρετῆς καὶ τῷ δια-

6 – 8 Οὐ – εἶναι] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 18.17./16. (ed. Ihm, p. 437) 13 – 14 Διατοῦτο – κύριοι] Ioh. Chrys., *De Davide et Saule*, I, 5, 45–46 (ed. Barone, p. 18)

3 *II²1305 DIONYSIUS ALEXANDRINUS, *Epistula II de matrimonio*, locus non reper-
tus (ed. Feltoe, Z. VII [p. 257]); Holl n° 375 6 – 14 *II²1306 NILUS MONACHUS
(ANCYRANUS), *Epistulae*, 3899, locus non repertus 17 – 600, 2 *II²1307 NILUS
MONACHUS (ANCYRANUS), *Epistulae*, 4740, locus non repertus

2 – 3 *II²1305 T cap. E 8, 27 (167rA[13]14–15); *deest in* H^{III} R^(lac.) 5 – 14
*II²1306 T cap. E 8, 28 (167rA[16]17–167rB5); *deest in* H^{III} R^(lac.) 16 – 600, 2
*II²1307 T cap. E 8, 29 (167rB[5]6–12); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1305 αλεξανδρείας T *II²1306 Νείλου] *scripsi*, νίλου T

7 ὑποσκελλισθέντῃ T 10 ὑποσκελλισθῆς T 12 καταρραγεῖ T ἐναποθάνει T

βόλῳ περιπεσεῖν, μὴ θέλε τοῦτον δικάζειν καὶ κατακρίνειν, φοβοῦ
δὲ μᾶλλον μὴ καὶ σὺ πτωματισθῇς.

II¹870 /
K cap. E 5, 19

***II²1308 / T cap. E 8, 30**

Φίλωνος, ἐκ τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

Χαίρειν ἐπὶ ταῖς ἐτέρων ἀτυχαίαις, εἰ καὶ δίκαιόν ποτε, ἀλλ' οὐκ ἀν- 5
θρώπινον.

***II²1309 / T cap. E 8, 31**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν ἐν Ἐξόδῳ ζητημάτων·

Ἡμερότητος ὑπερβολή, πρὸς τὸ μὴ βλάπτειν τὸν ἐχθρόν, ἔτι καὶ
συνωφελεῖν πειρᾶσθαι. Ὁ γὰρ μὴ δὲ ἐχθρόν ζημιοῦν ὑπομένων, τί- 10
να τῶν ἄλλων ἐθελήσειεν ἂν βλάπτειν ἐπ' ὠφελείᾳ τῇ ἑαυτοῦ;

***II²1310 / T cap. E 8, 32**

Ἐκ τῆς Φωκυλίδου ποιήσεως·

Τὸ ξίφος ἀμφιβαλοῦ, μὴ πρὸς φόνον, ἀλλ' εἰς ἄμυναν·
εἶθε δὲ μὴ χρήζοις, μήτε ἔννομα μήτε δικαίως· 15
ἦν γὰρ ἀποκτείνης ἐχθρόν, σέο χεῖρα μιαίνεις.

5 – 6 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 18.23./22. (ed. Ihm, p. 439)

5 – 6 *II²1308 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, IV. 52b (ed. Petit, p. 162)

9 – 11 *II²1309 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Exodum*, II. 11 (ed. Petit, p. 246 –
247) 14 – 16 *II²1310 PS.-PHOCYLIDES, *Sententiae*, 32–34 (ed. Derron, p. 4)

4 – 6 *II²1308 T cap. E 8, 30 (167rB[13–14]15–18); *deest in* H^{III} R^(lac.) 8 – 11

*II²1309 T cap. E 8, 31 (167rB[18–19]20–27); H^{III} cap. E 8, 6; *deest in* R^(lac.)

13 – 16 *II²1310 T cap. E 8, 32 (167rB[28]29–34); H^{III} cap. E 8, 7; *deest in* R^(lac.)

*II²1309 (a) T (b) Φίλωνος H^{III} *II²1310 (a) T Φωκυλίδου] *scripsi*, φωκυλίδου
cod. (b) *s. a.* H^{III}

11 τῇ ἑαυτοῦ] *coniec. Petit*, τοῦ εαυτοῦ (*sic*) T, *om.* H^{III} 14 ἀμφιβαλοῦ] *scripsi*
(*cum* A^{III}), ἀμφιβάλου T H^{III} 15 χρήζεις H^{III} ἔννομα] *sic* T H^{III}, ἔκνομα *ed.*

Τίτλος θ' Περὶ εὐπραγίας καὶ δυσπραγίας καὶ εὐπορίας καὶ ἀπορίας, καὶ ὅτι χρὴ ἐφ' ἑκατέρῳ τούτων, τὰ δεύτερα σκοπεῖν διὰ τὰς κατὰ τὸν βίον μεταβολάς.

Π¹ /
K cap. E 2

***Π²1311 / T cap. E 9, 1**

5 Ἀπὸ τοῦ Δευτερονομίου·

Μὴ φαγὼν καὶ ἐμπλησθεὶς, καὶ οἰκίας καλὰς οἰκοδομήσας καὶ κατοικήσας ἐν αὐταῖς, καὶ τῶν βοῶν σου καὶ τῶν προβάτων σου πληθυνθέντων σοι, ὑψωθῆς τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐπιλάβῃ κυρίου θεοῦ σου, τοῦ ψωμίσαντος τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὃ οὐκ ἤδρισαν
10 οἱ πατέρες σου, ἵνα κακώσῃ σε καὶ πειράσῃ σε καὶ εὖ σοι ποιήσῃ ἐπ' ἐσχάτων.

***Π²1312 / T cap. E 9, 2**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἔφαγεν Ἰακώβ καὶ ἐνεπλήσθη,
15 καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος,
ἐλιπάνθη, ἐπαχύνθη, ἐπλατύνθη
καὶ ἐγκατέλειπεν θεόν, τὸν ποιήσαντα αὐτόν,
καὶ ἀπέστη ἀπὸ θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ.

6 – 9 *Π²1311 Μὴ – σου] Deut. 8, 12–14 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 122–123) **9 – 11** τοῦ – ἐσχάτων] Ibid. 8, 16 (Wahl, p. 123) **14 – 18** *Π²1312 Deut. 32, 15^{1–5} (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 42)

1 – 3 Τίτλος T^{txt} (167vA[mg]1–6) H^{III} txt A^{III} R^{pin} (cf. PML^b cap. E 8 titulos [Π¹ / K cap. E 2 titulos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.) **5 – 11** *Π²1311 T cap. E 9, 1 (167vA[7]8–21); H^{III} cap. E 9, 1; *deest in* R^(lac.) **13 – 18** *Π²1312 T cap. E 9, 2 (167vA[21]22–29); H^{III} cap. E 9, 2; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} θ'] κε' R^{pin} **1 – 3** καὶ² – μεταβολάς] *om.* R^{pin} **1** εὐπορίας] εὐπορείας H^{III} txt **3** τὸν βίον] τῶν βίων T^{txt}

*Π²1311 Ἀπὸ τοῦ] *om.* H^{III} *Π²1312 (a) T (b) s. a. H^{III}

6 ἐμπλησθῆς T H^{III} **9** θεοῦ σου] *praem.* τοῦ H^{III} **14** Ἰακώβ T **17** ἐγκατέλειπεν T H^{III}

***II²1313 / T cap. E 9, 3**

Ὡσηὲ προφήτου·

Ἐνεπλήσθησαν εἰς πλησμονήν, καὶ ὑψώθησαν αἱ καρδίαι αὐτῶν·
ἐνεκα τούτου ἐπελάθοντό μου, λέγει κύριος.

***II²1314 / T cap. E 9, 4**

5

Ἰερεμίου προφήτου·

Ἐχόρτασα αὐτοὺς καὶ ἐμοιχῶντο, λέγει κύριος, καὶ ἐν οἰκίαις πορ-
νῶν κατέλυον. Ἴπποι θηλυμανεῖς ἐγενήθησαν, ἕκαστος ἐπὶ τὴν
γυναῖκα τοῦ πλησίον ἐχρεμέτιζεν. Μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψο-
μαι, λέγει κύριος, ἢ ἐν ἔθνει τῷ τοιούτῳ οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυχὴ μου; 10

II¹797 /
K cap. E 2, 2

***II²1315 / T cap. E 9, 5**

Ἀπὸ τῶν Παροιμιῶν·

Πλοῦτον καὶ πενίαν μὴ μοι δῶς,
σύνταξον δέ μοι τὰ δέοντα καὶ τὰ αὐτάρκη,
ἵνα μὴ πλησθῆς ψευδῆς γένωμαι καὶ εἴπω· Τίς με ὀρᾷ;
ἢ πενηθεὶς κλέψω καὶ ὁμόσω τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ.

15

14 – 17 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 13.3./3. (ed. Ihm, p. 326 – 327) 14 – 16 Πλοῦτον – γένωμαι] exstat ibid., 12.5./5*. (p. 281)

3 – 4 *II²1313 Ἐνεπλήσθησαν – μου] Os. 13, 6 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 185) 4
λέγει κύριος] cf. ibid. 1, 2 7 – 11 *II²1314 Ier. 5, 7–9 (Wahl, *Prophetenzitate*, p.
493–494) 14 – 17 *II²1315 Prov. 30, 8²–9² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 116)

2 – 4 *II²1313 T cap. E 9, 3 (167vA[mg]30–34); H^{III} cap. E 9, 3; *deest in R*^(lac.)
6 – 11 *II²1314 T cap. E 9, 4 (167vB[1]2–12); H^{III} cap. E 9, 4; *deest in R*^(lac.)
13 – 17 *II²1315 T cap. E 9, 5 (167vB[12–13]14–21); H^{III} cap. E 9, 5; *deest in R*^(lac.)

*II²1313 ὡσὲ Τ H^{III} προφήτου] *om.* H^{III} *II²1314 ἱερεμίου Τ, ἱερεμ' H^{III} προφή-
του] *om.* H^{III}

14 δὸς Τ H^{III} 15 τὰ²] *om.* H^{III} 16 πλησθῆς Τ H^{III} 17 ὁμώσω (ο- Τ) Τ H^{III}

***II²1316 / T cap. E 9, 6**II¹800 /
K cap. E 2, 5

<***>

Ἐν ἀγαθοῖς ἀνδρὸς οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐν λύπῃ,
καὶ ἐν κακίᾳ αὐτοῦ, καὶ ὁ φίλος διαχωρισθήσεται.

5

***II²1317 / T cap. E 9, 7**II¹801 /
K cap. E 2, 6

Τῶν αὐτῶν·

Πᾶν ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ σοι, δέξαι,
καὶ ἐν ἀλλάγματι ταπεινώσεώς σου μακροθύμησον,
ὅτι ἐν πυρὶ <δοκιμάζεται> χρυσός,
10 καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως.

***II²1318 / T cap. E 9, 8**

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Οὐκ εἰς τὸν αἰῶνα ἀνδρὶ κράτος καὶ ἰσχὺς,
οὐδὲ διασώσει ἐκ γενεᾶς εἰς γενεάν.

3 – 4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 18.3./3. (ed. Ihm, p. 430)
7 – 10 exstat ibid., 71.5./42.4. (p. 1040)

3 – 4 *II²1316 Sir. 12, 9^{1–2} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 80–81) 7 – 10 *II²1317 Prov., re vera Sir. 2, 4^{1–5} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 46) 13 – 14 *II²1318 Eccle., re vera Prov. 27, 24^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 134)

2 – 4 *II²1316 T cap. E 9, 6 (167vB22–25); *deest in* H^{III} R^(lac.) 6 – 10 II²1317 T cap. E 9, 7 (167vB[26]27–32); *deest in* H^{III} R^(lac.) 12 – 14 *II²1318 T cap. E 9, 8 (167vB[33]34–168rA3); H^{III} cap. E 9, 6; *deest in* R^(lac.)

*II²1316 s. a. T *II²1318 Τοῦ] *om.* H^{III}

9 δοκιμάζεται] *supplevi* (II¹ et LXX), *om.* T

***II²1319 / T cap. E 9, 9**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀγαθὸς παῖς πένης καὶ σοφὸς
 ὑπὲρ βασιλέα πρεσβύτερον καὶ ἄφρονα,
 ὃς οὐκ ἔγνω τοῦ προσέχειν ἔτι·
 ὅτι ἐξ οἴκου τῶν δεσμῶν ἐξελεύσεται τοῦ βασιλεῦσαι,
 ὅτι καὶ γε ἐν βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐγενήθη πένης.

5

***II²1320 / T cap. E 9, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀπόστειλον τὸν ἄρτον σου ἐπὶ πρόσωπον ὕδατος,
 ὅτι ἐν πλήθει τῶν ἡμερῶν εὐρήσεις αὐτόν·
 δὸς μερίδα τοῖς ἑπτὰ καὶ γε τοῖς ὀκτώ,
 ὅτι οὐ γινώσκεις τί ἔσται πονηρὸν ἐπὶ τὴν γῆν.

10

***II²1321 / T cap. E 9, 11**

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

Μὴ δοξάζου ἐν καιρῷ στενοχωρίας,
 καὶ ἐν ἡμέρᾳ δόξης μὴ ἐπαίρου.

15

3 – 7 *II²1319 Eccle. 4, 13¹–14² (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 155) 10 – 13 *II²1320
 Eccle. 11, 1¹–2² (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 172) 16 *II²1321 Μὴ – στενοχωρίας] Sir.
 10, 26² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 74) 17 καὶ – ἐπαίρου] Ibid. 11, 4² (Wahl, p. 76)

2 – 7 *II²1319 T cap. E 9, 9 (168rA[3]4–12); H^{III} cap. E 9, 7; *deest in R*^(lac.) 9 – 13
 *II²1320 T cap. E 9, 10 (168rA[12]13–20); H^{III} cap. E 9, 8; *deest in R*^(lac.) 15 – 17
 *II²1321 T cap. E 9, 11 (168rA[20]21–23); H^{III} cap. E 9, 9; *deest in R*^(lac.)

*II²1319 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1320 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1321 Ἀπὸ τοῦ] *om.* H^{III}

11 τῶν] *om.* H^{III}

***II²1322 / T cap. E 9, 12**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀγαθὰ καὶ κακά, ζωὴ καὶ θάνατος παρὰ κυρίου ἐστίν.

***II²1323 / T cap. E 9, 13**

II¹798 /
K cap. E 2, 3

5 Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐν ἡμέρᾳ ἀγαθῶν μὴ ἀμνημονήσης κακῶν,
καὶ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν μὴ ἀμνημονήσης ἀγαθῶν.

***II²1324 / T cap. E 9, 14**

II¹799 /
K cap. E 2, 4

Τοῦ αὐτοῦ·

10 Μνήσθητι καιρὸν λιμοῦ ἐν ἡμέρᾳ πλησμονῆς,
πτωχείαν καὶ ἔνδειαν ἐν ἡμέρᾳ πλούτου·
ἀπὸ πρωῒθεν ἕως ἐσπέρας μεταβάλλει καιρός,
καὶ πάντα ἐστὶν ταχινὰ ἔναντι κυρίου.
Ἄνθρωπος γὰρ σοφὸς ἐν παντὶ εὐλαβηθήσεται.

3 *II²1322 Sir. 11, 14¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 77–78) 6 – 7 *II²1323 Sir. 11, 25¹⁻²
(Wahl, *Sirach-Text*, p. 79) 10 – 14 *II²1324 Sir. 18, 25¹⁻²⁷ (Wahl, *Sirach-Text*, p.
96)

2 – 3 *II²1322 T cap. E 9, 12 (168rA[23]24–25); H^{III} cap. E 9, 10; *deest in* R^(lac.)
5 – 7 *II²1323 T cap. E 9, 13 (168rA[26]27–30); *deest in* H^{III} R^(lac.) 9 – 14
*II²1324 T cap. E 9, 14 (167vA[30]31–168rB5); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1322 (a) T (b) s. a. H^{III}

3 κυρίου ἐστίν T

***Π²1325 / T cap. E 9, 15**

Τοῦ αὐτοῦ·

Πρόσεχε μὴ ἀποπλανηθῆς
καὶ ταπεινωθῆς ἐν εὐφροσύνῃ σου.

***Π²1326 / T cap. E 9, 16**

5

Τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου·

Εἶπεν ὁ κύριος· Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου ἠϋφόρησεν ἡ χώρα, καὶ
διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, λέγων· Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω
τοὺς καρπούς μου; Καὶ εἶπεν· Τοῦτο ποιήσω· Καθελῶ μου τὰς
ἀποθήκας, καὶ μερίζοντας οἰκοδομήσω, καὶ ἐκεῖ συνάξω πάντα μου
τὸν σίτον καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· Ψυχὴ, ἔχεις
πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίν-
νου. Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεός· Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου
ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; Οὕτως ὁ θησαυ-
ρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.

15

***Π²1327 / T cap. E 9, 17**

Τῆς πρὸς [προς] Τιμόθεον α' ἐπιστολῆς·

Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μὴ

18 – 607, 2 Τοῖς – ἀπόλαυσιν] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 12.2./2. (ed. Ihm, p. 280)

3 – 4 *Π²1325 Sir. 13, 8¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 82–83) **7 – 15 *Π²1326** Luc. 12, 16–21 **18 – 607, 5 *Π²1327** I Tim. 6, 17–19

2 – 4 *Π²1325 T cap. E 9, 15 (168rB[6]7–9); H^{III} cap. E 9, 11; *deest in R*^(lac.) **6 – 15 *Π²1326** T cap. E 9, 16 (168rB[10]11–34); H^{III} cap. E 9, 12; *deest in R*^(lac.) **17 – 607, 5 *Π²1327** T cap. E 9, 17 (168vA[1]2–16); H^{III} cap. E 9, 13; *deest in R*^(lac.)

***Π²1325** (a) T (b) s. a. H^{III} ***Π²1326** (a) T λουκαν *cod.* (b) Λουκᾶς H^{III} ***Π²1327** (a) T [προς²] *delevi* τημοθεον *cod.* ἐπιστολῆς] *scripsi*, σπιστολης *cod.* (b) Πρὸς Τιμόθεον H^{III}

7 – 15 καὶ – πλουτῶν] καὶ τὰ λοιπὰ (*sic acc.*) H^{III} **9** κατέλω μου T

δὲ ἐλπικέναι ἐπὶ πλούτου ἀδηλόγητι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ, τῷ παρέ-
χοντι ἡμῖν πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν, ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν
ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικούς, ἀποθησαυρί-
ζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται
5 τῆς αἰωνίου ζωῆς.

*II²1328 / T cap. E 9, 18

Τοῦ ἀγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ εἰς τὸν α' ψαλμόν·

Ἀμαθεῖς ἄνθρωποι καὶ φιλόκοσμοι, ἀγνοοῦντες τοῦ ἀγαθοῦ τὴν
φύσιν, μακαρίζουσιν πολλάκις τὰ μηδενὸς ἄξια, πλοῦτον, ὑγείαν,
10 περιφάνειαν βίου, ὧν οὐδὲν ἐστὶν ἀγαθὸν τῇ ἑαυτοῦ φύσει, οὐ μό-
νον καθότι ῥαδίαν ἔχει τὴν πρὸς τὰ ἐναντία περιτροπὴν, ἀλλ' ὅτι
μὴ δὲ ἀγαθοὺς δύναται τοὺς κεκτημένους ἀποτελεῖν. Τίς γὰρ δί-
καιος διὰ χρήματα; Τίς σώφρων διὰ ὑγείαν; Τοῦναντίον μὲν οὖν
καὶ ὑπηρεσία πολλάκις πρὸς ἁμαρτίαν τοῖς κακῶς χρωμένοις τού-
15 των ἕκαστον γίνεται.

*II²1329 / T cap. E 9, 19

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ φθόνου·

Μηδὲν μέγα μὴ δὲ ὑπερφυῆς τῶν ἀνθρωπίνων τί κρίνομεν, μήτε
εὐπορίαν τὴν ἐν ἀνθρώποις, μὴ δόξαν τὴν ἐπανθοῦσαν, μὴ σώμα-
20 τος εὐεξίαν. Οὐ γὰρ ἐν τοῖς παρερχομένοις ὀρίζομεθα εἶναι τὸ
ἀγαθόν, ἀλλ' ἐπ' αἰωνίων καὶ ἀληθῶν κεκλήμεθα μετουσίαν· ὥστε

8 – 15 *II²1328 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum I*, 3 (PG 29, 216, 30–40) 18 – 608, 10 *II²1329 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia de invidia*, 5 (PG 31, 381, 37 – 384, 5)

7 – 15 *II²1328 T cap. E 9, 18 (168vA[17–18]19–168vB6); H^{III} cap. E 9, 14; *deest in* R^(lac.) 17 – 608, 10 *II²1329 T cap. E 9, 19 (168vB[6–7]8–169rA8); H^{III} cap. E 9, 15; *deest in* R^(lac.)

*II²1328 ἐκ – ψαλμόν] *om.* H^{III} *II²1329 (a) T (b) s. a. H^{III}

3 ἐν] *iterav.* T 11 πρὸς] *scripsi* (ed.), περὶ T H^{III} ἐναντίαν T 14 – 15 τούτω H^{III} 21 ἀληθῶν] ἀγαθῶν H^{III} (*for*san ἀγαθῶν καὶ ἀληθῶν *legendum*; cf. ed.)

ὁ πλουτῶν οὐπω ζηλωτός ἐστιν διὰ τὸν πλοῦτον, οὐχ' ὁ δυνάστης
 διὰ τὸν ὄγκον τοῦ ἀξιώματος, οὐχ' ὁ ἰσχυρὸς διὰ τὴν ῥώμην τοῦ
 σώματος, οὐχ' ὁ σοφὸς διὰ τὴν τοῦ λόγου περιουσίαν. Ὅργανα
 γάρ ἐστιν ταῦτα τῆς ἀρετῆς τοῖς καλῶς κεχρημένοις, οὐκ αὐτὰ ἐν
 ἑαυτοῖς ἔχοντα τὸ μακάριον. Ὁ μὲν οὖν αὐτοῖς κακῶς κεχρημένος 5
 ἐλεεινός, ὡς ὁ τῷ ξίφει, ὃ ἔλαβεν πρὸς τὴν τῶν πολεμίων ἄμυναν,
 τούτῳ ἐκουσίως ἑαυτὸν κατατιτρώσκων· εἰ δὲ καλῶς καὶ κατὰ
 τὸν ὀρθὸν τὰ παρόντα μεταχειρίζεται λόγον, ἐπαινέσθαι καὶ ἀγα-
 πᾶσθαι δίκαιός ἐστιν διὰ τὸ φιλάδελφον καὶ κοινωνικὸν τοῦ τρώ-
 που. 10

*II²1330 / T cap. E 9, 20

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ εὐχαριστίας·

Μήτε τὰ φαιδρὰ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων περιχαρείας ἀμέ-
 τρου<ς> ἐμποιείτωσαν ἡμῶν τῇ ψυχῇ, μήτε τὰ λυπηρὰ κατηφεύγαις
 καὶ συστολαῖς τὸ γαῦρον ταύτης καὶ ὑψηλὸν ταπεινούτω. Ὁ γὰρ 15
 μὴ οὕτω προπεπαιδευμένος περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον οὐδέποτε ἀ-
 κύμονα ζωὴν καὶ ἀτάραχον ζήσει.

*II²1331 / T cap. E 9, 21

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὰς Παροιμίας·

Ὡσπερ τὴν θάλασσαν ἀμήχανον ἐπιπολὺ τὴν αὐτὴν διαρκέσαι 20

13 – 17 *II²1330 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia de gratiarum actione*, 7 (PG 31, 236, 39–44) 20 – 609, 5 *II²1331 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in principium Proverbiorum*, 15 (PG 31, 417, 31–37)

12 – 17 *II²1330 T cap. E 9, 20 (169rA[8–9]10–20); H^{III} cap. E 9, 16; *deest in R*^(lac.)
 19 – 609, 5 *II²1331 T cap. E 9, 21 (169rA[21–22]23–34); H^{III} cap. E 9, 17; *deest in R*^(lac.)

*II²1330 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1331 ἐκ – Παροιμίας] *om.* H^{III}

1 οὐχ' ὁ] οὐχως T 8 τὰ – μεταχειρίζεται] *post* λόγον *transpos.* H^{III} (= *ed.*) 13 περιχαρίας T 13 – 14 ἀμέτρους] *scripsi* (*ed.*), ἀμέτρου (-με T) T H^{III} 14 ἐμποιεί-
 τωσαν] *scripsi* (*cum* A^{III}), ἐμποιήτωσαν T H^{III} 15 Ὁ] οὐ T 16 προπεπαιδευμέ-
 νους T

- τὴν γὰρ νῦν λίαν σταθερὰν μικρὸν ὕστερον ὄψῃ βίαις ἀνέμων
τραχυνομένην, καὶ μέντοι καὶ τὴν ἀγριαίνουσιν καὶ βρασσομένην
τῷ κλύδωνι, βαθεῖα γαλήνη ταχὺ κατεστόρησεν –, οὕτω καὶ τὰ
τοῦ βίου πράγματα ῥαδίως λαμβάνει τὰς περιστροφὰς ἐφ’ ἐκά-
5 τερα.

*II²1332 / T cap. E 9, 22II²802 /
K cap. E 2, 7

Τοῦ αὐτοῦ·

- Διατοῦτο κυβερνήτου χρεῖα, ἵνα καὶ ἐν τῇ γαλήνῃ τοῦ βίου, πάν-
των αὐτῷ κατὰ ῥοὺν προϊόντων, τὰς μεταβολὰς ἐκδέχεσθαι, καὶ
10 μὴ ὡς ἀθανάτοις ἐπαναπαύεσθαι τοῖς παροῦσιν, καὶ ἐν ταῖς σκυ-
θρωποτέραις καταστάσεσιν μὴ ἀφελπίζειν ἑαυτόν, μήτε δὲ τῇ
περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθεῖς, ὑποβρύχιος φέρεται. Οὔτε γὰρ
ὑγεία σώματος, οὔτε νεότητος ἄνθος, οὐκ εὐθηνία οἴκου, οὐχ’ ἡ
λοιπὴ τοῦ βίου εὐημερία ἐπιπολὺ διαμένει· ἀλλ’ ἐν τῇ εὐδία τοῦ
15 βίου ὧν, ἐκδέχου ποτὲ καὶ χειμῶνα πραγμάτων. Ἦξει γὰρ νόσος,
ἦξει καὶ πενία, οὐκ αἰεὶ κατὰ πρύμναν ἰσταμένου τοῦ πνεύματος,
ἀλλὰ καὶ τὸν περιβλεπτον ἐν πράγμασιν καὶ ζηλωτὸν ἀδόκητοι
πολλάκις ἀδοξίαι παραλαμβάνουσιν, καὶ πᾶσαν εὐημερίαν τοῦ
βίου, οἷον σπιλάδες τινές, περιστάσεις ἀβούλητοι συνετάραξαν.
20 Καὶ ἡ συνέχεια τῶν κακῶν ὥσπερ κύματά σοι ἐστίν, ἄλλα ἐπ’ ἄλ-
λοις ἐπεγειρόμενα, τραχύνοντά σου τὸν βίον καὶ περιϊστῶντα
φοβερόν σοι τῆς ζωῆς τὸν κλύδωνα. Ἀλλ’ ὅψῃ ποτὲ καὶ ταῦτα
παραδραμόντα, καὶ πρὸς ἰλαρότητα καὶ λευκὴν ὄντως γαλήνην
τὸν βίον μεταβληθέντα. Οὗτος οὖν ἐστὶν ὁ νοήμων κυβερνήτης, ὁ

8 – 610, 3 *II²1332 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in principium Proverbiorum*,
15 (PG 31, 417, 37 – 420, 10)

7 – 610, 3 *II²1332 T cap. E 9, 22 (169rB[mg]1–169vA20); H^{III} cap. E 9, 18; *deest in*
R(lac.)

*II²1332 (a) T (b) s. a. H^{III}

1 λίαν] sic T H^{III}, λείαν καὶ ed. σταθερὰν H^{III} 3 κατεστόρησεν sic T H^{III} 9
ἐκδέχεσθαι] sic T H^{III}, ἐκδέχεται ed. 10 ἐπαναπαύεσθαι] *scripsi*, ἐπαναπαύεσθαι T
H^{III}, ἐπαναπαύεται ed. 11 ἀφελπίζειν] sic T H^{III}, ἀπελπίζει ed. 13 – 14 ἡ λοιπὴ] ἢ
λυπῇ T 14 εὐδία] ἐνδία H^{III} 16 αἰεὶ T^{ut videtur} 19 ἀβούλη T (*correx. man. rec.*)
22 κλύδωνα T H^{III}

ἐστοχασμένως τῆς ὑποκειμένης φύσεως μεταχειριζόμενος τὰ συμπίπτοντα, καὶ ὅμοιος αὐτὸς ἑαυτῷ διαμένων, μήτε ἐπαίρόμενος ἐν ταῖς εὐθυμίαις, μήτε καταπίπτων ἐν ταῖς συμφοραῖς.

***Π²1333 / T cap. E 9, 23**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ κατὰ πλεονεκτούντων·

5

Ὅμοίως ἐστὶ χαλεπὸν ἔν τε δυσπραγίαις πραγμάτων ἀταπείνωτον τὴν ψυχὴν διασώσασθαι, καὶ ἐν ταῖς περιφανείαις τοῦ βίου μὴ ἐπαρθῆναι πρὸς ὕβριν. Παράδειγμα δὲ τοῦ μὲν προτέρου εἶδους τῶν πειρασμῶν ὁ μέγας Ἰώβ, ὁ ἀκαταγώνιστος ἀθλητής, ὃς πᾶσαν τοῦ διαβόλου τὴν βίαν, ὥσπερ χειμάρρου φορὰν, ἀσείστω 10 καρδίᾳ καὶ λογισμοῖς ἀτρέπτως ὑποδεξάμενος, τοσοῦτῳ μείζων ἐκ τῶν πειρασμῶν ἀνεφάνη, ὅσῳ μεγάλα αὐτῷ καὶ δυσέκλυτα <ἐ>δόκει παρὰ τοῦ ἐχθροῦ προβεβλήσθαι τὰ παλαίσματα. Τῶν δὲ κατὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ βίου πειρασμῶν ὑποδείγματα ἄλλα τέ 15 τινά, καὶ οὗτος ὁ νῦν ἡμῖν ἀναγνωσθεὶς πλούσιος, ὃς τὸν μὲν εἶχεν πλοῦτον, τὸν δὲ ἥλιπεν, τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ ἐξ ἀρχῆς αὐτὸν ἐπὶ ἀγνωμοσύνη τῶν τρόπων μὴ κατακρίνοντος, ἀλλ' αἰετῷ προϋπάρχοντι πλούτῳ πλοῦτον ἕτερον προστιθέντος, εἴ πως αὐτῷ κόρον ἐμποιήσας ποτέ, πρὸς τὸ κοινωνικὸν [αὐτῶν] καὶ ἡμερον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐκκαλέσαιο. Διὰ τὸ οὖν *ἠυφόρησεν ἡ* 20

6 – 8 Ὅμοίως – ἐπαρθῆναι] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 34.9./ 8. (ed. Ihm, p. 666–667) 15 οὗτος – πλούσιος] cf. Luc. 12, 16–20 20 – 611, 1 Ibid. 12, 16

6 – 20 *Π²1333 Ὅμοίως – ἐκκαλέσαιο] BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in illud: Destruam horrea mea (Luc. 12, 18) et de avaritia*, I (ed. Courtonne, p. 15, 4–16) 20 – 611, 6 Διὰ τὸ – κόλασιν] IBID. (p. 15, 18 – 17, 4)

5 – 611, 6 *Π²1333 T cap. E 9, 23 (169vA[20–21]22–170rA9); H^{III} cap. E 9, 19; *deest in R*^(lac.)

*Π²1333 ἐκ – πλεονεκτούντων] *om.* H^{III}

1 ἐστοχασμένος H^{III} 6 ὁμοίως ἔστι H^{III}, ὁμοίωσεστι T 7 περιφανίαις T 9 ἰώβ T 11 ἀτρέπτοις *ed.* (*sic etiam in A*^{III}) μείζω (-εἰ- H^{III}) T H^{III} 13 ἐδόκει] *scripsi* (*ed.*), δοκεῖν (δω- H^{III}) T H^{III} 15 οὕτως T 15 – 16 εἶχεν] *scripsi* (*ed.*), ἔχειν T H^{III} 17 τὸν τρόπον T H^{III} αἰεὶ T 18 προστιθέντα H^{III} 19 αὐτὸ T H^{III} αὐτῶν] *delevi* (*ed.*), *sic* T, αὐτὸν H^{III}

- χώρα ἀνθρώπου μηδὲν ἀγαθὸν ἐκ τῆς εὐφορίας ποιήσιν μέλλον-
 5 τος; Ἵνα μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ μακροθυμία φανῇ, καὶ μέχρι τῶν τοι-
 ούτων ἐκτεινομένης αὐτοῦ τῆς χρηστότητος. *Βρέχει γὰρ ἐπὶ δι-
 καίους καὶ ἀδίκους, καὶ ἀνατέλλει τὸν ἥλιον ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγα-
 θούς.* Ἡ δὲ τοιαύτη ἀγαθότης μείζονα συνάγει τοῖς πονηρευο-
 μένοις τὴν κόλασιν.

*Π²1334 / T cap. E 9, 24Π¹806 /
K cap. E 2, 11

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ β' λόγου τῆς Ἑξαήμερου·

- 10 Νόσον καὶ πενίαν καὶ δόξαν καὶ θάνατον καὶ ὅσα ἄλλα λυπηρὰ
 τοῖς ἀνθρώποις οὕτω ἐν τῇ μοίρᾳ τῶν κακῶν καταλογίζεσθαι
 ἄξιον, διὰ τὸ μὴ δὲ τὰ ἀντικείμενα τούτοις ἐν τοῖς μεγίστοις ἡμᾶς
 τῶν ἀγαθῶν ἀριθμεῖν, ὧν τὰ μὲν ἐκ φύσεώς ἐστι, τὰ δὲ καὶ συμ-
 φερόντως πολλοῖς ἀπαντήσαντα φαίνεται.

*Π²1335 / T cap. E 9, 25Π¹810 /
K cap. E 2, 15

- 15 Τοῦ Θεολόγου, ἐκ τοῦ περὶ φιλοπτωχίας·

Μῆτε ὑγίαν πᾶσαν θαυμάζωμεν, μήτε νόσον διαπτύωμεν, μὴ δὲ
 πλούτῳ ῥέοντι προστιθέμεθα, μήτε πενίας κατεξανιστάμεθα, ὥς
 ἀποπτύστου πάντη καὶ κατακρίτου καὶ τῆς μισουμένης μερίδος.
 Ἄλλ' εἰδῶμεν καὶ ὑγίαν περιφρονεῖν ἀσύνετον, ἧς καρπὸς ἅμαρ-

3 – 5 Matth. 5, 45

9 – 13 *Π²1334 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homiliae in Hexaemeron*, II, 5 (ed. Mendi-
 eta†/Rudberg, p. 29, 12–16) 16 – 612, 2 *Π²1335 GREGORIUS NAZIANZENUS, *De*
pauperum amore (Orat. 14), 34 (PG 35, 904, 15–23)

8 – 13 *Π²1334 T cap. E 9, 24 (170rA[9–10]11–23); *deest in H^{III} R^(lac.)* 15 – 612, 2
 *Π²1335 T cap. E 9, 25 (170rA[23–24]25–170rB4); *deest in H^{III} R^(lac.)*

*Π²1335 φιλοπτωχίας] *scripsi*, φιλοπτωχείας T

4 ἥλιον] *add.* αὐτοῦ H^{III} 9 δόξαν] *sic* T (*et* Π¹), ἀδοξίαν *ed.* 17 προστιθέμεθα] *sic*
 T, προστιθώμεθα *ed.* κατεξανιστάμεθα] *sic* T, κατεξανιστώμεθα *ed.* 19 εἶδωμεν
 T

ταί, καὶ νόσον τιμᾶν ὁσίαν, αἰδούμενοι τοὺς διὰ πάθους νικήσαν-
τας.

***Π²1336 / T cap. E 9, 26**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου·

Καὶ ὄντως κινδυνεύει ῥᾶον δυσπραγίαν ἐνεγκεῖν ἢ εὐπραξίαν δια- 5
σώσασθαι.

***Π²1337 / T cap. E 9, 27**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ καυχάσθω, φησίν, ὁ σοφὸς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, μὴ δὲ ὁ πλού-
σιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ, μὴ δὲ ὁ δυνατὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, κἂν 10
εἰς τὸ ἄκρον ὧσιν ἐληλακότες, ὁ μὲν σοφίας, ὁ δὲ περιουσίας, ὁ δὲ
δυνάμεως. Ἐγὼ δὲ προσθήσω καὶ ἃ τούτοις ἔπεται· <***> μὴ δὲ ὁ
νέος ἐν τῇ νεότητι, μὴ δὲ ἐν ἄλλῳ μηδενὶ τῶν ἐνταῦθα ἐπαινουμέ-
νων, εἰ δεῖ συνελόντα εἰπεῖν, τὸ ὑπὸ τούτων φουσώμενον. Ἄλλ' ἢ 15
ἐν τούτῳ καυχάσθω ὁ καυχώμενος μόνον, ἐν τῷ συνιεῖν καὶ γι-
νώσκειν τὸν κύριον καὶ συναλγεῖν τοῖς πάσχουσιν καὶ πρὸς τὸ
μέλλον ἑαυτῷ τί χρηστὸν ἀποτίθεσθαι. Τὰ μὲν γάρ ἐστιν ῥευστὰ
καὶ πρόσκαιρα καί, ὥσπερ ἐν παιδιᾷ ψήφων, ἄλλοτε εἰς ἄλλους
μεταριπτόμενα καὶ μετατιθέμενα, καὶ οὐδὲν οὕτω τοῦ κατέχοντος
ἴδιον, ὥς ἢ μὴ χρόνῳ παυθῆναι ἢ φθόνῳ μετατεθῆναι, τὰ δέ, ἐ- 20
στῶτα καὶ μένοντα καὶ οὐποτε ὑποχωροῦντα, οὐδὲ μεταπίπτοντα,
οὐδὲ σφά<λ>λοντα τὰς τῶν πεπιστευκότων ἐλπίδας. Ἄλλ' ἐμοὶ

9 – 10 Ier. 9, 23

5 – 6 *Π²1336 GREGORIUS NAZIANZENSUS, re vera *De pace III* (Orat. 22), 3, 1–2 (ed. Mossay/Lafontaine, p. 224) 9 – 613, 12 *Π²1337 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *De pauperum amore* (Orat. 14), 20 (PG 35, 881, 37 – 884, 25)

4 – 6 *Π²1336 T cap. E 9, 26 (170rB[5–6]7–10); *deest in* H^{III} R^(lac.) 8 – 613, 12
*Π²1337 T cap. E 9, 27 (170rB[10]11–170vB11); *deest in* H^{III} R^(lac.)

12 ante μὴ *quaedam excidisse videntur* (cf. ed.) 13 τῇ νεότητι] τηότητι T (*correx. man. rec.*) 14 τὸ] sic T, ὁ ed. φουσώμενος ed. 22 σφάλλοντα] *scripsi*, σφαλοτα T^{a. c.}, σφαλοντα T^{p. c.}

- μὲν καὶ διατοῦτο δοκεῖ μηδὲν τῶν ἐνταῦθα ἀγαθῶν εἶναι πιστὸν τοῖς ἀνθρώποις, μὴ δὲ πολυχρόνιον· ἀλλ’ εἴπερ τι καὶ ἄλλο, καὶ τοῦτο καλῶς τῷ τεχνίτῃ λόγῳ καὶ τῇ πάντα νοῦν ὑπερεχούσῃ σοφίᾳ μεμηχανῆσθαι, παίζεσθαι ἡμᾶς ἐν τοῖς ὀρωμένοις καὶ μετα-
 5 βάλλουσιν καὶ ἄλλοτε ἄνω καὶ κάτω φερομένοις τε καὶ περιτρεπομένοις, καὶ πρὶν ληφθῆναι ἀπιοῦσιν καὶ φεύγουσιν, ἵνα τὸ ἐν τούτοις ἄστατον καὶ ἀνώμαλον θεωρήσαντες, πρὸς τὸ μέλλον μεθορμησώμεθα. Τί γὰρ <ἄν> ἐποιήσαμεν, ἐστῶτος τοῦ εὖ πράττειν ἡμῖν, ὅποτε, οὐ μένοντος, τοσοῦτον [αὐτὸν] αὐτῷ προσδεδέ-
 10 μεθα, καὶ οὕτως ἡμᾶς ἢ περὶ τούτου ἡδονὴ καὶ ἀπάτῃ ἔχει δουλώσασα, ὥστε μηδὲν κρεῖττον μὴ δὲ ὑψηλότερον τῶν παρόντων διανοεῖσθαι δύνασθαι;

***II²1338 / T cap. E 9, 28**

II¹811 /
K cap. E 2, 16

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν νέαν Κυριακὴν·

- 15 Μήτε ἀθυμῶν ἀπελπίσης εὐημερίαν, μήτε πράττων καλῶς, ἀθυμῖαν. Εἷς ἐνιαυτὸς τέσσαρας ὥρας φέρει, καὶ μία καιροῦ ῥοπή πολλὰς πραγμάτων μεταβολάς.

15 – 17 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 18.8./8. et 67.11./38.12. (ed. Ihm, p. 432–433 et 984–985)

15 – 17 *II²1338 GREGORIUS NAZIANZENUS, *In novam Dominicam* (Orat. 44), 8 (PG 36, 616, 28–31)

14 – 17 *II²1338 T cap. E 9, 28 (170vB[11–12]13–19); *deest in H^{III} R^(lac.)*

1 διατοῦτο] διατοῦ T^{a.c.} 6 λειφθῆναι T 8 ἄν] *supplevi* (II¹161 / K cap. A 3, 44 *et ed.*), *om.* T (*add. ἂν man. rec. ut videtur*) 9 αὐτὸν] *delevi* (II¹161 / K cap. A 3, 44 *et ed.*) 16 καιροῦ ῥοπή] *scripsi*, καιροῦ ῥοπή T

***Π²1339 / T cap. E 9, 29**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἄρχοντα καὶ τοὺς πολιτευομένους·

Κύκλος τίς ἐστίν, ἀδελφοί, τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ οὐδὲν ἀκίνητον, οὐδὲ ὁμαλόν, οὐδὲ αὐταρκες, οὐδὲ εἰς τέλος ὁμοιον, οὔτε τὸ εὐθυμεῖν, οὔτε τὸ ἀθυμεῖν, οὐ πλοῦτος, οὐ πενία, οὐ δύναμις, οὐκ ἀσθένεια, οὐ ταπεινότης, οὐ δυναστεία, οὔτε παρόν, οὔτε μέλλον, οὔτε ἡμέτερον, οὔτε ἀλλότριον, οὐ μικρόν, οὐ μείζον, οὐχ' ὅτι ἂν εἴποι τίς. Καὶ τοῦτο ἡ ἀνισότης ἔχει, τὴν περὶ πάντα μεταβολήν. Περιχωρεῖ γὰρ πάντα ῥαδίως καὶ μεταχωρεῖ καὶ ἀντικαθίσταται· ὥς αὔραις μᾶλλον πιστεύειν καὶ γράμμασιν τοῖς ἐφ' ὕδατος ἢ ἀνθρώπων εὐημερία. 5 10

Π'807–808 /
K cap. E 2,
12–13

***Π²1340 / T cap. E 9, 30**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ·

Ἄνω νεύωμεν, ἀδελφοί· ἐν παντὶ καιρῷ καὶ περιστάσει πάσῃ προβαλλώμεθα τὴν καλὴν ἐλπίδα, μήτε ἐν ταῖς εὐθυμίαις ἀποβάλλωμεν τὸν φόβον, μήτε ἐν τοῖς λυπηροῖς τὸ εὐέλπι. Μνησθῶμεν καὶ ἐν εὐδία τῆς ζάλης, καὶ ἐν χειμῶνι τοῦ κυβερνήτου· ἀλλὰ μὴ ἐν ταῖς θλίψεσιν ἐκκακῆσωμεν, μὴ δὲ διὰ τὰς συμφορὰς πίπτωμεν, μήτε διὰ τὸν κόρον ὑβρίσωμεν, μὴ δὲ γινώμεθα δοῦλοι κακοί, ἀγαθύνοντι μὲν ἐξομολογούμενοι τῷ δεσπότη, παιδεύοντι δὲ μὴ 15 20

3 *Π²1339 Κύκλος – πραγμάτων] GREGORIUS NAZIANZENUS, *Ad praefectum et cives Nazianzenos* (Orat. 17), 4 (PG 35, 969, 23–24) 3 – 11 καὶ – εὐημερία] IBID. (PG 35, 969, 44 – 972, 8) 14 – 18 *Π²1340 Ἄνω – ἐκκακῆσωμεν] GREGORIUS NAZIANZENUS, *Ad praefectum et cives Nazianzenos* (Orat. 17), 5 (PG 35, 972, 23–29) 18 – 19 μὴ – ὑβρίσωμεν] IBID. (PG 35, 972, 34–35) 19 – 615, 2 μὴ – συγχωρήσεως] IBID. (PG 35, 972, 29–34)

2 – 11 *Π²1339 T cap. E 9, 29 (170vB[20–21]22–171rA9); *deest in* H^{III} R^(lac.) 13 – 615, 2 *Π²1340 T cap. E 9, 30 (171rA[10]11–171rB2); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*Π²1339 πολιτευομένους] *correxī*, πλουσίους T

11 ἢ] *scripsi*, ἡ T εὐημερία] *scripsi*, εὐημερίαί T 14 – 15 προβαλλώμεθα] *scripsi*, προβαλλόμεθα T 18 ἐκκακῆσωμεν] *scripsi* (*ed.*), ἐκκακίσωμεν T 19 γινώμεθα] *sic* T

προστιθέμενοι· καίτοι ποτὲ κρείσσων ὑγείας νόσος, καὶ ὑπόμνησις
ἀνέσεως, καὶ ἐπίσκεψις ἀμελείας, καὶ ἐπιστροφή συγχωρήσεως.

***Π²1341 / T cap. E 9, 31**

Π¹812 /
K cap. E 2, 17

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸ βάπτισμα·

- 5 Ἔως ἐξουρίας πλεῖς, φοβήθητι τὸ νανάγιον· καὶ ἦττον ναυαγήσεις,
τῇ δειλίᾳ βοηθῶ χρώμενος.

***Π²1342 / T cap. E 9, 32**

Π¹815 /
K cap. E 2, 20

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν τετραστίχων·

- Μηδὲν μέγ' εἴπης εὐπλοῶν πρὸ πείσματος·
10 Πολλοῖς πρὸς ὄρμον εὐπλοοῦν ἔδυ σκάφος·
Πολλοὶ προσωρμίσθησαν ἐκ τρικυμίας.

5 – 6 *Π²1341 GREGORIUS NAZIANZENUS, *In S. baptisma (Orat. 40)*, 12, 10–12 (ed. Moreschini, p. 222) 9 – 11 *Π²1342 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Carmina*, I,2,33 (*Tetrastichae sententiae*), 105–107 (PG 37, 935, 13 – 936, 1)

4 – 6 *Π²1341 T cap. E 9, 31 (171rB[2]3–6); *deest in H^{III} R^(lac.)* 8 – 11 *Π²1342 T cap. E 9, 32 (171rB[7]8–13); *deest in H^{III} R^(lac.)*

*Π²1342 τῶν τετραστίχων] *scripsi*, του διστίχων (*sic*) T

1 κρείσσων] *scripsi* (*ed.*), κρείσσον T ὑπόμνησις] ὑπομονή *ed. (sed cf. app. crit. n. 10)* 9 μέγα T 10 πρὸς ὄρμον] *scripsi* (*ed.*), προσόρμοις T 11 πολλοῖς T^{a.c.} προσωρμίσθησαν T

Π¹suppl. 204 /
V cap. E 11, 14

***Π²1343 / T cap. E 9, 33**

Τοῦ αὐτοῦ·

Μήτε τὸ ἀλγεῖν ἀπαραμύθητον, μήτε τὸ εὖ πράττειν ἀπαιδαγώ-
γητον.

Π¹819 /
K cap. E 2, 24

***Π²1344 / T cap. E 9, 34**

5

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς ρκα' ἐπιστολῆς·

Πλέκει ταῦτα δι' ἀλλήλων ὁ θεός, ἐμοὶ δοκεῖ, ἵνα μήτε τὸ λυποῦν
ἀθεράπευτον ἦ, μήτε τὸ εὐφραῖνον ἀπαιδαγώγητον, καὶ ἵνα τὸ
τούτοις ἄστατον καὶ ἀνώμαλον θεωρήσαντες, πρὸς αὐτὸν μόνον
βλέπωμεν.

10

Π¹suppl. 203 /
V cap. E 11, 21

***Π²1345 / T cap. E 9, 35**

Βασιλείου, ἐκ τῆς λγ' ἐπιστολῆς·

Αἰσχρὸν εὐλογεῖν μὲν ἡμᾶς ἐπὶ τοῖς χρηστοτέροις, σιωπᾶν δὲ ἐπὶ
τοῖς σκυθρωποτέροις καὶ ἐπιπόνοις πράγμασιν. Ἀλλὰ τότε καὶ
πλέον εὐχαριστεῖν δεῖ, εἰδότας ὅτι ὃν ἀγαπᾷ κύριος, παιδεύει, 15
μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται.

3 – 4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 16.7./7. (ed. Ihm, p. 383 – 384) 15 – 16 Prov. 3, 12¹⁻²; Hebr. 12, 6

3 – 4 *Π²1343 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Ad praefectum et cives Nazianzenos* (Orat. 17), 4 (PG 35, 972, 10–11) 7 – 10 *Π²1344 GREGORIUS NAZIANZENUS, *Epistulae*, CLXV, 5 (ed. Gallay, II, p. 56) 13 – 16 *Π²1345 BASILIUS CAESARIENSIS, *re vera Homilia in Psalmum XXXIII*, 1 (PG 29, 353, 8–13)

2 – 4 *Π²1343 T cap. E 9, 33 (171rB[13]14–16); *deest in* H^{III} R^(lac.) 6 – 10 *Π²1344 T cap. E 9, 34 (171rB[17–18]19–26); *deest in* H^{III} R^(lac.) 12 – 16 *Π²1345 T cap. E 9, 35 (171rB[26–27]28–171vA3); *deest in* H^{III} R^(lac.)

7 – 8 μήτε – ἦ] *in mg.* T

***II²1346 / T cap. E 9, 36**II¹suppl. 205 /
V cap. E 11, 18

Τοῦ Χρυσοστόμου·

Τάφος καὶ φθορὰ καὶ κόνις τὸ τῆς βιωτικῆς εὐημερίας συμπέρασμα.

5

***II²1347 / T cap. E 9, 37**II¹820 /
K cap. E 2, 25

Κλήμεντος, ἐκ τοῦ Στρώματος·

Χρὴ μήτε, ἂν ἀγαθὰ τινὰ ἦ, προστετηκέναι τούτοις, ἀνθρωπ<ίν>οις οὓσιν, μήτε, ἂν κακά, ἀπεχθάνεσθαι αὐτοῖς, ἀλλ' ἐπάνω εἶναι ἀμφοῖν, τὰ μὲν πατοῦντα, τὰ δὲ τοῖς δεομένοις π<αρ>απέμ-
10 ποντα.

***II²1348 / T cap. E 9, 38**II¹suppl. 207 /
V cap. E 11, 24

Νείλου, ,γνοα'.

Καθάπερ ἴδιόν ἐστιν τοῦ φωτὸς τὸ φωτίζειν, οὕτως ἴδιον θεοῦ τὸ ἐλεεῖν καὶ οἰκτεῖρειν τὰ οἰκεῖα ποιήματα· ἐλεήμων γὰρ καὶ οἰκτίρ-
15 μων ὁ κύριος, κατὰ τὴν φωνὴν Δαυΐδ. Μήτε οὖν ἀπογνῶς, μήτε καταφρονήσης.

13 – 14 Καθάπερ – ποιήματα] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 7.42./33. (ed. Ihm, p. 175) 14 – 15 Ps. 110, 4²

3 – 4 *II²1346 IOHANNES CHRYSOSTOMUS, locus non repertus; Haidacher 183.42
7 – 10 *II²1347 CLEMENS ALEXANDRINUS, *Stromata*, VII. Cap. XII. 80, 8 (ed. Stählin/Früchtel/Treu, p. 57, 25–28); Holl, n° 273 13 – 16 *II²1348 NILUS MONACHUS (ANCYRANUS), *Epistulae*, 3471, locus non repertus

2 – 4 *II²1346 T cap. E 9, 36 (171vA[4]5–8); *deest in* H^{III} R^(lac.) 6 – 10 *II²1347 T cap. E 9, 37 (171vA[8]9–16); *deest in* H^{III} R^(lac.) 12 – 16 *II²1348 T cap. E 9, 38 (171vA[17]18–26); *deest in* H^{III} R^(lac.)

7 – 8 ἀνθρωπίνοις] *correxī* (ed.), ἀνθρώποις T (ed.), παπέμποντα T

9 – 10 παραπέμποντα] *correxī*

II¹suppl. 208 /
V cap. E 11, 25

***II²1349 / T cap. E 9, 39**

,γχοη'.

Πάντων σου τῶν πραγμάτων κατευοδουμένων, ἐκδέχου μεταβολήν, καὶ πάλιν ποτὲ ὑπὸ ἀπροσδοκῆτων συμφορῶν κυκλούμενος, [Τοῦ αὐτοῦ] φαντάζου τὰ χρηστὰ καὶ κρείττονα.

5

II¹suppl. 209 /
V cap. E 11, 26

***II²1350 / T cap. E 9, 40**

Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ χρή δυσφορεῖν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐθυμεῖν ἐπὶ ταῖς πολλαῖς θλίψεσιν. Διατοῦτο γάρ φησιν ἔθλιψά σε καὶ ἐλι-
<μα>γχόνησά σε, ἵνα ψωμισθῇς τὸ μάννα τῆς γνώσεως, καὶ ἐπ' ἐ- 10
σχάτων εὖ σε ποιήσω.

II¹821 /
K cap. E 2, 26

***II²1351 / T cap. E 9, 41**

Ἰωσήπου.

Ὡσπερ ἀπειροκάλων τὸ λίαν ἐπαίρεσθαι ταῖς εὐπραγίαις, οὕτως ἀνάνδρων τὸ καταπτῆσσειν ἐν τοῖς πταίσμασιν· ὀξεῖα γὰρ ἐν ἀμ- 15
φοτέροις ἢ μεταβολή.

3 – 5 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 18.20./19. et 60.11./67.13. (ed. Ihm, p. 438 et 912) 9 – 11 Deut. 8, 3 (cum app. crit.) et 8, 16 14 – 16 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 18.66./67. (ed. Ihm, p. 454–455)

3 – 5 *II²1349 NILUS MONACHUS (ANCYRANUS), *Epistulae*, 3678, locus non reperi-
tus 8 – 11 *II²1350 NILUS MONACHUS (ANCYRANUS), *Epistulae*, III, 157 (PG 79,
460, 4–8) 14 – 16 *II²1351 FLAVIUS IOSEPHUS, *De bello Iudaico*, IV, 42 (ed. Desti-
non/Niese, VI, p. 352, 11–14)

2 – 5 *II²1349 T cap. E 9, 39 (171vA[27]28–171vB1); *deest in* H^{III} R^(lac.) 7 – 11
*II²1350 T cap. E 9, 40 (171vB[1]2–11); *deest in* H^{III} R^(lac.) 13 – 16 *II²1351 T cap.
E 9, 41 (171vB[11]12–18); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1349 ,γχοη'] sic T (,γχοβ' in II¹suppl. 208 / V cap. E 11, 25) *II²1351 ἰωσήπου
T

5 Τοῦ αὐτοῦ] *delevi* (litteris uncialibus exarata, ut lemmata solent) 9 – 10 *scripsi*,
ἐλιγχόνησα σε T 15 καταπτίσσειν T

***Π²1352 / T cap. E 9, 42**Π¹823 /
K cap. E 2, 28

Φίλωνος, ἐκ τοῦ β' τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

- Ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὁμοιούμενος πελάγει, κυματώσεις καὶ
 5 στροφὰς παντοίας προσδέχεται, κατὰ τε εὐπραγίας καὶ κακοπρα-
 γίας. Ἰδρυται γὰρ οὐδὲν τῶν γηγενῶν, ἀλλ' ὥδε κἀκεῖσε διαφέρε-
 ται, οἷα σκάφος θαλαττεύον ὑπ' ἐναντίων πνευμάτων.

***Π²1353 / T cap. E 9, 43**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν μετονομαζομένων·

- Εἴ τις ἐν μέσῳ τοῦ βίου ποταμοφορούμενος ὑπ' οὐδεμιᾶς δίνης
 10 κατασύρεται, δύναται δὲ καὶ πλούτῳ ῥέοντι ἀντισχεῖν, καὶ ἡδονῆς
 ἀμέτρου φορὰν ἀνῶσαι, καὶ λαίλαπι κενῆς δόξης μὴ ἀρπασθῆναι,
 ἐρεῖ πρὸς τοῦτον ὁ Ἰακώβ, ὡς πρὸς τὸν Ἰωσήφ· Ἔτι σὺ ζῆς, ἐν ἀ-
 φθόνοις ταῖς <εἰς> περιουσίαν ὕλαις ἐξεταζόμενος καὶ πρὸς μηδε-
 15 μιᾶς ἀλίσκόμενος †θαῦμα†, μᾶλλον δὲ πρὸς πάντας ἡμᾶς τοῦτο
 ἐρεῖ ὁ ἱερὸς λόγος, τοὺς μικρὰς αὔρας εὐτυχίας λαβομένους. Πάν-
 τα κάλων ἀνασεύομεν, καὶ λαμπρῶς φυσῶμεν, καὶ πνεύσαντες μέ-
 γα καὶ σύντονον, πλησίστιοι πρὸς τὰς ἀπολαύσεις τῶν παθῶν φε-
 ρόμεθα, καὶ οὐ πρότερον στέλλομεν τὰς ἀνειμένας καὶ τετελε-
 σμένας ἀκρατῶς ἐπιθυμίας, ἕως ἂν ἐξοκείλαντες ὅλῳ τῷ τῆς ψυ-
 20 χῆς ναυαγήσωμεν σκάφει.

12 Gen. 46, 30

3 – 6 *Π²1352 PHILO IUDAEUS, re vera *Quaestiones in Exodum*, II. 55b (ed. Petit, p. 273) 9 – 20 *Π²1353 PHILO IUDAEUS, *De mutatione nominum*, 214–215 (ed. Wendland, p. 193, 14 – 194, 1)

2 – 6 *Π²1352 T cap. E 9, 42 (171vB[18–20]21–31); *deest in* H^{III} R^(lac.) 8 – 20 *Π²1353 T cap. E 9, 43 (171vB[31–32]33–172rA30); H^{III} cap. E 9, 20; *deest in* R^(lac.)

*Π²1353 (a) T (b) Φίλωνος H^{III}

9 ποταμοφορούμενος] *sic* T H^{III}, ποταμῷ φορούμενος *ed.* 12 ἰωσήφ T 13 εἰς] *supplevi (ed.), om.* T H^{III} 13 – 14 μηδεμιᾶς] *scripsi (ed.)*, μηδεμίαν T, μηδὲ μίαν H^{III} 14 †θαῦμα†] *crucis apposui, sic* T H^{III} (*valde differunt ab ed.*) 15 μικρὰς H^{III} 16 κάλων T, κάλλον H^{III} 19 ἐξωκείλαντες H^{III}, ἐξωκίλαντες T

***II²1354 / T cap. E 9, 44**

<Σχόλιον.>

Θαύματος γὰρ πλήρης, εἰ ζῆν δυνήσεται ὁ ἐν ὀχλοπαθ<ε>ία πε-
φυρμένος ἀπαρατηρήτως καὶ ὕλομανῶν κατὰ τὸν βίον.

3 – 4 *II²1354 *Scholion in Phil. Iud., Mut., 214–215*

2 – 4 *II²1354 T cap. E 9, 44 (172rA30–34); H^{III} cap. E 9, 21; *deest in R*^(lac.)

*II²1354 Σχόλιον] *supplevi*, s. a. T (*ubi locus litteris minusculis exaratus*), s. d. H^{III}

3 ὀχλοπαθεία] *scripsi* (*cum* A^{III}), ὀχλοπαθίαι (-ία H^{III}) T H^{III}

Τίτλος ι' Περὶ ἐνεδρεύοντος <εἰς> ἐπιβουλὴν τοῦ πλησίον, καὶ ὅτι αὐτὸς ἐμπεσεῖται. Π¹ / K cap. E 8

***Π²1355 / T cap. E 10, 1**

Ἀπὸ τοῦ Δευτερονομίου·

- 5 Ἐὰν γένηται ἄνθρωπος μισῶν τὸν πλησίον, καὶ ἐνεδρεύσῃ αὐτὸν καὶ ἐπαναστῇ ἐπ' αὐτὸν καὶ πατάξῃ αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, καὶ ἀποθά-
νῃ, θανάτῳ θανατούσθω· οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῷ.

***Π²1356 / T cap. E 10, 2**

Π¹889 /
K cap. E 8, 1

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ ζ'.

- 10 Λάκκον ὥρυξεν καὶ ἀνέσκαψεν αὐτόν,
καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο.

***Π²1357 / T cap. E 10, 3**

Π¹890 /
K cap. E 8, 2

Ἐν ψαλμῷ θ'.

- Ἐνεπάγησαν ἔθνη ἐν διαφθορᾷ ἣ ἐποίησαν,
15 ἐν παγίδι ταύτῃ ἣ ἔκρυψαν, συνελήφθη ὁ πούς αὐτῶν.

5 – 7 *Π²1355 Deut. 19, 11–13 (pluribus omissis; Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 133) 10 – 11 *Π²1356 Ps. 7, 16^{1–2} 14 – 15 *Π²1357 Ps. 9, 16^{1–2}

1 – 2 **Τίτλος** T^{txt} (172rB[mg]1–4) H^{III} txt A^{III} R^{pin} (cf. PML^b cap. E 9 titlos [Π¹ / K cap. E 8 titlos (c)]); *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.) 4 – 7 *Π²1355 T cap. E 10, 1 (172rB[4]5–12); H^{III} cap. E 10, 1; *deest in* R^(lac.) 9 – 11 *Π²1356 T cap. E 10, 2 (172rB[13]14–17); *deest in* H^{III} R^(lac.) 13 – 15 *Π²1357 T cap. E 10, 3 (172rB[17] 18–22); H^{III} cap. E 10, 2; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ι'] κζ' R^{pin} εἰς] *sic* R^{pin}, *om.* T^{txt} H^{III} txt A^{III} τοῦ] *sic* R^{pin}, τῷ T^{txt}, τῷ H^{III} txt A^{III} 2 αὐτὸς] αὐτῇ A^{III} pin

*Π²1357 (a) T (b) Δαυῖδ H^{III}

6 πατάξῃ] παρέξῃ H^{III} a. c., πα 'ξῃ (*sic*) H^{III} p. c. 14 διαφθοραῖ (*sic*) T

***II²1358 / T cap. E 10, 4**

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ·

Παρώξυνεν τὸν κύριον ὁ ἁμαρτωλός·
κατὰ τὸ πλῆθος τῆς ὀργῆς αὐτοῦ οὐκ ἐκζητήσει.
Οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς ἐνώπιον αὐτοῦ,
βεβηλοῦνται αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἐν παντὶ καιρῷ.

5

***II²1359 / T cap. E 10, 5**

Καὶ μεθ' ἕτερα·

Ἐγκάθεται ἐνέδρα μετὰ πλουσίων
ἐν ἀποκρύφοις, τοῦ ἀποκτείνειν ἀθῶον,
οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὸν πένητα ἀποβλέπουσιν·
ἐνεδρεύει ἐν ἀποκρύφῳ ὡς λέων ἐν τῇ μάνδρα αὐτοῦ,
ἐνεδρεύει τοῦ ἀρπάσαι πτωχόν,
ἀρπάσαι πτωχὸν ἐν τῷ ἐλκύσαι αὐτόν·
ἐν τῇ παγίδι αὐτοῦ ταπεινώσει αὐτόν,
κύψει καὶ πεσεῖται ἐν τῷ αὐτὸν κατακυριεῦσαι τῶν πενήτων.

10

15

II¹891 /
K cap. E 8, 3

***II²1360 / T cap. E 10, 6**

Ἐν ψαλμῷ νς'·

ᾠρυξαν πρὸ προσώπου μου βόθρον
καὶ ἐνέπεσαν εἰς αὐτόν.

20

3 – 6 *II²1358 Ps. 9, 25¹–26¹ 9 – 16 *II²1359 Ps. 9, 29¹–31² 19 – 20 *II²1360 Ps.
56, 7^{3–4}

2 – 6 *II²1358 T cap. E 10, 4 (172rB[22]23–29); H^{III} cap. E 10, 3; *deest in R*^(lac.)
8 – 16 *II²1359 T cap. E 10, 5 (172rB[29]30–172vA12); H^{III} cap. E 10, 4; *deest in*
R^(lac.) 18 – 20 *II²1360 T cap. E 10, 6 (172vA[12]13–15); *deest in H*^{III} *R*^(lac.)

*II²1358 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1359 (a) T (b) s. a. H^{III}

9 ἐγκάθεται T, ἐνκάθεται H^{III} 11 εἰς – πένητα] *iterav.* T 14 ἀρπάσαι πτωχόν]
om. H^{III} ἐλκύσαι T

***Π²1361 / T cap. E 10, 7**

Ἐν ψαλμῷ ρλθ'.

Ἐκρυσαν ὑπερήφανοι παγίδα μοι
καὶ σχοινίοις διέτειναν παγίδα τοῖς ποσίν μου·

5 ἐχόμενα τρίβου σκάνδαλα ἔθεντό μοι.

***Π²1362 / T cap. E 10, 8**

Π¹892 /
K cap. E 8, 4

Ἐν ψαλμῷ ρμ'.

Πεσοῦνται ἐν ἀμφιβλήστρω αὐτῶν οἱ ἁμαρτωλοί.

***Π²1363 / T cap. E 10, 9**

Π¹893 /
K cap. E 8, 5

10 Τῶν Παροιμιῶν·

Ὁ ὀρύσσω βόθρον τῷ πλησίον ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν,
ὁ δὲ κυλίων λίθον, ἐφ' ἑαυτὸν κυλίει.

11 – 12 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 5.3./3. (ed. Ihm, p. 93)

3 – 5 *Π²1361 Ps. 139, 6¹⁻³ 8 *Π²1362 Ps. 140, 10¹ 11 – 12 *Π²1363 Prov. 26, 27¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 130)

2 – 5 *Π²1361 T cap. E 10, 7 (172vA[15]16–21); H^{III} cap. E 10, 5; *deest in* R^(lac.)

7 – 8 *Π²1362 T cap. E 10, 8 (172vA[21]22–23); H^{III} cap. E 10, 6; *deest in* R^(lac.)

10 – 12 *Π²1363 T cap. E 10, 9 (172vA[24]25–28); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*Π²1361 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²1362 (a) T (b) s. a. H^{III}

5 τρίβους H^{III} 11 ὀρύσσω T^{a. c.}

Π¹894 /
K cap. E 8, 6

***Π²1364 / T cap. E 10, 10**

Τῶν αὐτῶν·

Ὅς παρασκευάζεται ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ἑαυτοῦ φίλου δίκτυον,
περιβάλλει αὐτὸ τοῖς ἑαυτοῦ ποσίν.

Π¹895 /
K cap. E 8, 7

***Π²1365 / T cap. E 10, 11**

5

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Ὁ ὀρύσσων βόθρον εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται,
καὶ καθαίροντα φραγμόν, δῆξεται αὐτὸν ὄφρις·
†ἐξεροῦντα† λίθους διαπονηθήσεται ἐν αὐτοῖς.

***Π²1366 / T cap. E 10, 12**

10

Σοφίας Σολομώντος·

Εἶπαν οἱ ἀσεβεῖς ἐν ἑαυτοῖς·
Καταδυναστεύσωμεν πένητα δίκαιον,
μὴ φεισώμεθα χήρας,
μὴ δὲ πρεσβυτέρου ἐντραπῶμεν πολιᾶς πολυχρονίου·
ἔστω δὴ ἡμῶν ἡ ἰσχύς νόμος τῆς δικαιοσύνης·
τὸ γὰρ ἀσθενὲς ἄχρηστον ἐλέγχεται.

15

3 – 4 Ὅς – ποσίν] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 6.4./4. (ed. Ihm, p. 107)

3 – 4 *Π²1364 Prov. 29, 5¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 139) 7 – 9 *Π²1365 Eccle. 10, 8¹–9¹ (Wahl, *Kohélet-Text*, p. 169–170) 12 *Π²1366 Εἶπαν – ἑαυτοῖς] Sap. 2, 1¹ et 1, 16¹ 13 – 17 Καταδυναστεύσωμεν – ἐλέγχεται] Ibid. 2, 10¹–11²

2 – 4 *Π²1364 T cap. E 10, 10 (172vA[29]30–34); *deest in* H^{III} R^(lac.)

6 – 9

*Π²1365 T cap. E 10, 11 ([172vA34]172vB1–6); *deest in* H^{III} R^(lac.)

11 – 17

*Π²1366 T cap. E 10, 12 (172vB[7]8–18); H^{III} cap. E 10, 7; *deest in* R^(lac.)

*Π²1366 (a) T (b) Σολομώντος H^{III}

3 ἐπὶ] *scripsi* (Π¹894 et LXX), εἰς T 8 δέϊξεται T 9 †ἐξεροῦντα†] *cruces apposui*, sic T, ἐξαίρων LXX

***II²1367 / T cap. E 10, 13**

Τῆς αὐτῆς·

Ἐνεδρεύσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστός ἐστιν ἡμῖν
καὶ ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν.

5

***II²1368 / T cap. E 10, 14**

II¹896 /
K cap. E 8, 8

Τοῦ Σιράχ·

Ὁ ὀρύσσω βόθρον εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται,
καὶ ὁ ἰστῶν παγίδα ἀλώσεται ἐν αὐτῇ·

ὁ ποιῶν πονηρὰ εἰς αὐτὰ κυλισθήσεται,

10 καὶ οὐ μὴ ἐπιγνῶ πόθεν ἤκει αὐτῷ.

***II²1369 / T cap. E 10, 15**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀπὸ σπινθήρος πυρὸς πληθύνεται ἀνθρακία,
καὶ ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἰς αἷμα ἐνεδρεύει.

3 – 4 *II²1367 Sap. 2, 12¹⁻² 7 – 10 *II²1368 Sir. 27, 26¹⁻²⁷² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 120–121) 13 – 14 *II²1369 Sir. 11, 32¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 79)

2 – 4 *II²1367 T cap. E 10, 13 (172vB[18]19–22); H^{III} cap. E 10, 8; *deest in R*^(lac.)

6 – 10 *II²1368 T cap. E 10, 14 (172vB[23]24–31); *deest in H^{III} R*^(lac.) 12 – 14

*II²1369 T cap. E 10, 15 (172vB[31]32–173rA1); H^{III} cap. E 10, 9; *deest in R*^(lac.)

*II²1367 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1369 (a) T (b) Τοῦ Σιράχ H^{III}

13 ἀνθρακίαι T, ἀνθρακία H^{III}

***II²1370 / T cap. E 10, 16**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἔστιν πονηρευόμενος συγκεκυφῶς μελανία,
καὶ τὰ ἐντὸς αὐτοῦ πλήρης δόλου.

***II²1371 / T cap. E 10, 17**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Συγκύφων πρόσωπον καὶ ἑτεροκωφῶν,
ὅπου οὐκ ἐγνώσθη, προφθάσει σε,
καὶ ἐὰν εὗρη καιρόν, κακοποιήσει σε.

***II²1372 / T cap. E 10, 18**

10

Τοῦ Θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς τὴν παρουσίαν τῶν ἐπισκόπων·

Τὸ προδήλως ἐχθρόν, εὐφύλακτον· τὸ δὲ ἀνύποπτον, καιριώτε-
ρον.

3 – 4 *II²1370 Sir. 19, 26¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 99) 7 – 8 *II²1371 Συγκύ-
φων – σε] Sir. 19, 27¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 99) 9 καὶ – σε] Ibid. 19, 28² (Wahl,
p. 99) 12 – 13 *II²1372 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Supremum vale coram centum*
quinquaginta episcopis (Orat. 42), 20, 19–21 (ed. Bernardi, p. 92)

2 – 4 *II²1370 T cap. E 10, 16 (173rA[2]3–6); H^{III} cap. E 10, 10; *deest in R*^(lac.)
6 – 9 *II²1371 T cap. E 10, 17 (172rA[6]7–11); H^{III} cap. E 10, 11; *deest in R*^(lac.)
11 – 13 *II²1372 T cap. E 10, 18 (172rA[11–13]14–16); H^{III} cap. E 10, 12; *deest in*
R^(lac.)

*II²1370 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1371 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1372 ἐκ – ἐπισκόπων]
om. H^{III}

8 προφθάσειε H^{III} 9 κακοποίησιν σε T^{p. c. ut videtur} 12 ἐμφύλακτον H^{III} 12 – 13
καίριότερον T, καιριώτερον H^{III}

Τίτλος ια' Περὶ ἐμπορίας, καὶ ὅτι αἱ περὶ τὰ βιωτικά ἐνδελε-
χεις ἀσχολίαι συνέχουσιν ἡμῶν τὴν ζωὴν, καὶ ἀποστεροῦσιν τῶν
πνευματικῶν καὶ αἰωνίων ἀγαθῶν.

Π¹ /
K cap. E 16

*Π²1373 / T cap. E 11, 1

5 Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

Πᾶς ὁ βίος ἀσεβοῦς ἐν φροντίδι.

*Π²1374 / T cap. E 11, 2

Τῶν Παροιμιῶν·

10 Τῷ ἀμαρτάνοντι ἔδωκεν περισπασμὸν
τοῦ προσθεῖναι καὶ τοῦ συναγαγεῖν
τοῦ δοῦναι τῷ ἀγαθῷ πρὸ προσώπου τοῦ θεοῦ.

6 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 72.3. (ed. Ihm, p. 943)

6 *Π²1373 Iob 15, 20¹ 9 – 11 *Π²1374 Prov., re vera Eccle. 2, 26⁴⁻⁶ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 150)

1 – 3 Titlos T^{txt} (173rA17–23) H^{III} txt A^{III} R^{pin} P^{pin} ML^{b pin} V^W; *deest in* T^{pin} (lac.)
H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.) P^{txt} (lac.) L^{b txt} 5 – 6 *Π²1373 T cap. E 11, 1 (173rA[23]24–25);
H^{III} cap. E 11, 1; M cap. E 10, 2; V^W cap. E 25, 2; *deest in* R^(lac.) P^(lac.) L^b 8 – 11
*Π²1374 T cap. E 11, 2 (173rA[25]26–30); H^{III} cap. E 11, 2; M cap. E 10, 1; V^W cap.
E 25, 1; *deest in* R^(lac.) P^(lac.) L^b

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} P^{pin} ML^{b pin} V^W pin ια'] αἱ' T^{txt}, κη' R^{pin}, ι' P^{pin} M^{pin}, θ'
M^{txt}, κδ' V^W pin, κε' V^W txt Περὶ – αἱ] *om.* A^{III} pin Περὶ – ὅτι] *om.* H^{III} txt A^{III} txt
1 – 3 ἐμπορίας – ἀγαθῶν] ἐμπόρων V^W pin 1 – 3 καὶ – ἀγαθῶν] *om.* M 1 – 2
ἐνδελεχεῖς] συνεχεῖς A^{III} txt 2 ἀσχολίαι] ἀδολεσχαίαι L^{b pin} συνέχουσιν] συγχέου-
σιν R^{pin} P^{pin} L^{b pin} 2 – 3 καὶ – ἀγαθῶν] *om.* L^{b pin} 3 πνευματικῶν καὶ] *om.* P^{pin}
V^W txt

*Π²1373 (a) T H^{III} ἰώβ T (b) Τῶν αὐτῶν M (c) Τοῦ αὐτοῦ V^W *Π²1374 Τῶν]
praem. ἐκ H^{III}, *om.* M V^W

6 βίον H^{III} ἀσεβοῦς] *add.* ἐστὶ M 10 – 11 τοῦ¹ – θεοῦ] *om.* M V^W

***II²1375 / T cap. E 11, 3**

Τῶν αὐτῶν·

Καί γε καρδία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐπληρώθη πονηροῦ.

***II²1376 / T cap. E 11, 4**

Τῶν αὐτῶν·

5

Περιφορά ἐν καρδίᾳ αὐτῶν ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν.

***II²1377 / T cap. E 11, 5**

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

<***> ὀχληρίαν καὶ περιφοράν,
καὶ εὐρίσκω ἐγὼ αὐτὴν πικροτέραν ὑπὲρ θάνατον.

10

***II²1378 / T cap. E 11, 6**

Ἀμῶς προφήτου·

Ἀκούσατε δὴ ταῦτα, οἱ ἐκθλίβοντες εἰς τὸ πρῶτ' πένητας καὶ κατα-
δυναστεύοντες πτωχοὺς ἀπὸ τῆς γῆς, οἱ λέγοντες· Πότε διελεύσε-

3 *II²1375 Prov., re vera Eccle. 9, 3³ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 166) **6** *II²1376 Prov., re vera Eccle. 9, 3⁴ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 166) **9 – 10** *II²1377 Eccle. 7, 25⁴–26¹ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 162) **13 – 629, 7** *II²1378 Am. 8, 4–8 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 191–194)

2 – 3 *II²1375 T cap. E 11, 3 (173rA[31]32–33); *deest in* H^{III} R^(lac.) P^(lac.) ML^b V^W
5 – 6 *II²1376 T cap. E 11, 4 (173rA[33]34–173rB1); H^{III} cap. E 11, 3; *deest in* R^(lac.) P^(lac.) ML^b V^W **8 – 10** *II²1377 T cap. E 11, 5 (173rB[1]2–4); H^{III} cap. E 11, 4; M cap. E 10, 3; V^W cap. E 25, 3; *deest in* R^(lac.) P^(lac.) L^b **12 – 629, 7** *II²1378 T cap. E 11, 6 (173rB[5]6–30); H^{III} cap. E 11, 5; *deest in* R^(lac.) P^(lac.) ML^b V^W

*II²1376 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1377 Τοῦ] om. M εκκλη M *II²1378 Ἀμῶς] *scripsi*, ἀμῶς H^{III}, αμῶς T προφήτου] om. H^{III}

9 ante ὀχληρίαν *quaedam excidisse videntur* **10** καὶ] om. V^W πικρότερον (-o-M) T H^{III} M θανάτου T H^{III}

- ται ὁ μὴν, καὶ ἐμπολήσομεν, καὶ τὰ σάββατα, καὶ ἀνοίξομεν θη-
 σαυρούς, τοῦ ποιῆσαι μικρὸν τὸ μέτρον καὶ τοῦ μεγαλῦναι στάθ-
 μια καὶ ποιῆσαι ζυγὸν ἄδικον, τοῦ κτᾶσθαι ἐν ἀργυρίῳ πτωχοὺς
 καὶ ταπεινοὺς ἀνθ' ὑποδημάτων, καὶ ἀπὸ παντὸς γεννήματος ἐμ-
 5 πορευσόμεθα; Ὁμνύει κύριος καθ' ὑπερηφανίας Ἰακώβ· Εἰ ἐπιλη-
 σθήσεται εἰς νίκος πάντα τὰ ἔργα ὑμῶν. Καὶ ἐπὶ τούτοις οὐ παρα-
 χθήσεται ἡ γῆ, καὶ πενθήσει πᾶς ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ;

***Π²1379 / T cap. E 11, 7**

Τοῦ Σιράχ·

- 10 Τέκνον, μὴ περὶ πολλὰ ἔστωσαν αἱ πράξεις σου·
 ἐὰν γὰρ πληθύνῃς, οὐκ ἀθωωθήσῃ,
 καὶ ἐὰν διώκῃς, οὐ μὴ καταλάβῃς,
 καὶ οὐ μὴ ἐκφύγῃς διαδράς.
 Ἔστιν γὰρ κοπιῶν καὶ σπεύδων,
 15 καὶ τόσῳ μᾶλλον ὑστερεῖται.
 Καὶ ἔστιν νωθρὸς προσδεόμενος ἀντιλήψεως,
 ὑστερῶν ἰσχύϊ καὶ πτωχεῖα περισσεύων·
 καὶ ὀφθαλμὸς κυρίου ἐπέβλεψεν αὐτῷ εἰς ἀγαθὰ,
 καὶ ἀνώρθωσεν αὐτὸν ἐκ ταπεινώσεως αὐτοῦ,
 20 καὶ ὕψωσεν κεφαλὴν αὐτοῦ,
 καὶ ἐθαύμασαν ἐπ' αὐτῷ πολλοί.

10 – 11 Τέκνον – ἀθωωθήσῃ] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 21.4./4. (ed. Ihm, p. 503)

10 – 21 *Π²1379 Sir. 11, 10¹–13² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 77)

9 – 21 *Π²1379 T cap. E 11, 7 (173rB[30]31–173vA16); H^{III} cap. E 11, 6; M cap. E 10, 4; V^W cap. E 25, 4; *deest in R* (lac.) P (lac.) L^b

*Π²1379 Τοῦ] om. M V^W σιραχ M V^W

1 ἐμπλήσομεν T ἀνοίξομεν T H^{III} 5 κύριος] *add.* καὶ T, *sed eras.* ἰακώβ T
 E] om. H^{III} 7 πενθήσῃ T H^{III} 11 γὰρ] om. M, s. l. V^W ἀθωοθήσῃ T, ἀθωο-
 θήσῃ H^{III}, ἀθῶος ἔσῃ V^W, ἀθῶος ἔσῃ M 12 – 21 καὶ – πολλοί] om. M V^W 15
 τόσων T 17 ὑστερον T ἰσχύϊ] *scripsi* (LXX), ἰσχύει (ι- T) T H^{III} πτωχεῖαν T^{a.c.}
 18 αὐτῷ] ἐπ' αὐτῷ H^{III}

***II²1380 / T cap. E 11, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

Διώκων ἐργολαβίαν ἐμπεσεῖται εἰς κρίσεις.

***II²1381 / T cap. E 11, 9**

Τοῦ αὐτοῦ·

Καρδία σκληρὰ βαρυνθήσεται πόνοις.

5

II¹952 /
K cap. E 16, 1

***II²1382 / T cap. E 11, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

Μόλις ἐξελεῖται ἔμπορος ἀπὸ πλημμελείας,
καὶ οὐ δικαιωθήσεται κάπηλος ἀπὸ ἀμαρτίας.

10

***II²1383 / T cap. E 11, 11**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀναμέσον ἀρμῶν λιθινῶν παγήσεται πάσσαλος,
καὶ ἀναμέσον πράσεως καὶ ἀγορασίας συντριβήσεται ἀμαρτία.

3 *II²1380 Sir. 29, 19² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 126) **6** *II²1381 Sir. 3, 27¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 51) **9 – 10** *II²1382 Sir. 26, 29^{1–2} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 117)
13 – 14 *II²1383 Sir. 27, 21^{1–2} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 117)

2 – 3 *II²1380 T cap. E 11, 8 (173vA[17]18–19); H^{III} cap. E 11, 7; M cap. E 10, 5; V^W cap. E 25, 5; *deest in* R^(lac.) P^(lac.) L^b **5 – 6** *II²1381 T cap. E 11, 9 (173vA[20]21–22); H^{III} cap. E 11, 8; M cap. E 10, 6; V^W cap. E 25, 6; *deest in* R^(lac.) P^(lac.) L^b
8 – 10 *II²1382 T cap. E 11, 10 (173vA[23]24–27); H^{III} cap. E 11, 9; M cap. E 10, 7; V^W cap. E 25, 7; *deest in* R^(lac.) P^(lac.) L^b **12 – 14** *II²1383 T cap. E 11, 11 (173vA[28]29–33); *deest in* H^{III} R^(lac.) P^(lac.) ML^b V^W

*II²1380 (a) T V^W (b) s. a. H^{III} M *II²1381 (a) T (b) s. a. H^{III} (c) s. d. M V^W
*II²1382 (a) T (b) s. a. H^{III} M V^W

9 πλημμελείας T M V^W **10** καὶ – ἀμαρτίας] *om.* M V^W

***II²1384 / T cap. E 11, 12**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐὰν μὴ ἐν φόβῳ κυρίου κρατήσῃ κατὰ σπουδῇν
ἐν τάχει, καταστραφήσεται αὐτοῦ ὁ οἶκος.

5

<*II²suppl. 9 / PML^b cap. E 10, 8>***II²1385 / T cap. E 11, 13**

Τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου·

Ὁ σπόρος ὁ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσών, οὗτος ἐστὶν ὁ τὸν λόγον ἀ-
κούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλού-
10 του συμπνίγουσιν αὐτόν, καὶ ἄκαρπος γίνεται.

***II²1386 / T cap. E 11, 14**

Ἐκ τῆς Ἰακώβου καθολικῆς·

Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες· Σήμερον ἢ αὔριον πορευσώμεθα εἰς τήνδε
τὴν πόλιν, καὶ ποιήσωμεν ἐνιαυτὸν ἕνα, καὶ ἐμπορευσώμεθα καὶ
15 κερδήσομεν, οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον, οἳ ἡ ζωὴ ἡ-

5 *II²suppl. 9 cf. *Sacra. Liber II. Supplementum* (Band VIII/8)

3 – 4 *II²1384 Sir. 27, 3^{1–2} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 117) **8 – 10 *II²1385** Luc., re
vera Matth. 13, 22 **13 – 632, 4 *II²1386** Iac. 4, 13–16

2 – 4 *II²1384 T cap. E 11, 12 ([173vA34]173vB1–4); H^{III} cap. E 11, 10; *deest in*
R^(lac.) P^(lac.) ML^b V^W **7 – 10 *II²1385** T cap. E 11, 13 (173vB[5]6–12); H^{III} cap. E 11,
11; *deest in* R^(lac.) P^(lac.) ML^b V^W **12 – 632, 4 *II²1386** T cap. E 11, 14 (173vB[13]
14–31); H^{III} cap. E 11, 12; *deest in* R^(lac.) P^(lac.) ML^b V^W

***II²1384** (a) T (b) s. a. H^{III} ***II²1385** (a) T λουκαν *cod.* (b) Λουκάς H^{III} ***II²1386**
Ἐκ] *om.* H^{III} Ἰακώβου T καθολικῆς] *om.* H^{III}

3 κρατήσῃ H^{III} a. c. **3 – 4** κατὰ – καταστραφήσεται] *sic interpunctio in H^{III} (non*
interpunx. T) **8** οὗτός ἐστιν H^{III}, οὗτος ἐστὶν T τῶν λόγων H^{III} **13 – 14** πο-
ρευσώμεθα – καί] *om.* H^{III} **14** πορευσώμεθα H^{III} **15** κερδήσομεν T H^{III} ἐπί-
στασθαι T H^{III} ζωῇ T

μῶν· ἀτμὶς γάρ ἐστιν πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα καὶ ἀφανι-
ζομένη. Ἀντὶ τοῦ λέγειν ἡμᾶς· Ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ καὶ ζήσωμεν
καὶ ποιήσωμεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο· νυνὶ δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζο-
νεύαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρὰ ἐστίν.

***II²1387 / T cap. E 11, 15**

5

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τῆς κανονικῆς ἐπιστολῆς·

Ὡσπερ ὀφθαλμὸν περιαγόμενον συνεχῶς καὶ νῦν μὲν ἐπὶ τὰ πλά-
για φερόμενον, νῦν δὲ πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω πυκνὰ μεταστρεφό-
μενον, ἰδεῖν ἐναργῶς τὸ ὑποκείμενον οὐχ' οἶόν τε, οὕτω καὶ νοῦν
ἀνθρώπινον, ὑπὸ μυρίων φροντίδων τῶν κατὰ κόσμον περιελκό- 10
μενον, ἐναργῶς ἐνατενίσαι τῇ ἀληθείᾳ.

***II²1388 / T cap. E 11, 16**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς μζ' ἐπιστολῆς·

Οὔτε κατόπτρῳ ῥυπῶντι δυνατὸν τῶν εἰκόνων δέξασθαι τὰς ἐμ-
φάσεις, οὔτε ψυχῇν ταῖς βιωτικαῖς περιειλημμένην μερίμναις καὶ 15
τοῖς ἐκ τοῦ φρονήματος τῆς σαρκὸς ἐπισκοτουμένην πάθεσιν, δυ-
νατὸν τοῦ ἁγίου πνεύματος δέξασθαι τὰς ἐλλάψεις.

14 – 17 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 72.5. (ed. Ihm, p. 944) 15
Luc. 21, 34 16 Rom. 8, 6 et 7

7 – 11 *II²1387 BASILIUS CAESARIENSIS, *Epistulae*, II, 2, 1–8 (ed. Courtonne, I, p. 6)
14 – 17 *II²1388 BASILIUS CAESARIENSIS, *Epistulae*, CCX, 6, 10–15 (ed. Courtonne,
II, p. 196)

6 – 11 *II²1387 T cap. E 11, 15 (173vB[32–33]34–174rA12); H^{III} cap. E 11, 13;
deest in R^(lac.) P^(lac.) ML^b V^W 13 – 17 *II²1388 T cap. E 11, 16 (174rA[13]14–24);
H^{III} cap. E 11, 14; *deest in* R^(lac.) P^(lac.) ML^b V^W

*II²1387 (a) T (b) Βασίλειος H^{III} *II²1388 (a) T (b) s. a. H^{III}

3 δὲ] *om.* H^{III} 3 – 4 ἀλαζονίαις (-ι- T) T H^{III} 8 – 9 στρεφόμενον H^{III} 9 οὐχ'
οἶονται T 10 τῶν] τὸν H^{III} 17 ἐλλάψεις T

***II²1389 / T cap. E 11, 17**

Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ἐκ τῆς εἰς τὸν Ἡσαΐαν·

Ἐν θορυβουμένῳ καὶ ἀγωνίας ἔχοντι νῶ οὔτε ἔννοια τίς τῶν καλῶν, οὔτε θεοῦ χάρις ἐγγίνεται.

5

***II²1390 / T cap. E 11, 18**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ πρώτου τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

Δυσεύρητον ἢ καὶ παντελῶς ἀνεύρητον ἐν πεφυρμένῳ βίῳ τὸ καλόν.

3 – 4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 21.14./14. (ed. Ihm, p. 507)

3 – 4 ***II²1389** CYRILLUS ALEXANDRINUS, *Commentarius in Isaiam prophetam*, locus non repertus 7 – 8 ***II²1390** PHILO IUDAEUS, re vera *De fuga et inventione*, 153 (ed. Wendland, p. 143, 1–2)

2 – 4 ***II²1389** T cap. E 11, 17 (174rA[24–26]27–30); H^{III} cap. E 11, 15; *deest in* R^(lac.) P^(lac.) ML^b V^W 6 – 8 ***II²1390** T cap. E 11, 18 (174rA[30–32]33–174rB1); H^{III} cap. E 11, 16; *deest in* R^(lac.) P^(lac.) ML^b V^W

***II²1389** Τοῦ ἁγίου] *om.* H^{III} ἐκ – Ἡσαΐαν] *om.* H^{III} ἡσαΐαν T ***II²1390** ἐκ – ζητημάτων] *om.* H^{III} ἐκ τοῦ] *iterav.* T, *sed eras.*

3 ἔννοιαν τίς T^{a.c.}, ἔννοιά τις H^{III}

Π¹ /
K cap. E 18

Τίτλος ιγ' Περὶ ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων εἴτε κατορθωμάτων,
εἴτε ἀμαρτημάτων, ἐν γνώσει ἢ ἀγνοίᾳ γινομένων.

Π¹956 /
K cap. E 18, 2

***Π²1391 / T cap. E 13, 1**

Ἀπὸ τῶν Ἀριθμῶν.

Ἐὰν σκεύει σιδήρου πατάξῃ τίς τινά, καὶ ἀποθάνῃ, φονευτὴς ἐ- 5
στιν· θανατούσθω ὁ φονευτής. Καὶ ἐὰν ἐν λίθῳ ἐκ χειρός, ἐν ᾧ
ἀποθανεῖται ἐν αὐτῷ, πατάξῃ αὐτόν, καὶ ἀποθάνῃ, φονευτὴς ἐ-
στιν. Καὶ ἐὰν δι' ἔχθραν ὥσῃ αὐτόν καὶ ἐπιρρίψῃ ἐπ' αὐτόν πᾶν
σκεῦος ἐξ ἐνέδρου, καὶ ἀποθάνῃ, φονευτὴς ἐστιν· ἐὰν δὲ ἐξαπίνης 10
ὥσας αὐτόν ἐπιρρίψῃ ἐπ' αὐτόν πᾶν σκεῦος οὐκ ἐξ ἐνέδρου, αὐτὸς
δὲ οὐκ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἦν, οὐδὲ ζητῶν κακοποιῆσαι αὐτόν, οὐκ ἀ-
ποθανεῖται.

Π¹955 /
K cap. E 18, 1

***Π²1392 / T cap. E 13, 2**

<***>

Ἐὰν πατάξῃ τίς τινά, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω· ὁ δὲ 15
οὐχ' ἐκὼν, ἀλλ' ὁ θεὸς παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δώσω σοι
τόπον, οὗ φεύξεται ἐκεῖ ὁ φονεύσας.

5 – 8 ***Π²1391** Ἐὰν – ἐστιν] Num. 35, 16–17 8 – 12 Καὶ – ἀποθανεῖται] Ibid. 35,
20–26 (pluribus omissis) 15 – 17 ***Π²1392** Ex. 21, 12–13

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (174rB33–174vA4) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.)
R^{txt} (lac.) 4 – 12 ***Π²1391** T cap. E 13, 1 (174vA[4]5–25); *deest in* H^{III} R^(lac.)
14 – 17 ***Π²1392** T cap. E 13, 2 (174vA26–33); *deest in* H^{III} R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ιγ'] γι' T^{txt}, ιβ' H^{III} txt A^{III}, λα' R^{pin} 2 εἴτε ἀμαρτημά-
των] *om.* A^{III} pin

***Π²1392** s. a. T

15 ὁ δὲ] *scripsi* (LXX), οὐδὲ T

***Π²1393 / T cap. E 13, 3**

Ἀπὸ τοῦ Λευϊτικοῦ·

- Ἐλάλησεν κύριος πρὸς Μωϋσῆν, λέγων· Ψυχὴ ἢ ἂν ἀμάρτη, καὶ
 παριδὼν παρίδῃ τὰς ἐντολάς κυρίου, καὶ ψεύσεται τὰ πρὸς τὸν
 5 πλησίον ἐν παραθήκῃ, ἢ περὶ κοινωνίας ἢ περὶ ἀρπαγῆς, ἢ ἡδίκη-
 σεν τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἢ εὗρεν ἀπώλειαν, ἢ ψεύσεται περὶ αὐτῆς
 καὶ ὁμώσει ἀδίκως περὶ ἑνὸς ἀπὸ πάντων, ὃν ἂν ποιήσῃ ἄνθρω-
 πος, ὥστε ἀμαρτάνειν ἐν τούτοις, καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν ἀμάρτη καὶ
 10 πλημμελήσῃ καὶ ἀποδώσῃ τὸ ἄρπαγμα ὃ ἥρπασεν, ἢ τὸ ἀδίκημα ὃ
 ἡδίκησεν, ἢ τὴν παραθήκην ἣτις παρετέθη αὐτῷ, παντὸς πράγμα-
 τος, οὗ ὥμοσεν περὶ αὐτοῦ ἀδίκως, καὶ ἀποτίσει αὐτῷ τὸ κεφάλαιον
 αὐτοῦ, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προσθήσει ἐπ' αὐτόν· οὐτινός
 ἐστίν, ἀποδώσει αὐτό· ἢ δ' ἂν ἡμέρᾳ ἐλεγχθῇ, καὶ τῆς πλημμελείας
 αὐτοῦ οἶσει προσφοράν.

15

***Π²1394 / T cap. E 13, 4**

Βασιλειῶν α'·

Ἐὰν ἄνθρωπος εἰς ἄνθρωπον ἀμάρτη, καὶ προσεύχονται περὶ αὐ-
 τοῦ· ἐὰν δὲ εἰς θεὸν ἀμάρτη, τίς προσεύξεται περὶ αὐτοῦ;

3 – 14 *Π²1393 Lev. 6, 1–6 17 – 18 *Π²1394 I Reg. 2, 25 (Wahl, *1 Samuel-Text*, p. 46)

2 – 14 *Π²1393 T cap. E 13, 3 (174vA[33]34–174vB32); H^{III} cap. E 12, 1; *deest in* R^(lac.) 16 – 18 *Π²1394 T cap. E 13, 4 (174vB[33]34–175rA4); H^{III} cap. E 12, 2; *deest in* R^(lac.)

3 μωϋσῆν T, μωϋσῆ H^{III} ἄμαρ T^{a.c.}, ἀμάρτη T^{p.c.} 4 τὰ] *om.* H^{III} 5 περὶ²] *om.* H^{III} 7 ὁμώσει T, ὁμώσει H^{III} ποιήσει H^{III} 10 αὐτὸ T H^{III} 11 ὥμωσε H^{III}, ὥμα-
 σεν T ἀπώτεισι T, ἀποτίσι H^{III} αὐτῷ] αὐτὸ LXX 17 προσεύχονται H^{III} 18
 προσεύξεται T

***II²1395 / T cap. E 13, 5**

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Μὴ δῶς τὸ στόμα σου ἐξαμαρτεῖν εἰς τὴν σάρκα σου,
καὶ μὴ εἴπῃς πρὸ προσώπου τοῦ θεοῦ ὅτι Ἀγνόημά ἐστιν,
ἵνα μὴ ὀργισθῇ ὁ θεὸς ἐπὶ φωνῇ σου
καὶ διαφθείρῃ τὰ ποιήματα χειρῶν σου.

5

II⁹⁵⁷ /
K cap. E 18, 3

***II²1396 / T cap. E 13, 6**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐὰν πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος ἀναβῇ ἐπὶ σέ,
τόπον σου μὴ ἀφῇς,
ὥς ἀκούσιον ἐξῆλθεν ἀπὸ προσώπου τοῦ ἐξουσιάζοντος.

10

***II²1397 / T cap. E 13, 7**

Σχόλιον·

Ἐκπαιδεύει ἡμᾶς ὁ σοφώτατος προσεχεστέρους εἶναι πρὸς τὰς
τοῦ πειράζοντος προσβολάς, ἀκουσίους φάσκων ταύτας εἶναι, ἐ- 15
πεὶ μὴ ἐφ' ἡμῖν τοῦτο. Εἰ δὲ ἐπὶ πράξιν ἡμεῖς ταύτας ἀγάγοιμεν,
τότε ἐκούσιοι λογισθήσονται αἱ προσβολαί, κατὰ τὸ γεγραμμέ-
νον· *Ἡ ἀμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον*. Χρὴ οὖν ἀντι-

15 ἀκουσίους] Eccle. 10, 5² 18 Iac. 1, 15

3 – 6 *II²1395 Eccle. 5, 5¹⁻⁴ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 156) 9 – 10 *II²1396 Ἐὰν –
ἀφῇς] Eccle. 10, 4¹⁻² (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 169) 11 ὥς – ἐξουσιάζοντος] Ibid.
10, 5² (Wahl, p. 169) 14 – 637, 2 *II²1397 Scholion in Eccle. 10, 4¹⁻² et 10, 5²

2 – 6 *II²1395 T cap. E 13, 5 (175rA[4]5–12); H^{III} cap. E 12, 3; *deest in R*^(lac.)
8 – 11 *II²1396 T cap. E 13, 6 (175rA[13]14–18); H^{III} cap. E 12, 4; *deest in R*^(lac.)
13 – 637, 2 *II²1397 T cap. E 13, 7 (175rA[mg]19–175rB2); H^{III} cap. E 12, 5; *deest in R*^(lac.)

*II²1395 (a) T (b) Ἐκκλησιαστικής (-ῆς *cod.*) H^{III} *II²1396 (a) T (b) s. a. H^{III}
*II²1397 σχο T, σχολ' H^{III}

3 δὸς H^{III} 5 φωνῆς σου H^{III} 9 ἀνάβηι T, ἀναβη H^{III} 15 ἀκουσίως H^{III}

παίειν ἐξ αὐτῆς προσβολῆς καὶ ἀνατρέπειν ταύτας κατησχυμένους πρὶν ἢ πληγῆναι ὑπ’ αὐτῶν.

***Π²1398 / T cap. E 13, 8**

Π¹958 /
K cap. E 18, 4

Τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου, κεφαλαίου ρνθ’.

- 5 Ἐκεῖνος ὁ δοῦλος, ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ποιήσας, δαρήσεται πολλάς· ὁ δὲ μὴ γνοὺς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας.

***Π²1399 / T cap. E 13, 9**

Π¹959 /
K cap. E 18, 5

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον β’ ἐπιστολῆς.

- 10 Χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο, θέμενος εἰς τὴν διακονίαν τὸ πρότερον ὄντα βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν· ἀλλ’ ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ· ὑπερεπλεόνασεν δὲ ἡ χάρις τοῦ κυρίου μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

***Π²1400 / T cap. E 13, 10**

Π¹960 /
K cap. E 18, 6

Ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους·

Ἐκουσίως ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, φοβερὰ δέ τις

5 – 7 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 48.1./55.1. (ed. Ihm, p. 800)

5 – 7 *Π²1398 Luc. 12, 47–48 10 – 14 *Π²1399 II Tim., re vera I Tim. 1, 12–14
17 – 638, 2 *Π²1400 Hebr. 10, 26–27

4 – 7 *Π²1398 T cap. E 13, 8 (175rB[2–3]4–9); *deest in* H^{III} R^(lac.) 9 – 14 *Π²1399
T cap. E 13, 9 (175rB[9–10]11–22); *deest in* H^{III} R^(lac.) 16 – 638, 2 *Π²1400 T cap.
E 13, 10 (175rB[23]24–32); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*Π²1399 β’] *sic* T *Π²1400 ἑβραίους T

1 – 2 κατησχυμένους] *scripsi*, καταισχυμένα T, καταισχυμένας H^{III}

ἐκδοχή κρίσεως καὶ πυρὸς ζῆλος, ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπε-
ναντίους.

II¹961 /
K cap. E 18, 7

*II²1401 / T cap. E 13, 11

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ εἰς τὰς Παροιμίας·

Τῶν ἀμαρτανομένων τὰ μὲν ἀκούσιά ἐστι, τὰ δὲ ἀπὸ γνώμης πο- 5
νηρᾶς γίνεται, καὶ ὁ τοῦ δικαίου ὅρος οὐχ' ὁ αὐτὸς ἐπὶ τούτοις.
Ὑποθώμεθα γὰρ πορνείαν εἶναι τὸ κρινόμενον καὶ πόρνas δύο,
ἀλλ' ἡ μὲν πορνοβοσκῶ πραθεῖσα, πρὸς ἀνάγκην ἐστὶν ἐν τῷ
κακῷ, τὴν ἐκ τοῦ σώματος ἐργασίαν τῷ πονηρῷ δεσπότη παρεχο-
μένη, ἡ δὲ διὰ τὴν ἡδονὴν ἐκουσίως ἑαυτὴν ἐπιδοῦσα τῇ ἀμαρτία. 10
Ἄλλως οὖν τὰ ἀκούσια τυγχάνει συγγνώμης, καὶ ἄλλως τὰ ἐκ μο-
χθηρᾶς προαιρέσεως κατακρίνεται. Πάλιν ὁ μὲν τίς ἤμαρτεν, πο-
νηρῶς τὸ ἐξ ἀρχῆς τεθραμμένος, καὶ ὑπὸ γονέων ἀδίκως εἰς τὸν
βίον παρήχθη καὶ συνετράφη ρήμασιν καὶ πράξεσι παρανόμοις·
ἄλλος δὲ πολλὰ ἔχων τὰ προσκαλούμενα αὐτὸν εἰς ἀρετὴν, ἀνα- 15
τροφὴν σεμνοτάτην, νουθέτησιν γονέων, διδασκάλων ἀκρίβειαν,
ἀκρόασιν λόγων θειοτέρων, δίκαιαν κατεσταλμένην, οἷς ψυχὴ
παιδαγωγεῖται πρὸς ἀρετὴν· εἴτα καὶ οὗτος εἰς τὴν ὁμοίαν ἀμαρ-
τίαν ὑπώλισθεν· πῶς οὐχὶ βαρυτέρας δικαίως ὁ τοιοῦτος τιμωρίας
ἀξιωθήσεται; Ὁ μὲν ἐπὶ μόναίς ταῖς κατεσπαρμέναις ἐν ταῖς ἐν- 20
νοίαις ἡμῶν σωτηρίοις ἀφορμαῖς ἐγκληθήσεται, ὡς οὐ χρησά-
μενος αὐταῖς ὑγιῶς, ὁ δὲ πρὸς τοῦτο, καὶ ὡς προδεδωκὼς πᾶσαν
τὴν δεδομένην αὐτῷ συνέργειαν, καὶ διὰ ἀπροσεξίαν εἰς τὸν πο-
νηρὸν βίον κατασυρεῖς.

5 – 24 *II²1401 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in principium Proverbiorum*, 9
(PG 31, 404, 12–36)

4 – 24 *II²1401 T cap. E 13, 11 ([175rB33–34]175vA1–175vB22); *deest in H^{III} R^(lac.)*

10 ἐπιδοῦσα] *scripsi*, ἐπειδοῦσα T 11 ἀκούσια] *scripsi* (ed.), ἐκούσια T 12 – 13
πονηρῶς] *sic acc.* T 19 βαρυτέρας] *scripsi* (ed.), βραχυτέρας T 24 κασυρεῖς T^{a.c.}

***II²1402 / T cap. E 13, 12**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ πρὸς νέους·

- Τῷ μὲν ἀκουσίως τοῦ προσήκοντος ἁμαρτάνοντι, κἂν συγγνώμη
 5 τὶς ἴσως παρὰ τοῦ θεοῦ γένοιτ' ἄν· τῷ δὲ ἐξεπίτηδες τὰ χεῖρω προ-
 ελομένῳ οὐδεμία παραίτησις τὸ μὴ οὐχὶ πολλαπλασίως τὴν κόλα-
 σιν ὑποσχεῖν.

***II²1403 / T cap. E 13, 13**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸν α' ψαλμόν·

- Ἐὰν κατὰ συναρπαγὴν τοῦ ἐχθροῦ βούλευμα ἀσεβείας διενοήθης
 10 τῇ ψυχῇ, μὴ στήῃ ἐπὶ τῆς ἁμαρτίας. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο πέπονθας, μὴ
 ἐνιδρυνθῇς τῷ κακῷ.

***II²1404 / T cap. E 13, 14**

II²962 /
K cap. E 18, 8

Κλήμεντος, ἐκ τοῦ β' Στρώματος·

- Τὸ ἀκούσιον οὐ κρίνεται· διττὸν δὲ τοῦτο, τὸ μὲν γινόμενον μετὰ
 15 ἀγνοίας, τὸ δὲ ἐν ἀνάγκῃ.

3 – 6 *II²1402 BASILIUS CAESARIENSIS, *Ad iuvenes (De legendis gentilium libris)*, VIII, 16, 1–5 (ed. Naldini, p. 116) 9 – 11 *II²1403 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia in Psalmum I*, 6 (PG 29, 225, 7–10) 14 – 15 *II²1404 CLEMENS ALEXANDRINUS, *Stromata*, II. Cap. XIV. 60, 1 (ed. Stählin/Früchtel/Treu, p. 145, 10–11); Holl, n° 223

2 – 6 *II²1402 T cap. E 13, 12 (175vB[23]24–32); H^{III} cap. E 12, 6; *deest in R*^(lac.)
 8 – 11 *II²1403 T cap. E 13, 13 (175vB[33]34–176rA6); H^{III} cap. E 12, 7; *deest in R*^(lac.) 13 – 15 *II²1404 T cap. E 13, 14 (176rA[6–7]8–11); *deest in H*^{III} *R*^(lac.)

*II²1402 (a) T (b) Βασίλειος H^{III} *II²1403 (a) T (b) s. a. H^{III}

3 τοῦ προσήκοντος] *om.* H^{III} 4 τοῦ] *om.* H^{III} τῷ] *scripsi (cum A^{III})*, τὸ T H^{III}
 5 πολλαπλασίως T, πολλο- H^{III}, πολλαπλασίω *ed.*

II¹963 /
K cap. E 18, 9

***II²1405 / T cap. E 13, 15**

Διδύμου, ἐκ τοῦ εἰς τὸν Λῶτ καὶ τὸν Δαυῖδ·

Εἰ πρῶτον ἀγνοία σφάλλεται τις, οὐ κολαστέος, ἐκείνου κολαστέου τυγχάνοντος, <τοῦ καθ' ἕξιν ἀμαρτάνοντος>.

II¹964 /
K cap. E 18, 10

***II²1406 / T cap. E 13, 16**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Τὰ μὲν ἀκούσια ἀμαρτήματα καὶ νόμος συγχωρεῖ καὶ θεὸς παρορᾷ, φιλάνθρωπος ὢν καὶ οὐκ ἀπηνῆς καὶ τῶν ἐκουσίων.

II¹969 /
K cap. E 18, 15

***II²1407 / T cap. E 13, 17**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ α' τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων·

10

Οὐχ' ὡς τὸ ἐκουσίως ἀμαρτάνειν ἐστὶν ἄδικον, οὕτω τὸ ἀκουσίως καὶ κατὰ ἀγνοίαν εὐθὺς δίκαιον, ἀλλὰ τάχα που μεθόριον ἀμφοῖν, δικαίου καὶ ἀδίκου, τὸ ὑπὸ τινων καλούμενον ἀδιάφορον· ἀμάρτημα γὰρ οὐδὲν ἔργον δικαιοσύνης.

7 – 8 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 48.15./55.16. (ed. Ihm, p. 806) 11 – 12 Οὐχ' – δίκαιον] exstat ibid., 48.16./55.17. (p. 806) 13 – 14 ἀμάρτημα – δικαιοσύνης] exstat ibid. (p. 806)

3 *II²1405 Εἰ – κολαστέος] DIDYMUS ALEXANDRINUS, *Commentarii in Iob*, p. 283, 9–10 (ed. U. Hagedorn/D. Hagedorn/Koenen, III, p. 156) 3 – 4 ἐκείνου – ἀμαρτάνοντος] locus non repertus 7 – 8 *II²1406 DIDYMUS ALEXANDRINUS, locus non repertus 11 – 14 *II²1407 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, IV. 64 (ed. Petit, p. 164–165)

2 – 4 *II²1405 T cap. E 13, 15 (176rA[11–12]13–16); *deest in H^{III} R^(lac.)* 6 – 8 *II²1406 T cap. E 13, 16 (176rA[16]17–21); *deest in H^{III} R^(lac.)* 10 – 14 *II²1407 T cap. E 13, 17 (176rA[22–23]24–31); *deest in H^{III} R^(lac.)*

*II²1405 λωτ T *II²1407 α'] sic T, δ' *legendum videtur*

4 τοῦ – ἀμαρτάνοντος] *supplevi* (II¹), *om.* T 12 – 13 ἀλλὰ – δικαίου] *in mg.* T

***Π²1408 / T cap. E 13, 18**Π⁹⁶⁷ /
K cap. E 18, 13

Τῷ<ν> αὐτῷ<ν>·

- Τῷ μὲν ἀγνοίᾳ τοῦ κρείττονος διαμαρτάνοντι συγγνώμη δίδοται·
 ὁ δὲ ἐξ ἐπιστήμης ἀδικῶν ἀπολογίαν οὐκ ἔχει, προεαλωκῶς ἐν τῷ
 5 τοῦ συνειδότος δικαστηρίῳ.

***Π²1409 / T cap. E 13, 19**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Ἄνθρωπος ἐθελουργοῦ καὶ αὐτοκελεύστου γνώμης λαχόν, προαι-
 ρετικάις τὰ πολλὰ χρώμενος ταῖς ἐνεργείαις, εἰκότως ψόγον μὲν
 10 ἔχει ἐφ' οἷς ἀδικεῖ, ἔπαινον δὲ ἐφ' οἷς ἐκὼν κατορθοῖ.

***Π²1410 / T cap. E 13, 20**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Ὁ μὲν Κάϊν, ἐπειδὴ τὸ μέγεθος τοῦ ἄγους ἠγνόησεν τῷ μηδέποτε
 περιπεσεῖν θανάτῳ, τιμωρίας δίδωσιν ἀπλουστέρας· ὁ δὲ μιμητῆς
 15 ἐκείνου, μὴ δυνάμενος εἰς τὴν αὐτὴν ἀπολογίαν τῆς ἀγνοίας συμ-
 φυγεῖν, Λάμεχ, διπλᾶς εἰκότως ὑπομένει δίκας. Διατοῦτο ἐκ Λά-
 μεχ ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, καθ' ἣν ὁ

3 – 4 Τῷ – ἔχει] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 26.29./23. (ed. Ihm, p. 582) 16 – 17 Gen. 4, 24

3 – 5 *Π²1408 PHILO IUDAEUS, *In Flaccum*, 7 (ed. Reiter, p. 121, 24–26) 8 – 10
 *Π²1409 PHILO IUDAEUS, *Quod deus sit immutabilis*, 47 (ed. Wendland, p. 66, 21 – 67, 2) 13 – 642, 4 *Π²1410 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, I. 77 (ed. Petit, p. 72)

2 – 5 *Π²1408 T cap. E 13, 18 (176rA[32]33–176rB5); *deest in H^{III} R^(lac.)* 7 – 10
 *Π²1409 T cap. E 13, 19 (176rB[5]6–13); *deest in H^{III} R^(lac.)* 12 – 642, 4 *Π²1410 T cap. E 13, 20 (176rB[14]15–177vA6); *deest in H^{III} R^(lac.)*

*Π²1408 Τῶν αὐτῶν] *scripsi*, τῷ αὐτῷ T

4 προεαλωκὸς T 10 ἀδικεῖ] ἐκ προνοίας ἀδικεῖ *ed.* 15 – 16 συμφυγεῖν] *an legendum καταφυγεῖν* (cf. *Π²744 / T cap. Γ 7, 16 et *Π²2771 / PML^b cap. Φ 3, 10)? 17 ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ T

δεύτερος ἀμαρτῶν καὶ μὴ σωφρονισθεὶς τῇ τοῦ προηδικηκότος τιμωρία, τήν τε ἐκείνου παντελῶς ἀναδέχεται, ἀπλουστέραν οὖσαν, καθάπερ ἐν ἀριθμοῖς αἱ μονάδες ἔχουσιν, καὶ πολυπλασιωτέ-
ρα<ν>, ὁμοιουμένην ταῖς ἐν ἀριθμοῖς δεκάσιν.

***Π²1411 / T cap. E 13, 21**

5

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ γιγάντων·

Τὰ ἀκούσια τῶν ἀδικημάτων, καὶ ἐπὶ μήκιστον ὄντα, ἀνυπαίτια, τὸ συνειδὸς βαρὺν κατήγορον οὐκ ἔχοντα· τὰ ἐκούσια, κἂν μὴ ἐπὶ πλεῖστον ἀναχέηται, πρὸς τοῦ κατὰ ψυχὴν ἐλεγχόμενα δικαστηρίου, ἀνιὰ καὶ ἀκάθαρτα δοκιμάζεται.

10

7 – 10 *Π²1411 PHILO IUDAEUS, *Quod deus sit immutabilis*, 128 (ed. Wendland, p. 83, 16–19)

6 – 10 *Π²1411 T cap. E 13, 21 (176vA[6–7]8–18); *deest in H^{III} R^(lac.)*

3 – 4 πολυπλασιωτέραν] *scripsi* (cf. *Π²744 / T cap. Γ 7, 16), πολυπλασιωτέρα T 4 ταῖς] *scripsi* (ed.), τῆς T 7 καὶ ἐπιμηκιστον T, κἂν ἐπιμήκιστα ed. 9 ἀναχέηται] *correxī* (ed.), ἀναχοινηται T 10 ἀνιὰ καὶ ἀνιέρα καὶ μιὰ ed.

Τίτλος ιδ' Περὶ εὐνούχων καὶ ἀγάμων.

Π¹ /
K cap. E 19

*Π²1412 / T cap. E 14, 1

Π¹970 /
K cap. E 19, 1

Ἡσαΐου προφήτου·

- Τάδε λέγει κύριος τοῖς εὐνούχοις· Ὅσοι ἂν ἐκδέξωνται ἃ ἐγὼ
5 θέλω, καὶ ἀντέχωνται τῆς διαθήκης μου, δώσω αὐτοῖς ἐν τῷ οἴκῳ
μου καὶ ἐν τῷ τείχει μου τόπον ὀνομαστόν· κρεῖσσον υἱῶν καὶ
θυγατέρων, ὄνομα αἰώνιον δώσω αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐκλείψει.

*Π²1413 / T cap. E 14, 2

Π¹971 /
K cap. E 19, 2

Σοφίας Σολομώντος·

- 10 Μακαρία στεῖρα ἀμίαντος,
ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν παραπτώματι·
ἔξει καρπὸν ἐν ἐπισκοπῇ ψυχῶν,
καὶ εὐνούχος ὁ μὴ ἐργασάμενος ἐν χερσὶν ἀνόμημα,
μὴ δὲ ἐνθυμηθεὶς κατὰ τοῦ κυρίου πονηρά·
15 δοθήσεται αὐτῷ τῆς πίστεως χάρις ἐκλεκτὴ
καὶ κληρὸς ἐν ναῷ κυρίου θυμηδέστερος.
Κρεῖσσον γὰρ ἀτεκνία μετὰ ἀρετῆς,

10 – 12 Μακαρία – ψυχῶν] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 3.4./4.
(ed. Ihm, p. 59)

4 – 7 *Π²1412 Is. 56, 4–5 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 442–443) 10 – 16 *Π²1413
Μακαρία – θυμηδέστερος] Sap. 3, 13¹–14⁴ 17 Κρεῖσσον – ἀρετῆς] Ibid. 4, 1¹

1 Τίτλος T^{txt} (176vA19–20) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
3 – 7 *Π²1412 T cap. E 14, 1 (176vA[21]22–33); H^{III} cap. E 13, 1; *deest in* R^(lac.)
9 – 644, 5 *Π²1413 T cap. E 14, 2 (176vA[33]34–176vB22); H^{III} cap. E 13, 2; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ιδ'] δι' T^{txt}, ιγ' H^{III} txt A^{III}, λδ' R^{pin}

*Π²1412 ἡσαΐου T προφήτου] *om.* H^{III} *Π²1413 (a) T σολομοντος *cod.* (b) Σολο-
μών (-ῶν *cod.*) H^{III}

4 ἐκλέξωνται Π¹ et LXX 5 ἀντέχωνται] *scripsi (cum* A^{III}), ἀντέχονται T H^{III} 14
ἐνθυμηθεὶς] *scripsi*, ἐνθυμηθεὶς T H^{III}

ὅτι καὶ παρὰ θεῶ γινώσκεται καὶ παρὰ ἀνθρώποις,
 παροῦσαν τὲ μιμοῦνται αὐτὴν
 καὶ ποθοῦσιν ἀπελθοῦσαν·
 καὶ ἐν τῷ αἰῶνι στεφανηφοροῦσα πομπεῦει
 τὸν τῶν ἀμιάντων ἄθλων ἀγῶνα νικήσασα.

5

II¹suppl. 217 /
 V cap. E 27, 2

*II²1414 / T cap. E 14, 3

Τοῦ Σιράχ·

Ἐπιθυμία εὐνούχου ἀποπαρθενεύσει νεάνιδα.

II¹972 /
 K cap. E 19, 3

*II²1415 / T cap. E 14, 4

Τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου·

10

Εἰσὶν εὐνούχοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῶν ἐγεννήθησαν
 οὕτως, καὶ εἰσὶν εὐνούχοι, οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώ-
 πων, καὶ εἰσὶν εὐνούχοι, οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν τῶν
 οὐρανῶν βασιλείαν.

II¹973 /
 K cap. E 19, 4

*II²1416 / T cap. E 14, 5

15

Τοῦ ἀγί<ου> Βασιλείου, ἐκ τῆς πρὸς Συμπλικίαν ἐπιστολῆς·

Ἄτιμον τὸ τῶν εὐνούχων γένος καὶ πανόλεθρον· τοῦτο δὴ τοῦτο,
 ἄθληλ, ἄνανδρον, γυναικομανές, ἐπίζηλον, ἀμετάδοτον, πάνδο-

1 – 5 ὅτι – νικήσασα] Sap. 4, 1³–2⁴ 8 *II²1414 Sir. 20, 4¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 100) 11 – 14 *II²1415 Matth. 19, 12 17 – 645, 5 *II²1416 (Ps.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *Epistulae*, CXV, 18–25 (ed. Courtonne, II, p. 20)

7 – 8 *II²1414 T cap. E 14, 3 (176vB[22]23–25); *deest in* H^{III} R^(lac.)

10 – 14

*II²1415 T cap. E 14, 4 (176vB[25–26]27–34); *deest in* H^{III} R^(lac.)

16 – 645, 5

*II²1416 T cap. E 14, 5 (177rA[1–2]3–21); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1416 ἀγίου Βασιλείου] *scripsi*, ἀγίβασιλείου T

1 γινώσκεται] γι νώσκεται H^{III} p. ras. 2 παρουσαν τε T 4 στεφανηφοροῦσα] *scripsi* (LXX), στεφανηφοροῦσι (-ου- T) T H^{III} 13 εὐνούχησαν T

χον, ἀπροσκορές, κλαυσίδειπνον, ὀξύθυμον, χρυσομανές, κακό-
μισθον, ἀπηνές, θηλυδρῶδες, γαστρίδουλον, καί – τί γὰρ εἶπω; –
σὺν αὐτῇ τῇ γενέσει σιδηροκατάδικον. Πῶς γὰρ ὀρθή ἢ γνώμη
τούτων, ὧν καὶ οἱ πόδες στρεβλοί; Οὔτοι μὲν οὖν σωφρονοῦσιν
5 ἄμισθα, μαίνονται δὲ ἄκαρπα δι’ οἰκείαν αἰσχρότητα.

*II²1417 / T cap. E 14, 6II¹suppl. 218 /
V cap. E 27, 5

Νείλου μοναχοῦ, κεφαλαίου ,δςμ’.

Ἀπόστησον ἀπὸ τῆς συμβίου σου τὸν εὐνοῦχον Σμάραγδον. Κἂν
γὰρ δοκοίη τῶν κάτω διδύμων ἐκτετμηῆσθαι, ἀλλ’ ἄνω ἔχει ἐν τῷ
10 προσώπῳ τοὺς διδύμους ὀφθαλμούς, ἐμβλέποντας καὶ ἐπισυρομέ-
νους ἤδη πονηρὰς μαρτυρίας.

8 – 11 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 3.19./17. (ed. Ihm, p. 64–65)

8 – 11 *II²1417 NILUS MONACHUS (ANCYRANUS), *Epistulae*, 4240, locus non re-
per-
tus

7 – 11 *II²1417 T cap. E 14, 6 (177rA[21–22]23–33); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1417 ,δςμ’] *scripsi* (cf. II¹suppl. 218 / V cap. E 27, 5), δςμ’ T

1 ὀξύθυμ T^{a. c. man. rec. ut videtur} 1 – 2 κακόμισθον, ἀπηνές] *in mg.* T 8 Σμάραγδον]
scripsi, σμαραγδον T

Τίτλος λ' Περὶ τῶν εὐοδουμένων ἐν ἔργοις αὐτῶν.

***II²1418 / T cap. E 30, 1**

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Καὶ ἦν κύριος μετὰ Ἰωσήφ, καὶ ἦν ἀνὴρ ἐπιτυχάνων.

***II²1419 / T cap. E 30, 2**

5

<***>

Ἐσωσεν ὁ θεὸς τὸν Δαυῖδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύθη, καὶ ἦν Δαυῖδ ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἦν Δαυῖδ ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ συνιών, καὶ κύριος μετ' αὐτοῦ.

***II²1420 / T cap. E 30, 3**

10

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ λς'·

Παρὰ κυρίου τὰ διαβήματα ἀνθρώπου κατευθύνεται.

4 *II²1418 Gen. 39, 2 **7 *II²1419** Ἐσωσεν – ἐπορεύθη] II Reg. 8, 6 (Wahl, 2 *Samuel-Text*, p. 83) **7 – 8** καὶ – αὐτοῦ] Ibid. 8, 15 (Wahl, p. 83) **8 – 9** καὶ – αὐτοῦ] I Reg. 18, 14 (deest apud Wahl) **12 *II²1420** Ps. 36, 23¹

1 Titlos T^{txt} (213vA21–23) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
3 – 4 *II²1418 T cap. E 30, 1 (213vA[24]25–26); H^{III} cap. E 14, 1; *deest in* R^(lac.)
6 – 9 *II²1419 T cap. E 30, 2 (213vA27–34); H^{III} cap. E 14, 2; *deest in* R^(lac.)
11 – 12 *II²1420 T cap. E 30, 3 (213vB[1]2–3); H^{III} cap. E 14, 3; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} λ'] ιδ' A^{III}, *propt. mg. resect. non liquet in* H^{III} txt (ιδ' *secund. ser.*), γ' R^{pin} τῶν] *om.* A^{III} txt R^{pin} ἔργοις] *praem.* τοῖς R^{pin}

***II²1418** Ἀπὸ τῆς] *om.* H^{III} ***II²1419** s. a. T H^{III} ***II²1420** ἐν – λς'] *om.* H^{III}

4 Ἰωσήφ T **7** ἐπορεύθη] εὐρέθη H^{III} **9** συνιών T

***II²1421 / T cap. E 30, 4**

Τῶν Παροιμιῶν·

Αἱ ὁδοὶ τῶν δικαίων ὁμοίως φωτὶ λάμπουσιν,
προπορεύονται καὶ φωτίζουνσιν, ἕως ἡμέρα διαυγάσῃ.

5

***II²1422 / T cap. E 30, 5**

Τῶν αὐτῶν·

Δεκταὶ παρὰ κυρίῳ ὁδοὶ ἀνδρῶν δικαίων,
διὰ δὲ αὐτῶν καὶ οἱ ἐχθροὶ φίλοι γίνονται.

***II²1423 / T cap. E 30, 6**

10 Τῶν αὐτῶν·

Οἰκέτου σοφοῦ εὖοδοι ἔσονται πράξεις,
καὶ κατευθυνθήσονται αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ.

3 – 4 *II²1421 Prov. 4, 18^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 33) 7 – 8 *II²1422 Prov. 15, 28a^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 78–79) 11 – 12 *II²1423 Prov. 13, 13a^{2–3} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 68)

2 – 4 *II²1421 T cap. E 30, 4 (213vB[4]5–9); H^{III} cap. E 14, 4; *deest in* R^(lac.) 6 – 8 *II²1422 T cap. E 30, 5 (213vB[10]11–14); H^{III} cap. E 14, 5; *deest in* R^(lac.) 10 – 12 *II²1423 T cap. E 30, 6 (213vB[15]16–19); H^{III} cap. E 14, 6; *deest in* R^(lac.)

*II²1421 Τῶν] *om.* H^{III} *II²1422 (a) T (b) *s. a.* H^{III} *II²1423 (a) T (b) *s. a.* H^{III}

4 προπορεύονται] *add.* δὲ H^{III} 8 γίνωνται T

Τίτλος λα΄ Περὶ τῶν οὐκ εὐδοουμένων.

***Π²1424 / T cap. E 31, 1**

Τῶν Παροιμιῶν·

Πάντα ἐναντία ἀνδρὶ ἄφρονι.

***Π²1425 / T cap. E 31, 2**

5

Τῶν αὐτῶν·

Οὐκ ἐπιτεύξεται δόλιος θήρας.

***Π²1426 / T cap. E 31, 3**

Ὡσηὲ προφήτου·

Μετὰ προβάτων καὶ μόσχων πορεύσονται, τοῦ ἐκζητῆσαι τὸν κύ- 10
ριον, καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν αὐτόν, ὅτι τὸν κύριον ἐγκατέλιπον.

4 *Π²1424 Prov. 14, 7¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 70) 7 *Π²1425 Prov. 12, 27¹
(Wahl, *Proverbien-Text*, p. 65) 10 – 11 *Π²1426 Os. 5, 6–7 (Wahl, *Propheten-
zitate*, p. 157)

1 **Titlos** T^{txt} (213vB20–21) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
3 – 4 *Π²1424 T cap. E 31, 1 (213vB[22]23–24); H^{III} cap. E 15, 1; *deest in* R^(lac.)
6 – 7 *Π²1425 T cap. E 31, 2 (213vB[24]25–26); H^{III} cap. E 15, 2; *deest in* R^(lac.)
9 – 11 *Π²1426 T cap. E 31, 3 (213vB[26]27–32); H^{III} cap. E 15, 3; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} λα΄] ιε΄ H^{III} txt A^{III}, δ΄ R^{pin}

*Π²1424 Τῶν] *praem.* ἀπὸ H^{III} *Π²1425 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²1426 ὡσηὲ H^{III},
ὡσηὲ T προφήτου] *om.* H^{III}

11 ἐγκατέλιπον] *scripsi* (*cum* A^{III}), ἐγκατέλειπον T H^{III}

***Π²1427 / T cap. E 31, 4**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Εἶδεν Ἐφραὶμ τὴν νόσον αὐτοῦ καὶ ὁ Ἰούδας τὴν ὀδύνην αὐτοῦ,
καὶ ἐπορεύθη Ἐφραὶμ πρὸς Ἀσσυρίους, καὶ ἀπέστειλεν πρέσβεις
5 πρὸς βασιλέα Ἰαρείμ, καὶ οὗτος οὐκ ἠδυνήθη ἰάσασθαι ὑμᾶς, καὶ
οὐ μὴ διαπαύσῃ ἐξ ὑμῶν ὀδύνη.

***Π²1428 / T cap. E 31, 5**

Ἱερεμίου·

- Κύριε, οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐδὲ ἄνθρωπος πορεύεται
10 καὶ κατορθώσει πορείαν αὐτοῦ.

***Π²1429 / T cap. E 31, 6**

Μαλαχίου·

- Τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τοὺς προφῆτας τοὺς πλανῶντας τὸν λαόν
μου· Νῦν ὑμῖν ἔσται ἐξ ὀράσεως, καὶ σκοτία ὑμῖν ἔσται ἐκ μαν-
15 τείας, καὶ δύσεται ὁ ἥλιος ἐπὶ τοὺς προφῆτας, καὶ συσκοτάσει
ἐπ' αὐτοὺς ἡ ἡμέρα· καὶ καταισχυρθῶσιν οἱ ὀρῶντες τὰ ἐνύπνια,
καὶ καταγελασθήσονται οἱ μάντεις, καὶ καταλαλήσουσιν κατ' αὐ-
τῶν πάντες αὐτοί, διότι οὐκ ἔσται ὁ ἐπακούων αὐτῶν· ἐὰν μὴ ἐγὼ
ἐμπλήσω ἰσχὺν ἐν πνεύματι κυρίου καὶ κρίματος καὶ δυναστείας.

3 – 6 *Π²1427 Os. 5, 13 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 158) 9 – 10 *Π²1428 Ier. 10, 23 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 521–522) 13 – 19 *Π²1429 Mal., re vera Mich. 3, 5–8 (quibusdam omissis; Wahl, *Prophetenzitate*, p. 198–200)

2 – 6 *Π²1427 T cap. E 31, 4 (213vB[32]33–214rA9); H^{III} cap. E 15, 4; *deest in R*^(lac.)
8 – 10 *Π²1428 T cap. E 31, 5 (214rA[9]10–13); H^{III} cap. E 15, 5; *deest in R*^(lac.)
12 – 19 *Π²1429 T cap. E 31, 6 (214rA[13]14–34); H^{III} cap. E 15, 6; *deest in R*^(lac.)

*Π²1427 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²1428 (a) T Ἱερεμίου *cod.* (b) Ἱερεμίας H^{III} *Π²1429 Μαλαχίου] *scripsi*, μαλαχίου T, μαλαχ' H^{III}

3 Εἶδεν] *scripsi* (*cum A*^{III}), ἶδεν T H^{III} εφραϊμ T τὴν νόσον] τηγόσον T^{a.c.}
ιοῦδας T 5 Ἰαρείμ] *scripsi* (LXX), ἱαρεμ T, καὶ ἰαρείμ H^{III} (καρῖαρεὶμ A^{III}) 10 πορείαν] *scripsi*, πορίαν T, πορίας H^{III}

***Π²1430 / T cap. E 31, 7**

Ἐν ψαλμῷ ρκς’.

Ἐὰν μὴ κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον,
εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες·
ἐὰν μὴ κύριος φυλάξῃ πόλιν,
εἰς μάτην ἡγρύπνησεν ὁ φυλάσσων.

5

***Π²1431 / T cap. E 31, 8**

Ἐκ τῆς Ἰακώβου καθολικῆς·

Ὁ διακρινόμενος ἔοικεν κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπι-
ζομένῳ. Μὴ γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήψεται τι παρὰ
τοῦ κυρίου, ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐ-
τοῦ.

10

***Π²1432 / T cap. E 31, 9**

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Αἰτεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖτε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδο-
ναῖς ὑμῶν δαπανήσητε.

15

3 – 6 *Π²1430 Ps. 126, 1²⁻⁵ 9 – 12 *Π²1431 Iac. 1, 6–8 15 – 16 *Π²1432 Iac. 4, 3

2 – 6 *Π²1430 T cap. E 31, 7 (214rB[1]2–8); H^{III} cap. E 15, 7; *deest in R*^(lac.) 8 – 12

*Π²1431 T cap. E 31, 8 (214rB[8]9–17); H^{III} cap. E 15, 8; *deest in R*^(lac.) 14 – 16

*Π²1432 T cap. E 31, 9 (214rB[18]19–22); H^{III} cap. E 15, 9; *deest in R*^(lac.)

*Π²1430 (a) T (b) Δανῖδ H^{III} *Π²1431 (a) T Ἰακώβου *cod.* (b) Ἰακώβου H^{III}

*Π²1432 (a) T (b) *s. a.* H^{III}

9 ἀνεμιζομένῳ] ἀνεμιμένῳ T^{a.c.} 11 τοῦ] *om.* H^{III}

Τίτλος λβ' Περὶ ἔργων καὶ πράξεων, ὅτι χρὴ πρὸ πάσης ἐργασίας τῇ τοῦ θεοῦ μνήμῃ καὶ εὐχαριστίᾳ ἀγιάζεσθαι.

*Π²1433 / T cap. E 32, 1

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ ξβ'.

- 5 Ὁ θεὸς ὁ θεός μου, πρὸς σὲ ὀρθρίζω.
ἐδίψησέν σε ἡ ψυχὴ μου.

*Π²1434 / T cap. E 32, 2

Ἐν ψαλμῷ ριη'.

- Προέφθασαν οἱ ὀφθαλμοί μου πρὸς ὄρθρον,
10 τοῦ μελετᾶν τὰ λόγια σου.

*Π²1435 / T cap. E 32, 3

Ἡσαΐου, τῆς Ὡδῆς.

Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμα μου πρὸς σέ, ὁ θεός,
διότι φῶς τὰ προστάγματά σου ἐπὶ τῆς γῆς.

5 – 6 *Π²1433 Ps. 62, 2¹⁻² 9 – 10 *Π²1434 Ps. 118, 148¹⁻² 13 – 14 *Π²1435 Od. 5, 9¹⁻² (= Is. 26, 9) (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 348)

1 – 2 Titlos T^{txt} (214rB23–27) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)

4 – 6 *Π²1433 T cap. E 32, 1 (214rB[28]29–31); H^{III} cap. E 16, 1; *deest in* R^(lac.)

8 – 10 *Π²1434 T cap. E 32, 2 (214rB[31]32–34); H^{III} cap. E 16, 2; *deest in* R^(lac.)

12 – 14 *Π²1435 T cap. E 32, 3 (214vA[2]3–6); H^{III} cap. E 16, 3; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} λβ'] ις' H^{III} txt A^{III}, ε' R^{pin}

*Π²1433 ἐν – ξβ'] *om.* H^{III} *Π²1434 (a) T ριη'] *scripsi*, ρηι' *cod.* (b) *s. a.* H^{III}

*Π²1435 (a) T ἡσαΐου *cod.* (b) Ἡσαΐας H^{III}

5 πρὸς σε T H^{III} 13 πρὸς σε T H^{III}

***Π²1436 / T cap. E 32, 4**

Σοφίας Σολομώντος·

Δεῖ φθάνειν τὸν ἥλιον ἐπ' εὐχαριστίαν σου
καὶ πρὸς ἀνατολὴν φωτὸς ἐντυγχάνειν σοι.

***Π²1437 / T cap. E 32, 5**

5

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Κολασσαεῖς·

Πᾶν ὅτι ἂν ποιῆτε, πάντα ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ποιεῖτε, εὐ-
χαριστοῦντες τῷ θεῷ καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

***Π²1438 / T cap. E 32, 6**

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ μεγάλου ἀπολογητι- 10
κοῦ·

Τάξις ἀρίστη παντὸς ἀρχομένῳ καὶ λόγου καὶ πράγματος, ἐκ θεοῦ
ἄρχεσθαι καὶ εἰς θεὸν ἀναπαύεσθαι.

3 – 4 *Π²1436 Sap. 16, 28^{1–2} 7 – 8 *Π²1437 Col. 3, 17 12 – 13 *Π²1438 GREGO-
RIUS NAZIANZENSUS, *Apologetica* (*Orat.* 2), 1, 4–6 (ed. Bernardi, p. 84–86)

2 – 4 *Π²1436 T cap. E 32, 4 (214vA[7]8–11); H^{III} cap. E 16, 4; *deest in R*^(lac.) 6 – 8
*Π²1437 T cap. E 32, 5 (214v[12–13]14–18); H^{III} cap. E 16, 5; *deest in R*^(lac.)
10 – 13 *Π²1438 T cap. E 32, 6 (214vA[18–19]20–24); H^{III} cap. E 16, 6; *deest in R*^(lac.)

*Π²1436 (a) T (b) Σολομώντος H^{III} *Π²1437 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III} *Π²1438 Τοῦ
ἀγίου] *om.* H^{III} ἐκ – ἀπολογητικοῦ] *om.* H^{III}

3 εὐχαριστεῖάν σου T, εὐχαριστία σου H^{III} a. c. 7 ποιῆτε] ποιεῖτε T ἐν – Χρι-
στοῦ] εἰς δόξαν θεοῦ H^{III} ποιεῖτε] ποιεῖται T 12 ἀρχομένῳ] *scripsi* (ed.), ἀρχο-
μένου T H^{III} 13 ἀναπαύεσθαι] ἀπαύεσθαι T^{a. c.}

***II²1439 / T cap. E 32, 7**

Μάρκου μοναχοῦ·

Καταρχέτω σου πάσης προθέσεως ὁ κατάρχων παντὸς ἀγαθοῦ, ὅπως κατὰ θεὸν γένηται τὸ προκείμενον.

3 – 4 *II²1439 MARCUS EREMITA, *Opusc. I. De lege spirituali*, 3 (ed. Durand, I, p. 74)

2 – 4 *II²1439 T cap. E 32, 7 (214v[24]25–29); H^{III} cap. E 16, 7; *deest in R*^(lac.)

**Τίτλος λγ' Περὶ ἐξουσίας καὶ δυναστείας, καὶ ὅτι παρὰ κυρίου
πᾶν κράτος.**

***II²1440 / T cap. E 33, 1**

Ἀπὸ τοῦ Ἰώβ·

Παρὰ τῷ θεῷ κράτος καὶ ἰσχύς, 5
αὐτῷ ἐπιστήμη καὶ σύνεσις.
Διάγων βουλευτὰς αἰχμαλώτους,
κριτὰς δὲ γῆς ἐξέστησεν.
Καθιζάνων βασιλεῖς ἐπὶ θρόνους
καὶ περιέδησεν ζώνη ὀσφύας αὐτῶν, 10
ἐξαποστέλλων ἱερεῖς αἰχμαλώτους,
δυνάστας δὲ γῆς κατέστρεψεν.

***II²1441 / T cap. E 33, 2**

Παροιμιῶν·

Δι' ἐμοῦ βασιλεῖς βασιλεύουσιν, 15
καὶ οἱ δυνάσται γράφουσιν δικαιοσύνην·
δι' ἐμοῦ μεγιστάνες μεγαλύνονται,
καὶ τύραννοι δι' ἐμοῦ κρατοῦσιν γῆς.

5 – 12 *II²1440 Iob 12, 16¹–19² 15 – 18 *II²1441 Prov. 8, 15¹–16² (Wahl, *Prover-*
bien-Text, p. 47)

1 – 2 Titlos T^{txt} (214vA31–34) H^{III} txt A^{III} R^{pin}, *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^(lac.)
4 – 12 *II²1440 T cap. E 33, 1 ([214vA34]214vB1–12); H^{III} cap. E 17, 1; *deest in*
R^(lac.) 14 – 18 *II²1441 T cap. E 33, 2 (214vB[13]14–20); H^{III} cap. E 17, 2; *deest in*
R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} λγ'] ιζ' H^{III} txt A^{III} txt, ις' A^{III} pin (ιζ' *expectav.*), ζ' R^{pin}
καί²] *om.* R^{pin}

*II²1440 ἰώβ T

10 ζώνην H^{III} 17 μεγιστάνες] *sic acc.* T H^{III}

***Π²1442 / T cap. E 33, 3**

Ἰερεμίου προφήτου·

- Οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ· Ἐγὼ ἐποίησα τὴν γῆν ἐν τῇ
 5 ἰσχύϊ μου τῇ μεγάλῃ καὶ τῷ βραχίονί μου τῷ ὑψηλῷ, καὶ δώσω
 αὐτήν, ὥς ἂν δόξη ἐν ὀφθαλμοῖς μου.

***Π²1443 / T cap. E 33, 4**

Δανιήλ προφήτου·

- Εἶπεν Δανιήλ πρὸς τὸν βασιλέα· Τοῦτο ἡ σύγκρισις τοῦ ἐνυπνίου
 σου, βασιλεῦ, καὶ σύγκριμα ὑψίστου ἔστιν, ὃ ἔφθασεν ἐπὶ τὸν κύ-
 10 ριόν μου τὸν βασιλέα, καὶ σὲ ἐκδιώξουσιν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ
 μετὰ θηρίων ἀγρίων ἔσται ἡ κατοικία σου, καὶ χόρτον ὡς βοῦν
 ψωμιοῦσιν σε, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσῃ, καὶ
 ἐπτὰ καιροὶ ἀλλαγῇσονται ἐπὶ σέ, ἕως οὗ γνῶς ὅτι κυριεύει ὁ ὑ-
 ψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὥς ἂν δόξη, δώσει αὐ-
 15 τήν. Ταῦτα πάντα ἔφθασεν ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ τὸν βασιλέα
 μετὰ δώδεκα μῆνας ἐπὶ τῷ ναῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν Βαβυλῶνι
 περιπατῶν.

3 *Π²1442 Οὕτως – Ἰσραήλ] cf. Ier. 34, 1 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 562) 3 – 5
 Ἐγὼ – μου] Ibid. 34, 4 (Wahl, p. 562–563) 8 *Π²1443 Εἶπεν – βασιλέα] cf. Dan.
 4, 16 8 – 15 Τοῦτο – αὐτήν] Ibid. 4, 21–22 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 683–684)
 15 – 17 Ταῦτα – περιπατῶν] cf. ibid. 4, 26 (Wahl, p. 685)

2 – 5 *Π²1442 T cap. E 33, 3 (214vB[21]22–29); H^{III} cap. E 17, 3; *deest in* R^(lac.)
 7 – 17 *Π²1443 T cap. E 33, 4 (214vB[30]31–215rA23); H^{III} cap. E 17, 4; *deest in*
 R^(lac.)

*Π²1442 Ἰερεμίου T προφήτου] *om.* H^{III} *Π²1443 δανιήλ T προφήτου] *om.* H^{III}

9 ὑψίστου ἔστιν T 14 ἀνθρώπων] οὐρανῶν H^{III} *ut videtur* 15 ναβοχοδονόσορ T

***II²1444 / T cap. E 33, 5**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν· Οὐκ αὕτη ἐστὶν Βαβυλῶν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ ὠκοδόμησα εἰς οἶκον βασιλείας ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου, εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου; Ἔτι τοῦ λόγου ἐν τῷ στόματι 5 τοῦ βασιλέως ὄντος, φωνὴ ἀπ’ οὐρανοῦ ἐγένετο· Σοὶ λέγεται, Ναβουχοδονόσορ βασιλεῦ· ἡ βασιλεία σου παρήλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων σε διώξουσιν, καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἡ κατοικία σου, χόρτον ὡς βοῦν ψωμιοῦσίν σε, καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγῇσονται ἐπὶ σέ, ἕως οὗ γνῶς ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας 10 τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὃ ἐὰν δόξη, δώσει αὐτήν. Αὕτῃ τῇ ὥρᾳ συνετελέσθη ὁ λόγος ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ χόρτον ὡς βοῦς ἦσθιεν, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη, ἕως αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς λεόντων 15 ἐμεγαλύνθησαν, καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ ὡς ὀρνέων.

***II²1445 / T cap. E 33, 6**

Τοῦ Σιράχ·

Ἐν χειρὶ κυρίου ἡ ἐξουσία τῆς γῆς
καὶ τὸν χρήσιμον ἐγερεῖ εἰς καιρὸν ἐπ’ αὐτῆς.

3 – 15 *II²1444 Dan. 4, 27–30 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 685–686)

18 – 19

*II²1445 Sir. 10, 4^{1–2} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 72)

2 – 15 *II²1444 T cap. E 33, 5 (215rA[23]24–125rB26); H^{III} cap. E 17, 5; *deest in* R^(lac.) 17 – 19 *II²1445 T cap. E 33, 6 (215rB[26]27–30); H^{III} cap. E 17, 6; *deest in* R^(lac.)

*II²1444 (a) T (b) s. a. H^{III}

3 Οὐκ – ἐστὶν] *sic* T H^{III}, οὐχ αὕτη ἐστὶ LXX βαβυλῶν T 11 – 12 αὐτήν αὕτῃ τῇ ὥρᾳ· συνετελέσθη H^{III}, *nulla interpunctio in* T 14 αἱ τρίχες] *ετρεῖχες* T

***Π²1446 / T cap. E 33, 7**

Τοῦ αὐτοῦ·

Θρόνους ἀρχόντων καθεῖλεν κύριος
καὶ ἐκάθισεν πραεῖς ἀντ' αὐτῶν·

- 5 ῥίζας ἐθνῶν ἐξῆρεν κύριος
καὶ ἐφύτευσεν ταπεινοὺς ἀντ' αὐτῶν.

***Π²1447 / T cap. E 33, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

Χώρας ἐθνῶν κατέστρεψεν κύριος

- 10 καὶ ἀπώλεσεν αὐτούς,
καὶ κατέπαυσεν ἀπὸ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.

***Π²1448 / T cap. E 33, 9**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἔστιν κοπιῶν καὶ πονῶν καὶ σπεύδων,

- 15 καὶ τόσῳ μᾶλλον ὑστερεῖται.

Καὶ ἔστιν νωθρὸς προσδεόμενος ἀντιλήψεως,
ὑστερῶν ἰσχύϊ καὶ πτωχεῖα περισσεύων·

καὶ ὀφθαλμὸς κυρίου ἐπέβλεψεν αὐτῷ εἰς ἀγαθά,
καὶ ἀνόρθωσεν αὐτὸν ἐκ ταπεινώσεως αὐτοῦ,

3 – 6 *Π²1446 Sir. 10, 14¹–15² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 73) 9 – 10 *Π²1447 Χώ-
ρας – αὐτούς] Sir. 10, 16¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 74) 11 καὶ – αὐτῶν] Ibid. 10,
17¹ (Wahl, p. 74) 14 – 658, 2 *Π²1448 Sir. 11, 11¹–13² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 77)

2 – 6 *Π²1446 T cap. E 33, 7 (215rB[30]31–215vA3); H^{III} cap. E 17, 7; *deest in R* ^(lac.)
8 – 11 *Π²1447 T cap. E 33, 8 (215vA[3]4–8); H^{III} cap. E 17, 8; *deest in R* ^(lac.)
13 – 658, 2 *Π²1448 T cap. E 33, 9 (215vA[8]9–23); H^{III} cap. E 17, 9; *deest in R* ^(lac.)

*Π²1446 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²1447 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²1448 (a) T (b) s. a. H^{III}

10 αὐτούς] *an legendum* αὐτάς (LXX)? 14 σπεύδων] σπένδων T 15 ὑστέρηται T
19 ἀνόρθωσεν T

καὶ ἀνύψωσεν κεφαλὴν αὐτοῦ,
καὶ ἐθαύμασαν ἐπ’ αὐτὸν πολλοί.

***Π²1449 / T cap. E 33, 10**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους·

Πᾶσα ἐξουσία ὑπὸ θεοῦ τεταγμένη ἐστίν· ὁ δὲ ἀντιτασσόμενος τῇ 5
ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν· οἱ δὲ ἀνθεστηκότες,
ἐαυτοῖς κρίμα λήψονται.

***Π²1450 / T cap. E 33, 11**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους·

Οὐχ’ ἐαυτῷ τίς λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ θε- 10
οῦ.

***Π²1451 / T cap. E 33, 12**

Ἐκ τῆς Ἰακώβου καθολικῆς·

Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστιν, κατα-
βαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων. 15

5 – 7 *Π²1449 Rom. 13, 1–2 10 – 11 *Π²1450 Hebr. 5, 4 14 – 15 *Π²1451 Iac. 1, 17

4 – 7 *Π²1449 T cap. E 33, 10 (215vA[23–24]25–31); H^{III} cap. E 17, 10; *deest in* R^(lac.) 9 – 11 *Π²1450 T cap. E 33, 11 ([215vA32–33]215vB1–3); H^{III} cap. E 17, 11; *deest in* R^(lac.) 13 – 15 *Π²1451 T cap. E 33, 12 (215vB[4]5–9); H^{III} cap. E 17, 12; *deest in* R^(lac.)

*Π²1449 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III} *Π²1450 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III} αἰβραίους T *Π²1451 (a) T ἰακώβου *cod.* (b) Καθολικῆς Ἰακώβου H^{III} ἰακωβου *cod.*

2 αὐτὸν] αὐτῷ LXX 5 τεταγμένη (*sic*) ἔστιν H^{III} 7 κρίμα] *scripsi (cum A^{III})*, κρίμα H^{III}, κρίμα T 10 εαυτῷ τις T ἀλλὰ] ἀλλ’ ὁ H^{III}

***II²1452 / T cap. E 33, 13**

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τῶν εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν·

- Οὔτε ἡ ἀξίνη ἄνευ τῶν χειρῶν κόπτεται, οὔτε ὁ πρίων ἄνευ τοῦ ἔλ-
 κοντος αὐτὸν καὶ εἰς χρεῖαν τινὰ τεχνικῶς καθαιροῦντος τὰ ξύλα,
 5 δύναται πρίζειν. Ἐπαινετὸς δὲ ἄρα ὁ τῇ ἀξίνῃ κεκρημένος, καὶ ὁ
 τὸν πρίονα ἔλκων ἐπιστημόνως. Οὕτως οὐδὲ τὸ ξύλον τὸ εἰς
 σκῆπτρον μετασχηματισθὲν τὴν τοῦ κρατεῖν ἀξίαν ὀφείλει καρ-
 ποῦσθαι, ἀλλ' ὁ ταῦτα μεταχειριζόμενος εἰς σύμβολον τῆς ἐνυ-
 παρχούσης αὐτῷ δυναστείας, καὶ κατακεκρημένος τῇ ὠμότητι
 10 τῶν λυμεόνων εἰς θεραπείαν τῶν ἀτάκτως διακειμένων, ὥς κατα-
 κέχρηται σοφὸς ἱατρὸς τῷ ἰῷ τῆς ἐχίδνης εἰς τὴν τῶν ἀσθενούν-
 των ἱασιν.

3 – 4 Is. 10, 15

3 – 9 *II²1452 Οὔτε – δυναστείας] (PS.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *Enarratio in prophetam Isaiam*, X, 241 (PG 30, 541, 28–36) 9 – 12 καὶ – ἱασιν] IBID., XIII, 260 (PG 30, 576, 24–27)

2 – 12 *II²1452 T cap. E 33, 13 (215vB[9–10]11–216rA5); H^{III} cap. E 17, 13; *deest in R* (lac.)

*II²1452 (a) T ησαΐαν *cod.* (b) Βασίλειος H^{III}

3 – 4 ἔλκων T^{a.c.}, ἔλκοντ T^{p.c.} 4 καθεροῦντος T H^{III} 10 λυμεόνων] *scripsi* (cum A^{III}), λοιμαιόνων T, λυμαιόνων H^{III} 11 – 12 ἀσθενοῦν T^{a.c.}

Τίτλος λδ' Περὶ ἐγκαταλείψεως, ὅτι τὸ ἐρημωθῆναι καὶ γυμνωθῆναι τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας καὶ σκέπης, παντὸς δεινοῦ χαλεπώτερον.

***II²1453 / T cap. E 34, 1**

Τοῦ Δευτερονομίου·

5

Θεὸν τὸν γεννήσαντά σε ἐγκατέλιπες,
καὶ ἐπελάθου θεοῦ τοῦ τρέφοντός σε.

Καὶ εἶδεν κύριος καὶ ἐζήλωσεν,
καὶ παρωξύνθη δι' ὀργὴν υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων,
καὶ εἶπεν· Ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν,
καὶ δείξω τί ἔσται αὐτοῖς ἐπ' ἐσχάτων.

10

***II²1454 / T cap. E 34, 2**

Ἀπὸ τῶν Κριτῶν·

Εἶπεν κύριος τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων· Ὑμεῖς ἐγκατελίπατέ με, καὶ
ἐδουλεύσατε θεοῖς ἑτέροις. Διατοῦτο οὐ προσθήσω τοῦ σῶσαι 15
ὑμᾶς. Βαδίζετε, βοᾶτε πρὸς τοὺς θεοὺς, οὓς ἐξελέξασθε ἑαυτοῖς,
καὶ αὐτοὶ σωσάτωσαν ὑμᾶς ἐν καιρῷ θλίψεως.

6 – 11 *II²1453 Deut. 32, 18¹–20² (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 151) 14

*II²1454 Εἶπεν – λέγων] Iud. 10, 11 (Wahl, *Richter-Text*, p. 31) 14 – 17 Ὑμεῖς –
θλίψεως] Ibid. 10, 13–14 (Wahl, p. 31)

1 – 3 Titlos T^{txt} (216rA7–12) H^{III} txt A^{III} R^{pin}, *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)

5 – 11 *II²1453 T cap. E 34, 1 (216rA[12]13–23); H^{III} cap. E 18, 1; *deest in* R^(lac.)

13 – 17 *II²1454 T cap. E 34, 2 (216rA[23]24–34); H^{III} cap. E 18, 2; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} λδ'] η' H^{III} txt A^{III} txt, ιζ' A^{III} pin (η' *expectav.*), η' R^{pin}
ἐγκαταλείψεως] ἐγκαταλήψεως T^{txt} H^{III} txt 1 – 2 καὶ γυμνωθῆναι] *om.* A^{III} txt R^{pin}

*II²1453 (a) T (b) Δευτερονόμιον H^{III}

6 ἐγκατέλιπες] *scripsi* (*ed.*), ἐγκατέλειπες T H^{III} 8 εἶδεν] *scripsi* (*cum* A^{III}), ἶδεν T
H^{III} 14 ἐγκατελίπατέ με] *scripsi*, ἐγκατελείπατέ (-αί T) με T H^{III}

***Π²1455 / T cap. E 34, 3**

Δαυΐδ ἐν ψαλμῷ οἷ'.

- Ἐπείρασαν καὶ παρεπίκρναν τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον,
καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ οὐκ ἐφυλάξαντο,
5 καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἠθέτησαν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν
μετεστράφησαν εἰς τόξον στρεβλόν,
καὶ παρώργισαν αὐτὸν ἐν τοῖς βουνοῖς αὐτῶν,
καὶ ἐν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν παρεζήλωσαν αὐτόν.
Ἦκουσεν ὁ θεὸς καὶ ὑπερεΐδεν,
10 καὶ ἐξουδένωσεν σφόδρα τὸν Ἰσραήλ,
καὶ ἀπόσκατο τὴν σκηνὴν Σηλὼμ,
σκηνώμα, ὃ κατεσκήνωσεν ἐν ἀνθρώποις.
Καὶ παρέδωκεν εἰς αἰχμαλωσίαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν
καὶ τὴν καλλονὴν αὐτῶν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν,
15 καὶ συνέκλεισεν εἰς ῥομφαίαν τὸν λαὸν αὐτοῦ,
καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ὑπερεΐδεν.

***Π²1456 / T cap. E 34, 4**

Ὡσηὲ προφήτου.

- Πορεύονται ἐκζητῆσαι τὸν κύριον, καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν αὐτόν.
20 ἐξέκλινεν γὰρ ἀπ' αὐτῶν, ὅτι τὸν κύριον ἐγκατέλειπον.

3 – 16 *Π²1455 Ps. 77, 56¹–62² 19 – 20 *Π²1456 Os. 5, 6–7 (Wahl, *Propheten-*
zitate, p. 157)

2 – 16 *Π²1455 T cap. E 34, 3 (216rB[1]2–26); H^{III} cap. E 18, 3; *deest in R*^(lac.)
18 – 20 *Π²1456 T cap. E 34, 4 (216rB[27]28–32); H^{III} cap. E 18, 4; *deest in R*^(lac.)

*Π²1455 ἐν – οἷ'] *om.* H^{III} *Π²1456 Ὡσηὲ H^{III}, ὥσπερ T προφήτου] *om.* H^{III}

7 παρόργισαν T^{a.c.}, παρώ- T^{p.c.} 8 ἐν] *om.* H^{III} 9 ὑπερεΐδεν] *scripsi (cum A^{III})*,
ὑπερίδεν T H^{III} 16 ὑπερεΐδεν] *scripsi (cum A^{III})*, ὑπερίδε H^{III}, ὑπερίδεν T 19
ἐξητήην H^{III} 20 ἐγκατέλειπον] *scripsi (cum A^{III})*, ἐγκατέλειπον T H^{III}

***II²1457 / T cap. E 34, 5**

Ἡσαΐου προφήτου·

Οὐκ ἐγὼ παρητησάμην αὐτούς, ἀλλ' αὐτοὶ παρητήσαντό με· δια-
τοῦτο ἐγκατέλιπον τὸν οἶκόν μου.

***II²1458 / T cap. E 34, 6**

5

Ἰερεμίου προφήτου·

Εἶπεν κύριος πρὸς με· Καὶ σὺ μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τού-
του· καὶ σὺ μὴ ἀξίου ἐλεηθῆναι αὐτούς, καὶ μὴ προσέλθῃς μοι περὶ
αὐτῶν, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαί σου.

***II²1459 / T cap. E 34, 7**

10

Τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου·

Εἶπεν ὁ κύριος· Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα
τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐ-
τήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπι-
συνάγει ὄρνις τὰ νοσσία αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελή- 15
σατε. Ἴδου ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος.

3 *II²1457 Οὐκ – με] Is., locus non repertus (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 700)
3 – 4 διατοῦτο – μου] cf. Jer. 12, 7 (Wahl, p. 524) 7 *II²1458 Εἶπεν – με] Jer. 7, 3
7 – 9 Καὶ – σου] Ibid. 7, 16 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 509) 12 *II²1459 Εἶπεν –
κύριος] cf. Matth. 23, 1 12 – 16 Ἰερουσαλήμ – ἔρημος] Ibid. 23, 37–38

2 – 4 *II²1457 T cap. E 34, 5 (216rB[32]33–216vA3); H^{III} cap. E 18, 5; *deest in R*^(lac.)
6 – 9 *II²1458 T cap. E 34, 6 (216vA[3]4–10); H^{III} cap. E 18, 6; *deest in R*^(lac.)
11 – 16 *II²1459 T cap. E 34, 7 (216vA[11]12–24); H^{III} cap. E 18, 7; *deest in R*^(lac.)

*II²1457 (a) T ἡσαΐου *cod.* (b) Ἡσαΐας H^{III} *II²1458 (a) T ἱερεμίου *cod.* (b) s. d.
H^{III} (cf. *locum praecedentem*) *II²1459 (a) T (b) Ματθαῖος *vel* Ματθαίου (μτθ'
cod.) H^{III}

3 – 4 Οὐκ – μου] *om.* H^{III} 4 ἐγκατέλιπον] *scripsi* (LXX), ἐγκατέλειπον T 8 προ-
σέλθῃ μοι T^{a. c.} 12 ἀποκτείνουσα] *scripsi* (*cum* A^{III}), ἀποκτένουσα T H^{III} 15 νοσ-
σία] *scripsi* (*cum* A^{III} *ut videtur*), νοσία T H^{III}

***Π²1460 / T cap. E 34, 8**

Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου·

- Εὐρίσκομεν τὸν τῶν ὅλων θεὸν δι' ὑπερβολὴν τῆς τῶν ἀνθρώπων
 5 πονηρίας τὰς ἡγίας ἐὼντα πολλάκις, καὶ φέρεσθαι τῶν ἀνθρώπων
 ὡς ἂν ἐθέλῃ συγχωροῦντα τὸ γένος. Καὶ τοῦτο αὐτὸς ἡμᾶς διὰ
 τοῦ προφήτου Δαυῖδ <***>, λέγων· Οὐκ ἤκουσεν ὁ λαὸς μου τῆς
 φωνῆς μου, καὶ Ἰσραὴλ οὐ προσέσχεν μοι, καὶ ἐξαπέστειλα αὐτούς,
 κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν καρδιῶν αὐτῶν, πορεύεσθαι ἐν τοῖς
 10 ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν. Καὶ διὰ Ἰεζεκιήλ διδάσκει, λέγων πρὸς τοὺς
 υἱοὺς Ἰσραὴλ· Οὐ ποιμανῶ ὑμᾶς· τὸ ἀποθνήσκον ἀποθνησκέτω,
 καὶ τὸ ἐκλείπον ἐκλείπῃ, καὶ τὰ κατάλοιπα κατεσθιέτω ἕκαστος
 τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ.

6 – 9 Ps. 80, 12¹–13² 10 – 12 Zach. 11, 9

3 – 12 *Π²1460 IOHANNES CHRYSOSTOMUS (deest apud Haidacher), re vera THEO-
 DORETUS CYRENSIS, *De providentia orationes*, VIII (PG 83, 685, 14–22)

2 – 12 *Π²1460 T cap. E 34, 8 (216vA[24]25–216vB18); H^{III} cap. E 18, 8; *deest in*
 R^(lac.)

*Π²1460 Τοῦ – Ἰωάννου] *om.* H^{III}

4 πονηρίας] σωτηρίας H^{III} 6 *post* Δαυῖδ *verbum* (e. g. διδάσκει, *cf. ed.*) *excidisse*
videtur 8 πορεύεσθαι] *praem.* διῶν αὐτῶν H^{III} 9 Ἰεζεκιήλ T 10 ποιμανῶ] *scripsi*
(cum A^{III}), ποιμένω T H^{III} 11 καὶ¹] *om.* H^{III} ἕκαστος] *scripsi (cum A^{III})*, ἕκαστον
 (ξ- T) T H^{III} 12 πλησίον] σίον T^{a. c. man. rec.}

Τίτλος λε' Περὶ ἐνδεΐας καὶ ἀπορίας.

*II²1461 / T cap. E 35, 1

Τῶν Παροιμιῶν·

Ψυχὴ ἐν πλησμονῇ οὔσα κηρίοις ἐμπαίζει,
 ψυχῇ ἐνδεεῖ καὶ τὰ πικρὰ γλυκεῖα φαίνεται.

5

1 Περὶ ἐνδεΐας] cf. II¹ / K^{pin} Παραπομπή E 6

4 – 5 *II²1461 Prov. 27, 7¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 131)

1 **Titlos** T^{txt} (216rB19–20) R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III}A^{III} R^{txt} (lac.) 3 – 5 *II²1461 T
 cap. E 35, 1 (216vB[21]22–26); *deest in* H^{III} R^(lac.)

1 T[τλος] *om.* R^{pin} λε'] θ' R^{pin}

**Τίτλος λς' Περὶ ἐπαγωγῶν κατὰ κρίσιν δικαίαν τοῦ θεοῦ ἐπι-
φερομένων ἡμῖν.**

***Π²1462 / T cap. E 36, 1**

Ὡσηὲ προφήτου·

- 5 Πόλεμος ἐπὶ τέκνα ἀδικίας ἦλθεν, παιδεῦσαι αὐτούς, καὶ συνα-
χθήσονται ἐπ' αὐτούς λαοὶ ἐν τῷ παιδεύεσθαι αὐτούς ἐν ταῖς ἀδι-
κίαις αὐτῶν.

***Π²1463 / T cap. E 36, 2**

Ἀβδιοῦ προφήτου·

- 10 Ὅν τρόπον ἐποίησας, οὕτως ἔσται σοι· τὸ ἀνταπόδομά σου ἀντα-
ποδοθήσεται εἰς κεφαλὴν σου.

***Π²1464 / T cap. E 36, 3**

Ἡσαΐου προφήτου·

Τίς ἔδωκεν εἰς ἀρπαγὴν τὸν Ἰακώβ καὶ Ἰσραὴλ τοῖς προνομεύσα-

5 – 7 *Π²1462 Os. 10, 9–10 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 169–170) 10 – 11 *Π²1463
Abd. 15 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 222–223) 14 – 666, 4 *Π²1464 Is. 42, 24–25
(Wahl, *Prophetenzitate*, p. 394)

1 – 2 Titlos T^{txt} (216vB27–30) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
4 – 7 *Π²1462 T cap. E 36, 1 (216vB[30]31–217rA3); H^{III} cap. E 19, 1; *deest in* R^(lac.)
9 – 11 *Π²1463 T cap. E 36, 2 (217rA[4]5–9); H^{III} cap. E 19, 2; *deest in* R^(lac.)
13 – 666, 4 *Π²1464 T cap. E 36, 3 (217rA[10]11–24); H^{III} cap. E 19, 3; *deest in*
R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} λς'] ιθ' H^{III} txt A^{III} txt ut videtur, ιη' A^{III} pin (ιθ' *expectav.*), ι'
R^{pin} κατὰ κρίσιν] κατακρίσιν T^{txt}, κατάκρισιν H^{III} txt, κατάκρισιν A^{III} pin τοῦ]
om. R^{pin} 1 – 2 ἐπιφερομένων] ἐπιφερομένω T^{txt}

*Π²1462 ὡσηὲ H^{III}, ὡσηὲ T *Π²1463 αβδίου T προφήτου] *om.* H^{III} *Π²1464 (a) T
ησαΐου *cod.* (b) Ἡσαΐας H^{III}

10 ἀνταπόδομά σου T 14 ἱακώβ T

σιν αὐτόν; Οὐχὶ ὁ θεός, ὃ ἡμάρτοσαν αὐτῷ καὶ οὐκ ἐβούλοντο ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ πορεύεσθαι, οὐδὲ ἀκούειν τοῦ νόμου αὐτοῦ; Καὶ ἐπήγαγεν ἐπ’ αὐτοὺς θυμὸν ὀργῆς, καὶ κατίσχυσεν ἐπ’ αὐτοὺς πόλεμον.

***II²1465 / T cap. E 36, 4**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὑμεῖς οἱ ἐγκαταλιπόντες με καὶ ἐτοιμάζοντες τῇ ψυχῇ τράπεζαν, καὶ κερνοῦντες τῷ δαίμονι κέρασμα, ἐγὼ ἐτοιμάζω ὑμᾶς εἰς μάχαιραν, καὶ πάντες σφαγῇ πεσεῖσθε, ὅτι ἐκάλεσα ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἠκούσατε, ἐλάλησα, καὶ ἠπειθήσατε καὶ ἐποιήσατε τὸ πονη- 10 ρὸν ἐναντίον μου, καὶ ἃ οὐκ ἐβουλόμην, ἐξελέξασθε.

***II²1466 / T cap. E 36, 5**

Ἰεζεκιὴλ προφήτου·

Κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν ποιήσω αὐτοῖς, καὶ τοῖς κρίμασιν αὐτῶν ἐκδικήσω αὐτούς, φησὶν κύριος.

15

7 – 11 *II²1465 Is. 65, 11–12 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 471) 14 – 15 *II²1466 Ez. 7, 27 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 618–619)

6 – 11 *II²1465 T cap. E 36, 4 (217rA[24]25–217rB5); H^{III} cap. E 19, 4; *deest in* R^(lac.) 13 – 15 *II²1466 T cap. E 36, 5 (217rB[5]6–9); H^{III} cap. E 19, 5; *deest in* R^(lac.)

*II²1465 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1466 Ἰεζεκιὴλ T προφήτου] om. H^{III}

1 αὐτῷ] αὐτοὶ H^{III} 3 θυμῶν T 7 ἐγκαταλιπόντες με] *scripsi* (cum A^{III}), ἐγκατα-
λειπόντες με T H^{III} 8 κερνοῦντες] *sic* T H^{III} (κῆρνῶντες A^{III}), πληροῦντες LXX

***Π²1467 / T cap. E 36, 6**

Τοῦ αὐτοῦ·

Δοθήσεται ἡ ἀσέβεια ὑμῶν ἐφ' ὑμᾶς, καὶ τὰς ἀμαρτίας τῶν ἐνθυ-
μημάτων ὑμῶν λήψεσθε· καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος, ὅτι εἰς
5 αἷμα ἡμαρτες, καὶ αἷμα διώξεταί σε.

***Π²1468 / T cap. E 36, 7**

Τοῦ αὐτοῦ·

Οἶκος παραπικραίνων ἐστίν· διατοῦτο ἀποστρέψω τὸ φρύαγμα
τῆς ἰσχύος αὐτῶν, καὶ μανθθήσεται τὰ ἄγια αὐτῶν.

10

***Π²1469 / T cap. E 36, 8**

Ἰερεμίου προφήτου·

Ἄκουε, γῆ· τάδε λέγει κύριος· Ἴδου ἐγὼ <ἐπάγω> ἐπὶ τὸν λαὸν
τοῦτον κατὰ τὸν καρπὸν ἀποστροφῆς αὐτῶν, ὅτι τῷ λόγῳ μου οὐ
προσέσχον, καὶ τὸν νόμον μου ἀπώσαντο. Διατοῦτο τάδε λέγει
15 κύριος· Ἴδου ἐγὼ δίδωμι ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον ἀσθένειαν, καὶ ἀσθε-

12 – 14 τάδε – ἀπώσαντο] cf. *Π²1474 / T cap. E 36, 13

3 – 4 *Π²1467 Δοθήσεται – κύριος] Ez. 23, 49 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 519)
4 – 5 ὅτι² – σε] Ibid. 35, 6 (Wahl, p. 663–664) 8 *Π²1468 Οἶκος – ἐστίν] Ez. 2, 5
(Wahl, *Prophetenzitate*, p. 610) 8 – 9 διατοῦτο – αὐτῶν] Ibid. 7, 24 (Wahl, p.
617) 12 – 14 *Π²1469 Ἄκουε – ἀπώσαντο] Jer. 6, 19 (Wahl, *Prophetenzitate*, p.
504–505) 14 – 668, 2 Διατοῦτο – ἀπολοῦνται] Ibid. 6, 21 (Wahl, p. 505)

2 – 5 *Π²1467 T cap. E 36, 6 (217rB[10]11–18); H^{III} cap. E 19, 6; *deest in* R^(lac.)
7 – 9 *Π²1468 T cap. E 36, 7 (217rB[18]19–24); H^{III} cap. E 19, 7; *deest in* R^(lac.)
11 – 668, 2 *Π²1469 T cap. E 36, 8 (217rB[24]25–217vA6); H^{III} cap. E 19, 8; *deest in* R^(lac.)

*Π²1467 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²1468 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²1469 ἱερεμίου H^{III}, ἱερε-
μίου T προφήτου] om. H^{III}

3 ὑμᾶς] ἡμᾶς H^{III} 8 παραπικραίνων ἐστι H^{III} 12 ἐπάγω] *supplevi* (cf. *Π²150 / T
cap. A 6, 19 et LXX), om. T H^{III} 13 ἀποστροφῆς] *scripsi* (LXX), ἀποστραφεῖς T,
-εῖς H^{III} (cf. *Π²150 / T cap. A 6, 19)

νήσουσιν ἐν αὐτῇ πατέρες καὶ υἱοί, ἅμα γείτων καὶ ὁ πλησίον αὐ-
τοῦ ἀπολοῦνται.

***II²1470 / T cap. E 36, 9**

Τοῦ αὐτοῦ·

Εἰ ἀλλάξει Αἰθίοψ τὸ δέρμα αὐτοῦ, καὶ πάρδαλις τὰ ποικίλματα 5
αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς δυνήσεσθε εὖ ποιῆσαι, μεμαθηκότες κακά. Διέ-
σπειρα αὐτούς, ὡς φρύγανα φερόμενα ἀπὸ ἀνέμου, εἰς ἔρημον.
Οὗτος κλῆρος σου καὶ μερίς τοῦ ἀπειθεῖν ἐμοί, λέγει κύριος, ὡς
ἐπελάθου μου, καὶ ἤλπισας ἐπὶ ψευδέσιν. Κἀγὼ ἀποκαλύψω τὰ 10
ὀπίσω σου ἐπὶ πρόσωπόν σου, καὶ ὀφθήσεται ἡ ἀτιμία σου.

***II²1471 / T cap. E 36, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

Οὕτως λέγει κύριος τῷ λαῷ τούτῳ· Ἠγάπησαν κινεῖν πόδας αὐ-
τῶν, καὶ οὐκ ἐφείσαντο, καὶ ὁ θεὸς οὐκ ἠὲδόκησεν ἐν αὐτοῖς· νῦν 15
μνησθήσεται τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν. Καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με· Μὴ
προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου εἰς ἀγαθόν, ὅτι ἐὰν νηστεύσω-
σιν, οὐκ εἰσακούσομαι τῆς δεήσεως αὐτῶν, καὶ ἐὰν προσενέγκω-
σιν τὰ ὀλοκαυτώματα αὐτῶν καὶ θυσίας, οὐκ εὐδοκήσω ἐν αὐτοῖς,
ὅτι ἐν μαχαίρᾳ καὶ λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ ἐγὼ συντελέσω αὐτούς.

5 – 10 *II²1470 Ier. 13, 23–26 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 524–526)

13 – 19

*II²1471 Ier. 14, 10–12 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 527–528)

4 – 10 *II²1470 T cap. E 36, 9 (217vA[6]7–24); H^{III} cap. E 19, 9; *deest in R*^(lac.)

12 – 19 *II²1471 T cap. E 36, 10 (217vB[25]26–217vB13); H^{III} cap. E 19, 10; *deest in R*^(lac.)

*II²1470 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1471 (a) T (b) s. a. H^{III}

1 υἱοί, ἅμα] *sic interpunx.* H^{III}, *nulla interpunctio in T* γείτων T H^{III} 5 αἰθίωψ T
6 εὐποιῆσαι T 7 ἀπὸ] ὑπὸ H^{III} 13 τοῦ λαοῦ τούτου H^{III} 14 εὐδόκησεν H^{III} 17
εἰσακούσομαι T 19 ἐν¹] ἐὰν T^{a.c.} συντελᾷ T (s. l. *add.* σω *man. rec.*)

***II²1472 / T cap. E 36, 11**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ὅτι ἡμέλησάς μου, λέγει κύριος, αἱ ὁδοί σου καὶ τὰ ἐπιτηδεύματά σου ἐποίησαν ταῦτα πάντα σοι.

5

***II²1473 / T cap. E 36, 12**

Τοῦ αὐτοῦ·

Οὕτως εἶπέν μοι κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ· Λάβε τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ ἀκράτου τούτου ἐκ χειρός μου, καὶ ποτιεῖς πάντα τὰ ἔθνη, πρὸς ἃ ἐγὼ ἐξαποστελῶ σε πρὸς αὐτούς, καὶ πίνονται καὶ
 10 ἐξεμούνται καὶ ἐκμανήσονται ἀπὸ προσώπου τῆς μαχαίρας, ἥς ἐγὼ ἐξαποστέλλω ἀναμέσον αὐτῶν. Καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς· Οὕτως εἶπεν κύριος παντοκράτωρ, ὁ θεὸς Ἰσραὴλ· Πίετε καὶ μεθύσθητε, καὶ ἐξεμέσατε καὶ πεσεῖσθε καὶ οὐ μὴ ἀναστήτε ἀπὸ προσώπου
 15 τῆς μαχαίρας, ἥς ἐγὼ ἀποστέλλω ἀναμέσον ὑμῶν. Καὶ ἔσται ἐὰν μὴ βούλωνται δέξασθαι τὸ ποτήριον ἐκ τῆς χειρός σου, ὥστε πειεῖν, καὶ ἐρεῖς· Οὕτως εἶπεν κύριος· Πιόντες πίεσθε, ὅτι ἐν πόλει, ἐφ' ἧ ὠνομάσθη τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτήν, ἐγὼ ἄρχομαι κακῶσαι, καὶ ὑμεῖς καθάρσει οὐ μὴ καθαρισθῇτε.

3 – 4 *II²1472 Ier. 4, 17–18 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 489–490) 7 – 11 *II²1473 Οὕτως – αὐτῶν] Ier. 32, 1–2 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 558–559) 11 – 18 Καὶ – καθαρισθῇτε] Ibid. 32, 13–15 (Wahl, p. 559–560)

2 – 4 *II²1472 T cap. E 36, 11 (217vB[13]14–18); H^{III} cap. E 19, 11; *deest in R* (lac.)
 6 – 18 *II²1473 T cap. E 36, 12 (217vB[18]19–218rA20); H^{III} cap. E 19, 12; *deest in R* (lac.)

*II²1472 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1473 (a) T (b) s. a. H^{III}

3 – 4 ἐπιτηδεύματα μου H^{III} 8 τούτου] τοῦ H^{III} 9 πρὸς¹] *om.* H^{III} πίνονται] ποιοῦνται H^{III} 13 ἐξεμέσα T^{a.c.} 16 πίνοντες T H^{III} 17 τὸ – ἄρχομαι] *sic interpretunx.* H^{III}, *nulla interpunctio in T* (ὄνομά μου, ἐπ' αὐτήν ἐγὼ ἄρχομαι A^{III})

***II²1474 / T cap. E 36, 13**

Τοῦ αὐτοῦ·

Οὕτως εἶπεν κύριος· Ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον κατὰ τὸν καρπὸν ἀναστροφῆς αὐτῶν, ὅτι τῶν λόγων μου οὐ προσέσχον, καὶ τὸν νόμον μου ἀπόσαντο.

5

***II²1475 / T cap. E 36, 14**

Τοῦ αὐτοῦ·

Οὐκ ἐπίστευον βασιλεῖς, πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην, ὅτι εἰσελεύσεται ἐχθρὸς καὶ θλίβων διὰ τῶν πυλῶν Ἱερουσαλήμ· ἐξ ἁμαρτιῶν προφητῶν αὐτῆς καὶ ἀδικιῶν ἱερέων αὐτῆς, τῶν ἐκχεόντων αἷμα δίκαιον ἐν μέσῳ αὐτῆς.

10

***II²1476 / T cap. E 36, 15**

Τοῦ αὐτοῦ·

Τίς ἄνθρωπος συνετός, καὶ συνιέτω τοῦτο; Καὶ ὃ λόγος στόματος κυρίου πρὸς αὐτόν, ἀναγγελάτω ὑμῖν τίνος ἕνεκα ἀπώλετο ἡ γῆ, ἀνήφθη ὡς ἔρημος, παρὰ τὸ μὴ διοδεύεσθαι αὐτήν. Καὶ εἶπεν κύ-

15

3 – 5 Οὕτως – ἀπόσαντο] cf. *II²1469 / T cap. E 36, 8

3 – 5 *II²1474 Ier. 6, 19 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 504–505) 8 – 11 *II²1475 Thren. 4, 12¹–13⁴ (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 608) 14 – 671, 2 *II²1476 re vera Ier. 9, 12–13 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 518)

2 – 5 *II²1474 T cap. E 36, 13 (218rA[20]21–27); H^{III} cap. E 19, 13; *deest in R*^(lac.) 7 – 11 *II²1475 T cap. E 36, 14 (218rA[28]29–218rB4); H^{III} cap. E 19, 14; *deest in R*^(lac.) 13 – 671, 2 *II²1476 T cap. E 36, 15 (218rB[4]5–18); H^{III} cap. E 19, 15; *deest in R*^(lac.)

*II²1474 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1475 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1476 (a) T (b) s. a. H^{III}

4 τῶν – μου] *scripsi* (LXX), τὸν λόγον μου T H^{III} (τῷ λόγῳ μου A^{III}) 8 οἱ κατοικοῦντες] *om.* T^{a. c.} 14 ὃ] *correxī* (LXX), ὁ T, ὁ H^{III}

ριος πρὸς με· Διὰ τὸ ἐγκαταλιπεῖν αὐτοὺς τὸν νόμον μου, ὃν ἔ-
δωκα πρὸ προσώπου αὐτῶν.

***Π²1477 / T cap. E 36, 16**

Σοφίας Σολομώντος·

- 5 Ἐρημώσῃ τὴν γῆν ἀνομία,
καὶ ἡ κακοπραγία περιστρέψῃ θρόνους δυναστῶν.

***Π²1478 / T cap. E 36, 17**

Παροιμιῶν·

Οὐκ ἀδίκως ἐκτείνεται δίκτυα πτερωτοῖς.

10

***Π²1479 / T cap. E 36, 18**

Τοῦ Σιράχ·

- Φυλὴ ἀνόμων ἐρημωθήσεται,
καὶ ἐν συναγωγῇ ἁμαρτωλῶν ἐξεκαύθη ὀργή·
οὐκ ἐξιλάσατο περὶ τῶν ἀρχαίων γιγάντων,
15 οἱ ἀπέστησαν τῇ ἰσχυρί αὐτῶν·
οὐκ ἐφείσατο περὶ τῆς παροικίας Λώτ,

5 – 6 *Π²1477 Sap. 5, 23^{3–4} 9 *Π²1478 Prov. 1, 17 (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 22)
12 *Π²1479 Φυλὴ – ἐρημωθήσεται] Sir. 16, 4² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 88) 13
καὶ – ὀργή] Ibid. 16, 6¹ (Wahl, p. 88–89) 14 – 672, 5 οὐκ – αὐτῶν] Ibid. 16, 7^{1–}
10² (Wahl, p. 89)

4 – 6 *Π²1477 T cap. E 36, 16 (218rB[18]19–22); H^{III} cap. E 19, 16; *deest in R*^(lac.)
8 – 9 *Π²1478 T cap. E 36, 17 (218rB[23]24–25); H^{III} cap. E 19, 17; *deest in R*^(lac.)
11 – 672, 5 *Π²1479 T cap. E 36, 18 (218rB[26]27–218vA12); H^{III} cap. E 19, 18;
deest in R^(lac.)

*Π²1477 (a) T (b) Σολομώντος H^{III} *Π²1479 Τοῦ] *om.* H^{III}

1 ἐγκαταλιπεῖν] *scripsi* (*cum* A^{III}), ἐγκαταλειπεῖν T H^{III} 9 ἀπτερωτοῖς H^{III} 15
ἀπέστης T^{a.c.}

οὓς ἐβδελύξατο διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν·
οὐκ ἠλέησεν ἔθνος Χαναὰν ἀπωλείας,
τοὺς ἐξηρμένους ἐν ἀμαρτίαις αὐτῶν·
οὕτως ἐξακοσίας χιλιάδας πεζῶν,
τοὺς ἐπισυναχθέντας ἐν σκληροκαρδίᾳ αὐτῶν.

5

***II²1480 / T cap. E 36, 19**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἦστι πνεύματα ἃ εἰς ἐκδίκησιν ἔκτισται,
καὶ ἐν θυμῷ αὐτῶν ἐστερέωσαν μάστιγας αὐτῶν·
καὶ ἐν καιρῷ συντελείας ἰσχὺν ἐκχέουσιν,
καὶ τὸν θυμὸν τοῦ ποιήσαντος αὐτὰ κοπάσουσιν.
Πῦρ, χάλαζα καὶ λιμὸς καὶ θάνατος,
πάντα ταῦτα εἰς ἐκδίκησιν ἔκτισται·
θηρίων ὀδόντες καὶ σκορπίοι καὶ ἔχχεις
καὶ ῥομφαία ἐκκαίουσα εἰς ὄλεθρον ἀσεβεῖς·
ἐν τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ εὐφρανθήσονται,
καὶ ἐν καιροῖς αὐτῶν οὐ παραβήσονται λόγον.

10

15

***II²1481 / T cap. E 36, 20**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἄνδρα κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ κρινεῖ·

20

8 – 16 *II²1480 Ἦστι – εὐφρανθήσονται] Sir. 39, 28¹–31¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 155–156) **17** καὶ – λόγον] Ibid. 39, 31³ (Wahl, p. 156) **20** *II²1481 Ἄνδρα – κρινεῖ] Sir. 16, 12² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 89)

7 – 17 *II²1480 T cap. E 36, 19 (218vA[13]14–218vB1); H^{III} cap. E 19, 19; *deest in R* (lac.) **19 – 673, 3** *II²1481 T cap. E 36, 20 (218vB[1]2–10); H^{III} cap. E 19, 20; *deest in R* (lac.)

*II²1480 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1481 (a) T (b) s. a. H^{III}

1 ὑπερηφανίαν] *scripsi* (cum A^{III}), ὑπεριφάνειαν T, ὑπερηφάνειαν H^{III} **4** ἐξακο-
σίας T H^{III} **13** ταῦτα] τα T^{a.c.} **14** ἔχχεις] ἔχχis H^{III} **15** ἐκκαίουσα] ἐκκέουσα T,
ἐκκισα H^{III} (ἐκδικουσα LXX)

ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ εὐρήσει·
καθ' ὃ ποιεῖ ἄνθρωπος, ὄψεται ὀφθαλμὸς κυρίου,
καὶ καταιγίς, ἣν οὐκ ὄψεται ἄνθρωπος, ἐπελεύσεται αὐτῷ.

***Π²1482 / T cap. E 36, 21**

5 Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ ποίει κακά, καὶ οὐ μὴ σε καταλάβῃ κακόν·
ἀπόστηθι ἀπὸ ἀδίκου, καὶ ἐκκλίνει ἀπὸ σοῦ.
Μὴ σπείρης ἐπ' αὐλακας ἀδικίας,
καὶ οὐ μὴ θερίσῃς αὐτὰ ἐπταπλασίως.

10

***Π²1483 / T cap. E 36, 22**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους·

Οὐκ ἄδικος ὁ θεός, ἐπιφέρων τὴν ὀργὴν κατὰ ἄνθρωπον· μὴ γέ-
νοιτο.

6 Μὴ – κακόν] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 1.7./7. (ed. Ihm, p. 9)

1 ἕκαστος – εὐρήσει] Sir. 16, 14² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 90) 2 – 3 καθ' – αὐτῷ] Ibid. 16, 21¹ cum app. crit. (Wahl, p. 90) 6 – 9 *Π²1482 Sir. 7, 1–3² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 62–63) 12 – 13 *Π²1483 Rom. 3, 5–6

5 – 9 *Π²1482 T cap. E 36, 21 (218vB[10]11–19); H^{III} cap. E 19, 21; *deest in R*^(lac.)
11 – 13 *Π²1483 T cap. E 36, 22 (218vB[19–20]21–24); H^{III} cap. E 19, 22; *deest in R*^(lac.)

*Π²1482 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²1483 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III}

3 οὐκ] οὐκχ (*sic*) T αὐτῷ] *om.* T^{a.c.} 7 ἐκκλίνει] *scripsi (cum A^{III})*, ἐκκλίνῃ T H^{III}
12 ἐπιφέρων] s. l. *praem.* ὁ T

***II²1484 / T cap. E 36, 23**

Ἐκ τῆς αὐτῆς·

Ὅσοι ἀνόμως ἤμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται, καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἤμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται.

***II²1485 / T cap. E 36, 24**

5

Τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου·

Οἶδεν ὁ θεὸς τὸ κακόν, ἢ ἀγαθόν, καὶ παρ' αὐτῷ αἱ αἰτίαι τῶν κακῶν δυνάμεις εἰσὶν ἀγαθοποιοί, ὅτι τοῖς γινομένοις κακοῖς ἀγαθο-
πρεπῶς ἢ πρόνοια χρῆται πρὸς τὴν αὐτῶν ἢ ἄλλων ἢ ἰδικὴν ἢ κοι-
νὴν ὠφέλειαν, καὶ οἰκείως ἐκάστου τῶν ὄντων προνοεῖ.

10

***II²1486 / T cap. E 36, 25**

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ <τ>οῦ οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ θε-
ός·

Ὅταν ἀκούσης· Οὐκ ἔστιν κακία ἐν πόλει, ἣν κύριος οὐκ ἐποίησεν,
νόει τῆς κακίας τὸ ὄνομα, ὅτι τὴν προσαγομένην κάκωσιν τοῖς
ἀμαρτάνουσιν ἐπὶ διορθώσει τῶν πλημμελημάτων ὁ λόγος αἰνίτ-

15

3 – 4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 51.2./58.2. (ed. Ihm, p. 830)
14 Am. 3, 6

3 – 4 *II²1484 Rom. 2, 12 7 – 8 *II²1485 Οἶδεν – ἀγαθοποιοί] Ps.-DIONYSIUS
AREOPAGITA, *De divinis nominibus*, IV. 30 (ed. Suchla, p. 175, 11–12) 8 – 10 ὅτι –
προνοεῖ] IBID., IV. 33 (p. 178, 8–10) 14 – 675, 7 *II²1486 Ὅταν – ἐξαιρούντα]
BASILIUS CAESARIENSIS, *Quod deus non est auctor malorum*, 4–5 (PG 31, 337, 28–
41)

2 – 4 *II²1484 T cap. E 36, 23 (218vB[24]25–29); H^{III} cap. E 19, 23; *deest in R*^(lac.)
6 – 10 *II²1485 T cap. E 36, 24 (218vB[30–31]32–219rA10); H^{III} cap. E 19, 24;
deest in R^(lac.) 12 – 675, 9 *II²1486 T cap. E 36, 25 (219rA[11–12]13–219rB16);
H^{III} cap. E 19, 25; *deest in R*^(lac.)

*II²1484 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1485 Τοῦ ἁγίου] *om.* H^{III} ἀρεοπαγίτου T *II²1486
Τοῦ ἁγίου] *om.* H^{III} ἐκ – θεός] *om.* H^{III} T τοῦ] *scripsi*, ου T

3 ἤμαρτον – νόμῳ] *om.* H^{III} 7 ἢ] *scripsi (ed.)*, ἡ T, ἡ H^{III} 10 προνοεῖται H^{III}

τεται. Ἐκάκωσα γάρ σε, φησίν, καὶ ἐλιμαγχόνησά σε, ἵνα εὖ σε ποιήσω, πρὶν εἰς ἄμετρον ἐκχυθῆναι τὴν ἀδικίαν ἰστώντος, ὥσπερ ῥεῦμα ἔρκει τινὶ καρτερῷ καὶ διαφράγματι κατεχόμενον. Διὰ ταῦτα νόσοι πόλεων καὶ ἐθνῶν, ἀέρων αὐχοὶ καὶ ἀφορίαι γῆς,
 5 καὶ αἱ λοιπαὶ τοῦ βίου τραχύτεραι περιπτώσεις, τῆς κακίας τὴν αὐξησιν ἐπικόπτουσιν. Ὡστε τὰ τοιαῦτα κακὰ ἐκ θεοῦ γίνεται, τῶν ἀληθινῶν κακῶν τὴν γένεσιν ἐξαιροῦντα. Ἀναιρεῖ τοίνυν τὸ κακὸν ὁ θεός, οὐχὶ δὲ τὸ κακὸν ἐκ θεοῦ, ἐπεὶ καὶ ἱατρὸς ἐξαίρει τὴν νόσον, οὐχὶ δὲ νόσον ἐμβάλλει τῷ νοσοῦντι.

10

*Π²1487 / T cap. E 36, 26

Τοῦ ἀγίου Ἐφραίμ·

Τὸν κόσμον ὁ θεὸς ἀνεξικακία ἐπισκοπεῖ, τὸ μέλλον αἰνιττόμενος καὶ τὸ παρὸν κακὸν ὅροις στο<ι>χίζων, ἐκ μὲν τῆς ἀποφάσεως χαλινῶν τὴν πονηρίαν, διὰ δὲ συνειδήσεως τὰς ἐναγεῖς διανοίας
 15 τιμωρούμενος. Ποσάκις ἐπείρασεν καὶ ἠπέλησεν τῷ Ἰσραὴλ δι' αἰχμαλωσιῶν, καὶ ὑπερέθετο; Ποσάκις τὴν Ἱερουσαλήμ ὀλέθρῳ δοθῆναι ἀπεφῆνατο δι' ὑπερβολὴν ἀσεβείας καὶ ἀθέσμων ἔργων, καὶ ἀνίσχετο, λέγει, ἵνα δειχθῇ αὐτοῦ ἡ πρόγνωσις; Καὶ μακροθυμεί, ἵνα μάθωμεν αὐτοῦ τὴν χρηστότητα· ταχέως ἀποφαίνεται καὶ
 20 βραδέως ἀμύνεται· θέλει ἵνα σωθῶμεν. Ἐπιμενόντων δὲ ἡμῶν, ἐπάγει τὸν ὀλεθρον· ἐαυτὸν ἀναίτιον ποιεῖ· προαπειλῶν καὶ παιδεύων, δίκαιον κριτὴν ἐαυτὸν συνίστησιν. Προαποφαίνεται ὡς

1 Ἐκάκωσα – σε²] Deut. 8, 3 12 – 15 Τὸν – τιμωρούμενος] exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 41.12./48.12. (ed. Ihm, p. 744)

7 – 9 Ἀναιρεῖ – νοσοῦντι] IBID., 5 (PG 31, 337, 44–46) 12 – 676, 2 *Π²1487 EPH-RAEM, locus non repertus

11 – 676, 2 *Π²1487 T cap. E 36, 26 (219rB[16]17–219vA21); H^{III} cap. E 19, 26; *deest in R*^(lac.)

*Π²1487 εφραίμ T, ἐφραιμ H^{III}

1 ἐκάκωσας T γάρ σε] γάρ φη σε T^{a.c.} 2 ἰστών *ed.* 4 ἀχομοὶ H^{III} 5 λοιπαὶ] *scripsi*, λυπαὶ T, λύπαι H^{III} (*deest in ed.*) 13 στοιχίζων] *correxī* (cf. *Π²2280 / PML^b cap. Π 3, 24), στοχίζων T, στοχάζων H^{III}, στοιχειάζων I / C cap. Π 3, 15 15 τῷ] τὸν H^{III} 18 ἀνίσχετο] *scripsi*, ἀνήσχετο T H^{III} (ἀνέσχεται A^{III} a. c., ἠνέσχετο A^{III} p. c.)

προγνώστης, καὶ ἀποδίδωσιν ὅτε βούλεται, ὡς δυνατὸς καὶ κρι-
τής.

***II²1488 / T cap. E 36, 27**

Τοῦ ἁγίου Ἱππολύτου·

Ἐπειδὴ ἐπιλαθόμενος τῶν προτέρων αὐτοῦ ῥημάτων ὁ Ναβουχο- 5
δονόσορ, ἐπὶ ῥῆθι ὑπερηφάνως, ὕστερον [δὲ] ἔλαβεν τὴν παρὰ θε-
οῦ ἐπιτιμίαν, ὑπόδειγμα καὶ ὑπογραμμὸν πᾶσιν ἀνθρώποις τυ-
ράννοις τὲ καὶ βασιλεῦσιν γενόμενος, ὥστε μὴ ὑπὲρ ἀνθρώπων
φρονοῦντας ἀλαζονεύεσθαι καὶ κατὰ τοῦ θεοῦ ἐπαιρομένους καυ-
χᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς προορῶντας τὸν ἑαυτῶν κίνδυνον τὸν 10
θεὸν φοβεῖσθαι, εἰδόμενος ὅτι καὶ αὐτοὶ κύριον ἔχουσιν ἐν οὐρανοῖς.
Καὶ γὰρ καὶ Ἀντίοχος, ὁ ἐπικληθεὶς Ἐπιφανής, βασιλεὺς τῆς Συ-
ρίας γεγονώς, ποικίλαις βασάνοις αἰκισάμενος τοὺς δούλους τοῦ
θεοῦ, καὶ τὰ χεῖριστα τολμήσας, ὕστερον καὶ αὐτὸς τῆς παρὰ τοῦ
θεοῦ ἀξίας ἔτυχε τιμωρίας, *θεία μάστιγι* ἐπιπληχθεὶς, ὡς *μὴ δύνα-* 15
σθαι αὐτὸν *μὴ δὲ τὴν ἑαυτοῦ ὁσμὴν* ὑπενεγκεῖν, ἀλλ’ ἔτι ζώντος
αὐτοῦ, *ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν σκώληκας ἀναζεῖν*· διὸ καὶ πολλαῖς λιτα-
νεύαις καὶ ἐξομολογήσεσιν πρὸς τὸν θεὸν χρησάμενος, οὐκ ἔτυχεν
τῆς παρ’ αὐτοῦ σωτηρίας· ὃς καὶ *ἀφελπίσας* ἑαυτόν, καὶ *εἰς ἐπί-*
γνωσιν ἀνθρωπίνην λοιπὸν ἐλθὼν, μέλλων τελευτᾶν, οὕτως ἔφη- 20
σεν· *Δίκαιον ὑποτάσσεσθαι τῷ θεῷ, καὶ μὴ θνητὸν ὄντα ἰσόθεα*
φρονεῖν, ὥστε ὅσοι βασιλεῖς εὐλαβῶς καὶ θεοφιλῶς ἀνεστράφη-
σαν, οὗτοι καὶ παρὰ θεῷ ἐτιμήθησαν, ὅσοι δὲ κατὰ φύσιν ὑπὲρ

11 Col. 4, 1 15 – 16 II Mach. 9, 11–12 17 Ibid. 9, 9 19 – 20 Ibid. 9, 11 21 – 22
Ibid. 9, 12

5 – 677, 7 *II²1488 Ἐπειδὴ – ἐπουράνιον] HIPPOLYTUS ROMANUS, *Commentarii in
Danielem*, III, 4, 4 (ed. Bonwetsch†/Richard, p. 138, 7 – 139, 10); deest apud Holl

4 – 677, 20 *II²1488 T cap. E 36, 27 (219vA[22]23–220vA11); H^{III} cap. E 19, 27;
deest in R^(lac.)

*II²1488 Τοῦ ἁγίου] *om.* H^{III} Ἱππολύτου T

5 ῥημάτων ὁ] *om.* H^{III} 6 ἐπὶ ῥῆθι] ἐπὶ ῥῆθι H^{III} δὲ] *delevi* (ed.) 7 ὑπόδειγμα]
scripsi (cum A^{III} et ed.), ἐπίδειγμα T H^{III} ὑπογραμμὸς ed. 8 ἀνθρώπων] *scripsi*
(cum A^{III}), ἀνθρώπων T H^{III} 12 ἐπιφανῆς T 13 δούλους] *post* θεοῦ *transpos.* H^{III}
16 ζώντος T 19 ἀφελπίσας] *sic* T H^{III}

τὸ δέον ἐπήρθησαν, οὗτοι ἀξίαν καὶ δικαίαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ
 τιμωρίαν ἀπέλαβον. Ὅν τρόπον καὶ ὁ Σεναχειρείμ, καυχησάμενος
 ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ καὶ πολλῇ δυνάμει, λόγοις ψευδέσιν τὸν θεὸν ὀνειδί-
 σας, ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου ἐπατάχθη, ρπε' χιλιάδας μιᾷ νυκτὶ ἀπολέ-
 5 σας, ὕστερον δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ γῇ ἀνη-
 ρέθη, ἵνα ἐπιγνώσιν πάντες ἄνθρωποι τὴν ἐξουσίαν τὴν ἐπουρά-
 νιον. Ἡ γὰρ τοῦ θεοῦ χάρις ἀφθόνως συνετίζει τοὺς ἀνθρώπους
 μόνῳ θεῷ προσκαρτερεῖν καὶ τὰ εὐάρεστα αὐτῷ ποιεῖν, ἵνα καὶ
 10 τὸν νῦν βίον ἀκινδύνως τελειώσωσιν, καὶ τὴν μέλλουσαν κόλασιν
 εὐκόλως ἀποφύγωσιν. Τί γὰρ ὠφέλησεν τὸν Ναβουχοδονόσορ τὸ
 ὑπέρογκον, ὅποτε φυγαδευθεὶς χλόην μετὰ τῶν θηρίων ἐν τοῖς
 ὄρεσιν ἦσθιεν; Ποῦ τὸ θράσος ἐκείνο καὶ ἡ πολλὴ τῶν λόγων
 ὑπερηφανία, καὶ ἡ τῆς καμίνου μεγάλη καὶ δεινὴ φλόξ, ὅποτε
 οὐδὲ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἐκυρίευν; Ἄλλ' ὁ καυχησάμενος καὶ λέγων·
 15 Τίς ἐστὶν θεός, ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου, ὕστερον κε-
 κυφῶς πρὸς τὴν γῆν ἐλεεινῶς ἐν τοῖς ὄρεσιν βρυχώμενος, μετὰ
 τῶν θηρίων διῆγεν. Καὶ οὐκέτι ὡς βασιλεὺς μέγας καὶ δυνάστης
 ἐν τοῖς βασιλείοις διαιτῶμενος διῆγεν, ἀλλὰ μονάζων ἐν ἐρημίαις,
 χόρτον καὶ χλόην ἦσθιεν, ἕως <οὗ> ἡ καρδία αὐτοῦ ἀλλοιωθεῖσα
 20 ἐγενήθη ὡς θηρίου, καὶ ἐν ὕλαις καὶ σπηλαίοις ηὐλίζετο.

3 – 4 IV Reg. 19, 4; Is. 37, 4 4 IV Reg. 19, 35; cf. Is. 37, 36 5 – 6 ὕστερον – ἀνη-
 ρέθη] cf. IV Reg. 19, 37; Is. 37, 38 11 – 12 ὅποτε – ἦσθιεν] cf. Dan. 4, 32 15 Ibid. 3,
 15

7 Ἡ – ἀνθρώπους] HIPPOLYTUS ROMANUS, *Commentarii in Daniele*, III, 6, 2 (ed.
 Bonwetsch†/Richard, p. 144, 15–16); deest apud Holl 8 – 10 μόνῳ – ἀποφύγω-
 σιν] IBID. (p. 144, 19–21); deest apud Holl 10 – 11 Τί – ὑπέρογκον] IBID., III, 7, 1
 (p. 146, 13–14); deest apud Holl 11 – 14 ὅποτε – ἐκυρίευν] IBID., III, 7, 1–2 (p.
 146, 17–20); deest apud Holl 14 – 17 Ἄλλ' – διῆγεν] IBID., III, 9, 2 (p. 152,
 23–26); deest apud Holl 17 – 20 Καὶ – ηὐλίζετο] IBID., III, 9, 4 (p. 154, 5–8); deest
 apud Holl

1 δικαίαν] *om.* T (*in mg. add. man. rec.*) 3 καὶ – δυνάμει] *correxī* (ed.), δυνάμει
 καὶ πολλῇ T^{a.c.}, καὶ δυνάμει πολλῇ T^{p.c.}, δυνάμει καὶ πόλει H^{III} 8 ἀρεστὰ H^{III} 13
 ὑπερηφανεία T 15 χειρῶν μου] χειρῶν T^{a.c.} 15 – 16 κεκυφῶς – ἐλεεινῶς] *se-*
cund. Bonwetsch haec Hippolyti verba non sunt 16 βρυχώμενος] *scripsi* (ed.),
 βρυχώμενος T H^{III} 18 ἐν²] *om.* T^{a.c.} 19 οὗ] *supplev.* Bonwetsch, *om.* T H^{III}
 ἀλλοιωθεῖσα] *scripsi* (*cum* A^{III}), ἀλλοιωθῆσα (-ή- T) T H^{III}

***II²1489 / T cap. E 36, 28**

Μάρκου μοναχοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸν δικανικὸν λόγου·

Αἱ ἐπιφοραὶ καὶ οἱ ἔλεγχοι ταῖς <αἰτίαις> εἰς τὸ φανερόν οὐκ ἔξο-
μοιοῦνται, κατὰ δὲ τὸ πνευματικὸν πᾶσαν ἀποσώζουσιν δικαιο-
σύνην. Τοῦτο δὴ καὶ διὰ τῆς ἀγίας Γραφῆς γινῶναι δυνάμεθα. 5
†Ἐτεροί† πύργον ἐπέσεισαν, καὶ οἱ ἀπαχθέντες εἰς μετάνοιαν ἐν
Βαβυλῶνι αἰχμάλωτοι ἐβδομήκοντα ἔτη, ἄλλους τινὰς ἔλαβον
αἰχμαλώτους εἰς μετάνοιαν; Οὐχ’ οὕτως εἰσὶν αἱ παιδεῖαι καὶ αἱ
συμβάσεις, ἀλλ’ ὥσπερ οἱ στρατιῶται, ὅταν φωραθῶσιν ἀμαρτά-
νοντες, αἰκίζονται, οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ πάσχουσιν οἷα τὰ φαῦλα 10
πεποιήκασιν, οὕτω καὶ πάντες παιδευόμεθα διὰ τῶν ἐπερχομένων,
εὐκαίρως μέντοι καὶ ἀρμοζόντως πρὸς μετάνοιαν, οὐχ’ οὕτω δὲ
ὁμοιοτρόπως ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ, οὔτε διὰ τῶν αὐτῶν πραγμάτων.
Καὶ τοῦτο ἐστίν, ὃ τοὺς πολλοὺς εἰς ἀπιστίαν ἄγει, τῆς τοῦ θεοῦ
δικαιοσύνης ἢ τοῦ καιροῦ ὑπέρθεσις, καὶ τῶν ἐπιφορῶν ἢ ἀνομοι- 15
ότης.

***II²1490 / T cap. E 36, 29**

Καὶ μεθ’ ἕτερα·

Τὸ ἐκάστου προσφυὲς καὶ τὴν ἀνυπέρθετον αὐτῶν ἔπαξιν καὶ τὴν
πάσης κτίσεως εἰς τοῦτο συνέργ<ε>ιαν μόνου τοῦ θεοῦ ἐστίν εἰ- 20

6 πύργον ἐπέσεισαν] cf. Luc. 13, 4 6 – 7 οἱ – ἔτη] cf. Ier. 25, 11–12

3 – 16 *II²1489 MARCUS EREMITA, *Opusc. VII. Disputatio cum quodam causidico*,
XVII, 6–21 (ed. Durand, II, p. 76–78) 19 – 679, 6 *II²1490 MARCUS EREMITA,
Opusc. VII. Disputatio cum quodam causidico, XX, 71–78 (ed. Durand, II, p. 88)

2 – 16 *II²1489 T cap. E 36, 28 (220vA[12–13]14–220vB20); H^{III} cap. E 19, 28;
deest in R^(lac.) 18 – 679, 6 *II²1490 T cap. E 36, 29 (220vB[20]21–221rA10); H^{III}
cap. E 19, 29; *deest in R*^(lac.)

*II²1489 ἐκ – λόγου] *om.* H^{III}

3 αἰτίαις] *supplevi* (ed.), *om.* T H^{III} 6 †Ἐτεροί†] *cruces apposui*, sic H^{III}, ἑτέροι T
(Μὴ γὰρ οἱ ὑπὸ τοῦ πύργου τοῦ Σιλωὰμ ἀποθανόντες ἑτέροις ed.) 9 φοραθῶσιν
H^{III} 13 καιρῷ] καὶ νῦν H^{III} 15 ἐπιφορῶν] ἐπιφανῶν H^{III} 19 ἐκάστου] ἕκαστον
H^{III}, ἐκάστῳ ed. ἔπαξιν] sic T H^{III} (cf. *infra*, p. 679, 4), ἔπειξιν ed. 20 συνέρ-
γειαν] *scripsi* (ed.), συνέργιαν T, συννεργίαν H^{III}

δέναι. Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν πιστεύειν μόνη τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ, καὶ εἰδέναι ὅτι πᾶν τὸ ἐπελθὸν ἡμῖν ἀκουσίως, ἢ δι' ἀγάπην ἢ κακίαν ἐλήλυθεν, καὶ διατοῦτο ὑπομένειν χρή, καὶ μὴ ἀπωθεῖσθαι αὐτό, [καὶ τὴν μυστικὴν τῶν συμβάσεων καὶ ἐναρμόνιον ἔπαξιν,
 5 ἄνθρωποι ὄντες, οὐ καταλαμβάνομεν] ἵνα μὴ προσθῶμεν ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίαις.

***Π²1491 / T cap. E 36, 30**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ Μωϋσέως βίου·

Ἡ παρὰ θεοῦ δίκη μόλις μὲν εἴωθεν κινεῖσθαι διὰ πολλὴν μακροθυμίαν, κινηθεῖσα δὲ ἅπαξ, φθάνει καταλαμβάνουσα τοὺς ἀποδιδράσκειν οἰομένους.

***Π²1492 / T cap. E 36, 31**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ ἄθλων καὶ ἐπιτιμιῶν·

Καθάπερ ἱατρὸς ἐν ταῖς μεγάλαις καὶ ἐπισφαλέσι νόσοις ἔστιν ὅτε
 15 σωμάτων μέρη ἀφαιρεῖ, στοχαζόμενος ὑγείαν, κυβερνήτης δέ, χειμῶνων ἐπιγινόμενων, ἀποφορτίζεται προνοία τῆς τῶν πλεόντων σωτηρίας, καὶ μέμψις οὔτε τῷ ἱατρῷ τῆς πηρώσεως, οὔτε τῷ κυβερνήτῃ τῆς ἀποβολῆς ἔπεται, τοῦναντίον δὲ ἔπαινος ἐκατέρωφ, τὸ συμφέρον πρὸ τοῦ ἡδέος εἰδότε καὶ κατορθώσαντι, τὸν αὐτὸν

5 – 6 Sir. 3, 27²; 5, 5²

9 – 11 *Π²1491 PHILO IUDAEUS, *De vita Mosis*, I, 326 (ed. Cohn, p. 198, 1–3)
 14 – 680, 4 *Π²1492 PHILO IUDAEUS, *De praemiis et poenis*, 33–34 (ed. Cohn, p. 343, 7–17)

8 – 11 *Π²1491 T cap. E 36, 30 (221rA[11–12]13–20); H^{III} cap. E 19, 30; *deest in R*^(lac.) 13 – 680, 4 *Π²1492 T cap. E 36, 31 (221rA[20–21]22–221rB18); H^{III} cap. E 19, 31; *deest in R*^(lac.)

*Π²1491 ἐκ – βίου] *om.* H^{III} *Π²1492 (a) T (b) *s. a.* H^{III}

3 διατοῦτο] διαγαπῆν ἢ κακίαν τοῦτο T, *sed expunx.* γαπῆν ἢ κακίαν 4 – 5 καὶ¹ – καταλαμβάνομεν] *secludenda videntur (desunt in ed.)* 4 ἔπαξιν] *sic* T H^{III} (*cf. supra*, p. 678, 19) 15 στοχασάμενος T 16 – 17 πλεόντων T H^{III} *a. c.* 18 ἐκατέρωφ] *scripsi (ed.)*, ἐκατέρων T H^{III} 19 ἡδέος] *scripsi (ed.)*, ἡδέως T H^{III}

τρόπον καὶ τὴν τῶν ὅλων προνοητικὴν δύναμιν αἰεὶ θαυμαστέον,
ἐπὶ τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ πραττομένοις ἅπασιν ἐξετάζοντες, ἐπεὶ μὴ
καθ' ἡδονὴν ἰδίαν συμβέβηκεν, ἀλλ' ἢ τρόπον εὐνόμου πόλεως ὁ
κόσμος ἡνιοχεῖται καὶ κυβερνᾶται σωτηρίως.

Τίτλος λζ' Περὶ ἐπαιτίας.

Π¹ /
K cap. A 15

*Π²1493 / T cap. E 37, 1

Π¹311 /
K cap. A 15, 1

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

Τέκνον, ζῶν ἐπαιτήσεως μὴ βιώσης·

5 κρεῖσσον γὰρ ἀποθανεῖν ἢ ἐπαιτεῖν.

*Π²1494 / T cap. E 37, 2

Π¹312 /
K cap. A 15, 2

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἐν στόματι ἀσεβοῦς γλυκανθήσεται ἐπαίτησις,
καὶ ἐν κοιλίᾳ αὐτοῦ πῦρ καήσεται.

10

*Π²1495 / T cap. E 37, 3

Τῶν Πράξεων·

Εἶπεν Παῦλος· Πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν ὅτι οὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀν-
τιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τὲ τῶν λόγων τοῦ

1 Περὶ ἐπαιτίας] cf. Π¹ / K^{pin} Παραπομπὴ E 1

4 – 5 *Π²1493 Sir. 40, 28¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 159) 8 – 9 *Π²1494 Sir. 40,
30¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 159) 12 *Π²1495 Εἶπεν Παῦλος] Act. 20, 17
12 – 682, 2 Πάντα – λαμβάνειν] Ibid. 20, 35

1 Titlos T^{txt} (221rB19–20) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
3 – 5 *Π²1493 T cap. E 37, 1 (221rB[21]22–25); H^{III} cap. E 20, 1; *deest in* R^(lac.)
7 – 9 *Π²1494 T cap. E 37, 2 (221rB[25]26–29); H^{III} cap. E 20, 2; *deest in* R^(lac.)
11 – 682, 2 *Π²1495 T cap. E 37, 3 (221rB[29]30–222vA4); H^{III} cap. E 20, 3; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} λζ'] κ' H^{III} txt A^{III} txt, ιθ' A^{III} pin (κ' *expectav.*), ιβ' R^{pin}
ἐπαιτίας] ἐπαιτήσεως A^{III} txt

*Π²1494 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²1495 Τῶν] *om.* H^{III}

8 ἀσεβοῦς] ἀναιδοῦς LXX 9 καήσεται] *scripsi* (*cum* A^{III}), καῖσεται T H^{III} 13 τὸν
λόγον T τοῦ] s. l. T

κυρίου, ὅτι αὐτὸς εἶπεν· Μακάριόν ἐστιν μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.

Τίτλος λη' Περὶ ἐπιθυμιῶν ἀγίων ἀνδρῶν.

*II²1496 / T cap. E 38, 1

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ ριη'.

Ἐπεπόθησεν ἡ ψυχὴ μου τοῦ ἐπιθυμῆσαι
5 τὰ κρίματά σου ἐν παντὶ καιρῷ.

*II²1497 / T cap. E 38, 2

Τῶν Παροιμιῶν.

Ἐπιθυμία δικαίων πᾶσα ἀγαθή.

*II²1498 / T cap. E 38, 3

10 Τῶν αὐτῶν.

Ἐπιθυμαὶ εὐσεβῶν ἡδύνουσιν ψυχάς.

4 – 5 *II²1496 Ps. 118, 20¹⁻² 8 *II²1497 Prov. 11, 23¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 59) 11 *II²1498 Prov. 13, 19¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 68 – 69)

1 Titlos T^{txt} (221vA6–8) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.) 3 – 5
*II²1496 T cap. E 38, 1 (221vA[8]9–12); H^{III} cap. E 21, 1; *deest in* R^(lac.) 7 – 8
*II²1497 T cap. E 38, 2 (221vA[12]13–14); H^{III} cap. E 21, 2; *deest in* R^(lac.) 10 – 11
*II²1498 T cap. E 38, 3 (221vA[14]15–16); H^{III} cap. E 21, 3; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] om. A^{III} pin R^{pin} λη'] κα' H^{III} txt A^{III} txt, κ' A^{III} pin (κα' *expectav.*), ιδ' R^{pin}

*II²1496 ἐν – ριη'] om. H^{III} ριη'] ριη' T *II²1497 Τῶν] om. H^{III} *II²1498 (a) T (b) s. a. H^{III}

***II²1499 / T cap. E 38, 4**

Τῶν αὐτῶν·

Δένδρον ζωῆς ἐπιθυμία ἀγαθή.

***II²1500 / T cap. E 38, 5**

Τοῦ Σιράχ·

5

Ἐπεθύμησας σοφίαν; Διατήρησον ἐντολάς,
καὶ κύριος χορηγήσει σοι αὐτήν.

3 *II²1499 Prov. 13, 12³ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 67) **6 – 7** *II²1500 Sir. 1, 26^{1–2} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 45)

2 – 3 *II²1499 T cap. E 38, 4 (221vA[17]18–19); H^{III} cap. E 21, 4; *deest in R*^(lac.)
5 – 7 *II²1500 T cap. E 38, 5 (221vA[19]20–23); H^{III} cap. E 21, 5; *deest in R*^(lac.)

*II²1499 (a) T (b) *s. a.* H^{III}

Τίτλος λθ' Περὶ ἐπικουρίας, ὅτι καλὸν τὸ ἐπικουρεῖν τοῖς δεο-
μένοις, εἰ οἶόν τε λόγῳ καὶ ἔργῳ.

***II²1501 / T cap. E 39, 1**

Τοῦ Σιράχ·

- 5 Κρεῖσσον λόγος ἢ δόσις,
καὶ ἀμφοτέρα παρὰ ἀνδρὶ κεχαριτωμένῳ.

***II²1502 / T cap. E 39, 2**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἴδου λόγος ὑπὲρ δόμα ἀγαθόν.

10

***II²1503 / T cap. E 39, 3**

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ κωλύσης λόγον ἐν καιρῷ σωτηρίας.

5 *II²1501 Κρεῖσσον – δόσις] Sir. 18, 16² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 95) **6** καὶ –
κεχαριτωμένῳ] Ibid. 18, 17² (Wahl, p. 95–96) **9** *II²1502 Sir. 18, 17¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 95–96) **12** *II²1503 Sir. 4, 23¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 55)

1 – 2 Titlos T^{txt} (221vA24–28) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
4 – 6 *II²1501 T cap. E 39, 1 (221vA[28]29–32); H^{III} cap. E 22, 1; *deest in* R^(lac.)
8 – 9 *II²1502 T cap. E 39, 2 (221vA[32]33–34); H^{III} cap. E 22, 2; *deest in* R^(lac.)
11 – 12 *II²1503 T cap. E 39, 3 ([221vA34]221vB1–2); H^{III} cap. E 22, 3; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} λθ'] κβ' H^{III} txt, κα' A^{III} pin (κβ' *expectav.*), ιε' R^{pin}, *non liquet in* A^{III} txt (κβ' *secund. ser.*) ἐπικουρίας] ἐπικουρείας R^{pin} **1 – 2** τοῖς δεομέ-
νοις] τοὺς δεομένους H^{III} txt A^{III} pin **2** εἰ – ἔργῳ] *om.* A^{III} pin R^{pin}

*II²1501 Τοῦ] *om.* H^{III} *II²1502 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1503 (a) T (b) s. a. H^{III}

5 ἢ] ἡ T **9** δόμα] *correx*i (LXX), δόγμα T H^{III}

***Π²1504 / T cap. E 39, 4**

Τοῦ Θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς Βασίλειον ἐπιταφίου·

Προῖκα ἦν χρηστός, καὶ ἐπίκουρος ἀπραγμάτευτος.

***Π²1505 / T cap. E 39, 5**

Τοῦ ἀγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ περὶ βαπτίσματος·

5

Ἐπαινοῦμεν τοὺς κατὰ προαίρεσιν ἀγαθοὺς, οὐ τοὺς ὑπὸ τινος ἀνάγκης εἰς τοῦτο ἦκοντας· ὅπου γὰρ προαίρεσις ἐτοίμη, τὸ κωλύον οὐδέν.

6 – 8 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 48.7./55.7. (ed. Ihm, p. 802–803)

3 *Π²1504 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Funebris oratio in laudem Basilii Magni Caesareae in Cappadocia episcopi* (Orat. 43), 36, 6–7 (ed. Bernardi, p. 204) 6 – 7

*Π²1505 Ἐπαινοῦμεν – ἦκοντας] BASILIUS CAESARIENSIS, *Homilia exhortatoria ad S. baptismum*, 5 (PG 31, 436, 33–34) 7 – 8 ὅπου – οὐδέν] IBID., 6 (PG 31, 437, 13)

2 – 3 *Π²1504 T cap. E 39, 4 (221vB[3–4]5–7); H^{III} cap. E 22, 4; *deest in R*^(lac.)

5 – 8 *Π²1505 T cap. E 39, 5 (221vB[7–8]9–15); H^{III} cap. E 22, 5; *deest in R*^(lac.)

*Π²1504 ἐκ – ἐπιταφίου] *om.* H^{III} *Π²1505 Τοῦ ἀγίου] *om.* H^{III} ἐκ – βαπτίσματος] *om.* H^{III}

3 χρηστός] *scripsi* (ed.), χριστὸς T H^{III} 6 – 7 τοῦς¹ – τοῦτο] *om.* H^{III}

Τίτλος μ' Περὶ ἐπιχειρούντων ἀλλήλοις.

*II²1506 / T cap. E 40, 1

Ἀπὸ τοῦ Δευτερονομίου·

Ἐπικατάρατος ὁ τύπτων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ δόλω.

5

*II²1507 / T cap. E 40, 2

Τῶν Παροιμιῶν·

Χειρὶ χεῖρας ἐμβαλὼν ἀδίκως οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται.

4 *II²1506 Deut. 27, 24 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 145) 7 *II²1507 Prov. 11, 21¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 59)

1 Titlos T^{txt} (221vB16–18) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)

3–4 *II²1506 T cap. E 40, 1 (221vB[18]19–21); H^{III} cap. E 23, 1; *deest in* R^(lac.)

6–7 *II²1507 T cap. E 40, 2 (221vB[21]22–24); H^{III} cap. E 23, 2; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} μ'] κγ' H^{III} txt A^{III} txt, κβ' A^{III} pin (κγ' *expectav.*), ιζ' R^{pin}

4 ἀδελφὸν αὐτοῦ] πλησίον LXX

Τίτλος μα' Περὶ ἐπινοητοῦ καὶ εὐμηχάνου καὶ ἐμπείρου καὶ εὐμαθοῦς.

***II²1508 / T cap. E 41, 1**

Ἀπὸ τῆς Ἑξόδου·

Εἶπεν Μωϋσῆς· Ἴδου ἀνακέκληται ὁ θεὸς τὸν Βεσελεήλ ἐξ ὀνόμα- 5
τος ἐκ φυλῆς Ἰούδα, καὶ ἐνέπλησεν αὐτὸν πνεῦμα θεῖον σοφίας
καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης πάντων, ἀρχιτεκτονεῖν κατὰ πάντα
τὰ ἔργα τῆς ἀρχιτεκτονίας, καὶ προβιβάσαι ἔδωκεν ἐν τῇ διανοίᾳ,
αὐτῷ τε καὶ τῷ Ἑλιάβ ἐκ τῆς φυλῆς Δάν. Καὶ ἐνέπλησεν αὐτοὺς 10
σοφίας καὶ συνέσεως καὶ διανοίας, ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἀ-
γίου.

***II²1509 / T cap. E 41, 2**

Τῶν Παροιμιῶν·

Διορατικὸν ἄνδρα καὶ ὀξὺν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ
βασιλεῦσιν δεῖ παρεστάναι.

15

5 – 8 *II²1508 Εἶπεν – ἀρχιτεκτονίας] Ex. 35, 30–32 8 – 11 καὶ – ἀγίου] Ibid. 35, 34–35 14 – 15 *II²1509 Prov. 22, 29^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 107)

1 – 2 Titlos T^{txt} (221vB25–28) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
4 – 11 *II²1508 T cap. E 41, 1 (221vB[28]29–222rA15); H^{III} cap. E 24, 1; *deest in*
R^(lac.) 13 – 15 *II²1509 T cap. E 41, 2 (222rA[15]16–19); H^{III} cap. E 24, 2; *deest in*
R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} μα'] κδ' H^{III} txt A^{III} txt, κγ' A^{III} pin (κδ' *expectav.*), ιη' R^{pin}

5 μωϋσης T 6 ἰουδα T 15 παρεστάναι] *scripsi (cum A^{III})*, παραστάναι T H^{III}

***Π²1510 / T cap. E 41, 3**

Τῶν αὐτῶν·

Συνετὸς ἐν πράγμασιν, εὐρετὴς ἀγαθῶν.

***Π²1511 / T cap. E 41, 4**

5 Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

Καί γε τοῦτο εἶδον σοφίαν ὑπὸ τὸν ἥλιον,
καὶ μεγάλη ἔστιν πρὸς με
πόλις μικρά· καὶ ἄνδρες ἐν αὐτῇ ὀλίγοι,
καὶ ἔλθῃ ἐπ' αὐτὴν βασιλεὺς μέγας, καὶ κυκλώσῃ αὐτήν,
10 καὶ οἰκοδομήσῃ ἐπ' αὐτὴν χάρακας μεγάλους·
καὶ εὗρῃ ἐν αὐτῇ ἄνδρα πένητα σοφόν,
καὶ διασώσει αὐτὸς τὴν πόλιν ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ·
καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἐμνήσθη σὺν τοῦ ἀνδρὸς τοῦ πένητος ἐκείνου.
Καὶ εἶπα ἐγώ· Ἀγαθὴ σοφία ὑπὲρ δύναμιν.

15 *Π²1512 / T cap. E 41, 5

Τοῦ Σιράχ·

Ὅ ἐπιδιδούς ψυχὴν αὐτοῦ,
διανοεῖσθαι ἐν νόμῳ ὑψίστου,

3 *Π²1510 Prov. 16, 20¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 82–83) **6 – 14** *Π²1511 Eccle. 9, 13¹–16¹ (Wahl, *Kohelet-Text*, p. 168) **17 – 690, 31** *Π²1512 Sir. 38, 34³ – 39, 11² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 153–154)

2 – 3 *Π²1510 T cap. E 41, 3 (222rA[20]21–22); H^{III} cap. E 24, 3; *deest in R*^(lac.)
5 – 14 *Π²1511 T cap. E 41, 4 (222rA[23]24–222rB8); H^{III} cap. E 24, 4; *deest in R*^(lac.) **16 – 690, 31** *Π²1512 T cap. E 41, 5 (222rB[9]10–222vB3); H^{III} cap. E 24, 5; *deest in R*^(lac.)

*Π²1510 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²1511 εκκλησιάστοῦ T, ἐκκληαστοῦ (sic) H^{III}

6 ἶδον (sic acc.) T **7 – 8** πρὸς – μικρά] sic interpunx. H^{III}, nulla interpunctio in T
9 κυκλώσῃ] *scripsi*, κυκλώσει T H^{III} **10** οἰκοδομήσει H^{III} **11** εὗρῃ] *scripsi*, εὔρει (sic spir.) T H^{III} ἐν αὐτῇ] *correxi* (LXX), ἐπ' αὐτήν (-ην T) T H^{III} **13** συν T **14** σοφαί T

σοφίαν πάντων ἀρχαίων ἐκζητήσῃ,
 καὶ ἐν προφηταῖς ἀσχοληθήσεται.
 Διήγησιν ἀνδρῶν ὀνομαστῶν συντηρήσῃ,
 καὶ ἐν στροφαῖς παραβολῶν συνεισελεύσεται.
 Ἀπόκρυφα παροιμιῶν ἐκζητήσῃ, 5
 καὶ ἐν αἰνίγμασιν παραβολῶν ἀναστραφήσεται.
 Ἀναμέσον μεγιστάνων ὑπηρετήσῃ,
 καὶ ἔναντι ἡγουμένου ὀφθήσεται,
 ἐν γῇ ἄλλοτρίων ἔθνων διελεύσεται·
 ἀγαθὰ γὰρ καὶ κακὰ ἐν ἀνθρώποις ἐπέειρασεν. 10
 Τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπιδώσει ὀρθρίζειν
 πρὸς κύριον τὸν ποιήσαντα αὐτόν,
 καὶ ἔναντι ὑψίστου δεηθήσεται·
 καὶ ἀνοίξει τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν προσευχῇ
 καὶ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεηθήσεται. 15
 Ἐὰν ὁ κύριος ὁ μέγας θέλῃ
 πνεῦμα συνέσεως ἐμπλήσῃ,
 αὐτὸς ἐξομбрήσῃ ῥήματα σοφίας αὐτοῦ,
 καὶ ἐν προσευχῇ ἐξομολογήσεται κυρίῳ.
 Αὐτὸς κατευθύνει βουλήν αὐτοῦ καὶ ἐπιστήμην, 20
 καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτοῦ διανοηθήσεται.
 Αὐτὸς ἐκφαίνει παιδείαν διδασκαλίας αὐτοῦ,
 καὶ ἐν νόμῳ διαθήκης κυρίου καυχήσεται.
 Καὶ αἰνέσουσιν τὴν σύνεσιν αὐτοῦ πολλοί,
 καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος οὐκ ἐξαλειφθήσεται, 25
 καὶ οὐκ ἀποστήσεται τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ,
 καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ζητηθήσεται εἰς γενεὰς γενεῶν·
 τὴν σοφίαν αὐτοῦ διηγῆσεται ἔθνη,
 καὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ ἐκκλησία·
 ἐὰν ἐμμεῖνῃ, ὄνομα καταλείψει ἢ χίλιοι, 30
 καὶ ἐὰν παύσῃται, ἐκποιεῖ αὐτά.

1 σοφία H^{III} 2 ἀσχοληθήσεται] *scripsi* (cum A^{III}), ἀσχολησθήσεται T, ἀσχο-
 ληθήσεται H^{III} 10 – 11 ἀνθρώποις – Τὴν] ἀνθρώποις· ἐπέειρασεν τὴν *interpunx.*
 H^{III}, *nulla interpunctio in* T 11 ἐπιδώσει T, ἐπὶ δώσει H^{III} 18 ἐξομברהσει] *scripsi*
 (cum A^{III} a. c.), ἐξομברהσει (ἐξ ὁ- H^{III}) T H^{III} (A^{III} p. c.) 19 ἐν προσευχῇ] ἐμπροσφυχῇ
 T κυρίῳ] *praem.* τῷ H^{III} 24 νέσουσιν T (*s. l. add. ai man. rec.*) 30 καταλείψει]
scripsi (cum A^{III}), καταλήψει T H^{III} 31 αὐτῷ LXX

***Π²1513 / T cap. E 41, 6**

Τοῦ Σιράχ·

Ἄνὴρ πεπλανημένος ἔγνω πολλά,
καὶ ὁ πολὺπειρος ἐκδιηγῆσεται σύνεσιν·

- 5 ὃς οὐκ ἐπειράθη, ὀλίγα οἶδεν,
ὁ δὲ πεπλανημένος πληθύνει πανουργίαν.

3 – 6 *Π²1513 Sir. 31, 9¹–11 (Wahl, *Sirach-Text*, p. 132–133)

2 – 6 *Π²1513 T cap. E 41, 6 (222vB[3]4–11); H^{III} cap. E 24, 6; *deest in R* ^(lac.)

6 πληθυνει T

Π¹ / Τίτλος μβ' Περὶ ἐγγύης καὶ ἐγγυητοῦ.
K cap. E 6

Π¹872 /
K cap. E 6, 1

*Π²1514 / T cap. E 42, 1

Τῶν Παροιμιῶν·

Υἱέ, ἐὰν ἐγγυήσῃ σὸν φίλον,
παραδώσεις σὴν χεῖρα ἐχθρῷ.

5

*Π²1515 / T cap. E 42, 2

Τῶν αὐτῶν·

Ὅσθι μὴ ἐκλυόμενος,
παρόξυνε δὲ καὶ τὸν φίλον σου, ὃν ἠγγυήσω.

Π¹874 /
K cap. E 6, 3

*Π²1516 / T cap. E 42, 3

10

Τῶν αὐτῶν·

Μὴ δίδου ἑαυτὸν εἰς ἐγγύην, αἰσχυνόμενος πρόσωπον·
ἐὰν γὰρ μὴ ἔχῃς πόθεν ἀποτίσης,
λήψονται τὸ στῤῥωμα τὸ ὑπὸ τὰς πλευράς σου.

4 – 5 *Π²1514 Prov. 6, 1¹⁻² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 36–37) 8 – 9 *Π²1515
Prov. 6, 3³⁻⁴ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 37) 12 – 14 *Π²1516 Prov. 22, 26–27²
(Wahl, *Proverbien-Text*, p. 107)

1 **Τίτλος** T^{txt} (222vB12–13) H^{III} txt A^{III} R^{pin}, *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
3 – 5 *Π²1514 T cap. E 42, 1 (222vB[14]15–17); H^{III} cap. E 25, 1; *deest in* R^(lac.)
7 – 9 *Π²1515 T cap. E 42, 2 (222vB[18]19–21); H^{III} cap. E 25, 2; *deest in* R^(lac.)
11 – 14 *Π²1516 T cap. E 42, 3 (222vB[22]23–29); H^{III} cap. E 25, 3; *deest in* R^(lac.)

1 [Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} μβ'] κε' H^{III} txt A^{III} txt, κδ' A^{III} pin (κε' *expectav.*), ιθ' R^{pin}
ἐγγυῆς T^{txt} H^{III} txt R^{pin} ἐγγυητου (*sine acc.*) T^{txt}

*Π²1515 (a) T (b) *s. a.* H^{III} *Π²1516 (a) T (b) *s. a.* H^{III}

8 ἐκλυόμενος T H^{III} 9 παρώξυνε T H^{III} ἐγγυήσω T H^{III} 12 ἐγγυήν T H^{III} 13
ἀποτίσεις H^{III}

***Π²1517 / T cap. E 42, 4**Π¹875 /
K cap. E 6, 4

Τῶν αὐτῶν·

Τὸν ἐν αἰτία φόνου ὁ ἐγγυόμενος
φυγὰς ἔσται, καὶ οὐκ ἐν ἀσφαλείᾳ.

5

***Π²1518 / T cap. E 42, 5**Π¹876 /
K cap. E 6, 5

Τοῦ Σιράχ·

Μὴ ἐγγυήσῃ ὑπὲρ δύναμίν σου,
καὶ ἐὰν ἐγγυῇς, ὥς ἀποτίσῃς φρόντιζε.

***Π²1519 / T cap. E 42, 6**Π¹878 /
K cap. E 6, 7

10 Τοῦ αὐτοῦ·

Χάριτας ἐγγύου μὴ ἐπιλάβῃ·
ἔδωκε γὰρ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ σοῦ.

***Π²1520 / T cap. E 42, 7**Π¹879 /
K cap. E 6, 8

Τοῦ αὐτοῦ·

15 Ἀγαθὰ ἐγγύου ἀποστρέψει ὀφθαλμός,
καὶ ἀχάριστος ἐν διανοίᾳ ἐγκαταλείψει ῥυσάμενον.
Ἐγγύη πολλοὺς ἀπώλεσε κατευθύνοντας,

3 – 4 *Π²1517 Prov. 28, 17^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 137) 7 – 8 *Π²1518 Sir.
8, 13^{1–2} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 69) 11 – 12 *Π²1519 Sir. 29, 15^{1–2} (Wahl, *Sirach-
Text*, p. 125) 15 – 694, 4 *Π²1520 Sir. 29, 16^{1–19} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 125–126)

2 – 4 *Π²1517 T cap. E 42, 4 (222vB[30]31–34); H^{III} cap. E 25, 4; *deest in* R^(lac.)
6 – 8 *Π²1518 T cap. E 42, 5 (223rA[mg]1–4); H^{III} cap. E 25, 5; *deest in* R^(lac.)
10 – 12 *Π²1519 T cap. E 42, 6 (223rA[4]5–8); H^{III} cap. E 25, 6; *deest in* R^(lac.)
14 – 694, 4 *Π²1520 T cap. E 42, 7 (223rA[8]9–23); H^{III} cap. E 25, 7; *deest in* R^(lac.)

*Π²1517 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²1519 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²1520 (a) T (b) s. a. H^{III}

8 ἐγγυήσῃ LXX (et A^{III}) 15 ὀφθαλμός] ἀμαρτωλὸς LXX 17 ἐγγυη T

καὶ ἐσάλευσεν αὐτοὺς ὡς κύμα θαλάσσης·
ἄνδρας δυνατοὺς ἀπώκισεν,
καὶ ἐπλανήθησαν ἐν ἔθνεσιν ἀλλοτρίοις.
Ἀμαρτωλὸς ἐμπεσεῖται εἰς ἐγγύην.

Τίτλος μγ' Περὶ ἐνεχύρων.

*Π²1521 / T cap. E 43, 1

Ἀπὸ τοῦ Δευτερονομίου.

- Ἐὰν ὀφείλημα ἦ ἐν τῷ πλησίον σου ὀτιοῦν, οὐκ εἰσελεύσῃ [εἰ] εἰς
 5 τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐνεχυριάσαι τὸ ἐνέχυρον αὐτοῦ· ἔξω στήσῃ, καὶ
 ὁ ἄνθρωπος, οὗ τὸ δάνειόν σου ἐστὶν ἐν αὐτῷ, ἐξοίσει σοι τὸ ἐνέ-
 χυρον ἔξω. Ἐὰν δὲ ὁ ἄνθρωπος πένηται, οὐ κοιμηθήσεται τὸ ἐνέ-
 χυρον αὐτοῦ παρά σοι· ἀποδώσεις αὐτῷ τὸ ἱμάτιον περὶ δυσμᾶς
 10 ἡλίου, καὶ κοιμηθήσεται ἐν τῷ ἱματίῳ αὐτοῦ, καὶ σοι ἔσται ἔλεη-
 μοσύνη ἔναντι κυρίου θεοῦ σου.

*Π²1522 / T cap. E 43, 2

Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐκ ἐνεχυριάσεις μύλον οὐδὲ ἐπιμύλιον, ὅτι ψυχὴν αὐτὸς ἐνεχυ-
 ριάζει.

4 – 10 *Π²1521 Deut. 24, 10–13 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 142) 13 – 14
 *Π²1522 Deut. 24, 6 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 141)

1 Titlos T^{txt} (223rA24) R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III}A^{III} R^{txt} (lac.) 3 – 10 *Π²1521 T
 cap. E 43, 1 (223rA[mg]25–223rB9); *deest in* H^{III} R^(lac.) 12 – 14 *Π²1522 T cap. E
 43, 2 (223rB[9]10–12); *deest in* H^{III} R^(lac.)

1 μγ'] κ' R^{pin} ἐνεχύρων] *in mg.* T^{txt}

4 εἰ] *delevi* (LXX) 6 ὁ] *s. l. o* (*sine spir.*) T 13 μύλον T

Τίτλος μδ' Περὶ ἐγκρατείας.

***II²1523 / T cap. E 44, 1**

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

Ὁ φυλάσσων νόμον κατακρατεῖ τοῦ ἐ<v>νοήματος αὐτοῦ.

***II²1524 / T cap. E 44, 2**

5

Τοῦ αὐτοῦ·

Μὴ ἀπληστεύου ἐν πάσῃ τρυφῇ,
καὶ μὴ ἐκχυθῇς ἐπὶ ἐδεσμάτων,
<***>

καὶ ἡ ἀπληστία ἐγγίξει <ἔ>ως χολέρας·
διὰ ἀπληστίαν πολλοὶ ἐτελεύτησαν,
ὁ δὲ προσέχων προσθήσει ζώην.

10

4 exstat etiam ap. Ps.-Max. Conf., *Loci communes*, 51.4./58.4. (ed. Ihm, p. 831)

4 *II²1523 Sir. 21, 11¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 104) 7 – 8 *II²1524 Μὴ – ἐδεσμά-
των] Sir. 37, 29¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 149) 10 – 12 καὶ – ζώην] Ibid. 37, 30²–
31² (Wahl, p. 149)

1 Titlos T^{txt} (223rB13–14) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
3 – 4 *II²1523 T cap. E 44, 1 (223rB[15]16–18); *deest in* H^{III} R^(lac.) 6 – 12 *II²1524
T cap. E 44, 2 (223rB[18]19–26); H^{III} cap. E 26, 1; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] om. A^{III} pin R^{pin} μδ'] κς' H^{III} txt A^{III} txt, κε' A^{III} pin (κς' *expectav.*), κβ' R^{pin}

*II²1524 (a) T (b) Σιράχ H^{III}

4 ἐννοήματος] *scripsi*, ἐνοήματος T 7 τροφῇ T 8 – 9 *post* ἐδεσμάτων *versus*
excidisse videtur (cf. LXX) 10 ἔως] *correxi* (LXX), ὡς T H^{III} 11 ἀπληστίαν] *scripsi*
(cum A^{III}), ἀπληστειάν T, ἀπληστέαν H^{III} a. c.

***II²1525 / T cap. E 44, 3**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Κύριε, πάτερ καὶ θεὸς ζωῆς μου,
 μετεωρισμὸν ὀφθαλμῶν μὴ δῶς μοι,
 5 καὶ ἐπιθυμίαν ἀπόστρεψον ἀπ' ἐμοῦ·
 ὀρέξεις καὶ συνουσιασμός μὴ καταλαβέτωσάν με.

***II²1526 / T cap. E 44, 4**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους·

- Μὴ βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς τὸ ὑπα-
 10 κούειν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, μὴ δὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν
 ὄπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ θεῷ ὡς
 ἐκ νεκρῶν ζώντας, καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὄπλα δικαιοσύνης τῷ θεῷ.

***II²1527 / T cap. E 44, 5**

Τῆς αὐτῆς·

- 15 Τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖτε εἰς ἐπιθυμίας.

3 – 6 *II²1525 Sir. 23, 4¹–6¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 109) 9 – 12 *II²1526 Rom. 6, 12–13 15 *II²1527 Rom. 13, 14

2 – 6 *II²1525 T cap. E 44, 3 (223rB[27]28–34); H^{III} cap. E 26, 2; *deest in R* ^(lac.)
 8 – 12 *II²1526 T cap. E 44, 4 (223vA[2–3]4–16); H^{III} cap. E 26, 3; *deest in R* ^(lac.)
 14 – 15 *II²1527 T cap. E 44, 5 (223vA[16]17–19); H^{III} cap. E 26, 4; *deest in R* ^(lac.)

*II²1525 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1526 Τοῦ – τῆς] om. H^{III} ρωμαίους T *II²1527 (a) T (b) s. a. H^{III}

4 δῶς μοι H^{III} 15 ποιεῖται T

***II²1528 / T cap. E 44, 6**

Τῆς πρὸς Γαλάτας·

Οἱ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασιν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.

***II²1529 / T cap. E 44, 7**

5

<Τῆς αὐτῆς>

Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. Μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλους φθονοῦντες.

***II²1530 / T cap. E 44, 8**

Τοῦ ἀγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ πρὸς νέους λόγου·

10

Ἐνὶ δὲ λόγῳ, ὑπεροπτεόν πάντως τοῦ σώματος, τῷ μὴ ὡς ἐν βορβόρῳ ταῖς ἡδοναῖς αὐτοῦ κατορωρύχθαι μέλλοντι, ἢ τοσοῦτον ἀνθεκτέον αὐτοῦ, ὅσον ὑπηρεσίαν φιλοσοφίας κτωμένους.

13 Plat., *Resp.* VI, 498b6

3 – 4 *II²1528 Gal. 5, 24 7 – 8 *II²1529 Gal. 5, 25–26 11 – 13 *II²1530 BASILIUS CAESARIENSIS, *Ad iuvenes (De legendis gentilium libris)*, IX, 12, 1–4 (ed. Naldini, p. 122)

2 – 4 *II²1528 T cap. E 44, 6 (223vA20–23); H^{III} cap. E 26, 5; *deest in R*^(lac.) 6 – 8 *II²1529 T cap. E 44, 7 (223vA[23]24–28); H^{III} cap. E 26, 6; *deest in R*^(lac.) 10 – 13 *II²1530 T cap. E 44, 8 (223vA[29–30]31–223vB4); H^{III} cap. E 26, 7; *deest in R*^(lac.)

*II²1528 Τῆς – Γαλάτας] *sic T a. ras. ut videtur* Τῆς] *om. H^{III}* *II²1529 (a) Τῆς αὐτῆς] *scripsi*, τῆς πρὸς γαλάτας Τ (b) *s. a. H^{III}* *II²1530 (a) Τ (b) Βασίλειος H^{III}

3 *post* Οἱ *hab.* δὲ NT 7 γινώμεθα] *scripsi (cum A^{III})*, γινόμεθα H^{III}, γενώμεθα T 8 προσκαλούμενοι H^{III} 11 πάντως] *παντὸς ed.* τῷ] *scripsi (cum A^{III})*, τὸ T H^{III} 12 κατορωρύχθαι Τ (κατωρωρύχθαι A^{III}) 13 φιλοσοφία *ed. (et Platonis et Basilii)*

***Π²1531 / T cap. E 44, 9**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς Ἑξαήμερου·

- Οὐ πάντα τῆς γαστρὸς τῆς ἡμετέρας ἔνεκα δεδημιούργηται, ἀλλ' ἡμῖν μὲν αἱ ἀποτεταγμέναι τροφαὶ πρόχειροι καὶ πᾶσιν εὖ-
 5 γνωστοί· ἕκαστον δὲ τῶν γενομένων, ἴδιον τινὰ λόγον ἐν τῇ κτί-
 σει πληροῖ.

***Π²1532 / T cap. E 44, 10**

Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς τὸ βάπτισμα·

- Τῶν σωμάτων οἱ ἔρωτες, ἐπειδὴ ρεόντων εἰσίν, καὶ ρέουσιν ἴσα
 10 ἑαρινοῖς ἄνθεσιν, τοῦ ὑπεκκαύματος μαραινομένου, συμμαραί-
 νονται· οὐδὲ γὰρ φλὸξ μένει, τῆς ὕλης δαπανηθείσης, ἀλλὰ τῷ
 <ἀν>άπτοντι συναπέρχεται.

***Π²1533 / T cap. E 44, 11**

Ἰωσήπου, ἐκ τῶν Μακκαβαϊκῶν·

- 15 Ὅσοι τῆς εὐσεβείας προνοοῦσιν ἐξ ὅλης καρδίας, οὗτοι μόνοι δύ-
 νανται κρατεῖν τῶν τῆς σαρκὸς παθῶν, πιστεύοντες ὅτι θεῷ οὐκ

3 – 6 *Π²1531 BASILIUS CAESARIENSIS, *Homiliae in Hexaemeron*, V, 4 (ed. Mendieta†/Rudberg, p. 74, 20–22) 9 – 12 *Π²1532 GREGORIUS NAZIANZENSIS, *re vera Funeris oratio in laudem Basilii Magni Caesareae in Cappadocia episcopi (Orat. 43)*, 19, 5–9 (ed. Bernardi, p. 162) 15 – 700, 6 *Π²1533 PS.-FLAVIUS IOSEPHUS, *Maccabaeica, re vera IV Macch.* 7, 18–22

2 – 6 *Π²1531 T cap. E 44, 9 (223vB[5–6]7–16); H^{III} cap. E 26, 8; *deest in R*^(lac.)
 8 – 12 *Π²1532 T cap. E 44, 10 (223vB[17–18]19–29); H^{III} cap. E 26, 9; *deest in R*^(lac.) 14 – 700, 6 *Π²1533 T cap. E 44, 11 (223vB[29–30]31–224rA20); H^{III} cap. E 26, 10; *deest in R*^(lac.)

*Π²1531 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²1532 Γρηγορίου] γρηγορίου T, *om.* H^{III} ἐκ – βά-
 πτισμα] *om.* H^{III} *Π²1533 ἰωσήπου T ἐκ – Μακκαβαϊκῶν] *om.* H^{III}

5 γενομένων – λόγον] *scripsi (cum A^{III})*, γενομένων ἴδιον, τινὰ H^{III}, γενον (*s. l. add. μενο man. rec.*) ἴδιον τινὰ T 9 εἰσίν] σι T^{a. c.} εἴσα H^{III} (ἴσα A^{III}) 10 – 11 συναμαρίνονται H^{III} 11 – 12 τῷ ἀνάπτοντι] *scripsi (ed.)*, το ἀπτοντι T, τῷ ἀπτοντι H^{III}

ἀποθνήσκουσιν, ὥσπερ οὐδὲ οἱ πατριάρχαι, ἀλλὰ ζῶσι θεῷ. Οὐδὲν οὖν ἐναντιοῦται τῇ ἀληθείᾳ τὸ φαίνεσθαι τινὰς παθοκρατεῖσθαι διὰ τὸν ἀσθενῆ λογισμόν. Τίς γὰρ πρὸς ὅλον τὸν τῆς φιλοσοφίας κανόνα φιλοσοφῶν καὶ πεπιστευκῶς θεῷ καὶ εἰδὼς ὅτι διὰ τὴν ἀρετὴν πάντα πόνον ὑπομένειν μακάριόν ἐστιν, οὐκ ἂν περι- 5
κρατήσειεν τῶν παθῶν διὰ τὴν θεοσέβειαν;

***Π²1534 / T cap. E 44, 12**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ τῆς κοσμοποιΐας·

Τὸ τὴν ἡμ<ετ>έραν τοῦ σώματος οὐσίαν, γεώδη ὑπάρχουσιν, μὴ εἰς ἅπαν περιοραθῆναι, χρή πνευματικῆς καὶ σωζούσης ἐπιμε- 10
λείας. Οἶνοφλυγίαις μὲν γὰρ καὶ ὀψοφαγίαις καὶ λαγνείαις καὶ συνόλως ὑγρῷ καὶ διαρέοντι βίῳ χρώμενοι, νεκροφοροῦμεν σὺν τῇ ψυχῇ καὶ τὸ σῶμα. Ἐὰν δὲ ἀποστραφῶμεν τῶν παθῶν τὸν βομβυσμόν, ζωηφοροῦμεν καθ' ἐκάτερον.

9 – 14 *Π²1534 PHILO IUDAEUS, *Quaestiones in Genesim*, II. 12d (ed. Petit, p. 89 – 90)

8 – 14 *Π²1534 T cap. E 44, 12 (224rA[21–22]23–224rB5); H^{III} cap. E 26, 11; *deest in R* (lac.)

*Π²1534 ἐκ – κοσμοποιΐας] *om.* H^{III}

2 – 3 παθοκρατεῖσθαι] *scripsi* (ed.), ἀποκρατεῖσθαι T, ἀποκρατεῖσθαι H^{III} 6 θεω-
σεβειαν (θεω- *e corr.*) T 9 Τὸ] Ἠθικώτατον τὸ *e versione armena coniec. Petit*
ἡμετέραν] correx. Lewy, ἡμέραν T H^{III} 10 – 11 χρή – ἐπιμελείας] in versione ar-
mena desunt 11 λαγνίαις T 12 ἀρέοντι T (di s. l. add.) 14 ζωηφορῶμεν H^{III}

Τίτλος με' Περὶ ἐπικοινωνῶν πραγμάτων, καὶ ὅτι ἐπίμαχα τὰ ἐ-
πίκοινα.

Π¹ /
K cap. E 13

*Π²1535 / T cap. E 45, 1

Π¹938 /
K cap. E 13, 1

Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

- 5 Εἶπεν Ἄβραμ πρὸς Λώτ· Μὴ ἔστω μάχη ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ,
καὶ ἀναμέσον τῶν ποιμένων σου καὶ ἀναμέσον τῶν ποιμένων μου,
ὅτι ἄνθρωποι ἀδελφοὶ ἡμεῖς ἐσμεν. Ἴδου πᾶσα ἡ γῆ ἐνώπιόν σου
ἐστιν. Διαχωρίσθητι ἀπ' ἐμοῦ· εἰ σὺ εἰς ἀριστερά, ἐγὼ εἰς δεξιὰ, εἰ
δὲ σὺ εἰς δεξιὰ, ἐγὼ εἰς ἀριστερά.

10

*Π²1536 / T cap. E 45, 2

Τῶν Παροιμιῶν·

Πονηρὸς κακοποιεῖ, ὅταν συμμίξῃ δικαίῳ.

*Π²1537 / T cap. E 45, 3

Π¹939 /
K cap. E 13, 2

Τῶν αὐτῶν·

- 15 Κρεῖσσον οἰκεῖν ἐπὶ γωνίας ὑπαίθρου
ἢ ἐν κεκονιαμένοις μετὰ ἀδικίας καὶ ἐν οἴκῳ κοινῷ.

5 – 9 *Π²1535 Gen. 13, 8–9 12 *Π²1536 Prov. 11, 15¹ (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 57) 15 – 16 *Π²1537 Prov. 21, 9^{1–2} (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 101)

1 – 2 Titlos T^{txt} (224rB6–9) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
4 – 9 *Π²1535 T cap. E 45, 1 (224rB[9]10–22); *deest in* H^{III} R^(lac.) 11 – 12 *Π²1536
T cap. E 45, 2 (224rB[23]24–25); *deest in* H^{III} R^(lac.) 14 – 16 *Π²1537 T cap. E 45, 3
(224rB[26]27–31); *deest in* H^{III} R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} με'] κζ' H^{III} txt A^{III} txt, κς' A^{III} pin (κζ' *expectav.*), κγ' R^{pin}
1 – 2 καὶ – ἐπίκοινα] *om.* R^{pin}

12 συμμίξῃ LXX

II¹940 /
K cap. E 13, 3

***II²1538 / T cap. E 45, 4**

Τοῦ Σιράχ·

Πλουσιωτέρῳ σου καὶ ἰσχυροτέρῳ σου μὴ κοινώνει.
Τί κοινωνήσῃ χύτρα πρὸς λέβητα;
Αὕτῃ προσκρούσῃ καὶ αὕτῃ συντριβήσεται.

5

***II²1539 / T cap. E 45, 5**

Τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου·

Εἶπέν τις ἐκ τοῦ ὄχλου τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ· Διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ
ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. Ὁ δὲ εἶπεν
αὐτῷ· Ἄνθρωπε, τίς με κριτὴν καὶ μεριστὴν κατέστησεν ἐφ' ὑμᾶς; 10
Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονε-
ξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑ-
παρχόντων αὐτοῦ.

***II²1540 / T cap. E 45, 6**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ εὐδαιμονίας τοῦ βίου †τι ων†·

15

Τὸ εὐδαιμονεῖν οὐκ ἄνευ τοῦ εὐνομεῖν, τὸ δὲ εὐνομεῖν ἐκ τοῦ
ὁμονοεῖν. Ὁμόνοια γὰρ μήτηρ εἰρήνης. Ὅσοις τοίνυν προσφιλὲς
τὸ κοινοτριβὲς καὶ ἐπωφελὲς καὶ ἀσπαστόν, τούτοις ἀναγκαιότα-
τον τὸ ἰσόψυχον, καθάπερ ἐν σώματι τὰ σύνδουλα μέλη.

3 – 5 *II²1538 Sir. 13, 2²⁻⁴ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 81–82) 8 – 13 *II²1539 Luc. 12,
13–15 16 – 19 *II²1540 PHILO IUDAEUS, *De felicitate vitae*, locus non repertus;
Lewy 83.30; Royse 177.91

2 – 5 *II²1538 T cap. E 45, 4 (224rB[31]32–224vA2); *deest in* H^{III} R^(lac.) 7 – 13
*II²1539 T cap. E 45, 5 (224vA[3]4–19); H^{III} cap. E 27, 1; *deest in* R^(lac.) 15 – 19
*II²1540 T cap. E 45, 6 (224vA[19–20]21–32); H^{III} cap. E 27, 2; *deest in* R^(lac.)

*II²1539 (a) T λουκαν *cod.* (b) Ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν H^{III} *II²1540 (a) T †τι ων†]
crucis apposui (*inter τι et ων fenestra trium vel quattuor litterarum*) (b) Φίλωνος
H^{III}

3 κοινωνοὶ T 11 δὲ πρὸς] *om.* T (δε προς *s. l. add.*) 12 περισσεύειν τινὶ T, περισ-
σέβειν τινὶ H^{III} 16 Τὸ] *add.* δὲ H^{III} 19 ἐν] *delendum secund.* Lewy

Τίτλος μς' Περί ἐλέγχοντος καὶ ἐπιτιμῶντος, ὅτι χρεῶν τῷ
τοιούτῳ συνεσκιασμένως μὲν καὶ μὴ ἐμβριθῶς προσάγειν τὸν ἑ-
λεγχον, ὅτι διαβρωτικόν, ἀναβιβάζειν δὲ πρὸς τὰ βέλτιστα ἡμε-
ρότητι τὸν ὑπεύθυνον.

5

*Π²1541 / T cap. E 46, 1

Ἀπὸ τοῦ Λευϊτικοῦ·

Ἐλεγμῷ ἐλέγξεις τὸν πλησίον σου, καὶ οὐ λήψῃ δι' αὐτὸν ἁμαρ-
τίαν.

*Π²1542 / T cap. E 46, 2

10 Δαυΐδ ἐν ψαλμῷ ρμ'.

Παιδεύσει με δίκαιος ἐν ἐλέει καὶ ἐλέγξει με.

*Π²1543 / T cap. E 46, 3

Ἐκ τῶν Παροιμιῶν·

Μὴ ἀποκρίνου ἄφροني κατὰ τὴν ἐκείνου ἀφροσύνην,

7 – 8 *Π²1541 Lev. 19, 17 11 *Π²1542 Ps. 140, 5¹ 14 – 704, 3 *Π²1543 Prov. 26,
4¹–5² (Wahl, *Proverbien-Text*, p. 127–128)

1 – 4 Titlos T^{txt} (224vA33–224vB6) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.)
R^{txt} (lac.) 6 – 8 *Π²1541 T cap. E 46, 1 (224vB[6]7–9); H^{III} cap. E 28, 1; *deest in*
R^(lac.) 10 – 11 *Π²1542 T cap. E 46, 2 (224vB[10]11–12); H^{III} cap. E 28, 2; *deest in*
R^(lac.) 13 – 704, 3 *Π²1543 T cap. E 46, 3 (224vB[13]14–22); H^{III} cap. E 28, 3; *deest*
in R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} μς'] κη' H^{III} txt A^{III} txt, κζ' A^{III} pin (κη' *expectav.*), κδ' R^{pin}
2 μὲν] *om.* R^{pin} ἐμβριθῶς] ἐμβρηθῶς (εμ- T) T^{txt} H^{III} txt, *non liquet in* A^{III} txt 3
ἀναβιβάζειν] ἀναβιβάξ^ε T^{txt}, ἀναβίβαζε H^{III} txt A^{III} pin, *non liquet in* A^{III} txt 4 τὸν
ὑπεύθυνον] τῶν ὑπευθύνων (-θυ- T^{txt}, -θή- H^{III} txt) T^{txt} H^{III} txt A^{III}

*Π²1542 ἐν – ρμ'] *om.* H^{III} *Π²1543 (a) H^{III} (b) Τῶν αὐτῶν T

7 λήψοι H^{III} 11 παιδεύση με T

ἵνα μὴ ὅμοιος γένῃ αὐτῷ,
ἀλλὰ ἀποκρίνου ἄφρονι πρὸς τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ,
ἵνα μὴ φαίνεται σοφὸς παρ' ἑαυτῷ.

***II²1544 / T cap. E 46, 4**

Τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ·

5

Ἀγαθὸν ἀκοῦσαι ἐπιτίμησιν σοφοῦ
ὑπὲρ ἄνδρα ἀκούοντα ἄσμα ἀφρόνων.

***II²1545 / T cap. E 46, 5**

Τοῦ Σιράχ·

Πρὶν ἀκούσεις, μὴ μέμψῃ·
νόησον πρῶτον, καὶ τότε ἐπιτίμα.

10

***II²1546 / T cap. E 46, 6**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἦστιν λέξις ἀντιπεριβεβλημένη θανάτῳ.

6 – 7 *II²1544 Eccle. 7, 5¹⁻² (Wahl, *Kohélet-Text*, p. 160) 10 – 11 *II²1545 Sir. 11, 7¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 76) 14 *II²1546 Sir. 23, 12¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 110)

5 – 7 *II²1544 T cap. E 46, 4 (224vB[22]23–26); H^{III} cap. E 28, 4; *deest in R*^(lac.)
9 – 11 *II²1545 T cap. E 46, 5 (224vB[26]27–29); H^{III} cap. E 28, 5; *deest in R*^(lac.)
13 – 14 *II²1546 T cap. E 46, 6 (224vB[30]31–32); H^{III} cap. E 28, 6; *deest in R*^(lac.)

*II²1546 (a) T (b) s. a. H^{III}

10 ἀκούσης H^{III} (ἐξετάσης LXX) μέμψει H^{III} 11 νόησον] *scripsi* (LXX), ποίησον T H^{III} 14 ἀντιπεριβεβλημένη] *sic* T H^{III} (*cf. etiam* II¹1366 / K cap. Λ 1, 10), ἀντι-
παραβεβλημένη LXX (*cf. autem app. crit.*)

***Π²1547 / T cap. E 46, 7**

Τοῦ αὐτοῦ·

Ἔστιν ἔλεγχος οὐχ' ὥραϊος.

***Π²1548 / T cap. E 46, 8**

5 Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον·

Ἐλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον.

***Π²1549 / T cap. E 46, 9**

Γρηγορίου τοῦ θεολόγου·

10 Μὴ πλήξωμεν ἀθρόως – οὐ γὰρ ἀσφαλές –, ἀλλὰ φόβῳ σωφρονίσαντες, τῇ φιλανθρωπίᾳ νικήσωμεν, καὶ λάβωμεν ὑποχρέους εὐλαβείας, τῷ συνειδῶτι πλέον ἢ τῇ ὀργῇ βασανίσαντες.

3 *Π²1547 Sir. 20, 1¹ (Wahl, *Sirach-Text*, p. 99–100)

6 *Π²1548 II Tim. 4, 2

9 – 11 *Π²1549 GREGORIUS NAZIANZENSUS, *Epistulae*, LXXVII, 13 (ed. Gallay, I, p. 97)

2 – 3 *Π²1547 T cap. E 46, 7 (224vB[33]34); H^{III} cap. E 28, 7; *deest in R*^(lac.) 5 – 6

*Π²1548 T cap. E 46, 8 ([224vB35]225rA1–2); H^{III} cap. E 28, 8; *deest in R*^(lac.)

8 – 11 *Π²1549 T cap. E 46, 9 (225rA[2–3]4–12); H^{III} cap. E 28, 9; *deest in R*^(lac.)

*Π²1547 (a) T (b) s. a. H^{III} *Π²1548 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III} *Π²1549 γρηγορίου T

9 πλήγξωμεν T 9 – 10 σωφρονίσαντες] *scripsi (ed.)*, σωφρονήσαντες T H^{III} 10
ὑπὸ χρέους H^{III}

***II²1550 / T cap. E 46, 10**

Τοῦ αὐτοῦ·

Δεῖ τὸν μέλλοντα ἐλεγκτικὸν εἶναι, θρασύτητος μάλιστα καὶ ἀπο-
νοίας πορρωτάτῳ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀνάγειν, καὶ τὸ δραστήριον
ἐν τῇ φύσει τῶν ῥημάτων <καὶ τῶν> πραγμάτων ἐπιδείκνυσθαι 5
μόνον. Εἰ γὰρ ὁ σῶμα θεραπεύειν μέλλων γαλήνης δεῖται, τὸν ψυ-
χὰς θεραπεύοντα ποῦ τάξομεν;

***II²1551 / T cap. E 46, 11**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ υἱοῦ λόγου·

Τὸ ἐπιτιμᾶν οὐ μέγα – ῥᾶστον γάρ, καὶ τοῦ βουλομένου παντός –, 10
τὸ δὲ ἀντεισάγειν τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ἀνδρὸς εὐσεβοῦς καὶ νοῦν
ἔχοντος.

3 – 6 *II²1550 Δεῖ – μόνον] GREGORIUS NAZIANZENUS, re vera IOHANNES CHRYSO-
STOMUS, *De Babyla contra Iulianum et gentiles*, 38, 15–19 (ed. Schatkin/Blanc/Gril-
let, p. 138) 6 – 7 Εἰ – τάξομεν] IBID., 39, 6–8 (p. 140) 10 – 12 *II²1551 GREGO-
RIUS NAZIANZENUS, *De filio I (Orat. 29)*, 1, 4–6 (ed. Gallay/Jourjon, p. 176)

2 – 7 *II²1550 T cap. E 46, 10 (225rA[12]13–27); H^{III} cap. E 28, 10; *deest in R*^(lac.)
9 – 12 *II²1551 T cap. E 46, 11 (225rA[27–28]29–225rB1); H^{III} cap. E 28, 11; *deest in R*^(lac.)

*II²1550 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1551 (a) T (b) s. a. H^{III}

5 καὶ τῶν] *supplevi* (ed.), om. T H^{III} 7 τάξομεν] *scripsi* (cum A^{III}), τάξωμεν T H^{III}
12 ἔχοντος] *add.* ζητ T

**Τίτλος μζ' Περὶ ἐνόχων θανάτου, ὅτι οὐδεὶς ὑπὲρ ἐτέρου ἀπο-
θανεῖται, οὐ γονεῖς ὑπὲρ τέκνων, οὐ τέκνα ὑπὲρ γονέων.**

***Π²1552 / T cap. E 47, 1**

Ἰεζεκιήλ προφήτου·

- 5 Υἱὲ ἀνθρώπου, γῆ ἣ ἂν ἀμάρτη μοι τοῦ παραπεσεῖν παραπτώματι,
καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρα μου ἐπ' αὐτήν, καὶ συντρίψω αὐτῆς στήριγ-
μα ἄρτου, καὶ ἀποστελῶ ἐπ' αὐτὴν λιμόν, καὶ ἐξαρῶ ἐξ αὐτῆς ἄν-
θρωπον καὶ κτῆνος. Καὶ ἐὰν ὧσιν οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι ἐν μέσῳ
αὐτῆς, Νῶε καὶ Δανιήλ καὶ Ἰώβ, οὗτοι ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτῶν
10 σωθήσονται, λέγει κύριος. Ἐὰν δὲ καὶ θηρία πονηρὰ ἐπάξω ἐπ' αὐ-
τήν, τιμωρήσομαι, καὶ ἔσται εἰς ἀφανισμόν, καὶ οἱ τρεῖς ἄνδρες
οὗτοι ἐν μέσῳ αὐτῆς, ζῶ ἐγώ, λέγει Ἀδωναὶ κύριος, εἰ υἱοὶ αὐτῶν ἢ
αἱ θυγατέρες αὐτῶν ὑπολειφθήσονται αὐτοῖς· καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ δι-
καιοσύνῃ αὐτῶν ῥύσσονται τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Καὶ ἐγένετο λόγος
15 κυρίου, πρὸς με λέγων· Υἱὲ ἀνθρώπου, τί ὑμῖν ἡ παραβολὴ αὕτη
ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ Ἰσραήλ, λέγοντος· Οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακας,
καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων αἰμωδίασαν; Ζῶ ἐγώ, λέγει Ἀδωναὶ
κύριος, ἐὰν γένηται ἔτι λεγομένη ἡ παραβολὴ αὕτη ἐν Ἰσραήλ,
ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐμαὶ εἰσιν, ὃν τρόπον ἡ ψυχὴ τοῦ πατρός, οὕτω

5 – 12 *Π²1552 Υἱὲ – κύριος] Ez. 14, 13–16 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 626–627)
12 – 14 εἰ – αὐτῶν] Ibid. 14, 20 (Wahl, p. 627) 14 – 708, 3 Καὶ – δικαιοσύνην]
Ibid. 18, 1–5 (Wahl, p. 630–632)

1 – 2 **Titlos** T^{txt} (225rB2–7) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
4 – 708, 18 *Π²1552 T cap. E 47, 1 (225rB[8]9–225vB28); H^{III} cap. E 29, 1; *deest in*
R (lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} μζ'] κθ' H^{III} txt A^{III} txt, κη' A^{III} pin (κθ' *expectav.*), κς' R^{pin}
ὅτι] *praem.* καὶ R^{pin}

*Π²1552 Ἰεζεκιήλ T

5 ἦ] ἦι T, ἦ H^{III} 6 χεῖράν μου T 6 – 7 ἐπ' – ἀποστελῶ] *om.* H^{III} 9 Ἰώβ] *scripsi*,
Ἰώβ T, ἱακώβ H^{III} 11 τιμωρήσομαι] *om.* T (τιμωρήσωμαι *in mg. add.*), τιμωρήσο-
μαι H^{III} 12 ἄδωναί T εἰ] *scripsi* (Ez. 14, 16), ἦ T, ἦ H^{III} 13 ὑπολειφθήσονται]
scripsi (*cum* A^{III}), ὑποληφθήσονται T H^{III} 17 οἱ ὀδόντες] οἰδόντες T^{a.c.}, οἱ ὀδόν-
τες T^{p.c.} αἰμωδίασαν] *scripsi* (αἰμωδίασαν A^{III}), ἐμωδίασαν (-δι- T) T H^{III} ἄδο-
ναί T 19 ἐμαὶ εἰσιν] ἐμέ εἰσιν (εἰ- T) T H^{III}

καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ υἱοῦ. Ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα, αὕτη ἀποθανεῖται, καὶ τοῦ φαγόντος τὸν ὄμφακα αἰμωδιάσουσιν οἱ ὀδόντες αὐτοῦ· ὁ δὲ ἄνθρωπος ὃς ἔσται δίκαιος, ὁ ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην, ζωὴ ζήσεται, λέγει κύριος· δίκαιός ἐστιν. Καὶ ἐὰν γεννήσῃ υἱὸν 5
λοιμόν, ἐκχέοντα αἷμα καὶ ποιοῦντα ἁμαρτήματα, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ δικαίου οὐκ ἐπορεύθη, οὗτος ζωὴ οὐ ζήσεται· κατὰ πάσας τὰς ἀνομίας, ἃς ἐποίησεν, θανάτῳ θανατωθήσεται· τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ’ αὐτὸν ἔσται. Καὶ ἐὰν γεννήσῃ υἱόν, καὶ ἴδῃ 10
πάσας τὰς ἁμαρτίας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἃς ἐποίησεν, καὶ φοβηθῇ, καὶ μὴ ποιήσῃ κατ’ αὐτάς, ἐν τοῖς προστάγμασίν μου ἐπορεύθη· οὗτος οὐ τελευτήσει ἐν ταῖς ἀδικίαις τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· ζωὴ ζήσεται. Καὶ ἐρεῖτε· Τί ὅτι οὐκ ἔλαβεν τὴν ἀδικίαν τοῦ πατρὸς ὁ υἱός; 15
Ὅτι ὁ υἱὸς κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐποίησεν. Ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα, αὕτη ἀποθανεῖται· υἱὸς οὐ λήψεται τὴν δικαιοσύνην τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, οὐδὲ ὁ πατὴρ λήψεται τὴν ἀδικίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· 20
δικαιοσύνη δικαίου ἐπ’ αὐτὸν ἔσται, καὶ ἀνομία ἀνόμου ἐπ’ αὐτὸν ἔσται. Ἐκαστον κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ κρινῶ ὑμᾶς, οἶκος Ἰσραὴλ, λέγει κύριος.

*II²1553 / T cap. E 47, 2

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον·

20

Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσιν προάγουσαι εἰς κρίσιν, τισὶν δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν· ὡσαύτως καὶ τὰ καλὰ ἔργα πρόδηλά εἰσιν, καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύναται.

4 – 6 ζωὴ – ἐπορεύθη] Ibid. 18, 9–11 (Wahl, p. 633–634) 6 – 10 οὗτος – αὐτάς] Ibid. 18, 13–14 (Wahl, p. 634) 10 – 12 ἐν – ζήσεται] Ibid. 18, 17 (Wahl, p. 634–635) 12 – 17 Καὶ – ἔσται] Ibid. 18, 19–20 (Wahl, p. 635–636) 17 – 18 Ἐκαστον – κύριος] Ibid. 18, 30 (Wahl, p. 639) 21 – 23 *II²1553 I Tim. 5, 24–25

20 – 23 *II²1553 T cap. E 47, 2 (225vB[28–29]30–226rA4); H^{III} cap. E 29, 2; *deest in R* (lac.)

*II²1553 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III}

2 αἰμωδιάσουσιν] *scripsi* (*cum* A^{III}), μωδιάσουσιν (–α– T) T H^{III} 3 κρίμα T 3 – 4 καὶ – κύριος] *om.* T (*in mg. add.*) 4 δίκαιός ἐστιν] *om.* H^{III} 6 οὐκ ἐπορεύθη] ου καὶ πορεύθη T 7 θανάτῳ] *om.* T (*s. l. add.*) 16 ἀνόμου] ἀνομιάνομου T^{a. c.}

***Π²1554 / T cap. E 47, 3**

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ ἄθλων καὶ ἐπιτιμιῶν·

Ἄνθρωποι μὲν πέρας τιμωριῶν εἶναι νομίζουσι θάνατον, ἐν δὲ τῷ
θείῳ δικαστηρίῳ μόγις οὗτός ἐστιν ἀρχή·

3 – 4 *Π²1554 PHILO IUDAEUS, *De praemiis et poenis*, 69 (ed. Cohn, p. 351, 16–17)

2 – 4 *Π²1554 T cap. E 47, 3 (226rA[4–5]6–11); H^{III} cap. E 29, 3; *deest in* R^(lac.)

*Π²1554 ἐκ – ἐπιτιμιῶν] *om.* H^{III} ἐπιτιμιῶν] *scripsi*, ἐπιτιμιων T

Τίτλος μη' Περὶ τῶν ἑαυτοὺς ἐκδικούντων, ὅτι οὐ χρή.

***Π²1555 / T cap. E 48, 1**

Ἀπὸ τοῦ Λευϊτικοῦ·

Οὐκ ἐκδικᾶται σου ἡ χεὶρ, καὶ οὐκ ἐπιστήσῃ ἐφ' αἷμα τοῦ πλησίον σου· ἐγὼ κύριος ὁ θεός σου.

5

***Π²1556 / T cap. E 48, 2**

Τοῦ Σιράχ·

Ὁ ἐκδικῶν παρὰ κυρίου εὐρήσει ἐκδίκησιν,
καὶ τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ διατηρῶν διατηρήσει.

Ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ συντηρεῖ ὀργήν,

10

καὶ παρὰ κυρίου ζητεῖ ἴασιν;

Εἰς ἄνθρωπον ὅμοιον αὐτῷ οὐκ ἔχει ἔλεος,

καὶ περὶ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτοῦ δεῖται;

Αὐτός, σὰρξ ὢν, διατηρεῖ μῆνιν,

καὶ τίς ἰάσεται τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ;

15

4 *Π²1555 Οὐκ – χεὶρ] Lev. 19, 18 **4 – 5** καὶ – σου] Ibid. 19, 16 **8 – 9 *Π²1556**
Ὁ – διατηρήσει] Sir. 28, 1¹⁻² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 121) **10 – 15** Ἄνθρωπος –
αὐτοῦ] Ibid. 28, 3¹⁻⁵ (Wahl, p. 121)

1 Titlos T^{txt} (226rA12–14) H^{III} txt A^{III} R^{pin}, *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
3 – 5 *Π²1555 T cap. E 48, 1 (226rA[15]16–19); H^{III} cap. E 30, 1; *deest in* R^(lac.)
7 – 15 *Π²1556 T cap. E 48, 2 (226rA[20]21–34); H^{III} cap. E 30, 2; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} μη'] λ' R^{pin}, κθ' A^{III} pin (λ' *exspectav.*), *non liquet in*
H^{III} txt A^{III} txt (λ' *secund. ser.*) ἐκδικούντων] διεκδικούντων R^{pin} οὐ] *om.* H^{III} txt
A^{III} pin, *non liquet in* A^{III} txt

4 ἐκδικᾶται σου] *sic* T H^{III} (ἐκδικεῖται σου A^{III}) **9** αὐτῶν (–ῶ– *e corr.*) T **12** αὐτῷ]
scripsi cum A^{III} (LXX), αὐτοῦ T H^{III} **15** ἰάσεται] ἐξιλιάσεται LXX

***II²1557 / T cap. E 48, 3**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους·

...μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ.
Γέγραπται γάρ· Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύριος.

5

***II²1558 / T cap. E 48, 4**

Βασιλείου, ἐκ τοῦ πρὸς νέους·

Μὴ γίνου πληρωτὴς κακοῦ ἐράνου, μὴ δὲ πονηροῦ δανείου πονη-
ρότερος ἐκτιστής. Ὑβρίσθης; Στῆσον τῇ σιωπῇ τὸ κακόν. Μὴ δι-
δασκάλῳ χρήσῃ τῷ ἐχθρῷ, μὴ δὲ ὁ μισεῖς, τοῦτο ζηλώσης.

10

***II²1559 / T cap. E 48, 5**

Τοῦ Θεολόγου, ἐκ τῆς πε' ἐπιστολῆς·

Μὴ τοσοῦτον τὸν ἡδικηκότα μισήσωμεν, ὅσον ἡμῖν οὐ συμφέρει,
μὴ δὲ τὴν παρρησίαν τὴν πρὸς θεὸν ἀποβάλλωμεν, ἐχθροὶ τοῖς ἡ-
δικηκόσι φανέντες καὶ ὑπὲρ μέτρον ἀγανακτοῦντες.

3 – 4 *II²1557 Rom. 12, 19 7 – 8 *II²1558 Μὴ – κακόν] BASILIUS CAESARIENSIS,
re vera *Homilia adversus eos qui irascuntur*, 3 (PG 31, 357, 26–29) 8 – 9 Μὴ –
ζηλώσης] IBID. (PG 31, 357, 32–33) 12 *II²1559 Μὴ – συμφέρει] GREGORIUS
NAZIANZENSUS, *Epistulae*, LXXVIII, 3 (ed. Gallay, I, p. 98) 13 – 14 μὴ – ἀγανα-
κτοῦντες] IBID., 5 (p. 99)

2 – 4 *II²1557 T cap. E 48, 3 (226rB[1–2]3–8); H^{III} cap. E 30, 3; *deest in R* ^(lac.)
6 – 9 *II²1558 T cap. E 48, 4 (226rB[8–9]10–18); H^{III} cap. E 30, 4; *deest in R* ^(lac.)
11 – 14 *II²1559 T cap. E 48, 5 (226rB[18–19]20–27); H^{III} cap. E 30, 5; *deest in R* ^(lac.)

*II²1557 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III} ῥωμαίους H^{III} a. c. *II²1558 (a) T (b) Βασίλειος H^{III}
*II²1559 ἐκ – ἐπιστολῆς] *om.* H^{III}

8 Ὑβρίσθης] *om.* H^{III}

***II²1560 / T cap. E 48, 6**

Τοῦ αὐτοῦ·

Φιλεῖ ἐν ἐξουσίᾳ τοῦ ἀντιδρᾶν γενέσθαι κακῶς, γενόμενος ἄν-
θρωπος· ἄλλωστε καὶ δικαίαν τὴν ὀργὴν ἐξ ὧν πέπονθεν ἔχων,
ἥκιστα λόγου πείθεται χαλινοῖς τὸν θυμὸν ἀνακόψαι. Εἰ δὲ καὶ 5
λίαν τίς πικρῶς ἔχει, ἀφῶμεν τῷ θεῷ τοὺς λελυπηκότας καὶ τῷ
ἐκεῖθεν δικαστηρίῳ, καὶ μηδὲν τῆς μελλούσης ὀργῆς διὰ τῆς ἡμε-
τέρας χειρὸς ἐλαττώσωμεν. Ποιήσωμεν κάκείνους ἐπεικεστέ-
ρους, ἂν ἄρα δυνηθῶμεν, τῷ καθ' ἡμᾶς ὑποδείγματι.

***II²1561 / T cap. E 48, 7**

10

<Σχόλιον>

Διέλθε ἀνωτέρω ἐν τούτῳ τῷ στοιχείῳ τὸν Περὶ ἐχθρῶν τίτλον,
καὶ εὐρήσεις παραπλήσια.

12 Περὶ ἐχθρῶν] cf. *II²1279–1310 / T cap. E 8, 1–32

3 – 5 *II²1560 Φιλεῖ – ἀνακόψαι] GREGORIUS NAZIANZENUS, *Contra Iulianum im-*
peratorem II (Orat. 5), 36, 2–5 (ed. Bernardi, p. 368) 5 – 8 Εἰ – ἐλαττώσωμεν]
IBID., 37, 5–7 (p. 370) 8 – 9 Ποιήσωμεν – ὑποδείγματι] IBID., 37, 10–12 (p. 370)
12 – 13 *II²1561 *Scholion*

2 – 9 *II²1560 T cap. E 48, 6 (226rB[28]29–226vA14); H^{III} cap. E 30, 6; *deest in*
R^(lac.) 11 – 13 *II²1561 T cap. E 48, 7 (226vA14–19); *deest in* H^{III} R^(lac.)

*II²1560 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1561 Σχόλιον] *supplevi, s. a. T (ubi locus litteris un-*
cialibus exaratus)

6 πικρῶς] *scripsi* (cum A^{III}), πικρὸς T H^{III} 9 ὑμᾶς H^{III} 12 ἀνωτέρω T στοι-
χείῳ] *scripsi*, στοιχείων T 13 εὐρήσεις] *scripsi*, ευρησης T

Τίτλος μθ' Περὶ εὐχαριστίας πρὸς θεόν, ὅτι χρῆ ἀνεπιλήστως ἔχειν <πρὸς> τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ καὶ τὰς ὑπὲρ τούτων εὐχαριστίας.

*Π²1562 / T cap. E 49, 1

5 Ἀπὸ τῆς Γενέσεως·

Εἶπεν Ἰακώβ· Ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου Ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς τοῦ πα-
τρός μου Ἰσαάκ, κύριε ὁ εἰπὼν μοι· Ἀπότρεχε εἰς τὴν γῆν τῆς γε-
νέσεώς σου, καὶ εὖ σοι ποιήσω, ἱκανούσθω μοι ἀπὸ πάσης δικαιο-
σύνης καὶ ἀπὸ πάσης ἀληθείας, ἧς ἐποίησας τῷ παιδί σου. Ἐν γὰρ
10 ῥάβδῳ μου ταύτῃ διέβην τὸν Ἰορδάνην τοῦτον, νυνὶ δὲ γέγονα
εἰς δύο παρεμβολάς· Ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἡσαῦ,
ὅτι φοβοῦμαι ἐγὼ αὐτόν, μήποτε ἐλθὼν πατάξῃ με καὶ μητέρα ἐπὶ
τέκνοις. Σὺ δὲ εἶπας· Καλῶς εὖ σε ποιήσω, καὶ θήσω τὸ σπέρμα
σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, ἥ οὐκ ἐξαριθμηθήσεται ἀπὸ τοῦ
15 πλήθους.

1 – 3 Περὶ – εὐχαριστίας] cf. I / C cap. Y 1, 25

6 – 15 *Π²1562 Gen. 32, 10–13

1 – 3 **Titlos** T^{txt} (226vA20–25) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)

5 – 15 *Π²1562 T cap. E 49, 1 (226vA[25]26–226vB19); H^{III} cap. E 31, 1; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} μθ'] λα' H^{III} txt A^{III} txt, λ' A^{III} pin (λα' *expectav.*), λβ' R^{pin}
εὐχαριστίας] εὐχαριστησίας T^{txt} χρῆ] *praem.* οὐ R^{pin} ἀνεπιλήστως] ἀνεπι-
λήπτως R^{pin}, *non liquet in* A^{III} txt 2 πρὸς] *supplevi, om.* T^{txt} H^{III} txt A^{III} R^{pin} 2 – 3
αὐτοῦ – εὐχαριστίας] *om.* R^{pin} 2 – 3 εὐχαριστίας] εὐχαριστησίας T^{txt}

6 ἀβρααμ T 7 ἰσαάκ T 8 ἱκανούσθω μου H^{III} 10 ἰορδάνην T 11 Ἐξελοῦ με]
ἐξελοῦμαι T H^{III} ἡσαῦ H^{III} 14 ἐξαριθμησεται T (*s. l. correx. man. rec.*)

***II²1563 / T cap. E 49, 2**

Ἀπὸ τοῦ Δευτερονομίου·

Πρόσεχε σεαυτῷ, καὶ φύλαξον τὴν ψυχὴν σου σφόδρα, μήποτε ἐπιλάβῃ πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου, 5
πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· καὶ συμβιβάσεις τοὺς υἱούς σου καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν σου. Καὶ ἔσται ὅταν ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου, λέγων· Τίνα ἐστὶν τὰ μαρτύρια καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῖν; Καὶ ἐρεῖς τῷ υἱῷ σου· Οἰκέται ἦμεν τῷ Φαραῷ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ὁ θεὸς ἐκεῖθεν ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ. Καὶ ἔδωκεν 10
κύριος σημεῖα καὶ τέρατα μεγάλα καὶ πονηρὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Φαραῷ καὶ ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐνώπιον ἡμῶν· καὶ ἡμᾶς ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν, ἵνα εἰσαγάγῃ ἡμᾶς δοῦναι ἡμῖν τὴν γῆν ταύτην, ἣν ὤμοσεν δοῦναι τοῖς πατράσιν ἡμῶν.

***II²1564 / T cap. E 49, 3**

15

Παραλειπομένων α'·

Ἦλθεν ὁ βασιλεὺς Δαυΐδ, καὶ ἐκάθισεν ἐνώπιον κυρίου, καὶ εἶπεν· Τίς εἰμὶ ἐγώ, κύριε ὁ θεός, καὶ τίς ὁ οἶκος μου, ὅτι ἠγάπησάς με ἕως αἰῶνος; Καὶ ἐσμικρύνθη ταῦτα ἐνώπιόν σου, κύριε ὁ θεός, καὶ ἐλάλησας ταῦτα ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ παιδός σου ἀπὸ μακρόθεν, καὶ 20
ἐπεῖδες με ὡς ὄρασιν ἀνθρώπου, καὶ ὕψωσάς με, κύριε ὁ θεός. Τί

3 – 6 *II²1563 Πρόσεχε – σου] Deut. 4, 9 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 118)
6 – 14 Καὶ – ἡμῶν] Ibid. 6, 20–23 (Wahl, p. 120–121) 17 – 715, 2 *II²1564 I Par. 17, 16–18 (Wahl, *1 Chronik-Text*, p. 139–140)

2 – 14 *II²1563 T cap. E 49, 2 (226vB[20]21–227rA22); H^{III} cap. E 31, 2; *deest in R*^(lac.) 16 – 715, 2 *II²1564 T cap. E 49, 3 (227rA[23]24–227rB7); H^{III} cap. E 31, 3; *deest in R*^(lac.)

*II²1563 Ἀπὸ τοῦ] *om.* H^{III} δευτερονομ' H^{III} *II²1564 α'] *om.* H^{III}

5 συμβιβάσης H^{III} 6 – 7 καὶ – σου] *om.* H^{III} 8 ἡμῶν H^{III} 9 φαραῷ T H^{III} ἐν Αἰγύπτῳ] αἰνεγύπτῳ T 11 ἐν Αἰγύπτῳ] αἰνεγύπτῳ T 12 φαραῶν T, φαραῷ H^{III} a. c. 17 ἐκάθισεν] *scripsi* (*cum* A^{III}), ἐκάθησεν T H^{III} 21 ἐπεῖδες με] *scripsi* (*cum* A^{III}), ἐπῖδες με T H^{III}

προσθήσει ἔτι Δαυῖδ πρὸς σέ, τοῦ δοξάσαι σε, ἐν τῷ δοξάσαι σε
τὸν δοῦλον σου;

***II²1565 / T cap. E 49, 4**

Δαυῖδ ἐν ψαλμῷ κθ'.

- 5 Ὑψώσω σε, κύριε, ὅτι ὑπέλαβές με,
καὶ οὐκ ἠῤφρανας τοὺς ἐχθρούς μου ἐπ' ἐμέ.

***II²1566 / T cap. E 49, 5**

Ἐν ψαλμῷ πη'.

- 10 Τὰ ἐλέη σου, κύριε, εἰς τὸν αἰῶνα ἄσομαι,
εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἀπαγγελῶ τὴν ἀλήθειάν σου τῷ
[στόματί μου,
ὅτι εἶπας· Εἰς τὸν αἰῶνα ἔλεος οἰκοδομηθήσεται·
ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐτοιμασθήσεται ἡ ἀλήθειά σου.

***II²1567 / T cap. E 49, 6**

- 15 Ἐν ψαλμῷ ρβ'.

Εὐλόγει, ἡ ψυχὴ μου, τὸν κύριον,
καί, πάντα τὰ ἐντός μου, τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ.
Εὐλόγει, ἡ ψυχὴ μου, τὸν κύριον,
καὶ μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ.

5 – 6 *II²1565 Ps. 29, 2¹⁻² 9 – 13 *II²1566 Ps. 88, 2¹⁻³² 16 – 19 *II²1567 Ps.
102, 1²⁻²²

4 – 6 *II²1565 T cap. E 49, 4 (227rB[8]9-12); H^{III} cap. E 31, 4; *deest in* R^(lac.)
8 – 13 *II²1566 T cap. E 49, 5 (227rB[12]13-21); H^{III} cap. E 31, 5; *deest in* R^(lac.)
15 – 19 *II²1567 T cap. E 49, 6 (227rB[21]22-28); H^{III} cap. E 31, 6; *deest in* R^(lac.)

*II²1565 ἐν – κθ'] *om.* H^{III} *II²1566 (a) T (b) *s. a.* H^{III} *II²1567 (a) T (b) *s. a.* H^{III}

1 προσθήσοι H^{III} δοξάσαι σε] δοξάσαι H^{III} 6 ἠῤφρανας] *scripsi (cum A^{III})*,
εῤφρανας T H^{III} ἐχθρός μου T 9 ἄσωμαι T 10 καὶ γενεὰν] *in mg.* T

***II²1568 / T cap. E 49, 7**

Ἐν ψαλμῷ ριε΄.

Τί ἀνταποδώσω τῷ κυρίῳ
περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέν μοι;

***II²1569 / T cap. E 49, 8**

5

Τοῦ Σιράχ.

Εὐλόγησον τὸν ποιήσαντά σε
καὶ μεθύσκοντά σε ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ.

***II²1570 / T cap. E 49, 9**

Τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου.

10

Εἰσερχομένου τοῦ κυρίου εἰς τινα κώμην, ὑπήντησαν αὐτῷ δέκα
λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν, καὶ αὐτοὶ ἦσαν φωνήν, λέ-
γοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς·
Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
ὑπάγειν αὐτοῦς, ἐκαθερίσθησαν. Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, 15
ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν, καὶ ἔπεσεν
ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας τοῦ κυρίου, εὐχαριστῶν αὐτῷ,
καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρίτης. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Οὐχὶ οἱ
δέκα ἐκαθερίσθησαν; Οἱ δὲ ἐννέα, ποῦ; Οὐχ’ εὐρέθησαν ὑποστρέ-

3 – 4 *II²1568 Ps. 115, 3^{1–2} 7 – 8 *II²1569 Sir. 35, 13^{1–2} (Wahl, *Sirach-Text*, p. 142–143) 11 – 717, 2 *II²1570 Luc. 17, 12–19

2 – 4 *II²1568 T cap. E 49, 7 (227rB[28]29–31); H^{III} cap. E 31, 7; *deest in R*^(lac.)
6 – 8 *II²1569 T cap. E 49, 8 (227rB[32]33–227vA1); H^{III} cap. E 31, 8; *deest in R*^(lac.)
10 – 717, 2 *II²1570 T cap. E 49, 9 (227vA[2]3–34); H^{III} cap. E 31, 9; *deest in R*^(lac.)

*II²1568 (a) T ριε΄] *scripsi*, ρει΄ *cod.* (b) s. a. H^{III} *II²1570 (a) T (b) Λουκᾶς H^{III}

3 ἀνταπέδωσω T^{p. c.}, ἀνταπέδωκέν T^{a. c.} ut videtur 14 ἑαυτοῦς] ἑαυτοῖς H^{III} 15
ἐκαθερίσθησαν] *sic* T H^{III} (*cf.* II¹2180 / K cap. Φ 2, 24), ἐκαθαρίσθησαν A^{III} 17
κυρίου] ἰησοῦ H^{III} 18 σαμαρείτης H^{III} 19 ἐκαθερίσθησαν] *sic* T H^{III} (*cf.* II¹2180 /
K cap. Φ 2, 24), ἐκαθαρίσθησαν A^{III} 19 – 717, 1 ὑπέστρεψαντες T

ψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

***II²1571 / T cap. E 49, 10**

Τοῦ Ἀποστόλου, ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον α' ἐπιστολῆς·

- 5 Χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο, θέμενος εἰς διακονίαν τὸ πρότερον ὄντα βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν· ἀλλ' ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ· ὑπερεπλεόνασεν δὲ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

10

***II²1572 / T cap. E 49, 11**

Τοῦ αὐτοῦ·

- Πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτος εἰμὶ ἐγώ. Ἀλλὰ διατοῦτο ἠλεήθην, ἵνα ἐν ἐμοὶ ἐνδείξῃται Ἰησοῦς Χριστὸς
15 τὴν ἅπασαν μακροθυμίαν, πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

5 – 9 *II²1571 I Tim. 1, 12–14 12 – 16 *II²1572 I Tim. 1, 15–16

4 – 9 *II²1571 T cap. E 49, 10 ([227vA34–227vB1]227vB2–17); H^{III} cap. E 31, 10; *deest in R*^(lac.) 11 – 16 *II²1572 T cap. E 49, 11 (227vB[17]18–31); H^{III} cap. E 31, 11; *deest in R*^(lac.)

*II²1571 Τοῦ – τῆς] *om.* H^{III} α' ἐπιστολῆς] *om.* H^{III} *II²1572 (a) T (b) s. a. H^{III}

8 ἡ χάρις] ἡ χάρις (*utraque expuncta*) ἡ χάρις T

***II²1573 / T cap. E 49, 12**

Τίτου ἐπισκόπου Βοστρῶν, ἐκ τοῦ περὶ προνοίας β' λόγου·

Βούλεται ὁ θεὸς εἰδέναι χάριν ἀνθρώπους αὐτῷ, ἵνα ἀξιώτεροι τοῦ λαμβάνειν παρ' αὐτοῦ γένωνται, οὐχ' ἵνα τι καρπώσεται εἰς ἑαυτόν. Βούλεται γὰρ τὰ ἀγαθὰ τούτους αἰτεῖν, ἵνα δεχόμενοι, 5 αἰσθησιν τοῦ χορηγοῦντος ἔχωσιν. Χαίρει μὲν γὰρ τὰ παρ' ἑαυτοῦ διδούς, ἅτε ἀένναος τῶν ἀγαθῶν ὑπάρχων, χαίρει δὲ μᾶλλον ἀξίοις διδούς, ὡς τῆς φιланθρωπίας τρόπον τινὰ ἀτιμαζομένης, εἰ μὴ πρὸς εὐαισθήτους γένοιτο.

***II²1574 / T cap. E 49, 13**

10

Φίλωνος, ἐκ τοῦ περὶ τῶν μετονομαζομένων·

Οὐχ' ὅσα δοῦναι θεῷ, ταῦτα καὶ ἀνθρώπῳ λαβεῖν δυνατόν, ἐπειδὴ τῷ μὲν καὶ πλεῖστα χαρίζεσθαι ράδιον, ἡμῖν δὲ οὐκ εὐμαρὲς τὰς προτεινομένης δέξασθαι δωρεάς. Ὑπὲρ ὧν οὖν ἕκαστος ἔλαχεν 15 ἤδη ἀγαθῶν, κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ. Μυρίων δὲ ἔλαχεν ἀγαθῶν· γενέσεως, ζωῆς, τροφῆς, ψυχῆς, αἰσθήσεως, λογισμοῦ. Λογισμὸς δὲ βραχύτατον μὲν ὄνομα, τελειότατον δὲ καὶ θειότατον ἔργον· ἐκείνος θείας ἐμφερείας ἐκμαγεῖον. Μηδεὶς οὖν τῶν ἀφανεστέρων καὶ ταπεινότερων εἶναι δοκοῦν-

3 – 9 *II²1573 TITUS BOSTRENSIS, *Contra Manichaeos*, II, 27, 10–17 (ed. Roman/Schmidt, p. 161; Extrait 4b [ed. Declerck, p. CXXXII]) 12 – 14 *II²1574 Οὐχ' – δωρεάς] PHILO IUDAEUS, *De mutatione nominum*, 218 (ed. Wendland, p. 194, 13–15) 14 – 18 Ὑπὲρ – ἐκμαγεῖον] IBID., 222–223 (p. 195, 14–19) 19 – 719, 2 Μηδεὶς – θεοῦ] IBID., 222 (p. 195, 11–13)

2 – 9 *II²1573 T cap. E 49, 12 ([227vB31–33]228rA1–22); H^{III} cap. E 31, 12; *deest in R*^(lac.) 11 – 719, 2 *II²1574 T cap. E 49, 13 (228rA[22–23]24–228rB18); H^{III} cap. E 31, 13; *deest in R*^(lac.)

*II²1573 ἐπισκόπου] *om.* H^{III} ἐκ – λόγου] *om.* H^{III} *II²1574 ἐκ – μετονομαζομένων] *om.* H^{III}

3 ἀξιότεροι T 4 καρπώσεται] *sic* T H^{III} (*non liquet in A*^{III}) 6 παρ' ἑαυτοῦ] παρ' αὐτοῦ T 7 ἅτε – ὑπάρχων] *desunt in ed.* (*forsan post ἀγαθῶν supplendum* πηγῇ) 7 – 8 ἀξίοις] *scripsi* (*cum A*^{III}), ἀξίους T H^{III} 8 τρόπον τινά T 12 ἀνθρώπων H^{III} 13 τῷ] τὸ T H^{III} 17 μὲν ὄνομα] *sic* T^{p.c.} (= *ed.*), ὄνομα μὲν (–ε– T) T^{a.c.} H^{III} 19 ταπεινότερων] *πεινωτέρων* T (τα *s. l. add. man. rec.*), τὰ πεινωτέρων H^{III}

των, ἐλπίδος ἀπογνώσει τῆς ἀμείνονος, ἀποκνησάτω ἰκέτης εὐχάριστος γενέσθαι θεοῦ.

***II²1575 / T cap. E 49, 14**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ <τ>ῶν αὐτῶν.

- 5 Ὡσπερ πρέπει θεῷ τὸ χαρίζεσθαι, οὕτω καὶ τῷ εὖ πεπονθότι, γνώ-
μαις ἐκουσίοις εὐχαριστεῖν· ὁ δὲ ἀναμένων ἐπιταγῇν πρόσταξιν
ἀχάριστος, ἀνάγκη τὸν εὐεργέτην τιμᾶν βιασθεῖς.

***II²1576 / T cap. E 49, 15**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ εὐσεβείας κεφαλαίου.

- 10 Μὴ γάρ μοι τίς ἀθλείτω, διεξιὼν ὡς ἄρα, ἐπειδὴ πάντα τοῦ θεοῦ
ἐστιν, εὐήθες αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ ἴδια· καὶ γὰρ τὰ τῶν ἀπελευθέ-
ρων τῶν ἀπελευθερωσάντων ἐστίν. Ἄλλ' ὅμως οἱ εὐεργετήσαντες
ἀμοιβὴν ἐπιζητοῦσιν δικαίαν. Ἄξιον οὖν θυσίας ἐκ ψυχῆς ἀνάγειν
ἐνδελεχῶς εὐχαριστηρίους τῷ πάντοτε πάντων †προσάγωμεν†,
15 κἂν τὰ αὐτοῦ αὐτῷ προσάγωμεν.

5 – 7 *II²1575 PHILO IUDAEUS, *De mutatione nominum*, locus non repertus
10 – 15 *II²1576 PHILO IUDAEUS, *De pietate*, locus non repertus

4 – 7 *II²1575 T cap. E 49, 14 (228rB[18–19]20–27); H^{III} cap. E 31, 14; *deest in*
R^(lac.) 9 – 15 *II²1576 T cap. E 49, 15 (228rB[28–29]30–228vA11); H^{III} cap. E 31,
15; *deest in* R^(lac.)

*II²1575 (a) T τῶν] *scripsi*, ὦν *cod.* (b) s. a. H^{III} *II²1576 (a) T (b) s. a. H^{III}

1 ἀποκνισάτω (-κνίσα- T) T H^{III} 2 γενέσθω H^{III} 12 τῶν ἀπελευθερω(σάντων)
in mg. T 14 †προσάγωμεν†] *cruces approsui, sic* T H^{III} (προσάγομεν A^{III} *ut videtur*)

***II²1577 / T cap. E 49, 16**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ·

Εἰ γονέων τιμὰς οὐκ ἄξιον ὑπερτίθεσθαι, μυρίων ἐκ πρώτης ἡλικίας καταπλησθέντας εὐεργεσιῶν, πολὺ δὲ μᾶλλον θεοῦ τὰς χάρι- 5
τας οὐ μόνον γεννωμένοις, ἀλλὰ καὶ πρὸ γενέσεως ἅπασιν ἰλαρῶς
καὶ πλουσίως προτείναντος, οὐχ' ὑπερθετέον εὐχαριστεῖν.

***II²1578 / T cap. E 49, 17**

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ γιγάντων·

Τίني εὐχαριστητέον πλὴν θεῶ; Διὰ τίνων δέ, εἰ μὴ διὰ τῶν ὑπ' αὐ-
τοῦ δοθέντων ἡμῖν; Οὐδὲ γὰρ ἄλλων εὐπορήσαι δυνατόν. Χρή- 10
ζων δὲ οὐδενός, κελεύει προσφέρειν αὐτῷ τὰ αὐτοῦ, δι' ὑπερβο-
λήν τῆς πρὸς τὸ γένος ἡμῶν εὐεργεσίας. Μελετήσαντες γὰρ εὐ-
χαριστικῶς καὶ τιμητικῶς ἔχειν, καθαρεύσομεν ἀδικημάτων. Οὐ-
τῷ ἢ Ἄ<ν>να τὸν Σαμουὴλ ἀντιδίδωσι τῷ δόντι, μηδὲν ἴδιον ἑαυ- 15
τῆς κρίνασα ἀγαθόν. Ἐφη γάρ· Δοτὸν ὄντα δίδωμι αὐτὸν τῷ δόντι
θεῷ, κατὰ τὸ ἱερώτατον τοῦ νόμου πρόσταγμα, τὸ φάσκον· Δῶρά
μου, δόματά μου, καρπώματά μου διατηρήσατε προσφέρειν μοι.

15 – 16 I Reg. 1, 11 16 – 17 Num. 28, 2

3 – 6 *II²1577 PHILO IUDAEUS, *De pietate*, locus non repertus 9 – 13 *II²1578
Τίνι – ἀδικημάτων] PHILO IUDAEUS, *Quod deus sit immutabilis*, 7 (ed. Wendland,
p. 57, 19 – 58, 5) 13 – 17 Οὕτω – μοι] cf. IBID., 5 (p. 57, 10–19; multis mutatis)

2 – 6 *II²1577 T cap. E 49, 16 (228vA[11–12]13–24); H^{III} cap. E 31, 16; *deest in*
R^(lac.) 8 – 17 *II²1578 T cap. E 49, 17 (228vA[25–26]27–228vB20); H^{III} cap. E 31,
17; *deest in* R^(lac.)

*II²1577 (a) T (b) s. a. H^{III} *II²1578 (a) T (b) s. a. H^{III}

3 τιμὰς] *scripsi* (cum A^{III}), τιμὰς T H^{III} 5 γενομένοις H^{III} ἰλαρῶς T 13 καὶ
τιμητικῶς] *om.* T (*in mg.* καὶ τημιτηκος *supplev.*) 13 – 14 ἔχειν – Σαμουὴλ] *om.*
H^{III} 13 καθαρεύσομεν] *scripsi* (ed.), καταρεύσωμεν T 14 Ἄννα] *scripsi*, ἄνα T
ἀντιδίδωσι] τι δίδωσι H^{III} 17 προσφέρειν μοι] προσφέρει T^{a.c.}, προσφέρει μοι T^{p.c.}

Τίτλος ν' Περὶ ἐγγαστριμύθων καὶ ἐπαιδῶν καὶ οἰωνιζομένων.

***II²1579 / T cap. E 50, 1**

Ἀπὸ τοῦ Δευτερονομίου·

- 5 Οὐχ' ε<ύ>ρεθήσεται ἐν σοὶ περικαθαίρων υἱὸν αὐτοῦ καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐν πυρὶ, μαντευόμενος καὶ οἰωνιζόμενος, φαρμακός, ἐπαιδός, ἐπάδων ἐπαιδὴν, ἐγγαστρίμυθος, τερατοσκοπός καὶ ἐπερωτῶν τοὺς νεκρούς. Ἔστιν γὰρ βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πᾶς ποιὼν ταῦτα.

10

***II²1580 / T cap. E 50, 2**

Ἀπὸ τοῦ Λευϊτικοῦ·

Ψυχὴ, ἣ ἂν ἐπακολουθήσῃ ἐγγαστριμύθοις, ἐπαιδοῖς, ὥστε ἐκπορνεῦσαι ὀπίσω αὐτῶν, ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἐκείνην, καὶ ἀπολῶ αὐτὴν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. Καὶ ἀνὴρ ἡ

1 Περὶ – ἐπαιδῶν] cf. II¹ / K^{pin} Παραπομπὴ E 5

5 – 9 *II²1579 Deut. 18, 10–12 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 131–132) 12 – 14 *II²1580 Ψυχὴ – αὐτῆς] Lev. 20, 6 14 – 722, 2 Καὶ – εἰσιν] Ibid. 20, 27

1 – 2 Titlos T^{txt} (228vB22–25) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.) 4 – 9 *II²1579 T cap. E 50, 1 (228vB[25–26]27–229rA7); H^{III} cap. E 32, 1; *deest in* R^(lac.) 11 – 722, 2 *II²1580 T cap. E 50, 2 (229rA[7]8–23); H^{III} cap. E 32, 2; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] *om.* A^{III} pin R^{pin} ν'] λβ' H^{III} txt A^{III} txt, λα' A^{III} pin (λβ' *expectav.*), λε' R^{pin} ἐγγαστριμύθων] ἐγκαστρίμυθων H^{III} txt 1 – 2 οἰωνιζομένων] οἰονιζομένων (οι-T^{txt}) T^{txt} H^{III} txt

5 Οὐχ' εὑρεθήσεται] *scripsi* (LXX), οὐκ ἐρηθήσεται T, οὐκ ἐρηθήσεται H^{III} περικαθαίρων] *scripsi* (cum A^{III}), περικαθέρ (s. l. *add.* -ον) T, περικαθαίρον H^{III} 5 – 6 θυγατέρα] *scripsi* (cum A^{III}), θυγατέραν T H^{III} 6 αὐτοῦ – μαντευόμενος] αὐτοῦ, ἐν πυρὶ μαντευόμενος H^{III}, *nulla interpunctio in* T οἰονιζόμενος T H^{III} 6 – 7 φαρμακός] *scripsi* (cum A^{III}), φαρμάκος T H^{III} 7 ἐπαιδός] *scripsi*, ἐπάιδος T H^{III} ἐπαιδὴν] *scripsi*, ἐπαιδεῖν T^{a. c.}, -εῖν T^{p. c.}, ἐπαιδεῖν H^{III} ἐγγαστρίμυθος H^{III} 12 ἡ] ἡ H^{III} ἐπακολουθήσῃ T ἐγγαστριμύθοις] ἐγγαστριμύθοις ἡ LXX

γυνή, ἥ ἂν γένηται ἐγγαστρίμυθος ἢ ἐπαιοδός, θανατούσθωσαν·
λίθοις λιθοβολήσατε αὐτούς· ἔνοχοί εἰσιν.

***II²1581 / T cap. E 50, 3**

Βασιλειῶν α'.

Εἶπεν ἡ ἐγγαστρίμυθος πρὸς Σαούλ· Τίνα ἀναγάγω σοι; Καὶ εἶπεν· 5
Τὸν Σαμουήλ ἀνάγαγέ μοι. Καὶ εἶδεν ἡ γυνή τὸν Σαμουήλ, καὶ
ἀνεβόησεν φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν ἡ γυνή πρὸς Σαούλ· Ἰνατί
παρελογίσω με; Καὶ σὺ εἶ Σαούλ. Καὶ εἶπεν αὐτῇ Σαούλ· Μὴ φο-
βοῦ· εἶπον τίνα ἐώρακας. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Θεοὺς ἐώρακα ἀναβαί-
νοντας ἐκ τῆς γῆς. Καὶ εἶπεν αὐτῇ· Τί ἔγνων; Καὶ εἶπεν αὐτῷ· 10
Ἄνδρα ὄρθιον, ἀναβαίνοντα ἐκ τῆς γῆς, καὶ τοῦτον διπλοῖδα ἀνα-
βελημένον. Καὶ ἔγνω Σαούλ ὅτι Σαμουήλ οὗτος, καὶ ἔκυψεν ἐπὶ
πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. Καὶ εἶπεν
αὐτῷ Σαμουήλ· Ἰνατί παρηνώχλησάς μοι ἀναβῆναι με; Καὶ εἶπεν
Σαούλ· Ὅτι θλίβομαι σφόδρα, καὶ οἱ ἀλλόφυλοι πολεμοῦσιν ἐν 15
ἐμοί, καὶ ὁ κύριος ἀφέστηκεν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἐπακήκοέν μου ἔτι
καὶ ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν καὶ ἐν τοῖς ἐνυπνίοις. Καὶ νῦν κέκληκά
σε, γνωρίσαί μοι τί ποιήσω. Καὶ εἶπεν Σαμουήλ· Ἰνατί ἐπερωτᾷς
με; Καὶ κύριος ἀφέστηκεν ἀπὸ σοῦ, καὶ γέγονεν μετὰ τοῦ πλησίον
σου, καὶ πεποίηκεν κύριός σοι, καθὼς ἐλάλησεν ἐν χειρί μου, καὶ 20
διαρρήξει κύριος τὴν βασιλείαν σου ἐκ χειρός σου, καὶ δώσει αὐ-
τὴν τῷ πλησίον σου, τῷ Δαυΐδ. Διότι οὐκ ἤκουσας τῆς φωνῆς
κυρίου, καὶ οὐκ ἐπλήρωσας θυμὸν ὀργῆς αὐτοῦ ἐν Ἀμαλήκ, δια-
τοῦτο τὸ ῥῆμα ἐποίησεν κύριος τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. Καὶ παραδώσει
κύριος τὸν Ἰσραὴλ μετὰ σοῦ εἰς χεῖρας ἀλλοφύλων, καὶ αὔριον σὺ 25
καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ πεσοῦνται, καὶ τὴν παρεμβολὴν Ἰσραὴλ

5 – 723, 2 *II²1581 I Reg. 28, 11–20 (Wahl, *1 Samuel-Text*, p. 78–79)

4 – 723, 2 *II²1581 T cap. E 50, 3 (229rA[24]25–229vA22); H^{III} cap. E 32, 3; *deest in R* (lac.)

1 ἐγγαστρίμυθος H^{III} 6 ἴδεν T H^{III} 7 φωνὴ μεγάλη H^{III} 8 παρελογίσω με]
παρελογίσωμαι T 13 αὐτῷ] αὐτόν T 14 παρηνώχλησάς μοι] *scripsi*, παρινόχλη-
σας μοι T, παρηνόχλησάν μοι H^{III} 22 τῷ¹] το T, τὸ H^{III} 23 ἀμαλήκ T
25 – 723, 1 ἀλλοφύλων – χεῖρας] *om.* H^{III}

δώσει κύριος εἰς χεῖρας ἀλλοφύλων. Καὶ ἔσπευσεν Σαοὺλ, καὶ ἔπεν-
σεν ἐσθηκῶς ἐπὶ τὴν γῆν.

***Π²1582 / T cap. E 50, 4**

Σχόλιον·

- 5 Ἡ ἱερὰ καὶ φιλαλήθης Γραφή τὰ πραχθέντα ὡς ἐπράχθη ἀπερικα-
λύπτως ἱστόρησεν, οὐκ ἐπαινοῦσα, ἀλλὰ στηλιτεύουσα τὴν τε τοῦ
πεπλανημένου Σαοὺλ κουφότητα, τὸν τε τῶν διαπαιζόντων δαι-
μόνων πρὸς ἐξαπάτην μετασχηματισμὸν ἐν ὧσιν τῆς φενακίζο-
μένης. Εἰ γὰρ τὸ μὲν πνεῦμα πορεύεται πρὸς τὸν δεδωκότα ἐν
10 ἐξόδῳ βίου, καὶ *ψυχαὶ δικαίων ἐν χειρὶ θεοῦ*, κατὰ τὰς Γραφάς,
οὐκ ἄρα Σαμουὴλ τὸ φανὲν ἐν προσχήματι τοῦ ἁγίου εἰδωλον,
οὔτε τὰ πάλοι ὑπὸ τοῦ προφήτου προηγγελμένα, ἴδια· ἀλλ' οἱ μὲν
προφανέντες τῇ φενακίζομένῃ καὶ *θεοὶ ἀναγορευθέντες*, δαίμονες
ἄψευδῶς, ὅτι οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν δαιμόνια, ὁ δὲ χρηματίσαι τολμή-
15 σας τὰ ἀλλότρια ὡς ἴδια, ὁ τούτων ἑξάρχος διάβολος καὶ αἰεὶ ψεύ-
στης. Φυλακτέον οὖν τὰς τούτων ψυχοφθόρους χλεῦας παντὶ
σθένει, μήποτε τοῖς τῆς ἀσεβείας αὐτῶν βρόχοις ἐμπλακῶμεν, καὶ
ἐμπέσωμεν καὶ αὐτοί, τὸ ἀνέγερτον.

10 Sap. 3, 1¹ 13 θεοὶ] I Reg. 28, 13

5 – 18 *Π²1582 Scholion in I Reg. 28, 11–20

4 – 18 *Π²1582 T cap. E 50, 4 (229vA[24]25–230rA3); H^{III} cap. E 32, 4; *deest in R* (lac.)

*Π²1582 σχόλεον H^{III}

1 ἔσπευσεν] ἔσπασε H^{III} 5 φιλαλήθης] *scripsi* (cum A^{III}), φιλαληθῆς T H^{III} 8 – 9
φενακίζομένης] *scripsi* (cum A^{III}), φαινακίζομένης T H^{III} 9 μὲν] *deest in H^{III} (an recte?)* 13 φενακίζομένη] *scripsi* (cum A^{III}), φαινακίζομένη T H^{III} 18 ἀνέγερτον
T^{a. c.}

***II²1583 / T cap. E 50, 5**

Ἡσαΐου προφήτου·

Καὶ ἐὰν εἴπωσιν πρὸς ὑμᾶς· Ζητήσατε τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς φωνοῦν-
 τας καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους τοὺς κενολογοῦντας, οἱ ἐκ τῆς κοι-
 λίας φωνοῦσιν· οὐκ ἔθνος πρὸς θεὸν αὐτοῦ, ὅτι ἐκζητοῦσιν περὶ 5
 τῶν ζώντων τοὺς νεκρούς; Καὶ ἥξει ἐφ’ ὑμᾶς σκληρὰ λιμός, καὶ
 ἔσται ὅταν πεινάσητε, λυπηθήσεσθε, καὶ κακῶς ἐρεῖτε τὸν ἄρ-
 χοντα καὶ τὰ πάτρια, καὶ ἀναβλέψονται εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω καὶ
 εἰς τὴν γῆν κάτω, καὶ ἰδοὺ θλίψις καὶ στενοχωρία καὶ σκότος, ἀ-
 πορία στενὴ, ὥστε μὴ βλέπειν. 10

***II²1584 / T cap. E 50, 6**

Ἀπὸ τοῦ Σιράχ·

Τίς ἐλεήσει ἐπαιδὸν ὀφιοδῆκτον
 καὶ πάντας τοὺς προσάγοντας θηρίοις;
 Οὕτω τὸν προσπορευόμενον ἀνδρὶ ἀμαρτωλῷ 15
 καὶ συμφυρόμενον ταῖς ἀμαρτίαις αὐτοῦ.

3 – 6 *II²1583 Καὶ – νεκρούς] Is. 8, 19 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 316) 6 – 10
 Καὶ – βλέπειν] Ibid. 8, 21–22 (Wahl, p. 316–317) 13 – 16 *II²1584 Sir. 12, 13¹–
 14² (Wahl, *Sirach-Text*, p. 81)

2 – 10 *II²1583 T cap. E 50, 5 (230rA[4]5–29); H^{III} cap. E 32, 5; *deest in R*^(lac.)
 12 – 16 *II²1584 T cap. E 50, 6 (230rA[30]31–230rB4); H^{III} cap. E 32, 6; *deest in*
R^(lac.)

*II²1583 (a) T ἡσαΐου *cod.* (b) Ἡσαΐας (ἡσαΐας *cod.*) H^{III} *II²1584 Ἀπὸ] *om.* H^{III}

6 ζώντων] ζών T^{a.c.} 7 λυπηθήσεσθαι T H^{III} a.c. 13 ὀφιοδῆκτον] *scripsi* (*cum*
 A^{III}), ὀφιοδείκτον T H^{III} 16 συμφυρόμενον] *scripsi* (*cum* A^{III}), συμφυρώμενον T
 H^{III}

***II²1585 / T cap. E 50, 7**

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τῶν εἰς τὸν Ἡσαΐαν·

- Ὡσπέρ τις παρ' ἡμῶν ἀκούσας παρουσίαν τινός, ταύτην τῷ προσ-
 δοκῶντι ὡς μέλλουσιν ἀναγγέλλει, τὴν τοῦ δοκεῖν προφήτης εἶ-
 5 ναι δόξαν δι' ἀπάτης θηρώμενος, οὕτως καὶ οἱ δαίμονες τὰ δια-
 τετυπωμένα καὶ τῇ ἀποφάσει τοῦ θεοῦ δημοσιευθέντα ἀνήγγει-
 λαν πολλάκις τοῖς πρὸς ἀπάτην εὐκόλως ἔχουσιν, ὡς καὶ ἡ ἐγγα-
 στρίμυθος τῷ Σαοὺλ διὰ τῶν δαιμόνων ἀνήγγειλεν τὴν μέλλου-
 10 σαν ἦτταν. Δαίμονες γὰρ παρήσαν, οἱ κατασχηματίζοντες ἑαυ-
 τοὺς εἰς τὸ τοῦ Σαμουὴλ πρόσωπον, οἱ διὰ τὸ ἀκηκοέναι τῆς ἐπὶ
 Σαοὺλ κατακρίσεως, πάλαι ἀπὸ θεοῦ ἐξενεχθείσης, ὡς ἰδίαν διη-
 γοῦνται. Ἐλεγεν γὰρ ἐκείνη ὅτι Ὁρῶ ἐγὼ θεοὺς ἀναβαίνοντας ἐκ
 15 τῆς γῆς. Οὐ γὰρ τολμῶσιν εἰπεῖν ἐξ οὐρανοῦ εἶναι αὐτῶν τὰ ῥή-
 ματα. Τοιαύτη γὰρ τῶν ἐγγαστριμύθων ἡ ἐπίνοια· ψυχὰς ἐπαγ-
 20 γέλλονται τῶν τετελευτηκότων ἄγειν εἰς φανέρωσιν τῶν ἐπιζη-
 τουμένων. Εἶτα τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἐπιφέρει ὁ προφήτης, ἦν ἔχει
 περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ἀποφαίνεται αὐτοὺς ματαιολόγους, εἰπών·
 Τοὺς κενολογοῦντας, οἳ ἐκ τῆς κοιλίας φωνοῦσιν, ἥτοι ἀπὸ θελή-
 ματος φθεγγόμενοι· οὐ γὰρ ἐτέρωθεν διδαχθεὶς λέγειν, ἀλλ' ἀνα-
 20 πλάσας ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὸ ψεῦδος, τοῦ θελήματος τῶν ὁρών-
 των παραστοχασάμενος, λέγει τὰ πρὸς ἀπάτην.

12 – 13 I Reg. 28, 13 18 Is. 8, 19

3 – 12 *II²1585 Ὡσπέρ – διηγούνται] (Ps.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *Enarratio in prophetam Isaiam*, VIII, 218 (PG 30, 497, 3–14) 12 – 21 Ἐλεγεν – ἀπάτην] IBID. (PG 30, 497, 19–31)

2 – 21 *II²1585 T cap. E 50, 7 (230rB[4–5]6–230vA27); H^{III} cap. E 32, 7; *deest in R* (lac.)

*II²1585 (a) T ησαϊαν *cod.* (b) Βασίλειος H^{III}

5 θηρώμενος] *scripsi* (cum A^{III}), θηρόμενος T H^{III} 9 ἦτταν] *scripsi* (cum A^{III}), ἦτταν T H^{III} 14 ἐγγαστριμύθων T 15 τετελευτηκότων H^{III} 18 καινολογοῦντας T 18 – 20 θελήματος – τοῦ] *om.* H^{III} 19 ἐτέροθεν T διδαχθεὶς] *scripsi* (*ed.*), διδαχθέντες T

***II²1586 / T cap. E 50, 8**

Τοῦ αὐτοῦ·

Νόμον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς εἰς βοήθειαν, φησὶν ὁ προφήτης, ἵνα
εἰπωσιν οὐχ' ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο, περὶ οὗ οὐκ ἔστι δῶρα δοῦναι περὶ
αὐτοῦ. Οὗτος δὲ ὁ νόμος οὐκ ἔστιν ὡς τὸ ῥῆμα τοῦ ἐγγαστριμύ- 5
θου· οὐ γὰρ πρὸς ἀπάτην ἐπινενόηται, ὥσπερ ἐκεῖνο, ἀλλ' ἀλη-
θείας ἐστὶν διδάσκαλος. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἐπ' ἀργυρίῳ μαντεύον-
ται· τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ καταγέλαστον, ὥστε δῶρα δοῦναι περὶ
αὐτοῦ. Οὐδεὶς γὰρ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἀποδίδεται, ὅτι ὁ λόγος
τοῦ Εὐαγγελίου οὐκ ἔστιν ὡς τὰ πωλούμενα ῥήματα παρὰ τῶν 10
ἐγγαστριμύθων.

3 – 5 Is. 8, 20

3 – 8 *II²1586 Νόμον – καταγέλαστον] (Ps.-)BASILIUS CAESARIENSIS, *Enarratio in prophetam Isaiam*, VIII, 220 (PG 30, 500, 44–50) 8 – 9 ὥστε – ἀποδίδεται] IBID. (PG 30, 501, 1–2) 9 – 11 ὅτι – ἐγγαστριμύθων] IBID. (PG 30, 501, 7–9)

2 – 11 *II²1586 T cap. E 50, 8 (230vA[27]28–230vB20); H^{III} cap. E 32, 8; *deest in R* (lac.)

*II²1586 (a) T (b) s. a. H^{III}

5 τοῦ] τούτου (*sic*) T 6 ἐκεῖνο] *scripsi* (*ed.*), ἐκεῖνα T H^{III}

Τίτλος να΄ Περὶ εἰδώλων καὶ εἰδωλολατρῶν.

*Π²1587 / T cap. E 51, 1

Ἀπὸ τοῦ Λευϊτικοῦ·

Οὐ ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς χειροποίητα, οὐδὲ γλυπτά, οὐδὲ στήλην
5 ἀναστήσετε ὑμῖν, οὐδὲ λιθοσκόπον ἀναστήσετε ἐν τῇ γῇ ὑμῶν
προσκυνῆσαι αὐτῷ.

*Π²1588 / T cap. E 51, 2

<***>

Οὐκ εἰσοίσεις βδέλυγμα εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ ἔση ἀνάθεμα ὥσπερ
10 τοῦτο.

*Π²1589 / T cap. E 51, 3

Ἀμβακοῦμ προφήτου·

Τί ὠφελεῖ γλυπτόν, ὅτι ἔγλυψαν αὐτό; Ἐπλασαν αὐτὸ χώνευμα,
φαντασίαν ψευδῆ, ὅτι ἐπέοιθεν ὁ πλάσας ἐπὶ τὸ πλάσμα αὐτοῦ,

4 – 6 *Π²1587 Lev. 26, 1 9 – 10 *Π²1588 Deut. 7, 26 (Wahl, *Deuteronomium-Text*, p. 122) 13 – 728, 3 *Π²1589 Hab. 2, 18–19 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 236–237)

1 Τίτλος T^{txt} (230vB21–23) H^{III} txt A^{III} R^{pin}; *deest in* T^{pin} (lac.) H^{III} pin (lac.) R^{txt} (lac.)
3 – 6 *Π²1587 T cap. E 51, 1 (230vB[24]25–32); H^{III} cap. E 33, 1; *deest in* R^(lac.)
8 – 10 *Π²1588 T cap. E 51, 2 (230vB34–231rA3); *deest in* H^{III} R^(lac.) 12 – 728, 3
*Π²1589 T cap. E 51, 3 (231rA[3]4–19); H^{III} cap. E 33, 2; *deest in* R^(lac.)

1 Τίτλος] om. R^{pin} A^{III} pin να΄] λγ΄ H^{III} txt A^{III} txt, λβ΄ A^{III} pin (λγ΄ *expectav.*), λς΄
R^{pin}

*Π²1588 s. a. T (*ubi fenestra unius lineae*) *Π²1589 ἀμβακουμ T

4 ποιήσετε] *scripsi* (cum A^{III}), ποιήσητε T H^{III} 5 ἀναστήσετε¹] *scripsi* (cum A^{III}),
ἀναστήσητε (α- T) T H^{III} ἀναστήσετε²] *scripsi* (cum A^{III}), ἀναστήσητε T H^{III}
ὑμῶν] ὑμῖν H^{III} 13 χόνευμα T H^{III}

τοῦ ποιῆσαι εἶδωλα κωφά. Οὐαὶ ὁ λέγων τῷ ξύλῳ· Ἔκνηψον, ἐξε-
γέρθητι. Καὶ αὐτό ἐστιν φαντασία· τοῦτο δέ ἐστιν ἔλασμα χρυ-
σίου καὶ ἀργυρίου, καὶ πᾶν πνεῦμα οὐκ ἐστιν ἐν αὐτῷ.

***II²1590 / T cap. E 51, 4**

Ἡσαΐου προφήτου·

5

Ἐγγισάτωσαν καὶ ἀναγγειλάτωσαν ὑμῖν, ἃ συμβήσεται, ἢ τὰ πρό-
τερα τίνα ἦν εἶπατε, καὶ ἐπιστήσομεν τὸν νοῦν, καὶ γνωσόμεθα τί
τὰ ἔσχατα, καὶ τὰ ἐπερχόμενα εἶπατε ἡμῖν, καὶ γνωσόμεθα ὅτι
θεοὶ ἐστέ· εὖ ποιήσατε καὶ κακώσατε, καὶ θαυμασόμεθα, καὶ ὀψό-
μεθα πόθεν ἐστὲ ὑμεῖς, καὶ πόθεν ἡ ἐργασία ὑμῶν· ἐκ γῆς βδέ- 10
λυγμα ἐξελέξαντο ὑμᾶς. Καὶ ἐὰν ἐπερωτήσω αὐτὸς πόθεν ἐστέ, οὐ
μὴ ἀποκριθῶσιν μοι. Εἰσὶν γὰρ οἱ ποιοῦντες ὑμᾶς καὶ μάταιοι οἱ
πλάσσοντες ὑμᾶς.

***II²1591 / T cap. E 51, 5**

<***>

15

Οὐκ ἦσαν τότε οἱ πλάσσοντες καὶ γλύφοντες· μάταιοι οἱ ποιοῦν-
τες τὰ καταθύμια αὐτῶν, ἃ οὐκ ὠφελήσει αὐτούς· ἀλλ' αἰσχυνθή-
σονται οἱ πλάσσοντες θεὸν καὶ γλύφοντες ἀνωφελῇ, καὶ πάντες
ὅθεν ἐγένοντο ἐξηράνθησαν, καὶ κωφοὶ ἀπὸ ἀνθρώπων· συναχθή- 20
τωσαν πάντες, καὶ στήτωσαν ἅμα, καὶ αἰσχυνθήτωσαν ἅμα. Ὅτι

6 – 11 *II²1590 Ἐγγισάτωσαν – ὑμᾶς] Is. 41, 22–24 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 388) 11 – 13 Καὶ – ὑμᾶς] Ibid. 41, 28 (Wahl, p. 389) 16 – 729, 20 *II²1591 Is. 44, 8–20 (Wahl, *Prophetenzitate*, p. 400–404)

5 – 13 *II²1590 T cap. E 51, 4 (231rA[20]21–231rB10); H^{III} cap. E 33, 3; *deest in R^(lac.)* 15 – 729, 20 *II²1591 T cap. E 51, 5 (231rB11–231vB18); H^{III} cap. E 33, 4; *deest in R^(lac.)*

*II²1590 (a) T ἡσαΐου *cod.* (b) Ἡσαΐας H^{III} *II²1591 (a) *s. a.* T (b) *s. d.* H^{III}

1 Ἐκνηψον] *scripsi* (cum A^{III}), ἔκνηψον T H^{III} 7 ἐπιστήσομεν T H^{III} γνωσόμεθα T H^{III} 9 θεοὶ ἐστέ] *scripsi* (cum A^{III}), θεοὶ (-οι T) ἔσται T H^{III} 10 πόθεν ἔσται H^{III}, πόθεν ἔσται T 11 ἐξελέξατο T^{a. c.} πόθεν ἔσται T H^{III} 17 αὐτούς] αὐτοῖς H^{III} 20 πάντες – ἅμα] *om.* T^{a. c.}

ὥξυνεν τέκτων σίδηρον, καὶ σκεπάρνῳ εἰργάσατο αὐτὸ ἐν βραχί-
 ονι τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. Ἐκλεξάμενος τέκτων ξύλον, ἔστησεν αὐτὸ
 ἐν μέτρῳ, καὶ ἐν κόλλῃ ἐρύθμισεν αὐτό, ἐποίησεν αὐτὸ ὡς μορφὴν
 ἀνδρὸς καὶ ὡς ὠραιότητα ἀνθρώπου στήσαι αὐτὸ ἐν οἴκῳ. Ἐκο-
 5 ψεν ξύλον ἐκ τοῦ δρυμοῦ, ὃ ἐφύτευσεν κύριος καὶ υἱετὸς ἐμήκυ-
 νεν, ἵνα ἡ ἀνθρώποις εἰς καὶσιν· καὶ λαβὼν ἀπ’ αὐτοῦ ἐθερμάνθη,
 καὶ καύσας ἔπεψεν ἄρτους ἐπ’ αὐτῷ· τὸ δὲ λοιπὸν εἰργάσατο εἰς
 θεόν, καὶ προσκυνοῦσιν αὐτό. Οὗ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ κατέκαυσεν ἐν
 πυρί, καὶ ἔπεψεν ἄρτους ἐπ’ αὐτῷ· καὶ κρέα ὀπτήσας ἔφαγεν καὶ
 10 ἐνεπλήσθη· καὶ θερμανθεὶς εἶπεν· Ἡδύ μοι ὅτι ἐθερμάνθη καὶ
 εἶδον πῦρ. Τὸ δὲ λοιπὸν ἐποίησεν εἰς θεὸν γλυπτόν, καὶ προσκυ-
 νεῖ αὐτῷ, καὶ προσεύχεται, λέγων· Ἐξελοῦ με, ὅτι θεὸς μου εἰ σύ.
 Οὐκ ἔγνωσαν φρονῆσαι, ὅτι ἀπημαυρώθησαν τοῦ βλέπειν τοῖς
 ὀφθαλμοῖς αὐτῶν καὶ τοῦ νοῆσαι τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. Καὶ οὐκ ἐλο-
 15 γίστατο τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐδὲ ἀνελογίστατο ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ,
 οὐδὲ ἔγνω τῇ φρονήσει ὅτι τὸ ἥμισυ αὐτοῦ κατέκαυσεν ἐν πυρὶ
 καὶ ἔπεψεν ἐπὶ τῶν ἀνθράκων αὐτοῦ ἄρτους, καὶ ὀπτήσας κρέα
 ἔφαγεν, καὶ τὸ λοιπὸν αὐτοῦ εἰς βδέλυγμα ἐποίησεν, καὶ προσεκύ-
 νησεν αὐτῷ. Γινώτε ὅτι σποδὸς ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ πλανῶνται,
 20 καὶ οὐδεὶς δύναται ἐξελέσθαι τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ.

1 αὐτὸν H^{III} 2 αὐτὸ] αὐτῷ T, αὐτῷ H^{III} 3 μέτρῳ T, μετρώ H^{III} ἐρύθμισεν]
scripsi (ἐρρύθμισεν LXX), ἡρυσθησεν T, ἡρύσθησεν H^{III} αὐτό] αὐτῷ T, αὐτῷ H^{III}
 αὐτὸ] αὐτῷ T, αὐτῷ H^{III} 4 αὐτὸ] αὐτῷ T, αὐτῷ H^{III} 5 υἱετὸς H^{III} 7 ἔπεμψεν
 H^{III} 8 αὐτό] αὐτῷ H^{III} 9 ἔπεμψεν H^{III} ἄρτους] αὐτοὺς H^{III} ὀπτίσας H^{III} 11
 ἶδον T 12 Ἐξελοῦ με] ἐξελοῦμαι H^{III} 15 ἀνελογίστατο] *scripsi* (*cum* A^{III}), ἀνελο-
 γήσατο (α- T) T H^{III} 17 ἔπεμψεν H^{III} ὀπτίσας H^{III} 18 – 19 προσεκύνει H^{III}
 19 γινῶ T^{a. c.}, γινῶται T^{p. c.}

***II²1592 / T cap. E 51, 6**

Τοῦ Θεολόγου, ἐκ τοῦ εἰς τὰ Φῶτα λόγου·

Βδελυκτοὶ τῆς πλάνης, βδελυκτότεροι τῆς εὐτελείας τῶν προσκυ-
 νουμένων καὶ σεβομένων, ἵνα καὶ αὐτῶν τῶν προσκυνουμένων
 ὥσιν ἀναισθητότεροι, τοσοῦτον ὑπερβάλλοντες ἀνοία, ὅσον εὐ- 5
 τελεία τὰ προσκυνούμενα.

3 – 6 *II²1592 GREGORIUS NAZIANZENUS, *In S. Lumina (Orat. 39)*, 6, 11–15 (ed. Moreschini, p. 160)

2 – 6 *II²1592 T cap. E 51, 6 (231vB[20–21]22–33); H^{III} cap. E 33, 5; *deest in R*^(lac.)

***II²1592** ἐκ – λόγου] *om.* H^{III}

3 τῆς πλάνης] *scripsi (cum A^{III})*, τὴν πλάνην T H^{III} βδελυκτώτεροι T **6** προσ-
 σκυνούμενα] *add.* τέλος τοῦ τρίτου βιβλίου, τὸ Ε' H^{III}